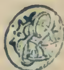
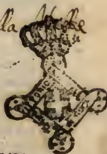

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
7 B
3

METHODUS IURIS CIVILIS NICOLAI VIGELII IURISCONSULTI ABSOLUTISSIMA.

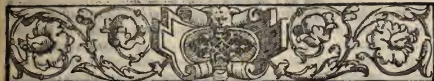
In qua non solùm omnes Iuris Ciuilis Tituli, sed & singulæ singulorum Titulorum Leges, & singuli singulorum Paragraphi, miro ordine sunt dispositi.

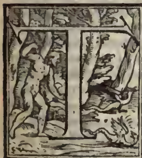

VENETIIS
Apud Georgium Angelerium,
M. D. LXXI.

DE RATIONE ET VSV HVIVS METHODI Præfatio.

NICOLAI VIGELII IVRISCONSVLTI, Ad Lectorem.

RANSMISERAM *Bibliopolæ Primam huius Methodi partem excudendam: dedi eidem post aliquot menses Secundam quoque, & Tertiam: tandem defatigatus labore, cessare decreueram, quòd labor magnus esset, præmia nulla. Veruntamen hortantibus meis amicis, in labore proposito perseueraui, & opus susceptum perfeci. Habes itaq; bone Lector, totius Iuris Ciuilis Methodum, quoad in tam breui temporis spacio à me fieri potuit, absolutam. Ordine autem in conscribenda hac Methodo & in legibus disponendis secutus sum, quem ipsa dictare ratio & Dialectica præscribere uidebatur. Nam cum Methodus spectet ad facilem iuris cognitionem: qui scit rei, de cuius iure quæritur, definitionem, hoc est, quid res sit, item quæ sint eius genera, quæ species, quæ propria, quæ causæ eius adquirendæ, quæ causæ eius amittendæ, qui effectus, &c. item si de iure actionis quæratur, qui præter prædicta etiam scit, quibus & aduersus quos ista actio competat, uel non competat: quid in ea ueniat petendum, quando & quandiu competat: quæ sint in ea actoris, rei, procuratoris & iudicis officia, quæ adfinia remedia, &c. is eius iuris mihi uidetur plenam habere notitiam. Nam & eiusmodi locos rerum, actionumque describendarum Dialectici præscribunt, à quibus etiam eorum definitiones sunt petendæ. Nec enim huius loci est, copiosius explicare quid defini-*

tio sit, quid genus, quid species, quid proprium, quid causa, quid effectus, &c. Nam hæc iuris studiosum, antequam ad iuris studium accedat, ex Dialecticis scire conuenit. Dialectica siquidem docet quid sit definitio, quid causa, quid effectus: Leges autem docent, quæ huius uel illius rei uel actionis definitio sit, quæ eius causa, qui effectus, &c. Planè, qui scit quidem causam amittendæ adgnationis esse capitis deminutionem, hoc est, capitis deminutione ius adgnationis perimi: nescit autem quid sit capitis deminutio, quid adgnatio eius scire nihil est: quemadmodum & eius, qui scit quidem effectum damnationis capitali iudicio olim fuisse publicationem bonorum, hoc est, ut bona damnati publicentur: nescit autem id ius, eum effectum postmodum alio iure esse mutatum. Pari modo qui scit quidem causam adquirendi dominij esse diutinam possessionem, hoc est, diutina possessione rem alienam nobis adquiri, nescit autem casus, quibus istud ius seu ista causa distinguitur: uempe, Nisi possessor malam fidem habeat, nisi res sacra possideatur, nisi res furtiua sit, &c. is plenam eius causæ cognitionem non habet. quemadmodum nec is, qui scit quidem ex furto actionem in quadruplum dari, nescit autem eam actionem neque hæredi, neque in hæredem competere, &c. Ad solidam igitur cuiusque rei cognitionem duo requiruntur. primum est, vt scias rei, de cuius iure quæritur, definitionem, diuisionem, propria, causas, effectus, &c. item actionis personas, res, locum, tempus, antecedentia, adiuncta, consequentia, adfinia remedia, &c. alterum est, ut scias singulorum talium locorum rationes, declarationes, distinctiones, & si quæ sunt mutationes, quæ omnia nobis à legibus traduntur. Nam omnis lex pertinet aut ad personam, rem, uel actionem aliquam describendam: quod fit (vt diximus) definiendo, diuidendo, propria, causas, effectus, &c. designando. aut ad aliam legem interpretandam: quod fit confirmando, declarando, distinguendo, & mutando. Ex quibus sequitur, legum alias esse principales, quæ ad personam, rem, uel actionem aliquam describendam pertinent: alias accessorias, quæ pertinent ad leges principales interpretandas: nec has sine illis, nec illas sine hisce rectè & plenè cognosci posse, nec igitur accessorias à principalibus separandas. Proinde ego in hac Methodo mea, toto iure ciuili in certa genera distributo, singulisque generibus suis speciebus ac membris subiectis, (ut infrà ex subiecta Tabula & Præfatione in primam partem cognoscere licet) singulorum membrorum definitiones, diuisiones, species, propria, causas, effectus, &c. item actionum circũstantias, quibus, & aduersus quos cõpetant, quid in eas veniat, quando et quandiu competant, &c. ordine per numeros ac nomina notaui, locisq; istis singulis suas leges, quibus vel confirmantur, vel declarantur, vel distinguuntur, vel mutantur, subieci: in distinctionibus ordine circunstantiarum, ex quibus sumuntur, seruato, vt per uniuersam hanc Methodum licet videre. Isto igitur ordine leges dispositas, si quis semel atque iterum perlegat, is mea quidem

senten

sententia uel intra priuatos parietes, sine ulla peregrinatione, & sine commentatore ullo (quoniam lex legem declarat & interpretatur) intra paucos etiam annos haud exiguam iuris ciuilis cognitionem assequetur. Sanè Methodus hæc, & iura intra priuatos parietes legentibus, & ea in Scholis profitentibus, & causas in foro pertractantibus, & de iure respondentibus, plurimum poterit prodesse. Nam ualet ad solidam uniuersi iuris cognitionem, ad singularū legum interpretationem, ad exceptiones & replicationes in causis latentes indagandas, denique ad ius quæstionis oblatæ inueniendum. Ad solidam uniuersi iuris cognitionem facit ea ratione, quam paulo antè dixi: ad singulas leges interpretandas & intelligendas facit, quia leges accessoriæ suis principalibus, sine quibus rectè intelligi nequeunt, sunt subiectæ. Nam ut in ædificio composito & erecto, singularum eius partium uis atque officium facilè patet omnibus, quòd tamen dissoluto ædificio, singulisq; partibus dispersis, haud facilè ab eius artis imperito intelligitur: ita quoque in iure ciuili, singularum legum uis & officium tum demum facilè percipi potest, cum ex recto ordine dispositæ sunt, & ad suos locos redactæ. Ad exceptiones & replicationes in causis latentes inueniendas hæc Methodus prodest hac ratione: quia actione aliqua proposita, omnes eius distinctiones ei ordine sunt subiectæ: quib. ita perlectis, cognitis, & ad causam præsentem collatis, facilè utrum aliqua istarum causæ insit, ex qua excipiendi materia sumenda est, potest intelligi. Similiter exceptione uel distinctione aliqua proposita, eius subdistinctiones subiectas cernere licet, in quibus replicandi materia quærenda est. Ad quæstionem iuris decidendam ualet hæc Methodus, hoc modo. Primùm notanda erit res de qua quæritur: ut emptio, uenditio, depositum, furti actio, &c. cuius liber uel caput in hac Methodo erit quærendum, ad quod Catalogus capitum poterit prodesse. Eò si erit peruentum, altera cura erit, obseruare de quo loco descriptionis quæratur: hoc est, utrum de definitione, proprio, causa, uel effectu, &c. quo obseruato, quærendum erit membrum inuenti capitis, uel caput sequens, quod eiusmodi locum explicat, propria, causas, uel effectus rei enumerat, &c. ubi facilè, id quod quæretur, inuenietur. Exempli gratia. Fecit quis testamentum tribus hæredibus institutis, primo, secundo, & tertio: à primo legauit Titio centum: postea mortuo testatore, primus hæreditatem repudiat: quæritur, An legatum ab eo relictum euanescat? Res de qua hic quæritur, est legatum, de quo tractatur lib. XII. huius Methodi cum sequentibus. Locus de quo quæritur, est causa legati amittendi: an scilicet legatum amittatur uel euanescat, si is à quo relictum est, hæreditatem repudiat: de cuius generis causis tractatur cap. 5. dicti libri XII. Ibi statim ab initio occurrit vers. Si is à quo legatum est, hæres non existat: cuius leges consulendæ sunt. Aliud exemplum, Titius cum Seio uiginti in diem deberet, uendit bona sua, fugamque adornat. Seius petit sibi caueri de uiginti soluendis die ueniente. Titius excipit, ante diem agi non posse. Seius replicat: Si non ad interpo-

nendam cautionem ageret. Titius, ne hoc quidem casu ante diem agi posse ait. Lis oritur de iure replicationis, nimirū Vtrum quis ante diem solutionis de interponenda cautione agere possit? Res de qua quæritur, est Actio: cuius iura tractantur lib. XV. huius Methodi, cap. 3. Locus de quo quæritur, est tempus actionis, quando scilicet competat actio, Vtrum ante diem existentem: qui locus tractatur membro ix. dicti capitis. Quod membrum perlegenti, statim ab initio occurret vers. Si ante diem obligationis, &c. cuius leges si consulantur, una occurret, quæ quæstionem propositam decidat. Aliud exemplum. Maritus & uxor in eadem charta, sua testamenta fecerunt, iisdem hæredibus institutis: mortuo marito, uxor superstes suum testamentum mutat. quæritur, an iure possit, seu an posterius mulieris testamentum rumpat prius cum marito factum? Res de qua hic quæritur, est testamentum, de quo tractatur lib. IX. huius Methodi. Locus de quo quæritur, est causa amittendi uel rumpendi testamenti, an scilicet testamento posteriore rumpatur prius. de cuius distinctione quæritur, si prius cum marito, posterius sine marito, uel mortuo marito factum est: de cuius generis causis tractatur cap. 12. dicti lib. IX. ubi statim ab initio occurrit vers. De mutata uoluntate testatoris, & testamento posteriore: ad quem locum præsens quæstio pertinet, cuius uersiculi leges si percurrantur, nulla occurret quæ distinctionis, de qua hic quæritur, faciat mentionem. Quotiens autem lex non distinguit, tunc nec nos distinguere debemus, sed regulæ stabimus: ut in præsenti casu. Testamento posteriore prius rumpi. Si igitur eo quo dixi modo in quærendo iure quæstionis oblatæ procedatur, Methodus hæc ius de quo quæritur, designabit, eritque illud ex hac Methodo inuentu facile: haud aliter ac in numerosa supellectile singulis suo loco et cellula repositis, quæ alioquin si inter se dispersa iacerent, inuentu essent difficilia. Hoc autem loco notandum est, quæstionem, cuius ius quęrere uolumus, non in personis, nec temporibus, sed in genere uniuerso formandam & considerandam esse: siquidem ipsa iura non in singulas personas, sed generaliter constituuntur. Est & illud hoc loco non dissimulandum, quòd numerus legum in hoc opere meo aliquando fallat, nec legem quam debet demonstret. Cuius sanè ratio hęc est, quòd numerus legum in aliis exemplaribus alius sit, cum sępè quę in alio exemplari lex est, in alio legis sit paragraphus: & uice uersa, qui in alio paragraphus est, in alio lex sit. aliquando etiam idem paragraphus in alio exemplari finalis est, in alio legis principium. Proinde in hoc casu hęc tibi, bone Lector, cautela erit, ut si quando ob iam dictam rationem numerus legum non concordauerit, nec materiam monstrauerit quęsitam, tunc aut recurras ad legem primam, uel alteram proximè pręcedentem, aut ad subsequentem procedas, atque ibi id quod cupis quęras: quę sanè inquirendarum legum uia non tam uidetur mihi esse molesta, quàm ab initio tituli interdum longissimi usque ad eius finem singula legum principia perlustrare: quod faciendum est, cum lex per prima eius uerba designatur.

gnatur. Sed & hoc te uelim admonitum, ut si quando in aliquo capite titulus designatur, non designato libro in quo titulus iste contineatur, eius libri qui in principio capitis designatus est, titulum intelligas. Euenit tamen aliquando, ut in principio capitis nec liber nec titulus sit designatus: quo casu, eius capitis leges, eius libri esse intelligas qui in initio cap. precedentis est designatus. Hęc, bone Lector, tui gratia, ne fortè errares, dissimulare non potui. Hanc igitur Methodum meam, ad ius oblatę quęstionis inueniendum, ad exceptiones in causis latentes indagandas, ad singulas leges intelligendas, deniq; ad uniuersum ius Ciuile cognoscendum, plurimum tibi (ut spero) profuturam, nec meę, sed tuę utilitatis causa editam, grato accipe animo: & labores meos summos, summamq; diligentiam, in meliorem partem interpretare. Vale.

- Causas iuris, *uel*
  - Acquirendi : *quę sunt aut*
    - Onerosę: *ut sunt*
      - Obligationes & Actiones — *Lib. 15. quę sunt aut ex*
        - PARTE V. Contractu *uel*
          - *Vero & nominato, qui fit aut*
            - Re, *ut est*
              - [Commodatum]
              - *Depositum*
              - *Pignus.* — *Lib. 16.*
            - Verbis, *ut sunt uerborum obligationes quę cum suis speciebus & adfinibus remedijs tractantur. Lib. 17.*
            - Literis, *de quo uide Libro 15. capite 3. membro 4.*
            - Consensu, *ut est*
              - *Emptio & uenditio. Lib. 18.*
              - *Locatio & conductio*
              - *Societas*
              - *Mandatum.* — *Lib. 19.*
          - *Quasi & innominato: Lib. 20.*
          - *Hisce accedunt contractus eorum qui sunt in aliena potestate, cum suis actionibus. Lib. 21.*
        - PARTE VI. Maleficio, *ut est*
          - *Furtum*
          - *Rapina*
          - *Damnũ*
          - *Iniuria.* — *Lib. 22. Horum species, & actionum adfinia remedia, tractantur Lib. 23.*
  - PARTE VII. Retinendi, *amittendi, & recuperandi : ut sunt*
    - *Exceptiones*
    - *In integrum restitutiones*
    - *Condictio indebiti, &c.* — *Lib. 24.*
    - *Liberationes*
    - *Capitis diminutio*
    - *Captiuitas, &*
    - *Postliminium*
    - *Quibus accedunt duo tituli generales, de Verborum significatione, & de Regulis iuris.* — *Lib. 25.*

TABVLA, LIBRORVM SERIEM AC ORDINEM COMPLECTENS.

Genera iuris. *Est autem ius aliud*

- PARTE I. Publicum. *Publica autem sunt.*
  - *Iura & Leges, Magistratus, Iudicia publica:* Lib. 1.
  - *Iudicia priuata:* Lib. 2.
  - *Ecclesia & Religio, Fiscus, Militia, Ciuitates.* Lib. 3.
- Priuatum, *quod singuli habent aut*
  - PARTE II. In psonis: *ut est ius inter*
    - *Maritum & uxorem, Parentes ac liberos:* Lib. 4.
    - *Dominum & seruum, Patronum et libertum:* Lib. 5.
    - *Tutorem & pupillum, Curatorem et adultum.* Lib. 6.
  - PARTE III. In rebus: *ut sunt*
    - *Dominium, Possessio, Vsusfructus, Vsus:* Lib. 7.
    - *Seruitutes & similia iura.* Lib. 8.

PARTE IIII.

Lucratiuæ: *ut sunt*

- *Hereditates*
  - *Ex testamento: Lib. 9.*
  - *Ab intestato: Lib. 10.*
  - *Cum suis actionibus: Lib. 11.*
- *Legata et fideicōmissa: Lib. 12. Cum suis actionib. Lib. 13. et reliquis specieb. Lib. 14.*
- *Donationes* Lib. 14.

ract at aut

CATALOGVS CAPITVM HVIVS METHODI.

Libri Primi: De legibus, magistratibus, & iudiciis publicis.

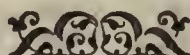
De actore

INDICIS CAPITVM FINIS.

METHODI IVRIS CIVILIS PARS PRIMA.

De Iure Publico.

NICOLAI VIGELII PRAEFATIO.

MORIS est ijs qui iura hoc tempore in Scholis profitentur, ad exercendam iuuentutem ſuam, theſes quaſdam legibus definitas, ac certas in utranq; partem diſputandas proponere: eſtq; maxima ingenii laus, poſſe quàm acutiſsima aduerſus leges inuenire argumenta, qua ratione ſtudioſi ſe ſe adſueſaciunt leges certas incertas reddere, cauillari & dubitari de omnibus. Non poteſt omnium quæ à maioribus conſtituta ſunt ratio reddi: multaque in iure ciuili, contra ſtrictam diſputandi rationem pro vtilitate communi recepta eſſe, innumerabilibus rebus probari poteſt, inquit Iulianus Iuriſconſultus. Ideoq; rationes eorũ quæ conſtituuntur, non inquiri leges volunt, ne multa ex iis quę certa ſunt, ſubuertantur. Nã omnis definitio in iure ciuili periculoſa eſt: rarum eſt.n. vt ſubuerti non poſ-

possit. ideoque leges obseruandæ, non disputandæ sunt. Est n. sacrilegii instar (Imperator inquit) de iudicio principali disputare. Dicto igitur disputandi more sublato, aliam disputãdi rationem in locum eius subrogandam suaserim: nempe vt causa aliqua consimili earum causarum quæ in iudicia deducuntur proposita, unus actoris, alteri rei côuenti, tertius denique iudicis partes sustineat. Conuenit.n. exercitia quàm simillima esse ei rei cuius gratia instituuntur. Cum autem causæ tam actionum q̃ exceptionum nihil aliud sint quàm rationes & argumenta propositarũ actionum, exceptionumq́; actori quidem ad agendum, reo autẽ ad excipiendum & defendendum istiusmodi rationes & argumenta in circunstantiis causę quærenda erunt, inuẽtaq́; non longioribus formulis (ut in iudiciis fieri solet,) sed breui syllogismo uel enthymemate ab eis proponenda, iisque propositis ab aduersario respondendum erit uel negando ea, uel distinguendô. Is quoq; qui iudicis partes sustinebit, nô singula uerba proposita excutiet, sed eam quam Dialectici monstrant rationem in iudicando sequetur, statusq́; causarum tam litigatores in disputando, quàm iudices in iudicando obseruabunt. Quibus sanè exercitiis studiosi actiones simul & exceptiones in causis latentes inuenire, deq; causis rectius iudicare, iura item & leges non in dubium rapere, sed ad actus humanos accommodare sese essent assuefacturi. Verba sanè & formulæ, quibus causas in iudiciis copiosius & popularius proponere possent, si ita se se in rebus causisq; exercuerint, vltro illis tãdem essent succursura. Nam res ui sua uerba pariunt, quæ semper satis ornata mihi quidem uideri solent (inquit apud Ciceronem Antonius) si eiusmodi sunt vt ea res ipsa peperisse uideatur. Dicto modo Scholis, quæ iudiciorum seminaria sunt, reformatis, non dubitarem litium diuturnitatem è iudiciis tandem sine graui offensa emigraturam. Porrò quod ad legum ordinem ac Methodum attinet, feci eius quoque rei antea in aliquot iuris locis periculum: quod successit felicius. Nam libellos quos in eam rem edideram, non solùm iis qui in Scholis, sed & qui in foro uersantur probari animaduerti. Ideoque legum ordinem nunc à capite aggressus sum, totoque Iure ciuili in septem partes distributo, Primæ partis Methodum quoad potui, absolui.

Partitio totius Iuris Ciuilis.

Potest enim non incommodè totum Ius ciuile in septem partes distribui. Nam omne ius aut ad publicam, aut ad singulorum spectat utilitatem: illud publicum, hoc priuatum ius uocant. Spectant autem ad publicam utilitatem leges, magistratus, iudicia tam publica quàm priuata, religio, fiscus, res militaris & ciuitatum. Horum iura legesq́; primam iuris ciuilis

ciuilis partem constituere possunt. Singuli verò ius habent aut in perso nis, aut in rebus: quibus sublatis, ipsum ius tolli necesse est. Sic ius habet in persona serui dominus, quod Dominicam potestatem vocant: in persona liberti patronus, quod ius patronatus dicunt: in persona pupilli tutor: in persona adolescentis curator ius habet, quorum illud tutela, hoc cura nuncupatur: In uxoris persona maritus, & contrà in mariti persona vxor ius habet, quod per nuptias constituitur: in personis denique liberorum parentes ius habent, quod patriam potestatem appellant. Ex hisce & similibus iuris speciebus in persona consistentibus cum suis causis & actionibus, secunda pars Iuris ciuilis confici potest. In rebus autem habemus dominium, possessionem, vsumfructum, vsum, seruitutes, & similia iura, quæ cum suis causis & actionibus in tertiam partem reiici possunt. Sæpè tamen iura in rebus propter ius quod in persona habemus, nobis competunt: vt domino in rebus serui, patri in rebus filii, propter ius quod in ipso seruo & filio habent: quæ iura in secundam potius quàm in tertiam partem reiicienda essent, cùm non principaliter propter res, sed propter personas nobis competant. Porrò sunt causæ iuris generales, quibus iura vel adquiruntur, vel conseruantur, vel amittuntur, uel denique recuperantur. Adquirũtur iura per successiones tam ex testamento quàm ab intestato, per legata & fideicommissa, per donationes item & usucapiones, quæ causæ cum suis actionibus quartæ parti possunt includi. Sed & adquiruntur iura per pacta & transactiones, item per obligationes & actiones, quarũ aliæ ex contractu, aliæ ex delicto nascũtur: illæ quidem quintã, hæc uerò sextam partem constituere possunt. Conseruantur demũ iura per exceptiones, &c. amittuntur per alienationes, capitis deminutiones, captiuitatem, &c. recuperantur deniq; amissa iura per in integrum restitutionem, postliminium, &c. cuius generis causæ in septimam, eamque vltimam partẽ reiici possunt, adiunctis duobus titulis generalibus, De verborum significatione, & De regulis iuris. Hoc modo toto Iure ciuili in septem partes distributo, tres quidem priores iuris genera cum suis causis & actionibus: quatuor verò posteriores, causas iuris generales continebunt. Nam PRIMA quidem pars ius publicum, SECVNDA autem ius priuatum quod in personis, TERTIA demum ius quòd in rebus habemus tractabit. Cumque causæ uel in adquirendo, uel in conseruando, uel in amittendo, uel denique in recuperando iure consistant: tres quidem sequentes partes, causas quibus iura adquiruntur, posterior uerò reliquas continebit. Nam QVARTA pars comprehendet Successiones, tam ex testamento, quàm ab intestato, Legata & fideicommissa, Donationes & vsucapiones: QVINTA continebit pacta & transactiones, obligationes & actio

nes ex contractu: SESTA Obligationes & actiones ex delicto descendentes: SEPTIMA denique & vltima pars Exceptiones, capitis deminutiones, captiuitates, in integrum restitutiones, Postliminium, & alias similes causas, quibus iura uel conseruantur, vel amittuntur, vel recuperantur amissa, adiunctis dictis duobus titulis generalibus. Hæ partes singulæ rursus in certos libros, libri in titulos vel capita, capita in locos ac membra subdiuidi possunt, generibus iuris in suas species ac mẽbra subdiuisis: singulisque mẽbris sui loci ac leges, quibus ea descripta sunt, possunt subijci. Postremò in qualibet re, puta iudiciaria, ecclesiastica, militari, ciuitatum, &c. sunt personæ, res & actiones tanquam partes ipsius rei. Sic in iudicijs sunt personæ quidẽ, iudex assessor, postulans aduocatus & procurator, actor & reus: res aũt sunt, res litigiosæ & in iudicium deductæ. actiones demũ sunt, citatio, libelli editio, dilatio, satisdatio, &c. Sic in ciuitatę sunt personæ quidẽ, magistratus & ciues: res autem, res ciuitatis publicæ, mobiles & immobiles: actiones deniq; munera & honores, &c. in huiusmodi igitur rerum descriptionibus notandæ sunt descriptiones personarum, rerum & actionum tanquam partium. Nam hoc est quod Caius Iurisconsultus dicit: Omne ius aut ad personas, aut ad res, aut ad actiones pertinere. Nec istud verbum Actiones eo loci de ijs tantum actionibus, quibus id quod nobis debetur in iudicio prosequimur, intelligendum est: sed etiam de alio quolibet actu, cuius forma & modus à iure præscribitur. In personarum autem descriptionibus potissimũm notanda est ordinatio personæ, puta magistratus, episcopi, procuratoris, &c. item officia & priuilegia eius, &c. In descriptionibus rerum notandæ potissimùm sunt causæ, quibus eę adquiruntur & amittuntur, &c. In actionum descriptione notandæ sunt circũstantię, puta persona, res, causa, locus, tempus, modus, antecedentia, adiuncta & consequentia. Iuxta hanc rationem & antea aliquot iuris locos & nunc primam Iuris ciuilis partem digessi, reliquasque in posterum digerere decreui. Maximè autem mihi ad eam rem perficiendam opus est eo qui olim poetis contigit Mœcenate. Cum autem sciam te virum vt literatissimum, ita amicissimum literatis, hæc in hanc primam Methodi meæ partem ad te volui præfari. Vale.

DE LEGIBVS, MAGISTRATIBVS ET IVDICIIS PVBLICIS.

Liber Primus.

DE IVRE ET LEGIBVS.

Inſt.lib.j.tt.j.cum ſequen.ff.lib.j.tt.j.cum ſequen. C.lib.j.tt.14. cum ſequentibus. Cap. I.

¶ *I. Nomen iuris unde deſcendat.*
ff.tt.j.l.j.in prin.

¶ *II. Diſtinctio ſignificatorum.*
ff.tt.j.l.11.l.12.lib.11.tt.j.l.4.§.fin.

¶ *III. Definitio iuris & legis.*
ff.tt.j.l.j.§.j.tt.3.l.1.l.2.

¶ *IIII. Origo iuris, & cauſa efficientis.*
ff.tt.2.l.2.in princ.uſque ad §. Poſt originem.tt.3.l.40. uide inſuper. j. diuiſiones iuris & legum.

¶ *V. Finis & officium iuris ac legum.*
ff.tt.3.l.7.l.22.§.fin.tt.5.l.2.

Iuris præcepta tria ſunt. Inſt.tt.j.§.iuris.ff.tt.j.l.10.

¶ *VI. De legiſlatione.*

Qui leges ferre poſſint, uide. j. diuiſionem iuris ſcripti, eiuſq; ſpecies.

De quibus rebus leges ferendæ. De iis quæ frequenter, non quæ rarò accidunt.ff.tt.3.l.3.cum tribus ll. ſequentib. l.10. lib.50.tt.17.l.64.

Modus ferendi leges, antecedentia item & conſequentia.ff.tt.3.l.8.tt.4.l j.§.j. C.tt.14.l.2.l.3.l.8.l.11. De inſinuandis legibus latis. C. tt.15.l.j. tt. 23. l.3. Nouell. c.124 §. Quia uero.c.152.

¶ *VII. De legum interpretatione & ſuppletione.*

Ratio & cauſa interpretandi & ſupplendi.ff.tt.3.l.10.cum trib.ll.ſeq.

Quibus competat ius interpretandi & ſupplendi.C.tt.14.l.j.l.9.§.final. l.10.l.11. Nouell.c.138.c.163.in prin.

Modus interpretandi & ſupplendi quis ſit, uide.j.lib.2.cap.De cauſæ cognitione, membr.de rebus dubiis.

De trahendo leges priores ad poſteriores, & contrà ff.tt.3.l.26.l.27.l.28.tt.4.l.4.

Cum lex in præteritum quid indulget, in futurum uetat.ff.tt.3.l.22.

¶ *VIII. De ratione legis non inquirẽda.*
ff.tt.3.l.20.l.21. lib.9. tt.2.l.51.§.multa. lib.40.tt.9.l.12.in princ.uerſ.quod quidem.lib.50.tt.17.l.202.C.li.9.tt.29.l.2.

¶ *IX. De legum mutatione.*
ff.tt.3.l.23.tt.4.l.2.libr.4.tt.j.l.7.libr.50.tt.17.l.143.

¶ *X. De iuriſprudentia, ſcientia & ignorantia: item de iuriſconſultis.*

Definitio iuriſprudentiæ, Inſt.tt.j.in princ. ff.tt.j.l.10.§.fin.

Scire leges quid ſit.ff.tt.3.l.17.

Omnes tenentur leges ſcire.C.tt.14.l.9.

De ignorantia iuris quatenus excuſet, uide. ff.lib.22.tt.6.C.lib.j.tt.18.

De iuriſconſultis.Inſt.tt.2.§.reſpõſa.ff.tt.j.l.1.§.1.tt.2.l.2.§.iuris ciuilis ſcientiam. cum ſequent.

¶ *XI. De iuſtitia, & iuris legumq; obſeruatione.*

1 *Iuſtitia quid ſit?* Inſt.tt.1.in princ.ff.tt.1.l.10.in prin.

2 *Cauſæ ex quibus leges obſeruandæ vel non?*

Si non ritè latæ ſint nec ab eo qui ius ferendi leges habet, nec ſint inſinuatæ: uide paulò ſuperius de legiſlatione.

Si contra iuris rationem receptum vel conſtitutum ius ſit.ff.tt.3.l.14.l.15.l.16.l.39.

Si leges mutatæ ſint, uel in deſuetudinem abierint, uel aliud ius efficacius contrarium ſit: uide.j lib.2.cap.de cauſæ cognitione.membr.de rebus dubiis.

Si euidens poscit æquitas, ut à communi iure recedatur. ff. li. 4. tt. 1. l. 7. li. 50. tt. 17. l. 143.
Si quis impetrauerit rescriptum, ut ei liceat leges transire. C. tt. 16. l. 1.
Si personale rescriptum sit, uel in alia aliqua causa qd sit iudicatũ. C. tt. 14. l. 2. l. 3. l. 11. in prin. Vide insuper. j. de personalib. constitutionibus. item de Iudicato, c. sequẽti.
3 *Quæ sint obseruandæ si duæ diuersæ sint*, uide j. lib. 2. cap. de caussæ cognitione, memb. de rebus dubiis.
4 *A quibus sint obseruandæ.*
De Imperatore & Augusta. ff. tt. 3. l. 31. li. 32. l. 23. C. tt. 14. l. 4.
5 *In quibus causis sint obseruãdæ, et à quo tpe.*
De causis præteritis & pendẽtib. C. tt. 14. l. 7. Nouell. c. 66. c. 75. c. 115. in prin. c. 152.
6 *Modi quibus non obseruantur leges.*
Non obseruantur leges dupliciter, Si quid contra leges fiat, & si in fraudẽ legis quid factum sit, cuius utriusque definitionem, ac differentiam uide. ff. tt. 3. l. 29. l. 30. lib. 49. tt. 15. l. 3. in prin. usque ad §. tacita. C. tt. 14. l. 5.
Si quis non tota lege perspecta, una aliqua particula eius proposita iudicet uel respõdeat. ff. tt. 3. l. 24.
Si iudex contra constitutiones pronunciauerit, uide. j. lib. 2. c. 2. membr. 3.

DE IVRIS SPECIEBVS. Cap. II.

¶ *I. Diuiditur ius in publicum & priuatũ.* Inst. tt. 1. §. huius. ff. tt. 1. l. 1. §. huius. Item in Ius naturale gentium & ciuile, Inst. tt. 1. §. huius. ff. tt. 1. l. 1. §. priuatum. l. 9. Item in ius personarum, rerum & actionũ. Inst. tt. 2. §. fin. ff. tt. 5. l. 1.
1 *De iure publico.* Inst. tt. 1. §. Huius. ff. tt. 1. l. 1. §. Huius.
2 *De iure priuato.* Inst. tt. 1. §. Huius. ff. tt. 1. l. 1. §. Huius.
3 *De iure naturali.* Inst. tt. 2. in prin. ff. tt. 1. l. 1. §. ius naturale. ff. lib. 50. tt. 17. l. 32. l. 35. l. 148. l. 206.
4 *De iure gentium.*
Definitio. Inst. tt. 2. §. Ius autem gentium. ff. tt. 1. l. 1. §. fi. l. 9. §. fi.
Differentia à iure naturali. ff. tt. 1. l. 1. §. fin.
Differẽtia à iure ciuili, uide paulò inferius.
Species huius iuris. Inst. tt. 2. §. Ius autẽ gentium. ff. tt. 1. l. 2. c tribus ll. sequentibus.
5 *De iure ciuili.* Definitio. ff. tt. 1. l. 6. l. 9.
Differentia à iure gentium, & naturali. Inst. tt. 2. §. ius autẽ. §. Sed naturalia. ff. tt. 1. l. 9.
Proprium. Ex unaquaque ciuitate appellatur. Inst. tt. 2. §. Sed ius quidem.
Diuisio in ius scriptum & non scriptum. Inst. tt. 2. §. constat. ff. tt. 1. l. 6. §. fin.
6 *De iure non scripto, seu longa consuetudine.* Inst. tt. 2. §. sine scripto. ff. tt. 3. l. 32. cũ seq. usq; ad l. 40. inclusiuè; li. 39. tt. 3. l. 1. §. deniq; ait de cõd l. 2. in pri. li. 50. tt. 17. l. 34. C. li. 8. tt. 53. to. Feud. li. 2. tt. 1. §. legẽ aut.
7 *De iure scripto.*
Definitiones. ff. tt. 3. l. 1. l. 2.
Diuisio in legẽ, senatusconsultũ, plebiscitũ, magistratuũ edicta, principum placita, & responsa prudentum. Inst. tt. 2. §. scriptum autem. ff. tt. 1. l. 7. tt. 2. l. 2. §. ita in ciuitate. Reliqua de hoc iure, uide supra. cap. 1.
8 *De lege seu iure quod populus statuit.* Inst. tt. 2. §. lex est quod.
9 *De senatusconsulto.* Inst. tt. 2. §. senatusconsultum. ff. tt. 2. l. 2. §. Deinde quia difficile. tt. 2. l. 9. C. tt. 16. l. 1.
10 *De plebiscito.* Inst. tt. 2. §. Plebiscitum. ff. tt. 2. l. 2. §. Deinde cum esset.
11 *De iure prætorio seu honorario.* Inst. tt. 2. §. Prætorium. ff. tt. 1. l. 7. l. 8. l. 11. §. Nec minus. tt. 2. l. 2. §. eodem tempore.
12 *De responsis prudentum.* Inst. tt. 2. §. responsa. ff. tt. 2. l. 2. §. his legib. latis. §. ut obiter sciamus.
13 *De principum placitis seu constitutionibus.*
Legis uim habent. Inst. tt. 2. §. Sed & quod. ff. tt. 4. l. 1. tt. 2. l. 2. §. nouissimè. lib. 47. tt. 12. l. 3. Diuus Adrianus. C. tt. 14. l. 8. l. 11. §. fi.
Diuisio in generales & personales. Inst. tt. 2. §. Sed & quod. ff. tt. 4. l. 1. §. fin.
14 *De cõstitutionibus personalibus et priuilegiis.* Inst. tt. 2. §. sed & quod. ff. tt. 4. l. 1. §. fi. li. 50. tt. 17. l. 68. l. 156. C. tt. 14. l. 2. l. 3. §. fi. l. 6. uide insuper. j. de rescriptis.
15 *De sacris regulis.* C. tt. 2. l. 6. l. 12. §. 1. Nouell. c. 6. §. Sed etiam sic eum. c. 83. §. Si uerò ecclesiasticum. c. 131. in prin.
16 *De iudicato.* ff. tt. 3. l. 38. C. tt. 14. l. 2. l. 3. l. 11. in prin. lib. 7. tt. 45. l. 13.

DE RESCRIPTIS PRINCIpum: & supplicationibus. C.l. j. tt. 19. cum sequentibus. Cap. III.

¶ *I. An scriptum sit utile, nec ei obuiãdũ.*

tt.21.l.2.tt.23.l.5.distinguitur.

1 *Ex spe & antecedentibus. De supplicationibus*

Si seruus supplicauit.tt.19.l.1.l.6.

Si lite pendente supplicatio facta sit, uel rescriptũ emissum.tt.21.l.2.li.7.tt.62.l.13. Nouell.c.82.§.omnis denique.c.113.

Si post sententiam prouocatione omissa supplicatũ uel rescriptũ sit.tt.21.l.1.l.3.li.2.tt.9.l.3.lib.7.tt.43.l.fi.tt.50.l.3. Nouell. ca.113.§.ad hæc & illud. Distinguitur, si aduersus sententiam præfecti prætorio, à qua non licet appellare supplicatum sit, de quo vide j.lib.2.cap. de appellationibus. Adfinia remedia.

Si is qui supplicat in precib. mentitus sit, uel quædam omiserit.tt.22.l.1.usque ad l.fin. tt.23.l.7.ff.lib.48.tt.10.l.29.

An exempla instrumentorum precibus adiungenda, uel potius uis illorum in precibus exprimenda sit? tt.19.l.8.

2 *Ex qualitate rescripti, et re rescripto mãdata.*

Si rescriptum contra ius sit, uel utilitatem publicam.tt.19.l.3.l.7.tt.22.l.fin.

Si damnosum fisco sit.tt.19.l.3.

Si præscriptio peremptoria rescripto sit data.tt.19.l.2.

Si præscriptio temporalis, & solutionis dilatio sit concessa.tt.19.l.2.l.5.

3 *Ex instrumento rescripti, et consequentibus.*

De instrumenti & conceptione & formatione.tt.23.l.4. l.6. l.7. §.nec aliquem. Nouell.c.114.

De instrumenti insinuatione.tt.23.l.3.

¶ *II. Cui sit utile rescriptum?*

Si alter sociorum in communi causa supplicauit, an vtrique prosit rescriptum.tt.23 l.1.

¶ *III. Quandiu sit utile?*

An etiam vltra annum prosit? tt.23.l.2.

¶ *IIII. Euentus.*

Supplicatione oblata, & rescripto impetrato, lis contestata est, actionesque tam hæredi, quàm in hæredẽ competũt.tt.20.l.1. Et actiones annales perpetuant.tt.20.l.2.

Pœnam mendacis supplicationis, uide paulo superius uers. Si is qui supplicat.

DE MAGISTRATIBVS & Iudicibus.ff. lib.1.tt.9. cum sequent. C.lib.1.tt.26.cũ seq. Cap. IIII.

Incipit secunda pars libri.

¶ *I. De ordinandis seu creandis Magistratibus.*

1 *Qui & quales creandi.*

De uiris probatæ uitæ. C.lib.9.tt.27. l.6.in princ.Nouell.c.8.§.quapropter.

De formosis, & notatis, uitæq; improbatæ uiris.C.lib.12.tt.1.l.2.li.10.tt.57.l.1.

De ignominiæ causa dimissis militib. C.lib.10.tt.54.l.1.

De ordine motis & restitutis.C.li.10.tt.59. ff.lib.50.tt.2.l.3.§.imperator.

De exule restituto.C.lib.10.tt 59.l.2.

De iis quibus honoribus interdictum est.ff. lib.48.tt.22.l.7.§.fin.

De iis qui flagellis cędũtur.ff.li.50.tt.3.l.2.

De reo publici criminis.ff.li.50.tt.1.l.17.§. In quæstionibus.l.21.§.idem respondit.la 4.tt.4.l.6.§. Si quis accusatorem. l.7. in prin.C.li.10.tt.58.

De eo cuius pater est in reatu.ff.lib.50.tt.2. l.2.§.Nullã,tt.4.l.3.§. Quod pater.la.3.

De seruis.C.lib.12.tt.34.l.7.

De colono originario Cæsa.C.li.11.tt.67.l.1

De Iudæis.ff.li.50.tt.2.l.3.§.fin.

De eo q decurio nõ est.ff.li.50.tt.2.l.7.§.is q

De negotiantibus artes uilissimas. C.li.12. tt.1.l.6.tt.58.l.12.§.fin.

De filiis libertorum.C.li.12.tt.1.l.9.

De pauperibus.ff.li.50.tt.4.l.6. in prin.

De prouinciali & ciue eius loci. C.tt.41.l.15.li.9.tt.29.l.3.

De debitoribus rerũ pub.ff.li.50.tt.4.l.6.§. debitores, usq; ad §.sciẽdũ.C.li.11.tt 32.l.1.

De eo qui cohortal. obsequiis obligatus est, eiusq; liberis. C.lib.1. tt.41.l.13.lib.12.tt. 58.l.12.

De iuris imperito. Nouell.c.82.in prin.

De minoribus annis & impuberibus. ff.lib. 50.tt.4.l.8.tt.6.l.2.§.fin.

De reliquis.Nouell.c.8.§.quapropter.c.82. in pri.usq; ad §.sedebũt.c.161.§.Nos aũt.

2 *A quibus & quorum authoritate creandi.*

C.tt.41.l.15.ff.lib.48.tt.14.l.1.in prin.Nouell.c.82.§.si quis.

3 *Antecedentia et adiuncta, et de causa creãdi.*

Vt gratis ordinẽtur, & quid ab illis erogãdũ.

C.lib.9.tt.27.l.6.lib. 12.tt.19.l.7.§.illud tamen.Nouell.c.8.in princ.§.His omnib. §.Ad eum itaque modum. §. Cæterum si quis.§.Magno igitur.§.Feratur autem.itẽ in subiecto edicto.item. c.161.§.1.§. Sed & ut circa.

De ambitus crimine.ff.lib.48.tt. 14.l. 1.

De iureiurando à creandis præstando.C.lib. 9.tt.27.l.6.Nouell.c.8.§.Ad eum itaque. §.Iusiurandum.§.Scriptum huius,cum sequentibus.cap.9.Fride.const.§.statuimus. De codicillis suscipiendis. Nouell.c.8.§. qui uerò admi.

¶ II. Iura & priuilegia magistratuum.

1 *De Annonis,capitu & sportulis iudicum, & ne quid amplius accipiant.* C. libr. 1. tt.27. tt.41.l.7.tt.50.l.1. lib.7.tt.51. l.5. lib.9. tt.27.l.6.li. 12.tt.17.l.4.tt.19.l.11.tt.20. l.3.Nouell.c.8. §.illud sanè. §. sed neque eos.§. Ad eum itaque modũ.§.Cęterum si quis, cum sequent. item in Subiecto edicto.c.17.§.Oportet igitur.c.82.§.Nemine.§.Porrò ne circa.usque ad §. ut autem omnimodo.c.86. §.Præterea si quis.c.95. §.Atque ex eo.§.& mox ubi.§.Alioqui.c. 124.§.Sed & hoc iubemus.Vsq; ad §.quia uerò.c.134.§. sed & hoc ad nos. usque ad §.Appellationes.c.161.§.præterea ut neque.§.quemadmodum.

Dę donis illis oblatis à subditis.ff.li. j.tt.16. l.6.§.non uerò.lib.48.tt. 11.l.8. C.li.12. tt.49.l. 1.tt.64.l.1.lib.1.tt.51.l.1.

2 *De dignitate magistratus.C.li.12.tt.1.cũ seq. Quæ dignitas cuique cõpetat, & qui quos præcedant dignitate?*

tt.3.l. 1.tt.4.l.1.l.2.tt.5.l.1.tt.7.l.2.§.fin.tt. 8.l.2.tt.10.l.1.tt.11.l.1.tt.12. l.1.l.2. tt. 13.l.1.tt.14.l.1.tt. 15.l.1.tt.16. l.1.l.3.§. fin.tt.17.l.2.tt.18.l.1.tt. 19.l.1.l.2.l.3.l.5. l. 13.§.fina.tt.22.l.3.l.4.§.fina.l.5.tt.24.l. 13. l.14. tt.29. l.4. tt.30.l.2. tt.32.l. 1.tt. 50.l.3.tt.55.l.4.lib.1.tt.28.l.3.

Vsus cinguli quibus cõpetat? tt.5.l.5.tt. 19. l.8.tt.22.l.6.tt.50.l.3.

Dę insulis quibus competant. tt.7.l.2.§.fin.

De iure adorandi purpuram.tt.53.l.1.li.11. tt.9.l.2.

De iure salutandi ordinarios iudices. tt.19. l.2.tt.22.l.4.§.sed insalutat.

De iure ingrediendi secretarium, & sedendi cum iudice.tt.19.l.1.l.5. tt.22. l.4. §. sed in salut lib.1.tt.43.l.1.tt.46.l.3.

De iure osculandi præfectum in salutando. tt.17.l.1.

De patriciatus dignitate.tt.3.l.3. in prin.

De perfectissimatus dignitate.tt.33.l.1.

De ordine militari qui sint eius ordinis. tt. 55.l.2

Si quis indebitũ sibi locũ usurpauerit.tt.8.l.1

Quibus competat dignitas?

De liberis magistratus.tt.1.l. 1.tt.16.l.5.§.fi. tt.21.l.2.§.fin.tt.22.l.7.

De uxoribus.tt.1.l.1.l.13.tt.21.l.2. §.fi.lib. 10.tt.39.l.9.ff. lib.1.tt.9.l.8.

Causæ amittendæ dignitatis.

Si se furtis & sceleribus maculauerit.tt.1.l.1.

Si iusiurandum non seruauerit.tt.1.l.17.

Si ultra tempus commeatus absfuerit. tt.7.l. 2.§.hos autem. tt. 17.l.3.tt.43.l.2.l.3.

Si ad maiorem dignitatem perueneiit, an prioris dignitatis priuilegia amittat. tt.2. l.3.tt.7.l.1.tt.16.l.3.in princ.tt. 19.l.4.§. fin.l. 8.tt.22.l.6.

Si mulier maritum amiserit,uel mutauerit. tt.1.l.13. lib 10. tt.39.l.9.lib.11.tt.7.l.3.

3 *Reliqua magistratus et dignitatũ priuilegia.*

De reuerentia illis & obsequio præstando. C.li.1.tt.41.l.5.tt.46.l.2.l.3. l.12. tt.17. l.1.si non præstatur illis obsequium.C.li.1. tt.41.l 2.l.11.l.12.

De iis ab omni iniuria defendendis.C.li.12. tt.1.l.5.l.8.

De iis acclamatione excipiendis. C. lib. 12. tt.6.l.1.

De usu uehiculi.C.li.21.tt.19.l.1.

De immunitatibus illorum à muneribus,uide.j. de muneribus.

De habitationibus & profectionibus illorũ uide paulò inferius uers. de habitatione.

De illis non torquendis,uide.j. de quæstionib.& tormentis in carcerem non detruduntur, & de illorum criminibus relatio fit ad principem.C.lib. 12.tt.1.l.16.

Conuenti satisdare non coguntur.C.lib.12. tt.1.l.17.

Sententia fine scriptis contra illos non ferenda.C.lib.12.tt.1.l.17.§.final.tt.22.l.8.§. hoc etiam adiiciendo.

De priuilegiis illorum circa expẽsas litium & sportulas.C.li.12.tt.10.l.9.tt.19. l.12. §.mo-

§.modum insuper.usque ad fi.legis.tt.21.l.2.tt.22.l.8.tt.26.l.4.§.1.tt.3.l.3.in prin.uers.ita ut executoribus,cum sequen.

¶ III. *De Imperio & iurisdictione magistratus.*

perii diuisio in merum & mixtum.Item diffinitio utriusque.ff.lib.5.tt.1.l.3.

ui & quæ causæ cuiusq; iudicis iurisdictioni sint subiectæ.ff.li.2.tt.1.l.1.cum trib.sequen.Nouell.c.8.§.illud sanè.uers.non tamen.usque ad §.sed neque eos.

De mandanda iurisdictione, & iudice dando.

Qui iudices dare, & iurisdictionem mandare possint.

didem dare possunt quibus lege uel constitutione, uel senatusconsulto conceditur. lege,sicut proconsul.&c.ff li.5.tt.1.l.12.§.iudicem.

e eo cui mandata est iurisdictio,& de iudice delegato.ff.l.1.tt.21.l.5.in princ.lib.2.tt.1.l.5.l.6.in prin.lib.5.tt.1.l.12.§.iudicem.C.lib.3.tt.3.l.3.tt.1.l.5.

e præside.C.lib.3.tt.3.l.2.l.5.

e prætore.ff lib.2.tit.1.l.16.

e procuratore Cæsaris.ff.lib.49.tt.1.l.23.§.cum procurator.C.lib.3.l.1.

e eo q nō est magistratus.ff.li.1.tt.1.l.13.

Quos dare iudices possint, et quibus mādare. Vide.j.lib.2.cap.2.in princ.

causa ad principem sit deuoluta , quibus ab eo mandari possit ? ff.lib.49.tt.1.l.26. C.li.7.tt.62.l.26.l.32.§.huic saluber.l.34.l.35.

Quæ mandari possint.

t omnem iurisdictionem mandare potest, aut unam speciem.ff.lib.2.tt.1.l.16.l.17.

e causa quæ non est iurisdictionis eius qui eam delegat.C.lib.3.tt.4.

e reliquis.ff.lib.1.tt.21.l.1.in prin.usque ad §.qui mandatum.l.4.in prin.§.final.C.lib.3.tt.3.l.2.l.5.

Causæ ex quibus mandanda iurisdictio & causa deleganda est.

C.lib.3.tt.3.l.2.l.4.l.5.ff.li.5.tt.1.l.47.

Quando iudex dari possit.

o die quo quis priuatus futurus est, iubeat iudicare.ff.lib.2.tt.1.l.13.

Modus quo datur index.

prætor unum ex plurib.iudicare uetat, cæteris id committere uidetur.ff.lib.5.tt.1.l.12.in prin.

7 *Causæ quibus data iurisdictio ammittitur & euanescit.*

Si is qui iurisdictionem mandauit,re integra decesserit,ff.lib.2.tt.1.l.6.

Si tempus ad quod iudex datus est effluxit.ff.lib.5.tt.1.l.2.§.si & iudex.l.32.l.49.§.fi.

Si mutatus sit iudex: & de iudice mutando, aliodq; subrogando.ff.lib.5.tt.1.l.2.§.si & & iudex.l.17.l.18.in prin.l.30.l.46.l.49.in prin.l.76.C.li.3.tt.3.l.4.

8 *Euentus & iura eius cui mandata est iurisdictio.*

Is cui mandata est iurisdictio, propriū nihil habet:sed eius qui mandauit,iurisdictione utitur.ff.lib.1.tt.21.l.1.§.qui mandatam.l.3.lib.2.tt.1.l.16.C.li.1.tt.48.l.12.

Cui iurisdictio mandata est,ei ea quoque cōcessa esse uidentur,sine quibus iurisdictio explicari non potest.ff.lib.2.tt.1.l.2.

Iurisdictio sine modica coerctitione nulla est ff.lib.1.tt.16.l.5.§.fin.

An imperium etiam uel animaduersio illi cōpetat ?ff. lib.1.tt.21.l.1.§.qui mandatam.§.fin.l.5.§.fin.

Reliqua iura eius cui mandata est iurisdictio ff.lib.1.tt.21.l.1.in prin.l.2.l.4.in princ.lib.2.tt.1.l.2.C.lib.1.tt.46.l.1.l.2.

¶ IIII. *Officia magistratus.*

De causis cognoscendis, & dirimendis litibus Nouell.c.17.§.3.c.86.in princ.usque ad §.porrò si contingat.§.obtemperantē.

De pace curanda:Nouell.c.17.§.deinde conueniens.

De mandatis principis insinuandis & exequendis.Nouell.cap.1.34.§.præterea hoc quoque.

De non lædendis subditis.Nouell.cap.86.§.porrò si contingat.§.certè si quem.

De nihil accipiendo à subditis, uide paulò superius uers.de annonis,capitu,&c.item paulò inferius de lege Iulia repetundarū.

De tributis exigēdis & suscipiendis, uide.j.de iure fisci.

Ne quid in prouincia quam administrant, emant,nec donationes accipiāt, neq; ædificēt.ff.li.48.tt.11.l.8. C.lib.3.tt.51.l.j.

De habitatione magist. C.lib.1.tt.41.l.6.l.14.lib.12.tt.1.l.15.l.18.

De profectionibus. C.lib.12.tt.1.l.15.l.18.

Nouell.

Nouell.c.128.§.ultra hæc.c.134.§.porrò nulli.
Ne urbe sine iussu principis adeant. C.lib.1. tt.41.l.9.li.12.tt.1.l.18.
De reliquis officiis. Nouell. c.8.§. proinde cum ita,usque ad §.Cæterùm si quis.
Officia magistratus officio finito.
Ne ante successoris sui aduentum, administrationem deponant.ff.lib.1.tt.16.l.10. tt.17.l.1.C.lib.1.tt.47.l.1.§.administrationem. Nouell.c.95.§.deponet aût eam.
Vt exercitium successori tradat.ff.li.48.tt.4. l.3.§.quive cum.
Vt de prouincia, postquam ei successum est decedat.ff.lib.48.tt.4.l.2.in prin.

¶ *V. Euentus administrationis.*

1 *Vt post depositam* administrationem quinquaginta dies in ciuitatibus celebrioribus commorentur: Et de actionibus subditorum excipiendis.C.lib.1.tt.47.li.9.tt.27. l.4. Nouell.c.8.§.secundum ueteres.usq; ad §.illo scilicet obseruan. §. denegamus enim illis.c.95.in prin. usque ad §. illud omnibus. c.128.§.præterea,usque ad finé. c.161.§.simul atque.

2 *De collaudandis bonis*,& accusandis malis iudicib.à prouincialibus publica acclamatione.C.li.1.tt.41.l.3.Nouell.ca.8.§.damus aût. Vsque ad §.enimuerò ut & nos.

3 *De actione* quæ datur ex administratione magistratus,uide j.de muncrib.li.3.c.24.

4 *De lege Iulia re petundarum.* ff.lib.48.tt.11.C.li.9.tt.27.

1 *Causa ex qua datur hoc iudicium.*

Si is qui in magistratu, uel quo alio officio uel munere ministeriove publico est, pecuniam à subditis ob iudicandum uel nó iudicandum,uel ob aliam similem causam. accepit.ff.l.1.l.3.l.4.l.6.l.7.in princ.usq; ad §. hodie.9.C.l.3.l.4.l.6.

DISTINGVITVR.

Si ab exceptis amicis accepit: ut à sobrinis, cognatis & uxore ff.l.1.§.fi.l.7.§.apparet.
Si is qui est ex cohorte magistratus accepit, item comes domesticus, & ministri eius. ff.l.1.l.5.C.l.1.

2 *Aduersus quos competat.*

De hæredibus.ff.l.2.tt.13.l.14.C.l.2.
De comitibus iudicum.ff.l 5.
De eo qui dedit. C.l.6.§.fin.

3 *Quando & quandiu competat.*

Tam in administratione,quam post depositá administrationem.ff.l.4.§.fin.
Intra anni spacium post depositam administrationem.C.l.5.
In hæredes intra annum datur.ff.l.2.

4 *Pœna.*

Extraordinaria est.ff.l.7.§.fin.
In quadruplum competit. C.l.1.l.6.§.fin.

5 *Euentus.*

Hac lege damnatus testimonium dicere, aut iudex esse, postulareve prohibetur.ff.l.6. §.Hac lege.
Donatio,uéditio & locatio cótra hãc legé facta,irrita est,nec tres potest vsucapi.ff.l.8.

DE IMPERATORE & Augusta. Cap. V.

¶ Hactenus de magistratu in genere,nunc in specie:& primum de Imperatore.
Priuilegia fisci Imperatori & Augustæ competunt.ff.lib.49.tt.14.l.6.§.fin.C.li.7.tt. 37.l.3.De hisce priuilegiis,uide j. lib.3. cap.de iure Imperatoris & fisci.
Imperator & Augusta legibus sunt soluti. ui de supra cap.1.uer. de Imperatore uel Augusta.
De eo qui ab Imperatore uel Augusta quid comparauit, ne eo nomine conueniatur. C.lib.7.tt.37.l.3.
De precibus Imperatori offerendis, & rescriptis principis,uide supra cap.3.
De decretis & statutis Principis non disputandis.C.lib.9.tt.29.l.2.
De crimine aduersus Imperatorem admisso, uide infra de lege Iulia maiestatis.
De statua & imagine Imperatoris,de his qui ad statuá Imperatoris confugiunt. C.li.1. tt.24.l.2.ff.li.48.tt.19.l.28.§. ad statuas.
De statua Imperatoris non adoranda.C.li. j.tt.24.l.2.
De eo si quid aduersus statuas uel imagines Cæsaris sit commissum.ff.lib.48.tt.4.l.4. §.fin.l.5.l.6.l.7.§.fin.
Si ad statuas & imagines Principis ad iniuriam alterius quis confugit.ff.tt.19.l.28. §.ad statuas.lib.47.tt.11.l.5.
De familia & rebus Imperatoris. uide infrà lib.3.

DE MAGISTRATIBVS Vrbis Romæ. Cap. VI.

¶ I. *De Senatoribus, & Consularibus.*

ff.lib.1.tt.9.

Definitio Senatorum.l.12.§.fin.

Domicilium.l.11.

De Senatu motis.l.2.l.3.l.7.§.1.

De liberis, filiis & filiabus Senatorum.l.5.cũ quinque ll.sequen.

De fœminis Cõsularibus. l.1.l.8.l.12.in prin.

De Cõsularibus postea rursus consulibus fa ctis.C.lib.12.tt.3.l.4.

¶ II. *De Consulibus.*

ff.lib.1.tt.10.C.lib.12.tt.3.Nouell.c.105.

De non spargendis ab iis pecuniis, & quid prò consulatu expendi debeat: deq; processu consulum in publicum.C.l.2.l.3.§. quoniam uerò.l.4.§.fi.Nouell.c.105.

De dignitate illorum: uter vtrum dignitate præcedat.C.l.1.

Officiũ Cõsulis circa manumissiones.ff.l.1.

¶ III. *De Præfectis prætorio.*

ff.lib.1.tt.11.C.lib.1.tt.26.

Origo huius magistratus.ff.l.1.in prin.

De creandis iis. Qui creandi: De clarissimis & spectabilibus, qui in prouinciis degunt. C.lib.12.tt.2.l.1.

Qui subiecti sint illorum iurisdictioni. C.l. 4.tt.29.l.1.

Quæ cãæ illis sint subiectæ.C.l.3..5.tt.19.l.1.

Data est ills plenior licentia ad disciplinæ publicæ emendationem.ff.l.1.in princ.

Non potest ab eis appellari. ff.l.1.§.1.uide infra de appellat.

Minores ab horũ sententiis non nisi ab ipsis restitui possunt.ff.l.1.§.fi.

Libellus præfecto datus non facit litis conte stationem.C.l.1.

Ferre leges potest.C.l.2.

Iudices remouẽ, & aliossubrogaẽ põt, C.l.3

De rescriptis ad illum faciendis.C.l.5.

De apparitoribus horum.C.lib.12.tt.53.

¶ IIII. *De Præfecto Vrbi.*

ff.lib.1.tt.12.C.lib.1.tt.28.

Qui & quæ causæ ad huius iurisdictionem & officium pertineat. ff.l.1.in prin.usque ad §.cura carnis.§.fi.l.2.l.3.C.l.2.l.4.

Cura carnis, ut iusto precio præbeatur: item forum suarium & aliarum pecorum ad hunc pertinet.ff.l.1.§.cura carnis.

Cura item annonæ.C.l.1.

Quies item populariũ.ff.l.1.§.quies quoq;.

Quanta pœna coercere possit.ff.l.1.§.cum pa tronus.§.fin.

De dignitate eius, quanta sit.C.l.3.

De apparitoribus ꝑfecti Vrbi.C.li.12.tt.54.

De primicerio, hoc est, primo notario præfe fecti Vrbi.C.l.5.

¶ V. *De Quæstore.*

ff.lib.1.tt.13.C.lib.1.tt.30.Nouell.c.80.

Origo eius.ff.l.1.in prin.

Nomen & nominis ratio.ff.l.1.§.1.uers. ut à genere.Nouell.c.80.§.magistratui.

De creandis iis, qui creandi, tam patricij quàm plebei.ff.l.1.§.fin.

Species. Canditatus principis.ff.l.1.§.fin.

Officia eius.ff.l.1.§.ex quæstoribus. C.l.1. cum duab.ll.seq.Nouell.c.80.§ nolumus. usque ad §.Quemadmodum verò.

¶ VI. *De Prætoribus.*

ff.lib.1.tt.14.C.lib.1.tt.40.

Etymologia, seu rõ noĩs.Nouel.c.24.in prĩ.

De creandis prætorib.C.l.2.supra.tt.4.l.4.Si seruus per ignorantiam prætor creatus sit, an gesta per eum rata sint.ff.l.3.

De iurisdictione eius, & officiis circa manumissiones, emancipationes, & adoptiones. ff.l.1.l.2.C.l.1.

Circa tutorem, curatorem & iudicem dandum.ff.l.4.C.l.1.

Circa causas liberales.C.l.1.

Circa in integrum restitutiones.C.l.1.

Circa reliqua, & de reliquis eius officiis. Nouel.c.24.§.hæc nos in animo.

De plebeis Prætoribus. Nouell.c.13.

De prouincialibus prætoribus, uide infra cap.prox.mem.fin.

¶ VII. *De Præfecto vigilum.*

ff. lib.1.tt.15.C.lib.1.tt.42.

Origo eius.ff.li.1.l.2.l.3.in prin.

Nomen.Nouell.cap.13.in prin.usque ad §. quoniam uerò.

Quæ causæ ad eius iurisdictionẽ pertineant. ff.l.3.§.Cognoscit.§.fin.C.l.1.

Qua pœna puniet incendia. ff.l.3.§.& quia plerunque.l.4.item effracturam. ff.l.3.§. effracturæ.

Per totam noctem uigilare debet, circumire calceatus, &c.§.sciendum.

DE

DE MAGISTRATIBVS Prouinciarum. Cap. VII.

De primo aduentu huius magistratus in prouinciam, Nouell. c. 95. §. illud omnibus.

Reliqua huius magistratus generalia, uide supra cap. 4.

¶ I. De Proconsule & Legato.

ff. lib. 1. tt. 16. C. lib. 1. tt. 35.

1 *De ingressu seu primo aduentu Proconsulis in prouinciam.*

Antecedentia. De edicto Prouinciæ mittendo. ff. l. 4. §. antequàm. Nouel. c. 95. §. illud omnibus.

Vt ingressum maturet. Nouell. ca. 95. §. illud omnibus.

Per quē locū ingrediet. ff. l. 4. §. ingressum.

Consequentia ingressus patietur sibi commendari ciuitatem, ędes sacras & opera publica circumibit, &c. ff. l. 7.

2 *De iurisdictione eius*, plenissimam habet iurisdictionem. ff. l. 7. §. final. l. 8. l. 9. in principio.

Causæ quæ pertinent ad eius iurisdictioné. ff. l. 1. cum duabus ll. seq. l. 7. §. fin.

De iurisdict. Legato mandata. ff. l. 4. §. fi. l. 5. l. 6. in prin. §. 1.

De iurisdictione mandata rursus adimenda. ff. l. 6. §. 1.

Quando ei competat iurisdictio an antequā prouinciā sit ingressus. ff. l. 1. l. 2. l. 4. § fin.

3 *Officia eius.* Ne in hospitiis præbendis oneret prouinciam. ff. l. 4. in princi.

Ne statores habeat. ff. l. 4. §. 1.

Ne uxorem secum ducat: aut si duxerit, ut delicta eius præstet. ff. l. 4. §. proficisci.

De xeniis sibi oblatis accipiendis. ff. l. 6. §. non uerò.

Ne nisi ex fascibus utatur. ff. l. 14.

Vt consulatur à legatis. ff. l. 6. §. legatos.

De decretis interponendis. ff. l. 9. §. 1.

Curabit ut sit ordo aliquis postulantiū, & ne negligātur imbecilles. ff. l. 9. §. obseruare.

Circa aduocatos partium. ff. l. 9. § circa aduocatos. §. obseruare usque ad §. fin.

De cognitione de plano. ff. l. 9. §. de plano.

Omnium qui Romæ ius dicunt, & præsidum prouinciarum partes ad eum pertinent. ff. l. 7. §. fin. l. 9. § fin.

Reliqua officia. ff. l. 7. l. 9. §. de plano.

Officia eius pro consulatu finito.

Vsque in aduentum successoris omnia aget. ff. l. 10. tt. 17. l. 1.

Ne Legatum ante se dimittat. ff. l. 10. §. fina.

Portam Romæ ingressus deponit imperium. ff. l. 16.

4 *Iura & officia Legati.* ff. l. 2. §. final. l. 11. l. 12. l. 13. l. 15. C. l. 1. uide insuper paulo superius, uers. de iurisdictione Legato mand.

5 *De apparitoribus Proconsulis & Legati.* C. lib. 12. tt. 56.

¶ I I. De Præside prouinciæ.

ff. lib. 1. tt. 18. C. lib. 1. tt. 41.

1 *Definitio.* ff. l. 1.

2 *De habitatione illius.* C. l. 14.

3 *De gestis ab eo post euētū successoris.* ff. l. 17.

4 *De actionibus aduersus præsidem competentibus*, ff. l. 19.

5 *De iurisdictione eius, & imperio.*

Quæ causæ ad iurisdictionem eius pertineant, &c. omnes causæ de quibus Romæ magistratus cognoscit. ff. l. 10. cum dusb. ll. seq. uide insuper. j. officia eius.

Qui subiecti sint illius iurisdictioni?

De extraneis. ff. l. 3.

De officialibus præfectorum. C. l. 4.

De militibus & aliis. Nouel. c. 8. §. Porrò nolumus. §. quod uerò à nobis.

Quantum sit illius imperium. Maius post principem imperium habet. ff. l. 4.

Qua pœna punire possit. Ius gladii habet, & in metallum dandi potestatem. ff. l. 6. §. pen. l. 2 t. l.

Causæ amittendæ iurisdictionis.

Si prouinciā excesserit. ff. l. 3. in prin.

Si se abdicauerit. ff. l. 20.

6 *Officia eius.* De muneribus & donis non capiendis. ff. l. 18.

Ne quid iniuste à subditis accipiat. Nouell. c. 17. §. oportet igitur.

De prouincialium uocibus ad principem referendis. C. l. 3.

De resistendo potentioribus & insolentioribus. l. 2.

De mulcta indicenda & indicta. ff. l. 6. §. fin.

Vtrum necessitas cognoscendi illi imposita sit. &c. ff. l. 8. l. 9.

De adoptando, emancipando & manumittendo. ff. l. 2.

Officium

Officium eius circa furiosos.ff.l.13.§.furio-sis.l.14.
De tutore & iudice dando.ff.l.5.
De curando ut fines publici à priuatis separentur.ff.lib.50.tt.10.l.5.§ fin.
Cuius sumptibus prosequendum alii sit. Nouell.c.128.§.ultra hæc.
Ne prouinciam egrediatur.ff.l.15.
De non adeunda urbe sine. iussu principis.
Reliqua eius officia.ff.l.3.§.fi.l.6.l.7.l 12.
l.13.in prin.l.19.l.21.Nouell.c.8.§.Sed neq; eos.§.Præterea.§.Oportet igitur. c.17.toto.c.134.§.quemadmodum autē usque ad §.sed & hoc.§.cum uero contigerit.usque ad §.præterea.c.14.

¶ I.II. De magistratibus certarum prouinciarum.

De præfecto Aegypti, seu Australi.ff.lib.1. tt.17.C.lib.1.tt.58.
De proconsule Cappadociæ. Nouell.c 30.
De proconsule Palestinæ.Nouell.c.103.
De proconsule Asiæ.C.lib.1.tt.35.l.2.
De moderatore Arabiæ.Nouell.c.102.
De quatuor præsidibus Armeniæ. Nouell.c 31.
De Præside Hellenoponti.Nouell.c.28.
De Præfecto prætoriorum Africæ.C.lib.1. tt.27.
De Prætore Pisidiæ.Nouell.c.24.c.145.
De Prætore Lycaoniæ. Nouell.25.c.145.
De Prætore Thraciæ.Nouell.c.26.
De Prætore Paphlagoniæ.Nouell.c.29.
De Prætore Siciliæ.Nouell.c.104.
De Iuridico Alexandrinæ.ff.lib.1.tt.20.C. lib.1.tt.57.
De Comite Isauriæ.Nouell.c.27.
De Comite Orientis.C.lib.1.tt.35.
De Apparitoribus Comitis Orientis. C. lib.12.tt.57.l.1.

DE VICARIIS APPARITORIBUS & ministris Iudicū. Cap. VIII.

Preter iam enumeratos magistratus sunt & alij puta ecclesiastici, militares, ciuiles, de quibus ī.suis locis lib.3. nunc de Vicariis, Adiutoribus, Apparitoribus & ministris Magistratus, & Iudicum, primo in genere, deinde in specie.

¶ I. De Vicarijs & Apparitoribus in genere.

1 *Ne iudices varios habeant.* C.lib.1.tt.41. l.10.Nouell.c.8.§.nulli quoque.§.interdicimus.c.128.§.Ad hæc sancimus.usque ad §.ultra hęc.c.134.in princ.usque ad §. item si in prouincijs.

2 *De mandata iurisdictione.* Vide supra c.4.

3 *De dignitate Vicariorum quos præcedant.* C.lib.1.tt.7.l.1.

4 *De relationibus Vicariorum ad Principem faciendis.* C.lib.1.tt.37.l.2.

5 *De creandis, seu constituendis Apparitoribus & Officialibus.*

Quot constituendi. C.lib.12.tt.58.l.9.Nouell.c.82.§.his qui lites.

Qui & quales constituendi.

De eo qui antea idem officium gessit.C.lib. 9.tt.26.l.1.lib.12.l.1.tt.60.l.2.l.3.
De eo qui antea malè officium gessit, nec rationem reddidit. C.lib.10.tt.70.l.12. li. 12.tt.24.l.2.tt.58.l.7.tt.60.l.1.l.5.
De iniquis & lucri cupidis.C.lib.12.tt.58. l.9.tt.60.l.7.Nouel.c.82.§.his qui lites.
De pauperibus.C.lib.12.tt.60.l.4.
De eo qui non est catholicę fidei.C.lib.12. tt.60.l.9.§.de his etiam.
De eo qui ex ea prouincia oriundus est, in qua officium est administrandum, uel in ea domicilium habet.C.lib.1.tt.41.l.15. lib.12.tt.60.l.3.
De Tabularijs, Scribis, & Logographis, horumq; filijs.C.lib.10.tt.69.l.1.

A quibus & quorum authoritate constituendi.

De authoritate & probatoria principis.C. lib.12.tt.28.l.2.tt.60.l.2.l.6.l.9.l.10.

6 *Officia Apparitorum & Officialium.*

Ne alter alterius officio se immisceat.C.li. 12.tt.50.l.4.tt.61.l.2.
Ne subditos lædant, uel quid iniustè ab eis exigant.C.li.12.tt.61.l.5.tt.62.toto.
De reddenda ratione, uide paulò superius uers. de eo qui antea malè officium, &c.

¶ II. De Vicarijs & Apparitoribus in specie.

De Vicario Asianæ.Nouel.c.8.§.illud sanè.
De apparitore pfecti annonę.C.li.12.tt.59.
De primipilaribus.C.lib.12.tt.58.l.7.l.13. tt.63.l.1.

De co-

De cohortalibus.C.li.12.tt.58.l.3.cũ duab. ll.seq.l.10.cum quatuor ll.sequen.

De primiceriis.C.lib.12.tt.7.l.2.

De irenarchis & stationariis. C.li.10.tt.75. l.1.lib.12.tt.23.l.1.tt.58.l.1.ff.lib.48.tt. 3.l.6.lib.50.tt.4.l.18.§.irenarchæ.

De agentib.in reb.C.lib.1.tt.31.l.2.lib.12. tt.20.l.2.l.3.tt.21.l.1.l.2.tt.23.toto.tt. 28.l.1.

De principe agentiũ in rebus.C.li.12.tt.22.

De statoribus.C.lib.12.tt.25.l.1.

De castrensiariis & ministerianis.C.lib.12. tt.26.

De decanis.C.lib.12.tt.27.

De referendariis sacri palatij.Nouell.c.11.

De numerarijs.C.lib.12.tt.50.l.1.cũ trib. ll.sequentibus.l.8.l.10.l.11.

De exceptoribus.C.lib.12.tt.50.l.5.tt.53. l.3.§.fin.

De actuariis.C.l.12.tt.50.l.7.l.9.

De cartulariis.C.lib.12.tt.50.l.10.l.12.

De tractatoriis & statiuis. C.lib.12.tt.52. l.1.

De scriniariis.C.li.12.tt.19.l.6.l.10.tt.50. l.8.l.10.l.12.tt.53.l.3.§.fin.

De tabularijs.C.lib.10.tt.59.l.3.tt.69.l.1. tt.70.l.13.

Reliqua huius generis suis subiecta sunt locis.

DE PVBLICIS IVDICIIS.

Inst.lib.4.tt.fi.ff.lib.48.tt.1.cum seq. C.li.9.tt.1.cum seq. Cap.IX.

Incipit tertia pars libri.

¶ I. *Etymologia, seu ratio nominis.Inst. in prin.*

2 *Diuisio.*

In capitalia & non capitalia Inst.§.publicorum.ff.tt.1.l.2.

3 *Species.* Inst.§.publica autem, cum seq. ff.tt.1.l.1.

4 *Proprium.*

Neq; per actiones ordinantur, neq; omnino quidquã simile habẽt cũ priuatis iudiciijs, magnaq; diuersitas est eorũ in instituẽdo & exercendo.Inst.in princ.ff.tt.1.l.8.

5 *Quibus competat accusatio publica.*

De mulieribus.ff.tt.2.l.1.l.2.l.5.§.fi.l.8.in prin.l.13.C.tt.1.l.4.l.5.l.9.l.12.

De pupillis.ff.tt.2.l.2.§.fi.l.8.in prin.

De seruis.ff.tt.2.l.13.§.fin.

De pauperibus.ff.tt.2.l.10.

De militibus, & ijs qui stipendia merentur. ff.tt.2.l.8.l.13.C.tt.1.l.8.

De magistratu & iis qui propter potestatẽ in ius euocari non possunt.ff.tt.2.l.8.

De infamib.calũnia notatis, dãnatisq; iudicio publico.ff.tt.2.l.4.l.8.l.13.C.tt.1.l.15.

De ijs qui suspicione calumniæ tenentur, ut qui falsum testimonium subornati dixerunt.ff.tt.2.l.9.

De eo qui antea præuaricatus uel calumniatus est.ff.tt.2.l.4.li.47.tt.15.l.5.

De eo q ob accusandũ uel non accusandũ pecuniã accepit.ff.tt.2.l.8.§.alij pp turpẽ.

De eo qui plures reos habet.ff.tt.2.l.12.§. lege Iulia.l.8.l.19.C.tt.1.l.16.

De eo qui cum bestiis depugnandi gratia in arenam missus est, quive rem ludicram fecerit uel lenocinium fecerit.ff.tt.2.l.4.

De familiaribus accusati.C.tt.1.l.20.

De seruo dominum accusante.ff.lib.1.tt.12. l.1.§.quod autem dictum.C.tt.1.l.20.

De domino seruum accusante.ff.tt.2.l.5.

De liberis accusandi.ff.tt.2.l.8.§.fina.l.11. §.liberi.

De patre accusandi.C.tt.1.l.14.

De fratre.C.tt.1.l.13.l.18.

De libertis.ff.tt.2.l.8.§.fina.l.11.§.liberti. C.tt.1.l.21.

De eo qui in domo accusandi à prima ætate fuit.C.tt.1.l.17.

De procuratore accusandi.ff.li.49.tt.14.l. 18.§.Item decreuerant.

De accusato, an accusatorem accusare possit.ff.tt.1.l.5.tt.2.l.21.C.tt.1.l.1.l.19.

De eo qui eundem antea in alio crimine est calumniatus, eiusque filio.ff.tt.2.l.7.§.si tamen alio.

De eo qui semel destitit, uide ĩ.cap.prox.ex consequent.

Ab alio delatum alius deferre nõ potest.ff. tt.2.l.11.§.fin.C.tt.2.l.9.

De accusatore ex pluribus eligendo.ff.tt.2. l.16.

DISTINCTIO GENERALIS.

Si accusare prohibitus, suam suorumque iniuriam prosequatur.ff.tt.2.l.11.in princ.

6 *Aduersus quos competat?*

Ne alii

alij pro aliis plectantur. Nouell. c. 134.
§. Cum uerò contigerit.
hæredibus. ff. tt. 2. l. 20. tt. 19. l. 20.
mandatore. C. tt. 2. l. 5.
seruis. ff. tt. 2. l. 5. l. 12. §. si seruus. usque
ad finem legis.
reliquis uide j. cap. prox. memb. ex per-
sona facti.

Per quos competat?

non accusando per procuratorem. ff. tt.
. l. 13. C. tt. 2. l. 15. nec per tutorem uel
uratorem. C. tt. 1. l. 2. l. 5.
non defendendo per procuratorem. ff.
t. 1. l. 13. C. tt. 2. l. 3.
uus per dominum defendi potest. ff. tt. 1.
. 11. C. tt. 2. l. 2. itē per alios. ff. tt. 19. l. 19.
erui per dominos non defendantur. ff. tt.
. l. 9. tt. 19. l. 19.

Vbi & apud quos competat?

competit iudicium publicum, punien-
usque est reus vbi deliquit. ff. tt. 2. l. 7. §.
dem Imperator. usque ad finem legis. l.
2. tt. 3. l. 7. l. 11. lib. 49. tt. 16. l. 3. in prin.
. 4. §. reus. C. lib. 3. tt. 15. l. 1.
n ubi inuenitur reus. C. lib. 3. tt. 15. l. 1.
m ubi domicilium habet. C. lib. 3. tt. 13.
. 5. tt. 15. l. 2.
stationariis & præside. C. tt. 2. l. 8.
eo cujus ea de re pecuniaria cognitio est
f. tt. 1. l. 6. §. fin.
ites ad eum sub quo militarunt remit-
untur: is autem qui exercitum accepit,
us animaduertendi in milites caligatos
abet. ff. tt. 3. l. 8. C. tt. 3. l. 1.
reliquis vide j. cap. 15. membr. ex perso
na damnantis.
cognitione pro tribunali, & de plano. ff.
t. 2. l. 6. tt. 18. l. 18. §. fi.

*Quando & quamdiu competant publica iu-
dicia.*

minales causæ intra duos annos finiri de
ent. C. tt. 44. l. 3. lib. 3. tt. 1. l. 11. in prin.
Nouell. c. 83. §. si tamen.
na & euentus si non intra statutum tem
us finiantur. C. tt. 44. l. 1. l. 2. l. 3. tt. 1. l.
. ff. tt. 2. l. 18.
dilationibus dandis. C. tt. 44. l. 1. l. 18.
diebus feriatis. ff. tt. 1. l. 12.

Adfinia remedia.

ciuilibus actionibus. C. tt. 31. ff. tt. 2. l. 15.
li. 47. tt. 10. l. 7. §. at quin solemns.
Ea quæ per officium præsidibus denuncian
tur, & citra solennia accusationum pos-
sunt perpendi. C. tt. 2. l. 7.
De cognitione de plano, uide paulò su-
perius.

CAVSAE EX QVIBVS COMpetunt uel non competunt publica iudicia, & de Abolitionibus. Cap. X.

Aut facta puniuntur, ut furta, cædesq; aut
dicta, ut conuicia & inuidę aduocationes:
aut scripta, ut falsa & famosi libelli: aut
consiliis, ut coniurationes & latronum cō
scientia, quosque alios suadendo sceleris
est instar. ff. tt. 19. l. 16. in prin.
Cogitationis pœnam nemo patitur. ff. tt. 19.
l. 18.
Si uoluit, sed non perfecit criminem. ff. tt. 8.
l. 1. §. diuus. l. 7. in prin. l. 4. tt. 19. l. 16. §.
euētus. li. 2. tt. 2. l. 1. § fi. C. tt. 1. l. 14. tt. 8.
l. 5. in prin. tt. 16. l. 9.
De reliquis uide infra de publicis iudiciis
in specie.
Sed hæc omnia distinguuntur ex causa, per-
sona, loco, tempore, &c. ff. tt. 19. l. 16. §. 1.

Distinguuntur igitur.

1 *Ex persona facientis*, seu committentis
crimen.
De minore ętate. ff. tt. 19. l. 16. §. persona.
C. tt. 47. l. 7.
De seruo. ff. tt. 2. l. 12. §. si seruus.
De legato Imperatoris, pręside prouinciæ,
legato prouinciali, magistratu populi Ro
mani, & eo qui reipub. causa abest. ff. tt. 2.
l. 12. in prin.
2 *Ex causa facti*. Delinquunt homines
aut proposito, aut impetu, aut casu. ff. tt.
19. l. 11. §. delinquunt.
Si sine dolo malo fecit. ff. tt. 19. l. 38. qui
abortionis.
Fraudis interpretatio semper in iure ciuili
non ex euentu duntaxat, sed ex consi-
lio quoque consideratur. ff. lib. 50. tt. 17.
l. 79.
Si emendationis, non iniuriæ faciendæ cau-
sa factum sit, ut à magistro uel parenti-
bus. ff. tt. 19. l. 16. §. Caussa.

Si man-

Si mandatu alterius fecit. C. tt. 2. l. 5.
Si seruus iussu domini fecit. ff. lib. 50. tt. 17. l. 199.
Si per ebrietatem admisit. ff. tt. 19. l. 11. §. delinquūt. lib. 49. tt. 16. l. 6. §. per uinum. C. lib. 9. tt. 7. l. 1.
Si per temeritatem fecit. ff. li. 48. tt. 4. l. 7. §. quamquam crimen.
3 *Ex consequentibus.*
Si crimen propositum ad effectum non peruenerit, uide paulò superius uers. si uoluit, sed non perfecit.
Si reus conuentus mortuus sit. ff. tt. 1. l. 3. l. 6. tt. 4. l. 11. l. 20. tt. 17. l. 1. §. fina. tt. 19. l. 20. lib. 49. tt. 13. l. 1. § nullius autē. tt. 14. l. 9. C. tt. 6. toto. lib. 7. tt. 66. l. 2. l. 3.
Si reus ante sententiam mortuus sit, uel accusatorem corrupit, uel sibi manus intulit, mortemq; sibi consciuit, uide infra. c. 15. membr. 11.
Si reus alio eiusdem criminis reos nominauit, uel prodidit. C. tt. 2. l. 17. §. fin.
Si reus conspirationem sociorum detexerit. ff. tt. 3. l. 13. §. fin.
Si accusator instituta accusatione mortuus sit. ff. tt. 1. l. 13. in prin. tt. 2. l. 3. §. fin. l. 29. tt. 16. l. 10. in prin. C. tt. 6. l. 5. in princ.
Si quid accusatorem impediat quo minus institutam accusationem impleat. ff. tt. 2. l. 3. §. fi. l. 11. §. fi. tt. 16. l. 10. in princ.
Si accusator ab instituta accusatione destitit. ff. tt. 2. l. 11. §. fin. tt. 16. l. 2. C. tt. 1. l. 6. tt. 45. l. 3. l. 4. l. 6.
Si iudicium cœptum intra biennium non finiatur. ff. tt. 2. l. 18. C. tt. 1. l. 7. tt. 44. l. 3.
Si re in iudicium deducta transactum sit. C. tt. 2. l. 10.
Si semel actū sit, uel ab alio accusatus reus. ff. tt. 1. l. 4. tt. 2. l. 7. §. iisdem criminibus. l. 11. §. fin. l. 14. l. 18. tt. 19. l. 41. lib. 47. tt. 15. l. 7. lib. 43. tt. 28. l. 3. §. si tamen postea quam. C. tt. 2. l. 4. l. 9. tt. 31.
Si abolitio interuenerit. ff. tt. 2. l. 11. §. fina. l. 12. §. Hoc autem beneficio. tt. 16. l. 4. §. fin. l. 12. § fin. l. 16. l. 18. §. fina. C. tt. 42. l. 1. tt. 45. l. 3.
De reo post abolitionem intra triginta dies repetendo. ff. tt. 16. l. 7. in prin. l. 10. §. abolitione. usque ad finem legis. l. 15. §. fina. C. tt. 43. l. 1. l. 2.

¶ DE ABOLITIONIBVS.
ff. tt. 16. C. tt. 41.
¶ I. *Causa ex quibus datur abolitio criminis.*
Abolitio aut publicè fit ob diem insignem, aut publicam gratulationem, uel ob rem prosperè gestam. ff. l. 8. l. 9.
Aut priuatim postulante accusatore; uel mortuo accusatore, uel alia ex causa impedito. ff. l. 10. in prin.
An igitur postulante aduersario abolitio danda sit, distinguitur.
1 *Ex causa propter quam postulat.*
Si iusta causa abolitionis sit, utputa si dicat se errasse. ff. l. 49. tt. 14. l. 15. in prin.
Si per errorem, temeritatem, uel calorem ad accusationē prosiluerit. C. l. 2. in prin.
Si per deceptionem, uel pecuniis à reo corruptus petat. C. l. 2. §. fin autem.
Si mandatorem sibi subtractum queratur. ff. lib. 49. tt. 14. l. 22. §. fin. l. 23.
2 *Ex causa in qua abolitionem postulat.*
De crimine læsæ maiestatis, patria expugnata uel prodita, peculatus crimine admisso, aut Sacramentis desertis, &c. C. l. 3. §. fina.
Hi qui suam suorumq; iniurias defendunt, & qui cognatos suos in accusationem deduxerunt, abolitionem petere non prohibentur. C. l. 2. §. fi.
3 *Ex antecedentib.* Si fallaciter accusauit. C. l. 3. in prin. tt. 46. l. 9. ff. lib. 49. tt. 14. l. 15. in princ.
Si reus aliquid iniuria passus est: hoc est, si uel carceres sustinuerit, uel tormenta, uel uerbera, uel catenas. C. l. 3. in princ.
Si sellibus tormenta sint illata. C. l. 3. §. Quod si ingenuorum.
4 *Ex reliquis contingentibus.*
Si seruus sit accusatus. ff. l. 16.
Inuito aduersario abolitionem accipere non potest. ff. l. 18. in prin. §. 1. C. l. 3. in princ.
¶ II. *Qui abolitionem dare possunt, et à quibus petenda.*
De Præside, & cui præses mandauit. ff. l. 1. §. Abolitio. l. 2.
De Principe & Iudice competente. C. l. 2. in princ.
3 *Cui danda abolitio.*
Pro tri-

o tribunali, non de plano petenda & tribuenda est.ff.l.1.§.Abolitio.

Quibus præsentibus danda.

æsentibus partibus.C.l.2.in princ.

Antecedentia. Causæ cognitio. C. l.2. in prin.

VID VENIAT IN PVBLICA judicia:& de pœnis.ff.lib.48.tt.19. C.tt.47. Cap. XI.

¶ *I. Ratio pœnæ.*

endatio hominum.ff.l.20.

enas ob maleficia solui magna ratio suadet.ff.lib.46.tt.1.l.70.§.id quod uulgo. lib.9.tt.2.l.1.§.quod si quis absurdum.

Differentia pœnæ, fraudis & mulctæ.

ff.li.50.tt.16.l.131.l.244.

*Diuisio pœnæ.*ff.l.6.§.fi.l.8.in prin.

*Species pœnarum.*ff.l.6.§.fin.

ecies pœnę capitalis.ff.l.2.in princ.l.11. §.fin.l.28.in prin.usque ad §.non omnes.

e pœna non capitali.ff.l.28.§.Deinde proxima.

e iis quæ uitam adimunt, & de ultimo supplicio.ff.l.8.§.uita adimitur.usque ad §.est pœna.l.21.

e iis quæ libertatem adimunt.ff.l.8.§.est pœna quę.

e pœnis quę corporis coerctionem continent.ff.l.7.

e pœna metalli & operis metalli. ff. l.8.§. est pœna,usque ad §.quisquis.§.seruos.l. 28.§.diuus Hadrianus.C.l.17.

e ministerio metalicorum & salinis.ff.l.8. §.in ministerium.

e calcaria & sulfuraria.ff.l.8.§.in calcariam.

e ludo uenatorio.ff.l.8.§.Quicunque.

e opere publico perpetuo.ff.l.34.in prin. C.l.1.

t curiæ addictus sit, uel alij corpori.C.l. 19.lib.10.tt.31.l.38.

t negocietur.ff.l.9.§.sed & damnari quis.

t de saxo præcipitetur.ff.l.25.§.fi.

e amputatione membrorũ,Nouel.c,134. § quia uerò usque ad §.ut autẽ non solũ.

e pœna in manib, facie & suris scribenda. C.l.17.

uæstionis habendæ causa nemo est damnandus.ff.tt.18.l.21.

De carcere.ff.l.8.§.solent pręsides.

De perpetuis uinculis.ff.l.35.C.l.6.l.10.

De exilio.ff.tt.22.l.5.

De relegatione.ff.tt.22.l.7.in prin.

De interdictione,relegatione,& deportatione in insulam.ff.22.l.6.in prin.l.7.§.Hęc est differentia.§.est quoddam.§.sicut autem.usque ad §.solet decurionibus.

De pœnis quę alicuius actus prohibitionem continent. ff.l.9.in prin.usque ad §.Istæ ferè sunt.

Ne intra patriæ territorium uel muros morentur,ne patriam excedant, uel in uicis quibusdam morentur.ff.tt.22.l.7.§.solet præterea.

Ne de domo sua procedat.ff.tt.22.l.9.

Ne arte sua utatur.ff.l.43.in prin.

De aduocationis interdictione. ff.l.9. in principio.

De fori & aliorum interdictione.ff.l.6.non nunquam.

De honorum & munerum interdictione.ff. tt.22.l.7.§.item potest alicui.usque ad fi. legis.l.8.

De dignitatis depositione.ff.l.8.in princ.tt. 22.l.7.§.solet decur.

5 *Quæ pœna cuique irroganda.*

Non est in arbitrio iudicis, quam uelit pœnam irrogare.ff.tt.16.l.1.§.calumniator. uers.Nam ut Papinian.li.50.tt.16.l.131. §.Inter.l.244.

Quæ autem pœna cuique irroganda sit, considerandum est pro uarietate circumstantiarum.ff.l.9.§.sed enim sciendum. l.11. in prin.l.16.§.1.lib.47.tt.9.l.4.§.& omnino. Distinguitur ergo.

1 *Ex persona delinquentis.*

De iis q i dignitate sunt.ff.l.28.§.uenenarij

De decurionibus,eorumq; parentibus & liberis.ff.l.9.§.istæ ferè sunt.usque ad §.fi. l.15.l.43.§.fi.tt.22.l.6.§.decuriones. C. l.3.l.9.l.12.tt.41.l.16.li.11.tt.13.l.1. li. 2.tt.11.l.5.

De militibus & paganis.ff.l.14.lib.49.tt.16. l.3.§.pœna.§.is qui ad hostes.

De ueteranis & liberis eorum. ff.lib.49.tt. 18.l.1.l.3.C.l.5.

De famosis & integræ famæ hominibus.ff. l.28.§.solent quidam.§.fin.

De in metallum damnatis. ff. l. 10. §. qui ex causa. l. 28. §. in exulibus.

De exulibus & aliis damnatis. ff. l. 28. §. in exulibus.

De pauperibus. ff. l. 1. §. fin. C. lib. 1. tt. 52. l. 6. §. fin. lib. 2. feudorum. tt. 53. §. qui uerò ad prædictam.

De liberis hominibus. ff. l. 28. §. non omnes. §. igni cremantur. §. fin. C. l. 6. l. 11.

De seruis. ff. l. 28. § seruos. l. 10. in prin. l. 16. §. persona. §. fin. l. 34. in prin. tt. 2. l. 12. §. si seruus. usque ad finem legis. C. l. 11.

De statu libero. ff. l. 9. §. fi. tt. 18. l. 14.

De eo cuius conditio tempore dictæ sententiæ est mutata. ff. l. 1. in prin.

De iis qui fustibus cædi prohibêtur. ff. l. 28. §. & ut generaliter.

De fœminis. ff. l. 28. §. In ministerium.

De minoribus & maioribus ætate. ff. l. 16. §. persona.

De eo qui eius roboris & artificii est ut digne populo exhiberi possit. ff. l. 31. in pri.

2 *Ex persona eius in quem deliquit.*

Si in magistratum uel priuatum. ff. l. 16. §. persona.

Si ex metallo principis, uel moneta sacra furatus sit. ff. l. 38. in prin.

Si in dominum uel parentem deliquit. ff. l. 19. §. persona. l. 28. §. igni.

De furtis domesticis. ff. l. 11. §. furta domestica.

Si in patronum, patronive filium, patrem, propinquum, maritũ, uxorem, cęterasq; necessitudines. ff. l. 28. §. omnia.

Si in minorem uel maiorem ætate. ff. l. 16. §. persona.

Si nondum uiri potentes uirgines corrupit. ff. l. 38. §. qui nondum.

3 *Ex specie delicti uel criminis.* Quæ cuique crimini pœna competat, uide j. de publicis iudiciis in specie.

4 *Ex causa & modo delicti.*

Si consulto uel casu admisit. ff. l. 5. §. fin. l. 11. §. delinquunt. l. 28. §. incendiarii.

De reliquis, uide s. cap. prox. membr. ex causa facti.

5 *Ex reliquis contingentibus.*

Si causa leuior uel grauior sit. ff. l. 11. §. 1. l. 16. § qualitate.

Si res minor uel maior sit. ff. l. 16. §. quantitate. l. 28. §. incendiarij.

Locus etiam delicti auget, uel minuit pœnam ff. l. 16. §. 1. §. locus. §. euenit. l. 28. §. grassatores.

Tempus quoque. ff. l. 16. §. 1. §. tempus.

Si antea reus aliquoties in eodẽ delicto deprehensus est, tractatusq; clemẽtius. ff. l. 28. §. solent quidam.

Si propositum non habuit euentum, uide s. cap. prox. uers. si uoluit, sed non perfecit.

Nunquam crescit ex post facto præteriti delicti æstimatio. ff. lib. 50. tt. 17. l. 186.

Si nimium multis grassantibus exẽplo opus sit. ff. l. 16. §. fin. s. lib. 47. tt. 14. l. 1. in pri.

Si diutino tempore in reatu fuit, uel in recenti sententiam excepit. ff. l. 25.

Si idem delictum diuersis legibus & pœnis coerceat. ff. tt. 2. l. 14. tt. 19. l. 41. C. tt. 2. l. 4.

Si alia pœna generali, alia speciali lege sit definita. ff. l. 41.

Interpretatione legum pœnæ molliendæ sunt, non exasperandæ. ff. l. 42.

Si extraordinarium crimen sit, sitq; in arbitrio iudicis quam uelit pœnam uel mulctam dicere. ff. l. 13. C. li. 1. tt. 52. l. 4. l. 6.

Distinguitur insuper ex persona iudicis pœnam irrogantis, de quo uide infrà cap. 14. in principio.

ACTVS IVDICIORVM publicorum. Cap. XII.

Actus iudiciorum publicorum uarii sunt, possuntq; non incommodè iuxta iudicii personas, hoc est, accusatoris, rei & iudicis diuidi, eoque ordine tractari.

¶ PRIMO ACTVS & officia accusatoris.

1 *De libelli inscriptione.* I

Ratio & causa inscriptionis, si quis aliquem accusare uolet, inscribet in crimen, &c. ff. tt. 2. l. 7. in prin. C tt. 1. l. 3. tt. 2. l. 16. l. 17. §. sed quisquis.

DISTINGVITVR.

Si suam suorumque iniuriam persequatur. C. tt. 1. l. 10. l. 12.

Quis inscribet, si accusator literas nesciat. ff. tt. 2. l. 3. §. item subscribere.

Quando inscribendum, antequam acciendus reus est. C. tt. 3. l. 2. §. ex longinquo. item, antequam

equam quæstio habeatur. C.tt.2.l.13.
us accusatorem accusaturus, etiam pē-
ate accusatione inscribere potest. C.tt.
. 19.§.fin.
s & forma inscriptionis, & quæ desi-
nda sint, uel inscribenda. ff.tt.2.l.3.in
.§.sed etsi aliud.l.7.in pri.C.tt.2.l.16.
bscribēdo.ff.tt.2.l.3.§.itē subscribere.
us. Si libelli inscriptionum legitimè
inati nō fuerint, rei nomen aboletur,
ex integro repetendi reum potestas
.ff.tt.2.l.3.§.quod si libelli.
tisdabit accusator se permansurum usq;
erminum litis.
t.2.l.7.in prin.C.tt.j.l.3. & custodiæ
ilitudinē patietur.C.tt.2.l.17.in prin.
absentia, calumnia, præuaricatione, &
iuersatione accusatoris. uide j.cap. 14.
eod.

SECVNDO ACTVS
& officia circa reum.

I. *De requirendis reis, & adnotandis.*
.17.C.tt.40.
ex quibus requirendi, & adnotandi.
bsentes sint & lateant. ff. l.j. C. l.j. in
.Nouel.c.134.§. cæterū si quis eorū.
requirendi, & de requirendo adno-
lo.ff.l.j.§. si autē grauius. C. tt.2.l. 6.
uell.c.134. §.cæterum si quis.
s. Si adnotatus non venerit.
temporis præscriptione à causæ de-
ione submouetur.ff.l.4.§.fi.
ori sententiæ postea subiugatur. C.l.
prin.
amia non uenientis. C.l.3.
a annum non uenerit, bona eius fisco
dicantur.ff.l.1.§.& ex hoc.§.fin. cum
tuor ll.sequen. C.l.1.l.2.tt.5 1.l. 10.
titur tamen excusatio absentiæ.ff.tt.
10.l.13.§.fin.
II. De reis non recipiendis, nec occul-
tandis: & pœna, si contra fiat.
.47.tt.14.l.3.§.fin.tt.6.C.tt.39.
III. De reis apprehendendis.
uis accepta pecunia eos quos apprehē
potuit.dimisit.ff.li.47.tt.16.l.1.§.fi.
IIII. De custodia reorum.
3.
sæ ex quibus custodiendi uel non.
ndatur reus, uel iudicio sisti satisde-

dit.ff.l.2.
Si fideiussores dare paratus sit.ff.l.3. C.lib.
12.tt.1.l.16.
Si de admisso nondum cōstiterit.C.tt.4.l.2.
Si confessus sit reus.ff.l.5.
Si absolutus sit, uel conuictus.C.tt.4.l.5.in
prin.tt.47.l.23.
Si pœnam luit.C.tt.47.l.24.
2 *Qui custodire debeant, & quibus commit-*
tenda custodia.
De commentariensi & eius adiutore. C. tt.
4.l.4.
Tironi non est facilè committenda custodia.
ff.l.14.in prin.
3 *Qua custodia custodiendi.*
De priuatis carceribus inhibendis.C.tt.5.
Aestimatio proconsulis est qua custodia cu-
stodiendus.ff.l.1.
De seruo reo in uincula publica coniiciēdo,
si non defendatur.ff.l.2.in prin.
De muliere custodienda, & ne carceri inclu-
datur.C.lib.1.tt.46.l.1. Nouell.ca.154.
§.necessarium autē.usque ad §. si quādo.
De non ligando reo in carcerem antequam
conuincatur.C.tt.3.l.2.in prin.
De catenis.C.tt.4.l.1.§.interea.
De separandis maribus & fœminis in carce-
re.C.tt.4.l.3.
De excubiis.C.tt.47.l.20.
4 *Quando et quamdiu custodiendi in carcere.*
Custodia diebus paschalibus debet remitti.
C.li.1.tt.4.l.3.
Custodia seruis reis diebus feriatis remitti
non debet.ff.lib.48.tt.16.l.16.
De reliquis nide paulò superius causas ex
quibus custodiendi.
5 *Officia custodum, & reliqua custodia iura.*
Commentariensis, ad quem custodia obser-
uatioque receptorum pertinet, intra tri-
gesimum diem semper ingerat numerum
personarum, uarietatem delictorum, clau
sorum ordinem, ætatemq; uinctorum.C.
tt.4.l.5.
De curando à iudice, ne carcerat inhuma-
nius tractentur.C.lib.1.tt.4.l.10.
De uicto & strato in carcerem inferendo, &
pœna inferre ꝓhibētis.ff.li.42.tt.1.l.34.
De nō ad infima carceris dimittēdo, sed sub
leuādo reo ad lucē. C.tt.4.l.1.§.interea.
Si custodiam sine uinculis agere patitur,

 uel

uel ferrum, uenenumve in carcerem inferri.ff.l.9.
Si custodiam emisit. ff. tt.4. l.4. §. item qui confessum.
Si custodiam deseruit.ff.tt. 19.l.38. §.miles.
Si amiserint custodiã milites.ff.l.12. to.l.14.
Si custodia effregerit & euaserit.ff. l.13. lib. 47.tt. 18.tt. 17.l.1.§.fi. lib.48.tt. 19.l.38. §.miles.
De custodia non facile dimittenda.ff.l. 10.
Si custodia se interfecerit, uel præcipitauerit.ff.l.9.l.14.§.interdum.
Si casu defuncta sit.ff.l. 14.§.interdum.
Si custos custodiam interfecerit. ff.l.14.§.interdum C.tt.4.l.1.§.illud etiam.
Si fame necauerit custodiam. C.tt.4. l.1.§, illud etiam.

¶ *V. De reis exhibendis.*

Non exhibendi, antequam iudex de exhibitione pronunciauerit.C.tt.3.l.3.
Pęna si promissum sisti non exhibeat. ff.l.4.
Ne exhibitus in una causa, in alia exhiberi eodem tempore cogatur.ff.l.2.§.fi.

¶ *VI. Reliqui actus & iura circa reū.*

Bona sua reus administrare potest, eiq; potest solui.ff.lib.49.tt 14.l. 46.§.in reatu. nihil tamen ex iis alienare potest, nec manumittere.ff.tt.2.l.20.§.adeò ut.
De reis remittendis ad alium locum puniẽdis, uide ĩ.c.9.memb.8.
De reo reducendo ad componẽdas res suas. C.tt.3.l.2.§.ei uerò qui.
De domino pręsentia serui damnati præstãda ad ineundas rationes.C.tt.49.l.1.

¶ TERTIO ET POSTREMO. *Actus & officia iudicis.*

Cogniturum de criminibus presidem oportet ante diem palàm facere, custodias se auditurum, &c.ff.tt. 18.l.18.§.cogniturũ.
Custodias auditurus tam clarissimos uiros, quàm patronos causarũ adhibere debet. ff.tt. 1.l. 12.in princ.
Et feriatis diebus custodias audire potest.ff. tt. 1.l. 12.§.fin.
Non solùm pro tribunali, sed etiam de plano custodias audire potest, atque damnare.ff.tt.18.l.18.§.fin tt.2.l.6.
De non pręcipitanda sententia. C.lib. 1.tt, 52.l.6.§.fi.li.7.tt.44.l.2.in prin.lib.9. tt, 40.l.1.in prin.tt.47.l.20.
Secundum quæ illi iudicandum sit, & sententia ferenda.ff.tt. 1.l.6.tt.19.l.5.§.1.C. tt.2.l. 14.l. 17.§.fin.tt.47.l. 12.l.16.l.20. lib.4.tt. 19.l.25.
Si plura crimina ex eodem facto nascuntur, & à diuersis deferuntur, non licet iudici separatim de uno crimine sententiam ferre, priusquam plenissima examinatio super altero quoq; crimine fiat. C.tt.2.l.9.
De absente & indefenso non damnando.ff. tt. 19.l.5. in prin.usque ad §. in accusatorem.l. 19.tt.8.l.4. §.idem diuus. tt.17.l. 1.C.tt.47.l.21.
Quam pęnam irrogabit, uide ĩ.ca.proximo.

DE QVAESTIONIBVS ET tormentis.ff.li.48. tt 18. C.li.9. tt. 41. Cap. XIII.

¶ *I. Ratio & usus tormentorum.* ff.l. 1.in prin.l.8.in prin.

¶ *II. Causa, ex quibus & in quibus tormenta sunt adhibenda.*

Nec semper, nec in omni causa quæstiones desiderandæ sunt.ff.l.8.in princ.
Si aliç probationes deficiant.ff.l. 1.in prin. l.8.in prin.l.9. in prin. lib.22.tt.3.l.7.
Si nullis aliis argumentis reus urgeatur.ff. l. 1.in prin.§.idẽ.§.diuus Seuerus. l.10. §.tormenta.l.18.§. In ea causa.l.22.C.l. 3.l.8.§.oportet. li.6.tt.22.l. 17.§.fin.
Si sine accusatore in custodiam receptus sit reus.ff.l.22.
Si causa pecuniaria sit.ff.l.9.in prin.
Si causa tributorũ sit.ff.l. 1.§.in causa tribu.
Si causa sit ingenuitas.C.l.9.
Si causa generis sit.ff.l.18.§.iudex.

¶ *III. Qui torquendi, item pro quibus & aduersus quos?*

De iuris eminentibus & clarissimis, horumque liberis. item de decurionibus, horumque liberis. C.l. 11.l. 16.l. 17. lib. 12.tt.1.l.10.
De numerariis rectorum. C.lib.12.tt.50.l. 1.l.2.
De militibus, ueteranis, horumq; filiis.C.l. 8.in prin.
De muliere.C.l.3.
De muliere prægnante.ff.lib.48.tt.19.l.3.
De impubere.ff.l.10.in prin.l.15.§.1.

De li-

libero homine. ff. l. 15. in prin.
o qui se liberum dicit. ff. l. 12.
tatu libero. ff. l. 8. §. fin. l. 9. §. fin.
eo qui ideo manumissus est ne torque-
etur. ff. l. 1. §. si seruus ad.
eo cui testamento libertas relicta est. ff.
l. 19. C. l. 5. l. 18.
eo qui de se cōfessus est, ne in caput alio-
rum torqueatur. ff. l. 16. C. l. 4.
in insulam deportato. ff. l. 9. §. fin.
inimico ei in quem torquendus est. ff. l.
1. §. praeterea.
e iis quos accusator de domo sua produ-
xit. ff. l. 1. §. ad quaestionem.
e seruis, uel libertis pro dominis, uel pa-
tronis non torquendis C. l. 6. l. 14.
e liberto in caput patroni, uel filii eius nō
torquendo. ff. l. 1. §. si seruus bona. C. l. 6.
e fratre in caput fratris non torquendo. ff.
l. 6. §. si seruus bona.
Ne quisquam in eum contra quem inuitus
testimonium dicere non cogitur, torquea-
tur. ff. l. 1. §. si seruus bona.
¶ *Ne seruus contra dominum torqueatur.*
ff. l. 1. §. Antoninus. §. si serui. l. 18. §. sane.
C. l. 1. l. 6.

DISTINGVITVR
sequentibus modis.

1 *Ex causa in qua torquendus.*
De crimine maiestatis. ff. l. 10. in prin. C. l. 1.
lib. 5. tt. 17. l. 8. §. seruus scilicet. lib. 9. tt.
8. l. 6. §. fin. l. 7. §. sic & diuus.
De causa adulterij & incesti. ff. l. 4. l. 5. l. 17.
in princ. C. l. 1. lib. 5. tt. 17. l. 8. §. seruis
scilicet.
De causa stupri. ff. l. 17. §. sed & in.
De causa si uxor marito insidias struxisse di-
catur. C. lib. 9. tt. 16. l. 9.
De causa plagij. C. lib. 5. tt. 17. l. 8. §. seruis
scilicet.
De causa fraudati census. ff. l. 1. §. in causa.
C. l. 1.
De causa hereditatis. ff. l. 1. §. diui fratres.
De causa ipsius serui, an in seipsum torque-
ri possit. ff. l. 1. §. diuus Hadrianus. li. 22.
tt. 3. l 7. C. l. 15.
Si de domino serui quaeratur, an in ea cau-
sa torqueri possit. C. l. 12.
Si de statu serui quaeratur. ff. l. 10. §. si.
Si in causa furti quod seruus cū domino fecit
torqueatur. ff. l. 1. §. diuus Antoninus.
Si cū in se torqueretur, de domino, aliquid
sit confessus. ff. l. 1. §. si serui.
2 *Ex persona domini.*
Si dominus seruum in se uelit torquere. ff. l.
18. §. seruus nec. C. l. 7.
3 *Ex persona serui.*
De eo qui uindicatur, & pro quo uindican-
ti cautum est. ff. l. 15. §. fin.
De eo qui legitime emptus dicitur. ff. l. 1. §.
si quis dicitur.
De eo qui tempore susceptae cognitionis
fuit alienus. ff. l. 1. §. si seruus ad.
De libero homine, & seruo alieno bona fide
seruiente. ff. l. 1. §. si seruus bona.
De eo qui re it esse desijt, & de manumisso.
ff. l. 1. §. idem Mummio §. si seruus ad.
De in metallum damnato ff. l. 17. §. fin.
De redhibito. ff. l. 11.
De distracto. ff. l. 18. §. seruus in.
De seruo haereditario. ff. l. 2. l. 6. §. si. l. 17. §.
de quaestione. l. 18. §. iudex. C. l. 13. l. 18.
De seruo cōmuni & plurium. ff. l. 3. l. 17. §.
de quaestione. C. l. 13.
4 *Ex reliquis contingentibus.*
Si aduersarius preciū serui deponat, ut in ca-
put dñi torqueatur. ff. l. 1. §. dum quidam.
De municipū, & aliorū corporū, an 1 caput
ciuiū torqueri possit. ff. l. 1. §. seruū munic.
De seruo filii. ff. l. 10. §. potest. C. l. 2.
De seruo patris. ff. l. 10. §. potest. C. l. 6.
De seruo pupilli. C. l. 2.
De seruo mariti. ff. l. 1. §. seruum mariti.

DISTINCTIO GENERALIS.

In maiestatis crimine omnes omnino, si ad
testimonium prouocentur, torquētur. ff.
l. 10. in prin. C. li. 9. tt. 8. l. 3. l. 4.

¶ *IIII. Quibus praesentibus torquendū.*

De praesentia accusatoris & sociorum. C. li.
9. tt. 4. l. 1. §. 1.

¶ *V. Quando quaestio habenda.*

Statim exhibito reo. C. li. 9. tt. 4. l. 1. in prin.

¶ *VI. Antecedentia.*

Accusator prius se uinculo subscriptionis
adstringet. C. li. 9. tt. 2. l. 13.
Certo precio aestimatus seruus, stipulatione
interposita in quaestionē dādus est. ff. l. 13.

¶ *VII. Modus torquendi, & adiuncta.*

De incipiendo ab eo qui timidior est, & te-
nerae aetatis uidetur. ff. l. 18. in prin.

Quid & quomodo quærendum. ff. l. 1. §. qui quæstionem.

Quanta tormenta adhibenda sint. ff. l. 7. l. 10. §. tormenta.

¶ *VIII. De repetenda quæstione.* ff. l. 16. in prin. l. 18. §. 1.

¶ *IX. Euentu tortura, & quatenus quæstioni fides habenda.*

De mancipiis tortis mortuis uel superstitibus, absoluto uel damnato reo. ff. l. 6. li. 3. tt. 6 §. fin. C. tt. 46. l. 6.

An quæstioni fides habenda sit. ff. l. 1. in pri. §. quæstioni. l. 8. in prin. uers. quas & efficacissimas.

DISTINGVITVR

Si alia desint argumenta, uide 1. ab initio huius capitis, uers. si nullis aliis, &c.

Si is qui confessus est, inimicus sit ei contra quem est confessus. ff. l. 1. §. præterea.

Si ab eo proditus est, uel traditus, uel custoditus. ff. l. 1. §. Cum quis latrones. C. l. 4.

De reliquis huiusmodi distinctionibus, uide etiam supra memb. qui torquendi.

Plurimum etiam in excutienda ueritate affert uox ipsa, & cognitionis subtilis diligentia. & c. ff. l. 10. §. plurimum.

EVENTVS ET CONSEQVENTIA publicorum iudiciorum, reo absoluto. Cap. XIIII.

Euentus & consequentia publicorum iudiciorum alia sunt reo absoluto, alia reo damnato, alia denique reo restituto & à pœna liberato: de quibus singulis ordine tractabitur. Reo igitur absoluto accusatorum temeritas tribus modis detegitur, & tribus pœnis subijcitur: aut enim calumniantur, aut præuaricantur, aut tergiuersantur. ff. tt. 16. l. 1. in prin.

¶ PRIMO DE CALVMNIA *accusatorum, eiusq; pœna.*

ff. tt. 16. C. tt. 46.

1 *Caussæ ex quibus huiusmodi pœna irrogatur.*

Si accusator calumniatus sit. Est autem calumniari, falsa crimina intendere ff. l. 1. §. 1.

Si non probat quod intendit. ff. l. 1. §. calumniatoribus. C. l. 3. tt. 12. l. 7. in prin.

Si temere accusauit. ff. l. 1. §. quæri potest.

Si ob negocium faciendum, uel non faciendum, pecuniam acceperit. ff. lib. 3. tt. fin.

Si in fraudem alicuius librum, uel testimonium, aliudve quid conquisisse, uel conscripsisse, uel in iudicium protulisse dicitur. ff. l. 6. §. fin.

DISTINCTIONES GENERALES.

Ex causa in qua calumniatus est.

Si in priuatis & extraordinariis criminibus. ff. l. 3. C. l. 5.

Si patris mortem uindicat. C. l. 4.

Si liberorum mortem uindicat. ff. tt. 1. l. 14.

Si mater necem filii uindicat. C. l. 2.

Si tutor vel curator instrumenta in causa contra pupillum producta falsa dicat. C. tt. 2. l. 2.

Si hære suspicionem, quam de morte sua defunctus habuisse cauit, exequntur. C. l. 2.

Ex causa ex qua, & modo quo accusat.

Si alieno nomine accusat, & mandato alterius. C. l. 2. §. sed & l. 8. in princi. tt. 1. l. 2. §. final.

Si per errorem accusauit. ff. l. 1. §. calumniatoribus.

Si temere accusauit. ff. l. 1. §. quæri potest.

Ex consequentibus. Si abolitio interuenit, uel petita sit. ff. li. 49. tt. 14. l. 15. in princ. C. l. 9.

Si de causa iudicatum sit. C. l. 1.

Si ita iudex in absoluendo reo pronunciauit: Non probasti, aut ita calumniatus es. ff. l. 1. §. calumniatoribus. aut ita temere uidetur accusasse. ff. l. 1. §. quæri potest.

2 *Quibus irroganda pœna. De mandatore.* ff. lib. 49. tt. 14. l. 24.

3 *Quando irroganda.* Postquam de causa iudicatũ est. ff. l. 1. §. Sed non utiq; C. l. 1.

4 *Antecedentia.* De inquirendo an calumniatus sit, & de arbitrio iudicis. ff. l. 1. §. sed non utique.

5 *Qua lege irrogatur.* Lege Rhemia. ff. l. 1. §. calumniatoribus.

6 *Quæ pœna irroganda?*

Extra ordinem punitur calumniator. ff. l. 3.

Simile supplicium patitur, quod contigisset reo dãnato. C. l. 7. l. 10. tt. 2. l. 17. in prin. tt. 12. l. 7. in prin.

De infamiæ supplicio. C. l. 8.

De duplo domino præstando, propter seruũ per calumniam accusatoris tortum. C. l. 6. ff. lib. 3. tt. 6. l. 9.

De pœna

De pœna legis Corneliæ de falsis.ff.lib.47.tt.13.l.2.ff.li.47.tt.15.

¶ SECVNDO DE PRAEVARICATORIBUS.

1 *Diuisio huius iudicij.*

In publicum & moribus inductum. ff.l.3 in princ.

2 *Causæ ex quibus datur.*

Si accusator præuaricatus sit. Est autem præuaricari, uera crimina abscondere.ff.li.3.tt.2.l.4.§.item præuaricator. li.48.tt.16.l.1.§.1. Allusio nominis.ff.lib.1.lib.3.tt.2.l.4.§.item præuaricator.

Si colludit cum reo, & translatitiè accusandi munere fungitur, eo quòd proprietas quidem probationes dissimulat, falsas uerò rei excusationes admittit. ff.li.1.in pr in.li.48.tt.16.l.1.§.præuaricatorem.

DISTINGVITVR.

Si in causa priuata præuaricatur. l.1.§. is autem.

Si is præuaricatur, de cuius calumnia agi prohibetur.l.4.

Si aduocatus præuaricatus sit.l.1.§. cæterũ aduocatus.l.3.§ quod si aduocato.

3 *Quid ueniat in hoc iudicium?*

Pœna extraordinaria est.l.2.

Ea pœna tenetur, qua reus, si condemnatus fuisset, teneretur.l.6.

4 *Euentus.*

De infamia accusatoris, si præuaricationem non probauerit.C.li.2.tt.7.l.1.

De præuaricatione conuictus, fit infamis. l.4.nec postea ex lege accusat.l.5.

Reo cõuicto de causa principali denuo quæritur.C.lib.2.tt.7.l.1.

¶ POSTREMO DE TERGIVERSATIONE ACCUSATORIS.

ff.tt.16.C.tt.45.

¶ I. *Publicum iudicium non est.*

ff.lib.47.tt.15 l 3.§.fin.

¶ II. *Causæ ex quibus datur.*

Si accusator tergiuersatus fit. Est autem tergiuersari, in uniuersum ab accusatione desistere.ff.l.1.§.1.§.si quis autem.li.49.tt.14.l.22.§.fin. Desistere autem est, de negocio, quod calumniandi animo instituerat, abstinere.ff.li.5.tt.1.l.10.

Si cum aduersario suo de compositione criminis fuerit locutus ff.l.6.in prin.

Si non peregerit reos.ff.l.15.in prin.

Si affectum & animum accusandi deposuit, non si distulit.ff.l.6.§.animo.l.13.C.l.6.ff.lib.5.tt.1 l.10.

Si intra præfinitum à Præside tempus accusationem non peregerit.ff.l.6.§.destitisse, C.tt.44.l.1.l.2.

Si absens sit. ff.tt.19.l.5.§.in accusatorem. C.tt.1.l.3. tt.44.l.1. admittitur tamen iusta absentiæ excusatio.ff.tt.11.l.10.l.13. §.final.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex causa pp quam destitit, et antecedentibus.*

Si cognita rei ueritate negocium deseruit, nolens in improba lite perseuerare.ff.lib.5.tt.1.l.10.

Si permissu imperatoris destitit.ff.l.13.

Si abolitio præcessit, uel interuenit.ff.l.1.§.si quis autem.§.si plura.§.atqui idẽ alias.l.10.§.abolitione, usque ad finem legis. l.12.l.15.§.fin.l.17.tt.5.l.39.§.duos. uide insuper supra de abolitione.

Si uariis Præsidum occupationibus, uel etiã ciuilium officiorum necessitatibus districti, accusationem anno, uel biennio finire non potuerunt. ff.l.15. §. qui post inscriptionem.

Si reus mortuus sit. ff.l.15. §. si propter. C. tt.6.l.2.

Si pupillus, cuius nomine accusationem instituerat, mortuus sit.ff.l.14.

2 *Ex causa & accusatione à qua destitit.*

Si ab accusatione inutili à qua exceptione submoneri poterat.ff.l.1.§.si accusationẽ.usque ad §.suspecti.l.4.in prin.l.11.

Si à causa priuata destitit.C.l.1.

Si à suspecti tutoris accusatione.ff.l.1.§. suspecti.

Si à iudicio extraordinario.ff l.15.§.an ad eos.

Si à iudicio stellionatus, expilatæ hæreditatis, furti & iniuriarum.ff.l.7.§.fin.

Si ab eo quod dixerit aliquem in S.C. Turpillianum incidisse.ff.l.1.§. item si dicat aliquis.

3 *Ex persona desistentis.*

De nunciatore qui per notoria indicia prodit.ff.l.6.§ nunciatores.

De muliere.ff. l.1.§. atqui in Papinianus.§. meritò igitur dicendũ.l.4.in prin. C.l.5.

De minore. ff. l. j. §. meritò igitur dicendũ.
De hærede accusatoris. ff. tt. 2. l. 19.
4 *Ex tempore quo destitit.*
Si antequam detulerit crimen, & causam ordinauerit. C. l. j.
Si libello principi dato, in quo minatus est se crimen obiecturum. ff. l. 5.
Si procuratione interposita destitit. ff. l. 1. §. fin.
De reliquis uide paulò superius ex causa propter quam, &c.
5 *Ex consequentibus.* Si postea rursus accusare paratus sit. ff. l. 15. §. si propter.
Si reus postea defunctus sit. ff. l. 15. §. si propter. C. tt. 6. l. 2.
Si fideiussor conuentus sit. C. l. 2.
6 *Ex reliquis contingentibus.*
Si de calumnia eius qui destitit queri non potuisset. ff. l. 15. §. eos de.
¶ *III. Aduersus quos competat?*
De eo qui accusatorem submisit, aut instigauit, aut mandauit & instruxit: & de ipso accusatore submisso. ff. l. 1. §. incidit in hoc l. 15. in prin. tt. 19. l. 34. §. fin. li. 49. tt. 14. l. 22. §. fin. l. 24.
De fideiussore accusatoris. C. l. 2.
¶ *IIII. Apud quem competat?*
Præsidis super ea re notio est. ff. l. 1. §. item si dicat.
¶ *V. Quid ueniat in hoc iudicium.*
De quarta bonorum parte. C. tt. 44. l. 1.
De quinq; libris auri. ff. li. 47. tt. 15. l. 13. §. fi.
De exilio. C. tt. 44. l. 2.
¶ *VI. Euentus.*
Dãnatus fit infamis. C. l. 2. tt. 44. l. 1. §. fin.
Item amplius agere uel accusare prohibetur. ff. l. 2. C. l. 3. l. 4. l. 6.

EVENTVS REO DAMNATO. Cap. XV.

¶ *I. De sententia exequenda, & puniendo.*
¶ *I. An exequenda sententia, & damnatus puniendus?*
DISTINGVITVR.
1 *Ex persona damnantis, & pœnã irrogãtis.*
Si is damnauit, cui damnandi, & pœnæ irrogandæ ius non est. ff. tt. 19. l. 2. §. fin.
Quibus igitur ius damnandi, & pœnæ irrogandæ competat, sciendum est.
Ius deportandi quibus competat. ff. tt. 19. l. 2. §. constat. tt. 22. l. 6. in princ. l. 7. in prin. §. sicut autem.
Ius in metallum damnandi quibus competat. ff. tt. 19 l. 8. §. præfecto.
Ius in exilium mittendi. C. tt. 47. l. 2.
Ius confiscandi. C. tt. 48. l. 1.
Ius mulctæ dicendæ. ff. lib. 5. tt. 1. l. 2. §. fin. lib. 50. tt. 16. l. 131. §. fin. C. li. 1. tt. 54. l. 2. l. 3. l. 4. l. 6. in prin.
Si decuriones uel principales quid capitale admiserint, imperatori scribendum. ff. tt. 19. l. 27. §. de decurionibus. usque ad finem legis.
Vtrum proconsul suos uel legati sui comites punire possit. ff. tt. 19. l. 6. §. si quos comitum.
De reliquis uide supra c. 9. membr. 8.
2 *Ex consequentibus.*
Si prouocatum sit. ff. tt. 19. l. 2. § cum accipimus. lib. 50. tt. 16. l. 244. C. l. 1. tt. 4. l. 7. §. fin.
Si sententia sit mutata uel rescissa. ff. tt. 19. l. 27. in prin. l. 32. §. fin. C. tt. 47. l. 15.
Si postea probationum instrumenta reperta sint. ff. tt. 19. l. 27. in prin.
Si tempus illud quod exilio destinatũ erat, in carcere uel custodia impleuerit. C. tt. 47. l. 23.
Si tempus pœnę præfinitum impletum sit. C. tt. 47. l. 23. l. 24.
Si damnatus ad pœnam sustinendam inutilis sit factus. ff. tt. 19. l. 22.
Si pœna remissa sit, uide j. c. 18.
3 *Ex reliquis contingentibus distinctionis* uide s. c. 12. in fin.
¶ *II. Quali & quãta pœna sit puniẽdus.*
Si iudex ita pronunciauit: Vim fecisti. ff. tt. 19. l. 32.
Vel ita: Calumniatus es ff. tt. 16. l. 1. §. calumniatoribus. uers. Nam siquidem.
Vel sine temporis præfinitione in uinculis esse iusserit. C. tt. 47. l. 10.
¶ *III. Vbi puniendus?*
Latrones ibi furca figendi sunt, ubi sunt grassati. ff. tt. 19. l. 28. §. famosos.
De reliquis uide s. c. 9. membr. 8.
¶ *IIII. Quando puniendus.*
De pœna differenda, si mulier damnata prægnans

prægnans fit.ff.tt.19.l.3.
Si seruus damnatus domino rationes redde re debet,ac disponere.C.tt 49.l.1.
Si damnatus dicat se habere aliquid quod principi referat.ff.tt.19.l.6.in prin.

¶ *II. Reliqui euentus reo damnato.*

Damnatus amittit ciuitatem.ff.tt.19.l.2.§. constat postquam l.6.§.fin.l.29.tt.22.l. 9.in prin.l.7.§.siue ad tempus.
Quidam extorres ciuitate fiant, & hi quæ iuris ciuilis sunt non habent: quæ uero iuris gentium sunt habetur.ff.tt.19.l.17.
Amittit libertatem damnatus.ff.tt.19.l.6. §.fin.l.28.§.diuus Hadrianus.l.29.
Seruus pœnæ efficitur.ff.tt.19.l.8.§.in ministeriū.§.quicūq;.§.seruos l.12.l.17.l.36.
Filius matris damnatæ utrum liber an seruus nascatur.ff.tt.19.l.29.§.diuus Hadrianus.tt.23.l.4.C.tt.47.l.4.
Patria potestas soluitur.ff.tt.22.l.4.C.tt. 51.l.6.
Domini potestas amittitur.ff.tt.19.l.8.C. tt.47.l.13.
Matrimonium an soluatur.ff.tt.20.l.5.§. quòd,si deportata.
Statua damnati detrahenda.ff.tt.19.l.24.
Ea quæ illis testamento relicta sunt, pro nō scriptis habentur.ff.tt.19.l.7.l.33.
Deportatus manumittere non potest.ff.tt. 22.l.2.
Relegatus ius testamenti faciendi retinet. ff.tt.2.l.7.§.siue ad tempus.
De liberis damnatorum.ff.tt.22.l.3.
De cadaueribus punitorum sepeliendis.ff. tt.24.
Relegati & deportati interdictis locis abstineant, exilioq; exu les obtemperent.ff. tt.19.l.4.l.28.§ in exu lib.tt.22.l.7.§.cō stitutum est.Pœna si refugiunt.ff.tt.19.l. 8.§.inter eos qui.usque ad §.in ministerium.l.28.§.in exulibus.

DE PVBLICATIONE BONOrum.ff.tt.20.C.tt.49. Cap. XVI.

¶ *I. De publicatione bonorum damnati.*

1 *Causæ ex quibus bona publicanda.*

Si damnatus sit.ff.l.1.in prin.
Mutatur hoc ius Nouell.c.17.§.oportet autem.c.134.§.fin.

DISTINGVITVR *sequentibus modis.*

Si plures liberos damnatus habeat.ff.l.7.§. si plures liberos.l.9.§.quod uerò.C.l. 10.in prin.
Si descendentes,ascendentes,uel uxor damnati supersint.Nouell.c.134.§.fin.
Si seruus,uel filiusfamilias damnatus sit.C. l.1.l.3.
Si decurio sit dānatus.C.l.10.§.decurioni.
Tali pœna damnatus esse debet quæ aut uitam,aut ciuitatem, aut libertatē adimat. ff.l.1.in prin.C.l.10.in prin.
Si deportatus sit.C.l.10.in prin.tt.47.l.8.ff. lib.50.tt.17.l.97.
Si relegatus sit.C.tt.47.l.8.ff.tt.22.l.1.l.3. l.4.l.7.§.ad tempus.
Si in perpetuum exilium sit relegatus.ff.tt. 22.l.4.li.49.tt.14.l.39.in prin.
Si in metallum datus sit.C.l.4.ff.li.49.tt. 14.l.12.
Si pœna remissa sit.uide j.cap.18.

2 *Antecedentia.*

De iussu Imperatoris.C.tt.48.
De indagine bonorum celebranda, & bonis officio tradendis.C.l.7.

3 *Quibus publicanda,& inter quos?*

Spolia fisco nō debentur.ff.l.6.§.fi.sed officialibus,militibus,legatis barbarorū,&c. danda sunt.ff.l.6.§.panniicularia.Sunt autem spolia, quibus quis indutus est cum ducitur ad supplicium.ff.l.6.§.pannicularia.
Pannicularia spiculatoribus & optionibus debentur.ff.l.6.§.pannicularia.Quid sint pannicularia.ff.l.6.in princi.§.pannicularia.

4 *Quid & quantum publicandum.*

De parte liberis damnati concedenda.ff.l.1. §.etiam hi.usque ad fi.legis.l.7.in princ. §.ex bonis.usque ad finem legis.C.l.6. l.8.l.10.
De parte patrono concedenda.ff.l.7.§ si libertinum
De dote uxore damnata,an marito cedat?ff. l.3.l.4.l.5.an patri damnatæ dos cedat.ff. l.5.§.quòd si deportata.
De rebus uxoris damnati,de dote, antenuptiali donatione, aliisque à damnato uxori

uxori donatis ei seruandis.C.l.9.in prin. §.sed in iis.Noue ll.c.134.§.fin.

De eo solo fisco uindicando,quod in dominio proprio habuit, cum obligari cœpit: item de eo quod agens tã suo,quàm alieno nomine cõparauit. C.l.9. §.sed in iis.

De iis quę post pœnam irrogatam adquirit. C.l.2.

De eo quod ante reatum in filios cõtulit.ff. l.9.§.si quid etiam.usque ad finem legis.

Ea sola deportationis sententia aufert, quę ad fiscũ perueniunt. ff.lib.50.tt.17.l.97.

5 *Euentus publicationis.*

Dote publicata maritus actiones aduersus fiscum saluas habet.ff.l.4.

Tutoris bonis publicatis, pupillus actiones aduersus fiscum saluas habet.C.l.5.

¶ *II. De publicatione bonorũm non damnatis.*

ff tt.21.C.tt.50.

Sed & damnati bona interdum publicantur iure antiquo,scilicet si reus accusatorem corrupit.ff.l.1.l.2.in prin.lib.49.tt.14.l.29.in prin.

Si in carcerem ductus sit.ff.tt.20.l.2.

Si ante sententiam in reatu mortuus sit.ff.l.2.§.si is de cuius l.3.§.si qui autem. C.l.2.lib.10.tt.1.l.10.ff.lib.48.tt.2.l.20. tt.4.l.11.lib.49.tt.14.l.1.in princ. uers.uel eum decessisse l.45.§.1.

Si pendente appellatione rea mortua sit.ff. lib.49.tt.14.l.9.

Si reus manus sibi intulit, nec perpetrauit. ff.l.3.§.sic autem.

SI MORTEM SIBI IPSI *conscitum reus.*

ff.lib.49.tt.14.l.45.§.eius bona.

DISTINGVITVR.

1 *Ex causa propter quam mortẽ sibi cõsciuit.*

Interest qua ex causa quis sibi mortem consciuerit.ff.l.3.§.sic autem.

Si metu criminis imminentis.ff.l.3. in prin. C. l.1. l.2.ff. lib.49. tt. 14. l.45. §. eius bona.

Si tędio uitę, impatientia doloris, uel alio modo finierit uitam ff.l.3.§.siquis autẽ. §.sic autem.C.l.1.tt.12.l.2.li.49.tt.14.l.45. §.eius bona.

Si pater,quòd filium suum occiderit,manus sibi intulit.ff.l.3.§.uideri.

2 *Ex antecedentibus, & specie criminis ob quod sibi mortem consciuit.*

Non prius bona confiscanda sunt,quàm cõstiterit cuius criminis gratia manus sibi intulerit.ff.li.49.tt.14.l.45.§.eius bona.

Si antea nec postulatus fuit, nec in scelere deprehensus.ff.l.3.in prin.C.l.1.

Si eius criminis reus postulatus fuit,propter quod damnatus neque morte, neque deportatione esset afficiendus.ff.l.3.in prin. neq; ipse conuictus bonis careret.ff.l.3. §.idem respondit.

Si furti reus fuit.ff.l.3.§.idem respondit.

3 *Ex consequentibus.* Si hęredes parati sint, defunctum innocentem ostendere.ff.l.2. in prin.l.3.§.fi.

DE INFAMIA.

ff.li.3.tt.2.C.li.2.tt.12.

Cap. XVII.

¶ *I. Causæ ex quibus notantur infamia.*

Si iudicio publico damnatus sit.ff.lib.48.tt.1.l.7.

Si ex l.Iulia de adulteriis fuerit damnatus. ff.l.2.§.miles.

Si in iudicio publico calumniatus, uel prę-uaricatus sit.ff.l.1.§.qui in iudicio.l.4. §.calumniator.usque ad §.fin.

Si priuato iudicio condemnatus sit. ff.li.48. tt.1.l.7.

Si furti,ui bonorum raptorum iniuriarum, de dolo malo & fraude condemnatus sit. ff.l.1.§.qui furti.l.4.§.fi.l.5.l.6.in princ. lib.48.tt.1.l.7.C.l 5.l.8.l.10. Inst.lib.4. tt.16.§.ex quibusdam.

Si expilatæ hęreditatis iudicio damnatus sit.C.l.12.

Si ex crimine stellionatus sit condemnatus. ff.l.13.§.fin.

Si ex delicto militari ueteranus sit condemnatus.C.li.12.tt.36.l.7.

Si pro socio tutelæ,mandati, depositi iudicio condemnatus sit. ff. l.1.§.qui pro socio.l.7. §.mandati. usque ad fin.legis. C. l.22.Inst.lib.4.tt.16.§.ex quibusdam.

Si pactus sit ne secum ageretur. ff.l.1.§.qui furti.l.4.§.fin.l.5.l.6. §.pactusve inquit. §.qui iussu.l.7.C.l.18.Inst.lib.4.tt.16.§. ex quibusdam.

Si pre-

Si precibus impetrauit, ne secum ageretur. ff.l.6.§.pactusve.
Si iureiurando delato iurauit se non deliquisse. ff.l.6.§.qui iussu. C.l.18.§.fin.
Si ignominię causa ab exercitu dimissus sit. ff.l.1. in princi. l.2. in princi. usque ad §. miles.
Si miles exau:horatus fuerit, hoc est, arma illi sint detracta. ff.l.2.§. sed et si eum.
Si artis ludicrę, pronūciandiue, uel quęstus causa in scenam prodierit. ff.l.2.§.1. l.3. §. ait prætor. usque ad fin. legis. l.3. l.4. in princ. usque ad §. ait prętor. C.l.21.
Si lenocinium fecerit. ff.l.4.§.qui lenocinium. l.4.§.ait prætor. usque ad §.calumniator.
Si mulier mortuo marito intra id tēpus quo uirum elugere moris est, nuptias iterauerit, uel pater eam matrimonio collocaue rit, uel quis eam duxerit, filiumve suum eā ducere passus est ff.l.1.§.qui eam quæ l.8. cum quatuor ll. sequen. l.13. in princ. l.25. C.l.15.
Si parentes, liberos, reliquosque cognatos mortuos non eluxerit. ff.l.11. in princi. l. 23. l.25.
Si bina sponsalia, binasve nuptias eodem tempore habuerit, uel filium filiamve ha bere passus sit. ff.l.1.§.fin. l.13.§.1. usque ad §. ex compromisso.
Si per calumniam uentris nomine in possessionem mulier missa est, uel pater eā mitti passus est. ff.l.15. cum quatuor ll. sequētibus.
Si contra patrem, pro qua testimonium quis dixit pronunciatum sit, an testis fiat infamis. ff.l.21.
Si plus debito tributorum nomine exegit, & ideo in duplum condemnatus est. C. l.2.
Si bonis paternis se abstinuit. C.l.7.
Si bonis cessit. C.l.11.
Si pater testamēto filios increpauit. C.l.13.
Si improbum fœnus exercet, & usuras usurarum exigit. C.l.20.
Si corpore quæstum facit mulier. ff.l.24.
Si ictus fustiū sustinuit. ff.l.22. C.l.14. l.16.
Si in carcerem uel in uincula coniectus sit. C.l.1.
Si ad tempus in opus publicum datus sit. C.l.6.

DISTINCTIONES GENERALES eius si in famoso iudicio sit condēnatus.
Si condemnatus appellauit. ff.l.6.§.1.
Si alieno nomine condemnatus est. ff.l.6.§. si quis alieno.
Si publica patriæ negocia gessit. C.l.9.
Si hęres defuncti nomine sit condemnatus. ff.l.6.§.si quis alieno. l.14.
Si causa ab initio per procuratorem agitata est. ff.l.6.§.si quis alieno.
Si arbiter compromissarius condemnauit. ff. l.3.§.ex compromisso.
Si non causa cognita pronunciatum est, sed extrinsecus quid elocutus est iudex. ff.l. 13.§.quantum ad infamiam. C.l.17. l.19.
Si pœna in sententia non sit adiecta. C.l.12.
Si ita dixit iudex, callido commento uideris accusationis instigator fuisse. ff.l.20.
Si admonuit iudex, ut ad melioris uitę frugem se reformaret. C.l.19.
Si pœna grauior quàm lex statuit imposita est. ff.l.13.§.pœna. usque ad §.fin. C.l.4. ff.lib.48.tt.19.l.10.§.fin.
Si minor pœna imposita sit. C.l.3. l.4.

2 *Qui notantur infamia.*

De filiis nota:i. ff.lib.48. tt.19. l.26. lib.50. tt.2. l.2.§.nullum.
De propinquis, notis, familiaribus & adfinibus. C.lib.9. tt.47. l.22.
De reliquis, uide paulò superius uers. si mulier mortuo. ff.consequent.

3 *Quamdiu notentur infamia.*

Tempore pęnæ finito, finitur infamia. C.l. 3. l.4. l.6. lib.10. tt.59. l.1. l.2. ff.lib.48. tt. 10. l.13.§.1.

DE POENAE REMISSIONE.

item euentus reo restituto, pœnaq; liberato. ff.tt.23. C.tt.51.

Cap. XVIII.

¶ *I. Caussa ex quibus pœna remittenda.*

Non facilè pœna est remittenda. C.tt.47. l.14.
Si in metallum damnati, operi faciendo inutiles redditi sunt. ff.tt.19.l.22.
Si tempus pœnę finitum sit. C.tt.47. l.23. l. 24. ff.tt.10. l.13.§.1.

¶ *II. A quibus remittenda?*

Solus Imperator pœnam remittendi & liberandi

berandi ius habet, non præsides.ff.tt.19. l.4.§.final.l.9.§.istæ fere.l.31.tt.18.l.1. §.final.

¶ III. *Euentus pœna remissa, & reo restituto.*

Quæ restituantur.

Restituere est, honoribus, ordini & omnib. cæteris restituere.C.l.1.l.13.§.fina.

De domini potestate, an seruus restitutus in domini potestatem reuertatur? Non.ff.tt. 18.l.1.§.fin.tt.19.l.8.§.fin.l.10. in prin. l.28.§.serui cæsi.l 34.in prin.C..tt.47.l. 10.l.13.tt.51.l.8.

De patria potestate.C.l.6.l.9.l.13.

De iure patronatus.ff.l.1.

De administratione tutelæ finita patre reuerso.C.l.13.§ quibus si.

De infamia abolenda.C.tt.43.l.3.tt.51.l.7. l.10.

De locis militiæ ademptis.C.l.7.

Filio nato ex matre in metallum damnata & restituta, iura cognationis restituuntur. ff.l.4.

De bonis publicatis.ff.l.2.C.l.2.l.13.§.fin. tt.49.l.4.

De actionibus inferendis.C.l.5.l.11.ff.lib. 50.tt.16.l.21.

De actionibus excipiendis.ff.l.2.l.3.C.l.3. l.4.l.12.ff.lib.50.tt.16.l.21.

DE CRIMINE LAESAE Maiestatis. ff. tt.4. C. tt. 8. Cap. XIX.

Hactenus de publicis iudicijs in genere, sequitur nunc de iis in specie: & primùm de publico iudicio læsæ maiestatis.

¶ I. *Causæ ex quibus hoc iudicium competit.*

Ex crimine maiestatis, quod sacrilegio proximum est.ff.l.1.in prin.

Si aduersus populum Romanum, uel aduersus securitatem eius quid commissum sit. ff.l.1.§.maiestatis.l.3.§.1.

Si cuius opera dolo malo factum sit, quo armati homines cum telis, lapidibusve in Vrbe sint, conueniantve aduersus rempu. locave occupent, uel templa, quove cœtus conuentusve sint, hominesve ad seditionem conuocentur.ff.l.1.uers. quo armati.C.tt.30.

Si milites sollicitauerit, concitauerit ve, quo seditio, tumultusve aduersus rempu. fiat. ff.l.1.§.fin.

Si cum militibus, uel priuatis scelestã inierit factionem, uel etiam cum barbaris, aut factionis ipsius susceperit sacramentum, uel dederit.C.l.5.in princ.

Si cuius opera factum sit, quo quis contra rempub. arma ferat, uel faciat.ff.l.1.uers. quo ve quis contra l.4.in prin.

Si iniussu principis bellum gesserit, delectũ habuerit, exercitumve comparauerit.ff.l. 3.C.lib.11.tt.46.l.1.Nouell.c.17.§. præter cætera.

Si cuius opera factum sit, quo magistratus populi Romani, quive imperium, potestatemve habet occidatur.ff.l.1.uers. cuiusve opera.C.l.5.in prin.

Si cuius opera dolo malo consilium initum fuerit quo ob fides iniussu principis intercíderent.ff.l.1.uers. quo tenetur.

Si fecerit ut ex amicis hostes fiant, neve rex exteræ nationis populo Romano obtemperet.ff.l.4.

Si hostem concitauit.ff.l.3.in prin.

Si hostibus populi Romani nuncium, literasue miserit, signũue dederit, feceritve quo hostes populi Romani consilio iuuentur contra rempub.ff.l.1.uers.quive hostibus.

Si cujus opera dolo malo hostes commeatu, armis, telis, equis, pecunia, aliave qua de re adiuti erunt, utve obsides, pecunia, iumẽta hostibus aduersus rempub. dentur. ff.l.4.

Si aurum, arma, uinum &c. ad hostes uel barbaros transtulerit, uel iis uendiderit. C. lib.4.tt.41.tt.63.l.2.lib.12.tt.45.l.1.

Si barbaris conficiendi naues peritiam tradidit.C.tt.47.l.25.

Si exercitum in insidias deduxerit, uel exercitum, prouinciam, uel ciuitatẽ hostibus prodiderit.ff.l.4.§.cuiusvẽ dolo. l.10.

Si castra hosti cõcesserit.ff.l.3.

Si ciuem hosti tradiderit.ff.l.3.in prin.

Si hostem fugientem susceperit, uel dissimulauerit.ff.lib.48.tt.19.l.40.

Si cuius dolo factũ sit quo minus hostes in potestatẽ populi Romani ueniãt.ff.l.4.

Si ad

Si ad hostes perfugit. ff. l. 2. uide infrà lib. 3. cap. 2.
Si in bello cesserit, hostem ve arcere noluerit. ff. l. 3.
Si imperium, exercitumve populi Romani deseruerit. ff. l. 2. l. 3. uide insuper, in l. 3. cap. 12. uers. de desertoribus.
Si Imperatori maledixerit. C. tt. 7. l. 1.
Reliqua huius generis, suis subiecta sunt locis.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si per temeritaté fecerit. ff. l. 7. §. hoc tamé.
Si is qui non est sanæ mentis fecerit. ff. l. 7. §. hoc tamen.
Si reus decesserit. ff. l. 11. C. l. 6. l. 7. in princ.
Si coniurationem prodiderit. C. l. 5. §. fin.

¶ *II. Quibus competit iudicium.*

De famosis & militibus. ff. l. 7. in prin.
De mulieribus. ff. l. 8.
De seruis aduersus dominos, & libertis aduersus patronos. ff. l. 7. in prin.

¶ *III. Aduersus quos competat.*

De iis qui quid prædictorum fieri curant. ff. l. 3. §. fin.
De satellibus & consciis. C. l. 5. §. id quod de prædictis.

¶ *IIII. Quid ueniat in hoc iudicium, & quæ sit pœna huius criminis.*

De morte. ff. l. 3. in prin. C. l. 5. in prin. Inst. lib. 4. tt. fin. §. publica autem.
De memoria rei post mortem damnanda. Inst. li. 4. tt. fi. §. publica. C. l. 7. in prin.
De reliquis pœnis, uide ĩ. euentus.
De præmio delatoris. C. l. 5. §. sanè si quis. tt. 24. l. 2.

¶ *V. Actus huius indicij.*

1 *De quæstionibus & tormentis.*

Qui torquendi omnes, omninò cuiuscunq; sint dignitatis. ff. li. 48. tt. 18. l. 10. in prin. C. l. 3. l. 4.
De ipso accusatore torquendo, & eo cuius instinctu ad accusationem accessit. C. l. 3.

2 *De officio iudicis in cognoscendo, & examinanda causa.*

ff. l. 7. §. hoc tamen.

¶ *VI. Euentus huius iudicij.*

De publicatione bonorum. ff. l. 9. l. 11. C. l. 5. in prin. l. 6. in prin. l. 7. in prin. §. fin.
De dote uxori seruanda. C. l. 5. §. uxores.
De iis quę filiis donauit, etiam publicandis. C. l. 5. §. uxores.
De filiis damnatorum. C. l. 5. §. filii uerò. §. uxores.
De filiabus, C. l. 5. §. ad filias. §. Falcidia etiam.
De emancipatione, dote, donatione, & alia qualibet alienatione, non ualet. C. l. 5. §. emancipatio. l. 7. §. sic & Diuus.
De manumissione damnati. C. l. 7. §. sic & Diuus.
De solutione damnato facta. C. l. 7. §. sic & Diuus.
De iis qui pro reis interuenire tentauerint, notabiles fiunt. C. l. 5. §. denique.

DE CRIMINE PECVLATVS, sacrilegij, & de residuis. ff. tt. 13. C. tt. 28. & tt. 29. Cap. XX.

¶ *I. De crimine peculatus.*

1 *Causæ ex quibus competit peculatum iudicium.*

Ex crimine peculatus. est autem peculatus, pecuniæ publicę, aut sacrę furtũ. ff. l. 9. §. Labeo. Inst. lib. 4. tt. fin. §. item lex Iulia peculatus.
Si ré sacrã, uel publicã intercipiat quis, uel in suũ usum conuertat. ff. l. 1. l. 4. in princ.
Si in aurũ argentũve, aut ęs publicũ quid indet, uel immisceat, q̃d id peius fiat. ff. l. 1.
Si quasi fisci creditor debitum fisci acceperit ff. l. 9. §. eodem capite.
Si ij qui in moneta publica operantur, extrinsecus sibi pecuniam forma publica signant, uel signatum furantur. ff. l. 6. §. qui cum in.
Si in tabulis publicis minorem pecuniam, quàm quid uenierit uel locatum fit, scripserit. ff. l. 10. in prin.
Si publicarum tabularum inspiciendarum, describẽdarumq; potestaté siue iussu eius qui ei rei præest fecerit. ff. l. 9. §. senatus.
Si tabulã æream legis, formamve agrorum, aut quid aliud continentem refixerit, uel quid inde immutauerit, uel in tabulis publicis quid deleuerit uel induxerit. ff. l. 8.
Si muros perforauit. ff. l. 11. De muris, uide etiam alia ĩ. lib. 3. c. 21. membr. de muris.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex re subrepta.* Non nisi res sacra religiosa

giosa uel publica subrepta sit. ff. l. 1. in prin. l. 4. in prin. l. 9. §. Labeo. Inst. lib. 4. tt. fin. §. item lex Iulia peculatus.
Si Deo donatā rem abstulerit. ff. l. 4. in prin.
Si res ciuitatis abstulit. ff. l. 4. §. fina. lib. 47. tt. 2. l. 82.
Si ex metallis Cæsaris aurum, argentumve furatus sit ff. l. 6. §. fin.
Si prȩda ab hostibus capta sit. ff. l. 13.
Si thesaurum tollat. ff. l. 4. §. non sit locus.
Si ex muris aliquid abstulit. ff. l. 11.
Si circa tabulas publicas deliquerit. ff. l. 8.
Si pecuniam priuatam subtrahat. ff. l. 9. §. Labeo.

2 *Ex persona subripientis.*

Si is cuius periculo res est, eam subripuerit, ut si æditiuus ea quæ ei tradita sunt subripiat. ff. l. 9. §. Labeo.
Si ii qui in moneta publica operantur, pecuniā exinde subripiant. ff. l. 6. §. qui cum.
Si iudices tempore administrationis pecunias publicas subripuerint. Inst. lib. 4. tt. fi. §. Item lex Iulia peculatus. C. tt. 28.

II. Aduersus quos competit?

De eo cuius dolo factum est, ut contra legē peculatus fieret ff. l. 1.
De eo qui furāti signum præbuit. ff. l. 6. §. fi.
De eo qui aurum ablatum illicitè habuit, & conflauit. ff. l. 6. §. fin.
De ministris, & iis qui subreptas pecunias susceperunt. Inst. lib. 4. tt. fin. §. item lex Iulia. pecul. C. tt. 28.
De hæredibus. ff. l. 14.

III. Quid ueniat in hoc iudicium?

De aquæ & ignis interdictione. item de deportatione. Inst. lib. 4. tt. fina. §. item lex Iulia pecul. ff. l. 3.
De quadruplo soluendo. ff. l. 6. §. fin. l. 13.
De reliquis pȩnis. ff. l. 6. §. fi. l. 10. § fina. C. tt. 28. Inst. lib. 4. tt. fina. §. item lex Iulia peculatus.

IIII. Quando competat?

Intra quinquennium. ff. l. 7.

V. Euentus.

Sicut oīa iura, ita bona quoq; amittit. ff. l. 3.

¶ *II. De sacrilegio separatim.*

1 *Causæ ex quibus competit hoc iudicium de sacrilegio.*

Si sacrilegium sit commissum. quid sit sacrilegium. ff. l. 9. in prin.
Si priuatā sacra, uel ædiculas incustoditas tentauerit. ff. l. 9. in prin.
Si rem priuatā ex loco sacro subripiat. ff. l. 5.
Si sepulchrum uiolauerit. C. tt. 19. l. 5.
Si diuinæ legis sanctitatem omittat, aut negligat, aut offendat. C. tt. 29. l. 1.
Si de pricipali iudicio disputet. C. tt. 29. l. 2.

2 *Aduersus quos competit.*

De eo cuius dolo alius subtraxit. ff. l. 10. §. diuus.

3 *Quid ueniat, seu quæ sit pœna sacrilegij?*

ff. l. 4. §. mandatis. l. 6. in prin. usque ad §. qui cum. l. 9. in prin. l. 10. §. fi.

¶ *III. De residuis.*

1 *Causa.*

Si pecuniam publicam in alium usum delegatam retinuit, neque in eum usum consumpsit. ff. l. 2. l. 4. §. lege. l. 9. §. senatus.
Si apud aliquem ex locatione, emptione, alimentaria ratione ex pecunia quam accepit, aliave qua causa pecunia publica resedit. ff. l. 4. §. lege.
Si is qui cum in prouinciam iret, pecuniam quæ penes se erat, ad ȩrarium professus retinuit. ff. l. 9. §. fi.

2 *Pœna.*

Hac lege damnatus, amplius tertia parte quàm debet punitur. ff. l. 4. §. lege.

DE VI PVBLICA ET PRIVATA. ff. tt. 6. & 7. C. tt. 12. Cap. XXI.

¶ *I. Causa ex qua iudicium L. Iulia de ui competit.*

Si aliquid per uim factum sit. ff. li. 50. tt. 17. l. 194. in prin.

DISTINGVITVR.

1 *Ex specie facti per uim, & modo quo uim facit.*

Si arma, tela, domi suæ agrove uel in uilla coegerit. ff. tt. 6. l. 1.
Definitio teli. ff. tt. 6. l. 9. l. 11 §. telorum.
Si bucellarios uel Isauros, armatosq; seruos per ciuitatem & agros habeat. ff. tt. 6. l. 3. in prin. C. l. 10.
Si conuocatis hoībus uim fecerit, quo quis uerberetur, pulsetur, neq; hō sit occisus. ff. tt. 7. l. 2. l. 3. tt. 6. l. 10. §. hac lege. C. l. 4.
Si sine armis uim fecerit, & aliquē ex agro suo deiecerit. Inst. li. 4. tt. fin. §. item ex. l. Iulia.

Iulia.ff.tt.7.l.5.tt.6.l.3.§.eadem lege.
Si autor seditiōis & tumultus fuerit populo cōcitato.ff.lib.48.tt.19.l.38.§ authores.
Si se turbulētis acclamationibus populariū accōmodauerit.ff.li.48.tt.19.l.28.§.solēt
Si turbæ seditionisve faciendę cōsilium inierit,aut homines in armis habuerit.ff.tt.6.l.3,in prin.
Si conuocata seditione uillas, uel ædes expugnauerit,expilauerit,effregerit.ff.tt.6.l.3.§ eadem l.11.in prin.
Si in publico cum telo fuerit. ff.tt.6.l 3. §. eadem lege.
Si telis & armis bona rapuerit. ff. tt.6.l.3.§. eadem l.tt.7.l.3.
De latronibus famosis. ff.lib.48.tt. 19.l.28. §.famosos.
De grassatoribus ff.tt.19.l.28.§.grassatores.
Si hominem incluserit & obsederit. ff.tt 6. l.5.in prin.
Si puerū rapuit & inclusit.ff.tt.6.l.6. C.l.3.
Si puerum uel fœminam per uim stuprauit. ff.tt.5.l.29.§.fi.tt.6.l.3.§.præterea punitur.C.l.3.
Si cœtu,concursu,turba,seditione incendiū fecerit ff.tt.6.l.5.in prin.
Si ex incendio quid rapuerit: uel.
Si incendio cum gladio, aut telo rapiendi causa fuerit,uel prohibendi dñm res suas seruare.ff.tt.6.l.3.§.eadem lege.
Si ex naufragio quid rapuerit,& nautis uim fecerit.ff.tt.7.l.1.§.eadem pęna.
Si qs reū uinxerit,impedieritq; quo minus Romæ intra statutū tēpus adsit.ff.tt.6.l.8.
Si cœtum & cōcursum fecit,quo minus quis in ius produceretur: item si quęstionem de alterius seruo habuerit.ff.tt.7.l.4.
Si dolo malo fecit, quo minus iudicia tutò exerceantur,aut iudices ut oportet iudicent item.
Si cum telo dolo malo in concione fuerit, aut ubi iudicium publicè exercetur. ff.tt.6.l.10.in prin.
Si per uim aliquem sibi obligauerit. ff.tt.6. l.5.in prin. l.10.in prin.
Si ab alio qd extorsit,qd pro alio pignori dedit.Nouel.c.52.i pri.usq;ad §.enimuero.
Si fecerit quo minus homo sepeliatur, quo magis funus diripiatur, distrahatur. ff.tt. 6.l.5 in prin.lib.47.tt.12.l.8.

2 *Ex psona eius qui uim facit, et eius cui facit.*
De eo qui imperium potestatem ve habet.ff. tt.6.l.7.l.10.in prin.
Si Legatos, Oratores, Comites ve pulsauerit,aut iniuria affecerit.ff.tt.6. l.7.§.fina. lib.50.tt.7.l.17.

3 *Ex causa & antecedentibus.*
Si iure suo utitur.ff.lib.50.tt. 17.l.197.§.nō uidetur.
Si creditor rem debitoris occupauerit, uel intrauerit nullo concedente. ff.tt.7.l.7.l. 8.C.l.5.l.7.lib.8.tt.14.l.3.
Si eū à quo prius fuit deiectus,deiecit C.l.7
Si iussu domini seruus uim fecerit.C.l.8.
Si tutandę salutis suæ causa telum gesserit. ff.tt.6.l.11.§.fin.
Si promercij causa arma habuerit, uel hęreditate ei obuenerint.ff.tt.6.l.2.
Si uenationis,uel itineris, uel nauigationis causa arma coegerit uel homines habuerit.ff.tt.6.l.1.l.10.§.exceptus est.

¶ *II. Aduersus quos competat?*
De eo qui homines ad uim faciendam commodauit.ff.tt.6.l.4.
De cōuocatis ad uim faciendam. ff.tt.7.l.3.
De eo qui raptori raptam rem seruat.C.l.9.
De domino seruo delinquente, & ipso seruo.C.l.4.in prin.l.8.

¶ *III. Apud quem competat?*
De Præside prouincię.C.l.3.l.4.

¶ *IIII. Quid ueniat in hoc iudicium, & quæ pœna?*
Si armata uis arguit,deportatio ei irrogat. si uerò sine armis, in tertiā partē bonorum suorum publicatio imponitur. inst.lib.4. tt.fin.§.item lex Iulia.
Si quis in ea seditione sit interemptus,ultimò supplicio punitur.C.l.6.
De deportatione.C.l.7.§.fin.
De publicatione tertiæ partis bonorū.Inst. li.4.tt.fi.§.itē lex Iulia.ff.tt.7.l.1.in prin. l.8.C.l.7.§.fin.
De aq & ignis interdictione.ff.tt.6.l.10.§.fi.
De quadruplo soluendo,Nouel.c.52.§.propterea sancimus.
De centum libris auri.C.l.10 in prin.
Si ultimò supplicio puniuntur.C.l.8.
Viles & infames personæ & qui sæpius uim perpetrauerint,pœna constitutionum tenentur.C.l.8.§.uiles.

Si mi-

Si minori pœna iudex damnauerit. C.l.8. §.fina.

¶ *V. Euentus.*

Ius prouocandi ab hoc iudicio non est. C.l. 6.§.fina.

De infamia damnati. ff.tt.7.l.1. in prin.l.8. C l.8.§.quod si illi.

De infamia iudicis uiolentiam non punientis.C.l.8.§.fi.

De actione à fisco, ad quem tertia pars bonorum delata est excipienda.C.l.2.

¶ *VI. Adfinia remedia.*

De ciuili actione.C.l.7.in prin.

De constitutionibus principum. ff. tt.7.l.1. §.eadem pœna.

DE RAPTV FOEMINARVM C.tt.13.l.1. Cap. XXII.

1 *Causæ ex quibus datur hoc iudicium.*

Si quis mulierem rapuit, eamq; per vim stuprauit.ff.tt.6.l.3.§.præterea punitur.l.5. §.fina.

DISTINGVITVR.

Siue uirgo rapta sit, siue uidua, siue libera, siue ancilla, nihil interest.C.l.1.in prin.

Si sanctimonialis sit fœmina.C.l. 1. in prin. §.fi li.1.tt.3.l.3.l.5.l.41.

Si nupta mulier rapta sit.C.l.2.§.quæ multò magis.

Si sponsam suam spõsus rapuit.C.l.1.§.quæ multò magis.

Si uolens rapta sit.C.l.1.§.pœnas autem.

Si parentes mulieris passi sunt, uel iniuriam remiserunt.C.l.1.§.nisi etenim.ff.tt.6.l. 5.§.fin.

2 *Quibus datur.*

De parentibus, consanguineis, tutoribus, curatoribus, patronis & dominis mulierum C.l.1.§.ne igitur.

De extraneis.ff.tt.6.l.5.§.fin.

3 *Aduersus quos datur.*

De his qui auxilium præbuerunt. C.l.1.§. ne igitur.§.pœnas autem.

De his qui comitati sunt. Item de conscijs, ministris & susceptoribus.C.l.1.§.pœnas autem.

4 *Vbi & apud quem competit?*

Competit sine fori præscriptione. C.l.1.§. fin autem post.

5 *Quid ueniat in hoc iudicium.*

De ultimo supplicio, Inst. lib.4.tt.fi. §.item lex Iulia.C.l.1.in princ.ff.tt.6.l.5.& §.fi.

De seruis reis concremandis.C.l.1.§.fin.

De bonis raptoris raptæ uindicandis, uide infrà Eueutus.

6 *Quamdiu competit.*

Sine quinquennij præscriptione competit. ff.tt.6.l.5.§.fi.tt.5.l.29.§.fi.

7 *De requirendis reis.* C. l. 1. §. fin autem post.

8 *Euentus.*

Damnato ius prouocandi non competit. C. l.1.§.quibus etsi.

De bonis raptoris raptæ uindicandis.C.l.1. §.& siquidem.usque ad §.nec sit facultas. Nouell.c.143.& 150.

9 *Adfinia remedia.*

De cæteris legibus super hoc crimine sublatis.C.l.1.§.fin.

De adulterij crimine & iudicio. C. l.1. §. Quæ multò magis.ff.tt.6.l.5.§.fin.

De lege Iulia de ui publica. ff.tt. 6. l.3.§. præterea.

DE SICARIIS ET VENEFIcis.ff.tt.8.C.tt.16.item de parricidis. Cap. XXIII.

¶ *I. Causæ ex quibus competit iudicium legis Corneliæ de sicarijs & ueneficis.*

Si quis hominem sica, uel ueneno occiderit. Inst.lib.4.tt.fin.§.item lex Cornel.ff.l. 1. in prin.

Si hominis occidendi, uel furti faciendi causa cum telo ambulauerit.ff.l.1.in prin.C. l.7.ff.tt.6.l.11.§.telorum.Inst.li.4.tt.fin. §.item lex Cornelia.

Si hominis necandi causa uenenum confecerit, dederit, uendiderit, habuerit.ff.l.1.§. præterea tenetur.l.3.in prin. usque ad §. item is cuius.tt.9.l.2.tt.19.l.28. §.uenenarij.

Si uoluit occidere, sed non perfecit, uide suprà c.10.in prin.uer.si uoluit.

Si mortis causam præbuit.ff.l.15.

Si falsa indicia professus fuerit, profitẽdave curauerit, quo quis innocens circumueniretur, condemnareturve.ff.l.1.in princ. l.3.§.item author.

Si falsum

Si falsum testimonium dolo malo dixit, quo quis publico iudicio rei capitalis damnaretur. itē si vt magistratus, iudexve quęstionis ob capitalē causam pecuniā acceperit vt publica l. reus fieret. ff. l. 1. §. prætereà tenetur.
Si abortionis aut amatorium poculum dederit. ff. li. 48. tt. 19. l. 38. § q abortionis.
Si mulier visceribus vim intulit, uel medicamenta adhibuit, quo partum abigeret. ff. l. 9. lib. 47. tt. 11. l. 4. libro. 49. tt. 19. l. 39.
Si uim intulerit, vnde homo interēptus sit. C. tt. 12. l. 6.
Si autor seditionis fuerit, si naufragium suppresserit. ff. l. 3. §. item qui autor.
Si cuius familia sciente eo arma sumpserit. ff. l. 3. §. item is cuius.
Si seruus sine iudice ad bestias datus sit. ff. l. 11. §. seruo. usque ad fin. legis.
Reliqua suis subiecta sunt locis, ut de incendio ad l. Aquiliam, &c.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex causa & antecedentibus factum.*
Si non occidendi animo fecit. ff. l. 1. §. diuus. l. 3. §. adiectio. C. l. 1. l. 5.
Si in rixa non occidendi animo claui aut cullumna hominem percusserit. ff. l. 1. §. sed si claui. l. 17.
Si ab alio se præcipitauerit, & super alium ruerit, eumq; occiderit. item.
Si putator ex arbore deiecto ramo prætereūtem occiderit. ff. l. 7.
Si per lasciuiam causam mortis præbuit. ff. l. 4. §. cum quidam.
Si lustrandi causa uenenum dederit. ff. l. 3. §. alio senatusconsulto.
Hac lege lata culpa pro dolo non accipitur. ff. l. 7.
Si seruus iussu domini occiderit. ff. l. b. 47 tt. 10. l. 17. §. si iussu do.
Si stuprum sibi uel suis inferentem occidat. item. Si uxorem adulterio deprehensam occiderit. ff. l. 1. §. fi.
Si tutandæ salutis suæ causa interfecerit. ff. l. 9. C. l. 2. l. 3. l 4. li. 3. tt. 27.
Si furem nocturnum occiderit. ff. l. 9. C. li. 3. tt. 27. l. 1.
2 *Ex persona facientis seu occidentis.*
De furioso & infante. ff. l. 12.
De homine adultę ætatis. C. l. 6.
De magistratu iniustè interficiente. ff. l. 4 in princ.
Si filius patri insidiatus sit. C. tt. 1. l. 14.
Si seruus domino insidiatus sit. ff. lib. 48. tt. 19. l. 28. §. igni.
Si quis sibi ipsi mortem consciuerit, uide s. cap. 17. mem. 11.
3 *Ex persona occisi.*
Nihil refert cuius conditionis hominem interfecerit. ff. l. 1. §. & qui hominem.
Si uiris illustribus, senatorib. & aliis qui penes Imperatorem sunt, sit insidiatus. C. tt. 8. l. 5. in prin.
Si infans occisus sit. C. l. 8.
Si dominus seruum occiderit. C. tt. 14. Inst. lib. 1. tt. 8. §. sed hoc tempore.
Si parentem, liberos, cognatum uel adfinem quis occiderit: uide paulò inferius de Parricidis.
Si transfugam, desertorem & latronem occiderit. ff. l. 3. §. fi. C. li. 3. tt. 27. l. 2.
Si maleficium occiderit. C. tt. 18. l. 9.
4 *Ex consequentibus.*
Si semel instituta accusatione reus absolutus sit. C. tt. 2. l. 11.

¶ *II. Aduersus quos competit?*

De eo cuius dolo factum est. C. l. 7.
Seruo sine iudice ad bestias dato tā emptor quàm uenditor tenetur. ff. l. 11. §. seruo.
Si in rixa homo percussus perierit, uniuscuiusque ictus in hoc collectorum contemplari oportet. ff. l. 17.
Si ui illata homo in isto tumultu occisus sit, non is q interemit, sed is qui uim intulit tenetur. C. tt. 12. l. 6.

¶ *III. Quæ sit homicidij pœna?*

Ex lege Cornelia insulæ deportatio est, & oīum bonorū adēptio: sed solēt hodie capite puniri. ff. l. 3. §. legis Cornelię. C. l. 8.
Humiliores solēt bestiis subiici, altiores uero deportantur in insulam. ff. l. 3 §. legis.
In honore positi deportari solent. qui secundo gradu sunt, capite puniri. ff. l. 16.
Si uxor in adulterio deprehensa occisa sit, tunc si humilis sit homicida, in perpetuū exilium datur: si aliqua dignitate præditus, ad tempus relegatur. ff. l. 1. §. fin.
Serui ultimo supplicio puniuntur. Inst. li. 4. tt. fi. §. item lex Cornelia de falsis.
Plus est hominē extinguere ueneno, quàm

 occidere

occidere gladio. C.tt.18.l.1.

Distinguitur insuper ex persona occisi, & causa:& quare, uide præcedentia.

DE PARRICIDIS.

ff. tt.9.tt.17.

1 *Causæ ex quibus causa parricidij competit.*

Si quis parentem,liberos,cognatos, &c.occiderit.ff.l. 1.

DISTINGVITVR.

Si fratrem,sororem,patruelem, matruelem, patruum,auunculum, uxorem, generum, priuignum,&c.occiderit.ff.l.1.

Si filium,filiam, nepotem & neptem occiderit.ff.l.1.§.fi.

Si adfines & patronnm occiderit. ff. l. 1.

Si nouercam & sponsam occiderit.ff.l.3. l.4.

Si filius emit uenenum ut patri daret, nec potuit dare.ff.l.1.§.fi.

Si inauditum filium pater occidat.ff.tt.8.l.2. C.tt.15.l.1.

Si pater filium:quòd nouercam adulterauit, occidit.ff.l. 5.

Si per furorem parentem necauerit.ff.l.9.§. fi.li.1.tt.18.l. 13.§.fi.l.14.

Si reus mortuus fit.ff.l. 8.

2 *Aduersus quos competit?*

De eo cuius dolo parricidium factum est. Inst.li.4.tt.fi.§.alia deinde lex.ff.l.1.uer. cuiusve dolo.

De consciis parricidij.Inst.li.4.tt.fin.§. alia deinde lex.ff.l.6.

De fratre sciente fratrem uenenum necandi patris causa emisse. ff.l.2.

De eo qui sciens pecuniam ad parricidium subministrauit.ff.l.7.

3 *Pœna parricidij quæ sit?*

De pœna legis Corneliæ de sicariis, Inst.li. 4.tt.fi.§.alia deinde lex.ff.l. 1.

Filius sciens fratrem uenenum emisse necãdi patris causa,relegandus est.ff.l.2.

Qui parentem occiderit, more maiorum uirgis sanguineis uerberatus, & culleo insutus cum cane,gallo,&c. Inst.lib.4.tt.fi. §. alia deinde lex.ff.l.9.in prin.C.tt. 17.l.1.

Qui alios præter patrem, matrem, auum, auiam occiderit, capitali pœna uel ultimo supplicio plectitur. Inst. lib.4. tt.fin. §.alia deinde lex.ff.l.9.in prin.

DE PLAGIARIIS.

ff.tt.15.C.tt.20. Cap.XXIIII.

1 *Iudicium legis Fauiæ de plagiarijs publicum est.*

Inst.lib.4.tt.fin.§.est & inter.C.l.13.

2 *Causæ ex quibus hoc iudicium competit?*

Si liberum hominem uel seruum alienum suppressit quis, celauit, in uinculis habuit.ff.l.3.in prin. l.5.l.6.§. idẽ princeps. C.l.2.l.5.l. 9.

Si liberum hominem uel seruum alienum qui vendidit donauit,in dotem dedit,permutauit. ff.l.1. l. 4. C.l.7. l. 15. lib. 3. tt. 15. l.2.

Si seruum alienum intercepit.ff.l.6.in prin.

Si per uim alienum seruum abripiat. C. l. 1.

Si seruo alieno persuaserit ut a domini fugeret.ff.l.6.§.fi.C.l. 2.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si seruum alienum bona fide possidet,& putat eum quem suscepit suum esse, dominiiq́; quæstionem moueat.ff.l.3. in princ. l.5.C.l.8.l. 14.

Si seruus fugitiuus ut pasceretur operas suas detentatori locauit, aliisq́; antea eodem modo locauit.ff.l.6.§.idem princeps.

Si liberum hominem debiti nomine detinet, locat,aut pignori capit. C.libr.4. tt. 10. l. 12.Nouell.c.134.§ quoniam uerò & hoc.

Si homo suppressus uel uenditus decesserit. ff.l 3.§. fi.

Si ciuiliter actum sit.C.l. 1.

¶ *De eo si dominus seruum suum fugitiuum vendat.*

ff.l.2.§.fin.C.l.6.

DISTINGVITVR.

Si socii & cohæredes in diuisione rerum cõmunium licitationem de fugitiuo seruo inuicem faciant. C.l.6.

Si dominus mandauit, seruum fugitiuum apprehendendum & uendendum. ff.l.2.§. item non pertinere.

Si hoc modo uendidit, ut si apprehensus esset,esset emptus.ff.l.2.§.fi.C.l.6.§.fi.

Si absentem seruum uendidit.ff.l.2. in prin.

3 *Aduersus quos datur?*

De socio criminis.ff.l.6.§. fin.

De eo cui homo alienatus est.ff.l.4.l.6. §.fi. C.l.10.

Per

4 *Per procuratorem non competit.*
C.l.2.
5 *Apud quem competat.*
De procuratore Cæsaris, & præside prouinciæ. C.l.4.
De rectore prouinciæ.C.l.12.
De eo ubi degit uenditus. C. lib. 3. tt. 15. l. 2.
6 *Quæ pœna veniat in hoc iudicium.*
Pecuniaria pœna in usu esse desiit. ff. l.7.
Pro modo delicti coercentur, & plerunque in metallum damnantur. ff.l.7.C.l.16.
De capitis supplicio.Inst.lib.4. tt.fi.§. est & inter.C.l.7.
De reliquis pœnis.Inst. lib.4.tt. fin.§. Est & inter. C. l. 16. Nouell.c.134.§. quoniam uerò & hoc.
De rebus furtiuis, quas seruus fugitiuus susceptus secum abstulit.C.l.12.
7 *De subscriptione accusatoris.*
C.l.3.
8 *Euetus. Venditio liberi hominis statum eius non mutat.*
C.l.11.
9 *Adfinia remedia.*
Ciuilis actio.C.l.1.
Serui corrupti actio.C.l.2.
Furti actio.C.l.12.

DE ADVLTERIIS ET STVpro.ff.tt.5.C.tt.9. Cap. XXV.

¶ I. *Qua lege iudicium de adulterijs introductum sit.*
ff.l.1.
¶ II. *Causæ ex quibus hoc iudiciũ cõpetit.*
Si adulterium uel stuprum commissum sit. Differentia adulterii & stupri.ff.l.6.§.lex stuprum.l.34.§. fi.
Si domum uel agrum adulterio committendo præbuit.ff.l.8.l.9.l.10.in prin. §. mulieres. l. 29. §. hoc quinquennium. l.32. §. fin.
Si internuncius uel minister huius criminis fuerit Nouel.c.134 §.si quando adulterii.
De lenocinio admisso.ff.l.2.§. lenocinii. usque ad §.si simul.l.10.§. fi.li.3.tt.2.l.4.§. ait prætor.C.l.2.lib. 1.tt.4.l.13.lib.11.tt. 40.l.6.Nouell.c.14.
Si maritus de uxoris adulterio quid accepit. ff.l.2.§.lenocinij.l.8.in prin.l.11.in prin. l.29.§.plectitur.usque ad §.sex menses.
Si uxorem suã maritus patitur delinquere. ff.l.2.§.lenocinii.
Si mulier ex uiri adulterio aliquid accepit. ff.l.33.§. fi.
Si mulier uel alius pro comperto stupro aliquid accepit.ff.l.10.§. mulieres. l. 29. §. plectitur. C.l.10.l. 24.
Si uir infamandæ uxoris suæ causa adulterum subiecit, ut ipse eam deprehenderet. ff.l.14.§.si uir.
Si adulterum deprehensum dimisit. ff.l.29. in princ.
Si cuius dolo, factum est, ut in adulterio deprehensus pecunia se redimeret.ff.l.14.in prin.l.32.§.fi.
Si mulierem cupidinis, non matrimonii causa continet.ff.l.34. in prin.
Si confabulatus sit cum alterius uxore, is cui antea maritus propter suspicionem denũciauit.Nouell.c.117. §. ad hæc uerò. usque ad §.fi.
Si maritus mulierem in adulterio deprehensam retinuit. ff.l. 2. §. lenocinii. l. 29. in prin.l.33.§.si quis l.39.§.mulierem. C.l. 2.l.30.§. in primis.
Vel dimissam reduxit.ff.l.33.§.si quis.l. 40. §.fin.C.l.7.l.17. Nouel.c.134. §. mulier uerò.
Si quis damnatam adulterii duxerit in uxorem.ff.l.29.§.quod ait.lib.25. tt.7. l.1.§. qui etiam.C.l.7.
Si mulier adultero nupserit. ff.l.11.§. licèt mulier.
De incesti crimine.ff.l.7. §.fi. l.38. in princ. usque ad §.imperatores.l.39.§. præscriptione.§.incesti.§.fin.l.44. tt. 18.l.4. l.5. miles sororis filiam in contubernio habuerit, licet non in matrimonio. ff.l. 11. §. militem.
Si tutor uel curator pupillã suam uel adultã in uxorem duxerit. ff.l.7. in prin.C.tt. 10
Si quis duas uxores simul habeat.C.l.18.li. 5.tt.5.l.2.
Si mulier, cũ audiuisset maritum suum absentem esse defunctũ, alii se iunxerit, & prior maritus sit reuersus.ff.l.11.§. mulier.
Si ex lege repudio non misso alius eam uxorem duxerit.ff.l.43.

Si uir subiacet fœminæ. C.l.31.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex personis inter quas adulterium est commissum.*

Si inter seruis stuprum uel adulterium sit cõmissum. ff.l.6. in prin.

Si cum ancilla commissum sit. C.l.25.l.29. ff. lib.1.tt.17. l.21.

Si seruus adulterium admiserit. C.l.26. ff tt. 2. l.5.

Si seruus cum uxore domini adulterium cõmiserit. ff.l.33. in prin.

Si mulier propriis seruis se iũxit. C.tt.11.l.j.

Si libertus cum patrona, uel patroni uxore, filia uel matre commiserit. ff.l.42.

Si tutor pupillã suã corruperit. C.tt.10.l.1.

Si mares cum maribus coierint. Inst.lib 4.tt. fi.§.itẽ lex Iulia. C.l.31. Nouel.c.141.

Si in uirginem uel uiduam commissum sit. Inst.li.4.tt.fi.§.item lex Iulia. ff.l.6.§.lex stuprum. l.34.§.fi.

Si minor annis adulterium commisit ff.l.36. l 38.§.fratres.§.incestum.

Si nondum uiripotentem uirginem corrupit. ff.lib.47.tt.10. l.25.lib.48.tt.18.l.38.§. qui nondum.

Si cum meretrice commissum sit. C.l.23.

Si is commisit qui in honore uel ministerio publico est. ff.l.38. §. fi.

2 *Ex causa facti & antecedentibus.*

Si lenocinio mariti factum sit. ff.l. 2. §. qui hoc dicit. C.l.28.

Si uir adulterum subiecerit ut uxorem in adulterio deprehenderet. ff.l.14. §. si uir.

Si mulier lenociniũ fecerit, aut operas suas in scenam locauerit. ff.l.10.§.fi.

Si fine dolo malo fecit. ff. l.43.

Si uim passa est mulier, an teneantur. ff.l.13. §.si quis plane.l.39.in prin. C.l.20.

Si per uim quis mulierem corruperit, uide supra cap. 22.

3 *Ex consequentibus factum.*

Si adulter mortuus sit. ff.l.17.§ fi.l.18. l.19. in princ.

Si adultera mortua sit, an cum adultero agi possit. ff.l.11.§.adulterij.l.39.§.in matrimonio. l.44.

Si mulier adultera in eodem matrimonio perseuerauit. ff.l.11.§.uolenti.l.26. l.33. §.si quis.

Si adultera adultero nupserit. C.l.17.

Si reus absens sit, uide infra per quos competat.

Si accusator instituta accusatione decesserit. C.l.13.

Si accusator destitit. ff.l.2.§. marito. l.11.§. socer. C.l.16. §.fi.

Si crimen abolitum sit. ff.l.39. §. duos. C.l. 16.in prin.l.30.in prin.

Si de crimine accusator pactus sit. C.l.10.

An absoluto uel damnato adultero, adultera quoq; absoluta uel damnata uideatur. ff.l.17.§.fi.l.19.in prin. C.l. 12.l.34. Nouell.c.134.§.si quis autem. de adulr.

Absoluto adultero nupta accusari non põt. ff.l.16.§.si eo tẽpore.usq; ad fin. legis.

Si adultera nupta sit, prius adulter accusandus est, de quo uide infra. quando & quãdiu competat.

¶ *III. Quibus competat accusatio adulterij?*

¶ 1. *De marito adultera & de mariti iure accusando.*

In primis marito competit accusatio. C.l. 30.§.in primis.

DISTINGVITVR.

Ex persona mariti.

De filiofamilias. ff.l 6.§. filiusfamilias.l.37.

De marito impudico. ff.l.13.§. iudex.

Si duos reos ex alio crimine habeat. ff.l.6 §. fina.

Si lenocinio mariti uxor adulterata sit. ff.l.2 §.si publico.§.extraneus.li.24.tt.3. l.47.

Ex persona mulieris.

Si mulier uulgaris sit, & in eam, si uidua esset, impune stuprum committeretur. ff. l. 13.§. sed & in ea.

Ex tempore commisſi adulterij.

Si in priore matrimonio commissum sit. ff.l. 5.l. 13.§ fin.

Si antequam eam duxit sit commissum. ff.l. 13.§.si quis uxorem § fi.C.l.8.

Si cùm adhuc concubina eius esset, uel antequam pater nuptiis consentiret. ff.l. 13. §. si quis uxorem.

Si cùm adhuc minor 12. annis esset, cùm in domum mariti est deducta. ff. l. 13. §. si minor.

Si postquam repudiauit eam, commisit. C.l. 35.l.28.

Si cum

Si cum apud hostes esset, mulier commisit. ff.l.13.§.si quis plane.

Ex consequentibus.

Si maritus negauit se acturum. ff.l.5.§. si negauerint.

Si post accusationem institutam destitit. ff.l. 2.§.marito.l.40.§.fi.C.l. 16.§.fi.

Si in eodem matrimonio perseuerauit. ff.l. 11.§.uolenti.C.l.11.l.26.

Si in matrimonio defuncta sit. ff. l.39. §. in matrimonio.

Si uxorem dimissam reduxit. ff.l.40.§.fi.

Ex reliquis contingentibus.

Si iniusta uxor sit. ff.l.13.in prin.C.l.22.

Si incestum cum ea commissum sit. ff.l.13. §. diui.

Si uxoris animo tantùm eam habeat, cùm re uera non sit. ff.l.13.§.diui.

Si concubina eius sit. ff.l.13.in prin.

Si sponsa eius sit. ff.l.13.§. diui.§. si minor. C.l.8.

Si ei quidem desponsata sit, alij uerò in matrimonium data. ff.l.11.§. quærebatur.

¶ *II. De reliquis quibus accusatio hæc competit.*

De sponso uide paulò superius, uers.si sponsa, &c.

De patre mulieris. ff.l.22.§. in accusatione.

Vtrum pater an maritus in accusando præferatur. ff.l.2.§.si simul.l.3.l.15.in prin.C. l.30.§ in primis.

De extraneis post patrem & maritum. ff.l.2. §.fi.l.3.§.extraneus tt.6.l.5.§.fi.

De marito & extraneis. ff.l.4.§.si ante.

Proximis, necessariisq; personis tantùm cõpetit ius accusandi hoc iudicio, non extraneis. C l.30.

An alius adulterum, alius adulteram accusare possit. ff.l.17.§.quęritur.

De mulieribus & uxore adulteri. C.l.1.

De seruis. C.l.24.

De minore 25.annis. ff.l.15.§.lex Iulia. usque ad §.præscriptiones.

De liberto an patronum accusare possit. ff.l. 38.§. liberto.

De eo qui negauit se acturum. ff.l.15.§.si ne gauerint.

De eo qui ab accusatione destitit, uide paulò supra uer. Si post accusatio.

¶ *III. Aduersus quos competat?*

De eo qui in stuprum uel adulterium suasit. ff.l.12.

De eo qui domum præbuit. item de internunciis ac ministris & aliis, uide supra causas ex quibus competit.

¶ *IIII. Per quos competat?*

Per procuratorem accusatio non competit. C.l.19.

Nec etiam rei defensio. ff.l.11.§. ea quę. C. l.13.l.15.uide insuper infra.

¶ *V. Quando competat.*

Vers.de accusatione eius qui in honore, &c.

¶ *VI. Vbi competat?*

In ea prouincia, in qua adulterium est commissum. C.l.12.in prin.l.15.

De plano et competit. ff.l.11.§. sexaginta.

¶ *VII. Quando & quamdiu competat?*

Marito & patri suo iure accusandi competit intra sexaginta dies. ff.l.11.§.sexaginta.l. 14.§.marito.C.l.6.

De quinquennio. ff.l.11.§. adulterij l.29. §. præterea.§.hoc quinquennium.§.fi.l.39. §.præscriptiones.C.l.5.

Quando dies cedat, deque diebus utilibus & inutilibus. ff.l.4.in princip.usque ad §. si ante l. 11. §. quidam.§.sexaginta.l.29. §. sex mensium.§ præterea.§. quinquennium.usque ad §.fi.l.30.l.31.C.l.5.l.6. in prin.l.15.l.21.

Intra 60.dies priores extraneo non competit. ff.l. 14.§. marito.

Non possunt adulter & adultera simul accusari. ff.l.15.§.fi.l.17.§.quæritur l.32.§. fi. l.39.§.duos. C.l.9. incesti tamen crimen aduersus duos simul intentari potest. ff.l. 7.§.fin.l.39.§. incesti.

Si adultera nupta sit priusquam ei sit denunciatum, prius adulter accusandus, & reus peragendus est ff.l.2. in princ.l.5. l.16.l. 17.in prin.usque ad §.quęritur §.sed non abs re.l.39. §. nupta prius supra tt.2. l.5. § fi.C.l.14.

Si uerò nupta non sit, liberum est accusatori ab adultera incipere. ff.l.5.l.15.§. si in uiduitate.

De prius accusanda uxore quam seruo adultero. ff.l.33.in prin.

Antequam uir de lenocinio sit accusatus, adulter accusari potest. ff.l.39.§. nuptæ quoque.

Durante matrimonio, in quo adulterium commissum est, non datur. de quo uide supra 3. Ex consequentibus. uers. si mulier adultera.

De accusatione eius qui in honore, uel in ministerio publico est, differenda. ff. l. 38. §. si. item eius qui reipub. causa abest. ff. l. 15. §. legis Iuliæ. usq; ad §. si negauerint. C. l. 13. l. 15.

Si mulier neutris nomine in possessionem missa est, differenda est accusatio. ff. li. 37. tt. 8. l. 8.

Si mulieri impubes filius sit, non propterea differtur. ff. l. 11. §. defuncto.

¶ *VIII. Quæ pœna ueniat in hoc iudiciū.*

Honestis irrogatur pœna, publicatio dimidiæ partis bonorum: humilibus corporis coertio cum relegatione. Inst. lib. 4. tt. fi. §. item lex Iulia.

De publicatione bonorū, uide infra euētus.

Mulier subdita pœnis competentibus in monasterium datur. Nouell. c. 134. §. si quando adulterii. usque ad §. ex quo uero. §. si quis autem.

Si tutor pupillam suam corruperit. C. tt. 10. l. 1.

Si mulier propriis seruis se iunxit. C. tt. 11. l. 1.

Si ancilla deuirginata, uel seruus stupratus sit. ff. lib. 1. tt. 18. l. 21.

¶ *IX. Actus huius iudicij.*

De inscriptione accusatoris. ff. l. 30. §. in primis. l. 35.

De præscriptionibus opponendis. Quæ opponendæ, uel non. C. l. 38. l. 33. quando opponendæ. ff. l. 15. §. præscriptiones.

De dilationibus in hoc iudicio non dandis. ff. l. 41.

De quæstionibus & tormentis in hoc iudicio. ff. l. 27. tota l. 28. l. 33. in prin. l. 39. §. fin. C. l. 3. l. 6. §. fin. l. 32. l. 36. lib 5. tt. 17. l. 8. §. seruis scilicet.

¶ *X. Euentus.*

De calumnia accusatoris. ff. l. 14. §. fin. l. 15. §. lex Iulia. l. 30. in prin. C. l. 6.

De præuaricatione & tergiuersatione accusatoris. ff. l. 39. § duos. C. l. 10. l. 16. l. 24. l. 30. §. sed etiam his.

De publicatione bonorum damnati. Instit. lib. 4. tt. fi. § item lex Iulia. Nouel. c. 134. §. præterea. de substantia. sed si prædictū. §. si quis autem de adulterio. c. 117.

De præiudicio, an filiū adulteræ præiudicetur. ff. l. 11. §. quæ propter. li. 37. tt. 8. l. 8.

¶ *XI. Affinia remedia.*

Actio legis Aquiliæ, iniuriarum & serui corrupti. tt. l. 6. in prin.

De adultero deprehenso retinendo 20. horis, & testibus inducendis eius rei testandæ causa. ff. l. 25.

¶ *De iure occidendi adulterum & adulteram.*

Quibus competat hoc ius.

De patre. ff. l. 29. cum trib. ll. seq. l. 24. §. fin. l. 32. in prin. tt. 9. l. 5. C. l. 4.

De marito. ff. l. 22. §. fin. l. 24. l. 38. § Imperatores. usq; ad §. si quis. tt. 9. l. 5, Nouel. c. 117. §. adhæc uero.

DISTINCTIONES GENERALES. ff. l. 24. §. fin. l. 42. C. l. 4.

DE FALSIS.

ff. tt. 10. C. tt. 22.
Ca. XXVI.

¶ *I. Causæ ex quibus iudicium de falsis competit.*

Si falsum commissum sit. Falsitas autē nihil aliud est, quàm uerorum imitatio. Nouel. c. 73 in prin. committitur autem falsum uariis modis.

I. In scriptis & in tabulis.

Si in rationibus, tabulis, cereisve, uel alia aliqua re siue consignatione falsum fecerit quis, uel ut uerum non appareat celauerit, amouerit, deleuerit, interciderit, subiecerit, resignauerit. ff. l. 1. §. qui in rationibus. l. 16. §. Paulus. l. 23.

Si falsum instrumentum recitauerit. ff. l. 13. § ordine.

Si instrumentum subripuerit. ff. l. 16. in prin.

Si instrumenta apud iudicem prolata probare non possit. ff. l. 31.

Si chirographum alterius imitatur, aut libellum uel rationes intercidat, describat: non si in computatione, uel in ratione mētitus est. ff. l. 23.

Si scripserit quid factum, quod factum non est. C. l. 13.

Si obrepse-

Si obrepserit præsidi tam peracta quàm per libelli interpellationem: & in precibus mentitus est.l.29,

Si falsis constitutionibus & rescriptis usus est.ff.l.33.C.l.4.ff.li.47.tt 13.l.1.

Si nomine prętoris literas falsas reddidit, edictumve falsum proposuit.ff.l.25.

Si sciens falsum conscripsit, uel recitauit in tabulis publicis.ff.tt.4.l.2.

Si edicta proposita uel album corrupit. ff.l. 32.in prin.lib.2.tt.1.l.7. cum duabus ll. sequentibus.

II. In testamentis & codicillis.

Si testamentum uel aliud instrumentum falsum scripserit, signauerit, recitauerit, mutauerit,subiecerit,amouerit, cælauerit,deleuerit, interleuerit, resignauerit. ff.l.2.l.9.§.pœna.l. 16.in prin. l.26. C.l. 14. Inst. lib.4.tt.fi.§. item lex Cornelia de falsis.

Si signum adulterinum fecerit, sculpserit, expresserit.Inst.lib.4.tt. final.§.item lex Cornelia.

Si codicillos ante testamentum scriptos, in quibus legatum ei adscriptum est, confirmauit.ff.l.22.§.qui codicillos.

Si libertates uel legata testamento data sua manu ademit.ff. l.5. l.6. §.si institutus. l. 22.§.adimendo.

Si hæres institutus exhæredationem filii uel alterius nominatim adscripsit. ff.l.6.§.si institutus.

Si legatum sibi ademit, uel se exhęredauit. ff.l.24.§.fin.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si uiui testamentum aperuit, recitauit,&c. ff. l.1. §.is qui peruenerit. tt. 19.l.38.§. qui uiui.

Si testamentum iniustum uel irritum suppressit,uel alio modo falsum in eo commisit. ff.l.5.in princi.tt. 19. l.38.§. testamentum.

Si in testamento uel codicillis sibi aliquid adscripsit: an pœna falsi committatur, & scriptum nullius sit momenti.

DISTINGVITVR.

Ex persona eius cui adscripsit.

Si ei in cuius est potestate,uel ei qui in eiusdem est potestate adscripsit. ff.l.10.l.15. §.scribere.

Si ei quem habet in potestate adscripsit.ff.l. 14.in princ.

Si extraneo adscripsit,quem postea in potestate habere cœpit.ff.l. 10.§.fin.

Si filius matri adscripsit.ff.l.11.§.fin.

Si pater filio adscripsit. ff.l.11.in prin.l.21. §.si ei filio.§.si dominus.

Si maritus uxori adscripsit. ff.l.18.in prin.

Si dominus seruo. ff.l.22. §. item si serua. usque ad §.qui codicillos.

Si seruo communi adscripsit. ff.l.14.in prin. usque ad §.maritus.

Ex re quam adscripsit.

Si adscripserit,ut si alter hęredum sine liberis decederet, alteri portio adcresceret, & si uterque sine liberis decederet,is demum hæres esset ff.l.15.§.fin.

Si liberti assignationem sibi sua manu adscripsit.ff.l.22.§.qui liberti.

Si alii restituendum legatum sibi adscripsit. ff.l.44.l.4.§.fin.

Si inutile legatum sibi adscripsit. ff.l. 6. in princ.

Si id quod sibi à testatore debetur, sibi adscripsit.ff.l.6.§.fin.

Si hæreditatem sibi adscripsit is qui ab intestato hęres futurus erat. ff.l.1. §. inter filium.C.l.1.

Si seruo suo fideicommissariam libertatem adscripserit. uel: si pecuniam sibi à legatario implendæ conditionis causa dandã. ff.l.22.§.si testamentarius.

Si tutorem se filio testatoris adscripserit.ff. l.8.§.qui se.

Si legatum sibi ademit, uel se exhæredauit. ff.l.22.§.si.

Ex causa & antecedentibus.

Si testamentum uel codicillos scripsit.ff.l. 15.in prin.

Si iubente,dictante uel subscribente testatore scripsit. ff.l.1.§. inter filium.l.5. l.15. §.planè consentientibus.§.idem senatus. usque ad fin.legis.l.22 §. item non continetur.§.fin.C.tt.23.toto.

Ex testamento, in quo sibi adscripsit.

Si in testamento iniusto,rupto vel irrito sibi adscripsit.ff. l.6.in prin.tt.19 l.38.§. testamentum.

Si in militari testamento sibi adscripsit.ff.l. 1.§.ad testamenta.

Si in testamento uxoris suę. C.tt.23.l.4.

III. In testimonio committitur falsum.

Si falsa testimonia, uel inter se diuersa, testes præbuerint.item.

Si ob testimonium dicendum, uel non dicendum, pecuniam acceperint.de quo uide j. lib.2.cap.de testibus.

Euentus. Si falsas testationes fecerint, uel ad eas faciendas coierint.ff.l.1.in prin.l.9.§. pœna legis.

IIII. In moneta & numis committitur falsum.

De falsa moneta.ff.l.19.in prin.tt.13.l.6.§. qui cum C.tt.24.

Si numos aureos raxerit, tinxerit, finxerit. ff.l.8.

Si in aurum uicij quid addiderit, uel argenteos numos adulterinos conflauerit. ff.l. 9.in prin.tt.13.l.1.

Si numos stanneos uel plumbeos emat uel uendat.ff.l.9.§.eadem.

V. In pondere & mensura falsum committitur.

Si pondera aut mensuras falsauit uel corrupit, dolove malo fraudem fecit. ff. l. 32. tt.19.l.37.lib.47.tt.11.l.6.§.onerant lib. 4.tt.3.l.18.§.de eodem. C.lib.10. tt.70. l.9.l.15.

VI. In nomine & conditione, item in signis ac titulis falsum committitur.

Si nomen quis mutat, uel falsum nomen aut cognomẽ asseuerat.ff.l.13.in pri.C.tt.25.

Si suũ nomen alterius nomine deleto in literis scripsit.ff.li.50.tt.1.l.36.in prin.

Si se pro milite gesserit, uel illicitis insignibus usus sit, uel falso diplomate uias commeauit.ff.l.27.§.fi.

Si priuatus se pro magistratu gesserit.ff.tt.4. l.3.§.fi.

Si potentiorum nomina uel titulos prędiis affigit, uel eorum nomina in lite prætendit.C.l.lib.2.tt.14.l.1.tt.15.l.1.l.2.

Si uela regalia suspendat.C.li.2.tt.15.l.2.

Si titulos & signa reb. ab alio possessis imponat, uel nomen suum suprascribat. C.li.2. tt.16. Nouell.c.17.§. his etiã qui.c.164.

VII. In partu falsum committitur.

Si quis partum supposuerit.ff.l.19.§.fi.l.30. C.l.1.l.10.

Reliqua falsi genera suis subiecta sunt locis.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si sine dolo malo fecit. C.l.20.tt.25.l.1.

Si per errorem fecit.ff.l.31.§.fi.C.20.tt.23. l.3.l.5.

Si impubes fecit. ff.l.22. in prin.

Si nesciuit legis seueritatem.ff.l.15.in prin.

Si per alium deceptus sit.C.l.4.

Si super cudendo ære facultatem sibi arripuerit, uel rescripto aliquo, uel adnotatione Imperatoris.C.tt.24.l.3.

Si pœnituit cum opere nondum perfecto. ff. l.19. in prin.

Si is qui falsos fecit codicillos, iis non utatur, neque eos defendat.C.l.8.

Si reus mortuus sit.ff.l.4.l.12.l.19.§.fi.

Si accusator de causa, in qua falsa dicit instrumenta, transegit.C.l.7.

Si accusatione instituta, eã intra tẽpus statutũ non impleuerit: sitq́; pronunciatum, q̃ amplius falsũ dicere nõ possit.ff.tt.2.l.18

Si ciuiliter actum sit.C.l.16.tt.31.l.1.§.fi.

Si antea de inofficioso testamento egit, nec obtinuit.C.li.3.tt.28.l.14.

Si accusator hæreditatem ex falso testamento adiit, uel legatum accepit. ff.l.3.C.l.3.

¶ *II. Quibus competat falsi accusatio?*

De mulieribus & pupillis.ff.tt.2.l.2.C.l.19.

De partu supposito nõ nisi parentes, & ij ad quos ea res ptinet, accusare pſſt. ff.l.30.

De filiis aduersus matrem.C.l.5.

De seruo aduersus dominum. ff.l.7.

De eo qui de inofficioso testamento agere non potest, an de falso possit? C. lib.3. tt. 28.l.21.§.fin.

De eo qui in instrumẽto subscripsit.C.l.19.

De eo qui egit uel transegit, uide paulò superius, uer.si accusatur.

¶ *III. Aduersus quos competat?*

De eo cuius dolo factum est, uide suprà causas ex quib. competit.

De eo qui cum prohibere posset, non prohibuit.ff.l.9 §.eadem.

¶ *IIII. Apud quem competat?*

De rectore prouinciæ.C.l.10.

¶ *V. Per quos?*

Per procuratorem non competit.C.l.16.

¶ *VI. Quæ pœna ueniat in hoc iudiciũ.*

Deportatio, & omnium bonorũ publicatio. Inst.li.4.tt.fi.§.item lex Cornelia de falsis.ff.l.1.§.fi.C.l.22.§.fi.

De

De capitali supplicio. C.l.22.§. fi.

DISTINGVITVR.

Pro qualitate admissi grauissimè puniendus est.ff.l.27.§.fin. C.l.22. §. fin. uide insuper supra causas ex quibus competit.

Si seruus falsum commisit.Inst.lib.4. tt.6.§. item lex Cornelia de falsis.ff.l.1.§.6.l.8.

¶ *VII. Quando & quandiu competat?*

Intra uiginti annos. C.l.12.

Accusatio suppositi partus nulla temporis præscriptione excluditur.ff.l.19.§.fi.nec in tempus pubertatis differtur.C.l.1.

Vt intra biennium finiatur. C.l.22.§. ultimũ.

¶ *VIII. Actus huius iudicij.*

De probationibus.C.l.17.l.21.§. fi.l.22. in prin.l.24.li.4.tt. 19.l.24.tt.21.l.2.

De officio iudici.C.l.17. l.22. in prin.

¶ *IX. Euentus & consequentia.*

Decurio accusatus deponat decurionatus honorem.C.l.21.

Debitor qui falsi crimen obiicit, ad solutionem nihilominus compellendus. C.l.2.

De eo qui falsum dixit testamentũ, vel dici fecit,nec obtinuit: an ei libertas uel fidei commissum in eo testamento relictum debeatur.ff. l.24.

An petitio hæreditatis ex testamento ei cõpetat.ff.li.5.tt,3.l.47.C.li.9.tt.22.l.6.

An ei querela non iure facti testamenti, nec signati competat.ff.li.5.tt.3.l.47.

¶ *X. Adfinia remedia.*

De fide instrumenti etiam ciuiliter quæri potest.C.l.5.l.9.l.11.l.16.l.23.l.24.

De actione in factum pœnali.ff.l.25.

DE MALEFICIS ET ARTIBVS prohibitis.C.tt.18. Cap.XXVII.

¶ *I. Quæ sint artes prohibitæ?*

De maleficis,q̃ sint.l.5.l.7.§.fi quis magus.

De diuinatoribus.l.5.ver.fi leat.li.j.tt.j.l.2.

De magis,ariolo,augure,vate, Chaldæis. l. 4.l.5.l.7.

De mathematicis.l.2. l. 7. §. fi qui magus. lib.j.tt.4.l.11.

De geometris.l.2.

De ijs qui magicis artib. vsi eleméta turbãt. vitas insontiũ labefactant, manes accitos vẽtilant, vt vnusquisque suos cõficiat inimicos.l.6.

De iis qui enarrandis somniis arté diuinãdi aut simile quid horum exercent.l.7.§. si quis magus.

De iis qui remedia adhibent,ne maturis uindemiis metuantur imbres,aut uentris grãdinisq; lapidatione quatiãtur.l.4.§. Nullis uerò.

¶ *II. Quib. pœnis coerceantur artes prohibitæ.* l.3.l.5.§.fi.l.6.l.7.

¶ *III. Qui puniendi?*

De eo q̃ ꝓhibitas artes docet,& q̃ discit.l.8.

De eo qui aruspicẽ cõsulit.l.5. in prin.

FINIS LIBRI PRIMI.

DE IVDICIIS PRIVATIS,

LIBER SECVNDVS.

DE IVDICIIS. CAP. I.

1 *Ratio iudiciorum.*

Idcirco iudiciorum uigor,iurisq; publici tutela uidetur in medio constituta,ne quisquam sibi ipsi permittere ualeat ultioné. C.lib. 1.tt.9.l.13.§.1.

2 *Quando & quamdiu exercenda iudicia.*

Qñdo exercẽda?De feriis uide j̃.li.3.c.18.

Quandiu exercenda.C.lib.3.tt.1.l.11.

Causa criminalis intra biennium finiri debet.C.lib.3.tt.1.l.11.in prin.li.9.tt.44.l. 3.Nouell.c.83.§.fi tamen.

Causæ ciuiles & pecuniariæ intra triennium debent finiri.C.li.3.tt.1.l.11. in prin. usque ad §.fi quidem.

Si is qui prouinciam administrauit,post depositam administrationem, eius nomine conueniatur,iudicium intra 20. dies finiri debet.C.li.1.tt.47.l.1.§. fi.

3 *Pœna & euentu si intra constitutum tempus iudicium non finiatur.*

Si per actorem uel accusatorem steterit. C. lib.3.tt.1.l.11.§.& fi quidé. usq; ad §. fin autem reus.li.9.tt.44.l.1.l.2.

Si per reum steterit. C.lib.3.tt.1.l.11.§. fin aũt reus. usq; ad §.fin autem utraque.

Si per iudicem steterit. C.lib.3.tt.1.l.11.§. fin autem utraque li.9.tt.44.l.3.

Si per

Si per patronum causę steterit. C. lib. 3. tt. 1. l. 11. §. illo proculdub.

Si per tutorem, curatorem uel procuratorẽ steterit. C. lib. 3. tt. 1. l. 11. §. si uerò causa.

4 *Causa quibus iudicia soluuntur.*

Si transactum sit inter litigatores. ff. lib. 2. tt. 4. l. 22.

Si litigatorum alter alterum adrogauerit. ff. lib. 5. tt. 1. l. 11.

Si iudices omnes mutati sunt, an aliud sit iudicium. ff. lib. 5. tt. 1. l. 76.

Si is qui iudicare iussit, uel qui maius imperium in ea iurisdictione habet, iudicare prohibeat: uel si ipse iudex eiusdem imperii esse cœperit, cuius erat qui iudicare iussit. ff. li. 5. tt. 1. l. 58.

5 *Adfinia remedia.*

De extraordinariis cognitionibus. ff. lib. 50. tt. 13. cum tt. sequente.

De priuata uindicta. C. lib. 1. tt. 9. l. 13. §. 1. lib. 3. tt. 27.

De compromissis, uide j. in fine huius libri.

¶ Porrò totus iudiciorum tractatus in quinque partes commodè diuidi potest: in personas iudiciorum, in res, in actus, in euẽtus, & in simile. Personæ iudiciorum sunt, iudex, assessores, postulantes & aduocati, procuratores & defensores. Res iudicij est, de qua controuertitur, seu litigiosa. Actus iudiciorum sunt, in ius uocare, actionẽ edere, dilationem dare, excipere, cauere, litem contestari, iurare de calumnia, probare causam, cognoscere ac referre sententiam formare ac pronunciare, appellare. Euentus iudiciorum sunt: res iudicata, iudicati actio, exceptio rei iudicatæ, sententiæ executio, sumptum & expensarum litis restitutio, exceptio quod quisque iuris, &c. Simile est compromissum. de quibus omnibus ordine uidendum: & primum de personis.

DE IVDICE. Cap. II.

¶ *I. De competentia iudicis.*

Verum iudex sit competens, nec ne considerandum.

1 *Ex persona ipsius iudicis.*

De eo qui neque iurisdictioni præest, neq; à principe potestate aliqua præditus, neque ab eo qui ius dandorum iudicum habet datus est, nec ex cõpromisso sumptus, uel ex aliqua lege confirmatus est. ff. li. 5. tt. 1. l. 81. C. lib. 3. tt. 4. l. 1.

An autem utiliter iudex datus sit, uide s. li. 1. c. 4. membr. 3.

De eo qui uicem alicuius iudicis obtinet. C. lib. 1. tt. 46.

De surdo, muto, senatu moto, fœminis & seruis. ff. lib. 5. tt. 1. l. 12. §. non autem.

De furioso. ff. lib. 5. tt. 1. l. 12. §. non autem. l. 39. l. 46.

De cæco. ff. lib. 5. tt. 1. l. 6. lib. 3. tt. 1. l. 1. §. quamuis autem.

De impubere. ff. lib. 5. tt. 1. l. 12. §. non autẽ.

De minore uigintiquinque annis. ff. lib. 42. tt. 1. l. 57.

De filiofamilias. ff. lib. 4. tt. 8. l. 6. lib. 5. tt. 1. l. 12. §. fin.

De militaribus uiris. C. li. 3. tt. 1. l. 15. tt. 13. l. 6.

De uiatore. ff. lib. 5. tt. 1. l. 82.

De procuratore Cæsaris. C. lib. 3. tt. 13. l. 1. tt. 22. l. 2. tt. 26. l. 1. cum trib. ll. sequen.

2 *Ex persona actoris.*

De ipso iudice uel magistratu, eiusque liberis, uxore, aliisque quos secum habet. ff. lib. 5. tt. 1. l. 48. lib. 2. tt. 1. l. 10. C. lib. 3. tt. 5. l. 1. tt. 24. l. 3. §. sciant autem.

De patre & filio iudicis. ff. li. 5. tt. 1. l. 77.

De fisco & Imperatore, eiusque procuratore. C. lib. 3. tt. 26. l. 1. l. 2. l. 3. l. 5.

De colono, inquilino & seruo Cæsaris. C. lib. 3. tt. 26. l. 11.

De suariis. C. lib. 11. tt. 16. l. 2.

3 *Ex persona rei conuenti.*

De domicilio rei cõuenti, deque reuocando domum suam & de legatis. ff. lib. 2. tt. 1. l. 20. lib. 5. tt. 1. l. 2. §. legatis. usque ad §. fin. l. 5. §. fin. l. 39. §. fin. l. 42. l. 50. §. sed & rescriptum. l. 51. l. 52. in prin. l. 65. lib. 49. tt. 11. l. 1. l. 2. lib. 50. tt. 7. l. 3. C. lib. 3. tt. 13. l. 2. tt. 19. l. 3. tt. 20. tt. 22. l. 3. Nouell. c. 68. §. Hęc nos omnia. Vide de hac re plura j. lib. 3. ca. 22. membr. de incolis & domicilio.

De eo qui alibi incola est, alibi ciuis. ff. lib. 50. tt. 1. l. 29.

De muliere, quæ ibi conuenienda est, ubi maritus eius. C. lib. 10. tt. 39. l. 9. lib. 12. tt. 1. l. 13. uide insuper infrà d. membr. de incolis

incolis & domicilio.
De pupillis, viduis & debilib. C. li. 3. tt. 14. l. j.
De ipso iudice, vxore, liberis, patre eius, cæterisque quos secum habet. ff. lib. 2. tt. j. l. 10. lib. 5. tt. j. l. 17. l. 47. l. 77. C. lib. 3. tt. 5. l. j. tt. 24. l. 3. §. sciant autem.
De dignitatibus & officialibus. C. lib. 3. tt. 25. tt. 13. l. 7.
De senatoribus & clarissimis. C. lib. 3. tt. 24.
De decurionibus curialibus & cohortalib. C lib. 11. tt. 13. l. j. Nouell. C. 151.
De iudice maiore, minore vel pari. ff. lib. 2. tt. j l. 14. lib. 4. tt. 7. l. 3. §. fi. l. 4. lib. 36. tt. j. l. 13. §. tempestiuum.
De fisco & diuina domo. C. lib. 3. tt. 26.
De actore rerum priuatarum, & procuratore Cæsaris. C. lib. 3. tt. 26. l. 9.
De rationali qui exactioni vel chartæ inseruit. C. li. 3. tt. 26. l. 10.
De seruo fisci, colonis, inquilinis rei priuatæ Cæsaris: item de conductoribus rerum fiscalium. C. lib 3 tt 26. l. 6. l. 7. l. 8. l. 11.
De cubicularijs Principis & Augustæ. C. lib. 12. tt. 5. l. 3.
De silentiarijs, & eorum vxoribus. C. lib. 12. tt. 16. l. 4.
De militantibus in sacris scrinijs, eorumque vxoribus, parentibus, liberis & colonis. C. lib. 12. tt. 9. l. 12. in prin.
De agentibus in rebus. C. lib. 12. tt. 20. l. 4.
De palatinis. C. lib. 12. tt. 24. l. 12.
De decanis. C. lib. 12. tt. 27. l. 2.
De his qui in schola vestis sacræ militant, horumque matribus & vxoribus. C. lib. 12. tt. 26. l. 3. l. 4. in prin.
De ijs qui in scholis militant. C. lib. 12. tt. 30. l. 2.
De comicularijs & numerarijs præfecti prætorio. C. lib. 12. tt. 25. l. 3.
De apparitoribus magistrorum militum. C. lib. 12. tt. 55. l. 5.
De ducibus, eorumque apparitoribus, limitaneis & castorum præpositis. C. lib. 12. tt. 60. l. 8.
De militibus, vide suprà lib. 3. de re militari.
De primipilario. C. lib. 12. tt. 63. l. 2.
De fabricensibus, eorumq; vxorib. & liberis. C. lib. 11. tt. 9. l. 6.
De suarijs. C. lib. 11. tt. 5. l. 2.

DISTINCTIONES GENERALES.
Si plures sint rei diuersi fori. ff. lib. 11. tt. 2. C. lib. 3. tt. 40. l. j.
Si venditor qui est alterius fori, emptorẽ defendere paratus sit. ff. lib 5. tt. j. l. 49. in prin. C. lib. 3. tt. 19. l. j. l. 2.
Si reus pendente lite alterius fori esse cœperit. ff. lib. 5. tt. j. l. 7. lib. 2. tt. j. l. 19.
Si reus decesserit, hæresque alterius sit fori. ff. lib. 5. tt. j. l. 19. in princ. l. 34.
Si quis apud non cõpetentem iudicem agat, ibi cogitur excipere rei conuenti actionem & reconuentionem. nec potest reus eam apud alium iudicem proponere. ff. lib. 5. tt. j. leg. 22. Nouell. capitul. 96. § illud quoque. vsque ad §. fin.

4 *Ex genere causæ & actionis.*
De causis criminalibus, & publicis iudicijs. C. lib. 3. tt. 13. l. 5. tt. 15.
De pecuniariis & priuatis iudiciis. ff. lib. 5. tt. 1. l. 61. §. fi.
De actione in rem ff. lib. 5. tt. 1. l. 38. §. si aũt per C. li. 3 tt. 19.
De causa mandati propter rẽ a procuratore Cæsaris emptam, C. lib. 3. tt. 26. l. 4.
De ui facta. C. li. 3. tt. 16. l. 1.
De causa status. C. lib. 3. tt. 1. l. 3. tt. 8. l. 1. tt. 22.
De ratione reddenda. C. lib. 3. tt. 21.
De muneribus & functionib. nec non de aliis debitis publicis. C. lib. 3. tt. 23. tt. 25. l. 1.
Vbicunque causæ cognitio est, ibi prætor desideratur. ff. lib. 50. tt. 17. l. 105.
De reliquis lib. 2. tt. 1. l. 1. cum trib. sequentib. l. 12. lib. 5. tt. 1. l. 2. §. fin. C. lib 3. tt. 13. l. 7.

5 *Ex repetita*
Si de possessione sit contentio. C. lib. 3. tt. 16. l. 1.
Ex quantitate rei petitæ. ff. lib. 2. tt. 1. l. 11. l. 19. §. fin. l. 20. lib. 50. tt. 1. l. 28. C. lib. 5. tt. 51. l. 1. Nouell. c. 15. §. & iudicare. c. 82. §. præbebunt. De reliquis, uide paulò superius ex genere causæ.

6 *Ex loco in quo contractum est.*
ff. lib. 5. tt. 1. l. 2. §. omnes autem. §. planè. l. 8. l. 19. l. 19. §. si quis. usque ad fin legis. l. 20. l. 39. §. fi. l. 43. l. 45. in prin. l. 65. li. 44. tt. 7. l. 20. C. li. 3. tt. 16. tt. 18. tt. 21. Nouel. c. 68. §. hæc nos omnia.

Distin-

DISTINCTIONES GENERALES.

Si iudex eo loci nullus sit. Nouel. c. 86. §. in quibus uerò.

Si iudex competens causam suscipere nolit. Nouel. c. 85.

Si litigator in alia causa à iudice competente appellauit. ff. li. 49. tt. 12. l. 1.

Si quæstio, cui iudex non competit, competenti incidat: & de continentia causarũ non diuidenda. C. li. 1. tt. 41. l. 1. li. 3. tt. 1. l. 10. tt. 8. l. 1.

¶ *Si litigatores in non competentem iudicem consentiant.*

ff. ff. lib. 5. tt. 1. l. 51.

Distinguitur sequentibus modis.

In quemcunque consentiunt, nihil interest. ff. li. 5. tt. 1. l. 1.

Si in eũ qui nulli præest iudicio. ff. lib. 5. tt. 1. l. 1. C. li. 3. tt. 13. l. 3.

Si in minorem 25. annis. ff. lib. 42. tt. 1. l. 57.

Si in procuratorem Cæsaris. C. lib. 3. tt. 13. l. 1. tt. 26. l. 4.

Si is in quem consenserunt, non consentiat. ff. lib. 5. tt. 1. l. 2. §. conuenire.

Si error interuenit. ff. lib. 2. tt. 1. l. 15. li. 5. tt. 1. l. 2. in prin. l. 80.

Si uoluntas mutata sit. ff. lib. 2. tt. 1. l. 18.

Non uidetur in iudicem consensisse, qui ædi sibi genus actionis apud eum desiderat. ff. lib. 5. tt. 1. l. 33.

¶ *II. Officia iudicum.*

Iudicare munus publicum est. ff. lib. 5. tt. 1. l. 78.

Si locus in iubendo iudicare non est comprehensus, uidetur eo loco iudicare iussisse, quo solet iudicare sine incommodo litigantium. ff. lib. 5. tt. 1. l. 59.

A mane usque ad uesperas sedebit. Nouell. c. 82. §. sedebunt.

De reliquis eius officiis, uide infra ca. 25. & 26. lib. eod. item 3. lib. 1. cap. 4.

¶ *III. Si iudex litem suam fecisse dicatur, actio.*

1 *Causæ ex quibus competit.*

Si iudex dolo malo in fraudem legis sententiam dixit. ff. lib. 5. tt. 1. l. 15.

Si contra leges & constitutiones pronunciauit. ff. li. 48. tt. 10. l. 1. §. sed & si quis C. lib. 9. tt. 8. l. 1.

Si quid aduersus legis præceptum in iudicando dolo malo prætermiserit. ff. lib. 5. tt. 1. l. 40.

Si non tota lege perspecta, una aliqua particula eius proposita iudicet. ff. lib. 1. tt. 3. l. 24.

Si euidens arguatur eius gratia, uel inimicitia, uel sordes. ff. lib. 5. tt. 1. l. 15. §. fi.

Si per imprudentiam fecit, ex quasi maleficio tenetur. Inst. li. 4. tt. 5. in prin. ff. li. 44. tt. 7. l. 4. §. si iudex. lib. 50. tt. 13. l. 6.

2 *Quibus competit?*

Ei quem læsit. C. lib. 7. tt. 49. l. 2.

3 *Aduersus quos competat?*

De hæredibus. ff. lib. 5. tt. 1. l. 16.

4 *Quid ueniat in eam?*

Quantum religioni iudicis æquum uidebitur. Inst. lib. 4. tt. 5. in princi. ff. libr. 50. tt. 13. l. 6.

De uera litis æstimatione. ff. lib. 5. tt. 1. l. 15. §. fi. C. li. 7. tt. 49. l. 2.

Si filiusfamilias iudex litem suam fecerit. ff. lib 4. tt. 1. l. 15. in princ.

Si iudices pedanei pecunia corrupti esse dicantur. ff. lib. 48. tt. 19. l. 38. §. iudices.

5 *Quæ actio competat, & adfinia remedia.*

In factum actio est. ff. lib. 50. tt. 13. l. 6.

Si quis iudicem uel aduersarium corrupit, corrumpendumve curauit, amittit causam, aliasq; pœnas sustinet. ff. li. 48. tt. 10. l. 1. §. sed & si quis l. 21. C. lib. 7. tt. 49. l. 1.

DE ASSESSORIBVS ET MInistris Iudicum. Cap. III.

¶ *I. De assessoribus domesticis & cancellariis.*

ff. lib. 1. tt. 21. C. lib. 1. tt. 47.

1 *Qui iudices possint habere domesticos uel assessores.*

C l. 8. in prin. Nouell. c. 82. §. 1.

2 *Qui & quales debeant esse assessores.*

De liberis & infantibus. ff. l. 2.

De eo qui ex ea prouincia, in qua assidet, est oriundus. ff. l. 3. l. 6. l. 10.

De eo qui antea tale ministerium gessit. C. l. 5. l. 6. l. 12.

De eo qui alij magistratui etiam assidet. C. l. 13. §. nec sit concessum.

De aduocatis causarum. C. l. 13. in princip. §. final.

3 *Officia*

3 *Officia assessorum.*
Omne officium assessorum in his ferè consistit: in cognitionibus, postulationibus, libellis, edictis, decretis, epistolis. ff. l. 24.
De subscriptione. C. l. 2.
Ne absentibus iudicibus cognoscant. Nouel. c. 60. §. porrò & illud usq; ad §. fi.
A publicis actibus arceantur. C. l. 4.
Ne tempore quo assident aduocati in eo foro sint. ff. l. 5. C. lib. 2. tt. 6. l. 6. in prin.
De manendo in prouincia L. dies post depositam administrationem, & de iis exhibendis. C. l. 3. l. 3. §. fin. l. 9.
4 *De salariis & lucris horum.*
ff. l. 4. l. 6. C. l. 1. l. 7. tt. 43. l. 1.
5 *De immunitate horum ab indictionibus.*
C. l. 1 1.

¶ *II. De aliis iudicium ministris.*
Quot, qui & quales esse debeant, &c. Nouel. c. 82. §. his qui lites usq; ad §. si quis uerò.
De ministris appellationum, qui debeāt esse. Nouel. c. 20. c. 23. §. illo uidelicet obseruando.
De officio epistolarium. C. lib. 7. tt. 62. l. 32. §. in his autem. §. huic saluber. l. 36. §. fi.
De executoribus sententiarum, uide j. de executione sententiæ.

DE POSTVLANTIBVS ET aduocatis. ff. lib. 3. tt. 1. C. lib. 2. tt. 6. & 7. Cap. XXIIII.

¶ *I. Definitio, quid sit postulare.*
ff. l. 1. §. postulare. lib. 50. tt. 13. l. 1. §. aduocatos.

¶ *II. Quot debeant esse aduocati.*
C. tt. 7. l. 1 1. in prin. §. fi. l. 13. in prin. l. 17. in princi.
l. 20. in prin. uer. hoc quoque transacto. l. 22. in prin. uers. hoc quoque transacto. l. 24. in princ.

¶ *III. Qui postulare possint, uel non?*
Genera eorum qui postulare prohibentur, tria sunt. ff. l. 1. in prin.
De iis q aliqua sunt dignitate; ut illustres & clarissimi. C. li. 2. tt. 12. l. 25. l. 26. Nouell. cap. 71.
De eo qui regendæ prouinciæ munus, potestatemq; suscepit. C. li. 2. tt. 7. l. 9.
De prætore. ff. lib. 5. tt. 1. l. 48.
De honoratis. C. lib. 2. tt. 6. l. 6. §. apud urbē.
De cohortalibus, & iis qui patriæ functiones debēt suntq; aggregati decurionibus. C. li. 2. tt. 7. l. 2. l. 17. in prin. uers. ita ut in.
De eo qui non per statuta tempora legū cognitioni inhæsit. C. li. 2. tt. 7. l. 20. §. nec de cætero. l. 22. §. nec de cætero.
De eo q nō est imbutus sacrosanctæ catholicæ religionis mysteriis. C. li. 2. tt. 6. l. 8.
De eo qui sub nomine honorarium immensa & illicita poscit. C. tt. 6. l. 5.
De eo qui litigatori patrocinium denegauit. C. tt. 6. l. 7.
De minore 17. annis. ff. l. 1. §. initium. C. lib. 5. tt. 34. l. 1 1.
De eo qui est sub cura. C. li. 3. tt. 6. l. 2.
De surdo. ff. l. 1. §. propter casum.
De cæco. ff. l. 1. §. casum. usq; ad §. remouet.
De fœminis. ff. l. 1. §. secundo loco.
De infamibus. ff. l. 1. §. hoc edicto. §. pro qua sententia.
De eo qui corpore suo muliebria passus est. item:
De eo q capitali crimine dānatus est. item:
De eo qui calumniæ causa iudicio publico damnatus est. ff. l. 1. §. remouet.
De eo qui causas agere prohibitus. ff. l. 6. §. fi. l. 9. C. tt. 6. l. 1.
De eo cui ad tempus aduocationibus interdictum est, uel qui ad tempus in exilium missus est. ff. l. 8.
De eo qui operas suas, ut cum bestiis pugnaret, locauit. ff. l. 1. §. & qui operas. usq; ad §. ut initio.
De libertis. C. tt. 6. l. 2.
De iudice, ne in eadem causa sit aduocatus. C. tt. 6. l. 6. in prin.
De aduocato fisci, an contra fiscum postulare possit. ff. l. 10. in prin. C. tt. 8. l. 1.
De decurione, an contra patriam postulare possit. ff. l. 10. §. fi. C. tt. 7. l. 2.
De eo qui pro aliquo postulauit, ne contra eundem in eadem causa postulet. ff. l. 11.

DISTINCTIONES GENERALES.
Si ij qui postulare prohibentur, pro se postulare uelint. ff. l. 1. §. secūdo loco. §. casum.
Si pro parente, patrono, aliisq; certis personis postulare uelint. ff. l. 1. §. fi. cum quatuor ll. sequentibus.
Si non sponte, sed necessariò fungatur officio.

cio.ff.l.1.§.sed est æquissimũ.l.6. in prin.
Si in integrum restitutus sit.ff.l.1.§.hoc edi
ĉto.usque ad §. pro alio non postulan.
Si aduersarius eos postulare permittat. ff. l. 7.li.3.tt.3.l.8.§. ueterani.
¶ *Pœna si quis postulandi ius non habens postulauerit.*
ff.l.1.§.qui aduersus ea. C.tt.6.l.8.
4 *De aduocato non habentibus dando.*
ff. lib. 1.tt.16.l.9.§.aduocatos. lib.3. tt. 1. §.ait prætor.C.lib.2.tt.6.l.7.
5 *De aduocatis examinandis.*
C.tt.7.l.11.in prin.
6 *Laus aduocatorum.*
C.tt.7.l.14.
7 *De honorariis aduocatorum.*
De iis a iudice statuendis. ff. li.50.tt.13.l.1. §. in honorariis.usq; ad §.si cui cautũ est.
Licita honorarii quantitas intelligitur pro singulis causis, usque ad centum aureos. ff.li.50.tt.13.l.1.§. & si nomine.
De honorario a cliente promisso, an id peti possit.ff.li.50. l. 1.§. si cui cautum. usque ad §. Diuus.
De honorario repetendo causa non acta. ff. lib.19.tt.2.l.38.lib.50.tt.13.l.1.§. Diuus Seuerus.
De reliquis,uide infra officia aduocatorum.
8 *Priuilegia aduocatorum.*
De immunitate illorum.C.tt.7.l.3.l.6.l. 8. in prin.l. 19.
Quasi castrense habeat peculium.C.tt.7.l.4. §.omneq; quod.
De dignitate illorum officio deposito. C.tt. 7.l.18.
De priuilegiis illorum in genere.C.tt.7.l.5. l.7.l.13.§.fin.l.15.in princi.l. 16.l.17. §. fin.l.25.
De liberis illorum.C.tt.8.l.8.in princ. l.11. §.filios.l.13.§.filiis,scilicet. l.19. l.20. §. & filios l.21. §. postquam tale.l.22. §. & filios.l.24.in prin.
9 *Officia aduocatorum, & delicta.*
De actionibus & libellis formandis ac proponendis. C.tt. 57.
Ne quid ultra quàm litium possit uti litas di cant.C.tt.7.l.6.§. ante omnia.
Ne ex industria iurgium protrahant. C.tt.7. l.6.§.nemo ex.
Ne in aliis degat regionibus,neve peregrinetur.C.tt.7.l.24.§.hoc etiam prouid.l.26.
Ne prouinciales suscipiat functiones. C.tt. 7. l.3.
Si præuaricatus sit,uide supra lib.1.cap. 14. membr.de præuaricatoribus.
Si ob instruendam aduocationem pecuniam acceperit. ff.lib.48.tt.10.l.1.§.1.l.9. §.fi. l. 20.
Ne immensa & illicita poscant. C. tt. 7. l. 5.tt.6.l.5.
Ne cum cliente suo contractum ineat uel paciscatur. ff.lib.2.tt.14.l.54. C.tt.7.l. 6.§. præterea nullum.
Ne aspernanter id quod ei à cliente officii gratia, libero arbitrio oblatũ est accipiat. C.tt.7.l.6.§. nemo ex his.
Reliqua officia & delicta,uide infra de actione domini aduersus procur.

DE PROCVRATORIBVS.
ff.lib.3.C.tt.3.C.lib.2.tt.13. Cap. V.

¶ *I. Ratio & usus procuratorum.*
ff.l.1. in prin.
¶ *II. Definitio & diuisio.*
ff.l.1. in prin.
¶ *III. De constituendis procuratoribus.*
1 *Qui constituere possint.*
De filiofamilias.ff.l.8.in prin.usq; ad §.ipse quoque.l.33.in princ.
De seruo.ff.l.33.in prin.
De eo qui de statu suo litigat.ff.l.33.§. cum uerò.
De muto & surdo.ff.l.43.in prin.
De minore 25.annis. C.l.11.l.14.
De pupillo & adulto. item.
De tutore & curatore.C.l.11.
De infamibus.Inst. li.4.tt.13.§.fi.
De procuratore. ff. lib.17.tt.1.l.8.§. si quis manda.C.l.8.l.11.§.fi.l.23.
De actore ciuitatis.ff.l.74.
De fideiussoribus in causa rei procuratorem dantibus.ff.l.42.§.fi.
2 *Qui constitui procuratores possint.*
De filiofamilias.ff.l.8.§.ipse quoque.
De eo qui de statu suo litigat.ff.l.33.§ cum uerò.
De furioso.ff.l.2.
De muto & surdo.ff.l.43.in prin.
De minoribus ætate.C.l.12.§.fi.

De infa-

De infamibus.Inst.li.4.tt.13.§.fi.
De potentiore.C.tt.13.
De fisco & repub.C.tt.17.
De milite.ff.l.8.§.milites. C.l.7.l.9.l.13.
De ueteranis.ff.l.8.§.ueterani.
De fœminis.ff.l.41.C.l.4.l.18.
De absente.ff.l.1.§.fi. l.2.
De inuito. ff.l.2.in princip.l.8.§.inuitus. C.l.17.
De altero reorum stipulandi uel promittendi, an ab altero reo procurator constitui possit?ff.l.41.§.porrò. si uni.
De domino pignoris à creditore ad Seruianam procurator constitui possit?ff.l.42.§.sed & dominum.
De hærede, ab eo cui hæreditas restituta est, procurator dari possit.ff.l.42.§.is cui.
De pluribus procuratoribus unius litis.ff.l.31.§.huius. l.32.
De uno à pluribus dato. ff.l.42.§. si plures.

3 *Quarum rerum uel causarum procurator constitui potest.*

Dari potest procurator uel omnium bonorum, uel unius rei.ff.l.1. in prin.
Non omnes actiones per procuratorem instiuui possunt.l.40.in prin.
De accusatione & defensione iudicij publici, uide supra li.1. cap.9.
De actione iniuriarum ex L. Cornelia. ff.l.42.§. ad actionem.
De actione populari.ff.l.42.in prin. l.45.§. qui ita.li.47.tt.24.l.5.
De actione sepulchri uiolati.ff.l.42.in prin.
De causa pecuniaria.C.l.26.
De causa status.ff.l.33.§.eum uerò qui.
De causa suspecti tutoris.ff.l.39.§. fi.
De cā ingrati liberti.ff.l.35.§.& patronus.
De causa appellationis. C.l.2.
De causa absentiæ.ff.l.71.
De interdicto de liberis exhibendis & ducēdis.ff.l.40.in prin.
De lite futura. ff.l.3.

4 *Quomodo constituendus procurator.*

Si mandatum non sit. ff.l.1. in princ.l.35. in prin.l.40.§.in his autem.lib.5.tt.1. l.56. C.l.12.l.21. l.24.
Vel coram, uel per epistolam, uel per nunciū potest constitui.ff.l.1.in prin.§.fi.
In diem & sub conditione, & usque ad diem dari potest, item in perpetuum. ff.l.3.l.4.
Gratuitum debet esse procuratoris officiū. ff.li.2.tt.14.l.53. in prin.li.17.tt.1.l.7.l.56.§.fi.C.l.15.

5 *Quando constituendus.*

An filiis adhuc nulla sit, cōstitui possit?ff.l.3
An postquam dominus iudicium suo nominē accepit.ff.l.46.in prin.C.l.20.

¶ IIII. *Causæ quibus procuratoris officium soluitur.*

Si actor dominum malit conuenire quàm procuratorem.ff.l.29.
Si dominus q mandauit mortuus sit.C.l.23.
Si procurator dominium defendere noluit, denegatur ei actio.ff.l.43.§.pœna. C.l.3.
Prouocatione interposita finitur procuratoris officium.C.l.17.

¶ *De mutatione procuratoris & translatione iudicij in se, uel in alium.*

1 *Causæ ex quibus iudicium transferendum in se uel in alium.*

Vel non transferendum.ff.l.16.cum sequentibus, usque ad l.27.inclusiuè. l.55. l.64. C.l.22.li.3.tt.1.l.12.§.patroni.uers. hoc quoque subse.

2 *Qui possint transferre litem.*

De successoribus domini.ff.l.17. §. nō solū.

3 *Quæ transferri possint?*

An quædam transferri, quædam non transferri possint.ff.l.27. in prin.

4 *Quomodo transferatur?*

Si dominus alium dederit procuratorē, priorem prohibuisse uidetur.ff.l.31.§.fi.

5 *Hæc cognitio mutandi procuratoris, prætoris est.*

ff.l.27.§.hæc autem.

¶ *V. Officia procuratorum.*

Nihil amplius quàm bonam fidē debet procurator, & exequi mandatum.ff.lib.17.tt.1.l.10.in prin.C.l.17.l.21.§. fi.
De cautione de rato & iudicatum solui, uide infra.
An alienare possit procurator. ff.l.58.l.63. C.l.16.l.19.
An transigere possit. ff.l.60.
An creditoribus soluere. ff.l.59.
An exigere, nouare, & permutare possit. ff.l.58.
An procuratorem dare possit, uide paulò superius qui constituere poss.
An alter procuratorū ab altero petere possit.ff.

sit.ff.l.46.§.fin.cũ duabus ll. sequẽtibus.
Ad rem mobilem datus procurator ad exhibendum rectè aget.ff.l.56.l.62.
Ad legatum petendum procurator datus, etiam de tabulis exhibendis agere poteſt.ff.l.62.
Ad duas res petendas datus, vnam petere poteſt.ff.l.78.§.fin.
De cautione exigenda, & actione hinc nata domino cedenda.ff. lib.17. tt.j.l.8.§.fin. l.10.in prin.
De cautione domino præſtanda.ff. libr.17. tt.1.l.8.§.fin.l.9.l.10.in prin.
De lite peragenda.ff.l.57.
De ratione reddenda ff.l.46.§. procurator.
De reliquis officijs, uide infrà de actione domini aduerſus procuratorem.

¶ *VI. De domino a procuratore defendendo.*

1 *Sed & dominum procurator defendere tenetur.*
ff.l.8.§.procuratorem l.15.§. fin.l.33.§. ait prætor.C.l.17.

DISTINGVITVR.

Si iuſtam non defendendi cauſam alleget. ff.l.10.l.44.l.45.§.Sabinus.
Si ſine mandato agit.ff.l.35.in prin.
Si in rem ſuã procurator ſit.ff.l.33.§.fi.l.34.
Si uniuerſitatis nomine agit, & populari actione.ff.l.43.§. in popularib. tt.4.l.6.§. actor uniuerſ.
Si pater de dote agat, an filiam defendere teneatur.ff.l.39.§.ſi de dote.
Si dominus præſens ſit. ff.l. 5.l.6.l. 7.l.10. l.11.l.12.
Si res tractu temporis peritura non ſit, donec dominus reuertatur. ff.l.12.l.43 §.fi.
Si agere recuſauit, uel ex iuſta cauſa ſit remotus.ff.l.35.§.præter.
Si ualetudinem ſeu peregrinationem neceſſariam alleget.ff.l.9.l.44 l.45.in prin.
Si non actio, ſed præiudicium uel interdictum ab aduerſario intendatur: uel legatorum damniue infecti nomine caueri deſideretur.ff.l.35.§.non ſolum.
Si adfinitas inter dominum & procuratorem dirępta ſit, uel inimicitię interceſſerint. ff.l.8.§.uerum ex cauſa.l.14.l.43.§ fi.
Si hæreditas ſuperueniens eum impediat. ff.l.10.
Si dignitas procuratori acceſſerit, uel reipub· cauſa abfuturus ſit.ff.l.8.§.uerùm ex.
Si bona abſentis poſſideri cęperint. ff. l.43. §.fin.
Si Dominus ante litem conteſtatam deceſſerit.ff.l.15.in prin.
Si dominus pro procuratore iudicatum ſolui non expoſuit. ff.l.8.§. procuratorem. l.15.in prin.

SVBDISTINCTIO GENERALIS.

Sed hæc neque paſſim admittenda ſunt, neque diſtricte deneganda, ſed à prætore cauſa cognita temperanda.ff.l.13.

2 *In quibus cauſis ac rebus dominum defendere teneatur.*
ff.l.35. §. non ſolùm. l.37.l. 38.l.39. in prin.l.46.§.item quæritur.

3 *Vbi defendere teneatur?*
ff.l.35.§.& patronus.l.54.§.fin.

4 *Quomodo defendet, quæque ſint defenſoris officia?*

Defendere quid ſit, & quis defendendi modus?ff.l.35.§. defendere.uſque ad fin.legis l.36.l.42.§.fin.l.51.§.quoniam.l.75. lib.5.tt.j.l.63.
Boni uiri arbitratu defendet. ff. l. 33. §.ait prætor.l.77.l.78.in prin.
Non debet deterior conditio eſſe defenſoris quàm domini.ff.l.35.§.defendere l.51. §.quoniam.

5 *Euentus & pœna non defendentis.*

Vtrum cogendus ſit procurator defendere, an ſufficiat ſtipulationem ob rem non defenſam committi. ff.l. 35.§. prætor.l 45. §.Sabinus.
Procuratori nõ defendenti denegatur actio. ff.l.43.§.pęna.C.l.3.
De actione ex ſtipulatu ob rem non defenſam.ff.l.15.§.committitur.l.4.in prin.
De mittẽdo in poſſeſſionẽ nõ defenſi.C.l.4.

¶ *VII. Euentus.*

I. *An id quod per procuratorem geſtum eſt, ratum ſit, Et actio tam domino quàm contra dominum ex eo detur?*

DISTINGVITVR.

Si obſit domino.ff l.49.l.66.
Si procurator fines mãdati exceſſit. C.l.10.
Si fraude & dolo geſſit.C.l.10.
Si à minore 25.annis procurator datus ſit. C.l.14.

Si

Si procurator nolit ex suo gesto dominum agere. ff.l. 68.
Si dominus à creditore liberatus sit.ff.l.50.
Si iudicatum solui satisdedit uel accepit procurator.ff.l. 28.

II. Per procuratorem adquirimus & retinemus ius nostrum.

ff.l.72.

III. De actione quæ datur domino aduersus procuratorem.

Causæ ex quibus datur.

Si procurator quid dolo uel fraude fecit. C. lib.2.tt.12.l. 10.
Si instrumentum litis aduersario prodidit. ff.lib.48. tt. 19.l. 38.§. siquis instrument.
Si per collusionē eius absolutus sit aduersarius ff. lib. 17.tt.1.l.8.§. sed & si per.
Si litem susceptam exequi nolit.ff.lib.17.tt. 1.l.8.§. sed etsi per.
Si quid ei solutum est. ff.leg. 46. §. itaque quod ex.
Vt instrumenta causæ reddat. ff. lib. 17.tt. 1. l. 8. in prin.
De reliquis causis uide supra officia procuratorum, item Actionem mandati.

Quibus detur actio?

De procuratore qui procuratorem dedit. ff. lib.17.tt. 1.l. 8.§. si quis manda.

Quæ actio detur, & adfinia remedia.

Mandati. ff. lib.l.42.§.ea obligatio.
Si instrumentum litis aduersario prodidit, uel per collusionem eius reus absolutus sit, competit pœna, de qua uide paulo superius, uers. si instrumentum, cum sequent.

IIII. De actione quæ datur procuratori aduersus dominum.

Causæ ex quibus datur.

Si procurator impensas in litem fecit, uel soluit.ff.le.30.le.31.in prin.le.46. §.item contra.usque ad.§ fin.lib.17.tt.1.leg.56. §. fin.
De solatio illi dando. ff. lib. 17.tt.1.leg. 56. §. fin.

Quæ actio detur procuratori, & adfinia remedia.

Mandati.ff.l.42.§.ea obligatio.l.46.§. item contra.
Negociorum gestorum.ff.l.31.in prin.
Iudicati. ff.l. 30.
Venditi.ff.l.42.§. ea obligatio.

DE DEFENSORIBVS: ITEM De actore & reo. Cap. VI.

I. De defensoribus.

ff.lib.3.tt.3.C.lib. 2.tt. 13.

Qui possint uel debeant reum defendere.

De quibuscunque uolentibus.ff.l.33. §. publicè.
De procuratore ad agendum dato, uide paulo superius.
De liberis, parentibus, & aliis qui sine mandato agere possunt. ff.l.35.in prin.
De eo qui satisdedit iudicatum solui defendendi absentis causa.ff.l.43.§.& qui non. l.76.uel qui tantum repromisit.ff.l.45.§. sed & si satis.
De fideiussore, per quem iudicatum solui satisdatum est.ff.lib.46.tt.7.l.5.ff.in hac stipulatione.lib.3.tt. 3.l. 42.§. fin.
De eo qui non agit, sed defendit tantum, is potest uel in unam rem defendere.ff.l.46. § ei qui. §. item quæritur.
De fideicommissario, cui actiones ab hæredibus mandatæ sunt: hic hæredes defendere tenetur.ff.l.70.
De extraneo.ff.tt.4.l. 1.§ fin.
De fœminis.ff.l.41.l.54. C.l.4.l.18.
De minore 25.annis.ff.l.51.in prin.
De potentioribus. C.tt.13.
De fisco & repub. C.tt.17.
De reo criminis. C.l.6.
De inuito. C.l. 37.
De milite, & eo qui reipub. causa absfuturus est, uel perpetuo morbo tenetur, aut magistratum initurus est, aut inuitus iudicium pati cogi non potest. ff.l.54.
De pluribus defensoribus.ff.l.37.l.38.
Officia defensoris & alia de defendendo, uide supra cap.proximo, membr. 6.

II. De actore & reo.

Actor debet rem diligenter antè explorare, & tunc ad agendum procedere.ff.li.50.tt. 17.l. 42.
Fauorabiliores rei potius quàm actores habentur. ff.lib.50.tt.17.l.167.l.33.l. 170. l. 196.
Non debet actori licere, quod reo non permittitur. ff. lib. 50.tt.17.l.41.

Vter sit actor in præiudiciali actione.ff.li.44.tt.1.l.12.

In mixtis iudiciis.ff.lib.5.tt.1.l.13.l.14.lib.44.tt.7.l.36.

In causa appellationis.ff.li.5.tt.1.l.29.

Reus in exceptiõe sua actor ẽ.ff.li.44.tt.j.l.j.

Si actor uel reus domum iudicis ingressus sit ff.lib.48.tt.14.l.1.§.fi.

Si actor uel reus iudicem corrupit, corrumpendumve curauit. ff.lib.48.tt.10.l.1.§.sed & si quis.l.21.C.li.7.tt.49.l.1.

DE RE LITIGIOSA, & in iudicium deducta. ff. lib. 44. tt.6. C.lib.8.tt.37. Cap. VII.

Hactenus de psonis iudicij: sequitur nũc de rebus litigiosis & in iudicium deductis.

I. Definitio rei litigiosæ, & in iudicium deductæ.

ff.l.1.in prin.C.l.1.Nouel.c.112.in prin.

Res pignori data, an sit litigiosa, q alienari non possit.C.l.1.tt.28.l.2. Nouel.c.112.§.ab hac uerò.§.unde manifestum.

Quæ uideantur in iudicium deducta, quæ nõ ff. li.5.tt.1.l.23.l.31.l.61.C.li.3.tt.9.l.j.

II. De re litigiosa non alienanda.

Si res litigiosa alienata sit, alienatio nullius est momenti, & alienãs in duplũ punit.ff.l.3. itẽ ultra precium & tertiam partẽ restituere cogitur. C.l.4. & si qs sciens rem litigiosam cõparauit, tã rem ipsam q̃ precium restituere cogitur. C.l.4. in prin.

Distinguitur sequentibus modis.

Si is qui alienat nullam patiatur de re cõtrouersiã, sed inter alios de ea lis fit.ff.l.j.§.j.

Si in sacrum dedicauit. ff.l.3.

Si legauit, uel per hæreditatẽ reliquit.C.l.3.l.4.§.fi.Nouell.c.112.§. illud quoq;.

Si diuisio inter hæredes celebretur.C.l.4.§.fi.Nouel.c.112.§ 1.

Si dotis, uel ante nuptialis donationis nomine dedit.C.l.4.§.fi.

Si transactionis nomine dedit. C.l.4.§.fi.

Si ignorans comparauit.C.l.4. §. sin autem ignorans.

Vtrum domini an serui ementis scientia uel ignorantia sit spectanda. ff.l.2.

Si actor rem uel actionem in iudicium deductam alienet. C.l.2.l.3.

III. De re litigiosa sequestranda.

Sequestratio regulariter est prohibita. C.li.4.tt.4.l.1.

Definitio sequestrationis & sequestri. ff.lib.16.tt.3.l.6.lib.50.tt.16.l.109.

Propriũ, apud sequestrum non nisi plures deponere possunt, & sit cum aliqua res in controuersiam deducitur, uideturq; unusquisq; in solidum deposuisse.ff.li.16.tt.3.l.17.in prin.

Effectus: Interrumpitur possessio depositoris.ff.li.16.tt.3.l.17.§.fin. sequester an & quatenus officium deponere possit, & rẽ restituere.ff.li.16.tt.3.l.5.§.in sequestrũ.usque ad fi. legis.

¶ *De actione, quæ hinc datur:*

Causæ ex quibus in sequestrum datur actio.

Si rem non restituit.C.li.4.tt.34.l.5.

Si hominem depositum apud se & uinctum soluit.ff.li.16.tt.3.l.7.in prin.

Aduersus quos datur.

De hærede sequestri.ff.li.16.tt.3.l.12.§.cũ sequestro.

Quæ actio detur, & quæ sint adfinia remedia.

Actio depositi sequestraria. ff.lib.16.tt.3.l.5.§.in sequestrum.l.12.§.cum sequestro.

Actio incerti, ad exhibendum & rei uindicatio datur domino, seruo deponente.ff.lib.16.tt 3.l.33.

Instrumentis depositis, reus si soluit, ipsa solutione instrumentis etiam non redditis tutus est.C.lib.4.tt.34.l.5.

DE IN IVS VOCANDO, INST. lib.4.tt.16.§.omnium.ff.lib.2.tt.4. C.lib.2.tt.2. Cap. VIII.

Tertiò sequuntur Actus iudiciorum.

1 *Omnium actionum* instituendarũ principium ab ea parte edicti proficiscitur, qua prætor edicit de in ius uocando. utique enim in primis aduersarius uocandus est, &c. Inst. omnium.

2 *Definitio.* In ius uocare est, iuris experiundi causa uocare.Inst.§.omnium.ff.l.j.

3 *Qui et ex quibus causis in ius uocãdi nõ sunt.*

De magistratibus.ff l.2. in prin.

De eo qui equo publico in causa publica transuehitur.ff.l.2.in prin.

De eo qui propter loci religionem inde se mouere

mouere non potest.ff.l.2. in prin.
De eo q uxoré ducit, & de ea quæ nubit. ité.
De iudice qui de re cognoscit.ff.l.2.§.fi.
De eo qui litigandi causa necesse habet in iure uel certo loco sisti.ff.l.2.§.fi.l.4.i prin.
De eo qui funus familiare ducit,iustave mortuo facit,cadauer prosequitur. ff.l.2.§.fi. l.3.C.li.9.tt.19.l.6. Nouel.c.60. in prin. usque ad §. porrò & illud c.115.§.memoria. usq; ad §.adhæc & aliud.
De furiosis & infantibus.ff.l.4.in prin.
De puellis impuberibus alieno iuri subiectis.ff.l.22.
De omnibus qbus reuerētia debetur.ff.l.13.
¶ *De parentibus, patronis, liberis, parentibusq; patroni in ius sine permissu prætoris non uocandis.*
Inst.§.omnium.ff. l.4.
De parentibus.ff.l.4.§.parentem.l.5.l.6.l.7. l.8.in prin. C.l.3.
De patrono & patrona.ff. l. 8. §. patronum. usque ad finem legis.l.9.l.10.in prin. usque ad §.liberos.§.si per pœnam. §. fin.l. 23.C.l.2.
De liberis & parentibus patronorum. ff l.8. §.fin. l.10.§. liberos. usque ad §. prætor. l.12.C.l.2.
De tutore & curatore patroni.ff.l.10. §. fi.
De uxore patroni.C.l.1.
De hæredibus patroni.C.l.2.
De permissu prætoris & causæ ex quibus huiusmodi personas in ius uocare licet. ff.l. 10.§.prætor. l.11.l.14. cum duab. ll. sequentib.C.l.2.
De actione & pœna quæ ex hoc delicto datur.Inst.§.fi.ff.l.12.l.24.l.25.

4 *Ex quo loco quis in ius uocandus non est.*
Nemo de domo sua in ius uocari debet. ff.l. 18.l.19.l. 21.
A ninea, balneo, theatro in ius uocari potest.ff.l.20.

5 *Quando non uocandus in ius?*
De tempore messium & uindemiarum. ff.tt. 12.l.1.l.4.
De diebus feriatis,uide j.lib.3. c. 18.

6 *Euentus & consequentia.*
In ius uocatus uenire debet,aut cauere indicio sisti.ff. in ius uocati ut eant, aut satisdent.tt.6.l.2. in prin.
Si nec uenerit nec satisdederit uocatus: & si satisdederit, quid iuris,uide in sequentibus.

DE EDICTO PEREMptorio. Cap. IX.

1 *Ratio nominis.*
ff.lib.5.tt.1.l.70.Nouell.c.112.§.insuper omnib.aliis.§.porrò cum omnes.

2 *Definitio.*
ff.lib.42.tt.1.l.53.

3 *Causa.*
Si in ius uocatus non uenerit, nec defendatur.ff.li.5.tt.1.l.68.

4 *Forma & modus huius edicti proponendi.*
ff.lib.5.tt.1.l.68. cum sequentib. usq; ad l.73.l.55.C.lib.7.tt.43.l.8. Nouell. cap. 112 §.si uerò causam.

5 *Euentus & consequentia peremptorij edicti.*
Perimit hoc edictum disceptationem,nec patitur aduersarium amplius tergiuersari. ff.lib.5.tt.1.l.70.C.lib.3.tt.19. l.2.§. fi.
Si uocatus non uenerit, agetur nihilominus causa, & pronunciabitur non utiq; secundum præsentem &c.ff.lib.5. tt.1. l. 73. in prin.lib.42.tt.1.l.48. Nouell.c. 53.§. ne igitur latitante c.65.§.fin.
Si cōtra absentem fit iudicatū,non amplius quæritur,an rectè sit indicatum: nec sententia retractatur, nisi in quibusdam casibus.ff.lib.5.tt.1.l.75.
Litis damno coercetur contumax.ff. lib.42. tt.1.l.53. in prin.
Actore latitante reus absoluendus est. Nouell.c.53.§.quam rem.c.112.§. at uerò si lis apud.usq; ad §. fi.
Ex peremptorio edicto absens condemnatus appellare nō potest.ff.lib.5. tt.1.l.73. §.fi.uide j.de appellationibus, an fiat infamis.C.li.9.tt.40.l.3.
Mulcta pro iurisdictione iudicis damnabitur ff. li.2.tt.6.l.2.§.si quis in ius.
De expensis litis & damno aduersario præstandis.C.li.3.tt.1.l.13.Nouel.cap.53.in prin.usque ad §.& quia moris est.§. ne igitur latitante.c.112.§.cæterum si.
De aduersario in possessionem mittendo. ff. li.42.tt.4.tt.5.C.lib.7.tt.72.
De reliquis.ff.lib.5.tt.1.l.67.§.fi.l.75.C.li. 3.tt.19.l.2.§.fi. lib.7. tt.47. l.8. Nouell. c.56.

ta. 56. §. si qui uero cum usque ad §. per pulchrum.

DISTINCTIONES GENERALES.

Ei quacunque causa uocatus uenire debet. ff. lib. 2. tt. 6. l. 2. li. 5. tt. 1. l. 5.

Si præsens iudicium suscipere cogi non possit. ff. li. 5. tt. 1. l. 3.

Si ad non competentem iudicem sit uocatus. ff. lib. 5. tt. 1. l. 5. lib. 42. tt. 1. l. 53. §. fin. l. 54. §. fi.

Si pupillus indefensus, uel minor 25. annis uocatus non uenerit. ff. li. 42. tt. 1. l. 54. C. li. 7. tt. 43. l. 6.

Si actor uocatus non uenerit. Nouel. ca. 112. §. porrò cum omnes. usq; ad §. fi.

Si reipub. causa absfuerit. ff. lib. 5. tt. 1. l. 75. §. fin. li. 42. tt. 1. l. 45.

Si aduersa ualetudo in causa fuerit. ff. lib. 5. tt. 1. l. 75. §. fin. libr. 42. tt. 1. l. 53. §. pœnam. l. 60.

Si maioris causæ occupatio in causa fuit, uel alia causa necessaria. ff. lib. 42. tt. 1. l. 53. §. pœnam. C. li. 7. tt. 43. l. 10.

Si propter rusticitatem non uenerit. ff li. 2. tt. 6. l. 2.

Si per actorem uel alium steterit, quo minus ueniret, uel uenire prohibitus sit. ff. lib. 2, tt. 10. l. 1. §. si reus. tt. 11. l. 2. §. fin. Nouel. c. 53. §. ne igitur latitante. Vide ĩ. cap. sequenti.

Si causa peremptorij edicti cesset, nec ei sit denunciatum. ff. li. 42. tt. 1. l. 49. C. li. 7. tt. 43. l. 3. l. 7. cum duab. ll. sequentib.

Si die feriato absfuerit. ff. lib. 2. tt. 6. l. 2. C. li. 7, tt. 43. l. 4.

Si cum certum locum causæ cognoscendæ iudex dedisset, alibi sententiam dixit. C. lib. 7. tt. 43. l. 2.

Si aduersarij nihil intersit, uocatum absfuisse. ff. lib. 2. tt. 6. l. 2. §. fi.

Si post edictum peremptorium absit is qui impetrauit, adsit is contra quem est impetratum. ff. li. 5. tt. 1. l. 7. in prin.

Si statim postquam pronunciatum est, adsit. ff. li. 4. tt. 1. l. 7. in prin.

Si mortuus sit ante condemnationem. ff. lib. 42. tt. 1. l. 59. §. fi.

Si ante condemnationem adsit, non est audiẽdus, nisi damno & expensis aduersario p̃stitis: uide paulo superius uers. de expensis litis, capite eodem.

Si lis nondum fuerit contestata. Nouel. c. 53. §. si qui uerò.

De reliquis defensionibus, uide infra c. 24. lib. eod.

SI PER ALIVM STETERIT quo minus uocatus in iudicio sistat. ff. lib. 2. tt. 10. Cap. X.

1 *Ratio huius edicti & actionis.*

l. 1. in prin.

2 *Causæ ex qua competit hæc actio.*

Si per aliquem factum sit, quo minus quis in iudicio sistat. ff. tt. 11. l. 3.

DISTINGVITVR.

Si uenienti nunciauerit aliquid tristè, propter quod is necesse habuerit ad iudiciũ non uenire. ff. l. 1. §. d lum.

Si per actorẽ factum sit quo minus reus ueniat. l. 1. §. si reus. l. 3. §. sed si stipulator.

Si per reũ stipulãdi steterit, tt. 11. l. 5. i prin.

Si per seruum actoris steterit. l. 2.

Si tam actor q̃ reus a diuersis impediantur, quo neuter sistatur. l. 3. §. & si stipulator.

Si actor & reus se inuicem impediant, quo neuter sistatur. l. 3. §. & si stipulator.

3 *Quibus competat?*

De impedito. l. 1. §. si reus. tt. 11. l. 3.

De hæredibus. l. 1. §. fi.

4 *Aduersus quos competat?*

De plurib. impedientibus omnes tenentur. l. 1. § fi. plures.

De eo q alios rogauit ut detinerẽt. l. 1. § j.

De domino serui detinentis. l. 1. §. fi.

De hæredibus. l. 1. §. fi.

5 *Quid ueniat in eam?*

De eo quod interest. l. 3. in princ. usq; ad §. plane si is. §. si a fideiussore. tt. 11. l. 3.

In quantum dominus serui nomine teneatur? l. 1. §. fi.

6 *Quandiu competat?*

Annalis est. l. 1. §. fi.

7 *Quæ actio competat?*

In factum. l. 3. in prin.

8 *Adfinia remedia.*

De exceptione aduersus actorem impedientem. l. 1. §. si reus. l. 2.

De actiõe aduersus reũ restituẽda, si is p̃ quẽ stetit, soluendo non sit. l. 3. §. planè si is.

De

De l.Iulia,de ui publica.ff.lib.48.tt.6.l.8. tt.7.l.4.

SI QVIS IN IVS VOCATVM ui exemerit.ff.lib.2.tt.7. Cap. XI.

1 *Ratio huius edicti & actionis.*
l.1.in prin.
2 *Causa huius actionis.*
Si quis in ius uocatum ui exemerit.Declaratur.l.4.in prin.
Distinguitur sequentib. modis.
Si exemptus in ius uocari non potuit,ut parens & patronus.l.1.§ fin.l.2.
Si seruus exemptus sit. l.3.
Si aliò quàm quò debuit uocatus sit.l.2.§.fi.
Si ad pedaneum iudicem uocatus sit.l.3.
Si per calumniam uocatus sit. l.4.§.item si quis.l.5.§.in eum.
Si sine dolo malo exemit, uel ex iusta causa.l.3.§.fin.l.4.§.fin.
Si per alium exemit.l.5.in prin.
Si nihilominus in ius productus sit.l.5.§.do cere.
Si confessum in iudicio reum,& propter hoc in uincula coniectum emiserit.ff.lib. 48. tt.4.l.4.uers.item qui conf.
3 *Quibus competit?*
De hæredibus.l.5.§.fin.
4 *Aduersus quos competit?*
De hæredibus.l.5.§.fin.
De pluribus eximentibus.l.5.§.fin.
De domino serui eximentis.l.j.
5 *Quid ueniat in eam?*
Quanti ab actore res in iudiciũ deducta æstimatur. l.5.§.in eum.
De noxali iudicio seruo eximente. l.j.§.j.
6 *Quandiu competat?*
Annalis est.l.5.§.fin.
7 *Quæ actio competat?*
In factum.l.5.§.in eum.§.hoc iudicium.
8 *Euentus.*
Exemptus nihilominus manet obligatus. l. 5.§.fin.l.6.
9 *Ad sine remedium.*
Ad exhibendum actio.l.3.in prin.

DE EDENDO. ff.lib.2.tt.13.C.lib.2.tt.1.Cap.XII.

Hactenus de in ius uocando cũ suis euentis & consequẽtib. primo iudicij actu. Sequitur nunc de secundo: hoc est,de edendo.

¶ *I. De actione edenda, & alijs quæ quis apud iudicem editurus est.*

1 *Actor actionem qua agere uolet*, edere debet, ut sciat reus utrũ cedere an cõtendere ultrà debeat,&c. ff.l.1.in prin.
2 *Quid sit edere.*
ff.l.1.§.1.l.6.§.edi autem.
3 *Qui edere teneantur?*
An reus actori instrumenta sua edere teneatur.ff.l.3.C.l.1.l.4.l.8.§.fin.
4 *Quomodo edendum.*
Et edentis officium.An is qui edit,subscribere teneatur. ff. l. 11. De reliquis, uide 5. uers. quid sit edere.
5 *Quæ edenda.*
De omnibus quę quis apud iudicem editurus est.ff.l.1.§.edenda.
De actione edenda.ff.l.1.in prin.
De ijs quibus quis usurus non est. ff. l. 1. §. edenda.
De actis publicis.C.l.2.
De instrumentis rei conuenti actori edendis,uide paulo super ius.
De tota stipulatione edenda.ff.l.1.§.fin.
De die & consule edẽdo.ff.l.1. §.editiones.
De uerbis testi edendis legato petito. ff.l.2.
6 *Euentus.*
Si edita sit actio,an mutari uel emendari possit?C.l.3.

¶ *De actione si non edatur.*

Causa ex qua competit, si non edatur.ff.l.8. in prin.
Distinguitur: si ob ætatem, rusticitatem, sexum,uel aliam iustam causam non edat. ff.l.1.§.fin.
Quibus & aduersus quos competat?De hæredibus.ff.l.13.
Quid ueniat in eam?de eo quod interest. ff. l.6.§.ex hoc edicto.
Quandiu competat?Annalis est.ff.l.13.
Reliqua uide in sequentibus.

¶ *II. De rationibus ab argentario & alijs edendis.*

1 *Quid sit ratio.*
ff.l.6.§.rationem.
Quid sit rationem edere.ff.li.50.tt.16.l.89.
2 *Qui rationes teneantur edere.*
De argentariis.ff.l.4. in prin.l.10. in prin.

De numulariis.ff.l.9.§. Numularios.
De aliis.ff.l.10. in prin.
De patre & filio argentario.ff.l.4.§.1.l.9.§. nihil inter.
De domino & seruo argentario.ff.l.4.§. sed etsi seruus.l.9.§.nihil interest.
De fœmina argentaria.ff. l.12.
De tutorib.argẽtarij.ff.l.6.§.nã etsi plures.
De hæredibus argentarij.ff.l.6.§.1.l.9.§.nihil.§ sed nec hæres.l.13.
De iis quibus argentarius rationes legauit uel donauit.ff.l.9.§.nihil interest.
De pluribus.ff.l.6.§.1.
De actore, ut reo rationes suas edat. C.l.5. cum tribus ll. sequentibus.
3 *Quibus edere teneantur?*
De omnibus postulantibus.ff.l.9.§.fi.
De eo ad quam non pertinet.ff.l.6.§.ex hoc edicto.l.9.§.fi.
De procuratore eius.ff.l.6.§. ex hoc edicto.
De argentario.ff.l.6.§. prætor ait.
De hærede argentarij.ff.l.6. §. prætor ait.
De hærede patre & domino eius qui contraxit.ff.l.9.§.fi.
4 *Quæ edenda?*
De die & consule. ff.l.1.§. rationes tamen.l.4.in prin.l.6.§.si initium.
De eo si acceperit pignus uel mandatum. ff. l.6.§.rationem.
De eo aliqd si solui cõstituit. ff.l.6.§. rõnẽ.
Vt a capite dat̃,& de toto codice.ff.l.10.§.1.
5 *Quomodo edenda ratio?*
An cum subscriptione edentis. ff. l.11.
6 *Vbi edenda?*
ff.l.4.§.sed ibi quis. cum sequentib.l.5.l.6. in princ.
7 *Quoties edendæ*
ff.l.6.§.prætor.ait.§. fi.l.7.
8 *Antecedentia.*
De iuramento calumniæ a petente præstando.ff.l.6.§.exigitur.l.9.§.fi.
De cautione de rato à procuratore petente præstanda.ff.l.6.§.procuratori.
9 *Euentus si non edatur.*

¶ *De actione si non edatur.*

1 *Causa ex qua datur.*
Si non edatur ratio, uel malitiose edatur. ff. l.8.§.1.

DISTINGVITVR.

Si sine dolo malo non edit. ff.l.8. in prin.
Si cũ eo non sit controuersia.ff.l.10.in prin.
Si argentariam facere desiit. ff.l.4.§. is etiã.
De reliquis,uide præcedentia.
2 *Quibus & aduersus quos competit?*
De hæredibus.ff.l.13.
3 *Quid in eam ueniat?*
De eo qđ interest.ff.l.6.§.ex hoc edicto.l.8.§.is autem.l.10.§. cùm autem. usque ad fin.legis.
Dominus utrum in solidum, an de peculio serui nomine teneatur? ff.l.4. si seruus.
4 *Annalis est.*ff.l.13.
5 *Adfinia remedia.*
Actio mandati, tutelæ & pro socio. ff.l.9. in princ.

DE DILATIONIBVS.

ff.lib.2.tt.12. C.lib.3.tt.11.

Cap. XIII.

1 *Causæ ex quibus danda dilatio?*
Si reus possessor nominet autorem & dominum domus danda est ei dilatio ad denũciandum.C.tt.19.l.2. Nouell.ca.68.§. ꝙ si alter.
Si fideiussor uel mandator opponat exceptionem de principali debitore prius conueniendo,isq; absit:datur ei dilatio ad addu cendum eum.Nouell.c.4.§. postulet igit̃.
Ad litem contestandam & iudicem recusandum datur dilatio 20.dierum, post libelli editionem.Nouel.c.53.§.sed & illud. usque ad §.si qui uerò.ca.96.§. quod si forte iudex.
Probationum & instrumentorum causa dilatio danda. Nouell.cap.115.§. sed & hoc. uers. quas probationum. ff. lib. 50. tt. 16. l.99.§ fi.
Si instrumenta litis apud eos esse dicantur qui reipub.causa absunt.ff.li.5.tt.1.l.36. in princ.
Si quidam reorum reipub. causa abesse dicãtur.ff.lib 5.tt.1.l. 44. in prin.
Si cognatus litigatoris defunctus lugendus est,uel alius fortuitus casus interuenit.ff. li.5.tt.1.l.36. in prin.
Non ad rescriptum producendum, sed ad excipiendum contra illud datur dilatio. C. l.2.l.5.
Ad concludendam disputationem causæ dãda dilatio.

da dilatio. Nouell. c. 115. §. sed & hoc.
Si nulla rationabilis dilatio postulatur. C. li. 9. tt. 44. l. 2. §. fi.
2 *Quanta dilatio danda sit?*
C. l. 1. l. 3. tota. l. 7. ff. li. 50. tt. 17. l. 101. Nouell. c. 68. §. quòd si alter. cap. 115. §. sed & hoc.
Feriæ in dilatione cõnumerantur. C. l. 3. §. fi.
3 *Quoties dilatio danda?*
Non amplius quàm semel. ff. l. 7. l. 10. C. l. 1. §. fi.
In capitalibus accusatori duæ, reo tres dilationes dandæ sunt. ff. l. 10.
4 *Vbi danda dilatio.*
Non nisi pro tribunali. C. l. 4.
5 *Antecedentia.*
Non nisi causa cognita danda. ff l. 7. l. 10. lib. 5. tt. 1. l. 45. in prin. C. l. 4. l. 6.
6 *Euentus & consequentia.*
Dilatione data iudicis officium conquiescit. C. l. 3. in princ.

DE EXCEPTIONIBVS dilatoribus opponendis. Cap. XIIII.

¶ I. *Quando opponendæ exceptiones dilatoriæ.*
Ante litem contestatam. C. lib. 4. tt. 19. lib. 8. tt. 36. l. 12.
¶ II. *De fori præscriptione, & recusatoria iudicis opponenda.*
An & ex quibus causis iudicem recusare liceat? C. lib. 3. tt. 1. l. 14. in princ.
DISTINGVITVR.
Si in alia causa ab eo iudice appellauit, an sit iusta causa iudicis recusandi? ff. lib. 49. tt. 12. l. 1.
Si ab imperatore uel alio sublimi magistratu sit datus uel delegatus iudex. C. lib. 3. tt. 1. l. 14. §. 1. §. fi.
Si antea alium iudicem recusauit. Nouel. c. 53. §. si semel.
Si edi sibi genus actionis apud eum iudicem desiderauerit. ff. lib. 5. tt. 1. l. 33.
De reliquis, uide suprà cap. 2. lib. eod.
Quando iudicem recusare, & fori præscriptionem opponere liceat?
Intra uiginti dies post libelli editionem. Nouel. c. 53. §. sed & illud. usque ad si qui uerò. c. 96. §. quod si fortè iudex.
An ante litem contestatã. C. li. 7. tt. 45. l. 15.
An post litem contestatam. C. li. 3. tt. 1. l. 14. tt. 13. l. 4. li. 8. tt. 36. l. 13. Nouel. ca. 53. §. sed & illud. usq; ad §. si qui uerò cum.
Quomodo iudex recusandus?
Libello recusationis oblato. C. lib. 3. tt. 1. l. 14. §. 1. l. 16. in prin. usque ad §. illico.
Euentus recusato iudice?
De arbitris eligendus ad dirimendam litem. C. li. 3. tt. 1. l. 14. l. 16. §. illico.
Ad fine remedium.
Actor qui uocat reum ad non competentem iudicem, causa cadit: & reus si fecerit, pro condemnato habetur. C. li. 3. tt. 13. l. 5.
¶ III. *De exceptione procuratoria opponenda.*
Ante litem contestatam opponenda est. ff li. 3. tt. 3. l. 57. §. fi. C. li. 2. tt. 12. l. 13.
Si non habeat mandatum procurator, etiam post litem cõtestatam hoc opponi potest. C. li. 2. tt. 12. l. 24.

DE CAVTIONIBVS ET SAtisdationibus hinc inde præstandis. Inst. lib. 4. tt. 11. ff. lib. 2. tt. 8. Cap. XV.

1 *Definitio satisdationis.*
ff. l. 1. lib. 45. tt. 1. l. 5. §. satis acceptio. lib. 50. tt. 6. l. 61.
Definitio cautionis. ff. lib. 50. tt. 16. l. 188. C. lib. 6. tt. 38. l. 3.
2 *Quibus satisdandum?*
De procuratore & seruo absentis. ff. lib. 3. tt. 3. l. 43. §. si procurator agat.
De eo qui ad agendum non habet mandatum. ff. l. 1.
3 *Per quos satisdandum?*
De locuplete non tantum facultatibus, sed etiam conueniendi facultate. ff. l. 2. §. fin.
De eo qui p arbitriũ probatus est. ff l. 9. l. 10.
De muliere. ff. l. 8. §. 1. cum sequen.
De minore 25. annis. ff. l. 8. §. 1. §. minori.
De seruo. ff. l. 8. §. si seruus.
De milite. ff. l. 8. §. 1.
4 *Vbi satisdandum.*
Si Romæ cauere non possit, an in municipiũ sit remittendus? ff. l. 7. §. si necessaria. l. 8. §. tutor. usque ad fin. legis.
5 *Causa quibus satisdatio fit irrita.*

Si fideiussor stipulatori, uel hic illi fiat hæres. ff.l.8.§.si fideiussor.

Si calamitas fideiussoribus insignis, magnaq; inopia acciderit. ff.l.10.§.fi.

6 *Euentus*.

Ab arbitro ad fideiussores probandos dato appellari potest. ff.l.9.li.49. tt.2. l.2.

De actione quæ ex cautione uel satisdatione competit. causa ex qua competit. si nō fiat quod promissum est, distinguitur. si uiciose cautum sit. ff.l.6. si dies in stipulatione non sit expressus. ff.l.8. in prin. de reliquis uide præcedentia.

7 *Qui & de qua re quisq; cauere uel satisdare teneatur*.

DE ACTORE.

Actor cauebit de lite persequenda. Nouel. c.53.§.quia uerò compertum. cum sequētibus. c.112.§.cæterum. usq; ad.§.porrò.

De lite intra duos menses contestanda. Nouell c.96. in prin. usq; ad.§.illud quoq;.

De certa pecunia si non obtinuerit danda. Nouell.c.53.§.quia uerò compertum.

De sumptibus & expensis litis restituendis, si iniustè litem mouisse ostendatur. Nouell.c.96.§.ne igitur.c.112.§.cæterum.

DE PROCVRATORE ACTORIS.

Item de eiusdem tutore & curatore.

Hi cauebunt de rato. Inst.§.1.§. sin autem per procuratorem.

DE REO ET POSSESSORE.

Hic satisdabit iudicio sisti usq; ad terminū litis. Inst.§.sed hodie. ff.l.15. & si procuratorē dedit, quo tēpore recitandæ sententiæ in iudiciū ueniet. Inst.§. si uerò aliquis.

Satisdabit item reus iudicatum solui. Inst. in prin.§.hæc ita erant.§.sed hodie.§. si uerò aliquis conuenitur.

¶ *De procuratore & defensore rei conuenti*.

Hic cauebit de rato. Inst.§.1.§. sin autē per.

Item iudicatum solui. Inst.§. hæc ita erant.§. si uerò reus.

De cautione, de rato, iudicio sisti, & iudicatū solui sequitur uberius.

RATAM REM HABERI: & de ratihabitione. ff.lib.46.tt.8. Cap. XVI.

¶ I. *Causæ ex quibus cauendum de rato*.

1 *Si quis alterius nomine actionem sibi dari postulet*.

ff.li.3.tt.3.l.33.§. ait prætor.

DISTINGVITVR.

Quacunque actione agit, cauere tenetur. ff. lib.3.tt.3.l.39.§. qui nomine.

Si cum opus nouum nunciatum esset, interdictione ædificanti uis fiat utatur. ff. li. 3. tt.3.l.45.§. si procuratori.

Si status controuersiā faciat. ff.li.3.tt.3.l.39.§.si status. li.46.tt.8.l.8.§. si q̄s procurat.

Si alicui curatorem petit. ff.lib.3. tt.3. l.43. §.is qui.

2 *Si pecuniā sine iudice exigat, uel ei soluatur*. l.10.l.13.§.fi.l.22.§.quòd si procurator. §. quòd si debitum.

Si indebitum ei sit solutum. l. 16. in princ.

3 *Si alium defendat*.

Inst.lib.4.tt.11.§.1.§.sin autem per. ff. li. 3.tt.3.l.46.§ qui alium. l.51.§. fin. cum duab.ll.sequentib. l.49. §. sed & is qui. l. 39.§. est & casus.

Si emptore conuento quis denunciet uenditori ut eum defendat. ff.lib.3.tt.3.l.75.

Si suspectus tutor defendatur. l.6.lib. 3. tt.3. l.39.§.fi.

4 *Si stipulatur quid alterius nomine*. l.20.

Si damni infecti uel legatorum nomine stipulatur. ff.li.3.tt.3.l 40.§. si stipuletur.

5 *Quidquid absētis nomine gerit, cauere tenetur*.

Vt si paciscitur, uendit, locat, &c. l. 10. l. 11. l.12. in prin.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex persona eius qui alterius nomine quid gerit, & eius cuius nomine geritur*.

Si talis sit persona in qua mandatum non exigitur. ff.lib.3.tt.3.l.40.§. fin.

Si pater filij nomine iniuriarum agat. ff.lib. 3.tt.3.l.39.§ si pater.

Si pater dotis nomine agat. ff.li.3.tt.3.l.39. §.si de dote.

Si filius patris nomine gerat. ff.lib.16.tt.2.l. 9.§.fi. C.li.2.tt.12.l.12.

Si maritus uxo. noīe agat. C.li.2.tt.12.l.21.

De actore a tutore dato: de actore ciuitatis, & magistro uniuersitatis: item de curatore bonis dato. l.9.

2 *Ex reliquis contingentibus*.

Si certum sit, negocium illi esse mandatum. C.li.2.tt.12.l.1.

Si apud

Si apud acta procurator factus sit, uel mandatum actis insinuatum sit, uel dominus sit præsens. Inst. li.4. tt. 11. §. sin autem per procur. C. li.2. tt.56. l.1.
Si dñs scripserit se uelle eum procuratorem hře, seq; ratũ habiturũ. l.21. li.3. tt.3. l.65.
Si iudicatum solui satisdatũ sit. Inst. li.4. tt. 11. §. si uerò aliqs cōuenitur. ff. li.3. tt.3. l. 39. §. est & casus. l.40. §. sed & is. l.15. §. fi.
Si lis contestata sit. ff. lib.3. tt.3. l.40. §. Ratihabitionis.

¶ *II. Quid cauendum, seu quos ratum habituros cauere debet?*

De eo ad quem ea res pertinet. ff. lib.3. tt.3. l.33. §. ait prætor. lib.46. tt.8. l.22. §. si in stipulatione. l.23. §. fin.
De domino & cæteris creditoribus. ff. lib. 3. tt.3. l.39. §. quæritur.
De filio & patre, filii nomine agente. l.22. §. qui patris.

¶ *III. Euentus, seu.*

¶ *De actione, quæ ex hac cautione datur.*

1 *Causa ex qua non datur hæc actio.* & de ratihabitione.
Si dominus id quod gestum est, ratum habet.
Quid sit ratum habere. l.12. §. rem haberi.
Ratihabitio mandato comparatur. ff. lib.46. tt.3. l.12. §. fin. lib.50. tt.17. l.60. l.194. §. deiecit.
Non tantum uerbis, sed actu etiam, ratum haberi potest. l.5.
Si eam litem, quam procurator inchoauit, dominus persequatur. l.5.
Si dominus procuratore uicto appellauit. l. 3. §. falsus.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si postquam agi amplius non potest, ratũ habet. l.24. l.25. §. procurator.
Si non statim postquam certior factus est, ratũ habuit. l.12. §. Iulianus. s. tt.3. l.13.
Si postquam ratum habuit, exegit. l.12. §. quid ergo.
Si minor annis qui ratum habuit, in integrũ sit restitutus. l.3. in prin.
De reliquis distinctionibus, uide sequentia.
2 *Causa ex qua datur hæc actio.*
Si dominus, id qđ gestũ est, non habeat ratũ.

DISTINGVITVR.

1 *Ex specie facti, & modo quo non ratum hēt.*
Qualiter qualiter idē actus retractatur, stipulatio committitur, siue petat, siue cōpensatione utatur. l.3. §. fi. l.12. §. fi. l.15. §. fi.
Si dominus minor 25. annis in integrum sit restitutus. l.3. in prin.
2 *Ex persona ratum nō habentis & petentis.*
De alio procuratorio nomine sine mandato agente. l.23.
De eo cui dominus uendidit. l.16. §. fi.
De filio & nepote, cuius nomine pater uel auus per procuratorem egit. l.22. §. qui patris. usq; ad fin. legis.
De cæteris ad quos ea res pertinet, qui tamen in stipulatione comprehensi nō sunt. l.22. §. si in stipulatione.
De hærede domini. l.22. §. si procuratoris. §. si ipsa stipulatione.
De quibusdam ex dominis non habentibus ratum. l.18. in prin.
3 *Ex persona conuenti.*
Si alius pro domino conueniatur, ueluti fide iussor uel reus promittendi. l.1. l.14.
4 *Ex re quā ratam non habet, & qua petitur.*
Si pro parte ratum habeat, pro parte non. l. 17. l.18. in prin. l.22. §. si procurator.
Si indebitum sit quod procurator exegit. l. 16. in prin. l.22. ĩ prin. §. qđ si procurator.
5 *Ex reliquis contingentibus.*
Si dominus antequam ratum habeat, decesserit. l.25. in prin.
Si uero etiam procuratore agente, actio domino superesset, nec ei rei iudicatæ exceptio obstaret. l.22. §. plerunq;. l.8. in prin.
Si dominus in ius quidem uocauerit stipulā tem de rato, sed destiterit. Et si ei sine iudicio pecunia soluta sit. l.15.
Si dominus perperam egerit, & causa cecide rit. l.8. §.1. l.22. §. cum autem.
Si semel hac actione actum sit. l.18. §. & ideo sæpius.
Si dominus postea mutata sententia ratum habeat. l.12. §. Iulianus.
Si status controuersia mota dominus rursus egerit, seruusq; sit pronunciatus is qui de rato stipulatus est. l.8. §. fi.
3 *Quibus datur hæc actio?*
Si is cui cautum est, pluribus hæredibus relictis decesserit, & ab uno hæredum fuerit petitum: huic soli competit actio. ff. li.10. tt.2. l.44. §. si quis stipulatus.
4 *Aduersus quos competat hæc actio?*

Si unus.

Si unus hæredum ratum non habuerit, is solus tenetur. ff. lib. 10. tt. 2. l. 44. §. si quis stipulatus.

5 *Quid ueniat in eam?*

De eo quod interest, & quanti ea res est. l. 8. §. si qs à procuratore. l. 13. l. 18. tota. l. 19.

Fideiussores in solidum tenentur. l. 22. §. quod si debitum.

De reliquis. l. 2. l. 3. § fin. l. 4. l. 22. §. hoc amplius. §. cum autem.

6 *Quando detur?*

Si status controuersia mota dominus rursus egerit, statim committitur stipulatio: sed agi antequam liber pronunciatus sit reus, non potest. l. 8. §. fin.

7 *Affinia remedia.*

De condictione indebiti. l. 3. in prin. l. 8. §. si procurator. l. 22. in prin. usque ad §. quod si procurator per.

IVDICIO SISTI.

ff. lib. 2. tt. 5. Cap. XVII.

1 *Qui iudicio sisti cauere teneatur uel possint?*

De reo & possessore rerum immobilium. Insti. li. 4. tt. 11. §. sed hodie. ff. tt. 8. l. 15.

De tutore. ff. tt. 11. l. 15.

De domino serui nomine conuento, uel seruum defendente. tt. 9. l. 2. §. si absens. usq; ad fi. legis. l. 3. l. 4. li. 48. tt. 2. l. 17.

De ipso seruo. tt. 11. l. 9. in prin. l. 13.

2 *Quibus cauendum?*

De eo qui agere non pôt. ff. li. 2. tt. 8. l. 2. §. j.

De procuratore. tt. 1 t. l. 14.

De seruo tt. 11. l. 13.

3 *Per quos satisdandum?*

Pro rei qualitate locuples dandus est l. t.

DISTINGVITVR.

Si parens, patronus, eiusq; liberi & uxor, &c. in ius uocentur, sufficit qualiscunque fideiussor. l. 1. cum duab. ll. sequen. tt. 8. l. 2. §. prætor ait. usque ad §. fi.

Si agens in rebus conueniatur. C. li. 12. tt. 21. l. 2. §. 1. tt. 22. l. 8. in prin. uers. nullasq;.

Si castrensiarij & ministeriani conueniantur. C. li. 12. tt. 26. l. 4. §. 1.

Si scholaris, uel eius uxor, mater, liberi uel serui conueniantur. C. libr. 12. tt. 30. l. 3. in prin.

Locuples debet esse fideiussor non solùm facultatibus, sed & conueniendi facultate. ff. lib. 2. tt. 8. l. 2. in prin.

De fideiussore qui non subpositus iurisdictioni eius ad quem uocatur. ff. lib. 2. tt. 6. l. 1. tt. 8. l. 7. in prin.

4 *Quo cautionis genere cauendum?*

Qui per iusiurandum tantum, nel etiam nuda repromissione cauere possint? Inst. li. 4. tt. 11. §. sed hodie. C. lib. 12. tt. 1. l. 17. tt. 19. l. 12. in prin. tt. 26. l. 4. §. in huiusmodi. tt. 30. l. 3. §. ne tamen.

5 *Euentus huius cautionis.*

Si satis locupletem fideiussorem actor accipere nolit, actione iniuriarum tenetur. ff. tt. 8. l. 5. §. qui pro rei.

Qui iurato iudicio sisti promisit, si ex iusta causa non stiterit, periurium non committit. ff. tt. 8. l. 16.

¶ *De actione, quæ ex hac cautione datur.* ff. lib. 2. tt. 11.

1 *Causæ ex quibus datur.*

Si non sistatur uel exhibeatur is qui sisti promissus est, s. tt. 4. l. 17.

Si sistatur quidem, sed non in ea causa in qua fuit ante. l. 11. l. 12. in prin. s. tt. 9. l. 1. l. 2. in prin. l. 5. l. 6.

2 *Quando sistendus?*

L. 1. s. tt. 8. l. 8. in prin.

Si cum plures sisti promisisset, non omnes sistat. l. 8. supra. tt. 5. l. 4.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex antecedentibus.*

Si cum satisdare non deberet, satisdedit. l. 4. §. item quæritur si quis cum. usque ad fin. legis.

Si se latronem inuenturum promisit. C. lib. 8. tt. 41. l. 13.

Si procurator simpliciter sisti stipulatus sit, non adiecta pœna. l. 14.

De reliquis, uide præcedentia de cautione iudicio sisti.

1 *Ex causa propter quam non sistit.*

Si a magistratu uel priuato impeditus sit. l. 2. §. fi. l. 3.

Si ab altero reorum stipulandi impeditus sit l. 5. in prin.

Si ualetudine, tempestate uel ui fluminis impeditus sit. l. 2. §. si quis in iudicio. §. quod diximus. usque ad §. si tamen.

Si mulier sisti promissa grauida facta sit, & post

post partũ decubuerit.l.2.§.si nõ ꝓpter.
Si furere cœperit.l.2.§. idem est &.
Si reipub.causa absuerit.l.6. l.7.
Si muneris causa impeditus fuit, uel ad testimonium desideratus. l.2.§. si quis municipalis.
Si capitis reus factus sit.l.4.§. illud.
Si rei capitalis condẽnatus sit.l.4.in princ.
Si uinculis uel custodia militari impeditus, uel funere domestico,uel in seruitute hostium fuit.l.4.§. plane si uinculis.
Si decesserit, qui sisti promissus est. l.10. §.homo.tt.8.l.4.
Si locum in quo sisti oportuit,flumen impleuit,uel aliqua fortuita calamitas eã euertit, uel præsentiam uenienti periculosam fecit.l.2.§. si tamen uel flumen.

3 *Ex consequentibus cõmissam stipulationẽ.*

Si post commissam stipulationem reus decesserit,uel ciuitatem amiserit.l.10.§.idẽ dicendum est.l.15.tt.8.l.4 l.5. in prin.C. li.8.tt.41.l.26.§.fin.
Si pupillus, cuius nomine tutor promisit, post commissam stipulationem adoleuerit, uel mortuus sit, uel hæreditate abstentus l.15.
Si postea principali iudicio cum alio actum sit.l.5.§.item si duo.usq; ad fi.legis.
Si postea secum agendi potestatem reus fecerit,nec ius actoris ex mora deterius sit factum.l.8.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si sisti promissus defendatur.tt.4.l.22.
Si fideiussor reum defendere paratus sit. C. li.8.tt.41.l.26.§.sed si quidem.
Si reus tempore sit liberatus.l.10.in princ.
Si de negocio transactum sit.l.2. in princ.tt. 4.l.22.
De reliquis distinctionibus, uide supra cap. 9.lib.eod.

SVBDISTINCTIONES GENERALES.

Si conuenerit, ne ulla exceptio obiiciatur.l. 4.§.quæsitum est.
Si seruum uel filiumfamilias iudicio sisti promiserit.l.7.

2 *Quibus datur hæc actio.*

De hæredibus l.10.§. qui iniuriarum.

3 *Aduersus quos datur.*

De hæredibus, uide paulo superius uersic. si post commissam.

4 *Quid ueniat in hanc actionem?*

De eo quod interest, & quanti ea res est.l. 12.l.14.tt.8.l.2.§.fi.l.3. tt.6.l.3.
Si cum plures sistere promisisset, non omnes sistat.l.9.tt.5.l.4.
Si reum criminis publici, pro quo satis dedit,non exhibet.ff.li.48.tt.3.l.4.

5 *Quando competat?*

Si homo sisti promissus, ante diem dolo promissoris periit: utrum statim, an die ueniente actio competat.l.10.§.1.

6 *Adfinia remedia.*

Si pœna adiecta non sit, incerti agendum in id quod interest.tt.6.l.3.
De reliquis.C.lib.8.tt.41.l.26.Nouel.c.53. §.si qui uerò cũ. uide insuper ĩ. c.9.li.eo.

IVDICATVM SOLVI. ff.lib.46.tt.7. Cap. XVIII.

¶ 1 *Ratio nominis.*

Inst.lib.4.tt.11.in prin.

2 *Qui satisdare cogantur.*

De reo.Inst.lib.4. tt.11. in princ. §. hæc ita erant.§.sed hodie.ff.li.2.tt.8.l.15.
De procuratore & defensore. Inst.libr.4. tt. 11.§.hæc ita erant.§. si uerò reus. ff.l. 10. tt.8.l.21.§.fi.lib.3.tt.3.l.46.in princ. lib. 2.tt.8.l.14.

3 *Quibus satisdandum?*

De procuratore,tutore & curatore.l.3.§.stipulationem.§.sed quod de tutore.§.sed & curatorem.§. si tutor.
De eo cui mandatum non est.l.3. §. stipulationem.usque ad §. sed quod de tutore.ff. lib.2.tt.8.l.11.

4 *Per quos satisdandum?*

De seruo minore 25.annis,& muliere.ff.lib. 2.tt.8.l.8.§. si seruus.

5 *Vbi satisdandum?*

Tam in iudicio,quàm extra iudicium. Insti. lib.4.tt.11.§.si uerò aliquis.

6 *Adfine remedium.*

De re deponenda.ff.li.2.tt.8.l.7.§.fi.

7 *Euentus, seu.*

¶ *De actione, quæ hinc datur.*

1 *Causæ ex quibus datur.*

Iudicatum solui stipulatio,tres clausulas in unum collectas habet.
De re iudicata,de re defendenda, & de dolo malo.

malo.l.6.cōpetit ergo hęc actio,si uel iudicatū non soluatur,uel reus nō defendatur,uel dolū malū cōmitat.

DISTINGVITVR.

Si uiciosè cautū sit.ff.lib.2.tt.8.l.6.huius autem species uide in præcedentibus.

Si reus,pro quo satisdatum est, soluendo esse desierit. ff.lib.3.tt.3. l.76.

Si reus postquam promisit,demēs factus sit. l.3.§ si reus.

Si petitum ante acceptum iudicium possessori hęres extiterit.l.8.

Si fideiussor stipulatori hæres extiterit, uel hic illi.ff.lib.2.tt.8.l.8.§.si fideiussor.

Si seruus petitus lite contestata decesserit. l. 11.

Si lis mortua sit,uel finitæ solutione,transactione,aliove modo.l.2.l.13.§. proinde & si fortè.l.15.

Si iudiciū ab uno in aliū trāsferatur ex parte actoris.ff.lib.3.tt.3.l.27.§.si ex parte.

Si ad aliquem iudicem iturus stipulatus sit, postea ad alium ierit,l.3.in prin.

Si cum conuenisset, ut quod Sempronius iudex iudicasset præstaretur,ab eius sententia actor appellauit, & apud alium iudicem defensor est condemnatus.l.20.

Si alia actione acturus stipulatus sit, postea alia egerit.l.13.§.fin.lib.5.tt.j.l.64.§.fin.

Si ex alia causa actum sit, puta ob rem non defensam,an ex alia agi possit? Non.l.5. §.in hac stipulatione. l.13. in prin.usque ad §.proinde uidendum.l.21.

¶ *Causa, si non defendatur, distinguitur etiam sequentibus modis.*

Si defendi causa cœpta est,uel defendi debere desierit.l.15.

Si de ea re prętor iudicium accipere non cogat.l.18.

Si reus qui promisit, post stipulationem in magistratu sit, nec inuitus in ius uocare possit.l.12.

Si possit adhuc aliquis existere qui defendat.l.3.§.ob rem.

Si lis nondum sit contestata ex stipulatione iudicatum solui,an committatur stipulatio?l.13.§.proinde uidend.

Si postquā cum uno fideiussorē lis cōtestata est,reus defensionē suscipiat.l.3.§.fin.l.4.

Si postquam fideiussor condēnatus est, reus defensionem suscipiat.l.5.in prin.

Si postquam unus fideiussorem suam partem.ob rē non defensam soluit, defensio suscipiatur.l.14.in prin.

¶ *An ergo, si reus defendatur, non comitatur hac stipulatio,cessetq; actio.l.15.*

DISTINGVITVR.

*Ex persona defendentis.*Si extraneus sine mādato defendat.l.5.§. nunc uideamus.l.7. §.fin.

Si procurator à domino defendere prohibitus sit, uel domino hæres existens defensionem suscipiat.l.7.

Si unus ex fideiussoribus uel hæredib.defendat.l.5.§.unus ex.§. nunc uideamus. §. si ex fideiussoribus.li.3.tt.3.l.42.§.fin.

De pluribus fideiussoribus & hæredibus: an omnes simul defendere possint?l.5.§.si tamen plures.lib.3.tt.3.l.42.§.fin.

Si à quibusdam unus procurator datus sit ad defendendum.ff.lib.3.tt.3.l.42.§.fin.

¶ *Ex reliquis contingentibus.*

Si nōn in solidum defendatur.l.17.

Vbi defendendus?ubi agi deberet.l.5. §. fin.

Si postquam cum uno fideiussorū lis cōtestata est,&c.defēsio suscipiatur,uide 1.uer.si postquam cum unō,&c.cum sequentibus.

¶ *Causa si dolus admissus sit, distinguitur etiam:*

l.19.tt.8.l.22.§.si in stipulatione.

2 *Quibus datur?*

De procuratore & domino. ff. lib. 3. tt. 3. l. 27.§.sed si procurator.§.fin.l.28. in prin.

De hęredibus.ff.lib.35.tt.2.l.32.§.Iulianus.

3 *Aduersus quos datur?*

De domino & procuratore. ff. lib. 3. tt. 3. l. 28.§.per contrarium.l.29.l.76.

De hæredib.Inst.lib.4. tt. 11. §. si uerò aliquis conuenitur.ff.l. 19. in prin.lib. 35.tt. 2.l.32.§.Iulianus.

4 *Quid ueniat in eam?*

In tantum committitur, in quantum iudex pronunciauit.l.9.

Vtrum unus fideiussorum in solidum teneatur necne.l.16.

Ex pluribus fideiussoribus uel hęredibus si unus ob rem non defensam conuentus, alter ob rem iudicatam conueniri potest, si res postea defendatur.l.21.

De eo quod interest.tt.8.l.19.§.fin.

5 Quando

5 *Quando detur?*
Post rem iudicatam statim quidem dies cedit, sed exactio in tempus reo principali indultum differtur. l. 1.

6 *Adiuncta, seu officium actoris.*
Cauebit fideiussoribus conuentis reum principalem priori iudicio absolui. l. 14. §. fin.

7 *Euentus.*
An fideiussor, qui ob rem non defensam soluit, postea si reus non defendatur, solutũ repetere possit l. 5. in prin. l. 14. in prin.
An fideiussores condemnati habeant actionẽ mandati aduersus reum principalem. l. 5. §. in hac stipulatio. l. 14. §. fi.

8 *Adfine remedium.*
Actio iudicati. ff. li. 46. tt. 2. l. 8. §. idẽ Celsus.

DE LITIS CONTESTATIONE, & de iureiurando propter calumniam dando. Cap. XIX.

¶ *I. De litis contestatione.*
C. lib. 3. tt. 9.

1 *Quid sit litis contestatio, & quando dicatur lis contestata?*
Cum iudex per narrationem negocij causam audire cœperit. C. l. 1.
Si preces imperatori sint oblatæ. C. lib. 1. tt. 20. l. 1.
Si libellus præfecto prætorio sit datus. C. li. 1. tt. 26. l. 1.

2 *Quando lis sit contestanda?*
Nouel. c. 53. §. sed & illud. usq; ad §. ppul chrsti. c. 96. i prin. usq; ad §. illud quoq;.

¶ *II. De iureiurando ob calumniã dando.*
C. lib. 2. tt. 58.

1 *Actio & usus huius iurisiurandi.*
Inst. lib. 4. tt. 16 in prin. C. l. 2. §. si enim & ipse. tt. 1. l. 12. in prin.

2 *Causæ ex quibus iurandum.*
Si probatio exigatur. l. 1. in prin. Nouell. ca. 50. §. quia uerò. usq; ad §. fi.
Si quæstio seruorum exigatur. l. 1. §. ne autem perperam

DISTINCTIO GENERALIS.

Si remissum sit iusiurandum, uel non exactũ. l. 2. §. sed quia ueremur.

3 *Quare iurare teneantur, & de qua re.*
De actore. Inst. li. 4. tt. 16. §. nã & actor. C. l. 2. i prin. §. hoc & huic. Nouel. c. 124. i pri.
De reo. Inst. lib. 4. tt. 16. §. ecce. n. C. l. 2. in prin. §. hoc & huic. Nouel. c. 124. in prin.
De aduocatis utriusq; partis. Inst. li. 4. tt. 16. §. utriusq; etiam. C. li. 3. tt. 1. l. 12. §. patroni. usq; ad fin. legis. li. 2. tt. 58. l. 2. in prin. uers. & postea utriusq;.
De tutore & curatore. C. l. 2. §. quod obseruari Nouel. c. 124. §. in causis autem.
De iudice. C. li. 3. tt. 1. l. 12. in prin. usq; ad §. patroni.
De iuramento credulitatis. C. l. 2. §. & licet uere causæ.

4 *Vbi iurandum?*
De personis quę domi sinę possunt iurare. C. l. 2. §. sin autem uel dignitas. Nouell. cap. 124. § j.
De absente ut in prouincia, in qua est, iuret. C. l. 2. §. sin autem absfuerit. Nouel. c. 124. §. sin autem abesse.

5 *Quibus præsentibus iurandum?*
De præsentia aduersarij, uel procuratoris eius, uel defensoris loci. C. l. 2. §. sin autẽ uel dignitas. §. sin autem absfuerit. §. hoc etiam huic. Nouel. c. 124. §. 1.

6 *Quando iurandum?*
In ipso litis primordio, post narrationem & responsionem. C. l. 2. in prin. §. sed prædictum. li. 3. tt. 1. l. 12. §. patroni.

7 *Euentus & pœna, si iurare nolint.*
C. l. 2. §. reus autem non aliter. §. quod si actor. Nouel. ca. 124. §. illo utique generaliter.

8 *Adfinia remedia.*
Veteris calumniæ actio, & impensarum litis restitutio. Inst. lib. 4. tt. 16. §. hæc autẽ oĩa.

DE PROBATIONIBVS. ff. lib. 22. tt. 3. C. lib. 4. tt. 19. Cap. XX.

1 *Causæ ex quibus admittẽda probatio, uel nõ.*
Si confessus sit aduersarius cautione data, an probatio in contrarium sit admittenda? ff. l. 15. C. l. 13.
Si chirographum cancellatum sit. ff. l. 24.
Si instrumentum amissum sit, uel subtractũ. C. tt. 19. l. 20. tt. 21. l. 1. l. 4. cum quatuor ll. sequentib. l. 10. l. 11. l. 13. C. li. 7. tt. 33. l. 7. tt. 34. l. 1.
Si instrumẽtũ nullũ intercessit. ff. tt. 4. l. 4. l. 5 lib. 20.

lib.20.tt.1.l.4.C.l.12.tt.12.l.9.l.10.l.12. lib.10.tt.3.l.3.

2 *Quibus probandi onus incumbat?*

Is qui affirmat, non qui negat, probare tenetur. ff.l.2.l.12. C.l.23. sed considerandū hoc etiā ex re ꝓbāda, seu de qua queritur.

Si de actione quæratur. actori ꝓbādi onus incūbit. ff.l.21.§.fin.C.l.2.l.8.l.10.tt.23.l.2.

Si de exceptione quæratur, reo probandi onus incūbit. ff.l.9.§.sed quǣuis.l.12.l.19.

Si de genere uel gente quęratur. ff.l.1. Nouell.c.36.

Si an filius sit quæratur. ff.l.15.§.fin.C.l.14.

De patria potestate & causa liberali. ff.l. 8.l. 20.C.l.15.

De causa ingenuitatis. ff.l.14.l.18.in prin.

De ætate probanda.C.l.9.

De mutata testatoris uoluntate. ff.l.3. l.22.

De scriptura inani & uoluntate testatoris. ff.l.12.

De scripturæ ueritate probanda.C.l.24.

Si alienam rem testator sciens legasse dicatur. ff.l.21.

De lege Falcidia, an locum habeat. ff.l.17.

De dolo probando. ff.l.18.§.qui dolo.

De alienatione in fraudem patroni. ff.l.6.

Rem pignori datam, dationis tempore dantis fuisse. ff. l.23.

Fideiussores, cum accipiebantur, minus fuisse idoneos. ff.l.11.lib.27. tt.8.l.1.§.sed et si satis.

De indebito probando. ff.l.25.tota.

De solutione & numerata pecunia probanda. ff.l.12.§.nam si creditum.C.l.1.lib.7. tt.37.l.2.§.fin.lib.8.tt.43.l.25.

De re iudicata, & iurisiurandi delatione. ff. l.19.§.si.

De interrogationibus in iure ... is. ff. l. 18. §.fin.

De pacto ne peteretur probando. ff.l.9.

De operis liberti. ff.l.18.in prin.

Seruum ante emptionem fugisse. ff.l.4.

Propter absentiam reipub. causa, uel aliam similem causam factum quo minus iudicio sisteretur. ff.l.19.§.si quis.

Si de iure & qualitate facti quæratur. ff. l.5. l.19.§.sed etsi.

3 *Per quæ probandum?*

De instrumentis, testibus, iureiurando & confessione aduersarij, uide ī.in sequētib.ca.

De fama. ff.tt.5.l.3.§. eiusdem.

De indicijs seruorum contra dominos ultrò oblatis. ff.lib.48.tt.18.l.1.§.diuus Antoninus.§. Antoninus. §. si serui. l. 9.§. ex quibus.l.18.§.seruo.

De confessione à testatore in testamēto uel codicillis facta ff.l.27.lib.32.l.35.§. Codicillis.C.l.6.§.fin.lib.6.tt.23.l.6.

De iureiurando, quod moriens de patrimonio suo fecit. Nouell.c.48.

De confessione matris de filio in actis facta. ff.l.29.§.1.

De confessione ab aliquo in epistola uel alia scriptura facta. ff.l.15.C.l.13.lib.8.tt.43. l.18

De commemoratione alicuius alterius rei in instrumento de alia re confecto. ff.l.30. Nouell.c.119.§.insuper & hoc.

De eo si quidam ex hæredibus soluerint. C. lib.7.ti.60.l.1.

De instrumentis domesticis & priuata annotatione an probent pro scribente.C.l.5.l. 6.l.7.tt.21.l.4.lib. 10.tt.2.l.5.

De epistolis. ff.l.29.in prin.C. l.13. ff. lib.2. tt.14.l.52.in prin.lib.16.tt. 3.l.26.§.fin. lib.44.tt.7.l.60.§.Seia.

De monumentis publicis. ff.l.10.

De signis, iudicijs, alijsq; argumētis.C.l.21 §.1.l.25.tt.21.l.1.l.5.l.7.l.11.lib. 10.tt. 3.l.3.

Quibus indicijs & argumentis probari possit & debeat?

Filiatio & patria potestas. ff.l.29.C.l.14.

Subiectus partus. ff.l.48.tt.18.l.1.§.ad quæstionem.

Ingenuitas.C.l.10.l.17.tt.20.l.1.

Manumissio. ff.l.29.§.fin.

Seruitus.C.l.22.

Origo alicuius. ff.lib.50.tt.1.l.38.§.penult.

Voluntas. ff lib.29.tt.7.l.13.§ fin.

Aetas alicuius ff.l.13.l.16.

Numerata pecunia.C.lib.7.tt.37.l.2.§.fin.

Solutio.C.li.8.tt.43.l.14.l.18.ff.li.46.tt.4. l.19.in fin.

Dominiū. C.tt.65.l.23.li.3.tt.32.l.10.l.19.

Debiti remissio. ff.l.26.

Publica accusatio.C.l.25.

Dolus malus & fraus. ff.lib.50.tt.17 l.79.

Malę fidei possessio.lib.8.tt. 45.l.30. lib. 3. tt.32.l.17.

4 *Quid probandum?*

Si instrumenta amissa & subrepta esse dicantur: an sufficiat probare ea amissa uel subrepta esse? C.l.20.tt.21. l.13.tt.20.l.14. §.fin.

Si memoriam hominis extare uel non extare probandum sit.ff.l.28.

De reliquis uide paulo superius, uers. filiatio,&c. cum seq.

5 *Quando probandum?*

De exceptione dilatoria post litem contestatam probanda.C.l.19.

6 *Vbi & apud quem probandum.*

De testibus in alijs locis degentibus. ff.tt.5. l.3.§.idem diuus.§. testes non.C. tt.21.l. 17.Nouell. 90.§. uerò quoniam. usq; ad §.enimuerò.

De instrumentis alio loco sitis.C.tt.21.l.17.

De iureiurando ab absente præstando.ff. lib. 12.tt. 2. l. 15. C.lib.4. tt.j.l.12. §. his de præsentibus.

7 *Euentus non probantis suam intentionem.* C.l.2.lib.2.tt.j.l.4.lib.8.tt. 36. l.9.

8 *Adfinia remedia.*

De deferendo iureiurando aduersario. ff.l. 25.§.in omnibus.

De cogendo aduersario contrarium probare, & dicere titulum suæ possessionis. C. l.2.l.16.l. 23. tt.20.l.6. lib.3.tt.31.l.11. ff.li.11.tt.i.l.§.interrogat.li. 6.tt.i.l.73.

DE INSTRVMENTIS.
ff. lib. 22. tt.4. C.lib.4. tt.21.
Cap. XXI.

1 *Definitio instrumentorum.* ff.l.i.lib.50.tt.16.l.99.§.fin.

2 *Collatio instrumentorum & testium.* C.l.15.Nouell.c.73.§.certè si.

3 *Finis instrumentorum.* ff.l.4.lib.20.tt.i.l.4.§.fin.

4 *Species instrumentorum.*

De apochis & antiapochis. C.18. tt.2. l.17. tt.31.l.6.lib.8.tt.43.l.6.l.13.l.14.l.18.l. l.21.l.23.ff.lib.46.tt.4.l.19.§. fin. tt. 3.l. 89. in prin.

De apochis & instrumentis publicis. C. lib. 10.tt.2. l.5.tt.3.l.3.tt.22. toto.tt.30.l.2. tt.70.l. 11.lib.11.tt.39.l.j.

De testamenti tabulis, uide alibi.

De monumentis publicis: item

De epistolis: item

De instrumentis domesticis,& priuata annotatione, uide supra cap. proximo.

5 *De ordinandis seu conficiendis instrumentis.* C.l. 16. Nouell.ca.47.c.73.ca.136.§.insuper.

De præsentia & subscriptione testium & partium. C.l.16.tt.2.l.fin.lib.8. tt. 18.l. 11. in prin. Nouell.c.73.c.90.§. quapropter neque.

6 *An instrumentum probet.* C.l.15.

DISTINGVITVR.

Si aliud actum, aliud scriptum sit.C.tt.22.tt. 29.l.17.lib.2.tt.4.l.21.lib.4.tt.38.l.7.tt. 50.l.4.cum duab.ll. sequentibus.

Si abundans quid scriptum sit.C.lib.8.tt.54. l.37.lib.6.tt.23.l. 17.ff.li.50.tt.17.l. 94. li.34.tt.2.l.34. §. labeo.

Si pugnantia scripta sint.ff.li.50.tt.17.l.148.

Si diuersæ scripturæ ab eodem proferantur. C.l. 14.

Si in scribendo librarius errauerit.C.li.2.tt. 9.l.2.ff.lib.50.tt.17.l.92.

Si calumniosa scriptura sit.ff.l.2.

Si contra uoluntatem alterius partis scriptum sit. C.lib.4.tt. 19.l.18.

Si ex iracundia scripserit.ff.lib.22.tt.3.l.29. §.fin.

Si contra solennitatem iuris sit factum instrumentum, uide paulo superius membr. 5. cap.eod.

Si imperfectum sit instrumentum, & non absolutum uel per se, uel ab eodem tabellione. C.l.16.in prin.Nouell.c.44.§. uerùm nos toti.

Si suspectũ sit, aliusq; de eo falsi accusatus, damnatusq;.C.l.2.tt. 19.l.24.

Si eo se non usurum producens, contestatus est.C.l.3.

Si chirographum cancellatum sit. ff. lib.22. tt.3.l.24.

Si amissum sit instrumentum, uide ꝰ.cap.proxim.memb. 1.

Quibus prosit instrumentum.

De eo qui instrumentum tenet, & eo cuius nomen in eo scriptum est. C. tt. 19. l. 21.in prin.

7 *De edendis & exhibendis instrumentis.*

Vbi exhibenda. C.tt.21.l.17.
Quoties.C.l.20.

8 *De comparatione literarum.*
C.l.19.Nouell.c.50.§.porrò & illud. usque ad.§.quia uerò.c.73.in prin.§.oportet uerò. usq; ad §. Atq; hæc.

DE TESTIBVS.

ff.li.22.tt.5.C.li.4.tt.20.
Cap. XXII.

¶ *I. Testimoniorum usus frequens & necessarius est.*

Non solùm in criminabilibus, sed etiã in ciuilibus causis.ff.l. 1.in prin.

2 *De producendis & examinandis testibus.*

Non temere euocẽtur testes per lõgũ iter.&,
De ijs examinandis in locis ubi sunt, uide. s. cap.20.membr.6.
De impendijs, testibus à producente dãdis. ff.l.3.§.Caninio.C.l.10.lib.7.tt. 62.l.6. §.si quis autem.
Vt præsente aduersario examinentur. Nouel.c.90.§.scimus.
De iureiurando a testibus præstando. C.l.8. in prin. l.14.§.hicq́, cum.
De inuitis ad testimonium dicendum cogendis.ff.l.4.l.5.l.8.l.19.l.21.§.illud quoq;. C.l.5.l.6.l.10.l.15.l.16.lib.1.tt.3.l.7. Nouell.c.90.§.præterea. c.123. §. præterea nulli.
De torquendis testibus.l.21.§.si ea rei. lib. 48.tt.18.l.15.in prin.l. 18.§.testes.C.li.1. tt.3.l.8.Nouell.c.90.§. si uerò ignoti. §. si eiusmodi.uide insuper, 8. cap. de quæstionib.& tormentis.lib.1.
Quoties producẽdi testes,& si apud compromissarios iudices producti sint, an denuò in iudicio cogendi sint testimonium dicere.C.l.16.Nouell.c.90.§. quia uerò multi.usque ad.§ porrò.
Quæ examinanti obseruanda. Plurimùm in excutienda ueritate uox ipsa & cognitionis subtilis diligentia affert. nam & ex sermone,& ex eo qua quis constãtia,qua trepidatione quid diceret,&c.ff lib.48.tt 18. l.10.§.plurimum.

3 *An probet testimonium?*

DISTINGVITVR.

1 *Ex numero testium.* quot debeant esse testes.ff.l.1.§.fin.l.12.lib.48.tt.18.l.20.C. l.8.l.14.Nouell.c.90.§.& quamuis.

2 *Ex persona testis.* De his quorum fides uacillat.ff.l.1.in prin.l.2.

De homine notato & reprehensibili.ff.l.3.in prin.l.13.§.fin.C.l.8.in prin.l.14.Nouell. c.90.§.corroborantes.
De eo qui ob dicendum uel non dicendum testimonium pecuniam accepisse cõuictus fuerit.ff.l.3.§.lege.
De eo qui in uinculis uel in custodia est. ff. l.3.§.lege.
De damnato iudicio.ff.l.3.§.lege.
De adulterij damnato.ff.l.14.l.18.
De calumniæ damnatis. ff.l.13.
De repetundarum damnato.ff.l.15.in princ.
De damnato ob carmen famosum.ff.l.21. in prin.
De reo publici criminis.ff.l.29.
De hæreticis.C.lib.1.tt.5.l. 11. Nouell. c. 45.§.enimuerò.
De paupere.ff.l.3.in prin.
De humili & abiecto.Nouell.c.90.§.corroborantes.
De seruis.ff.l.7.C.l.7.Nouell.c.90.§.enimuerò.
De eo qui se manumissũ dicit. Nouel.c. 90. §.enimuerò.
De arenario.ff.l.21.§.si ea rei.
De eo qui se ad bestias depugnandi gratia locauit.ff.l.3.§.lege.
De mulieribus.ff.l. 18.lib. 28.tt.1. l. 20. §. mulier.
De ea quæ palàm corpore quæstum fecit.ff. l.3.§.lege.
De Hermaphrodito.ff.l. 15.
De pupillis & impubere.ff.l.3.§.lege.l. 19. li.48.tt. 18.l.15.§.de minore.
De minore uiginti annis.ff.l.20.
De ijs quibus imperare potest ut testes fiãt. ff.l.6.
De domesticis testibus.ff.l.9.l.24.C.l.2.
De amico eius pro quo testimonium fertur, & inimico eius cõtra quem.ff. l.3.in prin. C.l.13.Nouell.c.90.§.insuper
De eo quem is cõtra quem testimonium fertur prodidit, tradidit uel custodit.ff.li.48. tt.18.l.1.§. cum quis latron.C. lib.9. tt. 41.l.4.
De eo qui antea in eundem testimonium dixit.ff.l.23.

De eo

De eo qui antea pro eo testis fuit, cōtra quē nunc testis producitur. C. l. 13.
De pluribus testibus ex eadē domo. ff. l 17.
De parentibus contra liberos, & hos contra illos non admittendis. C. l. 5.
De liberto contra patronum non admittendo. C. l. 11.
De eo qui se ab eo uel eius patre, cōtra quē producitur, liberauit. ff. l. 3. §. lege.
De patrono causæ. ff. l. 25.
De executore negocij. ff. l. 25.
De reliquis. ff. l. 2. l. 3 §. nam si careat. §. lege Iulia. l. 21. §. si testes. C. l. 4. Vide insuper locum de testamentis ordinandis.

3 *Ex causa propter quam testimonium fert, & antecedentibus.*

Si propter lucrum, gratiam uel inimicitiam testimonium fert. ff. l. 3. §. nam si careat. C. l. 13.
Si non rogatus testimonium dixit. ff. l. 11.
Si ad testificandum factum antea non fuerit adsciti, sed casu interuenerint. Nouell. c. 90. §. & quamuis. usq; ad §. si eiusmodi.

4 *Ex causa de qua testimonium fert.*

Si de causa ciuili. ff. l. 1. §. 1.
Si de causa ingenuitatis. C. l. 1.
Si de causa propria. ff. l. 10. C. l. 9.

5 *Ex modo quo testimonium fert.*

Si in tabulis uel scriptis testimonium perhibeat. ff. l. 3. §. idem diuus. §. Caninio.
Si unum eundemq; & præmeditatum sermo nem attulerint testes, uel ex tēpore uerisimilia respōderint ff. l. 3. §. tu magis scire.
Si testes inuicem diuersa uel repugnantia dixerint. ff. l. 21. §. si testes. li. 48. tt. 10. l. 27. in prin. li. 40 tt. 1. l. 24.
Si idem repugnantia dixerit. Nouel. c. 90. §. si qui plane.

6 *Ex reliquis contingentibus.*

Si postea contrarium appareat. Nouel. c. 90. §. rursus alius.
Si nulla alia sint adminicula, siue argumēta. C. l. 1. l. 3.

IIII. Euentus.

De pœna testium, qui falsa testimonia uel repugnātia dedita opera dixerint. ff. l. 16. C. l. 12. ff. li. 48. tt. 10. l. 9. §. pœna legis. l. 27. in prin. §. de imprudētia. Nouel. c. 90. §. si uerò ignoti. §. si debita opera.
Si ob dicendum uel non dicendum testimonium pecuniam acceperit. ff. li. 48. tt. 10. l. 1. §. 1. l. 20. li. 47. tt. 13. l. 2.

DE IVREIVRANDO.

ff. li. 12. tt. 2. C. li. 4. tt. 1.
Cap. XXIII.

I. Vsus iurisiurandi, & similia.

Iureiurādo deciduntur controuersiæ. ff. l. 1.

Iusiurandum confertur:
- Rei iudicatæ. ff. l. 2. l. 26. §. fi. li. 20. tt. 6. l. 13. li. 44. tt. 5. l. 1. in prin.
- Transactioni. ff. l. 2.
- Nouationi. ff. l. 26. §. fi.
- Solutionis. ff. l. 27.
- Acceptilationi. ff. l. 40. ī pri.

II. Causæ ex quibus iurandum.

Ex inopia probationū. ff. l. 35. in prin. C. l. 3.
Ex pactione litigatorū. ff. l. 1. l. 26. §. fi. C. l. 6.
Ex authorit. iudicis. ff. l. j. l. 31. §. solēt. C. l. 3.

III. Antecedentia; seu de deferendo iureiurando.

Qui deferre possint?

De iudice, uide paulò superius uers. ex authori.
De minore 25. annis. ff. l. 9. §. si minor.
De pupillo. ff. l. 17. §. pupillus. C. l. 4. ff. lib. 44. tt. 5. l. 1. §. si pupillus.
De tutore & curatore. ff. l. 17. §. si tutor. l. 35. in princ.
De procuratore. ff. l. 17. §. fi. l. 18. l. 19.
De defensore cuiusuis corporis. ff. l. 34. §. defensor.
De prodigo & cæteris similibus. ff. l. 35. §. 1.
De seruo. ff l. 20. l. 22. l. 24. §. fi.
De filiofamilias ff. l. 22. l. 24. §. fi.
De non domino litis, sed filio eius, uel alio. C. l. 7.
De altero reorum stipulandi. ff. l. 28. in prin.

Quod sit deferentis officium?

Iurare de calumnia. ff. l. 16. l. 34. §. qui iusiurand. §. datur autem. l. 37. C. l. 9. l. 12. §. fi.

IIII. Qui iurare possint?

De seruo. ff. l. 20. l. 21. l. 23. l. 25.
De filio. ff. l. 24. li. 44. tt. 5. l. 2. in prin.
De patre. ff. l. 26. §. si pater.
De minore annis. ff. l. 26. in prin.
De muliere. ff. l. 26. in prin.
De procuratore & defensore. ff. l. 9. §. iusiurādum. l. 42. §. fi. C. l. 12. §. his de pſentibus.

De auctore iurãte se rem suam possessori tradidisse.ff.li.44.tt.5.l.1.§.si petitor.

V. Vbi iurandum?

ff.l.15.C.l.12.§.his de præsentibus.

VI. Quando iurandum.

Vel in principio litis, uel in medio, uel in ipsa definitiua sẽtẽtia. C.l.12.§.oẽ igit.

Statim postquam delatum est, iurare debet. ff.l.5.§.fi.l.6.§.fi.

De spatio temporis ad iurandum dando. ff. l.34.§.fi.

VII. Qua forma iurandum?

ff.l.3.§.fi.l.4.l.5.in prin. usq; ad §. dato. §.sed si quis. l.33.

VIII. Ad fine remedium, seu de relatione iurisiurandi.

Qui iurare non uult, referre aduersario iusiurandum potest.ff.l.34.in princip.§. datur.§.fi.

DISTINGVITVR.

Si ex conuentione deferatur, an referri possit?ff.l.17.in prin.

Si referens non iuret de calumnia. ff.l.34.§. datur.uers.sed nec iusiur.

Si seruus uel filiusfamilias, quib. delatum est, referant.ff.l.24.

Si reus dicens se liberatum, quod putet eum quem promiserat decessisse, & ideo referat.ff.l.34.in prin.

An tale iusiurandum quale defertur, & non aliud referri debeat.ff.l.34.§.Nõ semper.

IX. Euentus.

¶ *I. Si delato uel relato iureiurando iuratum non sit.*

1 *Manifestæ turpitudinis est*, &c. ff.l.38.

2 *Reus qui iurare non uult, soluere cogitur.* ff.l.34.§. Ait prætor. C.l.9. & actori non iurãti actio denegatur.ff.l.34.§. datur.

DISTINGVITVR.

Si deferens de calumnia iurare nolit. C.l.9.

Si parẽti uel patrono sit delatũ.ff.l.14.l.16.

Si procuratori uel defensori sit delatum.ff.l. 34.§. procurator.

Si tutori sit delatum.ff.l.34.§.pupillo.

Si ei sit delatum, qui iudicium accipere cogi non potest, ut legato.ff.l.35.§.fi.li.5.tt.1. l.28.§.ex quibus.

Si semel iusiurandum detulit aduersarius, & rursus reuocauit.C.l.11. in prin.

Si remissum sit iusiurandum, reo datur exceptio, actori actio, perinde ac si iurasset.ff. l.9.§.iureiurando.

Declarat.ff.l.6.Distinguit.ff.l.14.l.32.l.41.

Si relatũ sit iusiurandũ.ff.l.34. in prin.§.datur aũt.§.fi.C.l.9.l.12.§.sed iuro.Distinguitur, ut paulo superius membr. 8.

Si postea iurare paratus sit.ff.l.5.§.fi.l.6 §.fi.

Reliquas distinctiones, uide s̃. de deferendo iureiurando, cum sequentibus.

3 *Si pronunciatum sit, iuratum* non esse, uel iusiurandum rectè uel nõ rectè esse recusatũ, perinde habetur, atq; si res in iusiurandum admissa non esset.ff.l.5.§. si neq;. C. l.12.§. sin autem is cui.cum sequentibus.

An ab huiusmodi sententia appellari possit? C.l.12.§. sed iuramento.§. ipse autem q. §.sin autem illatum.

¶ *II. Si iuratum sit, euentus.*

1 *Datur iuranti, actori quidem actio reo autem exceptio.*

ff.l.9.§. iureiurando. l.34. §. fin. l.40. in prin. C.l.6.

DISTINGVITVR.

1 *Ex antecedentibus.* Si non sit delatum iusiurandum.ff.l.3.in prin.

Si delatum quidẽ sit, sed ab eo qui ad deferẽdum inhabilis est. ff.l.35. §.1. qui autem sint inhabiles uide s̃. de deferẽdo iureiu.

Si deferens se captum dicat in deferendo. ff. l.9.§.si minor.

Si in fraudẽ creditorum debitor suo debitori detulit iusiurandum.ff.l.9.§.sed etsi qs.

Si deferens delatum iusiurandum reuocauit. C.l.11.§.si quis autem.

2 *Ex re de qua*, & causa in qua iuratum est.

Quacunq; actione quis conueniatur, iusiurandum locum habet, &c.ff.l.3.§. quacunque.usque ad §. fi.

Si actione depositi agatur. C.l.10.

Si de patre iuratum sit.ff.l.7.

Si usumfructũ meũ esse, uel mihi dari oportere iurauero.ff.l.11.§.item si iurauero.

De pecunia, operis, & omnibus rebus iurari potest.ff.l.34. in prin.

Si stichum, q nõ est in rerũ natura mihi dari oportere iurauero.ff.l.30.§.si iurauero.

Si possessor iuret rem petitoris non esse, uel suam esse.ff.l.11.in prin.§. proinde.

De reliqs.ff.l.3.§ quacũq; cũ sequẽtib.usq; ad §.fi.l.39.li.46.tt.3.l.95.§.naturalis.

3 *Ex modo quo iuratur.* Si peiuratum sit. C.l.j.
Si dolo malo actum sit in iurando. ff. lib. 44. tt. 1. l. 15.
4 *Ex consequentibus.* Si postea iuratum esse negetur, & iuretur, non esse iuratum. ff. l. 5. §. dato. l. 9. in prin. l. 29.
Si pronunciatum sit, iuratum non esse: uide paulò superius, uers. pronũciatum sit, &c.
Si postea alter ex relatione iuret diuersum. ff. l. 28. §. fi.
Si postea diuersum appareat. C. l. 13. ff. lib. 4. tt. 3. l. 21. l. 22.
Si quis noua instrumenta se inuenisse dicat. ff. l. 31.
Si cũ pater iurasset in peculio nihil esse, postea pecuniã adqrat. ff. l. 26. §. si p̃r iurauit.
Si cum iurasset usumfructum suum esse, uel sibi dari oportere, aliquis casus interueniat, quo usus fructus amitti solet. ff. l. 11. §. item si iurauero: uel nolit cauere, boni uiri arbitratu se usurum. ff. l. 30. § fi.
Si cum iurasset se ob decẽ fundũ pignori dedisse, decẽ soluere nolit. ff. l. 13. §. Marcell.
Si is qui detulit, iuramẽto p̃stito appellauit C. l. xj. §. sed iuramento. §. siue aũt illatũ.
5 *Ex reliquis contingentibus.* Vide paulò superius membr. qui iurare possint, ubi, quando, & forma.

II. De actione iurisiurandi.

Quæ actio detur ex iureiurando.

Non principalis causa exercetur, sed iusiurandum actoris cõseruatur. ff. l. 5. §. dato. l. 28. §. fi. l. 30. in prin.
In factum actio datur. C. l. 8.
Exempto actio. ff. l. 13. §. si quis iurauerit.
Publiciana. ff. lib. 6. tt. 2. l. 7. §. si petenti.
An furtum factum iuranti etiam condictio detur. ff. l. 28. §. item Pompon.

Quibus detur.

De domino seruo iurante. ff. l. 25.

Aduersus quos datur.

Aduersus eum duntaxat, qui iusiurandũ detulit, eiusq; successores datur. ff. l. 9. §. fin. l. 10. l. 12. l. 22. lib. 6. tt. 2. l. 7. §. si petenti.

Quid ueniat in eam?

ff. l. 11. §. si cum de hæreditate. l. 13. §. si quis iurauerit. l. 30. in prin. usque ad §. in popularibus.

Quando & quandiu detur?

ff. l. 9. §. si is qui. l. 13. §. idem ait.

III. De exceptione iurisiurandi.

An detur? Inst. l. 4. tt. 13. §. æquè si debitor. ff. l. 9. §. iureiurãdo. l. 34. §. si. l. 40. i princ. C. l. 6. distinguitur supra.

Quibus detur?

De hæredibus. ff. l. 7. l. 8.
De domino seruo iurante. ff. l. 23. l. 25.
De patre filio iurante. ff. l. 24. lib. 44. tt. 1. l. 24. tt. 5. l. 2. in princ.
De filio & patre iurante. ff. l. 26. §. si pater filium.
De fideiussore iurante reo. ff. l. 28. §. quòd si reus. §. si ei qui. l. 42. in prin. usque ad §. si fideiussor. §. fi.
De reo iurante fideiussore. ff. l. 28. §. quòd si reus. §. si ei qui. uers. quod & in fideiuss. l. 42. §. si fideiussor. §. fi. lib. 44. tt. 5. l. 1. §. fideiussor.
De altero reorum promittendi altero iurante. ff. l. 28. §. ex duobus.
De eo qui se reum exhibiturum non promisisse, uel se mihi nihil præstare debere iurauit, & ipso reo. ff. l. 28. §. si ei qui.

Aduersus quos datur?

Aduersus eum duntaxat, qui detulit iusiurandum. ff. l. 11. in prin. §. fi. l. 13. in prin.
Si alter ex duobus reis stipulandi detulit, an obsit alteri. ff. l. 28. in princ.
In popularibus actionibus ab uno delatum iusiurandum an prosit aduersus alios? ff. l. 30. §. in popularibus.

Aduersus quam actionem competat?

ff. l. 13. §. itẽ Iulian. l. 28. §. exceptio. usq; ad § itẽ Põponius. l. 30. §. si libertus. l. 36

IIII. Reliqui iurisiurandi effectus.

Adfine remedium ipso iure naturalis obligatio per iusiurandum tollitur. ff. lib. 46. tt. 3. l. 95. §. naturalis.
An petitor qui iurauit rem suam esse, si postea eam possidere cœperit, exceptione se tueri possit, & aduersus quos? ff. l. 11. §. fi. l. 12. lib. 6. tt. 2. l. 7. §. si petenti.
An ei cui competit exceptio iurisiurandi, actio re amissa cõpetat? ff. l. 11. in prin. usq; ad §. itẽ si iuraue. li. 6. tt. 2. l. 7. §. si petẽti.
An is qui iurauit ex suo iureiurando conueniri possit, ut si iurauerit se rem centum emisse, an ad precium soluendum conueniri possit. ff. l. 13. §. si quis iurauerit.

Vel si societatem se fecisse iurauerit, an pro socio actione conueniri possit? ff. l. 13. §. idem dicemus.

Vel si iurauerit se fundum ob decem pignori dedisse, uel sibi rem in dotem datum. ff. l. 14. §. Marcellus.

Iureiurando præstito, non quæritur amplius ad debeatur, sed an sit iuratũ. ff. l. 5. §. duo. l. 28. §. fin. l. 30 in prin.

Si de qualitate iuraméti dubitetur. ff. l. 34. §. si de qualitate. C. l. 12. §. ipse autem. §. in omnibus autem.

Iureiurãdo à debitore præstito liberatur pignus, nec pœna peti potest, & solutũ repetitur. ff. l. 40.

Si quis post iusiurandum ex famoso iudicio damnatus sit, famosus efficitur. ff. l. 9. §. si damnetur.

DE PERIVRIO.

Si periurium commissum sit, pœna competit. ff. li. 4. tt. 3. l. 21. l. 22.

DISTINGVITVR.

Si pupillus peierauit. ff. l. 26. in prin.

Si ambo iurent tam actor quàm reus. ff. l. 28. §. fin.

Si quis iurato quid promisit, nec id ex iusta causa præstet. ff. lib. 2. tt. 8. l. 16. lib. 50. tt. 1. l. 38. in prin. C. lib 9. tt. 8. l. 2.

2 *Quæ pœna competat?*

ff. l. 13. §. fin. C. l. 2. ff. lib. 47. tt. 20. l. 4.

3 *Quæ actio ex periurio competat?*

Stelionatus iudicium. ff. lib. 47. tt. 20. l. 4.

DE INTERROGATIONIBVS in iure faciendis, & de confessis. ff. lib. 11. tt. 1. Cap. XXIIII.

1 *Ratio interrogationum.*

l. 1. §. est autem. l. 2. l. 3. l. 4. in prin.

2 *Causæ ex quibus interrogatio facienda?*

Si agatur aduersus hæredem. l. 1. in prin.

Si in p̃sonam agitur, & certũ petitur. l. 1. §. 1.

Si damni infecti agatur. l. 10.

Vbicunq; iudicem æquitas mouerit, interrogatio facienda est. ff. l. 21.

3 *Qui interrogari possint?*

Non solùm iudex, sed & aduersarius. l. 9. §. 1. l. 11. §. qui interrogatus.

De seruo. l. 9. §. sed si seruus.

4 *Qui interrogandi.*

Ne alius pro alio interrogetur. l. 9. §. alius.

De seruo. l. 9. §. sed si seruus.

De defensore. l. 9. §. Celsus.

De filio pro patre agente. l. 19.

5 *Vbi interrogatio facienda?*

In iure, hoc est apud magistratum. l. 1. §. fi. l. 4. §. quod ait.

Ius is locus est, ubi iuris dicendi uel iudicandi gratia iudex consistit, uel si domi uel in itinere hoc agat. l. 4. §. fi.

6 *Quando.*

An ante iudicium. l. 1. §. interrogatoriis.

7 *Quid interrogandum.*

Si contra hæredem agatur. l. 1. in prin. l. 4. in prin. l. 9. §. illud quæritur. §. fi.

Si dãni infecti nomine agatur. l. 10. l. 20. §. fi.

Si de peculio agatur. l. 9. §. fi.

8 *Ad fine remedium.*

De interrogatoriis actionibus sublatis. l. 1. §. interrogatorij.

9 *Euentus factæ irrogationis.*

¶ *I. Si interrogatus non responderit.*

In solidum tenetur. l. 11. §. qui tacuit.

DISTINGVITVR.

Si petat tempus ad deliberandum. l. 5. l. 6. in princ.

Si interrogatus an hæres sit, ab alio hæreditatis cõtrouersiã patiatur. l. 6. §. interdum.

Si cũ iure negare posset, tacuit. l. 12. in prin.

Si de ætate sit interrogatus. l. 11. in prin.

Si interrogatus sit, an quadrupes quæ pauperiem fecit, eius sit. l. 7.

Si possessor interrogatus sit, ex qua causa, uel pro qua parte eius sit res. Vide s̃. c. 20. in fi. lib. eod.

De reliquis distinctionibus huius loci, uide præcedentia.

¶ *II. Si interrogatus, obscurè, & non ad interrogata responderit.*

In solidum tenetur. l. 11. §. quod autem ait. §. nihil autem interest.

DISTINGVITVR.

Si interrogatus, an ex asse hæres sit, rñderit: ex parte hæres sum. l. 11. §. si interrogatus.

Si interrogatus hæredem se responderit, nec adiecerit ex qua parte. l. 9. §. qui interrogatus.

Si interrogatus an fundũ possideat, non responderit ex qua parte possideat. l. 20. §. in iure.

Si rem incertam responderit.ff.lib.42.tt.2.l.6.in prin.
Si interrogatus an ex dimidia parte hæres sit, responderit: Hæres sum.l.9.§. qui interrogatus.

¶ III. *Si interrogatus negauit, estq; mentitus.*

Insolidum tenetur.l.11.§.Qui tacuit.§.nihil interest. Sed & in duplū tenetur.Nouell. c.18.§.studium uerò.usq; ad §.hęc de successionibus.

DISTINGVITVR.

Si sine dolo malo mentitus est.l.11.§.qui iusto.§.interdum.
Si postea illum mendacij pœniteat, nullaq; sit captio actoris.l.11.§.fin.
Si inutiliter sit interrogatus, uide s̄. circumstantias interrogationis.
Si cum res plurium esset, omnes uel quidam ex hisce mentiti sint, an omnes in solidum teneantur? l.17.
Alias distinctiones uide Nouell.c.18.§. studium uerò.

¶ IIII. *Si interrogatus, confessus sit.*

1 *Confessus pro iudicato habetur, competitq; aduersus illū ex sua ipsius cōfessione actio.* l.8.lib.42.tt.2.l.1.l.3.§.fi. l.6. §.& omne omnino.C.lib.7.tt.59. l.1.

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona confitentis.*
De procuratore, tutore & curatore.ff. li.42. tt.2.l.6.§.sed an & ipsos.lib.9. tt.2.l. 25. §.si procurator.
De defensore. l.9.§. Celsus libro.
De pupillo & minore.ff.lib.42.tt.2.l.6.§.in pupillo.
De seruo.l.9.§.si seruus.
2 *Ex re quam confessus est.*
Si falsum confessus sit. l.11. §. si quis cum. §. qui ex quadrante. §. ex causa. §. fin. l. 12.in prin.l.13. tota.l.14.l.15. in prin. l. 16.§.fin.lib.9.tt.2.l.23.§. fi. l.24.lib.42. tt.2. l.4. l.7.
Si neq; ius neque natura id quod in confessione uenit, recipere possit. l.13. §. & si eum.l.14.§.fin.l.16.§. fin.
Si incertum sit confessus. ff. lib.42.tt.2. l.6. in prin. usque ad §.si alia.
Omne omnino quod quis confessus est, pro iudicato habet. ff.li.42.tt.2.l.6.§.si alia.
3 *Ex causa propter quam confessus est.*
Si per errorem uel ignorantiam est confessus.l.11.§.qui iusto.§ fin.lib.42.tt.2.l.2. lib.22.tt.3.l.15.C.lib.4.tt.19.l.13.lib.1. tt.18.l.8.l.9.
Si metu uel alia simili causa confessus sit.ff. lib.48.tt. 18.l.1.§. si quis ultrò.
4 *Ex antecedentibus.*
Si non interrogatus, cōfessus sit.l.9. in prin.
Si à prætore sit interrogatus.l.11.§. qui interrogatus.
Si in interrogando initium sit, uide s̄.circunstantias interrogationis.
5 *Ex reliquis contingentibus.*
Quacunque actione conueniatur, confessus pro iudicato habetur.ff.lib.42.tt.2.l.6.§. si alia quacunque.
Si absente aduersario confessus sit.ff. lib. 42. tt.2.l.6.§.si quis absente.
Si non in iure confessus sit, uide s̄. membr. ubi interrogatio facienda.
Si nulla alia probatio sit.ff.lib.32.l.35.§.codicillis.li.48.tt.18.l.1.§. diuus Seuerus.
Si postea eum pœniteat, nullaque sit captio actoris. l.11.§. fin.
Si res quam suam esse, uel se debere confessus est, in rerum natura esse desierit. l.15. §.mortuo.lib.42.tt.2.l.3.l.5. uel alio modo sua esse desierit.l. 14.in prin.
Si incertum sit an ea res sit in rerum natura. ff.lib.42.tt.2.l.8.
Si res ad hostes peruenerit. l. 16. in prin.
Quæcunq; exceptio illi competeret, si principali iudicio ageretur, eadem si ex confessione conuenitur, illi competit, uide infra Euentus.
2 *Quomodo confessus teneatur?*
Quasi ex contractu, pro quo pulsabatur.l.11. §.qui interrogatus.
3 *Quibus teneatur confessus?*
Ab his, qui in iure non interrogassent, respondens conueniri non potest. l.22.
4 *Qui ex confessione teneantur?*
De ipso procuratore, tutore, defensore, &c. confitente & domino litis, uide supra ex persona confitentis.
5 *In quantum teneatur?*
Si obscurè respondit, nec adiecit ex qua parte hæres sit, uide supra membr.2.
Si ex maiore uel minore parte se hæredem

esse mentitus est. l. 1 1. §. qui ex quadrante. usque ad. §. qui tacuit. l. 18. l. 20. §. in iure interrogatus.

6 *Euentus, & reliqua iura confessi.*

Is qui ex sua responsione conuenitur, exceptionibus quæ institutis in iudicio contra reos actionibus opponuntur, uti potest. l. 12. §. fin.

Si non restituat, lis æstimabitur. ff. lib. 42. tt. 2. l. 6. §. si alia quacunque.

De dando ei tempus ad restituendum. ff. lib. 42. tt. 2. l. 6. §. si alia quacunque.

De mittendo in possessionem. l. 20. §. in iure §. fin.

An liberetur uerus rei dominus, uel is qui re uera obligatus est. l. 8. l. 13. in prin. §. fin. l. 18. l. 20. in prin. usque ad. §. in iure.

Nullę sunt partes iudicantis in confitentes. ff. lib. 9. tt. 2. l. 25. §. fin.

DE CAVSAE COGNITIONE, & relationibus. Cap. XXV.

¶ *I. Ordo cognitionum: quo ordine quodq; sit cognoscendum?*

Prius de possessione, quàm de uiolentiæ crimine cognoscendum. ff. lib. 5. tt. 1. l. 37. lib. 48. tt. 6. l. 5. §. sed & decre. C. l. 7. tt. 62. l. 1.

Prius de possessione quàm de proprietate cognoscendum. ff. lib. 5. tt. 1. l. 37. lib. 48. tt. 6. l. 5. §. 1. C. lib. 2. tt. 32. l. 13. tt. 39. l. 3. lib. 8. tt. 1. l. 3. lib. 11. tt. 47. l. 14. ff. li. 41. tt. 2. l. 35.

Prius de maiore quam de minore causa cognoscendum. ff. lib. 5. tt. 1. l. 54. lib. 44. tt. 1. l. 16. C. lib. 9. tt. 1. l. 1.

De quęstione incidente. C. lib. 3. tt. 8. l. 3. l. 4.

Prius actio quàm reconuentio cognoscenda. C. lib. 9. tt. 1. l. 1. Nouell. c. 96. §. fin.

Prius de hæreditate quàm de credito actoris hæreditario. C. lib. 4. tt. 16. l. 5.

Prius quæstio proprietatis quàm plagii determinanda. C. lib. 9. tt. 20. l. 8.

Prius quæstio generis quam hæreditatis. C. lib. 3. tt. 8. l. 2.

Prius de statu actoris uel accusatoris quàm de actione cognoscendum. C. lib. 7. tt. 19. l. 1. l. 4. l. 5. l. 7.

Prius de libertate quàm de hęreditate cognoscendum. C. lib. 7. tt. 19. l. 1.

Prius de statu rei conuenti, quàm de actione uel accusatione cognoscendum. C. lib. 7. tt. 19. l. 3. l. 6. lib. 9. tt. 9. l. 26.

¶ *II. Modus causæ cognoscendæ, & officia iudicis.*

In primis rei qualitatem plena inquisitione discutere iudex debet, & tunc utranq; partem sępius interrogare, num quid noui addere desideret. C. lib. 3. tt. 1. l. 9.

Id quod à litigatoribus uel aduocatis prætermissum, uel minus dictum est, supplere iudex debet, & proferre qđ sciat legib. & iuri publico cōuenire. C. lib. 2. tt. x. l. j.

Vbi decretum necessarium est, per libellum id iudex expedire non poterit. ff. lib. 1. tt. 16. l. 9. §. 1.

In primis illud debet obseruare iudex, ne aliter iudicet quàm quod legibus, aut constitutionibus, aut moribus proditū est. Inst. lib. 4. tt. 17. in prin. C. lib. 9. tt. 8. l. 1. ff. li. 48. tt. 10. l. 1. §. sed & si quis. Nouell. c. 82. §. omnis denique.

Nec distinguere debet, ubi non distinguit lex. ff. lib. 6. tt. 2. l. 10.

Mortuo iudice quod eum facere oportuerat, idem eum qui subditus est, sequi oportet. ff. lib. 5. tt. 1. l. 60.

De qua re cognouit iudex, de ea quoq; pronunciare cogendus est. ff. lib. 5. tt. 1. l. e. 74. in prin.

In ciuile est, nisi tota lege perspecta, una aliqua eius particula proposita, iudicare uel respondere. ff. lib. 1. tt. 3. l. 23.

DE REBVS DVBIIS *& obscuris.*

Quid in rebus dubiis & obscuris iudici spectandum sit, & sequendum?

DISTINGVITVR.

1 *Ex re de qua dubitatur.*

Aut enim de iure dubitatur, aut de facto.

I. Si de iure dubitatur.

Si quidem simpliciter dubitatur & quęritur an hoc iustum sit, iudex sequi debet id quod legibus, cōstitutionibus & moribus proditum est: uide paulo superius uers. in primis illud debet. nec est in arbitrio eius quod sibi iustum uidetur decernere, de quo uide paulo inferius uer. facti quidem quæstio.

Sin

Sin autem inter duo iusta utrum sit iustius quæritur: utputa,

Si aliud nouo, aliud antiquo iure sit statutum: nouum ius sequendum. ff. lib. 1. tt. 3. l. 32. §. fin. tt. 4. l. 4. Nouell. c. 115. in prin.

Si aliud ius scriptum & commune statuit, aliud consuetudine sit receptum. ff. lib. 1. tt. 3. l. 32.

Si aliud ius naturale, aliud ciuile dictet. Inst. lib. 1. tt. 15. §. fin. ff. lib. 4. tt. 5. l. 8. li 50. tt. tt. 17. l. 8. l. 148.

Si aliud ius strictum & generale, aliud æquū & ius speciale iubeat. ff. lib. 4. tt. 1. leg. 7. lib. 35. tt. 1. l. 16. lib. 48. tt. 19. l. 41 lib. 50. tt. 17. l. 80. l. 90. l. 142. li. 1. tt. 3. l. 14. l. 15. C. lib. 3. tt. 1. l. 8.

Si aliud lex iubeat, aliud princeps rescripsit, uel iudex iudicauit. C. lib. 7. tt. 45. l. 13. Nouell. c. 82. §. omnis deniq;. c. 113. uide insuper infra c. 28. uers. si cōtra leges, &c.

Si aliud ius uelit, aliud inter partes actum sit ff. li. 50. tt. 17. l. 34. C. li. 7. tt. 63. l. 5. §. fin.

Si aliud lex uel testator uoluerit uel senserit, aliud scriptum sit uel uerba significēt. ff. lib. 14. tt. 1. l. 1. §. sed si sciens. lib. 32. l. 67. in prin. lib. 33. tt. 2. l. 19. tt. 7. l. 18. §. optimū. lib. 34. tt. 5. l. 3 li 50. tt. 16. l. 219. in prin. C. li. 6. tt. 28. l. 3. tt. 37. l. 23. §. fin.

De reliquis, uide infra ex reliquis contingentibus.

II. Si de facto dubitatur.

Facti quidem quæstio in arbitrio iudicantis est, iuris autem autoritas non est. ff. li. 48. tt. 16. l. j. §. 1. uers. nam ut Papin. lib. 50. tt. 1. l. 15. in prin. uers. cum facti.

Non ad unam probationis speciem cognitionem suam iudex alligare debet, sed ex sententia animi sui æstimabit quid aut credat, aut parum probatum sibi opinetur. ff. lib. 22. tt. 5. l. 3. §. eiusdem.

Cōfirmabit iudex motum animi sui ex argumentis & testimonijs, quæ & rei aptiora & uero proximiora esse compererit, non enim ad multitudinē respici oportet, &c. ff. lib. 22. tt. 5. l. 21. §. fin.

Nam & persona spectanda est, an potuerit facere, & an antè quid fecerit, & an cogitauerit, & an sanæ mentis fuerit. ff. lib. 48. tt. 4. l. 7. §. hoc tamen. C. lib. 9. tt. 7. l. 1. §. fin.

Si de scripto & sermone seu uoce legis uel hominis dubitetur quid significet. ff. lib. 1. tt. 3. l. 18. l. 19. lib. 34. tt. 5. l. 25. lib. 50. tt. 17. l. 67. l. 73. §. quæ in testō. l. 96. l. 132.

Si de uoluntate alicuius an & quid uoluerit, uel senserit, dubitatur. ff. lib. 1. tt. 3. l. 37. l. 38. lib. 32. l. 67. lib. 50. tt. 17. l. 12. l. 128. l. 139. C. lib. 6. tt. 42. l. 7.

2 *Ex causa in qua dubitatur.*

Si ī causa libertatis, pro libertate respōdere melius est. ff. lib. 50. tt. 17. l. 20. l. 139. C. lib. 7. tt. 4. l. 14. §. fin.

Si in causa dotis dubitatur. ff. lib. 50. tt. 17. l. 85. in prin.

Si in causa pœnali. ff. lib. 50. tt. 17. l. 197.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Quoties æquitatem desiderij naturalis ratio aut dubitatio iuris moratur, iustis decretis res temperanda est. ff. li. 50. tt. 17. l. 85. §. fin.

In re dubia potius fauendum reo quàm actori. ff. lib. 50. tt. 17. l. 33. l. 167. l. 170.

Vbi de obligando quęritur, propensiores esse debemus, si habeamus, &c. ff. lib. 44. tt. 7. l. 46.

Sanctius est, impunitum relinqui, &c. ff. lib. 48. tt. 19.

Melius est fauere repetitioni, quàm aduenticio lucro. ff. lib. 50. tt. 17. l. 41.

In re dubia melius est uerbis edicti seruire. ff. lib. 14. tt. 1. l. 1. §. sed si sciens.

In ambiguis commodissimum est id accipi, quo res de qua agitur magis ualeat quàm pereat. ff. lib. 34. tt. 5. l. 13. l. 22.

Ambigua intentio ita accipienda est, ut res actori sit salua. ff. lib. 50. tt. 17. l. 132.

Si quis intentione uel oratione ambigua usus sit, id quòd utilius ei est, accipiendū est. ff. lib. 5. tt. 1. l. 66.

In ambiguis id quod minimū est sequimur. ff. lib. 50. tt. 17. l. 9. l. 34. §. fin.

Eligendum est quod minimum habeat iniquitatis. ff. lib. 50. tt. 17. l. 200.

In ambiguis melius est humaniorem amplecti sententiam. C. lib. 7. tt. 4. l. 14. §. fin.

Benigniora præferenda sunt. ff. lib. 50. tt. 17. l. 55. l. 152. l. 197. li 34. tt. 5. l. 11. §. fin. C. lib. 6. tt. 60. l. 5. §. quamuis. uers. attamen quia cons.

Benignius leges interpretandæ sunt, quo uoluntas earū cōseruetur. ff. lib. 1. tt. 3. l. 18.

In ambigua uoce legis ea potius accipienda est significatio, quæ uitio caret, præsertim cum etiam uoluntas legis ex hoc colligi possit. ff. li. 1. tt. 3. l. 19.

Nulla iuris ratio aut æquitatis benignitas patitur, ut quæ salubriter per hominum utilitate introducuntur, ea nos duriore interpretatione contra ipsorum commodum producamus ad seueritatem. ff. lib. 1. tt. 3. l. 25.

Si de interpretatione legis quæratur, in primis inspiciendum est quo iure ciuitas retro in huiusmodi casibus usa fuisset: optima enim est legum interpres consuetudo. ff. li. 1. tt. 3. l. 37. l. 38.

Eligendũ est quod uerisimilis est, aut quod plerunq; fieri solet. ff. lib. 50. tt. 17. l. 114.

Beneficium imperatoris quàm plenissimè interpretari debemus. ff. li. 1. tt. 4. l. 3.

Tempus in testamẽto adiectum pro herede, in stipulationibus pro promissore adiectum esse credendum est. ff. lib. 50. tt. 17. l. 17.

¶ *III. Adfinia remedia.*

De causa ad superiorem iudicem remittẽda. ff. li. 1. tt. 16. l. 6. in prin. l. 1. li. 49. tt. 1. l. 22. C. li. 3. tt. 3. l. 3.

De referendo ad principem sequitur.

DE RELATIONIBVS.

C. li. 7. tt. 61.

1 *An referendum principi?*

Videtur quòd non, ex Nouel. c. 125. uidetur quòd sic, ex sequentibus.

2 *Causæ ex quibus referendum?*

Si iudex de aliquo dubitat, consulet principem. Nouel. c. 82. §. pen. c. 113. §. cęterùm si indici.

DISTINGVITVR.

Si res plena instructione indigeat. C. l. 1. §. sed nec ad nos.

Si de facto dubitat iudex. ff. lib. 5. tt. 1. l. 79.

3 *Ad quos referendum?*

De alio quàm principe. C. tt. 62. l. 29. uers. ea conditione.

De pręside. ff. li. 5. tt. 1. l. 79.

Antecedentia, & de libello consultationis.

De libello consultationis formando, ut omnes causas relationis comprehendat, ut actis propemodũ non sit opus. C. l. 3.

De exemplo consultationis ante relationem litigatorib. edendo. C. l. 1. §. fi. l. 2. ff. li. 49. tt. 4. l. 3.

5 *Euentus & consequentia.*

Ne relatione pendente iudex pronũciet. C. l. 1. in princ. tt. 62. l. 34. in princ. uers. non prius causam discerni.

Modus respondendi a principe, & per quos respondebit. C. tt. 62. l. 34.

An responso accepto, & sententia ex eo lata appellari possit? Non. C. l. 1. in prin. tt. 62. l. 34. uers. ut tamen. ff. lib. 49. tt. 1. l. 1. §. 1. tt. 4. l. 3.

DE SENTENTIA FORMANDA & pronuncianda. Cap. XXVI.

¶ *I. De formanda sententia.*

De liberatione habita formanda sententia est, & in libellum conferenda, nec præcipitanda. C. li. 7. tt. 44. l. 6. in prin. li. 1. tt. 52. l. 6. §. fi. li. 9. tt. 40. l. 1. in prin. tt. 47. l. 20.

Ne de alia re quàm quæ petita est, & de qua sumptus est iudex, sententia feratur? C. li. 7. tt. 4. l. 17. tt. 48. l. 1. l. 3.

Vt de ea re pronunciet, de qua conuenit inter partes. ff. li. 42. tt. 1. l. 26.

Vt certam summam exprimat sententia. Insti. de actionib. §. curare. ff. li. 42. tt. 1. l. 5. §. fi. l. 59. in prin. usq; ad §. fi. C. li. 7. tt. 46. l. 2. l. 3. l. 4.

Si maiorẽ summã exprimat sententia quàm ad iudicem pertinet. C. tt. 62. l. 37. §. sed cum scimus.

Vt contra procuratorem sententia feratur. C. li. 7. tt. 45. l. 1.

Ne sub conditione feratur. ff. li. 49. tt. 4. l. 1. §. biduum.

Vt uel absolutionem, uel condemnationem contineat. ff. li. 42. tt. 1. l. 59. in prin. C. lib. 7. tt. 45. l. 3.

Vt nictum uictori in expensis condemnet, ui de j. cap. de sumptibus & expensis.

Etiam actorem, si obnoxius fuerit inuentus, condemnare potest iudex. C. lib. 7. tt. 45. l. 14.

Tam Latina quàm Græca lingua sententia ferri potest. ff. lib. 42. tt. 1. l. 48. C. lib. 7. tt. 45. l. 12.

¶ *II. De sententia pronuncianda.*

1 *Quando pronuncianda?*

De non

De non præcipitāda ea, uide paulo superius, uers. deliberatione habita. in princip. capitis.

De diebus feriatis. ff. li. 2. tt. 12. l. 6.

De tempore messium & uindemiarum. ff. lib. 2. tt. 12. l. 1. §. 1.

Si non intra illud tempus, ad quod iudex datus est, pronunciat. ff. li. 5. tt. 1. l. 2. §. sed si iudex. C. li. 7. tt. 64. l. 6.

2 *Vbi & quibus præsentibus pronuncianda?*

Si non publicè, sed in secreto loco, officio eius non præsente prounciauit. C. lib. 7. tt. 45. l. 6.

Si cum certum locum causæ cognoscendæ iudex dedisset, alibi sententiam dixit. C. lib. 7. tt. 43. l. 5.

De præsentia eorum quos causa contingit. ff. li. 41. tt. 1. l. 47. l. 60. li. 49. tt. 1. l. 14. §. fi. C. li. 7. tt. 43. li. 2. tt. 12. l. 4.

De præsentia aduocati. ff. lib. 49. tt. 14. l. 7. C. li. 2. tt. 6. l. 4.

3 *Quomodo pronuncianda?*

De sententia ex breuiculo ab ipso iudice recitanda. C. li. 1. tt. 52. l. 6. §. nec tamen. li. 7. tt. 44. Nouell. c. 17. §. tertiò studio tibi sit. c. 82. §. præbebunt uerò. c. 83. in princ.

4 *Euentus & consequentia.*

Sententia lata, cessat officium iudicis. ff. lib. 42. tt. 1. l. 55.

Iudex sententiam amplius mutare uel rescindere non potest, supplere potest. ff. li. 42. tt. 1. l. 14. l. 42. l. 45. §. de amplianda. l. 46. l. 55. l. 62. lib. 48. tt. 13. l. 1. §. fi. C. lib. 7. tt. 44. l. 2. §. sed nec si eis. tt. 57. l. 3.

Nouatur prior contractus. C. li. 7. tt. 54. l. 3. §. si enim nouatur.

De actis circumducendis. ff. lib. 42. tt. 1. l. 45. in prin.

De reliquis, uide sequentia.

Reliqua item ad hoc caput pertinentia, uide j. cap. 28. lib. eod.

DE APPELLATIONIBVS.

ff. lib. 49. tt. 1. cum sequentib. C. li. 7. tt. 62. cum sequentib.
Cap. XXVII.

¶ I. *Ratio & usus appellationum.*

ff. tt. 1. l. 1. in prin. Nouel. cap. 82. §. nam si per procurat.

¶ II. *Causæ ex quibus appellandum, uel non.*

Si non rectè iudicatum esse dicatur, appellari potest.

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona iudicantis.*

De principe. ff. tt. 2. l. 1. in prin. C. tt. 62. l. 16.

An aduersus principis rescriptum liceat appellare. ff. tt. 1. l. 1. §. 1. usq; ad §. si quis in tt. 4. l. 3. C. tt. 62. l. 2.

Si princeps ad consultationem iudicis respōdit, an ab eo appellari possit: uide ī. de relationib. in fine.

De præfectis prætorio. ff. li. 1. tt. 11 l. t. §. 1. C. tt. 62. l. 19. in prin. tt. 70. tt. 42. lib. 1. tt. 19. l. 5. Nouel. c. 82. §. at qui ut omnibus. c. 119. §. aliud.

De proconsule, comite & uicario præfecti. C. tt. 62. l. 19. in prin.

De legato proconsulis. ff. tt. 3. l. 2.

De senatu. ff. tt. 2. l. 1. §. sciendum.

De iudice a præside prouinciæ ex consensu partium dato. ff. tt. 1. l. 23. in prin.

De reliquis. C. tt. 62. l. 34. §. ut tamen dispositio. l. 35. §. fi. Nouell. c. 23. §. ideoq; sancimus. §. similiq; modo. c. 25. §. secundum legem. c. 82. §. præbebunt.

2 *Ex causa in qua iudicatum est, & ex re iudicata.*

Si exigua causa sit. C. tt. 62. l. 20.

Si infra legitima appellandi quātitatem sit. tt. 1 l. 10. §. 1.

Si iudex officialem suum, quòd malè gessit officium, condemnauit. C. tt. 65. l. 3.

Si causa criminalis sit. ff. tt. 1. l. 6. C. tt. 62. l. 29. l. 30. tt. 65. l. 2.

Si in causa executionis quid iudicatum uel præceptum sit. ff. tt. 1. l. 4. in prin. C. tt. 62. l. 21. in prin. tt. 65. l. 5.

Si ab interpretatione sententię appelletur. ff. tt. 1. l. 4. in prin.

Si cum non exhiberet instrumentū, petitori ad interesse cōdēnatus sit. ff. tt. 1. l. 28. §. 1.

Si de ea causa iudicatum sit quæ dilationem non capit: ut ne testamentum aperiatur, ne frumentum in usum contrahatur, ne hæres in possessionem inducatur. item si ex perpetuo edicto aliquid decernatur. item ne pignus uendere liceat ff. tt. 5. l. 7. C. tt. 65. l. 6.

Si de

Si de causa momentaneæ possessionis sit iudicatum.C.tt.69.l.1.

Si causa fisci uel principis sit iudicatum. C. tt.65.l.4.l.8.

Si de bonis uacâtibus, & ijs quæ ut indignis auferuntur iudicatum sit. C.tt.62.l.22.

Si mulcta à iudice indicta sit.C. tt.62.l. 25. tt.64.l.5.

Si aduersarium in litis sumptus non cōdem nauerit iudex.C.tt.64.l.10.

Si interlocutoria sentētia sit,uide infra quādo appellādum.uers. an ante sententiam.

3 *Ex antecedentibus iudicatum.*

Si condemnatus contumaciter absuit.ff.tt.1. l.23.§.fin.tt.5.l.4.tt.8.l.1. §. cum ex lib. 5.tt.1.l 73.§. fin.C. tt. 65.l.1. l.4. §. fin. lib.3. tt. 1.l. 11. §. cum autem eremodicium.Nouell.c.82.§.præbebunt.

Si antea bis appellatum sit.C.tt.70.Nouell. c.82.§.præbebunt.c. 126.§.ac propterea.

Si ante sententiam appellans professus sit se non prouocaturum.ff. tt. 2.l.1. §. si quis. C.tt.63.l.5.§.fin.

Si iudex ita datus sit,ne ab eo appelletur. ff. tt.2.l.1.§.fin.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si res dilationem non capiat, & intersit publicè damnatum statim puniri,ut sunt insignes latrones,&c.ff.tt.1.l.16.C.tt.65.l. 2.uide insuper paulo superius, uers. si de ea causa.&c.

Si condemnatus dilationem ad soluendum petierit.C.tt.52.l.5.

¶ *III. Quibus cōpetat ius appellandi?*

De eo cuius interest, nec iudicio est expertus.ff.tt.1.l.4.§.alio cōdemnato. usq; ad §.fin.l.5.in prin.usq; ad §.fin.l.14.tt. 4. l.2.§.sed si alius.

De eo cuius nihil interest,nec iudicio est expertus.ff.tt 5.l.1.

De alio quocunq;,si quis ad supplicium,ducatur.ff.tt. 1.l.6.

De eo cui mandatum non est.ff.tt.5.l.1.

De procuratore procuratoris.ff.tt.1 l.4.§.fi.

De actore à curatore dato.C.tt.62.l.10.

De seruo,domino, & alio; & pro domino in causa serui appellante.ff.tt.1.l.15.

De seruo in causa domini appellante.ff.tt.1. l.28.in prin.

De patre condemnati.ff.tt.5.l.1.

De filiofamilias condemnati.ff. tt.1.l.23.§. filium familias.

De contumace, uide paulo superius uers. si condemnatus contuma.

¶ *IIII. Qui appellandi, seu ad quos?*

De gradatim appellando,nō omisso medio. ff.tt.1.l.21.in prin.Qui igitur appellandi,distinguitur ex persona eius à quo appellatur.ff.tt.3.l.2.tt.4.l.1.§.solen.uers. deniq; ipse.C.tt.63.l.17.l.23.l.26.l.29. l.32.in prin.usque ad.§. in his autem. §. huic saluberrimæ.usq; ad fin.legis.l.33.l. 36.Nouell.c.126.in prin. usque ad.§. in omnibus.Nouell.c.23.§.illud etiā.usque ad fin. legis.c.25. §. secundum legem. C. 41.c.82.§.accommodabuntq;.

De eo a quo iudex qui iudicauit datus est.ff. tt.1.l.21.§.1.tt.3.toto.C.tt.62.l.32.§.hęc si appellatio.l.33.tt.70.l.1.§.fi. Nouel.c. 82.§.accommodabantq;.

Ne ab eo cui iurisdictio mandata est,ad eum qui mandauit, appelletur, sed ad eum ad quem ab ipso mandante appellari solet. ff.tt.3.l.1.§.fi.

An is qui appellauit, licentiam commutandi iudicis habeat? C.tt.62.l.28.

Si appellans,in appellando iudicem errauerit.ff.tt.1.l.1.§.si quis in appellat.usq; ad §.fi.tt.5.l.5.§. planè si alium.

¶ *V. Quando appellandum, & quandiu ius appellandi competat?*

Quando sit appellandum?

In propria causa biduum, in aliena triduum ad appellandum datur. ff.tt.4.l.1.§.in propria.C.tt.62.l.6.§.fin autem.

1 *Declaratur quæ sit propria, quæ aliena causa.*

ff.tt.1.l.20.tt.4.l.1.§. in propria. usq; ad §.fi.l.2.tota.tt.5.l.3.

Item a quo tempore istud biduum & triduū computetur.ff.tt.4.l.1.in prin.usq; ad.§.si quis tutor solēt.§.biduum.§. dies.l.3 Nouel. c.23.§.& sancimus omnes. Vide insuper paulo inferius uers.si eius à quo.cum sequentibus.

2 *Distinguitur.*

Si miles appellet.ff.tt.1.l.20.§.fin.

Si æstimatio litis.20.librarū auri quantitatē excedat.C.tt.62.l.35.§.his uidelicet.

De ijs causis in quib.sententia nulla prolata est,

est, appellare tamen licet.ff.tt. 4. l. 1. §. quod in sententiis.

Si ad honorem uel munus quis sit appellatus. C.tt.63. l. 1.

Si eius a quo prouocatur, copia non fuerit, ut ei libelli dentur.ff.tt. 4. l. 1. §. dies autê istos.usq; ad §. in propria.

Si absens fuit, & nesciuit.ff.tt 4.l. 1.§. fin.C. tt.63.l. 1.

Si mutua petitio fuerit, & in altera prius pronunciatum sit quàm in altera.ff.tt.8.l. 1.§. fi.

3 *Mutatur ius de biduo & triduo, constituiturq; spacium decem dierum.*

Nouell.cap.23.in princ. usq; ad §. adhæc sancimus.

4 *Si competenti tempore appellatum non sit.*

C.tt.67.l.2.in prin.

5 *An ante sententiam appellari possit.*

ff.tt.5.l.2.C.tt.62.l.6.§.super his. tt.65. l.7.C.lib.3.tt.13. l.4.

¶ *VI. Quot opus sit appellationibus?*

Si uel plures sint condemnati, uel ex pluribus causis, uel pluribus sententiis, uel denique in plures summas. ff. tt. 1. l. 10. in prin.usq; ad § fi.l.17. in prin.

¶ *VII. Forma & modus appellandi: item appellatoris officia.*

1 *De uiua uoce appellando.*

ff.tt. 1.l.2.l.5.§.fi.C.tt.62.l. 14.

2 *De in scriptis appellando, & libellis appellatorijs.*

De incipiendis hisce.ff.tt. 1.l. 1.§.fi.l.3.l.13. in prin.

De dandis illis, quando dandi: intra tempus appellationi statutum.ff.tt. 1.l.5.§.fi.uide paulo superius membr. Quando appellandum.

Si non dederit iudici a quo appellat, sed publicè proposuerit.ff.tt. 1. l.7.

Si omnino non dederit libellos, sed uiua uoce appellauerit: uide paulo superius, de uiua uoce appellando.

3 *De causa appellationis reddenda.*

ff.tt. 1.l.3.§.fi.l.4.in prin. l. 13.§.fin. quæ autem causæ appellationis iustæ sint, uide j.cap.prox.

4 *De cautione, de exercenda prouocatione præstanda.*

C.tt.72.l.6.§.fi.

¶ *VIII. Causa ex quibus interposita appellatio fit irrita.*

Si mors alterutrius interuenerit, uel res de qua controuersia erat interierit: uide infra, de prosequenda appellatione, cap. eodem.

Si appellationem interpositam intra legitimum tempus non inchoet, uel inchoatam non exequatur.ff.tt. 1.l.24.§.fi.C.tt.62.l. 8.l. 18.tt.63.l 2.§.fin.l.3.l.5.§.si tamen in nostro.§.illud etiam.§.fi.tt.64. l. 2.§. fin. tt.66.l.6.Nouel.c.23.§. adhæc sancimus. c.50.in prin.usq; ad § porrò & illud.c 93. c.119.§.quin & hoc sancimus.ca.126.§ si solus is qui.

Declaratur quod sit tempus inchoandæ appellationis: & de diebus fatalibus. C. tt. 63.l.2.l.3.§.fi.l.5.in prin. usq; ad §. si tamen.tt.66.l.6. Nouell. c.82. §. cæterùm appellation.

Item quod sit tempus exequendæ appellationis.C.tt.63.l.5.§. illud etiam. tt. 66.l. 6.Nouel.c.50. in prin.

¶ *IX. Euentus & consequentia interpositæ appellationis.*

De apostolis, seu libellis dimissoriis a priore iudice ad iudicem appellationis dãdis. ff.tt.6.lib.50.tt. 16.l.106.C.tt. 62. l.6.§. super his.§.fi.l.31.l.32.§. in his autem.

De libellis refutatoriis dandis. C.tt.62.l.6. §.super his.l.37.§.in refutatoriis.

De actis edendis.C.tt.62.l. 15.l. 19.in prin. l.24.l.32.§. in his autem. tt.63. l 3.§. ita ut etiam Nouel.c. 126.§.adhęc sancimus. c.134.§.appellationes fanè. ff.li.42.tt.1. l.45. in prin.

De sententia transmittenda.C.tt.62.l.6. §. super his.l.19.in prin.

De recipienda appellatione a iudice appellato.C.tt.62.l.6.in prin.l.24. Nouel. c.82. §.atqui ut omnibus.§.nam si per.ca. 126. §.adhęc sancimus.c.134.§.appellationes.

Si appellatio non recipiatur, quid iuris. ff.tt. 5.l.5.l.6.C.tt.62.l.19.§. quòd si uictus.l. 21.l.31.

De nihil innouando appellatione pendête. ff.tt.5.l.6.in prin tt.7.C.tt.62. l.3.l.6. §. super his l. 12.tt.65.l.5.in princ. Nouell. c.134. §.appellationes sanè. uers. adhæc iubemus.

De appel-

De appellatore nõ afficiẽdo iniuria, nec torquendo.C.tt.62.l.12.

De fructib.agri de quo disceptatio est, deponendis.ff.tt.1.l.21.§ fin. C.tt.65.§.l.5. quod si de.

Iudici priori non fit iniuria, nec appellans debet eum conuiciari.ff.tt.1.l.8.C.tt.62. l.20.

De ministris appellationum, & officio epistolariũ,uide.ĩ cap.3 mẽbr.11.lib.eod.

Põt quis allegare id quod in iudicio priore est omissum.C.tt.62.l.6.§.si quid autem. l.35.§.fin.tt.63.l.4.

An aduersarius etiam iudicatis aliquid opponere possit.C.tt.62.l.37.in prin.tt.63. l.4.tt.64.l.10.

De officio iudicis,appellationis in causa examinãda,& sententia ferẽda.Nouel.c.126. §.quod de extero.§.in omnibus. usq; ad §. adhæc sancimus.ff.lib.2.tt.14.l.40.§.1.

Si appellator, obtinuerit, an uictoria socio non appellanti prosit.ff.tt.1.l.10.§.quod est rescriptum.C.tt.68.

De eo quod propter condemnationem præstitit uictori restituendo.ff.tt.1.l.11.Nouell.c.119.§.aliud adhæc.

Si appellator nõ obtinuerit,appellatioq; fuerit in iusta pœna.C.tt.62.l.6.§. ne temerè.tt.65.l.5.§.fin.l.6.

De damno aduersario præstando.ff.tt.1.l.21. §.si magistratus.tt.10.

DE PROSEQVENDA *appellationis causa.*

Causæ ex quibus prosequenda,uel non?

Si appellator decesserit.ff.tt.10.l.2.tt.13.C. tt.66.l.1.uide insuper.s.lib.1.cap.10.uers. si reus cõuentus mortuus sit.

Si ancilla, de qua controuersia erat,decesserit.C.tt.66.l.5.

Qui appellationem prosequi uel possint uel debeant,& per quos?

De hæredibus appellatoris.ff.tt.10.l.2.tt.13. C.tt.66.l.1.

De tutore & pupillo qui adoleuit. ff. tt.1.l. 28.§. substituti.

De hæredibus tutoris.ff.tt.1.l.27.tt.13.l.1. §.fin.

De curatore & adolescente.ff.tt.1.l.24.§.curator.l.28.§.fin. C.tt.62.l.10.

De curatore, & actore a curatore dato. C.tt. 62.l.10.

De procuratore qui appellauit, & domino. ff.tt.9.l.2. C.tt.62.l.9.

An per procuratorem exerceri possit?ff.tt.1. l.18.tt.9.l.1.l.2.C.tt.65.l.3.§.fin.

Quando & quandiu prosequendæ appellationis competat, uide paulo superius membr. XIII.

¶ X. *Adfinia appellationis remedia.*

De supplicatione à sententia præfecti pretorio, à quo appellare non licet. C.tt.42.tt. 63 l.5.§.cui consentaneum. lib.1.tt.19. l. 5.Nouel.c.119.§.aliud.

De causa etiam sine appellatione retractanda,uide.ĩ.cap. proximum. Nam non semper, si appellatum non sit, iudicato standũ est: sunt enim huius rei distinctiones, ex quibus uel ipso iure nulla est sentẽtia uel retractanda, q̃ distinctiones hr̃ cap.sequ.

De in integrum restitutione. ff. tt. 1.l.9. C. lib.1.tt.46.l.1.

DE RE IVDICATA.
ff.lib.42.tt.1.C.lib.7.tt.52.
Cap. XXVIII.

In præcedentibus personæ,res & actus iudiciorum sunt descripta: sequuntur nunc euentus & consequentia iudiciorum: & primùm sequitur de re iudicata. Sit autẽ huius capitis principalis propositio hæc:

¶ *An, si appellatũ non sit, iudicato sit standum, & ex eo tam actio quàm exceptio nascatur resq; executioni sit mandanda.*

Si appellatum non est, rebus iudicatis standum est,& sententia executioni mandanda.C.lib.1.tt.2 1.l.3.li.7.tt.52.l.1.in prin. l.3.tt.62.l.8. tt.67.l.1.

Res iudicata dicitur, quæ finem controuersiarum pronũciatione iudicis accepit: quod uel condemnatione uel absolutione contingit.ff.l.1.

Res iudicata pueritate accipitur.ff.lib. 1.tt. 5.l.25.

Nihil amplius quæritur.ff.l.56.

DISTINCTIONES.

1 *Ex persona non appellantis, & condemnati.*

De ueteranis.C.tt.64.l.9.§.fin.

De fisco.C.lib. 10.tt.9.l.1.

De repub.ff.l.9.

De pupillo,& minore.25.annis.ff.l.9.l.45. §.fin.

§.fi.C.li.3.tt.6.l.1.
De furioso ff.l.9.
De defuncto,& eo qui cum iudex daretur, in rebus humanis nō fuit.ff.l.59.§.fi. lib.49. tt.8.l.2.
De absente condemnato.ff.l.47.l.60.lib.49. tt.8.l.1.§, item cum ex.li.2.tt.12.l.1.§.1. C.li.7.tt.43.l.1.l.3.l.8.l.11,li.2.tt.12.l. 4.uide insuper s̄.c.9.lib.cod.
De eo cōtra quē est appellatum, uide s̄. cap. prox.membr.9. uers. an aduersarius etiā,
2 *Ex causa non appellandi.*
Si ob metum iudicis nō appellauit. C.tt.67. l.1.l.2.
Si ob uim sibi factam C.tt.67. l.2.§.fi.
3 *Ex persona iudicantis.*
Si a non competente iudice sit iudicatum. ff. l.5.iu prin.li.49.tt.1.l.23.§.1. C.tt.48.l. 2.l.4.tt.45.l.10. qui autem iudex competens sit, uide s̄.cap.2.lib.eod. item j̄. cap. eod.membr.ex re iudicata.
Qui damnare potest, is absoluendi quoque potestatem habet.ff.l.3.
Et contra nemo qui condemnare non potest, absoluere potest.ff.li.50.tt.17.l.37.§.nemo qui condemnare.
Si ab executore rei iudicatæ iudicatum uel præceptum sit.C.tt.53.l.6.
Si quidam,non omnes iudicauerint, uel pronunciauerint.ff.l.36.l.37.l.39. li.4.tt.8.l. 18.C.li.7.tt.64.l.4.
Si ex pluribus unus pronunciauit.C.tt.64.l.4.
Si assessores absentibus iudicibus quid statuerint.Nouel.c.60.§.porrò & illud.
Si iudices inter se dissenserint.ff.l.28.l.36.l. 38.l.39.Nouel.c.125.§.si duo aut plures. ff.li.40.tt.1.l.24.
4 *Ex re iudicata,et causa de qua iudicatū est.*
Si de alia re quàm de qua iudex datus est pronunciauit.C.tt.48.l.1.l.3.
Si de alia re quàm petita est sententiam tulit.C.tt.4.l.17.
Si terminos & fines suæ iurisdictionis iudex excessit.ff.li.2.tt.1.l.20.C.tt.64.l.5.
Si summa non sit expressa, uel incerta summa sit,uide s̄. c.26.
Si usuras solui iusserit, donec sors,ī quā reū cōdēnauit,soluatur.C.tt.46.l.1.tt.57.l.j.
Si iusiurandum præstari iusserit, non addito quid præstito uel recusato eo fieri debeat.
C.tt.45.l.11.
Si bona debitorum fideiussoribus addixit,ut ipsi fisco satisfacerent.C.tt.45.l.5.
Si pecuniam interceptam cum pœna inferre iusserit.C.tt.52.l.3.
Si arbiter ad fideiussores probandos datus pronunciauit.ff.Lib.49.tt.2.l.2.
Si sub conditione sententiam tulit. ff.li.49. tt.4.l.1.§.biduum.
Si aduersarium in litis sumptus non condēnauit.C.tt.64.l.10.
Si impossibile quid præcepit, uel cui per rerum naturam pareri non potest.ff. lib.49. tt.8.l.3.
Si factum quid pronunciauit, quod factum non est.C.tt.64.l.2. §. fi.
Si liberum quem pronunciauit qui liber nō est,& ingenuum qui est libertinus. ff. lib. 1.tt.5.l.25.C.tt.45.l.8.
Si contra sententiam prius dictam pronunciauit.C.tt.64.l.1.tt.46.l.4.
Si contra leges & constitutiones iudex pronunciauit.ff.l.27.l.32.lib.49.tt.1.l.19. tt. 8.l.1.§. item cum contra. C.tt.45.l.7. tt. 64.l.2.l.5.Vide insuper s̄.c.25.membr. si de iure dubit.
5 *Ex causa iudicati, & antecedentibus.*
Si exceptio aliqua sit omissa.C.tt.50.l.2.
Si falsus procurator fuerit.C.lib.2. tt.12. l. 24.li.7.tt.56.l.1.
Si procurator a minore 25.annis datus sit.C. li.2.tt.12.l.14.
Si procurator rei pecunia accepta se condēnari passus est.ff.li.44.tt.4.l.9.
Si aduocatus præuaricatus fuerit. C. lib. 2. tt. 7. l. 1.
Si error aduocati interuenit. C.lib.2.tt.9.l. 1.l.3.
Si calculi error interuenit. ff. lib. 49. tt. 8. l.1.§.1.
Si error eius qui preces uel desideria conscripsit interuenit.C.li.2.tt.9.l.2.
Si ex falsis instrumentis iudicatum sit. C.tt. 58.ff.lib.44.tt.1.l.11.
Si ex falso testimonio iudicatum sit. ff.l.33. C.tt.58.l.3.
Si iudex pecunia corruptus sententiam dixit.C.tt.64.l.7.
Si iudex per errorem uel ambitionem sniam dixit.ff.li.36.tt.1.l.65.§. cum prætor.

Si nullo actu ex lege habito, uel cõtra solitũ iudiciorum ordinem prounũciatum sit. ff. li. 49. tt. 1. l. 12. tt. 45. l. 4. l. 7.
Si ordinem in cognoscendo non seruauit iudex. C. tt. 62. l. 1. uide. s. c. 25. mẽb. 1. li. eo.
Reliqua huius generis, uide in præcedentib. de personis & actibus iudiciorum.
6 *Ex specie & qualitate iudicati*. Nõ omnis uox iudicis iudicati obtinet autoritatem. C. tt. 45. l. 7.
De sententia non ritè lata, & quæ est nullius momenti. ff. l. 4. §. condemnatum.
De sententia pro parte inutili. ff. lib. 10. tt. 2. l. 7.
De comminationibus, epistolis, programmatis & subscriptionibus, ne uim rei iudicatę obtineant. C. tt. 57.
Computatio à tabulario facta instar rei iudicatę non obtinet. C. lib. 10. tt. 1. l. 2.
7 *Ex loco in quo iudicatũ uel pronunciatũ est*.
Si non publice, sed in secreto loco, officio eius non præsente sententiam dixit iudex. C. tt. 45. l. 6.
Si alibi quàm ubi se cogniturum dixit, sentẽtiam tulit. C. tt. 43. l. 5.
Custodiæ non solũ ꝓ tribunali, sed & de plano audiri atq; dãnari possunt. ff. li. 48. tt. 18. l. 18. §. fin.
8 *Ex tempore, si diebus feriatis iudicatum sit*. ff. lib. 2. tt. 13. l. 1. §. sed si prætor. l. 6.
Si non intra illud tempus ad quod iudex datus, uel quo iudicare iussus est, sententiam dixit, ff. li. 5. tt. 1. l. 2. §. sed si iudex. l. 49. §. fin. C. tt. 64. l. 6.
Si post sententiam dictam aliquid statuit iudex. C. tt. 45. l. 9. Vide insuper. s. cap. 29. uers. iudex sententiam. &c.
9 *Ex consequentibus iudicatum*.
Si iudex seruus factus sit. C. tt. 46. l. 2.
Si iudex mortuus sit. C. tt. 52. l. 6.
Si tutore condemnato pupillus adoleuerit, aut mortuus sit, aut hæreditate abstentus, ff. lib. 2. tt. 11. l. fi.
Si noua instrumenta inuenta sint. ff. l. 35. lib. 12. tt. 2. l. 31. lib. 44. tt. 2. l. 27. §. fin. l. 30. §. latinus. C. tt. 52. l. 4.
Si sententia mutata sit, uide. s. cap. 26. uers. iudex sententiam, &c.
Si rescriptum contra sententiam sit impetratum. C. lib. 1. tt. 21. l. 1. lib. 7. tt. 50. l. 3.
Si postea pronuncietur iudicatum non esse. ff. lib. 49. tt. 8. l. 1. in prin.
Si condemnatus aliquo modo liberatus sit. ff. l. 4. §. soluisse.
Si res, quam restituere iussus est, interierit. C. tt. 53. l. 7. ff. l. 8.
Si actor rem receperit. C. tt. 52. l. 1.
Si ei cui quis condemnatus est, cautum sit. ff. l. 4. §. ex conuentione. C. tt. 53. l. 2.
Si cum uenditor, uel eius fideiussor euictionis nomine condemnatus esset, rem ipsam euictam, & omnia quæ iure empti continentur, præstare paratus sit. ff. lib. 44. tt. 4. l. 15.
Si condemnatus alio modo quàm per solutionem satisfacere paratus sit. ff. l. 4. §. ait prætor.
Si computare uelit actor. C. tt. 52. l. 2.
Si solutum sit: uide de solutionibus alibi.

DE ACTIONE IVDICATI.

ff. lib. 42. tt. 1. C. lib. 7. tt. 45. cum sequentibus. Cap. XXIX.

1 *Causas ex quibus datur, uide s. ca. proximo*.
2 *Quibus datur actio iudicati?*
De procuratore & domino. ff. li. 3. tt. 3. l. 28.
De actore uniuersitatis. ff. lib. 3. tt. 4. l. 6. §. actor itaq;.
De hæredibus. ff. l. 6. §. fin.
Res inter alios acta, alijs non prodest. C. tt. 56. l. 2.
De socio eius qui appellauit & obtinuit. ff. lib. 49. tt. 1. l. 10. §. quod est rescriptum. C. lib. 7. tt. 68.
De cohærede post uictoriam superuenientę. ff. lib. 10. tt. 2. l. 7.
De eo cui prius condemnatus est reus, quiq; prior egit. ff. l. 19. l. 61.
3 *Aduersus quos datur?*
De procuratore & domino. ff. l. 4. in princ. li. 3. tt. 3. l. 28. § fin. l. 31. in prin. l. 61. l. 76.
De tutore & curatore. ff. l. 4. §. tutor quoq;.
De actore uniuersitatis, & ipsa uniuersitate. ff. l. 4. §. actor.
De hæredibus. ff. l. 6. §. fin.
De pluribus una sententia condemnatis, & de eo qui suã partẽ soluit. ff. l. 43. lib. 49. tt. 1. l. 10 §. quoties. C. tt. 55.
Res inter alios iudicata, alijs non præiudicat.

cat.ff.l.63.tota.lib.44.tt.1.l.10.tt.2.l.1.l. 29.in prin.C.tt.56.tt.60.

De hærede instituto, condemnato & substitu to.ff.l.44.

4 *Quid ueniat in eam?*

Rei persecutionem continet.ff.l.6.§.fin.

De eo quod interest, quid sit.C.tt.47.l.1.

De eo quod facere potest.ff.l.6.in prin.l.18. uide insuper alibi.

Si plures una sententia cõdemnati sint, uide paulò supius, uers.de pluribus una, &c.

Si diuersis summis condemnatus est, minima debetur.ff.l.38.§.fin.

Si in decem aut ut noxę dedat, condemnatus est. ff.l.6.§.decem.

De usuris rei iudicatę ff.l.64.li.22.tt.1.l.1. §.nec tamen iudex.C.tt.46.l.1.tt.54.lib. 4.tt.32.l.13.§.fi.

An appellatione interposita medij temporis usuræ debeãtur.ff.lib.49.tt.1.l.24.i prin.

5 *Quando & quandiu competat?*

Condemnato tempus ad solutionem dandũ est.ff.l.31.

Si quis condemnatus est ut intra certos dies soluat, unde ei tẽpus iudicati actionis cõputandum.ff.l.4.§.si quis condemnat.

Intra dies constitutos iudicati agi non potest.ff.l.7.

Tempus quod datur iudicato, etiam successo rib.eius competit.ff.l.29.

Perpetua est.ff.l.6.§.fin.

6 *Adfinita remedia.*

Si causa iudicati nouata est, ex stipulatu est actio.ff l.4.§.si ex conuentione.lib.46.tt. 2.l.8.§.idem Celsus.C.tt.53.l.2.

Si antea iudicatum solui satisdatum est, etiã ex illa stipulatione agi potest: de qua uide.s.cap.18.lib.eod.

De bonis iudicati propria authoritate distra hendis.ff.l.6.§.qui iudicati.

DE EXCEPTIONE REI IVdicatæ.ff.lib.44.tt.2. Cap. XXX.

¶ I. *Causa ex qua datur.*

Si eadem questio inter easdem personas reuocatur.l.3.l.7.§.si ancillam.§.& gñalr.

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona eius qui reuocat, seu actoris.*

De eo qui rem antea in iudicium deduxit. l. 4.l.11.§.hoc iure.

De procuratore, tutore, curatore & actore municipij, qui antea egerunt.l. 11.§. hoc iure.

De eo cum quo antea actum est, si emissa pos sessione agat cum eo qui antea petijt.l.9. §.fi.l.19.l.30.§.j.usq; ad fin. legis.

De alio quam eo qui antea egit.l. 1. in prin. l.27. C.li.7.tt.56.l.1.uide insuper.s.cap. prox.membr.3.uers.res inter alios, &c.

Si inter hęredes actum sit, an pręiudicetur le gatarijs, & ijs quibus libertas testamento relicta est.ff.lib.49.tt.1.l.14.

Si legatarius egit, an præiudicet ei cui libertas testamento relicta est.l.1.

Si emptor egit, an ꝓiudicet auctori.l.9.§.fin.

Si auctor egit, an præiudicet emptori.l.9.§. fin.l.11.§.si egero.

Si is qui rem pignori dedit egit, an præindi cet ei cui res pignori data est. l.11.§.fin. l.29.§.fin.

De successore eius qui antea egit.l.28.

De cohærede eius qui antea egit.l.29.

2 *Ex persona rei conuenti.*

Si alius nunc conueniatur.l.14.in prin.l.17.

Si cum antea cum auctore actum esset, nunc cum emptore agatur, uel contrà.l.9.§.fin. l.10.l.11.§.item Iulianus.§.si egero.

Si cum antea à filiofamiliàs, nunc à patre pe tatur.l.11.§.si quis hominem.

Si cum antea reus principalis, nũc fideiussor conueniatur.l.21.§.fin.

Si cohæres prioris rei conueniatur.l.22.

Si contra eum qui in priore iudicio defensor fuit agatur. l. 11.§. hoc iure. uers. ex persona.

3 *Ex re qua petitur.* Si alia res nunc quàm prius petatur.l.5.§.rectéq;.l.12.l.13.l.14. §.1.l.20.l.21.in prin. l.27.C. lib.3. tt.1. l.2.

Si cũ antea egisset, ius sibi esse ædes suas ad decẽ pedes tollendi, nunc ad uiginti agat. l.36.in prin.

Si cum antea gregem petijsset, nunc ancto nel deminuto grege rursus agat.l. 21.§.si petiero.

Si cum Stichum & Pãphilum antea petijsset, nunc alterum tãtũ petat.l.21.§. si Stichũ.

Si cum antea usuras petijsset, nũc sortem petat.

DE EXECVTIONE REI iudicatæ, & si quis ius dicenti non obtemperauerit. Cap. XXXI.

¶ *I. De executione sententiæ.*

1 *Quid sit executio, & executor.*
C.lib.7.tt.53.l.8.

2 *Causæ ex quibus ex quendam.*
Si lata sententia non sit appellatum, uel appellatio sit deserta. C.lib.7.tt.62.l.8. Distinctiones uide s. c.28.

3 *Quibus competat ius exequendi, & per quos?*
De eo qui iudicem dedit.ff.lib.42.tt.1.l.15. in prin.
Sententia Romæ lata, potest in prouinciis p præsides executioni mandari.ff.lib.42.tt.1.l.15.§.sententiam.
De iudicis præfectiano, palatino uel milite. C.li.1.tt.41.l.8.lib.3.tt.13.l.5.
De eo cui primùm traditus est reus custodiédus.C.li.3.tt.2 l.1.
De reliquis, uide s.lib.1.cap.8.
De sententia arbitri compromissarij exequenda.C.lib.2.tt.55.l.5.§.sed in hac qui dem.

4 *Vbi executio facienda est.*
ff.lib.5.tt.1.l.38.l.45.§.fin.l.50. in princ. l.51.l.52.

5 *Quando executio facienda?*
Non ante rem iudicatam. C. lib. 7. tt. 53. l. 1.
De condemnato tempus ad soluendum dando.ff.lib.42.tt.1.l 2.l.29.l.31.de offi.iud. §.etsi in rem.ibi, Sed si possessor. ff. lib. 5. tt.1.l.21.

6 *Quomodo executio facienda?*
De manu militari.ff.li.6.tt.1.l.68.
De capiendis pignoribus, distrahendis uel addicendis.ff.li.42.tt.1.l.15.§. in uenditione usque ad §.sic quoque.§.sed etsi pecunia.l.31.l.40.l.58.C.li.7.tt 53.l.2.l.3. l.4.l.9.li.8.tt.5.l.2.
De nomine iure pignoris capiendo. ff. li.42. tt.1.l.15.§.sic quoque.usq; ad fin.legis.l. 16.C.li.7.tt.53.l.5.
Si condemnatus possit uel non possit restituere.ff.li.6.tt.1.l.68.
De iis quæ condemnato debentur retinendis.C.li.7.tt.53.l.4.

7 *Euentus.*
Si ab executione sit appellatum, quid iuris? C.li.7.tt.65.l.5.
De pœna executorum, & de iis remouendis, aliisq; subrogandis.C.li.3. tt.2. l.2.

¶ *II. Si quis ius dicenti non obtemperauerit.*
ff.lib.2.tt.3.

1 *Causæ ex quibus hoc iudicium datur.*
Si quis magistratui ius dicenti non obtemperat, licet ei magistratui inobedientem punire, & sic iurisdictionem suam pœnali iudicio defendere.l.1.in prin.
Declaratur & distinguitur.l.1.§.1.lib.42.tt. 1.l.53.

2 *Quibus competat hoc iudicium & ius defendendi suam iurisdictionem?*
Omnibus magistratibus.l.1.in prin.

3 *Aduersus quos competat?*
De procuratore, tutore & curatore nó obtéperáte, & ipso domino.l.1.§.fi.pcurator.
De actore nó obtéperáte.l.j.§.nó solùm.
De heredibus.l.1.§.fi.

4 *Quid ueniat in hoc iudicium?*
Quanti ea res est.l.1.§. fi.
Litis damno coercetur contumax.ff.li.42.tt. 1.l.53.in prin.

5 *Quamdiu competat?*
Annale est.l.1.§. fi.

DE SVMPTIBVS ET EXpensis litis uictori à uicto restituendis. Cap. XXXII.

1 *Causa ex quibus restituendi.*
Si temerè & iniustè litem mouerit. Inst. lib. 4.tt. 16.§.hęc autem omnia.uers.& uti improbus.ff.li.5.tt.1.l.79.in prin.C.li.3.tt. 1.l.11.§.Siue autem alterutra.li.7. tt.51. l.4.Nouell.c.112.§. cæterùm ad.

DISTINGVITVR.

Si iudex uictum in expensas non condemnauit.C.li.7.tt.51.l.3.
Si ipse uel aduersarius eius priuilegium habeat, ne expésas soluat.C.li.7. tt.51.l.5.

2 *Quid & quantum restituendum.*
In quantum aduersarius iurauerit.C.li.3.tt. 1.l.11.§.siue autem alterutra.l.13.Nouel. ca.53.§. quam rem miserantes. c.82. §.ut autem omnimodo.

De æstimatiõe iudicis. C. li. 7. tt. 51. l. 4. §. fi.
De decima parte rei petitæ. Nouell. c. 112. §. cęterum ad.

DE EXCEPTIONE QVOD quisque iuris in alterum statuit, ut ipse eodẽ iure utat. ff. lib. 2. tt. 2. Cap. XXXIII.

1 *Ratio & usus huius exceptionis.*
l. 1. in prin. §. scilicet. l. 2.
2 *Causa ex qua competit.*
Si quid noui iuris quis aduersus aliquem statuit, uel impetrauit. l. 1. §. qui magistrat.
DISTINGVITVR:
Si assessor statuit. l. 2.
Si per imprudentiam statuit. l. 2.
Si inutiliter statuit, uel impetrauit, nec habuit effectum. l. 1. §. hæc autem.
Si impetrato non fit usus. l. 3. §. sed & fine.
Si non postulans impetrauit. l. 3. in prin.
Si dum utitur beneficio huius edicti, impetrauit l. 4.
Si solutum fit, ex hoc iure repeti non potest. l. 3. §. fin.
3 *Quibus detur hæc exceptio?*
De quocunque etiam alio quàm eo contra quem impetrauit. l. 3. §. hæc pœna. §. si is pro quo.
4 *Aduersus quos datur?*
De magistratu & assessore statuente. l. 2.
De domino & procuratore impetrante, itẽ de tutore & curatore. l. 3. §. si procurator.
De patre. l. 3. §. si filius.
De hæredibus. l. 3. §. quòd autem.
De fideiussore reo impetrante, & contrà de reo impetrante fideiussore. l. 3. §. si is pro quo.
5 *In quibus causis & actionibus locum habeat hæc exceptio?*
Non solum in his actionibus pati debet pœnam huius edicti, quas tunc cum in edictum incidit, habuit, uerum & si quæ postea ei adquirentur. l. 3. §. illud.

DE COMPROMISSIS. ff. lib. 4. tt. 8. C. li. 2. tt. 55. Cap. XXXIIII.

Sequitur ultima pars tractatus de iudiciis, nempe simile iudiciorum, quod est compromissum.

¶ I. *Compromissum ad similitudinem iudiciorum redigitur, & pertinet ad finiendas lites.*
ff. l. 1. l. 37.
¶ II. *An sit utile compromissum.*
ff. l. 1. Distinguitur.
1 *Ex persona compromittentis.*
De seruo. ff. l. 32. §. si seruus.
De pupillo. ff. l. 35.
De muliere, alterius nomine compromittẽte. ff. l. 32. §. si mulier.
De procuratore, de rato non cauente. ff. l. 32. §. penul.
De legato. ff. l. 32. § si quis Romæ, usque ad §. si is faciat.
2 *Ex persona eius in quem compromittitur.*
De seruo. ff. l. 7. §. in summa. l. 8. l. 9. in prin.
De libertino. ff. l. 7. in prin.
De filiofamilias. ff. l. 5. l. 6.
De minore uigintiquinque annis. ff. l. 15. §. fin. l. 41.
De pupillo, furioso, surdo & muto. ff. l. 9. §. sed neque.
De muliere. C. l. 6.
De ignominioso, & eo cuius sordes & turpitudo est manifesta. ff. l. 7. in prin. l. 9. §. fi.
De iudice eius causæ cuius gratia compromittitur. ff l. 9 §. si quis iudex.
De pluribus numero pari uel impari ff. l. 17. §. si in duos, usque ad §. fi.
De filio alterius litigatoris. ff. l. 6.
De eo cuius res est de qua compromittitur. ff. l. 51.
Si in Titium aut Seium compromittatur. ff. l. 17. §. item Pomponius.
3 *Ex re seu causa de qua compromittitur.*
Si de famoso delicto, aut de ea re, de qua publicum iudicium est. ff. l. 32. §. Iulianus in. distinctò.
Si de populari actione. ff. l. 32. §. idem dicendum.
Si de causa liberali, ingenuitatis, libertinitatis, & si ex causa fideicommissi libertas uindicatur. ff. l. 32. §. de liberali causa.
Si de uacua possessione danda. ff. l. 32. §. arbitro.
Si de unius solum controuersiis, & de una re fit

re sit compromissum.ff.l.13.§. idem Pomponius.l.2 1.§.plenum.

4 *Ex re compromissa & forma.*

Pleni compromissi definitio & species. ff.l. 13.§.idem Pomponius.l.2 1.§.plenum.l. 3 1.§.fin.

Vt exprimatur res de qua compromittitur. ff.l.2 1.§.plenum.

Si ita compromissum sit, ut certã sententiam dicat arbiter.ff.l.19.in prin.

Si ita, ut quod Titio placet, Seius pronunciet.ff.l.17.§.item Pomponius.

Si in duos sit compromissum, ita ut si dissentiant, tertium assumant. ff.l.17.§.si in duos.

Si pœna compromisso nulla sit inserta, inutile est compromissum.ff.l.3.§.ait prętor.l. 27.§.fin.l.32.§.non cogatur.§.summa rei C.l.5.Nouell.c.82.§.quoniam uerò usq; ad §.atque ut omnibus.

De poena compromittenda.

An ergo si pœna compromisso inserta sit, utile sit compromissum?

Distingvitvr.

Ex re pœna nomine promissa.

Si alia res quàm numaria pœnæ nomine sit promissa.ff.l.11.§.& quod ait prætor.

Si alter rem, alter pecuniam promiserit. ff. l.11.§.quid ergo.

Si incerta summa sit promissa, ut puta quanti ea res erit.ff.l.28.

Si maior uel minor sit pœna, quàm res de qua agitur.ff.l.32.in prin.ff.lib.44.tit.4.l. 4.§.item quæritur.

Si cum ambo debitores inuicem essent, pacti sint ne petatur, si sententiæ paritum non sit.ff.l.11.§.interdum.

Ex reliquis contingentibus.

Si alter tantum pœnam promiserit. ff.l.11. §.item Iulianus.l.13.§.idem Pōponius.

Si sub cōditione pęna promissa sit.ff.l.11.§. fi.l.12.

Si res apud arbitrũ deposita sit, ita ut ei detur qui uicisset, uel ne daret ei qui sententiæ nō paruisset.ff.l.11.§.quid ergo si.

5 *Ex consequentibus compromissum.*

Si alter litigatorũ decesserit. ff.l.27.§.si hęredis.l.32.§.summa.l.49.§.fi.

Si is qui cum defuncto compromiserat, hæreditatis controuersiam moueat. ff.l.32. §.si is faciat.

Si is qui compromisit, in legationem ueniat. ff.l.32.§.item siquis Romæ.usq; ad §. si is faciat.

Si is qui compromisit, bonis suis cesserit. ff. l.17.in prin.

Si alter ex litigatorib. facere cœperit.ff.l. 47.§.fi.l.48.

Si fideiussores decesserint.ff.l.26.

Si pœna acceptolata sit.ff.l.13.in prin.

Si dies compromissi finitus sit.ff.l.21.§.Papinianus.l.32.§. summa, uide insuper j.de die proferenda.c.eod.

Si compromissum solutum sit acceptilatione iudicio uel pacto.ff.l.32.§.summa rei.

Si alter litigatorum rem in iudicium deducit.ff.l.30.

Si de negocio transactum sit, uel homo mortuus.ff.l.32.§.item non est cogendus.

¶ III. *De arbitro à pratore cogendo ut sententiam dicat.*

I. *Causa ex quibus cogendus?*

Si arbitrium in se receperit.ff.l.3.§.tametsi. §.ait prætor.l.21.§.si quis ex litigat.uer. sed hoc ita demum.

Declaratur quid sit recipere arbitrium. ff.l. 13.§.recepisse.

Distingvitvr.

1 *Ex persona recipientis.* Cuiuscunq; sit dignitatis etiam consularis, nihil interest, nisi fortè in aliquo magistratu uel potestate positus sit, ut consul & prætor. ff.l.3. §.fi.l.4.

De sacerdote.ff.l.32.§.sacerdotio.

De filiofamilias.ff.l.5.l.6.

De muliere.C.l.6.

De reliquis, uide supra ex persona eius in quem compromissum est.

2 *Ex antecedentibus.* Si non sit in illũ cōpromissum.ff.l.11.§.1.l.32.§.summa.

Si inutile sit compromissum, uel irritum, ut de præcedentiũ.

Si in eum & seruum si compromissum ff.l.7. §.fi.l.8.

3 *Ex consequentibus.*

Si arbiter à litigatoribus fuerit infamatus: uel.

Si litigatores sprtã eius autoritate, ad iudicium uel alium arbitrium ierint, postea redierint.ff.l.9.§.fin.l.10.l.11. in princ.

l.15.§.ut puta.l.17.§.si multò.
Si inimicitiæ capitales inter arbitrum & litigatores intercesserint: item.
Si ualetudo superueniens eum impediat, aut negociorum suorum occupatio, urgens profectio, munus aliquod reip. causa; aut alia aliqua incommoditas superueniens. ff.l.15.l.16.
Si iudiciũ suo nomine hēt.ff.l.16.§.arbiter.
Si sententiam suam dixit.ff.l.19.in princip. §.dicere.
De reliquis, uide paulo superius ex consequentibus compromissum.

II. Qui cogendi?

Si plures receperint, ut aut omnes cogantur, aut nullus.ff.l.17.§.item si plures.usq; ad §.fi.l.32.§.eum in plures.
De reliquis, uide s̄.ex persona recipientis.

III. Quando cogendus?

Non nisi conditio, sub qua pœna promissa est, extiterit.ff.l.11.§.fin.l.12.
Quando & quibus diebus sententiam dicere cogendus sit: uide infra, quando sententia ferenda.

IIII. Antecedentia.

Non nisi causa cognita cogendus est.ff.l.15.in princ.

V. Modus cogendi.

De inuestigando eo si se celauerit, & mulcta aduersus eum dicenda.ff.l.32.§.si arbiter.

¶ *IIII. De sententia ab arbitro ferenda & pronuncianda.*

1 *Definitio*, quid sit dicere sententiam? ff.l.19.§.dicere.
2 *Antecedentia.*
De uocandis litigatoribus.ff.l.32.§.si domini.l.49.§.arbiter.
3 *Quando sententia ferenda.*
De die ab arbitro statuenda, si compromissum sine die factum est.ff.l.14.l.33.

DE DIE PROFERENDA.

Causæ ex quibus dies proferenda.

Si dies compromissi exiturus est ante rem confectam.ff.l.11.§.fi.l.12.l.16.§.fi.

DISTINGVITVR.

Si in compromisso de die proferenda cautũ non est.ff.l.16.§.fi.l.32.§.fi.l.50.
Si cautum quidem sit in compromisso de die proferenda, sed litigatores postea proferri eam nolint.ff.l.33.

Modus proferendæ diei.

De iussu arbitri.ff.l.32.§.dies compromissi.
Diem proferre uel præsens, uel absens, uel per nuncium, uel per epistolam potest.ff.l.27.in prin.

Euentus prolatæ diei.

Si dies fuerit prolata, perinde ac ab initio p̄ fideiussores cauendum.ff.l.25.§.fi.l.26.
Alterius mora alteri ad pœnam committendam prodest.ff.l.39.§.fi.
4 *Quibus præsentibus ferenda sententia?*
De præsentia litigatorum & curatorum.ff.l.27.§.si quis litigatorum.usq; ad §.& si q̄s præsens.l.47.l.48.l.49.in prin.
5 *Reliqua deferenda sententia.*
Vide j.cap.proximo.

¶ *V. Effectus compromissi.*

Tempus præscriptionis interrumpitur. C.l.5.§.plenius.
Si quid apud arbitros compromissarios professum uel attestatum est in factum respiciens, eo inordinariis iudiciis uti possumus.C.l.5.§.fi.
De sententia arbitri exequẽda. C.l.5.§.sed in hac quidem.

DE ACTIONIBVS EX COMPROMISSO COMPETENTIBVS. Cap. XXXV.

¶ *I. Quæ actio ex compromisso competat?*

Non datur hinc iudicati neque actio, neque exceptio: Sed tantum pœnæ petitio, si pœna compromissa est.ff.l.2.C.l.1. Nouell. c.82.§.quoniam uerò.usque ad §.atqui ut omnibus.
Si uerò pœna compromissa non sit, tunc subdistinguitur.
Si cũ iuramento compromissum est.C.l.4.in prin.usq; ad §.fi.l.5.§.altera.Nouel.c.82.§.quoniam uerò.uers.& quia cognouimus.uers.scientibus his qui.
Si sine iuramento compromissum est.ff.l.27.§.fi.C.l.5.in prin.§.altera.
Si sententię a partibus subscriptum sit.l.4.§.si quis autem.l.5.§.1.
Si silentio sententiam partes roborauerint.nec intra decẽ dies recusauerint. C.l.5.§.fin

sin autem post.
Si istorum nihil factū sit, sed altera pars intra legitimum tempus sententiam recusauerit: nec actio nec exceptio hinc nascitur C.l.5.§.altera autem.

¶ II. *Causæ ex quibus actio competit?*

Si litigator intra diem compromissi uel loco statuto non adfuerit. ff. l.21. §.si intra. usque ad §.fi.l.27.§.si quis litigatorum.l.39.§.fi.l.40 l.50.C.l.2.
Si arbitrum uel aduocatū diuersæ partis corrupit, uel alium cui causa commissa erat: idq; sine pecunia, siue ambitione.ff.l.31.§.& ideo siue arbitrum.C.l.3.
Si quid dolo malo fecit.ff.l.31.tota.C.l.3.
Si arbitrum sententiam dicere prohibuit. ff. l.27.§.si quis præsens.
Si testium nomina non exhibuerit.ff.l.39.§.quo in numero.
Si non soluat, uel operam præbeat.ff.l.39.
Si rem in iudicium deducat.ff.l.21.§.plenū.uers.sed si fortè.l.30.l.43.ff.lib.44.tit.4.l.4.§.item quæritur.
Si cum ita pronunciasset arbiter, nihil uideri, Titium debere Seio, Seius non uetitus petere, petierit.ff.l.21.§.si arbiter.
Si sententiæ arbitri non paruerit, & contra compromissum fecerit.ff.l.44. Distinguitur.l.39.in prin.

1 *Ex re seu sententia cui non paruit.*

Qualis sit snīa, nihil refert.ff. l.19. in princ.
Si iniqua sit, & minus probabilis. ff. l.27. §. stari.
Si inhonestum quid iusserit.ff.l.21.§.nō debent.
Si incerta sit sententia. Vt quantum ei debes redde, diuisioni uestræ stari placet, pro ea parte quam creditoribus tuis soluisti accipe.ff.l.21. §.Pomponius.
Si diuersas sententias arbitri dixerint. ff. l.27.§.si plures, usque ad §.si quis litigatorum: tunc maioris partis arbitrio standū est.ff.l.17.§.in ipeti.l.18.l.27.§.si plures.
Si ea statuit, uel de iis controuersiis sententiam tulit, de quibus ut pronunciaret cōpromissum non est.ff.l.21.§.item si arbiter.l.32.§.de offō.§.itē si iubeat.§.fi.l.46
Si in diem constituat.ff.l.14.
Si diem compromissi proferat, cū de eo non esset compromissum, uide supra ca.prox. membr. De die proferenda.
Si compromissum minuat, uel mutet.ff.l.25 §.hæc autem clausula.
Si pœnam ex compromisso peti uetuerit. ff. l.21.§.item si arbiter.
Si dominos ipsos per procuratores agere uolentes adesse iusserit.ff.l.32.§.si domini.
Si post diem compromissi litigatorem adesse iusserit.ff.l.21.§.si intra diem.
Si ad iudicem de hoc eundum, uel in arbitrū compromittendum dicat: item si ut arbitrio Publij Meuii fundus tradatur, uel satisdetur.ff.l.32.§.quæsitum est de sententia. usque ad §.item si iubeat.l.45.
Si iubeat sibi alium coniungi.ff.l.32.§.item si iubeat.
Si solutioni diem statuat.ff.l.21.§.solutioni.
Si quem à ratione tutelæ minoris absoluat. ff.l.3.in princ.
Si pœnam constituat, si contra sententiā fiat. ff.l.39.§.siquidem &.
Si pœnam fisco dari, si nō fiat, iubeat.ff.l.42.

2 *Ex antecedentibus.*

Si pœna semel commissa sit.ff.l.34.§.fi.
Si compromissum inutile sit, uide s.ca.prox.
Si cum in plures esset compromissum, unus tantum pronunciauit.ff.l.7.§.fi.l.8.l.32.§.cum in plures.
Si cum in tres esset compromissum, tertius à reliquis dissentiat, uel absens sit.ff.l.17.§.fin.
Si alius quàm in quem cōpromissum est pronunciauit.ff.l.45.
Si arbiter, ne sententiam diceret, testationibus sit conuentus.ff.l.32.§.cum quidam.
Si sordes uel gratia arbitri intercessit.C.l.3.
Si dolus aduersarij interuenit.ff.l.31.i prin.
Si non die compromissi pronunciauit. C. l.1.§.fin.uide supra cap. prox. de die proferenda.
Si de quibusdam in die cōpromissi, de quibusdam in die prolata sententiam dixit. ff.l.25. in princ.
Si diebus feriatis sententiam tulit.ff.l.13. §. fin.l.36.
Si sententiam dictam mutauit.ff.l.19. §. unde uidendum.l.20.l.21.in prin.
Si grauatus a sententia appellauit.C.l.1. in princ.

2 *Ex causa propter quam non paruit.*

Si per stipulatorem factum sit quo minus pareret. ff.l.23.§.idem ait. usque ad fi. legis l.31.in prin.l.40.§.fi.
Si per arbitrum steterit. ff.l.40.
Si ob aduersam ualetudinē non paret cōpromisso. ff.lib.44.tt.4.l.4.§.si in arbitrum.
Si decesserit antequā pareat. ff.l.27.§.si hæredis.

4 *Ex persona eius qui non paret.*

Si alter reus stipulandi, qui non compromisit, contra compromissum petat. ff.l.34.
Si hæres petat. ff.l.37.
Si unus hæredum non pareat, alter pareat. ff.lib.45.tt.1.l.5.§.fi.

5 *Ex persona eius à quo petitur.*

Si à fideiussore, uel à reo, qui non compromisit, petatur. ff.l.29.l.34.

6 *Ex tempore quo non paret, & quando sententia arbitri parendum.*

ff.l.21.§.fi.cum trib.ll.sequentib.l.52.

7 *Ex euentu facti, & consequentib.*

Si aduersarii nihil interfit, sententiæ arbitri non stari. ff.l.38.
Si postea parere sit paratus, uide paulò superius ex tempore quo non paret.

DE MISSIONE IN POSSESsionem bonorum rei seruandæ causa.

ff.li.42.tt.4.& tt.5. C.li.7.tt.72.

Cap. XXXVI.

Si reus latitat, uel nō defenditur, uel sententiæ non paret, creditoris in bona eius mittuntur, bonis curator datur, bona uēduntur, &c. Ergo missio in bonorum possessionem debitoris, & uenditio bonorum, &c. ob contumaciam fit debitoris, & executionis speciē continet. Proinde ad rem iudiciariam pertinet locus hic, nec a iudiciorum tractatu separandus.

¶ *I. Species cognatæ missionis in possessionem bonorum rei seruandæ causa.*

Legatorum seruandorum causa, & uētris nomine missio. ff.tt.4.l.1.

¶ *II. Causæ ex quibus fit missio rei seruandæ causa.*

Si reus latitat, potestatem sui non facit, nec defenditur, uide paulò inferius.
Si reus præsens sit, sed pupillus sit uel minor uigintiquinque annis, nec tutorem uel curatorem à quo defendatur habeat. ff. tt.4.l.10.tt.5.l.5.
Si debitoris bona uacātia sint, nec à fisco occupentur. C.l.5.l.6.
Si incertum sit, hæres extiturus sit necne. ff. tt.4.l.8.l.9.tt.5.l.4.tt.8.l.1.in princ.
Si hæres quasi suspectus à creditoribus hæreditariis postulatus, & a prætore satisdare iussus, non satisdat: bona hæreditaria possidentur & ueneunt. ff.tt.6.l.16.
Si reus latitat, nec sui potestatem facit, nec defenditur, actor in bona eius mittitur. ff. tt.4.l.2.in princ.l.7 §.1.lib.2.tt.4.l.19. C.l.9.lib.3.tt.19.l.2.§.fi.

DECLARATVR.

Quid sit latitare. ff.tt.4.l.7.§.quid sit latitare.§.utrum ergo.uers.fi.§.illud sciendum tt.6.l.21.
Quid sit potestatem sui non facere. ff.tt.4.l.2.§.1.
Quid sit non defendi. ff.tt.4.l.2.§.defendi. lib.50.tt.17.l.52.

DISTINGVITVR
sequentibus modis.

1 *Ex persona latitantis, nec defensi.*

Si pupillus sit. ff.tt.4.l.3.l.4.l.5.l.19.tt.5.l.6.in princ.
Si maior sit uigintiquinque annis. ff.tt.5.l.5.
Si furiosus sit. ff.tt.4.l.5.§.1.uers.fi.l.7.§.adeò autem, usq; ad §.illud sciendum.
Si prodigus sit, uel alias sub cura alterius. ff. tt.4.l.7.§.planè interdum.
Si ab hostibus captus sit, uel reipub.causa absit, uide paulò infra.

2 *Ex causa propter quam sui potestatem non facit.*

Si non latitat, sed ex alia causa absit. ff.tt.4.l.2.§.1.l.13.
Si non fraudationis causa latitat. ff.tt.4.l.7.§.1.cum hoc edictum.§.quid sit autem: §.adeò autem.
Si non propter creditores latitat, uel nō propter omnes. ff.tt.4.l.7.§.sed & his qui. cū sequentib.§.illud sciendum, uers.& posse quem.
Si reipub.causa absit. ff tt.6.l.20.
Si ab hostibus captus sit. ff.tt.4.l.6.§.fina.tt.6.l.fin.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si non diu latitat. ff.tt.4.l.7.§.utrum ergo. uers.

uerf.latitare.
Si debitor non sit,& actio per exceptionem elidi posit.ff.tt.4.l.7.§ si in diem.C.l.9. Vide insuper infra qui mittendi.uersi.de eo cui defunct.
Si in diem uel sub cõditione debeatur. ff.tt. 4.l.7.§.si in diem lib.15.tt.j.l.50.§.i.
Si cum actione de peculio conueniatur, nihil sit in peculio.ff.tt.4.l.7.§.si quis actione.lib.15.tit.i.l.50.in prin.
Si præsens iudicium suscipere compelli non possit.ff.lib.5.tt.i.l.3.
Si nondum per sententiam à iudice sit condemnatus.Nouell.c.53.§.ubi uerò semel uerf.ne igitur latitante.
Si in rem actione conueniatur.ff.tt.4.l.7.§. item uideamus.
Si latitans nihilominus defendatur, uel postea se defendere paratus sit, aut soluere. ff.tt.4.l.2.in prin.§.defendi.§.fin. l.5.in prin.§.prætor.cum §.sequẽte.tt.5.l.4.§. fin.tt.6.l.18.§.fi.tt.3.l.3.l.5.C.tt 71.l.2. tt.39.l.8.§.sed & si quis non per uim.Nouell.c.53.§.ubi uerò semel.uer.& si post hæc ille.
Si antea sit defensus.ff.tt.4.l.2 § fin.

¶ *III. Qui in bona sint mittendi?*

Si unus mitti petierit, an omnes sint mittendi?ff.tt.5.l.12.in prin.usque ad §. is qui. C.l.10.
De ijs quorum causa non latitat reus. ff. tt. 4.l.7.§. utrum ergo. §. illud sciendum. uerf.fin.
De ijs quibus in diem uel sub cõditione debetur.ff.tt.4.l.6.in prin.l.7.§.si in diem.l. 14.§.fin.
De eo cui defunctus cum moreretur, daturũ se promisit.item.
De eo qui pro defuncto fideiussit, postquã mortem eius soluit.ff.tt.5.l.7.

¶ *IIII. In quæ bona sint mittendi creditores, & quæ bona uendenda.*

Si in rem agatur, sola res petita possidenda est.ff.tt.4.l.7.§ item uideamus.
Si hæreditas petatur, solæ res hæreditariæ sunt possidendæ.ff.tt.4.l.7.§.idem Celsus.§.fin.
Si pater bonis cessit, bona filii emancipati non inquietanda.C.tt.71.l.3.
Si pater in cuius bona missio facta est, impuberi filij substituit: an & quatenus pupilli & substituti bona inquietãda.ff:tt.6.l.13.
De bonis patris & filij pupilli nomine patris conuenti.ff.tt.4.l.3.in prin.tt.6.l. 13.
De bonis quæ sub iurisdictione eius qui in possessionem ire iubet, non sunt sita.ff.tt. 5.l.12.§.is qui.
De usufructu.ff.tt.5.l.8.in prin.
De fructibus ex rebus debitoris perceptis. ff.tt.5.l.8.§.i.
De iis quæ in fraudem creditorum alienata sunt.uide infra lib.24.cap.15.
De eo quod defunctus in creditorum fraudẽ gessit, si hæredis bona ueneunt. ff. tt.9. l. 10.§.si fraudator.
De eo quod is qui hæreditate se abstinuit, uni creditorum soluit.ff.tt.5.l.6.§.i.cum sequentibus.lib.4.tt.4.l.22.l.31

¶ *V. Euentus & iura missi.*

Si missus ingredi in bona prohibeatur, datur in prohibentem actio quanti ea res est. ff. tt.4.l.14.de qua uide infra lib.23.cap.18
Si creditor missus bona non possedit, fortè quia nihil est quod possideri possit, uel ob latronum potentiam,&c.ff.tt.4.l. 12. §.fi.l.13.
De bonis creditoribus non addicendis:& ne iure dominii ea detineant.C.tt.71.l.4.tt. 72.l.6.l.8.
De alendis creditoribus ex bonis.ff.tt.4.l.7 in prin.
De alẽdo pupillo debitore, cuius bona possidẽtur ex bonis.ff.tt.6.l.18.in prin.l.24.
De rationibus & instrumẽtis debitoris, quid iuris creditoribus in iis cõpetat.ff.tt.5.l.15
De fructibus à creditore perceptis, restituendis.item:
De præstando si causam possessionis deteriorem fecerit creditor.item:
De impensis, quas fecit creditor, ei restituẽdis.uide infra cap ptox.

¶ *VI. Ad fine remedium.*

De comprehendendo & cogendo reo ut se repræsentet: itẽ de pronunciando absente reo. C.tt.43.l.8.Nouell.c.53.§.ubi uerò semel. uide supra de edicto peréptorio. lib.eo.
De curatore bonis dando, bonisq; uendendis, uide infra.

DE ACTIONIBUS OB FRVctus perceptos, causam possessionis deteriorem factam, & sumptus factos à creditoribus missis. ff. tt. 5. Cap. XXXVII.

¶ *De actione ob fructus à creditore perceptos.*

I. Causa huius actionis.

Si quos fructus ex bonis debitoris creditor percepit, ut restituat. l. 9. in prin. l. 14. §. i.

Distinguitur sequentibus modis.

Si non fructus, sed alia res ad creditorem ex debitoris bonis peruenit. l. 9. §. i. l. 14. §. i.

Si ex compromisso uel alio casu pœnam est consecutus. l. 9. §. i.

Si ob nimiam cõtumaciam debitoris in possessionem inductus est. ff. tt. 4. l. 7. §. fin.

Si nondum aliquid consequutus est. l. 14. §. si autem.

II. Quibus competit?

De eo ad quem ea res pertinet. l. 9. in prin.

De debitore & curatore bonis dato. l. 9. §. his uerbis.

De hæredibus l. 9. §. hæ actiones.

III. Aduersus quos competit?

De hæredibus. l. 9. §. hæ actiones.

IIII. Quid ueniat in ea?

De omni quod in negotiorũ gestorum actionem ueniret, si ea agi liceret. l. 14. §. fi.

De eo quod ad creditorem peruenit. l. 14. §. 1. Distinguitur supra.

De eo quod nõdũ cõsecutus ẽ. l. 14. §. si aũt.

V. Quamdiu competit?

Perpetua est. l. 9. §. hæ actiones.

VI. Quæ actio competit?

In factum actio. l. 9. in prin. l. 14. §. fin.

¶ *Si causa possessionis dolo creditoris deterior facta sit.*

I Causa huius actionis.

Si causa possessionis dolo creditoris deterior sit facta. l. 9. in prin.

DISTINGVITVR SEQVENtibus modis.

Si non dolo, sed culpa creditoris deterior sit facta. l. 9. §. est præterea.

Si neque uendidit, neque locauit bona creditor. l. 8. l. 9. §. in eum quoque.

Si antequam in possessionem uenerit creditor, uel postquam de ea decesserit, factum sit. l. 9. §. in eum. uers. prestet autem.

II. Quibus & aduersus quos competit?

De debitore & curatore bonis dato. l. 9. §. his uerbis. §. est præterea. uers. eadem.

De hæredibus. l. 9. §. hæ actiones. §. fin. cum duab. ll. sequentib.

III. Quid ueniat in ea?

Quanti actoris interest. l. 9. §. in eum. uersi. præstat autem.

Quanto minus perceptum est. l. 9. §. in eum.

IIII. Quamdiu competit?

Perpetua est. l. 9. §. hæ actiones.

Annalis est ex dolo. l. 9. §. fi.

V. Quæ actio competit?

In factum actio l. 9. in prin. § in eum.

¶ *De actione ob impensas à creditore factas.*

I. Causa ex qua datur.

Si creditor impensas sine dolo malo fecit. l. 9. in prin. §. quod ait. §. his uerbis. ibi, siue quid in fructibus § generaliter.

Distinguitur sequentibus modis.

Si dolo malo fecit. l. 9. in prin. §. quod ait. §. generaliter.

Si pro seruo noxali iudicio defenso dedit, quem tamen dedere expediebat. l. 9. §. his uerbis. ibi, uel pro seruo noxali.

Si nihil profit debitori erogatio. l. 9. §. quod ait.

II. Quibus & aduersus quos datur?

De hæredibus. l. 9. § hæ actiones.

De debitore & curatore bonis dato. l. 9. §. his uerbis.

III. Quamdiu competit?

Perpetua est. l 9. §. hæ actiones.

IIII. Quæ actio competit?

In factum actio. l. 9. in prin.

Negociorum gestorum. l. 9. §. generaliter.

DE CVRATORE BONIS dando. ff. lib. 42. tt. 8. Cap. XXXVIII.

I. Causæ ex quibus curator bonis dandus.

Si incertum sit, hæres extaturus sit, nec ne supra tt. 4. l. 8.

Si hæres sub conditione institutus sit. l. 1. in prin. supra tt. 4. l. 8.

Si creditore in bona misso quædam actiones perituræ sunt. supra tt. 5. l. 14. in prin.

Si debitor ab hostibus captus sit. ff. tt. 4. l. 6. §. fina.

Qui

II. *Qui curatores dandi?*
De inuito.l.2.§ quæritur.
De non creditore.l.2.§. quæritur.uerſ. nec omni modo.
III. *A quibus dandi?*
De prætore & præſide prouinciæ. l. 2. in prin.
De creditoribus priuato conſilio dantibus. l. 5.
IIII. *Quomodo dandi?*
Conſenſu maioris partis creditorum dandi. l.2.in prin.
V. Iura & officia curatoris bonis dati.
Actiones curatoribus & in curatores compe tunt.l.2.in prin.§.1.§.ſi tres.l.3.
Is quem ad agendum uel defendendum mit tit curator,non defuncti,ſed curatoris no mine,qui eum miſit,de rato & iudicatum ſolui ſatiſdare tenetur.l.2.in prin.
Creditori ſuperuenienti nõ datur aduerſus curatorem actio, ſed poteſt bona cum eo uendere.l.5.
Soluere æs alienum debet curator.l.j. §.fin.
Acta,facta,geſtaq; per curatorem rata habẽ da.l.2.in prin.
Si cauſa poſſesſionis dolo curatoris deterior ſit facta,perinde tenetur ac creditor. ſupra tt.5.l.9.§.eſt præterea.uerſ.eadem.

DE VENDITIONE BONOrum debitoris.ff. tt. 4. tt.5. Cap. XXXIX.

I. Cauſæ ex quibus bona uendenda.
Si reus latitat, actorq; in bona eius miſſus eſt.ff.tt.4.l.7.§.1.

DISTINGVITVR *ſequentibus modis.*

Si in pupilli bona miſſus ſit. ff. tt. 4. l. 3. l. 6.§.1.
Si rei pub.cauſa abſit reus.ff.tt.4.l.6.§.1. tt. 6.l.20.
Si ab hoſtib.captus ſit.ff.tt.4.l.6.§. fin.tt. 6. l.fin.
Si non latitauit reus cuius bona uẽdita ſunt. ff.tt.4.l.7.§.ſi quis bona.
Si hærede ſub conditione inſtituto conditio extiterit.ff.tt.8.l.j.in prin.
Reliquas diſtinctiones huius loci, uide ſupra de misſione in poſſesſionem bonorũ.

II. Quo alienationis genere alienanda?
An permutari,in ſolutum dari,uel pro æſti matione litis aut ex ſtipulatu ſolui poſ ſint? ff.tt.4 l.6.
De locandis iis.ff.tt.5.l.8.
An creditoribus addici posſint? uide ſ. de miſsione in poſſ. membr.5. uerſ.de bonis creditoribus non addicendis.
III. Quæ bona ſint uendenda?
Vide ſ.de miſſione in poſſeſsionem bonorum,membr.4.
IIII. Qui uendere debeant?
Si plures posſideant.ff tt.5.l.8.§.fin.
V. Quibus potius uendenda?
De cognatis debitoris, creditore & extraneo.ff.tt.6.l.1.
VI. Vbi uendenda?
Ibi uendenda, ubi quiſque defendi debet: hoc eſt,ubi domicilium habet,aut quiſq; cõtraxerit.ff.tt.5.l.1.cũ duab.ll.ſequent.
VII. Quando uendenda?
Tempore tranſacto.C.tt.72.l.9.§.fi. Vide ſ. membr.j.huius capitis diſtinctiones.
VIII. Quanti uendenda?
Si minoris uendita ſint.C.lib.4.tt.44. l.16.
IX. Antecedentia.
De iure uendendi à iudice impetrando. C. tt. 72.l.9.§.fi.
De rei qualitate & redituum quantitate æſtimanda. C.lib.4.tt.44.l.16.
X. *Euentus & conſequentia.*
De atteſtatione à uenditore facienda,quid & quanti uendiderit, &c. item de eo quod ſuperauerit conſignando & deponendo, ut cæteris creditoribus inde ſatis fieri poſſit, uel debitori id quod reſtat reſtitui.ff.tt.5. l.6. in prin. li. 49. tt.14.l. 45.§.ſi plus ſeruatum. C.tt.72.l.10.§. fin autem, uſque ad fin.legis.
Qui creditores potiores ſint in bonis debitoris, uide infra li.16.c.7.membr. 4. Qui ſint potiores, &c.
De ſeparationibus,uide infra ca. proximo.
De empti actione. Quid ueniat in ea?De ſtatua in honorem eius, cuius bona ueneunt,in publico poſita.ff.tt.6.l.14. De cõcubina & liberis naturalib.ff.tt.6.l.23.
Debitori,cuius bona uendita ſunt, nulla cõ petit actio ex antè factis contractibus. ff. tt.8. l.4.

Si de-

Si debitor dicat bona sua non iure uenisse, an sit audiendus? ff.tt.6 l.15.C.lib. 7. tt. 39.l.1.

An debitor oblato debito uel prætextu rescripti uel minoris ætatis uenditionem retractare possit? C.lib.10.tt.1.l.3.tt.3.l.1. l.2.l.5. Plura uide infrà.lib.16.cap.6.

DE SEPARATIONIBVS.

ff.lib.42.tt.7. Cap. XL.

¶ *I. Causæ ex quibus separatio competit, uel impetranda sit.*

Si hæres debitoris defuncti non sit soluendo, creditores hæreditarij contra creditores hæredis sepationem bonorum impetrare possunt.l. 1.in prin.

Distinguitur sequentibus modis.

1 *Ex personis creditorum hæreditariorum.*

Si creditores hæreditarij hęredis personam qualiter qualiter secuti sunt.l.1.§.si quis pignus.§.quęsitum est.C.tt.72.l.2.

Si nouandi animo ab hęrede stipulati sunt.l. 1.§.illud sciendum.

Si ab hęrede usuras exegerunt. l. 1. §. illud sciendum.

Si ab hærede satis acceperunt.l.1. §. item quæritur.

Si pignus ab hęrede acceperunt.l.1.§.si quis pignus.

Si hæredi iudiciũ dictauerit.l.7.C.tt.72.l.2.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si ex causa legati illis debeat.l.4.l.6.in prin.

Si ex causa fideiussoria, qua defunctus pro eo qui iam ei hæres est, fideiusserat.l.3.

Si fiscus uel municipes hæredis creditores sint.l.1.§.sciendum,uers.sed etiam.

Si bona hæreditaria bonis hæredis mixta sunt.l.1.§.Preterea sciendum.

Si hæreditas ab hærede uendita sit.l.2.

Si ab hærede pignori sint obligata.l.1.§.sciẽdum.

II. Quibus competit ius separandi, & aduersus quos.

De creditoribus hæredis qui dãnosam adijt hæreditatẽ, an illi separationem impetrare debeant? Non.l.1.§. ex cõtrario.§.quæsitum.usq; ad §.item uideamus.

Si liberta minus idoneam adijt herditatẽ, patrono succurritur.l.6.§.fin.

Si primus secundum, & secundus tertium instituit hęredem: cuius creditores & aduersus quos separationem impetrabunt.l. 1. §.secundum.

De craditoribus patris & impuberis filij defũcti: an si substitutus impuberi nõ sit soluendo, separatio illis danda sit? l. 1. §. itẽ uideamus

De legatarijs.l.4.l.6.in prin.

De creditore cohærede.C.tt.72.l.7.

Seruus cum libertate heres institutus, separationem impetrat à bonis defuncti, &c.l. 1.§.fin.

De substituto impuberi filio, an hęreditate patris & filij non soluendo existente separationem impetrare possit.s.tt.6. l.13. in fine. uers.& quemadmodum.

De creditoribus castrensibus, & alijs filii familias bonis uẽditis.l.1.§. si filiisfamilias.

De iis qui personam hęredis secuti sunt, uide paulo.s.ex personis creditorum.

III. Quarum rerum separatio impetranda.

Vide paulo. s. uers.si bona hæreditaria, &c. cum sequentibus.

IIII. A quo & quomodo separatio impetranda.

Non nisi à prætore.l.1.§. de his autem.

Decreto prætoris impetratur.l.1.in prin.

V. Quando impetranda?

An ante diem uel conditionem debiti existẽtem.l.4.

Intra quinquennium post aditam hæreditatem petenda.l. 1.§.quod dicitur.

VI. Euentus petitæ & impetratæ separationis.

Qui separationem impetrarunt, ex bonis hæredis nihil consequi possunt. l. 1. §.itẽ sciendum.l.5.

An impetrata separatione, ii qui impetrarunt pœnitere liceat, & ad bona hæredis redire.l.1.§.penul.l.5.in prin.

Si quid ex bonis defuncti superest, creditores hæredis id in suum debitum habere possunt at non contrà creditores hæreditarii, quod ex bonis hæredis superest.l. 1. §.item sciendum.l.3.§.quid ergo.usq; ad fin.legis.l.5.§.quod si proprii.

FINIS LIBRI SECVNDI.

DE RELIQVIS QVAE SVNT IVRIS PVBLICI.

LIBER TERTIVS.

DE RE ECCLESIASTICA ET religionis. C. lib. 1. tt. 1. cum sequentib. usq; ad tt. 17. Cap. I.

Tractabitur in hoc libro. 1. de re ecclesiastica & religionis, 2. de iure Imperatoris & fisci, 3. de re militari, 4. de iure ciuitatum.

1 *De ecclesia construenda, & monasterio uel oratorio ædificando.*

Nouel. c. 5. §. illud igitur ante. c. 67. in prin. usq; ad §. illud igitur quoq; sancimus. c. 123. §. illud igitur. c. 131. §. præterea si quis. §. si quis uenerabile. c. 133. §. & primùm quidem. §. esto autem.

2 *De priuilegijs ecclesiæ.*

Confirmantur ea, tt. 2. l. 12. in prin. l. 15. tt. 3. l. 13. l. 22. §. 1. l. 31. §. priuilegiis. l. 33. Nouell. c. 131. §. ac propterea. uers. omnia priuilegia. const. Frid. in prin.

De immunitate ecclesiæ. tt. 2. l. 5. l. 7. l. 8. l. 10. l. 11. tt. 3. l. 31. §. priuilegiis. Nouel. c. 131. §. ad hæc sancimus. const. Frid. §. 1. Nouel. c. 37. in prin.

De lucratiua descriptione. tt. 2. l. 18. Nouel. c. 131. §. quòd si res.

De longi temporis præscriptione opponenda. tt. 2. l. 19. Nouel. c. 10. c. 111. c. 131. §. item pro temp.

De ui ecclesiæ illata, & si quis in ecclesiam irruerit. tt. 3. l. 10. Nouel. c. 37. in prin. ité. §. penult. & ult.

Ne in ecclesia tumultus uel seditio concitetur, neve sacra ministeria conturbentur. tt. 12. l. 4. Nouell. c. 123. §. si quis cum.

De iis qui ad ecclesias cõfugiunt, ne inde extrahantur. tt. 12. l. 2. l. 5. in prin. Distingui guitur. l. 1. l. 3. l. 5. §. sanè enim si. Nouell. c. 37. §. qui ad Carthaginem. Quomodo in ecclesia tractandi. tt. 12. l. 5. §. nec in ipsis. usq; ad fin. legis.

Ne œconomus pro iis teneatur. l. 5. §. nec pro his.

3 *De actionibus aduersus ecclesiam cõpetentib.*

An ex contractu clericorum ecclesia conueniri possit? Nouel. c. 120. §. at si quis episcopus. c. 123. §. si uerò œconomi.

Aduersus quos competant huiusmodi actiones Nouell. cap. 123. §. reuerendissimi uerò.

4 *De orphanotrophiis, xenodochiis & similibus collegiis.*

1 *De priuilegiis horum quæ confirmantur.* tt. 3. l. 33.

2 *De orphanotrophis.*

Officia horum. tt. 3. l. 30. Nouell. c. 131. §. sanè orphanotro.

De reddenda ratione suæ administrationis. Nouel. c. 123. œconomos. usq; ad §. si quis episcopus.

De bonis illorum. Nouell. cap. 131. §. interdicimus.

3 *De rebus orphanotrophiorum adquirendis.*

De donatione eis facta tt. 2. l. 16. l. 18.

De legatis & hæredum institutione. uide j. cap. 3. in prin.

De pœna friuolæ appellationis. tt. 4. l. 2. §. fin.

4 *Reliqua horum collegiorum iura, uide de re Ecclesiastica.*

DE PERSONIS ECCLESIAE: hoc est, de clericis & monachis. tt. 3. Cap. II.

¶ PRIMO, DE CLERICIS *& monachis in genere.*

1 *De clericis & monachis ordinandis.*

Quot ordinandi?

l. 11. Nouell. c. 3. §. quapropter sancimus. §. in omnibus autem. c. 6. §. sed neq; effusas.

Qui & quales ordinandi?

De curialibus & officialibus. l. 4. l. 12. l. 21. l. 27. Nouell. c. 123. §. 1. uers. sed & quod neq; curialem. §. sed neq; cohortalem.

De rustico & adscripticio. l. 16. l. 34. in prin. Nouell. c. 123. si seruus.

De seruis. l. 34. §. seruos sanè. l. 35. Nouel. c. 5. §. hinc autem nobis. §. & cum triennio. usque ad §. cogitandum uerò. c. 123. §. si seruus.

De extraneis, seu ijs qui non sunt eius loci ubi ecclesia est. l. 11.

De

De ijs quos exibent ii qui oratoria ædificāt, uel alimenta ministrant Nouell.c.58.§.illud quoq;.c.123.§.si quis oratorii.

De reliquis.Nouell.c.5.in prin.c.6.§.hæc autem de Deo.usq; ad §.si autem aliquis. c.123.§.clericos autē.§.cæterùm si quis.

I. De subrogando alios in locum mortuorum.

Nouell.c.16.

Antecedentia officia tam ordinantis quàm ordinandi.

Nouell.c.5.§.sancimus.c.123.§.sin autem tempore.§.cæterùm siquis.

De nihil dando pro clericatu.Nouell.c.56.c.123.§.sed neq; clericū.usq; ad §.si seruus.

II. De clericatu amittendo.

Causæ ex quibus amittitur.

Si clericus fiat hæreticus.tt.5.l.1.

Si recedat ab ecclesia.Nouell.c.58.in prin.

Si uxorem duxerit,& alia:uide j. officia.

III. Officia clericorum & monachorum.

Obsecundabunt suæ ecclesiæ, sacrum ministerium sibi competens implebunt. Nouell.c 123.§.sed neque clericum.§.sancimus autem.

Ne secum habeant mulieres. l.19. Nouell. c.5.sed si quis monaste.c.125.§.presbyteris sanè,usque ad §. diaconissam quoque §.in nullo.

De nuptijs & matrimonio clericorum, & concubinis. Nouell.c.5.§.si quis autem monast.c.6.§.si autem aliquis.ca.123.§.enimuerò si is qui,usque ad §.sed neque cohortales.§.nam si post cleri honorem.

Ne iudiciis intersint, aliave ciuilia negocia tractent.l.12.l.36.lib.6.tt.23.l.23.§.absurdum.Nouell.c.123.§.porrò dei.

De testimoniis clericorum.l.8.si falsum dixerint testimonium.Nouell.c.123.§.reuerendissimis.

Ne iurent.l.25.§.memorati.uers.cui nullum tale.

Ne ludant uel spectaculis intersint.Nouell. c.123 §.insuper interdi.

De sponso,sponsa, & filio monasterium ingrediente.l.42.tt.4.l.16.Nouel.c.123.§.sponsalibus.§.interdicimus.

De officio curialium & officialium, item seruorum qui clerici facti sunt, uide paulo supra qui & quales ordinandi.

De non conducendo alienas possessiones, nec domum curando. Nouell.c.123.§.porrò dei.§.cæterùm si.usque ad §.præterea nulli.

De confessione damnatorum audienda. tt.4.l.6.

Ne ad supplicium damnatos eximant.tt.4.l.7.

Ne ante diffinitiuam sententiam appellent: & pœna si contrà fecerint.tt.4.l.2.

De precibus & scripturis à monachis legendis. Nouell.ca.133.§.deinde etsi.§.illud quoque.

De artibus manuariis. Nouell.c.133.§.illud quoque.

Ne quis uir uel mulier monasterium ingrediatur. Nouell.c.133.§.quòd si quis.§.non ingredietur. usque ad §.quia uerò nihil.

Ne monachus uel monacha monasterium egrediatur.Nouel.c.123.§.si monachus. c.133.§.quòd si quis. usque ad §. porrò in sacrosancta.§.illud quoque.

De ecclesia sua non deserenda,nec transeundo ex una ecclesia uel monasterio in aliā. Nouell.c.3.§.illo etiam adiiciendo.c.5. §.si uerò relinquens.c.58.in prin. c.123. §.nemo tamen.§.si monachus.

Si conditionem suam mutent, & relicta ecclesia ad secularem uitam reuertātur.l.42.§.huius autem.Nouell.c.5.§.si uerò seruitii.§.si quis autem.§.si uerò relinquens.c.6.§.secundum hoc autem c.123. §.& generaliter.§.at si quis prædictarū. §.si monachus.

Vt peregrinantes habeant literas testimoniales.l.22.§.fin.

De conuenticulis clericorum priuatis prohibitis.l.15.tt.12.l.4.

De habitationib.cubiculis & mensa monachorum.Nouell.c.5.§.cogitandum uerò c.123.§.porrò in omnib.c.133.in prin. usq; ad §.& primum quidem.

De sepulchris monachorum.Nouell.c.133. §.omnes itaque.

IIII. Priuilegia clericorum & monachorum.

De immunitate clericorum.tt.2.l.9.tt.3.l. 1.l.2.l.3.l.6.l.16.l.31.§.priuilegii. Nouell.c.123.§.porrò dei.§.qui uerò ante

hanc

hanc conſt. Frid. §. 1.
Excuſantur a tutela & cura. l. 40. Nouel. cap. 123. §. porrò dei.
Curiæ munerib. per ſubſtitutum ſatisfacere poſſunt. l. 21. Nouel. c. 123. §. qui uerò ante hanc.
De bonis clericorum, de alienatione & ſucceſſione in hæc bona, l. 2. §. ſi quid enim. l. 20. l. 31. Nouell. c. 5. §. illud quoq; decernend. cum ſequen. c. 75. c. 131. §. quòd ſi qs. c. 123. §. presbyteri. §. ſi qua mulier.
Clerici filiifamilias quaſi caſtrenſe peculiũ hñt. l. 31. l. 38. Nouel c. 123. §. presbyteri.
De bonis curialiũ & officialiũ q clerici facti ſunt, uide ꝟ. qui & quales ordinandi.
De bonis illorum qui monaſterio uel clericatui renunciãt, uide paulò ſuperius uerſ. ſi cond tionem ſuam.
De teſtamentis illorum, ne querelæ inofficioſi ſubiaceant. l. 38.
De ſucceſſione illorum in bona parentum. l. 42. §. hoc etiam cogni.
De clericorum uxoribus & liberis. l. 2.
Ne clericis uis fiat. l. 10.

DE ACTIONIBVS CONTRA *clericos competentibus.*

1 *Apud quos conueniendi.*
L. 25. in prin. l. 31. in prin. uſq; ad §. ꝑterquã cũ in l. 39. tt. 4. l. 14. Nouell. c. 79. c. 83. ca. 123. §. ſi quis cõtra. uſq; ad §. ſi quis uerò ſanctiſſimorũ. §. œconomos. §. ſi quis epiſcopus. conſt. Frid. §. item ſtatuimus.
2 *Quando conueniendi.*
An tempore legationis. Nouel. 123. §. reuerendiſſimi. §. ſequente.
3 *Per quos?*
De procuratore, Nouel. c. 123. §. ſi quando autem. cum §. ſequente.
4 *Reliqua.* Vt ipſi ad iudices ueniant, non iudices ad ipſos. l. 34. §. omnes.
De ſatiſdatione illorũ. l. 25. §. memorati. l. 31. §. ꝑterea. §. in hac aũt. Nouell. c. 123. §. ſi quis aũt pro pecuni. §. pro omnibus.
De ſumptibus litis. l. 25. §. ſtatuimus. l. 31. §. executoribus. Nouel. c. 123. §. ſportularũ autem.
Vt lis citò finiatur. Nouel. c. 79. §. ſed etiam accelerari.
De executione contra clericos facienda. l. 31. §. præterea nullus. Nouel. ca. 123. §. ſi quis contra. uſq; ad §. ſi quis autem pro §. ſi quando autem cauſa.
Pœna actoris reo abſoluto. l. 31. §. ſi.
De appellando. Si ante diffinitiuam ſententiam appellauerit. tt. 4. l. 2. Ne liceat illis ſecundò appellare. Nouel. c. 123. §. ſi quis contra.

DEINDE DE CLERICIS *& monachis in ſpecie.*

I. De epiſcopis.
1 *De ordinandis hiſce.*
Qui & quales ordinandi. l. 29. Nouel. c. 6. §. ſancimus igitur. uſq; ad §. ſed etiam ſic. c. 123. §. 1. uſq; ad §. ſi quis autem electum.
A quibus ordinandi? Nouel. c. 131. §. ac propterea. Vide ꝟ. Antecedentia.
Quæ cauſa ordinãdi, & quid dandũ pro epiſcopatu. Nouel. ca. 6. §. ſed neq; pecuniis. §. & hanc non pecuniis. uſq; ad §. oportet autem. c. 123. §. 1. §. pro omnibus. uſq; ad §. poſt ordinationem.
Antecedentia & officia tam ordinãtis quàm ordinãdi. Nouel. c. 6. §. ſed etiam ſic eum. §. oportet autem. uſq; ad §. & illud etiam. c. 123. §. 1. §. ſi quis autem citra. uſq; ad §. pro omnibus.
2 *Officia epiſcopi.*
De negociis eccleſię procurandis. Noue. c. 6. §. propterea ſancimus.
Ne eccleſiam deſerant, neve ſe abſentẽt. Nouel. c. 6. §. illud etiam diffinimus. ca. 67. §. illud quoq;. c. 123. §. interdicimus. uſque ad §. quia uerò.
De profectione eius Romam uerſus. Nouel. c. 6. §. non autem aliter. uide ꝟ. uerſ. prox.
Prouidebit ne mercatores commodum mercandi excedant. tt. 4. l. 1.
Vt diebus paſchalibus cuſtodiæ dimittantur. tt. 4. l. 3.
Ne ſeculares præſertim mimę & meretrices, habitu uirginum Deo dedicatarũ uel monachorum utantur. tt. 4. l. 5. Nouel. c. 123. §. in uniuerſum.
Ne clerici ad ſupplicium damnatos uieximant. tt. 4. l. 7.
Ne captiui reuertentes teneantur, neve iniuria afficiantur. tt. 4. l. 12.
Reliqua ad curam epiſcopi pertinentia ſuis ſubiecta ſunt locis, & de mathematicis expellendis, ad locum de maleficis.

De

De pœnis infligendis, & excommunicatione. Nouell. c. 123. §. omnib.

De conuentu episcoporum singulis annis ad Archiepiscopum. Nouell. c. 123. §. quia uero.

De episcopo remoto. tt. 4. l. 14. Nouell. c. 123. §. certè si quis.

3 *Priuilegia episcopi.*

Qui cuiusque iurisdictioni sint subiecti. Nouel. c. 131. §. ac propterea.

Quo quisque dignitatis gradu ac ordine sit positus. Nouel. c. 131. §. ac propterea.

Liberatur à patria potestate. Nouel. c. 123. §. post ordinationem.

Liberatur à seruili & adscripticia fortuna. Nouel. c. 123. §. post ordina.

An liberetur à curiali & officiali fortuna. Nouel. c. 123. §. j. uers. Sed & quod cuique §. curialem. §. post ordinationem.

Ne ad iudicia sine permissu principis producantur. Nouell. c. 123. §. preterea nulli. uers. sed neque.

Apud quem conueniendi. Nouel. c. 123. §. si quis uerò sanctissimarum. usque ad §. pro omnib. §. si quis episcopus.

Si quis episcopum calumniosè accusauit. l. 22. in prin.

De testimonio episcopi. l. 7. Nouell. c. 123. §. prætereà nulli.

De compromisso in episcopum. tt. 4. l. 8. l. 9.

Ad quem ab episcopo appelletur. Nouell. c. 123. §. si quis contra. uers. si tamen ex imperiali.

De bonis episcopi alienandis, & de successione in ea. Nouell. c. 123. §. hoc quoque decretis. uers. curialem uerò. §. post ordinationem. c. 131. §. interdicimus.

II. *De presbyteris & diaconis.*

De hisce ordinandis. Nouel. c. 123. §. clericos autem.

De testimonio horum. l. 8.

III. *De decanis ecclesiæ Romanæ.*

Quot ordinandi. tr. 2. l. 4.

IIII. *De abbate.*

De abbate ordinando. Nouel. c. 5. §. ordinatione. c. 123. §. iubemus igitur.

V. *De apocrisiarijs seu uiris senioribus monasterij, alijs præeuntibus.*

Nouel. c. 133. §. porrò in sacrosancta. §. enim uerò singula. usque ad §. certè si quis.

VI. *De parabolanis.*

l. 17. l. 18.

VII. *De actore uel syndico.*

Quis esse debeat. l. 31. §. hoc nihilominus. Nouel. c. 123. §. sportularum autem. uers. actiones uidelicet contra.

VIII. *De ostiarijs monasterij.*

Nouel. c. 133. §. & primum quidem. §. quòd si illi.

IX. *De mulieribus ecclesiasticis.*

tt. 2. l. 13. Nouel. c. 5. §. sin autem uxorem habens. §. quæcunque tamen. c. 123. §. iubemus igitur. uers. hæc autem omnia. §. porrò in omnibus. uers. hæc omnia. §. mulieribus. c. 134. §. enimuerò si crimen. uers sic. monastriam.

Si attentatæ uel raptæ sint. l. 5. l. 41. lib. 9. tt. 13. l. j. in prin. Nouel. c. 123. §. si quis ascetriam.

De illis côueniendis. Nouel. c. 123. §. si quã do autem.

X. *De diaconissa.*

l. 9. Nouell. c. 6. §. quanta igitur. usque ad §. secundum hoc autem. c. 123. §. clericos autem. uers. sed neque diaconissa.

Ne cum uiro habitet, & de bonis illius. Nouel. c. 123. §. diaconissam quoque.

DE REBVS ECCLESIAE. tt. 2. Cap. III.

1 *De adquirendis rebus ecclesiæ.*

Causa ex quibus adquiruntur.

De uotis. ff. lib. 50. tt. 12. l. 2.

De legatis ad pias causas, & de testamentis. l. j. l. 13. l. 14. §. nerum. tt. 3. l. 24. l. 28. l. 37. Nouel. c. 131. §. si quis in nomine. usque ad §. interdicimus. c. 123. §. si quis sub. uers sic. si tamen.

De donatione ecclesiæ facta. l. 14. §. uerùm siue. l. 16. Nouel. c. 37. §. pen. & ult.

De salarijs quæ ecclesiæ præbentur. l. 12. §. fina.

De reliquis causis. l. 14. §. uerò siue. Nouel. c. 37. in prin.

DISTINCTIO GENERALIS.

Si damnosa ecclesiæ adquisitio sit. Nouel. c. 7. §. sicut autem damnosas. c. 120. §. enim uerò si quis.

2 *De alienandis rebus ecclesiæ.*

l. 14.

DE ACTIBVS ECCLESIAsticis,& religionis. Cap. IIII.

Ne in

Ne priuatis domibus sacra mysteria fiat. Nouell. c. 57. c. 131. §. si quis domi suæ.
De litanijs celebrandis. Nouell. c. 123. §. omnib. autem.

4 *De sacrorum librorum lectione.*
Vtrum in Hebraica solum, an & alia lingua sint legendi? Nouell. c. 146.

5 *De sepulturis faciēdis et funerū elationibus.* Nouell. c. 59.

DE IVRE IMPERATORIS ET fisci. ff. lib. 49. tt. 14. C. lib. 10. tt. 1. cum sequentibus. & primum de priuilegiis fisci. Cap. V.

Incipit secunda pars Libri.

1 *Quæ sint fisci priuilegia.*
Semper habet ius pignoris. ff. l. 49. §. fiscus.
Cęteris creditoribus præfertur, eaq; quæ cęteris creditoribus soluta sunt reuocandi ius hēt. ff. l. 17. l. 18. §. fi. l. 19. l. 20. l. 21. l. 28 l. 37. C. tt. 7. l. 1. li. 7. tt. 73. Distinguitur: Si cui successit fiscus. eius iure debet uti. ff. l. 3. §. si posteriori, l. 6. in pr. C. tt. 8. l. 2.
De longi temporis pręscriptione fisco & imperatori opponenda: uide de longi temporis præscriptionibus alibi.
Si quid in fraudem fisci factum uel alienatū est, ff. l. 26. l. 45. in prin. §. a debitore. l. 46. §. 1. §. fi. C. tt. 5. l. 1. l. 7. l. 8.
Vt causa fisci prius excutiatur. ff. l. 35.
Si compensatio fisco opponatur. ff. l. 46. §. q compens. §. ut debitoribus.
Rei ius defendendi cōtra fiscum habent, nec bona illorum ante sententiam sunt inquietanda. C. tt. 1. l. 7.
De dilatione debitoribus fiscalibus danda. ff. l. 45. §. fiscalibus.
Si is qui ex bonis fisci est, ad libertatem proclamat. ff. l. 3. §. diuus.
De actis edendis cum apud fiscum agitur. ff. l. 45. §. quoties apud. §. quoties iterum.
Si instrumenta ad causam fisci pertinentia non exhibeantur. ff. l. 2. §. 1. §. item diui.
De instrumentis & actis contra fiscum non edendis. ff. l. 45. §. neq; instrumenta.
Si quis in causis contra fiscum respōderit. ff. l. 10.
De actionibus contra fiscum quid ueniat. in eas? Si ex euictione agatur. ff. l. 5. Si fiscus possessionem uel domū donauit integro statu. C. tt. 10. l. 2. de usuris. C. tt. 8. l. 2.
De sententia contra fiscum lata, de ea retractanda intra triennium. C. tt. 9. l. 1. si non præsente fisci aduocato lata sit. ff. l. 3. §. diuus. tt. Hadri. l. 7.
De reliquis priuilegiis, uide capita sequentia.

2 *Quibus competant fisci priuilegia.*
De Imperatore & Augusta. ff. l. 6. §. fi. C. li. 7. tt. 37. l. 3.
De ciuitatib. ff. lib. 50. tt. 1. l. 10. l. 21. §. fi.
De eo qui pro debitore fisci soluit. ff. l. 45. §. qui pro. C. li. 7. tt. 73. l. fi.

3 *Aduersus quos competant?*
De hæredibus debitoris fisci. ff. l. 33.

DE PERSONIS SEV FAMILIA Imperatoris & fisci. Cap. VI.

Vt ex legum ordine agant, & excipiant, neque aliis patrocinia præstent, &c. C. li. 11. tt. 71. l. 1. Nouel. c. 128. §. nulli.
De procuratore Cæsaris uel rationalis. ff. li. 1. tt. 19. C. li. 13. tt. 65. l. 4.
De comite sacrarum largitionum. C. libr. 1. tt. 32.
De palatinis sacrarum largitionum. C. li. 12. tt. 24.
De comite rerum priuatarum, sacri palatij & sacri patrimonii. C. li. 1. tt. 33.
De officio sacrarum & priuatarum largitionum. C. lib. 12. tt. 24. l. 11.
De curatore fisci.
De aduocato fisci. C. libr. 2. tt. 8. tt. 7. l. 8. in prin. l. 10. l. 12. l. 13. §. egredientem. usq; ad fin. legis. l. 15. l. 17. §. quam certum est. l. 20. l. 21. l. 22. l. 23. l. 24. §. sexcenti. usq; ad fi. legis. l. 25. lib. 12 tt. 62. l. 1. ff. libr. 3. tt. 1. l. 10. in prin.
De exatoribus & susceptoribus tributorum & censuum fisci. C. lib. 10. tt. 23. l. 3. §. illud etiam. tt. 70. l. 4. l. 8. l. 13. l. 14. libr. 12. tt. 61. l. 6.
Nihil hisce commune sit cum collatoribus. C. tt. 19. l. 7. §. 1. tt. 70. l. 13.
Officia horum, uide j. de exigendis & suscipiendis tributis.

De

De procuratoribus metallorum. C.lib.11. tt.6.l.4.
De metallariis,seu iis qui metallis fodiendis addicti sunt.C.lib.11.tt.6.l.7.
De monetariis.C.lib.11.tt.7.l.1.l.7.l.13. ff.lib.48.tt.13.l.6.§.qui cum.
De baphiis,hoc est tinctorib.pannorũ Cęsaris.C.lib.11.tt.7.l.2.l.10.tt.8.l.3.l.4.
De gynæciis, hoc est iis qui pãnos imperiales texũt,& de sarctorib.C.lib.11.tt.7.l.2.l.3.l.5.l.6.l.13.tt.8.l.1.l.4.tt.11.l.1. §.fin.
De bastagariis.C.lib.11.tt.7.l.4.l.8.
De murilegulis. C. lib.11.tt.7.l.9. l. 11.l. 12.l.13.
De cõchilegulis.C.lib.11.tt.7.l.15. (c.85.
De fabricẽsib.& armis.C.li.11.tt.9.Nouell.
De pistoribus.C.lib.11.tt.15.l.1.
De suariis.C.lib.11.tt.16.
De procuratoribus prædictorum collegiorum.C.lib.11.tt.7.l.14.
De colonis Cęsaris & fisci.C.lib.11.tt.67.
De reliquis,uide s.lib.1.c.8.

DE NVNCIATIONE ET DElatione ad fiscum. Cap. VII.

Supra de personis fisci: sequitur de reb. fisci.&primũ de reb.fisci adquirẽdis,postea de administrandis & alienandis. Adquiruntur aũt fisco res per nunciationẽ & delationem,per actiones,per tributorũ indictionẽ & exactionem. Per quos fisco adquiratur? An per in metallum damnatos. ff.l.12. Nũc de nunciatione,& delatione ad fiscum.

1 *Causæ ex quibus nunciatio ad fiscum facienda est,& fisco debetur.*

Varia sunt causæ.ff.l.1.in prin.
Si quid tacitè ei qui capere non potest relictum sit.ff.l.1.in prin.l.3.in prin.usq; ad §.diui fratres.l.40.l.48.in prin.li.34. tt. 9.l.19.l.13.C.tt.11.l.1.tt.13.l.1.§.fin.
Si in fraudem ciuilium munerum prædia per tacitam fidem translata sint. ff.li.50. tt.1.l.15.§.in fraudem.
Si bona uacantia sint. ff.l.1.§.an bona.C.tt. 10.l.1.l.4.tt.14.l.1.
Si mors testatoris ab hæredibus non uindicatur.ff.l.1.in prin.
Si mortem vxoris maritus non uindicat,dos fisco uindicatur.
Si hæres hæreditate indignus sit.ff.l.1.in pr.
Si princeps hæres sit institutus.ff.l.1.in pri.
Si lites uel bona fisco donata sunt. ff. l. 22. §.lites.
Si testamentum uel codicilli subrepti esse dicantur.ff.l.1.in prin.
Si thesaurum quis inuenerit. ff. l. 1. in prin. uers.uel quòd dicatur quis.l.3.§.si in locis fisca.usq; ad §.legis.C.tt.15.l.1.
Si magni precii res minoris a fisco sit cõparata.ff.l.1.in prin.
Si ex præuaricatione fiscus sit uictus. ff.l.1. in prin.
Si ex capitali crimine quis sit damnatus, uide s.lib.1.c.16. (l.32.
De obsidum & captiuorum bonis. ff. l.31.
Si domus destructa sit.ff.l.1.in prin.uer.uel domum.
Si ab accusatione sit recessum.ff.l.1.in pri.
Si res litigiosa uenũdata sit.ff.l.1. in prin.
Si pœna fisco ex cõtractu priuato debeatur. ff.l.1.in prin.
Si aduersus leges commissum factum sit. ff. l.1.in prin.
Si is qui prouinciam administrat, quid ĩ ea comparauit.ff.l.46.§.quod a præside.
Si miles in ea prouincia.in qua militat,prædiũ comparauit.ff.tt.16.l.9.l.13. in prin.
Si metroici iussu principis in aliam ciuitatem sint translati.C.tt.1.l.4.
Si naufragio nauis expulsa fuerit.C. lib.11. tt.5.l.1.const.Frid.§.nauigia.
De pensione ex fossione metalli fisco soluẽda.C.lib.11.tt.6.l.1.l.2.l.5.
Si quis metalla fodiat, ut ea fisco distrahat. C.lib.11.tt 6.l.1.§.fi.
De pensione ex fossione saxorum fisco soluenda.C.lib.11.tt.6.l.3.

DISTINCTIO QVARVNDAM *caussarum generalis.*

An si bona soluendo non sint, & creditores supersint,debitoris bona ad fiscum pertineant.ff.l.1.§.1.

2 *Quibus delatio ad fiscum competat?*

De mulieribus.ff.l.16.l.18.in prin.
De uiris clarissimis.ff.l.18.in prin.
De damnatis.ff.l.18.in prin.§.1.
De ueteranis & militib. ff. l.18.§.ueterani.
De seruis.ff.lib.48.tt.2.l.13.§.fin.
De seruo dominũ deferente.ff.l.2.§.ĩperator.

tor.C.tt.11.l.6.
De liberto patronum deferente. ff.l.2.§.imperator.
De tutore & curatore, item quasi procuratore de lati.ff.l.18.§.item eos.§.item decreuerunt.
De uenditore emptorem deferente. ff.l.18. §.sed ne is quidem.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si deferre prohibitus, seipsum deferat. ff. l.16.
Si causam communem deferat. ff.l.18.§.sed communem.

3 *Vt cum fisci aduocato deferatur: & pœna, si contra fiat.*

C.tt.11.l.5.

4 *Quando & quandiu nunciatio competit?*

De nunciatione bonorum uacantium. ff. l. 1.§.diuus.C.lib.7.tt.37.l.1.ff.li.44.tt.3. l.10.lib.29.tt.4.l.6.§.certè si uacantia.
De reliquis.ff.l.1.§.præscriptio autē.§.fin.

5 *Euentus & iura delatorum.*

De præmio delatoris.ff.l.13.§.cum ante apertum.l.38.§.fi.
De præmio eius qui seipsum detulit.ff.l.13. in prin.usq; ad §.fi.l.15.§.senatus Hadr. l.16.l.42.in prin.l.49.C.tt.13.l.1.
An sit delator, & præmio uel pœna delatoris dignus.ff.l.38.§.fi.l.39.§.eum qui.l. 44.C.tt.11.l.2.l.3.l.4.
Si per errorem quis se detulit, an sibi præiudicet.ff.l.2.§.fin.l.13.§.fi.
Si delatus cum delatore pactus est, pro confesso habetur.ff.l.4.
Si delator cum delato transegit. ff. l. 42. §. qui autem.
Si delator destiterit, & abolitionem petierit.ff.l.15.in prin.l.22.§.fin.l.23.
Si quis delatorem corrupit uel redemit. ff. l.29.in prin.usq; ad §.fi.l.34.
Si quis delatorem subiecerit. ff. l.15. §. 1. lib.48.tt.10.l.9.§.fi.
Si perperam detulit.ff.l.2.§.diuus Pius.
Si falsas rationes detulit.ff.l.15.§.fin.
Si delator non probauerit, uel non obtinuerit, uel citatus non responderit. ff. l.2.§. senatus.l.15.§.diuus Hadr.§.quòd si tribus.l.18.§.sed communem.l.24.l.25.C. tt.11.l.5.§.fina.distinguitur.ff.l.2.§. fina.

DE ACTIONIBVS FISCI, & de probationibus.

Cap. VIII.

1 *Causas ex quibus fisco actio competit.*

Vide supra cap.prox.

2 *Quæ actio competat?*

Ex tacito fideicommisso in rem actio competit fisco.ff.l.43.

3 *Aduersus quos competat?*

De exactore debiti, & ipso debitore principali.C.tt.2.l.2.
De ipso exactore nominatore & collega. C.tt.1.l.9.tt.2.l.3.tt.70.l.2.l.8.
De debitoribus debitorum fisci.ff.l.3.§.multa.C.tt.2.l.4
De emptoribus bonorum debitoris fisci, & possessoribus.ff.l.47.in prin.C.tt.2.l.1. tt.16.l.1.
De hæredibus.C.tt.16.l.1.

4 *Quid ueniat in eas?*

De usuris.ff.l.6.in prin.C.tt.8.l.1.l.3.
De fructibus.ff.l.38.in prin.
De rationibus hęreditate euicta. ff. l.15. §. senatuscons.
De instrumentis, chirographis & actis. ff.l. 45.§.ex his bonis.

5 *Quando & quandiu competant?*

Vide supra cap.prox.membr.4.item de longi temporis præscriptionib.

6 *De probationibus.*

Si de tacito fideicommisso quæratur. ff.l.3. §.tacita autem.
De breui scriptura an probet pro scribente. C.tt.2.l.5.
De emptione non extantibus instrumentis probanda.C.tt.3.l.3.
De solutione probanda, apocha non data, uel pdita.C.tt.30.l.2.lib.7.tt.37.l.2.§. fin.
Triū annorū apochæ etiam ulteriorū annorum solutionem probant.C.tt.22.l.3.
Qui habet apocham publicā, ne molestetur amplius.C.tt.22.l.2.nec ei opponenda est non numeratæ pecuniæ exceptio. C. tt.22.l.4.
De apochis publicis conficiendis. C.tt.22. l.1.tt.70.l.11.
De apocha à tabulario non subnotata.C.tt. 2.l.2.

DE

DE CENSIBVS ET TRIBVTIS.
ff.li.50.tt.15.C.tt.16. Cap. IX.

¶ *Primo de indicendis tributis, & censibus.*

1 *Quibus personis et rebus tributa indicenda.*
Rebus,non personis indicuntur.C.l.2.
Sed indicunt capitibus, hoc est personis cen sus,qui capitationes dñr: & indicuntur ru sticis tantum.C.li.11.tt.47.l.10.tt.48.l.1.
De uniuerso territorio. C.li.11.tt.57.l.4.
De priuilegiatis,uide paulo inferius, a quibus exigenda tributa.
De rebus in alia ciuitate sitis. ff.l.4. §. si uerò quis.
De seruis.ff.l.3.in prin.l.4.§.in seruis.
De lacu piscatorio & portu.ff.l.4.§.lacus.
De salinis.ff.l.4.§.salinæ.
De inquilino & colono. ff.l. 4. §. si quis inquilin.
De natis & adquisitis post censum indictum. ff.l.4.§.quæ post.
De prædiis desertis & sterilibus.C.li.11.tt.57.l.7.tt.58.tt.6 1.l.5.l.9.l.10. Nouel. ca. 128.§. si qhusuuenit. usq; ad §. iubemus.
2 *Antecedentia.*
De autoritate Imperatoris.C.tt.18.l.1.
3 *Quid & quantum indicendum?*
Vide j.quid & quantum exigendum.
4 *Officia indicentis, & indicendi modus.*
De describendis bonis singulorum.C.tt.70. l.10.
Forma censuali cauetur, ut agri sic in cēsum referantur:nomen fundi cuiusq;,& in qua ciuitate, & in quo pago sit, &c. ff. l. 4. in princ.
In seruis deferendis obseruandum est, ut & nationes eorum,& ætates,& res,& officia & artificia specialiter deferantur.ff. l.4.§. in seruis.
De prædiis desertis a peræquatore aliis assignandis,& euentus huius assignationis,uide paulo superius,uers. de prædiis.
De reliquis.Nouel.c.128. in prin.
5 *Euentus indictionis.*
Si quis iu indicendo se grauatum quæratur. C.lib.11.tt.57.l.5.
Si quis non rectè petierit ueniam ad emendandum censum.ff.l.4.§.fi.
Si quis non omnia fuerit professus.ff.l.4.§.si quis inquilinum.
Si ij ad quos indicendi munus pertinet, non rectè in eo sint uersati.C.li.11.tt.57. l.6.
Si possessor profectus sit,nihilominus petitori manet actio.ff.l.4.§. si cum ego.
Vicia priorum censuum editis nouis professionibus euanescunt. ff.l.2.

¶ *Secundo,de exigendis & suscipiendis tributis.*

1 *Quibus ius exigendi & suscipiendi cōpetat?*
De rectoribus prouinciarum,& iudicibus ordinariis.item de missis officiis. C.tt.19.l. 6.l.7.tt.23.l.2.li.11.tt.64.l.5. tt.73. l.1. l.2.li.12.tt.61.l.1.Nouel.ca.128.§. hoc quoq; obser.c.17.§.oportet igitur.ibi:Simulq; operam des.
Vide insuper s.c.6.uers.de exactoribus.
2 *A quibus exigenda tributa.*
De rebus & personis quib. immunitas dare est, & qui a muneribus excusantur. ff.l.3. §.fi.l.4.§.quanquā.C.l.4. l.6.l.9.tt.17.l. 1.tt.25.l.1.li.11.tt.78.l.9.
De quibusdā ciuitatibus quæ immunes sunt, & iuris Italici.ff.l.1.l.6.l.7.l.8. C.lib.11. tt.20.l.1.tt.21.l.1.
De maioribus & minoribus ætate. ff. l.3. in princ.
De officialibus.C.tt.19.l.4.
De domo Imperiali, ecclesiæ uel alterius dignitatis possessiones tributarias emente. C.tt.19.l.8.
De dominis prædiorum & colonis originalibus. C.li.11.tt.47.l.4.l.15.
De hæredibus & prædiorum possessoribus. C.l.1.
3 *Quid & quantum exigendum?*
Pro quantitate patrimonij quisq; tenetur. C.tt.25.
De quibus rebus ributa soluēda sint, uide. s.in initio capitis.
De taxatione specierum.C.lib.12.tt.58.l.8.
De modijs & ponderibus.C.tt.70. l.9. l.15. Nouell.c.128.§.eas uerò qui.
De auro ponderando.C.tt.71.l.1.
Si pro argento aurum inferatur.C.tt.76.l.1.
De auro coronario.C.tt.74.l.1.
Quantum pro una libra soluendum. C. tt. 70.l.5.
Si de qualitate solidorum sit contentio. C. tt.71.l.2.
Si quid à collatore in fraudem cēsus factum sit,

sit quo minor indiceretur. C. lib. 11. tt. 57. l. 2. l. 3.

Si p'ures æstimauerit discussor. C. tt. 30. l. 1.

Si quis in indicendo censu dicat se grauatum. C. lib. 11. tt. 57. l. 5.

Si per collusionem sarcina potentiorum ad inferiores à tabulariis sit translata. C. li. 11. tt. 57. l. 1.

De releuandis tributis. ff. l. 4 §. illam enim æquitatem.

Translato prædio an nouus dominus reliqua temporis anteacti soluere teneatur. ff. lib. 39. tt. 4. l. 7. C. lib. 11. tt. 57. l. 7. in prin. tt. 58. l. 11. §. fi. tt. 65. l. 2. §. fi. ff. lib. 30. l. 40. §. hæres.

Vt & præteriti anni tributa noui susceptores suscipiant. C. tt. 70. l. 2.

De reliquis. C. l. 11. tt. 28. l. 1. tt. 29. l. 1. tt. 70. l. 9. §. & submotis. Nouell. c. 128. §. iubemus.

4 *Modus exigendi.* Itē officia exactorū & susceptorum in exigendo & suscipiendo.

De insinuanda indictione. Nouel. c. 128. in prin. usq; ad §. porrò iubemus.

De nunciando prouinciis ante tēpus, ut se ad soluendum præparent. C. tt. 17. l. 2.

De nominibus debitorum exactoribus à tabulariis subactorū testificatione mōstrandis. C. tt. 19. l. 1. lib. 12. tt. 50. l. 2.

De describendis bonis singulorum, & quantitate. C. tt. 70. l. 10.

De edendis rationibus publicis collatori, ut sciat qd & à qua possessione soluendum. C. lib. 2. tt. 1. l. 6. Nouel. c. 128. §. atq; huiusmodi. §. sed & hoc obseruand.

De insinuanda iussione exigendi. Nouell. c. 128. §. qui uerò ad quæcunq;.

Si exactor negligēs fuit in exigēdo. C. l. 10.

Si nolit statim suscipere. C. tt 70. l. 1. l. 15. lib. 11. tt. 64. l. 4. uers. grauissimæ.

Si minus exegit uel remisit. C. l. 3 tt. 23. l. 3. §. illud etiā, uers. prouidentib. l. 4. (l. 15.

Si plus debito exigit. C. tt. 20. l. 1. tt. 70. l. 9.

Si illicitè exactionem faciat, potest ei resisti. C. li. 12 tt. 6 l. l. 5.

Reliqua exactorum officia. Nouel. c. 128. §. hoc quoque iubemus, usq; ad §. sed neq; possessores.

5 *Quando & quamdiu exigenda?*

Intra annum. C. tt. 19. l. 7. Nouell. c. 128. §. porrò iubemus.

6 *Euentus exactionis, & consequentia.*

Pœna non soluentis, & exequendi modus. ff. l. 5. §. fi. C. l. 9. tt. 19. l. 2. l. 7. §. fi. l. 8. tt. 21. l. 1. l. 2. lib. 11. tt. 58. l. 11. l. 13. tt. 65. l. 2. §. fi. lib. 7. tt. 39. l. 1. Nouell. c. 128. §. si quādo usuuenerit. ibi, Etenim si contingit. c. 8. §. ex quo autem, usq; ad §. magno igitur. c. 134. §. item si in prouinciis.

De uenditione bonorum non soluentis, uide 5. li. prox. c. 39. item infra lib. 16. c. 6. de distract. pignorum.

Siqs debitorē fisci captū eximat, ad uniuersa eius debita soluēda tenetur. C. tt. 19. l. 3.

De apocha soluentib. danda. C. li. 11. tt. 64 l. 4. Nouel. c. 128. §. insuper definimus.

De actione soluenti aduersus cæteros præstanda. ff. l. 5. in prin.

Si hæres non habita ratione tributorū fideicommissum soluit actio. ff. l. 5. §. 1.

Exactor statim ad thesaurarios prouinciæ exacta referet, & consignabit. C. tt. 23. l. 1. tt. 70. l. 7. tt. 72. l. 1.

Nunciabit quid exactum sit, quidq; sit perlatum. C. tt. 19. l. 5. tt. 70. l. 15. §. fi.

Singulis annis rationem reddet. C. tt. 70. l. 4. lib. 12. tt. 61 l. 3.

Si aliquid retinuit, uel exacta in alios usus uel in suam rem conuertit. C. tt. 19. l. 7. §. q si ad nos. tt. 72. l. 1. tt. 73. l. 1. cū seque.

De actione quæ actione & susceptione competit, aduersus quos datur? C. tt. 1. l. 9. tt. 2. l. 2. l. 3. tt. 70. l. 2. l. 8.

¶ *Postremò de transmittendis & transuehendis exactis tributis, & aliis fisci speciebus.* C. lib. 11. tt. 1. cum sequentibus.

1 *Ad quem locum transuehenda tributa.* C. lib. 10. tt. 16. l. 5. l. 7. l. 8.

2 *Quorum periculo suscipienda et trāsuehēda.* Nouel. c. 128. §. quin & in hoc coll. §. hoc quoque obseruari.

3 *Quibus transuehenda sint locanda, & de mercede nauiculariorum.* C. tt. 1. l. 4.

4 *Quæ quorūq; naues publicæ rei trāsuehēdæ teneantur.* tt. 3. tt. 12. l. 1 tt. 16. l. 1. lib. 1. tt. 2. l. 10.

Is qui rē a nauiculario, uel rem nauiculariæ functioni adscriptam comparauit, nauicu lariam functionem subire uel agnoscere debet. tt. 2.

5 *De priuata sarcina oneri publico non imponenda.* tt.4.
6 *De nauicularijs non inquietandis.*
tt.1.l.1.l.3.lib.12.tt.45.l.1.
7 *Intra annum nauicularij susceptas species inferent, & apochas suscipient.*
tt.1.l.2.l.6.
8 *De specie transportanda a nauiculariis non alienanda, nec usurpanda.*
tt.1.l.2.l.5.
9 *Si naufragium nauicularius alleget.*
tt.5.l.2.l.3.l.5.l.6.
¶ *De releuatione tributorum publicorum.*
Nouel.c.147.c.148.c.163.

DE VECTIGALIBVS ET COMmissis.ff.li.39.tt.4.C.li.4.tt.61. Ca.X.

I. *De constituendis uectigalibus.*
Causa ex quibus constituenda.
Non temere constituenda sunt, sed publica necessitate urgente. C.l.10.tt.62.l.1.
Qui constituere possint, & cuius authoritate constituenda?
Sine Imperatoris praecepto nec constitui, nec reformari, nec mutari possunt. ff.l.10. in princ.C.tt.62.l.2.l.3.
Quibus constitui possint? De ciuitatib.C.l.10.
Si quis noua uectigalia instituit uel exercet, poena.
ff.li.48.tt.6.l.12.tt.24.l.1.§. itē is q nouū.
II. *Quibus competant uectigalia.*
Duae ptes fisco debenť, tertia ciuitati.C.l.13.
III. *De locatione et cōductione uectigaliū.*
Qui locare possint?
De ciuitate.C.l.13.§.fi.
Quibus locanda?
De licitatione faciēda, & ei q licitatiōe uicerit, locādis uectigalibus, fideiussorib. accepti s.ff.l.9.in prin.C.l.4.tt.62.l.4.§. fi.
De iis qui reliqua adhuc nō soluerunt.ff.l.9. §.reliquatores.
De debitoribus fisci.ff. l.9.§. debitores.
De inuitis. nemo ad cōducendū uectigal cōpellendus.ff.l.9.§.t.li.49.tt.14.l.3.§. diuus etiā Hadr.Distinguitur.ff. l.11.§. fi.
De reliquis, uide j.cap. 11. membr. de locatione rerum fiscalium.
Quando & quamdiu locanda?
Non minus triennio locanda sunt. C.l.4.
Finito conductionis tempore, rursus aliis locanda sunt.ff.l.9.§.1.C.l.4.§.fi.
Euentus conductionis.
Si duob.locata sint uectigalia, & alter minus idoneus sit, alterq; eius portionem in se transferri petat.ff.l.9.§. socii.
Si conductor quid amplius quàm debetur exegerit.C.tt.62. l.4.
Si publicanus uel familia eius quid ui ademerit, uel damnum dederit, furtumve fecerit, cōpetit aduersus eum actio, de qua ff.li.39.tt.4.
Si conductor non soluat pensionem. ff. l. 10. §. fin.
Fideiussor conductoris uectigalis an de usuris teneatur? ff.li.50.tt.8.l.2.§. qui fideiusserunt.
IIII. *De commissis actio, & de soluendis uectigalibus.*
¶ I. *Causa ex quibus competit hac actio?*
Si uectigal non sit solutum. ff.l.14.
DISTINGVITVR INFRA.
Si illicitas merces quis uendiderit uel uexerit.ff.l.11.in prin.§.Dominus. usq; ad §. fi. C.l.9.
Si non salinarius sal emerit uel uendiderit. C.l.11.
Si post idus Martias cotem ex insula Creta foderit, &c.ff. l.15.
¶ *Si uectigal non sit solutum.*
DISTINGVITVR.
1 *Ex persona non soluentis.*
De pupillo.ff.l.7.§.fi.l.16.§. diuus quoq;.
De milite.C.l.3.l.7.
De legatis gentium. C.l.8.
De fisco.ff.l.9.§. fiscus.
De negociatoribus principis & hominibus potentiorum.C.tt.65.l.1.ff.l.9.§.fi.
De nauiculariis.C.l.6.§.fi.
De iis qui rescripto muniti sunt, C. l.6.
2 *Ex re de qua non soluit.*
De rebus quas in usus suos aduehendas sibi mandant praesides.ff.l.4.§. 1.
De rebus exercitui paratis.ff.l.9.§.res exercitui.
De rebus quas quis ad usum proprium, uel ad fiscum, uel exercendi ruris gratia uehunt. C.l.5.
De rebus quarum uectigal nunquam praestitum est.ff.l.9.§.earum.

De mancipiis.ff.l.16.§.quoties quis.
Serui qui in fuga sunt,in commissum nō cadunt.ff.l.16.§.serui.
3 *Ex re quam non soluit.*
De octaua parte soluenda.C.l.8.
4 *Ex causa non soluendi.*
Si per errorem & ignorantiam non soluit. ff.l.16.§.licet quis sc.§.diuus quoque.§. diui quoque.
Si propter necessitatē aduersæ tempestatis expositum onus fuerit.ff.l.16.§.fi.ppter.
5 *Ex reliquis contingentibus.*
Si soluere non debeat, nihilominus id publicano indicandum.ff.l 4.§.1.
Si publicanus non instruxit transgredientē, uel decepit profiteri uolentem.ff.l 16.§. diui quoque.
Si professus fuerit apud publicanum,non tamen soluerit uectigal concedēte hoc publicano.ff.l.16.§.si quis professus.
Si seruus,qui cōmisit,manumissus sit.C.l.1.
Si res quę in cōmissum incidit,periit.C.l.2.

¶ II. *Aduersus quos competit?*
In rem actio est. & ideo possessores etiam præteriti temporis uectigal, soluere tenentur. ff.l.7.
De hærede fraudantis.ff.l.8.l.14.
Pœnæ ab hæredibus peti non possunt. ff. l. 16.§.penult.

¶ III. *Quid ueniat in eam?*
Ipsa res commissa.ff.l.14.
Interdum rei æstimatio. ff. l. 16.in princ. cum §.1.
Mancipiis commissis peculium in commissum non uenit.ff.l. 16.§. iidem diui.

¶ IIII. *Quamdiu datur?*
Intra quinquennium competit.C.l.2.

¶ V. *Quæ actio competat?*
In rem actio.ff.l.7.

¶ VI. *Euentus.*
Possessor solués præteritum uectigal,actionem habet eo nomine aduersus autorem suum.ff.l.7.
Dominus rem commissam emere potest. ff. l.11.§.eam rem.l.16.in princ.

¶ VII. *Reliqua de uectigalibus.*
In omnibus uectigalibus ferè consuetudo spectari solet.ff.l.4.§.fi.
Rescripta contra uectigalia non ualent. C. l.12.

DE ADMINISTRATIONE, & alienatione rerum fiscalium. Cap. XI.

De bonis fisco delatis non occupandis, nisi literis principis ostensis.C.tt.1.l.5.
De bonis fisco delatis sibi non petendis. C. tt.12.
De bonis fisco delatis incorporandis. C.tt. 10.l.3.l.5.
De rebus fisci non usurpandis, nec ad alios usus transferendis.C.tt.75.tt.26.l.3.
De ouibus & equis ī saltus uel fundos principis ab extraneo non mittendis. C. lib. 11.tt.66.l.1.
De ædibus principī consecratis,ut ab omni usu priuatorum & communi habitatione sint uacuæ.C.lib.11.tt.76.l.1.
De frumentis fisci curandis ne corrumpantur.C.tt.16.l.2.
De frumentis fisci expendendis & erogandis.C.tt.26.l.1.l.2.tt.70.l.6.
De aqua ad irrigandos agros reparanda. C. lib.11.tt.65.l.5.
De eqs pricipis subtractis.C.li.11.tt.75.l.J.
De alienatiōe rei Cæsaris uel fisci. Euētus.
Is cui res alienata est,potest eam alii alienare C.lib.11.tt.61.l.6.l.13.& seruos manumittere.C.lib.11.tt.61.l.12.§.fin. tt. 62.l.2. nec potest Cæsar rem alienatā reuocare.ff.l.5.§ fi.C.li.11.tt.61.l.3.l.4.l. 5.l.6.l.12.tt.65.l.1.tt.69 l.4.l.5. tt.70.l. 5.Vide insuper paulò inferius euentus uenditionis.
Is qui ab Imperatore uel fisco quid comparauit,non est eius nomine conueniendus, sed Imperator uel fiscus intra quadriennium.C.lib.7.tt.37.l.2.l.3.
Si dēpto canone quis fundum Cæsaris uel fisci cōparauit.C.li.11.tt.65.l.7.tt.69.l.5
Si mutuò data sit pecunia fiscalis.C.tt.6.tt. 73.l.1.

DE VENDITIONE RERVM FISCALIVM, & quæ sunt debitorum fisci.

1 *Quæ uendenda?*
De re quæ in controuersia est.ff.l.22.in pr.
De re alii pignori obligata.ff.l.22.§.1.
De re communi fisco & alii ut uniuersa uendatur,& precii pars socio restituatur.C. tt.4.l.1.

De

De actoribus bonorum.ff.l.8.l.30.l.46.§.actores.

De fundis quibusdam Lamiaci iuris,&c.C.lib.11.tt.68.l.2.

2 *Quanti uendenda?*

Non quanti ea fiscus emit,sed quanti nunc æstimatitur.ff.l.3.§.diui fratres.

3 *Officia uendentis.*

Fidem & diligentiam præstare debet.ff.l.3.§.diui fratres.

4 *Euentus uenditionis,& consequentia.*

Res uendita statim fit emptoris, nec Cæsar eam potest reuocare.uide supra uer.is cui res alienata est,&c.

Ne fiscus rem quam uendidit,euincat.C.tt.5.l.1.l.2.

Si melior conditio fit allata, an uenditio uel locatio possit rescindi.ff.lib.50.tt.1.l.21.§.fin.C.tt.3.l.4.lib.11.tt.61.l.3.tt.70.l.5.in prin.uers.fi. & quid iuris de fructibus medii temporis.ff.l.50.

De reliquo debitori restituendo. ff.l.45.§.si plus seruatum.

An debitor oblato debito uel pretextu rescripti aut minoris ætatis possit uenditio né retractare.C.tt.1.l.3.tt.3.l.1.l.2.l.5.

De iure creditorum,quibus res uendita pignori fuit obligata.ff.l.22.§.1.

Emptori quatenus non possit opponi nō numeratæ pecuniæ exceptio.C.li.7.tt.37.l.2.§.fin.

De tributo & canone ab emptore agnoscendo.ff.l.36.C.lib.11.tt.65.l.7.tt.69.l.5.

Emptor an ultra precium etiam de reliquo debito quod is cui bona uendita sunt debuit, fisco teneatur.C.tt.3.l.6.

Emptor bonorum uacātium,actionem quæ contra defunctum competebat,debet excipere.ff.l.41.

DE LOCATIONE RERVM FISCALIVM *tam ad tempus quàm in perpetuum.*

1 *Quibus locanda?*

De minoribus.25.annis.ff.l.45.§.fi.

De ueteribus & nouis conductoribus.C.li.11.tt.70.l.4.l.5.§.fi.

De palatinis,militibus & curialibus.C.lib.11.tt.72.l.1.

2 *Quanti locanda?*

De pensione in pascuis saltibusque rei priuatæ,ab ordinibus nō amplianda. C.lib.11.tt.60.l.1.

3 *Euentus & iura cōductoris et emphyteutæ.*

Locantium periculo colonis prædia traduntur.C.lib.11.tt.70.l.1.

De cautione à conductore præstanda. C.li.11.tt.61.l.7.tt.70.l.1.

Conductor ex fundo fiscali nihil potest trāsferre,nec cypressi materiam uendere,&c. ff.l.45.§.conductor.

An fundos conductos iure emphyteutico possit donare?C.lib.11.tt.61.l.1.

De meliorationibus,ut eas sibi habeat sine onere.C.lib.11.tt.65.l.2.

De iure emphyteutæ circa colonos. C. lib.11.tt.62.l.1.l.3.

De pensionibus exigendis, uide supra de exigendis tributis.

De solutione facienda.C.lib.11.tt.64.l.4.tt.65.l.2.§.si quis autem.

Si non iusto tempore soluit pensionem, an cadat emphyteusi.C.lib.11.tt.61.l.2.l.4.

An tempore locationis finito, si tantidem bona locari non possint, conductores inuiti sint retinendi?ff.l.3.§.diuus.

DE ACTIONE LOCATI.

Aduersus quos competat?

An uenditor teneatur soluere pensionem si uel ita conuenit.C.li.11.tt.61.l.11.tt.65.l.7. uel emptor non sit soluendo. C. lib.11.tt.65.l.3.

Quid ueniat in eam?

Si conductor pluris locauerit, an hoc quoque ueniat?ff.l.47.§.fi.

Si fundi steriles facti sunt,an pensio sit remittenda?C.lib.11.tt.61.l.3.

Si ex fundo fiscali quid transtulerit, &c. in in quadruplū tenetur. ff.l.45.§.conductor.

Locatione finita sequentis temporis nomine non tenetur is qui se pro cōductore obligauit.ff.l.3.§.cum quinquennium.

DE LOCATIONE VECTIGALIS, *uide supra prox.cap.*

DE RE MILITARI.

ff.lib.49.tt.16.C.lib.12.tt.34. cum sequentibus, & primùm de personis militiæ. Cap. XII.

Incipit tertia pars libri.

 ¶ I. De

¶ I. *De magistratu militari & iudicibus.*

1 *Qui creandi?*

De paganis seu priuatis.C.lib.1.tt.44.l.2.

2 *Qui illorum iurisdictioni sint subiecti?*

De paganis seu priuatis.C.lib.1.tt.44.l.1.l. 2.tt.29.l.1.li.10.tt.31.l.42.Nouell.c.42. c.145.

3 *Quæ sint ducu & regentiu exercitu officia?*

Parcissimè commeatu dabit, equum militarem extra prouinciam duci non permittet: ad opus priuatum, piscatum, uenatû militem non mittet.ff.l.12.§.1.

Milites in castris continebit,& ad exercitationem perducet, claues portarum suscipiet, uigilias interdum circumibit, frumétationibus militum intererit, frumentû probabit, mensuræ fraudem coercebit, delicta secundum suę autoritatis modû castigabit, principijsq; frequenter intererit, querelas commilitonum audiet, ualetudenarios inspiciet.ff.l. 12. §. officium.

Duces militum in ipsis militibus commorabuntur, milites ad proprium numerum redigent,&c.C.lib.1.tt.44.l.4.

De militibus à numeris ad alios non transferendis.C.tt.36.l.14.lib.1.tt.29.l.4.

Milites nô debét ad custodiam alicuius fine pmissu principis deputari.C.tt.38.l.17.

De milite ad responsum mittendo.C.tt.36. l.18.§.1.

Officiû ducis nô solû in danda, sed ét in obseruâda disciplina côsistit.ff.l.12.in prin.

De non extorquenda pecunia à collatorib. uide uerso folio,col.1.ibi:Ne sumptibus.

4 *Quæ sint illorum priuilegia?*

Ne illis lauacra præstentur.C.lib.1 tt.45.

Post completam militiam agentes in rebus fieri non possunt.C.lib.1.tt.44.l.3.

Filii succedunt illis in militia.C.tt. 48.l.1.

Filij primipilariorum paternam sequuntur conditionem.C.tt.48.l.2.

5 *De magistro militum.*

Qui sint illius iurisdictioni subiecti? C.lib. 1.tt.29.l.1.l.2.l.3.l.5.

Quæ causę illius iurisdictioni sint subiectę. C.lib.3.tt. 13.l.6.

Quæ eius iura sint? milites senatores uerberare, uel degradare, uel facere nô potest. C.lib.12.tt.30.l.1.

De apparitorib.magri militû.C.li.12.tt.55

6 *De magistro officiorum.*

Iura & officia eius circa eligendos, & ad militiam scholarium promouendos. C. lib. 1.tt.31.l.1.l.2.l.5.lib.12.tt.30.l.1.

Circa senatores & ducenarios uerberâdos & degradandos.C.lib.1.tt.31.l.3.

De relatione ad imperatorem quotannis facienda.de numero militum & castrorum cura.C.lib.1.tt.31.l.4.

De quadrimenstruis breuibus conscribêdis & deponendis.C.lib.1.tt.31.l.3.§.fin.

¶ II. *De militibus.*

1 *Qui possint esse milites?*

De seruis.ff.l.11.C.tt.34.l.6.l.7.tt.44.l.2.

De iis qui status côtrouersiâ patiûtur.ff.l.8.

De redemptis ab hostibus.ff.l.8.in fi.

De colonis & saltuensibus.C.tt.34.l.3.

De curialibus & cohortalibus.C.tt.34.l.4.

De eo qui aliam habet militiam diuersi generis.C.tt.34.l.5.

De negociatoribus.C.tt.35 l.1.

De eo qui cum uno testiculo natus est. ff. l. 4.in prin.

De eo qui ad bestias datus est.ff.l.4.§.1.

De in insulam deportato.ff.l.4.§.in insulâ.

De ad tempus relegato.ff.l.4. §. téporariû. §.ad tempus.

De reo criminis capitalis ff.l.4.§.reus.l.16.

De damnato iudicio publico.ff.l.4. §. adulterii.

De desertorib.ff.l.4.§.q post. C.tt.36.l.5.

De eo qui litis cû militiâ appetit. ff. l. 4. §. non oîs,usque ad §.qui post. C.tt.34.l.5.

De eo qui in fraudé ciuilium munerum militiam appetit C.tt.34.l.2.

De tirône,uago & césib.obnoxio.C.tt.44.l.5.

De ueteranis.C.tt.44.l.1.tt.47.l.4.

2 *De militum officiis, delictis & delictorum pœnis.*

Oé delictû est militis,qđ aliter q̃ disciplina côis exigit,committitur.ff l.6.in prin.

Militum delicta aut propria sunt, aut communia.ff. l.2.in prin.

Si quis munus militiæ detrectat.ff.l.4.§.grauius autem.

Si quis filiû suû militiæ subtrahat. ff.l.4. §. qui filium.

Si filium suum debilitauit ut militiæ inhabilis esset.ff.l.4.§.eum qui filium.

Si caligatus metu hostium languorem simulat

lat.ff.l.6.§.sed & caligatus.
Si militiæ se dederit is cui nō licet.ff.l.2.§.fi.
Vt militare uolentes,offerant se ei qui pro bandi ius habet.C.tt.34.l.1.
Si p̄sidi nel p̄posito non obtēperat,uel man data non seruat,& de cōtumacib.ff.l.3.§. si p̄sidis.§.in bello.l.6.in prin.§.contuma cia.l.13.§.irreuerēs.C.tt.36.l.18.in pr.
Si irreuerens fuit.ff.l.13.§.irreuerens.
Si petulans fuit aduersus p̄positū, uel manus ei intulit.ff.l.6.§.1.l.13.§.irreuerēs.
Si præpositum suum protegere nolit,uel deseruerit ff.l.3.§.fi.l.6.§.fi.
Si seditionem militum concitat.ff.l.3.§.qui seditionem.l.16.§.fi.
Si milites in aliquod flagitium conspirent. ff.l.3.§.etsi multi.

DE DESERTORIBVS.

ff.l.3.in prin.§.desertor. §. qui militiæ. §.si plures.l.4.§.edictum.l.5.in prin.usq; ad §.q captus.l.10.l.13.§.eius fuga.usq; ad fi.legis.l.15.C.tt.36.l.4.l.5.tt.46.lib. 3.tt.27.l.2.

DE VAGANTIBVS, ET MANSORIBVS.

ff.l.3.§.emansor.l.4. §. edictum. usq; ad fi.legis.C.tt.36.l.11.l.13.§.fi.
Si exploratione emanet,uel à fossato recedit.ff. l.3.§.is qui explor. (nis.
Si stationis munus relinqt.ff.l.3.§.q statio-
Si relictis castris ad deprædationem uel latrocinium se conferat.C.tt.46.l.3.
Si ad diem commeatus non adsit.ff.l.3. §.si ad diem.l.14.in prin.C.tt.43.l.2.
Si sine commeatu absfuerit.C.tt.33.l.3.

DE TRANSFVGIS AD HOSTES.

ff.l.13.§.is qui ad hostes.l.5.§.fi.l.7.ff.li. 48.tt.8.l.3.§.fi.tt.19.l.38.§. transfugæ.
De proditoribus.ff.l.6.§.exploratores.l.7. lib.48.tt.19.l.38.§.transfugæ.
De capto nō redeūte cū possit.ff.l.5.§.q ca-
Si excubias palatii deseruit.ff.l.10. (ptus.
Si in acie primus fugā fecit.ff.l.6.§.q i acie.
Si agmen excesserit.ff.l.3.§.qui agmen.
Si uallum trāscendat, per murū castra ingrediatᵣ,aut fossā trāsiliat.ff.l.3.§.necnon & siquis
Si hostib.facultatē dep̄dationis in Romanos dederit,uel factā diuiserit.C.tt.36.l.9.
Si se uulnerauit,uel mortē sibi cōsciuit.ff.l. 6.§.q se uulnerauit.ff.li.48.tt.19.l.38.§.fi.

Si artem ludicram exercuit,uel in seruitutē se uenire passus est.ff.lib.48.tt.19.l.14.
Si commilitonē uulnerauit. ff.l.6.§. si quis commilito.
Si segnis sit,uel desidiosus.ff.l.6.in prin.
Ne sibi uel aliis sine p̄missu principis operas p̄stet,uel laboret,uel possessiones cōducat,sed suā militiā curet.C.tt.36.l.13. in prin.l.15.l.16.li.4.tt.65.l.31.34.Nouell.c.116.
Prædia in prouincijs,in quibus militant,cōparare non possunt,in aliis possunt. ff.l. 9.l.13.in princ. usq; ad §.missionem.
Domū cōparare non prohibent.ff.l.13.i pri.
Si arma amisit,uel alienauit.ff.l.3.§. miles. l.14.§.arma.
Si arma aliena subripuit.ff.l.3.§.qui aliena
De non conspurcandis fluminibus, nec in iis lauando.C.tt.36.l.12.
An & quatenus familia militum ad eos admittenda?C.tt.56.l.10.
Ne sumptib.lædāt collatores,&de sumptib. à collatoribus factis restituendis. C. tt. 36.l.18.§.erit autem arbitrii.uer.quibus uris.tt.38.l.3.Nouell.c.129.in prin. usque ad §.sancimus.
De paleis non ultra nicesimum lapidem cōuectandis.C.tt.38.l.2.
Vt militum animalia à pratis & pascuis publicis simul & priuatis prohibeantur. C. li.11.tt.60.l.2.l.3.
De officiis illorum in hospitiis, uide infra cap.prox.
Quæ pœnę militibus sint irrogandæ, uide supra lib.1.c.11.membr.5.

3 *De priuilegijs militum.*

De expensis militū in iudiciis. C. tt. 36. l. 18.§.ut aūt omnifa.§.hoc quoq; adiecto.
De sumptib.illis à collatorib. ministrandis. C.tt.36.l.18.§.erit autem curæ.uers. fin.
De priuilegio illorum circa munera, uide j.de muneribus.
De castrensi peculio,uide alibi de peculio.
Vbi & apud quem milites conueniendi, uide j.c.sequente.

¶ III. DE VETERANIS.

Veterani rei rusticæ operam dare non debent.C.lib.11.tt.62.l.4.
De nulla eos afficiēda iniuria. C. tt.47.l.2.
A munerib.sūt imunes,uide j.de munerib.

De

De pœnis illorum, uide s. libr. 1. capi. 11. membr. 5.
Idem honor illis qui decurionibus habetur. ff.tt.18.l.3.
Si latrociniis se dederint, amittunt priuilegia.C.tt.47.l.3.

¶ *IIII. De tyronibus.*

Vt posteriore loco ponantur.C. tt.4.l.3.

¶ *V. De militibus qui limites imperij custodiunt.*

C.lib. 11.tt.59.
De castellis illorum a nemine alio detinendis. l.2.
De agris illorũ & paludib. l.1.l.3.tt.61.l.8.

¶ *VI. De captiuis reuersis.*

De illis in suum statum restituendis.ff.l.3.§. is qui ad hostes. uers. sed si ex improuiso. l.5.§.a barbaris.§.qui ab hostibus.lib.49. tt.15.l.19.§.transfugæ.C.tt.36.l.1.

DE REBVS ET ACTIBVS militaribus. Cap. XIII.

1 *De annona militari.*C.tt.58.
De exigenda annona militari. C. l. 11. tt. 39. l.1.
Vnde conferenda.l.4.
De conuehenda annona militari. l.5. l 9. l. 16.in prin.
De paleis conuectandis. l.2.
De excoctione panis.C.tt.39.
De eroganda annona militari. l. 1.l.4.l.6.l. 7.l.8.10.12.14.15.16.17.Nouel. ca.129. §.1.ibi: Et cuiusque.
De non impedienda exactione & erogatione annonarum.l.14.
2 *De veste militari.*
C.tt.40.
3 *De hospitiis militum.*
C.tt.41.
Quorum domus ab hospitiis liberæ sunt. l. 4.l.5.in prin.l.8.l.9. l.10.l.11. l. 12. tt.5. l.2.§.domos quoq;.tt.16.l.3.§.domos.tt. 19.l.9.§.fi.
De manu qua hospitaturi nomen ostio adscriptum est, non delenda. l. 1.
De parte domus militi deputanda.l.2.
Vt a prætoriis rectorum prouinciæ illis præsentib. alii iudices abstineant. l.3.
Iura & officia hospitis.l.5.§. solum sanè.l.6. l.9.tt.42.li.1.tt.45.l.1.Nouel.c.129.§.pe.
Vbi hospitare debeant ij qui ex procinctu redeunt, uel proficiscuntur ad bella.l.7.
4 *De probatoria militum facienda.*
C.tt.36.l.17.tt.58. l.2.
5 *De iudiciis militum.*
Apud quos agere uel conueniri debeant. C. tt.36.l.18.in prin.uers.ita uidelicet. li.3. tt.13.l.6.tt.25.l.1.
De iudicibus delegatis.C.tt.36.l.28. §. erit autem arbitr.
Ne milites de eadẽ causa ad diuersos iudices protrahantur.C.tt.36.l.18. §. quũ uerò.
Per quos litigabunt, si plures conueniantur. C.tt.36.l.18.§.ut autem omnifariam.uer. in his etenim causis.
De deponenda pecunia litigiosa. C. tt. 38.l. 16.§.si qua tamen.
6 *De commeatu.*
De causa profectionis indicanda anteq̃ detcõmeatus.C.tt.36.l.13.§.si uerò quisq̃.
Quando & ex quibus causis commeatus dandus? C.tt.43.l.1.
Parcissimè commeatus dandus.ff.l.12. §.2.
Quot militibus simul dandus? Triginta tantum.C.tt.38.l.16.§. super his uerò. uers. quos tantummodo.§. non danda.
Miles in commeatu agens non uidetur reipubl.causa abesse.ff.l.1.
Si ad diem commeatus non adsit miles, uide s.c.prox.membr. 11.uers. si ad diem.
7 *De missionibus militum.*
Diuisio missionis trimẽbris.ff.l.13.§. missionũ.li.3.tt.2.§.ignominiæ. quartũ mẽbrũ additur.ff.li.3.tt.2.l.2.est & quartum.
De honesta & causaria missione.ff.l.13.§.missionum.lib.3.tt.2.l.2.§.ignominiæ. C.tt. 36.l.6.l.8.
De ignominiosa missione. Definitio.ff.l.13. §.ignominiosa.li.3.tt.2.l.2.§.ignominiæ.
*Euentus.*ff.l.13.§.ignominiosa.li.3.tt.2. l.1. in prin.l.2.§.ignominiæ. C. tt.36. l.3.

DE IVRE CIVITATVM: & primùm de magistratu municipali. Cap. XIIII.

Incipit quarta pars huius libri.

I. *Iura magistratus municipalis*

ff.lib.

ff.lib.2.tt.1.l.12.lib.50.tt.1.l.25. l.26.l.28.l.38.§. imperatores.§. fin.C.lib.1.tt.54.lib.10.tt.31.l.2.l.18.l.20.

II. De defensoribus ciuitatum.

C.lib.1.tt.53.Nouell.c.15.

1 *De creandis illis.*

C.l.2.l.8.in prin.tt.4.l.17.Nouell.c.15. § interea igitur.§.ac si ciuitatis.§.cęterũ si qua.§ assumet.

De iureiurando ab ijs præstando, ijsq; confirmandis.Nouell.c.15.§.iurisiurandũ.§. at si ciuitatis.§.assumet.C.lib.1.tt.4.l.17.

2 *De iure, iurisdictione, & officijs illorum.*

Qui & quæ causæ ad eius iurisdictionẽ pertineant.C.l.1.l.3.Nouell.c.15.§.ut & cohortalis.§.dicantq; ius.§.cognoscent.

De sportulis & annonis illorũ.c.§.fient aũt.

De domo constituenda, in quam actorũ monumenta reponat.c.§. conficiat etiam.

De appellatione ab eis ad præsides facienda.c.§.enimuerò.

Ne uicarios habeant.c.§. iusiurandum.uers. nulla facultate.§.at si ciuitatis.

Si cohortalibus agere uolentibus actorem confectionem negauerit.C.l.9.§.illud.

Si a cohortalibus iniuria affectus sit.cap.§.si quid uerò.

Reliqua illorum iura & officia.C.l.4.l.5.l.6.l.7.l.8.§ quòd si quid.l.9. in princ.c.§. nulla facultate.usq; ad §.& ut cohortalis. §.cognoscent.§. si qui etiam.

3 *De cohortalibus & ministris illorum.*

c.§.& ut cohortales.cum §. sequente.

4 *De fine eius iurisdictionis atq; officij.*

Quamdiu duret eius iurisdictio & officium. C.l.4.c.§.iusiurandum.§.assumet.§.præterea ut ij.

De officio principis authoritate deponẽdo, & de eo remouẽdo.C.l.10.C.§.iusiurãdũ.

III. *De duumuiris.*

ff.li.44.tt.7.l.34.§.fi.li.49.tt.1.l.12.lib.50.tt.1.l.38.i pri.C.li.10.tt.31.l.18.l.53.

An is qui non est decurio in duumuirũ creari possit.ff.li.50.tt.2.l.7.§. is qui non. C.li.7.tt.44.l.3.

DE DECVRIONIBVS ET CVrialibus. ff.lib.50.tt.2. C. lib.10. tt.31. Cap. XV.

¶ I. *Etymologia seu ratio nominis.*

ff.lib.50.tt.16.l.239.§.decuriones.

¶ II. *De nominandis & creandis decurionibus.*

1 *Qui creandi, & qui curiæ obnoxij sint?*

De filijs decurionum.C.l.55.

De eo cuius pater sponte se obtulit curiæ. C.tt.43.l.3.l.4.

De eo qui respectu patris uel matris ex alia ciuitate est oriundus.C.l.22.l.36.l.44.

De eo cuius alter parens alterius est consortij.Nouell.c.38.§.ad hæc quoniam.cũ sequentibus.

De filijs decurionum aduocatis.C.l.35.

De filijs magistrorũ qui ex curiali stirpe descendunt.C.l.35.

De eo qui ex patre uel auo milite est natus. C.l.27.

De nato ex matre decurionis filia.C.l.62.

De nato ex inquilina domus Cæsaris. C.l.29.

De eo qui ex seruo patre natus est. ff.l.9.in prin.

De hærede decurionis,& eo cui decurio bona sua donauit, eiusq; liberis. Nouell.c.101.in prin.usq; ad §.quòd si decurionis.

De seruo.C.tt.32.l.2.

De liberto.C.tt.32.l.1.

De nauicularijs.ff.l.9.§.fi.

De fabricensibus.C.l.32.

De muto & surdo.ff.l.7.§.surdus.

De eo qui laborat podagra.C.l.13.

De pauperibus.C.l.45.

De eo qui in aliqua est dignitate, deq; liberis eius C.l.64.cum duab.ll.sequẽtib. Nouel.c.38.§.pręterea neq; hac.c.69.

De filio familias.C.l.5.

De experte literarum.C.l.6.

De minoribus annis.ff.l.6.§.1.l.11.tt.4.l.8. in prin.C.lib.7.tt.64.l.8.

De ijs qui sunt grandes natu. ff.l.2. §.fin.l.11.C.l.3.l.10.l.13.l.41.

De spurijs.ff.l.3.§.spurios.l.6.in prin.

De eo qui ex incesto natus est.ff.l.6. in prin.

De infamibus.C.l.12.

De ijs qui flagellis cęduntur.ff.l.12.

De eo qui ad tempus fuit relegatus,uel ordine motus.ff.l.2.in prin.§.1.l.3.in prin.l.5.l.13.

De eo cuius pater ordine motus est, uel alio modo punitus.ff.l.2.§.nullum.

De

De eo qui in relegatione natus est.ff.l.13.§. item rescrip.
De eo qui à public.accusatione destitit. ff.l. 6.§.qui iudicij.
De hæreticis & Iudæis.ff.l.3.§. fin. C.l.49. Nouel. c.45.in prin.usq; ad §.enimuerò.
De reliquis uide j.memb.3.cap.eodem.
2 *Causæ & modus creandi decurionem.*
Si pœnæ nomine decurionatui addicetur, non ualet.C.l.38.
Sola albi pscriptione decurio non fit.ff.l.10.
De nominatione decurionibus in curiam cõuocatis facienda,&c.C.l.2.
3 *Tempus creandi & nominandi decuriones.*
Decuriones ad magistratum ante tres mẽses uel amplius nominari debent, ut si querimonia eorum iusta uideatur,&c. C.lib.1. tt.54.l.1.
4 *Euentus nominationis & creationis.*
De appellando, & expẽsis soluendis, si quis non rectè sit nominatus.C.l.2.
An quis post factam creationem possit dicere se non rectè creatum.ff.l.13.§.fin.

¶ III. *De excusationibus à decurionatu.*

1 *Causæ ex quibus excusatio competit.*
Si sententia præsidis,uel arbitratu iudicis sit absolutus.C.l.13.l.14.
Si rescriptum immunitatis impetrauerit.C. l.36.l.37.l.43.l.61.l.63.
Si ad domum Cæsaris uel aliorum confugerit.C.l.31.l.39.
Si necessitas nõ exigit.C.l.35.uers.quæ etsi necessitas.
Si pœnę nomine curiæ sit addictus.C.l.38.
Si suffragijs immunitatẽ impetrauit.C. l.41
De reliquis,uide s.membr. qui creandi: itẽ j.de munerib.
2 *Modus quo competit excusatio.*
Per appellationem à nominatione.C.l.2.
3 *Vbi & apud quem competat?*
C.l.2.l.54.

¶ IIII. *De amittendo decurionatu.*

Causæ ex quibus amittitur.
Si ad tempus relegatus,uel ordine motus sit. ff.l.2.in prin.§.1.l.3.in prin.§.1.l.5.
Si infamis fiat,uel cæcus.C.l.8.
Si grandis natu factus sit, uide.s. uers. de ijs qui sunt grandes.
Si officium notariatus assumpsit.C.tt.69.l.2

¶ V. *Iura & officia decurionum.*

De non recedendo à ciuitate sua. ff.l.1. C.l. 16.l.25.l.26.l.30.l.53.l.55.l.56.tt.37. lib.11.tt.14.l.1.
Ne relicta curia militent.C.l.17.l.38.l.51. l.55.
De decurione curiæ suæ uindicãdo.C.l.54.
Vt domos proprias habeãt curiales in sua ciuitate,ne l uetustas reparẽt,uel nouas ædificent.C.lib.8.tt.10.l.8.
Ne quid conducãt. ff. l.4.C.lib.4.tt.65.l.30
Ne uectigalia exerceant.ff.l.7.§.decurio.
Ne procurator fiat.C.l.34.
Curialis neq; procurator, neq; conductor alienarum,neq; fideiussor, neq; mãdator conductoris existat.C.lib.4.tt.65.l.30.
Ne tabellionatus officium exerceat.C.l.15.
Ne uicarios habeat.C.l.60.
Actionibus publicis uti debent.C.l.30.
Si pecuniam publicam decoxerit, uel fraudulentus fuerit adscriptionib. illicitis, uel immoderatus in exactione.C.l.40.
De prædijs illorum sine decreto nõ alienandis.C.tt.33.ff.lib.50.tt.1.l.15.§.in fraudẽ. Nouell.c.38.§.perfecerunt.c.87.
De imponenda prædijs curialibus ad alium titulo lucratiuo translatis, descriptione quatuor solidorum.C.tt.35.
De hæreditate defuncti decurionis, ut omni modo quarta eius pars ad curiam pertineat,uel ad filios eius qui curiæ annexę sũt, uel ad filias quæ decurionibus nupserint. C.tt.34.tt.43.l.4.§.ita tamẽ ut nec.§. fin. Nouell.c.38.§.posthac uideamus.§.quoniã uero,usq; ad §. adhæc quartã.c.101. §.quòd si decurionis.cum sequentib.
Ab extraordinarijs muneribus sunt immunes. C.l.21.
De decurionib.non torquendis, nec corpora lib.pœnis subijciendis.ff. l.14. C.l.33. l. 57.l.58.
De decurionibus,qui facultatibus lapsi sunt, alendis.ff.l.8.
De eo qui ad tẽpus relegatus uel ordine motus est,& postea restitutus. ff. l.2. in prin. usq; ad §.in filijs.tt.1.l.15.in prin.
De curialibus qui comitatiuam dignitatem adepti sunt, non eximuntur à iurisdictione sui iudicis.C.l.47.
De priuilegio primæ Curię qui expletis uniuersis munerib.ad summum peruenit gradum.

dum.C.l.56.

Filij decurionum qui fint. ff.l.2. §. in filiis. usq; ad §.nullum. C.l.4.li.6.tr.54. l.6.

De filiis decurionum non torquẽdis.C.l.4.

Filij decurionum curiæ sunt obnoxij. uide s̄.in initio huius capitis.

De ordine & albo decurionum; qui quos præcedant in sententiis ferẽdis,uel alias. ff.l.2.§.restitutus.l.6.§.fi.tt.3. C. l.9.

De actione quę ex administratione decurio natus competit,uide j̄.cap.24. lib. eod.

¶ *VI. De decretis ab ordine faciendis.* ff. tt.9.

An decreta ab ordine facta,rata sint habenda,& si contra fiat pœna committatur? ff. l.5.l.6.

DISTINGVITVR.

Ex re decreta. Si salarium alicui de publico constituerunt.ff.l.4 §.fi. C.tt.36.

Si prædia,uel ædes,uel certam quantitatem alicui de publico decreuerint.ff.l.4.§.1.

Si aliquem debitorem dimiserint,uel largiti sint.ff.l.4.in prin.

Si immunitatem alicui tribuãt.C.tt.46.l.1.

Si de numero medicorum decernant. ff. l. 1.

Ex reliquis contingentibus.

Si ambitiosa sunt decreta.ff.l.4.C.tt.46.l.2.

Si publicè utile sit decretum rescindi. ff.l.5.

Si nõ legitimo numero decurionũ coacto decretũ sit.ff.l.2.l.3.tt.31.l.46.ff.tt.1.l.19.

Si minor uigintiquinque annis decreuit. ff. tt.6.l.6.§.1.tt.4.l.8.in prin.

Si ignorans aduersus decretum fecit. ff.l.6.

DE LEGATIS ET LEGAtionibus.ff.lib.50.tt.7.C.lib.10. tt.63. Cap. XVI.

¶ *I. De iniungendo legationis munere.*

Antecedentia. De consultando,& decernenda legatione. C.l.6.

Quot & quibus iniungenda legatio?

Ne plures quàm ternos mittãt.ff.l.4.§.fi.

Vt ordo in legationibus iniungendis seruetur.uide j̄.de munerib.

De iis quibus ius postulãdi nõ est.ff.l.4.§.1.

De debitore reipub.ff.l.4. in prin.

De debitore fisci.ff.l.4.§. debitores.

De eodem plures legationes suscipiente.ff. l.6.in prin.

2 *De excusationibus ab hoc munere.*

Si is ad quem legatio est mittenda, legati amicum accusat.ff.l 4.§. si accusatio.

Si partem in legatione habeat.ff. l.6.

Si legationis munere functus sit: item de aliis uide j̄.de muneribus.

3 *Officia legati.*

De non deferenda legatione, nec cessando. ff.l.1.l.2.§.cessatio.C.l.2.§. fi.

Neq; alienis neq; propriis negociis se interponere debet.ff.l.8.§.fi.l.9.l.10. in prin. l.11.§.qui leg.l. 12.l.15.l.16.§.ante.

An per alium legationem mittere possit: item, an & quos uicarios possit habere. ff.l.4.§.legati.l.11.in prin.

An contra rempub. a principe quid postulare possit.ff.l.2.in prin.

4 *Iura & priuilegia legati.*

De salario, & sumptibus illi proficiscenti datis.ff.l.2.§.fi.l.10.§.fi. C.l.2.

De sumptibus ab eo factis, illi restituendis. ff.li.3.tt.4.l.7. in prin.

An tempore legationis possit conueniri. ff. l.3.l.16.§.ante.uide insuper s̄. li.2. ca.2. uers. de domicilio rei conuenti.

Sancti habentur legati: & quid iuris sit, si quis legatum hostium pulsauerit. ff.l.17. li.48.tt.6.l.7.§.fi.

DE ACTORE VNIVERSITAtis, uel syndico & curatore reipub. ff.lib.3.tt.4. Cap. XVII.

¶ *I. De dando actore, uel eligendo.*

¶ *An utiliter datus sit actor?*

DISTINGVITVR.

Ex persona dantis. Si non omnes in ordine adsint,uel eligant.l.3.l.4.

De suffragio patris uel filij, eius qui datus est.l.5.

De suffragio eorum qui in patris, uel filij eius potestate sunt.ff.l.6.in prin.

De eo cui ordo potestatem eligendi dedit. l.6.§.si decuriones.

De lege.l.3.

Ex persona dati. De extraneo.l.1.§.fi.

De filiofamilias.l.6.§. fi.

Si is datus sit quem duumuiri elegerint.l.6. §.si decuriones.

Ex causa seu negocio cui datus est.

Constitui

Constitui potest actor, & ad operis noui nũciationem, & ad stipulationes interponẽdas. l. 10.
Si ita constitutos sit, ut quæcunque incidisset controuersia, eius petendæ negocium Titius haberet. l. 6. §. sed si ita decreue.
Ex consequentibus. Si agere postea prohibitus sit. l. 6. §. quòd si actor.
Si mutatus sit. Ex iisdem causis actoris mutandi potestas est, ex quib. etiam procuratoris. l. 6. §. fi.

II *Officia tam actoris quàm curatoris*.

Per eum quod cõmuniter agi fieri oportet, agi fieri debet. l. 1. §. quibus.
Si aliqua uniuersitas det actorem, non erit hic dicendum sic haberi quasi à plurib. datum, hic enim pro repub. uel uniuersitate interuenit, non pro singulis. l. 2.
De rebus & agris ciuitatis uindicãdis. ff. lib. 50. tt. 8. l. 10. §. 3.
De exigenda pecunia ad annonam destinata. ff. li. 50. tt. 8. l. 10. §. 6.
De exigenda cautione fideicommissi nomine. C. lib. 11. tt 30. l. 2.
De defendendo, & de rato cauendo. l. 6. §. actor uniuers.
Procuratoris partib. fungitur actor: itẽ actio iudicati ei nõ datur, item ei constitui potest. l. 6. §. actor itaque.
Si actori cautum sit, administratori rerum ciuitatis competit actio l. 10. §. fi.
De actione quę aduersus curatorẽ reipubl. datur, uide j. cap. 24.

DE CIVIBVS, ET ALIIS CIuitatum personis, nec non de collegiis & corporibus. item de feriis. Cap. XVIII.

¶ I. *de ciuibus in genere*.

De uestitu ciuium. C. lib. 11. tt. 8.
De ornatu ex auro & gemmis non conficiendo. C. lib. 11. tt. 11. l. 1.
De mercatione purpuræ prohibita. C. lib. 11. tt. 8. l. 5.
De armis à priuatis ciuibus non conficiendis, nec emendis. Nouel. c. 85.
De ludis & spectaculis. C. li. 11. tt. 40. tt. 41.
De gladiatoribus. C. lib. 11. tt. 43. l. 1.
De uenationibus ferarum. C. lib. 11. tt. 44. l. 1. li. 2. feudorum. tt. 27. §. nemo retia.
De nundinis. ff. lib. 50. tt. 11. l. 1. C. lib. 4. tt. 60. l. 1.
De Maiuma. C. li. 11. tt. 45. l. 1.
De festis, conuentibus, & publicis ciuium læticiis. C. li. 11. tt. 11. l. 4.

¶ II. *De feriis ciuium*.

ff. li. 2. tt. 12. C. li. 2. tt. 12.
Quibus diebus feriandum?
De die Dominico, seu Solis. C. l. 2. in princ. l. 3. l. 7. §. & dies Solis. l. 10.
De pridie calendis Ianuarijs. ff. l. 5.
De feriis propter res feliciter gestas. C. l. 1.
De feriis a iudice conditis. C. l. 4.
De reliquis. C. l. 2. l. 6. l. 7.
Si feriatum non sit, sed aliquid negocii gestũ, pœna. C. l. 10. §. fi.

DISTINGVITVR.

Ex specie rei gestæ.
Si agriculturæ inseruit dieb. feriatis. C. l. 3.
Si negociis militaribus, & custodiarum cognitioni inseruit. ff. l. 9.
Si de latronibus quæstionem habeat. C. l. 9.
Si emãcipet uel manumittat. C. l. 2. i pri. l. 8.
Si uoluptati indulget. C. l. 10. in prin. §. nec huius tamen.
De reliquis. ff. l. 2. l. 3. C. l. 5. l. 7. §. fi. l. 10.
Ex reliquis contingentibus.
Si res tempore peritura sit, nec dilationem capiat. ff. l. 1. §. sed excipiuntur. l. 3.

¶ III. *De collegiis & corporibus: item de aliis uniuersitatibus*.

I. *De collegio constituendo*.

Causa ex quibus & propter quas collegia constitui possunt.

Non ex qualibet causa collegium constitui permittitur. ff. li. 3. tt. 4. l. 1. in prin. li. 47. tt. 22. l. 1. in prin. l. 3. in prin.
Si religionis causa coeant. ff. li. 47. tt. 22. l. 1. §. sed religionis. tt. 11. l. 2.
Si uectigalium publicorum, aurifodinarum, &c. nomine collegium constituant. ff. lib. 3. tt. 4. l. 1. §. 1.
Si stipem menstruã conferendi causa coeãt. ff. li. 47. tt. 22. l. 1. in prin.
Antecedentia. De authoritate senatusconsulti uel Cæsaris. ff. li. 47. tt. 22. l. 3. §. 1.
Inter quot & quas psonas collegiũ cõstitui põt.
Inter tres personas constitui potest. ff. li. 50. tt. 16. l. 85.

De

De seruis. ff. lib. 47. tt. 22. l. 3. §. fi.
De eo qui in alio etiam est collegio. ff. lib. 47. tt. 22. l. 1. §. fi.

II. *De collegio dissoluendo.*

Causa ex quibus dissoluitur.

Si personæ mutentur. ff. li. 3. tt. 4. l. 7. §. in decurionibus.

Euentus dissoluti collegij.

De pecunia communi diuidenda, si uel recesserit quis a collegio, uel dissoluatur omnino. ff. li. 47. tt. 22. l. 1. §. fi. l. 3. in prin.

III. *Iura collegij & uniuersitatis.*

Sodales sunt, qui sunt eiusdem collegij, quibus potestatem lex facit, pactionem, quã uelint, sibi ferre, dum ne qnid ex publica lege corrumpant ff. li. 47. tt. 22. l. 4.
Proprium horum est, habere res cõmunes, arcam communem, & actorem uel syndicum per quem, &c. ff. libr. 3. tt. 4. l. 1. §. quibus.
Quod uniuersitati debetur, non singulis debetur: nec quod debet uniuersitas, singuli debent. ff. li. 3. tt. 4. l. 7. §. si quid §. fi.
Etiam actio aduersus uniuersitatem datur. ff. li. 3. tt. 4. l. 7. in prin. l. 9.
Refertur ad uniuersos quod publicè fit per maiorem partem. ff. li. 50. tt. 17. l. 120. §. 1.
Municipes intelliguntur scire, quod sciunt hi quibus summa reipub. est commissa. ff. li. 50. tt. 4. l. 14.
Si collegium non defendatur, quid iuris. ff. li. 3. tt. 4. l. 1. §. quod si nemo. l. 8.

III. *De priuilegiis collegiorum.*

Quibus competat.

De eo qui solo nomine collegiatus est. C. li. 1. tt. 2. l. 9. li. 11. tt. 17. l. 1. in prin.
De iis qui supra numerum assumpti sunt. C. li. 11. tt. 17. l. 1. §. qui autem suprà.

IIII. *De quibusdam ciuium & collegiorum, aliarumq; personarum ciuitatis speciebus.*

De collegiis studiorum liberalium. C. li. 11. tt. 18. l. 1. §. habeant igitur.
De magistris studiorum, doctoribus & medicis.
Quales esse debeant, & quæ sint illorum officia. C. lib. 10. tt. 52. l. 7. lib. 11. tt. 18. l. 1. in prin.
De mercedibus & salariis illis constituendis. ff. lib. 50. tt. 13. l. 1. in prin. C. lib. 10. tt. 52 l. 6. §. fin.
De medicis. ff. lib. 50. tt. 4. l. 11. §. reprobari. tt. 9. l. 1. tt. 13. l. 1. §. 1. §. medicos. l. 3. C. li. 10. tt. 52. l. 7. l. 9. l. 10.
De philosophis. ff. lib. 50. tt. 13. l. 1. §. an & philosophi. C. li. 10. tt. 41. l. 6. tt. 52. l. 8.
De iuris professoribus. ff. lib. 50. tt. 5. l. 8. §. philosophis. tt. 13. l. 1. §. proinde nec.
De magistris ludi literarij. ff. li. 50. tt. 13. l. 1. §. ludi quoq;.
De iuris ciuilis studiosis. ff. li. 50. tt. 13. l. 4.
De mercatoribus. C. li. 4. tt. 63.
De argentariis. Nouel. c. 136.
De mendicantibus ualidis inhibendis. C. li. 11. tt. 25. l. 1. Nouel. c. 8. §. at si qui. usque ad §. præterea si quis.
De corporatis urbis Romæ. C. lib. 11. tt. 13. tt. 14.
De corporatis Alexandriæ. C. libr. 11. tt. 28. l. 1.
De reliquis, uide s. cap. 6. lib. eod.

DE POLLICITATIONIBVS & legatis ciuitatis. ff. li. 50. tt. 12. Cap. XIX.

Hactenus de personis ciuitatis: sequitur de reb. & primum de iis adquirendis, postea de iis alienandis, postremò de quibusdam rerum ciuitatis speciebus. Adquiruntur autem res ciuitati per pollicitationes & legata.

1 *Definitio pollicitationis.*

l. 3. in prin.

2 *An pollicitatio sit utilis, & ex ea nascatur actio.*

l. 3. in prin. l. 14. in prin.

DISTINGVITVR.

Si sine causa pollicitus sit l. 1. §. 1. §. deniq;. li. 39. tt. 5. l. 19. in prin. si tamen, cum sine causa pollicitus esset, cœpit facere, tenetur. l. 1. §. item si sine causa. usq; ad §. fi. l. 3. in prin. l. 6. §. 1. l. 11.
Si propter incendium uel terræmotum, uel aliquam ruinam, quæ reipub. contigit, promisit. l. 4. l. 7.
Si reipubl. nihil interfit fieri quod promissum est, uel ei sit damnosum. l. 13. §. item rescripsi.
Si fœmina promisit. l. 6. §. non tenetur.

Si tan-

Si tantum epiſtolam muneris edendi gratia emiſit.l.5.
Si promitenté promiſſi pœniteat.l.3.§.fin.
Si acceptolatum ei fit.lib.48.tt.11.l.7.§.illud quoq;.
Si aduerſa fortuna uſus ſit qui promiſit, & ſit relegatus.l.8.
Si cum ne honoribus fungeretur pollicitus eſſet,nihilominus honoribus fungi cogatur.l.12.§.final.
Si cum ob honorem pollicitus eſſet, antequam honorem iniret,deceſſerit.l.11.
Si opus promiſſum fecit,ſed id caſu fortuito poſtea quid paſſum eſt.l.1.§.fin.
Si opus promiſſum fecit, ſed non rectè uel non omnem pecuniam erogauit. C.lib. 8.tt.13.l.1.§.qui uerò onus.

3 *Euentus pollicitationis,& legati.*

Relicta reipub. in quę dependi debeant, ſi ad certam ſpeciem relicta ſunt, ad alios uſus conuerti non debent. tt.8.l.1.l.5.tt. 10.l.7.in prin. Si non ad certam ſpeciem relicta ſunt.tt.8.l.6.in prin.
De conditione pollicitationi adiecta,pollicentis hæredibus ſeruanda.l.10.
De actióe q̃ datur ciuitati re amiſſa.l.3.§.fi.

DE ACTIONE QVAE DATVR *ciuitati ex pollicitatione ad praſtandam promiſſis fidem.*

1 *Cauſæ ex quibus datur.*

Si placitis fidem præſtare detrectat. l.8. §. quòd ſi detrectat.Diſtinctiones uide.ſ.

2 *Aduerſus quos datur.*

De hæredibus.l.14.in prin.

3 *Quid ueniat in eam?*

Non pecuniam inferre, ſed opus extruere coguntur.l.13.in prin.
Si is qui pollicitus eſt antequam perficiat, deceſſerit.l.14.§.ſed ſi quis.l.15.
Si bona liberalitati ſoluendo non ſunt.l.9.
De diminutione in perſona hæredis. l.6.in prin.
De uſuris.tt.10.l.5.ī prin.tt.12.l.1.in prin.

DE PRIVILEGIIS CIVITAtum: item de alienatione & locatione rerum ciuitatis: nec nõ de actionibus aduerſus ciuitatem competentibus. Cap. XX.

¶ *I. Priuilegia ciuitatis.*

Reſpub.ut pupilla extra ordinem iuuatur. C.li.11.tt.29.l.3.
Quod ſibi adquirunt ciuitates,ſibi retinent. C.li.11.tt.69.l.2.
An ius pignoris habeant in rebus debitorũ. ff.lib.50.tt.1.l.10.C.lib.11.tt.29.l.2. tt. 32.l.2.
An priuilegia fiſci ciuitati competãt?ff.lib. 50.tt.1.l.10.l.21.§.fin.
De priuilegiis ciuitatis, Nicenenſis. C.lib. 11.tt.69.l.6.
Quæ ciuitates iuris Italici ſunt,uide.ſ.cap. 9.uerſ.de quibuſdã ciuitatibus.lib.eod.

¶ *II. De alienatione rerum ciuitatis, & locatione.*

Alienatio rei ciuitatis dempto canone, an ualeat?C.li.11.tt.69.l.5.
An meliore conditione allata reſcindatur contractus? ff.li.50.tt.1.l.21.§.fi.C.li.11. tt.31.l.1.l.2.tt.70.l.2.l.3.
Licet ciuitati res ſuas uendere, ita ut precia in renouanda mœnia collocentur. C.lib. 11.tt.31.l.3.
De pecuniis ciuitatum non diminuendis, ſed in ſtatutos uſus conuertendis: & de ratione ſuper iis danda. Nouel. c.128.§. at cum de urbibus uſque ad §. ad hæc ſancimus.

¶ *De locatione rerum ciuitatis.*

1 *Antecedentia.*

C.lib.11.tt.70.l.3.

2 *Quibus locandæ?*

De decurionibus.ff.li.50.tt.8.l.2.§.1.

3 *Euentus.* Agri publici in perpetuum locati,ſine principali authoritate reuocari non poſſunt.ff.li.39.tt.4.l.11.§.1.lib.6. tt.3.l.1.
Qui fundum a municipio conduxerunt, in rem habent actionem.ff.lib.9.tt.3.l.1.§ fi.l.2.l.3.
Cum ea lege fundum uectigalem municipes locauerint,ut ad hæredes eius, &c.ff. li.50.tt.16.l.219.
De actione locati.Quid ueniat in eam?
An prior conductor tantum præſtare teneatur,quantum præſtat poſterior.ff.lib.50. tt.8.l.2.in prin.
De penſione pro ſterilitate temporis minuẽda.ff.li.50.tt.8.l.2.§.fi.

De locatione

De locatione uectigalis reipub. uide s. cap. 10. lib. eod.

¶ *III. De actionibus aduersus ciuitatem competentibus.*

Aduersus quos competant?

De duumuiris ff. li. 44. tt. 7. l. 34. §. fi.

De eo qui administrationis tempore solui constituit, uel nouatione facta cauit. ff. li. 50. tt. 8. l. 4. §. in eum.

Quamdiu competat?

Ex contractu alicuius magistratus annalis etiam post annum actio competit. ff. lib. 44. tt. 7. l. 34. §. fi.

DE RE FRUMENTARIA: item de operibus publicis & priuatis, & de aquæductu. Cap. XXI.

¶ *I. De re frumentaria annona.*

1 *De debito frumentariæ pecuniæ.*

Quid, & quantum soluendum? de commodorum commodis, & de usurarum usuris. ff. lib. 50. tt. 8. l. 2. §. si indemnitas.

De compensatione opponenda.

ff. li. 50. tt. 8. l. 2. §. ad frumenti.

Quando soluendum? Statim. ff. lib. 50. tt. 8. l. 2. §. frumentariæ.

2 *De frumēto ciuibus uēdendo et distribuēdo.*

Quanti uendendum? ff. lib. 48. tt. 12. l. 3. in prin. li. 50. tt. 1. l. 8. l. 6. in prin.

Ius non est ordini, precium grani quod inuehitur, statuere. ff. li. 48. tt. 12. l. 3.

De distribuendo frumento. C. lib. 11. tt. 24. tt. 27. l. 2.

3 *Si frumentum emptori oblatum est.*

Eius æstimatio restituenda est, quæ publicis rationibus refertur. ff. li. 50. tt. 8. l. 2. §. grani æstimationem.

4 *Si de frumentaria ratione quid in alium usum sit conuersum.*

ff. lib. 50. tt. 8. l. 2. §. quod de frument. §. si autem frument. C. lib. 11. tt. 22. l. 3. tt. 23. l. 1. l. 2.

5 *De publica accusatione, Si quis contra annonam fecerit.*

ff. lib. 48. tt. 12.

¶ *Causæ ex quibus datur.*

Si quis contra annonā fecerit, societatemve coierit quò annona carior fiat. l. 2. in prī.

Si quis nauē nautamq; retinet, aut dolo malo faciat quò magis detineatur. l. 2. §. fi.

Si corruptas merces supprimit, uel fructus suos æquis preciis uendere nolit, dum minus uberes prouentus expectat. ff. lib. 47. tt. 11. l. 6. in prin.

Si stateris adulterinis annonam onerat. ff. li. 47. tt. 11. l. 6. §. onerant.

Quibus datur?

De mulieribus l. 3. §. fi.

De seruo aduersus dominum. l. 1.

Quæ pœna ueniat in hoc iudicium?

l. 2. §. fi. li. 47. tt. 11. l. 6.

6 *De canone frumentario.*

Vrbis Romæ. C. li. 11. tt. 22.

Constantinopolitanæ. C. li. 11. tt. 23.

Alexandriæ. C. li. 11. tt. 27.

¶ *II. De operibus publicis.*

ff. li. 50. tt. 10. C. li. 8. tt. 12.

De hisce sine permissu principis, non faciendis. ff. l. 3. l. 6. C. l. 4. l. 12.

De perficiendis & restaurandis uetustis antequam noua inchoentur. C. l. 21.

De diruendis ædificiis priuatorum operis publici gratia. C. l. 8. l. 3.

DE LOCATIONE OPERIS PUBLICI extruendi, *sine cautione non est committenda extructio.*

ff. tt. 8. l. 10. §. imperator.

Quid ueniat in actionem locati quæ datur aduersus fideiussorem conductoris. De usuris. ff. tt. 8. l. 3. §. conductor.

De uiciosa ædificatione, quis, & quamdiu eam præstabit. C. l. 7.

De inscriptione nominis eius cuius liberalitate opus factū est. ff. l. 2. in prin. l. 7. §. si quis.

De inscriptione alterius nominis. ff. l. 2. §. fi. l. 3. § fi. l. 4. C. l. 9.

De nomine inscripto nō eradēdo. ff. l. 2. §. fi.

Quibus sumptibus reparanda. C. l. 18. uide infra de muris.

De operibus publicis sibi non usurpandis. C. l. 3. l. 19. l. 20.

De turribus & muris eorum usui, in quorū terris extructis sunt, deputandis. C. l. 17.

Si princeps alicui opus publicum concesserit. C. l. 14.

Ne prouinciarum rectores & cæteri discussores sint publicorum operum. C. tt. 13. l. 1. in prin. §. fi.

Quatenus,quis, & cui obstrictus sit operum nomine,ad cuius spectet notionem.ff.l.2. §.1.C.l.2.

De pararesiis,hoc est,ædificiis,quæ operib. publicis cohærent,diruendis.C.l.13.

De Basilica.C.l.20.

De statuis & imaginibus.

ff.tt.12.l.12.lib.44.tt.1.l.23.C.l.15.lib. 1.tt.24.

De muris & mœnijs ciuitatis.

Inst.lib.2.tt.1.§.sanctæ quoque ff.lib.1. tt.8.l.1.§.1.l.8.§.fin.l.9.§.muros.l.11. li.48.tt.13.l.11.C.l.10.l.11.

Quibus sumptib.mœnia reparanda? C.l.10. l.11.l.17.li.11.tt.31.l.3.in pri.tt.69.l.3.

¶ *III De ædificijs priuatis.*

C.lib.8.tt.10.

Domum suam cuique reficere licet, dummodo non officiat alteri.l.61.ff.de reg.iuris.

Quilibet potest locum proprium muro circundare.l.10.

De spacio relinquendo inter publicas & priuatas ædes.l.9.

De mœnianis ædificandis:quantum alter ab altero distabit.l.11.

Ne altius tollendo ædes, prospectus in mare impediatur.Nouel.c.63.c.165.

De balneo extruendo.l.1.

De ædificiis non destruendis, ne publicus deformetur aspectus.l.2.

De domibus dirutis reparandis.l.3.l.8.lib. 11.tt.29.l.4.

De ornatu ædificii non auferendo,nec transferendo.l.2.l.6.l.7.

De pensione præstanda pro ædibus in solo reipub.ędificatis.C.lib.11.tt.69.l.1.

De diruendis ædificiis quæ in publico loco extructa sunt.tt.12.l.5.l.16.

De pararesiis diruendis.tt.12.l.13.

¶ *IIII. De aquæductu.*

De extruendis aquæductibus, scilicet de arboribus ab utraque parte serendis & excidendis.item de fistulis.l.1.§.fi.l.6.§.super his.l.10.§.hoc etiam præcipimus.

De aquarum ductibus repurgandis.l.1.

De pecunia ad aquæductum reparandum destinata.l.7.l.8.

De fonte publico qui priuatus factus est,rursus reipub.restituendo.l.9.

e aquariis,uel aquarum custodibus.l.6.§. fin.l.10.§.uniuersos.

De ntendo aqua & deriuando eam ex publico aquæductu in suum fundum. l.2.l.3.l. 4.l.5.l.6.in prin.l.7.in fi.l.10.l.11.

Est insuper inter res ciuitatis Numisma, de cuius ualore uide C.lib.11.tt.10.

DE MVNERIBVS ET HONORIBUS.ff.lib.50.tt.4.C.lib.50.tt. 40.cum sequentibus. Cap. XXII.

Hactenus personę,& res ciuitatum:sequitur nunc ciuitatum actus,qui sunt munera & honores, sed est etiam actus ciuitatis, consultatio de publica utilitate,de qua. C. lib. 10.tt.63.l.5.

1 *Definitio.*Honoris.ff.l.4.in prin.

Muneris.ff.tt.16.l.18.l.194.l.214.

2 *Genus.*Honos munus non est.ff.l.12.

¶ 3 *Diuisiones munerum,& species.*

In publica & priuata.

ff.l.14.§.1.

Definitio publici muneris.ff.l.14.§.1.tt.16. l.239.§.munus.

Species publici muneris.ff.l.4.in prin.l.18. §.hæc omnia.lib.5.tt.1.l.78.

In patrimonialia personalia,& mixta.

ff.l.1.in prin.l.6.§.sciendũ.l.18.in prin.

De patrimonialibus.

Definitio.ff.l.1.§.illud tenendum.l.18.§.patrimoniorum.

Diuisio.ff.l.6.§.fi.l.18.§.patrimoniorum. la 2.usque ad §.mixta.

Propria.ff.l.6.§.fi.

Species.ff.l.1.in prin.l.3.§.decaprotos.usq; ad §.præses.l.14.§.uiarum.l.18.§.patrimoniorum.C.tt.41.l.4.l.8.l.10.

De personalibus.

Definitio.ff.l.1.§.illud tenendum.l.18.§.1.

Species.ff.l.1.§.1.§.æqui pers.usque ad fin. legis.l.18.§.1.usque ad §.patrimoniorũ.

De mixtis. Species.l.18.§.mixta.

¶ 4 *De muneribus & honoribus iniungendis, et nominatione facienda.*

1 *Ad cuius curam spectet munerum iniũctio?* ff.l.3.§.præses.

2 *Quando nominatio facienda?*

Ante tres menses quàm administratio suscipienda est,ut nominatus excusationem,si quam

quam habet, opponere possit. C. lib. 1. tt. 54. l. 1.

3 *Modus iniungendi, & iniungentis officia.*

Vt decurionib. conuocatis nominatio ad certa munera fiat, eaq; statim in notitiam nominati per officialem perferatur, &c. C. tt. 31. l. 2.

In primis considerãda est persona eius cui defertur honor seu muneris administratio. item origo natalium. facultates quoq; an sufficere iniuncto muneri possint. item lex secundum quam munerib. quisq; fungi debet. ff. l. 14. §. de honoribus.

De inuitum ad munera & honores cogendo. ff. l. 9. tt. 5. l. 13. §. qui autem.

4 *Quæ munera iniungenda, uel non.*

De operarum præbitione. C. tt. 24. l. 1.

Vt principi statuam ponat. ff. tt. 12. l. 6. §. fi.

Vt reipub. actum gerat. C. lib. 11. tt. 36.

De gleba, folle, septem solidorum functione, & aliis huiusmodi collationibus sublatis. C. lib. 12. tt. 2. l. 2.

5 *Quib. iniungenda munera, et ex quib. causis?*

Iniungenda sunt munera municipibus, incolis, & aliis, de quibus sequitur.

¶ 1 *De municipibus.*

ff. lib. 50. tt. 1. C. tt. 38.

1 *Etymologia.* ff. l. 1. in prin. tt. 16. l. 18. §. fi.

2 *Definitio.* ff. l. 1. in prin. tt. 16. l. 228.

3 *Qui sint municipes, & ex quibus causis fiant.*

Fiunt natiuitate, manumissione, & adoptione. ff. l. 1. in prin. C. tt. 39. l. 7. in prin.

De natiuitate. Si natus quis sit ex parentib. eius municipii, municeps est, & muneribus eius loci tenetur. ff. l. 1. §. 1.

DISTINGVITVR.

Si pater & mater diuersi sint municipii, cuius originem sequatur. ff. l. 1. §. 1. usq; ad fin. legis. l. 9. C. tt. 38. l. 3.

Si mulier habeat maritum alterius ciuitatis incolam. ff. l. 38. §. item rescrips.

Si ex uico natus sit. ff. l. 30.

DE MANVMISSIONE libertus, eiusq; liberi intelligũtur eius municipii esse, cuius est patronus. ff. l. 6. § fi. l. 7. l. 17. §. ex causa. l. 22. in prin. §. municipes. l. 23. §. deniq;. l. 27. in prin. l. 37. §. libertos. tt. 4. l. 3. §. liberti. C. tt. 38. l. 2.

De adoptione. ff. l. 15. §. fina. l. 16. l. 17. §. in adoptiua.

De assumptione originis. ff. l. 6. in prin. l. 17. §. error.

¶ 2 *De incolis & domicilio.*

ff. lib. 50. tt. 1. C. tt. 39.

1 *Definitio incolæ.*

ff. tt. 16. l. 239. §. incola. C. l. 7.

2 *Vbi quis domicilium habere dicatur.*

Vbi quis uult, domiciliũ habere pôt. ff. l. 31.

De eo qui in pluribus locis negociatur, uel se collocat. ff. l. 5. l. 6. §. uiris. l. 27. §. 1. usq; ad §. fi.

De senatoribus. ff. l. 22. §. penul. C. l. 8.

De milite. ff. l. 23. §. fin.

De relegato. ff. l. 22. §. relegatus. l. 27. §. fina.

De reliquis, uide sequentia.

3 *An ex incolatu ad munera teneatur?* C. l. 5. l. 6.

DISTINGVITVR:

Si incolatui renunciauit, & domicilium transtulit. ff. l. 20. l. 34. C. l. 1.

Si in territorio ciuitatis commoratur. C. l. 3.

Si in agro morat. ff. l. 35. tt. 16. l. 239. §. icola.

Si studiorum causa ibi moretur. C. l. 2.

Si filiusfamilias ibi domicilium habeat. ff. l. 3. l. 4.

Si originem ab urbe Roma habeat. ff. tt. 4. l. 3. in prin.

Si domum tantum in aliquo loco possideat. ff. l. 17. §. sola domus. C. l. 4.

De reliquis, uide præcedentia, ubi quis domicilium habeat.

4 *Qui incolatus nomine teneantur?*

De liberis incolæ. ff. l. 6. §. filius. l. 17. §. patris.

De libertis, horumq; liberis, quod teneatur & ibi ubi patronus habet domicilium. ff. l. 6. §. fi. l. 22. in prin. l. 27. in prin. l. 37. §. libertos.

Et ubi ipsi habent domicilium. ff. l. 22. §. municipes. l. 37. §. libertos.

De mulieribus, quæ sequũtur domicilia maritorum suorum. ff. l. 22. §. 1. l. 37. § fina. l. 38. §. idem rescrips. C. l. 9. tt. 62. l. 1.

De sponsa. ff. l. 32.

De uidua. ff. l. 22. §. 1.

¶ 3 *De eo qui possessiones quasdam in aliquo loco habet.*

ff.tt.1.l.17.§. sola ratio. §. sola domus.l. 22.§.fin.tt.4.l.6.§.fi.l.18.§. patrimoniorum.la 2.C.tt.39.l.4.tt.62.l.6.tt.62.

¶ 4 *De eo qui fœnus in aliquo loco exercet.* ff.l.22.§.fin.

DISTINCTIONES GENERALES.

Vide infra cap. prox. item quo ad honores supra lib. 1.cap.4.

DE EXCVSATIONIBVS ET immunitatibus.ff.tt.4. Cap. XXIII.

¶ I. *Causæ ex quibus excusatio à muneribus competit.*

Duplices sunt, pleniores & exiguiores.ff.tt. 5.l.13.§.duo.

De fœminis.ff.l.3.§.corporalia tt.17.l.2.in prin.C.tt.41.l.9.tt.62.

De minoribus ætate.ff l.3.§ decaprotos.l.6. §.fi.l.8.tt.5.l.2.in prin.tt.17.l.2.§.fin.

De maioribus 50.annis ff l.3.§.quamuis. §. cura.l.6.§.fi.tt.5.l.1.§.fi.l.2.§.1 §. quem ita.l.8. in prin.tt.6.l.3.l.5.in prin. usque ad §.demonstrat.C.tt.41.l.5.tt.49.l 3.

De infirmis corpore. ff.l.18. §. come lelasia. tt.5.l.2. §. quem ita. §. corporis.l.13.in prin.tt.6.l.6.in prin.C.tt.50.

De cæco.C.tt.50.l.1.

De surdo & muto.ff.tt.3.l.7.§. 1.

De iis qui numero liberorum se excusant. ff.l.3.§.quamuis §.cura.l.4.in prin.l.6.§. fi.tt.5.l.1.§.1.§. fin.l.2.§. 1. usque ad §. minus.l.8.in prin.l. 14.tt.6.l.5.§. demonstratur.C.tt.31.l.24.tt.41.l.5.tt.51.l.1.l. 2.l.3.l.5.l.6.tt.13.l.1.tt.63.l.1.

De eo qui antea administrauit,& ad tempus uacationem habet: item quem ordo nondum contingit.ff.tt.1.l.17 §.præscriptio. l.18.tt.4.l 3.§.præses.l.14 § fi.l.16.§.fi. tt.5.l 5.l.12.tt 7.l.5.l.7.l.8.in prin.§. 1. l.13.C.tt.31.l.52.tt.40.l.2.l.3.tt.42.l.3. l.4.tt.63.l.3.tt.65.l.1.

De ordine in muneribus & honoribus iniungendis seruando, & de non continuandis honoribus. ff. tt.1.l.17. §. præscriptio.l. 18.tt.2.l.7.in prin.tt.4.l.3 §.præses.l.6. in prin.l.11.in prin.§. 1.l.14.§. gerendorum.l. 17.in prin.tt.5.l.1.§.qui in fraudē. tt.7.l.4.§.ordine.l.7.C.titu.40. l.1.titu. 41.l.1.titu.65.l.1.

Honores & munera non ordinationibus,sed potioribus iniungenda.ff.tt.2.l.7.in prin.

Si alio munere uel honore fungatur:& ne qs eodem tēpore ad duos honores uocetur. ff.tt.1.l.17.§ præscriptio.tt.4.l.10. tt.5. l.14.§ fi tt.10.l.1.§ fi.C.tt.42.l.1.

Ne duo ex eadem familia ad idem munus uocentur.C.tt.40.l.1 tt.60.l.3.

De iis qui sunt in dignitate.ff.tt.1.l.22.§.senator. usque ad §.fi l.23.in prin.C.tt.47. l.16.tt.63.l.4.C.lib.8.tt.12.l.6.

De senatorib.C.lib.12.tt.1.l.4.l.5.l.7.l.14.

De curialibus.ff.tt.1.l.17.§ exigendi.C.tt. 70.l.14.

De defensorib reipub.ff.tt.1.l.10.§.fin.

De magistris & proximis sacrorum scriniorum C.lib.12.tt 9.l.1.

De omnibus qui in sacris scriniis militant. C.lib.12.tt.19.l.4.l.9.

De decurionib sacri palatii, & silentiariis. C.lib. 12.tt. 16.l.2 l 3.

De præpositis laborum. C.lib.12. tt.18. l.1.

De palatinis,horumq; liberis. C. lib. 12.tt. 24 l.1.l 6.l.10.l.13.l.14 tt.29.l 1.l.2.

De cornicularis præfecturæ.C.lib.12.titu. 53.l.1.l.3.

De primiscriniis & numerariis præfecti prætorio.C.lib.12.tt.53.l.3.

De comitibus.ff.tt.5.l.13.§.fi.

De sacerdotibus.ff.tt.5.l.13.in prin.

De apparitoribus magistrorum militum.C. lib.12.tt.55.l 1.

De militibus.ff.l.3.§.1.l.4.§.fi.tt.5.l.10.§. angariarū.tt.1.l.2.§ fi.C.li 12.tt.36.l.2.

De militibus dimissis.C.tt.54.

De veteranis.ff.tt.5.l.7.lib.49. tt. 18.l.2.l. 4.l.5.C.tt.54.l.3.lib.12.tt.47.l.1.

De liberis ueteranorum.ff.tt.5.l.8.§. uocationum.

De eo qui reipub.causa abest. ff.tt.5. l.4. C. tt.52.l.1.

De procuratoribus absentium reipub. causa.C.tt.47.l.5.

De legatis.ff.tt.7.l.5. C.tt.63.l.3. l. 4. titu. 47.l.12.§.legatis.

De nauiculariis annonariis.ff.l.5.tt.6. l.1.in prin.l.5.§.negociatores, usque ad §.hoc circa uacat.§.negociatio.§. diuus quoq;. §.fin.

De

De negociatoribus annonariis.ff.l.5.tt.5.l. 9.§.fi.tt.6.l.5.§.negociatores.§.negociatio.C.tt.47.l.7.
De eo qui naues marinas fabricat, & ad annonam aliquid præbet.ff.tt.5.l.3.
De eo qui tutelas administrat. C.tt.47.l.3.
De artificibus.C.tt.64.
De medicis.ff.tt.6.l.6.in prin.C.tt.52.l.1.l. 5.l.6.l.11.
De quibusdam collegiis & corporibus,ut fabrorum.ff.tt.6.l.5.§.quibusdam.C.lib.1. tt.2.l.9.lib.11.tt.17.l.1.
De iis qui res Cæsaris procurāt.C.tt.47.l.j.
De omnibus qui ex aula Cæsaris discedunt. C.lib.12.tt.29.l.3.
De protonotariis, notariis, & referendariis principis.C.tt.47.l.11.l.12.
De agentibus in rebus, horumq; liberis. C. lib.12.tt.29.l.2.
De tabulariis principis. C. lib.12.tt.5. l.2. tt.29.l.2.
De chartulariis largitionalium titulorum. C.tt.2.l.3.in prin.
De Boethis,logistis,&c.C.tt.69.l.4.
De protectoribus & præpositis.C.tt.47.l.2.
De uenatoribus.ff.tt.6.l.6.C.tt.47.l.6.
De prædiis propriis,& emphyteuticis principis.C.tt.47.l.10.l.15.lib.11.tt.64.l.1.2. 3.tt.74.
De rebus fisci.C.lib.11.tt.73.l.3.
De colonis prædiorum fisci.ff.tt.1.l.38.§.1. item Cæsaris.ff.tt.6.l.5.§.coloni. C.lib. 11.tt.67.l.1.
De conductore uectigalium fisci.ff.tt.5.l.8. §.1.tt.6.l.5.§.conductores.C.tt.55.
De eo qui maiorum onerum euitandorum gratia ad colonos prædiorum se transtulit.ff.tt.5.l.1.§.qui in fraudem.
De mensoribus frumenti.ff.tt.5.l.10.§.1.tt. 6.l.6.in prin.
De professorib.ff.tt.5.l.9.l.10.§.angariorū. C.tt.52.l.2.l.4.l.6.l.7.l.11.
De legum doctorib.C.tt.52.l.6.
De grammaticis & oratorib. C. tt.52.l.2.l. 6.l.11.
De philosophis. ff. tt.5.l.8. §. Philosophis. C.tt.41.l.6.tt.52.l.8.l.11.
De poetis.C.tt.52.l.3.
De ludimagistris.ff.l.11.§.fin.tt.5.l.2.§.fi.
De calculatoribus.C.tt.52.l.4.
De Hydraulis.C.tt.47.l.4.
De athletis.C.tt.53.
De officinis seu tabernis urbis Constantinopolitanæ.Nouell.c.43.
De studiosis literarum.C.tt.49.l.1.l.2.
De libertis.C.tt.56.ff.tt.1.l.17.in prin.§.1.
De eo qui ob agendam causam in principali iudicio abest.ff.tt.5.l.8.§.fi.
De infamibus.C.tt.57.
De in metallum datis & restitutis. ff.l.3.§. si in metallum.
De captiuis & postliminio reuersis.ff.tt.1.l. 17.§.postliminio.
De eo cui muneribus est interdictum.ff.lib. 48.tt.7.l.3.§.fi.
De eo qui pecuniam pro administratione offert.ff.l.16.in prin.§.1.C.tt.47.l.9.
De eo qui ne honoribus fungeretur, opus promisit.ff.tt.12.l.12.§.fi.
De eo qui antea maioribus honoribus functus est,ne ad minores uocetur. C. tt.42.
Incola alterius loci non excusatur à muneribus suæ originis,& contra. ff.tt.1.l.29. tt.4.l.3.in prin.C.tt.38.l.1.l.5.uide insuper §.c.præcedente.
De pauperib.& ne quis ultra bona sua oneretur.ff.tt.1.l.15.§ in fraudem.l.21.§.idē respondit.la 3.tt.4.l.3.§.libertos.l.4. §. 1.§.inopis.l.6.in prin.tt.5.l.2.§. fi. l.10. §.auctis.C.tt.42.l.4.tt.51.l.4.l.6.§.fin.
Si ꝓpter inimicitias creatus sit.C.tt.66.l.1.
Si pœnæ nomine curiæ datus sit. C. tt. 31. l.38.
Si pater in nominationem filii nō cōsentiat. ff.l.3.§.quod pater.la 1.l.14.§.plebeii.
Si pater pro filio munus suscipere paratus sit.ff.l.3.§.filio. (l.4.
Si nolit amplius ibi esse originarius. C.tt.8.
De reliquis. ff.tt.6.l.6. C. tt. 47.l.7.l. 12. l.14.

DISTINCTIONES EXCVSATIOnum generales.

Si cui excusatio competit, promisit se munera suscepturum.ff.tt.1.l.17.§.error.
Si assumat originem.ff.tt.1.l.6.in prin.
Si sponte munera suscepit, nec excusationē opposuit.ff.tt.5.l.13.§.fi.tt.6.l.2.in princ. lib.49.tt.18.l.2.C.tt.43.
Si honorem decurionatus agnouerit. ff.tt.6. l.5.§.fin.

Si nominatus non appellauit, uel appellationem non suo tempore est prosecutus. ff.tt.5.l.1.in prin.usque ad §.qui in fraudem.lib.49.tt.4.l.1.§.si quis tutor.uersi. alia.C.tt 41.l.4.lib.7.tt.62.l.4.l.7.l.11. l.27.tt.64.l.8.

Si penuria sit eorum qui magistratum suscipiunt.ff.l.11.§ quoties penuria.l.14.§.fi.

Si antequam priuilegium cōpetiit,nominatus sit. ff. tt.5.l.13.§.fin.tt.6.l.5.§. hoc circa.

Si non à principe concessa sit uacatio. C. tt. 44.l.1.lib.8.tt.12.l.1.

Si decreto decurionum data sit immunitas. C.tt.46.l.1.

Si minus audiens sit.ff.tt.5.l.2.§.minus.

Si patrimonij munus sit,excusatio non competit.ff.l.6.§.fi.l.18.§. sed & eos qui. tt. 5.l.2.§.patrimoniorum.l.7.l.10.in prin. lib.49.tt.18.l.2.§.fin.C.tt.41.l.2.l.3.l.5. l.6.l.7.l.9.

Si patrimonia discutienda & æstimāda sunt. C.tt.30.l.3.

Si frumenta conferenda sunt.C.tt.27.l.1.

Si uectigalia soluenda sunt. ff.lib.49. tt. 18. l.2.§.fin.

Si tributa soluenda sunt,uide s.c.9.lib. eod.

Si portus, aquæductus uel muri instaurandi uel extruendi sunt.C.lib.8.tt.12.l.6.

De reliquis muneribus, a quibus excusatio non competit,ff.l.12.l.18.§.pen.& ul.tt. 5.l.2.§.1.l.6.l.8. in prin. §. qui muneris. l.11.C.tt.41.l.3.l.10.tt.45.l.1. tt. 48. tt. 52.l.6.lib.11.tt 74.l.4.l.5.lib.1.tt.2.l.11. lib.12.tt.51.l.21.

2 *Quibus competit excusatio & immunitas.*

De liberis eius qui immunis est.ff.l.3.§.quā uis.C.tt.50.l.4.tt.52.l.6.l.11.§.fin.

Si uacatio liberis, posterisque sit concessa. ff.l.13.tt.6.l.1 §.fi.l.4.

De hæredibus.ff.tt.6.l.1.§.1.C.tt 47.l.13.

De fratre socio.C.tt.40.l.3.

De uxoribus priuilegiatorum. C.tt.52.l.6. l 11.§.fi.

De liberis & libertis nauicularii. ff tt.6.l.5. §.immunitati.

De militum cognatis ff.l.3.§.1.

De eo qui ex eadē domo ad idem uel aliud munus uocari potest.C.tt.40.l.1.

De reliquis,uide s.causas excusationum.

3 *Apud quem competat?*

ff.tt.1.l.37.in prin.C.tt 45.l.1.

4 *Quomodo competat seu proponenda sit?*

Per appellationem.ff.tt.5.l.1.in prin. C. tt. 45.l.1.lib.1.tt.43.l.2.

5 *Euentus excusationis propositæ.*

De nihil innouando, nec honoribus gerendis appellatione pendente.ff.l.7.§.fi.

Vt collega interim utriusque officium sustineat,uel alius creetur.ff.lib.49.tt.1.l.21. §.si magistratus.§.in locum.

De expensis soluendis nominato absoluto. ff.lib.49.tt.1.l.21 §.si magistratus. C.tt. 31.l.2.tt.67.

De damno quod respub. passa est præstando à nominato,si non rectè appellauit.ff.lib. 49.tt.1.l.21.§.si magistratus.tt.10.l.1.

EVENTVS INIVNCTI ET suscepti muneris, item officia & iura suscipientis. Cap. XXIIII.

¶ *I. De cautione rempub. saluam fore, à nominato præstanda. Qui cauere teneantur.*

Ne filius pro patre cauere teneatur. ff. tt. 4. l.16 §.inuitus tt.8.l.4 §.filium.

De curatore calendarii.ff.tt.8.l.10.§.item rescrips.a curato.

¶ *II. Cuius sumptib. sustinenda onera?*

De sumptib.ex bonis patris filio nominato præstandis, uide paulo inferius uers. de patre nominati.

De sumptibus liberto a patrono prestandis. ff.tt.4 l.3.§.libertos.

De sumptib. a uitrico nominati præstandis. ff.tt.4.l.3.§.uitricus.

¶ *III. De sumptib.quos quis ob munus fecit, repetendis.*

ff.tt.8. l.10.§. item rescripsi.si toto. C.tt. 63.l.2.li.11.tt.37.

¶ *IIII. De actione quæ competit ex mala muneris administratione.*

1 *Causæ ex quibus datur, uel non.*

De dolo, lata culpa,& diligentia. ff.tt. 8.l.7.

Si calculi error interuenit ff tt.8.l.9.

Si nomina tpe curatoris deteriora facta sūt, uel ali,an curator teneat.ff.tt.8.l.10.§.pe.

2 *Aduersus quos datur?*

De patre nominati. ff tt.1.l.2.in prin. usque ad §.

ad §.fin.l.17.§.filium.l.21.§.idem respõdit.la 1.§.penult.l.38.§.item rescrip. la 3.tt.2.l.6.§.pater. l.7. §. fin. tt.4. l.3. §. quod pater.§.si duo.cum sequent.l.15.l. 17.§.1.tt.8.l.8.lib.17.tt.1.l.60.§.fin.C. tt.31.l.5.tt.40.l.1.§.fin.tt.60.l.1.l.2. l.4. tt.61.l. 1.lib.4.tt.13.l.4.

De patre adoptiuo.ff.tt. 1.l.31.§.itẽ respondit.la 2.

De patris hæredibus.ff.tt.4.l.15. tt.1.l. 21. §.idem respondit.C.tt.31.l.1.l.48.tt.61. tt.68.

De hæredibus nominati.ff.tt.1.l.38.§.imperatores. tt.8. l. 10. §. 1. §. 5. tt.10.l.1.in prin.C.lib.11.tt.35.l.1.l.4.

De nominatore.ff.tt.j.l.11.§.quòd si fortè.l. 13.l.15.§.in eum.l.17.§ nominati. §. fin. tt.4.l. 14.§.plebeij. tt.8.l.2. §.si eo tpe. C.tt.60.l.4.li. 11.tt.33.tt.35. l.1.l.3.l.4.

De fideiussoribus.ff.tt.1.l.17. §.fin. l.38.§. imperatores.C.lib. 11.tt.34.tt.35.l.2.

De pignoribus quæ dedit fideiussor.ff. tt.8. l.4.§.fin.

De collega. ff. tt.1. l.11. l.12. l.13. l.21.in prin.tt.8.l.2.§.his reipub.l.3.l.4.in prin. l.10.§.item rescripſ. curatorem.C. lib.4. tt.19.l.3.lib.11.tt.35.

De successore in munus vel honorem. ff. tt. 1.l.36.§.Titius.tt.8.l.4.§.1. §.idem in vestig.C.tt.31.l.23.

De vxore nominati.C.tt.31.l.11.

De fratre socio.C.tt.31.l.7.

De eo qui cum posset hac actione agere, nõ egit.C.lib.11.tt.33.l.1.

3 *Quid veniat in hanc actionem?*

De vsuris.ff.tt.1.l.21.§.Paulus.l.24.tt.8.l. 10.in princ.§.fi.C.lib.11.tt.38.

Curatores si in distrahendis bonis negligenter se gesserint,in simplum:si pes fraudẽ, in duplum tenentur.ff.tt.8.l.10.§.5.

4 *Euentus.*

De actione condemnato aduersus collegam vel eius hæredes præstanda. ff. tt.1.l.12. tt.8.l.2.§.actio autem.

DE CVRSV PVBLICO. C.lib.12.tt.51. Cap. XXV.

1. *Ad cuius curam & officium pertineat munus cursus publici.*

De agentibus in rebus.tt.23.l.2.l.4.

2 *Quibus exhibitio cursus publici est committenda?*

l.14.l.22.§.fin.

3 *Qui teneantur ad onus cursus publici?*

l.3.in prin.l. 19.l.21.l.22.

4 *De personis cursus publici.*

De ijs qui exhibent cursum publicum.l.14. l.22.§.fin.

De mulione euectioni deputatò non subtrahendo.l.17.

De stabulariis & equorum curatoribus,ne à veredariis spolientur.l.13.

5 *De rebus cursus publici.*

De equis cursus publici:de illis flagello tantum agitandis.l.1.

De illis ad alios vsus non vsurpandis.l.2. in prin.l.10.

De equorum stabulis.l.7.

De equorum pabulis.l.18.

De ornatu equestri, sella, frenis & auerta. l.12.

De curribus reparandis.l.7.in prin.

6 *De ipso cursu publico.*

Quibus competat ius vtenti publici cursus. l.2.l.6.l.9.l.10.l.11.l.16.l.20.tt.58.l.2. Pœna, si quis ius vtendi non habens eo vtatur.l.6.

Quis euehet: Si quis non eo qui euectioni præpositus est,sed alio auriga vtatur.l.4. §.fin.

Antecedentia.

De serie euectionis inspiciendo.l.3.in prin.

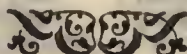
De loco euectionis. Si per viam illicitã publico cursu quis sit vsus.l.3.

Quot vteandum curribus & equis à singulis,& pœna si contrà fiat.l.4.l.15.l.23.

Singulis diebus deni currus ex vtraque parte dimittendi.l.8.

FINIS LIBRI TERTII ET VLTIMI

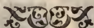
Partis primæ de Iure publico.

METHODI IVRIS CIVILIS PARS SECVNDA.

DE IVRE QVOD IN PERSONIS habemus, cum suis causis & actionibus, & de Praxi Iuris ciuilis,

NICOLAO VIGELIO AVCTORE.

De Iure inter maritum & uxorem: item inter parentes & liberos:

LIBER QVARTVS.

DE SPONSALIBVS.

ff.lib.23.tt.j. C. lib.5.tt.j. Cap. I.

PRIMVM tractabuntur causæ, quibus ius inter maritū & uxorem constituitur. Eæ autē sunt, sponsalia & nuptiæ.

¶ *I. Definitio sponsaliorū.* ff.l.j.cum duabus ll.seq.

¶ *II. An valeant sponsalia.*

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona eius qui despondetur.*

De iis qui nuptias contrahere non possunt. ff.l.15.tt.2.l.61.§.quamuis.

De impuberibus.ff.l.9.l.14.

De furiosis.ff.l.8.

De tutore,eiusq; filio & pupillo. ff.l.15.tt. 2.l.61.§.quamuis.

De senatore & libertina.ff.l.16.

De iis qui in potestate publica sunt,horūq; liberis: & iis qui in ea prouincia, quam administrant,habitant, uel ex ea oriūdi sunt.C.tt.2.ff.tt 2.l.38.in prin.

De absente.ff.l.4.l.5.l.18.

2 *Ex persona despondentis, & eius per quem despondetur.*

De tutoribus.ff l.6.

Per alium constitui possunt sponsalia. item per literas,& per nuncium.ff. l.18.

3 *Ex modo quo constituuntur sponsalia.*

1 *De consensu.* ff.l.4.l.11.

¶ *An ergo si consensus non interueniat, sponsalia non ualeant?*

DISTINGVITVR.

Ex persona dissentientis.

De iis q despōdent,&quorū cōsensus in nuptiis desideratūr.ff.l.5.l.6.§.fi.l.7.§.fi.l.12.

De filiosfamiliâs.ff.l.11.l.13.

Ex modo dissentiendi.

Si non euidenter dissentiat.ff.l.7.§.fi.

Si non repugnat.ff.l.12.

2 *Si sine testatione & scriptura contrahantur sponsalia.* ff.l.7.in prin.

4 *Ex consequentibus.*

Si furor alterutrius interuenerit.ff.l.8.

Si re-

renuncietur spōsalibus. ff.l.6.l.10. li.24. tt.2.l.2.§.in sponsalibus.C.l.1.l.4.

Si nuptiæ ultra annum uel biennium protrahantur.ff.l.17.C.l.2.tt.17.l.2.

¶ *III. Euentus, si sponsalia sint dissoluta.*

De arra restituenda,& duplo plus. ff.tt.2.l.38.in prin.C.l.3.l.5.tota.tt.2.l.1.li.1.tt.3.l.42.in prin.tt.4.l.16.Nouel.c.123.§.sponsalibus.

De dote uindicāda uel condicenda, nuptiis non secutis.ff.li.23.tt.1.l.10.tt.2.l.7.tt.3.l.7.§.si res in dotem.l.9.in princ.l.17.§.fi.l.41.in prin.l.43.§.quoties autem.l.59.§.eius noīe.l.74.li.22.tt.1.l.38.ī pri.li.16.tt.3.l.27.C.tt.3.l.15.l.16.tt.6.l.7.

DE NVPTIIS.

Inst.li.1.tt.10.ff.li.23 tt.2. C.li.5.tt.4. Cap. II.

¶ 1 *Definitio nuptiarum.*

Instit.tt.9.§.nuptiæ.ff.l.1.

¶ 2 *Vsus.*

Nuptiis nihil est in hoīum uita utilius, ut quæ solæ hoīes procreare & producere possint.Nouel.c.39.§.hæc meritò.

¶ 3 *Proprium.*

Sēper in cōiunctionibus nō solùm qd liceat considerandū est,sed & quod honestū est. ff.l.42.in prin.li.50.tt.17.l.157.

¶ 4 *An sint iustæ nuptiæ?*

DISTINGVITVR.

1 *Ex personis nuptias contrahentium.*

Inst.§.ergo non omnes.

¶ I. DE COGNATIS.

De iis qui parentum, liberorumve locum inter se obtinent.Inst.§.ergo non omnes. ff.l.53.l.69. C.l.17.

De parētibus & liberis adoptiuis. Inst.§. & hæc adeò.ff.l.55.

De liberis uulgò q̄sitis.ff.l.14.§.unde nec.

De eo de quo dubitatur an parens sit.ff.l.14.§.setuiles.

De iis p̄sonis,q̄ ex trāsuerso gradu cognationis iūgunt.Inst.§.īter eas.ff.l.69.C.l.17.

De fratre & sorore.Inst.§.inter eas.C.l.17.

De sorore uulgò quæsita.ff.l.54.

De frē & sorore p adoptionem. Inst.§.sed si qua p.usq; ad §.fratris.ff.l.17.in prin.

De fratris & sororis liberis. Insti.§. fratris uerò.ff.l.39.l.58.C.l.17.tt.5.l.9.tt.8.l.2.

De adoptiuæ sororis filia.Insti.§.eius uerò mulieris.ff.l.12.§. adoptiuæ.

Cuius quis filiam ducere non potest,eius neptem quidē potest.Inst.§. fratris.

De consobrinis, fratribus & sororibus, patruelibus & amitis,Inst.§ duorum. ff.l.3. l.68.§.de uno.C.l.19.li.6.tt.25.l.2.

De amita & matertera,item de amita & matertera magna.Inst.§.duorum. ff.l.12. §. fi.l.17.§ amitam. C.l.17.

SVBDISTINCTIO GENERALIS.

Si seruilis cognatio sit.Instit.§ illud certum est.ff.l.14.§.seruiles.

Si libertinorum cognatio sit.Inst.§.illud certum est.ff.l.8.

Si ex iniustis nuptiis cognatio sit.ff. l.54.

Si per adoptionem cognatio sit.ff.l.55.

¶ *II. De adfinibus.*

Inst.§.adfinitatis.ff.l.69.C.l.17.

De seruili adfinitate.ff.l.14.§. idē tamē qđ.

De priuigna & nuru.Inst §. adfinitatis. ff.l.14.§.nunc uideamus.usq; ad fi.legis.

De filia,ex uxore mea repudiata,nata. Inst.§.si uxor tua.ff.l.12.§.si uxor.

De socru & nouerca. Inst.§.socrum. ff.l.14.§.nunc uideamus.usque ad fi. legis.

De priuignæ filia.ff.l. 40.

De priuigni uxore. ff.l.5.

De sponsa patris uel filij.Inst §. si uxor.ff.l.12.§.inter me.

De concubina parentis.C.l 4.

De uxore patris adoptiui.ff.l.14. in prin.§. nunc uideamus.l.12.in prin.

De uxore fratris,& sorore uxoris quondam meæ.C.tt.5.l.5.l.8.l.9.

De uxoris quondam meæ nouerca.ff.l.15.

De nouercæ uel uitrici filio, filiave. Inst. §. mariti.ff.l.34.§.inter.

¶ *III. De tutore & pupilla, de curatore & adulta.*

ff.l.36.l.60.l.61.in prin.usq; ad §. qd ergo si adop.§.fi.l.63.in princ.§.fin.l.65.in pri.l.67.l.68.§.& si qdē.§.fi. C.tt.6.l.7.

De liberis tutoris & curatoris.ff.l.60. l.61. §.quid ergo.usque ad fi.legis.l.67.l.68. in prin. usque ad §. sed etsi.§. sed uideamus.C.tt.6.l.1.l.3.l.4.l.6.l.7.

De filia tutoris & cur.ff.l.65.§.fi.C.tt.6.l.5

De p̄re tut.& cura.ff.l.68.§. sed etsi filius fa.

De

De fratre tutoris.ff.l.68.§.sed etsi.
De hærede tutoris.ff.l.65.
De liberto curatoris,& adulta.ff.l.37.l.67. §.fina.
De eo qui pro tutore uel curatore negocia gerit,eiusq; filio.C.tt.6.l.8.ff. l.61.
De curatore uentris & bonorum. ff.l.68. §. & si quidem.
De matre pupillæ.C.tt.6. l.2.
De hærede pupillæ.ff.l.68.§.si pupillæ.

¶ 4 *De reliquis personis,inter quas matrimonium non consistit.*

De eo qui officium in aliqua prouincia administrat,& ea quæ inde oriunda est, uel ibi domicilium habet.ff.l.38.in prin. usque ad §.fin.l.64.l.66. C.l.6.tt.2. l.1.tt. 7.l.1.
De liberis eius qui officium administrat.ff. l.38.§.fi.l.57.
De senatore, eiusq; liberis ne libertinas ducant.ff.l.13.l.16.in prin.l.23. l.27. l.31. l.32.l.34.§.fi.l.42.§.fi.l.44. tota. l.47.l. 59. C.l.28.tt.5.l.7.§.fi. Nouel.ca.78. §. cæterùm si quis.
De senatore,eiusq; liberis,& ancilla ancillæve filia,uel alia humili & abiecta. ff. l. 42.§.si senatoris.§.43.§.senatus.l.44. tota.C.tt.5.l.7.tt.4.l.23.Nouell. c.117.§. illo indubitanter.
Inferioris gradus homines eas uxores,quas altioris gradus homines ducere prohibētur, ducere possunt, sed non contra. ff. l. 49.l. 44.§.fi.
De liberis,& ancillis uel seruis.C.tt.4.l.21. tt.5.l.3.Nouel. c.22.§. si uerò cum quis. usq; ad §. deportatio.
De libera & adscripticio.Nouel.c.22.§.neque item alieno.
De ingenuis & libertinis.ff.l.23.
De prono & liberta,patrona & liberto liberisq; proni patronęve.ff.l.13.C.l.3.l.15
De liberto & liberta eiusdem patroni. ff. l. 63.§.mulier.
De Iudæis & Christianis.C.lib. 1.tt.9. l.5.
Ne mulier rapta raptori suo nubat. C.li.9. tt.13.§.& siue non nuptæ Nouel. c 50.
De adultero & adultera sua.ff.libr.34. tt.9. l.13.
De concubina sua.C.tt.27.l.5.
De ea quam maritus adulterij ream, & eo quem cum ex reum facere destinauerat. ff.li.48.tt.5.l.40.in prin.l.11.§. licet mulier.Nouel.c.134.§. si quis autem.
Si quis adulterii damnatam uel ream duxerit: uide locum De adulteriis.
Ne quis duas uxores habeat, neve una duos maritos.Inst.§.adfinitatis. §. socrum. C. tt.5.l.2.li.9.tt.9.l.18.
De liberta quæ patrono suo nupta, alij postea inuito patrono nubit. ff.l.45. tota. l. 46.l.48.l.50.l.51.li.24.tt.2.l. 10.l.11.tota.C.tt.5.l.1.Nouel. ca.22. §. iucundum quoque.
De alumnis nostris.C.l.26.
De ea quam quis a sacrosancto suscepit baptismate.C.26.§. fi.
De masculis impuberibus,& uirginibus nōdum uiri potentib.Inst.§.1.ff.l.4. C.l.24.
De filiisfamiliarum. Inst.§. 1.
De maioribus quinquagenariis. C. l.27.
De furiosis. ff.l.16.§. fin.libr. 1. tt.6. l.8.§. nam furiosus.
De absentibus.ff.l.5.l.6.

2 *Ex modo,& reliquis contingentibus.*

¶ DE CONSENSV.

De consensu parentum,in quorum sunt potestate ij qui nuptias contrahunt. Inst. in prin.usque ad §.ergo non omnes. ff.l.2. l.3.l.9.l.10.l.11.l.16. §. nepote. l.18. l. 19.l.25.l.34.in prin.l.35.li. 1. tt.5. l.11. C.l.2.l.5.l.7.l.12.l.16.l.18.l.20. l.25.li. 1.tt.4. l.21.
De consensu matris. C.l.20.
De consensu contrahentium nuptias. ff.l.2. l.21.l.22.l.28.l.29.3.tt.1.l.7.§.fin.l.12. C.l.8.l.12.l.14.l.20.tt.1.l.5.§. fi.
De consensu tutoris & curatoris. ff. l. 20. C. l.8.
De consensu patroni, uide paulò superius uers.de liberta quæ.
De consensu cognatorum & adfinium. C.l. 8.l.18.§.fi. l.20.
De consensu præsidis uel iudicis, si cæteri de eligendo marito dissentiant. C. l. 1.l. 18.§.fi.l.20.
Nuptias non concubitus, sed consensus facit.ff.li.24.tt.1.l.32.§.si mulier & lib.35. tt.1.l.15.
De sola affectione,uide 3.uers.si instrumenta dotalibus.

Si con-

Si consuetudinem quis habet cum muliere libera, nupt. intelliguntur. ff.l.24.

Si mulierem liberorum procreandorum causa domi habuerit. C.l.9.

Si quis aliquam domum ducat, iurauerit q; se eam legitimam habiturum uxore. Nouel. c.74.§. quoniam autem.usq; ad §.fi.

Per literas & per nunciũ contrahi possunt. ff.l.5.l.6.

Si solennitas matrimonii sit omissa. C.l.21 l.22.

Si ad mariti domum deducta non sit mulier ff.l.5.

Si nuptiæ simulantur. ff.l.30.

Si instrumenta tantum sine nuptiis conscripta sint. C.l.13.

Si instrumenta dotalia uel nuptialia sint omissa C.l 9.l.13.l.22.l.23.§. itaque eũ iustum. uers. dos autem. §. sin uerò ante. §. imò & illud. tt.17.l.11. in prin. Nouel. c.22.§. matrimonium. c.74. §. illud quoque melius usq; ad §. quoniam. ea.78. §. cæterùm si quis. c.117.§. ex quo uerò.

Si pater instrumentis non subscripsit. C.l.2.

Si dos nulla interuenit. C.tt.3.l.20.§. quare enim tt, 17.l.11. in prin. Nouell. c.22. § matrimonium itaque. cap.74.§. in maioribus.

SVBDISTINCTIONES GENERALES.

Si per errorem, imperitiam & rusticitatem sint contractæ. ff.l.58. C.tt.5.l.4.§. exceptis. tt.6.l.1.

Si per longum tempus in iniusto matrimonio fuerint, & liberos procreauerint. ff. l.58.

Si rescripto principis confirmentur. C.tt.5. l.9.tt.6.l.7.tt.8.

¶ 5 *Euentus & pœna iniustarum nuptiarum.*

De liberis inde natis. Iusti non sunt, nec in patris potestate. Inst.§. si aduersus ea. ff.l. 58. C.tt.5.l.6. ff.li. 1.tt.5. l.11.

De dote & antenuptiali donatione. Nec dos nec antenuptialis donatio intelligitur. Inst. §. si aduersus ea. ff.l.52.l.59.l.62. l. 64.§.fi. C.l.7.tt.5.l.4 tt.6.l.7. Nouel. ca. 23.§. si uerò cum quis.

De legatis alteri ab altero relictis, non debentur. uide Methodum de legatis, lib. 1.cap.2.

De reliquis pœnis. Insti. §. si aduersus ea. uers. qui autem. ff.l.59. l.69. C.tt.5. l.6. Nouel.c.12. in prin. usque ad §. at cum.

Pœna si tutor pupillam suam duxerit, uide i. cap. eod.

Si quis habens uxorem, alteram etiam duxerit, uide i. cap. eodem. uers. ne quis duas, &c.

Si incestum quis commiserit, uide locum de adulteriis.

Si mulier intra annum uel quinquennium nuptias iterauerit, uide j. cap. prox. de tẽpore iterandi nuptias.

DE SECVNDIS NVPTIIS. C.lib.5.tt.9. Cap. III.

¶ 1 *Causæ ex quibus nuptias iterare non licet.*

An si uxor marito defuncto promisit se nõ iteraturam nuptias, iterare nuptias possit? C.lib.6.tt.40.l.2.l.3. in prin. Nouel. c.22.§. enimuerò quem. usq; ad §. q̃m.

Si filiorum tutelam gerat. Nouel. c.22.§. ad hæc si tutelam. usque ad §. placet quoq;.

¶ 2 *Tempus iterandi nuptias.*

De anno.

Mulier dissoluto matrimonio, ĩtra annũ iterare nuptias non pốt: & si mortuo marito intra annum alii nupserit, fit infamis. ff. lib.23.tt.2.l.6. C.l. 1. in prin. l.2. li.2.tt. 11.l.15. lib.6.tt.55.l.4. in prin. Nouel. c. 22.§. si uerò etiam rationabiliter. §. etsi mulier per culpam. §. si igitur ex prioribus. c.117.§. quin & si iusta. vide insuper locum de infamia.

Aliæ pœnæ si mulier intra annũ nupserit. C.l.1.l.2.li.6.tt.55.l.4. Nouel.l.c.22. §. si igitur ex prioribus. vsque ad §. quòd si mulier.

Si non nupserit, sed peperit sub finem anni, vt dubium non sit, quin ea proles ex alio viro cõcepta sit. Nouel. c.39. §. alterum verò. vsque ad finem.

De quinquennio.

Intra quinquennium non potest iterare nuptias mulier.

Si iniustè diuerterit. C.tt.17.l.8.§. hæc nisi vir, l.9. Noue. c.22.§. si verò altera harũ. §. etsi mulier.

Si maritus iustè ei libellum repudij miserit. Nouell. c. 117. §. illud vtique.
Si maritus ab hostibus captus sit, incertumque sit vtrum uiuat an mortuus sit. ff. lib. 24. tt. 2. l. 6. Nouell. c. 22. §. sed & captiuitas.

¶ 3. *Euentus secundarum nuptiarum.*

1 *De bonis quæ à priore coniuge veniunt.*

Dominium illorum, est liberorum prioris matrimonij, nec parens superstes ea uel alienare, uel obligare potest, sed usumfructum illorum habet usque ad finem uitę. C. l. 3. §. nec quidq; usque ad finem legis. l. 5. §. dominium. l. 6. §. his illud. tt. 17. l. 8. §. si uerò filio. lib. 6. tt. 40. l. 2. tt. 60. l. 4. Nouell. c. 2. §. hoc autem quod. c. 22. §. quod si mulier: usque ad §. commodissimè.

DISTINGVITVR SEQVENTIbus modis.

Si non iterauerit nuptias, lucratur bona à coniuge defuncto quæsita. C. l. 5. §. fi. l. 6. §. fi. l. 8. §. illud etiam. §. talem uerò. Nouell. c. 22. §. soluto ergo usq; ad §. ac primæ quidem. c. 39. §. alterum. usq; ad finē. c. 127. §. quia uerò. Tollitur hæc distinctio, Nouell. c. 98.
Si non morte, sed repudio sit solutum matrimonium. C. l. 9. §. fi. Nouell. c. 98. §. & ex diuerso.
Si extraneus pro coniuge defuncto dotē uel antenuptialem donationē dederit. C. l. 5. in prin. Nouel. c. 22. §. si uerò sit soboles.
Si res ante nuptias donata in dotem a muliere sit redacta. C. l. 5. in prin.
Si defuncto coniugi constante matrimonio res data reddita sit. Nouell. c. 22. §. porro autem dotes.
Si maritus superuixerit, nuptiasq; iterauerit C. l. 5. in prin. §. in his autem. Nouel. c. 2. §. quoniam uerò contra. c. 23. §. si uerò sit soboles. §. eaque pœna.
Si nulli supersint liberi ex priore matrimonio. C. l. 3. §. fi. Nouell. c. 22. §. si igitur ex prioribus. §. quod si mulier.
Si liberi hæredes non sint scripti, uel adire hæreditatem defuncti parentes nolint. C. l. 5. §. in his autem. l. 6. §. fi. l. 8. §. illud ēt. §. talē uerò. Nouel. c. 22. §. ac ne de illis.
Si res mobiles sint, uide paulò inferius de cautione.

¶ *Quibus liberis debeatur dominiū dictorum bonorum.*

C. l. 3. in prin. §. illud ēt. l. 4. in prin. l. 5. §. negocia. l. 7. l. 8. in prin. l. 10. tt. 17. l. 8. §. si uerò filio. C. li. 6. tt. 60. l. 4. §. dominio. Nouel. c. 2. §. prospeximus. §. quapropter & in c. 22. §. peruenient autem. §. quoniā uero alien. §. atne de illis.

¶ *Quæ bona liberis debeantur.*

De oī re quā superstes coniunx à defuncto accepit. C. l. 3. in prin. l. 4. in pri. l. 5. ī pri. l. 7. l. 8. in prin. C. tt. 17. l. 11. §. si uero fine.
De usufructu uxori à defuncto relicta. C. tt. 10. l. 1. Nouel. c. 22. §. item si rerum tantū modo. usque ad §. quoniam.
Quæ bona liberis debeantur, si nuptias non iterauerit: uide paulo superius, uers. si non iterauerit.
Si parens superstes uni ex libris defuncto succedat: utrum pro eius parte dominiū adquirat, an cæteris fratribus adcrescat. Nouel. c. 2. §. antenuptiali.
Quantum cuiq; liberorum debeatur, uide paulo superius, membr. Quibus liberis debeatur, &c.

¶ *De cautione, de restituendis illis bonis post mortem suam à superstite parente præstanda.*

C. l. 6. §. mobiliū uero. §. erit itaq;. Nouel. c. 2. §. aliud uero usque ad §. illud quoq;. c. 22. §. quoniam uero paulo. usque ad §. ex hoc alius.
Res superstitis pro istis bonis pignori sunt obligatæ. C. l. 3. §. nec quidquam. l. 6. §. omnibus. l. 8. §. in illo etiam. usque ad finem legis.

¶ *Euentus si parens superstes bona prædicta alienauit.*

Vide supra uers. dominium illorum est.

2 *De bonis quæ à liberis prioris matrimonij veniunt.*

C. l. 3. §. illud etiam. Nouel. c. 2. §. cum igitur reliquum. c. 22. §. quoniam infirmas. quoniam uero. §. ex hoc alius. usque ad §. item quia mater.

3 *De bonis quæ à secundo coniuge parens superstes adquisiuit.*

C. l. 4. Nouell. c. 22. §. sed neque illud. usque ad §. quæ uero dotium.

4 De

4 *De suis bonis quæ superstes coniunx extra prædicta bona habet.*

Vt uxor dotem, maritus superstes antenuptialem donationem, &c. C.l.4.§ ad materna.tt.5.l.18.tt 17 l 8. §. si uerò filio. Nouel.c.2.§.quoniam uerò. ca.22.§.sed neque illud.

5 *De alienando secundo coniugi.*

Quantum illi alienandum. C. l.1.§.1.l.6. in prin.usque ad § his illud l.9.in princ. l.10.Nouel c.22.§ commodissimè. usq; ad §. sed neq; illud.§.quæ uerò dotium. c.97.§. preterea quia.

An pater tantum dotis pro filia dare teneatur, quantum priori marito dedit. Nouel. c.97. §. præterea quia, usque ad §. sed & illud.

6 *De reliquis euentis secundarum nuptiarum.*

An pater filio nuptias iteranti, quod ei donauit, possit auferre? Nouel.c.22.§. mater sanè.

An parens nuptias iterans, possit administrare negocia liberorum prioris matrimonij. C.l.5.§ negocia.Nouel.ca.22. §. ad hæc si tutelam. usque ad §. placet quoque.

Matri nuptias iteranti non competit educatio liberorum. Nouel.cap.22.§. porrò & illud.

Reliqua suis subiecta sunt locis.

DE SOLVTIONE MATRIMONIJ.

ff.lib.24. tt.2. C.lib.5. tt.17. Nouel.c.22.§. matrimonium itaq;. usq; ad §. soluto igitur.

Cap. IIII.

Hactenus de causis, quibus matrimonium constituitur.

Sequitur de causis quibus soluitur.

¶ I. *Causæ ex quibus soluitur matrimonium.*

De morte. ff.l.1.Nouel.§. quod aūt super.

De captiuitate.ff.l.1.l.6.Nouel.§. sed & captiuitas.usque ad §.illud etiam. c.117.§. prædictis autem.

De seruitute alterutri contingente.

ff.l.1. Nouel. §. quòd si iudicis.§. si uerò cum quis.

De deportatione. C.l. 1. Nouel.§. deportatio.

De aquæ & ignis interdictione C.l.1.

De pœna metalli. Nouel. §. illud etiam.

¶ *De diuortio & repudio.*

ff.l.1.

Etymologia diuortij.ff.l.2. in princ.lib.50. tt.16.l.191.

Differentia diuortij & repudii.ff. lib.50. tt. 16.l.101.l.191.

An sit iustum diuortium & repudium?

DISTINGVITVR.

1 *Ex causa diuortij & repudij.*

Quatuor sunt genera causarum, ex quibus diuerti solet. Nouel.§.dissoluuntur.

De consensu utriusq; partis. Nouel.§. dissoluūtur.c.117.§.quia uerò & exotē.c.134. §. ex quo uerò quidam.

De bona gratia & rationabili prætextu. Nouel.§.irreprehēsibili.usq; ad §.mitiores.

Si altera pars meliorem affectatiuam, ut si mulier sanctimonialem conuersationem capesset.ff.tt.1.l.60.C.li.1.tt.3.l.42.Nouel.§.irreprehensibili.c.117.§ prædictis quidem c.123.§ ꝙ si constante.

Si quis uirii a natura attributa perficere nequir.C.l.10.ff.tt.1.l.60.Nouel. §. per causam.c.117.§.prædictis.

De senectute & ualetudine alterius. ff.tt.1. l.61.l.62.in prin.

De furore alterius.ff.tt.3.l 22.§.si maritus uel li.23.tt.2.l.16.§.fi.li.1.tt.6.l.8.§.nā furiosus.

Si maritus diu absens sit in expeditione, incertumq; sit de uita eius. ff.l.6.tt.1. l.61. l.63.in princ. C.l.2.l.7. Nouel. §. nouimus,usque ad §.mitiores. c.117. §. cæterùm.& usq; ad §. prædictis autem.

De culpa & delictis uiri. C.l.8.§. si qua igitur. Nouel.§. si igitur secundum. usq; ad §.rursus.c.117.§. porrò causas. usque ad §.quia uerò & ex consensu.

Si maritus uxorem flagellis uel fustibus uerberauerit. Nouel.cap.117.§. si quis uerò uxorem.C.l.8.§. si qua igitur.

De culpa & delictis uxoris.C.l.8.§ uir quoque.l.11.§.inter culpas. Nouel.§. & rursus.§.has itaque.cap.117.§.causas igitur. usque ad §. porrò causas.

Si indotata sit vxor.C.l.11. §. si quis autem. Nouel.

Nouel. §.sic itaque vsque ad §.prætereà.
Si ex iracundia diuertit vxor. ff. l.3. lib.50. tt.17.l.48.
Si sine iusta causa coniunx cõiugi repudium miserit, incidit in pœnas infrà notatas.
2 *Ex reliquis contingentibus.*
Si furiosus vel furiosa repudiet, vł repudietur.ff.l.4.tt.3.l.22.§.si maritus uel vxor.
Si pater vel curator furiosi repudiũ miserit. ff.l.4.tt.3.l.22.§.item pater.
Si pater uxoris repudium miserit.C.l.5.
Si mater vxoris repudium miserit.C.l.4.
Si is qui alienam vxorem secum ducit,marito repudinm miserit.ff.l.8.
Si inuito mittatur repudium,& ne liberta à patrono inuito diuertat. ff. l.10. l.11.C. tt.4.l.14.
Si parentes repudio non consentiant. Nouell.c.22.§.prætereà autem & aliud.
Si repudium missum non sit. C.l.8. in prin.
Et præsens & per aliam quis renunciare potest.ff.l.2.§.fin.
De uerbis repudii.ff.l.2.§.in repudijs.
De præsentia septem ciuium.ff.l.9.
Si libellus repudij nõ sit oblatus,nec cognitus marito.C.l.6.
Si repudiantem pœnituerit.ff.l.7.

¶ II. *Euentus soluti matrimonij,& missi repudij.*

Pœnæ iniusti repudij: & si quis quæve iustè sit repudiata.
Sine causa repudium mittens, dotem & antenuptialem donationẽ amittit, de quo vide j.de repetitione dotis & antenuptialis donationis.
De tertia parte vltra sponsalitiam largitatẽ repudiatæ danda. Nouell. c.117. §. quia verò quædam.vers. si autem & uir.
De quarta parte bonorũ,indotatæ repudiatæ à repudiante danda.C.l.11.Nouell.c. 22.§.si quis enim duxerit.§. etsi mulier. c.74. §.quoniam autem.
Sine causa repudium mittẽs, in monasteriũ detruditur: & quid iuris de bonis eius. Nouel.c.117.§. quia verò quædã.c.134. §.ex quo verò.
Pœna pari uir & vxor sine causa repudiũ mittẽs plectitur.Nouell.c.127.§.quia verò.
Soluto matrimonio repetitur dos, item antenuptialis donatio, de quibus infrà. itẽ mulier intra annum, interdum intra quinquenium, non potest iterare nuptias de quibus,cum alijs euentis soluti matrimonij, uide.s.cap.prox.

DE IVRE DOTIVM
ff. lib.23.tt.3.C.lib.5.tt.12.
Cap. V.

Hactenus causæ matrimonii, tam efficiẽtes quàm corrumpentes: sequuntur nũc effectus,seu iura matrimonij.

¶ I. *De dote danda & constituenda.*
An dos utiliter data vel constituta sit, vt inde actio nascatur?

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona dantis vel constituentis dotem.*
De quouis homine. ff. l.41. in prin. tt.5.l. 14.§.si mulieris.
De tutore. ff. l.69.§.nuptiis.
De minore annis. C.tt.12.l.28.
De seruo.ff.l.39.in prin.l.67.
De eo qui soluẽdo nõ est.ff.l.53. vide j. ex consequentib.
2 *Ex psona eius cui datur vel cõstituitur dos.*
De filiosamiliàs & seruo.ff. l. 46. in princ. usque ad §.si debitori.
De muto,surdo,& cæco.ff.l.73.in prin.
Si alii iussu mariti detur.ff.l.19.tt.5.l.14.in prin.
Si cum tibi aut Titio dari promissa esset, Titio data sit.ff.l.59.in prin.
3 *Ex persona eius pro qua constituitur.*
De ea quæ nubere non uult.ff.l.58. in prin
De serua,quam puto liberam.ff.l.59.§.eius nomine.
4 *Ex re dotis nomine data vel constituta.*
De re aliena.ff.l.34.l.67.tt.5.l.14.§.si fundum.C.tt.12.l.13.
De re cõi.ff.l.78.§.si fundus. C.tt.12. l.16.
De re quã à marito ex causa donationis accepit.C.tt.3.l.1.l.14.
De eo quod ei debet maritus, uide paulò inferius.uers.si marito acceptum,&c.
De usufructu.ff.l.66.l.78.§.quòd si mulier. usque ad §.si fundus.lib.24.tt.3.l.57.tota.C.tt.12.l.18.
Si usussructus domino proprietatis doti detur. ff. l.78. in prin. usque ad §. quod si mulier.

Si nulla certa species data sit.C.tt.11.l.1.
Si curator re promissa vendita, precium in dotem dedit.ff.l.61.§. iste autem.vsque ad finem legis.
Quantum in dotem dandum.ff.l.60.l.61. in princ.l.69.§.nuptiis.C.lib.1.tt.4.l.21.
De incerta quãtitate vel nulla promissa,uel quantum Titius fuerit arbitratus.ff.l.69. §.gener.C.tt.11.l.1.l.3.
De vniuersis bonis.C.tt.12.l.4.lib.3.tt.30.
De æquanda dote, & antenuptiali donatione,uide j.De antenuptiali donatione.
De nomine.C.lib.4.tt.10.l.2.

5 *Ex causa propter quã dat vel cõstituit.*

Si per errorem,putãs se debere, promiserit. ff.l.46.§.fin.l.78.§.fin.
Si matrimonium, propter quod dos constituitur.consistere non possit.Inst.lib.1.tt.10.§.si aduersus ea.ff.l.3.l.39.§.fin.l.68. lib.27.tt.6.l.11.§.fin.C.tt.3.l.20.in prin.

6 *Ex modo quo constituitur.*

Si mortis causa promittat,ff.l.76.
Si post mortẽ suã promittat.ff.l.20.l.76.
Si cum commodissimum erit.ff.l.79.§.fin.

7 *Ex specie & forma constitutionis.*

Si marito acceptum feratur, dotis constituẽdæ causa id quod dẽt.ff.l.12.§. fin.l.25.l.41.§.accepti.l.43.tota.l.44.§. quæ debitorẽ.l.58.§.si mulier.tt.5.l.14.§. si fidũ.
Si debitorem delegauit.ff. l.59. §. ex asse. l. 78.§.fin.
Si legatum vel hæreditatem dotis constituẽdæ causa repudiauit.ff.tt.5. l. 14.§. fin.tt. 3.l.5.§.si pater repud.§.sed etsi legatum.
Si pater filiæ suæ nomine marito legauit.ff. l.48.§.socer.
Si nulla vel inutilis stipulatio interuenit.C. tt.12.l.6.tt.13. in prin. vsque ad §. & vt plenius.

8 *Ex reliquis contingentibus.*

Si ante spõsalia pro ea quæ nubere nõ vult constituit.ff.l.58.in prin.
Si dolo malo alteruter in dote danda sit circumuentus.ff.l.6.§.fi.
Si non adiicitur dotis vocabulum.ff.l.23.

9 *Ex consequentibus.*

Si scriptum non intercessit, vel amissum sit. tt.11.l.6.tt. 12.l. 15.tt. 13. §. & nemo putet.
Post constitutionem dotis pater non potest causam filiæ deteriorẽ facere.ff.l.28. lib. 24.tt.3.l.29.C.l.7.tt.14.l.6.
Si res in dotem data, ab alio vsucapta sit. ff. tt.5.l.16.
Si mulier post diuortium sciente viro longo tempore in possessione rei dotalis fuerit. ff.l.69.in prin.
Si res euicta sit,vide j.
Si minor uigintiquinque annis,qui fundum in dotem datum ex permutatione accepit,sit in integrum restitutus. ff.l.62.
Si res periit.ff.l.56.in princ.uide insuper infrà de periculo rei dot.
Si is qui dotem promisit, rem quam promisit,alii legauerit.ff.l.29.uel uẽdiderit.C. tt.12.l.17.l.22.l.23.
Si mulier debitore dotis causa delegato, debitum ipsa exegerit.ff.l.80.l.83.
Si nuptiæ non secutæ sunt. ff. l.21.l.22.l.37. l.41.in prin.l.43.in prin.usque ad §.planè secutis.l.68.lib.2.tt.14. l.4.§.1. uide paulò superius uersic. si matrimoniũ propter quod,&c.
Si matrimonium sit solutum,uide j.de repetitione dotis.
Si is qui dotem constituit soluendo esse desierit.ff.l.33.tota. l.41.§.fi à debitore. l. 46.ĩ prin.l.49.l.53.l.71.tt.2.l.7.tt.4. l.6.
Si is qui pro filia dotem promisit, ante nuptias decesserit, uel filiam emãcipauerit. ff.l.44.in prin.
Si ea,pro qua dos promissa est, ingrata extitit.ff.l.69.§.patrona.

¶ II. *De pactis dotalibus.*

ff.lib.23.tt.4.C.tt.14.

¶ 1 *An sit vtile pactum dotale?*

C.tt.13.§.illud etiã generaliter.tt.14.l.j.

DISTINGVITVR:

1 *Ex personis paciscentibus.*

Si pater pro filia dotem det, cum utroque, tam cum patre quàm cum filia paciscendum est.ff.l.7.l.8.
Si extraneus pro muliere dotem det,an is sine muliere pacisci possit.ff. l.20.§. si extraneus.
De filiofamiliàs & filiafam.ff.l.8.

2 *Ex re de qua pacti sunt.*

Pacta dotalia duplicia sunt.alia enim ad uoluntatem pertinent, alia ad ius.ff. l. 12. §.ex pactis.

Ne dos

Ne dos exigatur, vel repetatur, &c. uide. j.
De dote permutanda, uide infrà cap. prox. membr. quid ueniat.
Ne plus uel minus exigatur, ne ob res donatas uel amotas agatur, ne ob impensas necessarias agatur. ff. l. 5. l. 20. in prin.
Ne dos uel donatio ante nuptias amittatur, si iustè uel iniustè repudium missum sit. C. tt. 17. l. 8. §. fin.
Ne de moribus agatur. ff. l. 5.
Vt mulier quoquò iret, quoquò ueheretur, uiri sũptibus uteretur ff. l. 26. §. cõuenit.
De reliquis, uide j. in suis locis.
3 *Ex tempore & modo.*
Si post nuptias pacta fiant. ff. l. 1. in prin. l. 29. in prin.
Si nudum pactum sit. C. l. 1.
4 *Ex consequentibus.*
Si pacto in tempus diuortij collato, diuortium factum non sit. ff. l. 3.
Si cum pœnam stipulata esset mulier, nisi pacto staretur, pœnam petierit. ff. l. 12. §. si mulier.
¶ 2 *An & quæ actio hinc detur?*
De in factum actione. ff. l. 26. §. conuenit.
De condictione. C. l. 1.
¶ 3 *Quibus & aduersus quos detur actio vel exceptio ex pacto dotali?*
De hæredibus. ff. l. 20. §. fin. l. 25.
De patre & filia alterutro tantum paciscente. ff. l. 7.
¶ 4 *Reliqua suis subiecta sunt locis.*

DE ACTIONIBVS QVAE MARITO DOTIS NOMINE COMPETUNT. Cap. VI.

I. DE PETITIONE DOTIS.

¶ *Causæ ex quibus dos peti potest.*
Si dos constituta uel promissa sit.

DISTINGVITVR.

Si conuenit, ne inuito promissore dos exigatur. ff. lib. 23. tt. 4. l. 32. §. fin.
Si pater, ne se uiuo, neve constante matrimonio dos exigat̃, pactus est ff. tt. 4. l. 11.
Si postea conuenit, ne dos petatur. ff. tt. 4. l. 12. §. cæterùm.
Si dos remissa sit. ff. lib. 24. tt. 1. l. 21. §. fin.
Si dos soluta sit, uide Distinctiones. s̃. c. p̃x. membr. 1.
Si mulier mortua sit, uel diuortium factum. ff. lib. 23. tt. 4. l. 25. lib. 24. tt. 3. l. 44. §. Lucius. Nouell. c. 22. §. porrò autem dotes.
Si dos constante matrimonio uxori reddita sit. ff. lib. 24. tt. 3. l. 20. l. 21. C. tt. 19. Nouell. c. 22. §. porrò autem dotes.
De reliquis, uide supra capit. prox. de dote danda.
¶ *Quibus competit dotis petitio?*
De marito & uxore, pro qua promissa dos est. ff. lib. 23. tt. 3. l. 48. §. fin. C. tt. 11. l. 5.
De marito & eo cui se solutum mulier promisit. ff. lib. 23. tt. 3. l. 59. in prin.
De eo qui sustinet onera matrimonij. ff. lib. 23. tt. 3. l. 56. §. ibi. §. post.
¶ *Aduersus quos competit?*
De fideiussore dotis. ff. lib. 23. tt. 3. l. 55.
De debitore delegato, & uxore. ff. lib. 23. tt. 3. l. 59. §. ex asse.
De muliere hærede promissori existente, & cohæredibus. ff. lib. 24. tt. 3. l. 44. §. fin. li. 23. tt. 3. l. 41. §. fin.
¶ *Quid veniat in eam?*
De usuris. ff. lib. 23. tt. 3. l. 69. §. mulier. §. in domum. lib. 24. tt. 1. l. 21. §. si uxor. C. lib. 5. tt. 11. l. 2. tt. 12. l. 31. §. præterea. usq; ad fin. legis.
De fructibus, uide j. de repetitione dotis.
De eo quod facere potest. ff. lib. 23. tt. 3. l. 84. lib. 24. tt. 3. l. 17. in prin. usque ad §. fin. l. 32.
De dote augẽda & diminuenda, uide j. cap. 9. membr. 5.
De dote permutanda, ut pecunia in rem & cõtrà. ff. lib. 23. tt. 3. l. 25. §. fin. l. 26. l. 27. l. 50. tt. 4. l. 21.
Si certa quantitas promissa nõ sit, uel quotquantumve ille arbitratus fuerit. C. tt. 11. l. 3. uide. s̃. ex re dotis nomine &c. uers. de incerta quant. cap. prox.
Si illa aut illa res promissa sit. ff. lib. 23. tt. 3. l. 46. §. si debitori. tt. 5. l. 9.
Si pater dotẽ pro filia dare promisit: utrum ex suis, an ex filiæ bonis dedisse intelligatur. C. lib. 5. tt. 11. l. 7.
De reliquis. ff. lib. 23. tt. 3. l. 62. tt. 4. l. 12. §. si fundo. C. lib. 5. tt. 11. l. 4. tt. 12. l. 31. §. præterea. Nouell. c. 39. in prin. usq; ad §. alterum. uide insuper j. cap. prox. memb. quid ueniat.

¶ *Quando*

alterum. vide insuper ĩ. cap. prox. memb. quid ueniat.

¶ *Quando competat?*

Quando uoluerit petere, poterit. C. tt. 12. l. 31. §. fin.

De tempore quo peti conuenit inter eos. ff. lib. 23. tt. 4. l. 12. §. ex pactis. l. 11. l. 20. §. fin.

Si cum ita, commodissimum erit, promiserit. ff. lib. 23. tt. 3. l. 79. §. fi.

Si stipulatus sit, decem in anno proximo dotis nomine dari: ex quo tempore annus numerandus sit. ff. li. 23. tt. 3. l. 48. in pri.

An soluto matrimonio cõpetat, uide ĩ. ver. si mulier mortua sit, &c. c. eod.

¶ *Quæ actio detur, & adfinia remedia.*

Ex stipulatu actio, vide ĩ. c. proxi. memb. 8.

Empti actio si dotem æstimatam promisit. C. tt. 12. l. 10.

Hypothecaria actio: & vt res mulieris pro dote sint obligatæ. C. tt. 13. §. & ut plenius. §. & nemo putet.

II. DE ACTIONE DOTE EVICTA.

1 *Causa, ex qua datur hæc actio.*

Si res dotis nomine data euicta sit. ff. lib. 23. tt. 3. l. 16. in prin. l. 34. 69. §. cum res. C. tt. 12. l. 1.

2 *Aduersus quos datur?*

De socero, muliere, & hæredib. illorum. ff. lib. 23. tt. 3. l. 34. §. fin. C. tt. 12. l. 1.

3 *Quæ actio detur?*

Ex empto, si res æstimata in dotem data sit. ff. lib. 23. tt. 3. l. 16. in prin. C. tt. 12. l. 1.

De ex stipulatu actione, condictione, de dolo actione & in factum. C. tt. 12. l. 1.

III. DE ACTIONE ET EXCEPTIONE, *de impensis in res dotales factis.* ff. lib. 25. tt. 1.

¶ *Causa ex quibus datur.*

Si impensæ in res dotales factæ sunt. Insti. lib. 4. tt. 6. §. item si de dote. uers. propter retentionem.

DISTINGVITVR.

1 *Ex causa impendendi, & ex re in quam impensum est.*

Impensæ aut sunt necessariæ, aut utiles, aut uoluptariæ. l. 1.

De necessariis impensis. Definitio. l. 1. §. necessariæ. l. 4. l. 14.

Species. l. 1. §. inter necessarias. l. 2. l. 3. l. 4. l. 14. l. 15. lib. 24. tt. 3. l. 7. §. fin.

De utilibus impensis. l. 5. §. fi. l. 6. l. 7. l. 8. l. 10. l. 14. lib. 23. tt. 5. l. 18.

De uoluptariis. l. 7. l. 9. l. 10. l. 11. l. 14. C. tt. 13. §. sed nec ob impen.

De stipendio & tributis ob dotalem fundũ præstitis. l. 13.

Si ob tutelam necessariam rerum dotalium impendit. l. 15. C. lib. 24. tt. 1. l. 28. §. si in pueros.

Si quærendorum fructuum causa, uel colendi agri causa, uel ad conseruandam ipsã rem & speciem impendit. l. 16. lib. 24. tt. 3. l. 7. §. fin.

Si in sementẽ erogauit. ff. li. 24. tt. 3. l. 8. §. fi.

Si in uestiarium seruis dotalibus numos dedit. ff. lib. 24. tt. 3. l. 66. §. seruis.

Si vt à latronibus necessarias mulieri personas redimeret, uel ut mulier uinculis aliquem de necessariis suis uindicaret. ff. li. 24. tt. 3. l. 21. tt. 1. l. 28. §. si quid in pueros.

Si in marmora cædenda impendit. ff. li. 24. tt. 3. l. 7. §. si uir in fundo. li. 23. tt. 5. l. 18.

Si cum secum communi diuidundo ageretur ipendit. ff. li. 23. tt. 3. l. 78. §. si fundus

Si non rem dotalem, sed in aliam impẽdit. l. 2. §. necessariæ. l. 5. §. nam in pecunia.

Si in rem soceri impendit. ff. lib. 24. tt. 3. l. 21. §. & multo magis.

Si in pueros ex ancillis dotalibus natos impendit. ff. li. 24. tt. 1. l. 28. §. si quid in.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si donationis causa impendit. l. 11.

Si modicæ sint impensæ. l. 12. l. 15.

Si pactum de impensis non repetendis interuenit. ff. lib. 23. tt. 4. l. 5. l. 20. in prin.

Si soluta dote impensæ non sunt deductæ. l. 5. §. si dos.

Si res, in quam impensum est, perierit. l. 4.

De reliquis distinctionibus. ff. lib. 24. tt. 3. l. 7. in prin. l. 23. l. 66. §. seruis.

¶ *Quid & quantum veniat in eam.*

Dos, non corpus dotis, deminuitur. l. 5. in prin. lib. 23. tt. 3. l. 56. §. quod dicitur.

Quantum præstandum impensarum nomine. ff. lib. 24. tt. 3. l. 7. in prin.

¶ *Quæ actio vel exceptio competat, & adfinia remedia.*

Ipso iure dotem minuunt impensæ. ff. li. 23

tt.3.l.56.§.quod dicitur.tt.4.l.5.§. fin.

Manebit maritus in rerum detentione, donec ei satisfiat.l.5. in prin.

Doli exceptione seruabuntur. ff. lib. 24. tt. 3.l.23.

De conditione dote soluta impensis non deductis.l.5.§.si dos tota.

Mandati & negociorum gestorum. C. tt. 12. §.sed nec ob impensas.

De deductione operis, uide supra uersic. de uoluptariis, cap. eod.

¶ *Euentus.*

Solutis impensis utrum dos uideatur creuisse, an uerò ex integro dos sit. l.5.§. sed si impensas. lib. 23. tt. 3. l. 56. §. quid ergo si.

DE REPETITIONE DOTIS.

ff.lib.24 tt.3.C.lib.5.tt.18.

Cap. VII.

Sequitur de iis actionibus quæ dotis nomine contra maritum competunt, ut est repetitio dotis ex stipulatu.

¶ 1 *Genus & simile.*

Bonæ fidei iudicium est. C.tt.13. §. sed etsi non.

Rei uxoriæ actionis naturam habet.C.tt.13. §. sed etsi non.

¶ 2 *Causæ ex quibus datur.*

Si solutũ sit matrimonium, dos repetitur.

DISTINGVITVR.

1 *Ex causa ex qua solutum est matrimoniũ.*

Si culpa uxoris solutum sit matrimonium. ff.l.38.l.39.l.47.tt.2.l.11.in prin. li.48. tt.5.l.11.§.fi.C.tt.12.l.24.tt.17.l.7.l.8. §.nam mulier.§.uirum etiam.Nouell.ca. 117.§.quia uerò quædam.

Si alio casu solutum matrimonium sit, quàm in quem dotem sibi reddi stipulatus est. ff.lib.24 tt.3 l.22. in prin.

Si cum mortua in matrimonio uxore dotem reddi stipulatus esset, diuortio uel morte uiri solutum sit matrimonium.ff. lib. 23. tt.4.l.26.§.fin.

Si cum in mortem uxoris collata conditio esset, maritus & uxor simul perierint. ff. lib. 34.tt.5.l.11.§.penult.

Si cum in mortem collata conditio esset, uir uel uxor in fraudem stipulantis repudiũ miserit. ff.li.24.tt.3. l.59.tt.2. l.5. C. tt. 17.l.3. Nouell.c.22.§.præterea autem & aliud.vsque ad §.quod autem.

Si ita soluto matrimonio, vel si quo casu Titia tibi nupta esse desierit, dotẽ reddi stipulatus sit, ad omnem casum pertinet. ff. l.56.lib.50.tt.16.l.240.

Si mulier apud hostes sit: itẽ si apud hostes decesserit.C.tt.18.l.5.

Si morte mariti solutum sit matrimonium. C.tt.18.l.11.

Si mulier seruo nupserit quem putabat liberum, & ideo solutum sit matrimoniũ. C.tt.18.l.3.

De reliquis, uide s.cap.4.li.eod.

2 *Ex antecedentibus.*

Si nullum pactum, item nulla uel inutilis stipulatio de reddenda dote interuenit. C.tt.3.l.12.tt.12.l.6.l.24.tt.13.l.1.§ rei uxoriæ.§ illo procul dubio.

Si non omnes qui repetere dotem possunt, & a quibus repeti potest, pacti sunt. ff. li. 23.tt.4.l.1.

Si ut alii reddatur, conuenit.ff.li.23. tt.4.l. 9.l.26.§.filia.C.tt.12.l.19.

Si ea quę in dotem data sunt, non sibi reddi, sed se sequi & ad se pertinere stipulatus est.C.tt.12.l.8.

Si stipulata est cum moriatur, partem dimidiam dotis, cui uelit, relinquere.C.lib.8. tt.38.l.4.

Si pactum de retinenda & non reddenda dote interuenit. ff. lib 23. tt.4.l.2. l.12. in prin.l.16.l.24.l.26.in prin.§. uir dotem. §.cum inter.l.27.l.30.C.tt.12.l.18.tt.13. §.illo proculdubio.tt.14.l 3.l.6.l.9.l.10. tt.3.l.19.§.pactis.uide insuper s.c.9.uer. de æquanda dote.lib.eod.

Si nulla instrumenta interuenerint.C.tt.13. §.& nemo putet.

Si dos non sit numerata.ff.l.30.l.33.l.44.§. Lucius.l 49. in princ. l.52. C. tt. 15.lib. 4. tt.30.l. 14. §. sed quoniam. Nouell. cap.100.

Si nullam uel minorem dotẽ mulier dedit, quæ dotem stipulata est.ff.li.45.tt.1.l.21.

3 *Ex consequentibus solutum matrimonium.*

Si mulier post diuortium reuersa fuerit, uel aliud matrimonium inter easdem interuenit. ff. l.19. l.42. §. fin. lib.23.tt.3. l.13.

l.13.l.30.l.31.l.40.l.63.l.64.l.68.l.69.
§.usuras.tt.2.l.33.tt.4.l.26.§.fin.l.27.
l.29.§.Titius.lib.24.tt.2.l.3.libr.50.tt.
17.l.48.

Si mulier postea alij nupsit.ff.l.30.in princ.

Si liberi ex matrimonio supersint. ff. l.48.
lib.23.tt.4.l.2.l.24.l.26.in prin.usq; ad
§.conuenit.l.30.C.tt.19.l.1.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si usufructus in dotem datus sit,uide s.ca.
5.li.eod.uers.de usufructu.

Si mulier cum marito debitere pacta sit,ut
id quod debet,in dotem habeat.ff.lib.23.
tt.3.l.12.§.fi.uide insuper s.d.c.5.uers.si
marito acceptum.

Si liberta patrono nupta,ei dotem dedit.ff.
li.24.tt.3.l.35.

Si maritus ius retinendi habuerit, uide j.
memb.5.uersi.de compensat.

Si is qui dotem dedit, stipulatusq; est, ante
illam, uel simul cum illa pro qua dedit,
uel cum illo cui dedit, decesserit.ff.lib.3.
tt.4.l.23.li.34.tt.5.l.18.

Si res dotalis interiit.ff.li.23.tt.3.l.14.l.15.
l.56.in prin.li.24.tt.3.l.66.in prin.l.26.
uide insuper j.de periculo dotis.

Si maritus debitori dotis accepto tulerit.ff.
l.66.§.si uir.li.23.tt.3.l.36.l.37.l.38.l.49

Si seruos dotales maritus manumisit.ff.l.24.
§.si uir uoluntate.l.61.l.62.l.63.l.64.l.
65.li.48.tt.10.l.14.§.maritus.

Si res aliena in dotem data sit, eaq; euicta.
ff.l.11.l.49.§ fi.

Si seruus dotalis in fuga sit. ff. l.25.§. si qui
dotalium.

Si uir post traditionem literis ad uxorem
missis declarauit, prædium dotis non fo-
re.ff.li.23.tt.5.l.15.

Si maritus bonis cesserit, uel soluendo esse
desierit,uide j.de priuilegio dotis.mem-
br.8.c.eod.

Si maritus uxori quędam reliquerit.ff.l.46.
li.31.l.55.C.tt.13.§.sciendum.inaque.

Si mulier a marito hæres sit instituta. C.
tt.13.§.igitur & in sequent.

Si pater uxoris a marito hæres sit institutus.
ff.l.44.in prin.

Si per mulierem stet quo minus dotem reci
piat.ff.li.24.tt.3.l.9.

Si maritus dotem reddere non possit. ff. l.
25.§.maritum.

Si mulier marito uel aliis res dotales lega-
uerit,uel seruos dotales manumisit. ff. li.
23.tt.4.l.29.§.si mulier.

Si pater accepto tulerit marito dotem, uide
s.c.5.uer.post constitutionem,&c.

Si pater cum dedisset dotem,eamq; alij red-
di stipulatus esset, postea testamento pro
hibuerit illum petere.C.tt.12.l.19.

Si cum mulier ita ut de dote testari posset,
sibi reddi stipulata esset, testata non est.
C.tt.12.l.25.

Si mulieri alius sit delegatus. ff. l.22.§. si
mulier.

Si dos soluta uel reddita sit.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Si filiæfamilias reddita sit.ff.l.20.§.fi.l.22.
in prin.lib.23.tt.3.l.24.

Si filia sine patre egerit, eiq; dos sit soluta.
ff.l.3.l.22.§.si pris.§.si soluto.l.29.§.fi.

Si patri non cõsentiente filia dos soluta sit.
ff.li.23.tt.3.l.28.li.24.tt.3.l.4.l.22.§.si
pater.l.27.li.31.l.36.§.qui inuita. uide
insuper paulò inferius membr.3.uers.si
pater sine consensu, &c.

Si constante matrimonio mulieri dos reddi-
ta sit. ff.libr.23.tt.3.l.73.l.85.libr.24.tt.
3.l.20.

De reliquis distinctionibus,uide s.cap.5.de
dote danda,&c.item paulò inferius de do
te profectitia.

SVBDISTINCTIONES GENERALES
eorum casuum, quibus maritus
dotem retinet.

Si culpa uiri dissolutum sit matrimonium.
C.tt.17.l.8.§.sin uerò causam.§.sin autẽ
aliter.Nouel.c.117.§.quia uerò quædã.
uers.si autem & uir.

Si maritus uxorem occiderit. ff.li.24.tt.3.l.
10.§.fi.

Si maritus mortem uxoris non defendit. ff.
li.34.tt 9.l.20.

¶ 3 *Quibus datur?*

De eo qui dotem dedit, eiusq; hæredibus:
itẽ de muliere pro qua dos data est,eiusq;
hæredibus.ff.li.23.tt.3.l.43.§. planè se-
cutis.l.66.lib.24.tt.3.l.22.in princ.l.29.
§.fi.C.tt.12.l.6.l.31.in prin.usque ad §.
similiq; modo.tt.13.§.accedit ei & alia.
tt.14.l.9.§.fi.

De patre qui dedit dotem, uide pauló inferius.

De patre & auo qui dedit doté pro nepte. ff. lib.23.tt.3.l.79.in prin.lib.37.tt.66.

De eo qui dotem sibi reddi stipulatus est. ff.l.2.in prin.usq; ad §.uoluntatem. lib. 23.tt.3.l.72.§.fi. C.tt.12.l.2.l.19.

De eo cui reddi dotem is qui dedit pactus est,& eo qui dedit ff.lib.23 tt. 4. l.23.l. 26.§.filia.C.tt. 12.l.19.l.26.tt. 14.l.4. l. 5.l.7.lib.8.tt.39.l.3.

De fratre patris dotem dantis, cui dotem tanquam hæredi suo reddi pactus est, & filiis postea susceptis hæredibus relictis. ff.li.2.tt.14.l.40. §.fi.

De eo qui pacto de reddenda dote non interfuit.ff.li.23.tt.4 l.1.§. fi.

De hæredibus.C.tt.13. §.maneat.

De hæredibus eius qui dotem dedit. C. tt. 12.l.6.

De hæredibus patris defuncti & filia. ff. lib. 24.tt.3.l.31.§.fi uoluntate. l.45. l.66.§. filiafam.C.tt. 13.§.uideamus igitur. §. & hoc ex rei.

De hæredibus mulieris,C.tt.18. l.5.

De fisco bonis publicatis.ff.l.24.§.fi. li.23. tt.4.l.26.§.fi.C.tt.18.l.2.

De minore uigintiquinque annis. C. tt.12. l.28.

De curatore patris.ff.l.22.§.fi soluto.

¶ *De dote profectitia*.

1 Patri repetitio dotis quam pro filia dedit competit,etiam si eam sibi reddi stipulatus non sit,diciturque ea dos profectitia. ff.li.23.tt.3.l.5.in prin.l.6.in prin. li.24. tt.3.l.2.§.1.C.tt.13.§.extraneû.tt.18.l.4.

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona dantis dotem.*

De patre filiofamilias.ff.li.23.tt.3.l.5. §. fi filiosf.mutuatus.§. fi filiusfamilias doté.

De patre adoptiuo.ff.lib.23.tt.3.l.5.§.adoptiuum.

De procuratore uel negociorum gestore patris uel alio iussu patris dante. ff.li.23.tt. 3.l.5. in prin.

Si alius dederit patri donaturus. ff. li.23.tt. 3.l.5.§. quid si quis.

De curatore furiosi,prodigi patris,&c. ff.li. 23.tt.3.l.5.§.sed etsi curator.

Si auus dederit, an uideatur a patre profectã.ff.li.23.tt.3.l.79.

Si prætor uel præses ex bonis patris captiui dotem decernat. ff. lib.23. tt.3.l.5.§. sed etsi curator.

De matre.ff.li.23.tt.3.l.5.§. hoc in matre.

2 *Ex persona eius pro qua dedit.*

Si pro filia emancipata dedit.ff.li.23. tt.3.l. 5.§.si pater pro.

3 *Ex re data.*

Si rem uxoris suæ uel alienam dedit. ff.lib. 23.tt.3.l.5.§.hoc in matre.l.6.§.si pater. l.81.C.tt.12.l.14.

Si rem quam antea filiæ donauerat.ff. li.23. tt.3.l.51.

Si pecuniam quam ipse filiusfamilias mutuam accepit.ff.li.23. tt.3.l.5.§. si filiusfam.mutu.

4 *Ex causa ex qua dedit.*

Si non ut parens dedit, sed quia debebat filio, iussu eius dedit, ff.lib.23. tt.3.l.5.§. si pater pro filia.

Si pater curator filiæ iuris sui effectæ, doté pro ea constituit.ff.lib.23.tt.3.l.5.§. Papinianus.

Si pater ei qui dotem promisit, hæres extiterit & soluerit.ff.li.23.tt.3.l.5.§. fin.

Si quis patri certam quantitatem dederit uel donauerit, ut eam pro filia in dotem daret. ff. libr. 23. tt.3. l.5. §. si quis certam.

Si pater iussus ab uxore pecuniam, quam ei debebat, pro filia in dotem dederit. ff. li. 23.tt.3.l.82.

Si pater pro alio dotem promittente fideiusserit,& ex ea causa soluerit.ff.li.23.tt. 3.l.5.§.si pater non.

5 *Ex specie seu modo quo dotem dedit pater.*

Si hæreditatem uel legatum dotis constitué dæ causa repudiauerit pater.ff. lib.23. tt. 3.l.5.§. si pater repudia. §. sed etsi legatum.

6 *Ex reliquis contingentibus.*

Si pater dotem promittens, fideiussorem uel rerum dederit. ff. lib.23.tt.3.l.5.§. si pater non.

Si pater dotem sibi reddi stipulatus sit. C. tt.12.l.6.ff.li.24.tt.3.l.29. in prin.

Si uoluntate filiæ alii reddi promissa sit. ff. li. 24.tt.3.l.2.§. item si uoluntate.

Si cum in certum casum pater dotem sibi reddi

reddi stipulatus esset, alio casu solutum sit matrimonium. ff. lib. 24. tt. 3. l. 22. in prin. l. 59. tt. 2. l. 5.

Si filia apud hostes non in potestate patris decesserit. ff. li. 24. tt. 3. l. 10. in prin.

Si dos filiæ soluta sit, uide paulo superius mēb. 11. uers. si filia sine patre egerit, &c.

Si pater deportatus sit, uel damnatus. ff. lib. 24. tt. 3. l. 42. in prin.

Si pater mortuus sit, uide paulo superius. uers. de hæredib. patris defuncti, & filia.

Si pater sine consensu filiæ dotem repetat. ff. li. 23. tt. 3. l. 28. lib. 24. tt. 3. l. 2. §. 1. usque ad fin. legis. l. 3. l. 4. l. 22. §. eo autem. usque ad §. si maritus. §. item pater furio sæ. l. 34. l. 40. C. tt. 13. §. & hoc ex rei. tt. 18. l. 2. l. 7. l. 10.

¶ 4. *Aduersus quos datur?*

De eo cui dos tradita est, & marito. ff. l. 22. §. transgrediamur usque ad §. fi. li. 23. tt. 3. l. 59. in prin. l. 19.

De patre mariti filiifamilias. ff. l. 22. §. transgrediamur. l. 25. in prin. l. 53. C. l. 10.

De fideiussore. ff. li. 23. tt. 3. l. 55. C. tt. 20.

De successoribus. ff. li. 23. tt. 3. l. 10. lib. 31. l. 55. C. tt. 13. §. cautiōe uidelicet. tt. 18. l. 9.

De fisco mariti bonis publicatis. ff. l. 31. in prin. C. tt. 18. l. 2.

¶ 5. *Quid & quantum ueniat in hanc actionem.*

De commodo, & eo quod doti accessit. ff. li. 23. tt. 3. l. 10. §. si prædiis. l. 75. §. fi. C. tt. 12. l. 10. tt. 13. §. sed & si nouissimè.

De fructibus dotis. ff. li. 23. tt. 3. l. 7. in prin. usque ad §. si res in dotem. l. 47. tt. 4. l. 4. l. 28. l. 31. tt. 5. l. 18. lib. 22. tt. 1. l. 38. §. ante matri lib. 24. tt. 3. l. 5. l. 6. l. 7. §. Papinianus, usque ad §. fi. l. 8. §. fin. l. 9. l. 11. l. 25. §. fin. l. 31. §. fin. l. 42. §. fructus. l. 67. C. tt. 12. l. 20. tt. 13. §. fin autem supersederit. §. fœtus autem. §. sed & nouissimi. tt. 14. l. 2. fructus sunt deductis impensis. ff. l. 7. in prin.

De partu & fœtu rei dotalis. ff. l. 7. §. non solum. l. 31. §. fin. l. 66. §. mancipia. lib. 23. tt. 3. l. 10. §. si serui. l. 18. l. 58. §. fin. l. 69. §. fi. tt. 4. l. 21. C. tt. 13. §. cumq; ex stipul. tt. 18. l. 1.

De usufructu qui proprietati in dotem datæ accessit. ff. li. 23. tt. 3. l. 4.

De iis qui per seruum dotalem sunt acquisita. ff. l. 31. §. fi. li. 29. tt. 2. l. 45. in prin. C. tt. 13. § cumque ex stipul.

De eo quod seruo dotali legatum uel donatum est. ff. li. 23. tt. 3. l. 47. l. 65.

De lapidibus & gemmis in fundo cæsis, nec exportatis. ff. l. 7. §. si uir in.

De commodo lapidicinarum. ff. l. 8.

De thesauro inuento. ff. l. 7. §. si fundum.

De mercede ex prædiis locatis. ff. libr. 23. tt. 4. l. 22. uide paulò superius. uersic. de fructibus.

De usuris. ff. l. 42. §. usuras. tt. 1. l. 28. §. fi. li. 23. tt. 3. l. 79. §. mulier. §. usuras. l. 77. lib. 17. tt. 1. l. 60. §. si inter. C. tt. 13. §. fin autem supersederit.

De re ex dotali pecunia comparata. ff. li. 23. tt. 3. l. 54. C. tt. 12. l. 12.

De eo quod maritus doti de suo adscripsit. C. tt. 15. l. 2.

De re & rei æstimatione, & utrum iusta an iniusta æstimatio sit præstanda. ff. l. 50. li. 23. tt. 3. l. 10. §. fin. l. 12. in prin. usq; ad §. fi. l. 17. §. fi. l. 39. in prin. tt. 4. l. 32. lib. 24. tt. 1. l. 7. §. si maritus. C. tt. 12. l. 5. l. 10. l. 21. tt. 18. l. 1. l. 6. tt. 3. l. 14.

Si fundo æstimato in dotem dato, conuenitur quanto pluris, uel siue pluris siue minoris uenierit, precium in dotem sit. ff. li. 23. tt. 4. l. 12. §. si fundo, usque ad finem legis. l. 13.

Si acceptilatione dos sit constituta, utrum dos an ipsa obligatio sit restituenda. ff. li. 23. tt. 3. l. 43. §. secundum quæ. usque ad finem legis.

De dote permutata, uide s. cap. 6. membr. 1. uers. de dote permutanda.

De eo quod plus quàm in dotem dedit, stipulata est muler. ff. li. 45. tt. 1. l. 21.

De eo quod facere potest. ff. li. 24. tt. 3. l. 12. 13. 14. 15. in prin. l. 16. 17. §. fi. l. 18. l. 28. l. 32. l. 36. l. 43. l. 53. l. 54. lib. 3. tt. 3. l. 34. in prin. C. tt. 13. §. cū aūt in ex. tt. 18. l. 8.

De in litem iurando. ff. l. 25. §. maritum.

De seruitute quæ prædio dotali debebatur amissa. ff. li. 23. tt. 5. l. 7.

Si maritum seruus dotalem uoluntate mulieris manumisit, quid ueniat, uide s. mēbr. 11. ex reliquis conting. uersic. si seruos dotales.

Si usus fructus in dotem datus sit, quid ueniat uide s.cap.5.uers. de usufructu.

De peculio & de in rem uerso, uide s.membr.4.uers de patre.

De lucranda parte dotis, & antenuptialis donationis.C.tt.14.l.9.l.10.Nouel.c.22. §.quod autem super. uide infrà de antenuptiali donatione, uersic. de æquanda dote.

De compensationibus & retentionibus.ff.l.15.§.hæredi.l.24.§. si uxor.l.25.in prin. l.28.l.42.§.fructus.§. usuras.l.66.§. seruis. usque ad §.filiafam. tt.1.l.53.§. res. l.66.§.fi. C.tt.13.§. maneat. usque ad §. illo proculdubio.tt.21.l.1.

De impensis deducendis. uide s. cap. prox. membr.4.

De reliquis.ff.l.31.§.si pater.§.cum patri.l.49 in prin.l.56.l.66.§. mulier. §. uxor. l.67. lib.23. tt.3. l.16. l.32.l.44. §. fin. l.45.l.52. l.57.l.69.§. mulier. l.72. in princ.l.78.§.si fundus. usque ad §. fin.tt.4.l.28.l.29.§.fin.l.30.tt.5.l.8. C. tt.12. l.8.tt.18.l.10.

¶ 6 *Quando & quamdiu detur?*

An etiam constante matrimonio. ff. l.24. in princ.§.si exhæredato. l.65. lib.23. tt.4. l.11. C.tt.12.l.29.tt.17.l.1.tt.18.l.7.li.6.tt.20.l.5.

De tempore quo reddi pactum est.ff.lib.23. tt.4.l.14.cum quinque. ll. sequentibus. lib.2.tt.14.l.27.§. quod & in specie. l.7. §.ut puta.

Dotis causa perpetua est.ff.li.23.tt.3.l.1.li.24.tt.3. l.1.

Quando tempus currere incipiat? ff.lib.23. tt.3.l.43.§.fi.C.tt.12.l.30.§.omnis autê. tt.13.§.exactio autem. lib.7.tt.39.l.8. §. illud autem plusquam.

¶ 7 *Euentus.*

De cautione ab actore præstanda. ff.l.24. §. si qui dotalium.l.55.

De cautione a reo præstanda, de dote post certum tempus soluenda.ff.l.24. §. quoties.§.siue autem.§.si uir uoluntate.l.25. §.maritum.§.fi.

Quibus iudicati actio competat: de hæredibus patris, & uxore.ff.l.31.§. si uoluntate.

¶ 8 *Quæ actio competat: & adfinia remedia?*

De rei uxoriæ actione.C.tt.13. in prin.usq; ad §.plenius.§. nemo putet.

De actione ex stipulatu.C.tt.13.in prin.usque ad §.& ut plenius.

De præscriptis uerbis actione. C. tt.12.l.6.

De rei uindicatione. C.tt.12.l.30.

De condictione indebiti.ff.l.41.

De uindicatione & côditione dotis, nuptiis non secutis, uide s.cap.1.in fi. li.eod.

De negociorum gestorum actione. ff.li.3.tt.5.l.34.in prin.

De actione hypothecaria, & de priuilegio dotis in rebus mariti.ff.l.22.§. si lib. 42. tt.6.l.2.§.fin.l.3. l.4. in princ. C.tt.12. l.9.l.29. l.30. tt.13.§.& ut plenius. §. & nemo. tt.3. l.19.§. iura hypothecarum. lib.7.tt.74.l.1.lib.12. tt.63.l.3. lib.8.tt.18.l.10.l.12.lib.4.tt.29.l.11.l.21. Nouel.c.39.in prin.usque ad §. alterum. ca.91.usque ad §. sed & illud c.97. §. cæterum si mulier.§.his consequens. cum sequentib.c.109.

De bonis mariti, uxor pro dote non addicêdis. C.tt.22.

De ingredienda possessione inuito marito. C.tt.18.l.9.

De exceptione.ff.li.33.tt.4.l.25.C.tt.12.l.29.in princ.

¶ 9 *Vbi & apud quem iudicem detur.* ff.lib.5.tt.1.l.42.l.65.

RELIQVA DOTIS IVRA. Cap. VIII.

¶ 1. *De locatione aduersus maritum ex delictis eius circa dotem.*

¶ *Causæ ex quibus datur.*

Si maritus fundum deteriorem fecerit. ff.li.24.tt.3.l.7.§.si fundû.l.25.§.si post.l.51.

Si seruitutem prædio dotali debitam amiserit.ff.li.23.tt.5.l.7.

Si non impenderit in rem dotalem. ff.li.25. tt.1.l.4.

Si sæuus fuerit in seruus dotales. ff.li.24.tt.3.l.24.§. si maritus.

Si fundum alienauerit, uide paulo inferius.

DISTINGVITVR.

De dolo, culpa & diligentia a marito præstâda.ff. libr.23. tt.3. l.17. in princ. l.46. in princ. §. traditione. tt.4. l.6.lib.24. tt.3. l.9.

l.9.l.18.§.licet in l.24.§.si maritus.l.25.§.maritum.l.66.in prin.l.67.

Si res post diuortium deteriores sint factæ. ff.li.24 tt.3.l.25.§.si post.

Si insulam ruentem non fecerit, eaq; postea sit deusta.ff. li.24.tt.3.l.4.

¶ *Aduersus quos datur?*

De patre mariti.ff. li.25.tt.3.l.72.§.in rebus dotalibus.

¶ *Quid ueniat in eam.*

De in litem iurando. ff.libr.24.tt.3.l.25.§.maritum.

Quanti mulieris intereſt impenſas eſſe factas.ff.lib.24.tt.3.l.4.

¶ *Adfine remedium.*

Si maritus qui ſeruitutem debitam amiſit, non ſit ſoluendo.ff.li.23.tt.5.l.7.§.quòd ſi maritus.

¶ II. DE ALIENATIONE FVNDI *dotalis a marito facta.*

ff.lib.23.tt.5.

¶ *Alienatio fundi dotalis a marito facta inutilis eſt, competitq; mulieri uindicatio.*

Inſt.lib.2.tt.8.in princ.

DISTINGVITVR:

1 *Ex perſona alienantis.*

De domino mariti. l.2.

De herede mariti.l.1.§.ſi.

De fiſco ad quẽ fundus dotalis peruenit.l.2

De ſponſo.l.4.

2 *Ex re alienata.*

De prædio dotali tam urbano quàm ruſtico.l.13.in prin.

De fundo ſeruo dotali legato.l.3.

De ſeruitutibus fundo debitis. l.5.l.6. l.7.

De parte prædij in dotem data.l. 13. in pri.

3 *Ex antecedentibus.*

Si illam aut illam rem in dotem dedit: uel cum illam aut illã rem maritus deberet, id quod debet ei in dotem datum ſit: & altera res ſit alienata.l.9.l.10.

Si fundus æſtimatus in dotem datus ſit. l.11. tt.13.§.licet enim Anaſtaſiana.tt.23.l.1.

Si uxor alienationi conſenſerit.Inſt.li.2. tt. 8.in prin.C.tt.13.§. & cum lex Iulia. uſque ad §.illud etiam.Nouel.c.61.§. neq; qui per.§.& multò amplius.

Si ſocer conſenſit.l.12.

4 *Ex ſpecie alienationis, & cauſa.*

Si hypothecæ nomine obliget.C.tt.13.§. & cum lex Iulia.

Si manumiſit ſeruum dotalem. C. tt. 12.l.3.

Si iure hæreditario uel per uniuerſitatẽ prædium ad alium tranſit.l.1.§.ſi.

Si quod maritus damni infecti nomine non cauebat, uicinus in poſſeſſionem ſit miſſus. l.1. in prin.

5 *Ex reliquis contingentibus.*

Si ſoluto matrimonio alienatio facta ſit. l. 12.

Si uxori nulla de dote competat actio. l.3.

Si dos poſtea mariti lucro ceſſit. l.17.

Si dominium dotis marito nõ ſit quæſitum. l.13.§.dotale.

Si maritus uxore hærede inſtituta fundum legauit.l.13.§.ſi.

Si maritus uxori legatum dedit. ff. de leg.2 l.79.§.qui dotale.

¶ *Quibus competat dotis uindicatio?*

De hæredibus.l.13.§. hæredi.

¶ *Quæ actio competit?*

Rei uindicatio.C.tt.12.l.30.

¶ III. RELIQVA DOTIS IVRA.

Dos in bonis & dominio mariti eſt.ff. li.23. tt.3.l.7.§.ſi res.uſque ad §. ſi. l.8. l. 9. in prin.uſque ad §.dotis autem. l.69.§. ſi.l. 75.tt.5.l.13.§.dotale.lib.50.tt.1. l.21.§. idem reſpondit.la 3.C.tt.12.l.30.§. 1.

An mulier, uel is qui dotem dedit, eam alienare poſſit? ff.lib.23.tt.3. l.29. C.tt.12. l.17.l.22.l.23.

Maritus ſeruandæ dotis cauſa ſatiſdare non tenetur.C.tt.20.

Bona mariti pro dote ſunt obligata, præferturq; uxor in ea reliquis creditoribus. uide paulò ſuperius cap.prox.membr.8. uerſ.de actione hypothecaria.

De periculo rei in dotem datæ, cuius ſit. ff. lib.23.tt.3.l.10.tota.l.11.l.12. §. ſi mulier.§.cæterùm.l.14.l.15.l.35.l.42.l.46. in prin. §. traditione. l.53.l.71.tt.4.l.6.l. 21.l.29.in prin.li.24.tt.3.l.51.l.66.§. ſi. C.tt.12.l.10.tt.13.§.ſed & nouiſſimè.

Maritus fundo dotali ſeruitutes imponere non poteſt.ff.lib.22.tt.5. l.5.

De actionibus de re dotali à marito excipiendis. aliiſque oneribus rei dotalis ſuſtinendis.ff.lib.23.tt.3. l.72. in prin. C. tt. 12.l.27.

Maritus cui fundus cõmunis in dotem da-

tus est, ad commuui diuidundo iudicium prouocare non potest, ipse prouocari potest. C. tt. 23. l. 2.

Cui competit actio, re dotali direpta. C. tt. 12. l. 1 t.

Seruus dotalis heres institutus, utrum mariti an uxoris iussu adire debeat? ff. li. 24. tt. 3. l. 58.

Dos donatio est. C. tt. 3. l. 20. §. ideo enim.

Reipub. interest mulieribus dotes saluas esse. ff. lib. 23. tt. 3. l. 2 lib. 24. tt. 3. l. 1.

Dotis causa semper & ubique præcipua est. ff. lib. 24. tt. 3. l. 1.

Dos matrimonio cohærens, oneribus eius & liberis communibus confertur. ff. lib. 49. tt. 17. l. 16. in prin.

De dote & antenuptiali donatione seruanda liberis, uide s. c. 3. membr. 3. lib. eod.

Parentes teneutur dotare liberos, uide j. c. 13. membr. 4. uers. de dotando lib. eod.

Curatores debent dare dotem. C. tt. 4. l. 25. lib. 1. tt. 4. l. 21.

DE DONATIONE ANTE vel propter nuptias. C. lib. 5. tt. 3. Cap. IX.

Hactenus de dote: sequitur de antenuptiali donatione.

¶ *I. Nomen, & nominis ratio.*

l. 20. in prin. Inst. lib. 2. tt. 7. §. est & aliud genus.

¶ *II. Non est simplex donatio, sed spetialis.*

l. 20. §. 1. uers. quia quasi antiph. §. sancimus. uers. ut non simplices. Nouel. c. 119. in prin.

¶ *III. Simile.*

Doti similis est, paribusque passibus ambulant dos & donatio, eademque utriusque pacta sunt. l. 20. §. ideo enim antiqui. §. si igitur dote vsque ad §. fin. Nouell. c. 22. §. eaque pœna tam.

¶ *IIII. An sit utilis & legitima?*

DISTINGVITVR.

Si minor uiginti quinque annis donauerit consentiente curatore. C. tt. 12. l. 28.

Si nuptiæ, propter quas donatum est, consistere non possint, uel secutæ non sunt. l. 2. l. 5. l. 10. l. 15. l. 16.

Si sponsus ab hostibus fuit interfectus. l. 11.

Si ea lege donauit, vt tunc adipiscatur dñiũ sponsa cum secutæ sunt nuptiæ. l. 4.

De æquãda dote & antenuptiali donatione. l. 20. §. si igitur dote. tt. 14. l. 9. l. 10. Nouel. c. 22. §. quod autem super est. cap. 97. in prin. usque ad §. sed & aliud.

Si non adiiciatur donationis nomen. ff. lib. 23. tt. 3. l. 23. tt. 3. l. 6. l. 20. §. si igitur dote.

De insinuanda ea donatione. l. 17. l. 20. §. similique modo.

Nouel. c. 119. §. sine igitur. vsque ad §. sed & hoc per c. 127. §. illud quoque.

Si ante sponsalia & ante nuptias donauit. l. 8.

Si in die nuptiarum. l. 6. ff. lib. 24. tt. 1. l. 27. l. 66. §. uirgini.

Si constante matrimonio donauit. l. 19. l. 20. Inst. lib. 2. tt. 7. § est & aliud.

Si rescriptum principis contra donationem sit impetratum. l. 9.

Si uir in causa dotis ab uxore falsus est. l. 3.

Si uxor dotem non dederit, uel non omnem. Nouell. c. 2. § illud quoque. c. 91. §. sed & illud. usque ad §. fi.

¶ *V. Euentus.*

De non alienanda re donata à marito. l. 8. Nouell. c. 61.

An sponsa à creditoribus mariti de rebus donatis conueniri possit? l. 13.

¶ *De petitione antenuptialis donationis ab uxore facienda.*

1 *Quid ueniat in eam?*

De augenda & minuenda tam dote quàm antenuptiali donatione. l. 19. l. 20. §. fin. Nouell. c. 22. §. quæ uero dotium. c. 39. §. cæterum in omnibus his. c. 97. §. sed & aliud usque ad §. his consequens est.

2 *Quando competat?*

An constante matrimonio. C. tt. 12. l. 29. Nouell. c. 97. §. si uerò sub potestate.

An soluto matrimonio. Nouell. c. 61. §. unde hoc ita.

¶ *De petitione antenuptialis donationis a marito facienda.*

1 *Causa ex qua datur.*

Si nuptiæ non sint secutæ, uide paulò superius, uers. si nuptiæ propter quas, &c.

Si solutum sit matrimonium.

DISTINGVITVR:

Si culpa mariti solutũ sit. C. tt. 17. l. 8. §. fin

uerò

uerò causam. §. item si pater. c. 117. § quia uerò quædam. uersi. si autem & uir.
De reliquis distinctionibus ex causa soluti matrimonii, uide s. c. 3. lib. eo.
2 *Quibus datur?*
De sponso, & eo qui pro sponso donauit. C. tt. 12. l. 31. §. similique modo.
De hæredibus. l. 7.
3 *Quid ueniat in eam?*
De lucranda parte donationis, uide paulo superius, uer. de æquanda dote & antenup.

DE DONATIONE INTER virum & vxorem. ff. lib. 24. tt. 1. C. lib. ● tt. 16. Cap. X.

¶ *Qua ratione & quo iure prohibita sit huiusmodi donatio.*
ff. l. 1. l. 2. l. 3. in prin. l. 31. §. quod legaturus. C. tt. 3. l. 20. §. simplices. Nouel. c. 74. §. illud quoque melius.

¶ *An sit inutilis huiusmodi donatio?*
DISTINGVITVR.
1 *Ex persona donantis, & eius cui donatur.*
Si sponsus sponsæ donet, uel contra. ff. l. 5. in prin. l. 32. §. si sponsus. §. si quis sponsam. l. 24. l. 27. l. 36. §. fi. l. 66. tota. lib. 39. tt. 5. l. 1. § fin. C. l. 13. l. 23. tt. 3. l. 12.
De socero & socru, nutu & genero. ff. l. 3. §. ab uxoris. §. socrui. l. 26. § fin. C. l. 4. §. fi. l. 5. tt. 3. l. 12.
De uitrico & priuigno. ff. l. 60. in prin.
De iis qui sunt in potestate mariti uel uxoris. ff. l. 3. §. qui in eiusdem. § sed & his. §. si seruus. l. 5. §. generaliter. l. 19. l. 38. in prin. l. 58. §. fin. C. l. 2.
Si mater filio donet, uel parentes liberis. ff. l. 3. §. q in eiusdé. l. 58. §. fi. C. l. 19. l. 25.
De eo qui cum sit in potestate mariti, credit se patremfamilias. ff. l. 44.
De iis qui sunt in potestate nurus uel generi. ff. l. 3. §. ab uxoris.
De his in quorũ potestate maritus uel vxor, nurus, socer vel gener. ff. l. 3. §. ab uxoris. C. l. 2.
De eo qui est in eiusdem potestate, in cuius est maritus uel uxor, ut frater. ff. l. 1. §. qui eiusdem. l. 19.
De extraneo ignorante ré mariti. eé. ff. l. 44.
De debitore mariti iussu eius uxori soluente, uide paulò inferius, uersi. si debitorem delegauit.
De Imperatore & augusta. C. l. 26.
Si miles focariæ uel cócubinæ donet. C. l. 3.
Si per alium donatur. ff. l. 3. §. non tantum. l. 5. §. generaliter.
2 *Ex re donata, de re aliena.*
ff. l. 25.
De re communi. ff. l. 38.
De re alii obligata. C. l. 13.
De eo quod alius marito mortis causa uult donare. ff. l. 56.
De re quam uxor à uiro donationis causa accepit. ff. l. 67.
De annuo. ff. l. 33. uide. s. ex causa.
De possessione. ff. l. 46.
De uestimentis. ff. l. 31. in prin. usq; ad §. si uir uxori.
De operis serui. ff. l. 28. §. si quis. l. 31. §. si uxor.
3 *Ex specie seu forma donationis.*
De omnibus quæ inter uirum & uxorem donationis causa geruntur. ff. l. 3. §. sciendũ. l. 5. §. generaliter.
Si stipulanti promissum sit. ff. l. 3. §. sciendum.
Si traditum sit. ff. l. 3. §. sciendum.
Si acceptolatum sit. ff. l. 3. §. sciendum. l. 5. §. si maritus. l. 28. §. illud constat. l. 54.
Si debitorem delegauit. ff. l. 3. §. sed si debitorem. usque ad fi. legis. l. 4. l. 5. §. si debitor. l. 39. C. l. 5.
Si quis mihi aliquid legati uel hæreditatis nomine relicturus, iussu meo id uxori meæ reliquerit. ff. l. 31. §. quod legaturus.
Si uxor creditori uiri donationis causa promiserit. ff. l. 5. §. si debitor.
Si legatum uel hæreditatem donationis causa repudiat. ff. l. 5. §. si maritus.
Si donationis causa seruitute non utatur. ff. l. 5. §. si donatio.
Si donationis causa exceptione uti noluerit. ff. l. 5. §. si uxor.
Si æstimationem dotis uel commodati auxit. ff. l. 7. §. si maritus.
Si pro uxore soluit. ff. l. 7. §. si uxor rem. l. 50. in prin.
Si permutauit. ff. l. 36. §. fina. l. 58. in prin.

Si

Si donationis causa uendidit, uel minoris uendidit. ff. l. 5. §. circa uenditionem. l. 7. §. si uxor à l. 31. §. si duo. §. si uir uxori uel l. 32. §. si inter. C. l. 15. l. 20.

Si in uenditione conuenerit inter eos, ne quid uenditor rei uenditæ nomine præstet. item ne fugitiuum aut errorem præstet. ff. l. 31. §. si uir uxori.

Si deposuit uxoris suæ nomine. C. l. 6.

Si societas donationis causa inita sit. ff. l. 32. §. si inter uirum.

Si minoris locauerit, vel deposuerit. ff. l. 52. in prin.

Si quod in diem debebat, ante diem soluit. ff. l. 31. §. quod uir.

Si cum rogatus esset percepta certa quantitate uxori suæ hæreditatem restituere, sine perceptione restituit. ff. l. 5. §. si quis rogatus. usque ad. §. Marcell.

Si uxor marito dotis usuras det, uel maritus uxori dotem remittat. ff. l. 21. §. fin.

Si maritus uxori re dotali uti concedat, uel fructus habere. ff. l. 53. §. res in dotem. C. l. 9. tt. 12. l. 20.

Si legauit. ff. l. 52. §. fi.

Si mortis causa donauit, uide paulò īferius.

Si in rem uxoris impendit. ff. l. 47. lib. 25. tt. 1. l. 11. §. fin. C. l. 21.

Si uxor seruis uel uestimentis uiri usa sit, uel contra, uel in ædibus uiri gratis habitauerit. ff. l. 18. uide insuper paulo superius, uers. de operis serui.

4 *Ex causa & modo donationis.*

Si mortis causa donauit. ff. l. 9. §. fi. l. 10. l. 11. tota. l. 13. in prin. usque ad §. fi. l. 20. l. 22. l. 23. l. 25. l. 26. §. fi. l. 52. §. fi. l. 53. in prin. lib. 39. tt. 6. l. 26. l. 39.

Si diuortii causa donauit. ff. l. 11. §. fin. l. 12. l. 13. in prin. l. 26. §. fin. l. 53. in prin. l. 60. l. 61. l. 62. in prin. l. 64.

Si ex annuo uel menstruo præstat, hoc est, ad exhibitionem uxoris. ff. l. 15. in prin. l. 31. §. si uir uxori numos. l. 33. C. l. 10.

Si impensas mulieri dedit, quo se honestius tueretur. ff. l. 31. §. si uir uxori numos.

Si dedit ad refectionem ædificiorum incendio consumptorum. ff. l. 14.

Si dedit ut in suo ædificet, quod alias non erat facturus. ff. l. 13. §. fin.

Si sepulturæ causa donauit, ut locum sepulturæ. ff. l. 5. §. concessa.

Si ad oblationem Dei dedit, uel locum in quo opus publicum, quod promiserat, faceret, uel ædem publicam dedicaret, uel ut Deo detur, uel consecretur: item si oleum pro ea in æde sacra posuerit. ff. l. 5. §. proinde &.

Si propter nuptias donauit. ff. l. 27. C. tt. 13. §. sancimus. Subdistinctiones huius uide ī. c. prox.

Si seruum donauit ut manumittat. ff. l. 7. §. uxori quis, usque ad fin. legis. l. 8. l. 9. in prin. C. l. 22.

Si pecunia accepta mulier manumiserit, uel operas imposuerit. ff. l. 9. §. si pecunia.

Si ut filio communi post mortem restituat. ff. l. 49.

Si ut id qđ donauit, in dotē recipiat. ff. l. 59.

Si sub conditione, ut si diuortium culpa eius fieret, uel illa repudium miserit. ff. l. 57.

Si in casum deportationis donatio facta sit. ff. l. 13. §. & alias placet.

Si pro uxore uectigal in itinere soluit: item uecturas uxoris & ministeriorū eius, & in profectionem mulieris aliquid impēdit. ff. l. 21. in prin.

Si calendis Martiis uel natali die donauit. ff. l. 31. §. si uir uxori munus.

Si cibaria uxoris familiæ uel iumentis præstat. ff. l. 31. §. fi. l. 58. §. item cum.

Si dedit, ut pro communi filia in dotem daret. ff. l. 34. lib. 23. tt. 3. l. 5. §. hoc in matrimo.

Si adipiscendæ dignitatis & processus gratia marito donauit. ff. l. 40. l. 41. l. 42. C. l. 21.

Si ludorum causa. ff. l. 42.

Si exilii causa. ff. l. 43.

Si negocia uxoris gerens, in rem eius impēdit. ff. l. 47.

Si cum sponsus sponsæ alienum annulum dedisset, post nuptias pro eo suum dedit. ff. l. 36. §. fi.

5 *Ex tempore quo donat.*

Si ante contractum matrimonium, uide ſ. in prin. huius capitis, uers. si sponsus sponsæ.

Si post solutum matrimonium donauit. ff. l. 35. l. 64. C. l. 4. §. fi. l. 23.

6 *Ex consequentibus.*

Si nec donās fiat pauperior, nec accipiēs locupletior. ff. l. 5. §. cōcessa. §. si maritus. §. ubicunque

cunque igitur. §. Marcellus. l. 7. §. si maritus. l. 25. l. 28. §. si quas. l. 56.
Si donator superstite donataria, in eadē sententia perseuerauerit usque ad finem uitæ, nec pœnituerit eum ff. l. 23. l. 32. tota. lib. 34. tt. 5. l. 10. C. l. 1. l. 4. l. 5. l. 6. l. 11. l. 12. l. 13. l. 14. l. 15. l. 18. l. 20. l. 24. l. 25. l. 27.
Si traditio secuta sit. ff. l. 3. §. sciendum.
Si diuortium factum sit. ff. l. 24. l. 62. C. l. 18.
Si res consumpta sit, uel periit. ff. l. 5. §. si. l. 28. in princ. §. si ex decem. l. 29. in princ. l. 32. §. quod ait oratio. l. 37. uide insuper infra quid ueniat, ca. eo.
Si compensauerint, uel sibi inuicem donauerint. ff. l. 7. §. si uir. & l. 32. §. proinde rectissime dicitur. lib. 39. tt. 6. l. 25.
Si eandem rem, quam uxor à uiro dono accepit, eidem iterum donauerit. ff. l. 67.
Si ampla uxori à uiro contrà legata sint relicta ff. l. 48.
Si tignum donatum, ædificio donatarij iunctum sit. ff. l. 45. l. 63.
Si cum maritus uxori pecuniam, in unguenta dedisset, ea pecuniam uel retinuit, uel creditori suo soluit, deq; sua pecunia unguentum emit. ff. l. 7. §. si maritus.
Si mulier pecuniam à uiro acceptā, in sportulas pro cognato suo ordini erogauit. ff. l. 5. §. Marcellus.
Si pro cōmuni filia in dotem dedit. ff. l. 34.
7 *Ex reliquis contingentibus.*
Si illegitimū sit matrimoniū. ff. l. 3. §. uideamus. l. 32. §. si quis sponsam. §. fin. l. 65. C. l. 3. l. 7.
Si aliarū extrinsecus personarū, uel rerum causa commista sit. ff. l. 6. §. generaliter.

¶ *Quomodo inutilis sit?*

Ipso iure non ualet. ff. l. 3. §. sciendum.

¶ *Euentus huius donationis.*

An res donata fiat accipiētis? ff. l. 3. §. si quis igitur. l. 48.
An debitor donationis causa delegatus liberetur? ff. l. 3. §. sed si debitorem. l. 26. in prin. l. 39.
An si mulieri acceptolatū sit, reus promittēdi liberetur, uel cōtrà. ff. l. 5. §. si maritus.
Euētus si mortis causa donatū sit, uide paulò supius uers. si mortis causa donaū sit.
De reliquis euentus. ff. l. 5. §. generaliter. §. si debitor. l. 7. §. si uxor. C. l. 15. l. 24. §. fi.

¶ *De actione ad repetendum id quod donatum est.*

1 *Causas ex quibus datur.*
Vide in præcedentibus.
2 *Quibus datur?*
De marito & debitore delegato. ff. l. 39.
De fisco. ff. 32. §. fin. C. l. 24. §. fin.
3 *Quid ueniat in eam?*
Si res consumpta sit quatenus locupletior factus est donatarius, uenit in hanc actionem. ff. l. 5. §. fin. l. 7. in prin. §. idemque ait. §. eleganter. si uxor rem. l. 19. l. 28. in princ. §. illud constat. l. 29. in princ. l. 31. §. non uidetur. l. 32. §. quod ait oratio. l. 33. §. si uxor. l. 45. uide glossam. l. 50. l. 55. l. 57. l. 58. §. fin. C. l. 8. l. 9. l. 10. l. 17. l. 21. C. lib. 5. tt. 12. l. 20.
De re & rei precio seu æstimatione. ff. l. 31. §. si uxor. l. 36. in prin. l. 55.
De re ex pecunia donata comparata. ff. l. 28. §. si ex decem. usque ad §. illud constat. l. 29. §. fin. l. 30. l. 31. in prin. C. l. 9. l. 16.
De fructibus. ff. l. 17. lib. 22. tt. 1. l. 45.
De usuris ex re donata perceptis. ff. l. 15. §. fin. l. 16.
De eo quod seruus donatus adquisiuit. ff. l. 17. l. 19. l. 20. l. 28. §. Iulianum.
De impensis à donatore reddēdis. ff. l. 19. l. 28. §. illud constat. l. 31. §. si uxor. §. si uir uxori aream.
De reliquis. ff. l. 7. §. idemq; ait. usque ad §. si uxor à marito. l. 31. §. si duo. l. 38.
4 *Quæ actio detur?*
Rei uindicatio, si res extet conditio, si consumpta sit. ff. l. 5. §. fin. l. 6. l. 36. in prin. l. 55. l. 63.
Damni iniuriæ, & ad exhibendum. ff. l. 37.
De peculio. ff. l. 58. §. fin.
5 *Quando & quandiu competat.*
De usucapione. ff. l. 25. l. 44.
6 *De probatione.*
Si non probari potest unde res ad uxorē peruenerit, ex mariti bonis ad eā peruenisse præsumitur. ff. l. 51. C. l. 6.

RELIQVA IVRA INTER maritum & uxorem. Cap. XI.

De paraphernis, hoc est, ijs quæ mulier extra

extra doté in domű mariti intulit. ff. li. 23 tt. 3. l. 9. §. dotis autem: usque ad finem legis. C. tt. 14. l. 8. l. 11. tota. tt. 16. l. 17. Nouell. c. 97. §. non iustam igitur.

Vxor socia rei humanæ atque diuinæ domus suscipitur. C. liq. 9. tt. 32. l. 4.

Societas uitæ facit uxoré quodãmodo dominam rerum mariti. ff. lib. 25. tt. 2. l. 1.

De oneribus matrimonij, cuius sint, utrum mariti an patris eius. ff. lib. 23. tt. 3. l. 56. §. post mortem.

Cur sustineat onera matrimonij. ff. lib. 23. tt. 3. l. 75. §. 6.

De curanda uxore ualetudinaria. ff. lib. 24. tt. 3. l. 22. §. si autem in sæuiss.

Quid tam humanum est quàm fortuitis casibus mulieris maritum uel uxorem uiri participem esse. ff. li. 24. tt. 3. l. 22. §. si maritus uel uxor.

De non uerberando uxorem. Nouell. c. 117. §. si quis uerò uxorem.

De iudicio de moribus sublato. C. lib. 5. tt. 17. l. 11. §. fin.

De rerum amotarum actione. uide locum de furti actione.

De uxore petéda, ut exhibeatur & ducatur. ff. lib. 43. tt. 29. l. 2. C. lib. 8. tt. 8. l. 3. lib. 5. tt. 4. l. 11.

De lugendo maritű defunctum, uide supra. cap. 3. membr. 11. uers. mulier dissoluto. lib. eod.

De funeris impensa à marito soluenda. ff. lib. 24. tt. 3. l. 60.

De dignitate, & aliis priuilegiis quæ habet uxor à uiro: uide locum de dignitatibus, supra lib. 1.

DE CONCVBINIS.

ff. lib. 25. tt. 7. Cap. XII.

Simile matrimonii.

¶ *An concubinatus iure consistat.*

l. 3. §. fin.

DISTINGVITVR:

1 *Ex personis concubinatus.*

De iis in quas stuprum committitur. l. 1. §. cum Atilicino.

De adulterii damnata. l. 1. §. qui etiam.

De ea quæ obscuro loco nata est, uel corpore quæstum facit. l. 3. in prin.

De liberta aliena. l. 3. in prin.

De ingenua, & honestæ uitæ muliere. l. 3. lib. 23. tt. 2. l. 24.

De minore ætate. l. 1. §. fin.

De filia sororis. ff. lib. 23. tt. 2. l. 56.

De ea quæ fuit cócubina patris uel aui eius qui eam habet, uel cótrà. l. 1. §. si quæ in.

De eo qui habet uxorem. C. lib. 5. tt. 26.

De ea quæ ex ea prouincia est, quam is qui concubinam habet administrat. l. 5.

2 *Ex reliquis contingentibus*

Concubinam ex sola animi destinatione æstimari oportet. l. 3. §. alioquin si. l. 4.

Si uir furiosus sit factus. l. 2.

¶ *Iura concubinarum.*

Si qua se in concubinatum alterius quã patroni dedisset, matrisfamilias honestatem non habet. ff. lib. 23. tt. 2. l. 41.

Liberta inuito patrono ab eo discedere potest. l. 1. in prin.

De successione concubinæ, eiusq́; liberorű, uide. ĩ. cap. 18. in fine, lib. eodem.

DE PATRIA POTESTATE

Inst. lib. 1. tt. 9. ff. lib. 1. tt. 6. C. lib. 8. tt. 47. Cap. XIII.

Sequitur altera pars libri, de iure inter parentes & liberos.

¶ 1 *Quo iure subsistat.*

Ius patriæ potestatis proprium est ciuium Romanorum, moribus introductű. Inst. §. ius autem. ff. l. 3. l. 4. l. 8. §. 1.

¶ 2 *Causas ex quibus acquiratur vel admittatur.*

uide infrà.

¶ 3 *Quibus competat.*

De patre qui est in potestate, & auo in cuius est potestate. Inst. tt. 12. §. illud autem. ff. l. 5. lib. 50. tt. 4. l. 2. uide insuper paulò inferius. uers. de liberis eius qui est, &c.

De matre. Inst. tt. 12. §. fœminæ. lib. 2. tt. 19. §. & cæterei.

¶ 4. *In quos competat.*

De liberis ex iustis nuptiis procreatis. Inst. in prin. ff. l. 9. l. 3. l. 4.

De liberis adoptiuis. Inst. tt. 11. in prin. ff. lib. 1. tt. 7. l. 1.

De liberis eius qui est in patria potestate. Inst. §. qui ig itur. tt. 12. §. illud autem. ff. l. 4. §. fin. C. l. 7.

De liberis

De liberis adoptati. Inst. tt. 11. §. illud proprium. tt. 12. §. pen. ff. tt. 7. l. 2. §. fi. l. 15. in prin. l. 27. l. 40. in prin.

De nepote ex filia. Inst. §. 6.

De liberis emancipati filii. Inst. tt. 12. §. illud autem.

¶ 5 *Quæ sint iura patria potestatis, cæteraq; iura inter parentes & liberos.*

Patria potestas inæstimabilis est. ff. li. 30. tt. 1. l. 115. §. secundum uulgarem.

De obsequio & reuerentia parentibus præstanda, & pœna si non præstetur. C. l. 3. l. 4. §. fi. li. 37. tt. 15. l. 1. l. 9. l. 10.

De actionibus quæ liberis aduersus parentes non præstantur. ff. li. 37. tt. 15. l. 2. l. 5. l. 6. l. 7. li. 44. tt. 7. l. 6.

De parentibus sine permissu prætoris in ius non uocandis, uide s. li. 2. ca. de in ius uocando.

De actione patris contra filium. C. l. 3. l. 4. li. 9. tt. 15. l. 1. ff. li. 48. tt. 8. l. 2.

De castigando filium. ff. li. 48. tt. 8. l. 2. C. l. 3. li. 9. tt. 5. l. 1.

Patria potestas in pietate, non in atrocitate consistere debet. ff. li. 48. tt. 9. l. 5.

De interficiendo & libertatem eripiendo, uendendoq; filio. C. l. 10. ff. lib. 25. tt. 3. l. 4. C. li. 4. tt. 43. li. 7. tt. 16. l. 1. l. 37.

De abdicatione liberorum. C. l. 6.

De non negando filium suum esse. C. l. 9.

De dotando filiam, & antenuptiali donatione filio danda. ff. lib. 23. tt. 2. l. 19. C. libr. 5. tt. 11. l. 7. §. neque enim. tt. 4. l. 25. §. his itaque.

Mater pro filia dotem dare non cogitur. C. li. 5. tt. 12. l. 14.

De alendis & educandis liberis. ff. lib. 25. tt. 3. l. 1. §. idem per contrar. §. idem Iulianus. §. ex his apparet. l. 5. in princ. §. idem in libris. usque ad §. etsi impubes. §. si mater. l. 7. l. 8. C. li. 5. tt. 24. tt. 25. l. 3. l. 4. lib. 6. tt. 60. l. 8. §. ipsum autem. Nouell. cap. 117. §. sed & illud. usque ad §. quoniam uerò.

De alendis parentibus. ff. lib. 25. tt. 3. l. 5. in princ. usque ad §. item diuus. §. si uel parens. §. etsi impubes. §. a milite quoque. usque ad §. solent. C. libr. 5. tt. 25. l. 1. l. 2. lib. 6. tt. 60. l. 8. §. ipsum autem. libr. 8. tt. 47. l. 5.

De successione parentum & liberorum, uide alibi de hæreditatibus.

Patri per filium adquiritur. C. lib. 8. tt. 47. l. 2. Inst. lib. 2. tt. 9. §. igitur liberi. libr. 3. tt. 29. in prin.

¶ *An & quid, utrum plenum dominium usufructus tantum patri per filium adquiratur.*

DISTINGVITVR:

1 *Ex causa ex qua filius adquirit, & persona eius a quo.*

Si ex matris successione adquirat. C. lib. 6. tt. 59. l. 1. in prin.

Si ab auo uel proauo materno adquisiuit. C. li. 6. tt. 59. l. 2.

Si ex auiæ successione. C. li. 6. tt. [illegible] 9. l. 3. §. in nepotib. usque ad fi. legis.

Si ex fratris successione, cui una cũ pře successit. Nouel. c. 1 [illegible] 8. §. si cũ ascendentib.

Si ab uxore uel marito suo adquisiuit. C. li. 6. tt. 60. l. 1. l. 2. l. 3. in prin.

Si a sponso uel sponsa. C. li. 6. tt. 60. l. 5.

Si pater dotem uel antenuptialem donationem dedit. C. li. 6. tt. 60. l. 2.

De bonis quæ coniunx superstes a defuncto adquisiuit, & proinde liberis defuncti relinquere cogitur, uide cap. 3. membr. 3. lib. eod.

Si non ex substantia patris adquisiuit. C. li. 6. tt. 60. l. 6. in prin. usque ad §. exceptis. Inst. li. 2. tt. 9. §. igitur liberi.

Si occasione militiæ, & de castrensi peculio, uide j. c. prox.

Si a principe uel augusta ei sit donatum. C. lib. 6. tt. 60. l. 7.

Si scriniarius, exceptor, &c. quid occasione sui officij adquisiuit. C. li. 12. tt. 37. l. 6.

Si silentiarius quid occasione sui officii adquisiuit. C. li. 12. tt. 16. l. 5. in prin.

Si palatinus quid ratione sui officii adquisiuit. C. li. 12. tt. 31. l. 1.

Si assessor aliquid ex assessionis officio adquisiuit. C. li. 1. tt. 47. l. 7.

Si clericus ex suo clericatu quid adquisiuit. C. li. 1. tt. 3. l. 32.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si seruus ita filio datus sit, ut statim manumitteretur. C. li. 6. tt. 60. l. 8. §. fi.

Si quid ea conditione filio relictum sit, ne usufructus eius ad patrẽ ptineat. Nouel. c. 117.

c.117. in prin. usque ad §. ad hæc uerò.
Si pater nuptias iterauerit. C. lib. 6. tt. 59. l. 4. Nouell. c. 22. §. quoniam uerò semel.
Si filius emancipatus sit. C. lib. 6. tt. 59. l. 3.
Si filiusfamiliàs sub conditione stipulatus emancipatus fuerit, deinde extiterit conditio, ff. lib. 50. tt. 17. l. 18.
Si vel pater adierit recusante filio, vel filius recusante patre. C. lib. 6. tt. 60. l. 8. §. 1. vsque ad §. ubi autem.
Si consenserint in adeũdo pater & filius. C. lib. 6. tt. 60. l. 8. §. ubi autem.
Si pater filio adhuc infante existente adierit, uel repudiauerit. C. lib. 6. tt. 60. l. 8. §. ubi autem pucrilis. usq; ad §. fin.
Si quis impuberẽ adrogauit, uide. ꝭ. de adoptionib.

Euentus.

¶ *Quibus adquiratur.*

De patre naturali & adoptiuo. C. lib. 8. tt. 48. l. 10. §. si uerò pater. §. cum enim per omnia.

¶ *Euentus adquisiti vsusfructus.*

Ne res parẽtũ hoc nomine pignori sint obligatæ, neq; ratio super administratione à patre exigatur, neq; aliæ cautiones, quæ ab extraneis usufructuarijs exigi solẽt. C. lib. 6. tt. 60. l. 9. §. non autẽ. §. fi. l. 8. §. hoc proculdubio. Nouell. c. 22. §. insuꝑ quod de lucris.
Parentes usufructuarij debẽt res custodire. C. lib. 6. tt. 59. l. 1. §. parentes.
Debent agere & excipere eorum bonorum nomine, & onera sustinere. C. lib. 6. tt. 59. l. 1. §. parentes. tt. 60. l. 8. §. sancimus. §. si muliq; modo. §. ubi autẽ uolunt. §. ubi autem pucrilis.
Debẽt alere mancipia, & omnia circa usum fructum facere, quæ nullo modo proprietatem deteriorem facere possunt. C. li. 6. tt. 60. l. 8. §. hoc proculdubio.
Omnia debent agere & gubernare, tãquam dominium eis fuisset adquisitum. C. lib. 6 tt. 59. l. 1. § parẽtes. tt. 60. l. 6. §. nõ autẽ.
Ex fructibus sumptus faciẽt. C. lib. 6. tt. 59. l. 1. §. parentes. tt. 60. l. 8. §. ubi autem.
De non alienando, nec obligando hæc bona per patrem. C. lib. 6. tt. 59. l. 1. §. parentes. l. 2. tt. 60. l. 4. in prin. §. parentibus. l. 6. §. non autem. l. 8. §. sed pater. usque ad §. filijs antẽ. Nouel. c. 22. §. insuper quod de.
De soluendo creditoribus filij, & ob hanc causam alienãdo. C. lib. 6. tt. 60. l. 8. §. sin autem æs, usque ad §. hoc proculdubio.
De eo quod parẽs ex hisce bonis cõparauit, cuius sit. C. li. 6. tt. 60. l. 6. §. & si quid ex.
Si parẽs noluerit res retinere, sed apud filiũ reliquerit, mortuo patre hæredes eius à filio usumfructum, uel id quod ad filium peruenit, exigere nõ possunt. C. lib. 6. tt. 60. l. 6. §. sin autem.
Iura filiorum in bonis quorum usumfructũ pater habet. C. lib. 6. tt. 47. l. 3. tt. 60. l. 6. §. non autem hypoth. l. 8. §. filijs autem.
Præcipua cõputantur filiis in iudicio familiæ erciscundæ. C. lib. 6. tt. 59. l. 2. §. fin.
De successione in ista bona filio defuncto, quibus competat? C. lib. 6. tt. 60. l. 3. l. 4. §. eo uidelicet obseru. usq; ad §. parent. l. 6. §. sub hac tamen. §. hoc obtinent. uersi. scilicet secundum.

DE CASTRENSI PECVLIO.

ff. lib. 49. tt. 17. C. lib. 12. tt. 37.
Cap. XIIII.

De peculio, uide. ꝭ. lib. proxim. Sequitur nunc de castrensi peculio, quod patri nõ adquiritur.

¶ *Definitio castrensis peculij: & quæ sint castrensis peculij.*

Definitio: Castrense peculium est, quod à parentibus uel cognatis in militia degente donatũ est, uel quod ipse filiusfamiliàs in militia adquisiuit, &c. ff. l. 11. C. l. 1.
De eo quod sine militia adquisiturus erat. ff. l. 11.
De eo quod pater militi reuerso donauit. ff. l. 15. in prin.
De prædiis quæ pater filio in militiã eunti donauit. C. lib. 3 tt. 36. l. 4.
De eo quod uxor, cognatus, uel alius nõ ex castris notus filiofamiliàs militi donauit, uel legauit. ff. l. 8.
De hæreditate à commilitone relicta. ff. l. 5. l. 16. §. fin. l. 19. in prin. C. l. 1. uersi. in quibus sunt. l. 4.
De hæreditate matris. C. l. 1. §. matris.
De hæreditate uxoris. ff. l. 13. .16. in prin.
De dote filiofamiliàs data uel promissa. ff. l. 16.

l.16.in prin.
De eo quod militi donatū est.C.l.1.§ fin.
De seruo militi ab uxore donato ut manumittat.ff.l.6.
De emptis ex pecunia castrensi.C.l.1.§.fi.
De rebus militaribus ex pecunia militi ad hoc relicta comparatis.ff.l.3.
De iis quę sunt quasi castrensis peculij,uide s.cap. prox. uersi. si a principe, &c. cum sequent.

¶ *Iura castrensis peculij quæ sint?*

Pater nihil iuris in eo habet. ff.l.10. C.l.3. li.6.tt.60.l.6.§.exceptis.Nouel.c.22.§. quoniam uerò semel.
Pater non potest filio id auferre.ff.l.12. Insti.li.2.tt.12.§.ex hoc intellig.
Etiam citra iussum patris filius hæreditatē castrensis peculii adire potest.ff.l.5.l.13. l.19.in prin.uersi.sed si seruus.
Si pater seruum castrensis peculij hæredem instituit, quid iuris? ff.l.9.§.unde Marcellus.l.18.in prin.l.19.§.pater. usq; ad fin.legis.l.20.
Alienatio rei castrensis peculii a patre facta quatenus ualeat? ff.l.18. in prin.
Pater res castrensis peculii usufructu & cæteris seruitutibus liberare potest: item seruitutes potest adquirere,imponere autem non potest.ff.l.18.§.seruos.
Filius liberam earum rerum habet administrationem.ff.l.4.§ si paterfamilias.
Filius potest eas res sine uoluntate patris alienare.C.l.2.
Filius præcipua & propria habet ea quæ sunt castrensis peculii.ff.l.4. in prin. C.l. 3.§.fi.li.3.tt.36.l.4.Inst.lib.2.tt.12.§.ex hoc intelligere.
Filiofamilias rerum castrēsium actio & persecutio etiam inuito patre competit.ff.l. 4.§.1.
Aduersus filiumfamilias militem nomine castrensis peculii actio datur.ff.l.7.
An & aduersus patrem actio competat? ff.l. 18.§.si quando.
De satisdando a patre qui filii nomine agit uel conuenitur.ff.l.18.§.fi.
Si pater usumfructum castrensis serui amiserit:is pleno iure ad filium reuertitur.ff.l. 15.§.fin.
De eo quod seruus castrensis peculii stipulatur uel accipit,id filio adquiritur.ff.l. 15.§.si seruus.

¶ *De successione in castrense peculium filio mortuo.*

1 *Quibus competat?*

De patre & scripto hærede.ff.l.14.in prin.
Si scripto hærede deliberante pater decesserit, hæresque postea hæreditatem repudiat.ff.l.9.tota.
De eo quod seruus castrensis peculii ante aditam hæreditatem adquirit.ff.li.41.tt. 1.l.33.
De eo quod seruus castrensis hæreditarius hæredibus deliberantibus stipulatur uel adquirit,an hæredibus repudiantibus patri adquiratur.ff.l.14.

2 *Euentus.*

Pater filio intestato defuncto peculium adquirit,non ut hæreditatem, sed ut peculium:secus, si ex testamēto filii adquirat. ff.l.1.l.2.l.9.§.dicebam.C.l.5.
De actionibus hæreditariis excipiendis. ff. l.17.
Si pater omissa causa testamenti tanquā peculium bona occupauerit,an legata soluere teneatur? ff.l.17.§.fin. hactenus quæ sint iura patriæ potestatis.Sed & alia huiusmodi iura, uide. s inter euentus adoptionis.

DE CAVSIS EX QVIBVS patria potestas adquiritur, & de actionibus, aliisque remediis quibus quis filius alicuius dicitur, uel negatur. Cap. XV.

¶ *I. Causa ex quibus patria potestas adquiritur, & quis filius probatur.*

1 *Si quis ex viro & vxore eius natus sit.* ff.lib.1.tt.6.l.4.l.6.

DISTINGVITVR:

Si non ex iustis nuptiis sit natus.Inst.lib.1. tt.9.in prin.tt.10.§.si aduersus ea.§.fin. ff.lib.1.tt.5.l.11.tt.6.l.3.l.4.
Si septimo mēse natus sit.ff.lib.1.tt.5.l.12.
Si ex furioso uel furiosa conceptus uel natus sit.ff.lib.1 tt.6.l.8.
Si maritus diu absuit, uel ex alia causa cum uxore eius diu nō cōcubuit.ff.lib.1.tt.6. l.6.

l.6.lib.25.tt.3.l.1.§.si quis longo.

Si mater cum esset prægnans, marito nō denūciauit se ex eo pugnantē esse, uel alia solennia omissa sunt.ff.lib 25.tt.3.l.1.§. sed si maritus.§. si mulier.§. eleganter. uersi.sed hanc rem.§.idem per contrariū, §:ex his apparet.tt.4.l.1.§. si cui uentré. §.fin.l.2.

Si mulier cum esset prægnās, custodes à marito missos non admisit.ff.lib.25.tt.3.l.1. §.sed si maritus.

Si iudex pronunciauit, matrē ex eo prægnātem non esse.ff.lib.25.tt.3.l.3.in prin.uel non esse eum in eius potestate.ff. lib.43. tt.29.l.1.§.pari.

Si mater spurium in actis professa est.ff.lib. 22.tt.3.l.29.§.mulier.

De reliqnis distinctionibus, uide.ĵ.cap.18. membr.11.lib.eod.

2 *Mortuo auo, vel pœna capitali damnato, recidit in potestatem patris filius.*

Et contrà, mortuo patre in aui potestatē recidit.ff lib.1.tt.6.l.5.l.7.tt.7.l.10.§. fin. l.11.l.41.

3 *Reliqua causa quibus quis filius alicuius probatur.*

Si iudex matrem ex eo prægnātem esse pronunciauit.ff.lib.25.tt.3.l.1.§.fin.l.2.

Si alij oportere iudex pronūciauit.ff. li.25. tt.3.l.5.§.meminisse.lib.1.tt.6.l.10.

Si aluit filium is qui pater dicitur.ff.lib.25. tt.3.l.7.

Si filium suum esse confessus sit.ff.lib.25.tt. 3.l.1.§.Iulianus.§.idem Iulianus.C. lib. 4.tt.19.l.14.ff.lib.48.tt.18.l.1.§.ad quæstionem.

Si denunciante nxore se ex eo prægnantem esse custodes misit.ff.li.25.tt.3.l.1.§.quē admodum.

Si denunciante uxore non contrà denunciauit, neque custodes miserit, uel non negauit eam ex se prægnantem. ff.lib.25.tt.3. l.1.§.pœna autem §. Iulianus.§.idem Iulianus.§. ex his apparet. uersi. siue maritus.§.fin.

De testibus & epistolis uxoris missis.ff. lib. 22.tt.3.l.29.in princ.

¶ *II. Quæ actio quodq; remedium competat, si quis filius alicuius dicatur, vel negetur.*

DISTINGVITVR:

Si de agnoscēdo partu agatur, partusq; subiectus esse dicatur. ff. lib. 25. tt. 3. l. 1. in prin.

Si mulier se ex aliquo prægnantem dicat, competit ei actio ex senatuscōsulto Plautiano de partu agnoscendo: de qua uide paulo inferius.

Si maritus mulierem ex se prægnantem dicat, mulier à prætore euocanda est, uenterq; inspiciendus, &c. de quo ff. lib.25. tt.4.l.1.in prin. usque ad §. de inspiciēdo.

Si pater filium editum uindicat, interdictum de liberis exhibendis & ducēdis cōpetit.ff.lib.25.tt.4.l.1.§. post editum.de quo uide infrà.

De reliquis distinctionibus, uide paulò inferius memb. Adfinia remedia.

Petuntur liberi aut præiudiciis, aut interdictis, aut prætoris cognitione: interdū uindicatione.ff.lib.6.tt.1.l.1.§.1.

¶ *III. De actione ex senatusconsulto Plautiano de agnoscendis liberis.*

ff.lib.25.tt.3.

Causa ex quibus datur.

Si mulier se ex aliquo prægnantem dicat. l. 1.§.1.§.pœna.

Distinguitur sequentibus modis:

Si intra 30. dies non denunciauerit marito se ex eo prægnantem esse: item si alia solennia omisit.l.1.§. sed si maritus. usque ad §.quemadmodum.§. idem per contrarium.§. ex his apparet. tt.4.l.1.§. si cui uentrem.§.fi.l.2.

Si custodes à marito missos non admisit.l.1. §. sed si maritus.

Si maritus denunciante muliere contrà denunciauerit, eam ex se prægnantem non esse.l.1.§.mariti.§.debebit igitur respōdere.§.fin.

Si uxorem esse negetur. l.3. §. quia Plautianum.uer.& quid sit.

Si constante matrimonio partus editus sit.l. 3.§.1.

Si utrū in matrimonio an postea editus sit, quæratur.l.3 §.1.uersi. quid si hoc ipsū.

Si post mortē patris nascatur filius, uel mulier se ex eo prægnantē dicat.l.3.§.quid ergo si quis.§. illud tenen. tt.4. l.1.§. de inspiciendo, usq; ad finem tituli.

Si hære-

Si hæreditas petatur, & inde filius negetur. l.3.§.illud tenend.

Si lite pendente pater fit mortuus.l.3.§. illud tenendum.uerf.adeò hoc.

Si partus non fit recafurus in poteftatem. l. 3.§.illud tenendum.§.fi.

¶ *Duo ergo maximè requiruntur in hac actione.*

1 *Vt denunciatio* à muliere marito fit facta,fe ex eo prægnantem effe.

2 *Ne maritus* contra denunciet, eam ex fe prægnantem non effe.l.1.§.1.§. pœna.

¶ 1 *An ergo,fi denunciatio facta fit muliere ex eo prægnātē effe detur hac actio?*

DISTINGVITVR.

Si mulier,uel parens eius, uel cui hoc mandatum eft,denunciauit.l.1.§.1.

Si marito, parenti eius, uel ad domum fit denunciatum.l.1.§.1.

Si non intra 30.dies à die diuortii denunciauit.l.1.§.1.§.fi mulier.§.dies.

Si tantum denunciauit fe ex eo prægnantē, non etiam ut cuftodes mittat. l.1.§. denunciare.

¶ 2 *An fi maritus non contra denunciauerit eam ex fe prægnantem non effe, detur hac actio?*

l.1.§.mariti.ufq; ad §.fed fi maritus.

DISTINGVITVR:

Si ei à muliere non fit denunciatum prius.l. 1.§.illud notand.

Si tam longo tempore abfuerit, ut certum fit eam ex fe prægnantem non effe. l.1.§. fi quis longo.

¶ *Adfinia remedia.*

Si poft mortē patris nafcatur filius,uel mulier fe ex eo prægnantem dicat.l.3.§. qd ergo fi quis.§. illud tenendū. tt.4. l.1.§. de infpiciendo.ufq; ad finem tituli.

Si hæreditas petatur, & inde filius negetur. l.3.§.illud tenendum.

Si pendente lite pater fit mortuus.l.3.§.illud tenendum.uerf.adeò hoc.

¶ *IIII. De interdicto de liberis exhibendis uel ducendis.*

ff.lib.43. tt.29.

Duo funt interdicta, alterum de liberis exhibendis,alterum de ducendis: quorum illud huius præparatorium eft,ex iifdem tamen caufis competunt: ideoq; quæcunque de primo dicuntur, de altero quoq; intelligenda funt. ff. l.3. §. itaque prius interdictum.

1 *Differentia & cognatio.*

l.3.§. 1.& ex eifdem.

2 *Caufa ex quibus datur.*

Si quis detinet eum qui eft in alterius poteftate.l.1.in prin.l.3.in prin. C.lib.8.tt.8. l.1.l.2.

Diftinguitur fequentibus modis.

Si ex iufta caufa detineat. l.1. §. in hoc interd.

Si mater detineat. l.1.§. fi uerò mater fit. l. 3.§.etiam fi.

Si maritus detineat uxorem fuam l.1.§. fi.

Si nolens detineatur.l.5.

Si impubes detineatur.l.3.§. Iulianus. ufq; ad §.etiam fi.

Si non fit in poteftate actoris.l.1.in prin.§.1.

Si dolo defiit detinere.l.1. in prin.

4 *Quibus dentur?*

De eo in cuius poteftate non eft.l.1.in prin. §. 1.

4 *Aduerfus quos dentur?*

De ipfo filio.l.3.§.hoc autem interd.l.4.C. lib.8.tt.8.l.1.

5 *Quando competat?*

Si impubes ducendus eft, differtur caufa in tempus pubertatis.l.3.§.Iulianus. ufque ad §. etiam fi.

6 *Euentus.*

Apud quem is eave, qui quæve petitur,interim deponenda fit? ff.l.3.§.fi uerò utraque.§. fi.

7 *Adfinia remedia.*

De notione prætoris, & officio iudicis. l. 3. §.cæterum ceffat.l.5.

De petitione hęreditatis. l.4.

DE ADOPTIONIBVS.

Inft.lib.1.tt.11.ff.lib.1.tt.7.C.li. 8.tt.48. Cap. XVI.

Adquiritur patria poteftas & per adoptionem: ideo de ea fequitur.

¶ *I. Diuifio & fpecies adoptionis.*

Inft.§.1.ff.l. 1.l.2. in prin.

¶ *II. An fit utilis adoptio,& ex ea adquiratur patria poteftas?*

Inft.in prin.ff.l.1.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona adoptantis.*

Si liqerto s procreare possit, & minor sexaginta annis sit.ff.l.15.§. in arrogationib. l.17.§. tertio.

Si generare nō possit, ut spado & castratus. Inst. § sed & illud.ff.l.2.§.illud utriusq; l 40.§.fi.

Si uxorem non habeat.ff.l.30.

Si plures habeat liberos.ff.l.17.§.prçterea. C.l.3.

Si fœmina sit.Inst.§.fœminæ. C.l.5.

Si cæcus sit. ff.l.9.

Si absens absentem adoptet. ff.l.24.l 25.§. fi.C.l.11.§.fi.

Si tutor pupillum, uel curator adultum adoptet.ff.l.17.in prin. §. eorum duntaxat.l. 32.in fine.

Si minor maiorem uel æqualem ætate adoptet.Inst.§.minorem. ff.l.15.§. fi.l.16.l. 40.§.non tantum.

2 *Ex persona adoptati.*

Si plures adoptauerit.ff.l.15.§.fi.

Si infantem adoptet. ff.l.42.

Si cæcum adoptet.ff.l.9.

Si fœminam adoptet.ff.l.21.

Si libertum alienū adoptet.ff.l.15.§.fi.l.46

Si filiam libertæ suæ adoptet.C.l.8.

Si eum quem semel adoptatum emancipauit, nel in adoptionem dedit, adoptet. ff.l.37.

Si absentem adoptet, uide paulò superius, uersi.si absens absentem.

Si inuitū adoptet,uide paulò inferius uersi. de consensu adopt.

3 *Ex persona dantis in adoptionem.*

Si loqui non possit.ff.l.29.

Si pater filiumfamilias extraneo in adoptionem det, ius patriæ potestatis retinet: secus, si alicui ex ascendentibus. Inst.§. sed hodie.tt.12. §.sed etsi pater.C. l. 10.

4 *Ex persona eius per quem adoptat.*

Si per alium adoptet.ff.l.25.§.fi.

5 *Ex persona eius apud quem, & cuius authoritate adoptat.*

Is qui sui iuris est, apud Imperatorem: qui uerò in aliena est potestate, apud magistratum adoptandus est. Inst.§. 1. ff.l.1.l. 2.in prin.usque ad §.illud.

Si apud eum, apud quem non est plena legis actio.C.l.1.

Si non apud magistratum uel præsidem facta sit adoptio.C.l.4.

Si non apud populum.C.l.2.§. fi.

Cōsul uel præses filiusfamilias potest apud semetipsum in adoptionem dari. ff. l.3. item prætor.ff.tt.14.l.2.

Potest item pater filium suum alij apud semetipsum in adoptionem dare. ff.l.4.

Si sine principis uel magistratus authoritate adoptauit.C.l.4.l.6.

6 *Ex persona eius in cuius locum adoptat.*

In nepoti ēt locum adoptari potest.ff.l.43.

Si quis filium non habens, in locum nepotis uel pronepotis adoptet. Inst. §. licet autem.ff.l.37.in prin.

Filium alienum in locum nepotis,& nepotem in locum filii adoptare potest. Inst. §. & tam filium.

Si nepotem ex altero filio, quasi ex altero natum adoptet.ff.l.15.§.1.

7 *Ex causa arrogandi.*

Si nullam idoneam causam arrogandi habeat.C.l.3.

Si turpis sit causa arrogandi. ff. l.17. §. 1.

8 *Ex antecedentibus & adiunctis.*

De emancipando prius, & manumittendo eo qui adoptandus est.C.l. 11.

De causæ cognitione in arrogando. Inst. §. cum autem.ff.l.15. §. in arrogationibus. l.17. §. & primùm quidem. C. l. 2. in prin.

Si tutor pupillum suum adrogare uelit,quę spectanda. uide s.uers.si tutor pupillum, &c.cap.eod.

De consensu adoptati.Inst. tt. 12.§. sed etsi pater.ff.l.5.l.24.s.tt.6.C.l.11.§. fi.

De consensu curatoris eius qui arrogatur. ff. l.8.

De consensu filij cui nepos adoptatur. Inst. §.sed si quis. ff.l.6.l.11.

De consensu filii ex quo nepos in adoptionem datur.Inst.§. sed si quis.

De authoritate principis & magistratus,uide paulò superius uers.is q sui iuris est.

De cautione ab arrogatore dāda,uide paulò inferius cap. eod.

SVBDISTINCTIO GENERALIS.

Si adoptio non iure facta a principe sit confirmata.ff.l.38.l.39.

¶ III. *Euentus*

¶ *III. Euentus adoptionis.*

Adoptatus redigitur in potestatem adoptantis. Inst. in princ. ff. l. 1. Distinguitur, Inst. §. sed hodie. tt. 12. §. sed etsi pater. C. l. 10.

Omnia quæ adrogati fuerunt, ad adrogatorem transeunt. ff. l. 15. in prin.

Onera adoptati in adoptantem transeunt. ff. l. 45.

Dignitas per adoptionem non minuitur, sed augetur. ff. l. 35.

Patria item & ius originis retinetur, etsi alterius ciuitatis ciui se adrogandum dederit. C. l. 7.

Seruus a domino adoptatus liber fit. Insti. §. fina.

In plurimis casibus filius adoptatus, assimilatur naturali. Inst. §. in plurimis.

Adoptatus quorum cognatus fiat. ff. l. 7. l. 23. l. 26. l. 44.

An nepos adoptatus, adoptanti fiat suus hęres. ff. l. 10.

Natus ex adoptino, adoptiui [illegible]cum obtinet. ff. l. 27.

An & quatenus adrogator adrogatum emācipare possit, uel alij in adoptionem dare. Inst. §. item non aliter. §. in plurimis. C. l. 9.

De successione adoptati in bona patris tam naturalis quàm adoptiui. C. l. 10.

De quarta bonorum parte impuberi adrogato a patre adoptiuo relinquenda. Inst. §. sed etsi decedens. ff. l. 22. in prin. li. 38. tt. 5. l. 13. C. l. 2.

An adrogator impuberi substituere, uel fidei eius committere possit? ff. l. 22. §. sed an Imp.

De cautione ab adrogatore impuberis præstanda: & de bonis arrogati inter pubertatem defuncti, hæredibus eius legitimis restituendis. Inst. §. cum autem. ff. l. 17. §. fi. l. 18. l. 19. l. 20. l. 22. in prin. C. l. 2. & super patrimonio.

De reliquis ab adrogatore restituendis. ff. l. 19.

An si ita in adoptionem datus sit, ut post triennium rursus patri naturali in adoptionem daretur, ex hoc pacto nascatur actio. ff. l. 34.

DE EMANCIPATIONIBVS, & aliis causis quibus patria potestas amittitur. Inst. lib. 1. tt. 12. ff. lib. 1. tt. 7. C. lib. 8. tt. 49. Cap. XVII.

¶ *I. Liberi non possunt cogere parentes ad eos emancipandos.*

Inst. §. fi. ff l. 31. l. 32. l. 33. C. l. 4.

¶ *II. An sit utilis emancipatio.*

DISTINGVITVR:

Si in itinere uel alio huiusmodi loco emancipatio fiat. ff. l. 26.

Si apud duumuiros alterius municipij fiat. C. l. 1.

Si consul uel præses apud semetipsum emācipetur, uel filium suum emancipauerit. ff. l. 3. l. 4.

Si absens & infans emancipetur. C. l. 5.

Se nepos retento in potestate filio uel contra, emancipetur, &c. Inst. §. admonendi. ff. l. 28.

Si non solenniter emancipauerit, & quis emancipationis sit modus. Inst. §. præterea. C. l. 3. l. 5. l. 6.

Si scriptura non interuenerit. C. l. 2.

¶ *III. Causæ, ex quibus emancipatio fit irrita, & de retractanda emancipatione.*

Non nisi per adoptionem recipitur patria potestas. ff. l. 12.

Si e[illegible]ncipatus aduersus emancipantem fit in[illegible]tus. C. tt. 50. l. 1.

An pater emancipationem retractare possit? ff. l. 25. in prin. C. tt. 50. l. 1.

Quęstio utrum rectè emācipatus sit nec ne, ét post quinq; annos a morte emancipati moueri potest. C. lib. 7. tt. 21. l. 5.

¶ *IIII. Euentus emancipationis.*

De præmio emancipationis. C. lib. 6. tt. 60. l. 6 § cum autem. l. 2. §. fi. tt. 59. l. 3. ff. lib. 37. tt. 12. l. 2. Inst. lib. 2. tt. 9. §. hoc quoq; a nobis.

De iure quod pater filio emancipato libertatis causa imposuit. ff. lib. 37. tt. 15. l. 10.

Legitima iura emancipati & emancipatio, licèt non fuerit impetratum, seruantur. C. l. 6. §. & legitima. tt. 59. l. 1.

Finita patris adoptiui potestate, nullum ex pristino iure retinetur uestigiū, & patria

dignitas deponitur.ff.l.13.
Nepos per emancipationem iura omnia per dit.ff.l.14.
De iure patris in bonis emancipati.Insti.§. & tunc ex edicto.ff.lib.37.tt.12.tt.14.l. 9. in prin.
Parens impuberis emancipati tutela nanciscitur.Inst. §.& præterea fi.

¶ V. *Reliquæ causæ, quibus patria potestas amittitur.*

De morte patris uel aui, in cuius est potestate.Inst.in prin. usque ad §. cum autem.ff. tt.6.l.5.
De capitis deminutione patris.Inst.§. cum autem.§.relegati. ff.tt.6.l.7.
De captiuitate patris.Inst.§. si ab hostibus. usque ad §.præterea.
De furore patris.ff.tt.6.l.8.
De capitis deminutione filii.Inst.§.pari ratione.§.relegati.usq; ad §.filiusfamilias.
De captiuitate filii.Inst.§.si ab hostibus.usque ad §.præterea.
De dignitate filii.Inst.§.filiusfami.ff.tt.6.l. 9.C.lib.12.tt.3.l.5.Nouel. c.81.
Si filiusfamilias causas publicas gerat, ut magistratum,&c.ff.tt.6.l.9.
Si filius miles sit factus. C.li.12.tt.37.l.3.
Si pater passus sit res filii per tutores administrari. C.l.1.
Si pater filium alii in adoptionem dederit, an & quatenus ius patriæ potestatis amittat, uide supra capitulo prox.ex persona dantis in adoptionem. uers. si pater filiumfam.

DE NATVRALIBVS LIBERIS.
C.lib.5. tt.27. Nouell. cap.89.
Cap. XVIII.

¶ 1 *Origo naturalium liberorum.*

Nouel.§. ac natura quidem.

¶ 2 *Definitio et species naturaliũ liberorũ.*

De natis ex iniustis nuptiis. Inst.li.1. tt.10. §.si aduersus ea.Nouel. §.legitimi certè.
De natis in matrimonio solo affectu nuptiali contracto.Nouel.c.74. §. quoniam autè. usque ad §.fi.117.§. sed & hoc.
De natis ex nefariis,incestis & damnatis nuptiis.Nouel.§. postremò ultima iam.
De natis ex senatoribus aliisque dignitate præditis uiris,& muliere humili abiectaq;. C.l. 1.in princ. Nouel.§. postremò ultima iam. uersi unde certa a Constantino.
De conceptis ex seruo quem mulier putabat liberum. C.tt.18.l.3.
De concepto ex nuptiis ignorante patre cōtractis.ff.lib.1.tt.5.l.11.
De nato in septimo mense. ff. libr. 1. tt. 5. l. 12.
De nato ex muliere, cuius maritus diu abfuit, uel ex alia causa diu cum ea non concubuit.ff.lib.1.tt.6.l.6.
De nepote naturali ex filio legitimo,& nepote legitimo ex filio naturali C.l.12. Nouel.§. quod enim ad spurios.
De partu monstruoso ff.lib.1.tt.5.l.14.

¶ 3 *Causæ seu modi quibus legitimi efficiuntur.*

De subsequente matrimonio. C. l.5. l.6.§. nihilominus quisquis.l.10.l.11.Nouell. §. ac cum tres. §. reliquum est. usque ad §.sed & illud c.12.§ ac cum inter. usque ad §.fi.c.18.§.porrò autem c.19. c.78 §. cæterùm si quis.
De oblatione curiæ, & si filia naturalis curiali nupserit.C.l.3.l.4.l.9.lib.10.tt.43. l.4.§.fi.Nouel.§. primus itaque. usque ad §.at cum tres.
De rescripto principis. Nouel. §. sed & illud.usq; ad §.in uniuersum.c.74.in prin. usq; ad §.illud quoq;.ff.li.23. tt.2. l.58.
De adoptione a patre facta. C.l.6.§.fi. l.7. tota. Nouel. §. ac cum tres. §. modum uerò.
Si pater in instrumento a tribus testibus subscripto,eos filios suos nuncupauerit. Nouel.c.117.§ ad hæc uerò.
Si nulli legitimi liberi existant.C.l.6.l.7.in prin.§.fi.

DISTINCTIO GENERALIS.

Si liberi naturales nolint legitimi fieri, an dictis modis legitimi efficiantur. Nouell.§. in uniuersum. usque ad §. modum.

¶ 4 *Iura naturalium liberorum.*

De liberalitatibus à patre in ipsos collatis, & de successione illorum in bona paterna. C. l.1. cum tribus ll. sequentibus. l.8. l.9. in princ.§.fin.l.12.Nouel.§.reliquum est.§.unde his à nobis. §. discretis igitur.

igitur. usque ad §. eodem hoc obseruan. §. quod enim ad spurios. c. 18. §. considere mus. usque ad §. illud quoque.

De successione illorum in bona cognatorum patris. C. l. 9. in prin. l. 12. §. fi. Nouel. § eam.

De bonis illorum, & successione in ea, uide Method. de hæreditatibus lib. 2. ca. 1. uers. de spuriis.

De alendis liberis naturalibus. Nouel. §. 6 uerò. §. oportet. usq; ad §. certè in qbus.

De gratitudine illorũ & reuerentia erga parentes. Nouel. §. certè in quibus.

De tutela illorum. C. tt. 29. l. 4. Nouel. § qa uerò in quibusdam.

De liberis naturalium liberorum. C. l. 4. §. fi. l. 9. §. sed si quidem. l. 12. §. huiusmodi autem. lib. 10. tt. 43. l. 4. §. fi.

De matribus naturalium liberorum. C. l. 1. §. sed et si uxori. usque ad fin. legis. l. 2. l. 5. l. 8. l. 9. §. si uerò sine. Nouel. §. discretis igitur. usque ad §. eodem hoc c. 18. §. consideremus. usque ad §. illud quoque.

FINIS LIBRI QVARTI.

DE POTESTATE DOMINORVM IN SERVOS, ET DE IVRE PATRONATVS.

LIBER QVINTVS.

DE POTESTATE DOMINORUM in seruos, deq; seruitute. Inst. lib. 1. tt. 3. & tt. 8. ff. lib. 40. tt. 1. cum sequentibus. C. lib. 7. tt. 1. eum seq. Cap. I.

¶ *I. Definitio seruitutis.*

Instit. tt. 3. §. seruitus. ff. libr. 1. tt. 5. l. 4. §. 1.

Ratio nominis, & Synonymon. Inst. tt. 3. §. serui autem. ff. li. 1. tt. 5. l. 4. §. fi.

¶ *II. Quo iure introducta sit, uel subsistat.*

Iure gentium. Inst. tt. 8. §. in potestate. ff. li. 1. tt. 6. l. 1. §. 1.

¶ *III. Species & iura dominicæ potestatis.*

Vitæ necisque potestatem domini in seruos olim habuerunt. Inst. tt. 8. §. in potestate. ff. li. 1. tt. 6. l. 1. §. 1.

Nouo iure non licet illis supra modum in seruos sæuire. Inst. tt. 8. §. sed hoc tempore. usq; ad fin. tituli. ff. lib. 1. tt. 6. l. 1. §. sed hoc tempore. l. 2. libr. 48. tt. 8. l. 11. §. seruo. §. fin.

Quidquid seruus adquirit, domino adquirit. Inst. tt. 8. §. in potestate lib. 3. tt. 29. in prin. ff. lib. 1. tt. 6. l. 1. §. 1. uide j. lib. 6. c. 1. memb. 3.

Melior conditio domini per seruos fieri potest, deterior fieri non potest. ff. libr. 50. tt. 17. l. 175. lib. 16. tt. 3. l. 33. §. fi. tt. 1. l. 27. §. 1.

De peculio seruis a domino concesso, uide j. cap. prox.

Est quædam species dominicæ potestatis ex iure Quiritum, quæ tollitur. C. tt. 25. l. 1.

Inter dominum & seruum actio non datur, uide locum de actionibus.

Si seruus publicis operibus deputatus, ancillæ alienæ se iunxerit. C. lib. 6. tt. 1. l. 8.

¶ *De seruis fugitiuis.*

ff. lib. 11. tt. 4. C. lib. 6. tt. 1.

Definitio fugitiui. ff. l. 1. §. fin. lib. 50. tt. 16. l. 225.

De non celandis, nec suscipiendis fugitiuis. ff. l. 1. in princ. usque ad §. hoc autem. C. l. 4. cum trib. ll. sequentib. li. 11. tt. 52. l. 1. §. seruum etiam.

De inuestigando seruum fugitiuum. ff. l. 1. §. hoc autem. l. 2. §. eorumq; l. 4. C. l. 2.

De fugitiuis apprehensis in publicum deducendis, & à magistratib custodiendis, domino q; reddendis. ff. l. 1. §. 1. §. unusquisque l. 2. l. 3. l. 5.

Pœna fugitiuorum. ff. l. 3. C. l. 3.

DE PECVLIO SERuorum & filiorum familiarum. ff. lib. 15. tt. 1. Cap. II.

¶ 1 *Definitio peculij.*

l. 4. in prin. l. 5. §. fin. l. 6.

 2 *Diuisio*

¶ 2 *Diuisio trimembris.*
C.lib.3.tt.28.l.37.in prin.
¶ 3 *Propria & similia.*
Quasi patrimonium liberi hominis intelligitur.l 47.§.fi.
Nascitur,crescit,decrescit,'moritur: & ideo homini simile est.l.40.tt.2.l.3.
Filiusfamilias neque retinere, neq; recuperare, neq; adipisci possessionem rei peculiaris uidetur. ff.li.50.tt.17.l.93.
¶ 4 *De peculio constituendo.*
1 *Causæ seu modi quibus constituitur.*
Si dominus uult seruum quid in peculium habere.l.4.in prin. l.39.
Si dominus patitur seruũ habere, seruusq; quid domino ignorante adquisiuit. l.4. §.ex his apparet.l.49. in prin.
Si dominus nõ adimat seruo.l.7.§.sunt quidam.
De nuda domini uoluntate,siue traditione. l.8. l.39.
Si dominus debito seruum liberauerit:item si quasi debitorem se seruo fecerit, cum reuera debitor non esset.l.4.in prin.l.49. §.fin.
2 *Qui constituere peculium posfint?*
De pupillo.l.3.§.idem.adiicit.l.7.in princ.
De furioso.l.7.in prin.
De curatore furiosi.l.24.
De ignorante.l.7.§.scire.l.49.in prin.
3 *Quibus constitui posfit?*
De pupillo.l.7.§. tam autem.
4 *In quibus rebus.*
In rebus tam mobilibus quàm soli. l.7.§.in peculio.
5 *Quæ in peculium connumeranda, quæ ex eo deducenda.*
Vide alibi de actione de peculio.
¶ 5 *De peculio amittendo.*
Causæ seu modi, quibus amittitur uel minuitur peculium.
Si dominus non uult peculii esse.l.8.
Si dominus dolo malo adimit uel minuit peculiũ.l.9.§ pterea.l.26.§.fi.l.30. §. fi.
Si ære alieno dominico exhauriatur. l.4. §. si ære.
Si dominus furere incipiat,uel pupillus fit. l.7.in prin.
Si seruus uel filius furere incipiat. l. 7. §. ergo etsi.
Si seruus manumissus sit. l.53. C. libr.7.tt. 23.l.1.
Si seruus in rerum natura esse desiit.titu. 2. l. 3.

DISTINCTIO GENERALIS.

An ignorante domino, minui possit peculium. l.4.§. sed sæpè.
¶ 6 *De libera peculij administratione.*
1 *Qui concedere posfint?*
De curatore furiosi.l.24.
2 *Causæ seu modi quibus amittitur.*
Si seruus fugiat,uel subreptus sit: item si incertum sit utrum uiuat, an mortuus sit. l. 48.in prin.
3 *Effectus liberæ peculij administrationis.*
Qui peculij administrationẽ concedit, uidetur permittere generaliter, quod & specialiter permissurus esset. l.46.
Seruus delegare suum debitorem potest. l. 48.§. fi.
¶ 7 *De actione de peculio.*
Vide j. Parte quinta huius Methodi.

DE STATV LIBERIS. ff.lib.40.tt. 7. Cap. III.

¶ 1 *Definitio.*
l.1. in princ. Distinctiones, uide paulò inferius,uersi.si nondum adita sit hæred. cum sequentib.
¶ 2 *Diuisio.*
l.1.§. fiunt.
¶ 3 *Iura statu liberorum.*
Siue tradatur, siue usucapiatur statuliber, cum sua causa alienatur & usucapitur: siue manumittatur, non perdit spem Orcini liberti.l.2.in prin.l.9.in prin.§.1.tt.5. l.51.§.cui per.C.li.7.tt.2. l.13.

DISTINGVITVR:

Si nondum adita sit hæreditas.l.2.§.sed statuliberi.l.9.§.fi.
Si libertate in pupillaribus tabulis relicta, patris tantum adita sit hæreditas. l.2. §. sed si tabulis.§.plus.
Si sub conditione cum libertate seruus institutus sit hæres.l.2.§. si in primis.
Si cum libertate alicui sit substitutus. l.2.§. fin.l.36.
Si seruus Titio legatus, liber esse iussus sit, si eidẽ Titio cẽtum dederit.l.39. in prin.

A ce-

A cęteris seruis nihil penè differunt, ideoq; q ad actiones attinet, &c. l. 29. in prin. tt. 5. l. 45. §. fi. l. 51. §. cui per.

Medio tempore seruus hæredis est. l. 9. in prin. l. 39. in prin. uersi. ita tamen.

Alienari potest. l. 25. l. 30.

Legari potest. tt. 5. l. 45. §. fi. l. 51. §. cui per.

Noxæ dari potest. l. 9. in prin.

In solutum dari an possit, & an liberatio cōtingat. l. 9. §. illud.

Is qui liber esse iussus est ita si hæres eum nō manumiserit, nihilominus ab hærede manumitti potest. l. 20. §. si ita quis.

Is cui fideicommissaria libertas debetur, sine libertate aliquid ex testamento hæredis accipere non potest. tt. 5. l. 30. §. Imperator.

Hæres uel alius rogatus manumittere serui conditionem, deteriorem facere non pōt. tt. 5. l. 15. l. 24. §. sed etsi ex persona. l. 30. §. diuus. l. 51. §. cui. tt. 7. l. 25. l. 33.

De partu statuliberæ: utrum seruus an liber nascatur, uide j. c prox.

CAVSAE EX QVIBVS SERuitus constituitur, & dominica potestas adquiritur. Cap. IIII.

Hactenus species ac iura dominicæ potestatis & seruitutis: Sequuntur nunc causæ, quibus dominica potestas & seruitus adquiritur.

Tria sunt causarum genera: nam serui aut nascuntur, aut fiunt uel per captiuitatē, uel cum liber homo ad participandum precium se uenundari patitur. Inst. lib. 1. tt. 3. §. serui. ff. li. 1. tt. 5. l. 5. §. 1.

De natiuitate.

Vtrum liber an seruus nascatur, quæritur. ff. lib. 40. tt. 2. l. 19. tt. 7. l. 6. in princ. l. 16. tt. 13. l. 3. li. 1. tt. 5. l. 5. l. 15. l. 16. l. 18. C. li. 7. tt. 4. l. 4. tt 9. l. 2. tt. 14. l. 9. l. 10. li. 5. tt. 18. l. 3. li. 3. tt. 32. l. 7.

Si post moram manumissionis matris sit natus. ff. li. 1. tt. 5. l. 22. lib. 40. tt. 5. l. 13. l. 26. §. apparet. usq; ad §. si pro non. l. 41. §. Lucia. l. 53. l. 55. C. li. 7. tt. 4. l. 3. l. 4. uide insu p. j. c. prox. uer. si seruus ita uenierit.

Si die uel conditione manumissionis pēdēte editus sit. ff. lib. 40. tt. 5. l. 26. §. non tamen si a tt. 7. l. 16. C. li. 7. tt. 4. l. 3.

De captiuitate.

Cū liber homo ab hostibus capitur, seruus fit Inst. li. 1. tt. 3. §. serui. ff. li. 1. tt. 5. l. 5. §. 1.

DISTINGVITVR.

Si ab hostibus reuersus sit. C. li. 7. tt. 14. l. 4. l. 9. ff. li. 41. tt. 1. l. 7. in prin.

De uenditione liberi hominis.

An si liber homo uenditus sit, seruus fiat? Non. C. li. 7. tt. 16. l. 12. tt. 14. l. 12.

DISTINGVITVR.

Si pater filios uenundedit. C. li. 7. tt. 16. l. 1. l. 37. li. 4. tt. 43. l. 1. l. 2.

Si fiscus uendidit. C. li. 7. tt. 16. l. 5. in prin.

Si liber homo se uenire passus est: nec adhuc seruus fit, nisi uel emēs ignorauerit eius conditionē. ff. lib. 40. tt. 12. l. 7. §. si quis sciens. usq; ad §. sunt & aliæ. l. 33. tt. 13. l. 4. l. 5.

Vel ob participandum precium se uenire passus est. Inst. li. 1. tt. 3. §. fi. ff. li. 1. tt. 5. l. 5. §. 1. l. 21. li. 40. tt. 12. l. 7. in prin. §. 1. l. 40. tt. 13. l. 1. l. 3. l. 4. tt. 14. l. 2. in prin. C. li. 7. tt. 16. l. 5. §. 1. tt. 18. l. 1.

SVBDISTINGVITVR:

Si ususfructus tantum liberi hominis uenditus sit. ff. li. 40. tt. 12. l. 23. in prin.

Si donari, uel in dotem dari, uel pignori dari se passus sit. ff. li. 40. tt. 12. l. 23. §. 1.

Reliquæ causæ, quibus quis seruus efficitur:

Si liber in dotem datus sit. C. lib. 7. tt. 14. l. 14. tt. 16. l. 16.

De priuata conuentione. ff. li. 40. tt. 12. l. 37. C. li. 7. tt. 16. l. 10.

Si seruitutis obsequiū præstitit liber. C. li. 7. tt. 14. l. 2. l. 10. l. 11. tt. 16. l. 10. l. 23.

Si libertus tabulariam administrauit. C. li. 7. tt. 9. l. 3.

Si pater filios suos alicuius in ministerium tradere promisit. C. li. 7. tt. 16. l. 36.

Si per multa tempora pro seruo habitus sit. C. li. 7. tt. 22. l. 3. tt. 14. l. 6. l. 10.

Si liber homo alienę ancillæ contubernium sequatur, uel libera mulier cū seruis coierit. C. li. 7. tt. 16. l. 3. l. 34. tt. 24. l. 1.

Si libertus se ingenuum asserens, non probat. C. li. 7. tt. 14. l. 13.

Si libertus ingratus fuerit aduersus patronum, uide j. c. 12. uers. libertatem.

Damnatus iudicio publico interdum libertaté amittit. ff. lib. 48. tt. 19. l. 6. §. fi. l. 29.

CAVSAE EX QVIBVS DOMINICA potestas amittitur, & libertas seruo adquiritur. Cap. V.

Multis modis libertas seruo competere potest, &c. Inst. lib. 1. tt. 5. §. multis auté. uersi. & aliis. §. fi.

Si seruus à domino manumissus sit. Inst. li. 1. tt. 5. in prin. C. lib 7. tt. 16. l. 7. uide j. de manumissione.

Si seruus à domino heres sit institutus. Inst. lib. 1. tt. 6. §. idemq; iuris. lib. 2. tt. 14. §. seruus autem. C. li. 6. tt. 27. l. 5. §. cum igitur. l. 6.

Si seruus à domino tutor filiis eius sit datus. ff. li. 40. tt. 5. l. 24. §. si quis tutoré. C. li. 7. tt. 4. l. 9. lib. 6. titu. 27. l. 5. §. cum igitur.

Si testator seruos ad custodiam templi, qđ ædificari iussit, destinauit. ff. lib. 40. tt. 12. l. 35.

Si domini uoluntate seruus in libertate moratus sit. ff. lib. 4. tt. 12. l. 28. C. lib. 7. tt. 4. l. 4.

Si per uiginti annos ī libertate moratus sit. C. lib. 7. tt. 22. l. 1. l. 2.

Si ciuiles honores gessit. C. lib. 7. tt. 16. l. 11.

Si seruus liminarcha nemine contradicente sit creatus. C. lib. 7. tt. 16. l. 38.

Si seruus liberam in uxorem duxerit, uel ancilla libero nupserit. C. lib. 7. tt. 6. l. 1. §. sed etsi quis. Nouel. c. 22. §. si uerò cū quis, usque ad §. deportatio.

Si dominus ancillam in uxorem ducat, uel pro concubina habeat. C. lib. 7. tt. 15. l. 3. tt. 16. l. 29. l. 34. Nouel. c. 78. §. cæterùm si quis.

Si ancilla cum domino pactum fecit, ut post certi temporis ministerium libera esset. C. lib. 7. tt. 16. l. 36.

¶ *Si seruus ita uenierit, uel legatus sit.*

Vel per fideicommissum relictus, ut manumittatur, isque qui manumittere debet, uel latitet, uel absens sit, uel alias manumittere uel nolit, uel non possit: nihilominus seruus liber fit uel ipso iure, uel décreto prætoris. ff. li. 40. tt. 1. l. 20. §. 1. tt. 4. l. 9. in prin. l. 15. l. 19. tt. 5. l. 1. l. 5. l. 10. §. is cui. l. 20. in prin. l. 22. §. fi. l. 26. §. subuentum. vsq; ad fi. legis. l. 27. l. 28. l. 29. l. 30. in prin. usq; ad §. si plures. §. in furiosi. vsque ad §. Imperator. l. 13. §. 1. l. 34. §. fi. l. 36. l. 47. §. 1. §. Sticho. l. 49. l. 51. §. senatuscon. usq; ad §. fin. l. 54. tt. 8. l. 1. l. 3. l. 4. l. 6. l. 8. l. 9. tt. 9. l. 30. in princ. tt. 12. l. 38. in prin. §. 1. lib. 37. tt. 14. l. 8. lib. 38. tt. 2. l. 41. tt. 16. l. 3. §. is planè. lib. 45. tt. 1. l. 122. §. Flauius. uers. item quæro si Flauii. li. 18. tt. 7. l. 3. l. 8. l. 10. C. li. 7. tt. 4. l. 11. l. 15. lib. 4. tt. 57. l. 1. l. 2. l. 3. l. 4. l. 6.

Si dominus à seruo uel ab alio pecuniam accepit ut seruū manumitteret. ff. li. 40. tt. 1. l. 19. C. lib. 4. tt. 6. l. 9.

Si seruus suis numis sit redemptus. ff. li. 40. tt. 1. l. 4. tota. l. 5. l. 19. lib. 5. tt. 1. l. 67. C. li. 7. tt. 16. l. 8. l. 12.

Si, cùm ancilla uendita esset ita ne prostitueretur, prostituta sit. ff. li. 40. tt. 8. l. 6. § fi. l. 7. C. li. 7. tt. 6. l. 1. §. similiq; modo. lib. 4. tt. 56. l. 1. uel alii sine ista conditione sit uendita. ff. li. 37. tt. 14. l. 7. in princ. C. lib. 4. tt. 56. l. 1. §. fin.

Si seruus æger à domino sit eiectus, & pro derelicto habitus. ff. lib. 40. tt. 8. l. 2. C. lib. 7. tt. 6. l. 1. §. sed scimus.

Si seruus criminaliter sit accusatus, nec à domino defensus. ff. li. 40. tt. 9. l. 9. §. 1. li. 1. tt. 5. l. 13.

Si seruus fugitiuus in arenam se dederit. ff. lib. 11. tt. 4. l. 6.

Si seruus ad dignitatem uel militiam aspirauerit. C. lib. 12. tt. 34. l. 6. l. 7.

Si seruus cubicularius principis sit factus. C. lib. 12. tt. 5. l. 4.

Si seruus pileatus cadauer domini antecedat, uel in lecto cadaueris stet uoluntate testatoris uel hæredis. C. li. 7. tt. 6. l. 1. §. sed & qui.

Si seruus domini mortem uendicat uel detexit. ff. lib. 40. tt. 8. l. 5. lib. 38. tt. 2. l. 4. in prin. C. lib. 7. tt. 13. l. 1.

Si adulterinam monetam exercentes detulit. C. lib. 7. tt. 13. l. 2.

Si raptum uirginis detulit. C. lib. 7. titu 13. l. 3.

Si de-

Si desertorem militiæ detulit. C. lib. 7. tt. 13.l.4.

DE MANVMISSIONE.

Inst. lib. 1.tt.5. cum duob. titulis sequ. ff.lib.40.tt.1.cum sequentib.C. lib.7.tt.1.cum seq.Ca.VI.

1 *Definitio.* Inst.tt.5.§.1.
2 *Quo iure sit introducta?*
Iure gentium.Inst.tt.5.§.quæ res.
3 *An manumissio sit utilis, & ex ea competat libertas?*
Inst.tt.5.in prin.C.tt.16.l.7.

DISTINGVITVR.

¶ 1 *Ex persona manumittentis.*

Qui fideicommittere possunt, ii & fideicommissariam libertatem possunt relinquere.ff.tt.5.l.24.in prin.

De minore uiginti annis.Inst.tt.6.§.eadem lege,usq; ad finem tituli.ff.tt.1.l.1.l.16. l.20.in prin.tt.2.l.4.§.fin.l.6.l.9.l.11.l. 12.l.13.l.14.l.15.in prin. usq; ad §.plures,§.absens.l.16.l.20.l.25.tt.4.l.3.l.27. tt.5.l.4.§.item si minor.l.34.§.1.tt.9.l. 7.§.fi.l.16.in prin §.1.lib.31.tt.1.l.31. C.tt.4.l.5.tt.11.l.4.de pupillo.tt.2.l. 24.tt.5.l.11.

Matrimonij causa manumittere potest minor.29.annis.ff.tt.2.l.13.§.fin.l.14.§. sunt qui.l.15.§ si duo l.19.l.20.§.matrimonij.tt.9.l.21.

De eo qui alienare non potest. ff.tt.5.l.31. §.qui fideicom.l.51.is autem.

De eo qui soluendo non est, & de in fraudé creditorum manumittendo. Inst.tt.6. in prin.vsque ad §.eadem lege.ff.tt.1.l.10. l.21.tt.4.l.64.§.scripti.l.57.tt.5.l.4.§.fi in fraudem.tt.7.l.1.§.fin.tt.9.l.5.l.6.l.7 in prin.l.8.l.10.l.11.l.16.§.ne quis creditor.vsque ad fin. legis.l.18.l.23.l.24.l. 25.l.27.C.tt.2.l.5.tt.11.l.1.l.5.l.7.

De nõ domino, vide infrà ex persona manumissi.vers.de seruo alieno.

De eo qui putat seruum alienum esse. ff.tt. 2.l.4.§.quoties.

De emptore qui nondum soluit precium.ff. tt.12.l.38.§.quæsitum.

De uéditore & promissore serui.ff.tt.1.l.18.

De usufructuario.C. tt.15.l.1.§. sin autem vsufructu.

De seruo.ff.tt.1.l.23.tt.9.l.19.C.tt.11.l.2.

De filio & nepote domini, & de iussu patris manumittendo.ff.tt.1.l.16.l.22.tt.2. l.4.in prin.l.10.l.22.tt.9.l.15. §.fin.lib. 37.tt.14.l.13.lib.49. tt.17.l.6. C.tt.15. l.1.§.fin.

De patre domini. ff.tt.4.l.17.tt.12.l.31.lib. 49.tt.17.l.9.denique.l.19.§.pater. vsque ad fin.legis.l.20. C.tt.10.l.6.

De tutore eius qui manumittere rogatus est.C.tt.11.l.6.

De curatore furiosi.ff.tt.1.l.13.tt.9.l.22.

De damnato iudicio publico.ff.tt.1.l.8.

De seruis pœnæ.ff.tt.1.l.8.

De reo capitalis criminis. ff. tt.1.l.8. tt.9.l. 15.in prin.

De muto & surdo.ff.tt.9.l.1.

De collegijs.ff.tt.3.l.1.C. tt.9.

2 *Ex persona manumissi & eius cui libertas testamento uel per fideicommissum relicta est.*

De seruo alieno.Inst.lib.2.tt.24.§.libertas quoque.ff.tt.4.l.35.tt.5.l.16.l.24.§.1. l.30.§.si plures.l.3.in prin.l.39.in princ. tt.9.l.20.lib.31.l.14.§.fi.lib.41.tt.7.l.7. tt.8.l.8.C.tt.2.l.9.tt.4.l.6.10.toto. Distinctionem si dominus eum uendere nolit,uide infra cap.prox.uersi.si seruo alieno,&c.

De seruo legato. si testator seruum, quem legauit,liberum esse iubeat. ff.tt.4.l.10. §.si seruus.l.11.in prin. li.40.tt.5.l.50.

Si testator legato peculio uicarium liberũ esse iusserit.ff.tt.4.l.10.in princ.

Si hæres seruum legatum manumiserit.ff. tt.1.l.2.l.11.tt.2.l.3.tt.9.l.28.l.29.§.fi.

Si testator hæredem uel legatarium roget, ut suum seruum, hoc est ipsius hæredis uel legatarii manumittat. Inst. lib.2.tt. 24.§.libertas quoque.ff.tt.5.l.19.§.uxori.l.23.§.seruum.l.35.l.45.in prin.C.tt. 2.l.9.

De seruo uendito & promisso.ff.tt.1.l.18.

De seruo dotali. ff.tt.1.l.21.lib.24.tt.3. l.62.lib.38.tt.16.l.3.§.etsi dotalem.C. tt.8.l.1.l.7.

De seruo pignori dato.ff.tt.1.l.3.tt.5.l.24. §.si quis seruum.tt.8.l.6.tt.9.l.4.§.fin. l.26.l.27.§.pignori.l.29.in princ. C.tt. 8.to-

8.toto.tt.11.l.5.li.8.tt.26.l.1.ff.li.20.tt. 2.l.6.l.9.lib.48.tt.19.l.33.§.fi.

De seruo communi.Inst.lib.2.tt.7.in fi. C. tt.7.l.1.l.2.

De eo in quo alius usumfructum habet. ff. tt.4.l.6.C.tt.15.l.1.in prin. vsque ad §. sin autem.

De eo quem per nim accepit.ff.tt.13.l.2.

De eo qui se non putat manumittentis esse.ff.tt.2.l.4.§.quoties.

De seruo eius qui nō est in rebus humanis. ff.tt.5.l.24.§.seruo.

De eo qui est in vtero.C.tt.4.l.14.

De infante.ff.tt.1.l.25.

De minore ætate.C.tt.15.l.2.

De libero homine & manumisso. ff.tt.5.l. 24.§.si homini.C.tt.1.l.2.

De furioso.ff.tt.1.l.26.

De hostium seruo, & eo qui est apud hostes. ff.tt.5.l.24.§.hostium.tt.4.l.30.

De seruis, de familia latronum descendentibus.C.tt.18.l.2.

De seruo relegato.ff.tt.9.l.2.

De in metallum damnato. ff.tt.5.l.24. §. si seruus.

De concepto & nato ex damnata in metallum.ff.tt.5.l.24.§.ex damnata.

De prohibito manumitti.ff.tt.1.l.9.l.12.tt. 4.l.9.§.quod constitutum.l.61.§. fi. tt.5. l.40.§.fi.tt.9.l.9.§.fi.l.17.§.fi. C. tt.2.l. 7.tt.12.toto.lib.4.tt.57.l.5.

De seruo uendito, ut exportetur.C.lib.4.tt. 55.l.1.l.3.l.4.

Si ex tribus duos quos hęres uellet, manumitti iussit. ff.tt.5.l.22.§.à duob.l.46. §.fin.

Totam familiam licet testamento manumittere.Inst.tt.17.C.tt.3 l.1.

Plures uindicta pariter manumitti possunt. ff.tt.2.l.15.§.plures.

De nominatim manumittendo.ff.tt.4.l.37.

Si petiit ut prout quisque promeruisset manumitteretur.ff.tt.4.l.51.

Si in nomine errauit, & cum Cratinum seruū haberet, dixerit: Cratinus liber esto. ff.tt.4.l.54.in prin.

Si ita, Dispensator meus uel cellarius uel socius meus, &c. liber esto.ff.tt.4.l.24.

Si ita: Stichus, imò Pamphilus liber esto. ff. tt.4.l.21.

3 *Ex persona eius per quem manumittitur.*

Per alium, puta per procuratorem, manumitti potest.C.tt.1.l.3.

4 *Ex persona eius apud quem manumittitur.*

Apud principem, consules, prætores, præsules, præsides, magistratusve earum ciuitatum quibus huiusmodi ius est. C.tt. 1.l.4.

Par apud parem manumittere nequit, sed prætor apud, &c.ff.tt.1.l.14.

De collega manumissoris. ff. tt. 2. l.18.§. apud.

Prætor vel consul apud se seruum manumittere potest.ff.tt.2.l.5.l.20.§.fi.

De patre manumissoris.ff.tt.2.l.18.§.fi.

De filiofamilias manumissoris.ff.tt.2.l.18. in prin.tt.14.l.1.

De tutore manumissoris.ff.tt.2.l.1.

De alterius puinciæ pside.ff.tt.2.l.15.§.fi.

De proconsule vrbē egresso, & legato eius. ff.tt.2.l.17.

De præfecto AEgypti.ff.tt.2.l.21.

5 *Ex specie & verbis manumissionis.*

Multis modis mannmissio procedit, aut in sacrosanctis ecclesiis, aut vindicta, aut inter amicos, aut per epistolam, aut per testamentum.Inst. tt.5.§.multis.

De quadam solennitate in manumittend sublata.ff.tt.2.l.23.

De spectaculo & acclamatione populi.ff. tt. 9.l.17.in prin.C.tt.11.l.3.

De iis qui in ecclesia manumittuntur.C.li. 1.tt.13.l.1.l.2.

De nindicta manumittendo. ff.tt.1.l.14.§. Imperator.

Inter amicos.C.tt.6.l.1.§.etsi.

De epistola seu scriptura.C.tt.6.l.1.§.sancimus.

Si dominus apud acta seruum filium suum nominauerit.C.tt.6.l.1.§.similiq;.

Si dominus instrumenta seruitutis seruo reddidit, uel corrupit. C.tt.6.l.1.§. ille autem.

¶ *Modi in testamento, vel per fideicommissum manumittendi.*

Si græcis uerbis libertatem testamento relinquat.C.tt.2.l.14.

Et per fideicommissum libertas dari potest. Inst.lib.2.tt.24.§.libertas quoque. ff.tt. 5.l.16.

Distin-

DISTINGVITVR:

Si per fideicommissum ab intestato relinquat.ff.tt.4.l.43.

Si legatarii fideicommittat.Inst li.2.tt. 24. §.libertas. ff. tt.5.l. 12. §.& legatarius.

Si commendat.C. tt.4.l.12.

Si ita:Samiam in libertate esse iussi. ff.tt.4. l.49.

Si ita:Illum illius libertum esse volo. ff. tt. 4.l.42.

Si ita:Si hæredi decem annos seruierit,volo vt sit liberta mea.ff.tt.5.l. 41.in prin.

Si ita.In tuo iudicio erit vt habes bonos libertos.ff. tt.5.l.41.§.Lucius.

Si ita : Credo Zoile, q gratias tibi & filiis tuis reddet filius meus. ff. tt.5.l.39. § . Paulus.

Si ita:Nisi diligenter rationes excusserit,liber ne esto.ff.tt.4. l.59. §.fin. tt.7. l.13. §.fin.

Si ita : Quia præuenit natus esse postquam mater esset libera,mille illi do, lego . ff. tt.4.l.60.

Si petiit testator,ne postea seruiat.ff. tt.5.l. 24.§.si petitum.

Si hæres rogatus sit,ne seruus alienā seruitutem patiatur.ff.tt.5.l.9.l.21.l.41.§.1.

Si ita:Illum seruum venire nolo:item.Nolo alii quàm tibi seruiat. ff. tt.5. l.10. in prin.l.24.§ sed etsi ita.

Si legatis seruis adiecit,Quos tibi cōmēdo, ne cui alii seruiant.ff.tt.5.l.12.in prin.

Si errauit in nomine, &c. uide paulò superius ex persona manumissi.uers.de nominatim manumittendo,cum sequentib.

6 *Ex causa manumittendi.*

Si in fraudē creditorū manumittit, uide supra ex persona manumittētis. uers.de eo qui soluendo, &c.

Si dominus coactus à populo seruum manumisit.ff.tt.9.l.17.in prin.C.tt.11.l.3.

Si coactus à seruo,eum manumisit.ff. tt.9.l. 9.in prin.

Si mortis causa manumisit.ff.tt.1.l.15.

Si ne quæstio de seruo haberetur, eū manumisit.ff.tt.1.l.8.§.fin.tt.9.l. 12.l.13.l.14.

Si nō manumittēdi causa fecit.C.tt.16.l.20.

Si ne à magistratu seruus castigaretur, dixit seruum esse liberum.ff.tt.9.l.17. §.1.

Si accepta pecunia manumisit.C.tt.16.l.33.

Causas ex quibus & propter quas minor uiginti annis manumittere potest, uide supra ex persona manumittentis.uer.de minore uiginti annis.

7 *Ex loco & tempore,quo manumissus est.*

Semper uel in transitu manumitti potest. Inst.tt.5.§.serui.ff.tt.2.l.7. Et in uilla.ff. tt.2.l.8.

Rogatus etiam eo tempore quo alienare nō potest,manumittere potest.ff.tt.5.l.31.§. qui fideicommiss.l.51.§. is autem.

8 *Ex instrumento, in quo manumissus vel liber esse iussus est .*

Si testamentum, in quo liber esse iussus est, non ualet.ff.tt.4.l.23. in prin. l.26. l.47. tt.5.l.24.§. ex testamento. l.38. l.47. in prin. C.tt.2.l.11.

Si in codicillis manumissus sit.ff.tt. 4. l. 43. C.tt.2.l.1.

Si in falsis codicillis.ff.tt.4.l.47. lib.37. tt. 14.l.23.§.cum ex.C.tt.4. l.2.

Si in iritis codicillis.ff.tt.5.l.30. §. fi.

Si in codicillis testamento non confirmatis. ff.tt.4.l.43.

9 *Ex tempore ex quo, & ad quod,& conditione sub qua liber esse iussus est.*

Si ad tēpus data sit libertas.ff.tt.4.l.31.l.34

Si ita:Ad annū liber esto.ff.tt.4.l. 18.§. fi.

Si post annos liber esse iussus sit.ff.tt.4.l.17. §. fina.

Si in tam longum tempus libertas collata sit,ut eo tempore uiuere seruus non possit:aut si sub difficili uel impossibili conditione data sit.ff.tt.7.l.4.§. 1.

Si in ultimum uitæ tempus libertas collata sit:ut puta,Cum morietur liber esto.ff.tt. 4.l.17.in prin.l.61.tt.7.l.4.§.1.

Si ita:Cum moriar liber esto.ff.tt.4. l.18.§. hæc conditio.

Si ita:Cum per leges licebit liber esto.ff. tt. 4. l.38.

Si ita:Si hæres eum alienauerit, uel cùm hæredis esse desierit,liber esto.ff.tt.4.l.39.

Si hæredis seruū liberum esse iussit, ita si rē hæredis dederit.ff.tt.7.l.13 §. seruus.

Si ita:Si codicillis eum non uetuero esse liberum, liber esto.ff.tt.4.l.28.

Si ita : Si Capitolium non ascenderit. ff. tt. 4.l.17.§.1.l.61.§. & ideo.

Si ita : Cum tibi uisum fuerit, manumitte. ff.tt.

ff. tt. 5. l. 17.

10 *Ex consequentibus, et reliquis cõtingentib.* Vide j̄.cap. prox.

Sed & alias fideicommissariæ libertatis distinctiones, uide in Methodo de Legatis & fideicommissis.

CAVSAE EX QVIBVS MAnumissio ex post facto fit irrita, & libertas testamento uel per fideicommissum relicta euanescit. Cap. VII.

¶ *In persona manumissoris, & libertatem relinquentis.*

Si manumissor seruus postea sit pronunciatus. ff. tt. 9. l. 19.

Si memoria testatoris post mortem dmnata sit. C. tt. 2. l. 2.

Si manumissum postea rursus in seruitutem reuocare nelit. C. li. 6. tt. 3. l. 2. l. 12.

Si uendito seruo ut manumitteretur, uenditor uoluntaté mutauerit. ff. tt. 8. l. 1. l. 3.

Si testator seruum, cui libertatem legauit, postea alienauit. ff. tt. 4. l. 58. uel legauit. ff. tt. 4. l. 10. §. si seruus. uel uinxit. ff. tt. 5. l. 43.

¶ *In hæreditate defuncti testatoris.*

Si hæreditas fisco sit uindicata. ff. tt. 5. l. 12. §. fina.

Si hæreditas non sit adita. ff. tt. 4. l. 23. l. 33. C. tt. 2. l. 2. l. 12. tt. 4. l. 1.

Si unus tantum ex pluribus adierit. ff. tt. 4. l. 11. §. si l. 23. §. testamento.

Si adierint quidem hæreditaté hæredes, sed pacto prius cum creditoribus interposito, q̃ dimidia parte contenti sint futuri. ff. tt. 4. l. 54. §. scripti. uel si postea in integrũ sint restituti C. tt. 22. l. 3. uel si postea colluserint in necẽ libertatis. C. tt. 2. l. 12.

De addictione bonorum libertatũ conseruandarum gratia. Inst. li. 3. tt. 12. ff. tt. 4. l. 50. tt. 5. l. 2. l. 3. l. 4. C. li. 7. tt. 2. l. 6. l. 15.

¶ *In persona rogati, seu eius à quo libertas relicta est.*

Si cum ita uenisset seruus ut post annum ab emptore manumitteretur, emptor intra annum seruus sit effectus. ff. tt. 1. l. 23.

Si bona rogati ad fiscum peruenerint. ff. tt. 5. l. 51. in prin.

Si rogatus manumittere hæreditatem uel legatum nõ agnoscat. ff. tt. 5. l. 8. l. 22. in prin. l. 24. §. quòd si legatum. l. 40. l. 47. §. fin. tt. 4. l. 1. l. 8.

Si rogatus ante aditam hæreditatem, uel antequam manumittat, decesserit. ff. tt. 5. l. 26. §. 1. l. 42. C. tt. 4. l. 16.

Si cum ususfructus serui mihi legatus esset, & cum uti frui desiissem, seruus liber esse iussus, ego æstimationé legati ab hærede tulerim ff. lib. 7. tt. 1. l. 31. §. usufructus.

Si is qui seruum suum rogatus est manumittere, minus æstimatione serui à testatore consequatur. ff. tt. 5. l. 24. §. si quis alienũ. usq; ad §. quoties aũt l. 26. §. si pro non. uer. & putem. l. 45. in prin. usque ad §. 6.

Si legatum rogati per. l. Falcidiam, uel ob æs alienum sit diminutum. ff. tt. 5. l. 6. l. 7. l. 22. in prin.

Si rogatus manumittere hæreditatem ex S. C. Trebelliano restituerit. ff. tt. 5. l. 20. in prin.

Si contra tabulas bonorum possessioné acceperit. tt. 5. l. 31. §. si patronus.

Si hæres legatario rogato seruum tradere nolit. C. tt. 4. l. 17.

Si rogatus seruum legatum, ut manumittat, nolit accipere. ff. tt. 5. l. 33. §. fin.

Si rogatus seruum manumittere, eum alienauit. ff. tt. 5. l. 15. l. 24. §. quoties. C. tt. 2. l. 13. uide s̄. cap. 3. lib. cod. uers. siue credatur.

Si hæres libertaté seruo ademerit. C. tt. 2. l. 13.

Si hæres manumissionem nõ consentiat. ff. tt. 7. l. 3. §. 1. C. tt. 16. l. 7. l. 32.

Si is q manumittere debet uel latitet, uel absit, uel ex alia cã aut nolit aut non possit manumittere, uide s̄. c. 5. li. eo. uer. si seruus ita, &c.

Si is qui testamento tutor datus, deq; seruis suis manumittendis rogatus est, a tutela se excusauerit. ff. tt. 5. l. 41. §. tutoris. §. Scio.

¶ *In persona manumissi, vel manumittendi.*

Si seruus, cui fideicommissaria libertas relicta est, pro nõ scripto habeatur. ff. tt. 5. l. 26. §. si pro non.

Si multa ex hęreditate per fraudé amouit. ff. tt. 4. l. 59. §. puram. tt. 5. l. 23. in prin. tt. 7. l.

7.l.40.in prin.
Si nondum rationem reddidit. ff. tt.5.l.23.in prin.l.37.C.tt.2.l.4.tt.7.l.1.§.sin autem seruus.lib.2.tt.18.l.21.
Si damnatus & pœnæ seruus effectus sit, uel ab hostib.captus.ff tt.7.l.6.in prin.
Si in metallum damnatus sit. ff.tt.4.l.46.tt.5.l.24.§.si seruus.
Si usucaptus sit.ff.tt.5.l.24.§.quoties.l.55.§.fin.C.tt.2.l.13.uide insuper s̃.c.3. lib. eod.uerſ.siue tradatur.

¶ *Reliqua causa.*

Si manumissus non sit seruus. ff.tt.5.l.4.§.hi qui.lib.37.tt.14.l.8.§.fi. C.tt 4.l.11.uide insuper s̃. cap.5.lib.eod.uerſ.si seruus ita.
Si instrumētum nullum interuenit, uel qđ interuenit amissum sit.C.tt.16.l.25.
Si testamentum, in quo libertas relicta est, ruptum uel irritum sit factum, uide s̃.c.prox.ex instrumento in quo,&c.
Si lege libertas adempta sit.ff.tt.6.l.1.
Si seruo alieno libertate relicta, dominus eum uendere nolit.Inst.lib.2.tt.24. §. libertas quoq;.uerſ.quòd si dominus.ff.tt.5.l.31.§.si is cuius.usque ad finem legis.l.32.in prin.l.51.§.si alienum.C.tt.4.l.6.tt.7.l.1.l.2.
Si cum serui obligati manumitti deberent, creditor eos uendiderit.ff.tt.5.l.52.
Si cum mortis causa manumissus esset, manumissor conualuerit.ff.tt.1.l.15.
Si cum matrimonii causa esset manumittenda, rogatus eam in uxorem habere nolit. ff.tt.5.l.51.§.fin.
Si cum pedissequis libertas data esset, quædam mortis tempore pedissequæ esse desierint.ff.tt.4.l.59.in prin.
Si cum ancilla cum liberis libera esse iussa esset, ea liberos non habuerit: uel habeat quidem, sed ij ad libertatem peruenire nō possunt.ff.tt.4.l.13.§.sed et si ancilla.
Si cum libertatem accepisset cum Titius triginta annorum esset, Titius antequā ad annum tricesimum perueniret, decesserit. ff. tt.4.l.16.tt.5.l.23. §. etiam fideicom.l.41.§.libertatem.tt.7.l.19. C. tt.4.l.10.
Si Titio ex parte hærede instituto, seruus post mortem eius liber esse iussus sit, & Titius hæreditatem non adierit. ff.lib.31.tt.1.l.67.§.fi.

¶ *Si conditio manumissionis extiterit: hoc est, si datum uel factum sit quod dari uel fieri iussit testator, an competat libertas?* ff.tt.7.l.3.§.1.

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona dantis uel facientis.*

Si alius pro seruo dare uel facere paratus sit.ff.tt.7.l.39.§.fi.
Si cū duob.libertas relicta esset sub cōditione dādi uel faciendi, alter tantū dederit uel fecerit.ff.tt.4.l.11.§.1.l.13.in pr.usq; ad §.sed et si ancilla.tt.7.l.13.§.si duo.

2 *Ex persona eius cui dedit uel fecit.*

Si cum dotem dare iussus esset, non sit adiectum cui: cui dabit? ff.tt.7.l.8.in prin. l.21.§.ueluti si is.l.22.
Si cum hæredi dare iussus esset, contentio sit inter scriptum & legitimum hæredem de hæreditate: utri dabit.ff.tt.7.l.29.§.quintus.usque ad finem legis.
Si ei cui bona addicta sunt dedit. ff.tt.5.l.4.§.si sub cond.
Si cū duobus hæredibus dare iussus esset, unus se hæreditate abstinuit. ff.tt.5.l.41.§.Stichus.
Si filiofamilias dare iussus, patri dederit. ff.tt.7.l.6.§.si filiusfam.
Si seruo eius cui dare iussus est, dederit. ff. tt.7.l.6.§.si seruus.
Si tutori eius dederit.ff.tt.4.l.22.
Si hæredi eius dederit.ff.tt.7.l.6.§. sed et si post mortē.l.20.§.hæredi.l.34.in prin.
Si decem hæredi dare iussus, ab hærede sit alienatus, utrum hæredi an ei cui alienatus est dabit.ff.tt.7.l.6.§.statu liber.usq; ad §.si filiusfamilias.§. statuliber. usque ad fin.legis. l.7.l.8.§.1.l.15.§. hæres.l.27.l.32.l.34.§.duæ sunt.

3 *Ex re quam dedit.*

Si decem dare iussus ex peculio det, uel ab alio accepit.ff.tt.7.l.3.§.1.l.13.§.1.l.17.l.23.§.fi.l.31.§.fi.
Si ex eo quod extra peculium est, dedit. ff. tt.7.l.17.
Si ex operis uel aliunde dedit.ff.tt.7.l.3.§.si quis seruum.
Si alii subreptos numos dederit.ff.tt.7.l.3.§.sed nec si aliis.l.17.§.fi.

Si de-

Si decem, quæ hæredi dat, ab hærede dono accepit. ff. tt. 7. l. 11

Si argento subtracto, uel aliis rebus distractis, numos corrasos dedit. ff. tt. 7. l. 3. §. sed etsi argento.

Si seruus post triennium à morte testatoris liber esse iussus, si id præstaret hæredibus quod præstiterat testatori, præstiteritq; testatori diurnum officium: an si quoque hæredibus per triennium præstitit, & ad libertatem perductus est, amplius præstare debeat? C. lib. 6. tt. 3. l. 6.

Si minus quàm dare iussus est, dederit. ff. tt. 7. l. 3. §. si plus quàm.

Si minus dedit. ff. tt. 7. l. 3. §. si decem. l. 4. §. si duob.

Si cum ita, Si tres pepererit libera esto, primo partu unum secundo tres peperit. ff. lib. 1. tt. 5. l. 15. l. 16.

Quantum cuique hæredum dabit. ff. tt. 7. l. 8. §. fi. l. 12. l. 22.

4 *Ex causa, propter quam dedit.*

Si decem dare iussus, ex alia causa dedit puta mercedem dedit pro operis, uel pro fundo, &c. ff. tt. 7. l. 14. in prin. l. 17. l. 39. §. si hęres.

5 *Ex tempore, quod dedit uel fecit.*

Si intra certum tempus dare iussus, post tempus offerat. ff. tt. 7. l. 23. in prin. l. 28. i prī. l. 39. §. Dama. l. 40. §. Titius.

Si post mortem hæredis libertate relicta, hæres uiuo testatore decesserit. ff. tt. 4. l. 18. in prin.

Si decem dare iussus, per partes offerat. ff. tt. 7. l. 4. §. item si decem. l. 20. §. quædā.

Si annua, bima, trima die dena dare iussus, tota simul offerat. ff. tt. 7. l. 3. §. quòd si seruus.

6 *Ex reliquis contingentibus.*

Si cum ita, cum decem dare poterit, possit quidem dare, sed non det. ff. tt. 7. l. 3 1. §. si quis sit.

Si cum ita, si promiserit uel iurauerit, &c. pmittat quidem uel iuret, sed non faciat. ff. tt. 4. l. 36. tt. 7. l. 13. §. qui ita. l. 24. l. 41. §. Paulus.

Si peculium dare iussus, det quidem illud, sed domino multa debeat. ff. tt. 7. l. 40. §. 1.

Si inuito uel nesciente hærede det numos, uel hæres eum liberum esse nolit. ff. tt. 7. l. 3. §. 1. l. 20. §. 1.

Si uicarius, quem dedit, in fugam se conuertit. C. tt. 9. l. 1.

De reliquis conditionum speciebus, uide paulò inferius.

¶ *Si cōditio manumissionis defecerit, hoc est, si datum uel factum non sit, an libertas denegetur?*

ff. tt. 7. l. 3. in prin.

DISTINGVITVR.

1 *Ex causa propter quam datum uel factum non est.*

Si non stat per statuliberū, quo minus fiat. ff. tt. 4. l. 55. tt. 5. l. 33. §. 1. tt. 7. l. 3. §. non solum, uers. & sanè. l. 28. in prin. l. 35.

Si per hæredem uel alium stat, quo minus conditio impleatur. ff. tt. 7. l. 3. §. 1. §. cū igitur, uersi. etsi eum. §. non solùm. usque ad §. si decem. §. non solùm autem. §. si quis hæredi. §. Stichus. §. si ita sit. §. idem Iulianus. l. 4. in prin. §. si duobus. §. Stichus. uersi. ideoq; si. l. 20. §. diuersa. l. 34. §. Imperator. l. 38. l. 40. §. Titius.

Si hæres nolit debitum soluere, uel à debitoribus exigere, quo possit conditionem implere. ff. tt. 7. l. 3. §. inde quæritur. usq; ad §. non solum.

Si decem iussus ab hærede sine peculio uenditus sit. ff. tt. 7. l. 3. §. si quis iussus.

Si hætedi seruire iussum hæres uendiderit. ff. tt. 7. l. 3. §. fin.

Si decem dare iussus operari à domino prohibeatur, uel quod ex operis meretur, dominus ei aufert. ff. tt. 7. l. 3. §. si quis seruum.

Si cum tutori hæredis pecuniam dare uellet, is eam accipere nollet. ff. tt. 4. l. 22. §. itaque etsi offerente.

Si is cui dare iussus est, decesserit. ff. tt. 7. l. 20. §. is cui. l. 39. §. si Stichus. l. 40. §. Pāphilo. tt. 12. l. 38. §. fi.

Si ualetudine uel alia causa sit impeditus. ff. tt. 7. l. 4. §. Stichus. §. fin. l. 14. §. fi. l 39. §. Dama. tt. 12. l. 38. §. fi.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si hæres non accepta pecunia eum manumisit. ff. tt. 7. l. 34. in prin.

Si pecuniam dare iussus, fideiussores dare paratus sit. ff. tt. 7. l. 5. §. fin.

Si ser-

Si seruus hæreditatem locupletiorem fecerit in tantum, quantum dare iussus est. ff. tt.7.l.15.in princ.
Si hæres & liber esse iussus esset, cōditio hæreditatis defecerit ff.tt.4. l.2.l.26. tt.7. l.2.§.plane si cond.
Si eum purè liber, hæres sub conditione esse iussus esset, conditio defecerit. ff. tt.4. l.14.
Si ex interuallo adiecta sit conditio. ff.tt.4. l.52.
Si fideicommissum repetitum sit, non repetita conditione. ff.tt.5.l.56.
Si sub pluribus conditionibus libertate relicta, quædam impletæ sint. ff.tt.4.l.45.tt. 7. l.13.§.fin.
Si cum ita, si æs alienum solutū sit, uel creditoribus satisfactum, hæres locuples sit. &c. ff tt.7.l.39.§.1.
Si cum seruum post quinque annos manumittere rogatus esset, seruusque interim ei certam mercedem præstare iussus, nō præstitit. ff. tt. 1. l.20.§.fin.tt.5.l.23.§ fi.
Si cum ita, Cum filia nupserit, ea non nupsit. C.tt.2.l.8.
Si cum ita, cum Capuam ierit, non ierit. ff. tt.4.l.61.§.& si ita.
Si cum ita, Si Titius Capitolium ascēderit, is ascendere nolit. ff.tt.7.l.4. §.ita liber.
Si ita, Si hæres cum suo testamento non numiserit. ff.tt.7.l. 13. in princ.

¶ *De quibusdam conditionum speciebus, quomodo impleantur vel deficiant.*

De conditione.

Si hæredi anno seruierit. ff. tt.7.l.4. §. Stichus.§.fi.l. 14.§.fin.l.9.§. Dama.tt. 12.l. 38.§.fi.
Si Titio per triennium seruierit, uel cētum operas illi dederit. ff.tt.7.l.4.§. Stichus. l.41.in prin.
Si alienam seruitutem patiatur, uide supra cap.prox.ex specie & uerberis.uers.si hæres rogatus, &c. cum sequentib.
Si uolueris, uel si uoluerit: uel si eum probaueris, &c. ff.tt.5. l.46.
Cū tibi uisum fuerit manumitte. ff.tt.5.l.17
Si tibi placuerit. ff.tt.5. l.41. §. sorore.
Si uxori meæ placet. ff.tt.5.l. 14.C.tt.4.l.8.
Si de te promeruerint, dignos eos libertate existimes. ff.tt.4.l.20.tt.5.l.46.§.nā & ita.
Si petiit testator seruos, prout quisq; promeruisset manumitti. ff.tt.4 l.51.
Si petiit seruos, qui sine offensa fuerint, manumitti. ff.tt.4.l.51.§ cum ita.
Si te non offenderint. ff.tt.5.l.46. §. nam & ita.
Si mihi filius nullus erit cum moriar. ff. tt. 4.l.7.
Si iurauerit. ff.tt.4.l. 12.tt.7.l.13.§ qui ita.
Si bene se gesserit in rationibus meis. ff.tt. 5.l.18.
Si diligenter rationes tractasse uidebitur. ff. tt.4.l.8.tt.7.l.2.
Si rationes reddiderit. ff.tt.4. l.22.l.53. tt. 5.l.41. §.Titius. usque ad §. Stichus. §. Splendosorus.usque ad fi.legis.l.47. §.si Sticho.tt.7.l.5.l.6.§.fina. l. 12.l.13. §.si duo.l.23.l.26.l.31.l.34.§.Imperator.usque ad fi.legis.l.40.in prin. §.seruus. usque ad fi.legis.C.tt.2.l.4.

Hactenus an sit utilis manumissio, & ex ea libertas competat: quibus autem, & à quibus, item quando ex ea competat libertas, nec non euentus manumissionis, uide j. cap.prox.

DE LIBERALI CAVSA, ET SI seruus in libertatem proclamat. ff. lib.40.tt. 12.C.lib.7.tt.16. Cap. VIII.

¶ 1 *Vter sit actor in liberali iudicio, & utri probatio incumbat.*

ff.l.7.§.si quis ex seruitute. C. l.5.§. fin. l.21.

Declaratur quando quis sine dolo malo in libertate fuisse dicatur. ff. l.10.l. 11.l. 12.in prin.usque ad §. si opera.

Cui necessitas probandi de ingenuitate sua nō incumbit, si ipse vltrò probare desideret, audiēdus est. ff l.39.i pri.l.41.i prin.

¶ 2 *Causæ ex quibus liberale iudicium denegatur uel tollitur.*

Si pendente lite mortuus sit is de cuius statu quæritur, an expiret iudiciū. C.tt.17.l.2.
Si ante quinquēniū defunctus sit is de cuius statu quæritur, uel cuius statui per causam, de qua controuertitur, præiudicium futurum est. ff. tt. 15.l. 1.l.2.l.3. C. l.13. tt.21.toto.

¶ 3 *Si seruus in libertatem proclamat.*

¶ *Causæ huius iudicij.*

Si cui libertas relicta sit, vel ex alia causa debeatur, cuiusmodi causas uide s.ca.5. cum sequent.

DISTINGVITVR:

Si à fisco uẽditus sit, item si se uenire passus est,&c. uide s.ca.4.lib.eod.

Si cui libertas sæpius data sit, uel in pluribus scripturis relicta, ex qua agendum. ff. tt.4.l.1.l.56.C.tt.1.l.2.

¶ *Quibus competit hoc iudicium?*

Datur seruo contra dominum, ff.tt.1.l.5.tt. 5.l.44.

De patre, filio, & cognatis eius qui in seruitute est: hisce etiam inuito eo qui in seruitute est, actio datur. ff.l.1.l.3.l.3.ĩ prin.

De matre, filia, sorore, cæterisq; mulieribus cognatis: item de vxore. ff.l.3.§.cũ uerò.

De muliere. ff.l.3.§.1.

De patrono. ff.l.3.§.fin.l.4.l.5.C.l.19.

De extraneis. ff.l.6.

De domino serui, cui ab alio fideicommissaria libertas relicta est. ff. tt. 5. l. 32. §. si fortè.

Si plures sint qui litigare velint. ff. l. 5. §. quòd si plures.

Quibus ex testamento competat libertas?

Si ita libertas relicta sit, Stichus imò Pãphilus, liber esto. ff.tt.4.l.21.

Si cum plures essent eiusdem nominis serui non appareat cui libertas data sit. ff.tt. 4.l.32.

Si cũ pedissequis libertas relicta esset, quædam mortis tempore pedissequæ esse desierint. ff.tt.4.l.59.in prin.

Si unum vel duos ex pluribus, quos hæres vel hæredes vellent, manumitti iussit. ff. tt.5.l.22.§. à duobus. l.46. §. fi.C. tt.4. l. 16.

Si cum ei qui adhuc in ventre est, libertas relicta esset, plures sint editi. C. tt. 4. l. 14.§.fin.

Si dominus ancillam manumiserit, eamq; in vxorem duxerit, etiam liberis antea ex ea natis competit libertas. Nouell.c.78. §.cæterùm si quis.

¶ *Aduersus quos competat, & à quibus libertas debeatur?*

De successoribus rogati. ff.tt.5.l.12.§.& legatarius.l.23.§.1.l.26.§.1.l.42.l.51.ĩ prin. C.tt.4.l.16.

Si seruo legato libertas fideicommissaria relicta sit: vtrũ hæres an legatarius eum manumittere teneatur? ff.tt.4 l. 11. in prin. l.40.

Si filio manumittere rogato, agnoscatur frater cohæres, vterq; tenetur. ff. tt. 5. l. 31. §.1.

Si hæres rogatus sit ut seruum legatarij manumittat, tam hæres quàm legatarius tenetur. C.tt.4.l 13.

Si quis sua manu seruum sibi legatum scripserit, eumq; manumittere rogatus sit, ab omnibus hæredibus manumittẽdus. ff. lib.48.tt.10. l.17.

Si seruus, cui libertas relicta est, alienatus sit: tã ab eo à quo illi libertas relicta est, quam ab eo cui alienatus est, manumitti potest. estq; in electione serui à quo manumitti, & cuius libertus esse uelit. ff. tt. 5. l. to. §. is cui. l.20. l.23. §.1. l.24. §. quoties: usq; ad fin. legis. l.25. l. 26. in prin. l.29. l.34. in prin. l.51. in prin. §. emptor. tt.7.l.9.§.j.lib.19.tt.1.l.43.§.item quæro.l.45.§. fi.

¶ *Per quos & apud quem competat?*

An per assertorem & procuratorem competat? C.tt.17.l.1.in prin.

Romæ apud præfectum urbi, in prouincijs apud præsidẽ cõpetit. ff.tt.1.l.5.in prin.

¶ *Quando competat.*

Si testamentum, in quo libertas relicta dicitur, prætor aperiri uetat, quòd testator à familia necatus dicat. ff.l.7.§.sũt & aliæ.

Si mater & filius de libertate litigant, aut coniungenda sunt iudicia, aut filij causa differenda. ff. l.23.§.si mater.

Si optio serui data sit, uel homo distinctè legatus: non potest hæres eum antequam optio facta sit, manumittere. ff. tt.9. l. 3. lib.33.tt.5.l.14.

Si purè in diem uel sub conditione libertas relicta est. ff.tt.4.l.23.§. fin.l.25.lib.31. tt.1.l.97 §.fin.

Si cum ita, Ad annum liber esto: utrũ testamenti facti tempus, an mortis inspiciendum sit. ff.tt.4.l.18.§.fin.

Si ita, In annos octo liberi sint. ff.tt.5.l.31. §.hærede.

Si ita: intra annum postquam mortuus fuero. ff. tt. 4. l. 41. §. si.
Si ita: Anno duodecimo postquam mortuus ero, liber esto. ff. tt. 4. l. 41. in prin.
Si ita: Stichum Titio do ut manumittat: si non manumiserit liber esto, statim liber est. ff. tt. 7. l. 37.
Si ita: Si hæres cum testamento suo non manumiserit. ff. tt. 7. l. 13. in prin.
Si cum ita: Cum Titius triginta annorum erit, Titius ante tricesimum annum decesserit, uide s. cap. 7. uers. si cum libertatem accepisset, &c.
Si cum mille anno, biennio, triennio soluere iussus esset, tota mille primo anno soluerit, an statim liber fiat? ff. tt. 4. l. 41. §. sed si ita. tt. 7. l. 3. §. Stichus.
Si cum aliquid intra certum tempus conditionis implendæ causa dandum uel faciendum esset, ab initio per hærede steterit, quo minus detur uel fiat: an statim nō expectato tempore liber fiat? ff. tt. 7. l. 3. §. Stichus. §. idem Iulianus. §. si. l. 18. l. 20. §. quædam. uers. sed etsi.
Si cum ita: Si quinquennio hęredi seruierit, liber esse iussus esset: eum manumiserit, uel non patiatur eū sibi seruire, uel decesserit. ff. tt. 7. l. 3. §. si ita sit. l. 4. §. seruire.
Si seruus uenierit ut manumitteretur, non addito tempore. ff. tt. 8. l. 9.

¶ *Antecedentia & adiuncta huius iudicij.*

De prius reddēda ratione administrationis in seruitute gestæ. ff. l. 34. tt. 5. l. 19. ī pri.
Ordinata liberali causa, liberi loco habetur is qui de statu suo litigat, cōpetitq; ei & in eum actio ff. l. 24. C. l. 14. tt. 18. l. 3. lib. 4. tt. 55. l. 4. §. si.
Vtrum domino an sibi interim adquirat. ff. l. 25. in prin. §. licet. usq; ad fin. legis.
An militare possit. ff. l. 29.
De optione, ei qui de statu suo litigat relicta. ff. l. 25. in prin.
De peculio, & bonis eorum qui de statu suo litigant sequestrandis, & postea restituendis. C. tt. 17. l. 1. §. super peculio. tt. 18. l. 3.
De absentia alterutrius: si alteruter absit in hoc iudicio, quid iuris? ff. l. 9. in princ. §. idem dicemus. l. 27. §. 1. usq; ad fin. legis. C. l. 40. tt. 17. l. 1. §. scientes.

DE PROBATIONE *in hoc iudicio.*

Vtri probandi onus incumbat.

Vide s in principio huius capitis.

Per quæ probetur libertas.

Si nullum habeat instrumentum ingenuitatis, uel malè conceptum. C. l. 15. ff. lī. 1. tt. 5. l. 8.
De testibus, & aliis argumentis. C. lib. 4. tt. 20. l. 1.
Si fratri non moueatur status quæstio. C. l. 17. lib. 4. tt. 19. l. 17.
Si pater uel auus magistratu functus sit. C. l. 28. lib. 4. tt. 19. l. 10.
Si mater libera sit pronuntiata. C. l. 42.
Si seruus rem à domino conduxit. C. l. 18.
Si is qui seruitutis mouit quæstionem, destitit. C. tt. 14. l. 7.
Si is qui dicit se dominum, seruum cognomine, quo liberi tantum appellantur, appellauerit, &c. C. l. 9.
Si ea quæ dicit se dominam, seruo tanquam principali & decurioni in suis epistolis scripserit. C. l. 41.
De reliquis, uide s. cap. 5. lib. eod.

Per quæ probetur seruitus.

Si seruum se confessus sit, uel scripsit. C. l. 6. l. 15. l. 22. l. 24. l. 39.
Si cohæres confessus sit. C. l. 27.
Si de proprietate eius qui se liberum dicit, inter aliquos iudicatum sit. C. l. 2.

¶ *Euentus huius iudicij & manumissionis.*

1 *Si uicerit is qui proclamauit.*

Exinde liber erit, ex quo sententia redemptus est. ff. lib. 5. tt. 1. l. 67.
De exceptione rei iudicatę, an ei competat? Distinguitur. ff. l. 42.
Eorum qui apud cōsilium manumissi sunt, status non solet in dubium reuocari. C. tt. 1. l. 1.
De bonis illi restituendis. ff. l. 32. C. tt. 18. l. 3.
De peculio, an debeatur manumisso. ff. tt. 2. l. 24. tt. 3. l. 3. libr. 15. tt. 1. l. 53. C. tt. 7. l. 1. §. sed ne cui. tt. 18. l. 3. tt. 23. l. 1.
Patronus manumissio manumissionis instrumentum præstare cogitur. C. tt. 16. l. 26.
De numis legatario conditionis implendæ causa datis, an eos hæres repetere possit?

ff.tt.7.l.39. in prin.

De damno, quod reus nomine eius qui liber declaratus est, est passus præstando. ff.l.12.§ si.l.13.l.41.§.Iudex.l.43.

De actione aduersus manumissum, de eo qđ in seruitute gessit. C.li.2.tt.18.l.21. uide locum de actionibus.

De actione aduersus manumissum ad reddédas rationes. ff.tt.5.l.19. in prin.

Si causa matrimonij rogatus sit ancillã manumittere, an cogatur eam in uxorem ducere? ff.tt.5.l.51.§.fi.

2 *Si uictus sit is qui proclamauit.*

Pœna serui intentionem suam non implentis. ff.tt.1.l.5.uer.sub ea tam.li.48.tt.19.l 38.qui se suis.lib.11.tt.4.l.3.

Exceptio rei iudicatæ an ei obstet? C.tt.17.l.1.§.illis legib. Distinguitur. ff.l.25.§.1.

¶ *Adfinia remedia.*

Si seruo alieno libertas sit relicta, dominus etiam agere potest ut redimatur. ff. tt.5.l.32.§.si forte.

Si quis ita scripserit: illum illius libertum esse uolo: alter quoq; ut habeat libertũ, agere potest. ff.lib.40.tt.4.l.42.

SI QVIS EX LIBERTATE in seruitutem petatur. Cap.IX.

¶ *Causa ex qua datur hoc iudicium.*

Si quis seruus dicatur.

DISTINGVITVR.

Si semel actum sit, liberq; sit pronuntiatus. C.l.4.l.27.

Si apud consilium manumissus sit. C. tt. 1. l. 1.

Si actor iudicem mutauerit. C. tt. 17. l. 1. §. fina.

Si is de cuius statu quæritur, ante quinquennium sit defunctus. uide s̄. capi. proximo membr. 2.

Reliquas causas & distinctiones, uide s̄.c.4. & 5. item s̄.cap.prox. De probatione.

¶ *Quibus competat?*

Tutores & curatores quæstionem status pupillis quondam suis mouere nó possunt. ff.l.39.§.tutores.

Contra autem hi possunt illis mouere. C. l. 35.

Maritus uxori status quæstionem mouere potest. ff,l.39.§.fina.

De eo cui opera serui debetur. ff. l. 12. §. si opera.

De usufructuario. ff.l.8.in prin.

Si usufructuarius & proprietarius pariter aduersus eum qui pro libertate litigat, consistant, alterque absit, an alteri actio competat? ff.l.9. in prin.

Si plures domini pariter agant, & quidam absint, an præsentibus competat actio? ff. l.9.§.idem dicemus.

¶ *Apud quem competat.*

Si plures dominium serui sibi uindicent. ff. l.8. §. si plures.

Si alter usumfructũ, alter proprietatem sibi uindicet. ff.l.8.§.fi.l.9.§.quòd si adhuc.

Si alter se dominum, alter seruum sibi pignoratum esse dicat. ff.l.8.§.fin.

¶ *Quando competat.*

Si impuberi moueatur status quæstio, an causa in tempus pubertatis sit differenda? ff.l.27.in prin.

¶ *Adiuncta, & de probatione seruitutis.*

Vide s̄. ca.prox.membr.adiuncta, uer.ordinata. item, per quæ probetur seruitus. item s̄.cap.4.lib.eod.

¶ *Euentus.*

Si unus actorum altero absente egerit, & uicerit uel uictus sit, an obsit alteri? ff.l.9 §. idem dicimus.

Si duobus pro parte dimidia separatim hominem in seruitutem petentibus, homo uno iudicio liber, altero seruus sit iudicatus, quid iuris? ff.l.30.

Si dominus obtinuit, potest seruum abducere etiam litis æstimatione non ablata. ff.l.36.

De actione aduersus actorem succumbenté. ff.l.26.l.39.§.1.C.l.31.

DE AGRICOLIS ET COLONIS. C.lib.11.tt.47.cum seq. Cap. X.

Quia coloni & agricolæ aliquo modo serui sunt dominorum terræ; ideo de his sequitur.

¶ 1 *Iura & officia horum.*

Coloni respectu domini terræ serui sunt, respectu aliorum sunt liberi. C. tt.49. l.2. in prin.tt.51.l.1.

In

In fundo suo manebunt, nec abscedent ad alios. C. tt. 47. l. 22. §. cum autem anastasiana. §. caueant autem. tt. 50. l. 1. tt. 51. l. 1. tt. 52. l. 1. tt. 67. l. 1. l. 2.
Semper glebis inhærebunt. C. tt. 47. l. 15.
Ad nullam militiam admittuntur. C. tt. 47. l. 18. tt. 62. l. 4. tt. 63. l. 1. l. 3.
De colonis & agricolis fugitiuis. C. tt. 47. l. 6. l. 8. l. 12. l. 14. l. 22. in prin. tt. 51. l. 1. tt. 52. l. 1. tt. 62. l. 4. tt. 63. toto.
Deferre mercem ad forū debēt, & aliis tradere distrahendam. ff. lib. 50. tt. 11. l. 2.
Actio contra dominos illis denegatur. C. tt. 49. l. 2.
Per colonum præiudicium possessioni inuito uel inscio domino fieri non potest. C. tt. 47. l. 17.
Ne ad ullum obsequium uocentur. C. tt. 54. l. 1. l. 2.
Ne ad extraordinaria onera tempore sationis uel colligendorum fructuum trahantur. C. tt. 47. l. 1. ff. li. 2. tt. 12. l. 1. in prin.
Ne inquietētur. const. Frid. §. agricultores.
Ne domini eos iniuria afficiant. C. tt. 47. l. 22. §. caueant.
Ne domini plus quàm moris est, ab iis exigant. C. tt. 49. l. 1. l. 2. §. exceptis super exactionib.
Habens duo prædia potest colonos transferre, de uno ad aliud: & qd iuris, si ista prædia postmodum diuersis fuerint alienata. C. tt 47. l. 13. §. illud etiam.
Ne prædia sine colonis uendantur, uel coloni sine prædiis. C. tt. 47. l. 3.
Donatis seruis colonis ex fundo deserto, ipse fundus donatus uidetur: & qui seruū occupat, ipsum quoque fundum occupatum habet: & per consequens, fundi oneribus tenetur. C. tt. 47. l. 3.
De matrimoniis illorū: quibus cōiungēdi?
An liberis mulieribus? C. tt. 47. l. 23.
An mulieribus diuersi prædii? Nouell. c. 157. c. 162. §. sed neque illa.
De liberis horum, cuius sint conditionis? C. tt. 47. l. 13. in princ. l. 16. l 20. l. 21. §. illud quoque. l 22. §. cum autem Anast. l. 23. tt. 53. l. 2. tt. 67. l. 4. tt. 68. l. 1. Nouell. c. 54. in prin. usque ad §. quia igitur. c. 156. c. 157. c. 162. §. de secundo. usque ad §. fi.

¶ 2 *Causa quibus amittitur hoc ius ut coloni liberi fiant, desinantq; originarij uel adscriptitij esse.*
C. tt. 47. l. 11. l. 21. §. illud quoque. l. 22. in princ. §. cum autem Anastas.
¶ 3 *De actionibus de iure coloni.*
De uindicatione adscripticij coloni. C. tt. 47. l. 22. §. nemini autem. tt. 50. l. 1. §. fi. tt. 51. l. 1. §. fi. tt. 65. l. 6.
De probando quòd sit adscripticius. C. tt. 47. l. 21. in prin.
De deponendis redditibus lite pendente, si colonus dicat se terræ dominum. C. tt. 47. l. 19.

DE IVRE PATRONATVS ET libertinitatis. ff. lib. 37. tt. 14. cum seq. tt. 38. tt. 1. cum sequent. C. lib. 6. tt. 3. cum sequent. Cap. XI.

Incipit altera pars libri de iure patronatus.

¶ 1 *Definitio libertinorum.*
Inst. lib 1. tt. 5. in prin. ff. lib. 1. tt. 5. l. 6.
¶ 2 *Diuisio & species libertinorum.*
Inst. lib. 1. tt. 5. §. libertinorum. li. 3. tt. 8. §. sed hæc de iis. usq; ad fi. tituli. ff. lib. 1. tt. 5. l. 17. C. lib. 7. tt. 5. tt. 6.
¶ 3 *Causæ ex quib. ius patronatus adquiritur.*
Si quis iurauerit se esse patronū, uel patronus pronunciatus sit. ff. lib. 37. tt. 14. l. 14.
Si seruus ex iusta seruitute sit manumissus. C. lib. 7. tt. 14. l. 8. ff. lib. 38. tt. 16. l. 3. in prin. Distinguitur: ex antecedentibus & causa ex qua manumissus est.
Si quòd necem domini detexit, libertatem sit consecutus. ff. lib. 38. tt. 2. l. 4. in prin. lib. 40. tt. 8. l. 5. lib. 47. tt. 14. l. 23. in prin.
Si seruus quòd æger à domino sit eiectus, liber fiat. C. lib. 7. tt. 6. l. 1. §. scimus.
Si ancilla uendita ne prostitueretur, prostituta sit, & proinde libera fiat. C. lib. 7. tt. 6. l. 1. §. similiq; modo.
Si cum is à quo libertas debebatur, seruum manumittere aut nollet aut non posset, à prætore liber sit pronunciatus: uide supra. cap. 6. uers. si seruus ita uenierit, &c. lib. eod.
Si ingenuus manumissus sit. C. li. 7. tt. 14. l 2

Si ingenuus ab hostibus captus, redemptus uel reuersus fit. C. lib. 7. tt. 14. l. 4. l. 9.

Si ingenuus se uendi passus, postea rursus manumissus fit. ff. lib. 1. tt. 5. l. 21.

¶ 4 *Causas quib. ius patronatus amittatur.*

Vide j. cap. 18. lib. eod.

¶ 5 *Quibus competat ius patronatus.*

Si filiusfamilias seruũ suum manumiserit, patris fit libertus. ff. li. 37. tt. 14. l. 13.

Si filiusfamilias miles seruum castrensis peculij manumiserit. ff. lib. 37. tt. 14. l. 8. in prin. lib. 38. tt. 2. l. 3. §. si quis filiusfam. l. 22. tt. 4. l. 3. §. habent. tt. 16. l. 3. §. miles. lib 49. tt. 17. l. 6. l. 13.

Si duo filiifamilias seruos suos peculiares manumiserint, & pater utrique peculiũ prælegauerit. ff. lib. 40. tt. 1. l. 7.

Si filius consensu patris seruum eius manumiserit. ff. lib. 40. tt. 1. l. 16. l. 22.

Si socius seruum communem manumiserit. C. li. 7. tt. 7. l. 1. §. iura autem. §. pen. ff. li. 40. tt. 4. l. 48.

Si maritus seruum dotalẽ manumisit. ff. lib. 38. tt. 16. l. 3. §. etsi dotalẽ. li. 24. tt. 3. l. 62.

Si bona libertatum conseruandarum causa sint addicta, cuius fiant liberti. ff. li. 40. tt. 5. l. 4. §. hi qui ad libert. §. fi.

Si cum studio hæredis factum esset, quo minus libertas mulieri deberetur, ea interim peperit: liberi exinde nati non ab hærede, sed à matre manumittendi sunt, cuius etiam fiant liberti. ff. lib. 40. tt. 5. l. 53. §. fi. l. 54. l. 55.

Si ob necem domini detectam, libertatem fit consecutus. ff. lib. 40. tt. 8. l. 5. l. 38. tt. 16. l. 3. §. quòd si necem.

Si directa libertas testamento sit relicta. C. lib. 7. tt. 2. l. 10.

Si fideicommissaria libertas seruo data sit. Inst. li. 8. tt. 24. §. qui aũt ex. ff. li. 38. tt. 2. l. 29. C. li. 7. tt. 4. l. 7. l. 17. lib. 6. tt. 7. l. 1.

Vtrum directa, an fideicommissaria libertas data intelligatur, si miles in testamento scripsit: Samiam in libertate esse iussi. ff. lib. 40. tt. 4. l. 49.

Si seruus ita uenditus ut manumittatur, manumissus non sit, sed ipsa lege liber sit factus. ff. lib. 37. tt. 14. l. 8. lib. 38. tt. 16. l. 3. §. is planè. lib. 40. tt. 9. l. 30.

Si cum is qui libertatem seruo debet, eum manumittere uel nollet, uel non posset, ipso iure uel à prætore liber sit factus: uide s. cap. 5. uer. si seruus ita. lib. eod.

Si libertate seruo sub conditione relicta, hæres eum ante conditionem manumiserit. C. lib. 7. tt. 6. l. 1. §. sed etsi sub. uers. & si quidem.

Si ancilla uendita ne prostitueretur, prostituta sit, uel sine illa conditione alij uendita, & proinde libera sit facta. ff. lib. 37. tt. 14. l. 7. in prin.

De liberis patroni, & de assignãdis libertis. Inst. lib. 3. tt. 9. ff. lib. 38. tt. 4. tt. 2. l. 3. §. si capitis.

De liberis hæreditate patris se abstinentib. ff. lib. 37. tt. 14. l. 9. in prin.

¶ 6 *In quos competat ius patronatus.*

De filiis libertinorum. C. lib. 6. tt. 3. l. 11. tt. 7. l. 4. lib. 7. tt. 14. l. 9.

De hærede liberti. ff. lib. 37. tt. 15. l. 8.

¶ 7 *Quæ sint iura patronatus, & officia liberti in patronum.*

De reuerẽtia & obsequio patrono, liberisq; eius & parentibus præstando. ff. lib. 38. tt. 1. l. 41. lib. 37. tt. 14. l. 20. lib. 25. tt. 3. l. 5. §. utrum autem. C. tt. 3. l. 5. tt. 6. l. 3. usque ad fi. tituli. tt. 7. l. 3. lib. 7. tt. 16. l. 30.

De alimentis patrono præstandis. ff. lib. 38. tt. 1. l. 41. lib. 25. tt 3. l. 5. §. solent. usq; ad fin. legis. l. 6. l. 9. C. tt. 3. l. 1. §. fi.

Liberto semper honesta & sancta persona patroni uideri debet ff. li. 37. tt. 15 l. 9.

De actionibus quæ libertis aduersus patronos, eorumq; liberos non dantur. ff. lib. 37. tt. 15. l. 2. l. 5 l. 6. l. 7. C. tt. 6. l. 1. l. 4.

Si uim & audaciam patrono suo obiicit. C. tt. 6. l. 4.

Si calumniam aliquam patrono, liberisve eius instruxit, uel delatorem subornauit, uel aliquam causam aduersus eos tentauit. ff. lib. 37. tt. 14. l. 1. §. fi. l. 5.

Si contumeliam fecerit, aut conuicium dixerit patrono, eiusve liberis. ff. libr. 37. tt. 14. l. 1. §. enimuerò. lib. 1. tt. 12. l. 1. §. cum patronus.

Si manus patrono intulit. ff. lib. 37. tt. 14. l. 1. §. enimuerò.

Si inofficiosus sit libertus. ff. libr. 37. tt. 14. l. 1. §. 1.

Si res patroni uel tutelam filiorum eius admini-

administrare detrectat. ff. lib. 37. tt. 14. l. 20. lib. 26. tt. 5. l. 14. Vide insuper ſ. li. 6. cap. 5. uerſ. ſi libertus tutor, &c.

Si arte ſua contra uoluntatem patroni utitur. ff. lib. 37. tt. 15. l. 11.

De prohibendo libertum ne negocietur. ff. lib. 37. tt. 14. l. 2. l. 18. lib. 38. tt. 1. l. 45.

Libertus ubi uult commorari poteſt. C. tt. 3. l. 12.

Si quis alienum libertum receperit. C. tt. 3. l. 13. lib. 11. tt. 52. l. 1. §. ſeruum etiam.

De eo quod onerandę libertatis cauſa patronus a liberto eſt ſtipulatus. ff. lib. 38. tt. 1. l. 32. l. 39. li. 44. tt. 5. l. 1. §. ſi manumiſero. uſq; ad fin. legis. l. 2. §. ſi ſeruus. uſque ad fin. legis. C. tt. 3. l. 4.

Si ſocietas libertatis cauſa inter patronũ & libertum ſit inita, an ualeat? ff. libr. 38. tt. 1. l. 36.

DE IVRE ACCVSANDI libertum ut ingratum. Cap. XII.

1 *Cauſæ ex quibus competit.*

Si ingratus ſit libertus aduerſus patronum, ſi ſit inofficioſus, &c. uide ſ. cap. proximo membr. 7.

DISTINGVITVR:

Si ius patronatus remiſſum ſit. C. tt. 4. l. 3. §. reuerentia.

Si ex cauſa fideicommiſſi manumiſit. C. tt. 7. l. 1.

Si precio à ſeruo uel amico eius accepto ſeruum manumiſit. ff. lib. 37. tt. 15. l. 3. C. tt. 3. l. 7.

De reliquis Diſtinctionibus, uide ſ. c. prox. mẽbr. 5. quibus competat ius patronatus.

2 *Quibus competat hoc ius.*

De filiis patronorum. C. tt. 3. l. 12.

De hæredibus? C. tt. 7. l. 3.

De reliquis, uide ſ. cap. prox. quibus competat ius patronatus.

3 *Aduerſus quos, per quem, & apud quem competat.*

De filiis libertorum: an & hi ut ingrati accuſari poſſint. C. tt. 7. l. 4.

Per procuratorẽ cõpetit. ff. li. 37. tt. 15. l. 4.

Apud præſidem competit. ff. lib. 37. tt. 14. l. 1. in prin. l. 7. §. mandatis. lib. 1. tt. 12. l. 1. §. 1. uerſ. ſed & patronos.

4 *Qua pœna ueniat in hoc iudicium.*

Extraordinaria pro modo delicti. ff. lib. 1. tt. 12. l. 1. §. cum patronus. lib. 37. tt. 14. l. 7. §. mandatis.

De parte bonorum ingrato liberto auferenda, fuſtibuſq; eum cædendo. ff. lib. 37. tt. 14. l. 7. §. fi.

De libertis in uincula non coniiciendis. C. tt. 6. l. 6.

Libertatem amittit libertus. ff. lib. 37. tt. 14. l. 5. lib. 25. tt. 3. l. 6. C. tt. 7. l. 2. l. 4. li. 7. tt. 16. l. 30. Nouel. c. 78. §. exhibento.

5 *Euentus.*

Si libertus iu ſeruitutẽ reuocatus ſit, an & liberi eius ſerui fiant. C. tt. 7. l. 2. §. filiis.

De liberto rurſus in libertatem perducẽdo. C. tt. 7. l. 2. §. fi.

DE OPERIS LIBERTORVM ff. lib. 38. tt. 1. C. tt. 3. Cap. XIII.

Debet ẽt libertus patrono operas, q̃bus nõ præſtitis datur actio, de qua ſequitur ĩ.

Definitio operarum. ff. l. 1.

Proprium. In rerum natura non ſunt. ff. l. 9. in prin. lib. 7. tt. 7. l. 1.

Differentia operarum fabrilium & aliarum. ff. l. 9. l. 23. in prin.

¶ *Ratio huius actionis.*

ff. l. 2.

¶ *Cauſæ ex quibus datur.*

Si operas a liberto patronus ſit ſtipulatus. ff. l. 8. §. q; contingat. C. l. 3. in prin.

Si libertus iurauit operas ſe præſtaturum. ff. l. 8. §. quod contingit.

Si aliquo tempore operas præſtitit. ff. l. 31.

Si non ſunt impoſitæ nec promiſſę operæ, an peti poſſint? C. tt. 6. l. 6.

¶ DISTINGVNTVR DVAE *priores cauſæ.*

1 *Ex perſona ſtipulantis, & cauſa ex qua manumiſſio fit.*

De eo qui ex cauſa fideicommiſſi manumittit. ff. l. 7. §. reſcriptũ. l. 42. l. 47. lib. 38. tt. 2. l. 29. lib. 40. tt. 5. l. 33. in prin. C. l. 5.

Si ſeruus ita traditus ſit ut manumitteretur. C. l. 2.

Si pactione data domino ſit manumiſſus. C. tt. 6. l. 3.

Si suis numis emptus si seruus,ut manumittatur.C.l.7.

Si ab alio accepta pecunia seruum suum ma numisit.C.l.3.

Si cum ita uenditus esset ut manumitteretur,ex constitutione D.Marci ad libertatem peruenerit.ff.l.13.

De eo cui bona libertatum conseruandarũ causa sunt addicta.ff.l.13.§ 1.

2 *Ex persona promittentis seu iurantis.*

De seruo ,& qui non est libertus. ff. l.7. in prin.lib.40.tt.12.l.44. in prin.

De pupillo.ff.l.7.§.dabitur.lib.40. tt.12.l. 44.§ fi.

3 *Ex re promissa.*

Si partem operarum promittit. ff. l. 15. in princ.

Si pro operis aliquid aliud stipuletur.C.l.1.

Si operas, donum,munus se præstaturum iu rat.ff.l.7.§. iurare.

Si ita : Si decem dierum operas non dederis,uiginti numos dare spondes.ff.l.39.

Si ita : Operas tuas pictorias centum hodie dare spondes.ff.l.24.

Si seruus patroni sibi dari operas stipuletur.ff.l.10.in prin.

Si uxori patroni promittat se daturum. ff.li. 40.tt.12.l.44.§.licet.

4 *Ex causa promittendi uel iurandi.*

Parui refert, quam ob causam iuret, ff. l. 7.§.1.

Si non libertatis causa iuret.ff.l.7. in prin.

Si conditionis implendæ causa iurauit. ff. l.7.§.1.

Si onerandæ libertatis causa pecuniam est stipulatus,uide s.cap.11. in fine.

5 *Ex tempore.*

Si ante manumissionem uel ex interuallo iurauit.ff.l.7.§.iurare,lib.40.tt.12.l.44. in prin.

6 *Ex reliquis contingentibus.*

Si uxorem habeat libertus, uel liberta nupta sit.ff.l.13.§.etiam si.§. fi.l.4. l.28.l. 30.§.fi l.48.C.l.8 l.11.tt.6. l.2.

Si liberta concubina sit patroni. ff. l. 46. C. l.8.

Si libertus duos uel plures liberos in potestate habeat.ff.l.37.C.l.6.

Si ad eam dignitatem peruenerit liberta, ut inconueniens sit eam operas præstare. ff. l.34.

Si militiæ nomen libertus dedit.ff.l.43. C. tt.7.l 4.

Si ualetudine impediatur libertus, quo minus operas præstare possit.ff.l. 15.l.23.§. sicut accidit.l.34.

Si maior quinquaginta annis liberta sit facta.ff.l.35.

Si bona patroni per creditores uẽdita sunt. ff.l.40.

Si non poposcerit operas patronus. ff. l.22. in prin. l.24.

Si patronus non præstat sumptus operarũ, nec uictum & uestitum. l.8.l.19.l.20. in prin.l.21.l.30.l.50.§. fi.

¶ *Si soluit uel præstitit operas.*

Distinguitur sequentibus modis.

Si partem operæ per horas præstitit. ff. l. 3 l.15.

Si sex horis antemeridianis præstitit.ff.l.3.

Si alii quàm patrono soluit. ff. l.9.

Si cum patrono aut Titio præstare promisisset, Titio pręstiterit.ff.l.10.§.fin.l.11.l. 12.l.23.§.quare sicut.

Si patronus alibi moretur, ubi præstandæ. ff.l.20.§.ex prouincia. l.21.

Si alteri operas præstat, an alteri quoq; eodem tempore alias operas præstare sit cõpellendus.ff.l.49.

Si plures sint patroni, quorum alius alibi moratur,ubi pręstandæ operæ.ff.l.23.§. si partem.usq; ad fin. legis.

¶ *III. Quibus competat hæc actio?*

De liberis patroni.ff.l.7.§.fi.l.29.

De liberis exhæredatis. ff.l.29.

De liberis hæredibus patri non existentib. ff.l.22.§.cum libertus.l.29.

De posthumis,si sibi suisq; liberis sit stipulatus.ff.l.5.

An cũ duobus patronis operæ promissæ essent,alterius patroni filio debeant.ff.l.4.

De alio quàm patrono,& eo qui ius patroni non habet ff.l.9.l.51.

De amicis patroni. ff.l.27.

De marito patronæ.C.l.10.

De hærede extraneo. ff.l.4.§. fin. l.6. l.29. C.l.10.

¶ *IIII. Aduersus quos competat?*

De fideiussoribus. ff.l.8.§. fi.l.44.

¶ *V. Quid ueniat in hanc actionem?*

Quales

Quales operæ præstandæ sunt. ff.l.16.§.fi. l.17.l.38.l.50.in prin.
De inhonestis & periculosis operis. ff.l.26. l.38.
De operis eius artificii quod exercet. ff.l. 23.in prin.l.38.
De operis eius artificii, quod post manumissioné didicit uel exercet. ff.l.16. in prin. §.sed si turpes.l.38.§.si tamen.
De parte operarum.ff.l.8.l.15.
Quãtum cuiq; hæredum, uel liberorum patroni operarum nomine debeatur? ff.l. 7.§ si liberi.l.15.§.ideo.
Si ita promisit: Quod operas patronus arbitratus sit.ff.l.30.
De temporis spacio ad curam corporis liberto relinquendo. ff. l. 22. §. fi.l.26.l. 50.§.fin.
De diebus quos libertus in ueniendo ad pstandas operas insumit.ff.l.20.§.ex prouincia.
De æstimatione pro operis pręstanda. C. l.6.
Quanti operæ non præstitæ æstimandæ. ff. l.26.§.fi.l.39.§.fi.
De eo quod pro operis se daturum promisit.C.l.1.l.4.

¶ *VI. Quando competat?*

Si operæ uel dies operarum nondum prætérierint.ff.l.3.l.8.uersi.cum semper. l.13. §. iudicium.l.24.
Si adhuc impubes sit libertus.ff.l.7.§.dabitur.l.40.tt. 12.l.44.§.fi.
Si nondum postulauerit patronus operas, uel si nondum fuerint indictæ, uide paulò superius, membr. 2.uers.si non sunt impositæ.item uersi.si non poposcerit, &c.

¶ *VII. Simile.*

Conditio pecunię creditę.ff.l.4.§.perinde.

¶ *VIII. Euentus.*

De conditione indebiti soluti pro operis. C.l.3.

DE SVCCESSIONE IN BONA libertorum. Inst lib.3 tt.8.ff. lib.38.tt.2.C.lib.6.tt.4.
Cap. XIIII.

1 *Ratio & origo successionis in bona liberti.* ff.l.1.

2 *Causa ex quibus succeditur in bona liberti.*

Si libertus decesserit, succedit illi patronus.inst.in prin.tt. 10.§. Sexto patrono. ff.l.17.C.tt.42.l.3.

DISTINGVITVR.

Si liberos reliquerit libertus. Inst. in prin. §.qua de causa.uer.siue intestatus.§.pd esse. §. postea. §. cum uerò maior. ff.tt. 16.l.3. in prin. tt.17.l.1. §. si nemo, lib. 34.tt.5.l.11.§. si cum filio: uide insuper ĵ.de contra tabu.bonor.possess.
Si minor centenario sit libertus.Inst.§. postea uerò.§. sed nostra.ff.lib.37. tt. 14.l. 16.lib. 38.tt.2.l.26.
Si libertus ex capitali crimine sit damnatus, uel ob metum accusationis mortem sibi consciuit.ff.l.28.
Si patronus ius patronatus remisit. C.tt.4. l.3.§.nec eorum.
Si patronus elegit ea quę libertatis causa liberto imposuit.ff.lib.37.tt.14.l.19.C.tt. 13.l.2.
Si libertum non aluit patronus.ff.l.33.
Si municipum uel alterius collegii libertus sit.ff.lib.38.tt.3.l.1.tt.16.l.3.§.si municipes.lib.40.tt.3.l.2.
Si principis libertus sit.ff.tt.16.l.3.§ principem.
Si capitis accusauit libertum actor. ff. lib. 37.tt.14.l.9.§.fi.l. 10.l. 11. l.17. lib. 38. tt.2.l.3.§.si capitis. l.14.l.15.l.16.§.si patroni.l.47.§. 1.l.48. l.51. lib. 40. tt.5.l. 33.§. erit Rubriano. uers. nam si seruum.
Si testimonium in caput liberti dixit actor. ff.l.14.§.sed si non.
Si aduocationem accusatori pręstitit actor. ff.l.14.§.si patroni.
Si in seruitutem libertum petierit actor. ff. l. 9.l.14. in princip. l. 16.in princip. usque ad §.si quis bonorum l.30.lib.40.tt. 5.l.33.§. erit Rubriano.uers.nam si seruum.
Si iudex flagitii fuerit, uel sine iudice flagitium liberti uindicauit actor. ff. lib. 37. tt.14.l.9.§.fi.
Si rei capitalis dãnatus sit actor. ff. lib.37. tt.14.l.9.§. 1.
De reliquis huiusmodi distinctionib. uide ĵ.cap.prox.

¶ 3 *Quibus competat?*

De liberis patroni.ff.lib.37.tt.14.l.22.l.23. in prin.lib.38.tt.2.l.2.l.4.§. si deportatus.l.5.l.42.§. sic edictum.§. fin. Inst. §. mulris. tt. 10.§. sexto patrono. §. cumq; antea.

De liberis exhæredatis.ff.l.10. §.1. usq; ad fin legis.l.11.l.12.in prin. usque ad fi.legis.l.13.l.27.l.40.l.42. in prin. l.47. in prin.§.fin.

De eo cuius pater est exhæredatus. ff. l.10. §. quòd si pater eius. l.16.§. si patroni. l.38.

De eo qui patroni hæreditatem omittit. ff. l.12.§.fin.

De nepote post mortem aui concepto. ff.l. 47.§.Paulus.

De filio qui est in adoptiua familia. ff. l. 39.

De liberis uulgò quęsitis.ff.l.18.

De eo qui subiectus dicitur.ff.l.42.§. planè quod ad.

De eo cui assignatus est libertus,eiusq; liberis & aliis,uide s.cap.11.membr.5.uersi. de liberis patroni.

De filio patroni, & nepote ex altero filio.ff. l.23.§.si libertus.

De parentibus patroni. Inst. lib.3. tt.10. §. sexto.§.cumq; antea.

De iis qui ex transuerso gradu ueninnt usque ad quintum gradum. Inst. §. multis aliis.

De filiofamilias manumittente, & patre eius.ff.l.3.§. si quis filiusfam. l.22.

De eo qui ex causa fideicommissi manumisit.ff.l.29.tt.16.l.3.in prin. C.tt.13. l. 1. ff.lib.40.tt.5.l.33.in prin.

De eo qui seruum ea lege emit,ut manumittat.ff.lib.38.tt.16.l.3. §. is planè.

De marito qui seruum dotalem manumisit. ff.lib.38.tt. 16.l.3.§.& si dotalem.

De eo qui primò, & eo qui secundò seruum in seruitutem reuocatum manumisit. ff. l. 32.

¶ 4 *Quid & quantum competat.*

Vide j.cap.prox.membr.3.

¶ 5 *Adfinia remedia.*

De electione patrono danda, utrum successionē, an ea quę libertatis causa imposita sunt,petere uelit. ff. lib.37.tt.14.l.19.

DE CONTRA TABVLAS BOnorum possessione patroni. Cap.XV.

1 *Causæ ex quibus datur.*

Si libertus testamento facto patronum pręteriit.Inst.li.3.tt.8.in prin.§.qua de causa.§.si uerò testamentum.

DISTINGVITVR:

Si patronum ex aliqua parte hæredem instituit.ff.lib.37.tt.14.l.21.§. 1. usque ad §.naturales.li.38.tt.2.l.2.§.sed si pronus.l.3.§.toties. usq; ad §.fi.l.5.l.19. l.20. in prin.l.41.l.43.l.44.l.45.l.50.§.si pronus.

Si filius uel seruus patroni sit institutus. ff. lib.38 tt.2.l.6 §.1.l.42.§.fi.l.50.in prin.

Si hęres institutus rogatus sit filio patroni hęreditatē restituere ff.li.38.tt.2.l.4.§.fi.

Si legatum sit patrono.ff.lib.38. tt.2.l.3.§. si debita.l.44.§.patronus.

Si secundum tabulas bonorum possessionē uel legatum agnouit patronus. ff. lib.38. tt.2.l.6.§.fi.l.7.l.8. in princ. usque ad §. si seruo.§.fi.l.31.l.46.l.50.in princ. §.si patronus.§. fi.

Si mortis causa donationem agnouit. ff. lib. 38.tt.2.l.8.§.sed etsi mortis.

Si seruo uel filio suo relictum agnouit.ff.li. 38 tt.2.l.8.§.si seruo.l.50.in princ.

Si debitam portionem accepit patronus: sub distinguitur.Si in ea sit grauatus.ff.li.38. tt.2.l.41.l.44.in prin.l.45.

Si liberos reliquerit libertus.Inst.li.3.tt.8. §.prodesse.§.si uerò testm̃.ff.li.37.tt.14. l.21.§.naturales.§.fin.lib.38. tt.2. l.6.in prin.§.si filius.l.20.§.si libertinus.§.si libertus.§.fi.l 38.§.fi.l.42.§.cum filius.

Si libertus non fuit soluendo. ff. lib. 38. tt. 2. l.26.

Si seruus suis numis emptus & manumissus sit.C.tt.4 l. 1.

Si quis numos acceperit, ut manumittat. ff. lib 38.tt.2.l.3.§. si quis numos.

Si ita emit ut manumittat.ff. lib.38.tt.2.l.3. §.sed si hac.

Si ius aureorum annulorum impetrauit libertis.ff.lib.38.tt.2.l.3.in prin.lib.40.tt. 10. l.5.

Si natalibus sit restitutus libertus.ff.lib.38. tt.2.l.3.in prin.lib.40.tt.11.l.2.§.fi.

Si à principe liberā testamēti factionē impetrauit

trauit libertus.ff.lib.38. tt.2.l.3.in prin.
Si patroni filius liberto talem epistolam mi sit: Ob merita tua concedo tibi liberam testamenti factioné. ff.lib.38. tt.2.l.47. §.patroni.
Si libertus apud hostes decesserit. ff. li.38. tt.2.l.4.§.1.
Si patronus uel libertus deportatus sit.ff. lib.38.tt.2.l.4.§.si deportatus.
Si patronus apud hostes sit. ff. lib.38. tt. 2. l.4.§.si deportatus.
Si patronus sibi legatum in testamento liberti adscripsit, ueniamq; impetrauit.ff. lib.48.tt.10.l.6.§.fi.
Si patronus liberti necem non uindicat.ff. lib.38.tt.2.l.37.§.fin.
Si patronus libertatis causa imposita exegit, uel liberto re uendidit.ff.lib.38.tt.2. l.37.tt.1.l.32.
Si patronus falsum dixit testamentum, nec obtinuit.ff.lib.38.tt.2.l.19.

¶ *II. Quibus competat?*

Vide s.c.prox.membr.3.

¶ *III. Quid & quantum ueniat in hãc bonor.poss.patroni, & quæ sit debita patroni portio?*

Si intestatus fine liberis decesserit libertus, patronus in omnia bona succedit. Instit. lib.3.tt.8.in prin. §. sin autem intestati. §.sin autem fine.
Si autem testatus succedit, debita patroni portio est tertia pars bonorum liberti. Inst. lib.3.tt.8.in prin.§.qua de causa. §. postea uerò. §.si testamentum.
Liberi patronorum utrum in stirpes an in capita succedãt. Inst. lib.3.tt.8.§.multis aliis.uers.& in capita.
Si unus patronus unum filium, alter duos reliquerit, uiriles partes fiunt. ff.lib.38. tt.2.l.23.§.fi.
Si uni liberorum assignatus sit libertus.ff. lib.38.tt.4.l.1.§.fi sit ex uno.l.2.
Si duo uel tres sint patroni, quorum unus bonorum possessionem omittit, quãta sit reliquorum portio.ff.lib.38.tt.2.l.21.l. 24.tt.5.l.4.

¶ *Quæ in bona liberti, ex quibus patrono portio debetur, sint connumeranda?*

De bonis quæ mortis tempore libertus habuit.ff.li.38.tt.2.l.3.§.fin.
De bonis quæ post mortem hæreditati accedunt.ff.li.38.tt.2.l.44.§.si ex bonis.
De usufructu à liberto legato. ff.lib.38. tt. 2.l.35.
De bonis quæ in castris quæsiuit libertus. ff.lib.38.tt.2.l.3.§. patronus. C.lib.3.tt. 28.l.37.§.hoc nihilominus.
De bonis in fraudem patroni alienatis. ff. lib.38.tt.2.l.3.§.fin.uide s.c.prox.

¶ *Quæ in debitã patroni portioné imputantur.*

De legatis & fideicommissis.ff.lib.38. tt.2. l.3.§.si debita.
De mortis cã donatis.ff.lib.38 tt.2.l.3.§.si debita uers. sed & mortis. l.8.§. sed etsi mortis.
De donatis ei à liberto inter uiuos. ff.li.38. tt.2.l.3.§.sed etsi nõ. l.8.§.sed etsi mortis.
De eo quod conditionis implendæ causa patrono datum est.ff.lib.38.tt.2.l.3.§. fi.l. 8.§.quare dicitur.
De reliquis, uide paulò superius.uers.si patronum ex aliqua, cum sequentib. c.eod.

¶ *IIII. Ex quorum partibus debita portio sit detrahenda.*

ff.li.38.tt.2.l.10.in prin.l.16.§. fi.l. 20. §.libertus.l.34.l.42.§.Papinianus.l.43.

¶ *V. Quando competat?*

Si hæreditas ex testamento nondum sit adita.ff.lib.38.tt 2.l.3.§.ut patronus. l.42. §.Papinianus.

¶ *VI. Euentus.*

Quandiu patronus contra tabulas bonorũ possessionem petere potest, debitoribus contra hæredes datur exceptio. ff.li.38. tt.2.l.25.
Patronus cõtra tabulas bonorum possessionem petens, ab omni liberti iudicio repellitur.ff.lib.38.tt.2.l.16.§.si quis bonorum. usque ad §.ei qui.

¶ *VII. Adfinia remedia.*

Vide legitimi bonorum possessio. Inst.lib. 3.tt.10.§. cumq; antea. ff.lib.38. tt.2.l. 23.in prin.l.42.§.fi.tt.7.l.1.§.fi.
De supplẽdo eo qđ debitæ parti deest.Inst. lib.3.tt.8.§. si uerò testm̃.uers.uel quod deest.ff.lib.37.tt.14.l.21.§.1.

DE ACTIONE FAVIANA ET Caluisiana.ff.lib.3.tt.5. Cap.XVI.

¶ *I. Genus.*

In per-

In personam actio est, non in rem. l. 1. §. hæc actio.
Rei habet persecutionem. l. 3. §. 1.
Hæreditaria non est. l. 1. §. hæc actio.

¶ *II. Causa ex qua datur.*

Si libertus quid in fraudem patroni quo minus debita pars ad eum perueniret, alienauit. l. 1. in prin. C. tt. 5. l. 1. in prin.

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie seu alienationis.*

Omne quod in fraudem patroni gestum est, reuocatur. l. 1. §. omne.
Si non adquisiuit cum posset. l. 1. §. utrum autem. usque ad §. at si transegit.
Si diem actionis abire passus est. l. 1. §. quod si uoluit obtinere.
Si transegit. l. 1. §. at si transegit.
Si filiam dotauit. l. 1. §. sed si libertus.
Si mutuum dedit filiofamiliàs. l. 6. l. 7. l. 8.
Si mutuum acceperit. l. 1. §. si mutuam.
Si stipulanti promisit. l. 1. §. si mutuam.
Si fideiussit, uel rem suam pro alio pignori dedit, uel mādator extitit. l. 1. §. si fideiussit.

2 *Ex causa alienationis.*

Si non mortis causa alienauit. l. 1. §. 1.
Si sine dolo malo. l. 1. §. 1.
Si in fraudē defuncti patroni, non filij eius alienauit. l. 1. §. si libertus.
Si adrogato qd in fraudem impuberis adrogati alienauit. l. 13.
Si filius emancipatus quid in fraudem emācipatis patris alienauit. ff. li. 37. tt. 12. l. 2.

3 *Ex persona eius cui alienauit.*

Si filio suo alienauit, uel legauit. l. 1. §. quod autem mortis.
Si bene merentibus amicis donauit. l. 9.
Si patrono qui potuit contra tabul. bonor. possessionem petere. l. 1. §. aduersus.
Si filiofamiliàs mutuum dedit. l. 6. l. 7. l. 8.
Si is cui alienatum est, dolo caret, nec sciuit in fraudem patroni fieri. l. 1. §. dolum.

4 *Ex re alienata.*

Quodcunque alienatū est. l. 4. in prin.

5 *Ex reliquis contingentibus.*

Si res iusto precio uendita sit. l. 1. §. & aliàs uideamus.
Si patronus consensit, uel ratum habuit. l. 11. C. tt. 5. l. 2.
Si hæreditatem liberti ex testamēto adiuit patronus. l. 3. in prin. §. patronum.
Si ab intestato patronus liberto succedit. l. 3. §. si intestatus.
Si debita portio patrono sit relicta. l. 3. §. si.
Si res alienata perijt, uel usucapta sit. l. 10.

¶ *III. Quibus datur?*

De successoribus. l. 1. §. hæc actio.

¶ *IIII. Aduersus quos datur?*

In personam est, nō in rem. l. 1. §. hæc actio.
De pluribus quibus alienatum est. l. 1. §. si pluribus.
De eo cui res uendita est, & cui precium libertus donauit. l. 1. §. sed si rem quidem. §. sed si fortè.
De eo à quo mutuū accepit, & eo cui dono dedit libertus. l. 1. §. si mutuam.
De eo qui accepit, & eo cuius iussu ei datū est. l. 5. l. 12.
De creditore apud quē libertus intercessit, & debitore pro quo. l. 1. §. si fideiussit.
De domino & patre eius cui alienatum est. l. 1. §. si seruo.
De ipso seruo manumisso. l. 1. §. si cum seruo.
De successoribus. l. 1. §. hæc actio.

¶ *V. Quid veniat in hanc actionem?*

Quatenus legitima pars deminuta est. C. tt. 5. l. 1.
Si res uendita sit defertur conditio emptori, utrum malit rem emptam iusto precio habere, an recepto precio à re discedere. l. 1. §. si quis in fraudem. §. sed si fortè.
Si emit libertus in fraudem patroni. l. 1. §. sed si emerit.
Si permutata, locata, uel conducta res sit in fraudem patroni. l. 1. §. & in permut.
Si plures agant quantum quisq; reuocabit. l. 3. §. si plures. l. 4.
Si pluribus sit alienatum, quātum à quoq; reuocandū. l. 1. §. si plurib. §. quāuis autē.
De fructibus. l. 1. §. fin. l. 2. lib. 22. tt. 1. l. 38. in Fauiana.
De in litem iurando.
Si pater uel dominus eius cui alienatū est, cōueniatur, quātū ueniat? l. 1. §. si seruo.

¶ *VI. Quandiu competat.*

Perpetua est. l. 3. §. 1.
Si dominus eius cui alienatum est cōueniatur, itra annum à morte uel manumissione uel alienatione serui agendum est. l. 1. §. si cum seruo.

Euentus.

¶ VII. *Euentus.*

De precio emptori restituendo, uide paulò superius, uerf. si res uendita fit.

¶ VIII. *Adfine remedium.*

Si libertus in fraudem legis alienauit, quo minor centenario esset, ipso iure non ualet alienatio. ff. lib. 37. tt. 14. l. 16.

DE AMITTENDO IVREPAtronatus. Cap. XVII.

¶ 1 *Causæ ex quibus amittitur ius patronatus.*

Si patronus iureiurando adegit libertum ne uxorem ducat, uel libertam ne nubat, liberosve tollat. ff. lib. 37. tt. 14. l. 6. in prin. §. quamuis, usque ad fi. legis. l. 15. lib. 40, tt. 9. l. 31. l. 32. in princ. lib. 38. tt. 16. l. 3. fi quis libertum.

Si mercedem operarum stipulatus est, uel capit patronus. ff. lib. 37. tt. 14. l. 6. §. 1. lib. 38. tt. 1. l. 25. lib. 40. tt. 9. l. 32. §. non prohibentur. usq; ad fi. legis. C. tt. 3. l. 6.

Si cum tutor testamento datus esset, ancillamq; sibi legatam ex causa fideicommiss fi manumisisset, se à tutela excusauit. ff. lib. 37. tt. 14. l. 3.

Si patronus ius patronatus remiserit. C. tt. 4. l. 3.

Si patronus in nuptias uel consortiũ liberti libertæ ve cõsensit. C. tt. 3. l. 11. tt. 4. l. 2

Si patronus libertum non aluit. ff. lib. 25. tt. 3. l. 6. in prin. lib. 38. tt. 2. l. 33.

Si patronus publico iudicio sit damnatus. ff. lib. 37. tt. 14. l. 4.

Si patronus uel libertus deportatus, uel in metallum datus fit. ff. lib. 37. tt. 14. l. 21. in princ.

Si libertus adrogatus fit. ff. lib. 38. tt. 2. l. 49.

De reliquis, uide paulò inferius cap. eo.

¶ 2 *Qui amittant ius patronatus.*

De liberis patroni. ff. lib. 37. tt. 14. l. 4. l. 15. l. 17.

¶ 3 *Causæ ex quibus libertus fit ingenuus.*

Si ingenuus pronunciatus fit. ff. lib. 1. tt. 5. l. 25. lib. 37. tt. 14. li. 1. l. 5. lib. 25. tt. 3. l. 5. §. folét. uer. nec tñ. C. lib. 17. tt. 14. l. 5.

Distinguitur: nisi per collusionẽ domini seruus, uel patroni libertus ingenuus fit pronunciatus: & de sententia ingenuitatis retractanda. ff. li. 40. tt. 16. C. lib. 7. tt. 20. lib. 6. tt. 1. l. 4. §. fi.

Si patronus libertum adoptauit. ff. lib. 1. tt. 5. l. 27.

Si patronus libertum cum filijs suis hæredem instituit. ff. lib. 37. tt. 14. l. 12.

De pactis. C. lib. 7. tt. 14. l. 8.

De iure aureorum annulorum, & restitutione naturalium sequitur.

¶ 4 *De iure aureorum annulorum.* ff. lib. 40. tt. 16. C. lib. 6. tt. 8.

1 Si libertus ius aureorum annulorum impetrauit, ut ingenuus habeatur. ff. l. 5. l. 6. C. l. 2.

DISTINGVITVR:

Si fœmina impetrauit. ff. l. 4.

Si inuito & ignorante patrono impetrauit. ff. l. 3.

Si sentẽtia pro ingenuitate dicta rescissa fit. ff. l. 1. §. fin. l. 2.

Si non impetrauit. Nouell. c. 78.

2 Reliqua iura aureorum annulorum. ff. l. 1. l. 2. l. 5. C. lib. 9. tt. 21. l. 1. §. tunc enim. Reliqua suis subiecta sunt locis.

¶ 5 *De natalibus restituendis.* ff. lib. 40. tt. 11. C. lib. 6. tt. 8.

Si libertus natalibus fit restitutus, ingenuus fit per omnia. ff. l. 2. l. 3. l. 5. C. l. 2. §. fi.

DISTINGVITVR.

Si patronus restitutioni non consenserit, ff. l. 2. §. fi. l. 5. in prin.

Si filius patroni non consenserit. ff. l. 4.

Si ordo decurionum restituit. C. l. 1.

Si princeps non restituit. Nouell. c. 78.

Si fœmina restituta fit. ff. tt. 10. l. 4.

Si ex ancilla natus, restitutus fit. ff. l. 1. l. 2.

DE CAVSA SI LIBERTVS SE ingenuum dicat. ff. lib. 40. tt. 14. C. l. 7. tt. 14. Ca. XVIII.

¶ 1 *Causæ ex quibus datur.*

Si manumissus se ingenuum dicat. C. l. 1. in princ.

DISTINGVITVR.

Siue operæ petantur, siue obsequium desideretur, &c. ff. l. 6.

Si alimenta petantur. ff. lib. 25. tt. 3. l. 5. §. solent.

Si

Si pronunciatum sit, eum teneri patronum alere.ff.lib.25.tt.3.l.5.§.solent.
Si libertum quidem se confiteatur, sed non actoris.ff.l.6.§.sed & quoties.

¶ 2 *Vter sit actor in hoc iudicio.*

Qui patronum se dicit.ff.l.6.§.fin.

¶ 3 *De probatione ingenuitatis.*

C.l.7.lib.4.tt.19.l.10.l.17.tt.20.l.1.ff.lib.25.tt.3.l.5.§.solent.uers.nec tamen.lib.40.tt.12.l.39.in prin.

¶ 4 *Quandiu competat.*

Intra quinquenium ab eo tẽpore quo quis manumissus est.ff.l.2.§.qui se, usque ad fin.legis.l.4.tt.16.l.2.§.quinquẽnium.

¶ 5 *Euentus.*

De restituendis reb. quas ingenuus pronunciatus, ab eo à quo manumissus est, habet.ff.l.3.C.l.1.

Nati lite pendente ex ea quæ ingenua pronunciata est, ingenui sunt.C.l.3.

Pœna liberti ingenuũ se dicentis, nec probantis.C.l.13.lib.9.tt.21.l.1.

De collusione domini uel patroni, & de ingenuitatis sententia retractanda, uide supra cap. prox. uers. si ingenuus pronunciatus sit, &c.

¶ 6 *Adfine remedium.*

Actio ex l.diffamari.C.l.5.

FINIS LIBRI QVINTI.

DE TVTELA ET CVRA.

LIBER SEXTVS.

Inst.lib.1.tt.13.cum sequentib.ff.lib.26.& lib.27.C.lib.5.tt.28.cum seq.

DESCRIPTIO TVTELAE ET curæ, tutorum & curatorum. Cap. I.

¶ 1 *Definitio tutelæ & tutorum.*

Inst.tt.13.§.1.ff.lib.26.tt.1.l.1.in prin.

¶ 2 *Quo iure subsistat.*

Iure ciuili, uide supra definitionem Iure naturali cõueniẽs est.Inst.tt.20.§.pen.

¶ 3. *Genus.*

Virile officium est, nec hæreditario iure ad alium transit.ff.lib.26.tt.1.l.16.l.18.

Publicũ munus est.Inst.tt.25.in prin. uers. Nam & tutel. Reipub. munus non est. ff. lib.27.tt.1.l.6.§ gentium.

¶ 4. *Differẽtia tutorum & curatorum.*

In paucis differũt curatores à tutoribus. ff. lib.27.tt.1.l.13.in prin.

Differentia inter curatorem bonorum, uentris, adulti, furiosi & prodigi.ff.lib.26.tt.7.l.47.

¶ 5. *Causæ tutelæ & tutorũ efficientes.*

Dantur tutores aut testamento, aut à legibus, aut à magistratu: de quibus singulis causis, uide ĩ.cap.prox.

¶ 6. *Causæ tutelæ & tutorum corrumpentes, et modi quibus tutela finitur, sunt, excusatio à tutela, postulatio, & remotio suspecti, &c.*

De quibus uide ĩ.cap.5.cum seq.

¶ 7. *Effectus tutelæ & administrationis tutorum.*

Tutor domini loco est.lib.26.tt.7.l.26.lib.47.tt.2.l.58.§.si tutelam.

Quod tutor uel curator gessit, ratum est. ff. li.26.tt.7.l.11.§.quæ bona.C. li.2.tt.41.l.4.uide insuper ĩ.cap.11.li.eod.

Agnoscere nomina quæ tutor fecit, pupillus cogitur.ff.lib.26.tt.7.l.15.l.42.in pr.l 46.§.Lucius.C.tt.37.l 24.uide ĩsuper ĩ.cap.9.memb.9.de credendis pecunijs.

Ex conttactu tutoris actio datur pupillo.ff. li.26.tt.9.l.2.C.tt.39.l.2.l.4.l.5.

Et contrà ex contractu tutoris actio datur in pupillum.ff.lib.26.tt.9.l.5.§.fin.C.tt.37.l.26.§. inuenimus.tt.38.l.1.l.3. Distinguitur. ff. lib.26. tt.9.l.1.l.3.4.5.§. fin.l.9.tt.7.l.47. lib.3.tt.5.l.30.§. tutoris.C.lib.2.tt.25.l.4.

Agente tutore actio iudicati datur pupillo. ff.lib.26.tt.7.l.2.in prin.tt.9.l.6.

Et condemnato tutore, iudicati actio datur in pupillum. ff.lib.26.tt.7.l.2.in prin.tt.9.l.7.C.tt.39.l.1. Distinguitur.ff.lib.26 tt.7.l.2.l.38.§.aduersus.tt.9.l.5.in prin. C.lib.2.tt.41.l.4.

Tutori nullum fit præiudiciũ circa res suas C.tt.37.l.26.

Tutoris & curatoris bona pupillo & adulto pignori sunt obligata.ff. lib.26.tt.7.l.41.l.43.§.fi.lib.27.tt.3.l.22.l.25.tt.8.l.1.§ priuilegium.tt.10.l.15.lib.42.tt 6.l.4.cum sequentib.usque ad l.9.§.1.C.tt.37.l.20.tt.70.l.7.§.& si quidem. Nouell.c.118.§.sed si multi. C. lib. 1.tt.4.l.20.§.1.uers.& inuentario.§.fi.

Potest tamen nihilominus tutor & curator res suas alienare,deq; illis testari.C.lib.4.tt.53.l.1.lib.5.tt.37.l.17.

Vectigalia tutores códucere nō pſſt.C.tt.41.

¶ *VIII. Officia tutorum & curatorū.*

Vide infra c.8.cum sequentib.lib.eod.

¶ *IX. De actionibus quae ex administratione tutelae competunt.*

Vide ĩ.c.14.cum sequentib.

DE TESTAMENTARIA TVtela.Inst.tt.13.& tt.14.ff.lib 26.tt.2. C.tt.28. Cap. II.

Incipit hic locus de causis tutelae & tutorũ efficientib.

¶ *I An testamento utiliter tutor detur?* Inst.tt.13.§.permissum.ff.l.1.in prin.

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona dantis testamento tutorem.*

De matre & auia pupilli. ff.l.4.tt.3.l.1.in prin.l.2.l.11.C.l.4.tt.29.l.1.

De patrono.ff.l.28.§.fi.tt.3.l.3.in prin.l.4.

De patrona.C.l.1.

De patruo.ff.tt.3.l.5.

De extraneo ff.tt.3.l.1.in prin.l.4. lib.27.tt.1.l.32.in prin.

2 *Ex persona dati tutoris.*

De quolibet.ff.l.20. (autem.

De incerto tutore.Inst.lib.2.tt.20.§. tutor

De filiofamilias.Inst.tt.14.in prin.

De seruo. Inst.tt.14. in prin. §. seruus.ff.l.10.§.seruus.l.22.l.28.§.uerbis.C.l.5.

De minore uigintiquinq; annis.Inst. tt.14.§.furiosus.

De furioso.Inst.tt.14.§.furiosus.ff.l.10.§.si furiosus.

De matre pupilli.ff.l.26.in prin.

De haerede scripto. ff.l.7.

De eo cum quo est testamenti factio.ff.l.21

De extero qui non est eiusdem loci.ff.l.32.in prin.

De praetore & proconsule.ff.l.20.

Si curator testamento datus sit,uide paulò inferius,uers.si adulto curator.

3 *Ex persona eius cui testamento tutor datus est.*

Si incertae personae tutor datus sit, puta illi aut illi,utrius tutor esse uolet ff.l.23.

Si filio exhaeredato uel praeterito. ff.l.4.l.26.§.fin.

Si liberis qui non sunt in potestate sua, dedit.Inst.tt.13.§. permissum.§. fin. ff.l.1. in prin.

Si posthumis.Inst.tt.13.§.cum autem.

Si filio naturali.ff.tt.3.l.7.in pr.C.tt.29.l.4

Si nepoti.ff.l.10.§.qui filium.

Si nepoti qui post mortem testatoris in potestatem patris recasurus est. Inst. tt.13.§ permissum.ff.l.1.§.fi.l.2.

Si adulto curatorem dedit.Inst.tt.23.§. dātur.ff.tt.3.l.1.§.aut si dixerit.§.fi.l.2.§.fi.lib.27.tt.10.l.16. C.l.7.tt.70.l.7.§.& si quidem parens.lib.1.tt.4.l.20.§.1.

Si liberto & extraneo tutorem dedit, uide ĩ.uers.de extraneo.cap.eod.

4 *Ex re & causa ad quam testamento tutor datus est.*

Certarum rerum uel causarum tutor testamento dari nequit.Inst.tt.14.§.certae.ff.l.12.cum tribus ll.sequentib.

Si rei Italicae uel Africanę detur. ff.l.15.tt.5.l.27.

Si curator testamento datus sit,uide paulò superius,uers.si adult.

5 *Ex instrumento in quo tutor datus est.*

Si in testamento iniusto & imperfecto. ff.tt.3.l.3.C.tt.29.l.2.

Si codicillis datus est.ff.l.3.tt.3.l.1.§.aut si dixerit.

Si epistola datus est.C.tt.29.l.1.

6 *Ex modo quo datus est.*

Si non iure datus sit.ff.l.3.uide ĩ.de confirman.tutor.c.eod.

Si ex certo tempore, & ad certum tempus datus sit. ff. l.8. §. tutorem.l.33.Inst.tt.14.§.ad certum.

Si post mortem haeredis datus sit.ff.l.7.

Si sub códitione datus sit. Inst. tt.14. §. ad certũ.ff.l.8.§.tutoré.li.35.tt.1.l.75.§.fi.ff.lib.50.tt.17.l.77.

Si sub códitione, Si uolet,datus sit.ff.l.23.

Ex

7 *Ex tempore quo datus est.*

Ante hæredis institutioně dari potest. Inst. tt.14.§.ad certum.

8 *Ex consequentibus.*

Si condito defecerit.ff.l.8.in prin.§. in tutoris.l 33.

Si postea tutor esse uetetur, uel alius tutor à testatore sit datus.ff.l.8.in prin. l.34.tt.3.l.10.§.fin.C.l.2.

Si nepos, cui tutor datus est, in patris potestatem mortuo testatore recidat, uide ſ. uerſ.si nepoti qui post morem.

Si testamentum rumpatur.ff.l.31.

Si testamentum inofficiosum uel falsum dicatur, & ab intestato locus fit. ff. l. 26. §. fin.l.27.in prin. §.fin. lib.34.tt.9. l.5.§. ei qui tutor.

Si hæredes ex testamento hæreditatem non adierint.ff.l.7.l.9.l.10.in prin.

9 *Ex reliquis contingentibus.*

Si Græcis uerbis tutor datus fit.C.l.8.

Si tutor seipsum sua manu tutorě scripsit. ff.l.29.lib.48.tt.10.l.18.§.qui se.

¶ *II. Qui ex testamento tutores sint?*

Si diuersis scripturis diuersi dati sint.ff.l. 10 §.in tutelis.

Si Titio tutore dato, duo sint eiusdem nominis.ff.l.30.

De ijs qui satis offerunt, et ijs qui non satis offerunt, uide infrà cap.9.uerſ. de uni cō mitenda, &c.

¶ *III. Quorum tutores sint?*

Si filijs uel filiabus tutores dati sunt. Inst. tt.14.§.si quis filiab.ff.l.5.l.6.l.16.in pr. usq; ad §.fin.

Si liberis uel posthumis dati sint.Inst.tt.14. §.fin.ff.l.6.l.16.§ si quis liberis.

Si filio dederit is qui plures habet filios. ff. l.16.in prin.

¶ *IIII. Euentus.*

Tutores testamento dati, à testatore, nō ab hærede proficiscuntur. ff.l.7.

Seruus tutor datus liber fit. ff. l.10. §.fin. l. 2.§.fin.Inst.tt.14.in prin.

Non coguntur satisdare tutores testamento dati, uide ī.cap.8.

¶ *V. De confirmando eo qui testamento inutiliter tutor uel curator datus est.*

ff.lib.26.tt.3.C.tt.29.

1 *Causæ ex quibus tutor confirmandus.*

Si testamento inutiliter tutor datus est, confirmandus est à prætore.ff.l.1.l.3.C.l.2. Distinctiones uide.ſ.membr.ī.c.eod.

2 *A quibus confirmandus?*

De consulari potestate, prætore & proconsule.ff.l.1.§.quod def.l.2.

3 *Modus confirmandi, & antecedentia.*

De inquisitione ante confirmationem faciě da de eo, an sint idonei.ff.l.5.

CAVSAE EX QVIBVS *inquirendum.*

Si ex inutili datione confirmādus tutor est, uel curator, uel aliàs de nouo dandus est.

DISTINGVITVR.

Si pater inutiliter dedit tutorem.ff.l.1.§.& si quidem.l.6.l.7.in prin.tt.2. l.4.

Si mater dedit.ff.l.2.tt 2.l.4.tt.6.l.5.§. fin.

Si alius dedit.ff.l.1.§. etsi quidě pater. l.4.

Si senator tutor datus sit.ff.tt.5.l.18.

Quid inquirendum, & quo modo?

ff.l.1.§.etsi quidem pater.l.5.l.7.l.8.l.9. l.10.tt.5.l.21.§.cum reliquis.

4 *Euentus confirmationis.*

Perinde ac si testamento tutor datus sit, tutor est: hoc est, ut satisdatio ei remittatur.ff.l.3.l.5.tt.19. §.hoc edictum.

DE LEGITIMA TVTELA.

Inst.tt.15.ff.lib.26.tt.4.C.tt.30.
Cap. III.

¶ 1 *Quo iure subsistat legitima tutela?*

Inst.in prin.tt.17.in prin.ff.l.1. in prin.l.3. in prin.l.5.in prin.

¶ 2 *Ratio legitimæ tutelæ.*

ff.l.1.in prin.

¶ 3 *Causæ ex quibus competit legitima tutela.*

Si tutor testamento datus non sit: uel parěs intestatus decesserit.Inst.in prin.§. quod autem lex.ff.l.6.

Quandiu testamentaria tutela speratur, legitima cessat.ff.tt.2.l.11.in prin.

Si tutor testamento datus sit sub conditione.ff.tt.2.l.11.in prin.

Si tutor testamento datus antè, uel postquā ad eū tutela deuoluta est, excusatus sit, uel remotus, uel mortuus, uel in ciuitate esse desijt. Inst.§.quod autem.ff.l.6.tt. 2.l.11.

Si fra

Si frater pupilli cũ simul testaměto tutor datus est, suæ ætatis sit factus. C. tt.28.l.5.

¶ 4 *Quibus competat legitima tutela?*

De adgnatis. Inst. in prin. ff. l.1. in prin. l.6. l.7. C. l.7.

De cognatis. C. l.1. lib.6. tt.57. l.15. §. quas autem personas. Nouel. c.118. §. enimuero ex his, usque ad §. hæc autem omnia.

De parentibus. Inst. tt.18. ff. l.3. §. fi.

De liberis parentum: hoc est, de fiduciariis tutoribus. Inst. tt.19. ff. l.4.

De patronis, horumq; liberis. Inst. tt.17. tt.19. §. at qui. ff. l.1. in princ.

DISTINGVITVR:

Si duo uel plures sint patroni. ff. l.3. §. si duo, usque ad §. quæri.

Si patronus apud hostes sit. ff. l.1. §. si apud.

Si ex causa fideicommissi manumisit. ff. l.3. in princ.

Si ita emit ut manumitteret. ff. l.3. in princ.

De liberis patroni separatim. ff. l.3. §. si duo usque ad §. fi.

DISTINCTIONES GENERALES, *an & quibus competat?*

Si pupilla fœmina sit. C. l.3.

Si remotioris gradus adgnatus sit. Inst. tt.16. §. fin. ff. l.9.

Si frater pupilli sit, & alterius fratris filius. ff. l.8.

Si plures eiusdem gradus sint. Inst. tt.16. §. fi. ff. l.19. Nouel. c.118. §. sed si multi.

De iis ad quos hæreditas peruenit, uel non. Inst. tt.17. §. cum & adgnatos. §. fi. l.1. in princ. usq; ad §. si apud. §. interdum. lib. 50. tt.17. l.73.

De capite deminutis. Inst. §. fi. tt.16. C. l.2. ff. l.5. §. fi. tt.7. l.10.

De emancipatis adgnatis. C. l.4. tt.70. l.5.

De eo qui inhabilis est. ff. lib.27. tt.10. l.13

De muto & surdo. ff. l.10. §. fi. l.11.

De iis qui sunt imperfectæ ætatis. Inst. tt.19. §. fin.

De fœminis. Inst. tt.17. §. fi. ff. l.3. §. si plures.

De inferioribus gradu, si proximior decesserit, uel capite sit deminutus uel excusatus, uel apud hostes, uel fœmina. ff. l.1. §. si apud. l.3. §. quæri potest. §. non autem. l.10.

DE TVTORE ET CVRATORE petendo. item de Attiliano tutore, & eo qui à magistratu datur. Cap. IIII.

¶ *De petendo tutore & curatore.* ff. lib.26. tt.6. C. tt.31.

1 *Qui tutorem pupillo, uel curatorem adulto petere possint?*

De ipso pupillo & minore. ff. tt.1. l.2. l.3. §. si pupillus. C. tt.31. l.1. l.6.

De alio curatorẽ minori petente. ff. l.2. §. fi.

De matre minoris, an ei curatorem petere possit. ff. l.1. l.2. §. fi.

De cognatis, adfinibus, & amicis parentum pupilli. ff. l.2. in prin. C. tt.31. l.10. tt.37 l.28. §. ne autem tales.

De educatoribus pupilli. ff. l.2. in prin.

De amita pupilli. C. l.5.

De eo qui inutiliter tutor datus est. ff. tt.7. l.38. §. qui se negat.

De eo qui tutor fuit, an curatorem petere possit? C. l.7.

De aduersario pupilli agente. ff. l.2. §. etsi quidem aliquis. tt.1. l.3. §. si pupillus. C. l.1. l.4. tt.17. l.28. §. ne autem tales.

2 *Qui tutores pupillo, uel curatores adulto petere teneantur?*

De ipso pupillo & minore. ff. tt.1. l.2. uide paulò superius.

De matre, & pœna matris non petentis, uel non rectè petentis tutores filiis. ff. l.1. l.2. in prin. usque ad §. si quidem aliquis. l.5. C. l.6. l.8. l.9. l.11. tt.34. l.6. uide infra per Methodum de hęreditatibus, &c. lib. 2. cap.5. memb. si liberis tutores.

De filio patris mente capti. C. tt.70. l.3.

De libertis. ff. l.2. in prin. C. l.2.

De iis qui à tutela sunt excusati. ff. l.3.

De iis qui tutores fuerunt, ut finita tutela curatores minoribus petant, uide ĩ. c.13. uers. pupillum. lib. eod.

¶ *De dando tutore & curatore à magistratu: item de adiungendo & substituendo.* Inst. tt.20 ff. lib.26. tt.5.

¶ 1 *Quo iure à magistratu dandi tutores?* Inst. in prin. §. sed ex his.

¶ 2 *Causæ ex quibus tutor uel curator dandus, adiungendus uel substituendus est.*

Si cui omnino nullus tutor sit. Inst. in prin.

Si ne

Si nemo ex testaméto, quo tutor datus est, hæres existat, vel hæreditas nondum sit adita.Inst.§.sed etsi.ff.tt.2.l. 10. in princ.

Si legitimus tutor inhabilis est.ff. lib.27.tt. 10.l.13.

Si tutor datus appellauit.ff l.2.lib.49. tt. 1. l.17.§.fin.

Si sub conditione vel ex die tutor datus est, pendente conditione uel die, alius dandus.Inst.§.sed etsi in.ff.tt.2.l.11.in prin.

Si tutor datus ad tempus vacationẽ habet. Inst.tt.23.§.penult.ff.lib.27.tt.1.l.10.§. qui primipilum.

Si minor vigintiquinque annis tutor datus sit.ff.lib.27.tt.1.l.10.§.si libertus.

Si tutor datus administrationi nõ sufficiat, solet ei curator adiungi. Inst.tt.23.§. itẽ si testamento.ff.tt.1.l.13.C.tt.36.l.3.

Si tutor morbo vel senio ætatis laboret. ff. tt.1.l.13,lib.27.tt.1.l.10.§.fin.

Si tutor furiosus sit factus.ff. lib.27. tt. 1.l. 10.§.fina.l.12.in princip.

Si tutor reipub.causa absit.Insti.tt.25. §.itẽ qui reipub.ff.tt.5.l.15.

Si tutor ad hostes missus sit,uel trãsfugerit. ff.tt.1.l.15.

Si tutor excusatus sit, uel remotus, uel defunctus,uel relegatus. C. tt.36.l.2. l.4. tt.31.l.3.tt.43.l.2.l.3. l.6.in prin. tt.70. l.7.§.penult.

Si lis moueatur testamento quo tutor datus est,an interim alius dandus sit. ff. tt.2. l. 26.§.fin.l.27.

Si inter tutorem & pupillum lis sit, dãdus ad illam litem curator est:item alia de curatore ad litẽ dato.Inst.tt.21. §. fin.ff.tt. 1.l.3.§.si pupillus.usque ad fi. leg.l.4.l. 5.tt.2 l.24 l.27.§.fi.C. tt.44. l. 1.l.2.l.5

De reliquis causis.ff. tt.2.l.29. tt.5.l.13. in prin.C.tt.34.l. 10.tt.62.l. 11.

De actore periculo absentis tutoris constituendo.Inst.tt.23.§ fin. ff. lib.26. tt.7. l. 23.C.tt.34.l.10.tt 61.

¶ 3 *Qui tutores dare possint?*

In urbe datur à prætore,& maiore parte tribunorum plebis:in prouincijs,à præsidibus.Inst.in prin. ff. l. 1. l.5.l.27. in prin. lib.27.tt. 10.l.5.

Romæ tutores dati qui intelligãtur? ff.lib. 27.tt. 1.l.45.§.Romæ.

De magistratu.Inst. §. sed hoc iure utimur. ff.l.3.l.24.li.27.tt.8.l.3.§.si quando. C. tt.34.l.6.

De magistratu eius loci unde pupillus originem ducit & eius ubi pupilli facultates sunt.C.tt.32.

De defensore ciuitatis,& religiosissimo antistite, nec non & alijs publicis personis.Inst.§.nos autem.

De decurionibus.ff.l.19.in prin.

Decuriones unum ex se tutorem dare possunt.ff.l.19.tt.6.l.4.

Prætor seipsum tutorem dare non potest.ff. l.4.libro.1.tt. 14.l.4.

De priuato cui pręses mãdauit.ff. l.8.ĩ pri.

De furioso.ff.l.8.in prin.

Curator ab ijsdẽ magistratibus dãdus est, à qbus tutor.Inst.tt.23.§.dãtur.§. furiosi.

Quis furioso curatorem dabit? Inst. tt. 23. §.furiosi.C.tt.70.l.7.§.fin antẽ testamẽ. lib.1.tt.4.l.20.§.fin autem testam.

Quis illustribus & clarissimis personis tutores dabit? C.tt.33.l. 1.tt.70.l.7.§. fin autem testam.

De reliquis.ff.l.1.tt.3.l.6.§.tutoris.

¶ 4 *Qui tutores dari possunt.*

De eo qui superioris uel inferioris ordinis est quàm pupillus.ff.lib. 27. tt.1. l.13.§. scire.

De non consiliarijs,an consiliariorum filijs tutores dari possint? uel contrà.ff.tt.22.

De libertino ingenuo non dando tutore. ff. l.27.§.fin.lib.27.tt.1.l.1.§. dicendum.l. 44.in prin.C.tt.62.l.3.

De filio patri tutore dando.ff.l.12. in prin. li.27.tt.10.l.1.§.fin.l.2. uel matri. ff. li. 27.tt. 10.l.4.

De marito uxori curatore non dando. Inst. tt.25.§.penult.ff.li.27.tt. 10.l.14. C.tt. 34.l.2.tt.42.l.4.

Neq; sponso sponsæ.ff.lib.27.tt. 1.l.1. §.fi.

Neq; socero,nurui.C.tt.62.l.17.

De debitore & creditore pupilli.C.tt.62.l. 7.Nouel.c.72.in prin.usq; ad §.qa uero grauatẽ.c.94.in pr usq; ad §. quia uerò.

De extero qui non est eiusdem loci. ff. l. 3. l.24.tt.1.l. 10.lib.27 tt.1.l.1.§ dicendũ. l.13.§.fi.tt.8.l.1.§. si quando.C.tt.31.l.3 tt.34.l.5.

De seruo.C.tt.34.l.7.

De fu-

De furioso.ff.tt.1.l.11.l.17.
De surdo & muto.ff.tt.1.l.1.§.fi.l.17.
De cæco.C.tt.34.l.3.
De spadone.ff.lib.27.tt.1.l.15.in prin.
De minoribus 25.annis.Inst.tt.19.§. fin.tt. 25.§.item maior.C.tt.30.l.5.
De fœminis & matre pupilli.ff.tt.1.l.18. tt. 5.l.21.in prin.C.tt.35. Nouel.cap.94.§. quia uerò.usq; ad §.& iam inde.c.118.§. hæc autem dicimus.
De milite.Inst.tt.25.§.idem & in milite.C. tt.34.l.4.
De iis qui in legatione sunt. ff. tt.5. l.21.§. eos qui.
De eo qui à parente pupilli tutor esse prohibitus est.ff.l.21.§.sed etsi q.s.C.tt.47.
De iis qui seipsos uolunt ingerere. ff.tt.5.l. 21.§. fin.
De fideiussore tutoris.ff.tt.5.l.28.
De eo q testaméto inutiliter tutor datus est, an eidé curator dari possit? C.tt.29.l.3.
Qui illustribus & clarissimis tutores dandi sint? C.tt.33.
De absente.ff.l.5.
De curialibus.C.tt.33.l.2.
De patre pupilli hæredis scripti sub conditione hac: Si patris potestate fuerit solutus.ff.l.21.§.si mater.
De reliquis priuilegiatis,uide j. c.5.lib.eo.

¶ 5 *Quot tutores dari possunt?*

Plures tutores simul dari possũt.ff.tt.5.l.23

¶ 6 *Quibus tutores uel curatores dari possunt?*

De iis qui in ea causa sunt, ut suis rebus superesse non possint. Inst. tt.23. §. sed & mente captis.ff.l.12.i prin.li.27.tt.10.l.2
De furiosis & mente captis.Inst.tt.23.§.furiosi.ff.l.8.§.fi.tt. 1.l.3.in prin. lib.27.tt. 10.l. 1.l.6.C.tt.70.l. 1.
De furioso qui est in parentis sui potestate. C.tt.70.l.7. in prin.
De muto & surdo.ff.l.8.§.fi.tt.1.l.6.in prin. §.surdo.
De prodigis.Inst.tt.23.§. furiosi. ff.l.12. §. fi.li.27.tt.10.l.1.l.16.§.his. C.tt.70.l.1.
De ea quæ luxuriosè uiuit.ff.li.27. tt. 10.l. 15.in prin.
De uentre.ff.l.20.lib.27.tt.10. l.8.
De curatore bonis dando. ff.lib.27. tt.10.l. 3.l.5.l.9.
Puberi tutor dari non potest. ff.tt.5. l.26.
Nec impuberi curator dari potest.Inst.tt.23 in prin.§.interdum.ff.tt.5. l.11.l.13.§. fi puellæ.tt.8.l.29.tt.1.l.3.in prin.

DISTINGVITVR.

Si furiosus sit impubes.ff.tt. 1.l.3.in prin.reliquas distinctiones uide s.Causas ex quibus tutor dandus.
De eo qui de statu suo litigat.ff. tt.5.l.17. C.tt.34.l.1.
De eo cuius pater est in hostium potestate. ff.tt.1.l.6.§.ei cuius.
De absente, ignorante & inuito. Inst. tt.23. §.item inuiti.ff.l.5.l.6.
Habenti tutorem tutor dari non potest.ff.tt. 2.l.27.in prin.tt.5.l. 10.l.20. li.27. tt.1. l.21.§.fi.C.tt.28.l.2. tt.31.l.9. tt.39. l.9. l.10.tt.36.tt.62. l.2. uide insuper s. causas ex quibus tutor,&c.

¶ 7 *Ad quam causam tutor uel curator dandus, uel non.*

Ad certam causam curator dari potest. Inst. tt.23.§. item inutili.
De curatore ad dotem dando. ff. l.7.
De curatore ad adeundam hæreditatem dando.ff.l.9.
Certarum rerum uel causarum tutor testamento dari nequit,uide s.c.2.lib.eod.

¶ 8 *Quomodo dandi tutores?*

Ex certo tempore, & ad certum tempus dari possunt.ff.tt.2.l.8.§.tutorem.
Sub conditione dari an possunt. ff. tt.1. l.6. §.sub conditione.tt.2.l.8. §. tutorem.

¶ 9 *Quo tempore dandi?*

Omni die,etiam feriato,dari possunt.ff.l.8. §.dari.

¶ 10 *Officia dantis tutorem: item antecedentia & consequentia.*

De inquisitione facienda.Inst.§.sed hoc iure utimur.ff.li.27.tt.10.l.6. uide insuper s.cap.2. memb.5.
Si quoquo modo in petione tutoris erratum fuerit in facto, non ualet tutoris datio. ff.l.10.
Denunciando tutoribus datis absentibus intra dies triginta.ff.l.29.lib.27.tt.1.l.3.§. qui autem suprà.
De cautione exigenda, uide j.cap.8. & cap. 17. lib.eod.

DE EXCVSATIONIBVS TVtorum & curatorum. Inst.tt.25. ff. lib.27.tt.1.C.tt.62.

Cap. V.

Incipit hic locus de causis tutorum corrum pentibus, & modis quibus tutela finitur.

¶ 1 *Causa ex quibus excusatio competit.*

De numero liberorum. Inst. in prin.usq; ad §.item diuus.ff.l.2.§.remittit.usq; ad §. amplius.l.18.l.36.§.fin.l.37.l.45.§. si à prætore.C.tt.66.

De triplici tutela.Inst.§.item tria onera.ff. l.2.§.fi.l.3.l.4.l.5.l.6.in prin.l.14.§.fi. l.15.§. ratiocinatio.§.quandoq; & qui tres.§.item Vlpianus l.17.in prin.l.30. §.cum oriund l.31.l.43.C.tt.69.

Si minor fit uigintiquinque annis. Inst. §. item maior.ff.l.10.§.si libertus,uide insuper s.c.4.membr,4.uer. de minoribus.

Si maior sit septuaginta uel quinquaginta annis.Inst.§.item maior. ff.l.2. in princ. C.tt.68.

Si aduersa ualetudine laboret. Inst.§. item propter aduers. ff. l. 10. §.fi.l. 11.l.12.in prin.

Si cęcus,mutus,surdus, furiosus aut ualetudinarius sit.ff.l.40.C.l.9.tt.67.

Si literas nesciat, rusticus uel humilis sit. Inst.§.similiter.ff.l.6.§.fin.

Si pauper sit.Inst.§.sed & propter.ff.l.7.

Si tutelam gessit, ut curator eiusdem fiat, compelli non potest.Inst §.qui tutelam. ff.l.16.C.l.5.l.20.

Si periculo tutelę obnoxius sit,ut quia creauit tutorem,uel pro eo fideiussit, uel ob honorem tutor scriptus est.ff.l.15.§.si ciuitatis.l.40.§.fin.lib.26.tt.5.l.28.

Si litem non pupillo uel adulto habet.Inst. §.item propter litem. ff.l.6.§. amplius. l.20.l.21.in prin.C.l.16.

Si matrem pupilli cōuenire possit. C.l.19.

Si debitor uel creditor pupilli sit, uide s.c. 4.membr.4.

Si inimicitias cum patre pupillorum exercuit.Inst.§.inimicitiæ.ff.l.6.§. dat remissionem.

Si tutor nominatus sit, ut metu creationis iniuriam redimat.C.l.14.

Si propter inimicitias tutor testamento datus sit. Inst.§.item si propter.ff.l.6.§.dat remissionem.

Si patri pupillorum ignotus fuit. Inst. §. non esse autem.ff.l.15.§.qui dixerit.

Si res cū pupillo cōmunes habet. C.l.21.

Si status controuersiam à patre pupillorū passus est.inst.§.item is qui.

Si pupilli nomine actiones aduersus cognatos suos sibi sunt mouendæ.C.l.23.

Si pupillus alterius loci sit, uel res eius in alia prouincia sitæ.ff.l.10. §. & qui in testamento.l.12.§. fi.l. 17.§. Iliensibus. §. eos qui. l.19. l.21. §.licet datus sit.§. si l.42.l.46.§.fi.C.l.2.l.11.uide insuper s c.4.membr.4.uer.de extero.

Si nudam bonorum proprietatem habet pupillus.C.l.18.

Si potestatem aliquam habet tutor, uel in dignitate potius sit.Inst.§.& qui potestatem ff.l.15.§.scire oportet.l.17.§.is qui ædilit.l.23.

De præsidibus & ducibus ciuitatum. ff.l.6. §.gentium.

De ædilibus.ff.l.17.§.is qui ædilit.

De præfectis annonæ & uigilum.ff.l.41. in prin.

De executoribus tributorum.C.l.10.

De eo cui princeps alicuius rei curam iniunxit.ff.l.22.l.41.in prin.

De eo qui res fisci administrat.Inst.§. item diuus.ff.l.41.in prin.

De colono patrimoniali. C.tt.34. l.13. tt. 62.l.8.

De uiris clarissimis silentiariis.C.l.25.lib. 12.tt.16.l.5.§.ad hoc.

Si rationibus ciuitatis occupatus sit.ff.l.15. §.ratiocinatio.

Si uectigalia à ciuitate conduxit. ff.l.15.§. qui uectigalia.

De mensoribus frumentariis.ff.l.26.

Si in corporibus & collegiis sit,& ciuilium munerum immunitatem habeat. ff.l.15. §.qui accepit.l.17.§.eos qui.l.41.§. fin. l.46.in prin.

De inquilinis castrorum.ff.l.17.§.fi.

De nauiculariis.C.l.24.

De dominis nauium.ff.l.17.§.pen.

De librariis & calculatoribus.ff.l.15.§.neque librarios.

Si rei

Si reipub. causa absit. Inst.§.item qui reipub.ff.l.10.in prin.C.tt.64.
De comitibus eorũ qui reip. causa absunt. ff.l.41.§.eorum.
De militibus & ueteranis.Inst.§.idem & in milite.ff.l.8.l.9.l.10.in prin.l.23.§. fin. C.tt.34.l.4.tt.65.
De primipilariis.ff.l.8.§.fin.l.10.§. qui primipilum.
De grammaticis,rhetorib.medicis & sophisticis.Inst.§.item Romæ.ff.l.6.§. grammatici.usq; ad §.legum uerò docto.
De philosophis.ff.l.6.§.& quidem philosophos.usque ad §.legum uerò doct.
De legum doctoribus & iurisperitis.ff.l.6. §.legum uerò doct.l.30.in prin.
De geometris.ff.l.22.
De Iudæis.ff.l.15.§.iam autem &c.
De athletis.ff.l.6.§.Vlpianus quoque.
De spadone.ff.l.15.in prin.C.l.1.
De libertis senatorum,qui res illorum administrant.ff.l.15.§.liberti.l.44.§.fin.C. l.13.
Si tutor exulare iussus sit.ff.l.28.§. fi.l.29.
Si cum in patria potestate constitutus esset tutor,patet pro eo cauere noluit.ff.l.15. §.fin.
Si semel ab alia tutela sit excusata.ff.l.15. §.qui absolutus.l.44.in prin. lib. 26.tt. 2.l.25.
Si inutiliter tutor datus sit.ff.l.13.§.hæc de his.C.tt.29.l.3.
De reliquis,uide s.cap.4.membr.4. lib eo.

DISTINCTIONES PRAECEDENTium *causarum generales.*

Si causæ sint inutiles per se, sed plures. ff. l.15.§.is qui plures.C.tt.69.l.1.§.fi.
Si libertus tutor sit nominatus filio patroni sui.ff.l.14.l.24.l.30.§.fin.l.45.tt.5.l.14. lib.26.tt.5.l.14.C l.5.
Si fratri suo tutor sit datus.ff.l.30.§. qui priuil.
Si pater filio tutor petatur.ff.l.36.§.fi.
Si mente capto,muto, aut uentri tutor petatur.ff.l.45.§.si à prætore.
Si antea tutor esse uoluit, & si patri pupilli tutorem se fore promisit. Inst. §. item si propter.ff.l.15.in prin.C.l. 12.
Si se sua manu in testamento tutorem scrip sit.ff.lib.26.tt.2.l.29.lib.48. tt. 10.l.18. §.qui se.
Si legatum sibi adscriptum agnouit. ff. lib.34.tt.9.l.5.§ amittere.
Si cum tutor nominaretur,non prouocauit. ff.l.13.in prin.C.l.18.
Si non intra legitimum tempus se excusauit, uide paulò inferius, membr.4. cap. eod.
Si quasdam excusationes propositas non probauit.Inst.§.qui autem uult. ff.l.21. §.qui se uult.l.37.
Si tutor petitus ante diem decreti priuilegium aliquod adquirit.ff.l.28.in prin.

¶ 2 *Quibus & aduersus quos competat excusatio.*

Vide paulò superius, uers.si libertus tutor. & cum sequen.item j.membr.prox.

¶ 3 *Quid ueniat.*

Si se ab alterius tutela excusare potest, attamen alterius tutor manet. ff.lib.26.tt.2. l.25.uide insuper paulò superius causas excusationum, vers.si semel ab alia, &c.

¶ 4. *Quando & quandiu competat.*

Intra quinquaginta dies continuos, ex quo cognouit se tutorem datum. Inst.§. qui aut se excusare.ff.l. 13.§.multa uerò, usque ad fi.legis.l.16.l.38.l.39.l.45.in pri. usque ad §. si à prætore. C.l.3. l. 6. l.11.
Quamdiu lis pendere debeat?ff.l.38.l.39.

¶ 5 *Modus quo proponenda est excusatio.*

Non opus habet appellare nominatus tutor ad excusationem proponendam.Inst. §.qui autem excusare.ff.l.13.in prin. li. 49.tt.4.l.1.§.si quis tutor.C.l.18.
Per libellos se excusare nõ poterit. ff.l.25. l.13.§.oportet.uers.potest.

¶ 6 *Euentus huius indicij, & excusationis oppositæ.*

Si lite pendente pubes sit factus pupillus, nihilominus lis persequenda est. C.l.15.
Si falsis allegationibus quis excusationem tutelæ meruerit, à tutela non liberatur. Inst.§.fi.C.tt.63.l.1.
Victus licentiam appellãdi habet:uide paulò superius.uers.non opus habet, &c.
Qui à tutela se excusauit, legatum & aliud quod in testamento ei relictum est, amittit.uide Method.de leg.& fideicom.li.2. cap.2. membr.4.

DE SVSPECTIS TVTORIbus & curatoribus postulandis ac remouendis. Inst.tt.26.ff.lib.26. tt.10. C.tt.43. Cap. VI.

¶ 1 *Quo authore suspecti postulatio sit introducta.*

Inst.in prin.ff.l.1.in prin.

¶ 2 *Causæ ex quibus suspecti postulatio cōpetit, & tutor remouendus est.*

Si suspectus tutor sit hoc est, si non ex fide tutelā gerat. Inst.§.suspectus.ff.li.26.tt. 7.l.18.li.42.tt.6.l.16.uer.sed suspectus.

DISTINGVITVR.

1 *Ex specie facti.*

Si dolum in tutela admisit, uel in tutela est grassatus: si sordidè uel perniciosè cum pupillo egit, uel aliquid intercepit. ff.l. 3.§.nunc uideamus.

Si data pecunia ministeriū adquisierit. Inst. §.si quis tutor.ff.l.3.§.tutor qui.

Si inuentarium non conscripserit, prædia non comparauerit, pecuniam non deposuerit.ff.l.3.§.tutores.C.tt.51.l.13.§.fi.

Si inconsideratè uel dolo abstinet pupillū hæreditate.ff.l.3.§.penul.

Si cessat in tutela, uel nihil gerit.C.l.2.l.3.

Si non compareat, nec copiam sui faciat. ff. l.7.§.fin.

Si copiam sui non faciat, ut pupillo alimenta decernantur, uel si præsens mentitur pupillo propter inopiam alimenta decerni posse. Inst.§.quis tutor. ff.l.3.§. tutor qui.l.7.§.præterea.

Si res ueritas sine decreto distraxit.ff.l.3.§. seuerus.

Si cum contutore administrationem non cōmunicet.ff.lib.26.tt.7.l.18.

Si pauper sit. Inst.§.fin. ff.l.8. C.l.5.l.6.§. quod si ita.

Si morib.talis est ut suspectus sit. Inst.§.fi. ff.l.8. (uel,

Si pupillo uel eius parentibus inimicus sit,

Si qua alia iusta causa sit remouendi.ff.l.3. §. si tutor.

2 *Ex persona facti seu tutoris.*

De omnib.siue testamentariis, siue legitimis, siue alterius generis tutorib. Inst.§. ostendimus. ff.l.1.§.ostendimus. C.l.4.

De patrono, liberti tutore.Inst.§. ostendimus.ff.l.1.§.ostendimus. l.9.

De liberto, filiorum patroni tutore. Inst.§. liberti.ff.l.2.C.l.1.

De cognato & adfine pupilli.ff.l.9.

De diuite. Inst.§.suspectus.l.5.

De eo qui satisdedit, uel satisdationem obtulit.Inst.§.nouissimè.ff.l.5.l.6.

De curatore adolescentis, furiosi, prodigi, &c.ff.l.3.§.non tantùm.

3 *Ex causa & modo facti.*

Si non dolo fecit, sed lata negligentia. ff.l. 7.§. si non fraus.

4 *Ex tempore quo fecit.*

Si anteq̃ tutelam gerat, uide j. qñ cōpetat.

Si antequā tutor esset, admisit.ff.l.3.§.nunc uideamus.

Si cum tutor esset, admisit, an postea curator factus sit remouendus.ff.l.3.§. quæri potest.§.item.uers.ergo & in eo.

Si antequam tutor esse desiit, admisit, an postea rursus tutor factus sit remouendus. ff.l.3 §.item quærendum.

Si cū quis ita tutor datus esset, quoad trans mare non ierit, antequā trās mare abiisset, admisit.ff.l.3.§.quod si quis.

Si antequam reipub. causa abesset, admisit. ff.l.3.§. si quis absfuturus.

Si cum curator uentri bonisq́, datus erat, admisit, an postea tutor datus remouendus sit?ff.l.3.§.si curator.

5 *Ex consequentibus.*

Si tutor pēdēte lite decesserit.Inst.§.si quis autem.

Si tutela sit finita.ff.l.11.C.l.1.

Si satisdationē offerat, suspectus, uide paulò superius, uer. de eo q satisdedit, &c.

¶ 3 *Quibus suspecti postulatio dabatur.*

Omnibus competit quasi publica accusatio.Inst.§.consequens est.ff.l.1.§. consequens.C.l.6.§.fi.

De mulieribus. Inst.§. consequens est. ff.l. 1.§.consequens.C.l.6.§.fi.

De ipsis pupillis & adultis.Inst.§.impuberes.ff.l.7.in prin.C.l.6.§.fi.

De contutore.ff.l.3.in prin.

De tutore suspecto remoto.ff.l.3.in prin.

De libertis pupilli & tutoris. ff. l.3.§.liberti.

¶ 4 *Vbi & apud quem competat.*

Romæ apud prætorem, in prouinciis apud præsi-

præsides & legatum proconsulis. Inst. in prin. ff. l. 1. §. Damus autem. lib. 1. tt. 12. l. 1. §. item solent.

De eo cui iurisdictio à prætore mādata est. ff. l. 1. §. damus autem.

Pro tribunali datur, nō de plano. ff. lib. 48. tt. 16. l. 1. §. suspecti.

¶ 5 *Quando competat?*

An antequam tutelam gerat? Inst. §. suspectus. ff. l. 4. §. fin. C. l. 2.

¶ 6 *Adiuncta & euentus huius iudicij.*

Reo interdicitur administratio, quoad cognitio finiatur. Inst. §. si quis autē. C. l. 7.

A seruis pupilli pōt inquiri de fraude tutoris. ff. l. 12.

Definit esse tutor reus, etiam si prætor illum tantum gerere prohibuerit. ff. l. 4. §. si prætor.

Suspectus remotus ob dolū fit famosus, ob culpam nō æquè. Inst. §. suspectus. §. ostēdimus. ff. l. 3. §. fin. l. 4. in prin. C. l. 9.

¶ 7 *Adfinia remedia.*

De remouendo sine postulatione, si crimen apertum sit. ff. l. 3. §. præterea.

De remittēdo ad præsidem puniendū. Inst. §. sed si quis §. libertus. ff. l. 1. §. fin. l. 2. 3. §. tutor qui. lib. 1. tt. 12. l. 1. §. item solēt.

De actione tutelæ. ff. l. 3. §. quæri potest. §. si quis absfuturus. C. l. 1.

De curatore adiungēdo. ff. l. 9. C. l. 6. §. q̃ si.

Expilatæ hæreditatis & furti actio. ff. l. 3. §. nunc videamus.

De alio postulante vt sibi tutela committatur. C. l. 8.

De mittendo in possessionem bonorum tutoris copiam sui non facientis, vide paulò superius, uers. si non compareat, &c.

CAVSAE SEV MODI, QVIbus tutela & cura finitur. Inst. tt. 22. Cap. VII.

¶ 1 *Circa personam pupilli, vel alterius cuius cura geritur.*

Si pupillus pubes sit factus. Inst. in prin. ff. lib. 26. tt. 5. l. 13. §. si puella. l. 25. C. tt. 28. l. 3. tt. 36. l. 2. tt. 60. l. 1. l. 3.

Officium tutorum curatoribus acceptis finem accipit. ff. lib. 26. tt. 7. l. 32. officium.

Si capite deminutus sit pupillus, uel adultus. Inst. §. simili. ff. lib. 26. tt. 4. l. 2.

Si adrogatus sit deportatus, uel in seruitutem redactus. Inst. §. item finitur tutela. ff. lib. 26. tt. 1. l. 14. in prin.

Si ab hostibus captus sit. Inst. §. item finitur. ff. lib. 26. tt. 1. l. 14.

Si mortuus sit. Inst. §. simili. ff. lib. 27. tt. 3. l. 4. in prin.

Si tutorem habere nolit. C. tt. 60. l. 2.

Si in legitimam tutelam fratris reciderit. ff. lib. 27. tt. 3. l. 9. §. si duobus. C. tt. 28. l. 3

Si furere cœperit. ff. lib. 26. tt. 1. l. 3. in prin.

Si furiosus vel prodigus, cui curator datus est, sanæ mentis sit factus. ff. lib. 27. tt. 10. l. 1. C. tt. 70. l. 6.

¶ 2 *circa personam tutoris & curatoris.*

Si tutor uel curator capite sit deminutus. Inst. §. simili. uide insuper s. cap. 3. uers. de capite deminutis. lib. eod.

Si in exilium sit datus. ff. lib. 27. tt. 1. l. 28. §. fi. l. 29.

Si ab hostibus sit captus. ff. lib. 26. tt. 1. l. 14

Si emancipatus sit. ff. lib. 27. tt. 3. l. 11.

Si ad hostes quasi legatus missus sit, aut receptus ab eis, aut transfugerit. ff. lib. 26. tt. 1. l. 15.

Si furiosus, surdus, mutus, cæcus aut ualetudinarius sit factus. ff. lib. 26. tt. 1. l. 17. lib. 27. tt. 1. l. 40. in princ.

Si mortuus sit. Inst. §. simili. ff. lib. 26. tt. 3. l. 4. in princ.

Si tanquam suspectus remotus sit. Inst. §. fi. ff. lib. 26. tt. 1. l. 14. §. fi.

Si mater, quæ filiorum tutelam gerit, nuptias iterauerit, uide s. c. 4. uers. de fœminis. lib. eod.

Si curator ei adiunctus sit. C. tt. 36. l. 5.

Si excusatus sit. Inst. §. fi.

Si ad tēpus sit excusatus, ut puta si reipub. causa absit. ff. lib. 26. tt. 5. l. 16. lib. 27. tt. 1. l. 10. in prin. §. fi. l. 12. in prin. l. 28. §. fi. l 29. C. tt. 64. l. 2.

¶ 3 *Circa causam propter quam, tempus ad quod, & conditione sub qua tutor datus est.*

Si causa finita sit, uel tempus finitum, aut conditio defecit. Inst. tt. 21. §. fi. tt. 22. §. item finitur. § præterea. ff. lib. 26. tt. 1. l. 14. §. fi. tt. 2. l. 8. §. fi. lib. 27. tt. 3. l. 9. §. si testamento.

Si ille in cuius locum substitutus est, reuersus sit.ff.lib.27.tt.3.l.9.in prin.

Si ille in cuius locum substitutus fuit, mortuus sit, uel ex alia causa non reuertatur. ff.lib.26.tt.1.l.12.

DE OFFICIIS TVTORVM ET curatorum,& primùm de satisdatione, rem pupilli saluam fore, nec non de inuentario faciendo. Cap. VIII.

Officia tutorum alia sunt ante tutelam, alia in tutela, alia post tutelam. Ante tutelam tutoris est officium, satisdare rem pupilli saluam fore, & inuentarium conscribere.

¶ *De satisdatione tutorum, rem pupilli saluam fore.*

Inst.tt.24.ff.lib.46.tt.6.

¶ 1. *Ratio huius cautionis.*

Inst.in prin.

¶ 2. *Qui cauere teneantur.*

De tutoribus testamento datis.Inst. in prin. ff.lib.26.tt.2.l.17.in prin.;l.19.in prin.§. hoc edictũ.tt.3.l.2.l.3.l.5.C.tt.70.l.7.§. & si quidem.lib.1.tt.4.l.20.§.1.

De iis quos prætor cõfirmauit.ff.lib.26. tt. 3.l.3.l.5.tt.2.l.19.§.hoc edicto.

De legitimis tutoribus & patrono. ff.li.26. tt.4.l.5.in prin.tt.5.l.13.§. quamuis.

De datis ex inquisitione.Inst.in prin. ff.lib. 26.tt.5.l.13.§.fin.lib.27.tt.10.l.8.C.tt. 70.l.7.§.fin uerò non.

De curatore ab auia testamento dato. ff. lib. 26.tt.3.l.11.§.fi.

De curatore bonorum uentris. ff. lib.27.tt. 10.l.8.

De curatore furiosi, prodigi, &c. ff.l.4.§.fi. C.lib.1.tt.4.l.20.§.1.§. ita ut si.

De curatore ad species dato.ff.l.8.

¶ 3. *Quibus cauere teneantur?*

De ipso pupillo, seruo pupilli, seruo publico,& magistratu.ff.l.2.l.6.tt.2.l.9.ĩ prin. lib.27.tt.8.l.1.§.exigere.

De eo quem prætor dat adstipulandum. ff.l.3.

De filio furiosi.ff.l.5.

¶ 4. *Quomodo cauendum?*

De satisdatione,& nuda repromissione.ff.l. 4.in prin.

De iureiurando.Nouell.c.72.§.pen.C.lib. 1.tt.4.l.20.§.ita tamen.§.fin.

¶ 5. *De qua re cauendum?*

Rem pupillo saluam fore: quòd defensionẽ pupilli suscipere uelit. C. lib.5. tt.37. l. 28.§.pen.

Mater cogitur cauere, quòd nuptias iterare nolit: uide s̃.c.4.membr.4. uers.de fœminis.lib.eod.

¶ 6. *Vbi cauendum.*

De mittendo tutorem in municipium ut satisdet.ff.lib.2.tt.8.l.8.§.tutor.

¶ 7. *Euentus.*

Si cauit, datur hinc actio, de qua ĩ. cap. 16. lib.eod.

Si cauere nolit, pignorib. captis coercetur. Inst.§.subsidiaria.

Item prohibetur ab administratione. ff.lib. 26.tt.5.l.13.§.quamuis.

¶ *De inuentario conscribendo.*

ff.lib.26.tt.7.l.6.in prin.tt.10.l.3.§.tutores.C.tt.37.l.24.tt.51.l.13.§.illo procul. tt.70.l.7.§.etsi quidem.§.fin uerò non talis.§.tali. Nouell.c.84.§.fi.C.lib.1.tt.4. l.20. §.1.uers.& inuentario.§.fi.

DE OFFICIIS TVTORVM in tutela.ff.lib.26.tt.7.C.tt.37. Cap. IX.

¶ 1. *Gerere tutelam.*

ff.l.1.in prin.l.4.§.cessasse. lib.27.tt.5.l. 1.§.fi.C.tt.28.l.6.

De uni committenda tutela uel administratione. Inst.tt.24 §. sed si ex testamento, usque ad §.sciendum.ff.lib.26.tt.2.l.17. l.18.l.19.in prin.§.hoc edictum l.26. §. honoris.tt.4.l.5.§.in legitimis, usque ad §.fi.tt.7.l.3.l.23.§.fi.lib.46.tt.6.l.7. C. tt.42.l.4.Nouel.c.118.§.sed si multi.

Deuidere inter se administrationem possunt.l.3.§.fi.

¶ 2. *Eandem tenentur præstare diligentiam tutores in rebus pupilli, quam bonus paterfamilias in suis rebus.*

ff.l.9.l 32.in prin.lib.27.tt.3.l.1. in pri. tt 5.l.4.

¶ 3. *De agendo nomine pupilli,& conueniendis pupilli debitoribus.*

ff.l.4.l.21.l.45.§.fi.l.56. in prin.li.46.tt. 1.l.

1.l.52.§.1.lib.47.tt.2.l.58.§.qui tutelã. C.tt.37.l.18.l.21.tt.40.l.2.tt.51.l.2.

Ipsi tutores agere possunt, uel pupillis agẽtibus suam accommodare autoritatem. ff.l.1.§.fin.l.21.

Tutores ipsi debent adesse minoribus ĩ causis criminalibus, siue agant, siue conueniãtur. C.tt.59.l.3.

Etiam unus tutorem agere potest. ff.l.23. §.fin.

De cauendo ratam rem haberi. ff.l.22.C.tt. 37.l.13.

De compensatione agenti tutori opponenda. ff.l.35.

Inutiliter tutor datus, & qui non satisdedit, exceptione remouetur. ff.lib.27. tt 10.l. 7.§.cum dementis.C.tt.45.l.2.

Si calumniosas nomine pupilli instituat actiones ff.lib.31.l.80.§.etiam.C.l.16.

De actione pupilli nomine aduersus contutorem. ff.l.11.in prin.l.18.l.31.§.fin. C. l.2.

De conueniendo cõtutoris hærede. ff.l.38. §.tutor qui.C.tt.42.l.2.§.fi.

¶ 4. *De excipiendis actionibus, & pupillo defendendo.*

Tutoris præcipuum officium est, defendere pupillum, & iudicium eius nomine suscipere. ff.l.27. in prin. l.29. lib.31.l.80.§. etiam.C.l.28. in prin.usque ad §.fi.

Tutor potest ipse suscipere iudicium, aut pupillum exhibere. ff.l.1.§.sufficit. usq; ad §. fi.nisi in causis criminalibus, ibi enim ipse pupillo adesse debet.C.tt.59.l.3.

Etiam unus tutorum defendere potest.C.tt. 40.l.1.

Vtri tutorum competat defensio si tutela sit diuisa, uel res sint in diuersis locis. ff.l. 35.C.tt.40.l.2.

Non sunt cogendi cauere, ut alii defensores. ff.l.1.§.sufficit.C.l.28.§. defensionẽ.

¶ 5. *De solutione tutori & à tutore faciẽda.*

Solutio tutori facta liberat. ff.l.45.§. fina.l. 46.in prin.lib.27.tt.10.l.7.§.fi.C.l.25.

Soluere creditoribus pupilli tutor debet. ff. l.8.§.sicut autem.l.12.§. in soluendis. l. 46.§. fin. C.l.23.l.27.uide insuper infra membr.proxi.

¶ 6. *De erogando.*

Quomodo, & in quas res uel causas erogare tutor debeat. ff.l.8.§.deniq; imp. l. 11. §.nimium.usq; ad §.fi.l.12. in princ.§. in soluendis.l.31.§.interposita.usq; ad §.fi. l.46.§.quantum.§.fi.lib.27.tt.2. l.2.l.4. tt.3.l.1.§.præterea si matrem. usque ad §.nũc tractemus.l.17.C.l.3.tt.50. l.2.ui de insuper infra c.ult.lib.eo.

Mercedem præceptoribus constituet. ff.l. 11.§.cum tutor.lib.27.tt.2.l.4.& dotem & impendia ad nuptias dare debet. ff.l. 51.C.l.9.

¶ 7. *De donando.*

ff.l.21.l.45.§. fi.lib.27.tt.3.l. 1. in prin. tt.10.l.17.C.l.16.tt.71.l.4.tt.74.l.3.§.fi.

¶ 8. *De rebus, quæ tempore perituræ sunt, distrahendis.*

ff.l.6.§.si tutor.C.l.22.§.fi.

¶ 9. *De credendis pecunijs pupillaribus.*

ff.l.11.§.fi.l.12.§.nõ est.l.14.l.48.l.57. §.ex duobus.§.pupillo.li.27. tt.4.l.3.§. planè. C.l.24. Nouel. c.72.§. quia uerò grauata.usq; ad §.fi.

¶ 10. *De prædiis comparandis, & pecunia ad prædiorum comparationem deponẽda.*

ff.l.4.in prin l.6.§. si post. §.si deponi.l. 48.tt.10.l.3.§. tutores. C.l.4.l.24. Nouell.c.72.§.integrum præ.

¶ 11. *Officia tutoris circa seipsum.*

Quod aduersus alios præstare tutor debet, id quoq; aduersus se præstabit. ff.l.8.§. & generali.

Soluere debet id quod patri pupilli debuit: item id in quo pater pupilli pro eo fideiussit. ff.l.4.§.debitor.l.8.§. nequaquam. usque ad §. sicut autem. lib 27.tt.3. l.5. lib.27.tt.3.l.5.lib.46.tt.1.l.69. in princ. C.l.4.

Si soluere & potest & debet, quod sibi à patre pupilli debebatur. ff.l.8.§. sicut autẽ. l.58.lib.3.tt.5.l.34.§.fi.lib.46.tt.1.l.69. in prin.C.tt.34.l.8.

Sibi creditam pecuniam scribere potest, seque mutua pecunia obligare. ff.l.8.§.non tantum.

Actiones tutori contra pupillum ne deposito quidem officio delegari possunt. Nouel.c.72.§.quòd si quis, usque ad §.quia uero.

Tutor potest soluere creditori pupilli, ut is eius loco succedat. ff.lib.27.tt.9.l.12.

Non poteſt quid à pupillo emere, &c. uide j. c.11. uer. ſi inter tutorē & pupillū &c.

¶ 12. *Officia tutoris circa contutorem*.

De ſuſpectum faciēdo contutorem. ff. l.38. §. tutor qui. l.40. lib.27 tt.1. l.29.

De ſatiſpetendo à contutore. ff. l.13. li.46. tt.6. l.7.

De agendo aduerſus contutorem, eiuſque hæredes, uide ſ. membr.3. uerſi. de actione, c. eod.

¶ 13. *Reliqua tutoris officia in tutela*.

De pupillo alendo & educando. ff. lib.27. tt.2. C. tt.49. tt.50.

De inſtitutione pupilli. ff. l.11. §. cum tutor. lib.27 tt.2. l.3. §. item ad inſtitut. l.4.

De tuendo non ſolùm patrimonio pupilli, ſed & corpore & ſalute. ff. lib.27. tt.10. l.7. in prin. item moribus. ff. l.11. §. cum tutor.

De reficiendis ædib. pupilli. C. l.22. §. nec domum.

Officia circa adeundam & repudiandā hæreditatem. ff. lib.26. tt.8. l.11. lib.27. tt.3. l.18. lib.29 tt.2. l.17. l.18. C. tt.51. l.4. tt.70. l.7. §. ſin uerò perp.

De cogendo hæredem adire, ut pupillo reſtituat. ff. l.38. §. hæres.

De ſtipulatione pupilli facienda. ff. l.8. in prin.

De nouando. ff. l.21.

De tranſigendo. ff. l.45. §. fin. lib.47. tt.2. l.58. §. qui tutelam.

De uendendis pignoribus. C. l.18.

De actore tutoris periculo conſtituendo, uide ſ. c.4. memb.2. in fi.

Omnia negocia, quæ inita ſunt à tutoribus, ad ſuccedaneos curatores pertinent. ff. l.32. §. officium, l.38. §. patruus.

Reliqua tutorum officia. ff. l.12. in princ. l.38. §. rerum. §. ab eo. l.58. lib.27. tt.3. l j. §. ſed etſi non. uide inſuper infra ca. 14. membr.1. lib. eo.

DE REBVS MINORVM SINE decreto non alienandis. ff. li.27. tt.9. C. tt.71. Cap. X.

Eſt & hoc unum ex officiis tutoris & curat.

¶ 1. *Quo iure ſubſiſtat?*

ff. l.1. in prin.

¶ 2. *Alienatio rei pupillaris ſine decreto facta, inutilis eſt*.

ff. l.1. in prin.

DISTINGVITVR

1 *Ex perſona alienantis*.

De parente tutore. ff. l.7. §. ſi parer. C. l.3.

De curatore furioſi, prodigi, &c. ff. l.8. §. ſed ſi curator. l.11. tt.10. l.7. §. curator. l.11. l.12. l.17. C. tt.70. l.2.

De creditore, cui permiſſu prætoris res pignori data eſt. ff. l.1. §.1. l.7. §. ſi pupillus. C. l.1. l.2.

De minore qui ueniam ætatis impetrauit. C. li.2. tt.44. l.3.

2 *Ex re alienata*.

De re furioſi, prodigi, &c. uide paulò ſuperius, uerſ. de curatore.

De uſufructu. ff. l.3. §. ſi ius emph.

De fundo emphyteutico. ff. l.3. §. ſi ius emphy. C. l.13.

De pdio uectigali & patrimoniali. C. l.13.

Si ſeruitutem remittat uel imponat prædio pupillari. ff. l.3. §. ſimili.

Si lapidicinas, metalla, argentifodinas, ſalinas, &c. alienauit. ff. l.3. §. ſi. l.4. l.5. i pr.

De fundo alieno bona fide empto. ff. l.5. §. ſi pupillus.

De fundo pupillo pignori dato. ff. l.5. §. ſi pupillo.

De fundo, quem pupillus damni infecti nomine poſſidet. ff. l.5. §. ſi pupillo.

De fundo communi. ff. l.8. §. an obligari. C. l.17.

De fundo ſterili, ſaxoſo & peſtilenti. ff. l.13. in prin.

De reb. mobilibus, domo, balneis, horreis & mancipiis. C. tt.37.

De ueſte detrita, & ſuperuacuis animalib. C. tt.72. l.4. tt.35. l.22. §. ſi.

De fructibus. C. tt.37. l.28. §. ſi.

De rebus tempore perituris, uide ſ. c. prox. membr.8.

3 *Ex ſpecie & cauſa alienationis*.

De quacunque ſpecie alienationis. C. l.4.

Si cum communis res eſſet, ſocio prouocante cum eo diuiſit. ff. l.1. §.2. l.5. §. ſi. l.6. l.7. in prin. l.8. §. ſi. C. l.17.

Si in ſolutum dedit. C. l.15.

Si ex obligatione eius cui ſucceſſit, ſoluit. ff. l.5. §. ſi pupillus. l.12.

Si

Si fundum à pupillo legatum restituat. ff. l. 5. §. si fundus.
Si quod pupillus stipulanti spopondit. ff. l. 5. §. si pupillus.
Si fundus petitus ex iudicato restituatur. ff. l. 3. §. idemq; erit dicen. C. l. 1.
Si pro fundo pupilli litis æstimatio tutori sit oblata. ff. l. 3. §. item quæri.
Si legatorum, seruandorum, uel ex alia causa quis in possessionem bonorum pupilli à prætore missus sit. ff. l. 3. §. sed & in possess.
Si pignori dedit alicui, ut accepta pecunia ab alio pignus luat. ff. l. 7. §. si obligauerit. §. fin.
Si prædium emptum uenditori obligauit, quoad precium soluatur. ff. l. 1. §. fin. l. 2.
Si creditor, quòd non soluatur debitum, pignus distraxit, uide s. ex pers. alienatis. uers. de creditore.
Si donauit propter nuptias. C. l. 8. tt. 74. l. 3. §. fin.
Si æs alienū urgeat. ff. l. 1. in prin. l. 5. §. non passim. §. si æs alienum. l. 13. §. quanquā. C. l. 12. l. 18.
Si transegit, uel permutauit. C. l. 4.
Si donauit, uide s. c. prox. membr. 7.
Si manumisit. ff. tt. 10. l. 17.
Si donationem à patre factā remisit. C. l. 7.
Si legatum repudiat. ff. l. 5. §. fundum.
Si seruitutē prædio imponat uel remittat. ff. l. 3. §. simili.

4 *Ex modo alienationis.*

Si tutor rem pupilli quasi suam uendat. ff. tt. 10. l. 10. §. fin.

¶ *Ex antecedentibus.*

Si parentes pupilli consenserunt, uel testamento distrationē cauerūt. ff. l. 1. in prin. uer. nisi ut id. l. 14. C. tt. 72. l. 1. l. 3. tt. 37. l. 7.
Si parens pupilli, dum uiueret, uenale prædium habuit. ff. l. 1. §. si defunctus.
Si princeps consensit. C. tt. 72. l. 2.
Si iussu magistratus, præsidis, uel alterius potestatis pignori detur, uel distrahatur. ff. l. 3. §. 1.
Si decretum sit interpositum.

SVBDISTINGVITVR SEquentibus modis.

De causæ cognitione & officio prętoris ff. l. 5. § nō passim. usq; ad §. illud quæri. §. si ęs alienum. l. 11. C. l. 6. l. 18. uide insuper paulò s. uer. si æs alienum, &c.
Si obreptum sit prætori. ff. l. 1. in prin. uers. manente. l. 5. §. penult. C. l. 5.
Si nullo ęre urgente prætor permisit. ff. l. 5. §. si æs alienum. C. l. 12.
Si non solenniter apud acta decretum sit interpositum. C. l. 6.
Si donari permiserit prætor. C. tt. 74. l. 3. §. fina.
Si possessionem prouincialem distrahi permiserit prætor. ff. l. 5. §. illud quæri.
Si ita dixit prætor: uendere obligare ve permitto. ff. l. 7. §. quid ergo.
Si non curauerit prætor ut pecunia creditoribus solueretur. ff. l. 5. §. ne tamen.
Si uili precio uendatur. C. l. 11.
Si cū prętor uendere permisisset, tutor obligauerit. ff. l. 7. §. si prætor.
Si tutor per subiectam personam sibi emat. ff. l. 9.
Si is qui pro tutore negocia gerit, uendat. ff. l. 8. in prin. C. tt. 70. l. 4.

6 *Ex consequentibus alienationem siue decreto factam.*

Si minor maior factus ratū habuit. C. tt. 74.
Si post impletam ætatem quinq; annos tacuerit. C. tt. 74. l. 3.
Si res usucapta sit. C. tt. 73. l. 1. l. 3. l. 4. tt. 74. l. 2. l. 3.
Si pecuniā, pro qua prędia obligauit creditoribus soluit. ff. l. 13. §. quanquam. tt. 10. l. 7. §. curator. uers. quod si ex.
Si tutelę actione æstimationem rei pupillus est consecutus. ff. l. 10.
Si non restituit pupillus, quod pro re aliena accepit. ff. l. 3. §. quanquam. C. l. 4. l. 10. l. 14. l. 16. tt. 74. l. 1.
Si sumptus meliorationis uindicans nō reddit. C. l. 16.

¶ 3 *Quæ actio hinc detur pupillo?*

Actio tam in rem, quàm in personam. ff. l. 5. §. penult. C. l. 3.
De in integrum restitutione. C. l. 2. tt. 70. l. 3.

¶ 4 *Quid ueniat in ea actione?*

De fructibus. C. tt. 73. l. 2.

¶ 5 *Euentus huius actionis.*

De præstationibus actoris, uide paulò superius

rius,uerf.si non restituit.
Actio condemnati aduersus tutorem de cui ctione. C.l.9.

DE AVTHORITATE, ei quod gerit pupillus, à tutore accommodanda. Inst. tt.21. ff. lib. 26.tt.8.C.tt.59. Cap.XI.

Est & hoc unũ ex officijs tutorũ in tutela.
¶ *Si autor factus non sit tutor: Euentus.*
¶ 1 *Gestum à pupillo nullius est momenti, & tutor tutelæ actione tenetur.*
ff.l.17.

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie rei gestæ.*
De omni contractu.ff.l.9. in prin.
Si alienauit uel credidit pupillus. ff. l.9. in princip.
Si soluit.ff.l.9.§.pupillus.
Si alii promisit.Inst.in prin.
Si sibi dari stipulatus sit.Inst. in prin.
Si emat uel uendat pupillus. ff. l.5. §. pupillus.
Si manumittit.ff.l.9.§. ex hoc.
Si hęreditatem adit,bonorum possessionem petit, hæreditatem ex fideicommisso suscipit.Inst.§.ueque tamen.ff.l.9.§. pupillus. l.11.
2 *Ex antecedentibus.*
An si antea cum acciperetur iudicium, autor factus sit tutor: postea cum iudicium editur, rursus autor fieri debeat? ff. l. 15.
3 *Ex euentu rei gestæ.*
Si melior pupilli conditio ex eo quod gestũ est, facta sit, sibiq́ue adquisierit. Inst. in prin.usque ad §.tutor. lib.2.tt.8.§. at ex contrario.ff.l.9.in prin.§.pupillus.li.41. tt.1.l.11.C.l.1.
4 *Ex consequentibus.*
Si suæ ætatis factus pupillus ratum habuit. ff.l.5.§.item ipse.
Longi temporis præscriptione non confirmatur. C.l.2.
Si postea autor factus sit tutor, uide paulò inferius.
5 *Ex causa propter quam autor factus non est.*
Si propter ualetudinem,absentiam,uel aliã iustam causam autor fieri non potuit. ff.l.10.
2 *Datur actio in pupillum,in quantum locupletior est factus.*
ff.l.1.§.& cum quidam.l.5.in prin.§. pupillus.
3 *Adsine remedium tutelæ actionis.*
De cogendo tutore ut tutor fiat.ff.l.17.
¶ *Si autor factus sit tutor.*
Gestum à pupillo ratum est, & tutelæ actio cessat.
Declaratur quid sit autorem fieri. ff. l.3.

DISTINGVITVR.

1 *Ex re seu causa in qua autor fit pupillo.*
Si sine decreto prætoris alienat pupillus.uide s. cap.prox.
Si manumittit pupillus.ff.l.9.§.ex hoc.
Si donator uel testatur.ff.lib.27.tt.3. l. 1. in princ. uide insuper s. cap.9. membr. 7. lib.eod.
Si debitorem delegat.ff.l.18.
Si testamentum, quo tutor datus est, inofficiosum uel falsum dicat. ff.tt.2.l.27. in princip.
Si inter tutorem & pupillum geratur. Inst. §.fin.ff.l.1.in prin.l.5.in prin.§. item ipse tutor. usque ad §. fin.l.6. l.7. in princ. §.fi.l.18.
Si cum filio uel seruo tutoris contrahat pupillus.ff.l.1.§.& cum quidem.l.5.§.fin.l. 7.in prin.
Si cum seruo cõmuni tutori cũ alio.ff.l.12.
Si cum patre tutoris.ff.l.7. §. fi.
Si per interpositam personam tutorem pupilli emat.ff.l.5.§.sed si per. l.7. in prin.
Si à creditore pupilli emat tutor. ff.l.5.§.fi.
Si tutor soluat debitum creditori, ut in pignus succedat.ff.lib.27.tt.9.l.12.
Si hæreditatem debitoris tutoris adeat pupillus.ff.l.1. in prin.
Si per consequentias tutori geratur.ff.l.1.in prin.l.7. in prin.
Si id est quo agendo pupillus tutorem est liberaturus.ff.l.22.
2 *Ex persona eius qui autor fit.*
Si unus tutorum tantum a[illegible] or fiat. ff. l.4. in princ.tt.7 l.3.in princ. [illegible] fin. l.46.in prin. li.27.tt. 10.l.7 [illegible] -4.tt.40.l.1.
Si is qui tutelam non gerit, [illegible] cui tutelæ administratio concessa non est. ff.l.4.

Si falsus

Si falsus tutor autor sit factus, uide infrà cap.prox.
Si is qui inutiliter tutor datus est, autor sit factus.ff.tt.7.l.46.§.à matre.C.tt.45.l.2.
Si is qui non satisdedit, autor fiat.ff. lib.27. tt.10.l.7.§.cum dementis. C. tt.42. l.1. l.3.l.5.
Si is qui pro tutore negocia gerit.ff. lib.27. tt.6.l.1.§.idem Pomponius.tt.5.l.2.
Si tutor remotus autor fiat.ff.l.4.§.fin.
Si cæcus autor fiat.ff.l. 16.
Si mutus uel surdus sit.ff.tt.1.l.1.§.fin.
Si furiosus sit, & ad aliam regioně datus. ff. lib.27.tt.6.l.1.in prin.
Si curator impuberi autor fiat.ff.l.19.
Si cum duo rei stipulandi essent alter altero tutore stipulatus sit.ff.l.7.§.si duo.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si mutus sit pupillus, uel taceat.ff.l.13.§.tt. 1.l.6.in prin.
Si tutor non interrogatus autor fiat.ff.l.3.
Si tutor absens per epistolā consentiat.Inst. §.tutor. ff.l.9. §.tutor.
Si præsens sit tutor, sed taceat, uel ignoret quid geratur.ff.l.1.§.fin.l.2.l.14.
Si conditionaliter autor fiat. ff.l.8.
Si perperàm autor fiat.ff.l.2.l.17.
Si per uim retentus autor fiat.ff.l.1.§.fin.
Si mala fide agatur.ff.l.5.§.item ipse. tt.7.l. 11.in prin.
Si non statim, sed ex interuallo autor fiat. Inst.§.tutor.ff.l.9.§.tutor.
Si non assignauit instrumento tutor.ff.l.20.
Si is qui cum pupillo contrahit, non exaudiat tutoris autoritatem, ut puta si fortè absit.ff.l.9.§.fin.
De reliquis.ff.l.21.

DE EO QVOD FALSO TVtore autore gestum est.ff.lib.27. tt.6. Cap. XII.

¶ *Id quod falso tutore autore gestum est, nullius est momenti.*

Et datur in integrū restitutio.ff. l.1.in prin.

DISTINGVITVR.

Si sciuit falsum tutorem esse is cum quo gestū est.l.1.§.fin.cū quinque ll. sequētib.
Si tutor actoris sciuit falsum tutorě esse.l.6.
Si ei cum quo gestum est, dictum sit, sed no luit credere.l.2.
Si dum cum falso tutore agitur, dies actionis exierit, uel res usucapta sit.l. 10.
Si cum alio actum sit, uel ab alio solutum.l. 7.§.fin.l.8.

¶ *Datur item aduersus falsum tutorem actio.*

¶ 1 *Causa ex qua datur hæc actio.*

Si cum tutor non esset, autor factus sit. l. 7. in prin.l. 11.§.qui enim.

Distinguitur sequentibus modis.

Si filiam suam minorem 12. annis nuptum collocauit.l.11.§.Iulianus.
Si filiafamiliās uel ancillæ autor factus sit. l.11.§.sed etsi quis.
Si sine dolo malo fecit.l.7.in prin.l.11. in prin.
Si interrogatus tutoré se esse respōdit. l. 2.
Nihil refert cuius cōditionis sit sui uel alieni iuris falsus autor.l.11.in prin.

¶ 2 *Quibus datur.*

De successoribus.l.9.§.has in factum.

¶ 3 *Aduersus quos datur.*

De successoribus.l.9.§.has in factum.
De patre & domino falsi tutoris.l.9.§.fin.
De eo cuius dolo factum est, ut alius autor fieret.l.9.in prin.

¶ 4 *Quid ueniat in ea.*

Quanti ea res est.l.7.in prin.§.quod ait.
De sumptibus litis.l.7.§.Pomponius.

¶ 5 *Quandiu detur.*

Annalis est.l.9.§.fin.

OFFICIA TVTORVM POST finitam tutelam. Cap. XIII.

Hactenus officia tutorum ante & in tutela sunt enumerata: sequuntur ea quæ post finitam tutelam competunt. Sunt autem ea:
Cœptam litem perficere.ff. lib.26.tt.7.l.4. §. post completum. l.38. §. tutores. lib. 49.tt.1.l.24.§.fin.l.27.tt.13. l.1. §. fin. C.tt.48.l.1.
Pupillum puberem factum admonere, ut si bi curatorem petat.ff. lib.26.tt.6.l.3.tt. 7.l.4.§.si tutor.C.tt.31.l.7.
Actus sui rationě reddere. Inst. tt.20.§.fin. ff.lib.26.tt.7.l.8.§. fin. l.31.§. Modestinus. lib.27.tt.3.l.1. §.officio.

DE ACTIONE TVTELAE.
ff.lib.27.tt.3. C. tt.51.
Cap. XIIII.

Sequuntur nunc actiones, quæ ex administratione Tutelæ competunt: & primò de actione Tutelæ.

¶ *I. Causæ ex quibus cõpetit hæc actio.*

Si tutor non fecit suum officium: hoc est, si non fecit quod facere debuit uel fecit quod facere nõ debuit. ff.l.1.in prin. Quę autem facere debeat, uide s̃. capita præcedentia de officiis tutorum.

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie facti.*

Si cessit in tutela, uide s̃.cap.9.membr.1.

Si quid omisit, uel cum posset non adquisiuit. C.tt.51. l.7.

Si pecuniam pupillarem in suos usus cõuertit. ff.lib.26.tt.7.l.6.§. pecuniam. usque ad §.si deponi.§.si usuras.l.45.§. tutoré. l.53.l.57.§.ex duob.lib.27.tt.4.l.3.§.planè.C.tt.51.l.3.l.6.in prin.

Si rem ex bonis pupilli abstulit. ff. lib.27.tt. 3.l.2.in prin.

Si negat pecuniam pupillarem penes se esse. ff.lib.26.tt.7.l.6.§. idem solent.

Si maiè contraxit, uel prædia non idonea cõparauit. ff. lib.26.tt.7.l.6.§. competit.l. 56.§.fin.

Si condemnato pupillo non appellauit, uel appellationem deseruit. C.tt.37.l.11.

Si dolo aliquid amisit. ff. lib.26.tt.9.l.4.

Si culpa eius pupillus quid ex hæreditate possidere desiit. ff.lib.26.tt.7.l.fin.

Si aliter atque testamento pater præcepit, fecit ff.lib.26.tt.7.l.4.§. Papinianus.

De reliquis, uide s̃.cap. præcedentia, de officiis tutorum.

2 *Ex persona facientis.*

De eo qui inutiliter tutor uel curator datus est. ff.li.26.tt.7.l.38.§.curator. §.qui se negociis.§.curatores.l.39.lib.27.tt.1. l.13.§.diuus Seuerus.tt.7.l.8.in prin. C. tt.28.l.1.l.4.tt.4.l.5.l.9.

De eo qui pro tutore negocia gerit, & de eo de quo incertum est an tutor sit. ff. li.27. tt.5.toto.C.tt.45.l.1.

De eo qui tutorem se nesciens, pro tutore negocia gerit. ff.lib.27.tt.5.l.3.

De patrono tutore. ff.lib.28.tt.1.l.8.

De matre tutrice. Nouel. c.155.

De eo qui absens tutor datus est, nec se excusauit. C. tt.37.l.13.

De eo qui cum tutor non esset, à prætore compulsus gessit. ff. lib.27. tt.5.l.1. §. si quis cum.

De curatore impuberi à prętore dato. ff. lib. 27.tt.5.l.1.§.si curator.

De eo qui sententia liberatus est. C. tt. 37. l. 15.

De hærede tutoris. ff.lib.26.tt.7.l.59.li.27. tt.7.l.1.l.4.in prin. li.49.tt.1.l.27.tt.13. l.1.§.fi.

3 *Ex causa & modo.*

De dolo & culpa. ff.lib.27.tt.3.l.1.in princ. C.l.7.

De diligentia quam bonus paterfamilias in rebus suis pręstat, uide supra c.9. mẽb.2.

Si nulla culpa tutoris sit. ff.lib.26.tt.7.l.31. §.Modestinus.

Si necessaria & iusta causa sit. ff. lib.26. tt.7. l. 6.in prin.

De casu fortuito. C.tt.37.l.4.

Si igne consumpta res sit. C.tt.38.l.3.

Si incursu latronum res perierit, uel argentarius, cui tutor, ꝗ esset celeberrimus, pecuniam dedit, solidum reddere non possit. ff.lib.26.tt.7. l.49.

Si cum seruaretur pecunia ut idoneis nominibus credi posset, quasi ærosa sublata est. ff. lib.46.tt.3.l.102.in prin.

Si nesciuit se tutorem datum, & ideo tutelã non gessit. ff.lib.26.tt.7.l.1.§.ex quo.l.4. §.fin. uide insuper infrà ex tempore.

Si propter id quod cognouit se tutoré non esse cessauit. ff.lib.27.tt.5.l.1.§.fin.

De reliquis. ff.li.26.tt.7.l.6.§.si tutor.§.cõpetit.l.56.in prin. lib.27.tt.1.l.37. §.fin C. tt.76.l.6. uide insuper ĩ.ex tempore.

4 *Ex re in qua factum est, & damnum datũ.*

Datus tutor ad uniuersum patrimonium datus uidetur. Inst.tt 25.§.datus autem.

De rebus alterius prouinciæ. ff. lib.26. tt.7. l.38.§.rerum.§.patruus. lib.27.tt.1.l.10. §.& qui in testamento.l.19. l.21. §.licet.

De argumentis & rebus quæ postea accesserunt. ff. li.26.tt.7.l.8.§.fi.C.tt.70.l.7.§. tali itaque.

De corpore & salute pupilli. ff.li.27.tt.10. l.7.

l.7.in prin.

De moribus pupilli.ff. lib.26.tt.7.l.11.§. cum tutor.

5 *Ex tempore quo factum est.*

Ex eo tempore quo iussus est tutelam gerere, indemné pupillū præstare debet, non ex quo tutor esse cœpit.ff.li.26.tt.7.l.16. l.57.§.testaméto.lib.35.tt.1.l.75.§.fin.

Si eo tempore quo ignorauit se tutorem datū.ff.lib.26.tt.7.l.1.§. ex quo.l.4.§. fin. C.tt.37.l.8.tt.38.l.5.

Si eo tépore quo appellatio interposita est, & examinata.ff.lib.26.tt.7.l.19. l.38.§. tutor.

Si antequam tutor esset, pro tutore negocia gessit.ff.lib.27.tt.5.l.1.§. cum eo, vers. §. sed etsi.

Si antequam confirmatus sit à prætore. C. tt.29.l.2.

Si antequam natus sit posthumus. lib.27.tt. 5.l.1.§.si quis quasi.lib.3.tt.5.l.28.

Si post finitam tutelam factum sit.ff. lib.26. tt.7.l.4. si tutor.§.post cópletum.l.36.in prin.l.38.in prin.§.tutores.l.45.§.quæsitum.§.Paulus.li.27.tt.3.l.13.l.14. tt.5. l.1.§.cū eo.C.tt.36.l.2. tt.38.l.6. tt.48. tt.51.l.11.

Si post mortem pupilli nomen desinat esse idoneum.ff.lib.26.tt.7.l.42.in prin.

6 *Ex antecedentibus.*

Si inutiliter antea tutor datus sit. &c. vide supra ex persona facien.

Si pater qui testamento tutores dedit, adiecit se velle eos rationibus reddendis esse solutos.ff.lib.26.tt.7.l.4.§.Iulianus.

Si pater consilio matris tutelam filiorū geri mádauit, eoq; nomine tutores liberauit. ff.lib.26.tt.7.l.4.§.Papinianus.

Si absens tutor fuit.C.tt.34.l.10.

Si in nulla re autor pupillo fuit. ff.li.26. tt. 7.l.17.

Si alijs gerendum mandauit, uel alium sibi substituit.ff.li.26.tt.7. l.4.§. cessasse.C. tt.24.l.12.

Si pupillus rem saluam fore stipulatus sit.ff. lib.46.tt.2.l.9.in prin.

7 *Ex consequentibus.*

Si posthumus, cuius tutelam gessit, non sit natus.ff.lib.27.tt.3.l.34.lib.3.tt.5. l.28.

Si actum sit eo nomine.ff.lib.26.tt.7.l.17. fin.l.24.l.45.§.tutelę.lib.27.tt.3. l.4.§. si adhuc.l.15.l.23.

Si solutum sit.C.tt.57.l.2.

Si transactum sit.ff.lib.27.tt.3.l.15.

Si pupillus suæ ætatis factus, eum cui tutor rem pupillarem locauit, fecit procuratorem.ff.li.26.tt.7.l.45.in prin.

¶ *II. Quibus competit hæc actio.*

De hæredibus pupilli.ff. li.27. tt.3. l.1. §. hanc actionem.C.tt.37.l.12.tt.51. l.12. C.lib.6. tt.58.l.2.

De minoribus.C.tt.37.l.12.

¶ *III. Aduersus quos competit?*

De hæredibus tutorum.ff.lib.26.tt.7.l.6.§. pecuniæ.l.59.lib.27.tt.3.l.1. §.hác actionē,§.fin.l.10.tt.7.l.1. l.4.in prin. usque ad §.fin.l.8.tt.8.l.4.lib.3.tt.5.l.30.§.tutoris.C.tt.51.l.22.tt.54.

De hærede eius qui inutiliter tutor datus est.ff.lib.27.tt.7.l.8.in prin.

Hæredes tutorum nice mutua periculum non sustinent. ff. lib.26. tt.7.l.38. §. tutoribus.

De pluribus tutoribus & contutoribus: omnes in solidum tenentur.ff.lib.26. tt.7.l. 13.l.30.l.32.§. hæredibus. l.27. l.38. §. curatores.l.45.§. cum in testaméto.l.54. lib.27.tt.3.l.1.§. nunc tractemus. C. tt. 51.l.6.

De altero tutorum, si alter suam partem, cū diuisa esset tutela, male administrauit. ff. lib.26. tt.7.l.3.§.fin.l.8.§. cóstat.usq; ad finem legis. l.38.§.hęres institut.l.45.§. Sempronij.§.cum in testamento. l.46. §. tutores.l.50.li.27.tt.8.l.5.C. tt.38. l.2. tt.40.l.2.tt.52.

De honorariis tutoribus, hoc est, iis qui nō administrant cum uni decreta sit tutela. ff. lib.26. tt.7.l.3.§.si parens. l.54. tt.2. l.26. §.honoris. Nouell. cap.118.§. sed si multi.

De eo qui nihil administrauit.ff. lib.26. tt. 7.l.37.l.38.§.in eum qui.lib.46.tt.6.l.4. §.illud.C.tt.37.l.8.tt.55.

De eo qui reipub.causa absfuit.C.tt.64.l.1.

De eo qui notitiæ causa tutor datus est. ff. lib.26.tt.2.l.32.§.idem Paulus.C.tt.38. l.1.

De eo qui ad litem tātum curator datus est. C.tt.44.l.3.

De eo qui est excusatus.C.tt.62.l.22.
De eo qui est remotus.ff.lib.26.tt.10.l.10.
De eo qui inutiliter tutor datus est, vide.s. ex persona facientis.
De curatore testamento dato, & tutoribus postmodum à prętore datis.ff. lib.26.tt. 7.l.38.§.curator.
Dę posteriore tutore & curatore: an de eo quod gessit prior, teneatur.C. tt.37.l.1. tt.36.l.5.
Si posterior non idonea nomina à priore susceperit, an periculum illorum sustineat: item.
Si posterior tutelã sua negligentia ad se nõ transtulit.ff.lib.26.tt.7.l.34.l.38.§.adolescens.l.43.in prin.lib.27.tt.3.l.19.
De contutore & curatore succedente.ff.lib. 26.tt.7.l.52.
De patre & filio tutore.ff.lib.26. tt.1.l.7.l. 20. lib.27.tt.3.l.4.§. filiumfamiliàs. l. 6.l.11.
De domino & seruo.ff.lib.27.tt.5.l.1.§.pro inde etsi.
De fideiussore, eiusq; hærede. ff. lib.26. tt. 7.l.45.§.Paulus.l.50. lib.27. tt.3.l.1.§. usq; adeo.tt.7.l.3.l.4.§. fin.C. tt.46.l.1. tt.57.l.1.
De nominatoribus tutorum.ff. lib.27. tt.7. l.2.C.tt.75.l.4.
De magistratu à quo tutor datus est, uide.j. cap.17.lib.eo.
De matre, q̃ tutores petijt.C. tt.46.l.1.l.3.
De ijs qui tutores idoneos affirmant.ff.lib. 27.tt.7.l.4.§.fin.
De matre & auo qui suscepta administratione tutori indemnitatem promittunt. C. tt.46.l.2.tt.51.l.9.
De fisco ad quem bona tutoris sunt deuoluta.C.lib.9.tt.12.l.2.

¶ *IIII. Apud quem competit?*

Omnes tutores ad eundem iudicem ire debent.C.tt.51.l.5.

¶ *V. Quid ueniat in eam?*

De eo q̃ interest.ff.lib.26.tt.7.l.6. in prin. lib.27.tt.3.l.j.§.considerant.lib.19.tt.2. l.18.C.tt.51.l.4.
De iurãdo in litẽ.ff.lib.26.tt.7.l.6. in prin. C.tt.53.
Singuli in solidum tenentur, vide paulò superius, versi.de pluribus.

De eo quod nõ percepit.ff.lib.26.tt.7.l.57. §.Modestinus.§.item respond.
De eo quod contutor, qui rationem reddere testamento prohibitus est, uel alia ratione liberatus percepit, aut dolo contraxit: an de eo cæteri teneantur. ff. lib.26. tt.7.l.40.l.44.
In singulas res & tempora obligatur. ff. lib. 26.tt.7.l.36.in prin.
De usuris.ff.lib.26.tt.7.l.6.§.si post. §. pecunię.usque ad fin. legis.l.8.§.sed si sub. l. 14.l.27.l.28.l.45.§.quæsitum.l. 46.§. præfectus.§.altera.l.53. l.57. §. ex duobus.§.pupillo.§.fin. lib.27.tt.5.l.1.§. in pro tutelę.tt.7.l.4.§.usuras. C. tt.56. ff. lib.22.tt.1.l.1.§.fin.l.11.§.fin.l.34.
Si pater tutoris conueniatur.ff.lib.25. tt.7. l.20.l.36.§.fin.li.27.tt.3. l.11. uide infra per.s.aduersus quos.uer.de patre.
Si ipse filius tutor emancipatus conueniatur.ff.lib.26.tt.7.l.36.§.fin. lib.27.tt.5. l.11.
Si hæres tutoris conueniatur, uide.s. membro.3.uersi. 1.cap.eod.
Si fideiussor tutoris conueniatur. ff. lib.26. tt.7.l.31.in prin.l.45.§. Paulus.l.50.lib. 27.tt.7.l.5.l.6.l.7.
De pœna extraordinaria.uide j. Ad finia remedia.
De compensatione.ff.lib.26.tt.7.l.38 §. fi.
De ipsa re, & rei precio.ff.lib.26. tt.7.l.55.
De pecunia & re empta.C.tt.51.l.3.
De compendio seu incremento & usuris. ff. lib.26.tt.7.l.46.§.alter.l.57.in prin.

¶ *VI. Quando & quandiu competat?*

Non nisi post finitam tutelam agi potest. ff. lib.27.tt.3.l.1. §. fi. l.4.l.9. §.si duobus. usq; ad fi.legis.l. 10.l.12.l.18.tt.5.l. 1.§. cum eo.C.tt.37.l.14.
Si à tutela remotus sit.ff lib.27.tt.4.l.4
Si rei pub.causa absit tutor. ff. lib.27.tt.3.l. 9. in prin.
Si in hostium potestatem peruenerit.ff.lib. 27.tt.3.l.7.§.fin. l.8.
Etiam manente administratione cum curatore agi potest.ff.lib.26.tt.25. lib.27.tt. 3.l.4.§.fin.l.9.§.fin.l.10.l.16.§.fin.
De reliquis huiuscemodi quæstionibus. ff. lib.26.tt.7.l.7.l.38.§.tutelæ. li.27. tt.3. l.11.§.fin.

Per-

Perpetua est actio.C.tt.51.l.8.

¶ *VII. Adiuncta, seu de probationibus.* ff.lib.26.tt.7.l.5.l.3.lib.27.tt.3.l.1. §. de sertus quoque. C.tt.51.l.1.l.10.l.13. in principio.

¶ *VIII. Euentus.*

De actione tutori condemnato aduersus cō tutorem præstanda.ff.lib.26.tt.7.l.24.l. 37.l.38.§.periculo.l.41.lib.27.tt.3.l.1.§. nunc tractemus.§.non tantum.l.21.C.tt. 52.l.2.tt.58.l.2.

De actione ex cautione mutui periculi gratia á tutoribus data.ff.lib.26.tt.7.l.38.§. curatores.

An si male à tutoribus abstētus sit pupillus, creditoribus teneatur? Non.ff.lib.27.tt. 3.l.18.C.tt.51.l.4.

De solutione.C.tt.37.l.5.

De reliquis.ff.lib.27.tt.3.l.20.

¶ *IX. Adfinia remedia.*

Pro tutelæ actio.ff.lib.27. tt.5. toto.C. tt. 45.l.1.

Negotiorum gestorum actio.ff. lib.26. tt.2. l.19.§.fin.tt.7.l.4. §. post completum. l. 36.in prin.lib.27.tt.3.l.4.§.fin.l.13.l.14. tt.5.l.1.§. si quis quasi. lib.3. tt.5.l.3. §. etsi furiosi l.28.

Actio hypotecharia aduersus res tutoris, vide.s̄.cap.1.uers. tutoris & curatoris bona,&c.lib.eod.

Vindicatio rerum tutoris.C.tt.51.l.10.

Mandati.ff.lib.26.tt.7.l.8.§.nequaquam.

Fideicommissi. ff.lib.26.tt.3.l.11.

Tutelæ ex causa hæreditaria.ff.lib.27.tt.3. l.7.in prin.

Commodati & depositi.ff.lib.27.tt.3.l.5.

Furti,& condictio rei furtiuæ. ff. lib.27. tt. 3.l.1.§.in tutela.l.2.

Suspecti postulatio,vide.s̄.cap.6.lib.eod.

Rei vindicatio.ff.li.26.tt.7.l.46.§.á matre.

Rationibus distrahendis.ff. lib.27. tt.3.l.1. §.in tutela.

Actio subsidiaria aduersus magistratū. Inst. tt.24.§.sciendum.

Actio ex stipulatu rem pupilli saluam fore, de qua uide j̄.lib.eod.

Extraordinarium iudicium ff. lib.26.tt.1.l. 9.tt.7.l.1.in prin.l.48.C.tt.37.l.4.l.10.

De reliquis.ff.lib.27.tt.3.l.18.

DE RATIONIBVS DISTRAhendis actione.ff. lib.27.tt.3. Cap. XV.

¶ 1 *Causa ex qua datur.*

Si tutor ré ex bonis pupilli abstulit.l.j.í pr.

Distinguitur sequentibus modis.

Si non furandi animo fecit.l.2.in prin.

Si eo nomine actum sit.l.1.§. in tutela. l.2. §.itaq,.

Nihil refert cuius generis tutor sit.l.1. §.rationibus.

Si inutiliter tutor datus sit.l.1. §.rationib.

¶ 2 *Quibus & aduersus quos competit?*

De successoribus.l.1.§.fin.

¶ 3 *Quid veniat in eam?*

Duplum.l.2.§.fin.

Inest rei persecutio.l.2.§.fin.

Verum rei precium duplicatur, non quanti interest.l.1.§.considerandum.

¶ 4 *Quando & quandiu competat?*

Perpetua est,& non nisi finita tutela competit.l.1.§.fin.

¶ 5 *Adfinia remedia.*

Tutelæ actio.l.1.§.in tutela.

Furti & condictio rei furtiuæ.l.1.§. in tutela.l.2.in prin.

DE ACTIONE EX STIPVlatu rem pupilli saluam fore.ff.lib. 46.tt.6. Cap.XVI.

¶ 1 *Causa ex qua competit.*

Si res pupillo salua non sit,vel cōtrā ac pro missum est fiat.vel.

Si quod ex tutela dari fieri oportet, tutor non præstat.l.11.

DISTINGVITVR SEquentibus modis.

Si inutiliter cautū sit,vide.s̄.cap.8.lib.eod.

Si actū sit.l.12.tt.2.l.8.in prin.uers.si uerò.

Si in omnibus admissum sit.l.9.

Si curator furiosi,prodigi,&c. rem eius saluam non præstat.l.4 §.fin.

Si is qui pro tutore negocia gerit, vide. s̄. cap.14.ex persona facien.

Ex quibus causis tutelæ agi non potest, ex ijsdem nec hac actione. l.4. §. generaliter.l.9.

¶ 2 *Quibus datur?*

De

De ipso pupillo & furioso, alio stipulãte. l. 4. in pr. l. 5. l. 6. l. 27. tt. 8. l. 1. §. exigere.

¶ 3 *Aduersus quos datur.*

De fideiussoribus. l. 4. §. illud.

De uno fideiussorum. l. 12. (tor.

De eo qui nõ gessit. l. 4. §. illud. §. si qs cura-

De eo qui pro tutore negocia gerit. l. 4. §. illud sciendum.

De reliquis, uide s̃. c. 14. memb. 3.

¶ 4 *Quid veniat in eam.*

Quod in tutelæ actionem uenit, idem & in hanc actionem. l. 9.

De fructibus & usuris. l. 10.

¶ 5 *Quando competit?*

Cũ tutelæ actio cõpetit. l. 1. l. 4. §. hãc stipulationẽ. §. si quis curator. lib. 27. tt. 3. l. 16

Si tutor ab hostibus captus sit. l. 4. §. si tutor.

¶ 6 *Euentus.*

De actione condemnato præstanda. l. 12.

DE SVBSIDIARIA ACTIONE aduersus magistratum. ff. lib. 27. tt. 8. C. tt. 75. Cap. XVII.

¶ 1 *Quo iure competat hæc actio?* C. l. 5.

¶ 2 *Simile.*

Eadem in magistratus competit actio, quæ in fideiussores. ff. l. 9 §. fi.

¶ 3 *Causæ ex quibus competit.*

Si magistratus tutorem uel curatorem non dedit. ff. l. 1. §. magistratus. §. sciendum.

Si tutorem non idoneum dedit. C. l. 3.

Si non satis exegit à tutore dato, uel non idoneè cautum sit. Inst. tt. 20. §. nos autẽ. tt. 24. in prin. §. subsidiaria. ff. l. 1. §. si magistratus. § exigere. C. l. 3. l. 6.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex persona magistratus dantis tutorem.*

Si prætor, uel alius cui dandi ius est, dedit. Inst. tt. 24. §. fi. ff. l. 1. §. neq; prætor.

Si illustribus & clarissimis à præfecto urbi tutores dati sint, adhibitis decemuiris ex senatu & prætore: item in prouinciis a curialibus. C. tt. 33. l. 1.

2 *Ex antecedentibus.*

Si monitus non sit magistratus, ut tutores daret. ff. l. 1. §. magistratus.

Si patruus antè testamento dedit tutorem. ff. lib. 26. tt. 3. l. 5.

Si præses tutorem dedit, non ipse magistratus, non competit hæc actio.

Subdistinguitur sequentibus modis.

Si iussu præsidis de facultatibus tutoris renunciauit magistratus. ff. l. 1. §. si præses.

Si de nominibus tutorum præsidem instruxit. l. 1. §. si præses.

Si iussu præsidis satis exegit. ff. l. 1. §. si præses. §. si curatores.

Si electus est magistratus ad æstimandas tutorum satisdationes. ff. l. 1. §. diuus.

Si ex suggestu magistratus præses tutores dederit, uel nominibus à magistratu acceptis. item si ad magistratum remiserit præses, ut ipse daret. ff. l. 1. §. si curatores.

3 *Ex consequentibus.*

Si idoneus tutor fuit eo tempore quo tutelæ agi potuit. ff. l. 1. §. si magistratus. l. 6. lib. 26. tt. 7. l. 52.

Si à tutore pupillo satis sit factum. ff. l. 2.

Si copiam habeat pupillus conueniendi tutores, uel alio modo indemnis fieri possit. ff. lib. 26. tt. 3. l. 5. tt. 7. l. 45. §. cum in testamento. lib. 27. tt. 3. l. 1. §. usq; adeò. C. l. 1. l. 3. l. 4. l. 5.

¶ 4 *Quibus competit?*

De successoribus pupilli. ff. l. j. §. non tantũ.

De tutore qui pro cõtutore suo soluit. ff. l. 2. l. 5.

¶ 5 *Aduersus quos competit?*

De hæredibus magistratus. Inst. tt. 24. §. subsidiaria. ff. l. 4. l. 6. C. l. 2.

De patre magistratus. ff. l. 1. §. filiusfamil.

De fideiussore magistratus. ff. l. 1. in princ.

De nominatoribus magistratus. ff. l. 1. in pr.

De ordine. ff. l. 1. in prin.

De pluribus, si conuenit inter eos, ut alterius tantum periculo tutor daretur. ff. l. 1. §. si inter.

¶ 6 *Quid veniat in eam?*

Singuli magistratus in solidum tenentur. ff. l. 7. l. 8. C. l. 3.

Si pater magistratus conueniatur. ff. l. 1. §. si filiusfam.

De vsuris sortis quã debet magĩratus. ff. l. 9.

¶ 7 *Adiuncta, seu de probatione.*

ff. l. 1. §. si magistratus. uers. probatio.

¶ 7 *Adfinia remedia.*

Actio tutelæ & ex stipulatu aduersus tutores, & illorum fideiussores. C. l. 1. uide insuper s̃. Ex consequentibus.

DE CONTRARIA TVTELAE actione. ff. lib. 27. tt. 4. C. tt. 58. Cap. XVIII.

¶ *I. Ratio huius actionis.*
ff. l. 1. in prin.
¶ *II. Causæ ex quibus datur.*
Si in rem pupilli aliquid impendit tutor, hac actione cõsequitur. Inst. lib. 3. tt. 28. §. tutores. ff. l. 1. §. an in hoc.
Si se pro pupillo obligauit. Inst. li. 3. tt. 28. §. tutores ff. l. 3. §. contrarium. l. 6.
Si pater pupilli tutori aliquid debet. ff. l. 1. §. an in hoc.
Si tutori salarium sit constitutum. ff. lib. 26. tt. 7. l. 32. §. fi.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex causa in quam impendit.*
Si in litem erogauit. C. tt. 44. l. 3. l. 4.
Si in ipsos tutores impensum est. ff. lib. 26. tt. 7. l. 32. §. fin.
Si pro iudicato contutore soluit. C. l. 1.
Si soluit id quod ad alterum tutorem pertinebat. ff. lib. 26. tt. 7. l. 46. §. fin.
De reliquis, uide s. c. 9. membr. 6. lib. eod.
2 *Ex modo & euentu.*
Si mala fide impendit. ff. l. 3. §. deducunt.
Si nõ necessarios sumptus fecerit, nec expediterit pupillo. ff. l. 3 in princ. §. sufficit.
3 *Ex re quam impendit.*
Si plus impendit quàm est in facultatibus pupilli. ff. l. 3. in prin.
Si plus quàm debuit. uide s. c 9. membr. 6. lib. eod.
4 *Ex persona impendentis.*
Si is qui pro tutore negocia gerit. ff. l. 1. §. hæc actio. tt. 5. l. 5.
Si hæres tutoris impendit. ff. l. 5.
Si curator pupilli, furiosi, prodigi, uentris, &c. ff. l. 1. §. hæc actio. lib. 3. tt. 5. l. 3. §. & si furiosi.
5 *Ex tempore quo impendit.*
Si ante tutelam. ff. l. 3. §. iudicio.
Si post finitam tutelam. ff. l. 3. §. iudicio.
6 *Ex consequentibus.*
Si rõnibus distrahẽdis actio intẽdat. ff. l. 2.
Si tutelæ iudicio non agatur. ff. l. 1. §. fi. C. l. 3. §. fin.
Si iudex, cum tutelæ iudicio ageretur, rationem impensarum non habuit, uel repudiauit. ff. l. 1. §. præterea.
Si tutor tanquam suspectus remotus sit, ff. l. 4.
Si pupillus tutori hæres extiterit. C. l. 3. in princ.
¶ *III. Quibus competit?*
De hæredibus. ff. l. 3. §. fin.
De fideiussore tutoris. ff. lib. 27. tt. 7. l. 5.
¶ *IIII. Aduersus quos.*
De hæredibus. ff. l. 3. §. fi.
¶ *V. Quid ueniat in eam?*
De eo quod plus quàm est in facultatibus pupilli, impendit ff. l. 3. in prin.
De usuris. ff. l. 3. §. contrarium. usque ad §. sufficit.
Vt liberetur, agere potest. ff. l. 3. §. contrarium. l. 6.
Vt mandetur sibi actiones a pupillo aduersus coturores. C. l. 1. l. 2.
¶ *VI. Quando & quàm diu competat?*
Finito demũ offõ cõpetit. ff. l. 1. §. finito. l. 4
Perpetua est. ff. l. 3. §. fi.
¶ *VII. Adfinia remedia.*
De cautione interponenda, de restituendo eo quod ei abest. ff. lib. 27. tt. 3. l. 3.
De compensatione opponenda, si conueniatur. ff. l. 1. §. prӕterea. C. l. 3. §. fi. tt. 44. l. 2.

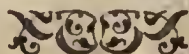
CONCLVSIO SECVNDAE *partis Methodi.*

Hactenus de iure quod in personis habemus, tractatum est. Sed præter prædicta iura, & alia in personis habemus, ut puta in seruis non solum dominium, sed & possessionem, & usumfructum habemus, perinde ac in rebus: proinde ea quærenda sunt in libro sequenti. sed & operas in seruis habemus, de quibus infra libro prox. in fine. Magistratus insuper iurisdictionem habet in subditos, debeturque illi a subditis reuerentia & obsequiũ: quæ quidem iura in personis sunt, sed publicã. ideoque supra in prima parte Methodi lib. 1. ea quærenda. Habet insuper emptor ius in persona uenditoris, & contrà uenditor in persona emptoris: item mandator in persona mãdatarij & contrà: itẽ socius in persona socij, &c. quæ iura qualia sint, in Quinta parte, Deo uolente, proponam.

FINIS LIBRI SEXTI.

METHODI
IVRIS CIVILIS
PARS TERTIA.
DE IVRE QVOD IN REBVS HAbemus, cum ſuis cauſis & actionibus.

NICOLAO VIGELIO AVCTORE.

De dominio, poſſeſsione, vſufructu, & uſu, cum ſuis actionibus.

LIBRR SEPTIMVS.

DE RERVM DOMINIO.
Inſt. lib. 2. tt. j. ff. lib. 41. tt. j. Cap. I.

Primùm, ius quod in rebus habemus, eſt dominium.

De acquirendo rerum dominio.

¶ 1 *Cauſæ ex quibus adquiritur dominiū.*

On niſi ex una cauſa competit dominium. Inſt. lib. 2. tt. 20. §. ſi cui fundus. ff. li. 41. tt. 2. l. 3. §. ex plurib. lib. 44. tt. 2. l. 14. §. actiones. li. 50. tt. 17. l. 120.

Diuiſio cauſarum. Inſt. §. ſingulorum. ff. l. 1. in prin.

De occupatiõe eius quod nullius eſt. Inſt. §. ferę igitur. ff. l. 3. in prin.

De captatione ferarum beſtiarum, uolucrū & piſcium. Inſt. §. feræ igitur. uſque ad §. item ea quæ ex hoſtibus. ff. l. 1. §. fin. l. 3. l. 4. l. 5. l. 55. lib. 9. tt. 1. l. 1. §. in beſtijs. li. 8. tt. 3. l. 16.

De captatione eius qđ à lupo eripitũ. ff. l. 44.

De occupatione rei à domino pro derelicto habitæ. Inſt. §. hoc amplius. ff. tt. 2. l. 17. §. differentia tt. 8. l. 1. l. 2. l. 5. §. fin. lib. 47. tt. 2. l. 43. §. qui alienum. § ſi quis ſpõte.

De iis quæ in naufragio amittuntur, uel nauis leuandæ cauſa eiiciuntur. Inſt. §. hoc amplius. ff. l. 9. §. fin. l. 44. §. idẽ ait. l. 58. tt. 2. l. 13. in prin. l. 21. §. 1. lib. 47. tt. 2. l. 43. §. ſi iactum. li. 14. tt. 2. l. 2. §. ſi. l. 8. l. 9. C. lib. 11. tt. 5. l. 1.

De inuentione rei iacentis. ff. lib. 6. tt. i. l. 67. lib. 47. tt. 2. l. 43. § qui alienum.

De iis quæ rheda currente decidunt. Inſt. §. fin. ff. lib. 47. tt. 9. l. 3. in prin.

De inuentione theſauri. Inſ. §. theſauros. ff. l. 31. §. theſaurus. l 63. lib. 48. tt. 13. l. 4. §. non fit. lib. 49. tt. 14. l. 1. in prin. uerſ. uel quod dicatur quis. l. 3. §. ſi in locis. lib. 6. tt. 1. l. 67. C. lib. 10. tt. 15. l. 1. feudor. lib. 2. tt. 56. §. fin.

De iis quæ inueniũtur in littore maris. Inſt. §. item lapilli. ff. tt. 2. l. 1. §. item bello. li. 47. tt. 9. l. 3. in prin. li. 1. tt. 8. l. 3.

De

De iis quæ ex hostibus capiuntur. Inst.§.ité ea quæ ex host.ff.l.5.§.fi.l.7.in prin.l.51. tt.2.l.1.§.item bello.

De eo quod per alluuioné agro nostro adiicitur: & de inundatione. Inst.§.præterea quod per allu.ff.l.7.§. præterea. usq; ad §.insula.li.47.tt.9.l.8.C.li.7.tt.41.l.1.

De insula in mari uel flumine nata: & de mutatione alueí.Inst.§.insula. usque ad §.quum ex aliena.ff.l.7.§. insula. usque ad §.cum quis ex.l.29.l.30.in prin.§.tribus.l.56.l.65.§.si qua insula.usque ad fi. legis.tt.2.l.1.§.item bello. C.libr.7.tt. 41.l.1.

De alieno meo addito.ff.l.26.§.Proculus.§. fi.li.6.tt.1.l.23.§. si quis rei suæ.§. item quæcunque.l.59.l.61.

De confusione materiarum, & de specie ex aliena materia facta.Inst.§. quum ex aliena.usque ad §.cum in suo.ff.l.7.§.cũ quis ex.usque ad §.cum in suo.l.12.§.fi.l.24. l.25.l.26.in prin.§.fi.l.27.lib.6.tt.1.l.3. §.fi.l.4.l.5.in prin.usq; ad §.idé scribit.

De ædificanda in suo solo aliena materia, uel contra sua materia in alieno solo.Insti.§.cum in suo.ff.l.7.§.cum in suo, usq; ad §.si alienam.l.28.l.60.lib.6.tt.1.l.23. §.fi.l.37.l.38.C.lib.3.tt.32.l.2.l.16.tt. 34.l.2.lib.8.tt.10.l.5.

De ædificando in mari, & in littore maris.ff. l.14.l.30.§.fi.l.50.lib.1.tt.8.l.6.in prin.

De ædificando in ripa.ff.l.1.

De statuis in ciuitate positis.ff.l.41.

De aliena planta in meo solo posita, uel cõtra: & de arbore uicini in fundum meum radices agente.Inst.§ præterea quod per. §.si Titius alienam.ff l.7.§.si alienam. usque ad fi.legis.l.8.l.26.§. arbor. lib.6.tt. 1.l.5.§.de arbore.lib.39.tt.2.l.9.§. Alphenus.uers. ita demum.

De frumentis in alieno solo satis, uel contra.Inst.§.si Titius.ff.l.9.in prin.lib.6.tt. 1.l.39.l.48.l.53.C.lib.3.tt.32.l.11.

De planta & lapide in confinio natis. Inst. § riparum.ff.l.8.l.30.§.Celsus.lib.17.tt. 2.l.83.

De literis & picturis in aliena charta uel tabula pictis uel scriptis.Inst.§. literę. ff.l. 9.§.literæ. usque ad §. hæ quoque res. l. 26.§.fi.li.6.tt.1.l.23.§.sed & id.

De iis quæ ex animalibus nostris nascuntur. ff.l.2.l.6.l.66.lib.6.tt.1 l.5.§. idé scribit.

De partu ancillæ nostræ. ff.l.66. C.lib.3.tt. 32.l.7.

De fructibus rei, cuius usumfructum habemus.Inst.§.is uerò ad quem. usque ad §. thesauros.ff.li.22.tt.1.l.25.§. præterea cum ad l.28.in prin.

De fructibus rei, quam quis à non domino bona fide comparauit.Inst.§.si quis à non domino.ff.l.40.l.48.lib.22.tt.1.l.25.l. 28.in prin.

De usucapione & longi temporis præscriptione, uide alibi.

De traditione & alienatione: item de nuda domini uoluntate sine traditione, uide paulò inferius.

De litis æstimatione oblata. ff.lib.6.tt.1.l. 46.l.47.l.63.l.69.l.70.li.42.tt.4.l.fi.

De eo si quid alienum in censum dedúcit, & solennib. pensionibus rei pro alio satisfacit.ff.l.64.lib.50.tt.15.l.4.§.si cum ego.C.lib.3.tt.32.l.25.

Si usufructuarius de soli uicio quid præstitit, ius dominij ad eum transfertur. ff.lib. 39.tt.2.l.10.§.fi.

¶ *De traditione & alienatione.*

1 *Definitio alienationis.*
C.lib.5.tt.23.l.1.§.fi.

2 *An traditione & alienatione transferatur dominium.*
Inst.§.per traditionem. ff.l.9.§. hę quoque res.C.lib.3.tt.32.l.12.

DISTINGVITVR:

Ex persona tradentis & alienantis.

Si alius non dominus rem tradidit, vel alienauit.C.lib.3.tt.32.l.3.l.14.lib.4.tt.51. lib.7.tt.32.l.5. Inst.tt.8.in prin.ff.l.46. l.52.lib.50.tt.17.l.11.l.26.

Si alius voluntate domini tradat, vt procurator, & qui negocia domini gerit. Insti. §.nihil autem interest.ff.l.9.§. nihil autem. Subdistinguitur: Si mandatore mortuo tradidit.ff.tt.2.l.33.

De domino rei & marito prædium dotale alienante. Inst.tt.8.in prin.ff.tt.3.l.42.

De eo cui bonis interdictum est.ff.lib.45.tt. 1.l.6.lib.27.tt.10.l.10.in prin.

De pupillo. Inst.tt.8.§.nunc admonendi.§. fin.ff.l.11.

De seruo & filiofamiliâs. ff. lib. 6. tt. 1. l. 41. §. fin.
De hærede rem legatam tradente. ff. lib. 12. tt. 1. l. 8. §. fin.
De creditore pignus uendente. Inst. tt. 8. §. contra autem ff. l. 46.
De eo cui donādi ius ē. ff. li. 50. tt. 17. l. 123.

Ex persona eius cui traditur.

Si incertæ personæ. Inst. §. hoc amplius. ff. l. 9. § hoc amplius. tt. 8. l. 5. §. fin.

Ex re tradita.

De re aliena, uide supra uer. si alius non do minus, &c.
De re alienari prohibita. C. lib 4. tt. 51. l. 7.
De re incorporali. ff. l. 43. §. incorporales.
De stipendiariis & tributariis prædiis. Inst. § per traditionem.

Ex causa propter quam tradit.

Si nulla cā tradendi pcesserit. ff. l. 31. in pri.
Si circa causam dissentiant. ff. l. 36.
Si tradens in re errat, putans eam alterius esse cum sit sua. ff. l. 35. C. lib. 2. tt 32. l. 18.
Si causa propter quam dedit, secuta non sit. ff. lib. 23. tt. 3. l. 9. in prin.

Ex reliquis contingentibus.

Si precium non sit solutum, uel alio modo satisfactum. Inst. §. uenditę uerò.

SI RES TRADITA NON SIT, ET *de nuda domini uoluntate.*

Inst §. interdum ff. l. 9. §. interdum. usq; ad fi. legis. l. 21. §. fi. l. 59. l. 65. in prin. tt. 2. l. 33. in prin. lib. 6. tt. 1. l. 50. l. 77. lib. 29. tt. 2. l. 78. C. lib. 2. tt. 3. l. 20. li. 3. tt. 32 l. 27. lib. 4. tt. 49. l. 8. lib. 7. tt. 10. l. 3.

¶ 2 *Quibus adquiratur.*

DISTINGVITVR.

Ex persona adquirentis.

Si seruus communis, uel in quo alius usum fructum habet, uel qui bona fide ab alio possidetur, &c. adquirat, uide paulo inferius, membr. 3.

Ex causa ex qua, & modo quo adquiritur.

Si insula in mari uel ī flumine nata sit, si materiæ diuersorum confusæ sint, &c. uide s̄. causas ex quibus adquiritur.

Ex reliquis contigentibus.

Si cū ego & Titius rē emerimus, Titio tradita sit, an & mihi adquiratur. ff. l. 20. § fi.
Si eadem res duobus diuersis temporibus uendita sit. ff. lib. 6. tt. 1. l. 72. C. lib. 3. tt. 32. l. 15.

¶ 3 *Per quos nobis adquiratur.*

De iis qui in nostra sunt potestate. Instit. lib. 2. tt. 9. in prin. lib. 3. tt. 29. in prin. ff. l. 10. in prin. l. 53. l. 63. in prin. lib. 29. tt. 2. l. 78.
De liberis nostris. Inst. lib. 2. tt. 9. §. igitur liberi. uide insuper supra lib. 4. cap. 13.
De eo quem filium suum esse putat. ff. tt. 2. l. 50. in prin. tt. 3. l. 44. in prin.
De seruis nostris. Inst. lib. 2. tt. 9. §. item uobis adquiritur. ff. l. 10. §. igitur quod. l. 32. l. 37. §. quod seruus. C. lib. 4. tt. 27. l. 1. §. fin.
De seruo communi. Inst. lib. 3. tt. 29. §. fin. ff. l. 17. l. 23. §. fin l. 37. §. si unus. usque ad §. quod seruus. §. fin. l. 45. l. 63. in prin. tt. 2. l. 1. §. per communem. §. si ex parte. C. lib. 4. tt. 27. l. 3.
De seruo hæreditario. ff. l. 18. l. 33. l. 34. l. 61. tt. 2. l. 1. §. ueteres.
De seruo legato uel manumisso testamento. ff. l. 40. §. fin.
De seruo qui est in fuga. ff. tt. 2. l. 1. §. per seruum. l. 50. §. fin.
De seruis in quibus usumfructum habemus. Inst. lib. 2. tt. 9. in prin. §. de iis autem. lib. 3. tt. 29. §. per eum quoque. ff. l. 10. in prin. §. de his autem. l. 37. §. fructuarius. l. 43. §. fin. l. 47. l. 49. in prin. lib. 7. tt. 1. l. 21. cum quinque ll. sequentibus. l. 31.
De seruo quem ex causa pignoris possidet creditor. ff. l 37. in prin. tt. 2. l. 1. §. per seruum corpor.
De seruo à marito donato. ff l 57.
De seruo furtiuo, quem quis bona fide emit ff. l. 39.
De eo quem quis ui, clàm uel precariò possidet. ff. l. 22.
De libero homine & seruo alieno, qui nobis bona fide seruit. Inst. lib. 2. tt. 9. in prī. §. de iis autem. lib. 3. tt. 29. §. item per liberos. ff. l. 10. in prin. §. idem placet. l. 19. l. 21. l. 23. l. 40. l. 43. in prin. l. 49. §. fin. l. 54 l. 63. §. qđ si seruus. C. li. 3. tt. 32. l. 1.
De libera persona, & seruis alienis nobis nō seruientibus. Inst. li. 2. tt. 9. §. ex his apparet. ff. l. 20. §. fin. l. 53. l. 54. in prin. C. lib. 4. tt. 27. l. 1. l. 2.
De procuratore. Inst. lib. 2. tt. 9. §. ex his apparet.

apparet.uersi.excepto eo.ff.l.13.l.37.§.fi.C.li.4 tt.27.l.1.§.1.l.2. li.7.tt.32.l.8.
De alio mandatu meo emente.ff.l.59.
De tutore & curatore. Inst. lib.2.tt.8. §. at ex contrario.ff.l.13.
Si alius nostra pecunia rem emerit.C.lib.3.tt.32.l.6.l.8.

¶ 4 *Quid & quantum adquiratur.*

Res cum sua causa per traditionem transfertur, hoc est, neq; plus neque minus iuris quàm tradens in ea habuit.ff.l.20.in pri. usque ad §.fin.lib.18.tt.1.l.67.l.81.§ fi.
Si in tradendo quis dixerit, se solum sine superficie tradere: nihilominus & superficies transit.ff.lib.44.tt.7.l.43.§.sic & in tradendo.

¶ 5 *Quando adquiratur.*

An antequam nobis res tradita sit, uide paulò superius membr.1 in fine.

¶ *De amittendo rerum dominio.*
Causæ ex quibus amittitur.

Iisdem modis res desinunt esse nostræ, quibus adquiruntur ff.tt.8.l.1.
Causas igitur quibus dominium amittitur, uide s̄.de causis quibus adquiritur.
Amittitur insuper dominium, si dominus ui & propria autoritate rem repetierit. Inst.lib.4.tt.2.§. sed ne dum talia.tt.15. §.recuperandæ.ff.li.4.tt.2.l.12.§.fi.l.13. li.48.tt.7.l.7.C.li.8.tt.4. l.6.l.7.

DE REI VINDICATIONE.
ff.lib.6.tt.1.C.lib.3.tt.32.
Cap. II.

¶ 1 *Definitio actionis in rem.*

Inst.li.4.tt.6.§.omnium.§. appellamus. ff.lib.44.tt.7.l.24.in prin.l.34.

¶ 2 *Proprium: Est singularum rerum.*

ff l.1.in prin.

¶ 3 *Causa ex qua datur.*

Ex dominio actoris.ff.l.23.in prin.

DISTINGVITVR:

Si à non domino comparauit, uide j̄. cap. proximo.
Si dominium ab eo abire possit conditione legati existente.ff.l.66.
Si dominus rem putauit alterius esse. ff.lib. 41.tt.1.l.35.C.l.18.
Si alij rem uindicanti adstitit actor. ff. l.54.
Si conuenit cum actore, ut possessio rei alij tradatur.ff.lib.2.tt.14.l.36.
Si rem ab alio conduxit.C.lib.4.tt.65.l.23.
Si possessor rem usucepit, uel longissimi tẽporis præscriptione tutus sit.C.l.4.l.24. l.16 ff.l.18.l.20.l.21.
Si pars rei uel ususfructus alterius sit. ff.lib. 50.tt.16.l.25.
Si res interiit, uel homo mortuus sit.ff.l.15. §.fin.l.16 l.17.l.27.§.si homo.l.36.l.60. li.30.l.48 §.itaq; si Stichus. li.12.tt.1.l. 23.lib.45.tt.1.l.91.in prin uersi.utrum.
Si seruus fugerit.ff.l.21.l.22.l.36.§.fi.
Si pars rei interiit ff.l.49.
Si liberi petantur.ff.l.1.§.per hanc.
Si res sacræ & religiosæ petantur. ff.l.23.§. loca.l.43.
Si res mobiles uel immobiles,&c.petantur. ff.l.1.§. 1.
Si pars rei petatur.ff.l.76.in prin.
Si pars eius, quod sine interitu diuidi non potest,petatur ff.l.25.§. fi.
Si incerta pars petatur.ff.l.76.§. incertæ.
Si armamenta nauis & scapha petatur. ff.l. 3.§.armamenta.
Si uniuersæ res petantur. ff. l.1. in prinC. §. per hanc.
Si grex,armentum,equitium, cæteraq; quæ gregatim pascuntur, petantur.ff.l.1.§.fi. l.2.l.3.in prin.l.23.§.at in iis.
Si peculium petatur.ff.l.56.
Si res possessori pignori sit obligata. C. lib. 8.tt 14.l.9.ff.l.39.§.fi.l 40.
Si impensas in rem fecit possessor, & alia similia,uide j̄.de præstationib. actoris.
Si is per quem possessor possidet absit. ff. l. 27.§. si per filium.
Si actum sit cum eo qui liti se obtulit.ff.l.7.
Si possessor rem restituere paratus sit: ubi restituenda.ff.l.10.l.11.l.12.
De reliquis distinctionibus, uide s̄. c.prox.

¶ 4 *Quibus competat?*

De duobus eandem rem insolidum petentibus ff.l.57.l.58.lib.5.tt.3.l.57.
De marito, cui res doti data est, & uxore. C.l.9.
De fructuario.ff.lib.42.tt.5.l.8.in prin.
De superficiario.ff l.73.l.74.l.75.
De iis qui agros uectigales conductos habent.ff.tt.3.

De reliquis,uide s̄.cāp.prox. memb. 11.

¶ 5 *Aduersus quos competat?*

De possessore.ff.l.9.in prin.lib.44.tt.7.l.24 in prin.

De eo qui ex causa depositi, commodati,cōducti, legatorum seruandorum nomine, &c.tenet.ff.l.9.§. deniq;.

De creditore qui ex causa pignoris rem possidet,& debitore.ff.lib.41.tt.3.l.16.

De socio & extraneo possidentibus. ff.l.8.

De domino nō seruo cōueniendo. C.l.20.

De eo qui non possidet,& qui possidere desiit.ff.l.17.in prin.§.quòd si dolo.l.27. in prin.§.sed & is qui.l.57.l.58.§.fi. l.68.l.69. l.70. l.71. l.80.lib.5.tt.3.l.57. li.50. tt.17.l. 199.§.1.C.lib.3.tt.19.l.1. si uel litis contestatæ tempore, uel quò res iudicatur non possidet.ff.l.27.§. possidere. lib. 15.tt.1.l.30. in prin.

De eo qui cum non possideret, liti se obtulit.ff.l.25.l.26.l.27. in prin.

De hærede possessoris.ff.l.42.l.51.l.52.l.55

¶ 6 *Quid ueniat in hanc actionem.*

Si restituere à iudice iussus, dicat se restituere non posse.ff.l.68.l.71.C.l.21.

De re distracta,& rei pretio.ff.l.15.§.1.usq; ad fin.legis.lib.12.tt.1. l.23.

De re ex pecunia aliena comparata. C. l. 6.l. 8.

De pretio restituendo homine mortuo, uide s̄.uersi.si res interiit, &c.

De æstimatione præstanda, si res deterior restituat̄.ff.l.13.l.14.l.27.§.si homo.l.60

De fructibus, partu, & per seruum possessi adquisitis,nec non de omni causa,uide alibi De usuris & fructib.

Si grex uindicetur,quid ueniat: uide s̄.uers. si grex, arment.

De cautione à reo præstanda, & cedendis actionibus.ff.l.17 §.quòd si dolo. l.18.l. 20.§.fi.l.21.l.22.l.45.

De reliquis. ff.l.4.§ fin.l.5.in princ. l.15.§. item si forte.l.55.l.76.in prin.

Vbi restituendum, & cuius sumptibus. ff.l. 10.cum duabus ll. sequentib.

¶ 7 *Vbi & apud quem competat.* C.lib 3.tt.19.

¶ 8 *Antecedentia.*

Animaduertet prius actor,an aliquo interdicto possit nancisci possessionem.ff.l.24.

Prius ad exhibendum agi debet ut uindicetur.ff.l.23.§. item quæcunque.

Prius de possessione cognoscendum,tum demum proprietatis causa agenda. C. l. 13. ff.lib.41.tt.2.l.35.

Qui conductionis titulo rem possidet prius, prius possessionem restituere debet. C. lib.4.tt.65.l.25.

¶ 9 *Adiuncta, et de præstationib. actoris.*

De re quæ petitur,designanda.ff.l.6.

Si in designanda re erratum sit.ff.l.5.§. fin.l. 76.§.incertæ.

¶ *De probatione.*

Per quæ probādum dominium.C.l.10.l.19.

Si actor non probauerit, reus absoluendus etiam si nihil præstiterit, nec cogendus possessor dicere titulum suæ possessionis, nec pro qua parte possideat. ff. l.73. lib. 11.tt.1.l.1.§.interrogator.C.lib.4.tt.19. l.2.l.23.lib.8.tt.36.l.9.lib.3 tt.31.l.11.

Nec distinguitur etiam si uiciosi possessio sit,& ex non iusta causa.C.l.28.ff.lib.41. tt.2.l.53 Inst.lib.4.tt.15.§. commodum autem.

¶ *De præstationibus & cautionibus actoris.*

Si possessor in rem sumptus fecit,soluit,uel se obligauit.ff.l.19.l.27.§ in repetita. usque ad fi.legis.l.37. l.38.l.48.l.53. l.65. in princ.lib.15. tt.3. l.7.§.idem ait. C.l. 5.l.11.

Si seruum, quem possidebat, erudiuit. ff. l. 27.§.fin.l.28.l.29.l.30.l.32.

De precio quo rem possessor emit ei restituendo.C.l.3.in prin.l.23.lib.6.tt.2.l.2. lib.7.tt.38.l.2.tt.39.l.1.

De solutione debiti, si res possessori pignori sit obligata.C.lib.8.tt.14.l.9.ff.l.39.§. fi. l.40.

De precio eius quod rei suæ adiectum est, restituendo. ff.l.23.§. in omnibus igitur. C.l.16.uide insuper supra cap. 1. memb. 1. uersi. de alieno meo addito, &c. cum sequentibus.

De cauendo possessori rem restitui,si ab alio eiusdem rei nomine etiam conueniatur. ff.l.57.l.58.lib.5.tt.3.l.57.

De cedenda actione reo qui litis æstimationem soluit.ff.l.47.l.63.l.69.

De cauēdo de euictione possessori litis æstimationem

mationem offerenti.ff.l.35.§.petitor.
Si possessor damni dati nomine quid præstitit actori, actor cauere debet quòd actione l. Aquiliæ agere nolit.ff.l.13.§.fin.

¶ 10 *Euentus.*

De sententia exequenda.ff.l.68.
Non videtur possessioni renunciasse, qui rē vindicat.ff.lib.41.tt.2.l.12.
Possessor, qui litis æstimationem præstitit, dominus fit.ff.l.46.l.47.l.63.l.69. l.70.

¶ 11 *Adfinia remedia.*

Prius animaduertet actor, an aliquo interdicto possit nancisci possessionem.ff.l.24
Si cum reus negasset se possidere, actor contrarium probauerit, possessio ad actorem transferēda, etiā si de dominio nihil probauerit.ff.l.80.
Si res alii iuncta siue adiecta accessionis loco cedat.ff.l.23.§.item quæcunq;.
Si res duorū confusæ sunt.ff.l.4.l.5.in prin. usq; ad §.fin.
Si lapides rei litigiosæ inædificati sunt. ff. l.43.
Si tignum alienum ædibus iunctum sit, de tigno iuncto actio est ff.l.23.§.tignum.
Si liberi uindicentur.ff.l.1.§.per hanc.
Si fructus cōsumpti sint, competit cōdictio. C.lib.4.tt.9.l.3.
Si alius actoris pecunia rem emerit.C. l.6. l.8.
Si seruus, qui ab alio mala fide possidetur, quid ex peculio comparauit, dominus id condicere potest.ff.li.12.tt.1.l.31.§.seruum.li.19.tt.12.l.24.§.seruum.
Si res deterior facta sit, item l. Aquiliæ actio est.ff.l.13.l.14.l.27.§.si homo.
Si seruum uulneratum restituit possessor, etiam iniuriarū actio est.ff.l.15. in prin.
Si res ui fluminis in alienum fundum importata est, condici potest. ff. lib.12.tt.1. l.4.§.fin.
Si re uendita precium non sit solutū, actio uēditi, non rei uindicatio competit. C. l. 12.§.fin.
Si ab alio uendita dominus consensit, negociorum gestorum actio est. C. l.3. ff. lib. 12.tt.1.l.23.
De in factum actione cæteris deficientibus. ff.l.23.§.ideoq; in omnibus.l.52.

DE PVBLICIANA IN rem actione.ff.lib.6.tt.2. Cap. III.

¶ 1 *Ratio huius actionis.*

l.17.Inst.lib.4.tt.6.§.sed istæ.

¶ 2 *Ratio nominis.*

Inst.lib.4.tt.6.§.sed istæ.uers.quæ actio.

¶ 3 *Simile.*

Per omnia rei uindicationi similis est. l. 7. §.in publici.

¶ 4 *Causa ex qua datur.*

Si quis rē à non domino accepit, eamq; rursus amisit.l.1.i prin.Inst.lib.4.tt.6.§.sed istæ.uers.namq; si cui.

DISTINGVITVR.

1 *Ex causa ex qua accepit.*

De omni iusta causa.l.1.in prin.l.3. in prin. l.13.in prin.
Si emit.l.3.
Si in dotem accepit.l.3
Si ex causa lucratiua accepit. l.7. §. sed etsi quis.
Si legatum ei sit.l.1.§.fin.
Si mortis causa ei sit donatum.l.2.
Si solutum ei sit.l.4.
Si ex causa iudicati accepit.l.3.§. fin.l.7. in prin.
Si noxæ datum sit.l.5.l.6.
Si permutatum sit.l.7.§.si à minore.
Si ex iureiurando rem suam esse.l.7. §.si petenti mihi.
Si ex litis æstimatione. l.7. §. si lis æstimata.s.tt.1.l.70.
Si ex causa pignoris uel precarii uel alia simili accepit.l. 13.§.1.

2 *Ex re quam accepit & possedit.*

De hæreditate empta.l.9.§.item si hæreditatem.
De usufructu & cæteris seruitutibus.l.11.§. si de usufructu.
De infame seruo nondum anniculo.l.12.§. Publiciana.
De re quæ usucapi non potest. l.9.§.hæc actio.l.12.§.in uectigalibus.
De eo quod accessit rei quę usucapi nequit. l.11.§.idem ait.usque ad fin. legis.
De partu ancillæ furtiuæ. l.11.§.partus.usque ad §. idem ait.
De re quæ alienari nō potest.l.12. §. si res.

3 *Ex persona eius à quo accepit uel possedit.*
Si à pupillo emit,& falso tutore autore.l. 13.§ fin.
Si à minore emit.l.7.§.si à minore.
Si a furioso emit.l.7.§.Marcellus.lib.41.tt. 5.l.2.§.si a furioso.
Si a sponso sponsæ donat si sit.l.12. in prin.
4 *Ex reliquis contingentibus*.
Si seruo, procuratori, tutori, &c. alienata uel tradita sit: uide paulò inferius, Quibus competat?uers.de domino.
Si emptoris hæredi tradita sit.l.9.in prin.
Si alii uoluntate emptoris tradita sit. l.11. in prin.
Si ante emptionem res tradita sit. l.9.§. si quis rem.
Si non bona fide possedit. l.7.§.prætor ait. usque ad fi.legis.
Si dominus prohibuit emptori rem tradi. l.14.
Si cum rei nomine conueniretur, eam dolo malo possidere desiit.tt.1.l.70.
Si rei possessionem nactus non fuerit, uel momento tantum eam possedit. l.7.§.ut igitur Publicana.l.9.§.1.l.12.§.is cui.§. fi.l.11.§.partus.
Si nondum sit solutum precium.l.8.
Si pro parte rem repetere uelit. l.12.§. fin.
Si usucepit ré.l.1.in prin.C.lib.7.tt.39.l.8.
¶ 5 *Quibus competit?*
De successoribus.l.7.§.hæc actio. l.12.§.is cui.
De emptore,& eo cui iussu emptoris res tradita est.l.11.in prin.
De duobus,quibus separatim res ab eodem est uendita,utri detur.l.9.§. si duobus.li. 21.tt.3.l.2.
De domino,si seruus,procurator,tutor, curator, &c. emit.l.7.§.si ego non. l.9.§.si seruus.§.fi.l.10.l.15.
¶ 6 *Aduersus quos competit?*
De domino rei.ff.l.16.l.17.
De eo à quo actor rem acceperat.l.7.§. sed etsi quis.l.12.in prin.li.21.tt.3.l.2.§. fi.
¶ 7 *Quid ueniat in eam?*
Ad instar proprietatis,non ad instar possessionis respicit.l.7.§.Publicana.
¶ 8 *Quandiu competat?*
Annalis an sit.ff.lib 44.tt.7.l.34.
¶ 9 *Adfinia remedia.*
Rei uendicatio.l.7.§.in Publiciana.
Si usucepit rem, rei uindicatio illi competit.l.1.in prin.C.li.7.tt.39.l.8.
De exceptione.l.12.in prin.

DE POSSESSIONE.
ff.lib.41.tt.2.C.li.7.tt.32. Cap. IIII.

Secundum ius quod in rebus habemus, est possessio.
¶ 1 *Definitiones possessionis.*
ff.l.1.in prin.lib.50.tt.16.l.115.
¶ 2 *Genus.*
Possessio non tantum corporis est, sed etiã iuris.ff.l.49.§.1.
¶ 3 *Diuisiones & species.*
Diuiditur primò in possessionem pro emptore,pro donato,pro legato, &c. ff.l.3. §.genera.
Deinde possessionem bonæ & malæ fidei.ff. l.3.§.genera.uers.uel etiam.
De possessione.
Pro soluto.ff.tt.4.
Pro emptore.ff.tt.5.
Pro hærede. ff.tt.6.lib.5.tt.3.l.11.l.13.§. idem esse.Inst.lib.4.tt.15.§.sequens.
Pro possessore.ff.l.16.lib.5. tt.3.l.11. Inst. lib.4.tt.15.§.sequens.
Pro donato.ff.tt.7.
Pro derelicto.ff.tt.8.
Pro legato.ff.tt.9.
Pro dote.ff.tt.10.
Pro suo.ff.tt. 11.
Clandestinæ possessionis species. ff.l.40.§. seruum tuum,usq; ad fin.legis.
¶ 4 *Differentiæ.*
Differentia possessionis & proprietatis seu dominii.ff.l.12.l.17.l.52.in prin. li.43. tt.16.l.1.§.huius auté.lib.50.tt.16.l.78.
Differentia possessionis,& usufructus. ff.l. 52.in prin.
Differentia uerbi possidere & in possessione esse.l.10.§.idem Pompon.
¶ 5 *Causæ ex quibus possessio adquiritur & competit?*
Si quis rem aliquam apprehendit ac tenet, possidere dicitur.ff.lib.50.tt.16.l.115.§. possessio.

DISTINGVITVR.

1 *Ex specie seu forma qua apprehendit.*

Si in

Si in re præsenti consentiant dans & accipiens.ff.l.1.§.si iusserim.
Si claues cellæ uinariæ tradantur,ipsa uina tradita uidentur.ff.l.1.§.si iusserim.
Si uenditor ex turre demonstret fundum,se que mihi eum tradere dicat. ff.l.18.§.si uenditorem.
Si cum uenditor me tollere iussisset,ego custodiam posuerim.ff.l.51.in prin.
Si eum qui mihi tradere uolebat,iusserim alii tradere.ff.l.1.§.si iusserim.l.51.§.sed uideamus.
Si eum qui mihi tradere uolebat, iusserim in domo mea deponere.ff.l.18.§.si uenditorem.
Si uinxerit liberum hominem. ff.l.23.§.si.
Si hereditatem adierit.ff.l.23.in prin.l.30.§.quod per.
Si quis rē ab eo cōduxerit.ff.l.21.§.si.l.37.
Si non corpore & actu apprehendit.ff.l.1.§.si iusserim.l.3.in prin.§.Neratius.§.igitur omittit. l.8.l.18.§. si uenditorem. l.23.in prin.l.30.§.quod per colon.l.51. Inst.li.4.tt.15.§.possidere.uer. adipisci.
Alieno tamen corpore quis possidere pōt, ut per seruum,colonum,&c.de quo j.

2 *Ex causa ex qua, & modo quo apprehēdit.*

Si non animo possidendi rē apprehēdit.ff.l.3.in prin.l.8.C.l.3.ff.lib.50.tt.17.l.195.
Si ignoret sibi adquiri,.uel se possidere. ff.l.3.§.Neratius uers.is enim qui per seruum,tamen ēt ignorantibus adquiritur, de quo uide infra quib.adquirāt uel cōpetat:uers.si seruus apprehenderit, &c.
Si erret in re uel in nomine apprehendens. ff.l.34.
Si sub conditione illi tradatur, ut si res sua sit.ff.l.38.§.1.
Si ea mente res tradita sit,ut postea restituatur.ff.l.17.§.si.
Si ita nactus est possessionem,ut eam retinere non possit.ff.l.22.
Si mala fide apprehendit uel possidet. ff.l.3.§.ex contrario.tt.5.l.2.§.separata.
Si iure familiaritatis in fundum amici ingreditur.ff.l.41.
Si rei seruandę cā,uel qa dāni infecti nomine nō cauebat,uel uentris nomine in possessionem missus sit.ff.l.3.§.si.l.10.§.denique.l.30.§.item cum prætor.

Si ex causa pignoris possidet. ff.l.36.l.37.tt.3.l.16.lib.13.tt.7.l.37.
Si precarii nomine tenet.ff.l.3.§.ex contrario.vide infra lib.prox.c.13. Euentus.
Si usus fructus causa tenet.ff.l.1.§.per eum.l.12.in prin.l.49.in prin.l.52.in prin.
Si uir uxori,uel uxor uiro donauit. ff.l.1.§.si uir.l.16.tt.7.l.1.§.si.
Si alieno nomine possidet.l.18.in prin.

3 *Ex persona apprehendentis.*

De ignorante & errante, uide paulò superius.uers.si ignoret.
De eo qui affectionem & intellectum possidendi non habet.ff.l.1.§.furiosus.§.cæterum & ille.
De furioso, pupillo & infante.ff.l.1.§. furiosus.§.igitur ex causa.§.cæterum.§.pupillus.l.32.§.infans.§.pupillus.C.l.3.
De eo qui in aliena potestate est. ff.l.49.§.1.lib.50.tt.17.l.93.
De seruo fugitiuo.ff.tt.3.l.31.§.seruus.
De municipibus.ff.l.1.§.si.l.2.

4 *Ex persona eius à quo apprehendit, seu tradentis.*

De eo qui possessionem non habet.§.si.

5 *Ex re quam apprehendit.*

De loco religioso, sacro & libero homine. ff.l.30.§.1.
De re incorporali. ff.l.3.in prin.tt.3.l.4.§.si uiam.
De hæreditate.ff.l.23.in prin.
De loco certo ex fundo,& parte pro indiuiso.ff.l.26.
De parte incerta,ut quicquid Titius possidet.ff.l.3.§.1.l.26.
Si nō omnes glebas fundi circumambulet. ff.l.3.in prin.

6 *Ex consequentibus.*

Si de possessione interpelletur,eiq; fiat cōtrouersia.C.l.10.
Si conditio defecerit.ff.l.38.§.1.
De reliquis,uide infra de amittenda possessione.

¶ An ēt ex plurib. causis possessio eidē competere possit: Et an quis sibi causam possessionis possit mutare?ff.l.3.§.ex pluribus.§. illud quoque.l.10.l.18. in prin. l.19.tt.3.l.33. §. quod uulgò.tt.6.l.2.§. quod uulgo.lib.5.tt.4.l.10.§. quod si filius.lib.43.tt.25.l.6.§.Iulianus.

Quibus

¶ 6 *Quibus adquiratur uel competat possessio.*

Si seruus apprehenderit possessionem. ff. l. 1. §. item adquirimus. §. cæterùm & ille §. pupillus. §. hæc quæ de. l. 24. l. 32. §. fin. l. 34. §. fi. l. 44. §. quæsitum. tt. 1 l. 10. §. non solum. tt. 3. l. 4. §. seruus. l. 31. §. seruus. Inst. lib. 2. tt. 9. §. item uobis adquiritur.

Si seruus hæreditarius apprehendat. ff. l. 1. §. igitur ex causa. §. ueteres. §. si ex parte. l. 38. §. fi.

Si seruus fugitiuus apprehendat. ff. l. 1. §. per seruum. l. 50. §. fi. tt. 3. l. 31. §. seruus.

Si seruus pignori datus teneat. ff. l. 1. §. per seruum. tt. 1. l. 37. in prin.

Si seruus in quo quis usumfructum habet. ff. l. 1. §. per eum in quo. l. 49. in prin. Inst. lib. 2. tt. 9. §. non solum.

Si seruus alienus uel liber homo ab alio bona uel mala fide possessus apprehendat. Inst. lib. 2. tt. 9. §. non solum. ff. l. 1. §. sed & per eum. l. 13. §. fi.

Si seruus communis duorum adquirat. ff. l. 1. §. per communem. §. si ex parte.

Si plures serui pariter sint legati, empti, &c. an cæteri uel cætera simul legata, empta, &c. per unum horum possint adquiri. ff. l. 1. §. neteres. §. si ex parte. l. 48.

Si filius apprehendat, patri adquiritur. ff. l. 1. §. item adquirimus. l. 4. tt. 1. l. 10. §. non solum. lib. 50. tt. 17. l. 93.

Si is qnem quis filium suum, & in sua potestate esse putat, adquirit. ff. l. 50. in princ. tt. 3. l. 44. in prin.

Si liber homo uel alius nostro nomine adipiscitur possessionem, nobis adquiritur. ff. l. 1. § per procuratorem. l. 2. l. 9. l. 34. §. fi. tt. 1. l. 20. §. fi. l. 53. tt. 3. l. 31. §. seruus. li. 13. tt. 7. l. 11. §. sed nec mutat. C. l. 1.

Si procurator tutor uel curator apprehendit, domino adquiritur. ff. l. 1. §. per procuratorem. §. si iusserim. l. 34. §. sed si nô mihi. l. 42. §. fi. l. 49. §. fi. C. l. 1. l. 3. l. 8.

Possessio pro legato nulli alii competit quàm ei cui legatum est. ff. tt. 9. l. 1.

De eo qui precario dedit uel accepit. item: De debitore & creditore pignus tenête, &c. uide s. ex causa qua.

¶ 7 *Per quos adquiratur.*

Aut per nosmetipsos, aut per alium. Inst. li. 2. tt. 9. in prin. ff. l. 1. §. acquirimus. §. item acquirimus.

Vide s. membr. prox.

¶ 8 *Quid & quantum adquiratur, possideaturve.*

Plures eandem rem in solidum possidere non possunt. ff. l. 3. §. ex contrario.

Si uniuersas ædes uel aliam rem possideat, utrum singulas eius partes possideat. ff. l. 30. in prin. tt. 3. l. 23. in prin.

Si fundum possideat, utrum thesaurum etiâ in eo possidere uideatur. ff. l. 3. §. Neratius. l. 44. §. & nihil interest.

Si syluam possideat, an & feras in ea possidere uideatur. ff l. 3. §. item feras.

Si fundnm quis ingrediatur, domino in alia fundi parte constituto. ff. l. 18. §. fi.

Si liberum hominem uinxerit, utrum etiam ea quæ is homo habet, possidere uideatur. ff. l. 23. §. fi.

¶ 9 *De amittenda possessione.*

CAVSAE EX QVIBVS *possessio amittitur.*

Multis modis possessio amittitur. ff. l. 30. §. 1. §. item quot mod.

1 *In persona possessoris consistentes.*

Si is qui possidet, in alterius potestaté perueniat. ff. l. 30. §. item quod.

Si in hostium potestatem perueniat. ff. l. 23. §. in his. tt. 3. l. 11.

Si furere cipiat. ff. l. 27. tt. 3. l. 31. §. si ui aut.

Si se nolle possidere in animo constituat. ff. l. 1. §. si uir. l. 17. §. fin. l. 30. §. item quod mobile. l. 44. §. fi.

DISTINGVITVR.

¶ *Si pupillus sit.*

ff. l. 29.

Itê, Si nô corpe relinquat possessioné. ff. l. 3. §. in amittenda. l. 8. lib. 50. tt. 17. l. 195.

Si quod possidet, alieno nomine possidere incipiat. ff. l. 18. in prin.

Si fundum quem possidet, ab alio conducat. ff. l. 10. l. 19. in prin. l. 21. §. fi. l. 28.

¶ *Si corpore possessionem relinquat, uel non corpore possideat.*

DISTINGVITVR.

Si non animo amittendæ possessionis relinquat. ff. l. 3. §. saltus. l. 8. l. 44. §. fi. nersi. si modo. l. 46. §. fin. lib. 50. tt. 17. l. 195. C. l. 4. Inst. lib. 4. tt. 15. §. possidere autem.

uersi.

uer. quinetiam solo. Subdistinguitur: Si alius ingressus sit possessionem.ff. l.3. §. in amittenda. vers.sed etsi.l.6.§.fin.l.25. §.fin.l.44.§.fin.l.45.l.46.

Si alius nomine eius sit in possessione, ut seruus, colonus, inquilinus, procurator, depositarius, &c. ff. l. 3. §. saltus. l. 9.l. 25.§.1.l.30.§.quod per colonum l.32.in prin.§.fin.l.37.l.42.in prin.tt.3.l. 11.lib. 19.tt.2.l.60.§.hæredem.Inst.li.4.tt.15.§. possidere. Subdistinctione,Si is per quē possidet discesserit,&c. uide paulò inferius.

Si inde possessione deiectus sit. ff.l.17.tt.3. l.4.§.si uiam.

Si putans homines armatos uenire profugerit.ff.tt.3.l.33.§.si dominus.

Si dominus, quod nūciatum sit domum à latronibus occupatam,conterritus timore noluerit accedere, uel fugerit.ff.l.3. §.si quis nunciet.l.7.

Si pupillus possessionem relinquat. ff.l.29.

2 *In persona eius per quem possidet consistēs.*

Si is per quem possidet,à possessione discesserit,rem alij tradiderit, ui deiectus, sit fugerit uel furere incipiat,&c.ff.l.1.§.per seruum.l.3.§. quòd si seruus.l.25.§.1. l.30.§.fin.l.31.l.32.§.1.l.40.§. si fortè. l.44.§.fin.l.45.tt.3.l.11.l.31.§.si seruus. C.l.5.l.12.

Si commodatum uel depositum furandi animo cōtrectauerit uel constituerit nō reddere.ff.l.3.§.si rem.l.20.l.47.

3 *In re possessa consistentes.*

Si seruus,qui possidetur,fugerit. ff. l.1.§.p seruum.l.13.in prin.l.15.§.fin.l.47.§. fin. l.50.§.fin.tt.3.l.15.§.si seruus.

Si seruus possessus pro libero se gerat,uel in libertatem proclamet. ff. l.3. §. si seruus. tt.3.l.15.§.si seruus.l.31.§. seruus.

Si seruum quem possidet, manumisit. ff. l. 30.§.item quod.l.38.in princ.tt.7. l.5.

Si res possessa in aliam speciem sit translata,ut lana in uestimētum.ff.l.30. §.item si id quod.

Si locus religiosus sit factus.ff.l.30. §.1.

Si non amplius sit sub nostra custodia, uel oberrauerit,uel exciderit ut non inueniatur.ff.l.3.§ Nerua filius. usq; ad §. Labeo.l.25. in princ.l.44. in princ. l.47. in princ. uers. quod rerum.

Si mare uel flumen locum occupauit.ff.l.3. §.Labeo.l.30.§.item quod.

Si lapides naufragio in mare sint demersi. ff. l.13. in princ.

Si res subrepta,uel ui à nobis erepta sit. ff. l.15.

4 *De reliquis causis.*

Si prætor, quod damni infecti nomine non cauebatur,in possessionem ire iusserit.ff. l.30.§.item cum prætor.

Si quis ui vel clàm animo possidendi fundum meum intrauerit. ff.l.6.§. fin.l.18.§. fin.l.46.C.l.6.

Si res apud sequestrum deponatur.ff.l.39.

Si locauit domino.ff.lib. 13.tt.7.l.37.

Si rem, quā possidet, pignoris causa tradat creditori,vel precariò rogauerit, &c. uide s.ex causa ex qua apprehendit .uers.si ex causa pignor.&c.cum sequent.

Si rem vindicat.ff.l.12.

Si quis ædificare prohibeatur.ff.l.52.§.eum qui.

Si peregrè profecturus pecuniam in terram condidit,& reuersus locum thesauri inuenire nequeat.ff.l.44.in prin.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si cum quis rem desierit tenere,alius possessionē eius non sit nactus. ff.l.1.§. per seruum.l.3.§.Nerua.l.18.§. si furioso. l.23. §.1.l.34.in prin.uers.quando autē. l.44. §.fin.

Si ignorat alium in possessionē ingressum. ff.l.44.§.fin.l.46.l.47.in prin.

Si seruus vel filius in potestate eius constitutus,ei rem eripuit.ff.l.15.l.40.in prin.

Si sub conditione tradidit rem.ff. l.38. §.1.

Si tradidit vt ei restituatur.ff. l.17. §.fin.

¶ 10 *De actionibus, quæ pro adquirenda & retinenda possessione competunt.*

Tractabitur Deo volente j.in Parte Sexta.

DE VSVFRVCTV.

Inst.li.2.tt.4.ff.li.7.C.lib. 3.tt.33. Cap. V.

Tertium ius quod in rebus habemus, est ususfructus.

¶ 1 *Definitio usus fructus.*

Inst.in prin.ff.tt.1.l.1.

Diffe-

¶ 2 *Differentiæ & propria.*

Vsusfructus ex fruendo consistit: hoc est, facto aliquo eius qui fruitur & utitur. ff. tt. 3. l. 1. in prin.

Differentia fructus & usufructus. ff. lib. 22. tt. 2. l 43.

Differentia usufructus & redituum. ff. lib. 33 tt. 2. l. 38. §. fina.

Differentiã usus & usufructus, uide j. cap. De usu.

A proprietate separationem recipit. Inst. §. usufructus. ff. tt. 1. l. 33. §. usumfruct.

Nõ dominii pars, sed seruitutis est. ff. li. 50. tt. 16. l. 25. in prin. lib. 7. tt. 1. l. 4.

¶ 3 *De vsufructu constituendo & adquirendo.*

CAVSAE EX QVIBVS CONSTItuitur, *& adquiritur.*

De legato. ff. tt. 1. l. 3. in prin. l. 6. in prin.

Si sine testamento constituitur, pactionibus & stipulationib. id fieri debet. Inst. §. sine testamẽto. ff. tt. 1. l. 3. §. & sine testamẽto.

Constituitur in iudicio familiæ erciscũdæ, & communi diuidundo, si iudex alii proprietatem, alii usumfructum adiudicauerit. ff. tt. 1. l 6. §. constituitur.

Si in traditione rei usum & usumfructum quis exceperit. ff. tt. 1. l. 32.

Si alicui proprietas legata est, manet apud hæredem usufructus. ff. tt. 1 l 6. in prin. §. fi. l. 33. in princ. l. 36. § stipulat. l. 46. in prin. l. 54. tt. 6. l. 4. C. l. 14.

DISTINCTIONES EIVS, SI *legatus vel constitutus sit vsusfructus.*

1 *Ex persona constituentis & legantis vsumfructum.*

De eo qui nudam habet proprietatem. ff. tt. 1. l. 36. l. 72.

De usufructuario. ff. de legat. 1. l. 23. § si usumfructum.

2 *Ex persona eius cui cõstituitur vel legatur.*

De municipibus. ff tt. 1. l. 56. lib. 33. tt. 2. l. 8

De seruo hæreditario ff. lib 45. tt. 3. l. 26.

3 *Ex re cuius vsusfructus constituitur.*

Non tantum in fundo & ædibus: sed etiam in seruis, iumentis & cæteris rebus constituitur. Inst. §. constituitur. ff. tt. 1. l. 3. § constituitur autem.

Aut soli aut rei mobilis usufructus constituitur. ff. tt. 1. l. 7. in prin.

Omnium bonorum usufructus legari potest. ff. tt. 1. l. 29.

De omnibus rebus, quas in cuiusque patrimonio esse constat. ff. tt. 5. l. 1. l. 3.

De omnibus prædijs. ff. tt. 1. l. 3. in prin.

De ijs rebus quæ usu consumuntur. Inst. §. constituitur. usque ad §. finitur. ff. tt. 5. l. 1. l. 2.

De numismatibus aureis & argẽteis, quib. pro gemmis uti solemus. ff. tt. 1. l. 28.

De lana, odoribus & aromatib. ff. tt. 5. l. 11.

De statuis & imaginibus. ff. tt. 1. l. 41. i prin.

De rebus alienis. ff. tt. 1. l. 5. in prin.

De partu. ff. tt. 1. l. 68. §. quid tamen.

De parte bonorum. ff. tt. 1. l. 43.

De parte diuisa & indiuisa. ff. tt. 1. l. 5. i prin.

De itineris, actus, uiæ, aquæductus usufructu legato. ff. lib. 33. tt. 2. l. 1.

De statulibero. ff. lib. 33. tt. 2. l. 20.

De infante. ff. tt. 1. l. 55.

De prædijs in quæ magis impendimus quã adquirimus. ff. tt. 1. l. 41. §. licet.

4 *Ex uerbis legati.*

Vsusfructus an fructus legetur, nihil interest. ff. tt. 8. l. 14. §. usufructus.

Si ita: Fructus annuos fũdi Corneliani Mæuio do, lego. ff. tt. 1. l. 20. lib 33. tt. 2. l. 41.

Si ita: Sempronio do, lego ex reditu fructũ holeris & porrinę quæ habeo in agro farrario partem sextam. ff. tt. 1. l. 58. §. Sempronio.

Si ita: Patrimonij mei reditum omnibus annis uxori meæ dari uolo. ff. lib. 33. tt. 2. l. 22.

Si pecunia sit relicta, ita ut post mortem legatarij ad Mæuium rediret. ff. tt. 5. l. 12. lib. 34. tt. 2. l. 15.

Si certis rebus relictis, adiectum sit: proprietatem earum reuerti uolo ad filias meas post mortem. ff. lib. 33. tt. 2. l. 39.

Si ita: Seruum meum Sempronio seruire uolo. ff. lib. 33. tt. 2. l. 29. §. fin.

Si ita: Prędia mea uolo eis dari, ut quæcũq; uiuente me acceperunt, constituantur eis cibarij & uestiarij nomine. ff. lib. 34. tt. 1. l. 4. in prin.

5 *Ex modo quo constituitur, & tempore ex quo & ad quod legatur.*

Vel præsens, ex die uel in diẽ legari potest. ff. tt.

ff.tt. 1.l.4.tt.3.l. 1.§.item si ex die.

In annos singulos legari potest.ff.tt.4.l.3.in prin.

Si uni vel duobus simul alternis annis legetur ff.tt.4.l. 2.§.fin.

Si legatus sit alicui cum morietur.ff. tt. 1.l. 51.lib.33.tt.2.l.5.

Pro parte diuisa & indiuisa cõstitui potest. ff.tt. 1.l.5.in princ.

Si ita: Quoties capite minutus erit, ei do lego. vel ita: Quoties ususfructus amissus erit, ei do lego.ff.tt.4.l.3.in prin.

Si ita, vt seruitus ei imponatur: vtputa ne altius tollat.ff.tt.1.l.19.

Si ita, ut post mortem legatarij cum fructibus ad hæredes testatoris redeat. ff. lib. 33.tt.2.l.25.

6 *Ex reliquis contingentibus.*

Si hæres usumfructum alij sub cõditione legatum legauerit.ff.tt.4.l.16.

Si ususfructus legatus sit, qui quotidie percipi non potest.ff.tt.3.l. 1.§.& ideo si.

De reliquis, uide j. causas ex quibus ususfructus & actio eius amittitur.

Hactenus causæ ex quibus ususfructus adquiritur: quibus autē, & quid, quantúq; & quando adquiratur, uide j. de actione pro usufructu.

DE VSVFRVCTV AMITtendo.ff.tt.4. Cap. VI.

¶ 1 *causæ seu modi quibus vsusfructus & actio eius amittitur.*

1 *In persona usufructuarij consistentes.*

De morte usufructuarii.Inst.§. finitur. ff.l. 3.§.fin.tt. 1.l.36.§.fin.lib.33.tt.1.l.8.§. fi. tt.2. l.22.l.29.C l.3.l.10.l.12.i prin. l.14.l.16.l.17.§.neque si pater. lib.5. tt. 12.l.18.

Municipii ususfructus post centum annos finitus.ff.tt.1.l.56.§.fin.lib.33.tt.2.l.8.

Si i ciuitate, cui ususfructus relictus est, aratrum ducatur.ff.l.21.

Si usufructuarius nō fecerit ea quæ sunt sui officii: hoc est, si non refecerit, &c.ff. lib. 39.tt.2.l.9.§.fin.l.10.

¶ *De capitis deminutione vsufructuarij.*

An capitis deminutione usufructuarii amittatur ususfructus.ff.l.1.in prin.

Distinguitur sequentibus modis.

Si minima sit capitis deminutio. Inst. §.finitur.C.l.16.§.sed nec per.

Si ante constitutum usumfructum, & diem cedentem interuenit.ff. l.1.§. sed ita demum.§.si tibi.

Si tuitione prætoris constitutus sit ususfructus.ff.l.1. in prin.

Si repetitus sit ususfructus, ut quoties capite minutus erit, uel ususfructus amissus, rursus ei do lego.uel si ita: quādiu uiuit, uel usque ad diem certum.ff.l.3.in princ. l.5. in prin. lib.33.tt.2.l 23.

Si alii restituere rogatus sit. ff. l.4. C. l.12. lib.33.tt.2.l.29.l.32.§.filios.

2 *In persona proprietarij, & eius per quem ususfructus adquisitus est, consistens.*

De morte, ꝓprietarij.ff.tt.1.l.5.§.fin.C,l.3.

Si seruus ꝑ quē adquisiuit usumfructū, alienatus est.ff.l.5.§.si quis.l.18.C.l. 15.l.17.

Si is per quē adquisitus est ususfructus, mortuus uel capite deminutus.sit.C.l.17.

3 *In re consistentes.*

Si res, in qua usumfructum quis habet, interierit, uel mutata sit.Inst.§.est autem ius eo amplius.ff. l.5. §.rei mutatione. l.8.l. 9.l.10.l.11.l.12.l.23.l.24.l.30.l.31.tt.1. l.2.l.34.§. uniuersorū. l.36.in prin. §.fi. l.53.lib.8.tt.2.l.19.§.si sublatū. C.l.16.

Si ędificium in area, cuius ususfructus legatus est, positum sit.ff.l.5.§. fin. l.6.l.7. tt. 1.l.71.lib.8.tt.5.l.9.§.item Iulianus.

Si ager ab hostibus occupatus sit, uel seruus captus.ff.l.26.

Si seruus fugerit.ff.tt.1.l.12.§.de illo. usque ad §.Iulianus.

Si seruus manumissus sit.ff.l.15.

Si seruus noxæ datus sit à proprietario.ff.l 27.tt.1.l.17.§.proprietarius.

Si res alienata usucapta sit.ff.l.19.

Si proprietas usucapta sit.ff.tt 1.l.17.§.proprietarius.lib.33.tt.2.l.2.§.fin.

4 *De reliquis causis seu modis quibus vsusfructus amittitur.*

Si res à non domino possideatur, uel inter duos de fundi ꝓprietate quæstio moueatur.ff.tt. 1.l.60.§.si fundus.

Si ususfructus proprietatē rei adquisierit. Inst.§.finit.ff.l.17.l.27. tt.1.l.34. §.quod si Titius.l.57. in princ.

Si

Si fructuarius domino proprietatis vsumfructum cesserit. Insti. §. finitur.

Si legatum vsusfructus ademptum sit. ff. tt. 8. l. 14. §. etsi fortè, lib. 33. tt. 2. l. 32. §. idē quæsiit.

Si legatū vsusfructus repudiauit. ff. lib. 33. tt. 2. l. 10.

Si vsufructuarius vsumfructum locauerit, vendiderit, donauerit, &c. ff. tt. 1. l. 12. §. vsufructu.

Si is cui vsusfructus locatus est, eum alii vendidit vel locauit. ff. l. 29. in princ. vsque ad §. fin.

¶ *De non utendo.*

Inst. §. finitur. ff. l. 22. l. 25. l. 28. l. 29. §. fi. tt. 1. l. 12. §. vsufructuarius, vsque ad §. Iulianus. l. 38. l. 39. l. 40. tt. 6. l. 3. C. l. 16. tt. 34. l. 13. ff. lib. 33. tt. 2. l. 2.

Si tātum vtatur quod existimet se vsum tantum habere. ff. l. 20.

Si alius absente & ignorante vsufructuario negocium eius gerens vtatur. ff. tt. 1. l. 12. §. vsufructuarius. versi. quid tamen.

Si tempus, ad quod vsusfructus legatus est, finitum sit. ff. lib. 33. tt. 2. l. 6.

Si conditio legati, causa vel modus defecerit. ff. lib. 33. tt. 2. l. 30. in princip. l. 32. §. duas. C. l. 12.

¶ 2 *Quid & quantum amittatur?*

Pro parte diuisa vel indiuisa amitti vsusfructus potest. ff. tt. 1. l. 5. in prin.

Excepta capitis deminutione, & morte, reliquæ causæ vel pro parte interitum vsusfructus recipiunt. ff l. 14. l. 25.

Si in annos, mēses, vel dies singulos vsusfructus legatus est, capitis deminutio eum vsumfructum perimit, qui iam constitutus est, vel pcessit. ff. l. 1. §. fi. l. 2. §. si non.

Si vsufructu ædiū relicto, ædes exustæ sint, an areæ vsusfructus etiam sit amissus. ff. l. 5. §. rei mutat. l. 9 l. 10. in prin.

Si fundi vsufructu relicto, villa diruta sit, an & fundi vsusfructus amittatur. ff. l. 8. l. 9. l. 10. in prin.

De fructibus pendentibus, & a solo separatis, vsufructuario mortuo, utrum ad hæredem eius, an ad proprietarium pertineāt. ff. l. 13. tt. 1. l. 58. in princ. lib. 33. tt. 1. l. 8. §. fina.

VSVSFRVCTVS AMISSVS AD quos reuertatur: & de vsufructu adcrescendo. ff. tt. 2.

Vsusfructus amissus & extinctus ad proprietatem reuertitur. Inst. §. ne tamen. §. fi. ff. tt. 1. l. 3. §. ne tamen.

DISTINGVITVR.

Si ab hærede proprietas deducto vsufructu sit legata. C. l. 14.

Si is à quo proprietas deducto usufructu legata est, antequam ex testamento ageretur, uel conditio extiterit, decesserit. ff. tt. 1. l. 36. §. hoc ita se habere.

Si is qui proprietatem deducto usufructu promisit, antequam secum ageretur decesserit. ff. tt. 1. l. 36. §. stipulatus.

Si cum matre defuncti proprietas deducto usufructu legata esset, extraneo hærede instituto, filius contra tabulas bonorum possessionem petierit. ff. tt. 1. l. 46. in prin.

Si cum ab hęrede usufructus fundi sub conditione legatus esset, hæres fundum deducto usufructu uendiderit. ff. tt. 1. l. 54.

Si cum alii proprietas deducto usufructu, alii usufructus esset legatus sub conditione, conditio pendeat, uel is cui usufructus legatus est, uiuo testatore decesserit. ff. tt. 6. l. 4. tt. 1. l. 33. in prin.

Si cum seruus fructuarius operas suas locasset, imperfecto locationis tempore usufructus interierit. ff. tt. 1. l. 26. in prin.

Si ita legatus sit usufructus ut post mortem legatarii alii restituatur. ff. tt. 4. l. 4. C. l. 12. ff. lib. 33. tt. 2. l. 29. l. 32. §. filios.

Si pater per filium usumfructum adquisiuit defuncto uel capite deminuto eo, usufructus ad filium reuertitur. C. l. 17. §. fi.

¶ *Si duobus uel pluribus usufructus constitutus uel relictus est, is in unius persona deficiens, alteri adcrescit.*

Distinguitur sequentibus modis. ff. tt. 2.

Toties ius adcrescendi est, quoties a duob. qui in solidum habuerunt, concursu diuisus est. ff. l. 3. in princ.

Si quis proprietatē deducto usufructu tradiderit. ff. l. 5.

Si duo domini proprietatem deducto usufructu

fructu tradiderint, alterq; ex his usũfructum amiserit, ius accrescendi cessat.ff.l. §. unde Celsus.

Si duobus hæredibus institutis, alicui proprietatis deducto vsufructu legata sit.ff.l.j. §.fi.l.2.l.3.in prin.

Si proprietate legata, alii pars usufructus legetur. ff.l.6.§.1.

Si seruo communi vsusfructus relictus sit, alterq; dominorum suã partem amiserit. ff.l.1.§.denique.usq; ad §.idem est.

Si alteri usufructus, alteri fundus legatus sit.ff.l.3.§.non solum.l.9.

Si alteri pure, alteri sub conditione legatus sit.ff.l.6.§.si mihi.

Si à defuncto sub cõditione vsusfructus legatus sit, & alij ab hærede purè.ff.tt.4.l.16.

Si separatim vnicuiq; partis rei usufructus legatus sit. ff.l.1.in pr.§.idem ait.§.idem est usque ad §.fin.

Si duobus separatim alternis annis legatus sit.ff.tt.4.l.2.in prin.

Si amissus vsusfructus sit repetitus.ff. tt.4.l.3.§.hæc autem, usq; ad §.fin.

Si singulis a singulis hæredibus eiusdem rei fructus legetur: item si æquis portionib. duobus eiusdem rei usufructus legatus sit.ff.l.11.l.12.

Si in alimenta libertis usufructus sit relictus.ff.tt.1.l.57.§.fi.

Si hæredibus scriptis & alii usufructus legatus sit.ff.l.8.

Si mulieri cum liberis suis sit relictus.ff.l.8 in prin.

Si tribus, quorum tertius etiam proprietatem habet, sit relictus.ff.l.4.l.5.l.6.

Si proprietas ad alterũ usufructuarium peruenerit.ff.l.3.§.fi.l.4.l.6.in princ.

¶ *Quibus adcrescat?*

De eo qui suam partem usufructus amisit. ff.l.10.

De eo qui cum proprietatem etiam haberet, etiam alienauit.ff.l.5.

Si duobus coniunctim, uel seruo communi sit relictus, & alteri separatim.ff. l.1.§. idem ait.§.idem est.

¶ *Quid & quantum adcrescat, vel ad proprietatem reuertatur.*

ff.l.3.§.unde Celsus.uer. sed non ad.l.4. l.10. li.33.tt.2.l.32.§. filios. §. hęredis. Vide insuper.s̃.c.prox.membr.11.

DE ACTIONE QVAE, PRO usufructu datur tam personali quàm in rem confessaria.ff.tt.6. Cap. VIII.

¶ 1 *Causæ ex quibus datur.*

Si quis usumfructum uindicat. Inst.libr.4. tt.6.§.æquè si agit.

Si uti frui prohibitus sit, uel deiectus.ff.tt. 1.l.60.in prin.

Si hæres usufructu legato tardius adierit, ut tardius ad legatum perueniretur.ff. tt.1. l.35.in prin.

Si testator iussit hęredem insulam, cuius usufructus debetur, reficere, nec ille reficiat.ff.tt.1.l.46.§.fi.

Si cum duobus separatim usufructus esset legatus, hæres eos communiter, non separatim uti frui pmittat.ff. li.33.tt.2.l.14. 33.tt.2.l.14.

De reliquis causis, uide j̃.quid ueniat. item j̃.c.2.officia proprietarij.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si non satisdederit fructuarius.ff. tt.1.l.13. §.hoc autem.tt.5.l.8.§.eum uerò qui.

Si partis fundi usufructus constitutus sit.ff. l.5.§.si partis.

¶ 2 *Quibus datur.*

De domino proprietatis.ff.l.5.in prin.

De possessore.ff.l.5.§.fin.

De hærede fructuarii.ff.tt.1.l.47.lib.45.tt. 1.l.38.§.si quis ita.§.sed si quis. Vide insuper s̃.cap.6. in prin. de morte usufructuarii.

De domino & patre eius cui constitutus est usufructus.ff.tt.1.l 6.§.fin.74.

De domino priore, & eo cui seruus, per quẽ usufructus adquisitus est, est alienatus, uide.s̃.ca.6.uers.si seruus per quem, &c.

¶ 3 *Aduersus quos datur.*

De domino proprietatis, & alio quouis possessore.ff.l.5.§.utrum.

De eo qui non possidet.ff.l.6.

¶ 4 *Quid & quantum ueniat in eam?*

De aditu pręstãdo.ff.l.j.§.usufructus.usq; ad §.fin.l.2. §. rectè. lib.8.tt.2.l.9. tt.5. lib.33.tt.2.l.15.§.qui duobus. lib.30.tt. 1.l.45.§.fin.

De

De aliis utilitatibus & seruitutibus, sine quibus quis uti frui non potest, præstandis. ff. l. 1. §. fin.

De omni causa restituenda. ff. l. 5. §. fructuario.

Si bonorum, item si certæ partis bonorum usufructus sit legatus. ff. li. 33. tt. 2. l. 32. §. fin. l. 37. l. 43.

Si in legato partis bonorum, partis mentio specialiter non sit facta. ff tt. 2. l. 43.

Si rerum uel æstimationis usufructus sit relictus. ff. tt. 1. l. 42. §. rerum.

Si usumfructum domuû, & omnium rerum quæ in illis domibus sunt: item usumfructum fundorum & salinarum legauit. ff. lib. 33. tt. 2. l. 32. §. uxori.

Si fundi reditus, quoad uiuet, legentur. ff. lib. 33. tt. 2. l. 38.

Si colono usufructus legatus sit. ff. tt. 1. l. 34. §. si colono. li. 33. tt. 2. l. 30. §. fi.

Si nominis usufructus sit legatus. ff. tt. 5. l. 3. §. fin.

De æstimatione usufructus præstanda, & eo quod interest. ff. l. 2. tt. 1. l. 36. §. fin. l. 37. l. 47. lib. 33. tt. 2. l. 6. l. 14.

De fructibus. ff. l. 5. §. in his. §. si post litem. §. fin. tt. 1. l. 27. in prin.

In fructu quid sit. ff. lib. 33. tt. 2. l. 42.

De usuris. ff. lib. 33. tt. 2. l. 24.

De proprietate accedente. ff lib. 33. tt. 2. l. 26. in prin. uide insuper s. c. prox.

De sumptibus deducendis. ff. tt. 1. l. 50. lib. 33. tt. 2. l. 32. §. Lucius.

De seruitute ab hærede retinẽda. ff. lib. 33. tt. 2. l. 15. §. qui duos.

Si usumfructum deteriorem fecerit hæres. ff. l. 2.

Si uti frui prohibnerit uel deiecerit hæres. ff. tt. 1. l. 60. in prin.

Si usufructu serui legato, seruus uel legatarius post moram decesserit. ff. tt. 1. l. 36. §. fin.

Si per eum, a quo usufructus relictus est, steterit, quo minus per medium tempus usus sit fructuarius. ff. tt. 1. l. 37. l. 60. in princ.

De cautione de euictione præstanda. ff. l. 5. §. fructuario.

Reo promittendi defuncto in partes hæreditarias usufructus obligatio diuiditur. & si ex communi prædio debetur uno ex sociis defendente fiet restitutio pro parte defendentis. ff. tt. 1. l. 5. §. fi.

Si pluribus debeatur usufructus, quantum unicuique debeatur. ff. tt. 2. l. 7. l. 9. l. 10. li. 8. tt. 5. l. 6. §. si ædes.

Si alij res uel fundus, alij usufructus eius sit legatus. ff. tt. 2. l. 4. l. 9. tt. 5. l. 6.

Si duobus a duobus legatus sit. ff. tt. 1. l. 49

Si duobus seruis legatus sit. ff. tt. 1. l. 74.

Si alij usus, alij fructus legatus sit. ff. tt. 1. l. 42. in prin.

Si socius communis fundi usumfructum legauerit. ff. li. 33. tt. 2. l. 31.

De reliquis, uide j. c. 11. lib. eod.

¶ 5 *Quando & quamdiu detur.*

Et quando dies legati usufructus cedat?

An si usufructus legatus sit, ante aditã hæreditatẽ peti possit? ff. tt. 3. l. 1. §. dies autem. §. non solùm.

Non nisi die ex quo legatus est ueniente actio datur. ff. tt. 3. l. 1. §. item si ex die. §. idemque etsi ex die.

Si ante diem agat. ff. tt. 3. l. 1. § fin.

Si ita legatum sit, Titio usumfructum: aut, Si nauis ex Asia uenerit, decẽ delego: ante existentem conditionem usufructus peti nequit. ff. lib. 33. tt. 2. l. 21.

Si duobus alternis annis usufructus legatus sit, utri prius competat? ff. tt. 1. l. 34. in prin. tt. 4. l. 2. §. fi.

Non nisi semel dies cedit ff. tt. 3. l. 1. in prin.

An cum usufructus non utendo amittatur, si per annum aut biennium non fuerit petitus, personalis actio sit sublata. C l. 16.

¶ 6 *Adiuncta, & euentus actionis in rem confessoriæ.*

De cautionibus præstandis, & usufructu differendo ff. tt. 1. l. 60. §. fundus.

¶ 7 *Quæ actio detur, & adsiuia remedia.*

De conditione triticaria. ff. lib. 13 tt. 3. l. 1. uers. quare fundum quoque.

De actione ex testamẽto. ff l. 1. §. sed si usufructus. tt. 4. l. 5. §. fi.

De actione ex conducto, si colono usufructus sit relictus. ff. tt. 1. l. 34. §. si colono.

Actio de dolo, & interdictum quod ui aut clàm. ff. tt. 4. l. 5. §. fi. l. 6.

Incerti actio. ff. lib. 33. tt. 2. l. 1.

De

De reliquis, uide ꝫ.cap. 11. uerſ. de actionibus, &c. cum ſequentibus.

¶ *De actione quaſi cõmuni diuidundo inter duos vſufructuarios reddenda.*

ff. tt. 1. l. 13. §. ſed ſi inter.

DE ACTIONE PROPRIETArij aduerſus fructuarium: & de actione in rem negatoria. Cap. IX.

¶ 1 *Ratio huius actionis.*

ff. tt. 1. l. 13. §. denique conſultus.

¶ 2 *Cauſæ ex quibus datur.*

Si uſufructuarius nõ boni uiri arbitratu utatur fruatur, &c. vide infra officia fructuarij, cap. prox.

¶ 3 *Quibus datur.*

De hærede, & eo cui hæres proprietatem alienauit. ff. tt. 9. l. 3. §. fi.

¶ 4 *Quid veniat in eam.*

De proprietatis æſtimatione. ff. tt. 9. l. 1. §. fin.

¶ 5 *Officium iudicis in hac actione.*

Non ſolùm quid factum eſt arbitratur, ſed etiam in futurum quemadmodũ uti frui debeat. ff. tt. 1. l. 13. §. cum igitur.

¶ 6 *Adfinia remedia.*

Rei uendicatio & condictio ſtipulationis, ſi cautum non ſit. ff. tt. 1. l. 13. in prin. tt. 5. l. 5. §. ſi pecuniæ. tt. 9. l. 3. §. fi. l. 7. in prin. l. 12.

Actio legis Aquiliæ & furti. ff. tt. 1. l. 13. §. de præteritis. l. 15. §. & generalitar.

¶ *De actione in rem negatoria.*

ff. tt. 6.

1 *Cauſa ex qua datur.*

Si quis negat alteri ius utendi fruendi eſſe. Inſt. lib. 4. tt. 6. §. æquè ſi agat. uerſ. & cõtra. ff. l. 5. in prin. uerſ. quanquam.

2 *Quibus competit.*

De eo qui dominus proprietatis non eſt. ff. l. 5. §. quòd ſi forte.

De poſſeſſore. ff. l. 5. §. ſicut fructuario. uerſ. nam & poſſ.

3 *Quid veniat in eam.*

De fructibus. ff. l. 5. §. ſicut fruct.

4 *Adiuncta & euentus huius iudicij.*

De uſufructu differendo, & cautionibus præſtandis. ff. tt. 1. l. 60. §. ſi fundus.

DE CAVTIONE VSVFRVctuarij, & reliquis eius officijs. Cap. X.

¶ *De cautione vſufructuarij.*

ff. tt. 9.

¶ I. *Cauſa ex quibus cauendum.*

Si cuius rei uſusfructus uindicatur, uel debetur. Inſt. §. ſed utilitatis. ff. l. 1. in prin. tt. 1. l. 13. in prin. tt. 5. l. 2. in prin. C. l. 4.

DISTINGVITVR:

1 *Ex re quæ vindicatur.*

De nudo uſu, & nudo fructu: item de habitatione, operis hominis, uel cuius alterius animalis. ff. l. 5. §. ſed etſi. tt. 5. l. 5. §. fin. l. 10.

De reditu prædij, utputa uindemia uel meſſe legata. ff. l. 6.

2 *Ex re cuius vſusfructus vindicatur, vel debetur.*

Siue res mobilis ſit, ſiue ſoli. ff. l. 1. §. hæc ſtipul.

Si uſus domus legatus eſt. l. 11.

Si alienæ rei uſusfructus legatus eſt. tt. 5. l. 5. in prin.

Si ſerui cõis uſusfructũ ſocio legauerit. l. 10.

Si debitori nomen legatum ſit. tt. 5. l. 4.

Si lanæ, odorum, uel aromatum uſusfructus legatus eſt. tt. 5. l. 11.

Si uaſorum uſusfructus legatus eſt. l. 12.

Si pecuniæ uſusfructus legatus eſt. tt. 5. l. 2. in prin. uide paulò ſuperius, uerſ. de nudo uſu, &c.

3 *Ex cauſa ex qua vindicatur vel debetur vſusfructus.*

Ex quacunque cã debeatur nihil refert. l. 1. §. planè etſi mortis. tt. 1. l. 13. §. hoc ãt.

Si fideicommiſſum ſit. l. 1. §. illud ſciẽdum.

Si mortis cauſa conſtitutus ſit uſusfructus. l. 1. §. planè etſi mortis.

Siue ex teſtamento, ſiue ex uoluntario contractu debeatur nihil intereſt. C. l. 4.

Siue ipſo iure, ſiue tuitione prætoris uſuſfructus debeatur. l. 9. §. illud ſciend.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si eidem, cui uſusfructus purè legatus eſt, tas ex die ſit relicta. l. 9. §. plane proprie ſi ex. l. 11.

Si cautione exigi in teſtamẽto, prohibitum ſit. C. l. 1.

O Si hæ-

Si hæredes pro legatario satisdare iussi sunt. ff.tt.5.l 8.

¶ *II. Qui cauere debeant.*

De eo cui usufructus relictus est, & eo cui restituere rogatus est.l.9.in prin.

De hæredibus pro legatario cauere iussis.ff. tt.5.l.8.

¶ *III. Quibus cauendum.*

De hęrede, & eo cui proprietas legata est. l.8.in prin.tt.5.l.6.

De primo,cui legata est proprietas, & secundo cui legata est, si ad primum pertinere desierit.l.8.§.1.

De omnibus & singulis à quibus usufructus relictus est.ff.tt.1.l.13.§.si usufructus.uer.sed & si plures.

De eo cui coniunctim usufructus relictus est.l.8.§.fin.tt.1.l.13.§. sed si inter.tt.5. l.6.§.fin.

¶ *IIII. Quid,seu de qua re cauendum?*

Se boni uiri arbitratu usurum fruiturum,& cum usufructus ad se pertinere desierit, restituturum. Inst.§. itaque si pecuniæ.§. cęterę ff.l.1.in prin.§.cauere §.sed quod diximus.l.7.§. fin. tt.5. l.7. l.9. l. 10.in prin.

¶ *V. Vbi cauendum.*

De mittendo in municipium cautionis nomine.ff lib.2.tt.8.l.8.§.tutor.

¶ *VI. Quando cauendum.*

Vtrum ante uel post traditam rem. ff.tt.5.l. 10.§.fin.

¶ *VII. Euentus & consequentia.*

Rectè facient hæres & legatarius, si in testamentum redegerint qualis res sit cum incipit frui legatarius, ut inde possit apparere, an & quatenus rem peiorem legatarius fecerit.l.1.§.cauere autem.

De actione quæ ex hac cautione datur, uide supra cap. prox.

De mandati actione eius qui pro legatario cauit.ff.tt.5.l.8.§.finito.

¶ *Reliqua officia & onera usufructuarij.*

Bona uiri arbitratu frui debet,nec abuti.ff. tt.1.l.9.in prin. l.15.§. mancipiorum.§. & generaliter.l.27.§. si dominus. tt.9.l. 1.§. utilius. §. habet autem. l. 4. l. 5. in prin.

Omnem curam & custodiam præstare debet.ff.tt.9.l.1.§.fin.l.2.

Rectè colere debet. ff.tt.1.l.9.in prin.

Causam proprietatis deteriorem facere nõ debet, meliorem facere potest. ff.tt.1.l. 13.§. fructuarius. l. 15.§. & generaliter. l.44.

De ædibus reficiendis, & de sartis tectis.ff. tt.1.l.7.§.quoniam igitur omnis, usque ad fin.legis.l.46.§.fin.l.47.l 48. in prin. l.64. l.65. lib.33. tt.2. l.38.§. penul.C. l.7.

De arboribus serendis,& in locum de mortuarum arborum aliis substituendis.ff.tt. 1.l.7.§.cassius.l.18.l.59.in prin.

De uitibus subserendis.ff. tt. 1.l. 13 §. quia qui agrum.

Debet conserendi agri causa seminarium paratum semper renouare, quasi instrumentum agri,&c.ff.tt.1.l.9.§. semina.

Si gregis uel armenti usumfructum habet, debet ex natis gregem supplere.ff.tt.1.l. 68.§.fin.l.69.l.70.

De mancipiis alendis,uestiendis,& ualetudine illorum curanda.ff.tt.1.l.15.§. mancipiorum.l.45.

De oneribus realibus & tributis agnoscendis.ff.tt.1.l.27.§. si quid cloacarii. l. 52. lib.33.tt.2.l.28.l.32.§.fin.

De seruitute debita præstanda, & conditionibus,sub quibus res empta est, seruandis.ff.tt.1.l.27.§.fin.

Si non utente eo seruitus fuerit amissa.ff.tt. 1.l.15.§ fin.

Si cum posset,usucapionem interpellare neglexit.ff.tt.9.l.1.§ fin.

Si agrum nõ proscindit, uites non subserit, aquarum ductus corrumpi patitur. ff.tt.1. l.13.§.quia qui agrum.

Si contrarijs ministerijs, aut inusitatis artificium serui corrumpit, aut cicatricibus eum deformat.ff.tt.1.l.17.§.ex eo.

De usufructu restituendo ff.tt.1.l.7 1.tt.9.l. 1.§.habet autem.l.3.l.9.§.si uestis.

De reliquis,uide ĩ.cap.prox.

DE IVRE VSVFRVCTVARIJ& proprietarij. Cap. XI.

¶ *De iure usufructuarii.*

De fructibus,reditu & omnibus obuentionibus.ff.tt.1.l.7.in prin.l.9.l. 10.l. 11.l.12. in

in prin.usque ad §. usufructuarius. l.18.l. 27.in prin.l.48.§.fi. l.58. in prin.l.59.§. quidquid.§. fin.l.61.§. fin.l.62.l.71.tt. 4.l.13.l.30.tt.6.l.5.§.si post litem.§.fructuario. lib. 22. tt.1.l.25.§. praeterea. l. 28.C.l.5.uide insuper supra cap.8.uersi. de fructibus.

De partu & foetu pecorum. ff. tt. 1. l.68. l. 69.l.70.lib.22.tt.1.l.28.

De accessionibus, ut puta per alluuionem, & de insula nata. ff. tt.1.l. 9. §. huic uicinus.

De ijs quae seruus in quo usumfructum habemus, adquirit, uide supra capit. 1. membr.3.uer. de seruis in quib. lib. eod.

De aucupiis & uenationibus. ff. tt. 1.l.9.§. aucupiorum.l.62.in prin.

De arboribus caedendis, & deiectis auferendis.ff.tt.1.l.9.§.fi.l.10.l.11.l.12. in prin. l.13.§.fructuarius.

De instrumentorum usu.ff.tt.1.l.9.§. instrumenti.l.15.§.proprietatis.

De missione in possessionem uicinarũ aediũ damni infecti nomine. ff.tt.1.l.7.§.vnde etiam.

De re uel usufructu uendendo,locando,uel alij concedendo.Inst.§.finitur. uersi.nam cedendo.ff.tt.1.l.12. §.usufructuarius.l. 13.§.item si domus.l.15.§.etsi uestimentorum.l.27.§.si dominus. l.67.lib.23.tt. 3.l.66.

De precario concedendo & donando. ff. tt. 1.l.12.§.usufruct.

De uendendo instrumenta, fructus,& alia ex fundo.ff.tt.1.l.9.§.instrument.

De pignori dando.C.l.6.

De non alienandis, nec manumittendis mãcipiis.C.l.9.

De seruo castigando.ff.tt.1.l.23.§.fi.

De uilla non diruenda. ff. tt.1.l.13.§. fructuarius.

An ea quae aedificauit, tollere uel refigere possit.ff.tt.1.l.15.in prin.

De aedificio in fundo non ponendo. ff. tt.1. l.13.§.sed ne aedi.

Si areae ususfructus legatus sit, potest ibi casam custodiae causa ponere.ff.tt.1.l.73.

Aedificium inchoatum consummare nõ potest.ff.tt.1.l.61.§.aedificium.

Ampliare & inutile detrahere non potest. ff.tt.1.l.7.§.fi.l.8.

Nouum riuum parietibus imponere nõ potest.ff.tt.1.l.61.in prin.

Nouum tectorium parietibus,qui rudes essent,imponere non potest. ff.tt.1.l.44.

Non potest prohiberi reficere,quemadmodum nec arare aut colere prohiberi potest.ff.tt.1.l.7.§.fi.

Seruitutem fundo adquirere non potest, retinere potest.ff.tt.1.l.15.§.fi.

Potest conductorem instar emptoris repellere.ff.tt.1.l.59.sed & ad.

Rem usucapere non potest.C.l.8.

Si quid de soli uicio praestiterit, ius domini ad eum transfertur.ff.lib.39.tt.2.l.10. §.fin.

De fundi usufructu. ff. tt.1.l.13.§. fructuarius.usque ad §. sed si aedium.l.15.§.proprietarius.

De aedium usufructu. ff. tt.1.l.13.§. sed si aediũ.usque ad fi.legis.l.14.l.15.in prin. §.proprietarius.l.27.§.1.

De mancipiorum usufructu. ff. tt.1.l.15.§. 1.l.27.§.si serui.

De rerum mobilium & uestimentorũ usufructu.ff.tt.1.l.15.§. & generaliter.vsque ad §.proprietarius.

De actionibus usufructuario cõpetentibus.

De actione & conditione furti, si quis fructus descripserit.ff.tt.1.l.12.§.Iulianus. vsque ad fi.legis.

De actione l. Aquiliae.ff.tt.1.l.17.§.fi.l.66.

De actione iniuriarum & serui corrupti.ff. tt.1.l.66.

De relictis actionibus. vide s.cap.8.lib.eo.

De iure & officijs proprietarij.

Non impedire debet fructuarium utentem, ne deteriorem eius conditionem faciat. ff.tt.1.l.15.§.proprietarius.

De reficiendis aedibus. ff. tt.1.l.46.§.fin.l. 65.§.fin.

Ne altius aedificia inuito fructuario tollat. ff.tt.1.l.7.§.hac ratione.l.1.§. inde Nerua.l.30.lib.8.tt.2.l.9.

In area, cuius ususfructus legatus est, aedificium ponere nequit ff.tt.1.l.7. §.hac ratione.tt 4.l.5.§ fi.l.6.

An heres uillam,quam in fundo,cuius usus fructus legatus est, habet, inuito fructuario demoliri possit, uel arbores euelle-

 re.

re.ff.lib.33.tt.2.l.12.

Seruitutem fundo acquirere potest, imponere autem uel amittere non potest.ff.tt.1.l.15.§.sed nec seruitutem.§.fi.l.16.

Etiam inuito fructuario fundum uel ædes per saltuarium uel insularium custodire potest.ff.tt.8.l.16.§.dominus.

Tollere arbores uento deiectas debet.ff.tt.1.l.19.§.fin.

Pignori dare potest proprietatem. C.l.2.l.6.

An locum religiosum facere possit? ff.tt.1.l.17.in prin.

An seruum manumittere possit? ff. tt. 4.l.15.

An seruum noxæ dedere possit? ff.tt.1.l.17.§.proprietarius.

An seruum coercere possit? ff.tt.1. l.17.§.ex eo.

De actione eius aduersus usufructuarium, uide s.cap.9. lib.eod.

DE VSV, HABITATIONE, & operis seruorum.
Cap.XII.

Quartum ius quod in rebus habemus, est usus cui adfinia sunt habitatio & operæ seruorum.

¶ *De usu.*

Inst.lib.2.tt.5.ff.lib.7.tt.8.

¶ 1 *Differentia usus, & ususfructus.*

Inst.§.minus autem.ff. l. 10. §. si usus.l.14.§.ususfructus.usque ad fi.legis.

¶ 2 *Causa seu modi quibus usus constituitur & adquiritur.*

Iisdem modis constituitur, quibus ususfructus.Inst.in prin.ff.l.1.tt.1.l.3.§.fin.

DISTINGVITVR:

Si chrysis sit relicta.ff.l.10.§.sed si chrysis.

Si pars usus legata sit.ff.l.19.

Si seruo uel filiofamiliàs sit relictus.ff.l.17.

¶ 3 *Quibus adquiritur.*

De patre & domino eius cui usus legatus est.ff.l.17.

De hærede usuarij. ff.l.21.

¶ 4 *Quid adquiratur?*

Si usu legato eidem fructus legetur, item si alij usus, alij fructus legetur. ff. l. 14. §. usu legato.

De reliquis, uide j.membr.5.cap.eo.

¶ 5 *Causæ seu modi quibus usus amittitur.*

Iisdem modis quibus ususfructus amittitur Inst.in prin ff.tt.1.l.3.§.fin.

¶ 6 *De iure & officijs usuarij.*

Vti potest, frui non potest.ff.l.2.in prin.

Ne aliter quàm debet utatur. ff. l.22.§.fin.

De cautione præstanda, uide s.cap.10. uer. de nudo usu.

De usu locando, concedendo, uendendo, & ad alium transferendo. Inst.§. minus autem.§.item is qui.usque ad. §. item is ad quem.ff l.8. in prin. l.11. l.12.§. operas autem.l.14.in prin.l.22.in prin.

Domus usu legato cum quibus illic habitare posit, & quos recipere. Inst. §. item is qui.usque ad §.item is ad quem.ff.l.2.§.domus.l.3.cum quinque ll. sequentibus.l.17.

Vxor rerum usu legato, ijs cum uiro promiscue uti potest. ff.l.9.

De reficiendo.ff.l.18.

De fundi usu.Inst.§ minus.ff.l.10.§.si usus usque ad fi.legis.l.11.l.12.in prin.usque ad §.sed si pecoris.l.15.l.16.in prin.

De serui usu.Inst.§.item is ad quem.ff.l.12.§.si usus.usque ad fin. legis. l.13.l.14.in prin.l.16.§.fi.l.20.

De iumenti, pecorum & ouium usu. Inst.§.item is ad quem.ff.l.12.§. sed si pecoris. usque ad §.si usus.

De syluæ usu.ff.l.22.in prin.

¶ 7 *De iure & officijs proprietarij.*

Speciem rei usuariæ commutare nequit, & causam usuarij deteriorem facere non debet.ff.l.23.

De actionibus ei contra usuarium competentibus.ff.tt.1.l.13.§. deniq; consultus. uer.eadem.& in tt.5.l.5.§.fin.

De reliquis.ff.l.12.in prin.l.15.§.sicut is.l.16.§.dominus.l. 18.l.22.§.licet tam.

¶ *De habitatione.*

Inst.lib.2.tt.5.§.sed si cui habitatio.ff.tt.1.l.32.§.fi.tt.8.l.10.in prin. §. sed & si relictus.lib.33.tt.2.l.11.l.40.C. tt.33.l.11.l.13.uide insuper paulò superius. uer. domus usu legato, &c.

¶ *De operis seruorum.*

ff.tt.7.lib.33.tt.2.l.2.l.3.l.7.

FINIS LIBRI SEPTIMI.

DE

DE SERVITVTIBVS PRAEDIORVM, CVM RELIQVO IVRE RERVM, EIVSQVE ACTIONIBVS.

LIBER OCTAVVS.

DE SERVITVTIBVS PRAEDIORUM. Inst.lib.2.tt.3.ff. lib.8. C.lib.3.tt.34. Cap. I.

Quintum ius quod in rebus habemus, est seruitus rei vel prædij.

¶ I. *Definitio.*

Inst.§.ideo autem hæ.ff.tt.4.l.1.

¶ II. *Diuisio, in personalem seruitutē & realē.* ff.tt.1.l.1.item alia in solo, alia in superficie consistit. ff.tt.1.l.3.

¶ III. *Differentia seruitutis & vsusfructus.* ff.tt.1.l.1.tt.3.l.6. tt.5. l.2.§. rectè Neratius.

¶ IIII. *Species seruitutis an sint.* ff.tt.2.l.40.in prin.tt.4.l.2.

De reliquis, uide ǰ. causas quibus seruitus constituitur.

¶ V. *Propria seruitutum, & effectus.*

Seruitutes res incorporales sunt. Inst. tt.2. §.fin.ff.tt. 1.l.14.in prin.

Natura seruitutum ea est, ut possideri non possint, sed intelligatur possessionem earum habere, qui ædes possidet. ff. tt.2. l. 31.§.fin.l.19.in prin.

Vsucapi non possunt.ff.tt.1.l 14.in prin.

Traditio seruitutis nulla est.ff.tt. 1. l.20.

Traditio & patiētia seruitutum introducit officium prætoris.ff.tt.3.l.1.§.fin.

Omnes seruitutes perpetuas causas habere debent.ff.tt.2.l.27.

Non ea natura seruitutū est, ut quis aliquid faciat, sed ut aliquid patiatur, aut non faciat.ff.tt. 1.l.15.§.fin.

Nemo sibi ipsi seruitutē debet.ff. tt.4.l. 10. uers.nullam enim.tt.3.l.33.§.fin.

Per partes nec adqri nec amitti seruitus potest.ff.tt 1.l.7.§.fin.l.11.l.17.tt.3.l.32.l. 33.in prin.l.34. tt.4.l.6. §. si quis partē. lib.45.tt.1.l.140.§.fi.

Seruitutis fructus constitui non possunt.ff. tt.3.l.33.§.fin.

Loci corpus non est domini ipsius cui seruitus debetur, sed ius eundi habet.ff.tt.5.l. 4.in prin.tt.3.l.30.

In omnib.seruitutib.refectio ad eum pertinet, qui sibi seruitutem asserit, non ad eū cuius res seruit.ff.tt.5.l.6.§.& Gallus.li. 39.tt.3.l.1.§.fin.

Ei cui seruitus debetur, licet refectionis gratia accedere ad ea loca quæ non seruiūt. ff.tt.4.l.11.in prin.

Seruitus naturaliter lædere potest fundum seruientem ff.tt.3.l.20.§.seruitus.

Si quis uni seruitutem concesserit, an & alii cōcedere possit.ff.tt.4.l.15.tt.3.l.14.lib. 43.tt.19.l.4.C.l.4.

¶ VI. *Causæ seu modi quibus seruitus constituitur & acquiritur.*

Iisdem modis constituitur, quibus usus fructus.ff.tt.1.l.5.in princ.

Pactionibus & stipulationibus cōstituitur. Inst.§.& si quis uelit.

Testamento testator hæredē damnare pōt, ut seruitutē præstet.Inst.§.fi.ff.tt.4.l.16.

Si duorum prædiorum dominus alterū tradiderit, potest alteri quod uel tradit uel retinet seruitutem imponere uel excipere.ff.tt.2.l.16.§.hæc lex.l.33.l.34.tt.3.l. 33.in prin.tt.4. l.3.l.6. l.7.l.10.si tamen ambo tradat, alterum alteri, non potest. ff.tt.4.l.6.§.1.l.8.

De longo usu ex consuetudine.ff.tt.2.l.4.l. 19.in prin.l.27.tt.5. l. 10. tt.6. l.25. lib. 39.tt.3.l.1.§.fin.l.26.lib.43.tt.19.l.3.§. ductus.C.l.1.l.2.l.7.

Tria sunt per quæ locus inferior superiori seruit:lex, natura loci, uetustas.ff.lib.39. tt.3.l.1.§.fin.l.2.in prin.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex re seruitutis nomine constituta.*

Si certa seruitutis species expressa non est, ff.tt.4.l.7.in prin.l.10.

Si ut aliquid faciat ff.tt.1.l.15.§. fin. tt.5.l. 6.§.& Gallus.

Si ut pomum decerpere, spaciari uel cœnare in alieno liceat.ff.tt.1.l.7.in prin.

Si ut uiridaria tollat, amœniorē prospectū præstet, &c.ff.tt.1.l.15.§.fin.

Si ut cloacam immittere liceat.ff.tt.1.l.8.tt. 3.l.2.in prin.

Si ut boues, per quos fundus uicinus colitur, in uicino agro pascantur: item ut fructus in uicini uilla cogantur, coactiq; habeantur: ut pedamenta ad uineam ex uicini prædio sumātur, &c. ff. tt. 3. l. 3. in prin.
Si ut tugurium mihi in tuo habere liceat. ff. tt. 3. l. 6. §. final.
Si ut nauigare per fundū uicini liceat. ff. tt. 3. l. 25. §. si lacus.
Si ut aquam quærere liceat, & inuentam ducere. ff. tt. 3. l. 10 tt. 5. l. 21.
Si ut tigna immissa habere liceat, supraq; ea porticum, &c. ff. tt. 5. l. 8. §. competit.
Si ne aquam sibi quærere liceat. ff. lib. 43. tt. 19. l. 1. §. si quis hoc.
Si ne per fundum suum eat, neve fundo suo utatur, uel ne in suo fumum uel ignem faciat, &c. ff. tt. 1. l. 15. in prin. tt. 5. l. 8. §. fin. tt. 4. l. 10. uer. nullā enim. li. 2. tt. 14. l. 60.

2 *Ex re cui seruitus vel imponitur, vel adquiritur.*

Si loco publico seruitus sit imposita. ff. tt. 4. l. 2.
Si mari seruitus sit imposita, & ne in mari piscari liceat. ff. tt. 4. l. 13. in prin.
Si ut ad certam altitudinem monumentum ædificetur, uel ut certus hominum numerus in loco humetur. ff. tt. 4. l. 4.
Si ut aquam, quam per prædium meum ducit, mihi concedat. ff. tt. 3. l. 33. §. fin.
Si ut communis fundus proprio seruiat, uel contrà. ff. tt. 3. l. 27.
Si alieno prædio quis seruitutem adquirat uel imponat. ff. tt. 4. l. 6. §. 1. l. 8.
Si communi prædio adquirat uel imponat, uide paulò inferius uer. de uno ex sociis.
Si prædio in quo alius seruitutem uel usumfructum habet. ff. li. 7. tt. 1. l. 15. §. sed nec seruitutem. §. fin. l. 16. lib. 8. tt. 4. l. 15. lib. 43. tt. 19. l. 4. C. l. 4.
Si ut sibi & socio uel alii seruiat, stipuletur. ff. tt. 4. l. 5.
Si futuro ædificio seruitus imponatur. ff. tt. 2. l. 22. §. fin. tt. 3. l. 10. §. nam liceat.
Si prouinciali prædio imponatur. C. l. 3.
Si ædibus à seinuicem remotissimis. ff. tt. 2. l 37. l. 38.
Si certo generi fundi adquiratur. ff. tt. 3. l. 13. in prin.
Si pro parte seruitus constituatur, uide s. uers. per partes, &c. cap. eod.

3 *Ex modo, tempore & conditione, quo, ex quo, ad quod, & sub qua imponitur seruitus.*

Si sub certo modo imponatur seruitus, ut quo genere uehiculi utatur, &c. ff. tt. 1. l. 4. §. modum.
Si ut certo tempore seruiat. ff. tt. 1. l. 4. §. fin. l. 5. §. fin. tt. 4. l. 14.
Si ex tempore uel ad tempus, item si sub cōditione uel ad certam conditionem seruitus imposita sit. ff. tt. 1. l. 4. in prin.

4 *Ex persona constituentis seu cedentis seruitutem.*

De eo qui prædium non habet. Inst. §. ideo. ff. tt. 4. l. 1. §. fin. lib. 45. tt. 1. l. 98. in prin.
De alio quàm eo cuius prædium est, uide paulò superius uers. si alieno prædio, &c.
De uno ex sociis communis prædii: item de aliis sociis. ff. tt. 1. l. 2. tt. 3. l. 11 l. 34. tt. 4. l. 6. §. fi. l. 18. lib. 45. tt. 1. l. 140. §. fi.
De hærede seruituté rei legatæ imponente. ff. tt. 6. l. 11. §. fi.
De marito fundo dotali seruitutem imponente. ff. lib. 23. tt. 5. l. 5.
De proprietario prædio cuius ususfructus uel seruitus alienus est seruitutem imponente, uide paulò superius uers. si prædio in quo alius, &c.

5 *Ex persona eius cui constituitur seu ceditur seruitus.*

De eo qui prædium non habet, uide paulò superius.
De alio quàm cuius prædium est, uide s. uers. si alieno prædio.
De uno ex sociis communis prædii, item de aliis sociis. ff. tt. 3. l. 19. tt. 4. l. 5. l. 6. §. fi. l. 18. tt. 5. l. 4. §. si fundus. uers. quāuis.
De eo cui bonis interdictum est. ff. li. 49. tt. 17. l. 18. §. seruos.
De seruis. ff. tt. 1. l. 12. tt. 3. l. 19.

6 *Ex reliquis contingentibus.*

Si ad alium quàm uicini prædii usum constituatur. ff. tt. 3. l. 5. l. 6. l. 20. §. fi.
Si uenditor, putānt se seruitutem uicino debere, eam exceperit, nec debeat. ff. tt. 4. l. 7. §. si quis in tradendo.
Si eius, cui seruitus constituitur, nihil intersit, nec utilis sit seruitus. ff. tt. 1. l. 15. in prin. l. 19.

Si præ-

Si præcariò concesserit quis lapides in suo solo poni,&c.ff.tt.4.l.17.

Si prædium seruiens, & cui seruitus debetur,sint à se inuicem remotissima.ff. tt.2. l.37.l.38.

Si alienum prædium interueniat.ff.tt.3.l.7. §.fin.tt.4.l.7.§.interpositis.

Si locus publicus,sacer uel religiosus interueniat.ff.tt.1.l.14.§.publico.l.21.in prin. li.39.tt.3.l.17.§.uia publica. §.sed loco.

Si flumen publicū interueniat.ff. tt.3.l.38.

Si cum in uenditione seruitus excepta esset, in traditione eius mentio facta non sit.ff. tt.2.l.34.

De reliquis,uide ĩ.membr.prox.

¶ *VII. Causæ seu modi quibus seruitus amittitur.*

Si seruitus remissa sit.ff.tt.1.l.6.l.14.§. seruitus.tt.2.l.20.l.31.in prin.tt.3.l.20. in prin.l.34.

Si is cui seruitus debetur, in loco seruienti ædificare, uel quid aliud cōtra seruitutē fieri permisit.ff.tt.4.l.17.tt.6.l.8.

Si locus seruiēs impetu fluminis sit occupatus.ff.tt.6.l.14.lib.7.tt.4.l.24.

Si domus seruiens sit destructa.ff.tt.2.l.30.

Si fons ex quo aquæductus debetur,exaruerit.ff.tt.3.l.34.§.fin.l.35.

Si prædium seruiens sit alienatum.ff. lib.7. tt.4.l.19.C.l.3.

Si is qui seruitutem sub conditione prædio suo stipulatus est,pendēte cōditione prædium alienauit.ff.lib.45.tt.1.l.98. uers. sed si fundi.l.136.§.fin.

Si fundus alteruter uel seruiens, uel cui seruitus debetur,publicatus sit.ff.tt.3.l.23. § si fundus.

Si prædium,cui debetur seruitus, pro parte sit alienatū.ff.tt.1.l.11.tt.3.l.23.§.quæcunque.l.25.tt.6.l.13.lib.45.tt.1.l.36. §.fina.

Si ædificiū uel uineæ,quibus debetur seruitus,sint sublatæ.ff.tt.2.l.19.§.si sublatū. tt.3.l.13.in prin.

De morte & capitis deminutione.ff.tt.6.l.3

De confusione.ff.tt.1.l.7.§.fin.l.18. tt.2.l. 29.tt.3.l.20.§.penult.l.27.l.31.l.34.tt. 4.l.9.l.10.§.fin.tt.6.l.1.l.15.

¶ *De non utendo.*

ff.tt.2.l.5.l.19.in prin.l.27.tt.3. l.18. tt. 5.l.8.§.planè si non.tt.6.l.2.l.4.l.5. l.6. l.7.8.§.fi.l.9.l.10.l.12.l.13.l.14.l.16.cū ll.sequentibus.usq; ad l.fin. li.39.tt 3.l. 17.in prin.lib.41.tt.3.l.4.§.si uiam. lib. 43.tt.10.l.2.C.l.10.l.13.l.14.in prin.

Distinguitur sequentibus modis.

Si non usucapiatur libertas. ff. tt.2. l.5.l.6. l.31 tt.4.l.17.§.cæterùm si in. tt.6.l.18. §.fin.

Si usus quidem sit seruitute sed non ut debuit: hoc est,uel alio loco, uel non omni loco,uel alio tēpore, uel alio modo, &c. ff.tt.3 l.18.tt.5.l.9.§.fin.tt.6.l.8.§. fin.l. 9.l.10.l.11.in prin.l.18.in prin l.25. lib. 39.tt.3.l.17.in prin. li.43. tt.19.l.5.§.fi.

Euentus seruitutis amissæ.

An si unus seruitutem amisit, cæteris adcrescat? ff.tt.6.l.16.§.fin.

¶ *VIII. De actione seruitutum confessoria & negatoria,cum aliis similibus.*

Vide ĩ.c.10.cum sequentib.lib.eod.

DE SERVITVTIBVS PRAEdiorum in specie. Cap. II.

¶ *De seruitutibus prædiorum urbanorum.*

ff.tt.2.

1 *Definitio.*

Vrbanorum prædiorū seruitutes sunt quæ ædificijs inhęrēt,&c.Inst.§. prædiorum.

DISTINGVITVR.

Si in uilla sit ædificium , an seruitus urbani prædij rectè dici possit.Inst.prędiorum. ff.tt.4.l.1.

Si in stabulis cōstituatur seruitus.ff. lib.20. tt.2.l.4.§ stabula.lib.50.tt.16.l.198.

2 *Species.*

Altius tollendi,& officiendi luminibus uicini,aut non altius tollendi: item,stillicidium immittendi, &c. Inst. §. prædiorum.ff.l.1.l.2.

¶ *De seruitute altius non tollendi, & non officiendi luminibus uicini, cum sua actione.*

ff.tt.2.

1 *Differentia.*

Differentia huius seruitutis & luminum. l.3.

Differentia huius seruitutis, & ne prospectui officiatur.ff.l.14.l.15. l.11.

2 *Vter sit possessor, vter petitor in hoc iudicio.* ff.tt.5.l.6.§.sciendum.

3 *Causa ex qua competit hac actio?*

Si quis altius ædificando, uel quodcunque aliud faciendo officiat luminibus uicini. ff.l.14.§. quodcunque igitur. tt.5.l.4.§. fin.C.l.1.l.9.

Distinguitur sequentibus modis.

Si arborem ponat, qua officit luminibus.l. 16.in prin.

Si uiridarium habeat.l.11.

Si ædificium in totum tollit uel deprimit.l. 16.§.interdum.

Si lumen quidem non impediat, solem tamen auferat.l.16.in prin.

Si locum opacum faciat solis plenum.l.16. §.per contrarium.

Si non debeatur seruitus, uel constituta non sit.l.8.l.9.l.10.l.23.C.l.8.l.9.l.14.§.cum autem.

Si conuenit, ne futuris etiam luminibus officiat, uel ut lumina quæ nunc sunt, ut ita sint, & officiat luminibus, quæ postea fuerint.l.21.l.22.

Si non conuenit, ad quam altitudinem ędificium sit tollendum.l.10.§.fin.

Si aliæ ædes intercedant, & ædes à se fint remotisfimæ.ff.tt 5.l.4.§.fi.l.5.l.6. in prin. tt.4.l.7.§. interpositis.

Si ædes mediæ inter seruientes, & eas quibus debetur seruitus, altius sint sublatæ. l.6.in prin.

Si dominus inferiorum ędium non seruientium, parietem communem ijs quæ seruiunt altius sustulit.l.24.§.fin.

Si tutor uel curator suas ædes altius sustulit.ff.tt.5.l.15.

Si seruitus remissa sit, uel precario concessum quid contra seruitutem.l.20.l.31.in prin.

Si ædes seruientes destructæ sint, & aliæ ædificatę.l.30.

4 *Quibus & aduersus quos datur hac actio?*

De quouis etiam eo qui ulteriores ædes habet, & cuius ædibus seruitus non debetur.ff.tt.5.l.4. §.competit.usque ad fi. legis.

De altius ædificante, & hæredibus eius, itē de possessore ædium.ff.tt.5.l.15.

5 *Quid ueniat in ea?*

Vt nouum opus suis sumptibus tollat.C. l.9.

6 *Euentus.*

Si reus se non defendat, cauere cogitur.ff. lib.39.tt.1.l.15.

7 *Adfine remedium.*

Operi noui nunciatio.l.14.§.fi.

Interdictum quod ui aut clam, & iactus lapilli.ff.tt.5.l.6.§.1.

¶ *De seruitute, ne prospectui officiatur.*

Seruitus urbani prædii est.ff.tt.2.l.2.

Differentia huius seruitutis & superioris. ff.tt.2.l.14.l.15.l.11.

De prospectu in mare non impediendo. No uell.c.63.c.165.

¶ *De seruitute stillicidii.* ff.tt.2.

1 *Seruitus urbani prædii est.* ff.l.1.

2 *Effectus huius seruitutis, & iura.*

Non potest dominus areæ seruiētis, ibi ubi stillicidium casitat, ædificare.l.19.§. si seruitus.§.fi.l.20.tt.5.l.9.§.1.

Is cui debetur seruitus, stillicidium leuius, non acrius facere potest.l.19.§. lenius.

Stillicidium altius tolli, non inferius demitti potest, item retroduci, non produci potest.l.19.§.stillicidium.

Si antea ex tegula, postea ex tabula uel alia materia casitare non potest.l.19.§. si antea.

Actio & exceptio pro hac seruitute conseruanda datur.ff.tt.5.l.16.l.9.§.1.

3 *Causa ex qua debetur.*

De longa consuetudine.

DISTINGVITVR.

Si non naturalem & perpetuam causam habeat stillicidium.l.27.§.fin.

4 *Causa ex quibus amittitur.*

Si ædificium, cui seruitus debetur, sit sublatum.l.19.§.si sublatum.

Si cum utraque seruitus deberetur, altius non tollendi & stillicidij excipiendi, illa seruitus sit remissa.l.20.

¶ *De seruitute tigni immittendi.* ff.tt.2.

1 *Seruitus est urbani prædii.* l.1.

2 *Causa ex quibus debetur.*

Si

Si quis cessit istam seruitutem.ff.tt.5.l.8.§.competit.
Si is qui binas ædes habet una contignatione rectas, utrasque diuersis locauit.l.35.l.36.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si cum passus essem te tigna, quæ antè habueras, immissa habere, tu noua uelis immittere.ff.tt.5.l.14.in prin.
Si is qui immisit, non habeat ædificium.l.24.in prin.
De non utendo.l.19.in prin.tt.6.l.18.§.fi.
3 *Euentus, & de actione huius seruitutis tam confessoria quàm negatoria.*
An dominus seruientis prędij parietem reficere cogatur.ff.tt.5.l.8.§.distant.
Vter possessor, & uter petitor sit in hac actione.ff.tt.5.l.8.§.sed si quæratur.
De cauendo de futuris non immittendis, si negatoria actum sit.ff.tt.5.l.12.

¶ *De seruitute oneris ferendi.*

ff.tt.5.
1 *Euentus & iura huius seruitutis.*
Dominus seruientis prædij tenetur reficere parietem, & columnam restituere.ff.tt.2.l.32.tt.5.l.6.§.etiam de. cum sequentib.§.modus.l.8.§.distant.
An etiam fulcire teneatur, donec paries reficiatur.l.8.in prin.
Parietem meliorem facere potest, deteriorem facere non potest.l.6.§.fi.
Actio tam confessoria quàm negatoria de hac seruitute datur.l.6.§.etiam de l.8.in prin.uer.& hic quoque.
2 *De actione confessoria.*
Quibus & aduersus quos datur? in rem est, dominoque ædium & in dominium datur.l.6.§.hęc autem.
Quid ueniat in ca? singulis in solidum datur.l.6.§.si ædes.
De re ipsa & cautione præstanda.l.7.
De in litem iurando.l.7.§.fi.
De fructibus.l.6.§.ueniunt.

¶ *De seruitutibus prædiorum rusticorum.*

ff.tt.3.
1 *Species.*
Inst.in prin.§.inter rus.ff.l.1.in prin.l.2.in prin.uide insuper suprà c.1. ex re seruitutis nomine constit.lib.eod.
2 *De iure pascendi.*
Inst.§.inter rusticorum.ff.l.1.§.in prædiis.l.3.in prin.l.4.l.5.in prin.
3 *De iure pecoris ad aquam appellandi.*
Inst.§.inter rusticorũ.ff.l.1.§.in prædiis.l.4.l.5.lib.43.tt.19.l.1.§.Trebatius.
4 *De iure calcis coquendæ, arenæ fodiendæ, cretæ eximendæ, & syluæ cæduæ.*
Inst.§.inter rusti.ff.l.1.§.in prædiis.l.5.l.6.
5 *De iure lapidis cædendi.*
ff.tt.4.l.13.§.fin.
6 *De iure aquæ immittendæ ex suo in alienum fundum.*
ff.l.29.lib.39.tt.3.l.1.§.fin.
7 *De seruitute, ne quid in loco positum habeat.*
ff.tt.5.l.17.§.1.

¶ *De cloacis:*

ff.lib.43.tt.22.
Ius cloacæ immittendę, seruitus est rustici prædii.ff.lib.8.tt.1.l.8.
Qui cloacam habet quę ex ædibus eius in alienas pertinet, is eius purgandę & reficiendę ius habet, pro quo datur interdictum de cloacis, de quo sequitur.
1 *Ratio interdicti.*
l.1.§.curauit.
2 *Prohibitorium interdictum est.*
l.1.§.sub hoc.§.hoc interdictum.
3 *Causa ex qua datur.*
Si quis cloacam reficere uel purgare prohibeatur.l.1.in prin.§.hoc interdictum.
Declaratur quid sit cloaca.l.1.§.cloaca aūt.

Distinguitur sequentibus modis:

Si cloacam publicam reficere uel purgare prohibeatur.l.1.§.hoc autem.
Si tubos ac fistulas reficere uel purgare prohibeatur.l.1.§.cloacæ.
Si non ex ædibus eius in prohibentis ædes pertineat.l.1.in princ.§.deinde ait.§.quod ait prætor.
Si in publicam cloacam immittere uelit priuatam.l.1.§.idem Labeo.
Si area ab utralibet parte ædium sit & cloaca ducta sit ex urbano ædificio in proximum agrum.l.1.§.hoc amplius.
Si nouam cloacam facere uelit.l.2.
Si in uicini ædes uenire, & pauimenta purgandæ cloacæ gratia rescindere prohibeatur.l.1.§.unde Flauius.

Si

Si usus sit cloacæ ui, clàm, uel precariò. l. 1. §. quia autem.

Si damnum alienis ædibus detur. l. 1. §. sed & damni.

Si nolit reficiens cauere de damno infecto. l. 1. in prin. §. sed & damni.

¶ 4 *De cautione damni infecti ab actore præstanda.*

Et quando committatur. l. 1. in prin. §. unde Flauius. §. sed & damni.

¶ 5 *De cloaca publica.*

Ne quid in eam fiat, immitaturve, quo usus eius fiat deterior. l. 1. §. penul. & ult.

DE ITINERE, ACTV ET VIA. ff. lib. 8. tt. 3. Cap. III.

¶ *I. Seruitutes sunt rusticorum prædiorum.*

Inst. in prin. ff. l. 1. in prin.

¶ *II. Definitiones & differentiæ.*

Inst. in prin. ff. l. 1. in prin. lib. 50. tt. 16. l. 157. lib. 43. tt. 8. l. 2. §. priuatæ.

¶ *III. Diuisio uiarum in publicas, priuatas & uicinales.*

ff. lib. 43. tt. 8. l. 2. §. uiarum.

¶ *IIII. Species.*

De uia priuata, definitio & diuisio eius. ff. lib. 43. tt. 8. l. 2. §. priuatæ sunt. §. priuatæ uiæ.

De uiis uicinalibus. ff. lib. 43. tt. 7. l. 3. tt. 8. l. 2. §. uicinales.

De uiis publicis, uide ĩ. lib. eod.

¶ *V. Causa seu modi quibus constituitur seruitus uiæ, actus vel itineris.*

Distinguuntur sequentibus modis.

Si medium prædium non seruiens, interueniat. ff. l. 7. §. fi. tt. 4. l. 7. §. interpositis.

Si ager eius cui seruitus debetur, interueniat. ff. lib. 39. tt. 3. l. 17. §. licet.

Si flumen publicum interueniat. ff. l. 38. lib. 39. tt. 3. l. 17. §. uia pub.

Si locus sacer uel religiosus interueniat. ff. tt. 1. l. 14. §. fi. li. 39. tt. 3. l. 17. §. sed loco.

Si per fundum, qui plurium est, separatim cædatur. ff. l. 11.

Si is qui fundum non habet, uiam constituerit. ff. lib. 10. tt. 2. l. 25. §. contra.

Si quis in uenditione fundi aquam, quæ ibi nascitur, & circa eam late decem pedes excepit. ff. l. 30.

Si uel latior uel angustior uia constituatur. ff. l. 23. in prin. tt. 1. l. 13. tt. 6. l. 6. §. nec nideo.

Si pars uiæ constituatur. ff. tt. 1. l. 17.

Si iter sine actu, uel actus sine itinere constituatur. ff. tt. 5. l. 4. §. 1.

Si iter constitutum sit, ita ut interdiu tantũ eatur. ff. tt. 4. l. 14.

¶ *VI. Euentus & iura harũ seruitutũ.*

Loci corpus non est dominii ipsius, cui seruitus debetur, sed ius eundi habet. ff. tt. 5. l. 4. in prin.

An iumentum agere, uel uehiculum ducere possit is, qui iter, actum uel uiam habet. Inst. in prin. ff. l. 1. in prin. l. 7. in prin. l. 12.

An sella uel lectica uehi possit. ff. l. 7. in prin. l. 12.

An trahere lapidem uel tignum possit. ff. l. 7. §. sed trahendi. §. qui etiam.

An hastam rectã ferre possit. ff. l. 7. §. quidã. §. qui uiam.

Nũquam actus sine itinere esse potest. Inst. §. itaque. ff. li. 34. tt. 4. l. 1.

Qui uiam habet, eundi & agendi ius habet. Inst. uia est. ff. l. 1. §. uia est. l. 7. §. qui uiã.

Licet fodiendo & substruendo iter facere. ff. tt. 1. l. 10.

Gradus uel cliuos facere potest. ff. tt. 2. l. 19 §. si domo.

Per quam fundi partem uia debeatur? ff. l. 17. §. si totus. §. fi. l. 26. l. 28. tt. 1. l. 9.

Latitudo quanta esse debeat? ff. l. 8. l. 13. §. latitudo. usque ad fi. legis. tt. 6. §. fi.

Si legem conuentionis non seruat is cui seruitus debetur, & alio uehiculi genere utitur quàm pactus est, &c. ff. tt. 6. l. 11. in princ.

An in uia is cui debetur seruitus, ædificare possit. ff. tt. 5. l. 9. §. contrà si.

An arcum uel pontem possit facere. ff. lib. 39. tt. 3. l. 11. in prin.

Dominus prædij seruientis nihil in eo facere potest, uel ædificare, quo seruitus impediatur. ff. l. 13. §. si totus. tt. 5. l. 9.

Non potest alij per eundem locum aquæductum concedere. ff. l. 14.

Via ad sepulchrũ priuati iuris manet. ff. tt. 1. l. 4. §. seruitus.

Cum uia publica uel fluminis impetu, uel ruina

ruina amissa est, uicinus proximus uiã præstare debet.ff.tt.6.l.14.§.fin.

Via per plures fundos una, non plures sunt. ff.l.18.

De uia reficienda, uide paulò inferius inter dictum de itinere.

¶ *VII. De actione harum seruitutum confessoria.*

1 *Causa ex qua datur.*

Si is cui seruitus debetur, ire agere prohibeatur.

Si reficere uel sternere prohibeatur. ff.tt.5. l.4.§.si quis mihi.

Si arborem impendentem habeat uicinus quæ iter inuium & inhabile reddat. ff.tt. 5.l.4.§.si quis mihi.

Si eo loco, per quem mihi iter debetur, tu ædificaueris. ff.tt.5.l.9. in prin. §. sed si quidem.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si iter sine actu habet, uel actum sine itinere.ff.tt.5.l.4.§.1.

2 *Quid ueniat in ea?*

Singulis & aduersus singulos ex pluribus in solidum competit.ff.tt.1.l.17.tt.5.l.4.§. si fundus.

In æstimatione tamen uenit id quod interest eius qui experitur.ff.tt.5.l.4.§.si fundus.

3 *Euentus.*

Victoria unius ex pluribus cæteris quoque prodest.ff.tt.5.l.4.§.si fundus. uerf.itaq; de iure.

4 *Ad fine remedium.*

Interdictum de itinere actuq; priua.ff. tt.5. l.4.§. si quis mihi. uersic. sed & de refectione.

¶ *VIII. De interdicto, de itinere, actuq; priuato.*

ff.lib.43.tt.18.

1 *Genus, Prohibitorium est.*

l.1.§.1.

2 *Differentia huius interdicti, & actionis confessoriæ.*

Hic de facto, illic de iure quæritur. ff.lib.8. tt.5.l.2.§.fi.

3 *Causa ex qua datur.*

Si itinere, actu, uel uia uti hoc anno uisus est, uti prohibetur.l.1.in prin.§.hoc interdicto.

Distinguitur sequentibus modis.

Si usus non fit eo anno propter incommoditatem riui, uel quod uia publica interrupta erat, uel propter aliam similẽ causam.l.1.§ Iulianus rectè.uerf.ergo secundum.§.si quis propter.

Si colonus, hospes uel alius nomine actoris usus fuerit. l.1. §. is cuius. usque ad §. si quis propter.§.quoties enim.l.3.§.uti uidemur.

Si fructuarius usus fit.l.3.§.uti uidemur.

Si is usus est qui mandato actoris fundum emit.l.3.§.si quis ex.

Ex quo tempore annus computãdus. l.1.§. annum.

Si modico tempore eius anni usus fit. l.1.§. siue igitur.

Si cum ab initio anni usus esset, si postea usus non fit.l.1.§.fi.l.2.

Si tempore, quo interdictum redditur, usus non fit.l.1.§.hoc interdicto.§.siue igitur. uerf.neque ad præsens. §.præterea sciendum.l.3.in prin.

Si non eò usque fundum ingressus est eo anno, quoad usque prohibetur.l.1.§.Iulianus ait.

Si uel itinere uel actu tantum usus est.l.1.§. si quis hoc.

Si urbana fit seruitus qua usus est.l.1.§.1.

Si ui, clàm uel precario usus est hoc anno.l. 1.in prin.§.hoc interdicto. §. si tibi fundum.usque ad fi.legis.

¶ *Declaratur quid sit clam uti.* l.3.in prin.uerf.nam qui.

Si uia uti eo anno prohibitus sit.l.3.in prin.

Si is per quẽ usus est, prohibitus sit. l.3.§.1.

Si auctor meus uiciose usus est, ego non, uel contrà.l.6.

Si ab actore meo ui, clàm uel precariò usus est.l.3.§.si quis ab actore.

Si ab actore meo ui, clàm uel precario usus est.l.3.§.nam & Pedius.

Si cum ab initio anni rectè usus esset, postea uitiosè usus est. l.1.§.fi.l.2.l.3.in pr.l.6.

Si non quasi suo iure usus est.l.7.

Si pro uia publica, uel pro alterius seruitute usus est.ff.lib.8.tt.6.l.fi.

Si non habuit seruitutem, uel non iure usus est.l.1. §.hoc interdicto. §. siue igit. l.3. §.hoc aũt a superiore. lib.8.tt.5.l.2.§.fi.

Si

Si ex causa donationis fundum adeptus est. l.3.§.hoc interdictum.

Si usumfructum uel usum saltem fundi habuit is qui usus est.l.3. §.idem Iulianus. §.sed etsi quis.lib.8.tt.5.l.2.§.fi.l.3.

Si ex causa dotis, uel ex aliis causis fundus ei traditus sit.l.3.§.sed etsi quis.

Si propter incommoditatem riui, uel quòd uia publica interrupta erat per uicini agrũ itinere usus sit.l.1.§.Iulianus rectè.

Si ignorauit cuius esset fundus p quẽ itur.l. 1.§.is cuius.uer.& adiicit.

Si fructuarius uel dominus fundi prohibitus sit.l.3. §.idem Iulianus scribit.

Si extraneus, uel dominus fundi cui debet seruitus, aut fructuarius prohibuit.l.3.§. idem Iulianus.

4 *Quibus datur?*

De eo qui utitur,& eo cuius nomine utitur uide paulò superius, uers.si colonus,hospes,&c.

De hærede & emptore.ff.lib.8.tt.5.l.2.§.fi. l.3.lib.43.tt.19.l.1.§.ait prætor.

De fructuario,uide paulò superius. uers.si usumfructum,&c.

De reliquis uide distinctiones præcedentes.

5 *Quid ueniat in hoc interdicto?*

De eo quod interest.l.3.§.in hoc interdicto.

De cautione præstanda.ff.tt.19.l.7.

¶ *IX. De interdicto, de itinere,actuq; reficiendo.*

ff.lib.43.tt.18.l.3.§.ait prætor quo, cum sequentibus.

1 *Ratio huius interdicti.*

l.3.§.utilitas suasit.

2 *Differentia huius interdicti & superioris.*

l.3.§.hoc autem.

3 *Causa ex qua datur hoc interdictum.*

Si quis iter, uel actum quo hoc anno usus est,reficere prohibetur.l.3.§. ait prætor.

Declaratur quid sit reficere.l.3. §. reficere.

DISTINGVITVR.

Si ui,clàm uel precariò usus est. l.3.§.ait prætor.

Si non tanquam suo iure usus est, & nõ usurus si prohiberetur. l.7.

Si ei ius reficiendi non competat.l.3.§.ait prætor.§.hoc autem interd.

Si seruitus ei nõ competat. l.3.§.itaque qui hoc.l.5.§.si quis seruitutem.

Si ultra modum, qui in seruitute constituẽda impositus est,reficere uelit.l.3.§.fieri autem.

Si dilatare,producere, deprimere aut exaggerare uelit.l.3.§.reficere.

Si apportare ea quæ ad refectionem necessaria sunt, prohibeatur.l.4.l.5. in prin.

Si silice quis sternere uelit.ff.lib.8.tt.5.l.4. §.si quis mihi.uers.sed & de refect.

Si pontem niæ muniendæ causa uelit facere.l.3.§.fin.

Si alio modo commodiore facere possit. l. 3.§.fi.l.4.l.5.in prin.

Si emptor prædii uel successor prohibeat uel prohibeatur.l.5. §. hoc interdictum.

Si actor de damno infecto aduersario cauere nolit.l.3.§.q hoc interdicto.l.5.§.fin.

Si alius magis idoneè reficere uelit. ff. lib. 39. tt.2.l.41

DE AQVAEDVCTV
ff.lib.8.tt.3. Cap. IIII.

¶ *I. Seruitus est rustici prædij.*

Inst.in prin.ff.l.1.in prin.

¶ *II. Definitio.*

Inst.§.aquæductus.ff.l.1.§.aquæductus.

¶ *III. Causæ seu modi quibus constituitur.*

Distinguuntur sequentibus modis.

Si non omnium, ad quos ius aquæ spectat consensu constituatur,& quorum consensu constituẽdus. ff.lib.39. tt.3.l.8. l.9.l. 10.l.18.§.fin.lib.8.tt.1.l.14. §. publico. uers.a principe.

Si pluribus per eundem locum cõcedatur, diuersis uel iisdem diebus ac horis.l.2.§. aquæductus.lib.43. tt.19.l.3. §. 1.l. 4.l. 5.in prin.

Si nondum inuentæ aquæductus concedatur.ff.l.10.tt.5.l.21.l.22.

Si pars aquæductus concedatur. ff.tt.1.l.17. l.33.in prin.

Si non ex capite uel ex fonte constituatur. ff.l.9.

Si ex lacu uel ex stagno concedatur. ff.tt.2. l.27.§.& ideo.

Si ex aqua non perenni,& quæ duci non potest

test.ff.lib.43.tt.19.l.1.§.loquitur.
Si per eum locum, per quem alij uia debetur, concesserit.ff.l.14.lib.39.tt.3.l.11.in prin.
Si supra eum locum quo alius aquam ducit, concedatur.ff.lib.43.tt.19.l.3.§.fi.
Si publicus locus interueniat.ff.tt.1.l.14.§.publico.lib.39.tt.3.l.18.§.fin.
Si fons exharuerit.ff.tt.3.l.34.§ fin.l.35.

¶ IIII. *Quibus debeatur aquaeductus?*

De eo, cui pars agri, cui debetur seruitus, uendita est.ff.l.25.
De domino praedii uel fontis.C.l.6.
De eo cui is, cui aquaeductus debetur, concesserit.ff.l.24.l.33.§.fin.

¶ V. *Quantum debeatur?*

Si praedia quibus debetur aquaeductus, aucta sint, uel alia illis accesserint, an his quoque debeatur.C.l.12.

¶ VI. *Per quam partem fundi debeatur?*

ff.tt.1.l.9.§.sicuti Sabino.tt.3.l.21.l.22.l.26.lib.43.tt.19.l.8.

¶ VII. *Euentus & iura aquaeductus.*

An per lapidem uel stipulam ducere possit? ff.lib.39.tt.3.l.17.§.1.
An ex riuo tecto per apertum ducere possit, uel contrà. ff.lib.43.tt.12.l.1.§.si quis ex riuo.
Deprimere uel tollere riuum potest.ff.tt.4.l.11.§.sedet.
Riuum ei reficere licet, item cum suis fabris quàm proximè ad reficiendum accedere potest. item de spacio illi à dextra & sinistra relinquendo.ff.tt.4.l.11.§.fi.
Refectionis gratia ad ea loca accedere potest quae non seruiunt.ff.tt.4.l.11.§.fin.
Licet ei stipulam in riuo ponere, & quod uelit in riuo facere.ff.l.15.lib.43.tt.19.l.3.§.is qui.
An possit supra uiam arcum uel specum facere?ff.lib.39.tt.3.l.11.in prin.
An aliis aquaeductum commodare possit?ff.l.24.l.33.§.fin.
Dominus soli nec secundum, nec supra riuũ locum religiosum facere potest.ff.tt.4.l.11.§.1.

¶ VIII. *De interdicto.*

De aqua quotidiana.ff.lib.43.tt.19.
1 *Genus. Prohibitorium est, interdum restitutorium.*
l.1.§.hoc interdictum.
2 *Diuisio aquae in quotidianam & aestiuam.*
l.1.§.duo autem sunt.
Definitio & differentia aquae quotidianae & aestiuae.l.1.§.quotidiana autem, usque ad §.loquitur.l.6.
3 *Causa ex qua datur.*
Si quid in eo fundo, per quem aqua ducitur fiat, fodiatur, feratur.&c. quo aqua inquinetur.l.1.§.Labeo.
Si quis aquam, uti hoc anno duxit, ducere prohibeatur.l.1.in prin.

Distinguitur sequentibus modis.

Si non hoc anno duxit.l.1.in prin.§.quaesitum est.
Si aqua nemine ducente influxit.l.1.§.quaesitum.
Si non iure duxit, item qualitercunque constitutum sit ius aquae ducendae, nihil interest.l.1.§.qualitercunque.
Si non putauit se suo iure ducere.l.1.§.& qualitercunque.§.Aristo.
Si ui, clàm uel precariò duxit.l.1.in prin.§.idem ait.
Si uno saltem die uel nocte anni duxit.l.1.§.quod autem scriptum.§.item quaesitum.§.illud autem.
Si alio die quàm quo debetur, duxit.l.1.§.item quaesitum.l.2.
Si non ad irrigandum fundum, sed ad aliud commodum ducit.l.1.§.illud quaeritur.§.praeterea Labeo.l.3.in prin.
Si alio modo quàm quo hoc anno duxit, ducat.l.1.§.illud tamen.
Si per aliam regionem ducat.l.1.§.illud tamen.
Si in alium locum ducat.l.1.§.illud Labeo.
Si aliam uel ampliorem aquam ducat, quàm antea.l.1.§.illud tamen.
Si aliam miscuit ei quàm antea duxit.l.1.§.item quaeritur.
Si aquam non quotidianam ducat.l.1.§.1-
Si aquam non perennem ducat.l.1.§.loquitur.
Si aquam calidam ducat.l.1.§.idem Labeo.
Si aquam quae duci non potest, ducat.l.1.§.quanquam.
Si non à capite, sed aliundè ducat.l.1.§.hec interdicta. Declaratur.l.1.§.caput aquae.
Si aquã q̃ in riuo nascit̃, ducat.l.3.§.aqua.
Siue

Siue intra urbem siue extra ducat, nihil refert. l. 1. §. siue autem
Si aliis noceat. l. 3 §. 1. §. penul.
Si alius, non dominus fundi prohibet ducere. l. 1. §. cõpetit. lib. 8. tt. 5. l. 10. §. agi.
Si riualis corriualem impediat, uide infra.
Adfine remedium.
Si prohibitus fundũ uẽdidit. l. 1. §. si fundũ.
4 *Quid veniat in hac actione?*
De cautione præstanda. l. 7.
Si ius aquæ ducendæ ob prohibitionẽ amissum sit. l. 1. §. præterea illud.
5 *Adfine remedium.*
Si inter duos corriuales de aquæductu sit cõtentio. l. 1. §. si inter. §. deinde ait. uers. inter hęredes. §. ait ꝑtor. l. 4. §. fi. l. 5. ĩ pr.

¶ *IX. De interdicto de aqua æstiua.*

ff. li. 43. tt. 19. l. 1. §. deinde ait. usque ad §. ait prætor.
1 *Differentia huius interdicti & superioris.*
§. quod autem dixit.
2 *Causa ex qua datur.*
Si quis aquam uti Priore æstate duxit, ducere prohibeatur. §. deinde ait.

DECLARATVR:

Quando æstas incipiat & desinat. §. æstatẽ.
Declaratio uerbi Priore. §. priorem.

DISTINGVITVR:

Si non aquam æstiuam ducat: & si hyeme, non æstate duxit. §. hoc interdictum. §. si quis hyeme.
Si hac æstate, non priore duxit. §. quod autem diximus. uers. nã qui hyeme. §. quid hac æstate.
Si inter hæredes uel emptores contentio sit: uide paulò superius, uersicu. si inter duos, &c.

¶ *X. De interdicto si quis ex castello aquam ducere prohibeatur.*

ff. li. 43. tt. 19. l. 1. §. ait prętor quo. usque ad fin. leg.
1 *Ratio huius interdicti, & differentia a superioribus.*
§. hoc interdictum. §. fi.
2 *Causa ex qua datur.*
Si quis aquam ex castello ducere prohibeatur. §. ait prætor.

DECLARATVR:

Quid sit castellum. §. hoc interdictum. uers. id est.

DISTINGVITVR:

Si ex alio loco publico ducat. §. hoc interdictum. uers. castellum.
Si ei non sit permissum ducere. §. ait prætor. §. fi.
Si non a principe sit permissum. §. permittitur.
Si persona, cui permissum est extincta sit. §. permittitur.
Si flumen, ex quo ducere permissum est, mutauit alueum. l. 3. §. si aquam.
Si aliis noceat. l. 3. §. 1. lib. 8. tt. 3. l. 17. §. fina.

¶ *XI. De interdicto de riuis.*

ff. lib. 43. tt. 20.
1 *Ratio huius interdicti.*
l. 1. §. 1.
2 *Causa ex qua datur.*
Si quis riuos reficere, purgare prohibeatur. l. 1. in prin.

DECLARATVR:

Quid sit riuus. l. 1. §. ait Prætor.
Quid sit reficere. l. 1. §. deinde ait.
Quid sit purgare. l. 1. §. purgandi.

Distinguitur sequentibus modis:

Si tegere, substruere, sarcire, ædificare, aduehere, adportare prohibeatur. l. 1. §. uerbo reficiendi. l. 3. §. fi.
Si riuus in publico uel priuato sit constitutus. l. 3. §. hoc interd.
Si specum reficere uel purgare prohibeatur. l. 1. in prin. §. ait prætor.
Si septa reficere uel purg. prohibeatur. l. 1. in prin. §. septa.
Si fossam & puteum reficere uel purg. prohibeatur. l. 1. §. incile.
Si lacum in quem aquam ducit, & ex quo plures ductus deriuantur, reficere prohibeatur. l. 3. §. si aqua.
Si cuniculum, per quem uapor trahitur, purgare prohibeatur. l. 3. §. Aristo. & de.
Si non hoc anno aut priore æstate aquã duxit: uel duxit quidẽ, sed ui, clàm uel precario. l. 1. in prin. § hoc interdictum.
Si aliter aquam ducat quàm priore æstate duxit. l. 1. in prin.
Si per alium locũ uelit ducere. l. 1. §. proinde etsi.
Si eundem riuum uel destruat, uel attollat, aut dilatet, aut extendat uel operiat apertum,

apertum, uel contrà. l. 1. §. fi.
Si ex operto riuo terrenum faciat. l. 2.
Si cum antea per specum duxisset, nunc per apertum ducat. l. 3. in prin.
Si riuum terrenum cementicium facere uelit. l. 3. §. 1.
Si de terreno riuo signatum uel lapideũ faciat. l. 1. §. fi quis terrenum.
Si riuum structilem terrenum uelit facere. l. 3. §. 1.
Si nouum canalem uel fistulã in riuo uelit collocare. l. 3 §. fi quis nouam
Si nõ aquæ ducẽdæ causa faciat. l. 1. in prin. §. aquæ.
Si ius aquæ ducendæ non habeat. l. 1. §. hoc interdictum. l. 3. §. fi quis riuum. uers. plane per. l. 4.
Si calidam aquam ducat. l. 3. §. hoc interdictum.
Si in publico uel priuato loco ducat aquã. l. 3. §. hoc interd.
Si actor de damno infecto nolit cauere. l. 3. §. penult.
Si alius magis idonei riuum reficere uelit. ff. li 39. tt. 2. l. 41.
Iisdem insuper & aduersus eosdem hoc interdictum datur, quibus & aduersus quos datur interdictum de aqua. l. 3. §. iisdem.

DE AQVAE HAVSTV.

ff. lib. 8. tt. 3. Cap. V.

¶ I. *Seruitus est rustici prędij.*
Inst. §. inter. ff. l. 1. §. in prædiis.
¶ II. *Non hominis, sed prędij est.*
ff. l. 20. §. fin.
¶ III. *Causæ seu modi quibus constitu tur.*
Distinguuntur sequentibus modis.
Si pluribus per eundem locum cõcessos sit, & uel iisdem, uel diuersis diebus. ff. l. 2. §. aquæductus. §. fin.
Si is cui conceditur, fundum uicinũ non habeat. ff. l. 5. l. 20. § fin.
Si is cui aquæductus debetur, haustũ ex eo aliis concesserit. l. 33. §. fin.
Si accessus tantum ad fontem sit concessus. ff. l. 3. §. qui habet.
Si non ex capite uel fonte cõcedatur. ff. l. 9.
Si ex flumine publico cõcesserit. ff. l. 3 §. fi.
Si locus publicus, uel flumen interueniat. ff. tt. 1. l. 14. §. publico. li. 39. tt. 3. l. 17. §. uia.
Si locus sacer uel religiosus interueniat. ff. lib. 39. tt. 3. l. 17. §. sed loco.
Si alterius prędium interuenit. ff. lib. 39. tt. 3. l. 17. §. fin.
¶ IIII. *Euentus & iura aquæ haustus.*
Qui haustum habet iter quoq, ad hauriendum habet. ff. l. 3. § qui habet. tt. 2. l. 9. §. cæterùm usu.
De haustu in rem actio competit. ff. tt. 5. l. 4. §. sed & de.
¶ V. *De interdicto de fonte utendo.*
ff. lib. 43. tt. 21. l. 1.
1 *Ratio huius interdicti.*
§. hoc interdictum.
2 *Causæ ex qua datur.*
Si quis aqua de fonte uti hoc anno usus est, uti prohibetur. l. 1. in prin. §. 1.
Distinguitur sequentibus modis.
Si haurire prohibetur. §. hoc autem interdictum.
Si pecus ad aquam appellere prohibeatur. §. hoc autem interd.
Si ire ad haustum prohibeatur. §. planè si quis.
Si loco qui non habet aquã uiuam, uti prohibetur. §. hoc interdictum.
Si lacu, piscina, puteo uti prohibetur. l. 1. in prin. uers. de lacu.
Si cisterna uti prohibet. §. hoc interdicti.
Si eodem anno non fit usus, uel usus quidẽ fit, sed ui, clàm uel precariò. l. 1. in prin.
Eadem hic dicenda sunt quod ad personam attinet, quæ in superioribus interdictis dicta sunt. §. hoc autem interdictum. uer. & eadem.
¶ VI. *De interdictio de fonte reficiendo & purgando.*
ff. lib. 43. tt. 21. l. 1. §. deinde ait. usque ad fin. legis.
1 *Ratio hius interdicti.*
§. hoc interdictum.
2 *Causa.*
Si fontem purgare uel reficere prohibeatur §. deinde ait.
Distinguitur sequentibus modis.
Si nouas uenas quærere uel aperire uelit. §. penult.
Si non ut aquam coerceat, reficere uelit. §. dein-

deinde ait.§.purgandus.§.coercere.
Si lacum,piscinam,puteum reficere uel purgare prohibeatur.§.fi.
Si aliter fonte utatur,atq; hoc anno non ui, non clàm,non precariò usus est.§.deinde ait.§.purgandus.
Omnibus personis dabitur hoc interdictũ, quibus datur interdictum de aqua æstiua.§.fin.

DE REBVS SACRIS, SANctis & religiosis,cum suis actionibus. Cap. VI.

Sextũ genus iuris in rebus præter prædicta habemus, quod sanè pro uarietate rerum, in quibus id habemus,uarium est.

DISTINCTIONES RERVM.

Sunt autem rerum aliæ diuini iuris, alæ humani.ff.lib.1.tt.8.l.1.in prin. Diuini iuris sunt res sacræ,sanctæ & religiosæ.ff.lib. 1.§.1.tt.8.l.1. humani iuris res sunt aut publicæ,aut priuatæ.ff.lib.1.tt.8.l.1.§. eæ autem res.
Sunt enim quædam naturali iure cõmunia omnium,quædam publica, quædam uniuersitatis,quædã nullius, pleraque singulorum.Inst.lib.2.tt.1.§.1.ff.lib.1.tt.8.l.2. quorum iura ordine proponentur.
Planè sunt etiã res aliæ corporales, aliæ incorporales.Inst.li.2.tt.2.in prin.ff.lib.1. tt.8.l.1.§.quædam præterea.

¶ *De rebus sacris.*

1 *Causæ quibus sacræ efficiuntur.*
& quæ sint res sacræ.Inst.lib.2.tt.1.§.sacræ.ff.lib.1.tt.8.l.6.§.sacræ.l.9.in prin.usque ad §.proprie.lib.11.tt.7.l.36.
De notis.ff.lib.50.tt.12.l.2.
2 *Propria horum iura.*
Res sacræ in nullius bonis sunt. Inst.lib.2. tt.1.§.nullius.ff.lib.1.tt.8 l.1.§.quod autem.l.6.§.sacræ.
Res sacra alienari uel obligari non potest. Inst.lib.2.tt.1.§.sacræ.C.lib.9.tt.19.l.1.
Res sacra non recipit æstimationẽ.ff.lib.1.tt. 8.l.9.§.fin.
Per locum sacrũ & religiosum seruitus nulli deberi potest.ff.lib.8.tt.1.l.14.§.fin.
Ne quid in loco sacro fiat.ff.lib.43.tt.6.
De cura ædium & locorum sacrorum.ff.lib. 43.tt.6.l.1.§.fin.

¶ *De rebus sanctis.*

1 *Sanctum quid sit.*
ff.lib.1 tt.8.l.8.l.9.§.propriè.
2 *Species.*
Leges.Inst.lib.2.tt.1.§.sanctæ.ff.l.1.tt.8.l. 9.§.propriè.
Muri ciuitatum.Inst.lib.2.tt.1.§.sanctæ.ff. li.1.tt.8.l.8.§.fin.l.9.§.muros.l.11.
3 *Propria iura.*
In nullius bonis sũt.Inst.lib.2.tt.1.§.sãctæ.

¶ *De loco religioso.*

ff.lib.11.tt.7.
1 *Causa ex qua locus fit religiosus.*
Si quis mortuum in locum aliquem intulerit.Inst.lib.2.tt.1.§.religiosũm.ff.lib.1.tt. 8.l.6.§.religiosum.

DISTINGVITVR:

Si in locum alienum quis mortuum intulerit.Inst.li.2.tt.1.§.religiosum.uer.in alienum.ff.lib.1.tt.8.l.6.§.religiosum.lib.11. tt.7.l.2.§ fin.l.3.l.41.
Si in locum communem quis mortuũ intulerit,uel alter sociorũ sit illatus.Inst.lib. 2.tt.1.§.religiosum.ff.lib.1.tt.8.l.6.§.religiosum.lib.11.tt.7.l.41.l.43.§.eadẽque. lib.10.tt.3.l.6.§.si quis in.
Si in locum suum, cuius ususfructus alienus est,intulit. Inst.lib.2.tt.1.§.religiosum. uers.item si alienus.ff.l.2.§.si usumfructum.l.3.l.43.l.46.in prin.
Si in locum suum, in quo alius seruitutem habet,intulit.ff.l.2.§.locum qui seruit. l.3.
Si usufructuarius in locum, in quo usumfructum habet,mortuum intulit.ff.l.2.§.si usumfructum.l.3.
Si creditor,cui locus pignori datus est,in eũ intulit.ff.l.2.§.fin.
Si hæres in locum legatum mortuum inferat.ff.l.4.§.fin.l.34.l.46.in prin.
Si hæres uel alius ante aditam hæreditatem in locum hæreditariũ mortuum inferat. ff.l.4.
Si seruus sit illatus.ff.l.2.in prin.
Si partem corporis tantum intulit.ff.l.44.
Si intulit postea aliò translaturus.ff.l.40.

¶ *Quid & quantum fiat religiosum.*

Non totus qui sepulturæ destinatus locus est,fit religiosus, sed quatenus corpus humatum

natum est.ff.l.2.§.Celsus.
Si idem in diuersis locis sepultus sit, qui locus fiat religiosus.ff.l.44.
¶ 2 *Causa ex quibus locus religiosus fiat prophanus.*
Si ab hostibus sit occupatus.ff.l.36.
Si reliquiæ transferantur. ff.l.44.§ fi.
¶ 3 *Species & partes.*
De sepulchro. Definitio.ff.l.2.§.sepulchrũ.
Sepulchra familiaria & hæreditaria q̃ sint. ff.l.5.l.6.in prin.
De cenotaphio.ff.l.42.§.fin.l.6.§.fin. lib.1. tt.8.l.6.§. fin.l.7.
De monumẽto. Definitio.ff.l.2.§. monumẽtum.l.42.
Monumentum uendere & donare licet.ff. l. 6.§.fin.l.11.
De statua monumenti.ff.lib.47.tt.12.l.2.
De munimẽto sepulchri. Definitio.ff. l.37. §.munimentum.
De uia ad sepulchrũ.ff.li.8.tt.1.l.4.§.seruitus.
¶ 4 *Iura loci religiosi.*
Seruitus in loco religioso nulli debetur.ff. lib.8.tt.1.l.14.§.fin.
Ne sepulchrũ alterius cõuersationis usum accipiat.ff.l.12.§.senatusconsulto.
De uia ad sepulchrũ à uicino danda.ff. l.10. l.12.in prin.usque ad § sepulchrum.
De iure ædificãdi & reficiendi sepulchrum ac monumentum.ff.lib.11.tt.8.l.1.§.prætor ait.usque ad fin.legis. l.3. l.5.lib.47. tt.12.l.3.§.diuus Hadrianus.l.7.
¶ *De iure auferẽdi mortuum, & sepeliendi.*
In sepulchro etiam habemus ius inferendi mortuum,& sepeliendi.ff.lib.11.tt.8.l.1. §.1.§.facere.de quo sequitur.
¶ 1 *Causa ex quibus competit hoc ius.*
De longa possessione.ff.lib 11.tt.8.l.4.
DISTINCTIO GENERALIS.
Si fundum, in quo sepulchrum habet, uendidit.ff.lib.11.tt.7.l.11.lib.47.tt.12.l.5.
¶ 2 *Quibus competat ius sepulchri & inferendi mortuum.*
De hæredibus, cæterisque successoribus. ff. lib.xi.tt.7.l.6.in prin.l.33.lib.47. tt.12. l.3.§.si quis in hæred.
De liberis utriusq; sexus.ff.lib.11.tt.7.l.6.§. liberis autem.
De libertis.ff.lib.11.tt.7.l.6.§.liberti.
De domino proprietatis & socio loci.ff. lib. 10.tt.3.l 6. §.si quis in.lib.11.tt.7.l.43. lib.1.tt.8.l.6.§.religiosum. Inst.lib.2. tt. 1.§.religiosum.
¶ 3 *De interdicto si quis mortuum inferre prohibeatur.*
1 *Genus.*
Prohibitorium est.ff. lib.11.tt.8. l.1.§.hoc interdictum.
2 *Causa.*
Si quis mortuum, quo ei ius est, inferre prohibeatur.ff. li.11.tt.7.l.8.§.fin.tt.8.l.1.ĩ pri.
Distinguitur.ff.li.11.tt.7.l.8. §. fin. l.10. l. 11.l.43.tt.8.l.1. §. prohiberi. usque ad §. hoc interdictum l.2.l.3.§.si proprius. li. 47.tt.12.l.3.§.diuus Hadrianus.
3 *Adfinia remedia.*
ff.lib.11.tt.7.l.8.§.fin.l.9.
¶ *De sepulchro violato.*
ff.lib.47.tt.12.C.lib.9.tt.19.
¶ 1 *Genus & propria huius actionis.*
In factum actio est.ff.l.3.in prin.
Popularis actio est.ff.l.3.§.fin.
Famosa est actio.ff.l.1.
In bonum & æquum concepta est.ff.l.10.
Non ad rem familiarem, sed ad ultionẽ pertinet.ff.l.6.§.fin.l.10.§.fin.
¶ 2 *Causa ex quibus datur.*
Si quis sepulchrum uiolauit.ff. l.3. in prin. C.l.4.ĩ prin. Declaratĩ.ff.l.3.§.sepulchri.
DISTINGUITUR.
Si sine dolo malo fecit ff.l.3.§.prima.
Si impuberes uel alii doli non capaces fecerunt.ff.l.3.§.prima.
Si sepulchrum hostium uiolauit.ff.l.4.
Si monumentum reficiat.ff.l.7.
Si iussu iudicis sepulchrum quod fecit, restituat.ff.li.39.tt.3.l.4.in pr. uer.etsi iussu.
Si eo nomine actum sit.ff.l.6.
RELIQUAE CAUSAE SPECIALES.
Si sepulchrum diruit.ff.l.2.in prin.
Si terram auertit, & cespitem euellit. C.l.5
Si saxa uel quid aliud de sepulchro abstulit. C.l.4.l.5.
Si statuam de monumento euellit.ff.l.2.
Si cadauera spoliauit.ff.l.3.§.aduersus eos.
Si statuam alicuius in monumento positam saxis cædit.ff.lib.47.tt.10.l.27.
Si corpora aut reliquias detinuit, uexauit, transtulit, cõtrectauit, extraxit uel eruit. ff.l.3.§.non perpetuæ. l.11. lib. 11. tt 7. l.38.

l.38.l.39.C.l.4.§.fi.

Si fecit quo minus quis funeretur, fepeliaturùe.ff.l.8.lib.11.tt.7.l.38.C.l.6.

Si res religioni deftinatas contigerit, diftraxerit uel emerit.C.l.1.

Si in fepulchrum ius inferendi non habens, inferat. ff.l.3.§.fi quis in hæred.

Si quis in ciuitate fepulchrum fecerit.ff.l.3.§ diuus Hadria.

Si quis in fepulchro dolo malo habitauerit, uel ædificium in eo habuerit. ff.l.3. §.fi quis in fepulchro.la.2 §.fi feruus.

¶ 3 *Quibus datur hæc actio.*

De eo ad quem ea res pertinet, & alio.ff.l.3 in prin.§.fi quis in fepulchro. la.2.§.fi is cuius intereft.l.6.

De hærede neceffario, qui bonis fe non immifcuit.ff.l.10.

De pluribus agere uolentibus.ff.l.3.§.fi plures.§.fi ad plur.

¶ 4 *Quid ueniat in ea.*

Actio etiam pecuniaria datur.ff.l.9.

Si is agit ad quem ea res pertinet, quantum iudici uidebitur, & id quod intereft uenit, fin alius agit, centum aureorum actio datur.ff.l 3.in prin. §. qui de fepulchri. C.l.4.

Viginti librarum auri pœna.C.l.3.

Si feruus fepulchrum uiolauit.ff.l.3. §. feruus.C.l.2.

Diftinguitur infuper ex genere delicti, de quo uide paulò fuperius caufas ex quibus datur.

¶ 5 *Euentus huius iudicij.*

Infamat.ff.l.1.

Hæres neceffarius, qui fe bonis non immifcuit, fi egit hac actione, hæreditarijs creditoribus non tenetur.ff.l.10.

Pœna iudicis non iudicantis hoc crimen. C.l.7.

¶ 6 *Adfinia remedia.*

De.l.Iulia de ui publica.ff.l.8.

De pœna facrilegij.C.l.5.

De actione pecuniaria.ff.l.1.

De.l. Aquilia, & interdicto quod ui aut clam.ff.l.4.

Iniuriarum actio.ff. lib.47.tt.10.l.27.

Datur infuper alia atque alia actio pro genere delicti, de quo uide fuprà caufas ex quibus datur.

DE REBVS ET LOCIS PVblicis, cum fuis actionibus. Cap. VII.

1 *Quæ fint omnium communia, quæ uniuerfitatis, quæ fint publica.*

Inft.lib.2.tt.1.§, & quidem naturali. ufque ad §.nullius.ff. lib.1.tt.8.l.2.l.3.l.4.l.5. l.6.in prin.ufque ad §.facræ.l.10.lib.43. tt.1 1.l.1.§.fimili.l.3.

3 *In nullius bonis effe creduntur.*

ff.lib.1.tt.8.l.1.§.quæ publicæ.

¶ *De littore maris.*

1 *Definitio.*

Inft.lib.2.tt.1.§.flumina.uer. eft autem litus.ff.lib.50.tt.16.l.96.in prin.l.112.

2 *Iura eius, Publicum.*

ff.lib.43.tt.8.l.3.

Proprietas eius nullius eft. Inft. lib.2.tt.1. §.littorum.uer.proprietas.

Nemo ad litus maris accedere prohibetur. Inft.lib.2. tt.1. §. & quidem naturali.ff. lib.1.tt.8.l.4.

Cuilibet liberum eft in littore maris ædificare, uel cafam ponere, in quam fe recipiat, item retia ficcare, &c.Inft. lib.2.tt. 1.§.littorum.ff.lib.1.tt.8.l.5.§.fi.l. 6. in prin.lib.43.tt.8.l.4.

Lapilli & gemmæ, cæteraq; quæ in littore maris inueniuntur, inuenientis fiunt.ff. lib.1.tt.8.l.3.uide s.lib.7.ca.1.uer.de ijs quæ inueniuntur,&c.

¶ *De ripis fluminum.*

1 *Definitio ripæ.*

ff.lib.43.tt.11.l.1.§.ripa autem.l.3.

2 *Iura earum.*

Proprietas illorum eft, quorum prædijs ripæ adhærent, & ideo arbores quoq; ibi natæ eorundem funt.Inft.lib.2.tt.1.§.riparum.uer.fed proprietas.ff.lib.1.tt.8.l. 5.in prin.uer.fed proprietas.

Naues ad eas cuilibet applicare licet, funes arboribus ibi natis religare, onus aliquod in hifce ponere,&c. Inft. lib.2.tt.1. §.riparum.ff.lib.1.tt.8.l.5.in prin.lib.43. tt.13.l.1.in prin.

De ripa munienda.ff.lib.43.tt.14.l.1.tt.12. l.1.§.funt autem.

Ne qd in ripa fiat, quo iter nauigij deterius fiat, uel quo aqua aliter fluat quã priore æftate

æstate fluxit, uide ǰ.membr.4.cap.eod.

¶ *De fluminibus.*

¶ 1 *Differentia fluminis & riui.* ff.lib.43.tt.11.l.1.§.1.

Differentia à lacu, stagno & fossa. ff. lib.43. tt.13.l.1.§.lacus.

¶ 2 *Diuisio.*

In flumen perenne, & torrens. ff. lib. 43. tt. xj.l.1.§.item fluminum.

In publicum & priuatum. ff. lib.43. tt.11.l. 1.§. fluminum.

¶ 3 *Iura fluminum.*

Fluminum publicorum communis est usus. In his igitur publice licet cuilibet ædificare & destinare, dum tamen hoc sine incommodo cuiusquam fiat. ff. lib.39.tt.2. l.24. in prin.

De iure nauigandi in flumine, lacu, fossa, stagno publ. Inst.li.2.tt.j.§. riparum. uers. sicut per. ff. lib.1.tt.8.l.5.ī prim.uers. sicuti per ipsum. lib.43.tt.13.l.1.lib.50.tt.16.l. 112.§.fin.

De iure pecoris ad flumen, ripamve appellendi. ff.lib.43.tt.13.l.1.§.fin.

De iure piscandi. Inst.lib 2.tt.1.§. flumina. ff.lib.47.tt.10.l.13.§.si quis me.l.14.lib. 43.tt.8.l.2.§.si quis in. lib.44.tt.3.l.7.

De aqua ex flumine publico ducēda. ff.li.8. tt.3.l.17.lib.39.tt.3.l.10.§.fin.lib.43.tt. 11.l.2.tt.19.l.1.§.permittitur.l.3.§.1.de interdicto si quis aquam ex castello duce re prohibeatur. Vide.s̄.c.4. membr. 10. lib. eod.

¶ 4 *De interdicto, ne quid in flumine publico, ripave eius fiat, quo peius nauigetur* ff.lib.43. tt.11.

1 *Causa ex qua datur hoc interdictum.*

Si quid in flumine publico, ripave eius fiat, immittaturve, quo statio iterve nauigii deterius fit, fiat.l.1.in prin.

Declaratur quid sit publicum flumen, quid ripa, statio, &c.l.1.§.flumen.§.publicum. §.ripa autem.§.statione.§. ait prætor. §. deterior.l.3.

DISTINGVITVR:

Ex loco in quo fit.

Si in priuato flumine fiat.l.1.§.hoc interdictum.§.item si amnis.

Si in mari, uel littore maris fiat. l.1.§.si in mari.

Si in flumine non nauigabili fiat.l.1.§. non autem.§.si in mari.

Si insula in flumine nata fiat.l.1.§. si insula.

Si cum flumen aliò currere cœperit, in ueteri uel nouo alueo factum sit.l.1.§.simili modo.

Si in fossa manufacti, per quā flumen fluit. l.1.§.si fossa.

Si in loco quem flumen inundauit. l.1.§. si fossa.

Si in loco, quem amnis circumit.l.1.§.item si amnis.

Si extra aquam factum sit.l.1.§.in publico.

Ex reliquis contingentibus.

Si aqua deriuetur, dilatetur, angustetur, &c. l.1.§.deterior.

Si ex flumine publico aquā ducat, uide paulò.s̄.uers.de aqua ex.

Si pontem faciat.l.4.

Si pedestre iter impediatur.l.1.§.si pedestre.

Si statio uel nauigatio non fiat deterior.l.1. §.non autem.

Si ripę tuendę causa factum sit.l.1.§.Labeo scribit.

Si ita fieri lege licuit.l.1.§.Labeo.

2 *Adfine remedium, interdictū restitutoriū.*

Si quid in flumine publico ripave eius factū uel immissum habet, ut restituat. l.1. §.deinde ait, usq; ad fin. legis.

¶ 5 *De interdicto ne quid in flumine publico, ripave eius fiat, quo aqua aliter fluat quam priore æstate fluxit.* ff.lib.43.tt.11.l.1.

1 *Ratio huius interdicti.*

§.1.§.is autem.uers.& id circo.

2 *Causa ex qua datur.*

Si quis in flumine publico, ripave eius qd faciat uel immittat, quo aqua aliter fluat quam priore æstate fluxit.l.1.in prin.

Declaratur.§.quod autem ait.§.is aūt. usq; ad §.hoc interdictum.

DISTINGVITVR:

Si flumen priuatum, uel non nauigabile sit. §.pertinet autem.

Si aqua non aliter fluat.§.ait prætor.

Si ex riuo tecto per apertū ducere uelit, uel contrà.§.si quis ex.

Si incile ducat, uel alio loco faciat, uel si alueum fluminis mutet. §.simili modo.

Si ripæ muniendę cā fecit.§.sunt qui putāt.

Si alia aliqua utilitas facientis uertatur.§. sunt qui putant.uer.sed etsi aliqua.
Si iam factum sit.§.hoc interdictum la 4.
3 *Quibus datur?*
Cuiuis ex populo datur.§.hoc interdictum.
4 *Aduersus quos datur.*
De eo qui fecit,& alio.§.is autem.§. hoc interdictum.la 2.
De hæredibus.§.hoc interdictum.la.3.
5 *Adfine remedium.*
Interdictum restitutorium si factum sit.§. deinde ait prætor usque ad fi.legis.

¶ *De locis & itineribus publicis.*

1 *Definitio loci publici.*
ff.lib.43.tt.8.l.2.§.publici.
Definitio uiæ publicæ, & differentia à uia priuatâ.ff.lib.43.tt.8.l.2.§. uiam publicam.§.publicas uias.
2 *Species.*
Viæ uicinales. ff. lib.43.tt.7.l.3.tt.8.l.2.§. uicinales.
3 *Iura loci & itineris publici.*
De loco publico fruendo.ff.lib.43.tt.9.l.1.
Si quis in mari piscari uel nauigare, in campo publico ludere,in publico balneo lauare,&c. prohibeatur.ff.li.43.tt.8.l.2.§. si quis in mari. lib.47.tt.10. l.13.§. si quis me.l.14.
De statuis & imaginibus in publico ponendis.ff.lib.43.tt.9.l.2.
De cloaca publica ne quid in eam fiat immittaturùe.ff. lib.43.tt.22.l.1.§.penult. & ult.
Via publica nemo rectè uti prohibetur.ff.li. 43.tt 8. l.2.§.fi.C.lib.3.tt.34.l.11.§.fin.
De aqua per uiam publicam ducenda.ff.lib. 8.tt.1.l.14.§.publico.li.39.tt.3.l.18.§.fi.
De uia publica aperienda,reficienda,& purganda.ff.lib.43.tt.10.l.1.l.4.§.construat. lib.39.tt.2.l.31.in prin.l.41.
De nihil in uiam publicam proijciendo,nec ponendo.ff.lib.43.tt.10.l.4.§.studeant.
Ne quid in eum locum quo uulgò iter fit, deijciatur, uel effundatur, nec id supra eum locum ponatur, cuius casus alicui nocere possit.ff.lib.9.tt.3.
De uia publica non exaranda. ff.lib.43.tt. 10.l.3.§.fin.
De uia publica in agrum uicini non reijciendâ.ff.lib.43.tt.10.l.3.in prin.

¶ *De interdictione quid in loco publico fiat.*

ff.lib.43.tt.8.
¶ 1 *Ratio huius interdicti.*
l.2.§.1.
¶ 2 *Genus.*
Prohibitorium est interdictum.l.2.§.1.§.si quis nemine.
¶ 3 *Causa ex qua datur.*
Si quid in loco publico fiat, immittaturùe, quo alicui damnum datur.l.2. in prin.li. 39.tt.2.l.15.§.si quid uitio.
Declaratur.
Quid sit locus publicus.l.2.§.publici.§. ad ea igitur.

DISTINGVITVR.

1 *Ex specie facti.*
Si in publico ædificet.l.1.
Si in locū publicū immittat quid. l.2.in pr.
Si uelum in meniano immissum habeat, quod uicini luminibus officit. l.2.§. cum quidam.
Si in mari piscari,nauigare,nel in campo publico ludere,&c.prohibeatur quis.l.2.§. si quis in mari.
Si molem in mare proijcit.l.2.§.aduersus.
Si pilas in mare,uel in litus iecerit.l.3.
Si per locum publicum riuus aquæductus priuato nocet.l.4.
Si quis loco publico sterquilinium secundum parietem alicuius fecerit,ex quo paries madescit.ff.lib.8.tt.5.l.17.§.fi.
Si id quod in loco publico habet, uelit reficere.l.2.§. si quis id.
2 *Ex loco in quo fit.*
Si in area insula,agro,uia uel itinere publico.l.2.§.publici.
Si in mari, uel littore maris.l.3.l.4.
Si in locis fisci.l.2.§.hoc interdictum.
3 *Ex euentu facti.*
Si nulli noceat.l.2.§.aduersus.§.meritò.
Si non in præsenti, sed postea noceat.l.2.§. deinde ait.
Si ad priuati damnum redundet.l. 2.§. propter quod.§.ad ea igitur.§.meritò.
Si alius commodum per hoc amittat, & prospectus uel aditus alicui fiat deterior uel angustior.l.2.§ damnum.
Si officiat luminibus uicini.l. 2.§. cum quidam.§.si quid in pu.

Si odore soli locus pestilentiosus fiat. l. 2. §. idem ait si odore.

Si ea quæ nullo iure fluebant, ædificando fluere impediat. l. 2. §. si quid in.

Si ei ædificio quod etiam in publico ab aliquo ædificatum, est noceat. l. 2. §. idē ait.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si à legibus uel magistratu permissum sit. l. 2. in prin. §. meritò. §. si quis à principe.

Si nemine prohibēte in publico ædificauit. l. 2. §. si quis nemine. usque ad §. ait prætor. l. 6.

¶ 4 *Quibus competat.*

Cuilibet agere uolenti. l. 2. §. hoc interdictum. tt. 7 l. 1.

¶ 5 *Per procuratorem exerceri potest.*
l. 5.

¶ 6 *Quid ueniat in ea?*

Ne fiat non ut factū restituatur. l. 2. §. si quis nemine. l. 6.

De cautione præstāda. l. 2. §. si quis nemine. uers. si tamen adhuc. l. 4.

¶ 7 *Adfinia remedia.*

Actio iniuriarum. l. 2. §. si quis in mari.

Actio ex l. 12. tabul. l. 4.

Officiū eius qui publicis operibus præest. l. 2. §. si quis nemine.

¶ *De interdicto, ne quid in via vel itinere publico fiat.*
ff. li. 43. tt. 8. l. 2. §. ait ptor. usq; ad §. legis.

¶ 1 *Populare est hoc interdictum.*
l. 2. §. hoc interdictum. tt. 7. l. 1.

¶ 2 *Causa ex qua datur.*

Si in uia uel itinere publico faciat uel immittat quid, quo ea uia iterve deterius fiat. l. 2. §. ait prætor.

Deteriorem fieri uiam quid sit. l. 2. §. deteriorem.

Distinguitur sequentibus modis:

Si cloacam in uiam publicam immittat. l. 2. §. si quis cloacam.

Si fossam in fundo suo fecit, per quam aqua in uiam publicam decurrit. l. 2. §. si quis cloacam.

Si quis ī suo ita ædificauit, ut aqua in uia collecta restagnet. l. 2. §. idem Labeo.

Si specus & pontem per uiam publicam faciat. l. 2. §. tractatum.

Si in uia publica monumentum exstruat. §. tt. 7. l. 2.

Si in uijs urbicis fiat. l. 2. §. hoc interdictum.

Si in uijs uicinalibus. l. 2. §. uiarum. tt. 7. l. 3.

Si non in præsentarium, sed postea noceat. l. 2. §. deinde ait.

Si ea quæ pascuntur, uiam publicam deteriorem faciant. l. 2. §. hoc interdictum.

¶ 3 *Quid veniat in hac actione?*

De eo quanti actoris interest. l. 2. §. hoc interdictum.

De reliquis. l. 2. §. item Nerua.

¶ 4 *Perpetuum est hoc interdictum.*
l. 2 §. hoc interdictum.

¶ 5 *Adfinia remedia.*

De officio magistratus uiarum. l. 2. §. hoc interdictum

¶ *De interdicto restitutorio, si iam factum sit.*
l. 2. §. prætor ait. usq; ad §. fin.

¶ 1 *Differentia huius interdicti & superioris.*
§. prætor ait.

¶ 2 *Causa ex qua competit.*

Si quid in uia uel itinere publico factum sit, ut restituatur. §. prætor ait.

Si arbor alicuius in uiam publicam cecidit. §. si ex fundo.

¶ 3 *Aduersus quos datur?*

De eo qui fecit, & eo qui factū habet. §. hoc interdicto.

Declarat quid sit factum habere. §. habere.

De eo qui dolo malo fecit quo minus possideat, uel habeat. §. interdictum.

Si is qui fecit opus, id pro derelicto habeat. §. unde Offilius. §. si ex fundo.

De eo qui fecit, & eo cui factum utile est. §. idem Labeo.

¶ 4 *Quid veniat in hoc interdicto.*

Vt factum restituatur. §. prætor ait. Restituere quid sit. §. restituas.

De sola patientia præstanda. § restituas.

De eo quod interest. §. interdictum hoc.

¶ 5 *Perpetuum est.*
§. interdictum hoc.

DE ACTIONIBVS POPVLARIBUS. ff. lib. 47. tt. 24. Cap. VIII.

¶ 1 *Actiones populares quæ sint.*
l. 1.

¶ 2 *Causæ ex quibus dantur.*

DISTINGVITVR:

Si antea etiam ex eadem causa actum sit. l. 3. in prin. li. 12. tt. 2. l. 30. §. in popularib.

¶ *III. Quibus competunt?*

De quo libet. ff. lib. 43 tt. 7. l. 1.

De pluribus. l. 2. l. 3. §. fin.

De eo cuius interest. l. 3. §. fin.

De eo, cui per edictum postulare non licet. l. 4.

De muliere & pupillo. l. 6.

De eo cui ex S. C. Trebelliano restituta est hæreditas. l. 7.

¶ *IIII. Per quos competant?*

An actor per procuratorem agere uel reus per procuratorem se defendere possit? l. 5. lib. 3. l. 42. in prin. l. 45. §. qui ita.

¶ *V. Aduersus quos competant.*

De hæredibns. l. 8.

¶ *VI. Quandiu competant?*

Annales sunt. l. 8.

¶ *VII. Euentus.*

An is qui has habet actiones, intelligatur locupletior. l. 7. §. fin.

DE REBVS PRIVATIS tam proprijs & communibus, quàm alienis. Cap. IX.

¶ *De rebus proprijs.*

Nemo de domo sua inuitus extrahi debet. ff. lib. 50. tt 17. l. 103.

Quilibet rerum suarum moderator atq; arbiter est. C. li. 4. tt. 35. l. 21. ff. li. 37. tt. 12. l. 2. §. fin.

Distinguitur sequentibus modis.

Si deteriorem uicini conditionem faciat. ff. libr. 8. tt. 2. l. 19. §. penult. l. 23. tt. 5. l. 8. §. Aristo. lib. 50. tt. 17. l. 61.

Si officiat luminibus uicini. ff. li. 8. tt. 2. l. 8. cum duab. ll. sequentibus.

Si ædificando excludit uentum ab area uicini. C. li. 3. tt. 34. l. 14. §. cum autem.

Si aperto pariete ianuam in publico aperuit. ff. lib. 8. tt. 2. l. 40. §. fin.

Si fumum in suo faciat, & eum in superiora ædificia immittat: item si ex superiore ædificio in inferiora aquam, uel quid aliud immittat. ff. lib. 8. tt. 5. l. 8. §. Aristo §. fin.

Si in fundo suo lapidem cædat, ut in fundũ uicini fragmenta cadant. ff. lib. 8. tt. 5. l. 8. §. Alphenus.

Si secundum parietem uicini, in suo sterquilinium fecerit, ex quo paries madescit. ff. lib. 8. tt. 5. l. 17. §. fi.

Si fistulæ, quibus aquam ducit, ruptæ inundant alterius parietem. ff. lib. 8. tt. 5. l. 13.

Si seruitus uel usufructus, qui alii in re debetur, deterior fiat. ff. lib. 8. tt. 2. l. 13. tt. 5. l. 9. C. lib. 3. tt. 34. l. 5. Quid autem iuris domino in re sua, in qua alius usũfructum uel seruitutem habet, competat, uide s. sub unaquaq; specie seruitutis, Euẽtus & iura seruitutis. item s. lib. prox. c. 11. de iure & officiis proprietarii.

Si quid in suo fecit ex quo damnum uicino timendum, uide infrà de damno infecto lib. eod.

Si in suo quid fecit, ex quo aqua pluuia uicino noceat, uide j. de aqua pluuia arcẽda lib. eo.

Si in subgrunda, uel protecto supra eum locum quo uulgò iter fit, id positum uel suspensum habeat, cuius casus alicui nocere possit. ff. lib. 9. tt. 3. l. 5. §. prætor ait. usque ad fin. legis.

Si ædificium uicini in meum inclinat. ff. lib. 8. tt. 5. l. 17. in princ. l. 14. §. fi.

¶ *De re & pariete communi.*

In re communi nemo dominorum iure seruitutis neque facere quidquam inuito altero potest, neque prohibere quo minus alter faciat, &c. ff. lib. 8. tt. 2. l. 25.

Si socius in area cõmuni ædificare uelit an possit? ff. lib. 8. tt. 2. l. 26. §. fi. tt. 5. l. 11.

Si ædes uel parietem communem demoliri uel reficere uelit. ff. lib. 10. tt. 3. l. 12. lib. 8. tt. 2. l. 7. li. 39. tt. 2. l. 35. l. 36. l. 37. l. 41.

Si balneare extruxit, uel tubulos fecit secundum parietem communem. ff. lib. 8. tt. 2. l. 12. in princ. l. 18. in prin.

Si parietem communem incrustauit. ff. lib. 8. tt. 2. l. 12. §. fi.

Si fistulam iniunctam parieti communi habet, quæ aquam capit. ff. lib. 8. tt. 2. l. 18.

Si cameram ex figulino opere factam iuxta parietem communem habeat: item si scalas ad parietem habeat. ff. lib. 8. tt. 2. l. 18. §. fi.

Si aperto pariete communi fenestras immisit

misit.ff.lib.8.tt.2.l.39.
Si paries communis in ædes alterius inclinat.ff.lib.8.tt.5.l.14.§.fi.
Si in locum communem mortuum intulerit, uide s.ca.6.membr. de loco religioso uer. si in locum communem, item memb. De iure inferendi, &c. uersi. de domino proprietatis.
De reliquis. uide actionem Pro socio, & Communi diuidundo.

¶ *De re aliena.*

An quis aquam, quæ alieno loco oritur, ducere possit. C. lib.3.tt.34.l.4.l.6.
An in alieno fundo quis aucupari uel uenari possit. ff.lib.8.tt.3.l.16.lib.41.tt.1.l.3.§. planè qui. Inst.lib.2. tt.1. §. feræ. uersi. planè.
An lapides in alieno fundo cædere possit? ff.lib.8.tt.4.l.13.§.fi.
An per alienum agrum ire agere inuito uicino possit? C.lib.3.tt.34.l.11.
An in pariete alterius fenestram aperire possit? C.lib.3.tt.34.l.8.
An ageres in alieno agro, ex quo aqua pluuia ei nocet, munire possit? ff.lib.39.tt.3. l.1.§.fin.
An rem suam in alterius locum delatam quis tollere & auferre possit. ff. lib. 10. tt.4.l. 5.§. idem Celsus. §. sed & si ratis. l.9.§. glans. l.15. lib.12.tt.1.l.4. §. fin. lib. 39. tt.2.l.9.§. de ijs autem.
An glandem, quæ ex suo in alienum agrum cadit, legere possit? ff.lib.43.tt.27.l.1.li. 9.tt.4.l.9.§.glans.
Si arbor alicuius in ædes alterius impendet. ff. lib.43.tt.26.l.1. in prin. usque ad §.deinde ait prætor.
Si arbor alicuius in alterius agrum impedet. ff.lib.43.tt.26.l.1. §. deinde ait. usque ad fin. legis.
Si arbor in alienum fundum uento sit inclinata. ff.lib.43.tt.26.l.2.
Si radices arboris in fundamento uicinarum ædium crescant, & fundamento periculum adferant. C.lib.8.tt.1.l.1.
Locus inferior superiori naturaliter seruit. ff.lib.39.tt.3.l.1.§.fin.
In rebus alienis habemus possessionē, usumfructum, usum, seruitutes, & alia iura quę ista sequuntur, de quibus uide supra.

DE ACTIONE TAM CONfessoria quàm negatoria. ff. lib. 8. tt. 5. Cap. X.

¶ Sequuntur nunc actiones generales, quæ pro dictis iuribus competunt, & primùm actio confessoria & negatoria.

¶ 1 *Diuisio huius actionis in confessoriam & negatoriam.*

l.2.in prin.

¶ 2 *Genus.*

In rem actiones sunt. l.2.in prin. Inst. lib.4. tt.6.§.æquè si agat.

¶ 3 *Simile.*

Ad exemplum earum quæ ad usumfructum pertinet, dantur. l.2.in prin.

¶ 4 *Uter possessor, uter petitor sit in hisce actionibus.*

l.6. §.sciendum. l.8.§.sed si quæratur.

¶ 5 *Causæ ex quibus competunt.*

Si seruitutem quis sibi uindicet, uel alij esse neget. Inst.lib.4.tt.6.§. æquè si agat. ff. l.4.§.competit.
Si quis nobis inuitis aliter quàm ei ius est, faciat, uel facientes non prohibeat.

Distinguitur sequentibus modis.

Si quis in suo quid facere, sedere, lauare, &c. prohibeatur. ff.l.8.§.fin.
Si nobis non contradicentibus faciat. ff.tt. 2.l.4.
Si tutor uel curator faciat. ff.l.15.
Si socius in re communi faciat uel prohibeatur. ff.l.11.tt.2.l.25.l.26.
Si ex proprijs in communes ædes fiat, uel contra. ff.tt.2.l.26.
Si factum sit. ff.l.9.§.sed si quidem.
Si eo nomine actum uel iudicatum sit. ff.l. 19.lib.39.tt.1.l.19.
Si reus latitet. ff.l.18.
Distinguitur insuper pro unoquoque genere iuris competentis uel non competentis, de quo uide præcedentia capita.

¶ 6 *Quibus competant.*

Iis quorum prædia sunt competunt, & non aliis. ff.l.1.l.2.§.hæc ait. l.4.§.competit.
De possessore. ff.l.6.§. 1.
De socio, & alio cui quis simul seruitutem stipulatus est. ff.tt.4.l.5.
De hæredibus eius cui seruitus concessa est. ff.tt.3.l.37.li.45. tt.1.l.2.§. ex quo q'dē.

De emptore prædij, eiusq; hæredibus.ff. tt.3.l.4.l.36.tt.4.l.12.tt.5.l.20 §.plures. uide insuper supra cap.1.membr.7. uer.si prædium, cui deb. seru. pro parte, &c.lib. eod.

De creditore cui fundus pignori obligatus est, item de eo ad quem fundus uectigalis pertinet.ff.tt.1.l.16.lib.39.tt.1.l.9.lib.43.tt 24.l.1.§.fi.

De fructuario.ff.l.2.§.fi.l.9.§.fructuarius. lib.43.tt.24.l.1.§.item Iuliano.

De uno sociorũ.ff.l.4.§.si fundus.tt.3.l.19.

De superficiario.ff.lib.39.tt.1.l.3.§.penul.

¶ 7 *Aduersus quos competant.*

De uno sociorum.ff.l.4.§.sed etsi duorum.

De domino prædij seruientis, & fructuario. ff.tt.1.l.21.§ fi.

De quouis à quo quis impeditur.ff.l.10.§. agi autem.lib.43.tt.19.l.1.§.competit. uer.nam etsi.

¶ 8 *Quid ueniat in ea.*

Non ut faciat aliquid, sed ut patiatur, uel ne faciat.ff.tt.1.l.15.§.fin.tt.5.l.6.§.& Gallus.

Vt aut res, hoc est seruitus præstetur, aut cautio, etsi neutrum horum præstatur, ut tanti condemnetur reus, quanti in litem iuratur.ff.l.7.

De cautione præstanda.ff.l.12.tt.1.l.20.li. 43.tt.19.l.7.

De reuocando opere ad pristinam formam suis sumptibus, damnoq; sarciendo.C.li. 3.tt.34.l.5.l.8.l.9.

De fructibus.ff.l.4.§.in confessoria.

Si unus ex pluribus agat uel conueniatur.ff. l 4.§.si fundus.tt.1.l.17.

¶ 9 *Euentus.*

Si reus latitet, nec rem defendat, petitoris partes substinebit, &c.ff.lib.39.tt.1.l.15. tt.2.l.45.

Si reus in negatoria actione succubuit, an sumptus factos repetere possit? C.lib.3. tt.34.l.2.

Si is qui seruitutem sibi defendit, obtinuit, non debet ei seruitus cedi, &c.ff.l.8.§.sed si quæratur [illegible]r.& si quidem.

Si unus ex pluribus obtinuerit, uel succubuerit, an prosit &, obsit alijs.ff.l.4.§.si fundus.l.19.

¶ 10 *Adfinia remedia.*

Ad exemplum earum, quæ ad usumfructum pertinent, dantur.ff.l.2.in prin.

Vti possidetis.ff.l.8.§.Aristo.uer.sed & interdictum.

Interdict.de itinere actuque priuato.ff.l.2.§.si.l.4.§.sed de ref.

Interdict.de loco publico.ff.l.17.§.si.

Interdict.quod ui aut clàm, item iactus lapilli.ff.l.6.§.sciendum.

Operis noui nunciatio.ff.tt.2.l.14.§.si.tt.5.l.6.§.si.

Damni infecti, & in factum actio.ff.l.17.§.si.tt.2.l.17.l.18.

Communi diuidundo.ff.tt.2.l.25.

Vsusfructus uindicatio.ff.lib.7.tt.6.l.1.in prin.l.5.§.utrum autem.

De dolo actio.ff.l.9.§.fructuarius.

Tutelæ actio.ff.l.15.

Actio uenditi, & incerti conditio.ff.tt.2.l.34.tt.4.l.6.§.si in uenditione.

Exceptio.ff.l.16.l.20.in prin.

Si reus latitet, uel non defendatur.ff.l.18. lib.39.tt.15.tt.2.l.45.

DE OPERIS NOVI NVNciatione.ff.lib.39.tt.1. Cap. XI.

¶ I. *An teneat nunciatio noui operis.* DISTINGVITVR.

1 *Ex causa ex qua nunciatur, & propter quam.*

Nunciatio fit aut iuris nostri conseruandi causa, aut damni depellendi, aut publici iuris tuendi gratia. Nunciamus autem, aut quia ius aliquod prohibendi habemus, uel ut damni infecti caueatur nobis aut si quid contra leges, edictave principum, quæ ad modum ædificiorum facta sunt, fiet, uel in sacro, uel in loco religioso, &c.l.1.§.nunciatio fit.

Noui operis nunciatio triplex causa est, aut publica, aut imposititia, &c.l.5.§. Sextus Pedius.

Si quis in ædes nostras immittat quid, uel in nostro ædificet.l.5.§.sed etsi in ædes. §.naturalem.§.meminisse.

Si ædificat, aut detrahit aliquid quo pristinam faciem mutat l.1.§.opus nouum.

Si ædificiũ uetus fulciat.l.1.§.si q.s ædificiũ.

Si riuos uel cloacas reficiat uel purget.l.5.

§.si

§.si quis riuos. § proinde si quis lib.43. tt.20.l.3. §.si quis riuum. tt.22. l.1.§. si quis purganti.
Si messem faciat, arborem succidat, uineam putet.l.1.§.hoc autem, la 2.
Si non in re soli, sed mobili opus fiat.l.1.§. hoc autem.la 2.
Si intra uel extra oppidum, item si in publico uel priuato fiat.l.1.§.siue autem.
Si in prouinciali prædio fiat.l.3. in prin.
Si in mari uel littore maris fiat. l.1. §.quòd si quis in.
Si in re communi fiat.l.3.§.si in loco. usque ad §. si ego.

2 *Ex persona nunciantis.*

De eo ad quem res non pertinet. l.1. §.iuris nostri.
De eo qui ius prohibendi non habet. ff. lib. 43.tt.24.l.1.§.1.
De eo qui nec dominium, nec seruitutem habet.ff.lib.43.tt.24.l.1.§.ius is.
De usufructuario loci.l.1.§.si.l.2.lib.43.tt. 24.l.1.§.item Iuliano.
De eo cui seruit uia, uel domus in qua ædificatur.l.14.lib.8.tt.2.l.14.§.fi.
De superficiario.l.3.§.penulr.
De creditore cui pignori prædium est obligatum.l.9.lib.43.tt.24.l.1.§.ei quoque qui.
De procuratore, si alieno nomine nunciet quis.l.1.§.nunciatio.
De quouis, si in publico: opus fiat l.3.§. fin.l.4.
De uno ex pluribus quorum rei nocetur.l. 5.§.si plurium.
De seruo.l.5.§. 1.
De pupillo.l.5.in prin.

3 *Ex persona eius cui nunciatur.*

In rem fit nunciatio, non in personam.l.10. l.23.§.quia nunciatio.
Si non domino operis nuncietur. l.5.§.nunciare.
De cuiuis præsenti nunciando. l.5.§.nunciare.l.1 t.
Si mulieri, puero uel puellæ nuncietur.l.5. §.nunciare.uer. nam etsi.
Si seruo nuncietur. l.5.§.t.§.nunciare. uer. nam etsi.
Si furioso & infanti nuncietur.l.10.l.11.
Si tutori, curatori & actori nũcietur.l.7.§.fi.
Si uni ex pluribus nunciatum sit.l.5.§.si plurium.

4 *Ex persona eius aduersus quem nunciatur.*

De absente inuito & ignorante. l.1. §.item nunciatio.
De furioso & infante.l.10.l.11.
De prætore.l.5.§.si quis ipsi.

5 *Ex loco in quo nunciatur.*

Si non in eo loco, in quo ædificatur, nunciatum sit.l.5.§.nunciationem. §.si quis fortè.usque ad §.si plurium.

6 *Ex tempore quo nunciatur.*

Omnibus diebus nunciatio fieri potest.l.1. §.item nunciatio.
Si non eo tempore, quo in opere sunt, nunciet. l.5.§.si quis fortè. uersi. in re enim præsenti.
Si post factum opus nuncietur. l.1.§.hoc autem edictum.

7 *Ex modo & officijs nunciantis.*

Si non adeat prætorem nuncians. l.1.§.nunciatio.
Si non præstet iuramentum calumniæ.l.5.§. qui opus.
Si procuratorio nomine nuncians non caueat de rato.l.5.§.qui procuratorio. l.6. l.7.
Si non dicat in quo loco opus nouum nunciet.l.5.§.qui nunciat.
Si ignoret nuncians quod opus fiat. l.1. §. post autem.

8 *Ex reliquis contingentibus.*

Si non sit proximus uicinus qui opus facit, sed remotior.l.8.in prin.
Si non suo, sed alieno nomine nunciet.l.1. §.nunciatio.
Si cum in pluribus locis opus fieret, una tantum nunciatio facta sit. l.5.§.si in pluribus.
Si mora operis periculum aliquod sit allatura.l.5.§.præterea.usque ad §.qui opus.
Si locus, in quo nunciatur, uacuus sit, nel ædificatus.l.20.§.siue autem.
Si is qui nunciat, ius prohibendi non habeat.ff.lib.43.tt.24.l.1.§.1.
Si iure ædificet is cui nunciatum est.l.1. in prin.l.20.§.inter dictum, uersi.qui igitur facit.§.ait prætor.
Si is cui nunciatũ est, uelit agere ius sibi esse ita ædificatũ habere. l.1.§.sed etsi is cui.

Ex

9 *Ex consequentibus nunciationem.*

Si uel is qui nunciauit, uel is cui nunciatū est, decesserit, uel ædes alienauerit. l. 8. §. fi. l. 23.

Si facta nunciatione, is qui nunciauit per an num non egerit, uel lis intra annum eū finiatur. C. lib. 8. tt. 11. l. 1.

Si cum prætor opus nouum nunciari iussisset, postea prohibuit. l. 16.

Si nunciatio sit remissa. l. 1. in prin. §. inde quæritur. l. 5. §. si in pluribus. §. qui remissionem. l. 13. in princ. §. fi. lib. 43. tt. 24. l. 1.

Si de opere demoliendo satisdatum uel re promissum sit ab eo cui nouum opus nūciatum est, & si non stat per eum quo minus satisdet uel repromittat. l. 5. §. si is cui nunciatum. §. qui remissionem. l. 8. §. si cum possem. l. 20. §. si quis paratus. l. 21. in prin. usque ad §. opus autē. §. quæsitum est. usque ad fi. legis. lib. 43. tt. 24. l. 1. §. planè. lib. 46. tt. 5. l. 1. §. stipulatio.

¶ *II. Euentus nunciationis.*

Is cui nunciatum est abstinere debet ab ope re donec uel caueat, uel remittatur ei nūciatio. l. 8. §. sciendum. & si contēpta nun ciatione ædificauerit, id restituetur, de quo paulò inferius.

Qui opus nouum nunciat, in testationem re ferre debet, si quid operis iam factū est, ut appareat quid postea factum sit. l. 8. §. qui opus. §. sed ut probari.

Post noui operis nunciationem committūt se litigatores iurisdictioni. l. 1. §. & post.

Quamdiu controuersia ista agitari debeat. C. lib. 8. tt. 11. l. 1.

Nunciatione possessorem aduersarium facimus. l. 1. §. in operis. l. 5. §. meminisse. uer sic. cæterùm. lib. 43. tt. 23. l. 7. §. ait Iulianus. uersi. cum possessor.

Si operis noui nunciatio denegatur, nihilominus legitimæ actiones confessoria & negatoria manent. l. 19.

De actionibus, quæ ex noui operis nunciatione dantur, sequitur.

¶ *De actione si post nunciationem fit ædificatum.*

1 *Causa qua datur.*

Si quis cōtempta nunciatione opus fecerit. l. 20. in princ. §. quidquid. Distinctiones huius iuris, uide supra membr. 1. cap. eo.

2 *Quibus datur?*

De sociis qui non nunciarunt. l. 5. §. si plurium.

De domino procuratore nunciante. l. 17.

De hærede, cæterisque successoribus. l. 20. §. hoc interdictum.

3 *Aduersus quos datur?*

De sociis operis. l. 5. §. si plurium. l. 18.

De eo qui opus fecit, uel factum ratum habuit. l. 20. §. hoc interdictum.

De eo cui opus nouum nunciatum est, & emptore loci qui ædificauit. l. 23.

De hæredibus & cæteris successoribus. l. 20. §. hoc interdictum. l. 22.

4 *Quid ueniat in ea?*

Vt opus restituat. l. 20. in prin.

5 *Quamdiu datur?*

Perpetua est. l. 20. §. hoc interdictum.

6 *Quæ actio detur?*

De interdicto & actione in factum. l. 20. in prin. §. nonnulli.

¶ *De actione quæ datur ex cautione eius cui nunciatum est, de opere demoliendo.*

1 *Causa ex qua datur.*

Si iudicatum sit non iure fuisse ædificatum, uel si res non sit defensa. l. 21. §. habet au tem. §. siue autem.

DISTINGVITVR.

Si unum aut alterum tantum cementum sit positum. l. 21. §. opus.

2 *Quid ueniat in ea?*

Vt res boni uiri arbitratu restituatur. l. 21. §. siue autem. lib. 46. tt. 5. l. 2. in prin.

Si res ita restituta non sit, uenit quanti ea res est. l. 21. §. quod si ita. §. fin.

Quanti iudicatum est. l. 12.

¶ *De actione, si quis eum qui satisdedit opus facere prohibeat.*

l. 20. §. deinde. usque ad fi. legis.

1 *Ratio huius interdicti.*

§. hoc interdictum.

2 *Genus.*

Prohibitorium est. §. hoc interdictum.

3 *Causa ex qua datur.*

Si quis cū satisdedit, opus facere prohibeat. §. deinde ait.

DISTINGVITVR.

Si cautum non perseueret. §. hoc autem interdictum.

Si re-

Si repromissum tantum sit.§.hoc autem.
Si non iure ædificetur.§.hoc interdictum.
Si satisdatum non sit:per nunciatorem autẽ steterit,quo minus satisdetur. §.deinde. §.hoc autem. §.si aliquando.
De reliquis, uide supra uers.si de opere demoliendo satisdatum,&c.

4 *Quibus datur?*

De hærede & cæteris successoribus. §.fi.

5 *Quamdiu?*

Annalis est.§.fi.

6 *Adiuncta.*

De cautione iudicatum solui, & ratam rem haberi a procuratore conuento danda.l. 5.§.fin.l.6.l.7.
De exceptionibus procuratoriis non opponendis.l.6.

¶ *De actione quæ datur ex cautione procuratoris de rato.*

An detur,si dominus postea iterum nouum opus nunciauerit.l. 13.§. si dominus.

¶ 3 *Adfinia remedia noui operis nunciationis.*

Per prætorem,& per manum,hoc est per lapilli iactum inhiberi opus potest.l.3. §. 1.uers.planè si.l.5.§.meminisse.
Quod ui aut clàm,uti possidetis, & alia interdicta.l. 1. §.hoc autem edictum.l.5.§. meminisse,uers.& si fortè.
Vindicatio ususfructus, uel seruitutis, & actio negatoria ius ei non esse. l. 1. §.fi.l. 2.l.14.l.15.lib.43.tt.20.l.3. §.si quis riuum.tt.24.l.1.§.item Iuliano. uers.sed si hoc facto.
Communi diuidũdo iudicium. l.3.§.1.usq; ad §. si ego super.

QVOD VI AVT CLAM. ff.lib.43.tt.23. Cap. XII.

¶ *I. Ratio huius interdicti.*

l.1.§.1.

¶ *II. Genus: Restitutorium est,*

l.1.§.1.

¶ *III. Causa ex qua datur.*

Si quid ui aut clàm factum est.l.1. in princ. l.11.§. hoc interdictum. pro huius causæ declaratione & distinctione, singula uerba proposita ordine excutienda erunt.

1 *De uocabulo Vi.*

Vi factum est, si quis contra quàm prohiberetur, fecit.l.1.§. quid sit ui factum.l.3. in prin.uers.nam prohibitio.l.19.in prin. lib.50.tt.17.l.73. §.vi factum.

Distinguitur sequentibus modis.

Prohibitus intelligitur quolibet actu ꝓhibentis,uel dicentis se prohibere,uel manum opponentis,&c. l.19. §.prohibitus.
Si iactu uel minimi lapilli prohibitus sit.l. 1.§. sed etsi quis iactu.l.19. §.ꝓhibitus.
Si testatio uel denunciatio facta sit.l.1.§. sed etsi quis contra.l.5.§.si quis cum.
Nihil refert per quem prohibeat.l. 3. in prin.l.17.
Si per procuratorem uel seruum prohibuerit.l.3.in prin.
Si per mercenarium uel aliam liberam personam prohibuit.l.3.§.fin.
Si per inquilinum prohibuit.l.17.
Si filius domini prohibuit.l.13.§.1.§.idem ait.
Si prohibitus decesserit,uel locum uẽdidit, isque qui ab eo emit,uel heres fecit.l.19. §. item si prohibiti.
Si destitit prohibitus, & postea rursus facere cœpit.l.1.§.item Labeo.
Si prohibitus paratus sit se in iudicio defendere,uel damni infecti nomine cauere.l. 3.§.si quis paratus.
Si prohibens, postea facere permiserit. l. 1. §.item Labeo.l.3.§.sed si permiserit usq; ad §.si quis paratus. l.19.§.tamdiu.
Si operis noui nunciatione facta, ea remissa sit, & postea rursus prohibitus.l.7. §.ait Iulianus. uer.remissione.
Si non omnibus momentis vim fecerit.l.3. §.illud sciendum.

¶ *An ergo si non prohibitus sit, non teneatur quasi non vi fecerit?*

DISTINGVITVR:

Si fecit quo minus prohiberetur. l. 19. in princ.
Si cum sciret se prohiberi, per uim molitus est,ne ꝓhiberi posset.l.1.§.sed & Aristo.
Si rogauit magistratum, ut aduersarium iudicio adesse iusserit, ne opus nouum nunciaret.l.18.§.non absurde.
Si cum prohibiturus ueniret,alius sine dolo malo facientis deterruit uenientem

ne

ne ueniret.l.1.§.fin.l.2.
Si prohibitus imbecillitate impeditus, uel ne offenderet te nel alium, nõ prohibuit l.1. §.si quis tamen.
2 *De uocabulo Clàm.*
Clàm facit, qui non denunciat aduersario, à quo timet, aut timere debet controuersiam.l.3.§.clàm facere. usque ad fi.legis. lib.50.tt.17.l.73.§.ni factum.

DISTINGVITVR:

Si non timuit controuersiam.l.3.§.fi.l.4.l.20.§.1.
Si aduersarius nouum opus nunciauit. l.7. §.ait Iulianus.uerf.clamque facere.
Si non sit cui denuncietur. l.5.§.& si fortè non sit.
Si non celandi animo fecit:item si sciuit maritus aduersariæ.l.5.§.sed & Seruius.
Si aduersus filiumfamilias fecit. l.13.§.idẽ ait.

¶ *An ergo si denunciauit, non teneatur quasi non clàm fecerit.*

DISTINGVITVR:

Si perfunctoriè aut obscurè denunciauit.l.5.§.si quis se.
Si eo tempore denunciauit,quo scit prohiberi nõ posse.l.5.in prin. §.1.uerf.neque tam arctare.
Si nõ diem,nec horam, nec locum uel opus quod facturus est, denunciat. l.5.§.si quis se.
Si decepit aduersarium.l.5.in prin.
Si amicis, procuratori domui, uel familiæ aduersarij denunciauit. l.5.§.& si fortè. §.idem ait si quis.
Si uiro aduersariæ denunciauit.l.5.§.sed & Seruius.
Si ei qui non possidet, denunciauit.l.11.§.Aristò.
Si aliter fecit atque denunciauit. l.5. in princ.
Si non statim post denunciationem fecit.l.fi.§.fin.
3 *De uocabulo Aut.*
Si & vi & clàm fecerit. l.11.§.hoc interdictum.
4 *De uocabulo Factum.*

DISTINGVITVR:

Ex specie facti.

Si agrum arauerit, uel fossam fecerit. l.21. §.si quis ui.l.9.§.fin.
Si fossam fecerit in publica sylua, in quam bos meus ceciderit.l.7.§.præterea.
Si aceruum stercoris in agrum deiecerit.l.7.§.si quis aceruum.
Si arbores succidat.l.7.§.notauimus.§.itaque si quid.l.18.§.fi.
Si arundinem,salictum succidat.l.7.§.notauimus.
Si syluam cæduam, maturam uel immaturã ceciderit.l.18.in prin.
Si uineas succidat.l.7.§.notauimus.uerf.idem & in uineis.
Si ædificium demolitus sit, non tamen usq; ad solum.l.7.§.fin.
Si tegulas sustulit uel amouit.l.7.§.fin.l.8.l.9.in prin.
Si ramos de arboribus abstulit. l.9. in prin.
Si quid ædibus affixum euellit.l.9. in prin.
Si aceruum succenderit uel dispersérit.l.9.§.fi.l.10.
Si proiectum aut stillicidium in sepulchrũ miserit.l.21.§.penul.
Si statuam de monumento abstulit. l.11.§.si quis de monu.
Si ostium euellat,& effringat.l.11.§.si quis de monu.
Si statuam in municipio ex loco publico sustulit.l.11.§.1.
Si ex uineis radices abstulit. l.11.§.si quis in uineis.
Si uitem meam ex fundo meo in fundũ suũ deprehenderit, eaque in fundo eius coaluerit.l.21.in prin.
Si stercus per fundum meum tulerit, aut iter fecerit, aut auem egerit, uenatusve fuerit. l.21.§.si stercus.
Si in puteũ uicini aliquid effuderit, & aquã corruperit.l.11.in prin.
2 *Ex re in qua & circa quam factum est.*
Si in loco publico, sacro uel religioso factũ est.l.19.§.fi.
Si in re quæ nullius est, & in hæreditate iacente.l.13.§.quæsitum.
Si in re mobili factum sit. l.1.§.hoc interdictum la 2.l.7. §.notauimus. §. itaque si quid.l.9.§.fi.l.10.l.19.§.penul.
Si in naue factum sit.l.19.§.penul.
Si in aqua factum sit.l.11.in prin.
Si circa fructus.l.7.§.notauimus. §. cæterũ qui

qui.§.itaque si quid.
Si circa arbores tegulas, statuam, &c. uide paulò superius, Ex specie facti.
3 *Ex persona facientis.*
Si proprietarius fecit l. 13. in prin.
Si socius in re communi fecit. l. 13. §. si ex sociis.
Si parens, patronus, uel eius liberi fecerunt. ff. lib. 37. tt. 15. l. 7.
Si hæres prohibiti, uel is qui ab eo emit, fecit. l. 19. §. item si prohibiti.
4 *Ex reliquis contingentibus.*
Si aduersus filiumfamilias fecit. l. 13. §. idem ait.
Si aduersarius prior ui uel clàm fecit. l. 7. §. bellissimè. l. 21. §. si ad ianuam.
Si culpa fecit. l. 15. §. penul.
Si incendij arcendi causa fecit. l. 7. §. ex autem & alia.
Si aceruum stercoris pinguedinis causa in agrum deiecit. l. 7. §. si quis aceruum.
Si melior agri causa sit facta. l. 7. §. si quis aceruum.
Si dominus damno non sit affectus. l. 18. in prin. l. 21. §. si stercus.
Si iure fecit. l. 1. §. & parui refert. usque ad §. hoc interdictum.
Si is qui fecit, paratus sit se in iudicio defendere. l. 3. §. si quis para.
Si restituere non possit. l. 15. §. penul.
Si aduersarius fundum uendidit. l. 11. §. si posteaquam.
Si diruto ædificio postea ortum sit incendium. l. 7. §. est & alia. uer. quòd si nullo.
Si restitutum sit opus, nec in præsenti extet. l. 11. §. quod ait prętor. l. 20. in prin. l. 21. §. si ad ianuam.
Si actum sit eo nomine. l. 6. §. fi. l. 7. §. & planè si mortuo. l. 15. §. si in sepulcro. §. fi. l. 20. in prin.

¶ IIII. *Quibus datur?*

De domino, & eo qui prohibuit. l. 17. lib. 39. tt. 1. l. 17.
De patre & filio prohibente. l. 13. §. 1. l. 18. §. fin.
De domino prædij, & eo cuius interest. l. 11. §. fi. l. 13. §. si ex socijs. l. 16. in prin.
De colono & fructuario l. 11. §. nec enim multũ. uer. nam & colo. l. 12. l. 13. in prin. l. 16. §. si quis ui. l. 18. §. fi.
De uenditore & emptore fundi. l. 11. §. si posteaquam. usque ad §. fi.
De hæredibus & cæteris successoribus. l. 15. §. quæsitum.
De eo cuius celandi causa factum est, & domino fundi. l. 5. §. si quis dum.
Si statua ex loco publico sit sublata. l. 11. §. 1.
Si cum mihi concesseris, uel à te emerim, ut arbores in fundo tuo mihi cædere liceat, alius eas ceciderit. l. 13. §. si mihi concess.

¶ V. *Aduersus quos datur?*

De eo qui fecit, & eo cuius iussu & nomine factum est. l. 5. §. hæc uerba. usque ad. fi. legis. l. 6. l. 11. §. si tutores. l. 15. §. si sepulcro.
De domino & procuratore faciente. l. 13. §. si colonus.
De domino & colono faciente. l. 13. §. si colonus, usque ad fi. legis.
De locatore & conductore faciente. l. 15. §. is cui fundum.
De domino seruo faciente, & seruo ipso. l. 5. §. si quid seruus. l. 7. §. 1. l. 14.
De eo qui fecit, & domino fundi. l. 7. in prin.
De possessore operis. l. 15. in prin. l. 16. §. fi.
De pupillo & furioso tutore uel curatore faciente uel iubente. l. 11. §. si tutoris.
De hæredibus, cæterisque successoribus. l. 15. §. hoc interdictum.

¶ VI. *Quid ueniat in hoc interdicto.*

Restitutorium est. l. 1. §. hoc interdictum.
De eo quod interest. l. 15. §. in hoc interdicto. usque ad. §. fi.
De sola patientia præstanda. l. 7. in prin. l. 11. §. si tutoris. l. 13. §. fi. l. 14. l. 16. §. fi.
In hæredes datur in id quod ad eos peruenit. l. 15. §. hoc interdictum.
Quatenus dominus serui nomine teneatur. l. 7. §. Neratius. usque ad. §. ait Iulianus. l. 14.
Si incendii arcendi gratia fecit. l. 7. §. est autem & alia.
Si damnum opere datum sit, uel dominus id sua impensa sustulerit. l. 11. §. quod ait prætor. uer. si tamen inquit.
De impensa pstanda. l. 13. §. fi. l. 14. l. 16. §. fi.
De iure ob opus factum amisso restituendo. l. 20. §. fin.

De

De fructibus, & omni causa. ff. lib. 22. tt. 1. l. 38. §. interdicto.

¶ *VII. Quamdiu detur?*

Annale est. l. 15. §. hoc interdictum. usque ad §. in hoc interdicto. l. 21. in prin.

¶ *VIII. Euentus.*

An uenditor id quod hoc interdicto consecutus est, emptori prestare debeat, uel cõtrà emptor uẽditori? l. 11. §. si posteaquã. usque ad §. Aristo.

¶ *IX. Adfinia remedia.*

Interdictum ex operis noui nunciatione. l. 7. §. ait Iulianus.

Furti. l. 7. §. cæterum qui. l. 11. §. 1. uers. municipes.

Legis Aquiliæ actio. l. 33. in prin. lib. 19. tt. 2. l. 28. §. culpæ.

Locati, & arborum furtim cæsarum. ff. lib. 19. tt. 2. l. 28. §. culpæ.

Sepulchri uiolati. l. 15. § si in sepulcro. l. 21. §. penult.

¶ *X. Reliqua in opere nouo tam soli quàm cæli mensura facienda est.*

l. 20. §. in opere.

DE PRECARIO. ff. lib. 43. tt. 25. Cap. XIII.

¶ *I. Definitio precarij.*

l. 1. in prin. l. 2. §. fi.

DISTINGVITVR:

ut j. Causæ huius interdicti.

¶ *II. Exempla.*

l. 3.

¶ *III. Quo iure sit introductum precarium.*

Iure gentium l. 1. in prin. uers. quod genus.

¶ *IIII. Simile.*

Commodatum. l. 1. §. fi.

Donatio. l. 14. §. fi.

¶ *V. Differentia.*

A donatione. l. 1. §. & distat.

A commodato. l. 8. §. eum quoque.

¶ *VI. Cui competat precarium?*

De domino, seruo, uel procuratore rogãte. l. 4. §. etenim. l. 6. §. 1. l. 13.

De hærede eius qui precariò rogauit. l. 12. §. fin.

De eo qui adoptauit precariò possidentem. l. 16.

¶ *VII. Euentus precarij.*

Is qui rem precariò habet, possidet. l. 2. §. fi. l. 4. §. 1. l. 6. §. is qui rogauit. l. 15. §. eum qui.

Is quoque qui precariò concessit, possidet. l. 15. §. penul.

Is qui precariò possidet, interdicto Vti possidetis uti potest. l. 17.

Is qui fundum precariò rogauit, ut ei in eo morari liceat, & cum suis uti potest. l. 21.

¶ *VIII. De interdicto de precario restituendo.*

1 *Ratio huius interdicti.*

l. 2. §. hoc interdictum. l. 14. l. 15. in prin.

2 *Genus: Restitutorium est.*

l. 2. §. hoc interdictum.

3 *Causa ex quibus datur.*

Si precarium non restituatur. l. 2. in prin.

Si is qui precario rogauit, seruitute usus nõ sit, eaq; ideo sit amissa. l. 8. §. si seruitute.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si pupillus precario rogauerit. l. 22. §. fi.

Si seruus precarium cõcesserit. l. 19. in prin. lib. 24. tt. 7. l. 15.

Si is qui non possidet, ei qui possidet. precario, concesserit. l. 18. l. 22. in prin.

Si is qui dominum ui de possessione deiecit, precario rogauit. l. 6. §. Iulianus.

Si quis rem suam precario rogauerit. l. 4. §. item si rem. l. 6. §. fi. l. 22. §. & econtrà.

Si debitor rem pignori datam precario rogauerit. l. 6. §. fi. l. 11. lib. 44. tt. 7. l. 15.

Si emptor rem emptam, donec preciũ soluat precario rogauerit. l. 20.

Si quis rem, quam per interdictum Vti possidetis poterat retinere, precario rogauerit. l. 7.

Si habitatio gratuita alicui concessa sit. l. 15. §. hospites. C. lib. 8. tt. 9. l. 2.

Si ius precario rogatum sit, scilicet ut immissum habeat, uel protectũ. l. 15. §. precario. l. 3.

Si uicinus in tuo, uel in suo loco, qui tibi seruitutem debet maceriam precario duxerit. ff. lib. 8. tt. 4. l. 17.

Si res mobilis pcario sit rogata. l. 4. in prin.

Si per epistolam uel nuncium precario rogetur uel concedatur. l. 9.

Si duobus insolidum eadem res precario cõcessa sit. l. 16. in prin.

Si res

Si res precario concessa a domino, ad alium translata sit. l. 8. §. illud tamen.
Si dominus, qui precario concessit quo ad uellet, mortuus sit. ff. lib. 19. tit. 2. l. 4.
Si tempus ad quod precario rogatum est, finitum sit, & si ulterius rogetur. l. 4. §. fin. l. 5. l. 6. in prin.
Quo quis loco precario aut possideat, aut cœperit possidere, nihil refert l. 15. §. fi
Si non dolo, sed culpa is qui precarium rogauit, circa rem uersatus sit, uel eam possidere desiit. l. 8. §. cum quoque. §. si seruitute. l. 22. §. fi.

4 *Quibus datur.*

De hæredibus & cæteris successoribus. l. 8. §. quod à Titio l. 12. §. fi.
De eo à quo precario rogatum est, & eo cuius res est. l. 8, in prin.
De eo cui dominus rem alienauit. l. 8. §. illud tamen.
De domino serui rogati. l. 19. §. 1.

5 *Aduersus quos datur.*

De hæredibus. l. 8. §. fin. lib. 44. tit. 3. l. 11. in prin. C. lib. 8. tit. 9. l. 2.
De eo qui precario rogauit, & eo qui precario habet. l. 4. §. & tenebitur. l. 8. in prin. uer. & tamen.
De domino & patre rogantis. l. 13.

6 *Quid ueniat in hoc interdictum.*

Restitutorium est interdictum. l. 2. §. hoc interdictum.
Vt res in pristinam causam restituatur. l. 8. §. ex hoc interdict.
De ipsa re & rei æstimatione. C. lib. 4. tit. 65. l. 33.
De eo quod interest si res non restituatur. l. 8. §. ex hoc interdict.
De fructibus. l. 8. §. ex hoc interdicto.
De eo quod ex re natum est. l. 10.
De omni causa. l. 8. §. si seruitute.
Hæres ex dolo defuncti quatenus ad eum peruenit tenetur. l. 8. §. fi.

7 *Quando & quandiu datur.*

Etiam ante tempus, ad quod res cõcessa est, repeti potest. l. 1. in prin. l. 12. in prin. l. 15. in prin.
Etiam post annum datur. l. 8. §. interdictũ.

8 *Adfinia remedia.*

Præscriptis uerbis actio. l. 2. §. itaque cum quid. l. 19. §. fi.
Commodati. l. 1. §. fi.
Mandati & in factum actio. l. 8. in prin.
Ex stipulatu actio, uel alia si cautum est de precario restituendo. l. 15. §. cũ quis de.
De peculio & in rem uerso. l. 13.

DE DAMNO INFECTO.

ff. lib. 39. tit. 2. Cap. XIIII.

¶ I. *Ratio huius actionis, & differentia à cæteris actionibus quæ dantur de damno.*

l. 6. l. 7. §. hoc interdictum.

¶ II. *Causa ex qua datur.*

Si quid sit aut fiat ex quo damnum infectũ metuatur. l. 7. in prin. l. 9. §. integra.

DECLARATVR:

Etimologia damni. l. 3.
Quid sit infectum. l. 2.

DISTINGVITVR:

1 *Ex causa propter quam, & re à qua damnum timetur.*

Siue ædium uicio, siue operis, quod uel in ędibus uel in loco urbano aut rustico, priuato uel publico fiat. l. 19. §. fi.
Si à uicio loci, non operis metuatur. l. 15. §. notandum. §. si quid uicio. l. 24. in prin. §. uicinum.
Si quid in flumine publico ripaue eius fiat. l. 7. §. de eo opere. l. 15. §. deinde ait prætor. l. 24. in prin.
Si quid in uia publica fiat. l. 15. §. si quid in uia, usque ad §. de cæteris. l. 31. in prin.
Si in alio loco publico fiat. l. 15. §. de cæteris. l. 19. §. fi.
Si publicus locus publicè reficiatur. l. 15. §. si publicus.
Si monumento, uel à monumento damnum metuatur. l. 13. §. si quis iuxta.
Si quid ex uicio operis quod in fundo meo aquæ ducendæ causa sit, damnum metuatur. l. 30. in prin.
Si ex foramine quod est in pariete, proluuien di pauimenti gratia damnum detur. ff. li. 8. tit. 2. l. 27. l. 28.
Si ex ædibus communibus alteri sociorum damnum metuatur. l. 32.
Si à pariete communi damnum alteri metuatur. l. 39. in prin. l. 43. §. cum parietem.

Si

Si damnum superficiei ex uicio soli, uel cō trà solo ex superficie metuatur. l.18.§.ei qui in conduct.
Si inquilinus ex ædibus quas incolit, damnum metuat. l.13.§.de illo quæritur.l. 18.§.ei cuius. uersic.sed inquilino. l.33. l.54.
Si usufructuarius ex ædibus, quarum usumfructum habet, uel proprietarius damnum metuat.l.18.§.ei cuiu .l.20.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si alia actio sit.l.18.§.emptor.uers.& quod alia.l.32.§.fi.
Si interdictum quod ui aut clàm competat. l.13.§.si quis opus.
Si actor prius opus nouum nunciauerit, uel egit uicino ius non esse,&c.l.13.§.si quis opus.
Si actor uicissim nolit cauere reo de damno infecto.l.18.§.si uicinus.
Si reus quod antea actor cauere noluit, in possessionem missus sit.l.13.§.si quis qa.
Si damnum datum sit l.7.§.hoc edictum.tt. 3.l.11.§.officium.uers.quia ubique non. uide]. Adfinia remedia.

SI CAVTVM SIT.

Subdistinguitur.

Si nō rectè ut debet cautum sit, uide]. Quid ueniat.
Si alieno nomine stipulatus est. l. 39. §. alieno.
Si dies cautioni insertus, finitus sit. l.4. in prin.l.15.in prin.

¶ *III. Quibus datur:*

Totum hoc, cui cauendum sit, cui non, subijciendum est iurisdictioni prætoris.l.3.§. qui damni.
De eo cuius nihil interest, & qui uicinas ædes non habet.l.13.§.qui damni.
De eo in cuius bonis & cuius periculo res est.l.18.in prin.
De inquilinis & illorum uxoribus, alijsque qui cum illis morātur.l.13.§.qui damni. uers.uicinis.
De patre & filiofamilias inquilino.l.21.
De domino, fructuario & superficiario. l.5. §.fi.l.13.§.& superficiarum.l.39.§.damni.lib.7.tt.1.l.7.§.unde etiam.
De creditore, cui uicinæ ædes pignori sunt obligatæ.l.11.
De emptore & uenditore uicini prædij. l. 18.§.emptor.l.38.in prin.
De eo qui à nō domino emit.l.11.§.idemq; etiam.l.13.§.& superficiarum.

¶ *IIII. Aduersus quos datur.*

De eo qui dominium ædiū uiciosarum sibi uindicat, & possessore.l.39.§.si dominus.
De domino mediarum ædium inter uiciosas & actoris ædes.l.13.§.cum inter.
De eo qui in rei possessionem missus est.l. 7.§.eius rei. l.15.§.si plures sint. uersic. quod si iam.§.si ante hoc decre.
De uno ex pluribus sociis eius prædij, ex quo damnū timetur. tt.3.l.11.§.officiū. uers.ut in actione.
De duobus, quorum alterum dominum prædij dicit actor, alterum non.l.21.§.fi.
De reliquis.uide paulò inferius, Quid ueniat. uers.si dominus.

¶ *V. Apud quem detur.*

De iurisdictione huius causæ municipali magistratui à prætore deleganda. l.1.l.4. in prin.§.duas ergo res.

¶ *VI. Quid ueniat in hanc actionem.*

¶ DE CAVTIONE PRAESTANDA.

1 *Quo cautionis genere cauendum.*

Vtrum repromittendum, an satisdandum.

DISTINGVITVR:

Si suo nomine cauet reus, promittere: si alieno, satisdare debet.l.7.in prin.l.30. §.qui autem de.
Si controuersia sit, utrum dominus sit reus nec ne, satisdabit sub exceptione.l.7.§.1. l.22.§.fin.l.31.§.fin.
Si dominus soli, superficiarius, usufructuarius uel creditor, cui res pignori data est, cauere debet.l.9.§.quæsitum est, §. fin.l.10.l.11.
Si is qui rem à non domino emit, cauere debet.l.13.in prin.
Si is qui in possessionem missus est, cauere debet.l.7.§.eius rei.
Si de opere, quod in flumine publico ripaue eius fit cauendum est.l.7.§.de eo opere.l.15.§.deinde ait. lib.46.tt.5.l.1.§. item ex causa.
Si de ædibus cauendum est.ff.li.46.tt.5.l.1. item ex causa.
Si de eo quod fit in uia publica cauendum est.l.15.§.si quid in uia.

Si quid in alio loco publico fiat de quo cauē dum.l.15.§.de cæteris.
Si quid in fundo meo aquæ ducendæ uel alterius seruitutis gratia fiat, de quo cauendum.l.30.

2 *Quid cauendum.*

Si alieno nomine quis stipulatur.l.39.§. alieno.
Nomen successorū adijcitur.l.24.§.adiicit.
Si plures stipulentur uel promittant.l.27.
An de loci uitio etiam sit cauendum.l.15.§. notandum.
De die stipulationi inserēda.l.7.in prin.§. de eo opere.l.13.§.fi.l.14.l.15.in prin.
Si in flumine publico ripave eius fiat, in annos decem cauendum.l.7.§.de eo opere. l.15.§.deinde ait.
Si in uia publica quid fiat, tempus à prætore determinandum.l.15.§.si quid in uia.

¶ *De missione in possessionem si non caueatur, vide infra Euentus.*

¶ *VII. Adiuncta officia actoris.*

De iuramēto calumniæ ab actore præstādo. l.7.in prin.l.13.§.qui damni.§.si quis stipulaturus.usq; ad §.huic stipulationi.
De cauendo de rato à procuratore. l.39.§. alieno.

¶ *VIII. Adfinia remedia.*

Si antequam caueretur, ædes deciderint.l.6 l.7.§.unde quæritur.l.8.l.9.in prin.§.denique.l.44.in prin.
Si dum prætor de danda stipulatione deliberat, damnum contigerit. l.15.§.eleganter quæritur.
Si cum iussus esset actor in possesionē ire, antequam eò ueniret, ædes corruerint. l. 15.§.si iam ruerint.l.44.in prin.
Si res aliena ui fluminis uel alio modo in fundum nostrum peruenerit, datur exceptio de damno præterito præstando si res repetatur.l.9.§.de his autem.usque ad §. quæsitum
Si in publico loco opus fiat. l. 24. in princ. uers. quid ergo.
Si quis in subgrunda uel protecto id positū uel suspensum habeat, cuius casus nocere possit. ff.lib.9.tit.3. l.5. §. prætor ait. usque ad fi.legis.
Si usufructuarius ædes uitiosas, ex quibus proprietarius damnū timet, non reficiat. l. 18.§.ei cuius uers.ergo nec.l.20.§.fin.
Locati & conducti actio.l.13 §.de illo quæritur. l.18. § ei qui.l.33.
Ignoraticia actio.l.34.
Si ex ædibus communibus quis damnū metuat, uide supra memb. 11. uers.si ex ædibus communibus.

¶ *IX. Euentus huius actionis.*

De actione aduersus magistratum, si iniuncta à Prætore uel præside non curauerit: hoc est, si non curauerit caueri, uel in possessionem mitti, &c. l.4.§.in eum. usque ad fi. legis.

¶ *De missione in possessionem, si cautum non sit.*

1 *Causa ex qua quis damni infecti nomine in possessionem uitiosarum ædium sit mittēdus.*

Si damni infecti nomine non caueatur. l.4. §.si intra diem.l.7.§.de eo opere, uer.eū cui.l.9.§.integra.l.15. §. ex hoc edicto.

Distinguitur sequentibus modis:

Si pupillus uel absens sit qui nō cauet.l.15. §.si pupillus.l.19.in princ.
Si de uectigalibus nō caueatur.l.15.§.si de uectigalibus.
Si cautū quidem sit, sed non in solidū.l.23.
Si cautum quidem sit, sed dies cautioni insertus finitus sit.l.4.in prin. l.15. in prin.
Si postquam missus est in possessionem, cautio ei offeratur. uide ĩ. Euentus.
Si ædes ruerint. l.15. §.si iam ruerant.
Si missus non accesserit, ędificiaq; ruerint. l.15. §.cum tamen.
Si metu ruinæ à possessione discessit missus l.15.§.si quis metu.
Si alius damni infecti nomine in possessione sit, uide ĩ.uers.prox.de pluribus.
Si alii res pignori sit obligata.l.12.

2 *Quot & qui mittendi.*

De pluribus.l.7.§.eius rei nomine. l.15. §. si plures sint.§.si ante hoc.l.40.§.fi.
De procuratore.l.39 §.alieno.uers.ꝗ si ei.
De patre & filiofamilias.l.21.

3 *In quam partem mittendi?*

Vtrum in totum uel in partem mittendus sit? l.4.§.si intra diem.l.15.§. ex hoc edicto.usque ad §.si plures.§.cum autem.l. 38.§.si agri.lib.42.tit.4 l.1.
Si plures sint qui cauere debent & quidam caueant.l.5.§.1.

4 *Pro qua parte quisque sit mittendus si plures mittantur.*

l.5.§.& contrà si.l.15.§.cum autem plures.l.40.§.si.

5 *A quo mittendi?*

De magistratu municipali.l.4.§.duas ergo.

6 *Antecedentia missionem.*

Prius absenti domum denuntiari oportet.l.4.§.prætor ait.usq; ad.§.in eum.

7 *Euentus & iura missi.*

Vt missus admittatur, & de actione si non admittatur.l.4.§.an tamen is qui.l.7.§.in eũ qui.l.15.§.si l.16.l.17.in prin.usq; ad.§ si.l.18.§.si pupillus. usq; ad §.fin.

Missus potior est his qui rem pignori acceperunt.l.12.

Non possidet missus, sed magis custodiam rerum & obseruationem debet.ff.lib.42.tt.4 l.12.

De iubendo possidere eum qui in possessionem missus est:& de usucapione rei. l.4.§ si fortè.l.5.in prin.l.7.§.eum cui ita.l.15.§.Iulianus scribit.§.si ante. §.non autem statim. usque ad §.si qua sint.§.si de uectigali.

Vtrum dominus de possessione decedere debeat? l.4.§.si fortè duretur. l.15.§.si ante.§.si quis autem.§.ubi autem.

Ius quod habuit is qui de damno infecto satisdare potuit, non potest persequi aduersus eum qui missus est. l.15.§.si qua sint.§.si de uectigalibus. uers. sed decernendum.l.9.§.fin.

Is qui missus est fulcire & reficere insulam debet,& de culpa ab eo præstanda. l.15.§.si quis damni.

An possit opus destruere. l.45. uersic. non quidem.

De decedendo à possessione si cautio fuerit oblata.l.4.§.si fortè. uers. item ut l.15.§.item uideamus. usq; ad §. si quis metu.

De sumptibus,quos fecit, decedenti restituendis.l.15.§.cum igitur plures §.item uideamus.§.illud quæritur.§.si iam rue rint.uers.proinde.l.38 §.si.l.39.§.fin. l.l.44.§.damni.l.46.

¶ DE ACTIONE, SI CAVTVM SIT.

¶ *I. Causa ex qua datur.*

Si damnum datum sit. l.24. §.quanquam.

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie damni dati.*

Si luminibus ædium officiatur.l.25.

Si promissor dominiũ rei usucepit.l.18.§.i.

De reliquis uide j.quid ueniat.uersi. de reliquis.

2 *Ex tempore quo datum est.*

Si post diem stipulationi insertim accidit.l.4.in prin.l.15.in prin.§.si quis igitur. l.18.§.Sabini.

Si dies stipulationi insertus non sit.l.13. §.fin.l.15.in prin.

Si tempore operis uel postea factum sit.l.14.in prin.uers.sed quod dictum.

Si antè uel postquam res ei qui stipulatus est,tradita est.l.18.§.emptor.

3 *Ex causa & modo facti: item ex persona facientis.*

Si uitio loci, non operis accidat. uide s̃.in prin.huius cap.uers.si à uitio loci.

Si extrinsecus aliquo fortuito casu acciderit.l.24.§.uitium.usq; ad §.quanquam. §.Cassius.usq; ad §.fin.l.43.in prin.

Si cum furni nomine cautum esset, furnarij culpa damnum datum sit.l.24.§.præterea.

Si alius quàm is qui promisit,fecit.l.24.§.quanquam.uers.sed si.

Si ab eo factum sit, quem promissor prohibere non potuit l.24.§ quanquam.

Si promissor suo iure quid fecit, quo damnum datum est.l.18.§.1.l.24.§.fin.l.26.

Si in domo mea puteum aperio, quo aperto uenæ tui putei præcisæ sunt uel paries tuus stare non possit.l.24.§.fin.l.26.uers.aut si in uicino.

Si ob cõmunis parietis demolitionem damnum datum sit.l.5.cum duab. ll.sequentibus.

Si communis parietis uitio quid accidit.l.39.in prin.l.40.§.1.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si in ea re quam stipulator post stipulationem comparauit, damnum datum sit.l.18.§.si is qui uici.

Si de damno præstando non sit cautum, uide s̃.membr.8.

Si is cum quo actum est, prædium alienauit.l.17.§.fin.

¶ *II. Quibus datur:*

De

De domino procuratore stipulante. l. 18. §. fina.

De dominis serui communis stipulantis. l. 42.

¶ *III. Aduersus quos datur?*

De heredib. & cæteris successoribus. l. 24. §. adijcitur. lib. 46. tt. 5. l. 2. §. incertam. usq; ad fin. legis.

¶ *IIII. Quid ueniat in ea?*

Quanti ea res est. l. 28. in prin.

Si pluribus uel aduersus plures actio competat? l. 27. l. 40. §. quoties. l. 42. tt. 3. l. 11. §. officium. uers. ut in actione. uers. quòd si is fundus.

De reliquis. l. 15. §. illud quæritur. l. 17. §. fin. l. 18. §. Sabini. uers. etsi ita. l. 28. l. 29. l. 37. l. 38. §. fin. l. 39. §. fin. l. 40. in princ. l. 43. §. cum parietem. lib. 8. tt. 2. l. 12. §. fina.

¶ *V. Quando competat.*

An si paries concussus nondum decidit? l. 18. §. Sabini. uer. nec quicquam.

¶ *VI. Euentus.*

Si proprietarius uel usufructuarius damni infecti nomine cauit, uel quid præstitit, potest id ab altero per exceptionem recuperare. l. 22. in prin.

DE AQVA PLVVIA ARCENDA. ff. lib. 39. tt. 3. Cap. XV.

¶ *I. Genus.*

In personam actio est, non in rem. l. 6. §. aquæ.

¶ *II. Causa ex qua datur.*

Si quid factum sit, ex quo aqua pluuia nocere possit. l. 1. in prin. §. hæc autē actio. § sicut autem.

Declaratur quæ sit aqua pluuia. l. 1. §. 1. §. in summa.

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie facti, & euentu.*

Si opus fecit quo aqua aliter quàm natura solet, fluat: & si fortè immittendo eam aut maiorem fecerit, aut citatiorem, aut uehementiorem, aut si comprimendo redundare fecit. l. 1. §. hæc autem. uers. totiensq;.

Si opere facto aqua in superiorem partem impellitur, aut in inferiorem deriuatur. l. 1. §. Iidem aiunt.

Si flumen uel torrentem auerterit, ne aqua ad eum perueniat. l. 2. §. idē Labeo. l. 3.

Si aquam excludat, quæ exundante palude in agrum eius refluere solet. l. 1. §. Ne ratius.

Si aquam in suo retinet, aut superfluentem ex uicini fundo in suum deriuet. l. 1. §. Iidem aiunt. l. 3. in prin. uers. si tamen.

Si fossas fecit, ex quibus aqua nocere possit. l. 24. §. sed etsi fossas.

Si posuerit salicta, ob quæ aqua restagnet. l. 1. §. sed & apud.

Si aquam inhibeat per suum agrum decurrere. l. 1. §. item sciendum.

Si opus tollat, ut aqua naturaliter ad inferiorē agrum fluat. l. 1. §. sed etsi uicinus.

Si circa fontē agri sui fullonicas instituat, & ex ijs aquam in uicini fundum immittat: item si aquam contineat, aut spurcam immittat. l. 3. in prin.

Si in suo fundum fodit quo uicini fontem euertit, uel uenas intercidit. l. 1. §. denique Marcellus. l. 21.

Si sepulchrum fecerit ex quo aqua nocet. l. 4. in prin.

Si sulcos fecerit, uide j. ex causa facti. uers. si agri colendi.

Si per se uel sui natura quid factum sit ex aqua nocet, uide paulò inferius ex causa ex qua, &c.

Si id quod per se uel sui natura uel alio fortuito casu factum est, in pristinum statū non reponit reus, uel reponi non patitur, uide j. Quid ueniat?

Si opus factum uicino non noceat. l. 1. §. ijdem aiunt.

Si factū sit, ne profit amplius uicino quod profuit. l. 1. § sicut autem. l. 2. §. item Varus uers. nam hac actione.

2 *Ex causa ex qua & propter quam factum est.*

Si non manu, sed sui natura, uel alio fortuito casu factum sit. l. 1. §. hæc autem. uers. totiensq;. §. idem ait. §. illud etiam. §. in summa. §. deinde ait.

Si propter uicium loci pars soli uel manufacti operis subsederit, & hinc aqua noceat. l. 14. in prin.

Si per se agri natura mutata sit. l. 2. §. apud

Namusam.uer.Labeo.
Si aqua fluēs iter suum stercore obstruxerit, &c.l.2.§.apud Namusam.
Si aggerem vis aquę deiecit. l.j.§.fin.l.2.§.item Varus.
Si terræmotu aut tempestatis magnitudine soli causa sit mutata.l.2.§. apud Namusam.ver.idcirco etsi.
Si fossa,quia non purgabatur,repleta sit, ut ex restagnatione eius aqua fundo actoris noceat l.2.§.j §. præterea. §. apud Alphenum.§.idem Labeo.
Si agri colendi causa fecit ut sulcos & fossas. l.j.§.de eo opere.usq; ad §.sed apud Seruí.§.item Sabinus.§.in summa. l.24.
Si irrigandi prati causa factum sit. l.3. §. si uicinus.
Si fructuum percipiendorum causa factum sit.l.j.§.de eo opere.§.Labeo.
Si fossas agri siccandi causa fecit.l.i.§.sed & fossas.

3 *Ex modo quo fecit, & antecedentibus.*
Si actor operi consensit.l.19. l.20.
Si principis aut senatus authoritate factū sit,aut ab iis qui primùm agros constituerunt.l.2.§.Cassius.l.23.in prin.
Si iure seruitutis fecerit.l.2.§. fin. l.3. §. si uicinus.
Si memoria eius uetustas excedat. l. 2. in prin.§.Cassius.uer.in eadem.l.23.§. fin.
Si seruitus actori non debeatur,nec excedat memoriā fossa,uel opus quod actor cupit reponi uel refici.l.2.§.1.§.apud Alphenum.§.item Varus.§.idem Labeo.

4 *Ex loco in quo fecit, & tempore quo fecit.*
Si in loco publico fecit.l.3.§.aquæ pluuiæ. l.18.
Si in agris uectigalibus factum sit.l.23.§.i.
Si post litem contestatā fecit. l.14.§.fi.l.15.

5 *Ex qualitate aquæ, quæ nocet.*
Definitio aquæ pluuiæ.l.j.§.1.§.in summa.
Si non aqua pluuia, sed alia sit l. 1. §. in summa.
Si aquæ calidæ sint,l.3.§. idem Trebatius.
Si aquæ pluuiæ alia mixta sit.l.1.§. 1.

6 *Ex loco ex quo & per quem fluit aqua.*
Si ex loco publico, sacro, vel alio. l. 1. §. item sciēdum uers.nec illud. l.18.
Si ex sepulchro fluat.l 4.in prin.
Si ex ædificio urbano fluat.l.1.§.Cassius.§. apud Labeonem.
Si ex agro communi actori & reo fluat, uel noceat.l.6.§. inde quæritur.

7 *Ex re cui nocet aqua pluuia.*
Si ædificio uel oppido noceat, uel alii loco qui est intra continentia ædificia. l. 1. §. item sciendum.§.apud Labeonem.
Si agris uectigalibus noceat.l.23.§. 1.
Si uiæ ad fundum noceat. l.25.
Si agro communi actori & reo noceat.l. 6.§. inde quæritur.l.11.§.ex priuato.

8 *Ex reliquis contingentibus.*
Si trans flumen noceat.l 23 §.fin.
Si iam nocuit,uel dānum datum sit. l. 1. §. hæc autem actio.l.14.§.in hoc.
Si post litem contestatam, nocuit. l. 11. §. officium.uers.utrum & eius.
Si reus fundum alienauerit.l.4.§.Iulianus. l.14.in prin.l.16.§.sed si antequam. uide insuper ꝗ.Aduersus quos.
Si reus fundo cedere paratus sit. l.7.
Si actum sit eo nomine.l.11.§.Cassius.

¶ *III. Quibus datur.*
De hæredibus.l.22.in prin.
De fructuario.l.3.§.fin.l.22.in prin.
De eo qui fundum uectigalem habet.l.23. §.1.
De eo cui uia per fundum debetur. l. 25.
De emptore & uenditore agri.l.6.§.si quis l.16.
De pluribus,& uno ex pluribus.l.6.§.si plurium.l.11.§.Cassius.

¶ *IIII. Aduersus quos datur.*
In personam actio est.l.6.§.aquæ.
De domino operis,& autore.l.4.in prin. §. fin.l.11.§.Cassius.uers. non vtiq;. l. 18. l.22.§.fin.
De colono & procuratore faciente, & ipso domino.l.4.§ idem Iulianus.l.5.
De fructuario.l.3.§.fin.l.22.§ fin.
De eo qui agrum uectigalem habet. l. 23. §.1.
De emptore & uenditore,donatore & donatario:itē socio operis & legatario.l.12.l. 13.l.14.in prin.l.16.§.fin.
De hæredibus.l.12.l.22.in prin.
De primo & tertio uicino, si tertius opus fecerit, & per primi fundum noceat. l.6. in prin.
De pluribus,& uno pluribus,quorū fundus est.

est.l.6.§.si ex plurium.l.11.§.Cassius.§. apud ferocem.

¶ *V. Quid ueniat in hac actione?*

Vt opus restituat uel tollat, & damnum sarciat.l.1.in prin.§. Neratius.l 6.§.officiū. l.7.l.11.§.apud. §.Trebatius.l.22.§.non aliter.

De damno antè dato uel post sententiam futuro.l.14.§.in hoc iudicium.

De damni æstimatione.l.6.§.fin.

De parte damni præstanda, si socius cum socio agit.l.6.§.inde quæritur.

De sola patientia prestanda.l.4.§.Iulianus. usque ad fi.legis.l.5.l.6.§.fin.l.7.l.11.§. apud ferocem.§.Trebatius.l.12.

Vt opus, quod sui natura uel aliquo fortuito casu factum est, reponat, purget, reficiat: uel reponere, purgare uel reficere patiatur.l.1.§.fi.l.2.§.item Varus. usque ad §.idem Labeo.

De noxæ deditione serui.l.6.§.fi.

Si pluribus, uel aduersus plures actio competat.l.6.§.si ex plurium. l.11.§.officiū.

¶ *VI. Adiuncta, seu de probatione.*

Si quæratur, an memoria extet ex facto opere.l.2.§.idem Labeo.

¶ *VII. Euentus de actione condemnati aduersus alios.*

l.5.uet si,& si quā.l.11.§.Cassius.§.apud ferocem.

¶ *VIII. Adfinia remedia.*

De fluminibus & stillicidijs actio negatoria.l.1.§.itē sciendū. vsque ad §.sicut aūt.

Quod ui aut clàm interdictum.l.4.§.fi.l.5. l.13.l.14.in prin.§.in hoc.l.22.in prin.

Damni infecti.l.14.§.in hoc.uersic.de eo quod post.

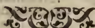
De dolo actio.l.14.in prin.

FINIS LIBRI OCTAVI.

METHODI IVRIS CIVILIS PARS QVARTA.

De causis iuris lucratiuis.

NICOLAO VIGELIO AVCTORE.

De hæreditate & bonorum possessione ex Testamento: LIBRR NONVS.

DE HAEREDITATE ET BONORVM POSsessione in genere. Cap. I.

DE HAEREDITATE.

¶ 1 *Definitio.*

L.XXIIII. ff. de uerb. sign. item l. hæreditas. ff. de reg. iur. Definitio hæredis. ff. lib. 28. tt. 5. l. 9. §. hæredes. item l. in pari causa. ff. de reg. iuris.

¶ 2 *Genus.*

Nomen iuris est. l. 119. l. 178. §. hæreditas. & l. 208. ff. de uerb. sign. item ff. lib. 5. tt. 3. l. 50. in princ. lib. 37. tt. 1. l. 3. §. hæreditatis.

¶ 3 *Species.*

Qui appellatione hæredis contineantur. ff. lib. 50. tt. 16. l. 65. l. 70. 170. 219. 227. tt. 17. l. 154. l. 117.

De dānosa hæreditate. ff. li. 50. tt. 16. l. 119.

De legitima hæreditate. An hæreditas ex testamēto legitima dici possit? ff. lib. 50. tt. 16. l. 130. lib. 17. tt. 2. l. 3. §. de illo.

¶ 4 *Propria.*

Hæreditas nondum adita sustinet personæ uicem, nō quidem hæredis, sed defuncti. Inst. lib. 2. tt. 14. §. seruus etiā alienus. lib. 3. tt. 18. in prin. ff. lib. 46. tt. 1. l. 22. li. 30. tt. 1. l. 117. §. seruo. lib. 41. tt. 1. l. 34. tt. 3. l. 22.

Omnis hæreditas, quamuis postea adeatur, tamen cum tempore mortis continuatur. l. omnis hæreditas. & l. omnia ferè. ff. de reg. iuris. item ff. lib. 29. tt. 2. l. 54.

¶ 5 *Causa hæreditatis ex quibus debetur.*

Hæreditas ad nos pertinet aut uetere iure, aut nouo. Vetere ex lege duodecim tabularum, & tum uel ex testamēto, uel ab intestato: Nouo, ut ex senatusconsultis, consultis, aut ex constitutionib. ff. lib. 5. tt. 3. l. 1. cum ll. sequentib. quæ singulæ causæ cum suis distinctionib. infrà ordine proponentur.

De fideicommisso. C. lib. 6. tt. 48. l. 5.

De pactis. C. lib. 2. tt. 3. l. 15. l. 19. l. 30. lib. 5. tt. 14. l. 5. lib. 8. tt. 39. l. 4.

¶ 6 *Effectus & iura hæredum.*

Hæres eius iuris est, cuius fuit defunctus. l. hæredem, & l. qui in ius. l. priuilegia. l. quod ipsis. l inuitus. §. cum quis. ff. de reg. iuris. Nec potest quis plus iuris ad hære-

hæredē transferre, quàm ipse habet. l. nemo plus iuris. & l. nemo plus commodi. ff. de reg. iuris.

Per hæreditatē actio hæredi adquiritur. ff. lib. 47. tt. 10. l. 1. §. denique Iulian.

Specialia iura & officia hęredum, uide infrà lib. prox. cap. 10. cum sequentibus.

DE BONORVM POSSESSIONE, Inst. lib. 3. tt. 10. ff. lib. 37. tt. 1. C. lib. 6. tt. 9.

Bonorum possessio est, aut
- Ordinaria, uel
- Extraordinaria
  - *Ex testamento, ut est bonor. possessio.*
    - *Secundum tabulas.*
    - *Contra tabulas.*
  - *Ab intestato, ut est bonor. possessio.*
    - *Vnde liberi.*
    - *Vnde legitimi.*
    - *Vnde proximi cognati.*
    - *Vnde vir & vxor.*

¶ 5 *Adfine remedium.*

Legitima hæreditas. C. lib. 6. l. 3. tt. 57. l. 4. ff. lib. 38. tt. 7. l. 2. §. fin. l. 3.

Porro quoniam ex iisdem causis datur & denegatur bonorum possessio, ex quibus datur & denegatur legitima hæreditas, ut est ff. lib. 38. tt. 7. l. 2. §. hæc autem. & l. 3. item ff. lib. 37 tt. 1. l. 12. §. fin. parumque à se inuicem distant: ideo utriusq; locos ac leges in posterum miscebo.

¶ 1 *Ratio.*

Inst. in prin. usque ad §. quos autem. ff. l. 6 §. legum.

¶ 2 *Definitio.*

ff. l. 3. §. bonorum.

¶ 3 *Genus.*

An sit hęreditas? Inst. §. quos autem solus. ff. l. 2. li. 50. tt. 16. l. 138. tt. 17. l. 117.

¶ 4 *Diuisio & species.*

Inst. §. adhuc autem usque ad §. cum igitur plures. ff. l. 6. §. bonorum.

DE TESTAMENTIS. INST. lib. 2. tt. 10. cum sequentibus. ff. lib. 28. C. lib. 6. tt. 21. cum sequentibus. item lib. 29. Cap. 11.

¶ 1 *Definitio testamenti.*

Inst. lib. 2. tt. 10. in prin. ff. lib. 28. tt. 1. l. 1.

¶ 2 *Diuisiones.*

Inst. lib. 2. tt. 10. in prin. ff. lib. 29. tt. 3. l. 2. §. testamentum. Nouel. c. 1. §. quoniam uerò duplex.

¶ 3 *Partes testamenti.*

Codicilli. ff. lib. 29. tt. 3. l. 1. tt. 7. l. 14. §. quod codicilli pro parte. l. 16. §. ad testamētum autem.

Secundæ tabulę. ff. lib. 29. tt. 3. l. 2. §. ad causam l. 11.

¶ 4 *Proprium testamenti.*

Institutio & exhæredatio. ff. lib. 29. tt. 7. l. 13. §. fin. C. lib. 6. tt. 23. l. 14.

¶ 5 *Testamenti factio non priuati, sed publici iuris est.*

ff. lib. 28. tt. 1. l. 3.

¶ 6 *Tabularum testamenti instrumentum.*
Non est unius hominis, hoc est, hæredis, sed uniuersorum, quibus illic adscriptū est: quin potius publicum est instrumentum. ff. lib. 29. tt. 3. l. 2. in prin.

¶ 7 *De testamenti tabulis deponendis.*
ff. lib. 22. tt. 4. l. 6. li. 10. tt. 2. l. 4. §. fi. C. li. 6. tt. 22. l. 8. §. sed quia. tt. 23. l. 18.

DE ORDINANDIS TESTAMENTIS: & primum qui testamenta ordinare possint, uel non. Inst. li. 2. tt. 12. ff. lib. 28. tt. 1. C. li. 6. tt. 22. Cap. III.

De filiofamilias, & de testando, de castrensi peculio. Inst. tt. 11. §. illis autem. §. fi. tt. 12. in prin. usque ad §. præterea. ff. l. 6. in prin. l. 16. l. 19. ff. lib. eod. tt. 3. l. 6. §. fi. lib. 39. tt. 1. l. 11. §. si miles. §. fin. l. 22. l. 26. §. fi. l. 43. lib. 5. tt. 3. l. 34. in prin. lib. 37. tt. 1. l. 3. §. dari. tt. 11. l. 1. §. exigit. C. l. 3. §. fi. l. 11. l. 12. C. lib. 3. tt. 28. l. 37. §. in tali igitur. vsque ad §. hoc nihilominus. lib. 9. tt. 51. l. 13. in prin.

De seruo. ff. l. 16. l. 19. C. tt. 58. l. 4. C. lib. 3. tt. 31. l. 8.

De eo qui de statu suo dubitat. ff. l. 14. l. 15. lib. 32. l. 1. in prin.

De eo qui testamento manumissus, incertus est aditam esse hæreditatem. ff. l. 14.

De eo qui est apud hostes. Inst. §. fi. ff. l. 8. in prin. l. 12. lib. 37. tt. 1. l. 3. §. dari.

De obsidibus. ff. l. 11.

De ijs qui à latronibus capti sunt. ff. l. 13. in prin.

De eo cui aqua & igni interdictum est. Item de deportato, relegato, ad ferrū, bestias, in metallum damnato. ff. l. 8. item in tt. 3. l. 6. §. eius qui deportatur.

De damnato ob carmen famosum. ff. l. 18. §. fin.

De damnato ex militari delicto. ff. li. 28. tt. l. 6. §. irritum.

De eo qui post accusationē in custodia fuerit defunctus indemnatus. ff. l. 9. item in tt. 3. l. 6. §. eum qui deportatur.

De eo qui in capitali crimine damnatus appellauit, & interim facto testamento decessit. ff. l. 13. item in tt. 3. l. 6. § hi autem omnes, usque ad §. quid si quis.

De pupillo & impubere. Inst. §. præterea. ff. l. 5. l. 19. C. l. 4. ff. lib. 37. tt. 11. l. 1. §. exigit.

De prodigo, & alio cui bonorum suorum administratio est interdicta. Inst. §. item prodigus. ff. l. 18.

De furioso & mente capto. Inst. §. præterea. usque ad §. item prodigus. ff. l. 2. l. 16. l. 17. l. 20. §. nec furiosus. uers. testamentū. C. l. 9. ff. lib. 37. tt. 11. l. 1. §. exigit.

De cæco. Inst. §. cæcus. C. l. 8.

De surdo & muto. Inst. §. item surdus. usque ad §. cæcus. ff. l. 6. §. fi. l. 7. l. 25. C. l. 10. tt. 23. l. 29. §. si enim talis.

De eo qui manus amisit. ff. l. 10.

De ualetudinario. ff. l. 2. l. 17. C. l. 3.

De senibus. C. l. 3.

De eunuchis. C. l. 5.

De uno ex sociis omnium bonorum. C. l. 1.

De Imperatore & Augusta. C. l. 7.

De eo qui apud exteros legatione fungitur. ff. l. 13. §. item qui.

DE TESTIBVS TESTAMENTI. Inst. tt. 10. ff. lib. 28. tt. 1. Cap. IIII.

¶ 1 *De testibus à magistratu præbendis.*
ff. lib. 22. tt. 5. l. 22.

¶ 2 *Quot testes in testamento requirantur.*
Inst. §. sed cum paulatim. C. lib. 6. tt. 11. l. 2. tt. 23. l. 8. l. 12. in prin. l. 19. l. 21. §. fin. l. 28. §. fi. tt. 36. l. 8. § fi.

¶ 3 *Qui testes esse non possint.*
De eo qui testamenti factionem non habet. Inst. §. testes autem. ff. l. 18.

De ijs quos leges iubent improbos, intestabilesque esse. Instit. §. testes autem. ff. l. 26.

De hærede scripto, cum personis coniunctis & cognatis: hoc est, de eo qui est in potestate hæredis: item patre & fratribus. Inst. §. sed neque hæres. ff. l. 20. in prin.

De legatariis & fideicommissariis, cum personis coniunctis & cognatis. Inst. §. legatariis. ff. l. 20. in prin. C. tt. 23. l. 22.

De eo qui tutor scriptus est. l. 20. in prin.

De eo qui in potestate est testatoris. Inst. §. in testibus. ff. l. 20. in prin. §. quæ autem.

De

De patre & fratribus testatoris. Inst. §. sed si filiusfamiliás. ff. l. 20. §. per contrarium.
De eo quem testator redemit ab hostibus. ff. l. 20. §. potestatis.
De eo qui tabulas testaméti scripsit. ff. l. 27.
De pluribus testibus ex eadem domo. Inst. §. pater. §. sed si filiusfamiliás. ff. l. 20. §. per contrarium. l. 22. in prin.
De muliere. Inst. §. testes autem. ff. l. 20. §. mulier.
De hermaphrodito. ff. lib. 22. tt. 5. l. 15.
De impubere. Inst. §. testes autem. ff. l. 20. in prin.
De seruo. Inst. §. testes autem. ff. l. 20. §. seruus. C. tt. 23. l. 1.
De eo qui testamenti faciendi tempore liber existimabatur, postea autem seruus apparuit. Inst. §. sed cùm aliquis.
De furioso. Inst. §. testes autem. ff. l. 20. §. nec furiosus.
De muto & surdo. Inst. §. testes autem.
De iis qui sermonem non intelligunt. ff. l. 20. §. fi.
De eo cui bonis interdictum est. Inst. §. testes autem. ff. l. 18.
De damnato ob carmen famosum. ff. l. 18. §. fin.
De adulterii damnato. ff. lib. 22. tt. 5. l. 14.
De lege repetundarum damnato. ff. l. 20. §. eum qui lege. ff. lib. 22. tt. 5. l. 15.
De non rogatis. ff. l. 21. §. in testaméntis. l. 27.
De inuitis. ff. l. 20. §. fi.
De absentibus. C. tt. 23. l. 9. l. 12. in prin. l. 21. §. in omnibus.
De iis qui non perseuerant usque ad finem contestationis. ff. l. 20. §. fi. C. tt. 23. l. 8.

DE MODO TESTANDI. Cap. V.

¶ 1 *De testando uno contextu, ne alienus actus interueniat.*

Inst. tt. 10. §. sed quum paulatim. ff. lib. 28. tt. 1. l. 21. §. fi. C. tt. 23. l. 21. §. in omnibus. l. 28. in prin usque ad §. cùm autem. Ne testes ante finitum actum abeant. ff. lib. 28. tt. 1. l. 20. §. fi. C. tt. 23. l. 8.

¶ 2 *De nuncupandis hæredibus & exhæredibus.*

Si non nuncupet, sed tantùm scribat. ff. lib. 28. tt. 1. l. 21. in prin.
Huc pertinet de clauso testamento testibus exhibendo. Inst. tt. 16. §. sin autem quis. C. tt. 23. l. 21. in prin.
De palàm nuncupãdo ut exaudiri possit. ff. lib. 28. tt. 1. l. 21. in prin. C. tt. 23. l. 29.
De uerbis quibus nuncupat, & de errore nuncupando. Quibuscunque uerbis uti licet. C. tt. 23. l. 15.
De Græcis uerbis. C. tt. 23. l. 21. §. fi.
De uerbis circa personam hæredis instituti uel substituti, & exhæredati, & si nomine prænomine uel cognomine, uel in ipso etiam corpore erratum sit, item si diuersis nominibus, aliove nomine appellet. Inst. lib. 2. tt. 20. §. si quidem in nomine. ff. lib. 28. tt. 2. l. 2. l. 3. in prin. l. 14. §. fin. l. 15. tt. 5. l. 9. in prin. §. sed si cùm. §. si quis nomen l. 45. in prin. l. 46. in prin. §. fin. l. 56. l. 60. §. quoties. lib. 37. tt. 11. l. 8. §. sed & cum l. 12. in prin. C. tt. 23. l. 4. l. 5. tt. 24. l. 4. l. 5. l. 7. tt. 27. l. 1. tt. 29. l. 4.
De uerbis & errore circa rem uel partem relictam. ff. lib. 28. tt. 5. l. 1. §. si ex fundo. l. 9. in prin.
De errore circa conditioné institutionis, si uel addiderit conditionem addere nolens, uel omiserit addere uolens, uel mutauerit. ff. lib. 28. tt. 5. l. 9. §. tantumdem.
De uerbis & errore circa ipsam institutionem uel exhæredationem, hoc est, Hęres uel exhæres esto.
De eo, hæres esto. ff. lib. 28. tt. 5. l. 1. §. quinque. §. fin autem sit. usque ad fin. legis. l. 46. in prin. C. tt. 23. l. 15. Si ita, Sempronius Plotii hæres esto. C. tt. 24. l. 14.
De eo exhęres esto. ff. lib. 28. tt. 2. l. 17. tt. 3. l. 59. C. tt. 28. l. 3.
De uerbis circa testamentum. Si id alio nomine appellet. C. tt. 23. l. 17.

¶ 3 *De scribendo testamento, item de interletis, inductis & suprascriptis.*

De persona scribentis. Si seruus scribat testamentum. ff. lib. 28. tt. 1. l. 28.
De nomine hæredis per manum testatoris uel testium exprimendo. Inst. tt. 10. §. sed his omnibus. C. tt. 23. l. 29. l. 30. §. fi. Nouel. c. 119. §. quia uerò ante.
Si quis sibi ipsi aliquid in testamento adscripserit. ff. lib. 34. tt. 8. l. 1. l. 5.

De

De materia testaméti in qua scribitur. Inst. tt. 10. §. nihil autem interest. ff. lib. 37. tt. 11. l. 1. in prin. l. 4. C. tt. 23. l. 15. §. fin.
Si in pluribus codicibus scribat testamétũ. Inst. tt. 10. §. sed & vnũ. ff. li. 28. tt. 1. l. 24. lib. 37. tt. 11. l. 1. §. sed & si in duobus.
De ordine in scribendo: quo quidq; ordine scribendum. Quando institutio, substitutio & legata scribenda sint. ff. lib. 28. tt. 5. l. 1. in prin. l. 28. tt. 6. l. 1. in prin. l. 2. §. prius autem, usque ad fin. legis. l. 11. l. 34. C. tt. 23. l. 24. l. 25.
Quando exhæredatio scribenda sit, uide in De exhæredatione.
De literis quibus scriptum est. Si Græcis literis. C. tt. 23. l. 21. §. fin.
De notis. ff. lib. 37. tt. 1. l. 6. §. fin.
De causa & qualitate rei scriptæ.
Si error in scribendo interuenit, & minus scriptum sit, plus nuncupatum. Item si quid ambiguum uel obscurum scriptum sit. ff. lib. 28. tt. 5. l. 60. §. quoties. C. tt. 23. l. 7. l. 24. 25. tt. 24. l. 14. Item l. in testamétis. & l. quo tutela. §. quæ in testamento. ff. de reg. iur. De reliquis, uide paulò superius De nuncupandis hæredibus.
Si pugnantia scripta sunt. l. ubi pugnantia. ff. de reg. iuris.
Si aliquid sine iussu testatoris scriptum sit. ff. lib. 28. tt. 4. l. 1. in prin. lib. 37. tt. 11. l. 2. §. si consulto. lib. 34. tt. 8. l. 1. l. 5.
De interletis, inductis & suprascriptis. ff. lib. 28. tt. 1. l. 21. §. si quid post. tt. 3. l. fin. tt. 4. toto. lib. 37. tt. 2 l. 1. tt. 11. l. 2. §. si consulto. l. 8. §. sed & cum. lib. 34. tt. 9. l. 12. C. tt. 23. l. 12.

4 *De subscriptionibus testatoris & testium.*
Inst. tt. 10. §. sed quum paulatim. ff. lib. 28. tt. 1. l. 22. §. si quis ex testibus. l. 30. C. tt. 23. l. 21. in prin. usq; ad §. ex imperfecto. l. 28. §. cùm autem.

5 *De signaculis imponendis.*
Inst. tt. 10. §. sed quum paulatim. §. possunt autem. ff. lib. 28. tt. 1. l. 22. §. si ab ipso. usq; ad fin. legis. l. 23. lib. 38. tt. 6. l. 3. C. tt. 11. l. 2. in prin. tt. 23. l. 12. in prin. l. 21. §. in omnibus.

6 *De testando sine scriptis per nuncupationem, quis modus huius testationis sit.*
Inst. tt. 10. §. fin. ff. lib. 28. tt. 5. l. 1. §. institutũ. lib. 37. tt. 11. l. 1. §. fi. C. tt. 11. l. 2. tt. 22. l. 8. tt. 23. l. 21. §. p nũcupationé. l. 26.
De testando sine scriptis per fideicommissum. C. tt. 48. l. 5.
Si quis iactauerit se aliquem hæredem relicturum, an ex eo tanquam ex testamento nuncupatiuo competat actio. Inst. tt. 17. §. fin. ff. lib. 28. tt. 1. l. fin.

DE INSTITVTIONE HAEredum. Institu. tt. 14. ff. lib. 28. tt. 5. C. tt. 24. Cap. VI.

¶ *I. Sine hæredis institutione inutile est testamentum.*
Inst. lib. 2. tt. 20. §. ante hæredis. ff. lib. 28. tt. 1. §. fin. lib. 29. tt. 7. l. 10. 20.

¶ *II. An sit utilis institutio hæredis? DISTINGVITVR:*

1 *Ex persona instituti.*
De eo, cum quo non est testamenti factio. Inst. li. 2. tt. 19. §. in extraneis. ff. lib. 28. tt. 1. l. 16. tt. 5. §. solemus. l. 47. §. in extraneis. l. 50.
De eo qui solidum capere non potest. ff. l. 70. l. 60. in prin.
De seruis proprijs, cum uel sine libertate instituẽdis. Inst. in prin. §. seruus autem. ff. l. 3. in prin. l. 7. l. 9. §. si quis ita. §. si seruus. l. 21. l. 38. §. si quis seruum. l. 48. in prin. l. 49. in prin. l. 52. l. 74. l. 81. in prin. tt. 7. l. 2. l. 21. l. 22. tt. 2. l. 13. §. regula. C. tt. 27. l. 6.
De seruo legato. ff. l. 38. in prin. C. tt. 27. l. 5. in prin. §. fin.
De seruo adulterio maculato. Inst. §. est tamen. ff. l. 46. §. interdum.
De seruo q añ fideicómissariã libertaté sub cõdõne accepit. ff. l. 3. §. q. fideicómissũ.
De seruo communi. ff. l. 87.
An is qui soluendo non est, seruum suũ hæredé cũ libertate instituere possit, nel manumittere. ff. l. 40. l. 41. l. 53. l. 55. l. 58. l. 81. tota. l. 86. C. tt. 27. l. 2. l. 6. §. fin.
De seruo hæreditario. Inst. §. seruus etiam. ff. l. 31. §. fin. l. 50. l. 62.
De seruo hæredis. ff. l. 87. §. fin.
De seruo alieno, & in quo usumfructum testator habet. Inst. in prin. §. alienus. ff. lib. 28. tt. 1. l. 16. tt. 5. l. 3. in prin. l. 6. §. seruus.

l.31.l.49.in prin. C.tt.27.l.3.
De seruo eius qui non est capax. Inst. lib.2. tt.19.§.in extraneis.ff.l.31.in prin.l.47. §.in extraneis.l.48. in prin.li.29.tt.2.l. 91.C.l.10.
De seruo eius qui post morté testatoris natus erit.ff.l.62.
De filiofamilias.Inst tt.19.§.testaméti.ff.li. 28.tt.1.l.16.
De posthumis. Inst. tt, 19. §. testamenti.ff. li.28.tt.1.l.16.tt.2.l.4.l.6.l.9.in prin.§. fin.l.27.l.28.§. si quis eo.l.29. tota. lib. 37.tt.11.l.3.
Si eum instituerit qui nasciturus sit ex ea quæ nundũ vxor esse potest.ff.li.28.tt.2. l.28.§.si quis eo.
De posthumo alieno. Inst. lib.3. tt.10. in prin.lib.2.tt.20.§.posthumo quoque. ff. lib.30.l.128.
De filijs spurijs & naturalibus.C.lib.6.tt. 56.l.5.lib.5.tt.27.l.1.l.2.3.8.9.§. fin. l. 12.Nouell.c.89.§.discretis igitur. vsque ad.§.enimuerò si quis moriatur.
De marito illegitimo, & vxore illegitima testatoris.ff.lib 30.l.129.lib.34.tt.9.l.2. l.13.l.14.l.16.§.quoniam.C.lib.5.tt.27. l.1. Nouell.c.89.§.discretis igitur.
De infante.Inst.li.2.tt.19.§. testamenti.
De surdo & muto.Inst.lib.2. tt.19. §. testamenti.ff.l.1.§ mutus.suprà.tt.1. l.16.
De furioso.Inst.lib.2.tt.19.§.testamenti. ff. li.28.tt.1.l.16
De eo qui est apud hostes.ff.l.32.§. is qui. ff.lib.37.tt.11.l.11.§.filius.
De deportatis & peregrinis.C.l.1.
De extraneo testatori etiam ignoto. Inst.§. fin.C.l.9.l.11.
De prius exhæredato.ff.lib.28.tt.2.l.21.
De captiuis & pauperib.C. lib.1.tt.3.l.37 Nouell.c.131.§.sed et si quis.
De persona incerta.ff.lib.28. tt.2. l.29. §. quicquid sibi.
Si ita:Ille aut ille hæres esto.C.tt.38. l.4.
Si ita:Quos Titius voluerit.ff.l.32.in prin.
Si ita:Vter illorum Seiam uxorem duxerit. ff.l.9.§.si quis tamen.l.24.
Si ita : Quem codicillis heredem scripsero hæres esto.ff.l.75.
Si in duobus exemplaribus simul signatis diuersos hæredes scripserit.ff.lib.37.tt.11. l.1.§.quis in duobus.
De pluribus hæredib. institutis. Inst. §. & unum hominem.
De Imperatore, & alijs qualibet dignitate uel potestate pditis uiris.Inst.li.2.tt.17. §.fi.ff.l.89.C.tt.22.l.7.tt.23.l.16.ĩ prin.
De collegio.C.l.8.
De ciuitatibus.C.l.12.

2 *Ex re ex qua instituitur heres.*

De partium institutione.Item:
De hærede sine parte scripto, uide in Quid quãcũq; hæreditatis ex testõ competat.
Si non inueniatur portio ex qua hæres institutus sit.ff.lib.37.tt.11.l.12.
Si ex certa parte alicuius rei scripti sint hæredes.ff.l.9.§.si duo.l.10.
Si ita : Ex partibus, quas adscripsero, uel ex parte ex qua hæres scriptus est, &c. nec quicquam sit adscriptum.ff.l.2.l.36. lib. 37.tt.11.l.12.§.fin.
Ex qua parte Titius me hæredem scripserit, ex ea hæres mihi esto. ff.l.2.§.aliter atque.l.29.l.69.in prin.l.79.§ fin.ff.lib. 34.tt.8.l.1.§.fin.
Si ex certis rebus institutio sit facta. ff.l.1. §.si ex fundo.l.9. §.si duo. l.10.l.35. in prin. usq; ad §.rerum autem.l.72.l.76. in prin.tt.6.l.39.§. fi.C.l.13.
De peculio castrensi,& quasi castrensi, uide suprà capitulo.3.

¶ *III. Ex causa institutionis.*

Si pœnæ noie instituit.Inst.li.2.tt.20.§.fin.
Si litis cã Imperatoré hrdẽ instituit.ff.l.29.
Si fraudandorum creditorum causa quis seruum suum liberum hæredemq; scripserit, uide supra, Ex persona instituti. De seruis proprijs.
Si rogatus sit testator à filiofamiliás qué instituere uolebat ut aliũ instituat. ff.l.44.
Si coactus sit ad testandum, uide in De iniusto testamento.

¶ *IIII. Ex modo & uerbis institutionis.*

Si ab aliquo aliquid sit relictum & libertus ei commendatus: an ex eo hæres fiat, ff. lib.28. tt.5.l.63.
De reliquis uide suprà De modo testandi.

¶ *V. Ex antecedentibus.*

Si antea fit exhæredatus institutus. ff. lib. 28.tt.2.l.21.
Si posthumus institutus, ante institutionem natus

natus sit ff.li.28.tt.2.l.25.§. Lucius.

¶ *6 Ex tempore ex quo, & ad quod, item ex conditione sub qua instituitur.*

Ex certo tempore,& ad certum tempus institutio fieri non potest. Inst. §. hæres & purè.ff.l.34.

Si post mortem alterius.Institi.§.seruus etiam. C.l.9.

Si seruum legatum post mortē legatarii instituat.ff. l.38.in prin.

Si sub conditione institutio facta sit. Inst.§. hęres & purè.

DISTINGVITVR:

Si sub pluribus conditionib. sit institutus in De conditionibus, lib.14.c.1.

Si suum hæredem & necessarium sub conditione instituerit.ff. l.4.tota. l.5. l.6. in princ. usque ad §.solemus.l.9.§.si seruus l.28.in prin.l.84.l.87.tt.2.l. 10.tt.7.l.10. l.15.l.28.lib.37.tt.11. l.2. §. si sub condit.l.5.in prin l.10.lib.38.tt.2. l.20.§. si libertinus.usq; ad §.si libertus.lib.35.tt. 1.l.81.C.tt.25.l.4.tt.27.l.6.

Si sub cōditione impossibili uide in De cōditionibus, in Methodo De legatis & fideicō.

Si sub conditione captatoria.ff. l.68.l.69. l. 79.§.fi.C.tt.21.l. 11.

Si ita:Si uoles, hæres esto. uide in De conditionibus, Methodum De legatis & fideicommissis.

Si ita:Si Titius uolet.ff.l.32.in prin.l.66.§. quin si quis.l.68.l. 69.

Si ita: Si Titius in Capitolium ascenderit. ff.l.66.

Si ita:Quisquis mihi hæres erit.ff. li. 28.tt. 2.l.3.§.quisquis.tt.5.l.21.

Si ita: Si Titius hæres erit, Seius hęres esto: & si Seius hæres erit, Titius hæres esto.ff. lib.28.tt.7.l.16.

Si ita: Si intra annū septuagesimum decesse ro.ff.l.54.

Si ita:Si socii bonorum meorum permanserint.ff.tt.7.l.4.in prin.

Si ita: Vter ex fratribus meis Seiam uxorem duxerit,hæres esto. ff. l.9.§.si quis tamē.

De reliquis,uide in De conditionibus,Methodum de legatis & fideicommissis.

¶ *7 Ex consequentibus.*

Vide infrà.De rupto & irrito testamento.

Subdistinctio generalis, si tractu temporis conualescat.ff.lib.50.tt.17.l.201.l.210.

DE SVBSTITVTIONE VVLgari. Inst. lib.2. tt.15. ff. lib. 28. tt.6.C.tt.26.Cap.VII.

¶ *I. Diuisio substitutionis in simplicem & duplicem, seu in uulgarem & pupillarem. ff.l.1. in prin.*

¶ *II. An sit utilis substitutio, & ex ea competat hæreditas.*

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona substituti.*

De pluribus gradatim substitutis. Inst. in prin.ff.l.24.

De pluribus in unius locum,uel uno in plurium locum substitutis,uel singulis in locum singulorum.Inst.§.& plures.ff.l.34. l.35.

De hæredibus ad inuicem substituēdis. Inst. §.& plures.ff.tt.5.l.37.§.hæc uerba.tt.6. l.1.§.fi.l.34.

De seruo proprio.Inst.in prin.ff.l.34.

De seruo proprio legato.ff. l.14.in princ.l. 16.§.fina. l.17. C. tt.27.l.5. §.quæ iuris nostri.

De filio à primo gradu præterito.ff.l.41.§. Lucius.

2 *Ex persona eius cui substituitur.*

An quis sibiipsi possit substitui.ff.l.8.§.nemo institutus.l.46.§.1. usque ad §. fi.

De seruo communi testatoris, quem libertum suum esse putabat.C.tt.24.l.3.

3 *Ex modo & uerbis substitutionis.*

Si quis duobus scriptis hæredibus,ei qui nouissimus mortuus fuerit,substituit: inuicem scriptos hæredes uidetur substituisse.ff.l.23.C.l.10.

De uerbis substitutionis.ff.l.39.§.fin. item suprà tt.5.l.37.§.hæc uerba.

4 *Ex consequentibus substitutionem.*

Si cōditio extiterit,hoc est, si institutus hæres non sit,an substitutus admittatur? ff. l.31. §.fi.l.46.in prin.

Si institutus hæres extiterit. ff. lib.29.tt.2. l.1.in prin.l.64.ff.lib.34.tt.5.l.13. §.fi.

Si cōtra tabulas bonorum possessionem instituts petierit.C.l.3.

Si seruus institutus hæres, quem testator li berum

berum esse existimauit, iussu domini adierit, an substitutus repellatur? Inst. §. si seruum. ff. tt. 5. l. 38. §. si paterfamilias. l. 39. C. tt. 24. l. 3.
Si institutio conditionalis sit, an substitutio quoque conditionalis presumat. ff. tt. 5. l. 71.
Si plures sint conditiones, & quædam extiterint, quædam non. C. tt. 25. l. 6. in prin.
De conditione, si hæres erit, uel quisquis mihi hæres erit. ff. l. 8. i prin. l. 41. §. Iulius.
Si ita: Si prius moriatur quàm adeat, aut filium non habuerit. ff. tt. 5. l. 83.
Si cum duobus hæredibus institutis, ei substitutus sit, qui posterior mortuus fuerit, ambo instituti simul decessissent. ff. l. 34. in prin. l. 40. lib. 34. tt. 5. l. 10. in prin. Vel incertum sit, uter prior decesserit. ff. lib. 37. tt. 11. l. 11. in prin.
Si cùm Meuium in partem quam capere posset, instituit, Titium in reliquam, & Meuius solidum capere possit. ff. lib. 28. tt. 5. l. 76. §. fin.
Si ei cui substitutum est, postea nascatur filius. ff. l. 41. in princ. ff. lib. 35. tt. 1. l. 100. C. tt. 25. l. 6. §. cum autem. tt. 42. l. 30.

¶ *III. Cui substitutio sit utilis, & ex ea competat hæreditas.*

De hærede substituti, & alijs inuicem substitutis. ff. l. 8. §. sed si plures. l. 21. l. 43. §. fin. C. l. 6.
Coniunctus substituto præfertur. ff. l. 28.
Si discretis portionibus quibusdam côiunctim datis, omnes inuicem substituerit. ff. l. 39. §. qui discretas. usque ad §. cohæres.
Si ita substitutio facta sit, Quisquis mihi hæres erit: uide i De pupillari substitutione.

¶ *IIII. Quid & quantum ueniat in substitutionem.*

Si instituti inuicem substituti sint, ex in substitutione partes datæ uidētur, quæ in institutione. Inst. §. & si ex disparibus. tt. 16. §. substitu. ff. l. 5. l. 22. l. 39. §. 1. C. l. 1.
Si quis cohæredi substituto substitutus sit, ad utranque partem admittitur. Inst. §. sed si instituto. ff. l. 25. l. 39. in prin.
De parte eius cui substitutum non est. ff. l. 37. §. final.
Si in eam partem substitutus sit, quam institutus capere non potest. ff. lib. 28. tt. 5. l. 26. §. fi. l. 27. l. 28. l. 76. §. fin. C. tt. 24. l. 2.
Si patrono substitutus sit. ff. lib. 38. tt. 2. l. 16. §. ei qui substitutus.
De reliquis. ff. l. 30. supra tt. 5. l. 9. §. si quis primum. l. 15. §. fin. l. 16.

DE SVBSTITVTIONE PVPILLARI. Inst. tt. 16. ff. lib. 28. tt. 6. C. tt. 26. Cap. VIII.

¶ *I. An substitutio pupillaris sit utilis.* Inst. in prin. ff. l. 2. in prin. C. l. 7.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona eius cui substituitur, seu cui se si ancetum facit pater.*

Si sui iuris sit impubes. ff. l. 2. in prin. l. 37. in prin.
Si posthumis substituatur. Inst. §. quæcunque diximus. ff. l. 2. in prin.
Si nepotibus uel pronepotibus substituitur. ff. l. 2. in prin.
Si in patris testamento sit præteritus. ff. l. 2. in princip.
Si hæres institutus sit cùm erit. 14. annorum. ff. l. 31. in prin.
Si exhæredatus sit. ff. l. 1. §. fin.
Si extraneus sit impubes. Inst. §. final. ff. l. 2. in princip.
Si naturalis sit filius. ff. l. 43.
Si pubes sit. Inst. §. fin. ff. l. 7.

DISTINGVITVR:

Si sit furiosus & mente captus. Inst. §. qua ratione. C. l. 9.
Si mutus sit. ff. l. 41. in prin.
Si non omnibus substituat. ff. l. 36. in prin.
Si singulis, uel ei qui nouissimus morietur substituat. Inst. §. uel singulis. ff. l. 25.

2 *Ex persona substituti.*

Si posthumum suum substituat. ff. l. 2. §. prius autem.
Si eum qui post mortem eius natus fuerit. ff. l. 15. l. 24.
Si eum qui à testatore solidum capere non potest. ff. l. 6. l. 9.
Si seruus cōis substituatur. ff. l. 16. in prin.
Substituitur aut nominatim, aut generaliter. Inst. §. substituitur.
Si ei qui non est sanæ mentis substituatur, qui ei substituendi. C. l. 9.

3 *Ex modo & conditione substitutionis.*

Simplici-

Simpliciter & dupliciter substitui ei potest. Inst. in prin. ff. l. 1.
Purè & sub conditione. ff. l. 8. in prin.
Si alium substituerit, si filius hæres nō erit, & alium, si hæres erit filius, & intra pubertatem decesserir. ff. l. 37. in prin.
Si ita. Si intra decimum annum decesserit: vel alium substituerit, si intra decimum: alium, si intra 14. annum decesserit. ff. l. 36. in prin. l. 41. §. item quæro.
Si ultra 14. annum ei substituatur. ff. l. 7. l. 12. l. 31. in prin.
Si ita: Si intra 25. annum decesserit. ff. l. 15.
4 *Ex tempore substitutionis & loco.*
Si prius substituat pater quàm sibi fecit testamentum. ff. l. 2. §. prius autem.
Si alia hora sibi, alia filio fecit testamentum pater. ff. l. 14. in prin.
Quo gradu hæres liberis substituatur, nihil interest. ff. l. 11.
Si in alijs tabulis sibi, in alijs filio faciat testm̄. Inst. §. fin autē quis. §. illud enim.
5 *Ex reliquis contingentibus.*
Si impubes & alij non eiusdem conditionis instituantur, sibiq; inuicē substituantur. ff. l. 37. in prin. l. 43. in prin. C. tt. 21. l. 6. tt. 26. l. 2.
Si pater sibi non fecerit testamentum. ff. l. 1. §. fin. l. 2. §. quisquis.
Si pater sibi in scriptis, filio sine scriptis, uel contrà fecerit testamentum. ff. l. 18. lib. 37. tt. 11. l. 8. §. fin.
An signacula utriq; testamento sint imponenda. ff. l. 18.
Si patris testamentū iniustū, sit ruptū vel irritum. Inst. §. liberis autem. ff. l. 2. in prin.
6 *Ex consequentibus.*
An si substitutus sit hoc modo, Si impubes hæres non erit, admittatur etiam si impubes hæres extiterit, intra pubertatem tamen decesserit. ff. l. 4. tota. l. 43. in prin. C. l. 2. 4. 8. C. tt. 25. l. 9. tt. 21. l. 6. Vide insuper paulò superius. uers. Si impubes & alij non eiusdem conditionis, &c.
Si cùm ita esset substitutus, Si intra decimum annū decesserit impubes, decesserit post decimum annum intra decimum quartum. ff. l. 19.
Si cùm duos impuberes filios haberet pater ita substituit: Si uterque impubes decesserit, tunc ille sibi hæres esto. C. l. 10.
Si sub hac conditione, Si hæres erit, substitutus hæres non sit. ff. l. 8. in prin. l. 41. §. Iulius.
Si pupillus adoleuerit. Inst. §. qua ratione. §. masculo. ff. l. 12. l. 39. §. cū pater. l. 41. §. item quæro. l. 48. C. l. 2. l. 8. C. tt. 42. l. 5.
Si mortis tempore non fuerit in familia impubes. ff. l. 39. §. cùm filiæ.
Si pupillus uiuo testatore decesserit. ff. l. 14.
Si cùm pupillariter substituto substitutus esset, pupillariter substitutus uiuo pupillo decesserit. ff. l. 45.
Si uel pater uel impubes filius in hostium potestate decesserit. ff. l. 26. l. 27. lib. 49. tt. 15. l. 10. l. 11.
Si patris hæreditas non fuerit adita. ff. l. 2. §. quisquis. usque ad §. prius. l. 8. §. si ex asse.
Si patris seu principale testamentum rumpatur uel irritum fiat, uide suprà Ex reliquis contingentibus.
Si contra tabulas patris bonorum possessio petita sit. ff. l. 20. l. 31. §. fin. l. 33.
An patris hæreditas repudiari possit, filij acceptari. ff. l. 8. §. filio. l. 10.
Si tabulæ pupillares fuerint resignatæ. ff. l. 18. lib. 37. tt. 11. l. 9.
Si seruus substitutus à pupillo uenditus sit, & ab emptore hæres institutus. ff. tt. 5. l. 52. tt. 6. l. 46. §. fin.
Si furiosus cui ad similitudinem pupillaris substitutionis substitutum est, resipuerit. Inst. §. qua ratione. ff. l. 41. in prin. C. l. 9. ff. lib. 37. tt. 3. l. 1. in prin.
Si filius mutus, cui ad similitudinem pupillaris substitutionis pater substituit, uxorem duxerit, & liberos procreauerit. ff. l. 41. in prin.

¶ *II. Cui sit utilis, & ex ea competat hæreditas.*

Si ita: Quisquis mihi hæres erit, substitutio facta sit, cui competat? Inst. §. substituitur. ff. l. 3. l. 8. §. hæc uerba. §. sed si plures. l. 29. l. 32. §. 1. l. 41. §. Iulius.
Si, cùm alium, si intra decimum: alium, si intra 14. annum decesserit, substituisset: intra decimum annum decesserit. ff. l. 41. §. item quæro. lib. 37. tt. 11. l. 2. §. si primus.
De eo qui pupillariter substituto substitutus

tus est: an succedat, si prior substitutus decessit ante pupillum. ff. l. 45.

¶ *III. Quid quantumq; debeatur iure substitutionis pupillaris.*

Pro rata partium ex quibus instituti sunt. succedunt. Inst. §. substituitur. ff. l. 8. §. hęc uerba. §. sed si plures.

Si tantū ex institutione, in quantum institutus est, capere nō possit. ff. l. 41. §. Iulius.

Si cum institutis alius substitutus est. ff. l. 8. §. Labeo quoque. C. l. 11.

De bonis ipsius impuberis, an & quatenus ueniant? Inst. §. non solùm autem. ff. l. 6. l. 8. §. ad substitutos. §. in adrogato. l. 1. l. 39. §. cùm filiæ. uers. quòd si hæreditas.

Si ita: Si intra pubertatem decesserit, tunc ille mihi hæres sit, an pupilli bona ueniant? ff. lib. 37. tt. 11. l. 8. §. qui filio.

Si ita substitutus sit: Si ambo mortui essent, hæreditatē eius qui prior mortuus erit, in hæreditate nouissimi pueri inueniet substitutus. ff. l. 40.

Aliter si ei qui nouissimus decesserit, substitutus sit. ff. lib. 34. tt. 5. l. 10. in prin.

¶ *IIII. Euentus.*

An principale testamentum per pupillare confirmetur. ff. l. 42. Vtrum seruus & filius impuberi substitutus, necessarius an uoluntarius fiat hæres: & utrum patris an filij hæres fiat? Inst. in prin. ff. l. 2. §. prius autem. l. 8. §. quos possum. l. 16. in prin. l. 34. l. 46. §. fin.

De cautione substituto ab adrogatore pupilli præstanda: si intra pubertatem decesserit, bona restitui, ff. l. 28.

¶ *V. Vtrum unum an duo sint testamenti, principale & pupillare.*

Inst. §. igitur. ff. l. 2. §. 1. l. 2. §. prius autem. l. 8. l. 26. §. fin. li. 35. tt. 3. l. 1. §. neque interest.

¶ *VI. Ad fine remedium.*

Fideicommissum à pupillo relictum, si intra pubertatē decesserit, ut Titio bona restituat. ff. l. 37. in prin. l. 39. cùm filiæ.

DE EXHAEREDATIONE

Inst. tt. 13. ff. lib. 28. tt. 2. C. tt. 28. & tt. 29. Cap. IX.

¶ *I. An sit iusta & utilis exhæredatio?*

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona, re, seu gradu à quo exhæredatus est, & loco in quo.*

Si ab unius persona filium exhæredauerit. ff. l. 3. §. filius.

Si ita: Quisquis mihi hæres erit, filius exhæres esto. ff. l. 3. §. filius.

Si cùm filio decem legasset, adiecit, in cætera parte exhæres esto. ff. l. 19.

Si ante hæredis institutionem exhæredatio facta sit. ff. tt. 3. l. 3. in prin. tt. 5. l. 1. in pr.

Si inter medias hæredum institutiones. ff. l. 3. §. filius. tt. 3. l. 3. in prin.

Si inter gradus. ff. l. 3. §. in eo. tt. 3. l. 3. in pr.

Si post hęredum institutiones. C. tt. 28. l. 1.

2 *Ex causa propter quam exhæredatus est.*

De causis ingratitudinis. Nouell. c. 115. §. ad hæc aliud. usq; ad. §. memoria. c. 123. §. nullam autem licentiam.

Si ita: Quoniam te dote contentam esse uolui. ff. tt. 5. l. 59.

Si errauit in causa testator. ff. l. 14. §. fi. l. 15.

Si causam non nominatim expressit in testamento. Nouell. c. 115. §. ad hæc aliud.

Multi non ut filijs obsint, sed ut eis consulant, eos exhæredant. ff. l. 18.

3 *Ex modo exhæredationis.*

Nominatim exhæredandi sunt liberi, non inter cæteros. Inst. §. sed non ita. §. de fœminini. § sed prætor. §. sed hæc quidem. ff. l. 25. in prin. tt. 3. l. 3. in prin. C. tt. 28. l. 4. §. sancimus igitur. usq; ad fin. legis.

Quid sit nominatim & inter cæteros exhæredare? Inst. §. nominatim. §. masculos. ff. l. 1. l. 2. l. 3. in prin. in tt. 5. l. 84. in prin.

4 *Ex tempore ex quo, & conditione sub qua exhæredatio fit.*

Si sub conditione exhæredetur filius. ff. l. 3. § purè. §. nam si hoc. in tt. 5. l. 66. §. fin.

Si sub conditione, si nolit. ff. lib. 28. tt. 5. l. 84. in prin.

Si post mortem suam exhæredetur. ff. l. 13. §. fin. l. 29. §. in omnibus. tt. 5. l. 4. §. fin.

5 *Ex consequentibus, si postea hæres instituatur exhæredatus.*

ff. l. 21.

Si hæreditas adita non fuerit. ff. lib. 37. tt. 4. l. 20. §. sed cum exhæred.

¶ *II. Qui exhæredati esse intelligātur?*

ff. l. 2. l. 25. in prin.

A quo

¶ III. *A quo gradu intelligantur exhaeredati?*
ff.l.3.§.filius.usq; ad §.fi.C.tt.28.l.1.

DE PRAETERITIONE. INST. tt.13.ff.lib. 28. tt. 2.C.tt.28. & tt.29. Cap.X.

¶ I. *An ex praeteritione dicatur iniustum testamentum? Inst. in prin.* ff.l.30.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona praeteriti.*

De filijs quos habet in potestate testator. Inst. in prin.ff.l.30. in tt.3. l.1.l.3. §.ex his.

De emancipatis liberis. Inst.§.emancipatos.§.emancipati. §.sed haec quidem. ff. lib. 28.tt.5. l.8.

De filiofamilias milite.ff.l.26.

De filio qui est apud hostes.ff.l.31. tt. 3. l. 10.

De adoptiuis liberis.Inst.§.adoptiui.§.circa adoptiuos. Inst. lib.3. tt.1. §.sed ea omnia.

De filiabus & caeteris foeminini sexus personis.Inst.§.sed non ita.§.sed foeminini. §.sed praetor.§.sed haec quidē. C.tt. 28. l.4.§.sancimus.

De nepotibus & pronepotibus per uirilem sexum descendentib. Inst.§ sed non ita. §.posthumorum. §.sed haec quidem. ff.l. 9.§.si filium.l.23.§ fin.l.29.tota.tt.3. l. 6.in prin.§. quocunque autem.l.9.l.13. lib.38. tt.6.l.7. in prin.C.tt.28. l.2. l.4. §. sancimus.

De posthumis,uide in De rupto & irrito testamento: de Adgnatione posthumi.

De parentibus. Nouell. c.115.§.atque hęc quidem. Vide insuper in de bonorum possessione contra tabul.

2 *Ex persona testatoris praetereuntis.*

De matre, auo materno, & caeteris per matrem ascendentibus personis. Inst.§. mater.

De milite.Inst.§.sed si in expeditione.

3 *Ex specie facti.*

Inutilis exhaeredatio uel institutio uim habet praeteritionis. ff.lib. 37. tt.7. l.8. §. non quaeuis.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si à primo gradu exhaeredatus sit, qui à secundo praeteritus est.ff.l.8.l.14. in prin. usque ad §.fin.tt.3. l.3. §.fin. l.4. l.5. in prin.l.19.

Si à primo gradu institutus sit, qui à secundo gradu praeteritus est. ff.l.14. §.quod uulgò.

Si praeteritus à primo gradu, à secundo exhaeredatus sit,uel institutus uel substitutus ff.l.3.§.fin.tt.3.l.5.§.fin.tt.5.l.73. tt.6.l.41.§.Lucius.

Si praeteritus, postea sit emancipatus. ff.lib. 28.tt.3.l.8.

Si praeteritus bonis paternis se abstineat, nec contra tabulas bonorum possessionem petat.ff.lib.28.tt.3.l.17.lib. 44. tt. 2.l.2.

Si praeteritus ante testatorem,uel ante aditam hereditatem decesserit.Inst.in prin. ff.l.7.l.8.

Si posthumus praeteritus non nascatur. Vide in De agnatione posthumi.

¶ II. *Qui gradus uitiatus sit ob praeteritionem.*

Vide paulò superius, uers. si à primo gradu exhęredatus,&c.cum sequentibus.

¶ III. *Euentus praeteritionis.*

Ab intestato locus est.Nouel c.115. §.caeterùm si haec. nec libertates nec legata debentur.ff.lib.28.tt.3.l.17.Nouel. c.115. §.caeterum si haec.

DE INIVSTO TESTAMENTO. Cap. XI.

Vtrum testamentum iniustum sit dispiciendum est ex circunstantijs testamenti factionis: ut puta.

¶ 1 *Ex persona testatoris.*

Si testamenti factionem non habuit. ff.lib. 28.tt.1.l.4.l.19.lib.37.tt.11.l.1. §. exigit.usque ad §.si unum. Qui autem testamenti factionem non habeant: uide suprà cap.3.

¶ 2 *Ex personis testium.*

De quibus uide suprà,cap.4.

¶ 3 *Ex loco & tempore quo fit testamentum.*

Si apud hostes, latrones, uel dum apud exteros

teros legatione fungitur, testamentum facit. uide supra cap. 3. De eo qui est apud hostes, &c. cum sequentibus.

Si non uno & eodem tempore testamentum fiat. uide supra cap. 5. De testando uno cõtextu.

¶ 4 *Ex causa & antecedentibus.*

Huius loci est. Si quis aliquem testari prohibuerit, uel coegerit, de quo. ff. lib. 29. tt. 6. C. tt. 34. pro quorum titulorum methodica tractatione proponenda est quæstio.

¶ 1 *An ei qui aliquem testari prohibuit, uel coegit, eius quod ei relictum est actio denegetur?*

C. l. 1. l. 2.

DISTINGVITVR:

EX SPECIES ET MODO FACTI.

Si testatorem testari uolentem prohibuit in troire. ff. l. 1. in prin.

Si dolo fecit, ne testes uenirent. ff. l. 2. in prin.

Si amico sermone offensam testatoris placauerit, & iudicium eius postremũ maritali sermone in se prouocauerit. ff. l. 3. C. l. 3.

Ex persona facti.

Si frater hæredis, uel eius cui aliquid relictum est, prohibuerit uel coegerit. ff. l. 2. §. fratris.

Si dominus uel eius cui quid relictum est, fecerit. ff. l. 1. §. si dominus. item lib. 38. tt. 13. l. 1.

Si quilibet alius. C. l. 1.

Ex modo quo relictum est.

Si ut alii restituat, relictum sit. l. 1. sed si legatum. l. 2. §. fin.

2 *Quibus deneganda sit actio?*

An si plures prohibuerint, omnibus denegãdi sit actio. ff. l. 1. §. fin.

De liberis eius qui prohibuit, uel coegit, & seruo. Vide paulò superius, Ex persona facti.

3 *Euentus.*

Fisco deinde locus est. ff. l. 1. in princip. l. 2. §. fina.

5 *Ex modo quo testamentum factum est.*

Si imperfectum sit testamentum, & cõtra regulas iuris factum. ff. lib. 28. tt. 1. l. 4. l. 29. in prin. tt. 3. l. 1. lib. 5. tt. 3. l. 1.

Distinguitur sequentibus modis:

Si parentes inter liberos testati sunt, de quo uide infrà lib. 20. huius Methodi, cap. 5. memb. 5. uers. Vt diuisionem parentum.

Si miles testamentum fecerit, de quo uide in De testamento militari.

Si is qui in hostili loco deprehenditur, testamẽtum fecerit. ff. lib. 29. tt. 1. l. fin. lib. 37. tt. 13. l. 1.

Si nauarchi uel trierarchi testati sunt. ff. lib. 37. tt. 13. l. 1. §. item nauarcos.

Si rusticus testamentum fecerit, & alius imperitus, qui prudentiorem consulere non potest. C. l. 23. l. 31.

Si speciali priuilegio loci iuris obseruatio sit remissa. C. tt. 23. l. 9.

Si princeps alicui liberam testamenti factionem concesserit. C. lib. 3. tt. 28. l. 35. in prin.

Si princeps in imperfecto testamento hæres scriptus sit, uel aliquid ei relictum. Instit. tt. 17. §. fina. C. tt. 22. l. 7. tt. 23. l. 3. l. 20.

Si testator cauerit, ne leges in suo testamento locum habeant. C. tt. 23. l. 13. itẽ. ff. lib. 30. tt. 57. lib. 3 1. l. 91. §. fin.

Si adiecerit testator in testamento, se uelle hoc etiam uice codicillorũ ualere. ff. lib. 29. tt. 1. l. 3. §. fin.

De reliquis huiusmodi distinctionib. quo ad numerum testium attinet, uide supra cap. 4. uer. Quod testes in testamento requirantur.

6 *Ex reliquis contingentibus.*

Si liberi uel parentes præteriti sint. Item si institutio, substitutio uel exhæredatio sit inutilis, de quibus uide capita proximè præcedentia.

DE RVPTO ET IRRITO TEstamento. Cap. XII.

De causis, ex quibus testamentum rumpitur uel irritum fit.

1 *De mutata uoluntate testatoris, & testamento posteriore.*

Inst. tt. 7. §. posteriore quoque. usque ad §. alio autem. §. ex eo autem. ff. lib. 28. tt. primo. l. 21. §. 1. tt. 2. l. 7. l. 9. in princip. §. fina. tt. 3. l. prima. l. 2. l. 3. §. sed; etsi stante. l. 11. l. 12. §. fina. l. 19. tt. 5. l. 45. in prin. l. 51. l. 52. l. 90. tt. 6. l. 14. §. fi.

§.si suo.lib.29.tt.1.l.36.§.fin.lib.34.tt. 44.l.22.tt.9.l.12. lib.36.tt.1.l 29. lib. 37.tt.11.l.1.§.non autem omnes.§.si quis in duob.l.11.§.planè si.lib.38.tt.6. l.1.§.penul.C.tt.22.l.6.tt.23.l.20.l.21. §.si quis autem.l.27.l.1.§.si hæres.

Si hæres institutus postea exhæredatus sit. ff.lib.28.tt.5.l.17.§.si eodem.l.37.§.si. l.45.in prin.

2 *De adgnatione posthumi.*

Inst.tt.31.§.posthumi.ff.lib.28.tt.2.l.8.§. fina.l.10.l.12.l.13.in prin.l.22. l.24. l. 29.tota. tt.3. l.1. tt.3.toto.l.4.l.5.l.6.in prin. usque ad §.irritum quoq;. l.12.in prin.l.14.l.15.tt.6.l.2.in prin.l.24.l.41. in prin.lib.29.tt.1.l.33.C.tt.29.toto.tt. 12.l 2.

De adgnatione quasi posthumi, uide suprà De præteritione ex persona præteriti, De nepotibus.

Si mortuo auo nepos in patris sui potestatem recidat. ff.tt.2.l.28.§.filiusfamilias.

Si filium adoptauerit testator.Inst.tt.17. in prin.ff.lib.28.tt.2.l.23.tt.3.l.8. l.18.

3 *Circa personam testatoris.*

De capitis deminutione testatoris: & si testamenti faciendi ius habere designat. Inst.tt.17.§.alio autem modo. usque ad §.ex eo autem.ff.lib.28.tt.3.l.6.§.irritum.usque ad fin.legis.lib.37.tt.11.l.1. §.exigit.§.si quis autem.

Si se in adrogationem dederit testator.ff. li.29.tt.7.l.8.§.si post factum.lib.37.tt. 11.l.11.§.testamento.lib.38.tt.17.l.2.§. impuberem.

Si ad hostes perueniat testator.Inst.tt.12.§. si.ff.lib.28.tt.3.l.6.§.irritum quoque.§. quatenus.item.ff.de uerbo.signifi.l.3.§. fin.lib.49.tt.15.l.10.l.22.in prin.

Si furiosus,surdus uel mutus fiat.inst.tt.12. §.furiosi.§.sed si quis post.ff.lib.28.tt.1. l.6.§.fin.

Si sibiipsi mortem consciuerit ff.lib.28.tt. 3.l.6.§.eius qui.C.tt.22.l.2.

Si decennium post testamentum factum superuixerit.C.tt.23.l.27.

4 *Circa personas testium.*

Si testium conditio postea mutetur.ff.li.28. tt.1.l.22.§.conditionem.C.tt.23.l.1.

5 *Circa personam instituti hæredis.*

Si ius eius postea mutetur, ut non sit, cum eo testamenti factio,uide suprà c.6.uers. de eo cùm quo non est testamenti factio.

Si seruus pœnæ fuerit effectus: uel ad bestias, uel ad gladium, uel in metallum damnatus ff.libro 29.tt.2.l.25.§.si quis planè.

Si ei postea aqua & igni interdicatur. ff.lib. 28.tt.5.l.57.§.si hæres.

Si factus sit peregrinus.ff.lib.28.tt.5.l.6.§. solemus.

Si testatorem testari prohibuerit uel coegerit,uide suprà c.11. Ex causa & antecedentib.

Si iussa testatoris non fecerit. C.tt.35.l.5. tt.43.l.32.§.fin.Nouell.c.1.§.principio igitur.usque ad §.hinc nos cura.§.illud quoque prospexim.is. usque ad §.hæc nos pro.c.48.§.atque esto sanè.ff.lib.50. tt.16.l.202.

Si codicillos intecidit. ff.li.48.tt.10.l.4.

Si testatoris in ijs quæ de modo substantiæ suæ declarauit,aduersetur.Nouell.c.48.

Si testamentum falsum dixit.ff.lib.5.tt.3.l. 47.C.lib.9.tt.22.l.6.uide insuper in De legatis & fideicommissis.

Si ingratus fuerit, & officium hæredis non fecerit,uide in Iura & officia hæredum, lib.3.

Si successionem futuram uiuente adhuc testatrice uendidit.ff.lib.39.tt.5.l.30.§. fin.l.21.

Si pupillo, cui succedit, tutorem non petierit.C.lib.6.tt.57.l.10.

Si legatum ex testamento abstulit. ff.lib.5. tt.3.l.43.

Si postea exhæredetur.uide suprà, De mutata uoluntate,&c.

Si à testatore adrogetur.ff.lib.28.tt.3.l.18.

Si is qui ut filius institutus est,post mortem testatoris suppositus pronunciatur.ff.lib. 49.tt.14.l.46.in prin.

Si posthumus institutus non nascatur. ff.li. 28.tt.3.l.28.§ fin.

Si omissa causa testamenti ab intestato uel contra tabulas bonorum possessionem petierit ff.lib.38.tt.6.l.8.C.tt.26.l.3.

Si uiuo testatore uel ante aditam hæreditatem decesserit hæres institutus.ff.lib.28, tt.2.

tt.2.l.16.28.in prin. lib.29. tt.2.l.30. in prin.lib.34.tt.5.l.9.§.fin.lib.49.tt 15.l. 22.§.fina. uide insuper in de hæredibus hæredis ante aditam hæreditatem defuncti, cap.15.

Circa personam serui proprii uel alieni hæredis instituti, uide suprà cap. 6. De seruis propriis, &c. cum sequentibus.

6 *Circa rem relictam.*

Si res relicta interierit. C.tt.50.§.cum triplici.

Si hæreditas non fuerit adita.ff.lib.28.tt.3. l.1.§.fina.lib.29.tt. 1.l.14. C.tt.50.§.in nouissimo.item.l.si nemo.ff.de regu.iuris. Distinctiones huius loci, uide in De repudianda & amittenda hæreditate, li. prox.

7 *Circa conditionem.*

Si conditio institutionis defecerit uel extiterit, uide]. lib. 14.huius Methodi, c.1.

8 *Circa ipsum testamentum & testamenti tabulas.*

De mutato testamento, uide suprà De mutata uoluntate, c.eod.

Si post solemnia mutatur aliquid, uel obscurius nuncupatum, scriptumve explanatur, uel aliquid etiam additur.ff.libro 28.tt.1.l.21.§.si qnid post. usque ad §. in testamentis. C.tt.23.l.12. Vide suprà c.5.De interl etis, inductis, &c.

Si signa uel lignum fuerint turbata, incisa, uel resignata.ff.lib.28. tt.1. l.22.§.si signa. l.23.tt.3.l.20.lib.37.tt. 11.l.1.§.si lignum, usque ad finem legis.l.7. C.tt. 23. l.30.

Si rescriptum contra testamentum impetratum sit.C.tt.23.l.10.

Si amissæ sunt tabulæ, uel subtractæ.ff.lib. 28.tt.4.l.1.§.sed consulto.libro.29. tt.3. l. 10.§.fin.lib.37.tt.2.l.1.§.fin.tt.11.l.1. §.sufficit, usque ad §.exigit. C.tt. 23.l. 2.l.11.

DE TESTAMENTO MILITARI. Inst. tt. 11.ff.lib.29. tt.1. C. tt.21. Cap. XIII.

¶ I. *An si contra regulas iuris uel nuda uoluntate testamentum suum miles fecit, ex eo detur actio?*

Inst.in prin.ff l.1.l.2.l.15.§. sicut. l.34. §. fin.l.35.C.l.1.§.fin.l.5.l.14.l.15.i prin.

DISTINGVITVR:

¶ I. *Ex specie regulæ contra quam testatus est miles.*

Si surdus & mutus testamentum fecit. Inst. §.quinimò.ff.l.4.

Si filius familiâs, uel is qui incertus est, an sui iuris sit, testatus est, uide suprà cap.3. uers. de filiofamiliâs, cum sequentibus.

Si pupillus miles testatus est, C. l.18.

Si is qui in hostium potestate est.ff.l.10.

Si damnatus ex militari delicto testatus est, ff.l.11.in prin.C.l.13.ff.lib.28.tt.3.l.6. §.irritum.lib.38.tt.12.l.1.

Si eum instituit hæredem, cum quo testamenti factio non est, & qui capere non potest.ff.l.13.§.deportati.C.l.5.

Si plures quàm unum seruum necessarium hæredem instituit.ff.l.15.in prin.

Si de alijs bonis quàm castrensibus testatus est.C.l.13.

Si de bonis filii sui testatus est, nec sibi testamentum fecit.ff.l.15.§.miles. l.4.§.fin.

Si filio exhæredato uel emencipato substituit.ff.l.41.§.exhæredato.

Si extraneo, cui si hæres extiterit, substitui non potest, substituit.ff.l.5.C.l.6.

Si de bonis paternis testatus est.ff.l.11.§.fi. l.12.l.13.in prin.

Si certarum rerũ hæredẽ instituit:& pro parte intestatus, pro parte intestatus decesserit.ff.l.17. in princ. uide in Quid quantumque ueniat.

Si captatoriè instituat. C.l. 11.

Si erret, seruum propriũ, quem liberum esse putabat, sine libertate instituendo. ff.l. 13.§.si seruum.

Si ex tempore uel ad tempus hæredem instituat.ff.l.15.§.miles.l.41.i prin.C.l.8.

Si in codicillis hæredem instituit.ff.l.19. in prin.l.36.in prin.

Si liberos suos præterierit.Inst.tt.13.§.sed si in expeditione.ff.l.7.8.9. l. 31. l.36.§. miles, in l.39.C.l.9.l.10.

Si patrem præterierit.ff.l.29.§.fin.l. 30.

Si mulieri in quã turptis cadit suspicio, & quæ stupro à milite cognita est, aliqd reliquerit. ff.l.41.§.mulier.li. 34.tt.9.l.14.

Si fundum dotalem legauit.ff.l.16.

Si tutorem ei, qui in aliena potestate est, dederit. ff. l. 28. l. 41. §. mulier.
Si eum testamento manumiserit, cuius libertas aliqua lege impeditur. ff. l. 29. §. 1
Si minor annis testó manumiserit. C. l. 4.
Si seruum suum libertum appellauerit in testamento, an ex eo uideatur manumissus. C. l. 7.
Si in clypeo sanguine, uel in puluere gladio moriens scripserit. C. l. 15. §. fin.
Si inter dictandum mortuus sit. ff. l. 40, in prin.
Si alius se in militis testamento scripsit hæredem. ff. l. 15. §. si quis se.
Si posterius eius testamentum non fuerit perfectum, nec solenniter uoluntatem mutet. ff. l. 13. in prin. l. 15. §. sicut. l. 17. §. si eodem. l. 34. §. militia. l. 36. §. ueteranus.
Si duo testamenta fecerit æquè ualitura. ff. l. 19. in prin.
De reliquis, quæ post testamentum factum contra regulas iuris eueniunt, uide in Ex consequentibus, eodem capitulo.

2 *Ex persona testatoris militis.*

De milite qui est in hostium potestate. ff. l. 10.
De damnato ex militari delicto. ff. l. 11. in prin. suprà lib. 28. tt. 3. l. 6. §. irritum.
De eo qui nondum in numeros est relatus. ff. l. 42. 43. lib. 27. tt. 3. l. 1. §. fin.
De notariis & apparitoribus militium. C. l. 16.
De nauarchis, trierchis & uigilibus. ff. lib. 37. tt. 13. l. 1. §. nauarchus.

3 *Ex tempore quo testatur.*

Si post missionem, & extra tempus expeditionis. Inst. in prin. usque ad §. planè, de testamentis. §. sed hactenus. ff. l. 4. C. l. 17.
Si tribunus militium intra certos dies in castris, antequam successor eius uenerit, manens, testatus sit. ff. l. 20. in prin.
Si ante militiam fecit, cùm esset paganus. Inst. §. sed & si quis. ff. l. 9. l. 15. §. testamentum. l. 20. §. fin. l. 25.
Si antequam tribunus legionis factus est, fecit. ff. l. 25.

4 *Ex persona eius cui relinquit testamento.*

Si mulieri, in quam turpis suspicio cadit, & quæ militis stupro cognita est. ff. l. 41. §. mulier. lib. 34. tt. 9. l. 14.

5 *Ex consequentibus.*

Si testamentum mutauit. ff. l. 19. uide paulò superius. uers. si posterius eius testamentum, &c.
Prioribus tabulis tantum abstulisse uidetur, quantum in posteriores contulit, cætera non uidetur mutasse. ff. l. 36. §. miles castrens.
Si se ad testamentum redire testatus est, an ualeat posterius. ff. l. 27.
Si seruo hærede instituto, postea eum legauerit ut manumitteretur. ff. l. 40. §. item Lucius.
Si testatori adgnascatur postumus, uide paulò superius, uers. Si liberos suos præterierit.
Si capite diminutus sit testator, & in adoptionem datus sit post testamentum factum, uel emancipatus. Inst. §. denique etsi. ff. l. 22. l. 23. ff. lib. 28. tt. 3. l. 6. §. fin.
Si ignominiæ causa missus sit. ff. l. 26.
Si apud hostes decesserit. ff. l. 39. l. 44.
Si sibijpsi mortẽ consciuerit ff. l. 34. in prin.
Si pater institutus hæres, omissa causa testamenti aliquid ex peculio castrensi possideat. ff. l. 17. §. si pater.
Si hæres ante aditam hæreditatem decesserit. ff. l. 13. §. fin. l. 14.
Si annum post missionem uixerit testator. Inst. §. & quod in castris. ff. l. 26. l. 38. tota. C. l. 5. ff. lib. 28. tt. 3. l. 7.
Si hæreditas eius adita non fuerit. ff. l. 17. §. si pater. l. 41. l. 32. l. 37.
Si non intra legitimum tempus adeatur. ff. l. 15. § fin.
Si militis hæreditas non adeatur, an pupillaris substitutio ualeat ff. l. 41. §. fin.
Si impubere & alio extraneo hæredibus institutis, sibiq; inuicem substitutis, si hæres non erit, an in utrumque casum substituisse uideatur. C. l. 6.
Si hæres institutus conditioni non paruerit. ff. l. 29. §. edictum.

6 *Ex reliquis contingentibus.*

Si incertum sit, an testari uoluerit. Inst. §. planè, de testa. ff. l. 24.
Si iure communi testari uolens, antequam testaretur, decesserit. ff. l. 3.

¶ *II. Quid*

¶ II. *Quid quantumq; ueniat in actionem ex testamento militis.*

Si filiusfamilias miles testatus sit, an & paterna bona neniant. ff.l.11. §.fin l.12.l.13.in prin. lib.49. tt.17.l.19.§.filiusfamilias.

Si ex certa re uel parte aliquem scripserit hęredem, creditur pro reliqua patrimonii parte intestatus decessisse, nec habet locum inter scriptos hæredes ius adcrescendi.ff.l.6.l.19.in prin.uersf.cum ex parte.l.37.C.l.1.l.2.l.3.

Si alium castrensium bonorum, alium aliorum scripsit hæredem, non habet locum ius adcrescendi.ff.lib.38.tt.2.l.42.§. Papinianus.

Si alius testamento ex asse, alius codicillis pro parte dimidia scriptus sit hæres, quātum cuiq; debeatur.ff.l.36.in prin.

Quid ad substitutum pertineat.ff.l.5.l.41. §.exhæredato.

¶ III. *Euentus testamenti militaris.*

De oneribus hæreditariis sustinendis, & ære alieno soluendo.ff.l.17.§.Iulianus. l.29.in prin.C.l.12.

De libertate serui hęredis instituti uel legatarii.ff.l.40.§.idem respondit. usq; ad fin.legis.C.l.7.

Si cum duobus seruus esset legatus, & alter deliberante altero seruum manumiserit: an si alter legatum omiserit, utilis sit manumissio.ff.l.31.

DE LEGATIS ET FIDEICOMMISSIS *praestandis.*

1 *Causæ ex quibus præstanda.*
ff.l.17.§.si pater.l.13.§.fin.l.14.l.36. in prin. §.miles in. usque ad §.fi.l.40.§.fin. l.41.§.similes.C.l.5.

2 *A quibus præstanda.*
ff.l.17.§.si pater.l.19.§.fin.

3 *Quid & quantum præstandum.*
De lege Falcidia, an habeat locum in militis testamento, uide in Methodo de legatis & fideicom. de lege Falcidia.

¶ IIII. *De codicillis militum.*

ff.l.17.§.fin.l.18.l.19.§.quinimò etsi codicillos.l.20.in prin.l.36. in prin. in tt. 7.l.8.§.si miles.

QVIBVS EX TESTAMENTO competat hæreditas.
Cap. XIIII.

Hactenus prima quæstio, an scilicet ex testamento competat hæreditas, discussa est. Sequumur nunc reliquę, & primò, Quibus competat.

De hæredibus hæredis ante aditam hæreditatem defuncti. Inst lib.3.tt.4.§.fina. ff.lib.28. tt.2. l.7. §.si filius.§.fina l.30. in princip. l.55.l.56. l.80. l.83. l.85. in princip.tt.5 l.3 § eleganter. l.4. lib. 37. tt.1. l.3.§.adquirere.tt.4.l.4.§.fin.l.5.tt. 6.l.1.§.ibidem.tt. 10.l. 12.§.fi.lib. 38. tt. 16.l.3.§.est autem tractatum.l.9.tt. 17.l. 1.in prin.lib.5.tt.3.l.3.§.sed & si Titio. tt.2.l.6.§.fin.C.lib.6.tt.9.l.4.tt.24.l.14. §.sed si quidem.tt.30.l.3.l.6.l.7.l.19.tt. 50.§.in nouissimo.§.cùm autem.in tt.51. Nonell.c.158. Vide insuper in De iure adcrescendi.

De patre, instituto filio & filio ipso.ff.li.28. tt. 5. l.44. lib.5.tt.3.l.2.l.3.in prin.C.tt. 60. l.8.tt.30. l.15.

De domino, seruo instituto.ff. lib. 37. tt. 11. l.2.§.fin l.5.tt.3.l.2.l.3. in prin.

Si seruus communis institutus sit.Inst.tt.14. §.seruus autem plurium.ff.lib.29. tt. 2. l.63.l.66.

Si seruus fructuarius institutus sit.ff. lib. 29. tt. 2.l.45.§. præterea.

Si seruus dotalis institutus sit.ff. lib. 29. tt. 2.l.45.in prin.

Si seruus ante aditam hæreditatem alienatus fuerit nouo domino adquirit. Inst.tt. 14. §. seruus autem. usque ad §. seruus etiam.ff.lib.28.tt.5.l. 38.§. si quis seruum.§.cum nenditor.C.tt.27.l.3.

Si seruus ante aditam hæreditatem manumissus fuerit, an suo arbitrio adire possit,& sibi adquirere? Inst tt.14. §. seruus autem à domino, usq; ad §.seruus etiā. ff.lib.28 tt.5 l. 38.§.si quis seruum. lib. 29.tt.2.l.25.§.seruus.l.64.l. 79. §. item si seruus.l.81.lib.37.tt. 11.l.2.§. fin.

Si statu liber institutus sit,& post conditionem existentem adierit.ff.lib.29.tt. 2.l. 73.§.qui bona.

Si libero hoīe instituto, qui nobis bona fide

seruit, an sibi adquirere possit.ff.lib.29.tt.2.l.45.§.fin.l.73.§. qui bona. lib. 28. tt.5.l.57.in princip.

De seruo pui de sua conditione domino uindicanti in iudicio aduersatur. C.tt. 30.l. 21.tt.22.l.3.

De socio instituti.ff.lib.29. tt. 2. l. 45. §. & cùm quæstus.

De eo qui restituere hæreditatem rogatus est.ff.lib.29. tt.2.l.82.

De posthumo instituto,quis posthumus institutus intelligatur.ff.lib.28.tt.2.l.4.§. fin.l. 5.

Si is qui soluendo non est,plures seruos instituerit: tunc uti quisque primus est scriptus,hæres fit.ff.li.28.tt.5.l.55.l. 58. l.81.§. temporibus.

Si ita:Titius, imò Seius hæres esto. ff. lib. 28.tt.5.l.45.in prin.

Si is quem quis instituere uolebat, rogauerit testatorem ut alium institueret qui sibi restituturus esset hæreditatem.ff.lib. 28.tt.5.l.44.

An filio instituto,etiam libertino filio competat hæreditas.ff.lib.28.tt.5.l. 11.

Si ita:Primus ex parte hæres esto,si primus hæres non erit,secundus hæres esto: tertius ex alia parte dimidia hæres esto: si non erit, quartus hæres esto.ff.lib.37.tt. 11.l.2.§.si quis ita.

Si ita institutio facta sit, Ille aut ille hæres esto.C.tt.38.l.4.

Si ita:Titius & Seius,uterve eorum uiuet, hæres esto, uiuatq; uterque ambo hæredes erunt.ff.lib.28.tt.5.l.24. 25. 26. 27.

Si habens tres filios,ita instituit: Filii mei hæres sunto, Publius filius exhæres esto. ff. lib. 28.tr.5.l.37.§.fin.

Si captiuos uel pauperes instituit, uel in redemptionem captiuorum. C. lib. 1. tt.3. l.37. Nouell.c.131.§.sed etsi quis.

Institutus & substitutus nullo casu ad hæreditatem simul possunt admitti.ff. lib.29. tt 5. l.37.in prin.

Quibus ex substitutione competat hæreditas,item qui exhæredati esse intelligantur,uide suprà, De substitutione & exhæredatione.

De reliquis,uide cap.sequenti,De iure adcrescendi.

QVID QVANTVMQVE HAEreditatis cuiq; ex testamento competat,& de iure adcrescendi. Cap. XV.

Nullis partibus nominatis, ex æquis partibus hæredes sunt.Inst.tt. 14. §. si plures. ff.lib.28.tt.5.l.9.§.hæredes.

Si sine parte aliquis hæres institutus est,uel asse expleto ex reliqua parte.Inst.tt. 14. §.si plures.§.& si plures.ff.lib.26. tt.5. l. 17.18.19.20.75.76.§.filiis hæredibus.l. 85.lib.37.tt.11.12.in prin.

Si duo hæredes instituti sunt,unus, ex parte tertia fundi Corneliani,alter ex besse eiusdem fundi ff.lib.28.tt.5.l.9.§.si duo.

Si uno ex asse instituto,alterum ex parte dimidia instituerit.C.tt.37.l.23.

Si ita:Titius unà cum filiis, & Sempronius, hæredes sunto.C.tt.26.l.11.§.alia applicata.

Si alius Italicarum,alius prouincialium rerum hæres scriptus sit:quæ res ad quem que pertineant.ff.l.28. tt.5.l. 35.l.76.in prin.

Si hæres aliquis institutus sit, qui solidum capere nō potest.ff.lib. 28.tt.5.l.70.l.78.

Si omnibus ex parte certa institutis, aliqua pars ex asse uacet. Inst. tt. 14. §. uideamus si quis.ff.lib.28.tt.5.l.18.

De partium institutione.

Inst. tt. 14. §. hæreditas. usque ad §. hæres & purè.ff.lib. 28. tt. 5.l. 2. l. 12.l.13.l.14.l. 15.l. 17.l. 18.l. 19.l.29. l.36.l.45. §.quidam usque ad fin.leg.l.48.§.fina.l.57. §. 1.l.72.l. 76.§.fin.l.83.tt.6. l.39.§ fin.li. 37.tt.11. l.12.

De reliquis huiusce modi quæstionibus.

Inst.tt.14.§.uideamus.in lib.3.tt.10.§. cùm igitur plures.ff.lib. 28.tt.2. l. 13. in prin. tt. 5.l.9.in prin.§.si duo.l. 10.l.11.l. 12.l. 13.tota.l.14.l.15.l. 16.l.20. §. fin. l. 24. l.25.l.45.§. quidem.usque ad fin.legis.l. 51.l.57.§.si quis ita.§.Titius hæres. usque ad fin.legis.l.76.79.87.tt.7.l.23.24. lib.37.tt. 1.l.3.§.fin.l.4.l.5. l. 6. in prin. tt.11.l. 2.§ pro qua quisque.§. si quis ita. l. 8.in prin. lib 29.tt.2.l. 10.l.30.§.suum hæredem.l. 52.§.fin.l.53.item.l.142.145. ff.de uerb.signif.

Quid

Quid & quantum ex substitutione competat, uide suprà De substitutione. Huius quoq; loci est. si quis ex institutione adiecit, ut etiam ex substitutione adire cogatur, item in deficientem portionem cohæredis. De quo uide in De repudianda hæreditate, lib. 3. cap. 4. membr. Ex antecedentibus.

De iure adcrescendi;

ff. lib. 28. tt. 2. l. 28. §. fin. tt. 5. l. 17. §. unde idem. l. 24. l. 57. §. si ita scriptum. l. 38. §. cũ uenditor. lib. 29. tt. 2. l. 31. l. 35. in prin. l. 53. l. 55. l. 59. l. 66. l. 79. in prin. l. 82. lib. 37. tt. 4. l. 12. in prin. §. 1. tt. 11. l. 2. §. pro qua quisque. §. si duo sint. lib. 38. tt. 16. l. 9. tt. 17. l. 1. §. si nemo. C. tt. 10. l. 1. tt. 50. §. his ita definitis. usque ad §. ubi autẽ legatarij. tt. 56. l. 2. uide insuper Methodũ De legat. & fideicom. lib. 2. cap. 7.

Hactenus, an & quibus ex testamento competat hæreditas, item quid & quantũ cõpetat: quando competat ex testamẽto hæreditas, uide in lib. 10. cap.

DE TESTAMENTI TABVLIS aperiendis, inspiciendis & describendis. ff. li. 29. tt. 3. C. tt. 32. Cap. XVI.

¶ 1 *Ex qua causa & qua ratione danda sit, aperiendi, inspiciendi, describendiq; copia.*

ff. l. 1. §. 1. l. 28. §. inspectio. l. 9.

DISTINGVITVR.

Si quis non agnoscat sigillum suum, an nihilominus sint inspiciendæ? ff. l. 1. §. fin.

Si quis non patiatur inspici, cogendus est. ff. l. 2. §. fi.

Si sui natura sint apertæ. ff. l. 10. in prin.

¶ 2 *Quibus inspiciendi copia danda sit?*

Omnibus desiderantibus. ff. l. 1. in prin.

¶ 3 *Quibus præsentibus, et apud quem aperiendæ?*

De præsentia signatorum ff. l. 4. l. 5. 6. 7.

De præsentia aliorum testium. ff. l. 7. C. l. 2.

De præsentia magistri census, & non alius iudicis. C. tt. 23. l. 23.

¶ 4 *Quarum rerum inspiciendi, describendiq; copia danda sit?*

De testamento, & quod ad testamentum factum est. ff. l. 2. in prin. §. 1.

De pluribus testamentis & exemplaribus. ff. l. 2. §. si plura. l. 10. in prin.

De exemplo & authentico. ff. l. 10. in princ. l. 12.

De pupillaribus tabulis. ff. l. 8. l. 9. l. 11. Inst. tt. 16. §. sinautem quis.

De parte quam aperiri defunctus uetuit, & quæ ad ignominiam alicuius pertinet. C. l. 3.

De codicillis, & alia qualibet scriptura. C. l. 4.

De die & consule. ff. l. 2. §. diem. C. l. 3.

¶ 5 *Quando danda sit.*

An uiuo testatore. ff. l. 2. §. si dubitetur.

Vtrum incontinenti, an post tempus quod desideratur. ff. l. 2. §. utrum.

¶ 6 *Antecedentia.*

De iussu iudicis. C. l. 1. l. 2.

De cogendis signatoribus, ut conueniant, & sigilla recognoscant. ff. l. 4. l. 5.

De quæstione à familia necatorum prius habenda, uide infrà lib. 3. c. 5. memb. 3.

¶ 7 *Euentus.*

De nihil dando pro inspectione. C. tt. 23. l. 23.

¶ 8 *Adfinia remedia.*

Si neget tabulas penes se esse, interdictum de tabulis exhibẽdis competit. ff. l. 2. §. fi.

Hæredi vindicatio tabularum, & ad exhibẽdum actio competit. ff. l. 3.

DE CODICILLIS. INST. LIB. lib. 2. tt. fin. ff. lib. 29. tt. 7. C. lib. 9. tt. 36. Cap. XVII.

¶ I. *Codicillorum ius singulare est.*

ff. l. 2. §. codicillorum.

¶ II. *Species.*

De testamento inutili, an uim codicillorum obtineat ff. l. 1. l. 17. l. 20. lib. 28. tt. 1. l. 29. tt. 3. l. 12. C. l. 8.

De codicillis militum, uide supra De testamento militari, in fine.

¶ III. *Testamenti partes sunt.*

Vide 3. cap. 2.

¶ IIII. *An codicilli sint utiles, & id quod illis relictum est, uel præceptum, præstandum sit.*

Inst. in prin. ff. l. 2. §. codicillorum.

DISTINGVITVR.

1 *Ex psona relinquẽtis, & faciẽtis codicillos.*

De eo qui inteſtatus decedit.Inſt.§.non tantùm.ff.l.3.in prin.l.8.in prin.l.16.C.l.14.
De eo qui ſe adrogandum dedit.ff. l. 8. §. ſi poſt.
De eo qui non poteſt facere teſtamētum. ff. l.8.§.codicilli.l.7.§.idem eſt ſi aliquo.
De eo qui non eſt ſoluendo.ff.l.4.
De eo qui eſt in captiuitate. ff. l. 7. in prin. lib.49.tt.15.l.12.§.codicilli.
De furioſo.ff.l.2.§.furioſus C.l.5.
De muto.ff.l.8.§.nec ſimilis eſt.
De eo q dubitat,an ſit paterfamiliàs.ff. l.9.
De milite.ff.l.8.§.ſimiles.

2 *Ex perſona eius cui relinquitur.*

De eo qui poſt teſtamētum factum ante codicillos natus eſt,uel mortuus. ff. l. 2. in prin.l.6.§.fin.l. 14.§,ut enim nullius.
Si ſeruo qui teſtamenti facti tempore teſtatoris fuit, tempore codicillorū alterius, uel contrà, libertas ſit relicta. ff. l. 2. §. ideoq;.

3 *Ex perſona eius à quo relinquitur.*

Si ab eo relinquit qui hæres eſſet, nec teſtamentum fecerit.ff.l.3.in prin.
Si ab hæredibus inſtitutis ante codicillos defunctis.ff.l.14.

4 *Ex re quæ relinquitur vel præcipitur codicillis,*

De hæreditate codicillis data, uel confirmata,uel adempta.Inſt.§.codicillis.ff.l.2.§. fin.l. 10.l.13.§.tractari.C.l.2.l.7.tt.35.l. 4. in prin.
De conditione inſtitutioni hæredis adiecta, & de ſubſtitutione. Inſt. §. nec conditionem.ff.l.6.in prin. C.l.7.
De exhæredatione.Inſt.§.codicillis.

5 *Ex adiunctis,& modo quo fiunt codicilli.*

Nullam ſolennitatem ordinationis deſiderant.Inſt.§.fin.
Si nec ſcripti nec ſignati ſint teſtatoris manu,an ualeāt?ff.l.7.§.codicillos.uſque ad §.codicillos.
De teſtium præſentia.ff.l.8.§.codicilli.C.l. 8.§.final.
De ſubſtitutioue teſtium.C.l.8.§.fin.

6 *Ex tempore quo fiunt codicilli.*

Si ante teſtamentum factum.Inſt. § ſed cùm ante teſtamentum.ff.l.5.
Si abſēte filio mater codicillos fecit.C. l.4.

7 *Ex numero codicillorum.*

Si plures codicillos fecit.Inſt.§. ſi.ff.l.6. §. codicillos.

8 *Ex conſequentibus.*

Si non ſint confirmati teſtamento.ff.l.3.§.teſtamento.l.5.C.l.6.De confirmandis codicillis,uide infrà.
Si teſtamentum non ſit factū, uide ſuprà Ex perſona relinquentis.
Si alij poſtea codicilli facti ſunt,ut uolūtas mutata.ff.l.5.l.8.§.fin.C.l.3.
Si adgnaſcatur ei qui codicillos fecit,poſthumus ſuus hæres,uel agnatus.ff.l.3.§. ſed etſi poſt.l.8.§.nā etſi poſthumus. l. 11.l. 16.§.fin.l.19.C.l.1.
Si hæreditas ex teſtamento non adeatur.ff.l. 3.§.final.
Teſtamento facto, codicilli ius ſequuntur. ff.l.16.§.fin.

¶ *V. De confirmandis codicillis.*

1 *An confirmatio codicillorum ſit vtilis.*

DISTINGVITVR:

Si per fideicommiſſum confirmentur facto teſtamento uel ſine teſtamēnto.ff. l.8. in prin.
Si ante uel poſt ordinationem illorum confirmantur.ff.l.8.in prin.C.l.6.
Si codicilli alioqui inutiles ſint, & res ĩ alio ſtatu ſit cùm codicilli fiunt,quàm fuit tēpore confirmationis.ff.l.6.§. fin.l.7. l.8. §.ſi poſt factum.
Si cùm antea in teſtamēto ſcripſiſſet, ſi quid obſignatum recepiſſet, id uice codicillorum ualere,epiſtolam non obſignatā emiſerit.ff.lib.31.l.89.in prin.

2 *Qui codicilli confirmati intelligantur.*

Si nouiſſimos confirmauerit:ff.l.8.§.fin.
Si confirmauerit ita:Si quid ad hoc teſtamētum pertinens reliquero.ff.l.18.

¶ *VI. De actione quæ ex codicillis datur.*

Vide infrà lib.13.cap.1. cum ſequētibus.

FINIS LIBRI NONI.

DE HAEREDITATE ET BONORVM POSSESSIONE AB INTESTATO, NEC NON DE HAEREDVM OFFICIIS,

LIBER DECIMVS.

Inst. lib. 3. tt. 1. cum sequent. ff. lib. 38. tt 6. tt. 16. cũ sequent. C. li. 6. tt. 54. cũ sequẽ.

CAVSAE EX QVIBVS HAEreditas & bonorum possessio ab intestato competit. Cap. I.

Si quis intestatus decesserit, competit hæreditas ab intestato.

¶ *I. Declaratur, quis intestatus decessisse dicatur, & enumerantur intestatorum species.*

Si quis omnino nõ fecit testamentum. Inst. tt. 1. in prin. ff. tt. 16. l. 1. in prin. C. tt. 57. l. 4.

Si testatus quis est, sed non iure. Inst. tt. 1. in prin. C. tt. 54. l. 9. §. non solùm.

Si is fecit testamentum, qui testamenti factionem non habet. ff. tt. 16. l. 1. in prin. C. tt. 57. l. 4.

Si incertum sit, an paterfamilias fuerit testator. ff. tt. 7. l. 2. §. si quis.

Si filius præteritus sit testamento. ff. tt. 6. l. 2. C. tt. 54. l. 9. §. non solùm.

Si non sit septem testium signis signatum. ff. tt. 6. l. 3.

Si testamẽtum ruptum uel irritum sit. Inst. tt. 1. in prin. ff. tt. 6. l. 1. §. si hæres. tt. 16. l. 1. in prin.

Si nemo ex testamẽto hæres extiterit. Inst. tt. 1. in prin. ff. tt. 6. l. 1. in prin. §. si hæres. tt. 15. l. 1. §. 1. tt. 16. l. 1. in prin. ff. lib. 28. tt. 2. l. 9. §. sed etsi hæres. C. lib. 3. tt. 31. l. 9. item. l. 64. ff. de uerb. sign. item. l. si nemo subijt. ff. de regu. iuris.

¶ *II. Distinguitur.*

1 *Ex persona intestato decedentis.*

De capite deminutis, uide in cap. sequen. De capite deminutis.

De seruo & manumisso. Inst. tt. 7. in prin. usque ad §. repetitis. ff. lib. 38. tt. 7. l. 2. §. hæc autem. tt. 8. l. 1. §. pertinet. l. 7. C. tt. 54. l. 4.

De eo qui apud hostes est defunctus. ff. tt. 16. l. 1. in prin. lib. 37. tt. 1. l. 3. §. dari. C. tt. 54. l. 8. tt. 57. l. 8. item. l. 3. §. fina. ff. de uerb. signific. C. lib. 2. tt. 53. l. 5. ff. lib. 49. tt. 15. l. 22. in princip. C. lib. 8. tt. 51. l. 1. l. 4.

De eo qui ab hostibus redemptus ante initionem decessit. ff. lib. 49. tt. 15. l. 15.

De filiofamilias, & eo qui est in adoptiua familia. ff. lib. 37. tt. 4. l. 3. §. si pater. lib. 49. tt. 17. l. 9. §. fin. Vide insuper in cap. 9. uers. Si filij familias.

De eo qui testari non potuit, ut impubes, furiosus, &c. ff. tt. 16. l. 1. in prin.

De damnatis in iudicio publico, uide ff. & C. de publicatione bonorum.

De reo perduellionis. Inst. tt. 1. §. interdũ. ff. tt. 16. l. 1. interdum.

De militibus. ff. lib. 38. tt. 12. l. 2.

De milite qui capite puniri meruit. ff. lib. 38. tt. 12. l. 1. C. lib. 6. tt. 21. l. 13.

De spurijs & naturalibus liberis. ff. lib. 38. tt. 8. l. 4. C. lib. 5. tt. 27. l. 9. in princip. uers. quod & in his, usque ad §. final. Nouell. c. 89. §. cum autem filium. uers. consimile priuilegium. usque ad §. quod igitur ad spur. Vide insuper in De senatusc. Tertulliano. item, de Adgnatorum successione.

De fœmina. ff. lib. 38. tt. 7. l. 2. §. hæc autem. tt. 16. l. 13.

De matre defuncta, uide in De senatusc. Orphitiano.

De reliquis, uide in De adgnatorum & cognatorum successione.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si ex Carboniano edicto bonorum possessio sit petita. ff. tt. 6. l. 1. §. 1.

Si pro parte testamentum ualeat, pro parte non. Huius loci est, quod nemo pro parte testatus, pro parte intestatus decedere potest. ff. lib. 5. tt. 2. l. 15. §. fina. l. 19. §. præterea dicendum. l. 24. item l. ius nostrum. ff. de regu. iuris. Excipiuntur milites. Inst. lib. 2. tt. 14. §. neque enim idem. ff. lib. 29. tt. 1. l. 6. l. 19. in prin. lib. 49. tt. 17. l. 19. §. filiusfamilias.

QVIBVS COMPETAT AB INtestato hæreditas, & primò de successione liberorum. Inst. tt. 1. ff. tt. 6. tt. 16. C. tt. 54. Nouell. c. 118. §. at cùm omnis. usq; ad §. consequens autem. Cap. II.

Ratio huius successionis. ff. lib. 38. tt. 6. l. 7. §. fin.

De suis hæredibus. Instit. lib. 2. tt. 19. §. sed sui quidem. lib. 3 tt. 1. §. 1. ff. lib. 28. tt. 2. l. 11.

De filijs. ff. tt. 16. l. 12.

De nepote & nepte, pronepote & pronepte, &c. Inst. §. intestatorum. §. ita demũ. §. cùm filius filiave. tt. 7. §. repetitis. ff. tt. 16. l. 1. §. si filius, usq; ad §. post ... tim. C. tt. 54. l. 3. Nouell. c. 118. §. ... in hoc.

De nepote ex parte capite di... tt. 7. §. repetitis. uersi. nec ... l. 10.

De nepote ex parte emancipato ... Inst. tt. ... §. nec interest.

De nepote ex filio exhæredato defuncto, antequam constet partem intestatum decessisse. Inst. §. cùm autem quæritur. ff. tt. 16. l. 1. §. sciendum autem est. suprà tt. 6. l. 7. in prin.

De nepote quem filius emancipatus adoptauit. Inst. §. cùm autem quæritur.

De nepotibus & pronepotibus per fœmininum sexum descendentibus. Inst. §. item uetustas. usque ad finem tituli. in tt. 7. §. nec interest. Nouel. c. 118. §. si quis igitur. §. si quidem. C. lib. 6. tt. 55. l. 3.

De nepote qui se negat heredem patris. C. tt. 14. l. 3.

De coniungendis cum emancipato liberis. uide in cap. 4.

De nepote uulgò quæsito. ff. lib. 38. tt. 8. l. 8.

De nepote, uiuo auo concepto, post mortem eius nato. ff. l. 7.

De nepote post mortem aui concepto & nato. Insti. §. cùm autem quæritur. ff. tt. 16. l. 6. l. 8. in prin.

De posthumis liberis. Inst. §. posthumi. ff. tt. 16. l. 3. §. utiq; & ex. C. l. 4.

De naturalibus & illegitimis liberis. Inst. §. quibus connumerari. C. lib. 5. tt. 27. l. 9. in prin. l. 12. §. fin. Nouell. c. 89. §. cum autem filium §. reliquum est. §. unde is à nobis. §. enimuero si quis. usque ad §. certè in quibus. c. 18. §. consideremus. usque ad §. illud quoque.

De filijs ante nuptialia instrumenta natis. Inst. §. nec non eos.

De filijs ex ea quam sola affectione maritali duxit, nullis instrumentis interuenientib. Nouell. c. 117. § sed & hoc. §. quia uerò.

De nato post decem menses mortis, item centesimo octuagesimo secundo die nato. ff. tt. 16. l. 3. §. fin.

De seruis liberis & libertis. Instit. tt. 7. in prin. usq; ad §. repetitis. Vide insuper suprà cap. 1. uers. De seruo & manumisso.

De nato ex muliere quinquagenaria maiore. C. tt. 57. l. 12.

De concepto ex libera & seruo. C. tt. 54. l. 6.

De concepto & nato ex ea quæ in fideicommissaria libertate moram passa est. ff. tt. 16. l. 1. §. quæri.

De nato ex ea muliere quæ ante centesimum octogesimum secundum diem à natiuitate manumissa est. ff. l. 3. §. fin.

De capite deminutis. Inst. tt. 4. §. sciendum. ff. tt. 16. l. 1. §. si filius. l. 11. tt. 17. l. 1. §. capitis deminutio. §. proinde. suprà tt. 6. l. 4.

De eo cuius bona fisco uindicantur. C. lib. 10. tt. 1. l. 4.

De emancipatis liberis, & qui non fuerunt in potestate defuncti. Inst. §. emancipati. tt. 7. §. nec interest. ff. tt. 6. l. 5. tota. l. 6. l. 9. tt. 15. l. 1. §. fin. lib. 37. tt. 1. l. 6. §. bonorum. C. tt. 54. l. 10. tt. 14. l. 1. tt. 57. l. 11. l. 15. §. cùm igitur. Nouell. cap. 118. §. si quis igitur. §. si quidem.

De emancipatis in adoptionem datis. Inst. §. at hi qui emancipati. usque ad §. item uetustas. tt. 5. §. liberi quoque.

De adoptiuis emancipatis. Inst. §. at hi qui emancipat. usque ad §. item uetustas. ff. tt. 6. l. 1. §. liberos. l. 4.

De adoptiuis liberis. Inst. §. intestatorum. §. at hi qui. §. & conuenienter. §. sed ea omnia. §. minus ergo. ff. tt. 16. l. 1. §. suos. suprà

ſuprà tt.6.l.1.§.liberos.C.l.5.

De liberis fœminini ſexus. Nouell.c.21.c.118.§.ſi quis igitur.§.ſiquidem.§.nullam uerò.

De liberis qui non admittuntur ad contra tabulas bonorum poſſeſſionem. ff.tt.6.l.1.§.liberos autem.

De eo qui in teſtamento exhæres ſcriptus eſt.ff.tt.6.l.1.§.fin.l.5.in prin.tt.16.l.1.§.poſt ſuos. ff.li.37.tt.4.l.20.in prin. C. tt.54.l.9.§.hæc eadem.ff. lib.28. tt.2. l. fin.lib.44.tt.4.l.13. Nouell.c.1.§.exhæredatos uerò.

De ea quæ ita dotem accepit, ne quid amplius ex hæreditate patris ſperaret.ff.tt.16.l.16.C.tt.20.l.3.

De filio qui eſt apud hoſtes.Inſt.§.interdū. ff.tt.16.l.1.§.ſi filius ſuus.

DE SVCCESSIONE FILIORUM in bona matris defunctæ, ſeu de ſenatuſconſulto Orphitiano. Inſt. lib.3.tt.4.ff.lib.38.tt.17.C. tt.56. Cap. III.

An liberi inteſtatæ matri defunctæ ſuccedant? Inſt. in prin.ff.lib. 38. tt.7. l.2.§. fin.C.l.1.l.4.

DISTINGVITVR:

1 *Ex perſona liberorum.*

De liberis alieno iuri ſubiectis. Inſtitu.in prin.ff.l.9.

De filiis diuerſi matrimonij.ff.l.4. Nouell. cap.22.§.ſed neque illud.C.lib.5.tt.9.l.4.§.fin.

De nepotibus & neptibus. Inſt.§.ſed cùm ex hoc.

De ſpuriis & uulgò quæſitis.Inſ.§.nouiſſimè. ff.l.1.§. ſed ut uulgò.s̃.tt 8.l 2 C.l.5.

De filio in ſeruitute quæſito, concepto uel nato.ff.l. 1.§.interdum.s̃.tt.8.l.2. C.l.6.

De concepto apud hoſtes.ff.l.1.§.interdū.

De eo qui execto uentre editus. ff.l.1.§.filiò qui mortis.s̃.tt.8.l.1.§.ſi qua.

De eo qui poſt mortem matris ante aditam hæreditatem in ſeruitutem deducitur, uel ſeruus pœnæ fit. ff. l. 1. §. filio qui mortis.

De eo qui operas ſuas, ut cum beſtiis pugnaret, locauit, quive rei capitalis damnatus eſt.ff.l.1.§.qui operas.

De eo qui eſt in poteſtate eius qui operas ſuas, ut cum beſtiis pugnaret, locauit, quiue rei capitalis damnatus eſt. ff.l.1. §.qui operas.

2 *Ex perſona defunctæ matris.*

Si libertina ſit.ff.l.1.in prin.

De ea de cuius ſtatu dubitatur, utrum materfamilias ſit, an filiafamilias. ff.l. 1.§.ſi ea ſit.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si ante aditam hæreditatem deceſſerit filius.ff.l.1.§.1.C.l.2.

Si fari non poſſit filius.C.tt.55.l.1.

Si filius adire hæreditatem matris nolit. ff. l.1.§.ſi nemo.uſque ad §.fin.

An ſi dixit ſe nolle adire, poſtea mutata uoluntate poſſit.ff.l.6.§.filius.

An ſi uno filio hærede ſcripto ſub conditione, quæ poſt quā bonorum poſſeſſionem agnouit, defecit, cæteri fratres ſint admittendi.ff.l.1.§.ſed ſi mater. Pro hoc loco intelligendo, uide s̃.lib.37. tt. 11.l.5.in prin.

DE CONIVNGENDIS CVM emancipato liberis. ff. lib.37. tt.9. Cap. IIII.

¶ I. *Ratio huius edicti.*

l.1.§.hoc edictum.

¶ II. *Cauſa, ex quibus coniunguntur cum emancipato liberi.*

Si emancipato patri competit bonorum poſſeſſio, coniunguntur cum eo filij. l. 1. in prin.item in li.38.tt.6.l.5.in prin.

DISTINGVITVR:

1 *Ex genere bonorum poſſeſſionis competentis, & cauſa.*

Si contra tabulas bonorum poſſeſſio patri emancipato competit.l.1.§.iungitur autem.

Si ab inteſtato.ff.lib.37.tt.6.l.9.

2 *Ex perſona patris cui competit.*

Si pater in poteſtate ſit alterius.l.1.§.ſi pater in poteſtate.

De filio naturali in locum filii uel nepotis, item de nepote in locum nepotis uel filii adoptato, an huic nepos defuncti iungatur.ff.lib.37.tt.4.l.1.§.qui habeat. l.3.

l.3.§.1.lib.38.tt.6.l.1.§.si quis filium.
De in adoptionem dato.l.1.§.& in adoptionem.§.iungitur.
De exhæredato in testamento iniusto uel rupto.l.1.§.si pater emancipatus,usq; ad §.si pater in potestate.l.3.tota. in lib.38. tt.6.l.1.§.fin.
De deportato.ff. lib.37. tt.4.l.1.§.quidam. §.fin.
Si non adeat hæreditatem.ff.lib.38.tt.6.l.5. §.fin.

¶ *III. Qui patri coniungendi?*

Hi soli qui in potestate aui defuncti permanserunt non emancipati.l.1.in prin.§. & in adoptionem.ī.tt.4.l. 3. §. si filium. §.siquis post.l.6.§.1.§.filio lib.38. tt.6. l.5.in prinč.§.sed etsi filium.
De ijs ad quos hæreditas nomine emancipati patris non pertinet.l.1.in prin. lib. 38.tt.6.l. 5.in prin.
De ijs qui post emancipationem patris nati sunt.l. 1.§.si pater.in.l.3.l.7.ī. tt. 4.l. 3.§.si quis post in li.38.tt.6.l.5.§.sed et si.uers.sed etsi post.
De exhæredatis.l.1.in prin.in lib. 38. tt. 6. l.5.in prin.
De eo quem auus in locum nepotis adoptauit.l.6.
De nepote defuncti,in locum,filij adoptato.l.1.§.si pater ex.ī.tt.4.l.3. in prin. §. si filium habens.usq; ad §. si emancipatus.l.13.§.fin.
De eo qui postliminio redijt.l.1.§.si postliminio.
De pronepotibus cū nepotibus iungendis. l.1.§. liberos autem.

¶ *IIII. Quantum cuiq; competat?*

Emancipatus dimidiam partem eius, quam si ī potestate permāsisset,habiturus esset, habebit: reliquam liberi cum eo coniuncti.l.1.in prin. §. illud non interest, usque ad §.si quis ex nepotibus. l. 7. lib. 38.tt.6.l.5.in prin.lib.37.tt.6. l.9.
Si filio ex besse,emancipato ex triēte hærede instituto,nepos præteritus rumpat testamentum, quantū à quoquo auferet. l. 1.§.filio in.
Si unus forte liberorum, uel omnes suam portionem omiserint,cui adcrescat. l.1. §.si quis ex nepotibus.
Si emancipatus suam partem omittat, cui adcrescat.ff.li.38.tt.6.l.5.§.fin.
De collatione bonorum ab emancipato liberis facienda,uide in De collatione bonorum.

DE SVCCESSIONE PARENtum,& de Senatusconsulto Tertulliano. Cap.V.

An & quatenus parētes liberis succedant. Inst.tt.2.§.fin.C.tt.56.l.1.l.4. Nouell.c. 115.§.atque hęc quidem. usq; ad §. memoria.c. 118.§. si quis igitur. §. consequens autem.usque ad §.restat.
Rō huius successionis.ff.li.38.tt.6. l.7.§.fi.
De patre.Inst.tt.3.§.pater uerò.ff.tt. 16.l. 15.C.tt.57.l.13.tt. 58. l. 11. Nouell. c. 118.§.si quis igitur.c.2.§.fin autem non uoluerit.§. colligentes. Vide insuper in Qui præferantur matri.uers. de patre defuncti.cap.eod.
De auo. Inst.tt.2.§. final.tt.2.§.pater uerò. C.tt.57. l.9.
De auia.Inst.tt.3.§. & primus.
De matre, sequitur.

¶ *De Senatusconsulto Tertulliano.*

Inst.tt.3.ff.tt.17.C.tt.55.

¶ *I. An mater filijs intestato defunctis succedat?*

Inst.in prin.ff.l.2.§.fin.

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona matris.*

Si in potestate parentis sit.Inst.in prin. ff.l. 6.in prin.
Si libertina sit.Inst.§. sed nos constituit. ff. l.2.in prin.
Si non sit trium uel quatuor liberorum mater.Inst.in pri.§.sed nos constitut.C. lib. 8.tt.59.l.2.
Si capite sit diminuta.Inst.tt.4.§. sciēdum.
Si famosa sit mulier.ff.l.2.§.si mulier. C.l. 4.in prin.
Si nuptias iterauerit.C.l.4.l.5.l.7.§.fin.Nouell.c.2.§.cùm igitur.usq; ad.§. aliud.c. 22.§.ex hoc alius.usq; ad.§.postremò. & C.lib.5.tt.9.l.3.§.illud etiam.
Si liberis tutores non petierit,uel nō rectè. Inst.§.sed quemadmodum.ff. l. 3.§.si mater non usque ad.§.fin. C.l. 3.l.6. C. lib. 2.tt.

2.tt.34.l.2.ff. li.26.tt.6.l.2.in prin.usq; ad §.siquidem aliquis.l.5.tota.C. lib. 5. tt.31.l.6.l.8.l.9.l.11.tt.34.l.6.

Si impuberi defuncto non persoluerit debitum ex ratione gestæ tutelæ.C.l.6.

Si hæreditatem filii non adierit.ff.l.2.§.si mater.§.fin.

Si uxore defuncti prægnante mater decesserit.ff.tt.16.l.8.§.fin.

2 *Ex persona filii uel filiæ defunctæ.*

Si uulgò quæsitus sit. Inst §.fi.ff.l.2.in prin. ff.tt.8.l.2.l.4. Vide insuper suprà cap. 1. uers. De spuriis

Si libertinus sit effectus.ff.l.2.in prin.

Si in aliena potestate sit.ff.l.10. in prin. C. l.7.§.fin.

Si infans decesserit.C.l.1.

Si in seruitute matris conceptus uel editus est, uel in seruitute quidem conceptus, in libertate autem editus, uel contrà.ff.l. 2.§. sed si in seruitute.usque ad.§. si mulier.ff.tt.8.l.2.C.tt.56.l.6.

Si impuberi filio pater testamentum fecit, quod impubes dando se adrogandum facit irritum.ff.l.2.§. impuberem.

¶ *II. Qui matri præferantur, item cũ quibus succedat, & in quotam partem?*

De omnibus legitimis hæredibus. Inst. §. sed cùm antea.

De liberis defuncti.Inst. §. præferuntur.ff. l.2.§.liberi,usque ad.§.obiicitur.l.5. in prin.l.8.C.tt.54.l.11.Nouell.c.118 §.si quis igitur.

De patre defuncti.Inst.§.pater uerò. §. sed cùm antea.ff.l.2.§.obiicitur.usq; ad. §.si mater.l.3.l.5. §. si ex filio. ff. tt. 16.l.10. C.l.2.l.7.§.sin autem defuncta.

De auo & proauo.Inst.§.pater uerò. ff.l.2. §. sed neque auus.l.5.§.si ex filio.

De fratre & sorore defuncti. Inst. §. frater autem.§.sed cùm antea.ff.l.2.§. si sit consanguinea.l.7.C.l.4.§. quem quidem se missem.l.7.Nouell.c.22.§. item quia.c. 118.§.si cùm ascendent.

De filiis fratrũ.Nouell. c. 22. §. ꝙ si filius.

De patruo defuncti, & eius liberis. C.l.7. §.patruo scilicet.

¶ *III. Quid & quantũ matri competat?*

De eo quod mater medio tempore, quo in pendenti est, an alius ei obstare possit, apprehendit.ff.l. 10.§.fin.

Si mater nuptias iterauerit, quantũ ei competat.C.l.4.l.5.

Si cum aliis succedit, uide paulò superius membr. 11.

DE SVCCESSIONE COGNATORUM & adgnatorum. Inst.tt.2.ff. tt.16.C.tt.57. Cap. VI.

An & quo ordine cognati & adgnati succedant defuncto? Inst.iu prin.ff.l.2.in prin. usque ad.§.hæc hæreditas.ff.tt.7.l. 2. in prin.C.tt.54.l.12.tt.57.l.5.l.14.§.huius modi itaq;.Nouell.c. 118. §. cæterum si neque.

DISTINGVITVR:

Ex uariis adgnatorum & cognatorum qualitatibus.

De proximo adgnato, & remotiori. Inst. in prin.§.si plures sint.usque ad §.ad legitimam.tt.7.§.repetitis.§ amotis.ff.l. 2. §. hæc hæreditas. §. legitima.l.8.in prin.l. 12.suprà.tt.8.l. 1.§.proximus. usque ad. §.si qua.§.gradatim.lib.34.tt.5.l. 10. in principio.C.l. 3. Nouell. cap. 118. §. ꝙ si defuncto.

Is proximus est, nõ qui mortis tempore proximior gradu est, sed cùm certum esse cœperit aliquem intestatum decessisse. Inst. §.non tamen omnibus. §. proximus autem.ff.l.2.§.interdum.usq; ad fin. legis. l.5.l.8.§.fin.tt. 17.l. 1.§.utrum autem ff. tt.7.l.1.l.4.tt.8.l.1. §. proximus. C. lib. 5.tt.70.l.7.§.tali.

De eo qui proximior gradu est, cùm mater filii, & filius matris hæreditatem nõ adit. ff.tt.17.l. 1.§.utrum autẽ.l.2. §.si mater.

De adgnatis fœminini sexus. Inst. §.cæterum inter masculos, usque ad ff. hoc etiã addendum.ff.l.tt. 7.l.2.§.hæc.C.l. 14. in prin.usque ad §.in his igitur. Nouell.c. 21.c.118.§.nullam uerò.

De ijs qui per fœminini sexus personas ex transuerso cognatione iunguntur, qui generali uocabulo cognati uocantur. Inst. tt. 5. §. eos etiam. tt. 7. §. amotis. ff.tt. 8.l. 1. in princip.l.2.in prin.C.tt.57.l.5. Nouell.c. 118.in prin. §.cæterùm. usque ad §.enimuerò.

De

De capite diminutis. Inst. tt. 5. in prin. ff. tt 7. l. 1 §. fin. tt. 8. l. 3. l. 5.

De his quorum parens capite est diminutus. Inst. tt. 5. in prin. ff. l. 4.

De eo qui tẽpore mortis fuit apud hostes. ff. tt. 8. l. 1. §. fin.

De seruili cognatione, uide s. cap. 1. huius libri. uers. De seruo & manumisso.

De posthumo, & postea nato. ff. l. 3. §. utiq; & ex usque ad fin. legis. l. 8. in prin. tt. 8. l. 1. §. si quis proxim.

De naturalibus & uulgò quæsitis. Inst. tt. 5. §. uulgò. C. lib. 5 tt. 27. l. 9 in prin. Nouell. c. 89. §. eum autem filium.

De adoptiuis. Inst. §. per adoptionem. ff. l. 2. §. parui autem tt. 8. l. 1. §. cognationem.

De ingratis, & qui defunctum accusarunt. ff. tt. 8.

DE SINGVLIS COGNATORVM *& adgnatorum speciebus.*

1 *De consanguineis, hoc est, fratribus & sororibus.*

An consanguinei fratres sororesque defuncto succedant, & qui illis præferantur: item definitio cõsanguineorum. Inst. §. sunt autem adgnati. ff. l. 1. §. post suos. C. l. 6. tt. 58. l. 5. l. 11. Nouell. c. 118. §. si igitur cum. §. si cùm ascendent. §. si defunctus. Vide insuper. s. cap. 5. membr. 11. uers. De fratre, &c.

DISTINGVITVR:

De sororibus separatim. Inst. §. cæterùm inter. tt. 2. §. frater autem. §. sed cùm. ff. tt. 8. l. 10. C. tt. 54. l. 4. tt. 57. l. 1. 3. 9. Nouell. c. 21. c. 118. §. si de functus.

De uterinis, & iis quo nõ eandem matrem, uel non eundem patrem habuerunt. Inst. §. sunt autem adgnati. ff. tt. 8. l. 10. C. tt. 57. l. 1. l. 1. 15. §. sed nec fratrem. tt. 58. l. 5. 11. Nouell. c. 128. §. his uerò non. §. unde consequens. c. 84.

De adoptiuis. Inst. §. adoptionem. ff. l. 1. §. fin.

De emancipatis. Inst. tt. 5. in prin. tt. 7. §. fin. C. tt. 57. l. 11. l. 13. l. 15. §. cùm igitur prę tor. tt. 58. l. 1. Nouell. c. 128. §. nullam.

De uulgo q̃sitis. Inst. tt. 5. §. uulgò. ff. tt. 8 l. 2.

De iis qui post mortem, uel captiuitatem, uel deportationem patris sui nascuntur. Inst. §. sunt autem adgnati. ff. l. 1. §. post suos. §. fin. tt. 7. l. 6.

De iis quorum pater capite diminutus fuit, uel deportatus ff. l. 1. §. post suos. l. 4.

De iis qui in seruitute matris concepti, in libertate editi sunt. ff. tt. 8 l. 2.

De sorore nata postquam mater hæreditatem repudiauit. ff tt. 8. l. 10.

De iis qui patris sui hæredes nõ extiterunt, nec in potestate eius fuerunt. ff. l. 1. §. post suos. tt. 7. l. 6.

De capite diminutis fratribus. Insti. tt. 7. §. fin. ff. tt. 8. l. 3.

De dotatis. C. l. 1.

De ingratis. Nouell. c. 22. §. at. uerò ingratitudinem.

2 *De fratrum & sororum liberis.*

Inst. §. sunt autẽ adgnati. §. si plures sint. tt. 5. in prin. ff. l. 2. §. adgnati. C. l. 14. l. 15. §. cùm igitur. §. eum autem tertiò. Nouel. c. 118. §. si cùm ascendent. §. si defunctus. §. quòd si defuncto. usque ad. §. cęterùm. c. 127. in prin. usque ad. §. illud quoque.

De sororis filiis & filiabus. Instit. §. hoc etiã addendum. C. l. 14. §. in his igitur.

3 *De patruo.*

Inst. §. sunt autem adgnati. §. hoc etiam addendum. §. si plura. ff. l. 2. §. adgnati. C. l. 7. l. 14. §. in his igitur.

4 *De auunculo.*

Inst. §. hoc etiam addendum. C. l. 14. §. in his igitur. tt. 58. l. 6.

5 *De matertera.*

C. l. 7.

6 *De fratribus patruelibus & consobrinis.*

Inst. §. sunt autem adgnati. C. tt. 15. l. 1. tt. 58. l. 6.

7 *De patrui nepote & propiore sobrino.*

C. l. 4. tt. 15. l. 2.

8 *De cognatis ultra sextum gradum.*

Inst. tt. 5. §. fin. ff. tt. 8. l. 1. §. hæc autem. l. 9. in prin.

DE COGNATIS ET ADFINIbus. Inst. lib. 3. tt. 6. ff. lib. 38. tt. 10. Cap. VII.

Pro declaratione præcedentium inseritur hoc caput: rationem autem & usum horum titulorum, uide. Inst. in prin. ff. l. 10. in prin.

¶ I. DE COGNATIS.

1 *Definitio nominis.*
ff.l.4.§.cognati.l.10.§.nomen. tt. 8.l. 1. §.cognati autem.

2 *Diuisiones cognatorum.*
A causa efficiente in cognationem naturalem & ciuilem,& communem tam naturalem quàm ciuilē. ff l.4.§. cognationis.
Ab ordine. Sic alii sunt superioris gradus, alii inferioris,alii ex transuerso. Inst. §. quare in primis.ff.l. 1.in prin.l.9.l. 10.§. sunt & ex lateribus.

3 *Species cognatorum & nomina.*
Species cognatorum cum suis definitionibus enumerantur secundum septem gradus. Inst.§.primo gradu. usque ad §. hactenus.ff.l. 1.§.primo.usque ad fin. legis. l.2.l.3.l.10.§.transeamus.usque ad fi. legis: pro quibus declarandis uide Arborem Cognationis adiectam.

SEQVITVR ARBOR consanguinitatis.

ARBOR
COGNATION.
Tritaui, & trit pr & mr. 7
Ataui frat. & soror.
Tritau' Trita. uia. 6
Atauiæ, frater & soror.
Patruus ma. amita max.
Atauus atauia. 5
Auũ maxi. Mrte ra max.
Patrui max. filius filia
Patruus maior. amita M.
Abauus abauia. 4
Auũcul' ma. Mrt. maior.
Auũ max. & mr. ma. fi. fi.
Eius filius filia
Patruus mag. Amita M
Proau' proauia 3
Auũcul' ma. Mr. magna.
Filius Filia.
Nepos neptis
pp. sob. propior sobrina
Patruus Amita.
Auus auia. 2
Auũculus, Matertera
ppi. Sobrin'. propior sob
Nepos Neptis.
Nepos. Neptis
Frs pfu. sor. pfu. ei fi.
Ff, & soror ex patre.
PATEr Mr. 1 Descēdẽt
Soror & Fres mre tantum
Cõsobrini, Cõsobrinæ.
Nepos Neptis
Pfui m. pnepos pnept.
Nepos Neptis patrui.
Fratris, filius, filia.
Filius Filia. 1
Sororis filius fi. lia.
Auũc. & mrte. nepos, n p.
auũc. m. mrt. ma. pn. pn.
Prone. pnepe.
Fratris, nepos, neptis.
Nepos Neptis. 2
Sororis Nepos Neptis.
Pronepos. pronepti
Patrui abnepos abnept.
Ffis, pnepos, pneptis
pnepos, pneptis, 3
Sor. pnepos, pn
Auũc. & mrte. abn. abnept.
abnepos abneptis 4
Sororis abnepos abnept.
Atnepos, Atneptis. 5
Trinepo Trineptis 6
Trinep. & trineptis fil. fi.

Definitio parentum & liberorum. ff. l. 10. §. parentes.

De sobrinis. ff. l. 10. §. in septimo gradu. §. his personis.

¶ DE ADGNATIS.

Diffinitio adgnatorum & differentia à cognatis. Instit. lib. 1. tt. 15. §. sunt autem. usque ad §. quod aũt. lib. 3. tt. 2. in prin. tt. 6. §. adgnationis. ff. l. 4. §. cognationis. l. 10. §. nomẽ. §. inter cognatos. §. cognationis. tt. 7. l. 5. in prin. tt. 16. l. 2. §. adgnati.

Differentia adgnatorum & cognatorum tollitur. Nouell. c. 118. § nullam uerò. usq; ad §. enimuero.

4 *Proprium, seu de concursu cognatorum.*

Inst. tt. 7. §. repetitis. usque ad fin. tituli ff. l. 1. §. itaq; in prin.

5 *Species cognatorum inutiles, & modi quibus ius cognationis et adfinitatis amittitur.*

De capite deminutis. Inst. lib. 1. tt. 15. §. fi. tt. 16. §. quod autem. ff. l. 4. §. fi.

De eo cui aqua & igni interdictum est. ff. l. 4. §. fi.

De adoptiuis, emancipatis & in adoptionem datis. ff. l. 4. §. in adoptionem. l. 5.

De seruis. Inst. tt. 7. in prin. ff. l. 10. §. non parcimus.

De libertinis. ff. l. 4. §. libertini.

De cognatis & adfinibus ex interdictis nuptiis. ff. l. 4. §. sciendum.

De uulgo quæsitis. Inst. tt. 5. §. uulgo.

6 *De gradibus cognationis.*

Ratio nominis. ff. l. 1. §. gradus autem.

Quot sint. ff. l. 4. in prin.

De cognoscendo quoto gradu quęque persona ab alia differ. ff. l. 10. §. at quoties.

¶ *II. De adfinibus.*

1 *Definitio tam nominis quàm rei.*

ff. l. 4. §. adfines.

2 *Causa.*

Nuptiæ. ff. l. 4. §. adfines. §. sciendum.

3 *Propria.*

Gradus nullos habent. ff. l. 4. § gradus.

De matrimonio inter illos contrahendo. ff. l. 4. § hos itaque.

De testimonio contra affines dicendo. ff. l. 10 in prin.

4 *Species*

Enumerantur octo adfinium species. ff. l. 4. §. adfines.

De socero & socru, genero & nuru, item pro socru & pro nuru. Inst. li. 1. tt. 10. §. si uxor. ff. l. 4. §. gradus. §. pt. l. 6. l. 8. li. 38. tt. 9. l. 4

De uitrico & nouerca. item priuigno & priuigna. Insti. lib. 1. tt. 10. §. si uxor. ff. l. 4. § uxor liberis. §. priuignus. l. 7.

De uiri fratre & sorore. ff. l. 4. §. uiri frater.

De uxoribus duorũ fratrũ. ff. l. 4. §. duorũ.

1 *Species adfinium inutiles & modos quibus affinitas amittitur.*

Vide paulo superius, Species cognatorum inutiles.

DE RELIQVORVM SVCCESsione. Cap. VIII.

¶ I. *De successione mariti & uxoris.*

Inst. tt. 11. C. 18.

An uxor succedat marito, & cõtrà maritus uxori?

DISTINGVITVR:

Si supsint liberi, parẽtes uel cognati. Inst. §. septimo. §. aliã uero. C. l. 1. li. 8. tt. 2. l. 3.

Distinguitur, nisi superstes coniunx sit inops, & defunctus locuples: tũc. n. succedit cũ filiis, de quo uide paulo inferius.

Si iniustum sit matrimonium. ff. l. 1. in prin.

Si mortis tempore non sit uxor: & si diuortium quidem factum sit, sed inutile. ff. l. 1. §. ut autem.

Si ancilla sit cum, qua defunctus contubernium habuit. C. tt. 58. l. 9.

Si concubina sit. Nouel. c. 18. §. consideremus. c 89. §. enimuerò si quis.

1 *Si superstes coniunx sit inops, succedit cum liberis.*

Nouel. c. 53. §. quoniam uerò. §. hæc itaque. c. 117. § hæc autem dicimus.

DISTINGVITVR.

Si sine dotalib. instrumentis solo affectu maritali à marito ducta sit & postea ab eo reiecta. Nouel. c. 74. §. quoniam uerò. c. 117. § quia uerò.

Si defunctus sit inops. Nouel. c. 53. §. hæc itaque.

Idem iuris est in marito. Nouel. c. 53. §. similiter quidem nisi s. c. 117. §. maritũ aũt.

2 *In quotam partem succedat cum filiis?*

Si succedit cũ filiis, quarta pars ei debetur. Nouel. c. 53. §. quoniam uerò. Si tamen

S centum

centum librarum auri quantitatem non excedat. Nouel. c. 117. §. quia uerò.

Si plures sint filij quàm tres, tantum uxori competit, quantum uni filiorum. Nouel. c. 117. §. uxor autem.

Si filios ex eo matrimonio habet uxor, solus usufructus dictæ partis ei debetur. Nouel. c. 117. §. uxor autem.

Cōputat. autē in hanc partē id quod uxori à defuncto legatū est. Nouel. c. 53. §. si tñ legatum. c. 117. §. preterea si legatum.

3 *Euentus.*

Si quas res uxor habet proprias, earum exactionem simul & retentionem omnibus modis habet imminutam, istiusmodi rebus neutiquam uiri creditoribus subiacentibus, &c. Nouel. c. 53. §. si uerò quasdam. c. 117. §. si quas uerò.

¶ *II. De successione adfinium.*

C. tt. 58. l. 3. l. 7.

¶ *III. De patrono, liberis eius, & parentibus.*

Vide s̄. li. 5. huius Methodi, de iure patr.

¶ *IIII. De nutritoribus.*

C. tt. 58. l. 10.

¶ *V. De hospitibus.*

Const. Friderici. §. omnes peregrini.

¶ *VI. De collegijs & corporibus.*

C. tt. 24. l. 8. tt. 61.

¶ *VII. De fisco.*

Inst. tt. 1. §. interdū. ff. tt. 16. l. 1. §. interdum. l. 2. §. fin.

¶ *VIII. De extraordinaria bonorum possessione.*

Inst. tt. 10. §. septima eas. ff. tt. 14. tt. 7. l. 2. § hæc autem. l. 3. ff. li. 5. tt. 3. l. 3. §. fin.

¶ *IX. De hæredibus hæredum.*

Vide suprà lib. 1. cap. 15.

¶ *X. Si inter duorum defunctorum successores sit contentio, utrius cognatis successio competat.*

Vt puta si duo simul sint defuncti, uel dubitetᷣ uter prior sit defunctus. ff. lib. 34. tt 5. l. 11. §. cùm in bello. §. fi. l. 20. l. 24. l. 25.

QVID QVANTVMQVE HAEreditatis ab intestato nomine competat? Cap. IX.

1 *De hæreditatem diuidenda.*

Inter filios, nepotes & pronepotes. Inst. tt. 1. §. cum filius, filiave. §. item uetustas, usque ad fi tituli. C. tt. 15. l. 3. tt. 20. l. 19. §. fin. tt. 54. l. 2. l. 8. l. 9. lib. 3. tt. 36. l. 11. l. 21. §. fin. Nouel. c. 118. §. si quis igitur.

Inter adgnatos & cognatos inuicem & cum alijs diuidenda. Inst. tt. 2. §. hoc etiam addēdum. uer. his etenim personis. §. tt. 16. l. 2. §. hæc hæredi. l. 3. §. est autem tractatum. C. tt. 57. l. 14. §. fin. l. 15. §. cum autē tertio. Nouel. c. 118. §. si cum ascendent. §. quòd si defuncto. §. at si adulti.

Inter ascendentes inuicem & cum alijs diuidenda. C. tt. 55. l. 7. §. sint autem. tt. 57. l. 13. Nouel. c. 118. §. si eūdem, cū §. sequen.

Si filij familias defuncti hæredìtas diuidatᷣ, quid debeatᷣ patri, quid alijs. ff. tt. 16. l. 15. tt. 17. l. 10. in prin. C. tt. 55. l. 7. §. fina. tt. 58. l. 11.

Inter matrem & cæteros cognatos diuidenda, uide superius cap. 5.

Inter uxorem & filios diuidenda, uide paulo superius cap. 8.

Inter fratrum & sororum filios diuidenda: utrum in stirpes an in capita sit diuidenda hæreditas, uide Const. Imper. nostri Caroli quinti Spiræ, anno 1529. promulgatam.

2 *De reliquis.*

Vni duo insolidùm hæredes esse non possunt. l. quod contrà. ff. de reg. iuris.

De commodis & incommodis hæreditarij. ff. lib. 37. tt. 1. l. 1. l. 2. l. 3. in prin.

De re quæ alienari non potest. ff. lib. 41. tt. 1. l. 62.

De iure adcrescendi, uide suprà c. 16. li. eo. Huius quoque loci uidentur esse tituli, De collationibus bonorum. & dotis. Sed de illis alio loco. j. lib. proximo.

Hactenus an & quib. ab intestato competat hæreditas, item quid quantumque competat. Quando competat ab intestato hæreditas, uide in lib. prox. c. 3.

DE IVRE DELIBERANDI.
ff. lib. 28. tt. 8. C. lib. 6. tt. 30.
Cap. X.

Sequuntur nunc officia hæredum, & causæ quibus hæreditas amittatur.

¶ 1 *Quibus*

¶ *I. Quibus competat ius deliberandi, uel nō?*
De necessariis hæredibus. ff. lib. 29. tt. 2. l. 6. §. interdum. l. 7. §. si filius. l. 42. §. quę sententia. l. 55. l. 57. l. 78. l. 70. in prin. usque ad. § prætor ait. Vide insuper in De repudianda hereditate.
De extraneis hæredibus. Inst. lib. 2. tt. 19. §. extraneis.
De hęde hędis. C. tt. 30. l. 19. Nouel. c. 158.
De domino serui institutio. ff. l. 1. in prin.
De impuberibus. ff. lib. 29. tt. 2. l. 11.
De eo qui antea adijt uel repudiauit, uide in De adeunda & repudianda hæreditate
¶ *II. Quando & quamdiu ius deliberandi competit.*
ff. lib. 28. tt. 8. l. 1. §. fi. l. 2. l. 3. l. 4. l. 10. C. l. 9. 19. 22. § sed quia quidam.
¶ *III. Quoties deliberandum.*
An plus quàm semel sit deliberandum? ff. lib. 28. tt. 8. l. 3. l. 4. C. l. 22. §. sed qa qdā.
¶ *IIII. Adiūcta & iura deliberantis.*
De copia instrumentorum inspiciendorum ei danda. ff. l. 5. prin. lib. 29. tt. l. 28.
De rebus hęditariis uendēdis, deminuendis et ęre alieno soluēdo. ff. l. 5. §. fi. l. 6. 7. 9.
De agendo. ff. l. 7. §. quid sit.
¶ *V. Adsiue remedium.*
De inuentario faciendo. Inst. lib. 2. tt. 19. §. sed nostra. C. l. 22. tota. Nouell. c. 1. §. fiat igitur. usque ad. §. hæc antē dicimus.

DE ADEVNDA ET AGNOscenda hæreditate, & de pro hærede gerendo. ff. lib. 29. tt. 2. C. lib. 6. tt. 30. Cap. XI.

¶ *I. Si nō adierit hereditatem, an hæres fiat?*
Non. C. tt. 15. l. 2. l. 5. Excipiuntur.
Sui hæredes. Inst. lib. 3. tt. 1. §. sui autem. ff. l. 6. §. interdum. lib. 28. tt. 2. l. 11. lib. 29. tt. 4. l 1. §. qui sunt in potestate. lib. 38. tt. 16. l. 14. C. tt. 30. l. 3.
Municipes. ff. li. 37. tt. 1. l. 3. §. à municipib.
¶ *II. An aditio sit utilis, & ex ea hæres fiat qui adit?*
Inst. lib. 2. tt. 19. §. item extraneus.
DISTINGVITVR:
¶ *I. Ex antecedentibus.*
Si antea se abstinuit. ff. lib. 38. tt. 9. l. 1. §. qui semel. § quibus ex. tt. 15. l. 4. in prin. C. tt. 31. l. 4. Distinctiones uide in c. 4. li. eo.
Si facto inuentario adiit, uide in Ex consequentib. uers. Si postea.
Si sine iussu domini uel patris, tutoris uel curatoris adiit, uide paulo inferius Ex persona adeuntis.
Si quæstio de familia necati habita non sit, uide in De quæstione de familia necatorum habendo. cap. 5. lib. eod.
De reliquis, uide in cap. 3.
¶ *II. Ex persona adeunis uel agnoscentis.*
De alio quàm ad quem bonorum possessio pertinet. ff. lib. 46. tt. 8. l. 7. l. 24.
De eo qui est in potestate alterius, ut seruo & filiofamiliàs: itē de adeundo iussu patris & domini. Inst. lib. 2. tt. 14. §. seruus autem. usque ad. §. seruus etiam. ff. l. 6. in prin. l. 25. §. si fisci. §. iussus. usq; ad fi. leg. l. 26. l. 30. in prin. l. 35. §. fin. l. 36. l. 47. l. 48. l. 50. leg. 51. §. filiusfamiliàs. l. 52. in prin. l. 61. §. fi. l. 63. leg. 66. l. 57. leg. 73. §. qui bona. leg. 91. leg. 92. libro 24. tt. 3. l. 58. libro 28. tt. 5. leg. 7. C. tt. 30. leg. 21. tt. 60. l. 8. libro. 3. tt. 31. leg. 10. ff. libro 49. tt. 14. l. 46. §. seruus Cæs.
De eo cui bonis interdictum est, item de auctoritate tutoris & curatoris. ff. l. 5. §. fin. l. 8. in prin. l. 9. l. 49. l. 50. lib. 35. tt. 2. l. 27. Inst. lib. 3. [illegible]1. §. sui autem. C. l. 5.
De pupillis. ff. l. 8. in prin. l. 9. l. 18.
De infante. C. tt. 9. l. 3.
De impubere. ff. l. 8. §. finali libro 37. tt. 1. leg. 7. §. impubes. C. tt. 9. leg. 7.
De posthumo nato. ff. lib. 37. tt. 8. l. 10.
De furioso. Inst. lib. 3. tt. 1. §. sui autem. ff. l. 47. 48. 62. C. lib. 5. tt. 70. l. 7. §. fin uerò perpe.
De tutore & patre. ff. l. 6. §. sed etsi non. C. l. 4. l. 11. l. 18. C. tt. 60. l. 8. ff. lib. 37. tt. 5. l. 7. §. impubes. l. 8. l. 11. C. tt. 9. l. 7.
De muto & surdo. Inst. lib. 2. tt. 19. §. fin. ff. l. 5. in prin. l. 92. §. fin. lib. 37. tt. 3. l. 2.
De cæco. ff. lib. 37. tt. 3. l. 2.
Si duobus institutis à quibus posthumus exhęredatus est, alter sine altero adierit. ff. lib. 28. tt. 3. l. 19. §. fin.
De hęrede instituti ante aditionem defuncti, uide suprà li. 1. c. 15. uers. de hęredib. hæred.
De municipib. & corporibus. ff. lib. 37. tt. 1. l. 3.

l.3.§.à municipibus.
De rei capitalis damnatis.ff.lib.37.tt.1.l.13.
De relegatis.ff.lib.37.tt.1.l.13.
De inuito,uide in Ex causa aditionis & modo infrà.
De absente & non petente. ff.lib.37.tt.1.l.7.in prin.
De errante & dubitante.

Distinguitur hic locus uariè et multipliciter.

1 *Si errat, & dubitat de sua persona, ut*

Si putat se filiumfamilias.ff.l.6.§.si is qui.lib.35.tt.1.l.20.
Si dubitat,utrum sit filiusfamilias,an pater familias.ff.l.6.§.si is qui.l.34.in prin.
Si dubitat, an sibi ex testamento obtigerit libertas.ff.l.73.§.fin.
Si putat se pupillũ,cùm pubes sit.ff.l.95.

2 *Si de persona testatoris.*

Si de conditione testatoris incertus sit, an potuerit testari ff.l.32.§.fi.l.34.in prin.
Si incertus sit testatorem esse mortuum.ff.l.19.C.lib.8.tt.51.l.4.
Si putet testatorẽ uiuere, cùm sit mortuus. ff.l.32.in prin.
Si dubitat an testator apud hostes,uel ciuis Romanus decesserit.ff.l.33.

3 *Si de causa ex qua sibi hæreditas competit, dubitat.*

Si ignorat utrum ex testõ an ab intestato hæres sit,& si incertus sit de iure suo.Inst.li.2.tt.19.§.pro hærede.ff.l.92.in prin.
Si ignorat utrum ex institutione an ex substitutione hæres sit.ff.l.92.in prin.

4 *Si de modo & conditione institutionis dubitat.*

Si ignorat utrum purè an sub conditione institutus sit.ff.l.32.in prin.
Si cùm purè esset institutus, putauit se sub conditione institutũ.ff.l.34.§.sed etsi cũ.
Si ignorat conditionem extitisse.ff.l.21.§.fin.l.34.§.fi.lib.35.tt.1.l.20.

5 *Si de re seu parte ex qua institutus est, dubitat.*

Si ignorat utrum ex asse,an pro parte hæres sit.ff.l.21.§.fin.l.92.in prin.li.5.tt.4.l.5.

6 *Si de ipso testamento & testamentis tabulis dubitat.*

Si dubitat utrum falsum an uerum sit testamentum.ff l.46.l.51.in prin.
Si ignorat tabulas testamenti extare.ff.lib.37.tt.11.l.1.§.semel autem.
Si ignorat utrum tabulæ apertæ sint,nec ne. ff.lib.35.tt.1.l.20.§.fin.

7 *Si ignorat sibi delatam esse hæreditatem.*

ff.l.21.§.fi.li.37.tt.11.l.1.§.semel aũt.

¶ *III. Ex persona eius per quem adit, uel petit.*

Si p aliũ,puta ꝓcuratorẽ. ff.l.85.in prin.l.89.lib.37.tt.1.l.3.§.adquirere.l.15.l.16.
De actore municipij & alio. ff.lib.37.tt.1.l.3.§.à municipibus.
Si per seruum.ff.lib.37.tt.1.l.7.in prin.
Si per seruum alienum uel liberum hominem sibi bona fide seruientem.ff.l.25.in prin.l.45.§ fin.l.73.§.qui bona.
Si per eum seruum in quo usumfructum habet.ff.l.25.in prin.l.45.§ præterea.
Si per seruum hæreditarium.ff.l.43.
Si per seruum mutuum.ff.l.92.§.fi.
Si per fœminam.ff.lib.37.tt.1.l 7.in prin.
Si per matrem.ff.lib.37.tt.1.l.15.
De patre & tutore,uide suprà Ex persona adeuntis.

¶ *IIII. Ex causa aditionis & modo quo gerit se pro hærede.*

Si ex causa inutili adeat.ff.l.22.§.fin.
Si ui & metu coactus adierit.ff.l.6.§.fi.l.84.C.l.16.tt.15.l.5.ff.li.37.tt.1.l.3.§.inuito.
Si adire cogatur ut senatusc. Trebelliano restituat, uide De senatuscon. Trebelliano Methodum De legatis & fideicommis.
Si in diem uel sub conditione adeatur. ff.li.50.tt.17.l 77.
Si hac cõditione:Si soluendo est hæreditas, adijt.ff.l.51.§.fin.
Si non quasi hæres gessit.Inst.lib.2.tt.19.§.ꝓ hærede.ff.l.20.C.tt.31.l.1.tt.15.l.4.
Si quid pietatis uel custodiæ causa fecit.ff.l.20 in prin.
Si ut custodiat,uel putauit sua,aut dum deliberat facit.ff.l.20.§.seruos.
Si quasi serui sui peculium occupauit, uel quasi liberti sui bona.ff.l.22.
Si tanquam socius defuncti gessit.ff.l.42.§.si in societate.l.77.
Si quasi patroni filius egens à liberto pater no ali uelit.ff.l.72.
Si quasi subripiẽs uel expilãs.ff.l.21.ĩ prin.
Si omissa causa testamẽti ab intestato adijt.ff.l.60.

Si

Si ut maternum agrum possedit. ff. l. 86.
Si propter funerū impensas distraxit. C. l. 1.
Si tabulas, literas rationes inspicere desideret, ut scire possit an sibi sit adeunda hęreditas. ff. l. 29.
Si precium omittendæ hæreditatis causa acceperit, uide in Ex speciebus.

¶ *V. Ex specie facti, si hæreditatem agnoscit.*

Si se ꝑ hærede gerit. Inst. lib. 2. tt. 19. §. itē extraneus. Quid sit ꝑ hęrede gerere. Inf. lib. 3. tt. 10. ꝑ hærede. ff. l. 20. in pr. l. 87.
Nuda uolūtate hæres fieri potest. Inst. lib. 2. tt. 19. §. item extraneus. ff. l. 80. C. l. 6.
De solennitate cretionum sublata. C. l. 17.
Quocunque modo admittentis eam iudiciū ostenderit, competit ei bonorū possessio. Inst. lib. 3. tt. 10. §. fi. C. tt. 9. l. 9. tt. 15. l. 4.
Si diu hęreditatē possedit: ff. l. 6. §. 1. C. lib. 3. tt. 31. l. 10.
Si patrem sepeliuit. ff. l. 20. in prin.
Si sepulchri uiolati agat. ff. l. 10. §. fi. lib. 47. tt. 12. l. 10.
Si precium omittendæ hæreditatis causa acceperit uel stipulatus est. l. 24. tt. 4. l. 2.
Si debitum paternum soluat. C. l. 2.
Si seruos hæreditarios aut iumēta pauit uel distraxit. ff. l. 20. §. seruos.
Si seruos manumisit. ff. l. 42. §. si seruum. §. fin. l. 85. §. fin. C. l. 1.
Si fundos uel ædes locauit, uel fulsit. ff. l. 20. §. seruos.
Si res tempore perituras distraxit. ff. l. 20 §. seruus.
Si in sepulchrum hæreditariū mortuum inferat. ff. l. 20. §. si quis autem.
Si à statulibero pecuniā implendæ conditionis causa accepit. ff. l. 20. §. Papinianus.
Si aliquid ex uoluntate defuncti habęat uel faciat. ff. l. 40.
Si in domo defuncti habitet. C. tt. 31. l. 1.
Si se à liberto paterno ali uelit. ff. l. 72.
Si sub conditione iurisiurandi institutus iurauerit. ff. leg. 61. in prin.
Si testamentum falsum accusauit. ff. lib. 37. tt. 1. l. 34.
Si à creditoribus hæreditariis fundos comparauit. C. tt. 31. l. 2.
Si moriens petit ab hærede suo seruum matris defunctę manumitti, sibiq; ac parentibus suis in possessione matris monumētum extrui. ff. l. 85. §. fin.
Si ex substitutione pupillari adiit. ff. l. 40.
Si ex sua institutione adiit, etiam ex cohæredis institutione. item in sua substitutione adiisse uidetur. Vide in De repudianda & omittenda hæreditate.

¶ *VI. Ex re quam agnoscit vel adit.*

Si partem agnoscat, partem repudiet. ff. l. 1. l. 2. l. 10. l. 55. l. 74. l. 79. in prin. C. l. 20.

¶ *VII. Ex tempore quo agnoscit uel adit.*

Si ante delatam sibi hæreditatem, uel post tempus finitum adierit, uide Caput sequens.

¶ *VIII. Ex loco in quo agnoscit.*

De plano, & pro tribunali. ff. lib. 37. tt. 1. l. 3. §. fi causa.

¶ *IX. Ex consequentibus.*

Si res hæreditarias post aditam hæreditatē non attigerit, nec tenuerit. ff. l. 87. C. l. 14. tt. 15. l. 4.
Si postea grande æs alienum emerserit. Inst. lib. 2 tt. 19. §. sciendum est. C. l. 10. l. 22. ff. l. 51. §. fi. Vide insuper suprà cap. 1. in fi. De inuentario faciendo. lib. eo.

¶ *X. Ex reliquis contingentibus.*

Si ea petierit quæ hæres extraneus petere non potest, ut a liberto operas. ff. l. 20. §. si quid tamen. l. 72.
Si alienam rem ut hæreditariam possedit. ff. l. 21. §. 1. l. 87.
Si contra fiscum uel Rempub. agnoscit. ff. lib. 37. tt. 1. l. 12. in princ.
Ex quibus causis repudiās nihil agit, ex iisdem & pro hærede gerendo nihil agit. ff. l. 21. §. 1.

DE TEMPORE ADEVNDAE hęreditatis, petendæ bonorum possessionis, & de successorio edicto. Inst. lib. 3. tt. 10. §. cum igitur plures. ff. li. 38. tt. 9. tt. 16. Ca. XII.

¶ *I. Si ante delatam sibi hæreditatem adeat, uel agnoscat, an sit utilis aditio? & quando dicatur delata hæreditas.*

Si ante delatam sibi hæreditatem adierit. ff. lib. 29. tt. 2. l. 68. C. tt. 9. l. 9. tt. 30. l. 12.

Delata hæreditas intelligitur, quã quis pos sit adeundo cõsequi. l. 151. ff. de uerb. si.
Statim cùm prior repudiat, uel aliàs ius su um amittit, cæteris delata dicitur. Inst. §. cùm igitur plures. uer. & si intra. ff. lib. 29. tt. 2. l. 71. lib. 37. tt. 1. l. 6. tt. 11. l. 2. in prin. lib. 38. tt. 9. l. 1. §. qui semel. §. si in tra. §. quibus. l. 2. tt. 15. l. 4. i princ. C. tt. 26. l. 1. l 2.
Quibus primò deferatur, quibus secundo lo co, quibus tertio? ff. lib. 29. tt. 2. l. 55. lib. 37. tt. 11. l. 2. in prin. §. defertur. C. tt. 50. §. cùm autem.
Quamdiu rumpi potest testamentum, & cõ tra tabulas bonorum possessio peti, hære ditas ex eo non defertur. ff. lib. 29. tt. 2. l. 83. in prin. lib. 37. tt. 11. l. 2. in prin.
Quandiu institutus adire potest, substitutus non potest. ff. lib. 29. tt. 2. l. 3. l. 35. i prin. l. 68. l. 71. lib. 28. tt. 3. l. 4. lib. 37. tt. 11. l. 2. §. defertur.
Si quis institutus sit, ut intra certum tem pus adeat, substitutus nõ cogitur expecta re ultimum diẽ ff. lib. 29. tt. 2. leg. 71.
Proximus à posthumo instituto, dum mu lier prægnans est, uel esse putatur, adire non potest. ff. lib. 29. tt. 2. l. 30. §. quod di citur. usque ad §. fin. l. 31.
Quamdiu ex testamento potest adiri, ab in testato non defertur. ff. lib. 29. tt. 2. l. 39. l. 69. in prin. lib. 38. tt. 7. l. 2. §. si quis de cesserit. l. 5. §. fin. C. tt. 58. l. 8. item l. quã diu possit. ff. de reg. iuris.
Quamdiu causa falsi testamenti pendet, ab intestato non defertur. ff. lib. 39. tt. 2. l. 17. in prin. l. 30. §. fi. l. 46. C. tt. 11. l. 1.
Si incertum est, utrum defunctus paterfami liàs an filiusfamiliàs fuerit. ff. lib. 38. tt. 7. l. 2. §. si quis Deus.
An hæreditas quæ cognitione rei perduel lionis suspensa est, adiri possit? ff. lib. 29. tt. 2. l. 85. §. rei.
Legitimis hæredibus tunc competit, cùm sui repudiauerint. Inst. lib. 3. tt. 2. in prin. ff. lib. 38. tt. 7. l. 2. in prin. l. 5. §. fin.
Si uiuo testatore pro hærede gerat. ff. lib. 29. tt. 2. l. 27.
Si ante apertas tabulas, uel statim post mor tẽ testatoris ff. lib. 37. tt. 11. l. 1. §. sufficit. C. tt. 50. §. cum igitur. §. in nouissimo.

Si ante diem uel conditionem institutionis existentem adeat. ff. lib. 28. tt. 5. l. 23. lib. 37. tt. 11. l. 2. §. 1. §. si quis ita. l. 5. in prin. l. 6. l. 10. C. tt. 50. l. 1. §. cũ igitur. §. fin au tem aliquid.
An ante conditionem libertatis existentem seruus hæres institutus adire possit? ff. lib. 28. tt. 5. l 7.
De reliquis, uide paulo inferius. 2.

DISTINGVITVR:

¶ *II. Si non intra statutum tempus adie rit petierit bonorũ possessionem: & quod si tempus adeundæ hæreditatis.*

Si non intra statutum tempus adierit uel pe tierit bonorum possessionem. Inst. lib. 3. tt. 10. §. cùm plures. ff. lib. 37. tt. i. l. 4. lib. 28. tt. 2. l. 68. §. fin.

1. DECLARATVR.

Quod sit tempus adeundæ hæreditatis, & petendæ bonorum possessionis.
Parentibus quidem & liberis in petenda bo norum possessione anni spacium datum est à die delatæ hæreditatis. Inst. lib. 3. tt. 10. §. cùm igitur plures. ff. lib. 38. tt. 9. l. 1. §. largius. usq; ad fin. leg. tt. 15. l. 4. §. fi. C. li. 6. tt. 9. l. 4. cęteris autẽ adgnatis & cognatis, centum dierum spaciũ. Inst. li. 3. tt. 10. §. cùm igitur plures. ff. lib. 38. tt. 9. l. 1. §. quod dicitur. C. lib. 6. tt. 9. l. 2.
Scriptis hæredibus, si inofficiosi querela speratur, si quidem præstò sint, sex men siũ spacium: sin absentes, annus datur. C. lib. 3. tt. 28. l. 26. §. illud præterea.
Quando dicatur delata hæreditas, uide pau lo superius.

2 *Distinguitur.*

Dies bonorum possessionis petendæ utiles cõputant. Inst. lib. 3. tt. 10. §. in petenda. ff. lib. 38 tt. 15. l. 2. in prin. §. dies.
Si legitima sit hæreditas. C. tt. 54. l. 1.
Si institutus furiosus sit, nec instituto, nec substituto dies cedit. ff. lib. 37. tt. 3. l. 1. in prin. C. tt. 16. l. 1. li. 5. tt. 70. l. 7. §. tali.
Si nõdũ aptæ sint tabulæ. ff. li. 37. tt. 1. l. 10.
Si hæres ab intestato testamentum falsum accusauit. ff. lib. 37. tt. 1. l. 14.
Si testatorem suum dixerit, & proinde ab intestato petierit. ff. lib. 38. tt. 8. l. 9. §. 1.
An seruo hærede instituto & uendito, po steriori domino prioris tempus impute tur.

tur.ff.lib.38.tt.15.l.5.§.fi.

Si propter ignorantiam facti non petijt.qa fortè nesciuit aliquem decessisse, uel repudiasse bonorum possessionem,&c.Inst. lib.3.tt.1.§. sui autem.ff.lib.29.tt.5.l.3. §.fi.li.37.tt.1.l.7.§.fi. l.9.li.38.tt.15.l. 2.in prin.l.3.C.lib.6. tt.9.l.1.l.2.l.5.l. 8.tt.80.l.8.

Si propter ignorantiam iuris.ff.lib.37.tt.1. l.10.lib.38.tt.15.l.2.§.fi.C.tt.9.l.6.

Si ꝑpter rusticitaté nó agnouit. C.tt.9. l.8.

Si propter absentiam.ff.lib.29.tt.2.l.85. in prin.C.tt.9.l.8.

Si fuit apud hostes.ff.lib.37.tt.11. l.11. §. filius.

Si non potuit petere uel adire de facto uel de iure.ff.lib.38.tt.15.l.2.in prin. li.29. tt.5.l.3.§.fin.

Si municipes instituti sunt.ff.lib.38. tt.3.l. 1.§.fin.

Si filiofamilias bonorum possessio delata est,nec patrem certiorare potuit,uel pater propter absentiam non potuit iubere.ff.lib.29. tt.2. l.30.in prin.lib.38. tt. 15.l.5.in prin.

Si uenter in possessione fit. ff.lib.38. tt.15. l.2.§.si uenter.

De diebus sessionum.ff.lib.38.tt.15. l.2.§. dies.

Si prætor postulationibus se non dederit, uel absens fuerit.ff.lib.38.tt.15.l.2.§.in bonorum.§.si præses.

Si alia iusta causa sit.C.tt.9.l.8.

DE REPVDIANDA ET AMITtenda hæreditate.ff.lib.29.tt.2. C. lib.6.tt.31. Cap. XIII.

¶ *I. An repudiatio & amissio hæreditatis sit utilis tam quo ad commoda, quàm quo ad incommoda hæreditaria amittenda.* ff.lib.28.tt.3.l.1.§.fin. lib. 29. tt.1.l. 14. tt.2.l.13.in pr.C.tt. 50.§. in nouissimo. item l. si nemo.ff.de reg. iur.ff.li.38.tt.9. l. 1.§.qui semel.§.quibus ex.C.tt.31.l.4.

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona repudiantis & amittentis.*

De necessariis, item de suis & necessarijs hæredibus.Inst.lib.2.tt.14.§.seruus autem.tt.19. in prin. usque ad §.cæteri. ff. lib.28.tt.1.l. 12.tt.2.l.13.§.regula. l.16. l.20.l.29.§.fin. tt.5. l.3.§.qui fideicommissam.usque ad fin. legis l.6.§.si seruũ. usque ad fin.legis.l.7.l.8.l.9. §.seruus.l. 30.l.38.§.seruus.l.40.l.41.l.74. l.81. l. 82.l.84.§.fi.l.88.tt.8.l.8.li.29.tt.2.l.58. l.65.lib.39.tt.6.l.7.lib.49.tt.17.l.9.§.unde Marcellus.l.18.in prin. C.tt.27. toto tt.31.l.3.l.6.

De reliquis, uide suprà De iure deliberandi.cap.1.

De filio naturali curiæ dato. C. lib. 5. tt. 27.l.4.

De extraneis hæredibus.Inst.lib.2.tt. 19.§. cæteri, usque ad fin.tituli. C.tt.30. l.16.

De eo qui hæreditatem acquirere uel adire non potest.ff.l.4.l.18.

De pupillis & impuberibus. ff.l.11. l.12. l. 57.in prin.ff.lib.38.tt.9. l.1. §.tutor.C. l.5.tt.31.l.6.§.fin autem uel.

De tutore.ff.lib.37.tt.1.l.8.lib.38. tt.9.l.1. §.tutor.

De curatore furiosi.ff.lib.38.tt.9.l.1. §.furioso.

De filiofamilias & patre.ff.l.13.§.fin. l.14. C.l.11.tt.19.l.2.

De domino & seruo.ff.lib.38.tt.9. l.1.§.per seruum.

De procuratore. ff.lib. 38.tt.9. l.1. §.unusquisque.

De hærede hæredis.ff.l.7.§.1.§.fin. l.42.in prin.l.56.

De eo qui in hæreditatem restituere rogatus est.ff.lib.39.tt.16.l.2. §.fi. uide insup Methodũ de legatis & fideicom.li.2.& 4.

De errante & dubitante. Vt puta.

Si incertus est de suo iure.ff.l.23.

Si se putat necessarium, cùm sit uoluntarius.ff.l.15.l.16.

Si dubitat de morte testatoris.ff.l.13.§.fiqs.

Si testamentum falsum uel iniustum putat. ff.l.17. in prin.

2 *Ex antecedentibus.*

Si antea adijt uel immiscuit se bonis hæreditarijs item.

Si ex sua institutione adijt,etiam ex cohæredis institutione, & sua substitutione cogendus est,& hæres esse, &c. Inst. lib. 2.tt.l.9.§.extraneis.ff.l.7.§.fina. l 11. l. 12.l.26.l.35.in prin. usque ad §.fi. l.40. l.52.

l.52.§.fin.l.53.l.55.l.57.l.59.l.60.§ fin. l.75.l.79.§.item si seruus.l.80.l.84.C.l. 3.l.4.l.20.tt.30.l.22.tt.57.l.2.ff.lib.28. tt.5.l.33.l.57.§.Titius ex.§.fin. lib. 37. tt.11.l.2.§. si duo. lib. 38. tt. 15. l.4. in prin.

Si decreta sit bonorum possessio. ff.lib. 38. tt.9.l.1.§.decretalis.

Si aliquid ex hæreditate amouit.ff.l.70. §. prætor ait.usque ad fin.leg.C.l.22. §.illo,uidelicet obseruando.

3 *Ex causa propter quam repudiauit,uel non agnouit.*

Vide suprà cap.prox.membr.11.

Si non intra statutum,&c. cum sequentib.

Si dolo legitimi hæredis scriptus repudiauit.ff.lib.44.tt.4.l.4.§.si cum legitima.

4 *Ex specie & modo quo repudiat et amittit.*

Non solum uerbis, sed etiam re potest recusari,uel alio quouis iudicio uolũtatis. ff. l.12.l.94.l.96.

De nuda uoluntate.Inst.lib.2.tt.19. §.sicut autem.ff.l.12.

Si non intra statutum tempus bonorũ possessionem petierit.ff.lib.38.tt.9.l.1.quibus ex uide suprà c.prox.

Si ad alium uoluit transferre hæreditatẽ. leg.6.ff de reg.iuris.

Si filius emancipatus præteritus, hæredi patris agenti, doli mali exceptionem opposuit.ff. lib.37.tt.4.l.15.

5 *Ex re quam repudiat & amittit.*

Si partem hæreditatis repudiat, uide suprà c.11.lib.eo.uers.ex re quam agnoscit.

Si ex alia parte edicti repudiauit uel exclusus est,an ex alia causa adquirere possit? uide in Quid & Quantũ amittat, c.eod.

6 *Ex tempore quo repudiat.*

Intra trium mẽsium spacium ex quo cognoscit sibi delatam esse hæreditatem,repudiare debet.C.tt.30.l.22.§ cũ igit hæreditas.lib.3.tt.28.l.38.§.illud præterea.

Si uiuo testatore.ff.l.93.

Si ante existentem conditionem. ff.l.13. in prin.l.69.§.fin.

Si causa falsi testamenti nondum finita. ff.l. 17.in prin.

Si substitutus, priusquàm hæres institutus decernat,& repudiet.ff.l.13.§.si quis.

Si legitimus antequam scriptus repudiauit ff.l.69.

Si prius hæreditatem legitimam, quam ex testaméto,uel utranque simul, repudiet. ff.l.69.l.76.

Si antequam decreta sit bonorũ possessio. ff.lib.38.tt.9.l.7.§.decretalis.

Si furioso delata sit hæreditas. C.lib. 5.tt. 70.l.7.§.tali.

Si absente aduocato uel patrono renunciauit.C.tt.19.l.1.

7 *Ex consequentibus.*

Si tempus aditionis nondum preterierit.ff. lib.38.tt.9.l.1.§.qui semel.C.tt.31.l.6. §.sin autem uel.

Si paterna hæreditate se abstinuit,an adeundo ex substitutione pupillari hæreditatem obtineat. ff.l.41.

¶ *II. Quid & quantum amittatur.*

Si ex alia parte edicti repudiauit,uel exclusus est,an ex alia causa adquirere possit? ff.lib.38.tt.6.l.2.l.8.tt.9.l.1.§.sed uidendum.li.5.tt.3.l.8.l.47.lib.29.tt.2.l.17. §.hæres.l.76.C.lib.tt.31.l.3.

Si bonorum possessionem repudiauit,an ciuilem hæreditatem adire possit?ff.li.38. tt.17.l.2.§.si mater.la.1.C.l.13.item l. quoties.ff.de reg.iuris.

Si suam portionem repudiauit, an cohęredis portio ei adcrescat, uide suprà de iure adcrescendi, lib.9.c.16.

Si nõ expedierit pupillo hæreditatem parentis retinere prætor bona defuncti uenire permittit, ut quod superauerit pupillo restituat.ff.li.42.tt.5.l.6.in prin.

¶ *III. Euentus repudiationis amissionis.*

Non cogendus repudiãs,nec hęres eius onera hęreditaria subire ff.l.42. in pr. usq; ad §.si in societate.l.88.l.90.l.97.C.l.1.

De actionibus confusis ei restituendis. ff.l. 86.§.fin lib.34.tt.9.l.8.

An ea quæ in hæreditate gessit repudians, rata sint habenda? ff.l.44.lib.42. tt.5. l. 6.lib.4.tt.4.l.22.l.31.

DE VINDICANDA MORTE defuncti, & quæstione de familia necatorum habenda, & supplicio sumẽdo. ff. li.29.tt.5.C.li.6.tt.35.Cap.XIIII.

Est hoc unum ex officiis hæredum, quibus non

nō præſtitis hæreditatem amittunt. Ideo de eo ſequitur.

¶ I. *Cauſæ ex quibus de ſeruis quæſtio habenda, & ſupplicium ſumendum.*

Si cùm dominus uim pateretur, & occideretur, ſeruus ei auxilium non tulit. ff. l. 1. in prin. l. 19.

DISTINGVITVR.

1 *Ex perſona uim paſſi & occiſi.*

De non ſuo domino. ff. l. 1. §. domini.

De liberis domini. l. 1. §. domini app. uſque ad §. ſi pater. l. 10. in prin.

De filio domini in adoptionem dato, & adoptiuo. ff. l. 1. §. domini.

De alumno domini. ff. l. 1. §. domini.

De patre domini. ff. l. 1. §. ſi pater.

De marito & uxore domini. ff. l. 1. §. ſi uir aut. l. 3. §. ſi maritus.

De genero & nuru domini. ff. l. 1. §. ſed ne uxore.

De patrono. ff. l. 7. l. 10. §. fi. l. 11.

Si quibuſdā, non omnibus auxilium tulit. ff. l. 3. §. ſi cum omnes.

2 *Ex perſona uim inferentis, & occidentis.*

Si ſeipſum interfecerit dominus. ff. l. 1. §. ſi ſibi manus.

Si hæres interfecerit. ff. l. 6. §. quamuis.

Si maritus uxorem uel uxor maritū in cubiculo interfecerit. ff. l. 2. §. ſi maritus.

3 *Ex cauſa interficiendi.*

Si maritus uxorem in adulterio deprehenſam, occiderit. ff. l. 3. §. ſi maritus.

4 *Ex loco interficiendi.*

Si itinere. ff. l. 1. §. cum dominus in.

Si in cubiculo noctu uxor maritū, uel maritus uxorē interfecerit. ff. l. 3. §. ſi maritus.

5 *Ex inſtrumento, & modo quo occiſus eſt.*

Si non per uim aut cædem occiſus ſit, ſed ueneno, uel clàm. ff. l. 1. §. occiſorum.

6 *Ex euentu & conſequentibus.*

Si appetitus ſit, non occiſus. ff. l. 6. §. fi.

Si non conſtet dominum eſſe occiſum. ff. l. 1. §. item illud.

Si non compareat dominus. ff. l. 6. §. ſi unus.

Si certus ſit percuſſor. ff. l. 6. in prin. l. 17.

7 *Ex perſona non ferentis auxilium.*

De ſeruo alieno bona fide occiſo ſeruiente. ff. l. 1. §. domini.

De ſeruo in quo occiſus uſumfructū habuit. ff. l. 1. §. domini.

De ſeruo pignori dato. ff. l. 1. §. domini.

De ſeruo hæreditario. ff. l. 10. in prin.

De ſeruo ſubconditione legato. ff. l. 1. §. ſerui appel.

De legatis & manumiſſis teſtamento. ff. l. 1. §. ſi pater. l. 3. §. de his quoque. uſque ad §. quod ad cauſam.

De eo cui fideicommiſſaria libertas debetur. ff. l. 1. §. ſerui appel.

De ſtatulibero. ff. l. 1. §. ſerui appel.

De ſeruo communi. ff. l. 1. §. domini.

De ſeruis parentū & liberorū occiſis, item mariti & uxoris, ſoceri & nurus, uide ſuprà Ex perſona uim paſſi & occiſi.

De ſeruo impubere, & qui deficit ætate. ff. l. 1. §. impubes. uſque ad §. excuſantur. l. 3. §. ignoſcitur.

De ſurdo, cæco, muto, furioſo. ff. l. 3. §. ignoſcitur.

De ualetudinario. ff. l. 3. in prin.

De eo qui non fuit ſub eodem tecto, uel nō unà cum domino. ff. l. 1. §. hoc autē Senatuſc. uſque ad §. impubes. C. l. 12.

De libertis occiſi. ff. l. 7. l. 10. §. fi. l. 11.

8 *Ex cauſa propter quam non tulit auxiliū.*

Si non potuit. ff. l. 1. §. occiſorum. §. ſi ſibi. §. ſerui quoties. §. hoc reſcriptum. l. 3. §. ſi cum omnes.

Si pp ualetudinē nō potuit. ff. l. 3. in prin.

Si percuſſor ſeruo mortem minatus eſt. ff. l. 1. §. ſerui quoties §. hoc reſcriptum.

Si uulnerati ſunt ſerui. ff. l. 1. §. quid ſi uulnerati.

Si incluſi fuerint ſerui. ff. l. 3. §. ſubuenitur. §. cluſos.

Si propter abſentiam. ff. l. 1. §. hoc autem ſenatuſc. uſq; ad §. impubes. C. l. 12.

9 *Ex ſpecie delicti, & modo quo non fert auxilium.*

De ferendo auxilium quomodocunque & quātum poteſt. ff. l. 1. §. excuſantur. uſque ad §. fi. l. 19.

De proclamando. ff. l. 1. §. ſerui quoties. §. hoc reſcriptum. §. tuliſſe autem. l. 19.

Si conſcii ſceleris uel factores etiā fuerint ſerui. ff. l. 1. §. quid ergo ſi. §. hoc autē ſenatuſc. §. ſi quis in uilla. l. 2. §. ſi quis moriens. l. 14. §. fi.

10 *Ex conſequentibus.*

Si non conſtet dominum eſſe occiſum, &c. uide

uide paulo superius. 6. Ex euentu & consequentibus. c. eod.

Si dominus superuixerit, nec de quoquã ser uorum conquestus est. ff. l. 1. §. fi.

Si uulneratus mortiferè dominus, ante obitum testamento facto purgauit officium seruorum. ff. l 2.

Si seruus qui non tulit auxilium, alienatus sit. ff. l. 8. in princ.

¶ *II. Modus & forma quæstionis habendæ.*

ff. l. 2. §. item illud sciendum. §. impuberi. l. 6. in princ. l. 17.

¶ *III. Tempus quæstionis habendæ, & supplicii sumendi.*

De ante apertas testamenti tabulas quæstione habenda: & pœna, si prius tabulæ aperiantur ff. l. 1. §. quid ergo si domino. §. si quis non. l. 3. §. quod ad causam. usque ad §. non tantũ l. 13. l. 23. l. 25. §. ex hoc edicto, usque ad fin. legis. l. 27. C. l. 3.

De ante aditã hæreditatem quęstione habẽda, & supplicio sumendo. l. 1. §. quid ergo si domino. l3. §. non tantùm. l. 5. l. 8. §. fi. l. 20. l. 21. in prin. l. 23. l. 24. C. l. 11.

¶ *IIII. Reliqua huius loci.*

De probatione facti. ff. l. 3. §. si quis moriẽs. uide insuper suprà ex consequentibus.

De reddendo precio à uẽditore, si seruus pœnę obnoxius uenditus est. ff. l. 8. in prin.

Si hæres institutus ab hoc senatusconsultum non potuit adire hæreditatem, uel conditionem implere: an si defunctus sit interim, hæreditatẽ ad suos hæredes trãsmittat, uel cõditionem possit implere. ff. l. 3. §. eleganter. usque ad fi. legis. l. 4.

De seruo ante habitam quæstionem fugiente. ff. l. 25. §. præterea.

De eo qui recepit seruum fugitiuum obnoxium ff. l. 3. §. si quis eorum.

De ijs qui requirunt, & denũciant seruos fugitiuos. ff. l. 25. in prin.

Seruus qui necem domini uindicat uel arguit, liber fit. ff. l. 3. §. si ex stipulatu. usque ad §. de his quoque. l. 12 l. 16.

¶ *V. De uindicanda morte defuncti ab hærede, & pœna si non vindicauerit.*

ff. l. 5. §. fin. l. 8. §. fi. l. 9. l. 15. l. 18. l. 20. l. 21. l. 22. l. 26. lib. 34. tt. 9. l. 17. l. 18. §. bonis. l. 20. l. 21. C. l. 1. l. 3. l. 6. l. 7. l. 9. l. 10. l. 11.

DE COLLATIONE BONORUM. ff. lib. 37. tt. 6. C. lib. 6. tt. 20. Cap. XV.

¶ *I. Ratio collationis.*

ff. l. 1. in prin.

¶ *II. Causæ ex quibus conferenda bona sunt.*

Si bonorum possessionem accepit emancipatus. ff. l. 1. §. inter eos.

DISTINGVITVR:

1 *Ex causa ex qua accepit, & ex specie bonorum possessionis.*

Si ex testamẽto accepit hæreditatem, uel legatũ. ff. l. 1. §. pater. tt. 7. l. 6. C. l. 1. Nouel. c. 18. §. illud quoque.

Si ab intestato succedat. ff. l. 3. §. fi. l. 9. tt. 4. l. 20. §. uideamus. C. l. 9.

2 *Ex persona accipientis.*

De eo qui per imperiale rescriptũ sui iuris effectus est. C. tt. 20. l. 18.

De emancipato, cui iura legitima per emancipationẽ non sunt extincta. C. tt. 57. l. 11.

De adoptiuo emancipato. ff. l. 1. §. is quoque qui.

De eo qui est in adoptiua familia, & omni qui est in patris potestate: uide in, Qui cõferent. uer. De patre.

De nepote post mortem aui edito. ff. l. 2. in prin.

De filio post mortem patris ab hostibus reuerso. ff. l. 1. §. qui ab hostibus.

3 *Ex antecedentibus.*

Si testator noluit collationem fieri, uel non prohibuit. Nouel. c. 18. §. illud quoque.

4 *Ex euentu.*

Non conferendum, nisi incommodi aliquo effectus est is qui mansit in potestate acceptione bonorum possessionis. ff. l. 1. §. pater. l. 10. §. fi. suprà. tt. 4. l. 20. §. uideamus. uer. & hoc fit consequens.

¶ *III. Qui conferent.*

De patre in cuius potestate est is qui bonorum possessionem accepit. ff. l. 1. §. is quoque qui. l. 5. in prin. l. 9. tt. 9. l. 4. lib. 38. tt. 4. l. 6.

De liberis emancipato coniunctis. ff. tt. 9. l. 1. in prin. §. nunc uideamus.

De eo qui hæreditatẽ repudiauit. ff. lib. 37. tt. 7. l. 8. C. lib. 3. tt. 36. l. 25.

De re-

De reliquis, uide supra Ex persona accipientis.

IIII. Quibus conferendum?

1 *De eo cui bonorum possessio data est.*

ff.l.1.§ inter eos.

DISTINGVITVR.

Ex persona eius cui data est.

His solis qui in potestate defuncti parentis permanserunt, conferendum.ff.l.3.§.quoties.§.emancipati.tt.9.l.1.§. emácipatus.

Non filio emancipato, cum quo petit.ff.l.1. §.fin.C.l.9.

De eo qui testaméto exhæredatus est. ff. tt. 4.l.40.§.uideamus.

De fratre post emácipationem edito.ff. l.9.

De posthumo post mortem defuncti nato. C.l.11.

Ex causa ex qua data est, & specie datæ possessionis.

Si ex testamento.ff.l.11.

Si ab intestato.ff.tt.4.l.20.§. uideamus. C. l.11.

Si ex causa inofficiosi testamenti.ff. tt.7.l.6.

Si ex edicto Carboniano.ff.l.3.§. emancipatus.tt.10.l.15.l.16.

Si uenter in possessionem missus sit. ff. l. 12.

Ex antecedentibus.

Si cum antea bonorũ possessioné omisisset, in integrum restitutus sit.ff.l. 1. §. planè.

Ex re data.

Si amplius petita cõtra tabulas bonorũ possessione accipiat, quàm aliàs erat habiturus.uide suprà, Ex euentu, non conferendum nisi incommoda, &c.

2 *De nepotibus cum patre emancipato coniunctis solis à patre conferendo.*

ff.l.1.§.si ex dodrante.l.3.§.fin. tt.9, l.1, §.emácipatus.§.fin.lib.38.tt.6.l.5. ĩ pri.

3 *De fratri & patruo conferendo: & si patruus non sit, soli fratri, non etiam patruo maiori.*

ff.tt.9.l. 1.§. emancipatus.§.fin.

4 *De fratrum filijs.*

ff.tt.9.l.1.§.nunc uideamus.

5 *De herede fratris.*

ff. l. 1.§.ibidem.usque ad §.iubet.

6 *De reliquis vide paulo superius, ex persona eius cui data est.*

V. Quid & quantum conferendum?

1 *Quantum cuiq; conferendum?*

ff.l.j.§.si ex dodrante.§.ibidem.§.portiones.usque ad fin.legis.l.2.§. si tres emancipati.usque ad §.si duo.l.3.§.quoties. l. 7.tt.9.l.1.§. nunc uideamus, usq; ad fin. legis.C.l.19.

De ære alieno deducendo.ff.l.2.§. illud autem.C.l.6.

2 *Quæ conferenda vel non conferenda?*

De iis quæ à parente defuncto ei donata sunt.C.l. 12.l.20.§.ad hæc.

De iis quę lucratur ex pecunia defuncti occasione militiæ.C.l.20.in prin.

De iis quæ in ipsa emancipatione, uel post à parente adquisiuit.C.l.17.§.fin.

De eo quod dignitatis nomine ei à patre datum est uel debetur.ff.l. 1.§.sed an.

De legato quod à patre accepit. ff.tt.7. l.4.

De iis quæ in quartam portionem computãtur his qui de inofficioso agũt.C. l.20. in prin.

De peculio.C.l.12.§.fin.

De peculio castrensi, & quasi castrensi.ff.l. 1. §.nec castrense.C.l.12.§.fin.l.21.

De peculio castrensi filii sui.ff.l.1.§.si is qui bona.

De stipendiis, ceterisq; salariis.ff.lib. 17.tt. 2.l.52.§.idem Papinianus.

De iis quæ à parentibus non adquiruntur C.l.21.

De iis quæ post mortem parentis acquiruntur.C.l 6.l.13.l.15.

De legato hoc modo, Si pater morietur. ff. l. 1.§. si emancipati.§.si ab ipso.

De eo quod post mortem patris ei reddi debet ff.l.11.

De legato conditionali.ff l.2.§.id quoque. C.l.6.

De dote & antenuptiali donatione, uide in cap.prox.

De dote ab uxore accepta.ff.leg.1. §. emancipatus.l.3.§.emancipati.

De dote quàm filiæ suæ nomine dedit uel pater eius, aliusve.ff.l.4.l.6.tt.7.l.1. §.fi.

De quartà quæ debetur impuberi adrogato ff.l.1. §.si impub.

De eo qnod ex stipulatu sub conditione debetur.ff.l. 1.§.id quoque.

De iniuriarum & furti actione. ff. l.2. §. emancipatus.

De eo quod alienauit uel perdidit sine culpa.ff.

De capite diminutis.Inst.tt.5.in prin.ff.tt 7.l.1 §.fin.tt.8.l.3.l.5.
De his quorum parens capite est diminutus.Inst.tt.5.in prin.ff.l.4.
De eo qui tépore mortis fuit apud hostes. ff.tt.8.l.1.§.fin.
De seruili cognatione,uide s. cap. 1. huius libri.uers. De seruo & manumisso.
De posthumo,& postea nato.ff.l.3.§.utiq; & ex usque ad fin. legis.l.8.in prin. tt.8. l.1.§.si quis proxim.
De naturalibus & uulgò quæsitis.Inst.tt.5. §.uulgò.C. lib.5 tt.27.l.9 in prin. Nouell.c.89.§.eum autem filium.
De adoptiuis.Inst.§.per adoptionem.ff.l.2. §. parui autem tt.8.l.1.§.cognationem.
De ingratis, & qui defunctum accusarunt. ff.tt.8.

DE SINGVLIS COGNATORVM *& adgnatorum speciebus.*

1 *De consanguineis,hoc est,fratribus & sororibus.*

An consanguinei fratres sororesque defuncto succedant, & qui illis præferantur:item definitio cósanguineorum. Inst. §.sunt autem adgnati.ff.l.1.§. post suos. C.l.6.tt.58.l.5.l.11. Nouell.c.118.§. si igitur cum.§.si cùm ascendent. §.si defunctus.Vide insuper .s. cap. 5. membr.11. uers.De fratre,&c.

DISTINGVITVR:

De sororibus separatim.Inst.§.cæterùm inter.tt.2.§.frater autem. §. sed cùm. ff.tt. 8.l.10.C.tt.54.l.4.tt.57.l.1.3.9.Nouell. c.21.c.118.§.si de functus.
De uterinis,& iis quo nó eandem matrem, uel non eundem patrem habuerunt. Inst. §.sunt autem adgnati.ff.tt. 8. l. 10. C.tt. 57.l.1.l.15.§.sed nec fratrem.tt.58.l.5. 11.Nouell.c.128.§.his uerò non.§.unde consequens.c.84.
De adoptiuis. Inst. §. adoptionem. ff. l. 1. §.fin.
De emancipatis.Inst.tt.5.in prin.tt.7.§.fin. C.tt.57.l.11.l.13. l.15.§.cùm igitur prętor.tt.58.l.1. Nouell.c.128.§.nullam.
De uulgo q̃sitis.Inst.tt.5.§.uulgò.ff.tt. 8 l.2.
De iis qui post mortem, uel captiuitatem, uel deportationem patris sui nascuntur. Inst.§.sunt autem adgnati. ff. l.1. §. post suos.§ fin.tt.7.l.6.
De iis quorum pater capite diminutus fuit, uel deportatus ff.l.1.§.post suos.l.4.
De iis qui in seruitute matris concepti,in libertate editi sunt.ff.tt.8 l.2.
De sorore nata postquam mater hęreditatem repudiauit.ff tt.8.l.10.
De iis qui patris sui hæredes nó extiterunt, nec in potestate eius fuerunt.ff.l.1.§.post suos.tt.7.l.6.
De capite diminutis fratribus.Insti.tt. 7. §. fin.ff.tt.8.l.3.
De dotatis.C.l.1.
De ingratis.Nouell.c.22.§.at.uerò ingratitudinem.

2 *De fratrum & sororum liberis.*

Inst.§.sunt auté adgnati.§.si plures sint. tt. 5.in prin.ff.l.2.§.adgnati.C.l.14.l.15.§. cùm igitur.§. eum autem tertiò. Nouel. c.118.§.si cùm ascendent.§.si defunctus. §.quòd si defuncto.usque ad.§.cęterùm. c.127.in prin.usque ad. §. illud quoque.
De sororis filiis & filiabus.Instit.§.hoc etiã addendum.C.l.14.§.in his igitur.

3 *De patruo.*

Inst.§.sunt autem adgnati.§.hoc etiam addendum.§.si plura.ff.l.2.§.adgnati.C.l. 7.l.14.§.in his igitur.

4 *De auunculo.*

Inst.§.hoc etiam addendum.C.l.14. §.in his igitur.tt.58.l.6.

5 *De matertera.*

C.l.7.

6 *De fratribus patruelibus & consobrinis.*

Inst.§.sunt autem adgnati. C. tt.15. l. 1. tt. 58.l.6.

7 *De patrui nepote & propiore sobrino.*

C.l.4.tt.15.l.2.

8 *De cognatis ultra sextum gradum.*

Inst.tt.5.§.fin.ff.tt.8.l.1.§.hæc autem. l. 9. in prin.

DE COGNATIS ET ADFINIbus.Inst.lib.3.tt.6.ff.lib. 38. tt.10. Cap. VII.

Pro declaratione præcedentium inseritur hoc caput: rationem autem & usum horum titulorum,uide.Inst.in prin.ff. l. 10. in prin.

¶ I. DE

¶ I. DE COGNATIS.

1 *Definitio nominis.*

ff.l.4.§.cognati.l.10.§.nomen. tt. 8.l.1. §.cognati autem.

2 *Diuisiones cognatorum.*

A causa efficiente in cognationem naturalem & ciuilem,& communem tam naturalem quàm ciuilẽ. ff l.4.§. cognationis.

Ab ordine. Sic alii sunt superioris gradus, alii inferioris,alii ex transuerso. Inst. §. quare in primis.ff.l.1.in prin.l.9.l.10.§. sunt & ex lateribus.

3 *Species cognatorum & nomina.*

Species cognatorum cum suis definitionibus enumerantur secundum septem gradus. Inst.§.primo gradu. usque ad §. hactenus.ff.l.1.§.primo.usque ad fin. legis. l.2.l.3.l.10.§.transeamus.usque ad fi. legis: pro quibus declarandis uide Arborem Cognationis adiectam.

SEQVITVR ARBOR consanguinitatis.

Tritaui, &trit pr̃ & mr̃. 7
Ataui frat. & soror.
Tritau' Trita. uia. 6
Atauiæ, frater & soror.
Patruus ma. ami ta max.
Atauus atauia. 5
Auũ ma xi. Mr̃te ra max.
Patrui max. fili us filia
patruus maior. a mita M.
Abauus abauia. 4
Auũcul' ma. Mr̃t. maior.
Auũ ma xi.&mr̃. ma.fi.fi.
ARB OR
COGN ATION.
Eius fi. lius filia
Patruus mag. A- mita M
Proau' proauia 3
Auũcul' ma. Mr̃. magna.
Filius Filia.
Nepos neptis
pp.sob. propior sobrina
Patruus Amita.
Auus auia. 2
Auũcu lus, Ma. tertera
ppi. So. brin'. p pior sob
Nepos Neptis.
Nepos. Neptis
Fr̃s pfu. sor. pfu.
Fr̃,& so ror ex patre.
PATEr Mr̃. 1 Descẽdẽtes
Soror& fr̃es mr̃e tantum
Cõsobri ni, Cõso brinæ.
Nepos Neptis
Pr̃ui m. pnepos pnept.
Nepos Neptis patrui.
Fratris, filius, filia.
Filius Filia. 1
Sororis filius fi. lia.
Auũc.& mr̃te.ne pos, n p.
auũc.m, mr̃t. ma, pn. pn.
Prone. pnepe.
Fratris, nepos, neptis.
Nepos Neptis. 2
Sororis Nepos Neptis.
Pronepos. pro neptis
Patrui abnepos abnepe.
Ffis, p- nepos, pneptis
pnepos, pneptis, 3
Auũc.& mr̃te. abn. abnepe.
Sor. pne pos, pn
Fratris abnepos abnepe.
Sororis abnepos abnepe.
abnepos abneptis 4
Atnepos, Atneptis. 5
Trinepo Trineptis 6
Trinep. & trineptis fil. fi.

Definitio parentum & liberorum. ff. l. 10. §. parentes.
De sobrinis. ff. l. 10. §. in septimo gradu. §. his personis.

¶ DE ADGNATIS.

Diffinitio adgnatorum & differentia à cognatis. Insti. lib. 1. tt. 15. §. sunt autem. usque ad §. quod autem. lib. 3. tt. 2. in prin. tt. 6. §. adgnationis. ff. l. 4. §. cognationis. l. 10. §. nomē. §. inter cognatos. §. cognationis. tt. 7. l. 5. in prin. tt. 16. l. 2. §. adgnati.
Differentia adgnatorum & cognatorum tollitur. Nouell. c. 118. § nullam uerò. usq; ad §. enimuero.

4 *Proprium, seu de concursu cognatorum.*

Inst. tt. 7. §. repetitis. usque ad fin. tituli ff. l. 1. §. itaq; in prin.

5 *Species cognatorum inutiles, & modi quibus ius cognationis et adfinitatis amittitur.*

De capite deminutis. Inst. lib. 1. tt. 15. §. fi. tt. 16. §. quod autem. ff. l. 4. §. fi.
De eo cui aqua & igni interdictum est. ff. l. 4. §. fi.
De adoptiuis, emancipatis & in adoptionem datis. ff. l. 4. §. in adoptionem. l. 5.
De seruis. Inst. tt. 7. in prin. ff. l. 10. §. non parcimus.
De libertinis. ff. l. 4. §. libertini.
De cognatis & adfinibus ex interdictis nuptiis. ff. l. 4. §. sciendum.
De uulgo quæsitis. Inst. tt. 5. §. uulgo.

6 *De gradibus cognationis.*

Ratio nominis. ff. l. 1. §. gradus autem.
Quot sint. ff. l. 4. in prin.
De cognoscendo quoto gradu quæque persona ab alia distet. ff. l. 10. §. at quoties.

¶ *II. De adfinibus.*

1 *Definitio tam nominis quàm rei.*
ff. l. 4. §. adfines.

2 *Causa.*
Nuptiæ. ff. l. 4. §. adfines. §. sciendum.

3 *Propria.*
Gradus nullos habent. ff. l. 4. § gradus.
De matrimonio inter illos contrahendo. ff. l. 4. §. hos itaque.
De testimonio contra affines dicendo. ff. l. 10. in prin.

4 *Species*
Enumerantur octo adfinium species. ff. l. 4. §. adfines.
De socero & socru, genero & nuru, item pro socru & pro nuru. Inst. li. 1. tt. 10. §. si uxor. ff. l. 4. §. gradus. §. et. l. 6. l. 8. li. 38. tt. 9. l. 4
De uitrico & nouerca. item priuigno & priuigna. Insti. lib. 1. tt. 10. §. si uxor. ff. l. 4. §. uxor liberis. §. priuignus. l. 7.
De uiri fratre & sorore. ff. l. 4. §. uiri frater.
De uxoribus duorū fratrū. ff. l. 4. §. duorū.

1 *Species adfinium inutiles & modos quibus affinitas amittitur.*

Vide paulo superius, Species cognatorum inutiles.

DE RELIQVORVM SVCCESSIONE. Cap. VIII.

¶ I. *De successione mariti & uxoris.*
Inst. tt. 11. C. 18.

An uxor succedat marito, & cōtrà maritus uxori?

DISTINGVITVR:

Si supsint liberi, parētes uel cognati. Inst. §. septimo. §. aliā uerò. C. l. 1. li. 8. tt. 2. l. 3.
Distinguitur, nisi superstes coniunx sit inops, & defunctus locuples: tūc. n. succedit cū filiis, de quo uide paulo inferius.
Si iniustum sit matrimonium. ff. l. 1. in prin.
Si mortis tempore non sit uxor: & si diuortium quidem factum sit, sed inutile. ff. l. 1. §. ut autem.
Si ancilla sit cum, qua defunctus contubernium habuit. C. tt. 58. l. 9.
Si concubina sit. Nouel. c. 18. §. consideremus. c 89. §. enimuerò si quis.

1 *Si superstes coniunx sit inops, succedit cum liberis.*

Nouel. c. 53. §. quoniam uerò. §. hæc itaque. c. 117. §. hæc autem dicimus.

DISTINGVITVR.

Si sine dotali b. instrumentis solo affectu maritali à marito ducta sit & postea ab eo reiecta. Nouel. c. 74. §. quoniam uerò. c. 117. §. quia uerò.
Si defunctus sit inops. Nouel. c. 53. §. hæc itaque.
Idem iuris est in marito. Nouel. c. 53. §. similiter quidem uisis. c. 117. §. maritū aūt.

2 *In quotam partem succedat cum filijs?*

Si succedit cū filiis, quarta pars ei debetur. Nouell. c. 53. §. quoniam uerò. Si tamen

centum librarum auri quantitatem non excedat. Nouel. c. 117. §. quia uerò.

Si plures sint filij quàm tres, tantum uxori competit, quantum uni filiorum. Nouel. c. 117. §. uxor autem.

Si filios ex eo matrimonio habet uxor, solus usufructus dictæ partis ei debetur. Nouel. c. 117. §. uxor autem.

Cōputatē autē in hanc partē id quod uxori à defuncto legatū est. Nouel. c. 53. §. si tā legatum. c. 117. §. pręterea si legatum.

3 *Euentus.*

Si quas res uxor habet proprias, earum exactionem simul & retentionem omnibus modis habet imminutam, istiusmodi rebus neutiquam uiri creditoribus subiacentibus, &c. Nouel. c. 53. §. si uerò quasdam. c. 117. §. si quas uerò.

¶ *II. De successione adfinium.*

C. tt. 58. l. 3. l. 7.

¶ *III. De patrono, liberis eius, & parentibus.*

Vide s. li. 5. huius Methodi, de iure patr.

¶ *IIII. De nutricibus.*

C. tt. 58. l. 10.

¶ *V. De hospitibus.*

Const. Friderici. §. omnes peregrini.

¶ *VI. De collegijs & corporibus.*

C. tt. 24. l. 8. tt. 61.

¶ *VII. De fisco.*

Inst. tt. 1. §. interdū. ff. tt. 16. l. 1. §. interdum. l. 2. §. fin.

¶ *VIII. De extraordinaria bonorum possessione.*

Inst. tt. 10. §. septima eas. ff. tt. 14. tt. 7. l. 2. §. hæc autem. l. 3. ff. li. 5. tt. 3. l. 3. §. fin.

¶ *IX. De hæredibus hæredum.*

Vide suprà lib. 1. cap. 15.

¶ *X. Si inter duorum defunctorum successores sit contentio, utrius cognatis successio competat.*

Vt puta si duo simul sint defuncti, uel dubitetē uter prior sit defunctus. ff. lib. 34. tt 5. l. 1. §. cùm in bello. §. fi. l. 20. l. 24. l. 25.

QVID QVANTVMQVE HAEreditatis ab intestato nomine competat? Cap. IX.

1 *De hæreditatem diuidenda.*

Inter filios, nepotes & pronepotes. Inst. tt. 1. §. cum filius, filiave. §. item uetustas, usque ad fi tituli. C. tt. 15. l. 3. tt. 20. l. 19. §. fin. tt. 54. l. 2. l. 8. l. 9. lib. 3. tt. 36. l. 11. l. 21. §. fin. Nouel. c. 118. §. si quis igitur.

Inter adgnatos & cognatos inuicem & cum alijs diuidenda. Inst. tt. 2. §. hoc etiam addēdum. uer. his etenim personis. §. tt. 16. l. 2. §. hæc hæredi. l. 3. §. est autem tractatum. C. tt. 57. l. 14. §. fin. l. 15. §. cum autē tertio. Nouel c. 118. §. si cum ascendent. §. quòd si defuncto. §. at si adulti.

Inter ascendentes inuicem & cum alijs diuidenda. C. tt. 55. l. 7. §. sint autem. tt. 57. l. 13. Nouel. c. 118. §. si eūdem, cū §. sequen.

Si filij familias defuncti hæreditas diuidatē, quid debeatē patri, quid alijs. ff. tt. 16. l. 15. tt. 17. l. 10. in prin. C. tt. 55. l. 7. §. fina. tt. 58. l. 11.

Inter matrem & cæteros cognatos diuidenda, uide superius cap. 5.

Inter uxorem & filios diuidenda, uide paulo superius cap. 8.

Inter fratrum & sororum filios diuidenda: utrum in stirpes an in capita sit diuidenda hæreditas, uide Const. Imper. nostri Caroli quinti Spiræ, anno 1529. promulgatam.

2 *De reliquis.*

Vni duo insolidùm hæredes esse non possunt. l. quod contrà. ff. de reg. iuris.

De commodis & incommodis hæreditarij. ff. lib. 37. tt. 1. l. 1. l. 2. l. 3. in prin.

De re quæ alienari non potest. ff. lib. 41. tt. 1. l. 62.

De iure adcrescendi, uide suprà c. 16. li. eo. Huius quoque loci uidentur esse tituli, De collationibus bonorum. & dotis. Sed de illis alio loco. j. lib. proximo.

Hactenus an & quib. ab intestato competat hæreditas, item quid quantumque competat. Quando competat ab intestato hæreditas, uide in lib. prox. c. 3.

DE IVRE DELIBERANDI.

ff. lib. 28. tt. 8. C. lib. 6. tt. 30.

Cap. X.

Sequuntur nunc officia hæredum, & causæ quibus hæreditas amittatur.

¶ 1 *Quibus*

¶ *I. Quibus competat ius deliberandi, uel nõ?*
De necessariis hæredibus. ff. lib. 29. tt. 2. l. 6. §. interdum. l. 7. §. si filius. l. 42. §. quę sententia. l. 55. l. 57. l. 78. l. 70. in prin. usque ad. § prætor ait. Vide insuper in De repudianda hęreditate.
De extraneis hæredibus. Inst. lib. 2. tt. 19. §. extraneis.
De hřde hřdis. C. tt. 30. l. 19. Nouel. c. 158.
De domino serui institutio. ff. l. 1. in prin.
De impuberibus. ff. lib. 29. tt. 2. l. 11.
De eo qui antea adijt uel repudiauit, uide in De adeunda & repudianda hæreditate

¶ *II. Quando & quamdiu ius deliberandi competit.*
ff. lib. 28. tt. 8. l. 1. §. fi. l. 2. l. 3. l. 4. l. 10. C. l. 9. t9. 22. § sed quia quidam.

¶ *III. Quoties deliberandum.*
An plus quàm semel sit deliberandum? ff. lib. 28. tt. 8. l. 3. l. 4. C. l. 22. §. sed qa qdã.

¶ *IIII. Adiuncta & iura deliberantis.*
De copia instrumentorum inspiciendorum ei danda. ff. l. 5. prin. lib. 29. tt. l. 28.
De rebus hřditariis uendẽdis, deminuendis et ęre alieno soluẽdo. ff. l. 5. §. fi. l. 6. 7. 9.
De agendo. ff. l. 7. §. quid sit.

¶ *V. Adsiue remedium.*
De inuentario faciendo. Inst. lib. 2. tt. 19. §. sed nostra. C. l. 22. tota. Nouell. c. 1. §. fiat igitur. usque ad. §. hæc autẽ dicimus.

DE ADEVNDA ET AGNOscenda hæreditate, & de pro hærede gerendo. ff. lib. 29. tt. 2. C. lib. 6. tt. 30. Cap. XI.

¶ *I. Si nõ adierit hereditatem, an heres fiat?*
Non. C. tt. 15. l. 2. l. 5. Excipiuntur.
Sui hæredes. Inst. lib. 3. tt. 1. §. sui autem. ff. l. 6. §. interdum. lib. 28. tt. 2. l. 11. lib. 29. tt. 4. l 1. §. qui sunt in potestate. lib. 38. tt. t6. l. 14. C. tt. 30. l. 3.
Municipes. ff. li. 37. tt. 1. l. 3. §. à municipib.

¶ *II. An aditio sit utilis, & ex ea heres fiat qui adit?*
Inst. lib. 2. tt. 19. §. item extraneus.

DISTINGVITVR:

¶ *I. Ex antecedentibus.*
Si antea se abstinuit. ff. lib. 38. tt. 9. l. 1. §. qui semel. § quibus ex. tt. 15. l. 4. in prin. C. tt. 31. l. 4. Distinctiones uide in c. 4. h. eo.
Si facto inuentario adiit, uide in Ex consequentib. uers. Si postea.
Si sine iussu domini uel patris, tutoris uel curatoris adiit, uide paulo inferius Ex persona adeuntis.
Si quæstio de familia necati habita non sit, uide in De quæstione de familia necatorum habendo. cap. 5. lib. eod.
De reliquis, uide in cap. 3.

¶ *II. Ex persona adeunis uel agnoscentis.*
De alio quàm ad quem bonorum possessio pertinet. ff. lib. 46. tt. 8. l. 7. l. 24.
De eo qui est in potestate alterius, ut seruo & filiofamiliàs: itẽ de adeundo iussu patris & domini. Inst. lib. 2. tt. 14. §. seruus autem. usque ad. § seruus etiam. ff. l. 6. in prin. l. 25. §. si fisci. §. iussus. usq; ad fi. leg. l. 26. l. 30. in prin. l. 35. §. fin. l. 36. l. 47. l. 48. l. 50. leg. 51. §. filiusfamiliàs. l. 52. in prin. l. 61. §. fi. l. 63. leg. 66. l. 57. leg. 73. §. qui bona. leg. 91. leg. 92. libro 24. tt. 3. l. 58. libro 28. tt. 5. leg. 7. C. tt. 30. leg. 21. tt. 60. l. 8. libro. 3. tt. 31. leg. 10. ff. libro 49. tt. 14. l. 46. §. seruus Cæs.
De eo cui bonis interdictum est, item de autoritate tutoris & curatoris. ff. l. 5. §. fin. l. 8. in prin. l. 9. l. 49. l. 50. lib. 35. tt. 2. l. 27. Inst. lib. 3. [illegible]1. §. sui autem. C. l. 5.
De pupillis. ff. l. 8. in prin. l. 9. l. 18.
De infante. C. tt. 9. l. 3.
De impubere. ff. l. 8. §. finali libro 37. tt. 1. leg. 7. §. impubes. C. tt. 9. leg. 7.
De posthumo nato. ff. lib. 37. tt. 8. l. 10.
De furioso. Inst. lib. 3. tt. 1. §. sui autem. ff. l. 47. 48. 62. C. lib. 5. tt. 70. l. 7. §. fin uerò perpe.
De tutore & patre. ff. l. 6. §. sed etsi non C. l. 4. l. 1 t. l. 18. C. tt. 60. l. 8. ff. lib. 37. tt. 5. l. 7. §. impubes. l. 8. l. 11. C. tt. 9. l. 7.
De muto & surdo. Inst. lib. 2. tt. 19. §. fin. ff. l. 5. in prin. l. 92. §. fin. lib. 37. tt. 3. l. 2.
De cæco. ff. lib. 37. tt. 3. l. 2.
Si duobus institutis à quibus posthumus exhęredatus est, alter sine altero adierit. ff. lib. 28. tt. 3. l. 19. §. fin.
De hęrede instituti ante aditionem defuncti, uide suprà li. 1. c. 15. uers. de hęredib. hæred.
De municipib. & corporibus. ff. lib. 37. tt. 1. l. 3.

l.3.§.à municipibus.
De rei capitalis damnatis.ff.lib.37.tt.1.l.13.
De relegatis.ff.lib.37.tt.1.l.13.
De inuito,uide in Ex causa aditionis & modo infrà.
De absente & non petente. ff.lib.37. tt.1. l.7.in prin.
De errante & dubitante.
Distinguitur hic locus uariè et multipliciter.
1 *Si errat, & dubitat de sua persona, ut*
Si putat se filiumfamilias.ff.l.6. §.si is qui. lib.35.tt.1.l.20.
Si dubitat,utrum sit filiusfamilias,an pater familias.ff.l.6.§.si is qui.l.34. in prin.
Si dubitat, an sibi ex testamento obtigerit libertas.ff.l.73.§.fin.
Si putat se pupillũ,cùm pubes sit.ff.l.95.
2 *Si de persona testatoris.*
Si de conditione testatoris incertus sit, an potuerit testari ff.l.32.§.fi.l.34. in prin.
Si incertus sit testatorem esse mortuum. ff. l.19.C.lib.8.tt.51.l.4.
Si putet testatorẽ uiuere, cùm sit mortuus. ff.l.32.in prin.
Si dubitat an testator apud hostes,uel ciuis Romanus decesserit.ff.l.33.
3 *Si de causa ex qua sibi hæreditas competit, dubitat.*
Si ignorat utrum ex test[illegible]n ab intestato hæres sit,& si incertus sit de iure suo.Inst. li.2.tt.19.§.pro hærede.ff.l.92. in prin.
Si ignorat utrum ex institutione an ex substitutione hæres sit.ff.l.92.in prin.
4 *Si de modo & conditione institutionis dubitat.*
Si ignorat utrum purè an sub conditione institutus sit.ff.l.32.in prin.
Si cùm purè esset institutus, putauit se sub conditione institutũ.ff.l.34.§.sed etsi cũ.
Si ignorat conditionem extitisse.ff.l. 21.§. fin.l.34.§.fi.lib.35.tt.1.l.20.
5 *Si de re seu parte ex qua institutus est, dubitat.*
Si ignorat utrum ex asse,an pro parte hæres sit.ff.l.21.§.fin.l.92.in prin.li.5.tt.4.l.5.
6 *Si de ipso testamento & testamentis tabulis dubitat.*
Si dubitat utrum falsum an uerum sit testamentum.ff l.46.l.51.in prin.
Si ignorat tabulas testamenti extare. ff.lib. 37.tt.11.l.1.§.semel autem.
Si ignorat utrum tabulæ apertæ sint,nec ne. ff.lib.35.tt.1.l.20.§.fin.
7 *Si ignorat sibi delatam esse hæreditatem.* ff.l.21.§.fi.li.37.tt.11.l.1.§.semel aũt.

¶ *III. Ex persona eius per quem adit, uel petit.*

Si p aliũ,puta pcuratorẽ. ff.l.85. in prin.l. 89.lib.37.tt.1.l.3.§.adquirere.l.15.l.16.
De actore municipij & alio. ff. lib.37. tt. 1. l.3.§.à municipibus.
Si per seruum.ff.lib.37. tt. 1.l.7. in prin.
Si per seruum alienum uel liberum hominem sibi bona fide seruientem.ff.l.25.in prin.l.45.§.fin.l.73.§.qui bona.
Si per eum seruum in quo usumfructum habet.ff.l.25.in prin.l.45.§ præterea.
Si per seruum hæreditarium.ff.l.43.
Si per seruum mutum.ff.l.92.§.fi.
Si per fœminam.ff.lib.37.tt.1.l 7.in prin.
Si per matrem.ff.lib.37.tt.1.l 15.
De patre & tutore,uide suprà Ex persona adeuntis.

¶ *IIII. Ex causa aditionis & modo quo gerit, se pro hærede.*

Si ex causa inutili adeat.ff.l.22.§.fin.
Si ui & metu coactus adierit.ff.l.6.§.fi.l.84. C.l.16.tt.15.l.5.ff.li.37.tt.1.l.3.§.inuito.
Si adire cogatur ut senatusc. Trebelliano restituat, uide De senatuscon. Trebelliano Methodum De legatis & fideicommis.
Si in diem uel sub conditione adeatur. ff.li. 50.tt.17.l 77.
Si hac cõditione:Si soluendo est hæreditas, adijt.ff.l.51.§.fin.
Si non quasi hæres gessit.Inst.lib.2.tt. 19.§. p hærede.ff.l.20.C.tt.31.l.1.tt. 15.l.4.
Si quid pietatis uel custodiæ causa fecit.ff.l. 20 in prin.
Si ut custodiat,uel putauit sua,aut dum deliberat facit.ff.l.20.§.seruos.
Si quasi serui sui peculium occupauit, uel quasi liberti sui bona.ff.l.22.
Si tanquam socius defuncti gessit.ff.l.42. §. si in societate.l.77.
Si quasi patroni filius egens à liberto pater no ali uelit.ff.l.72.
Si quasi subripiẽs uel expilãs.ff.l.21.ĩ prin.
Si omissa causa testamẽti ab intestato adijt. ff.l.60.

Si

Si ut maternum agrum possedit.ff.l.86.
Si propter funeris impensas distraxit.C.l.1.
Si tabulas,literas rationes inspicere desideret,ut scire possit an sibi sit adeunda hęreditas.ff.l.29.
Si precium omittendæ hæreditatis causa accepit, uide in Ex speciebus.

¶ *V. Ex specie facti, si hæreditatem agnoscit.*

Si se ꝓ hærede gerit.Inst.lib.2.tt.19.§.itē extraneus.Quid sit ꝓ herede gerere.Inst.lib.3.tt.10.ꝓ hærede.ff.l.20.in pr.l.87.
Nuda uolūtate hæres fieri potest.Inst.lib.2.tt.19.§.item extraneus.ff.l.80.C.l.6.
De solennitate cretionum sublata.C.l.17.
Quocunque modo admittentis eam iudiciū ostenderit,competit ei bonorū possessio.Inst.lib.3.tt.10.§.fi.C.tt.9.l.9.tt.15.l.4.
Si diu hęreditatē possedit:ff.l.6.§.1.C.lib.3.tt.31.l.10.
Si patrem sepeliuit.ff.l.20.in prin.
Si sepulchri uiolati agat.ff.l.10.§.fi.lib.47.tt.12.l.10.
Si precium omittendæ hæreditatis causa accepit uel stipulatus est.l.24.tt.4.l.2.
Si debitum paternum soluat.C.l.2.
Si seruos hæreditarios aut iumēta pauit uel distraxit.ff.l.20.§.seruos.
Si seruos manumisit.ff.l.42.§.si seruum.§.fin.l.85.§.fin.C.l.1.
Si fundos uel ædes locauit, uel fulsit.ff.l.20.§.seruos.
Si res tempore perituras distraxit.ff.l.20 §.seruus.
Si in sepulchrum hæreditariū mortuum inferat.ff.l.20.§.si quis autem.
Si à statulibero pecuniā implendæ conditionis causa accepit.ff.l.20.§.Papinianus.
Si aliquid ex uoluntate defuncti habeat uel faciat.ff.l.40.
Si in domo defuncti habitet. C.tt.31.l.1.
Si se à liberto paterno ali uelit.ff.l.72.
Si sub conditione iurisiurandi institutus iurauerit.ff.leg.61.in prin.
Si testamentum falsum accusauit.ff.lib.37.tt.1.l.34.
Si à creditoribus hæreditariis fundos comparauit.C.tt 31.l.2.
Si moriens petit ab hærede suo seruum matris defunctę manumitti,sibiq; ac parentibus suis in possessione matris monumētum extrui.ff.l.85.§.fin.
Si ex substitutione pupillari adiit.ff.l.40.
Si ex sua institutione adiit, etiam ex cohæredis institutione. item in sua substitutione adiisse uidetur. Vide in De repudianda & omittenda hæreditate.

¶ *VI. Ex re quam agnoscit vel adit.*

Si partem agnoscat, partem repudiet. ff.l.1.l.2.l.10.l.55.l.74.l.79.in prin.C.l.20.

¶ *VII. Ex tempore quo agnoscit uel adit.*

Si ante delatam sibi hæreditatem, uel post tempus finitum adierit, uide Caput sequens.

¶ *VIII. Ex loco in quo agnoscit.*

De plano,& pro tribunali.ff.lib.37.tt.1.l.3.§.si causa.

¶ *IX. Ex consequentibus.*

Si res hæreditarias post aditam hæreditatē non attigerit,nec tenuerit.ff.l.87.C.l.14.tt.15.l.4.
Si postea grande æs alienum emerserit.Inst.lib.2 tt.19.§.sciendum est.C.l.10.l.22.ff.l.51.§.fi. Vide insuper suprà cap.1.in fi. De inuentario faciendo.lib.eo.

¶ *X. Ex reliquis contingentibus.*

Si ea petierit quæ hæres extraneus petere non potest,ut a liberto operas.ff.l.20.§.si quid tamen.l.72.
Si alienam rem ut hæreditariam possedit.ff.l.21.§.1.l.87.
Si contra fiscum uel Rempub. agnoscit. ff.lib.37.tt.1.l.12.in princ.
Ex quibus causis repudiās nihil agit,ex iisdem & pro hærede gerendo nihil agit. ff.l.21.§.1.

DE TEMPORE ADEVNDAE hęreditatis,petendæ bonorum possessionis, & de successorio edicto. Inst.lib.3.tt.10.§.cum igitur plures.ff.li.38.tt.9.tt.16. Ca.XII.

¶ I. *Si ante delatam sibi hæreditatem adeat,uel agnoscat, an sit utilis aditio? & quando dicatur delata hæreditatis.*

Si ante delatam sibi hæreditatem adierit.ff.lib.29.tt.2.l.68.C.tt.9.l.9.tt.30.l.12.

Delata hæreditas intelligitur, quã quis pos sit adeundo cõsequi.l.151.ff.de uerb.si.

Statim cùm prior repudiat, uel aliàs ius suum amittit, cæteris delata dicitur. Inst.§.cùm igitur plures. uer. & si intra. ff. lib. 29.tt.2.l.71.lib.37.tt.1.l.6.tt.11.l.2. in prin. lib.38.tt.9.l.1.§.qui semel.§. si intra.§.quibus.l.2.tt.15.l.4.i princ. C.tt.16.l.1.l 2.

Quibus primò deferatur, quibus secundo loco, quibus tertio? ff.lib.29.tt.2.l.55. lib. 37.tt.11.l.2.in prin.§. defertur.C.tt. 50. §.cùm autem.

Quamdiu rumpi potest testamentum, & cõtra tabulas bonorum possessio peti, hæreditas ex eo non defertur. ff.lib.29.tt.2.l. 83.in prin.lib. 37. tt. 11.l.2.in prin.

Quandiu institutus adire potest, substitutus non potest.ff.lib.29.tt.2.l.3.l.35.i prin. l.68.l.71.lib.28.tt.3.l.4.lib.37.tt. 11. l. 2.§.defertur.

Si quis institutus sit, ut intra certum tempus adeat, substitutus nõ cogitur expectare ultimun diẽ ff.lib.29.tt.2.leg.71.

Proximus à posthumo instituto, dum mulier prægnans est, uel esse putatur, adire non potest.ff.lib.29.tt.2.l.30.§. quod dicitur.usque ad §.fin.l.31.

Quamdiu ex testamento potest adiri, ab intestato non defertur.ff.lib.29.tt.2.l. 39. l.69.in prin.lib.38.tt.7.l.2.§.si quis decesserit.l.5.§.fin.C.tt.58.l.8.item l.quãdiu possit. ff.de reg.iuris.

Quamdiu causa falsi testamenti pendet, ab intestato non defertur.ff. lib. 39. tt. 2. l. 17.in prin.l.30.§.fi.l.46.C.tt.11.l. 1.

Si incertum est, utrum defunctus paterfamiliàs an filiusfamiliàs fuerit. ff. lib. 38.tt. 7.l.2.§.si quis Deus.

An hæreditas quæ cognitione rei perduellionis suspensa est, adiri possit? ff.lib.29. tt.2.l.85.§.rei.

Legitimis hæredibus tunc competit, cùm sui repudiauerint. Inst.lib.3.tt.2.in prin. ff.lib.38.tt.7.l.2.in prin.l.5.§.fin.

Si uiuo testatore pro hærede gerat. ff. lib. 29.tt.2.l.27.

Si ante apertas tabulas, uel statim post mortẽ testatoris ff.lib.37.tt.11.l.1.§.sufficit. C.tt.50.§.cum igitur.§.in nouissimo.

Si ante diem uel conditionem institutionis existentem adeat.ff.lib.28.tt.5.l.23.lib. 37.tt.11.l.2.§.1.§.si quis ita.l.5.in prin. l.6.l.10.C.tt.50.l.1.§.cũ igitur.§.sin autem aliquid.

An ante conditionem libertatis existentem seruus hæres institutus adire possit? ff. lib.28.tt.5.l 7.

De reliquis, uide paulo inferius.2.

DISTINGVITVR:

¶ II. *Si non intra statutum tempus adierit petierit bonorũ possessionem: & quod si tempus adeundæ hæreditatis.*

Si non intra statutum tempus adierit uel petierit bonorum possessionem. Inst.lib. 3. tt. 10.§.cùm plures.ff.lib.37.tt.1.l.4. lib. 28.tt.2.l.68.§.fin.

1. DECLARATVR.

Quod sit tempus adeundæ hæreditatis, & petendæ bonorum possessionis.

Parentibus quidem & liberis in petenda bonorum possessione anni spacium datum est à die delatæ hæreditatis. Inst. lib. 3. tt. 10. §.cùm igitur plures.ff.lib.38. tt.9. l.1.§.largius. usq; ad fin.leg. tt.15.l.4.§. fi.C.li.6.tt.9.l.4.cęteris autẽ adgnatis & cognatis, cẽtum dierum spaciũ.Inst.li.3. tt. 10. §.cùm igitur plures.ff.lib. 38.tt. 9. l.1.§. quod dicitur.C.lib.6.tt.9.l.2.

Scriptis hæredibus, si inofficiosi querela speratur, si quidem præstò sint, sex mensiũ spacium: sin absentes, annus datur.C. lib.3.tt.28.l.26.§.illud prætererea.

Quando dicatur delata hæreditas, uide paulo superius.

2 *Distinguitur.*

Dies bonorum possessionis petendæ utiles cõputant. Inst.lib.3.tt.10.§.in petenda. ff.lib.38 tt.15.l.2.in prin.§.dies.

Si legitima sit hæreditas.C.tt.54.l.1.

Si institutus furiosus sit, nec instituto, nec substituto dies cedit.ff.lib.37.tt.3.l.1. in prin.C.tt.16.l.1.li.5.tt.70.l.7.§.tali.

Si nõdũ aptæ sint tabulæ.ff.li.37.tt.1. l.10.

Si hæres ab intestato testamentum falsum accusauit.ff.lib.37.tt.1.l.14.

Si testatorem suum dixerit, & proinde ab intestato petierit.ff.lib.38.tt.8.l.9. §.1.

An seruo hærede instituto & uendito, posteriori domino prioris tempus imputetur.

tur.ff.lib.38.tt.15.l.5.§.fi.
Si propter ignorantiam facti non petijt qa forte nesciuit aliquem decessisse, uel repudiasse bonorum possessionem,&c.Inst. lib.3.tt.1.§. sui autem.ff.lib.29.tt.5.l.3. §.fi.li.37.tt.1.l.7.§.fi. l.9.li.38.tt.15.l. 2.in prin.l.3.C.lib.6. tt.9. l.1.l.2.l.5.l. 8.tt.80.l.8.
Si propter ignorantiam iuris.ff.lib.37.tt.1. l.10.lib.38.tt.15.l.2.§.fi.C.tt.9.l.6.
Si ppter rusticitaté nō agnouit. C.tt.9. l.8.
Si propter absentiam.ff.lib.29.tt.2.l.85.in prin.C.tt.9.l.8.
Si fuit apud hostes.ff.lib.37.tt.11.l.11.§. filius.
Si non potuit petere uel adire de facto uel de iure.ff.lib.38.tt.15.l.2.in prin. li.29. tt.5.l.3.§.fin.
Si municipes instituti sunt.ff.lib.38.tt.3.l. 1.§.fin.
Si filiofamilias bonorum possessio delata est,nec patrem certiorare potuit,uel pater propter absentiam non potuit iubere.ff.lib.29. tt.2. l.30.in prin.lib.38. tt. 15.l.5.in prin.
Si uenter in possessione sit.ff.lib.38. tt.15. l.2.§.si uenter.
De diebus sessionum.ff.lib.38.tt.15.l.2.§. dies.
Si prætor postulationibus se non dederit, uel absens fuerit.ff.lib.38.tt.15.l.2.§.in bonorum.§.si præses.
Si alia iusta causa sit.C.tt.9.l.8.

DE REPVDIANDA ET AMITtenda hæreditate.ff.lib.29.tt.2. C. lib.6.tt.31. Cap. XIII.

¶ *I. An repudiatio & amissio hæreditatis sit utilis tam quo ad commoda, quàm quo ad incommoda hæreditaria amittenda.*
ff.lib.28.tt.3.l.1.§.fin. lib. 29. tt.1.l. 14. tt.2.l.13.in pr.C.tt.50.§. in nouissimo. item l.si nemo.ff.de reg. iur.ff.li.38.tt.9. l.1.§.qui semel.§.quibus ex.C.tt.31.l.4.

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona repudiantis & amittentis.*
De necessariis,item de suis & necessarijs hæredibus.Inst.lib.2.tt.14.§.seruus autem.tt.19. in prin. usque ad §.cæteri. ff. lib.28.tt.1.l. 12.tt.2.l.13.§.regula. l.16. l.20.l.29.§.fin. tt.5. l.3.§.qui fideicommissam.usque ad fin. legis l.6.§.si seruū. usque ad fin.legis.l.7.l.8.l.9. §.seruus.l. 30.l.38.§.seruus.l.40.l.41.l.74. l.81. l. 82.l.84.§.fi.l.88.tt.8.l.8.li.29.tt.2.l.58. l.65.lib.39.tt.6.l.7.lib.49.tt.17.l.9.§.un de Marcellus.l.18.in prin. C.tt.27. toto tt.31.l.3.l.6.
De reliquis, uide suprà De iure deliberandi.cap.1.
De filio naturali curiæ dato. C. lib. 5. tt. 27.l.4.
De extraneis hæredibus.Inst.lib.2.tt.19.§. cæteri, usque ad fin.tituli. C.tt.30. l.16.
De eo qui hæreditatem acquirere uel adire non potest.ff.l.4.l.18.
De pupillis & impuberibus. ff.l.11. l.12. l. 57.in prin.ff.lib.38.tt.9. l.1. §.tutor.C. l.5.tt.31.l.6.§.fin autem uel.
De tutore.ff.lib.37.tt.1.l.8.lib.38.tt.9.l.1. §.tutor.
De curatore furiosi.ff.lib.38.tt.9.l.1. §.furioso.
De filiofamilias & patre.ff.l.13.§.fin. l.14. C.l.11.tt.19.l.2.
De domino & seruo.ff.lib.38.tt.9. l.1.§.per seruum.
De procuratore. ff.lib. 38.tt.9. l.1. §.unusquisque.
De hærede hæredis.ff.l.7.§.1.§.fin.l.42.in prin.l.56.
De eo qui in hæreditatem restituere rogatus est.ff.lib.39.tt.16.l.2. §.fi. uide insup Methodū de legatis & fideicom.li.2.&4.
De errante & dubitante.Vt puta.
Si incertus est de suo iure.ff.l.23.
Si se putat necessarium, cùm sit uoluntarius.ff.l.15.l.16.
Si dubitat de morte testatoris.ff.l.13.§.siqs.
Si testamentum falsum uel iniustum putat. ff.l.17.in prin.

2 *Ex antecedentibus.*
Si antea adijt uel immiscuit se bonis hæreditarijs item.
Si ex sua institutione adijt,etiam ex cohæredis institutione, & sua substitutione cogendus est,& hæres esse, &c. Inst. lib. 2.tt.l.9.§.extraneis.ff.l.7.§.fina. l.11. l. 12.l.26.l.35.in prin. usque ad §.fi.l.40.

 l.52.

l.52.§.fin.l.53.l.55.l.57.l.59.l.60.§ fin. l.75.l.79.§.item si seruus.l.80.l.84.C.l. 3.l.4.l.20.tt.30.l.22.tt.57.l.2.ff.lib.28. tt.5.l.33.l.57.§.Titius ex.§.fin. lib. 37. tt.11.l.2.§. si duo. lib. 38. tt. 15. l.4. in prin.

Si decreta sit bonorum possessio. ff.lib. 38. tt.9.l.1.§.decretalis.

Si aliquid ex hæreditate amouit.ff.l.70. §. prætor ait.usque ad fin.leg.C.l.22. §.illo,uidelicet obseruando.

3 *Ex causa propter quam repudiauit,uel non agnouit.*

Vide suprà cap.prox.membr.11.

Si non intra statutum,&c. cum sequentib.

Si dolo legitimi hæredis scriptus repudiauit.ff.lib.44.tt.4.l.4.§.si cum legitima.

4 *Ex specie & modo quo repudiat et amittit.*

Non solum uerbis, sed etiam re potest recusari,uel alio quouis iudicio uolũtatis. ff. l.14.l.94.l.96.

De nuda uoluntate.Inst.lib.2.tt.19. §.sicut autem.ff.l.12.

Si non intra statutum tempus bonorũ possessionem petierit.ff.lib.38.tt.9.l.1.quibus ex uide suprà c.prox.

Si ad alium uoluit transferre hæreditatẽ. leg.6.ff de reg.iuris.

Si filius emancipatus præteritus, hæredi patris agenti, doli mali exceptionem opposuit.ff. lib.37.tt.4.l.15.

5 *Ex re quam repudiat & amittit.*

Si partem hæreditatis repudiat, uide suprà c.11.lib.eo.uers.ex re quam agnoscit.

Si ex alia parte edicti repudiauit uel exclusus est,an ex alia causa adquirere possit? uide in Quid & Quantũ amittat, c.eod.

6 *Ex tempore quo repudiat.*

Intra triuũ mẽsium spacium ex quo cognoscit sibi delatam esse hæreditatem,repudiare debet.C.tt.30.l. 22.§ cũ igit hæreditas.lib.3.tt.28.l.38.§.illud præterea.

Si uiuo testatore.ff.l.93.

Si ante existentem conditionem. ff.l.13. in prin.l.69.§.fin.

Si causa falsi testamenti nondum finita. ff.l. 17.in prin.

Si substitutus, priusquàm hæres institutus decernat,& repudiet. ff.l.13.§.si quis.

Si legitimus antequam scriptus repudiauit ff.l.69.

Si prius hæreditatem legitimam, quam ex testamẽto,uel utranque simul, repudiet. ff.l.69.l.76.

Si antequam decreta sit bonorũ possessio. ff.lib.38.tt.9.l.7.§.decretalis.

Si furioso delata sit hæreditas. C.lib. 5.tt. 70.l.7.§.tali.

Si absente aduocato uel patrono renunciauit.C.tt.19.l.1.

7 *Ex consequentibus.*

Si tempus aditionis nondum preterierit.ff. lib.38.tt.9.l.1.§.qui semel.C.tt.31.l.6. §.fin autem uel.

Si paterna hæreditate se abstinuit,an adeundo ex substitutione pupillari hæreditatem obtineat. ff.l.41.

¶ II. *Quid & quantum amittatur.*

Si ex alia parte edicti repudiauit,uel exclusus est,an ex alia causa adquirere possit? ff.lib.38.tt.6.l.2.l.8.tt.9.l.1.§.sed uidendum.li.5.tt.3.l.8.l. 47.lib.29.tt.2. l.17. §.hæres.l.76.C.lib.tt.31.l.3.

Si bonorum possessionem repudiauit,an ciuilem hæreditatem adire possit?ff.li.38. tt.17.l.2.§.si mater.la.1. C. l.13. item l. quoties.ff.de reg.iuris.

Si suam portionem repudiauit, an cohæredis portio ei adcrescat, uide suprà de iure adcrescendi, lib.9.c.16.

Si nõ expedierit pupillo hæreditatem parentis retinere prætor bona defuncti uenire permittit, ut quod superauerit pupillo restituat.ff.li.42.tt.5.l.6. in prin.

¶ III. *Euentus repudiationis amissionis.*

Non cogendus repudiãs,nec hæres eius onera hæreditaria subire ff.l.42. in pr. usq; ad §.si in societate.l.88.l.90.l.97.C.l.1.

De actionibus confusis ei restituendis. ff.l. 86.§.fin lib.34.tt.9.l.8.

An ea quæ in hæreditate gessit repudians, rata sint habenda? ff.l.44.lib.42. tt.5. l. 6.lib.4.tt.4.l.22.l.31.

DE VINDICANDA MORTE defuncti, & quæstione de familia necatorum habenda, & supplicio sumẽdo. ff. li.29.tt.5.C.li.6.tt.35.Cap.XIIII.

Est hoc unum ex officiis hæredum, quibus non

nō præstitis hæreditatem amittunt. Ideo de eo sequitur.

¶ *I. Causæ ex quibus de seruis quæstio habenda, & supplicium sumendum.*

Si cùm dominus uim pateretur, & occideretur, seruus ei auxilium non tulit. ff. l. 1. in prin. l. 19.

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona uim passi & occisi.*

De non suo domino. ff. l. 1. §. domini.

De liberis domini. l. 1. §. domini app. usque ad §. si pater. l. 10. in prin.

De filio domini in adoptionem dato, & adoptiuo. ff. l. 1. §. domini.

De alumno domini. ff. l. 1. §. domini.

De patre domini. ff. l. 1. §. si pater.

De marito & uxore domini. ff. l. 1. §. si uir aut. l. 3. §. si maritus.

De genero & nuru domini. ff. l. 1. §. sed ne uxore.

De patrono. ff. l. 7. l. 10. §. fi. l. 11.

Si quibusdā, non omnibus auxilium tulit. ff. l. 3. §. si cum omnes.

2 *Ex persona uim inferentis, & occidentis.*

Si seipsum interfecerit dominus. ff. l. 1. §. si sibi manus.

Si hæres interfecerit. ff. l. 6. §. quamuis.

Si maritus uxorem uel uxor maritū in cubiculo interfecerit. ff. l. 2. §. si maritus.

3 *Ex causa interficiendi.*

Si maritus uxorem in adulterio deprehensam, occiderit. ff. l. 3. §. si maritus.

4 *Ex loco interficiendi.*

Si itinere. ff. l. 1. §. cum dominus in.

Si in cubiculo noctu uxor maritū, uel maritus uxorē interfecerit. ff. l. 3. §. si maritus.

5 *Ex instrumento, & modo quo occisus est.*

Si non per uim aut cædem occisus sit, sed ueneno, uel clàm. ff. l. 1. §. occisorum.

6 *Ex euentu & consequentibus.*

Si appetitus sit, non occisus. ff. l. 6. §. fi.

Si non constet dominum esse occisum. ff. l. 1. §. item illud.

Si non compareat dominus. ff. l. 6. §. si unus.

Si certus sit percussor. ff. l. 6. in prin. l. 17.

7 *Ex persona non ferentis auxilium.*

De seruo alieno bona fide occiso seruiente. ff. l. 1. §. domini.

De seruo in quo occisus usumfructū habuit. ff. l. 1. §. domini.

De seruo pignori dato. ff. l. 1. §. domini.

De seruo hæreditario. ff. l. 10. in prin.

De seruo sub conditione legato. ff. l. 1. §. serui appel.

De legatis & manumissis testamento. ff. l. 1. §. si pater. l. 3. §. de his quoque. usque ad §. quod ad causam.

De eo cui fideicommissaria libertas debetur. ff. l. 1. §. serui appel.

De statulibero. ff. l. 1. §. serui appel.

De seruo communi. ff. l. 1. §. domini.

De seruis parentū & liberorū occisis, item mariti & uxoris, soceri & nurus, uide suprà Ex persona uim passi & occisi.

De seruo impubere, & qui deficit ætate. ff. l. 1. §. impubes. usque ad §. excusantur. l. 3. §. ignoscitur.

De surdo, cæco, muto, furioso. ff. l. 3. §. ignoscitur.

De ualetudinario. ff. l. 3. in prin.

De eo qui non fuit sub eodem tecto, uel nō unà cum domino. ff. l. 1. §. hoc autē Senatusc. usque ad §. impubes. C. l. 12.

De libertis occisi. ff. l. 7. l. 10. §. fi. l. 11.

8 *Ex causa propter quam non tulit auxiliū.*

Si non potuit. ff. l. 1. §. occisorum. §. si sibi. §. serui quoties. §. hoc rescriptum. l. 3. §. si cum omnes.

Si pp ualetudinē nō potuit. ff. l. 3. in prin.

Si percussor seruo mortem minatus est. ff. l. 1. §. serui quoties §. hoc rescriptum.

Si uulnerati sunt serui. ff. l. 1. §. quid si uulnerati.

Si inclusi fuerint serui. ff. l. 3. §. subuenitur. §. clusos.

Si propter absentiam. ff. l. 1. §. hoc autem senatusc. usq; ad §. impubes. C. l. 12.

9 *Ex specie delicti, & modo quo non fert auxilium.*

De ferendo auxilium quomodocunque & quātum potest. ff. l. 1. §. excusantur. usque ad §. fi. l. 19.

De proclamando. ff. l. 1. §. serui quoties. §. hoc rescriptum. §. tulisse autem. l. 19.

Si conscii sceleris uel factores etiā fuerint serui. ff. l. 1. §. quid ergo si. §. hoc autē senatusc. §. si quis in uilla. l. 2. §. si quis moriens. l. 14. §. fi.

10 *Ex consequentibus.*

Si non constet dominum esse occisum, &c. uide

De reliquis, uide suprà Ex persona accipientis.

¶ *IIII. Quibus conferendum?*

3 *De eo cui bonorum possessio data est.* ff.l.1.§ inter eos.

DISTINGVITVR.

¶ *Ex persona eius cui data est.*

His solis qui in potestate defuncti parentis permanserunt, conferendum. ff.l.3.§.quoties.§.emancipati.tt.9.l.1.§. emãcipatus.

Non filio emancipato, cum quo petit. ff.l.1. §.fin.C.l.9.

De eo qui testaméto exhæredatus est. ff. tt. 4.l.40.§.uideamus.

De fratre post emãcipationem edito.ff. l.9.

De posthumo post mortem defuncti nato. C.l.11.

¶ *Ex causa ex qua data est, & specie datæ possessionis.*

Si ex testamento.ff.l.11.

Si ab intestato.ff.tt.4.l.20.§. uideamus. C. l.11.

Si ex causa inofficiosi testamenti.ff. tt.7.l.6.

Si ex edicto Carboniano.ff.l.3.§. emancipatus tt.10.l.15.l.16.

Si uenter in possessionem missus sit. ff. l.12.

¶ *Ex antecedentibus.*

Si cum antea bonorũ possessioné omisisset, in integrum restitutus sit.ff.l.1.§. planè.

¶ *Ex re data.*

Si amplius petita cõtra tabulas bonorũ possessione accipiat, quàm aliàs erat habiturus. uide suprà, Ex euentu, non conferendum nisi incommoda, &c.

2 *De nepotibus cum patre emancipato coniunctis solis à patre conferendo.* ff.l.1.§.si ex dodrante.l.3.§.fin. tt.9.l.1. §.emãcipatus.§.fin.lib.38.tt.6.l.5.1 pri.

3 *De fratri & patruo conferendo: & si patruus non sit, soli fratri, non etiam patruo maiori.* ff.tt.9.l.1.§. emancipatus.§.fin.

4 *De fratrum filijs.* ff.tt.9.l.1.§.nunc uideamus.

5 *De hærede fratris.* ff.l.1.§.ibidem.usque ad §.iubet.

6 *De reliquis vide paulo superius, ex persona eius cui data est.*

¶ *V. Quid & quantum conferendum?*

1 *Quantum cuiq; conferendum?* ff.l.j.§.si ex dodrante.§.ibidem.§.portiones.usque ad fin.legis.l.2.§. si tres emancipati.usque ad §.si duo.l.3.§.quoties. l. 7.tt.9.l.1.§. nunc uideamus, usq; ad fin. legis.C.l.19.

De ære alieno deducendo.ff.l.2.§. illud autem.C.l.6.

2 *Quæ conferenda vel non conferenda?*

De iis quæ à parente defuncto ei donata sunt.C.l.12.l.20.§.ad hæc.

De iis quę lucratur ex pecunia defuncti occasione militiæ.C.l.20.in prin.

De iis quæ in ipsa emancipatione, uel post à parente adquisiuit.C.l.17.§.fin.

De eo quod dignitatis nomine ei à patre datum est uel debetur.ff.l.1.§.sed an.

De legato quod à patre accepit. ff.tt.7.l.4.

De iis quæ in quartam portionem computãtur his qui de inofficioso agũt.C.l.20. in prin.

De peculio.C.l.12.§.fin.

De peculio castrensi, & quasi castrensi.ff.l.1. §.nec castrense.C.l.12.§.fin.l.21.

De peculio castrensi filii sui.ff.l.1.§.si is qui bona.

De stipendiis, ceterisq; salariis.ff.lib.17.tt. 2.l.52.§.idem Papinianus.

De iis quæ à parentibus non adquiruntur. C.l.21.

De iis quæ post mortem parentis acquiruntur.C.l.6.l.13.l.15.

De legato hoc modo, Si pater morietur. ff. l.1.§.si emancipati.§.si ab ipso.

De eo quod post mortem patris ei reddi debet.ff.l.11.

De legato conditionali.ff l.2.§.id quoque. C.l.6.

De dote & antenuptiali donatione, uide in cap.prox.

De dote ab uxore accepta.ff.leg.1. §. emancipatus.l.3.§ emancipati.

De dote quàm filiæ suæ nomine dedit uel pater eius, aliusve.ff.l.4.l.6.tt.7.l.1. §.6.

De quartà quæ debetur impuberi adrogato ff.l.1.§.si impub.

De eo quod ex stipulatu sub conditione debetur.ff.l.1.§.id quoque.

De iniuriarum & furti actione. ff. l.2. §. emancipatus.

De eo quod alienauit uel perdidit sine culpa.ff.

pa.ff.l.1.§.de illis.uel dolo ma lo.ff. l. 1. §.confertur autem.
De ijs quæ illi conferuntur.ff.tt.9.l.1.§.nũc uideamus.
De fructibus.ff.tt.7.l.5.§.fin.
An pater, qui filijfamilias nomine bonorũ possessionem accepit, sua etiam bona conferre cogatur. ff.l.5.in prin.
Vt filius post mortẽ patris ab hostibus reuersus, ea cõferat q̃ moriẽte patre haberet, si ab hostib.captus nõ fuisset. ff.l.1.§.q. ab.

¶ *VI. Quomodo conferendum?*

Et re cautione fit collatio.ff. l.1. §. quãuis.
De cautione. ff.l.1.§.iubet.usq; ad §.si cum duobus.l.22.§.fi.
Si in bonis paternis tantum remittat, quantum conferre debet. Item si nomen debitoris deleget. Item si aliud pro alio conferat. ff.l.1.§.quamuis.uers. sed etsi tantùm forte.uers.idem etsi nomen.

¶ *VII. Quando conferendum.*

Intra annum à tempore delatæ bonorũ possessionis.ff.l.8.§.finali.
An post bonorum possessionem acceptã conferre liceat?.ff.l.3.in prin.

¶ *VIII. Euentus collationis, etsi collatum non sit.*

1 *Si nec cautum nec collatum sit, denegatur bonorum possessio.*

C.l.11.§.fin.ff.lib.36.tt.3.l.5.§.Imperator. uers.sicuti cum.

DISTINGVITVR:

Si propter inopiam non contulerit.ff.l.1.§. si frater. §.si cum duobus.l.2.§.fin. li.36. tt.3.l.5.§.Imperator.
Si antè decesserit.ff.l.3.in prin.
Si maritus non sit soluendo, uide in cap. proximo, memb.
Quid & quantũ dotis nomine, conferendũ.
Si dotem non conferat.C l.12.in prin.l.14. l.16.
Si alteri cauit, alteri nõ. ff.l.1.§.si cũ duob.
Si diuisio facta sit.C.l.8.
Si postea cautionem offerat.ff. l.1. §. quòd si per.§ si cum duobus.l.8.
Quantum ei denegatur si alteri cauit, alteri non ff l.1.§.si cum duob.
Euentus. Ei qui in potestate mansit soli prodest, non conferenti denegatas esse actiones.ff.l.2.§.si duo emancipati. l.3.in pr.

2 *Si cautum sit, sed non collatum, tenetur actione quanti ea res est.*

ff.l.5.§.6.

DISTINGVITVR.

Si sine dolo malo non contulit.ff. l.5.§.fi.
Si partem contulit, partem non.ff.l.5.§.fin.
Si non sit interpellatus.ff.l.5. §. stipulatio.
Si se abstinet à bonorum possessione. ff.l.3. §.emancipatus.

3 *Actione ad repetendum id quod collatum est, si postea bonorum possessio omittatur.*

ff.l.3.§.emancipatus.

DE DOTIS COLLATIONE, & antenuptialis donationis.ff.lib.37. tt.7.C.tt.20. Cap.XVI.

¶ *I. Causæ ex quibus dos conferenda est.*

Si defuncto succedit.C.l.3.

DISTINGVITVR.

1 *Ex causa, & specie successionis.*

Non nisi ab intestato successerit, uel contra tabulas bonorum possess. petierit.C.l.4.
Si ex testamento succedat.ff.l.3.in prin. C. l.7.lib.5.tt.13.§.uideamus igitur.
Si ex querela inofficiosi capiat.ff.l.7.
Si ex causa legati.ff.l.4.C.l.10.

2 *Ex persona succedentis.*

De ea quæ mansit in potestate defuncti. C. l.12.l.13.
De filia in adoptionem data, & patre eius adoptiuo.ff.l.2.
De ea quæ constante matrimonio est defuncta.ff.lib.10. tt.2.l.20. in prin.
De nepotibus & neptibus in locum patris sui, uel matris defunctæ succedentibus: an patruis uel auunculis, amitis uel materteris conferre cogantur.C.l.19.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si institutus hæres commisso per alium edicto, contra tabulas bonorum possessionẽ accipiat.ff.l.3.l.5. in princ.
Si frater emancipatus, qui cõtra tabulas bonorum possessionem accipere potuit, intestati patris bonorum possessionem accipiat.ff l.5.in princ.
Si cùm ita collationem promisisset soror, quicquid à marito acciperet, & constante matrimonio decesserit.ff. lib.10. tt.2. l. 20. in prin.

Si multo

Si multo plus filio quàm filiæ pater codicil lis reliquit. ff.libr. 10. tt.2.l.39.§.intestato.

De reliquis, uide infrà Quid & Quantum conferendum.

¶ *II. Qui cōferent dotem, uel antenup. donationem.*

De ea quę non succedit.ff.l.1. in pr.l.8.l. 9.

De reliquis, uide suprà Ex persona succedentis.

¶ *III. Quibus conferenda dos.*

De eo qui in familia defuncti non est. C.l. 4.ff.tt.6.l.1.§ fin.

De hærede eius cui conferre debuit. C. l.14.

De filijs & filiabus fratris in locum patris sui succedentibus.C.l.19.

De fratre & patruo.item patrui filio. ff.l.1. §.si fit nepos.

¶ *IIII. Quid & quantum dotis nomine conferendum?*

1 *Quantum conferendum cuique.*

Suam etiam personam numerabit in partibus faciēdis conferens.ff.tt.6.l.1.§.fi.

De necessarijs impensis deducendis. ff. l.1. §.cùm dos confertur.

Si maritus non sit soluendo, conferendum est id quod maritus facere potest.ff.l.1. §. cùm dos.Nouel.c.97.§.sed & illud.usq; ad finem constituit.

2 *Quæ conferenda?*

De dote in stipulationem deducta, & tantum promissa à marito.ff.l.1.§.si in stipulationem.

Si alij dari promissa sit a marito. ff.l.1.§.si in stipulatio. C.l.17.§.nulla discretione.

De dote à patre data uel promis. C.l.4. l. 17. l. 19.§.talem igitur.

De dote profecticia & aduenticia.C.l. 4.

De dote a patre uel ab extraneo sub conditione promissa.ff.l.1.§.si sub.

De dote à patre promissa tantum, nondum data.ff.l.1.§.filius.C.l.2.

De antenuptiali donatione.C.l.17.lib.3.tt. 28.l.29.

De usuris præstandis, si in conferendo moram fecit.ff.l.5.§. fin.

¶ *V. Quando conferenda?*

An uiuente adhuc marito. C.l.5.ff.li.21. tt. 2.l.71.§.nec conferre.

Si dos sub conditione promissa est, an ante existentem conditionem debeat conferri. ff.l.1.§.si sub.

De reliquis hæredum officijs,uide suprà li. 9.cap. 12. circa personam instituti. item infrà lib.12.c.4.

FINIS LIBRI DECIMI.

DE ACTIONIBVS QVAE PRO HAEREDITATE COMPETVNT.

LIBER VNDECIMVS.

DE PETITIONE HAEREDITATIS. ff.lib.5.tt.3. C.lib.3. tt.31. Cap. I.

¶ *I. Genus.*

Mixta est actio, propriè tamen in rem. ff.l. 25.§.petitio.lib.6.tt.1.l.27.§.si homo.

Bonæ fidei est.C.l.12.§.fin.

¶ *II. Species.*

Possessoria hæreditatis petitio. ff.tt.5.

Fideicōmissaria hæreditatis petitio. ff.tt.6.

¶ *III. Proprium.*

Eorū iudiciorū quæ de hæreditatis petitione sunt,ea autoritas est, ut nihil in præiudiciū eorū fieri debeat.ff.l.5 §.fi.C.l.12. in prin. ff.lib.4.tt.8.l.32.§.si is qui.

¶ *IIII. Causæ ex quibus competit.*

Petitio hæreditatis cōpetit partim ex iure actoris. ff.l.42. tt.4.l.1. partim ex facto rei cōuēti.C.li.2.tt.55.l.1.Ex iure actoris:puta quia hęres est uel ex testō.vel ab intestato. ff.l.1.cū sequenti. cuius distinctiones uide in præcedentibus duobus libris. Sed distinguit insup, nisi antea petierit,& precium consecutus est,uel ei ab eo qui exegit solutū. ff.l 25.§.si minori. l.31.§.fi.li.46.tt.3.l.34.§.si prędo.item, nisi antea petierit, & non obtinuerit, de quo uide suprà lib.3.c.4.membr.2.Quid & Quantum amitt.

Ex facto rei conuenti competit hæreditatis petitio:ut puta.

Si hæreditatem uel rem hæreditariam possidet.

que ad fin. legis. in tt. 6. l. 3. §. sciendum.
Si ex causa iudicati restituit. ff. l. 57.
Si ui deiectus sit. ff. l. 16. §. Iulianus.
Si cùm posset possessioné adquirere, noluit: & de dolo præterito, uide paulo superius uers. Si cùm possessionem.
3 *Ex antecedentibus & causa, ex qua possessionem nactus est.*
De prædone & malæ fidei possessore. ff. l. 18. in prin. l. 20. §. item eos qui. usque ad §. petitá. l. 25. §, quod ait senatus. usque ad §. perinde. §. consulit.
4 *Ex re quam desijt possidere.*
Si quasdam tantum res desiit possidere. ff. l. l. 41. §. ex diuerso.
Distinctiones eius quod is qui possidere desiit, tenetur.
An si res ad alium peruenerit, isque iudiciũ pati paratus sit, teneatur? ff. leg. 13. §. ité si quis dolo. l. 25. §. siue autem.
Si res interierit. ff. l. 18. in prin. l. 20. §. pridie idus. uers. item placere. §. ait senatus. §. fi. l. 21. l. 23 l. 25. §. item si rem. la 1. §. siue autem. §. item. si rem. la 2. l. 36. §. si prædo.
¶ *V. Quibus competit.*
De eo qui hæres negatur. ff. l. 42.
De eo cui ex Trebelliano restituta est hæreditas. ff. l. 54. in prin. tt. 6. toto.
De hærede eius cui ex Trebellianico restituta est. ff. tt. 6. l. 3. in prin.
De eo qui hæreditatem á fisco mercatus est. ff. l. 54. in prin.
De patre. C. l. 10.
De duobus eandem rem in solidum patentibus, utri sit restituenda. ff. l. 57.
De reliquis, uide suprà. li. 9. c. 14. item lib. 10. cap. 2. cum sequen.
¶ *VI. Aduersus quos competat?*
De possessore hæreditatis, uide paulò superius.
De eo qui nihil possidet, & qui possidere desiit. ff. l. 13. §. nõ solũ. uide paulò superius.
De eo qui cùm nihil possideret, liti se obtulit. ff. l. 13. §. non solum. l. 45.
De eo qui post petitam hæreditatem possidere cœpit. Vide in Quid ueniat in petitionem hæreditatis.
De iuris possessore. ff. l. 13. §. fin. l. 16. item Iulianus. l. 34. §. final. l. 50. in prin. tt. 4. l. 10. §. final.
De socio defuncti, & eo qui cum socio rem uendidit. ff. lib. 17. tt. 2. l. 62.
De patre & domino possessoris. ff. l. 34. §. si seruus. l. 35. l. 36. in princip. usq; ad §. sed & á filiofamiliás.
De hærede possessoris ff. l. 13. §. Neratius. tt. 4. l. 9. C. l. 2.
De tutoribus. C. l. 5.
De eo qui restituit hæreditaté, & eo cui restituit. item De emptore & uéditore, &c. uide paulò superius, Si hæreditatem possidet, & Si possidere desiit.
Si pluribus hæreditatem possidentibus pars hæreditatis petatur, á quo petéda. ff. tt. 4.
Vt á singulis cohæredibus petatur. ff. tt. 4. la 6. in prin.
Si duo possideant & duo petant, non singuli á singulis, sed ambo ab vtroque petent. ff. tt. 4. l. 1. §. quinimo.
Si duo possideant, & uterque se ex parte aliqua hæredé asserat, ut alter ab altero petat. ff. tt. 4. l. 1. §. proinde. §. item si cũ me.
Si cohæres cum extraneo possideat, ut pars ab extraneo petatur. ff. tt. 4. l. 1. §. si ergo ex parte.

QVID ET QVANTVM ueniat in hæreditatis petitionem? Cap. II.

Veniunt in hanc actionem res & personales quædam præstationes. ff. l. 25. §. petitio hæreditatis. Non etiam ut res diuidatur. ff. tt. 4. l. 7.
1 *De rebus.*
De omni re hæreditaria. ff. lib. 18. §. fin. lib. 29. tt. 2. l. 37.
De rebus non hæreditariis, quarum periculum ad hæredem pertinet, & quarũ nomine Publiciana competit. ff. l. 19. in prin.
De rebus pignori acceptis, commodatis, depositis. ff. l. 19. in prin.
De rebus in quibus defunctus retétionem tantum habuit non autem petitionem. ff. l. 19. §. ueniunt &.
De re cuius usucapio á defuncto cœpta, ab hærede impleta est. ff. l. 19. §. quid si pro emptore.
De re quam defunctus pignori dedit. ff. l. 54. §. hæres.

De iis

De iis quæ hæreditatis causa comparata sunt.ff.l.20.in prin. usque ad §. item nō solum.

De iis quæ ex pecunia hæreditaria comparata sunt.ff.l.20.ī prin.usq; ad §. simili.

De rebus distractis.ff.l.20. §. simili modo. § cæterùm si quis.§.quid si post. §. fin.l. 21.l. 22.l.33.

De precio rei uel hæreditatis distractæ.ff.l. 20.§.simili modo.§.pridie idus.uers. itē placere. §.cæterùm si quis sciens.§.ait senatus placere.usque ad fin.legis. l.22. l. 23.l.25.§.item si rem.§. petitio.l. 33.l. 36.§. si prædo.l.48.C.l.1.in prin.uide in super suprà cap. proximum, membr. Ex specie facti, si uendidit.

Si res distracta interierit, uel precium amissum, an precium debeatur? uide suprà cap.prox.membr.4.uers. fin.

De re ex precio rei distractæ comparata. ff.l.25.§ item si rem.la 1.

De usuris precii.ff.l. 20. §. cùm antequam partes.§.petitam autem. §. aptanda est. usque ad §.ait senatus placere.C.l.1.

De iis quæ post mortem defuncti accesserunt ff.l.20.§ item non solùm.

De fructibus, partu ancillarum, & fœtu pecorum.Inst.li.4.tt.17.§.etsi hæreditas.ff. l.20.§. fructus.§.cæterùm si quis sciens. §. quid si post. l.25. §.quod autem ait. §.utrum is solus §.fin.l.26.l.27.l.36.§. fin.l.40.§.prædo.l.41.§.fin.l.51.in prin. §.fin.l.56.C.l.2.item l.178.§ hęreditas. ff.uerb. signif.

De usuris fructuum ff.l.51.§.fructuum.

De eo quod post petitam hæreditatem possidere cœpit reus.ff.l. 4. l. 18.§.si quis. l. 41.in prin.

De omni lucro quod percepit possessor, restituendo ff.l 22.§.fin.l.28.l.52.l.55.

De lucro quod sensit ex lege commissoria. ff l.25.in prin.

De pœna ex causa precii tardius soluti. ff.l. 25.§.fin.

De pœna promissa ab aduersario, si in iudicium non uenerit.ff.l.24.

De pœna ex eo quod Vi deiectus est. ff. l.24.

De duplo quod ex.l.Aquilia percepit, uel ex alia actione quæ inficiando crescit.ff. l.20.§.cùm prædiximus.l.55.

De rebus per seruum hæreditarium adquisitis.ff.l.32.l.33.in prin.

De eo quod conditionis implendæ causa ei datum est.ff.lib.39.tt.6.l.40.

De eo quòd à debitoribus hæreditariis exactum & solutum est.ff.l.16.§. sed & is.l. 25.§.petitio.l. 31. §. fi. lib. 2. tt.15.l. 3. §.fin.

De īdebito exacto.ff.l.20.§.sed etsi senatus

De pensionibus ex locatione prędiorū perceptis.ff.l.27.§.fin.

De mercedibus à colonis acceptis:itē operis seruorum, item uecturis nauium & iumentorum.ff.l.29.

De omni quod habiturus erat petitor, si tēpore quo petebat, restituta esset hæreditas.ff.l.40.in prin.l.41.in prin.

De iure & rebus incorporalib. ff.l.18.§. fi.

De seruitutibus.ff.l.19.§.fi.

De actionibus hæreditariis.ff. l. 20. §. cum prædiximus.tt.6.l.3. §. fi. uide suprà. c. prox.uer.Si debitor hæreditarius sit.

De actionib. quas possessor nactus est, præstandis.ff.l. 16.§.Iulianus. l. idem Iulianus ait.§.fi.l.17.§.fi.l.18.in princ.l.20. §.bonæ fidei.l.30.l.40.§.actiones.

De rebus quas possidere desiit possessor, uide suprà cap.proximum.

De eo ī quantum locupletior factus est possessor.ff.l.20.§.consuluit.usque ad §. itē si res distrax.l.30.l.36.§.quo tempore.l. 40.§.prædo.C.l.1.in prin.

De sumptibus quos fecit possessor, deducēdis, & pręstationibus ab actore faciendis, uide in cap.prox.Adiuncta, & Euentus.

De eo quod sibi defunctus in testamēto alicuius adscripsit.ff.lib.48. tt. 10.l.4.l. 12.

Si incerta res sit petita, quid ueniat.ff. tt.4. l. 1.§.interdum.l.2.l.3.l.4.l.5.

De eo in quantum in litem iuratur.ff.l.20. § fina.l.25.§.hæc uerba.

De quantitate seu modo quem testator declarauit. C.li.3.tt.38.l.20.Nouel. c. 48.

Si plus uel minus petatur, quàm possessor possidet.ff.l. 10.l.18.§.si quis cum. tt. 4. l. 1.§.qui hæreditatem.

Si partem defendat possessor, partem cedat. ff.tt.4.l,8.

Si à pluribus petatur, quantum à quoq; petendum.

tendū.ff.tt.4.l.1.§.itē ſi cum.l.6.in pr.l.9.
Si ex pluribus ad quos hæreditas pertinet, quidam adierint, quidam deliberent. ff. tt.4.l.2.
De reliquis,uide ſuprà lib.9.c.15.item lib. 10. cap.9.
2 *De præſtationibus perſonalibus.*
Si dolo uel culpa in hæreditate uerſatus ſit poſſeſſor,nec ſūptus quos facere debuit, fecit.ff.l.54.§.fi.
Si ſeruum hęreditarium occiderit.ff.l.36.§. ſi poſſeſſor.
Si ſeruus hæreditarius aliquid deliquerit in hæreditate.ff.l.40.§.fi.

RELIQVA DE PETITIONE hæreditatis. Cap. III.

¶ 1 *Quando & quamdiu detur?*
Poſt cauſam falſi finitam cōpetit.ff.l.5.§.fi.
Intra triginta annos datur.C.l.7.lib.7.tt. 34.l.4. Nouell.c.36.§.ut Afri.
Si pater uel dominus filii uel ſerui defuncti nomine conueniatur, an intra annum agi debeat.ff.l.36.in prin.
¶ 2 *Vnde & apud quem iudicem competat?* C.lib.3.tt.20.l.1. lib.4.tt.19.l.11.
¶ 3 *Adiuncta, & euentus huius iudicij.*
An poſſeſſor cogatur dicere titulum ſuę poſſeſſionis.C.l.11.
De diſtractione & diminutione rerum hæreditariarum à reo non facienda,& de ſatiſdatione pro quantitate hæreditatis præſtanda.ff.l.5.l.41.§.etſi fideiuſſ.l.53.
De actionibus hæreditariis interim inferendis.ff.l.49.& excipiendis.C.l.12.
De pſtationibus actoris, & ſumptibus quos fecit poſſeſſor deducendis, & ſi quæ negocia geſſit.ff.l.31.§. ſicut autem. l.36. §.fi.l.37.38.39.50.51.ī pr.l.53.58.tt.14. l.6.§.fi.C.l.4.l.12.§. poſtquam etenim.
De legato quod accepit petitor, poſſeſſori reſtituendo.ff.l.43.l.44.
De reputatione eius quod poſſeſſor creditoribus ſoluit.ff.l.31. in princ. uſque ad §. ſed ſi ipſi.C.l.5.
De re repetitione legatorum à poſſeſſore ſolutorum.ff.l.17.
De cauendo poſſeſſori de actionibus quib. ſe obligauit.ff.l.40.§.actiones.
De ducendo à poſſeſſore eo quòd ipſi debetur.ff.l.31.§.ſed ſi ipſi.l.36.in pr. C.l.4.
Poſſeſſor poſt ſuſceptum iudicium non poteſt noxæ dedendo ſe liberare.ff. l.20. §. idem reus.
De actionibus hæreditariis ad petitorē trāſferendis,uide ſuprà cap.proximo. uer.de actionibus.
¶ 4 *Adfinia remedia.*
De rei uendicatione.ff.l.19.§.fi.l.19. §. & ſi pro emptore.C.l.7.§.fi.
De petitione fideicommiſſi,& mādati actione.ff.lib.28.tt.5. l.44.
Familiæ erciſcundæ.ff.tt.4.l.1.§.,pinde.l.7.
De Caluiſiana actione.ff.l.16.§.idē ſcribit.
De actione negotiorum geſtorū.ff.tt.4.l.10.
De actione leg.Aquil.ff.l.36.§.ſi poſſeſſor.
De pignoratitia actione.ff.l.19. §.& quidē.
De actione confeſſoria & negatoria.ff.l.19. §.fina.
De reliquis,uide ſequentia Capita.

DE INOFFICIOSO TESTAmento.Inſt.lib.2.tt.18. ff. lib.tt. 2.C.li.3.tt.28. Cap.IIII.

I. Ratio huius actionis.
Inſt. in prin.ff.l.4.
II. Cauſa ex quibus datur.
Si exhæredati uel præteriti ſint liberi uel parentes teſtatoris. Inſt.in prin.

DISTINGVITVR.

¶ 1 *De liberis.*
¶ 1 *Ex perſona exhæredati vel præteriti.* Inſt.in prin.ff.l.1. in prin.

DISTINGVITVR.

Si nepos ſit ex filio emancipato.C.l.7.
Si nepos ſit ſui iuris.Nouc.c.18.§.neq; ille.
Si p fœminas deſcēdunt.ff.l.5. in pr.Nouel. c.15.§.non licebit. §. neq; illo quidem.
Si adoptiui ſint,uel in adoptionē dati. Inſt. §.tā aūt naturales.ff.l.29.§.qm̄. Inſt.lib. 3.tt.1.§. ſed ea omnia.ff.li.45.tt.1.l.132. §.ſed uideamus.C.lib.8.tt.48.l. 10.
Si in teſtamento filius ſit negatus. ff.l.27. §. ei qui ſe.
Si poſthumus ſit, & poſt teſtamētum factum natus. Inſti.§.poſthumi quoque.ff. l.6.in prin.C.l.3.
Si execto uentre poſt teſtamentum factum

extractus est. ff.l.6.§.simili modo.
Si primi matrimonii liberi sint. Nouell.c. 22.§.postremò & illud.usque ad §.sanciat igitur.
Si naturales sint liberi,& illegitimi. Noue. c.18.§.consideremus.
Si spurii sint.ff.l.29 §.de inofficioso.
Si naturales legitimi facti sint: item,
Si ex iustis quidem procreati sint nuptiis, quas tamen dos non est secuta. Nouel. c. 18.§.sed neque hoc tantum.
Si annonarius sit sua sponte constitutus. C. l.11. Nouel.c.115.§.si propter uolūtaté.
Si ingrati fuerint,uide paulò inferius, Ex causa exhæredationis.

¶ 2 *De parentibus.*
Inst.§.non autem.ff.l.1.in prin.l.14.l.15. in princ.l.30.in prin.

¶ 3 *De fratre & sorore.*
Inst.§.soror autem.C.l.27.
De fratre & sorore uterinis.C. l.27.
De reliquis cognatis ultra fratrem & sororem.Inst.§.ultra fratres igitur, ff. l.1. §. fi.l.6.in prin.C.l.21.

DISTINCTIONES GENERALES.
Si ab intestato non admittantur. ff. l. 6.§. si quis ex his.
Si scripto hæredi hæres existat.ff.l.31.§.si hæres.
Si iudiciū defuncti agnouit, & si ei relicta est legitima uel minus, uide paulò infer.

¶ 2 *Ex persona exheredantis uel præterentis testatoris.*
De milite & ueterano. ff. l. 8. §. Papinianus.§.si quis in militia.l.27.§. de inofficioso.C.l.9.l.24.Vide insuper suprà li.9. c.13.uer.Si liberos suos præterierit.
De filiofamiliàs, qui de castrensi peculio fecit testamentum.C.l.37.
De matre.ff.l.5.in prin.l.27.§.fi.l.28.l.29. §.de inofficioso.§.quoniam. Nouel.c.18. §.non licebit igitur.
De filio in adoptionem dato,an eius testamentum pater naturalis inofficiosum dicere possit ff.l.30.in prin.
De filio impubere, cui pater fecit testamentum.uide in, Ex specie testamenti.

¶ 3 *Ex causa exhæredationis.*
Si existimauit filiū periisse.ff.l.27.§.fi.l.28
Si falsò & sine causa insimulatus filius sit exhæredatus.Insti.in prin.ff.l.3.l.4.C.l.19. l.22.l.28.§.sin autem.
Si propter ingratitudinem.C.l.30.§.si tamē non ingrati.
Si quod noluerit mariti cōiugium distrahere.C.l.18.l.20.
Si quòd turpiter & flagitiosè uiuat.C.l.19. Nouell.c.115.§.sed si filia.
Si quod interdixerit ei testamenti factioni. C.l.23.
Si quòd inter arenarios sit.C.l.11. Nouell. c.115. §.si præter uoluntatem.
Si fortè propter alterius odium seu factum, ut infantem propter odium mariti. C. l. 33 §.legis autem.
Si ita se gessit mater,ut inimica potius filii quàm mater crederetur.C.l.28. §.fin.
De reliquis causis,uide suprà lib. 1. cap.9. Ex causa propter quam.

¶ 4 *Ex specie facti.*
Si exhæredatus uel præteritus sit testamento. Inst.in prin.
Si institutus quidem sit, sed non in legitima,uel in legitima sit grauatus, uide in. Ex eo si præterito uel.

¶ 5 *Ex specie testamenti, in quo exhæredatus est, vel præteritus.*
Si in testamento pupillari uel filii dementis quod ei fecit pater.ff.l.8.§.sed neque.C. lib.6.tt.26.l.9.

¶ 6 *Ex persona instituti hæredis.*
Nihil interest quis sit institutus.ff. l.31. §. quantum.
De imperatore.ff.l.8.§.si imperator.
De sorore præteriti. ff.l.19.§.sed non est ad mittendum.
De patre præteriti.ff.l.22.in prin.
De filio præteriti.ff.l.23. in prin.usq; ad §. si hæreditatem.C.l.17.
De eo qui præteritus hęres existit.ff.l.31.§. si hæres.l.32.§.fi.

¶ 7 *Ex eo si præterito uel exhæredato legitima vel minus sit relictum.*

1 *Declaratur quæ sit legitima, quæ excludat inofficiosi querelam.*
Iure antiquo est quadrans eius partis quæ exhæredato uel præterito ab intestato deberetur. Inst.§.igitur quartam quis. ff. l. 8.§.quoniam aut.
Iure nouo definitur. Nouel.c.18.in pr.usq; ad §.

ad §.prohibemus, secundum numerum li berorum, ut si quatuor uel pauciores sint triens: sint plures, semis legitima sit. Nouel.c.18.§.ut si quidem.c.21.§.postremò & illud.uers.porrò hanc particulã. c.39. §.ea itaque de re.planè decurio filiis suis dodranté relinquere tenetur. Noue.c.18. §.excipitur autem.c.38.§.si cui uerò. usque ad §.ad hæc quoniam.

2 *Quæ computentur in legitimam?*

Si nõ per institutionem, sed alio modo relictum est. Inst.§.igitur quartam. Nouel.c. 115.§.ad hæc aliud.

Si ex causa legati accepit. Inst.§.igitur quartam.ff.l.10.§.fin.

Si mortis causa ei sit donatum. Inst.§.igitur quartam.ff.l.8 §.si quis mortis.

Si inter uiuos donatũ sit. Inst.§. igitur quartam. ff.leg.25. in prin.

Si conditionis implendæ causa ei datum sit. ff.l.8.§.si conditioni.l.12. §. si à statulib.

Si pupillo præteriti relictũ sit, tutor nihilominus agere potest. Inst.§.si tutor.

Si filio uel seruo præteriti sit relictum. ff.l. 12.in prin.uide insuper suprà ex persona instituti.

Si patri præteriti.ff.l.22.in pr.

Si ei cui prẹteritus hẹres existit, & à quo acceptit, sit relictũ. ff.l.31.§.si hrs.l.23.§.fi.

Si in legitima relicta sit grauatus: ut si ei sit substitutio facta.ff.l.8. §. si quis impuberi.C.l.26.

Si ut alii restituat, ei sit relictum. ff.l.8.§.unde si quis.usq; ad §.si quis irritum. l. 10. §.final.C.l.12.

Si sub conditione uel ex tempore ei sit relictũ.C.l.12.l.25.l.32.l.36. §. cũ auté qs.

Si id quod ei cui relictum est, sit ademptũ. ff.l. 12.§.si cùm filius.

Si id qđ relictum est, nõ est ex testatoris bonis, sed ex substõne, uel ex iure adcrescẽdi, uel ex aliis causis. C.l.36.§.repletionẽ

An exhæredatus qui non queritur, uel tépore exclusus est, partem faciat.ff.l.8.§.quoniam autem.l.17.in prin.l.23.§.fi.

De eo qđ occasione militiæ ex pecuniadefuncti lucratus est, uel lucrari potuit. C. l.30.§.imputari, usque ad fin.legis.

Si nuda proprietas sit relicta. Nouel.c. 18.§. prohibemus autem.

De dote & antenuptiali donatione. C. l.29. lib.5.tt.13.§.uideamus igitur.

De iis quę collata sunt.C.li.6.tt.20.§. hæc autem regula.

De rebus per seruum hæreditarium adquisitis.ff.lib.5.tt.3.l.32.

Si debito liberatus sit.ff.l.12.§.fin.

De mortis tempore inspiciendo in reputatione legitimæ. C.l.6.

De fructib.ff. l.8.§.ubi si qs. usq; ad §.si qs.

Minuunt legitimã æs alienum.ff.l.8.§.quarta autem.

Funeris impensa.ff.l.8.§.quarta autem.

Libertates.ff. l.8. §. quarta autem usque ad ad §. si conditioni.

3 *Si minus legitima parte exhæredato uel præterito relicta sit, non datur hæc actio, sed ad implendam legitimam agitur? & si nolint implere hæredes, remediũ cõstituitur.* Inst.§.sed hæc ita. usq; ad §. si tutor. ff.l. 25.in prin.C.l.30.in prin.usq; ad §. imputari.l.31.32.33.in prin.l.34.§.fin.l.35. §.illud etiam.usq; ad fi.leg.l.36. in prin. usque ad §. cùm autem quis. Nouell. c. 39.§.ea itaque de re.

¶ 8 *Ex consequentibus.*

1 *Si præteritus uel exhæredatus iudicium defuncti, uel id qđ ei relictum est agnouerit.* ff.l.31.§.fin.C.l.35.§.& generaliter. Distinguitur, ut paulo inferius.

Si à statulibero petere cœperit.ff.l.12.§.si à statulibero.

Si hæreditatem ab hẹredibus institutis emerit, uel res singulas, uel conduxerit prædia, aliudue quid simile, uel soluit hæredi.ff.l.23.§.si hẹreditatem.

Si petenti legatum aduocationem præbuit. ff.l.32.in prin.

Si debitum paternum soluit. C.l.8.

Si hæreditaté scripti hæredis uel ab eo legatũ agnoscat.ff.l.31.§.si hæres.§.diuersũ.

Si in testamento scripserit se consentire. ff. l.31.§.fin.

Si agnouerit id quod ei relictum est.

DISTINGVITVR:

Si legatum ademptum agnouerit.ff. l.12. §. si cum filius.

Si id quod conditionis implendæ causa datur, agnouerit. ff.l.8.§.si conditioni.

Si à petitione legati sit submotus. ff.l.12.§.

si cum filius.

Si res agnita euincat, uel ex l. Falci. minuat. C. l. 36. in prin. usque ad §. repletionem.

2 *Si querelam inofficiosi repudiauerit, & semel institutam querelam deseruerit.*

ff. l. 8. §. si quis post rem. l. 15. §. hæredi. l. 21. in prin. C. l. 34. §. fi.

3 *Si transactum est, & pactum de non petendo intercessit.*

ff. l. 27. in prin. l. 29. §. quamuis. l. 35. §. 1. usque ad §. fin.

4 *Si actum sit à filio, an postea admittatur pater?*

ff. l. 14.

5 *Si præteritus uel exhæredatus falsum dixit testamentum irritum uel ruptum nec obtinuit an postea inofficiosum dicere possit?*

C. l. 14. ff. l. 8. §. si quis irritum.

6 *Si pater contra tabulas bonorum possessionem acceperit, an filia defuncti hoc iudicio agere possit?*

ff. l. 16. §. contrà.

7 *Si exhæredatus uel præteritus scripto hæredi hæres existat.*

Vide suprà ex persona instituti hæredis.

8 *Si actor instituta accusatione decesserit.*

Vidè in quibus competat, de hæredibus.

9 *Si bona defuncti ad fiscum pertineant.*

C. l. 10.

10 *Si mortem defuncti uindicat exhæredatus.*

ff. lib. 29. tt. 5. l. 18.

¶ 9 *Ex reliquis contingentibus.*

Si aliud supersit remedium, per quod ad defuncti bona peruenire possit. Inst. §. tam auté. ff. l. 8. §. si quis impubes. C. l. 3. l. 15. lib. 6. tt. 28. l. 4. § nam cum ultimam.

RELIQUA DE INOFFICIOso testamento. Cap. V.

¶ *I. Quibus competit querela de inofficioso?*

De hæredibus preteriti post institutam accusationem defuncti. ff. l. 6. §. si quis instituta. l. 7. l. 8. in prin. l. 15. §. hæredi. C. l. 5. l. 34. l. 36. §. fin. lib. 6. tt. 54. l. 9. §. fin.

De patre nomine filii agente. ff. l. 8. in prin. l. 22. in prin.

Si primus aut nolit, aut non possit accusare, ut tūc sequens admittatur. ff. l. 31. in prin.

De reliquis, uide suprà capit. proximo. Ex persona exhæredati.

Si is cui non cōpetit, egerit & obtinuerit, nihilominus actio suū consequetur effectū. ff. l. 6. §. si quis ex his. l. 25. §. fin.

¶ *II. Aduersus quos competat hæc actio?*

Datur aduersus scriptum hæredem. Distinguitur s. cap. prox. Ex persona. instituti.

Si soror præteriti & extraneus instituti sunt hæredes, ut aduersus extraneum agatur. ff. l. 19. §. præterea.

De eo cui ex causa fideicōmissi restituta est hæreditas. C. l. 1.

Si aduersus unum eorum qui scripti sunt, tantum agatur. ff. l. 25. §. fi.

De fisco. C. l. 10.

¶ *III. Apud quem iudicem competat?*

Ibi ubi reus domicilium habet. ff. l. 29. §. fi.

De præside prouinciæ. C. l. 17.

De procuratore Cæsaris, si aduersus fiscum agatur. C. l. 10.

¶ *IIII. Quibus præsentibus competat?*

De presentia legatariorū, si suspecta sit collusio. ff. l. 29. in prin.

¶ *V. Quid ueniat in hanc actionem?*

Si nihil exhæredato uel præterito relictum est, uenit in hanc actionem, ut rescisso testamento ei ab intestato hæreditas restituatur. Vide infrà euentus.

Si autem aliquid ei relictū est, uenit ut impleatur legitimarde quo uide suprà cap. prox.

¶ *VI. Quando & quandiu competat?*

De quinquennio, & quæ tempora computentur in id quinquennium. C. l. 16. l. 34. §. fi. l. 36. §. illud ꝑterea. usque ad fi. legis.

¶ *VII. Adiuncta, officia & iura actoris in hoc iudicio.*

Queruntur de hac actione liberi & parētes, se iniquè exhæredatos esse hoc colore quasi non sanę mentis, &c. Inst. in prin. ff. l. 2. l. 5. §. fina. C. l. 28. in prin.

Allegabit causas actor, quare exhęredari nō debuerit. ff. l. 3. l. 5. §. huius.

De probatione, cui incūbat. C. l. 28. in prin.

An præteritus ante actionem institutā uel finitam in possessionem bonorum sit mittendus? non. C. l. 2.

De alimentis actori pupillo præstandis. ff. l. 27. §. de inofficioso.

An actori qui filius negatur, Carboniana bonorum

norum possessio competat? non. ff. l. 10.

¶ *VIII. Euentus huius iudicij.*

1 *Si actor obtinuerit.*

Rescinditur testamentum. ff. l. 6. §. si quis ex his personis. l. 8. §. si ex causa. l. 29. §. quamuis.

DISTINGVITVR:

Si absente & non respondente aduersario sententia fit lata. ff. l. 17. §. fi. l. 18.

Si pars iudicantium secundum testamẽtum pronunciauerit. ff. l. 10. l. 15. §. filius.

Si cùm aduersus duos hæredes ageret filius, alterum uicerit, ab altero sit superatus. ff. l. 15. §. filius qui. l. 24. C. l. 13.

Aliquando non in totum, sed pro parte rescinditur testamentum, & ita pro parte testatus, pro parte intestatus decedit. ff. l. 15. §. fin. l. 19. §. præterea. l. 24. l. 25. §. fi. C. l. 13.

Non debentur legata, & soluta repetuntur. ff. l. 8. §. si ex causa. l. 13. l. 21. §. item cùm quæsitum. l. 28. l. 29. in prin. C. l. 13. uide insuper suprà lib. 1. cap. 10. in fi.

Libertates etiam non debentur. ff. l. 8. §. si ex causa. usque ad fi. legis. l. 9. 26. l. 28. C. l. 4. l. 13.

Si hæres sub hac cõditione, si seruum suum manumisisset, scriptus, seruum manumiserit, precium serui à manumisso accipere debet. ff. l. 26.

De confusis actionibus restituendis. ff. l. 21. §. fi. C. l. 22. §. fi.

Perinde omnia obseruanda sunt, ac si hæreditas adita non fuisset. l. 21. §. fi.

Ab intestato successio competit. ff. l. 8. §. si ex causa. l. 15. §. fi. C. l. 22.

Quibus competat? ff. l. 6. §. si quis ex his. l. 8. §. si ex causa. l. 16. tota. l. 17. in princ. l. 19. l. 23. §. quòd si exhæredatus.

Quid ueniat in eam hæreditatem? ff. l. 15. §. fi. l. 16. §. fi. C. l. 22.

Legatariis datur ius prouocãdi. ff. l. 29. i pr.

2 *Si non obtinuerit actor.*

Amittit etiam id quod testamento accepit, & fisco adiudicatur. Inst. §. sed si econtrariò. ff. l. 8. §. meminisse. usq; ad §. si ex causa. l. 11. l. 22. l. 30. §. fi. C. l. 33. in princ.

¶ *IX. Adfinia remedia.*

Si parens ad interuertẽdum inofficiosi querelam, uni totum patrimonium donauit, inofficiosæ donationis querela est. l. 89. §. Imperator. ff. de leg. 2.

Si possideat hæreditatem præteritus, per exceptionem quærelam proponere pót. ff. l. 8. §. si filius.

Si minus legitima relictum sit, datur ad implendam eam actio, de qua uide suprà cap. prox.

De succedendo in uirilem portionem cum institutis fratrib. C. l. 3.

De contra tabulas bonorum possessione sequitur.

De reliquis uide suprà cap. prox. Ex reliquis contingentibus.

DE CONTRA TABVLAS BONORUM POSSESSIONE. ff. lib. 37. tt. 4. C. lib. 6. tt. 12. Cap. VI.

¶ *I. Causa ex quibus competit.*

Si liberi vel parentes præteriti sint. Inst. li. 3. tt. 10. §. sunt autem.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona prætereuntis testatoris.*

De milite. ff. lib. 29. tt. 1. l. 21. §. fi. l. 30.

De eo qui est in adoptiua familia. ff. l. 3. §. si pater. l. 14. §. fi. l. 17. l. 21. in prin.

Si pater in potestate patris sui remansit. ff. l. 6. in princ.

De fœmina. ff. l. 4. §. ad testamenta.

2 *Ex persona præteriti.*

Vide infrà, Quibus competat.

3 *Ex persona instituti.*

Si filius præteriti sit institutus. ff. lib. 5. tt. 2. l. 23. in prin.

Si seruus præteriti sit institutus. ff. l. 3. §. fin.

Si is cum quo testamenti factio non est. ff. l. 19. §. fin.

4 *Ex qualitate testamenti in quo præteritus est.*

Si ex tabulis nec adiri hæreditas, nec bonorũ possessio peti potest. ff. l. 12. §. fi. l. 19.

5 *Ex antecedentibus & consequentibus.*

Si præteritus antè uel post ab aliquo gradu exhæredatus, uide in quibus competat, uers. Si exhæredati sint.

6 *Ex consequentibus.*

Si nemo hęres ex eo testamento extiterit. ff. l. 4. in princ. l. 20. in princ.

Si ante testatorem hæredes instituti decesserint.

rint.ff.l.19.§.fin.tt.5.l.10.§.fin.
Si ante petitam bonorum possessionem præteritus decesserit.ff.l. 4.§.fin.l.5.
Si post petitam bonorum possessionem à patre filia inofficiosi querelam mouerit,& obtinuerit. ff.li.5.tt.2.l.16.§.contrà.
Si legatum sibi in testaméto adscripserit. ff. lib.48. tt.10.l.6 §.fin.
De reliquis distinctionibus,uide paulò inferius,membr.prox. Quibus competat.

¶ II. *Quibus competat.*

1 *De liberis.*

ff.l.1.§.uocantur.

DISTINGVITVR.

Si emancipati sint liberi,& sui iuris.Inst. li. 2.tt.13.§.emācipatos.ff.l.1.§.& sui iuris.
Si fuerunt in potestate defuncti. Inst. lib.3. tt.1.§.eandem hæc obseruantur.
Si in adoptiua uel aliena familia, an parétis naturalis bonorum possessionem habeat? Inst lib.3.tt.1.§.eandem hæc obseruantur.§.sed ea omnia.ff.l.3.§. si emancipatus.l.8.§.in adoptionem. §. datur autem. l.9.l.10.ī pr.Distinguitur.Si ante uel post mortem naturalis patris sit emācipatus. ff.l.3.§. si quis post.l.6.§. fin.item,si sit in potestate aui sui, & ei in adoptioné datus an patri succedat?Inst.lib.3.tt.1.§.sed ea omnia. uers. nostra auté.ff.l.3.§.si quis post.§.si qs filio.uer. idemq; est.l.7.l.10. §.1 l.21.in pr.tt.9.l.4.ité,si nepos in potestatem patris sui datus sit.ff.l.3. §. si quis filio.l.21.§.idemque iuris.
Si pater nepotis sit in aliena familia. ff. l.6. §. si filius.usque ad finem legis.l.14.§.filius. §.fin.
De filio emancipato, & nepote ex eo in potestate retento.ff.l 6 §. 1.
Si adoptiui sint liberi.ff.l.1.in prin.

DISTINGVITVR:

Si adoptiui sui iuris facti sint. Inst.lib.3. tt. 1. §. eadem hæc. §.sed ea omnia.
Si adoptiui in adoptionem alii dati sint.ff. l. 8.§. ut autem.
Si in numero liberorū non sint.ff.l.1.§.& sui iuris.l.8.§.ut autem.
Si fœminini sexus liberi sint.Inst. lib. 2. tt. 13.§.emancipatos.C.tt.28.l.4.
Si posthumi præteriti sint.ff.l.1.§.hæc autem clausula.§.idem est.
Si apud hostes sint.ff.l.1.§.1.§.si ex tribus. tt.6.l.1.§.qui ab hostibus.
Si deportati sint,uel in metallum damnati, uel pater illorum sit deportatus,uel pœnæ seruus effectus.ff.l.1.§.quidā.§.fi.l.2.
Si tales sint qui iure hæredes institui nō possint.ff.l.3.§.liberi.
Si exhæredati sint.ff.l.8.in prin.usque ad §. in adoptionem. l.10.§.exhæredati. l.12. §.si prius.l.18. in prin.usque ad §. uideamus.lib.28.tt.2.l.fi.
Si hæredes instituti sint,non competit illis contra tabulas bonorum possessio,nisi cōmisso per alium edicto.ff.l.3.§.si quis ex liberis.usque ad §.fi.l.4.§.si quis eum. l. 8.§.si exhæredatus. §.in adoptionem.usque ad fin.legis. l. 10. in princ. usque ad §.liberi. §.fina l. 11. in princ.l.13.§.qui duos,usque ad §.fi.l.14.§.quòd si is qui. in l.16.l.18. in princ.tt.5.l.14. in princ. l.25. in princ.§.fi.
Si adierint hæreditatem,an nihilominus cōmisso per alium edicto sint admittendi. ff.l.10.§.si in adoptionem.l.14. in princ. usque ad §.filius.
Si pater illorum uel institutus sit,uel exhæredatus.ff.l.4.§.si quis filium. tt.5. l.25. in princ.tt.9.l.1. §.si pater.
Si seruus illorum scriptus sit hæres. ff. l. 3. §. fina.
Si legatum sibi uel seruo suo relictum elegerit.ff.l.3.§.fin.l. 10. §.aliās autem.l.14 in prin.tt.5.l.5.§.constituere.
Si recusarunt hæreditatem,uel hæredi scripto debitum petenti, exceptionem doli mali opposuerunt. ff.l.15.
Si bona non contulerunt, uide s̄.lib.3. ca.6. memb.8. Euentus.
De nepotibus. ff.l.6.in prin.
Nepos cum filio admittitur.ff.l.3. in princ. l.6.§.filio,uide supra lib.2.cap.4.
De eo quem filius adoptauit.ff.l.21.§.fi.
De eo quem filius ex uxore contra uoluntaté patris ducta, uel ignominiosa sortitus est.ff.l.3.§.si emancipatus.
De reliquis, uide paulò superius De liberis. item s̄. lib.2.cap.4.

2 *De parentibus.*

ff.lib.37.tt.2.toto lib.38.tt.17.l.2. §. sed neque auus.l.5. §.fina. Nouell. c.115.§. atq;

atque hæc quidem.

3 *De patrono.*

Vide suprà lib. 5. huius Methodi, De iure patronatus.

4 *De hærede hæredis ante petitam contra tabulas bonorum possessionem defuncti.*

ff.l.4.§.fin. l.5. uide insuper suprà lib.1. cap.15.uers. De hæredibus hæredis.

¶ III. *Quid & quantum competat?*

Omne eius quod hæres scriptus nãciscitur. ff l.13.in prin.

Quantum competat? ff.l.1.§.si ex tribus.l.8.§.fin.l.10.§.liberi.l.13.§.si pater emancipato.usque ad fin.legis.tt.5.l.22. tt.6. l.3.§. fin.l.7.

Quantum nepotibus cũ patre & patruo succedentibus competat? ff.l.11.§.final.tt.9. l.1.§.filio in.

Quantum quisque propter collationem feret, si fortè altero plus contulerit.ff.tt.6. l.3.§.quoties.

De iure adcrescendi.

Si duobus filiis, & ex altero filio duobus nepotibus competat bonorum possessio, & alter filiorum uel nepotum quam portionem omiserit.ff.l.12.in prin.usque ad §. si prius.

Si duobus nepotibus bonorum possessionẽ contra tabulas petentibus, alter non contulerit, portio eius tantum ei qui in potestate est adcrescit. ff.tt.6.l.2.§.si duo emãcipati.l.3.in prin.uers.quod ergo.

¶ IIII. *Adfinia remedia.*

Exhæredatis non datur contra tabulas bonorũ possessio, sed querela inofficiosi testamenti ff.l.8.in princip.l.10.§.exhæredati.l.20.§. sed quẽadmodum. lib.28.tt. 2.l.fin.

Ipso iure etiam ad intestato successio competit.ff.lib.28.tt.2.l.fin.C. lib.6. tt. 28.l.4. §.sancimus.

An omissa cõtra tabulas bonorũ possessione omittendi cõpetat Vnde liberi, uel Vnde legitimi bonorũ possessio. ff.li.38.tt.6.l.2.

¶ V. *Euentus.*

Legata non nisi quibusdã exceptis personis sunt pstãda, de quo uide ĩ.lib. 13.cap.10.

Libertates an competant? ff. lib.37.tt.5.l.8. §.si adierit. l.23.tt.7.l.6.

Actor tenetur bona sua conferre.ff. tt.6.l.3. in prin. De collatione igitur bonorum, ui de suprà lib. 10.cap.15.& 16.

Denegatur ei qui contra tabulas bonorum possessionẽ petit, legati exactio: item retẽtio mortis causa donationis, aliarũque rerum quas ex uolũtate defuncti accepit. ff l. 18. §. si tt.5.l.5.§.constituere.§.non solùm.lib. 34.tt.9.l.1.in prin.

DE VENTRE IN POSSESSIOnem mittendo. ff.lib.37.tt.8. Ca.VII.

¶ I. *Ratio huius edicti & actionis:* l.1.in prin.

¶ II. *Causa ex quibus uenter mittẽdus.*

Si posthumo competat bonorum possessio, uenter, id est mulier prægnans, in bona defuncti mittenda est.

DISTINGVITVR.

1 *Ex causa ex qua competit, bonorũ possessio.*

Ex omnibus edicti partibus admittitur. l. 7. in prin.l.10.§.fin.

Etiam si patri coniungatur.l. 1.§.si pater.

2 *Ex persona eius cui competit, seu posthumi.*

Si inter suos non nascatur.l. 1. §.toties.

Si pater eius sit apud hostes, an uenter in bona soceri mittendus sit? l.1.§.si filius ab.

Si pater eius sit emancipatus.l. 1.§.etiam ex emancipato.§.si pater.

Si pater eius defuncto fuerit filius adoptiuus, uel in adoptionem datus.l. 1.§.si filius.l.2.

Si status controuersiam patiatur, & hęres negetur.l.7.§.interdum non.

Si hæredatus sit.l. 1.§.toties.usq; ad §. si filius.§. sed etsi quis.

Si extraneus sit.l.6.

3 *Ex persona prægnantis mulieris, seu vẽtris.*

Si negetur uxor defuncti uel ex eo prægnãs esse l.1.§.rectissimè.§.si ea quæ. lib.43. tt.4. l. 3.§.fin.

Si status controuersiam patiatur. l.1. §.si ea quæ. lib.43.tt.4.l.3.§.fin.

Si aliunde se alere possit.l.5.in prin.l.6.

Si mortis tempore, & cùm se mitti petit, nõ sit prægnans.l.1.§ prægnantem.

Si putatur prægnans, cùm reuera prægnans nõ sit.l.1.§. prędnantẽ.lib.43.tt.4. l.3.§.si.

Si abortum faciat.l. 1.§.sed etsi incertũ. uer. idem erit dicendum.

4 *Ex reliquis contingentibus:*
Si quis controuersiam referat.l.7.§.1.
Si nemo sit alius cui bonorum possessio cõpetat.l.7.§.fi.
Ex quibus causis Carboniana bonorum possessio competit, ex ijsdem etiam uentris missio.l.1.§.& generaliter.

¶ *III. Qui mittendi.*

Si duas fecerit prægnantes, an ambæ mittẽdæ sint? ff.l.1.§.fi quis.

¶ *IIII. In quæ bona mittendus sit.*

Nepos posthumus ex filio in adoptionẽ dato natus, tam in apoptiui quàm in naturalis aui bona mittitur.l.1.§.fi filius la.2.

¶ *V. Quando mittendus?*

l.1.§.uenter.

¶ *VI. Antecedentia.*

De causæ cognitione.l.7.§.interdum.

¶ *VII. Euentus & iura missi ventris.*

Non posidet uenter, sed magis custodia terum & obseruationem debet. ff.lib.42.tt.4.l.12.
Quandiu in possessione esse debeat, donec pariat, &c.l.1.§.fin.l.2.
De curatore uentris dando.l.1.§.quoties.
De curatore bonis dando.l.1.§.quoties.usque ad §.mulier.§.itẽ eligiẽ.usq; ad §.fi.
Si curator nullus fit constitutus.l.1.§.quoties.§.quòd fi nondum.
De sumptibus circa uentrem faciendis.l.1.§.mulier autem.usque ad §. idem fi periculum.l.4.l.5.in prin.
Mulier ea sola, fine quibus fœtus substineri, & ad partum usque produci nõ potest, ex bonis sumet.l.1.§ mulier autem.
Quod in uentris alimenta deminutum est uelut æs alienum, detrahitur.l.9.
Si mulier sciens se prægnantem non esse con sumpsit, de suo consumpsit. l.1.§.fi. Sumptus autem ab ea bona fide facti non repetuntur.l.3.lib.25.tt.6.l.1.§.interesse.
Talem curã debet curator, qualẽ curatores, & tutores pupillorum.l.1.§. idẽ fi peric.
De curando à curatore, ne res interim usucapiantur, uel ne debitores tempore liberentur.l.1.§.idem fi periculum.
De debito soluendo.l.5.§.fi.
De periculo curatoris.l.1.§.quoties.

¶ *De actione, si mulier possessionem ad alium transtulit.*

ff.lib.25.tt.5.
1 *Ratio huius actionis.*
l.1.in prin.
2 *Causa.*
Si mulier possessionem ad alium transtulit. l.1.in prin.

DISTINGVITVR:

Si fine dolo fecit, & definitio doli. l.2. i pr.
Si ab eo qui in possessione est, id quod abest potest seruari.l.2.§.fi.
3 *Aduersus quos datur?*
De eo in cuius potestate est mulier. l. 1. in prin.§.fi.l.2.§.fi & patris.
4 *Quid ueniat in hanc actionem?*
De eo quod interest.l.1.in prin.§.interest. l.2.§.fi.
Rei continet persecutionem.l.1.§.fi.
Vt is qui in possessione est, decedat.l.1.§. necessario.
5 *Quandiu competat?*
Etiam post annum.l.1.§.fi.
6 *Ad fine remedium.*
l.2.§.fi.

¶ *De actione, Si mulier ventris nomine in possessione calumniæ causa esse dicetur.*

ff.lib.25.tt.6.l.1.
1 *Ratio huius actionis.*
§.& hoc edictum.
2 *Causa.*
Si mulier calumniæ causa fit in possessione: hoc est, si sciens prudensque se prægnantem non esse, uoluerit in possessionem uenire.§.per calumniam.

DISTINGVITVR.

Si deferente hærede mulier iurauerit se esse prægnantem.in prin.
3 *Quibus datur?*
De eo cuius interest mulierem in possessionem missam non esse.§.competit.§. nonnunquam.§.idem Iulianus.
4 *Aduersus quos datur.*
De parente mulieris.§.hanc autem.§.fi.
5 *Quid ueniat in eam?*
De eo quod interest.§.hanc autem.§. interesse.usque ad §.libertatibus.
6 *Quandiu?*
Annalis est.§.hanc autem.
7 *Euentus:*
De libertatibus præstandis.§. libertatibus.

DE

DE CARBONIANO EDIcto.ff.lib.37.tt.10. Cap.VIII.

¶ I. *Ratio huius edicti, & actionis inde competentis.*

l.1.§.diuus enim Adrianus.

¶ II. *Causa ex quibus competit.*

Si ipuberi, cui bonorũ possessio cõpetit, cõtrouersia fiat, an inter liberos sit? l.1.ĩ pr.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona eius, cui bonorum possessio competit, & controuersia fit.*

Si pubes sit.l.1.in prin.l.3.§.puberi.§.ibidẽ Iulianus.§.si duo.

De fœminis.l.1.§.non solùm.

De eo cui bonorum possessio nõ competit. l.1.§.& generaliter.

Si exhæredatus sit.l.1.§.Pomponius.§.idẽ ait.l.7.§.cùm uerò.§.interdum.l.11.

Si possideat, & reus sit.l.3.§.parui.§.si duo.

Si ordinariam bonorum possessionem non petierit, uide in Euentus.

Si mater eius subiecti partus arguatur, uide in Ex re de qua controuer.

2 *Ex causa & specie bonorum possessionis cõpetentis, item ex causa actionis, & Ex repetita.*

De secundum tabulas bonorum possessione, & ex testamento.l.1.§.Pomponius.l.3.in prin.§.1.l.11.

De contra tabulas, & ab intestato bonorum possessione.l.3.in prin.l.6.§.huic autẽ.l.7.§.interdum.

De bonorum possessione Vnde legitimi & Vnde cognati.l.6.§.huic autem.

De querela inofficiosi testamenti. ff.lib.5.tt.2.l.20.

Si nõ de bonis p̃rnis cõtrouersia fiat, sed de bonis matris.l.6.in prin.uel de bonis fratris.l.3.§.si is q status.l.6.in pr.l.11.§.si.

Si liberti paterni bonorum possessio petatur.l.7.§.si pupillus.

Si legata uel fideicommissa petantur.l.3.in prin.

Si de iure libertorum & sepulchrorum contentio sit.ll.§.fi.

Si debitores hæreditarij conueniantur.l.3.§ cum extaret.

3 *Ex persona eius a quo fit controuersia.*

De testatore.l.1.§.si quis non ab.

De patre actoris.l.1.§.si quis non ab.

De hærede hæredis, ut de matre defuncti hæredis.l.3.§.si is qui status.

De fisco.l.1.§.sed etsi fiscus.

De impubere, qui & ipse negatur filius.l.3.§.si duo.

4 *Ex re de qua fit controuersia.*

Si ex ipso defuncto conceptus uel editus negetur.l.3.§.si mater.

Si negetur iure adoptatus.l.7.in prin.

Si in adoptionem datus esse dicatur.l.7.§.item si impubes.

Si negetur fuisse in potestate defuncti patris, sed auus eum in sua potestate esse dicat.l.8.§.item emancipatus.

Si seruus esse dicatur.l.1.§.sed etsi quis. C.tt.7.l.1.

Si suppositus esse dicatur.l.1.§.si mater.l.2.l.3.§.si mater.l.7.§.cùm uerò.l.9.

Si mater suppositi partus arguatur: ibidem.

Si mater adulterij arguatur.l.13.suprà.tt.8.l.8.

Si mater serua fuisse dicatur.l.7.§.cùm uerò.C.tt.17.l.1.

Si mater prægnans esse negetur.l.10.

Si de hæreditate controuersia fiat, ut puta testamentum ualere uel non ualere, &c. l.1.§.si quis filium.l.3.§.quamuis.l.11.lib.5.tt.2.l.20.

Si exhæredatus esse dicatur.l.7.§.cũ uerò.

Si defunctus seruus esse dicatur.l.1.§.sed & si quis.

Si defunctus filiusfamilias fuisse dicatur.l.8.in prin.

5 *Ex qualitate controuersia.*

Si causa ambigua est, non si manifesta calumnia est, uel euidenter probatur filium nõ esse.l.3.§.causæ cognitio.

6 *Ex reliquis contingentibus.*

Si uenter non sit inspectus, nec ea obseruata quæ prætor de inspiciendo uentre, custodiendoq; partu cauit.ff.lib.25.tt.4.l.1.§.si cui uentrem.§.fi.l.2.

Si non expediat pupillo differri litem.l.3.§.duæ sunt.

Si sine bñficio prætoris hæres esse põt.l.11.

Si idoneus habet à quibus defendatur pupillus, & tutores experiri parati sint.l.3.§.duæ.uers.cæterùm si.

Si

Si pupillus non satisdet nec satisdare possit uide in Euentus.

Si uiuo patre præiudicium An sit filius cœptum sit, & ante sententiam pater decesserit. ff. lib. 25. tt. 3. §. illud tenendum.

¶ *III. Quando competat hæc actio?*

Intra annum. l. 3. §. fi. l. 4

¶ *IIII. Adiuncta & euentus.*

De causæ cognitione. l. 1. in princip. l. 3. §. causæ cognitio. §. duæ autem. C. tt. 17. l. 2.

Perinde ac si nulla ei mota sit quæstio, possessio danda est. l. 1. in prin. l. 3. §. duæ autem. l. 7. §. quoties.

De ordinaria etiam bonorum possessione ab impubere agnoscenda. l. 3. §. fi. l. 4.

Possessor fit pupillus, nõ hæres. l. 3. §. missũ.

De cautione à pupillo præstanda. l. 2. §. duæ autem. uer. finge pupillum. §. cùm extaret. l. 16. C. tt. 17. l. 1.

Si non caueat uel satisdet, non potest administrare. l. 5. §. fi. simulque cum eo mittitur aduersarius. uide paulò inferius, uer. De cæteris hæredibus.

De cautione ab aduersario simul misso præ danda. l. 5. §. quoties. §. fi.

De cæteris hæredibus an mihilominus hæreditatem adire, & simul in possessione esse possint. l. 1. §. eũ q. l. 5. in prin. §. quoties. l. 7. §. fi. l. 12. li. 38. tt. 6. l. 1. §. ita aũt.

De administratione rerum hæreditariarum, & distractione. l. 5. §. quoties. §. fin.

De sumptibus faciendis ex bonis uescendi pupilli gratia. l. 5. §. an autem uescendi. ff. li. 5. tt. 2. l. 20. item in studia & cætera neecessaria pupillo. l. 6. §. non solùm.

An aduersarius simul missus, aliis ex hæreditate, eamq; diminuere possit. l. 5. §. quoties impubes. §. fin. l. 6. §. qui pupillo.

De actionibus hæreditariis inferendis & excipendis. l. 3. §. missum. l. 5. §. si impubes. usq; ad. §. an aĩt. l. 7. §. cũ aĩt ex. l 15.

Ne aduersarius instrumenta hæreditaria potestatem suam redigat. l. 5. §. maximè.

De differenda cognitione seu controuersia status in tempus pubertatis. l. 3. §. quamuis scripto. §. duæ autem sunt. Distinctiones uide suprà membr. 11.

Si reus liber hæresq; esse iussus est, & hæreditas & libertas in tempus pubertatis differtur. l. 3. §. si quis liber.

Si missus pubes factus sit, expirat hæc possessio. l. 3. § puberi. §. ibidem Iulianus. §. si duo. C. tt. 17. l. 2.

Vtrum pupillus missus post pubertatẽ, actoris an rei partes sustinere debeat. l. 6. §. final l. 14.

Si post pubertatem contra eum fuerit iudicatum, denegantur ei actiones. l. 4. §. fin.

DE INTERDICTO QVORVM bonorũ, & de missione, ex l. 3. C. de edicto diui Hadriani tollẽdo. Cap. IX.

¶ *I. De interdicto quorum bonorum.*

ff. lib. 43. tt. 2. C. lib. 8. tt. 2. ff. l. 1. §. fin.

1 *Nomen huius interdicti.*

2 *Genus.*

Restitutorium est, adipiscendæ possessionis & uniuersorum bonorum. ff. l. 1. §. fin.

3 *Causæ ex quibus competit, & aduersus quos datur.*

Si actori bonorũ possessio cõpetat. ff. l. 1. in prin. C. l. 1. l. 2. l. 3.

Si debitum hæreditarium exigatur. ff. l. 2.

Si reus pro hærede uel pro possessore possideat, uel possidere desiit. ff. l. 1. in prin. l. 2. C. l. 2.

¶ *II. De missione.*

Ex l. 3. C. de edicto diui Hadriani tollendo. lib. 6, tt. 33.

1 *Causæ ex quibus mittendus sit.*

Si hæres scriptus sit. l. 3. in prin.

DISTINGVITVR.

Si testamentum cancellatum sit, uel imperfectum, &c. l. 3. in prin. §. si tamen ex legitimè formato.

Si alius se defuncti præteritum dicat, uel testũ falsum aut inofficiosum, &c. l. 2.

2 *Qui mittendi.*

Si inter institutum & substitutum controuersia sit. l. 1.

3 *In quarum rerũ possessionẽ sit mittendus.*

Quæ mortis tempore fuernnt. l. 3. §. 1.

4 *Vbi & apud quem iudicem missio petenda & facienda est.*

Ibi, ubi res hæreditariæ sunt. C. li. 3. tt. 20. l. 1.

5 *Quamdiu competat hæc actio?*

l. 3. §. nullis angustiis. usque ad fin. legis.

6 *Euentus & consequentia.*

De petitorio iudicio agitãdo. l. 3. §. fin autẽ.

De

De familiæ erciſcundæ iudicio,quod etiam ad hæreditates pertinet,uide ꝗ.l i.20. huius Methodi.c.4.& 5.

FINIS LIBRI VNDECIMI.

DE LEGATIS ET FIDEICOMMISSIS.

LIBER DVODECIMVS.

¶ *Inſt.lib.2. tt. 20.ff.lib.30. cum ſequentib. C.lib.6.tt.37.cum ſequentib.*

DESCRIPTIO LEGATORVM & fideicommiſſorum. Cap. I.

¶ *I. Definitio legati.*

Inſt.tt.20.§ 1.ff.de leg.1. l.117. in prin.ff. 2.l.36.lib.50.tt. 16.l.120.

¶ *II. Diuiſio.*

Inſt.§.ſed olim quidem.

¶ *III. Species.*

Fideicommiſſum & mortis cauſa donatio appellatione legati continent.ff.3. l.55.

¶ *IIII. Origo & nomen fideicommiſſorum.*

Inſt.tt.23.in prin.§.& quia prima.

¶ *V. Differentia & cognatio legatorum & fideicommiſſorum.*

Inſt.§.ſed non uſq;.ff.1.l.1.C.tt.43. l.2.§. & omnia.

¶ *VI. De numero legatorum, utrum unum an plura ſint legata?*

Legatum annuum plura ſunt legata, non unum.ff.lib.33.tt.1.l.4.l.11.lib.36.tt.2. l.10 l.11.l.20.l.23.l.26.§ pater.

Si uſuſfructus uel ſeruitus aquæ & uiæ alternis annis legetur.ff.lib.33.tt.2. l.13.

Si habitatio alicui legata ſit quoad uixerit. ff.lib.33.tt. 2.l.15.in prin.

Si plures res ſimul legantur,non unum,ſed plura ſunt legata.ff.2.l.2.

Si grex, ſuppellex,peculium, argentum aut inſtrumentum legetur, unum legatū eſt. ff.2.l.2.l.6.

Si fundus inſtructus uel cum inſtrumento legatur, plura ſunt legata. ff.lib.33. tt. 7. l. 1.

Si ancilla cum natis legetur, plura ſunt legata.ff.lib.33.tt.8.l.3.

Si illud aut illud legetur: item ſi aliud atq; aliud ſub diuerſis conditionibus:aut alterū purè,alterum ſub conditione legetur ff. 2.l.27.lib 36.tt.2.l.25.in prin.

Si ita legetur: Sempronio decem, aut ſi no luerit, Stichum do lego: duo ſunt legata.ff.2.l.8.§.1.

Si ita: Hæres penum dato, & ſi non dederit,centum dato,unum legatum eſt. ff.li. 36.tt.2.l. 19.in prin.

Si ita: Si cui bis legauero, ſemel ei hæres dato: & adſcripſerit eidem duas quantitates,uel duas res.ff.1.l.14.

¶ *VII. Effectus & iura tam hæredis quàm legatarij circa rem legatam.*

Abſurdum eſt plus iuris habere eum cui legatus eſt fundus, quàm hæredem aut ipſum teſtatorem ſi uiueret. ff.lib.50. tt. 17.l. 120.§. fin.

Dominium rei legatæ pendente legati conditione ad hæredem pertinet.ff.1.l.87. §.cum ſeruus.ff.2.l.82.lib.47.tt.2.l.76. §.finali.

De re legata ab hærede non alienanda, nec pignori danda,uide infrà c.6. uerſ. ſi hæres rem legatam aliena.lib.eod.

Prædium,ex cuius reditu legatum annuum debetur,hæres uendere poteſt, ſaluo tamen iure legati.ff. 1.l.121. in prin.li.33. tt.1.l.21.in prin.tt.2.l.38.in prin.

¶ *De actionibus & exceptionibus quæ legatorum occaſione dantur.*

1 *Actiones legatarij aduerſus hæredem.*

De actione legatorum,cum adfinibus remedijs,uide ꝗ.lib.prox.

De euictionis actione re legata euicta.ff. 1. l.73.§.de euictione. ff.2.l.79. §.euictis. ff.3 l.29.§.ſi hæres.lib.33.tt.2.l.36.§.fi. lib.35.tt. 1.l42.in prin.

Si legatarius rem ſibi legatam ignorans ab hærede emit.ff. 1.l.85.§.qui ſeruum.

Si ſeruus legatus legatario furtum fecerit. ff.1.l.113.

2 *Actiones & exceptiones hæredis aduerſus legatarium.*

Si hæres in rem legatam ſumptus fecit. ff.1. 1.l.60.cum ſequentibus.

Si

Si seruus legatus hæredi furtum fecerit. ff. 1.l.73.lib.47.tt.2.l.6.

Si prædium legatum hæredis prædio seruit. ff. 1.l.73.§.nam etsi fundus.l.117.§. fin. ff.2.l.78.§.dominus.lib. 8. tt. 2. l. 40. in prin.tt.5.l.20.in prin.

Si legatarius rem legatam ante existentem conditionem legati occupauit.ff.2.l. 32. §. 1. uide infrà libro 23. huius Methodi. cap.5.

Si plus debito soluit hæres.ff.1.l. 62.

Si legatarius conditioni & modo non paruerit.ff.li.33.tt.1.l.21.§.Lucius. tt. 2.l. 17.li.35.tt.1.l.90.

Si mulier precium dotis uenditæ sibi legatum accepit,dotis actionem non habet. ff.2.l.79.§.qui dotale.

Si creditori pignus legatum est, actio principalis nõ euanescit.ff.2.l.87.l.68.§.fundo

De reliquis causis ex quib. hæres aduersus legatariũ agit uel excipit, uide infrà causas amittendi legati lib.eo.& li.prox.ca. 4. uers. De retentionib.

1 *De actionibus legatarij aduersus tertium, seu de commodo hæreditario, & actionibus à legatario inferendis.*

ff.2.l.78.§. Lucio.C.tt.24.l.13.

3 *De actionibus tertij aduersus legatarium, seu de onere hæreditario, & actionibus hæreditarijs à legatario excipiendis.*

ff.1.l.40.§.hæres.ff.2.l.78.§. 1. l. 79. §. mensæ.l.90.§.quæ marito.ff.3.l.29.§. 1. l.33.§.uni ex hæred.§.fin.lib.33.tt. 8. l. 18.C.tt.30.l.22.§.fin.uerò creditores.tt. 24.l.13.li.4.tt.16.l.7.uide insuper infrà de Senatus.Trebell.lib.prox.

5 *De actione hæredis aduersus tertium.*

De actione hæredis qui fideicommissum soluit aduersus cohæredem uel emptorem hæreditatis.ff.3.l.11.§.si in opere. l.40.C.tt.27.l.2.

De actione Reipub.aduersus administratores suos.item pupilli aduersus tutorem si ex mora usuras legati soluerunt,uel alia ratione propter legatum à se damnum passi sunt.ff.2.l.80.§.etiam.

6 *De actione & exceptione tertij aduersus hæredem.*

De actione præstanda colono aduersus hæredẽ,si à legatario est expulsus.ff.1.l.121. §.fin.

Exceptio debitori à quo debitum legatum est aduersus hæredem agentem competit, de quo uide infrà cap. prox. Ex persona eius à quo legatur uers.Si à debitore.

DE LEGATIS INVTILIbus. Cap. II.

Regulariter legatum utile est, & præstandum: Distinguitur tamen.

1 *Ex persona legantis, seu testatoris.*

Si testandi ius non habuit is qui legauit. ff. 1.l.2.

Si furiosus legauit.C.tt.36.l.5.

Si filiusfamilias uel seruus legauit.ff.3. leg. 1.§.sed si filiusfamilias.

Si de statu suo dubitat.ff.3.l.1.in prin.

Si sit deportatus,uel aqua & igni ei interdictum.ff.3.l.1.§.hi quibus.usque ad.§.sciendum est autem.

Si miles ex capitali delicto sit damnatus. ff. 3.l.22.§.miles.

Si non sit soluendo.ff.lib.35.tt.2.l.3.in prin. usque ad §.fi.lib.36.tt.1.l.68.in prin. lib. 39.tt.6.l.16.

Si intestatus decessit.Instit. tt.23. §. præterea intestatus.ff.1.l.115.in prin.lib.5. tt. 2.l.13. C. tt.36.l.4.

2 *Ex persona legatarij.*

Si nomen eius adscriptum non sit. ff.1.l.124. §.fi.lib.34.tt.5.l.4.

Si incertis personis sit legatum. Inst. §. incertis uerò.ff.1.l.124.§.fi.lib.24. tt. 5. l. 6.C.lib.1.tt.3.l.24. 28.

Si ita legatum sit:Reddas ei, reddas ipse.ff. 1.l.124.§.fi.

Si illi aut illi legatum sit. ff. 2. l. 16. C. tt. 38.l.4.

Si ita illi aut illi uter eorum prior Capitolium ascenderit.ff.1.l. 109.§.huiusmodi.

Si ei cui hæres uolet. ff. lib. 34.tt.5.l.8.§.fi.

Si ei qui nouissimus superuixerit.ff.lib. 14. tt.5.l.11.

Si ita:Illis qui testamentum meum signauerint.ff.lib.34.tt.5.l.16.

Si ita:Cui ut dare damnas sit hæres dixi, ei hæres dare damnas esto. ff. lib. 34. tt. 5. l. 27.

Si ita:Lucio & Titio uel alteri horum fundum

dum do lego.ff.1.l.83.§.his uerbis.
Si, cum duos eiusdem nominis (Titij puta) amicos testator haberet, uni legauit: uel alio modo legauit, ut non appareat cui legatum sit, uide j.lib. prox.c.2.uer. Si controuersia sit.
Si, cum dedisset ei quem postea codicillis designasset, nullum designauit. ff.lib.33. tt.2.l.18.
Si ijs legatum sit, cum quibus testamenti factio non est. Inst.§. legari autem illis.
Si ei qui capax non est, legatum sit. ff. 1. l. 104.l. 115.§.si quid alicui.ff.2.l.43.l.67. §.fi.l.84.§.seruo. ff.3.l.11. §.si seruo. l. 28.l.35.tt.1.l.60.§.1. tt.2. l.67. lib.22. tt.3.l.28.lib.28.tt.5.l.62.
Si ei qui ob uitium corporis uel propter qualitatem relicti, uel aliam quamcunque causam probabilem legatum capere non potest, legatum sit. ff. 1. l. 115. §.si quid alicui.
Si uir uxori illegitimæ, uel uxor uiro illegitimo legauit. ff. 1.l. 129.lib.34. tt.9. l. 2.l.13.l.14.l.16.§.quoniam.lib.23.tt.2. l.64.C.lib.5.tt.5. l.4.l.6.
Si uiro uel uxori, ex qua liberos non habet, relinquat. C.lib.8. tt.58.l.2.
Si cœlibi qui uxorem non ducit, uel ei quæ non nubit, legetur. C.lib.8.tt.58.l.1.
Si ei qui testamenti facti tempore in rerũ natura non est legetur. ff.lib.34.tt.8.l.4. C.tt.50.§.&cũ triplici.§.in primo itaq;.
Si posthumo legatum sit. Inst.§.posthumo quoque.ff.1.l.128.
Si ei qui in hostium potestate est.ff.1.l.102. §.fin.lib.34.tt.8.l.4.
Si seruo eius qui est apud hostes, legatũ sit. ff.lib.49.tt.15.l.1.
Si seruis legatum sit.ff.1.l.11.§.regula. lib. 33.tt.3.l.5.
Si seruo suo testator leget.ff.1.l.92.§.præsenti.§.cùm seruus.l.103.108.§.fi.l. 114. §.si quis post.ff.2.l.11.in prin. l.78. §.seruus.l.86.91. in prin. ff.3.l.29. §.cùm in testamento.ff.lib.33.tt.5.l. 13.in prin.ff. lib.34.tt.4.l.26.l.32.§.fi.tt.8. l.3.§. fi.ff. lib.35.tt.1.l.84.§.fin. tt.2.l.30.§.fi. ff.li. 36.tt.2.l.8.ff.lib. 28. tt.5. l.38. §.si quis seruo.l.89.ff.lib.29.tt.7.l.8.§.si ei seruo. lib.40.tt.4.l.9.in prin.C.tt.27.l.5.§. illo uidelicèt usque ad fin.legis. tt.37.l.4. tt.42.l.8. l.28.
Si seruo sibi communi cum alio testator legauit.ff.lib.35.tt.2.l.49.in prin.
Si seruo legato legatũ sit.ff.1.l.71. in prin. l.108.§.fin.ff.lib.33.tt.5.l. 13.in prin. li. 40.tt.4.l.9.in princi. C.tt.27.l.5. §.quæ iuris.
Si hæredi legetur.ff.1.l. 16.§.fin.l.92.§.præsenti.l.105. §.si Titio. §.item si iussus. §. deniq; constat.l. 117.§.hæredi. Si seruo hæredis legetur.Inst.§.an seruo hæredis. ff.3.l.8.§. seruo.
Si hæredi posthumo legetur. ff.1.l.128.
Si seruo hæreditario. ff.1. l.117.§.seruo.ff. 2.l.57.§.fi.l.84.§.fin.
Si seruo alieno libertas legetur.ff.2.l.34.§. fin.lib.34.tt.9.l.5.§.si pater.
Si quis seruus sibiipsi leget.ff.1.l.44. §.fin.
Si deportato, & deportati seruo legetur.ff. 3.l.7.in prin.
Si in metallum damnato.ff.lib.34.tt.8.l.3.
Si iis qui ad perpetua uincula damnati, ad libertatem perduci non possunt.C.lib.7. tt.12.l.1.
Si testibus testamenti, & testamentum dictantibus.C.tt.23.l.22.
Si collegiis legetur. ff.lib.34.tt.5.l.22.
Si ciuitati legetur.ff.1.l.118.l.123. in prin.
Si parti ciuitatis legetur. ff.1.l.31.§.fin.
Si uicis legetur.ff.1.l.75.§.fin.

3 *Ex persona eius a quo legatur.*

De nominatim legato.ff.3.l.87.
Si ab incertis personis legetur.ff.3.l.9.l.87.
Si à semetipso alicui aliquid legetur. ff.1.l. 17.l.33.§.si duobus. l.117. §.hæredi. ff. 2.l.35.§.Lucius.
Si filius à patre leget.ff.li.37.tt. 12.l.3.§.fi.
Si à filio patri legetur.ff.1.l. 24.lib.36. tt.2. l.17.
Si à patre filio.ff.lib.34.tt.2.l.17.
Si à seruo domino legetur. Inst.§.an seruo hæredi.
Si à domino seruo legetur. ff.lib.28. tt.5. l.89.
Si à fratre fratri, uel à filio nepoti, qui est in eiusdem potestate, uel seruo patris legetur.ff.1.l.82. in prin.
Si à surdo, muto, & ignorante legetur. ff.2. l.79.§.surdo.

Si à

Si à nondum nato legetur.ff.3.l.1.§.sciendum.

Si à domino uel patre hæredis. ff. 1.l.10. in prin.l.29.§.cùm seruus.l.64.ff.3.l.4.

Si à tutore hæredis legetur.ff 2.l.71.§ pr si lio.lib.33.tt.2.l.34.§ fi. C.tt.42.l.20.

Si à legatario legetur.Inst.tt.24.in prin. ff. 1.l.92.§ cum seruus.

Si ab exhæredati substituto, uel legitimo. ff.1.l.127.in prin.ff.3.l. 100. in prin.C. tt.37 l.24.

Si ab hærede suo legitimo, qui ei ab intestato succedit, uel ab hærede impuberis filij sui leget quis ff.1.l.94.§.6.l 95. Vide insuper suprà Ex persona legãtis. uersi.si intestatus.

Si à duobus hæredibus sit legatum, ita ut unusquisque in solidum teneatur.ff.1. l. 55.§.si quis.

Si ab administratoribus Reipub. cui legatũ est, legetur, uel fidei eorum committatur.ff.3.l.5.

Si ab hærede hæredis uel legatarij legetur. ff.3.l.1.§.sciendum.l.5.6.

Si ab eo cui seruus ut manumittat, legatus est.ff.3.l 3.§.Iulianus.ff.1.l.97.§.fi.l.98.

Si ab eo qui nihil,uel minus,quàm ab eo relictum est,ex testõ percipiat.ff.1.l.95.§. fi.l.117.§ apud.§.ut quis hæredem.leg. 125.§ fi.ff.2.l.71.§.idem in curatore. l. 27. tota. l.79. §. qui dotale. ff.3.l.1.§. sciendum.l.6.§.fina.l.8.in prin.l.33.§. uni ex.l.35.§ pater.§ nuptura.lib.33.tt. 4.l.3.tota lib.36.tt.1.l.17.in prin. C.tt. 42.l.9.ff.lib.29.tt.7.l.15.

Si à filio præterito legatum sit.ff.3. l.2. C. tt.42.l.31.

Si ab eo qui testamento manumissus est. ff. 1.l.97.§.fin.

Si ab eo cui inutiliter legatum est. ff.3. l. 35.in prin.

Si ab eo qui suum recipit, uel cui debitum legatum est.ff.3.l.35.in prin.l.7.§ fi.

Si à muliere cui dos prælegata est,uel aliud pro dote.ff. lib.33.tt.4.l 3. uide insuper j.De dote relegata uers.Ex modo.

Si ab eo qui iussu mulieris dotem stipulatus est.ff.lib.33.tt.4 l.2.§.fin.

Si à patrono qui ex debita parte hæres institutus est.ff.2.l.28. ff.lib.39. tt.5. l.20. in prin.lib.38.tt.2.l.41.l.44.in princi. l. 45.Inst.lib.3.tt.8.§.si uero testamentum ibi.Si quando minus.

Si ab eo qui fortuitu casu,non iudicio testatoris quid consequitur.ff.3.l.6.§.fin.

Si ab eo cui seruus,qui postea decessit, legatus est.ff. 1.l.99.§.si tibi seruus.

Si ab eo cui mortis causa donatũ est. ff.2. l. 79.§.eorũ.ff.3.l.3.in prin.l.35. §. pater.

Si à debitore suo testator legauerit. ff. 1. l. 79.ff.3.l.3.§.si rem quis.ff.2.l.79.§.qui dotale.

Si à creditore id quod amplius est in pignore legetur.ff. 1.l.111.§.qui margaritam.

Si ita.Lucius Titius hæres decem dato, aut Meuius hæres decẽ dato.ff.1.l.8.§.si ita.

Si ab eo cui pignus liberatur.ff.3.l.3. §.fin.

Si à proprietario, cui usufructus mortis causa ceditur.ff.3.l.3. §.fi.

Si ab eo cui conditionis implendæ causa quid dandum est.ff.1.l.97.§.fin.

Si à marito cui mulier testatrix dotem accepto tulit.ff.3.l.3.in prin.

4 *Ex re legata.*

Si certa res uel summa expressa non sit.ff.2. l.30.

Si ita. Quantum in codicillis Titio legauero.item,Quantum ei per epistolam scripto:item,Quantum ex illa actione detraxere.ff.lib.35.tt.1.l.37.

Si ita. Illi quantum plurimum per legem accipere potest,tantum dari uolo: item, Quàm maximam partem dare possum, hæres ei dare damnas esto. ff.2.l.53.in prin.

Non ex numero, nec ex multitudine legatum æstimandum est.ff.lib.33.tt.7. l.26. in prin.

Si cùm testator fines rei legatæ se significaturum promisisset, morte præuentus nõ fecit.ff 2.l.79.§ fin.

Si res quæ legata est, nulla sit, uel in hæreditate non inueniatur. ff.1. l.67. in prin.l.73.in prin.l.74. ff.2. l.33. §.species.ff.lib.33.tt.6.l.3. in prin. tt.7. l.28. §.fin.

Si id quod Titius debet, uel decem quæ Titius debet, legentur, & Titius nihil debeat.ff.1 l.77. §.si mihi.li.34. tt.3. l.26. lib.36.tt.2.l.25.§.hæres.

Si id quod ipse debet, uel decem quæ debet legasset, & nihil debeat, Item decem quæ legatarii essent, & non sint eius. ff. 2. l. 21. 90. §. quisquis. ff. 3. l. 90. §. Semproniæ. li. 34. tt. 2. l. 19. in prin. tt. 3. l. 26. C. tt. 44. l. 2. 3. 5.

Si decem quæ in arca habet, legauerit, & nihil uel minus in arca habeat. ff. 1. l. 109. §. qui quinque. ff. 2. l. 8. §. si quis ita.

De reliquis huc pertinentibus, uide infrà De falsa demonstratione.

Si res quæ in rerum natura non est, legetur. ff. 1. l. 109. §. qui quinque. lib. 33. tt. 6. l. 7. §. fin.

Si fructus nascituros, & partus futuros leget quis. Inst. §. ea quoque res. ff. 1. l. 23. in prin. ff. 3. l. 17.

Si rem quæ est in profundo. ff. 3. l. 15.

Si rem, cuius commercium non est, ut publicam, sacram, sanctam, & patrimonium Cæsaris. Inst. §. non solùm autem. ff. 1. l. 4. §. fin. l. 73. §. fin. ff. 2. l. 80. §. cùm post.

Si rem cuius commercium non est uel hæredi, uel legatario. ff. 1. l. 115. §. si quid alicui. ff. 2. l. 50. §. Labeo.

Si monumentum legauit. C. tt. 37. l. 14.

Si rem hostium, uel quæ apud hostes est, legauit. ff. 1. l. 9. 99. 105. §. etiam id.

Si rem alienam legauit quis. Inst. §. non solùm autem. tt. 24. §. potest autem. ff. 1. l. 40. §. fin. l. 41. ff. 2. l. 12. in prin. ff. 3. l. 14. §. fin. l. 29. §. fin. lib. 34. tt. 2. l. 11. §. fi. C. tt. 37. l. 10.

Si fundum dotalem legauit. ff. lib. 29. tt. 1. l. 17.

Si rem, cuius usumfructum tantùm habet testator. C. tt. 37. leg. 20.

Si rem filii pater leget. ff. 1. l. 45. in prin. lib. 49. tt. 17. l. 9. §. idem re.

Si rem alii debitam uel obligatam. Inst. §. sed etsi rem ff. 1. l. 59. 85. §. cùm pater. li. 33. tt. 4. l. 16. C. tt. 42. l. 6.

Si rem litigiosam legauit. C. lib. 8. tt. 37. l. 3. l. 4. §. fi. Nouel. c. 112. §. illud quoque.

Si rem alii uenditam. ff. lib. 19. tt. 2. l. 32.

Si rem alii legatam. ff. 3. l. 39. §. in testamento. lib. 34. tt. 4. l. 5. uide insuper infrà De adempt. & translat. legatorum.

Si rem ipsius hæredis uel legatarii ab eo leget. Inst. tt. 24. §. potest autem. ff. 2. leg. 69. §. si rem tuam. C. tt. 42. l. 25.

Si rem legatarii ei leget testator. Inst. §. si cui fundus. ff. 1. l. 29. §. 60. l. 42. §. tractari. l. 73. §. final. l. 85. §. si Titio. leg. 87. in princ. ff. 2. l. 18. 68. §. duorum. §. fundo. ff. 3. leg. 35. in prin. lib. 34. tt. 7. l. 1. lib. 35. tt. 1. leg. 96. C. tt. 37. l. 13.

Si res Titii eius seruo legetur. ff. 2. l. 84. §. seruo.

Si res Titii, hæredi eius legetur. ff. 1. leg. 109. §. idem si domino.

Si superficies domino soli legetur. ff. 1. l. 87. §. fin.

Si decem quæ ipsius legatarii essent, legauerit quis, & eius non sint uide supra uer. Si id quod ipse debet, &c.

¶ *Si debitum creditori legetur.*

Insti. §. ex contrario. ff. 1. leg. 27. 28. 50. §. final. l. 51. in princip. ff. 2. leg. 68. in princip. leg. 69. in princip. §. sed etsi fundum. leg. 79. §. curatoris. leg. 84. in prin. ff. lib. 34. tt. 3. leg. 12. 14. 15. 26. 29. §. eum qui. §. idem quæsiit. §. fin.

Si maritus uxori dotem legauit. Inst. §. sed si uxori. Vide insuper infrà De dote relegata.

Si hæres legatario legatum legauerit. ff. 1. l. 101.

Si id quod antea legatario donatum est. ff. 1. leg. 110. in prin.

Si id quod debetur domino, seruo eius legetur. ff. 2. l. 84. §. seruo.

Si alius rem à debitore creditori leget. ff. 1. leg. 109. §. Stichum.

Creditori ita legari potest, ne indebitum ab eo repetatur. ff. 3. leg. 24.

Si leget quasi debitum quod non debet. uide suprà uers. Si id quod ipse debet, &c.

Si pignus creditori legetur. C. tt. 37. l. 16.

¶ *Si testator actionem, uel id quod ei debetur, leget.*

Inst. §. tam autem corpora. Vide insuper infrà lib. 3. cap. 4. uer. de actione præstanda.

Si cùm Stichus aut Pamphilus deberetur, Pamphilum legauerit ff. 2. l. 52. in princ. ff. 1. l. 77. §. fin. l. 78. l. 95. §. si cui Stichus.

Si leget id quod sibi sub conditione legatũ est. ff. li. 35. tt. 1. l. 40.

Si nomen quod legatum est, non sit soluẽdo ff. 2. l. 90. §. ciuibus. li. 35. tt. 2. l. 22. § fi.

Si

Si id quod sibi non debetur, tanquam debitum legauerit. Vide suprà uer. Si id quod Titius debet, &c.

¶ *Si res incorporalis legetur.*

Inst. §. tam autem corpora. ff. 1. l. 42. ĩ pr.

Si seruitus legetur. ff. 3. l. 17.

Si ius inferendi mortuum legetur. C. tt. 37. l. 14.

Si usufructus ab usufructuario legetur. ff. 1. l. 23. §. si usumfructum.

Si libertas legetur. Instit. tt. 24. §. libertas quoque, uide suprà. li. 5. huius Methodi, De manumissione.

Si liberatio legetur. Inst. §. si quis debitori. C. tt. 42. l. 17. Vide infrà De liberatione legata.

Si necessitas reddendæ rationis remittatur. C. tt. 42. l. 18.

Si factum legetur. Si ut hæres aliquid faciat, præceperit: ut puta, ut domum alterius reficiat, uel ut ęre alieno alterum liberet. Inst. §. sed & tale.

Vt unus hæredem creditoribus soluat. ff. 3. l. 33. §. fi. lib. 34. tt. 3. l. 8. §. si is qui.

Vt aliquid emat uel uendat heres. ff. 1. l. 68.

Vt pecuniam mutuam det sub certa usura. ff. 1. l. 109. §. fi. ff. 3. l. 11. §. si quis illicitè.

Vt omnis substantia loco depositi sit apud Seium sine usura ff. lib. 36. tt. 1. l. 78. §. Mæuia.

Vt hæredem aliquem instituat. ff. 1. l. 115. §. ut quis hæredem lib. 36. tt. 1. l. 17. in pr.

Vt aliquem doceat artificium. ff. 3. l. 12.

Vt filium emancipet. ff. 1. l. 115. §. Vt quis hæredem.

Vt ædes destruantur. ff. 1. l. 115. §. ædes destruendæ.

Vt hæres monumentum testator faciat: itẽ.

Vt imagines in municipio ponat honoris sui causa. ff. lib. 33. tt. 1. l. 7.

Vt alternis annis certamina sub nomine illius celebrentur. ff. lib. 33. tt. 1. l. 21. §. Lucius.

Vt porticum nouum publicum faciat, & ponat in ea imagines, &c. ff. lib. 34. tt. 1. l. 7.

Vt ibi sint filii ubi mater eos esse uolet. ff. lib. 33. tt. 1. l. 7.

Ne rem alienet. ff. 1. l. 115. §. diui Seuerus. usque ad §. fi.

Si ineptũ quid facere iusserit. ff. 1. l. 114. §. fi.

Si res singulas leget. Inst. tt. 24. in prin.

Si partem leget. C. tt. 24. l. 13.

Si nudam proprietatem leget. ff. lib. 33. tt. 2. l. 4. C. lib. 3. tt. 33. 14.

Si à muncipibus proprietas deducto usufructu legetur. ff. 2. l. 68. §. fi.

Si hæreditas uel pars eius legetur. ff. 1. l. 115. §. ut quis hæredem.

Si suam hæreditatem quis restituere rogetur. ff. 1. l. 115. §. ut quis hæredem.

Si aquam leget. ff. lib. 34. tt. 1. l. 14. §. fi.

Si seruum, cui libertas legata est, leget. ff. 1. l. 45. §. si idem seruus. l. 70. §. si purè. l. 82. §. fi. l. 109. §. si seruus. ff. 2. l. 14. ĩ prin. l. 38. 67. §. fi. ff. lib. 28. tt. 6. l. 16. in prin. l. 18. §. fi.

Si seruus heres legetur. ff. 1. l. 117. §. alienus.

Si statuliber legetur. ff. 1. l. 82. §. cùm statuliber.

Si plus quàm hæres uel legatarius percipit ab eo uide suprà, Ex persona eius à quo legatur. uer. Si ab eo qui nihil, &c.

Si certum sit legatum. uide infrà, Quid ueniat. li. 3. uer. si dubium sit quid, &c. item de optione legata. lib. 5.

Si genus sit legatum. Inst. §. si generaliter seruus. Vide infrà in lib. 5. De optione uel electione.

Si optio legata sit Inst. §. optionis legatum. Vide infrà lib. 5.

Si modii tritici legati sunt, quorum singuli pondo centum pendent. ff. lib. 33. tt. 6. l. 7. §. fi.

Si ea quæ ædibus iuncta sunt, leget quis. ff. 1. l. 42. l. 43. l. 44. in prin. usque ad §. legatum. ff. l. 11. §. si quis illicitè. l. 21. §. fin.

Si res alii mixta legetur, ut gemma inclusa annulo. ff. lib. 34. tt. 2. l. 18.

Si inquilini sine prædiis quibus adhærent, legentur. ff. 1. l. 113. in prin.

5 *Ex causa ex qua, & propter quam legat.*

Si pœnæ nomine legetur. Inst. §. pœnæ quoque nomine. ff. li. 34. tt. 6. lib. 35. tt. 1. l. 12. C. tt. 41.

Differẽtia causæ & pœnæ. ff. lib. 35. tt. 1. l. 12.

Si diffamandi legatarii gratia legetur. ff. 1. l. 56. in prin.

Si error interuenit. uide infrà Ex forma & adiunctis.

Si causa nulla, uel falsa sit. ff. lib. 35. tt. 1. l. 17.

l 17.§.quod autē iuris.l.70.§.falsam.li. 36.tt.1.l.75.in prin.ff.2.l.35. in prin.Inst. §.longe magis.

Si debiti nomine legauerit,debitumq; nullum sit. Vide suprà Ex re legata,uers.si id quod ipse debet,&c.

Si ita: Quoniam filius maior decem ex arca substulit, minor decem è medio sumito. ff.lib.35.tt.1.l.12.

6 *Ex modo quo legat. Modus quid sit?*

Vt aliquid faciat.ff.lib.35.tt.1.l.17.§.fi.

De reliquis huc pertinetibus, uide infrà li. eod.c.7.

7 *Ex tempore, ex quo, & ad quod: item ex conditione, sub qua legatur.*

Si ad certum tempus legetur. C.tt.37.l.26.

Si seruo legatur, quoad uel quādiu seruiat. ff.1.l.114.in prin.ff.2.l.84.§.seruo.

Si ita: Cū moriar, uel cùm hæres morietur, uel pridie quàm hæres morietur, do, lego. Inst.§.post mortem. ff. lib.35. tt.1. l. 77.§.hæres.C.lib.8.tt.38.l.11.

Si seruos quos Gadibus haber, Romæ testamento facto heredē triduo,quo mortuus fuerit,dare iusserit.ff.1.l.11.§.siqs seruos.

De reliqus huc pertinentibus,uide infrà li. 5.tt.1.item lib. 3.c.5.

8 *Ex forma legati & adiunctis.*

¶ 1 *Si neque testamento,neque codicillis rogatus quis sit,sed domestica cautione obliget se ad præstandum fideicommissum.* ff.1.l.104.

2 *Si solo nutu legetur.* ff.3.l.21.in prin.C.tt.42.l.22.

3 *Si claues tradentur,& res adsignentur.* ff. 2.l.79.§. pater pluribus.

4 *De uerbis quib:legatur vel fideicōmittitur.*

Quibuscunque uerbis quid relinquatur,nihil refert.Inst.§. sed olim quidem. C.tt. 37.l.21.tt.33.l.2 in prin.

Peto,rogo,uolo,mando, fidei tuæ cōmitto. Inst.tt 24.§.fi.C.tt.43.l.2.in prin.

Exigo,desidero ut des:itē uolo Titij esse:itē Scio te restituturum Titio.ff.1.l.119.

Cupio ut des, opto ut des, credo te daturū. ff.1.l.116.

Non dubito te daturum.ff.2.l.69.§.fi.

Illum tibi commendo ff.3.l.11.§.fi ita quis.

Si per modum causę,ut qui tibi legaui, uel quia peculiū tibi cōcessit.ff.2.l.35.l prin, li.6.tt.1.l.65.§.fi.lib.44.tt.4.l.17.§.ante.

Volo tibi relinquere prędia.ff.3.l.37.§.pro positum.

Si iubet reddere.ff.3.l.97.in prin.

Si ita.Ne uindices fundū.ff.3.l.39.in prin.

Si hæres iussus sit facere ut habeam. ff. 1. l. 75.in prin.

Scio ea quæ tibi relinquo, ad hæredes peruentura.ff.3.l.37 in prin.

Sufficiat tibi fundus, uel cōtentus sis ista re. ff.3.l.11.§.si quis ita scrips.l.35.§.nuptura.ff.2.l.71.in princ.l.79.§.pater qui.

Mādo filiæ meæ, pro salute ipsius solicitus, ut quoad liberos tollit, testamentum nō faciat.ff.2.l.79.§.penul.

Si qui iussus sit restituere hereditatem retētis hortis.ff.3.l.38.§.fi.

Rogo,ut prædia quæ ad te peruenerint, pro tua diligentia diligas, & curam eorum agas,ut possint ad filios tuos peruenire. ff. 3.l.11.§.hæc uerba.

Peto ut cohæredem tibi recipias Claudium in fundo legato.ff.3. l.36.§.fi.l.90. §.fi.

Rogo te,ut ab herede tuo petas dari Męuio decem.ff.3.l.6.in prin.

Si ita,Decē milia,uel insulā tibi relinquo, ita ut insulā Męuio restituas.C.tt.45.l.2.

Si Latino,Græco, uel Gallico sermone leget.ff.3.l.11.in prin.

Nihil refert quomodo aut quo nomine appellet uel personam uel rem.ff.lib.35.tt. 1.l.33.Vide.☞.De falsa demonst.

Si quædam uerba omissa sint:item de imperfecta scriptura ff.2.l.69.§.si omissa.l.79. §.cum imp.ff.1.l.107.C.tt.42.l.10.

Si sint uerba ambigua.ff.lib.34.tt.5.l.23.

De uerbis quibus legatur peculium. Instit. tt.20.§.peculium autem.ff. lib.33.tt.8.l. 8.§.interdum.l.23.§.fi.

De reliquis uerbis.ff.2. l.35.§.Caius.§.Titia.l.77.in princ.l.79.§.donationis. l.92. §.Lucius.ff.3.l.66.§.ex his uerbis.ff. lib. 33.tt.2.l.32.in prin. lib.36.tt.1.l.78.§. si tiam.Vide insuper.☞.lib.4.tt.3.uer.ex te fideicommittitur.

5 *Si error interuenerit.*

Si in nomine erratum sit.Vide infrà De falsa demonstr.

Si in corpore erratum sit.ff.1.l.4. ff. lib.28. tt.5.l.9.in prin.

Si defunctus putauit rem alienam esse, cùm sua esset. Inst. §. si quis rem suam.
Si testator ignorans rem sibi legatam esse, eam alteri leget ff. 1. l. 45. §. si quis rem. l. 82. §. si Titius.

6 *De falsa demonstratione.*

Differentia demonstrationis & cõditionis.
Demonstratio plerunque factam rem osten dit, cõditio futurã. ff. 1. l. 6. li 35. tt. 1. l. 33.
Falsa demonstratio non uitiat legatum. ff. li. 35. tt. 1. l. 17. i pr. l. 32. in pr. l. 33. l. 7. §. fi.

DISTINGVITVR:

Si circa rem legatam falsa demonstratio fit. Insti. si quidem in nomine. ff. 1. l. 4. 14. in princ. lib. 34. tt. 2. l. 11. tt. 5. l. 30. li. 35. tt. 1. l. 17. in prin. l. 39. §. dominus. §. qui domi nus. §. qui dotalem. l. 70. §. fi. lib. 22. tt. 3. l. 27. ff. 2. l. 78. §. hæres meus. ff. 3. l. 99. §. paterfamiliàs. C. tt. 37. l. 7.
Si scripsit solutum, quod solutum non est. C. tt. 44. l. j. 4.
Si quinq;, quos seruo suo debet, leget. ff. li. 35. tt. 1. l. 39. §. dominus.
Si ei cui nihil legauit, ita leget: Amplius quàm tibi legaui, decem tibi do lego. ff. 1. l. 109. §. si ei cui.
Si circa personam legatarii. Inst. §. si quidẽ in nomine. ff. li. 35. tt. 1. 17. in prin.
Si circa causam legati. Inst. §. longè magis.
Si circa modum & conditionem legati. ff. li. 35. tt. 1. l. 26.

9 *Ex tempore quo legatur. Si ante uel in hæredis institutione leget.*

Inst. §. ante hæredis.

10 *Ex instrumento, in quo legatum est.*

Si in testamento non iure facto, & imperfecto. ff. 2. l. 79. § filius. ff. 3. l. 1t. in prin. l. 18. 23. ff. lib. 28. tt. 1. 29. tt. 3. l. 12. lib. 40. tt. 5. l. 38. C. tt. 42. l. 23. Nouell. C. 115. §. sane si usuueniat.
Si in epistola non obsignata, cùm anteà in obsignato se relicturum dixisset. ff. 2. l. 92. in prin.
In epistola, uel breui libello, uel sine scriptura etiã legari potest. ff. 1. l. 104. C. tt. 42. l. 22.

11 *Ex qualitate legati.*

Si cõtra ius sit, & bonos mores. ff. 1. l. 113. §. fi.
Si ineptum sit legatum, utputa si uestes uel alia superuacua in funus impẽdi iussit. ff. 1. l. 114. §. fin.
Si inutile sit legatario: ff. 2. l. 79. §. mensę. ff. 3. l. 115. §. si quid alicui.
Si dubium sit legatum, & incertum, ut non intelligatur. ff. lib. 34. tt. 5. l. 3. 23. 26. 27. tt. 8. l. 2. Vide insuper infrà lib. prox. cap. 4. uers. Si dubium sit, &c.

12 *Ex antecedentibus.*

Si alii eandem rem antea legauit, uide suprà Ex relegata. Item infrà De ademptione legatorum.
Si antea scripsit sic: Quòd Titio infrà legauero, id neque do, neque lego ff. 1. l. 11. §. fin. l. 13. in prin.

13 *Ex consequentibus.*

Vide infrà lib. 2. De amissione legati.

SVBDISTINCTIONES GENERALES.

Si legatum inutiliter datum, postea sit repetitum fortè hoc modo: Hoc amplius ei hæres dato. ff. 1. l. 18. in prin.
Si postea inutiliter sit ademptum. ff. lib. 34. tt. 4. l. 14. in prin.
Si ex post facto cõualescat, & in eum casum res recidat, à quo ab initio consistere potuit. ff. li. 34. tt. 7.
Si hæres legatum inutile soluit. C. tt. 42. l. 1. l. 2 l. 23.
Si legatarius rem inutiliter legatam usucepit. ff. lib. 33. tt. 2. l. 36.

CAVSAE EX QVIBVS LEGATVM, legatisq; actio euanescit: & primò de ademptione & translatione legatorum. Inst li. 2. tt. 21. ff. li. 34. tt. 4. Cap. III.

Multæ sunt causæ, per quas legatũ ab initio utiliter datum ex pòstfacto interit atq; amittitur. Cõsistũt asit ex partim in persona testatoris, partim in pſona legatarii, partim in persona eius à quo legatũ est, partim in re legata, partim in aliis legati circũstantiis ut eas ordine proponã. In pſona itaq; testatoris consistit adẽptio & translatio legati, de qua tractatur Inst. li. 2. tt. 21. ff. li. 34. tt. 4. Horum titulorũ leges, cum aliis eiusdẽ materiæ, hic dispo nam. Sunt & aliæ causæ amittendi legati in persona legantis cõsistentes, de quibus uide suprà cap. prox. Ex pſona legantis.

QVAE-

¶ I. QVAESTIO.

An ademptio & translatio legati sit utilis & iusta? Inst. §. transferri. ff. l. 5. ff. 1. l. 13. in prin. C. tt. 37. l. 17.

DISTINGVITVR:

¶ *Ex specie seu forma ademptionis.*

De nuda uoluntate & pœnitentia testatoris. ff. l. §. non solum. C. tt. 42. l. 27. ff. lib. 44. tt. 4. l. 4. §. præterea.

De inducendo eo quod scriptum est. ff. l. 16.

Si nomen hæredis, cui prælegatum est, testator induxit. ff. lib. 34. tt. 9. l. 12.

Si non contrariis uerbis adimat. Inst. in pr.

Si pessimum & ingratum legatarium esse testator i alia scriptura scripserit. ff. l. 13. 29

Si postea scripserit, legatarium uoluntatem suam non mereri C. tt 35. l. 4.

Si post legata sæpius adscripta subscripserit, semel præstari se uelle. ff. 1. l. 14.

¶ *De repetitione legati.*

Si repetat legatum testator.

In generali repetitione legatorum etiam datæ libertates cōtinentur. ff. li. 50. tt. 16. l. 80.

Si eandem summam, uel aliam eidem postmodum leget. ff. l. 9. ff. 3. l. 27. in prin. l. 37. §. fin lib. 33. tt. 1. l. 19. §. qui Marco.

Si id quod purè legauerat, sub cōditione repetat. ff l. 9.

Si cùm centum antea legasset, nunc quinquaginta leget. ff. l. 3. §. cum Titio. l. 9.

Si cum antea legasset sub modo alii restituēdi, nunc sine dicto modo repetat. ff. l. 28.

Si ita leget: Amplius quàm Titio legaui, hæres.

Seio dato: an Titio sit ademptum legatum? ff. 1. l. 109. §. si ita script.

Si trāsferatur ad alium. ff. l. 5. 31. in prin. ff. 3. l. 39. §. codicillis. Vide infrà uer. Si alii legauit testator.

¶ *De alienatione rei legatæ à testatore facta.*

Si rem legatam testator alienauit. Inst. tt. 20. §. si rem suam. §. si quis ancillis. ff. 1. l. 6. ff. l. 22. ff. 3. l. 11. §. si rem suam. lib. 34. tt. 7. l. 1. §. fin. l. 5. 28. §. liberto. lib. 34. tt. 2. l. 36. §. fi. tt. 4. l. 15. 18. 24. §. fi. l. 25. lib. 35. tt. 1. l. 27. §. fin.

Si pignori dedit. Inst. tt. 20. §. si rem suam. ff. 2. l. 80. §. fin. C. tt. 37. l. 3.

Si alii legauit. ff. 1. l. 32. 33. in prin. ff. 3. l. 39. §. in testamento. li. 34. tt. 1. l. 13. in prin. C. tt. 37. l. 7. l. 23. in prin.

Si pro filia cui legauerat, in dotem dedit. C. tt. 37. l. 11.

Si pecunia legata aliquam rem emit, uel eam in alios usus conuertit ff. lib. 34. tt. 4. l. 23. ff. 1. l. 97. in prin.

¶ *Si testator pecuniam creditam, quam legauerat, ipse exegit.*

Inst. tt. 20. §. tam autem corpo. ff. 1. l. 77. §. proinde etsi Titio. ff. 2. l. 90. in prin. ff. 3. l. 11. §. si rē suam. l 62. li. 34. tt. 4. l. 32. §. fin.

Si acceptam fecit debitori. ff. 1. l. 83. §. qui Caium.

Si exigi uetuit. ff. 2. l. 90. §. ciuibus. li. 34. tt. 3. l. 22.

Si testator debitori hæres extiterit. ff. lib. 34. tt. 3. l. 22.

Si alio modo liberatus est debitor. ff. lib. 34. tt. 3. l. 22. in prin.

Si ipse testator fructus rei legatæ percipiat, eamq; suos usus cōuertat. ff. 2. l. 79. §. filia.

Si seruum legatum in fundum suum misit, eumq; rei rusticæ uel rationibus præfecit. ff. lib. 34 tt. 4. l. 32. in prin.

Si seruus legatus iussu testatoris ex officio ad artificium transierit, uel contrà. ff. 3. l. 56. 63. §. si ex.

Si, cùm filiæ certam pecuniam in dotem legasset, eam hæres uolente testatore sit stipulatus. ff. 2. l. 79. §. pater.

Si onus propter quod legatum est, testator in alium transferat. ff. l. 31. §. sera.

Vel ipse testator subeat, soluat atque perficiat. ff. lib. 35. tt. 1. l. 70. §. falsam.

De posteriore scriptura, uide infrà lib. 13. cap. 7. in fine.

Hactenus species ademptionis.

¶ 2 *Ex re adempta.*

Si actu legato iter adimatur. ff. l. 1.

Si fundo legato iter adimatur. ff. l. 2.

Si loci usufructu uel proprietate legata, iter adimatur. ff. l. 3. §. si loci.

Si pars adempta sit. ff. l. 33.

Si uiam pro parte adimat, uel pro parte liberam esse uetet. ff. l. 14. § fin.

Si homine legato Stichum adimat. ff. l. 11. l. 12.

Si fundo legato usumfructum uel proprietate adimat. ff. l. 1.

Si pro fundo legato decem ad alium transferantur.ff.l.6.

Si conditio adimatur.ff.l.3.§.conditio.

Si plus quàm dederit, adimat.ff.l.3.§.si quis plus quàm.

Si legatum inutile adimatur.ff.l.14.§.fin.

¶ 3 *Ex persona eius cui adimitur.*

Si non appareat cui ademptum sit. ff.l.3.§.si duobus.tt.5.l.11.in prin.

Si alij quàm cui datū est, adimatur. ff.l.21.

Si seruo legato & manumisso,uel alienato, id quod ei legatum est adimatur.ff.l.27.

Si seruo proprio, cui libertas cum legato relicta est, adempta libertate legatum adimatur.ff.l.39.§.fin.

¶ 4 *Ex causa adimendi.*

Si pœnæ nomine ademptum sit.Vide suprà Ex causa legati uer.si pœnę nomine,&c.

¶ 5 *Ex modo quo adimitur, uel transfertur.*

Si inutiliter ademptum uel translatum sit. ff.l.20.ff.1.l.13.in prin.

¶ 6 *Ex instrumento in quo adimit.*

Si in eodem testamento,sed codicillis adimat.Inst.in prin.§.fin.

¶ 7 *Ex tempore quo adimit.*

Si antequam legasset ademit, ut puta sic: Quod Titio infrà legauero, id neq; do, neq; lego.Vel sic:Si cui bis legauero,semel el hæredes dato.ff.1.l.11.§.fin.l.13.in prin.

¶ 8 *Ex tempore, ex quo: & conditione, sub qua adimit, uel transfert.*

Si id quod purè datum est, sub conditione adimat,uel trāsferat.ff.l.7.10.14.in prin. lib.36.tt.2.l.6.in prin.C.tt.37.l.17.

Si sub conditione : Si decesserit legatarius. ff.l.3.in prin.

¶ 9 *Ex antecedentibus.*

Si fideicommissum sit.ff.l.3.§.non solùm.

Si is à quo legatum est, literis ad legatarii emissis,uolente testatore cauit se restiturum.ff.3.l.35.§.qui testamen.

Si cùm semel purè, deinde sub conditione eidem fundum legasset, postea ademit, ita: Fundum quem sub conditione ademi,&c.ff.l.3.§.si Titio.

¶ 10 *Ex consequentibus ademptionem.*

Si conditio ademptionis uel translationis defecerit,uel extiterit.ff.l.3.in prin.§.si quis Titio.l.7.l.31.§.fin.

De conditione : Hæres meus Titio dato:si non dederit.Sempronio dato.ff.l.3.§.sed & cum quis.l.10.in prin.

Si is ad quem translatum est,uiuo testatore decesserit.ff.l.8.

¶ 11 *Clausula generalis.*

1 *Quibus ex causis datio legati inutilis est, ex iisdem causis etiam ademptio est inefficax.*

ff.l.14.§.fin.

2 *Quæstio, Quid & quantum ademptum sit?* ff.l.31.§.qui filias.ff.1.l.14.§.fin.ff.3.l.27.§.Pomponius.

3 *Quot modis transferatur legatum?* ff.l.6.

4 *Euentus.*

Eodem modo legatum est apud eum ad quē translatum est quo fuit apud eum cui est ademptum.ff.l.30.

Hactenus de adimendis & transferendis legatis.

CAVSAE LEGATVM AMITTENDI, IN PERSONA LEGATARII CONSISTENTES. Cap. IIII.

1 *De morte legatarij.*

Si legatarius añ diē uel cōditionē legati existētē decessit.ff.1.l.10.§.fi.l.102.§.fi.l.105.§.in testō.ff.2.l.62.ff.3.l.11.§.sic fideicō.li.34.tt.1.l.41.57.in pr.l.67.101.lib.28.tt.5.l.57.§.si ita scriptū.tt.7.l.28.li.35.tt.1.l.1.l.30.l.39.§.quidam Titio.tt.2.l.73.§.in die relicta.lib.15.tt.1.l.46.78.§.q̄ hēbat.tt.2.l.4.5.in prin.l.13.14.in prin.l.19.in princi.l.21.tota.l.24.25.26.§.cum ab hæred. uide insuper infrà cap.Quando dies legati cedat.

Si dum extrinsecus,non ex ipso testamento suspenditur legatum,decesserit. ff.lib.36.tt.2.l.6.l.25.§.hæres.

Si uiuo testatore decesserit.ff.2.l.59.C.tt.50.§.ea etenim.

Si simul cum testatore decesserit. ff.lib.34.tt.5.l.19.

Si antè, quàm sciret sibi legatum, decesserit. C.tt.52.l.6.

Si antequam rem nactus sit. C.tt.52.l.3.

Si antequam elegerit,decessit.Inst.tt.20.§.optionis.

optionis.ff.lib.33.tt.5.l.19.lib.36.tt.2.l.12.§.fin.

Si ante apertas tabulas decesserit. C. tt.51.tt.50.in prin.

Si ante aditam hęreditatem.ff.2.l.77.§.fin.li.36.tt.1.l.25.in pr. tt.2.l.7.9.14.in pr.

Si filius, cui à matre legatum est, decesserit intra pubertatem uel antequam sui iuris sit factus.ff.3.l.48.in prin.

De reliquis, uide infrà cap. Quando dies legati cedat.

2 *Si legatarius iussa testatoris non fecerit.* ff.1.l.94.in prin.C.tt.41. tt.35.l.5. Nouel.C.1.§. principio igitur. usque ad §. hinc nos cura. §. illud quoque prospeximus.usq; ad §.hæc nos pro. Vide insuper infra cap.5. lib.eod. item lib.5.cap.1. de conditionibus.

3 *Si defuncti vindictam omisit, & mortem eius non est ultus.* ff.lib.34.tt.9.l.17.18.§.bonis.l.20. l.21. C.tt.35.l.1.3.6.7.9.10.11.

4 *Si tutor datus, se à tutela excusauerit.* ff.1.l.112.li.34.tt.9.l.5.§.amittere.ff. li.26.tt.2.l.28.in princ.lib.27.tt.1.l.27.28. §.quæ tutoribus. l.32.33.34.35.36. in prin.C.tt.37.l.8.l.25.§.fin.

5 *Si testamentum impugnat, &c.*

Si testamentum falsum, inofficiosum, uel iniustum dicat.ff.2.l.90.§. Sempronius. ff. lib.34.tt.9.l.5. in prin.§. si pater usq; ad §.his uerò.§. qui principali. §. ei qui tutor.l.7.15.22.24.ff.lib.5.tt.3.l.6.l.47.C. tt.35.l.28.C.lib.9.tt.22.l.6.

Si accusatoris intentionem iuuit testimonio suo, uel adfuit ei & fideiussor pro eo extitit.Item.

Si legatarius iudex testamētum falsum pronunciauit, uel aduocatus fit. ff. lib. 34. tt. 9.l.5.§.his uerò. usq; ad §. qui principale.§.an libertas.

Si cōtrà tabulas bonorū possessionē petiit. ff.lib.34.tt.9.l.2.in prin. ff. 3.l.38.in pr.

Si testamentum celauit.C.tt.37.l.25.

6 *Si ingratus fuerit testatori, &c.*

Si testatori maledixerit.ff. lib.34.tt.9.l.9.

Si statustus controuersiam testatori mouerit.ff. lib..34.tt.9.l.9.§.fin.

Si testatorem de crimine capitali accusauerit.ff.lib.34.tt.4.l.25.§.Seia.

Si testatorem illicitæ mercis negociatorem detulerit.ff.lib.34.tt.9.l.1.

Si inter legatarium & testatorem inimicitiæ intercesseriut.ff.lib.34. tt.4.l.3. §. si l.4. l.22.tt.9.l.9.

Si impediat testatorem testamentum mutare.ff.lib.34.tt.9.l.19.

Si negligentia & culpa eius testator mortuus fit.ff.lib.34. tt.9.l.3.

Si uiui testatoris ignorantis bona donauit. ff.lib.34.tt.9.l.2.§.fin.

7 *Si ingratus sit aduersus hæredem, seu eum à quo legatum est.*

Si agens contra hęredem, dicit illum prohibuisse testm̄ mutare.ff.2.l.90.§.Sēpronio.

Si unū hæredem quasi pèr falsum adscriptū accusauit.ff.lib.34.tt.9.l.4.

Si matrem eius cui substitutus fuit, subiecti partus ream postulauerit.ff.lib.34.tt.9.l.16.in prin.

8 *De repudiando legato.*

Si legatū repudiauit.Itē alia de repudiādo legato.ff.1.l.7.l.37.l.45.§.si quis.l.82.§. si seruo.§.si paterfamilias.§.cùm seruus. l.102. in princip.ff.2.l.35.§.Lucia.l.46. §.si sub.l.57.in prin.l.61. ff.3.l.11.§. cū esset.l.39. §.agri plagā. lib.33.tt.5.l.18. lib.35.tt.2.l.30. §. tametsi.lib.29.tt.2.l. 22.ff.lib.8.tt.6.l.19.§.fin. C.tt.42.l.26.

Si partem tantùm repudiat.ff.2.l.4.6.60. li. 34.tt.3.l.29.§.idem quæsijt.

Si aliud legatum repudiat, aliud petit. ff.2. leg.5.leg.79.§.Titio.

Si usumfructū petat repudiata proprietate, uel contra.ff.2.l.23.ff.lib.33.tt.2.l.10.

9 *Si conditio legatarij sit mutata.*

Si legatarius capite deminutus fit.ff. lib.35. tt.1.l.58.l.103.lib.28.tt.5. l.59.§.si hrs.

Si in metallum datus fit.ff.lib.34.tt.8.l.3.

Si legatarius, cui in dignitate posito legatū est, dignitatem amisit.ff.2.l.58.59.

Si cui quasi liberto legatum fit, isq; postea annulos ab Imperatore acceperit.ff. lib. 35.tt.1.l.32.§.sed etsi cui.

Si cum cognatis esset legatum, cognati esse desierint.ff.lib.34.tt.5.l.21.

Si marito ab uxore hærede scripto matrimonium breui durauit.C.tt.37.l.19.

Si uxor à marito q ei legauit, diuerterit, & mortis tpe uxor illius non sit. ff.3.l.47. §.fi.

§.fin.lib.34.tt.2.l.3.

Si re uxori a marito legata, postmodum apparuerit illicitum fuisse matrimonium. ff.li.33.tt.2.l.27.li.34.tt.9.l.2.in prin.

10 *Circa hæreditatem defuncti.*

Si hæreditaté ex testõ petierit, denegatur ei fideicommissi petitio. C.tt.36.l.8.

Si testatori ab intestato hæres extiterit, & cõtra tabulas bonorũ possessionẽ petierit. ff.3.l.38.ĩ prin.lib.34.tt.9.l.2. in pr.

Si hæres cui prælegatum est, hæreditatem non adeat. ff.1.l.88.89.90.91. lib.34. tt.2.l.17.C.tt.37.l.12.ff.lib.44. tt.4.l.4.§.si quis ex uncia.

11 *De confusione.*

Si legatarius ei a quo legatũ est, hęres existat. ff.1.l.24.in prin.ff.2.l.69.§.sed etsi uno.§.si duos.l.79.§.cùm pater.l.92.§.filium.

Si substitutus ei, illo repudiante hæres existat. ff.2.l.85.

Si is a quo legatum est, legatario hæres existat. C.tt.42.l.3.

12 *Reliqua.*

Si id sibiipsi in testamento adscripsit legatarius. ff.lib.34.tt.8.l.1.l.5.lib.48.tt.10.l.4.in prin.l.14.§.fin. Vide insuper ff. & C. de falsis.

Si tacitam fidem suam accommodauit ad restituendum ei qui capere non potest. ff. lib.34.tt.9.l.10.11.18.tota.l.23.l.25.ff.1.l.124.§ fi.li.49.tt.14.l.3.in prin. usq; ad §.diui fratres.C.lib.10.tt.11.l.1.

Si seruum alienum, cui legatum est, testator redemit. ff.lib.34.tt.8.l.3.§.fin.

Si rem legatam subtrahat. C.tt.37.l.5.

Si passus sit alios re longo tempore uti. ff. 2.l.81.

Si res ad legatariũ puenerit, uide ĩ.c.prox.

CAVSAE LEGATVM AMITtendi, in persona eius a quo relictum est, consistentes. Cap. V.

Si is à quo legatũ est, hæres nõ existat. ff.2.l.29.§.fi.l.63.64.67.§.fi.ff.3.l.1.§.fi.C. tt.39.l.1.tt.42.l.13.14. Nouell. c.1.§.si uerò nullus alter sit hæres. usque ad §. hinc nos cura. uide insuper infrà lib. 3. cap. 3.

Si uiuo testatore decessit. ff.2.l.29.in prin. l.71.§.idem in curato.l.90.§.filiam.ff.li.35.tt.1.l.94.in prin.

Si ante aditam hæreditatem decessit. ff.lib.29.tt.1.l.14.§.fi.lib.15.

Si eius nomen testator induxit. ff.lib.34.tt.9.l.12.16.§.fin.

Si indignus hæreditate iudicatus est: puta, quia fecit ne testamentum mutaretur. ff. lib.29.tt.6.l.2.§.fin.

Si pendente die uel cõditione mortuus sit. ff.lib.34.tt.1.l.180.§.ab hæredibus.lib.35.tt.1.l.63.tt.2.l.35.lib.36.tt.1.l.61.§.fin.

Si nihil ex hæreditate capiat. uide suprà, Ex persona eius a quo legatum est.uers.si ab eo qui nihil uel minus, &c.

Si legatum ad eum non peruenerit. ff.1.l.80.ff.2.l.72.in prin.ff.3.l.8. in prin. lib.33.tt.2.l.9.

Si conditio legati sui defecerit. Distinguitur: Si rursus in integrum sit restitutus. ff.lib.4.tt.6.l.41.

Si legatario, qui legatum restituere iussus est, legatum sit ademptum. ff.lib.34. tt.1.l.13.in prin.tt.4.l.19.30.

Si omissa causa testaméti, ab intestato hęres factus est. ff.li.29.tt.4.C.tt.36.l.2.3.

Si pecunia accepta prætermiserit hæreditatem. ff.lib.29.tt.4.l.2.l.3.l.4. in prin. l.10.in prin.§.dicendum est.l.29. in prin. C.lib.6.tt.39.l.1.

Si cùm ab impuberis substituto eét legatũ, impubes hæres extiterit, sed eo intra pubertatem decedente substitutus successerit. ff.1.l.114 §.si quis.in prin.lib.35. tt.2.l.86.§.qui filios.lib.28.tt.6.l.42.

Si institutus sit hæres sub hac conditione: Si iuraret se Titio decem præstiturum, & conditione illi remissa hæreditatem adit. ff.3.l.14.§.hæres.

Si in insulam sit deportatus. ff.2.l.79. §.hæreditate.

Si liberos habuerit. ff.lib.28. tt.6. l.41. in pr.lib.35.tt.1. l.100. C.tt.25.l.6.§.cùm autem inuen.tt.42.l.30.

Si, cùm ab eo qui nouissimus moreretur legatum esset, omnes simul decesserint. ff. lib.36.tt.1.l.34.

Si, cùm à tutore uel curatore hæredis legatum

tum esset, is tutor non extiterit. ff. 2. l. 71. §. idem in curatore.
Si rem legatam alienauit. Vide infrà cap. prox. uers. si hæres rem, &c.
Si bona eius ad fiscum sint deuoluta. Vide in lib. prox. cap. 3. uers. de fisco ad quem.

CAVSAE AMITTENDI LEGAtum, in re legata cōsistentes. Cap. VI.

¶ *Si res legata perijt, uel mutata est.*

Inst. tt. 20. §. si res legata fine. §. si quis ancill. ff. 1. l. 21. 23. §. fin. leg. 25. §. si certum. leg. 35. §. fin. leg. 39. §. ipsius quoque rei leg. 45. §. si pocula. leg. 48. §. itaque si Stichus usque ad finem legis. l. 49. §. fi. l. 55. §. si hæres. §. item si seruum. l. 60. 61. 65. 67. §. fi. l. 85. §. si cui homo. §. Stichū aut. l. 97. in prin. §. si tibi seruus. l. 109. §. qui quinque, usque ad §. qui margaritam. l. 115. §. fi. ff. 2. l. 33. §. species. l. 67. §. quadrigæ. l. 79. §. hæreditatem. ff. 3. l. 22. §. fi. l. 85. ff. lib. 33. tt. 6. l. 8. tt. 7. l. 7. lib. 34. tt. 2. l. 6. 15. 34. §. fi. l. 40. in prin. lib. 35. tt. 2. l. 30. §. diligenter. C. tt. 50. §. ea etenim.
Si uinum legatum effusum sit. ff. lib. 33. tt. 6. l. 8.
Si uinum legatum coacuit. ff. li. 33. tt. 6. l. 9. §. item acetum.
Si locus religiosus sit ff. 1. l. 55. §. sed si mortuum. ff. 2. l. 68. §. in fundo. li. 11. tt. 7. l. 4. § fin. l. 46. in prin. §. fin.
Si in area legata ædificatum sit. ff. 3. l. 76. §. antea.
Si hæredis seruus legatum substraxit. ff. 1. l. 49. in prin.
Si res ædibus iuncta sit. ff. 1. l. 42. §. fin. l. 43. 44. in prin.
Si liber legatus mutilatus sit. ff. 3. l. 50. §. si Homeri.
Si dubium sit, an res legata sit in rerum natura. uide infrà. lib. 3. cap. 4. uers. de cautione præstanda.
Si cùm ex reditu prædiorum quinquaginta annua essent legata, aliquo anno nulli, uel minores fructus fuerint percepti. ff. lib. 33. tt. 1. l. 17 §. fin. tt. 6. l. 5. 13. lib. 34. tt. 1. l. 12. li. 36. tt. 2 l. 26. in prin.
Si seruus legatus manumissus sit Inst. tt. 20. §. si res legata. §. si quis ancillas. ff. 1. l. 34. 82. §. Stichum. l. 113. §. cùm seruum. ff. 3. l. 76. §. fin. lib. 33. tt. 7. l. 3. §. fin. lib. 29. tt. 1. leg. 32.
Si seruus legatus liber esse iussus sit. Vide suprà Ex re legata lib. 1. uers. si seruus cui libertas legata est, &c.
Si seruus legatus ob id quòd necem domini uendicauit, liber esse à prætore iussus est. ff. lib. 29. tt. 5. l. 12.
Si statu liber legatus conditione existente liber fit. ff. 1. l. 45. §. si statu liber.
Si seruus legatus, noxæ datus est. ff. 1. leg. 55. §. si hæres.
Si ab hostibus captus sit. ff. 1. l. 55. §. fin.
Si in fuga sit. ff. 1. leg. 48. §. si Stichus. leg. 85. §. legatum.
Si seruus legatus ex officio ad artificium trāsierit, uel contrà. ff. 3. l. 59. l. 63. §. si ex.
Si res legata euicta sit. ff. 2. l. 80. §. cùm post. Vide suprà li. 1. c. 1. de euictiōis actione.
Si res ex qua debetur legatum, euicta sit. ff. 2. leg. 89. §. Lucius.
Si res usucapta sit. ff. 2. l. 81.
Si ædes legatæ ob damnum infectū possessæ sunt. ff. 1. leg. 55. §. si hæres.
Si alius cui optio legata est, seruum legatum optauerit. ff. lib. 33. tt. 5. l. 11.
Si, cùm Stichus aut Pamphilus testatori deberetur, Pamphilus legatus, & Stichus ex causa debiti optatus sit, an legatum extinguatur. uide suprà lib. 1. Ex re legata. uers. si cùm Stichus, &c.
Si pignus legatum, à creditore uenditū sit. ff. 2. l. 92. § quatuor. C. tt. 42. l. 6.
Si hæres rem legatam alienauit. ff. 1. l. 71. §. si seruum. ff. 2. leg. 92. §. fin. lib. 34. tt. 5. leg. 16. lib. 10. tt. 4. l. 9. §. si tibi decem. C. tt. 43. leg. 3. §. sed quia nostra. usque ad finem legis. Nouell. capitul. 39. de restitutione dotalium rerū, in prin. usque ad §. alterum uerò. C. 108. de restitutio.
Si præsente & consentiente legatario aliena uit. ff. 1. l 93. l. 121. §. omnibus. ff. 2. l 35. §. Lucia. l. 91. §. insulam. C. tt. 42. l. 11.
Si hæres rē alij legauit. ff. 1. l. 82. in prin. l. 68. in prin. l. 60. §. sed si uino. usq; ad §. rogo. ff. li 33. tt. 2. l. 103.
Si consumpsit hæres. ff. 2. l. 65.
Prædiū, ex cuius reditu legatū annuum debetur, hæres uendere potest, saluo tamen

iure legati. ff. 1. l. 121. in princ. lib. 33. tt. l. 21. in prin. tt. 2. l. 38. in prin.

Si testator rem alienauit. Item si credito legato, debitor liberatus sit, uide suprà De ademptione & translatione legati.

Si res uel rei æstimatio ad legatarium peruenerit. Inst. tt. 20. §. si res aliena. §. si cui fundus. ff. 1. l. 33. §. si eadem res. usque ad §. si coniunctim. l. 46. in prin. l. 83. in princ. usque ad §. qui Caium. §. fi. l. 84. l. 85. §. si Sempronius. §. qui seruum. §. cùm pater. §. si Titio. l. 87. §. si testamento. l. 109. §. si id quod. ff. 2. l. 22. 68. §. duorum. usque ad §. fi. l. 75. 89. in princ. l. 90. §. impuberem. ff. 3. l. 21. §. fideicommissum. l. 99. §. alumno. lib. 49. tt. 15. l. 12. §. fi. natum.

Si legatarius rem subtraxerit. C. tt. 37. l. 5.

Si solutum, uel actum sit de legato. ff. 1. l. 8. §. si ita scriptum. l. 11. in prin. l. 12. 33. §. si eadem res. l. 35. §. fi. l. 73. §. in pecunia. l. 81. §. si paterfamiliàs. l. 48. 84. 86. in prin. l. 15. §. diuus Seuerus. ff. 2. l. 15. ff. 3. l. 90. §. Semproniæ. l. 11. §. si quis decem. lib. 36. tt. 1. l. 9. §. fi. l. 19. in prin. tt. 2. l. 14. §. si ita. lib. 5. tt. 1. l. 38. 50. 51. 52.

Intra annũ ex quo adijt hæreditatẽ hæres legata soluere tenet. Nouel. c. j. §. illud quoq;.

Cuius sumptu requirendum & soluendum. ff. 1. l. 38. 39. in prin. l. 109. in prin. ff. 2. l. 8. in prin. ff. 3. l. 99. §. fi. Vide insuper. j. li. 3. c. 4. uer. de luendo & red.

Si ante diem solutum sit. ff. 1. l. 115. §. diuus Seuerus. ff. lib. 33. tt. 1. l. 15. lib. 35. tt. 1. l. 1. lib. 36. tt. 1. l. 23. in prin. C. tt. 42. l. 12.

Si pater pro filia cui debet, in dotem dederit. ff. 3. l. 39. §. pater.

Si ita sit legatum: Vt si eam rem perdidisset legatarius, rursus ei legatum sit: an ei obstet solutionis exceptio? ff. 3. l. 11. §. si quis decem, lib. 36. tt. 3. l. 1. §. si cui ita.

Si res legatario sit euicta, an obstet ei solutionis exceptio? uide suprà. lib. 1. c. 1. uer. De euictionis actione.

CAVSAE AMIT. LEG. CONSISTEN. in causa, modo & conditione legati. Cap. VII.

¶ *I. Si causa defecerit.*

Si cùm Titio dotis nomine esset legatum, matrimonium secutum non sit. ff. lib. 35. tt. 1. l. 69. §. fin.

Si falsa causa sit, uide supra. cap. 2. Ex causa propter quam. lib. eod.

¶ *II. De modo.*

Modus quid sit? ff. lib. 35. tt. 1. l. 17. §. fi.

Modus pro conditione obseruatur. C. tt. 45. l. 1.

Si cùm Titio legatum esset, ut patrono defuncti restitueret, hæres patrono pro debita parte satis fecit. ff. li. 38. tt. 2. l. 20. §. 1.

Si legatarius modum non impleat, seu non faciat ut iussus est amitti legatum. ff. lib. 33. tt. 1. l. 21. §. Lucius. tt. 2. l. 17. lib. 35. tt. 1. l. 36. 38. §. fin.

DISTINGVITVR:

Ex specie & qualitate modi, quem non implet.

Vt à monumento non recedat: ut in illa ciuitate domicilium habeat. ff. li. 35. tt. 1. l. 69. §. Titio.

Vt compẽset. ff. 3. l. 11. §. item si quis. lib. 34. tt. 1. l. 22. §. fin.

De reliquis, uide infrà: lib. 14. ca. 1. De conditionibus. Item suprà cap. 2. uers. Si factum legatum sit. lib. eod.

Ex causa propter quã non implet, & alia, uide infrà De conditionibus.

¶ *III. De conditione.*

Vide infrà lib. 14. Cap. 1.

CAVSAE LEGAT. AMITTEN. consist. in testamento, in quo legatum est: & in hæreditate, ex qua legatum debetur. Cap. VIII.

Si testamentum ruptum uel irritum factum sit. ff. 2. l. 78. in prin. l. 79. §. filius. l. 85. 91. §. fin. ff. 3. l. 34. §. fin. l. 100. §. fin. lib. 28. tt. 5. l. fi. §. fi. C. tt. 36. l. 1. tt. 42. l. 14. l. 29.

Si testamentũ falsũ dicatur. ff. li. 5. tt. 3. l. 6.

Si testamentum mutatum sit. ff. l. 18.

Si hæredis nomẽ inductũ sit. ff. lib. 34. tt. 9. l. 12. l. 16. §. fin.

Si memoria testatoris damnata, testamẽtum irritum factum sit. ff. 2. l. 78. §. fin.

Si omissa causa testamenti ab intestato succedatur, & cõtra tabulas bonorum possessio petita sit. Vide in lib. 3. cap. 9. & 10.

Si de hæreditate actum, & contra hæreditatem

tem indicatū fit.ff 1.l.52.§.si hęreditatis.
Si hæreditas non fit soluendo, C.tt.37.l.15.
Si hæreditas ad fiscum peruenerit. Vide. j. lib.3.cap.3.uers. De fisco.
Hactenus causæ ex quibus legatum extinguitur, & legati actio euanescit.

LEGATVM AMISSVM AD quos deuoluatur. Quid & quantum à legatario restituendū. Item euentus deuolutionis. Cap. IX.

¶ *I. Causæ ex quibus amittitur legatum, in præcedentibus dispositæ sunt.*

Non autem in legatis solum, sed & in mortis causa donationibus ista locū habent. Itē si qui cōditionis implendę causa quid damnum est. ff. lib.34.tt.9.l.5.§.fin. C.tt.50.§.hæc autem omnia.

¶ *II. Ad quos deuoluatur legatum inutile, & amissum.*

Distinguitur ex causa:
Si personæ, quæ in rerum natura non est legatum fit. C.tt.50.§.in primo itaq;.
Si conditio relicti defecerit. C.tt.50.§.pro secundo.§.fin autem aliquid.
Si hæres uel legatarius iussa testatoris non perfecerit. Nouell. c.1.§.principio igitur. usq; ad.§.hinc nos cura.
Si legatarius pendente conditione decesserit. C.tt.50.§.fin autem aliquid.
Si adita hæreditas non fit. C.tt.50.§.cùm autem.
Si legatum in tertii persona deficiat: ut puta si legatarii fideicommissum fit, ut alii restituat, isque alius mortuus fit, uel ex alia causa non capiat: utrum ad hæredem, an ad rogatum legatarium pertineat? ff. 2.l.27.in prin.l.80. ff. 3.§. Tusculanus. lib. 34.tt.1.l.4.in prin.l.8.
Si, cum pecunia alicui esset legata ut seruum alienum redimeret & manumitteret, dominus seruum uendere nolit. ff. lib.40. tt.5.l.51.§. si alienum.
Si tertiò fit ademptum. ff.lib.34.tt.4.l.31. in prin.
Si seruum sibi legatū ut manumitteret, iure manumittere nō possit? ff.li.35.tt.1.l.37.
Si quid superfluum remansit ex eo quod ad faciendum aliquid legatum est. ff.2.l.90. §.1.li.54.tt.1.l.4.i prin.l.8.tt.2.l.40.§.6.
Si legatarius se à tutela excusauerit. ff. li. 34.tt.9.l.5.§.amittere.
Si contra tabulas bonorum possessionem accepit legatarius. Item.
Si uxor marito suo illegitimo quid reliquit. ff.li.34.tt.9.l.2.
Si mulieri inhonestè quid sit relictum. ff. li. 34.tt.9.l.14.
Si legatarius falsum dixit testamentum. ff. lib.34.tt.9.l.5.si is cui. lib.49.tt.14.l.29.§.fi.
Si testatori maledixerit: si status controuersiam ei mouerit. ff.lib.34.tt.9.l.9.§.fi.
Si tacitam fidem accommodauit, &c. ff.lib. 34.tt.9.l.13.
Si uiuo testatore decesserit is cui illicitè legatum est. ff.lib.34.tt.9.l.24.
Si legatarius fit deportatus. ff.3.l.7.in prin. li.34.tt.8.l.3.
Coniunctis & disiunctis an & quatenus illis adcrescat portio uide infrà lib.3.c.4.uer. si pluribus simul uel, &c.

¶ *III. Quid & quantum deuoluatur?*

De fructibus & usuris. ff.2.l.78.§.q Mutianā. ff.li.34.tt.9.l.17.18.in pr.C.tt.35.l.1.
Si ad plures deuoluatur, quantum unicuique debeatur. C.tt.50.§.sed ut manifeste tur.§.his ita diffinitis. Vide insuper infrà dicto uer. Si pluribus simul uel, &c.
De onere, uide paulo inferius.
De reliquis. ff.lib.33.tt.1.l.21.§. Lucius. tt. 2.l.17. Nouell.c.22.§. enim uerò quem deinde, usque ad.§.quoniam uerò.

¶ *IIII. Euentus amissionis & deuolutionis.*

De onere sustinendo ab eo ad quem legatum est deuolutum. C.tt.50.i prin.§. sed omnes.§.ne autem hoc. usque ad.§. his ita diffinitis.§.& ideo si onus.
Legatum quomodò fuit apud eum cui ademptum, eo etiam modo debet esse apud eū ad quem translatum est: ut si ille restituere iussus est, hic quoq; restituat. ff. li. 24.tt.4.l.30.
Is cui ut indigno legatum ablatum est, æs alienum soluere non tenetur. ff. lib. 34. tt.9.l.18.§.onus.
Is qui ut indignus remotus est, remouetur etiā à præmio quod dat̃ his q se deferunt.

runt. ff. lib. 34. tt. 9. l. 5. § fin.

De confusis actionibus, & seruitutibus indigno remoto restituendis. ff. lib. 34. tt. 9. l. 8. 17. 18. §. onus. li. 49. tt. 14. l. 29. §. fi.

FINIS LIBRI DVODECIMI.

DE ACTIONE LEGATORVM CVM ADFINIBVS REMEDIIS: ITEM DE L. FALCIDIA, ET DE SENATVSCONSVLTO TREBELLIANO.

LIBER DECIMVSTERTIVS.

DE ACTIONE LEGATORVM, & primum Causæ huius actionis: item ubi & apud quem competat. Cap. I.

1 *Causæ, ex quibus datur hæc actio.*

Ex qua si contractu est. Inst. lib. 3. tt. 28. §. hæres quoque.

Datur ex eo quod aliquid legatum est, uel fideicommissum. Distinguitur: Si hæres rem præstare non possit, iustamque non præstandi causam habeat. ff. 1. l. 74. §. qui confitetur.

Si dolo uel culpa sua præstare non possit. ff. 1. l. 109. §. cùm quid tibi. l. 66. §. ędes. ff. 2. l. 65. Vide insuper suprà lib. 2. c. 4. uersi. si res perijt uel, &c.

De mora præstanda. ff. 1. l. 49. in prin. ff. 2. l. 80. in prin. lib. 33. tt. 1. l. 2. Vide itidem suprà dicto uers. Si res perijt.

De reliquis distinctionibus huius materiæ, uide duos libros præcedentes. Nam omne ferè quod ibi positum est, huc quoque ad causas actionis legatorum pertinet.

Si eadem res in diuersis tabulis relicta est, ex qua potissimùm agendum sit, uide infrà Adfinia remedia.

2 *Vbi, & apud quem competat hæc actio?*

Fideicommissum ibi petendum, ubi hæreditas relicta est. C. lib. 3. tt. 17. ff. lib. 5. tt. 1. l. 38. l. 50. 5 l. 52.

QVIBVS COMPETAT ACTIO legatorum. Cap. II.

De hæredibus legatarij. ff. 1. l. 40. §. si quis alicui. l. 67. §. illi si. l. 105. §. cùm quidam. ff. 2. l. 12. §. fin. l. 24. l. 50. §. si Titio. l. 58. 59. 80. §. prædium. ff. 3. l. 31. 34. in prin. ff. lib. 34. tt. 1. l. 4. in prin. lib. 36. tt. 2. l. 20. l. 26. §. fi. C. tt. 42. l. 21. tt. 52. l. 2.

Si legatarius pendente conditione, uel die legati, &c. decesserit, an transeat ad hæredem? Vide suprà lib. 2. c. 2.

De hæredib. hęredũ legatarij. C. tt. 37. l. 22.

De filio & seruo, patre & domino, & hæredibus illorum, si filio uel seruo legatum sit. ff. 1. l. 71. in prin. ff. 3. l. 11. §. si filio à li. 35. tt. 1. l. 41. l. 68. l. 91. lib. 36. tt. 2. l. 5. §. fin. l. 9. l. 11. §. idem Iulianus l. 14. §. si ita. §. fin. C. tt. 46. l. 5.

De filio postmodum emancipato. ff. lib. 46. tt. 1. l. 22. in prin. C. tt. 42. l. 5.

De seruo manumisso, item de emptore serui cui legatum est. ff. 1. l. 92. §. duobus hę redibus. §. si quis Stichum. l. 115. §. si fideicommiss. lib. 36. tt. 1. l. 78. §. tres. tt. 2. l. 17. lib. 28. tt. 5. l. 38. §. si quis seruum.

De substituto. ff. 3. l. 5 1. 79. §. à te peto. l. 89. §. Scia. ff. 3. l. 31. ff. lib. 34. tt. 8. l. 1. C. tt. 37. l. 6.

De eo cuius interest. ff. 1. l. 51. in prin. l. 71. §. si testator. ff. 3. l. 11. §. interdum.

Si debitum creditori legatum sit, an & quatenus hæredi testatoris, & fideiussori detur actio? ff. 1. l. 50. §. fin. l. 71. §. testator. lib. 34. tt. 3. l. 8. §. si is qui.

Si fideiussor debitũ creditori legauit, an & quatenus hæredi, & principali debitori competat actio? ff. 1. l. 51. in prin.

Si Titio legatum sit id quod ei Seius debet, ut Seius liberetur.

Seius agere potest, ut hæres eum aduersus creditorem suum defendat. ff. 3. l. 11. §. in terdum. ff. lib. 34. tt. 3. l. 4. §. fin. l. 5.

Si res aliena legata sit, an dominus rei agere possit ut à se res redimatur? ff. lib. 40. tt. 5. l. 32. §. si fortè. usque ad fin. legis.

De successore principis uel alterius magistratus cui legatum est. ff. 2. l. 58.

De eo cui dotis nomine legatum est, & muliere pro qua legatum est. ff. li. 35. tt. 1. l. 69. §.

69.§.Titio genero.

Interdum alterius nomen in testamento ad scribit: alteri uerò fideicommissi petitio competit,&c.ff.3.l.11.§.interdum.

De legato familiæ relicto,si familiæ,uel ne de familia exeat,uel ne alienet, relictū fit: ad quos hoc legatū pertineat:& alia. ff. 1.l.115.§.diuus Seuerus,usq; ad fi.ff.2. l.33.§.fi.l.69.in prin.usq; ad.§.rogo.l. 81.§.prędiū.§.fi.l.79.§.hæreditatem.§. fidei hæredum.§.libertis.§.cùm inter.l. 80.§.prædium.l.91.§.instituto.ff.3.l.36. in prin.usque ad.§.Tusculanus.§.mater. l.90.in prin.l.91.C.tt.38.l.5.tt.42.l.4.u. Nouell.c.159.

De legato pluribus relicto,quibus & in quā tū singulis cōpetat.Vide infrà c.4. li. eo.

Si cui ex certis personis,cui uelit hæres,legatum fit.ff.2.l.14.25.69.§.rogo fundū. l.79.§.hæreditatem.§ à filia.lib.36.tt.1. l.17.§ si quis rogatus.l.57.§.fin.lib.40. tt.7.leg.21.§.fin.

Si cui ex certis personis, qui bene de illo meruerit,fit relictum.ff.2.l.79.§. rogo.

Si ita sit legatum.Titio aut Seio do lego.ff. 3.l.16.l.79.§.à repeto.C.tt.38.l.4.

Si ita: Titio cum Seio do lego.ff.1.l.113.§. si ita.l.122.lib.33.tt.2.l.40.

Si ita. Fundum Titio cū Dione seruo lego: utrum Diō legatus sit,an Dioni legatū? ff.lib.34.tt.5.l.15.§.si quis leget.

Si cōtrouersia sit inter plures, ut dubitetur de quo senserit testator.ff.2.l.8.§. si inter.usque ad.§.fin.l.17.§.fin.ff.lib.34.tt. 5.l.22.in prin.l.27.29.30.31.lib. 35.tt. 1.l.32.§.sed etsi.

Si cùm Titio legatum sit,duo sint eius nominis amici testatoris.ff.2.l.8.§. si inter. lib.34.tt.4.l.3.§ si duobus.tt.5.l.12.à pr.

Si alteri textores,alteri uernas legauerit:& quidam sint uernę textores simul,uteri debeantur isti? ff.1.l.35.in prin.ff.3.l. 63. §.si unus.l.696.§.fin.

Si filiabus sit relictū,an contineatur posthuma? ff.1.l.16.in prin. Item, an cōtineant filii,& masculini sexus liberi? Et contrà.

Si filiis sit relictum,an cōtineātur filiæ? ff 2. l.46.in prin.Item libertini. ff. lib. 28. tt. 8.l.11.

Si posteris legatum sit.ff.3.l.80.§. fin.

Si fratribus legatum sit,an contineantur sorores.ff.3.l.90.§.quæsitum.

Si libertis sit relictum.ff.lib.34.tt.1.l.2.

Si ita:Omnibus quos siue in his tabulis, siue quibuscunq; aliis manumisi.ff.3.l.35. §.fin.

Si cognatis uel cognationi sit legatum.ff.li. 24.tt.5.l.21.

Si ciuibus sit relictum, ciuitati debetur. ff. lib.34.tt.5.l.2.

Si ita.Fideicommitto ut in patria porticum publicum ponas,patriæ legatum adquiritur.ff.lib.34.tt.2.l.7.

Si ita:Titio & Seio uter eorum uiuet, uel uter eorum prior.

Capitolium ascenderit: & uterque uiuat. uel uterq; Capitolium ascenderit simul Item.

Si ei qui maximus est legetur, & duo pares sint.ff.lib.28.tt.5.l. 26.lib. 34.tt. 5.l.12. in prin.

Si ita:Si qua mihi filia nata sit,ei decem dato:& plures simul nascantur.ff.1.l.16. §. si quis ita.

De fisco,& aliis,si legatario vt indigno legatum ablatum sit. Vide suprà.lib.2.cap. 7.

ADVERSVS QVOS COMPETAT hæc actio? Cap. III.

1 *De hæredibus qui teneantur, & in quantū aduersus hæredes pro partibus hæreditariis competit.*

ff.2.l.34.in prin.

Si pars hæredum nominata est,uiriles partes debent: sint omnes, hæreditarias.ff.1. l.57.§.fin.l.127. ff.3.l.33.§.fin.l.96.lib. 45 tt.2.l.17.

Si indiuiduum sit legatum,ut si aliquid faciendum est,&c. quilibet tenetur in solidum.ff.3.l.11.§.penult.lib.35.tt.2.l.79. §.quædam legata.

Si alimenta relicta sint.ff.lib.34.tt.1.l.3.

Si ita legatum sit: Ad quencunq; ex testamento,uel ab intestato,uel quoquo modo bona mea peruenerint,&c.ff.3.l.9.ff. lib.5.tt.2.l.13.lib.29.tt.7.l.3.in prin.

De eo qui post factos codicillos natus est.ff. lib.29.tt.7.l.3.in prin.l.11.12. 13.in pr. l.16.l.19.

Si

Si quidam soluẽdo esse desierint.ff.2.l.34. in prin.lib.34.tt.1.l.3.§.fin.

Si hæredi adiecta sit alia persona, quæ hæres non est, uel hæreditatem non adiit. ff.1.l.15.§.hæres.l.125.§.Lucius.ff.2.leg.63.

Portio deficiens accrescit alteri cum onere suo.ff.2.l.50.§.fin.l.63.l.79.§.cùm pater.Vide suprà lib.prox.c.5.in prin.

Si cùm existimaret quis bona sua ad solum Titium peruentura, codicillis ad eum missis plura legauerit, & postea duo ei extiterint hæredes.ff.2.l.79.§.cùm existimaret.ff.3.l.38. in prin. ff.lib.29. tt.7. l.19.

Si ita: Quisquis mihi hæres erit. ff.1.l.4. §.fin.ff.3.l.96.

Si ita: Titius hæres meus, aut Meuius hæres meus, Seio decem dato. ff.1.l.8.§.si ita ff.3.l.25.

Si, cùm plures haberet hęredes, uel plures gradus hæredum, dixerit: Hæres meus dãnas esto decem dare. ff 2.l.45. in prin. ff.3.l.96.

Si cùm ab omnibus esset legatum, postea unius persona sit exempta: an reliqui solidum debeant? ff.1.l.107.in prin.

Si cùm ab omnibus esset legatum, unus postea iussus sit præcipere atque præstare. ff.1.l.110.in prin.ff.2.l.35.§.Lucius.

Si, cùm à quibusdam legata reliquisset, postea codicillos ad omnes hæredes scripserit.ff.2.l.34.

Si ad unum hæredem codicillis scriptis, inter alia scripsit: Se legata Sempronio uel le præstari.ff.3.l.35.§.Seiam.

Si ita: Lucius Titius hæres quinque dato: Deinde alio loco, Meuius quinque dato.ff.2.l.42.§.fin.

Si cùm quinque aut Stichus legata essent: alter quinque alter partem Stichi soluerit.ff.2.l.15.

Si res hæredis legata sit, an cohæres quoq; teneatur.ff.1.l.88.§.pen.

Si unus hæredum seruum legatum occidit, cæteri non tenentur.ff.1.l.50.§.fi.

2 *De substitutis.*

ff.1.l.18.§.idem in eodem.l.52.§.si hæreditatis.l.55.in prin.l.76.82.§.si pater fam.l.114.§.si quis à primo.§.si quis ab impubere.l.127.ff.2.l.63.§.fin.l.79.§.cùm pater.§.ab intestato.l.84.§.si primo.ff.3.l.100.C.tt.37.l.24.tt.39.l.1.ff.lib.29.tt.7.l.14.

3 *De hærede ab intestato scripto, hærede à quo legatum est repudiante.*

Vide suprà lib.2.c.6.uersi.si omissa causa testamenti ab intestato, &c.

4 *De legatario, cuius fideicommissum est, eiusq; hærede: & de hærede testatoris, uter teneatur?*

ff.1.l.111.§.qui margaritam.ff.2.l.13.in prin.l.29.ff.3.l.27.§.fi.lib.33.tt.2.l.34.in prin.lib.35.tt.4.l.3.§.si quis ita.l.19.

5 *De hærede eius à quo legatum est.*

ff.2.l.33.§.quod à lege.ff.3.l.6.27.§.fi. lib.34.tt.1.l.18.§.ab hæredibus.

6 *Si quis accepta certa quantitate hæreditatem restituere rogatus sit: utrum aduersus cohæredem, an aduersus fideicommissarium agere debeat?*

ff.3.l.11.§.cùm esset.

7 *De fisco ad quem bona uel res legata peruenit.*

ff.1.l.52.§.si quis ante.l.97.§.quoties. lib.34.tt.1.l.2.tt.9.l.16.§.fin.lib.29.tt.5.l.9.lib.49.tt.14.l.14.l.48.§.fin.

8 *De possessore rei legatæ, & eo qui usumfructum in re legata habet.*

ff.2.l.68.§.fundo.

De emptore hæreditatis, & possessore. ff.2.l.80.§.fi.C.tt.37.l.2. Vide insuper infrà Adfinia remed. De rei uindic.

De eo qui pecunia accepta omisit hæreditatem, & eo ad quem peruenit hæreditas. Vide suprà lib.2.cap.3. uersi. si pecunia accepta.

De possessore, & eo qui hæreditatem uindicat.ff.lib.35.tt.3.l.4.§.si duo.

9 *De patre & filio hærede: item domino & seruo.*

ff.2.l.62.ff.3.l.4.

De uenditore serui hæredis, & emptore. ff.1.l.95.§.qui rogatus.

De patre & filio hęrede emãcipato.ff.3.l.4.

10 *De curatore furiosi.*

ff.2.l.49.§.fin.

11 *Non mirandum, si cùm alius rogatus sit, alius fideicommisso obstringatur.*

ff.1.l.111.§.quæ margaritam.

QVID

QVID, QVALE ET QVANtum uenit in hanc actionem. Cap. IIII.

¶ I. *Quid veniat in hanc actionem?*

1 *Vt soluat reus.*
Vbi, quomodo, quando, & cuius sumptibus soluendum, uide supra. lib. 2. cap. 4. uers. Si solutum uel actum sit.

2 *Vt luat, & redimat, si vel res aliena legata sit, vel alij obligata.*
Vide supra lib. 1. cap. 2. Ex re relicta, item, li. 2. cap. 1. uers. Si pignori dedit.

3 *Vt caueat, si res inueniri non possit, uel seruus legatus in fuga sit, &c.*
Item de actione q̃ hinc datur, ff. 1. l. 46. §. hæres. l. 48. §. itaque si Stichus. l. 58. l. 71. §. fin. ff. 2. l. 8. lib. 34. tt. 2. l. 4. in prin. ff. 3. l. 39. §. cùm ita. lib. 35. tt. 2. leg. 94. §. filiæ. tt. 1. l. 43. §. cùm hæreditas.
Vt caueat legatorum seruandorum nomine, de qua cautione uide 7. cap. ult. lib. eod.
Vt caueat de euictione, ff. 1. l. 73. §. de euictione. ff. lib. 36. tt. 1. l. 69.

4 *Vt faciat.*
Si opus facere iussus sit, pecunia data non liberatur. ff. 3. l. 11. §. final.

5 *Vt actionem præstet.*
ff. 1. l. 40. in prin. l. 45. §. cum qui. l. 77. §. proinde et §. si quis ita. l. 78. 106. ff. 2. l. 13. 72. in prin. ff. 3. l. 8. in prin. lib. 34. tt. 3. l. 11. C. tt. 37. l. 18.

6 *De eo quod rei legatæ accedit & decedit.*
Item de eo in quod res est mutata. ff. 1. l. 6. l. 8. in prin. l. 20. l. 23. §. si quis post. l. 45. §. si area. ff. 2. l. 10. l. 40. 49. in prin. l. 67. in pr. §. quadrigæ. ff. 3. l. 16. 33. in prin. l. 39. §. sorori. leg. 66. §. fin. leg. 76. §. area. ff. li. 33. tt. 7. l. 3. in prin. l. 19. in prin. lib. 34. tt. 2. l. 15. 21. §. perueniamus. §. fin. l. 31. 36. §. fin. l. 40. in prin.

7 *Ad quod tempus debeat referri legatum?*
ff. 2. l. 92. §. qui indiuisum. ff. 3. l. 33. §. filio. l. 39. §. testaméto. lib. 34. tt. 2. l. 8. 36. §. fin. l. 42.

8 *De fructib. & vsuris, pensionibus et mercede.*
ff. 1. l. 22. l. 39. §. fructus. l. 48. in princip. l. 92. §. fina. leg. 121. §. fina. ff. 2. l. 44. §. Pegasius. l. 80. §. etiã resp. l. 86. 89. §. usuras. ff. 3. l. 26. l. 29. §. si fundum. l. 33. in prin. l. 34. in prin. ff. lib. 33. tt. 1. l. 21. §. filium. li. 34 tt. 1. l. 10. §. uerbis. ff. l. 35. tt. 2. l. 88. §. fi. C. tt. 47. ff. l. 22. tt. 1. l. 3. 8. 34. 42. 48.

9 *De omni causa, & omni commodo.*
ff. 3. l. 34. in prin l. 26.
De partu ancillarum. ff. 1. l. 39. §. ité partes. l. 92. §. fin. lib. 22. tt. 1. l. 8. §. fin. l. 14.
De eo quõd per seruum legatum est adquisitum. ff. 1. l. 39. §. item partus. l. 71. l. 87. §. cùm seruus. l. 92. §. si mihi. §. fin. ff. 2. l. 39.
De eo quod seruo legato legatum est. ff. 1. l. 71. in prin. lib. 36. tt. 2. l. 16. §. fin. C. tt. 27. l. 7. §. fin.

10 *De eo quod ad reum non peruenit.*
Vide supà lib. 1. cap. 2. Ex psona eius à quo, &c. uers. si ab eo qui nihil uel minus. &c.

11 *De copulatis rebus legatis: si altera sit extincta, an superstes debeatur: & de re accessoria principali, extincta uel alienata.*
ff. lib. 33. tt. 7. l. 1. §. fin. l. 7. tt. 8. l. 2. 13. tt. 9. l. 2. 4. in prin. Vide insuper suprà lib. 2. cap. 1. uers. De alienatione rei à testatore facta, item c. 4. lib. eo. 2. uer. Si res perijt.
De natis, ancilla mortua: Item de seruo uicario, ordinario defuncto. Item de peculio, seruo mortuo, alienato uel manumisso. Inst. tt. 20. §. si quis ancillas. ff. 1. l. 64. 65. ff. 2. l. 79. §. pater. lib. 33. tt. 8. l. 1. cum sequent. 12. 13.
Mortuo boue legata, nec caro, nec coriũ debentur. ff. 2. l. 50. in prin.

12 *De ipsa re, & res æstimatione, seu precio, vtrum debeatur?*
Inst. tt. 20. §. non solum. §. si res aliena. §. si cui fundus. ff. 1. l. 25. §. final. l. 26. 32. 39. §. si post moram. §. final. l. 41. 45. §. si statuliberum. l. 48. §. itaque si Stichus. l. 55. §. si hæres. l. 73. §. qui confitetur. §. cùm alicui. l. 88. 83. §. fundus mihi. §. qui Caium. l. 92. §. fin. l. 113. §. cùm seruum. l. 115. §. si quid alicui. ff. 2. l. 35. §. Lucius. l. 50. §. si Titio. §. Labeo. l. 68. §. in fundo. l. 75. l. 92. §. fin. ff. 3. l. 11. §. si seruo. l. 14. §. fi. l. 29. §. fin. l. 34. in prin. ff. li. 34. tt. 2. l. 37. C. tt. 43. l. 3. in prin.

13 *De vsufructu & proprietate.*
Vtrum utrumque, uel alterum, tantùm debeatur, & utrum, si ita legatũ sit: Fructus annos fundi Corneliani Mæuio do lego. ff. lib. 33. tt. 2. l. 41. lib. 7. tt. 1. l. 20.

Si fun-

Si fundus,& eiusdem fundi usufructus legatus sit.ff.lib.33.tt.2.l.10.
Si alij fundum,alij fundi usumfructum legauit.ff.lib.33.tt.2.l.19.26.§. fin.lib. 36. tt.3.l.1.§.si decem.
Si fundi legati usufructus alienus sit. ff. 2. l.68.§. fundos.
Si fundi legati usufructus hæredis sit.ff.2. l.26.l.78.§.dominus.
Si pecunia relicta sit, ut post mortem legatarij ad Meuium rediret.ff.li.7.tt.5.l.12.
Si certis rebus legatis, legatarius sit rogatus, ut post mortem suam restituat,hisce uerbis adiectis: Quantum rerum usufructus dum uiues tibi sufficiat.ff.lib.34. tt. 2.l.15.
Si certis rebus relictis adiectum sit. Proprietatem earum reuerti uolo ad filias meas post mortem.ff.lib.33.tt.2.l.39.
Si ita legatum sit: Seruum meum Semproniæ seruire uolo. ff. lib. 33. tt. 2. l.29. §.fina.
Si ita. Prædia mea nolo eis dari, ut quæcunque uiuente me acceperunt,constituantur eis cibarij & uestiarij nomine. ff.lib. 34.tt.1.l.4.in prin.
Si ita: Sempronio do lego ex reditu fructũ holeris & porrinæ quę habeo in agro ferrario partem sextam.ff.lib.7.tt.1.l.58.§. Sempronio.

14 *De seruis legatis,quid ueniat?*

Si seruus legatus sit,quid ueniat.ff.3.l.60.l.78.in prin.ff.lib.33.tt.8.l.6.§.uicario. l. 21.24.
De eo quod per seruum legatum adquisitũ est,uide paulò superius art.9. c.eo.
Seruis lecticariis legatis,quid ueniat. ff. 3. l.96.§.seruis.
Vernis alij legatis,alij cursoribus. ff.1.l.35. in prin.ff.3.l.63.§.si unus.
Viris legatis, item mulieribus legatis.ff.3. l. 78. in princip.lib.34. tt.2. l.27.§.muliebri.
Ancillis,pueris & puellis legatis.ff.3.l.78. in prin.
Seruis qui in fundo morantur legatis. ff.li. 33.tt.7.l.12.§.Celsus scribit.
Seruis & ancillis urbanis legatis. ff.3. l.58 in prin l.96.li.33.tt.10.l.12.
Negociatoribus seruis legatis. ff.3. l.63. in princip.
Ornatricibus legatis. ff.3.l.63.§.ornatricibus.
Textoribus legatis.ff 3. l.59.
Actore legato.ff lib.33.tt.7.l.20.§.prædia.
Iuuenibus legatis.ff.3.l 67.§.Titius.
Pueris septem annorum legatis. ff.3. l.39. §.testamento.
Omnibus seruis cum peculio legatis. ff. 1. l.54.in prin.
Filiis uillici legatis,an ueniant etiam nepotes? ff.3.l.39.§.concubui.

15 *De brutis legatis,quid ueniat?*

Mulis legatis.ff.3.l.60.l.78.in prin.
Quibus legatis.ff.3.l.63.§.fin.l.78.§.fin.
Agnis legatis.ff.3.l.58.in prin.l.63. §.fi.
Equis legatis.ff.3.l.63.§.fin.lib.22.tt.1. l. 8.l.39.
Iumentis & bobus legatis.ff.3.l.63.§.fi.
Pecoribus & pecudibus legatis.ff.3.l.63.§. pecoribus.l.78.§.pecudibus.lib.33.tt.7. l.25.§.fin.
Quibus legatis.ff.3.l.64.

16 *De corpore,ex distantibus constante capitibus, legato.*

Grege legato.ff.3.l.78.§.fin.Inst.tt.20.§.si grex lega.
Equitio legato.ff.lib.22.tt.1.l.39.
Armentis legatis ff.3.l.88.§.pecudibus.
Choro & familia legata.ff.3.l.76. in prin.

17 *De fundo & prædijs legatis.*

Fundo legato an usumfructum tantum possit eligere.ff.21.l.23.
Prædiis legatis an debeantur tabulæ. C.tt. 42.l.24.
Fundo uel prædiis legatis, non adiecto, Instructis, uel cum instrumento.ff.lib.33. tt.7.l.2.§.fi.l.3.in prin.l.20. §.tyranno. l.21.tt.10.l.14.lib.34.tt.2.l.1.in prin.
Fundo instructo legato.ff.3.l.79. ff.lib.33. tt.7.l.1.l.12.§.sed si fundus. usq; ad §. idem respõdet.l.16.§.fin.l.18.§.cui fundum.l.20.in prin.usque ad §.fi.l.28. 29. tt.10.l.9.in prin. uers. idem seruabitur. lib.36.tt.2.l.28.C.tt.38.l.1.2. Vide infra per infrà De instrumento legato.
Fundo instructo cum supellectili & mancipiis legato. ff.lib.33. tt.7. l.12. §.si quis fundum.
De fundo legato ita uti est.ff.3.l.75.§.peto ut.l.

ut.l.89.in prin.l.90.§.collegio. l.98.§. fin.lib.33.tt.7.l.28.§.ita legatum.

De fundo legato uti optimus maximusque est.ff.1.l.72.§.si fundus.lib.33.tt.7.l.22.

Prædiis legatis ita uti a me possessa sunt.ff. 3.l.88.§.ex his uerbis.l.90.§.quidem.li. 33.tt.7.l.20.§.fi.

Sicuti comparata sunt.ff.3.l 88.§.Titio.

Prædiis legatis,& iis quæ eorum prædiorũ causa empta parata sunt.ff.3.l.58.§.fi. Vide in memb.30.c.eod.

Prædiis legatis libertis ad hoc,ut quęcunq; uiuente me acceperunt, constituatur eis cibarii & uestiarii nomine.ff.lib.34.tt.1. l.4.in prin.

Fundo excepto ædificio legato.ff.1.l.82.§. qui fundum.

Fundo uectigali legato.ff.1.l.73.§.fin.

18 *De iis quæ ibi sunt legatis, ut puta prædiis, uel alia re, cum iis quæ ibi sunt relictis.*

ff.1.l.85.§.legatum est.ff.2.l.32.§ fi.ff.3. l.42.l.66.§.fi.l 75.in prin.§.Mæuii fili. §.prædia.§.fi l 79.l.83.88.§.pater filię. l.89.in prin l.90.§.quidam.l.98.i prin. l.99.in prin.usq; ad §.paterfamilias.li. 33.tt.2.l.26 §.fin.tt.7.l 12.§.Papinianus.l.18.§.Sabinus.§.quidam.l.20.§. idem quæsiit.§ Pamphilæ.l.28.in prin. §.liberto.ff.lib.28.tt.5.l.35.§.rerum autem.C.tt.37.l.23.tt 38.l.4.

De legato quicquid in horreo uel ædibus erit.ff.2.l.33.in prin.l.88.in prin.li.34. tt.2.l.41.§ cum ita.

De iis quæ in promptuario sunt legatis ff. lib.33.tt.9.l.4.§.si cui.

De legatis mobilibus quæ ibi sunt.ff 1 l.85. §.legatũ est.ff.3.l.76.§.his uerbis.l.83.

De saltu æstiuo,& iis quæ ibi esse solent legatis.ff.3.l.65.

De iis quæ Romæ sunt legatis.ff.3.l.82.li. 33.tt.9.l.4.§.si ita.§.fi.

Si ita: Quicquid in patria Gadibus possideo.ff.3.l.39.§.legauerat.

19 *De domo & ædibus legatis.*

Inst tt.20.§.ædib.denique.ff.3.l.30.l.88.§. balneas.usque ad fi.leg.lib.33.tt.7.l 20. §.Caio.l.27 tt.10.l.14.

Si domus partem, in qua consueuerunt morari,libertis legauit.ff.3.l.32.in prin.

De domo instructa, uel cum omni instrumento,& repositis omnibus legata.ff.3. l.89.§.fi.lib.33.tt.7.l.12.§.idem respondit.usque ad §.Celsus qui.l.15.§.domo. l.20.§.Caio.§.fi.l.27. Vide insuper paulò infrà De instrumento domus.

De domo legata cum omnibus affixis ff.lib. 33.tt.7.l.18.§.fin.

20 *De instrumento legato.*

ff.lib.33.tt.7.

Instrumentum quid sit.l.12.§.fin.

Proprium. Instrumentum rei semper alterius generis est.l.30.

Differentia instrumentorum & ornamentorum.l.12.§.si domus.

Instrumento legato aliquando & personas legãtium necesse est inspici.l.18.in prin.

De instrumentis fundi legatis.l.3.§.fin.l 4. 5.8.9.10.11.12.in prin.usque ad §.si domus.l.15.§.fin.l.17.§.fin.l.18.§.asinam. usque ad §.in instrumento.l.19.in prin. l.20.22.24 25.26.27.tt.10.l.4.Vide insuper suprà De fundo instructo.

De instrumento domus legato.l.12.§:si domus. usque ad §.sed si fundus.Vide insuper suprà De domo instructa legata.

Hortis instructis legatis.l.12.§.fin.

Villæ instrumento legato l.16.in prin.l 19. §.fina.

Vineæ instrumento legato.l.16.§.uinea.

Naui cum instrumento legata.l.30.

Pictoris instrumento legato.l.17.in prin.

Instrumento balneatorio legato.l.13.§.fin. l.14.17.§.fin.

Instrumento medici legato.l.18.§.in instrumento.

Instrumento cauponio legato.l.17.§.fi.

Instrumento taberna legato.l.15.in princi. l.23.

Instrumento tabernę cauponiæ legato.l.13. 15.in prin.

Piscatorio instrumento legato.l.17.in prin.

Lanionis instrumento legato.l.18.in prin.

Pistorio instrumento legato.l.18.§.instrumento.

De omni instrumento legato excepto pecore.l.25.§.fin.

21 *De supellectili legata.*

ff.lib.33.tt.7.l.27.§ fin tt.10.l.1.cum sequentibus.usque ad l.12.l.13.

De suppellectili urbana & rustica.ff.lib.33. tt.10.l.12.
De domo cum supellectili legata.ff.li.33. tt.7.l.22.§.idem respondit.
22 *De penu legata.*
ff.3.l.58.§.non dissimilem. lib.33. tt.6. l.2.in prin.tt.9.l.3.l.4.in prin.§. item si quis.l.5.6.7.
De penu urbana legata.ff.li.33.tt.9.l.4.§.si ita.tt.10.l.12.
De penu preter uinum legata.ff.lib.33.tt. 9.l.4.§.fin.
23 *De uino, aceto & oleo.*
Vino legato.ff.lib.33.tt.6.l.1.3.5.6.9.14. 15.16.in prin.
Vino paterno legato.ff.lib.33.tt.6.l.9.§.fi.
Vino peculiari legato.ff.lib.33.tt.6.l.9.§. fi.cum.ll.sequentib.
Vino ueteri legato.ff.lib.33.tt.6.l.9.§.fin. cum.ll.sequentib.
Vino dulci legato.ff.lib.33.tt.6.l.16.§.fin.
Aceto legato.ff.lib.33.tt.6.l.9.§.si acetum.
Oleo legato.ff.lib.33.tt.6.l.4.
24 *De ueste, mundo, ornamentis, & mulieribus legatis.*
Veste & uestimentis legatis.ff.lib.34.tt.2. l.9.l.21.in prin.l.24.25.26.27.in prin. usq; ad.§.muliebri.l.28.
Virili ueste legata.ff.lib.34.tt.2.l.35.
Muliebri ueste legato.ff.lib.34.tt.2.l.25.§. muliebria.27.§.muliebria.
Mulieribus legatis.ff.lib.34.tt.2.l.34.§. item cum.
Mundo legato.ff.lib.34.tt.2.l.9.27.§.fin.
Mundo muliebri legato.ff.lib.33.tt.2.l.27. §.mundus.l.34.tt.§.Titia.l.41.in prin.
Ornamentis legatis.ff.li.34.tt.2.l.27.§.margarita si non.l.28.39.42.§.fin.
Ornamentis muliebribus legatis.ff.lib.34. tt.2.l.27.§.ornamenta.
25 *De auro & argento legato.*
ff.lib.34.tt.2.
Auro legato.ff.li.34.tt.2.l.20.in prin.l.21. in prin.§.perueniamus.usque ad fi.legis.
Argento legato.ff.l.1.§.fin.l.20.21.§.lectum.§.perueniamus.l.29.§.an cui.§.argento.ff.3.l.51.l.75.§.illud.
Certo auri uel argenti pondere legato.l.1. §.fin.l.10.20.37.
Auro & argento facto uel infecto legato.l. 21.§.argento facto.§.infecti.l.29.in pri. §.an cui.§.cui aurum.§.si factum.§.fin.l. 31.34.in prin.lib.22.tt.1.l.3.§.fin.
Argento cælato legato.l.11.§.an & cælati.
Argento escario legato.l.21.§.si cui forte.l. 23.§.fin.l.34.§.argento.
Argento potorio legato.l.23.§.fin.l.34.§. argento.
Auro & argento suo legato.uide infrà De suis rebus legatis.
Auro & argēto signato legato.l.39.§.si autē.
Argento uiatorio legato.l.42.in prin.
Argento balneario legato.l.42.§.uxori.
Auro, gemmis, margaritis, quę in eo auro essent legatis.l.12.
26 *De rebus suis relictis: & ijs quæ mea erunt, cùm moriar.*
ff.1.l.5.§.Labeo.ff.3.l.66.§.seruos.l.69. 70.71.72.lib.33.tt.7.l.6.lib.34.tt.2.l.8. 27.§.si quis addiderit.l.29.§.argento.§. cui legatum.l.36.in prin.lib.35.tt.1.l. 32.§.fin.lib.36.tt.1.l.30.§.si quis
27 *De eo, Quicquid ad te quoquo nomine de bonis meis, uel ex hæreditate, uel ex testamento peruenerit, id restituat.*
ff.2.l.79.§.fidei tuæ.ff.3.l.80.in prin.li. 34.tt.2.l.19.§.idem testator.lib.33.tt.4. l.3.§.nam etsi quis cum à.usque ad finē legis.lib.36.tt.1.l.16.§.sed etsi quis.l.32. 33.57.in princ.l.78.§.tres.§.idem quæ fuit.§.quæ habebat.§.pluribus. C.tt.42. l.16.ff.lib.22.tt.1.l.3.§.cùm Pollidius.
28 *Si ita: Quicquid ad me ex Titij hæreditate peruenerit, restituat.*
ff.3.l.29.§.cùm ita.
29 *Si ita legatum sit.*
Quicquid post mortē tuā ex hēditate super erit.ff.2.l.72.§.fin.l.73.74.li.36.tt.1.l. 54.58.§.fi.li.22.tt.1.l.3.§.nonnunquā.
30 *De ijs quæ uxoris uel alterius gratia empta parata sunt, legatis.*
ff.2.l.36.ff.3.l.29.in prin.l.43.44.45.46. 47.56.58.§.lana.§.fi.l.75.§.cùm uir.l. 97.§.uxori.lib.34.tt.2.l.2.3.4.5.11.14. l.30.32.lib.33.tt.7.l.15.in prin.
De iis quæ prædiorum causam empta parata sunt.ff.3.l.58.§.fin.
31 *Si ita: quæ uiuus præstabam, dari uolo.*
ff.3.l.32.§.uxori.lib.33.tt.1.l.10.§.medico.§.fin.l.19.§.fina.tt.2.l.33.in prin. lib.

lib.34.tt.1.l.14.§.sed etsi alimenta. l.15. §.testator. l.16.§.fin.lib.29.tt.2.l.49.

32 *Reliquæ quæstiones huius materiæ, quibus quæritur, Quid veniat in hanc, &c.*

Aliena re, uel alij obligata, relicta. Vide suprà membr.11.cap.eodem.

Annulis legatis.ff.3.l.51.

Armarijs & uinculis legatis.ff.3.l.50. §.fin.

Alimentis legatis.uide infrà lib.5.

Bibliotheca legata. ff.3.l.50.§.sed etsi bibliothecam.

Communi re legata.ff.3.l.29.§. qui fundũ.

Chartis legatis.ff.3.l.50.§.quod tamen Cassius.§.chartis.l.74.

Chirographo legato.ff.1.l.45.§.cũ qui.ff.2.l.90. §.ciuibus.ff.3.l.57.lib.34. tt.3. l.3. in prin.

Calendario legato. ff.3.l.62.33.§.filio.

Carbonibus legatis. ff.3.l.53.§.si lignum.

Communione legata, seu ut communicẽtur bona quæ habent.ff.2.l.92.§.Lucius.

Cibarijs relictis.ff.lib.34.tt.1.l.21.

Dactyliotheca legata.ff.3.l.50.§.quod in bibliotheca.

Diarijs relictis.ff.lib.34.tt.1.l.21.

Educare. Si aliquem educare iussus sit.ff. lib.34.tt.1.l.23.

Facto legato: seu si opus, uel quid aliud facere iussus sit quis, an data pecunia liberetur? ff.3.l.11.§.fin.

Gemmis legatis.ff.li.34.tt.2.l.21.§.gemmæ autem.usq; ad fin.legis.l.22.

Genere legato, ut puta homine legato. uide infrà.lib.15.cap.7.

Hęreditate legata.uide ј.de senatusc.Treb.

Hoc amplius do lego.ff.1.l.109.§.si ita scriptum.ff.3.l.13.32.§.fin.l.33.in prin.l.39.§.fælicissimo.l.52.ff.lib.33.tt.4.l.4.l.12. lib.34.tt.2.l.42.§.uxori.

Italicis uel prouincialibus rebus relictis. ff. lib.28.tt.5.l.35.§.rerum autem.

Imagine legata.ff.lib.34.tt.2.l.13.

Lance minore legata.ff.lib.34.tt 2.l.33.

Liberis legatis.ff.3.l.50.i pr.usq; ad §.chartis.

Lecto legato.ff.3.l.50.§ fin.

Lana legata.ff.3.l.68.85.lib.34.tt.2.l.34.§. Labeo.

Lino legato. ff.3.l.68.§.linum.

Linis legatis.ff.3.l.53.54.

Legatis legatis.ff.3.l.84.

Libertate legata an debeatur peculiũ. Inst. tt.20.§.peculium.ff.lib.33.tt.8.l.8.§.interdum.l.23.§.fin.

Item ut restituatur quod legatarius post moram adquisiuit.ff.2.l.86.

Marmorẽ legato.ff.3.l 75.§. illđ.l.97.§.duę

Minore lance legata.ff.lib.34.tt 2.l.33.

Militia legata.ff.3.l.99.§.alumno.§.fin.

Materia omni legata.ff.3.l.55.l.85.

Nomine, uel eo quod sibi debetur legato. ff. 2.l.13.in prin.l.47.ff.3.l.57.C. tt.37.l.18. uide insuper suprà membro 5.Vt actionẽ præstet.cap.eod.

Nummis legatis. ff.3.l.73.ff.1.l.53.

Parte bonorum legata: Si dubitetur utrum rerum partes, an æstimatio debeatur? ff. 1.l.25.§.fin.l.26.

Purpura legata.ff.3.l.68.§.pinde quæritur. lib.34.tt.2.l.4.

Prouincialibus rebus legatis. lib.28. tt.5.l. 35.§.rerum autem.

Peculio legato.uide ј.lib.5.cap.9.

Reliquis legatis, uel prædio cum reliquis. ff.3.l.88.in prin.l.94.lib.33. tt.5.l.17.tt. 1.l.20.§.prædia.

Si cùm trium seruorũ electio alteri esset relicta, alteri reliqui: an altero nõ eligẽte, alteri oẽs tres debeanẽ. ff.li.33.tt.5.l.17.

Reddere rationes si seruus iussus sit. uide infrà.li.5.cap.1.Ex re data.uers. Si ita: Si rationes reddiderit.

Si uetitus sit rõnes reddere. Vide ј. li.5.c.8.

Repetitis legatis, libertas quoq; repetita cẽsetur.ff.3.l.75.

Testudineis legatis.ff.3. l.98.§.fin.

Tabulis legatis.ff.3.l.74.

Vasis legatis.ff.3.l.97.§.cui Corinthia. lib. 34.tt.2.l.21.§.sed si cui uasis electrinis legatis ff.lib.34.tt.2.l.34.§.Neratius.

Vnguentis legatis.ff.lib.34.tt.2. l.23.§. unguentis.

Versicoloribus legatis.ff.3. l.68.§. proinde quęritur.l.75.§.coccum.

Vsufructu legato.uide infrà.lib.5.cap.3.

Vendere. Si uendere damnatus sit hæres. ff. 1.l.51.§.fin.ff.3.l.29.§.si fundum.

Vinculis legatis.ff.3.l.50.§.fin.

Si ita legatũ sit, ut libertos in locis in quibus nunc sunt, senescere patiatur.ff. lib.33.tt. 2.l.33.§.fin.

X Si ita;

Si ita Stichum aut Pamphilum do lego, uide .j. lib.5.cap.7.
Si cùm Stichum aut Pamphilum stipulatus esset quis, Stichum legauit: uel alteri Stichum, alteri Pamphilum. Vide suprà lib. 1.cap.2. Ex re legata.uersi.si cùm Stichus aut, &c.
Si ita: Hæres meus penum dato: & si non dederit, decem dato.ff.lib.33.tt.9.l.1.§. itē si ita.lib.36.tt 2.l.19.in prin.l. 24.
Si dubium sit, quid & quantum testator uoluerit, cùm plures eiusdem nominis res sint.ff.lib.34.tt.5.l.1.
Vel cùm sæpius legasset, semel tantùm præstari uoluit.ff.1.l.13.ff.3.l.22.in prin.
Si ita: Sempronio decem, aut si noluerit, Stichum do lego.ff.lib.33.tt.2.l.41.
Si ita: Vxori meæ mundum, ornamenta, seu quę eius causa paraui.do lego.ff.li.34.tt. 2.l.32.
Si ita: Vxori meæ uestem meam, mundum ornamentaque muliebria do lego.ff. lib. 34.tt.2.l.9.
Si ita: Lanam, linum, uersicoloria facta infectaque omnia.ff.li.34.tt.2.l.34.§.Labeo.
Reliquæ huius materiæ quæstiones miscellaneæ.ff.l.68.§.fundo.l.79. §. filia mea. §.dulcissimis.ff.3. l.22. l.27.§. Pomponius.l.34.§.Sempronio.§.libertis.§. codicillis.l.39.§.codicillis.§.felicissimo.l. 66.in prin.lib.33.tt.3.l.4.tt.8.l.23.§.fin. lib.34.tt.1.l. 18.§.posthumis.tt.2.l. 19.§. fin.l.40.§.fin.lib.35.tt.1.l. 65.71. ff. lib. 8.tt.5.l.20.§.fin.
Hactenus quid ueniat in hanc actionem.

¶ *II. Quale ueniat in hanc actionem seu? Qualis res præstanda sit?*

Qualis res est, talis ex testamento præstari debet.ff.1.l.58.l.72.§. si fundus. l. 119. §.fin.ff.2.l.68.§. fundo.ff.3.l.50.§.si Homeri.ff.lib.33.tt.7.l.3.in prin.
Si certum pondus olei legatum sit, non adiecta qualitate.ff.lib.33.tt.6.l.4.
Si signum crucis iussus sit facere hæres ex centum libris, non adiecto auri uel argenti, &c.ff.lib.34.tt.2.§.fin.
De prædio seruiente.ff.1.l.46.§. si. l.72.§. si fundus.l.83.§.qui fundum.l.119.§.fin. ff.2.l.68.§.fundo.lib.33.tt.3.l.1.
De seruitute legato p̄dio præstanda.ff.1.l. 86.§.ædes.l.119.§.fin.
Si seruus legatus malus, fur, debilitatus, &c. tradatur.ff.1.l.86.§.ædes.l.113.
Si fundus, cuius ususfructus alienus est, uel pignoratus tradatur.ff.2.l.68.§. fundo.

¶ *III. Quantum præstandum?*

Si certa quantitas uel summa in legato adiecta non sit.ff.2.l.39.lib.33.tt.6.l.7.in pr. lib.34.tt.1.l.22.in prin.
Si ita legatum sit: Quantas summas dictaueró, dedero.ff.3.l.92.
Si ita: Quantum hæres habebit, uel quantū unus hęredum habet, tantum hæredem Sticho dare uolo.ff.l.2.l.44.in prin. ff.3. l.29.§.cùm ita.
Si pater filiæ dotem arbitratu tutoris dari iusserit.ff.3.l.41.
Si ita: Amplius quàm Titio legaui, Seio hæres decem dato.ff.1.l.109.§.ita scriptum. Vide paulò superius, membr. 32. uers. hoc amplius.
Si cùm quartam bonorum partem legare uellet, dimidium scripsit.ff.1.l.14.
Si ita: Titio fundum do lego, ut eum pro parte habeat.ff.1.l.33.§.fin.
Si duo paria sint relicta. ff.3. l.29. §. qui quatuor.
Si ita: Quantum plurimum per legem accipere potest.ff.2.l. 53.in prin.
Si is qui ducenta deposuit, ita leget: Seio cū ducentis, quę apud illum deposui, trecenta lego.ff.lib.34.tt.5.l.15.in prin.
Si ita: Titiæ si nupserit, ducenta: si non nupserit, centum lego.ff. lib. 35. tt.1.l. 98.
Si quis Titio & Seio decem dare iusserit. ff. 1.l.81.in prin.lib.45.tt.1.l.56.in prin.
Si hęredi ita sit prælegatū: Quisq; mihi hæres erit, dānas esto hæredi Titio decē dare.ff.1.l.105.§.si Titio ita.§.deniq;.
Si res communis legata sit.ff.1.l.5.§.penulti.& ultimo.
Si ita: Si cui bis legauero, semel hęres ei dato.Item,
Si post legata sępius adscripta subiecit, semel se p̄stari uelle.ff. 1.l.13.ff.3.l.22.ī pr.
Si legatum sit repetitum, utrum semel an bis debeatur?ff.lib.33.tt.4.l.2.§ fin.
Si cui ita legatum sit: ut si perdidisset, rursus ei sit legatum.ff.3.l.11. §. si quis decem. lib.36.tt.3 l.1. §.si cui ita.

Si

Si ei fit legatum, qui solidum capere non po test. uide. T. lib. 11. cap. 2. Ex persona legatarii. uers. Si ei qui capax non est.

Si plus uel minus quàm legatum est in hæreditate, uel in loco demonstrato inueniatur, uel deperierit pars. ff. 1. l. 109. §. qui quinque. ff. 2. l. 8. §. si quis ita. l. 92. §. qui indiuisam. lib. 33. tt. 6. l. 5.

Si legatum eius, cuius fideicommissum est, per Falcidiam deminutum sit. ff. 1. l. 98. ff. 3. l. fin. §. fin. lib. 35. tt. 1. l. 42. §. diuersum. tt. 2. l. 25. §. fin. l. 32. §. si Titio. li. 36. tt. 1. l. 63. si Titius. l. 78. §. hæres.

Si per contra tabulas bonorum possessioné patroni uel filii, portio eius à quo legatum est deminuta sit, uel aucta. ff. 1. l. 126. ff. 3. l. fin. §. fin. lib. 35. tt. 1. l. 42. in prin. li. 28. tt. 6. l. 35.

De lege Falcidia qua diminuitur legatum, uide infrà cap. 11. lib. eod.

¶ *De retentionibus quæ competunt hæredi, & de deducendo.*

De deducendo debito quod debetur hæredi. ff. 1. l. 25. in prin. l. 105. §. fin. ff. 2. l. 79. §. Titio fratri. l. 90. §. testator. l. 92. §. quatuor. ff. l. 3. l. 29. §. cùm ita. uide insuper De peculio legato.

De sumptibus deducendis. ff. 1. l. 60. cum sequentibus. ff. 2. l. 8. §. fin. l. 9. l. 42. §. à me. uide insuper suprà lib. 2. cap. 4. uers. Cuius sumpta requirendum & soluendum.

Si à pluribus relictum sit, quantum debeatur à quoque, uide suprà cap. 3. Aduersus quos comp. lib. eod.

¶ *Si pluribus simul, uel diuersis temporibus sit legatum, quantum cuique debeatur.* Item de iure adcrescendi, sequitur.

Si coniunctim pluribus sit legatum. Inst. tt. 20. §. si eadem. ff. 1. l. 33. l. 34. §. si coniunctim. l. 87. ff. 2. l. 13. §. fin. l. 90. §. Lucius. ff. 3. l. 78. C. tt. 50. §. ubi autem legatarii.

Si disiunctim, uel diuersis temporibus Inst. tt. 20. §. si eadem. ff. 1. l. 33. 34. in prin. §. si coniunctim. ff. 3. l. 20. l. 87. §. fin. C. tt. 37. l. 7. C. tt. 50. §. ubi autem lega.

Coniunctim & disiunctim legare, quid sit? Inst. tt. 20. §. si eadem. ff. 3. l. 78. 87.

Si Titio cum Meuio sit legatum. ff. 1. l. 36. §. nihil. l. 115. §. si ita. l. 124. lib. 7. tt. 2. l. 7. §. fin. lib. 33. tt. 2. l. 40.

Si ususfructus duobus coniunctim sit relictus. ff. lib. 35. tt. 3. l. 80. in prin.

Si ita: Lucio & Titio, uel alteri horum. ff. 1. l. 93. §. his uerbis.

Si partes adiectæ non sunt, æque seruantur. ff. 1. l. 9. §. fin.

Si hæredibus ex diuersis partibus institutis legatum sit, pro hæreditaria portione adquirunt. ff. 1. l. 34. §. inde dicitur. l. 70. §. fin. ff. lib. 33. tt. 7. l. 2. in prin. lib. 36. tt. 1. l. 23. l. 24. 78. §. pater. §. Meuia.

Si cùm antea mihi soli legatum esset postea repetitum mihi & Seio. ff. 1. l. 56. i pr.

Si domino Stichus legatus sit, & seruo eius electio. ff. 1. l. 101.

Si plurium seruo sit legatum. ff. 1. l. 52. in pr. ff. 2. l. 20.

Si cùm triginta tantùm haberet in bonis, Titio triginta, Seio uiginti, Meuio decem legauerit. ff. 1. l. 82.

Si cùm eiusdem pecuniæ reos haberet Caiū & Lucium, ita legauerit. Quod mihi Caius debet, Lucio (uel Sempronio) lego: Quod mihi Lucius debet, Meuio lego. ff. 1 l. 84. §. qui Caium. ff. 2 l. 13.

Si cùm uni relictum esset, de multis quorū interest sensit testator. ff. 3. l. 11. §. plerunque euenit.

Si ita: Titio & Meuio singulos seruos do lego: uel ita, Titio seruum do lego, Meuio alterum seruum do lego. ff. 1. l. 85. §. quibus ita.

Si cùm Titio & Posthumo legatum esset, plures nascātur. ff. li. 34. tt. 5. l. 6. §. si. cum ll. sequentibus.

Si legatum familiæ sit, & unus uel plures ex familia ei à quo relictum est hæredes existant, legato extraneo relicto. ff. 2. l. 69. §. sed si uno. §. si duos.

Si quidam suas partes uendiderint. ff. 2. l. 79 §. libertis.

Si alter cui simul legatum est defecerit, legato in illius persona non consistente, uel eo repudiante, uel alio modo amittente an & quatenus ad alios portio eius pertineat. Et de iure adcrescendi. Inst. tt. 20. §. si eadem. ff. 1. l. 15. §. si. l. 34. §. si coniunctim. §. si duobus. §. inde dicitur. l. 85. §. his uerbis. l. 86. §. si Titio. l. 119. §. 1. l. 124. ff. 2. l. 7. l. 24. 41. 42. in prin. l. 89.

 §. Seia.

§.Scia.l.9.§.quisquis.ff.3.l.10.39.§.agri plaga.ff.lib.34.tt.1.l.4.in princip. tt.5. l. 6.§.fin.cum sequent.ff.lib.35.tt.1.l.26.§. fin.l.30.l.73.ff.li.36.tt.1.l.22.in pr.l.78. §.pater. ff.li.28.tt.5.l.26.59.§. si ita scriptum.C.tt.50.l.1.§. ubi autem legatarii. usque ad §.quæ autem antiquis.C.lib.10. tt.14.l.1.

Reliquæ quæstiones & leges de eo, quantũ in legati actioné ueniat?ff.1.l.17.55.in pr. §.si quis duos.l.67.in prin.l.82.§. si liber tus.l.105.in prin.§.item si iussus.l.114.§. si quis à l.123.§.Lucius. ff.2. l.35. §.qui in uita.l.45.§.fin.l.48.l.72.in prin. l.78. §.pater.l.79.in prin.§.pater.l.88.§.fin.l. 90.§.impuberem.ff.3.l.8.§.fin. l.100. §. fi.lib.33.tt.1.l.21.§.filium. tt.4.l.15.lib. 34.tt.1.l.18.§. posthumus. Vide insuper suprà,lib.12.huis Methodi.cap.1.memb. 4.De legatis compositis.

Hactenus quid,quale, & quantum ueniat in hanc actionem.

QVANDO COMPETAT hæc actio: item quãdo dies legatorum cedat? Cap. V.

ff.lib.36.tt.2.C.lib.tt.52.

¶ *Non semper die cedenté, statim etiam hæc actio competit.*

Nunquam enim ante aditam hæreditatem competit.ff.lib.36.tt.2.l.7. l.25.§. fin.tt. 3.l.9.

¶ *Quando dies legati cedat, & per consequẽs hæc actio detur.*

DISTINGVITVR:

¶ *I. Ex modo quo legatum est.*

1 *Si pure relictum legatum sit, à die mortis. testatoris cedit dies.*

ff.5. in prin.l.21.in prin.lib.35. tt.1.l.1. in prin.ff.3.l.39.§.fi.C.tt. 50.l.1.§.cũ igitur materiam.§.in nouissimo.

DISTINGVITVR:

Si antea sub conditione sit legatum, postea pure repetitum. ff.1.l.31. in prin. l.54.§. fin.ff.2.l.79.§.ab institut.ff.3.l.61.lib.35. tt.1.l.87.lib.28.tt.7.l.17.19.

Si testator diem legatorum postea protulit, uer.sub conditione repetiit.ff.1.l.29.30. ff.2.l.76.lib.35.tt.1.l.87.

Si sub conditione ademptum sit legatum.ff. l.6.in prin.lib.35.tt.1.l.105.

Si legatarius postea sub conditione hæres institutus sit. ff.l 27.in prin.

Si conditio tacita insit legato, uel extrinsecus suspendatur. uide infrà ex re legata, cap.eod.

2 *Si post diem vel tempus certum sit relictũ, itidem à morte testatoris cedit dies legati.*

ff.l.5.in prin.l.21.in prin.li.33.tt.2.l.26. in prin.C.tt.50.l.1.§.cùm igitur.

DISTINGVITVR:

Si post incertum diem.ff.l.21.in prin. li.35. tt.1.l.70.§.Meuiæ.

Si ita post annum,aut post biennium. ff.2. l. 44.§.fin.

Si ita. Cùm uolet hæres. ff.3.l.39.§. Scæuola.

Si ita:Rogo ut quandoq; hæres det. ff. l.29.

Si in annos decem hæres damnatus sit.ff.lib. 35.tt.1.l.47.

Si annua,bima,trima die sit relictum. ff. t.l. 29.30.l.50.in prin.

Tempus in testamento credẽdum est pro hærede adiectum esse.l.cum tempus.ff.de regulis iuris.

3 *Si sub conditione vel post diem incertum, ante impletam conditionem dies non cedit nec agi potest.*

ff.l.5.in prin.l.21.in princ. ff.1. l.97.§. si scriptus.C.tt.50.l.1.§.fin autem aliquid. nec legatarius creditor dici potest. ff.lib. 43.tt.7.l.41.

DISTINGVITVR.

Si ea sit conditio quam prætor remittit.ff.l. 5.in prin.Quæ autem sint huiusmodi cõditiones,uide infra De conditionibus.

Si impossibilis sit conditio.ff.l.5.in prin.

Si cond.Si non nubat.Nouel.c.22.§.enimuerò quem deinde.

Si ita: Cùm morietur hæres.ff.l.4.13.

Si ita: Sub qua conditione hæredem te instituí, sub eadem Titio quoque legatum sit. ff.l.21.§. fin.

Si posteà purè sit repetitum legatum. Vide paulò superiùs.uersic.Si purè sit legatum cum sequent.

Si instituto,à quo sub conditione legatũ est, hæreditatem omittente, substitutus legatum debeat.ff.2.l.79.§.ab instituto.

Si non

Si non stat per legatarium, quo minus impleatur conditio.ff.l.5.§.item si.

Si ita sit legatum: A te Seio peto, ut cùm ad annum uicesimum quintum perueneris, Sticho militiam cōpares:& Seius ante uicesimumquintum annum decesserit. Item si ita: Si in quinquennio proximo Titio filius natus non erit, tunc hæres decem Seio dato: & Titius intra quinquennium mortuus sit, ut certum sit ei filium non nasciturum, an in hisce & aliis similibus casibus statim peti legatum possit, non expectata die? ff.lib.33.tt.1.l.18.§.fi.tt.2.l.35. lib.34. tt.1.l.18. §.ab hæredibus.lib.35. tt.1. l.36.in prin.lib.36 tt.1.l.4.§.fi.l.99.§.pen.C.tt.52. l.5.§. fin.

De reliquis huius materiæ, uide infra De conditionibus.

¶ *II. Ex persona eius cui legatum est.*

Si seruo legato legatum sit, ab adita hæreditate dies cedit.ff.l.7.§.fi.l. 16. 17.C.tt.50 l.1.§.libertatibus.

Si seruo testatoris cum libertate legatū sit. ff.l.7.§.fi l.8.C.tt.50.l. 1.§.libertatibus. uide insuper s̄.lib.1. cap.2.uers. Si seruo suo testator leget.

Si à patre filio legatum sit his uerbis: Rogo des filio tuo, faciasq; ut ad eum perueniat: in id tempus datum uidetur, quo ea pere potest, & sui iuris fiat.ff.lib.36.tt.1. l.19.in prin.l.75.§.fi.

¶ *III. Ex persona eius à quo legatum est.*

Si ab eo qui sub conditione hæres institutus est, uel cui sub conditione legatum est: an istius quoque conditio sit expectāda? ff. l.7.in prin. l.19.§.cū ab eo.l.21.§.fin.lib. 35.tt.2.l.86.§.si tu ex parte.

Si à substituto legatum sit. ff.l.7. §. inde dicimus.

Si à substituto pupilli legatū sit, an mortuo patre, licet adhuc uiuat pupillus, dies cedit? ff.l.17.§.inde dicimus.

Si nondum natus sit a quo legatum est, uel si apud hostes sit.ff.l.7.in prin.

Si a domino sit legatum, cuius seruus hæres est institutus, legata a seruo prius solui debent.ff.lib. 35.tt.2.l.22.§.seruo.

¶ *IIII. Ex re legata.*

Si ususfructus, usus uel habitatio legata sit, post aditam demum hæreditatem dies cedit.ff. l.2.3.9.16.§.cum legato. C. tt.50. l.1.§.libertatib.

Si usfructus aut decem legata sint.ff.l.14. in princ.

Si libertas legata sit.ff.l. 8.C.tt.50.l.1.§.libertatibus.

Si id sit legatum, quod ad hæredem non trāsit, ut usufructus.ff.l.5.in prin. lib.35.tt. 1. l.77.§.quamuis.

Si ei tacita insit cōditio, & extrinsecus suspēdatur: ut puta.

Si id quod sub cōditione debetur, legatum sit.ff.l.19.§.fi.

Si ita: Quantam pecuniam hæres meus a Titio exegit, tantam pecuniam Mæuso dato.ff.2.l.52.§ fin.

Si quod ex Arethusa natum erit, uel fructus qui ex isto fundo percepti fuerint. ff.l.6. 25.§.hæres.l.26.in prin.lib.35.tt.1.l.1. si Stichum, aut quod ex Pamphila natum erit.ff.l.16.in prin.

Si ita. Quicquid ex bonis meis ad te peruenerit, facias peruenire ad filium tuum. utrum ante an post mortem suam debeat? ff.lib.36.tt.1.l.75.§.fin.

Si opus faciendum sit, tempus indulgendum est.ff.3.l.11.§.qui in opere.

Si in annos singulos legatum sit.ff.l. 10. 11. 12.in prin.usque ad §. fin.l.23. 26.§.pater.l.27.§.fi.C.l.1.

Si quotannis legatum sit. ff.l. 12.§. sed etsi quotannis.usque ad §.fin.

Si seruus legatus rationes reddere tenētur, uel quæstio de eo habenda est. non prius tradi debet, quam uel rationes reddiderit, uel quæstio de eo habita sit.ff.1.l.69. in prin.l.71.§.seruus qui.

¶ *V. Ex instrumento in quo legatum est: Si in codicillis.*

ff.l.6.§.fin.

Si quæstio falsi testamenti mouetur, non nisi ea finita, hæc actio danda est. ff. lib.5. tt.3.l.5.C.tt.37.l.9.

¶ *VI. Alias insuper q̄ones huiusmateriæ.*

Vide supra lib.prox.c.4.De morte legatarij.

ADIUNCTA OFFICIA ACTORIS, rei conuenti & iudicis, in hoc iudicio. Cap. 6.

1 *De cautionibus ab actore præstandis.*

De mutiana cautione, si sub modo uel conditione non faciendi legatum est. ff. lib. 35. tt. 1. l. 7. 18. 70. in prin. §. Titius. l. 75. §. Mutiana. §. Titio. 77. §. qui post Mutianam. §. quamuis. l. 99. §. penult. l. 104. Nouell. C. 22. §. enim uerò quem deinde. usque ad §. quoniam uerò.

Cautio de non alienando, uel familæ restituēdo, si sub conditione non alienandi legatum sit. ff. 2. l. 69. §. sed si quidem ille. l. 71. §. fin. ff. lib. 34. tt. 4. l. 3. §. si quis ita.

Cautio de modo implendo, si sub modo relictum sit. ff. li. 35. tt. 1. l. 39. in prin. l. 69. in pr. usq; ad §. Titio genero. l. 78. ff. 3. l. 19.

Cautio de legato reddendo hæreditate euicta. ff. 2. l. 49. §. fin. li. 33. tt. 8. l. 17. li. 2. tt. 8. l. 8. §. tutor. C. tt. 37. l. 9.

Cautio: Quanto amplius, quàm per legē Falcidiam licet, acceperit, reddi. ff. lib. 35. tt. 2. l. 1. §. interdū. §. si in annos. l. 11. §. itaq; uarietas. l. 31. 32. §. Iulianus. l. 41. 45. §. fi. l. 70. 73. §. sed etsi legata. l. 79. §. quòd si pupillus. l. 83. lib. 2. tt. 8. l. 8. §. tutor. ff. li. 35. tt. 3.

Cautio de fruendo boni uiri arbitratu usufructu legata. C. tt. 53. l. 7. ff. li. 2. tt. 8. l. 8. §. tutor.

Defensum iri hæredem aduersus cæteros. ff. 3. l. 11. §. plerumque euenit. lib. 34. tt. 3. l. 4. uide insuper suprà cap. 2. uer. Si controuersia sit inter plures. lib eod.

Defensū iri hæredē aduersus creditores peculiares legato peculio. ff. li. 33. tt. 8. l. 18

De reliquis cautionibus. ff. 3. l. 11. §. si hæres rogatus. §. si quis decem. l. 39. §. agri plagam. lib. 35. tt. 1. l. 69. §. fin. lib. 36. tt. 3. l. 1. §. si cui ita. lib. 40. tt. 5. l 47. §. cum sub. l. 48. C. tt. 37. l. fin. §. fin.

Minister uel executor datus non tenetur cauere. ff. lib. 33. tt 1. l 21. §. largius. lib. 36. tt. 2. l. 26. §. cùm ab hærede.

De cautionibus ab hærede præstandis, uide suprà cap. 4. membr. 3. lib. eod.

2 *De probationibus in hac actione.*

Si negetur legatum, uel fideicommissum. De iureiurando & confessione eius à quo legatum est. Inst. tt. 23. §. fin. C. tt. 42. l. 32.

In causa fideicommissi coniectura potest admitti. ff. 2. l 66.

Ignorantia in dubio præsumitur: idcirco scientiam asserens, onere probādi grauatur. Inst. tt. 20. §. & uerius est ipsum.

3 *Officia iudicis.*

¶ 1 *De ordine cognitionum.*

Non oportet prius de conditione cuiusquā quæri, quàm ad eum hæreditas legatumve pertineat. ff. 2. l. 54.

2 *De posteriore & priore scriptura.*

Vtrum potius sequi debeat. ff. 1. l. 11. §. in legatis. l. 114. §. si quis à primo. ff. 3. l. 22. in prin. l. 27. in prin. ff. lib. 34. tt. 4 l. 6. §. fin. l. 17. ff. lib. 28. tt. 6. l. 16. in princ. C. tt. 36. tt. 3. tt. 42. l. 19.

3 *Descriptio & uoluntate testatoris.*

Vtrum potius sequetur iudex? Volūtas scripto præferenda, & quid sensit testator, attendere debet. ff. 1. l. 11. §. fi. l. 50. §. hoc autē legatū. l 128. ff. 2. l. 35. §. Caius. §. Titio. l. 66. 68. in prin. l. 79. §. ab intestato. §. filius matrem. ff. 3. l. 25. 37. in princ. ff. li. 33. tt. 7. l. 28. §. idem quæsiit. tt. 10. l. 7. §. sed de his quidem. § idem Tubero.

In fideicommissis solà spectanda seruādaq; est uoluntas testatoris. ff. 3 l. 11. §. item si quis certam. ff. 1. l. penult. lib. 33. tt. 1. l. 7. §. fi. lib. 35. tt. 1. l. 19. in prin. l. 99. in pr. §. conditionum. C. tt. 42. l. 16. §. fi.

Imò in omnibus, uolūtas scripto præfertur, ff. lib. 33. tt. 7. l. 18. §. optimum. C. tt. 37. l. 23. §. fi.

Optimum est nō propriam uerborum significationem scrutari, sed in primis quid testator uoluerit demonstrare: deinde, in qua præsumptione sint, qui in quaq; regione commorantur. ff. lib. 33. tt. 7. l. 18. §. optimum ergo.

Interdum plus ualet quod est scriptū, quàm quod est actum. ff. lib. 33. tt. 2. l. 19.

Non aliter à uerborum significatione recedendum est, quàm cùm manifestum est aliud sensisse testatorem. ff. 3. l. 67. in prin.

4 *Quæstio uoluntatis defuncti in æstimatione iudicis est.*

C. tt. 42. l. 7. ff. 3. l. 67.

5 *De dubijs & ambiguis interpretandis.*

Cùm ambiguæ aut perperam scriptum est, benignè interpretari, ut secundum id qđ credibile est cogitatu, credendum est. ff. lib. 34. tt. 5. l. 25.

In ambiguis, humaniorem sentētiam sequi opor

oportet.ff.lib.34.tt.5.l.11.§.fi.

Semper in ambiguis id agendũ est, ut quàm tutissimo loco res sit bona fide contracta, nisi cùm apertè contra leges scriptum est ff.lib.34.tt.5.l.22.

Si ambigua oratio est, commodissimum est id accipi, quò res de qua agitur magis ualeat, quàm pereat.ff.lib.34.tt.5.l.13.

In ambiguo sermone non utrũque dicimus, sed id dumtaxat quod uolumus.ff. lib.34 tt.5.l.3.

Si duo simul decesserint: quorum alter si superuixisset, nihil dubii esset. quid iuris? ff.lib.34.tt.5.l.11.l.18.19.20. l.24. 25.ff.li.36.tt.1.l.17.§.si quis autem.l.34.

6 *In his quæ extra testamentum incurrunt.*

Possunt res ex bono & æquo interpretationem capere: ea uerò quæ ex ipso testamento oriuntur, necesse est secũdum scripti iuris rationem expediri. ff. lib.35. tt. 1. l. 16.

ADFINIA REMEDIA huius actionis. Cap. VII.

De actione in personam, in rem, & hypothecaria. Inst.tt.20. §. sed olim quidem. C.tt.43.l.1.2.§.& si quid tale.

Actio in rem.ff.1.l.71. §. si seruum. C.tt. 43.l.3.§.quod similiter. Vide insuper suprà c. Aduersus quos.

Ad exhibendum & degustandum actio.ff.li. 33.tt.5.l.8.§.fin.tt.6.l.2.§.fin.

In duplum actio, si relicta uenerabilibus locis nõ præstētur.§. ui autē bonorum.& §. omnes autem.Inst.de actionibus.

Communi diuidundo, & incertæ partis uindicatio, si incertum est an lex Falcidia locum habeat. item si peculium legatum sit. l.8.§. 1.ff.communi diuidundo.

Ex stipulatu.ff.3.l.35.§.pater.

Familiæ erciscundæ. ff.1. l. 16.§.fin.

Actio mandati utilis.ff.lib.28.tt.5.l.46.

Incerti actio utilis, & in factum.ff.1.l.49. in prin.l.77.§ fin.ff.2.l.64.65.

De in rem missione. C.tt.43.l.1.

Petitio hæreditatis.ff.1.l 11.in prin.

Officium iudicis.ff. lib.33.tt.1.l.7.§.fin.

Compensatio.ff.3.l.11.§.item si quis.

De exceptione & retentione.ff.2.l.79.§.mater. ff.3.l.32.§. fin.l.25.§.nuptura. l.38. §.fin.C.tt.37.l.16.tt.42.l.17.

Varijs actionibus legatorũ legatarius simul uti non potest.ff.2.l.78.§.uariis.

Si dissentiāt hæredes legatarii, alio aliam actionem intendere uolente ff.1.l.85.§.fi.

Si eadem res in diuersis tabulis sit relicta, ex qua potissimùm sit agendum ff.1.l.55. in prin.l.101.ff.2.l.68.1 prin.§.duorum.l.69 in prin.l.90.§.final.lib.35.tt.1.l.38.

Euentus huius actionis, uide suprà. lib.1. c. 1.membr.6.

DE CAVTIONE, ET IN REM missione legatorum nomine. Cap. VIII.

¶ *I. De cautione legatorum nomine.* ff.lib.36.tt.3.

¶ *Cautio & missio in possessionem legatorum seruandorum causa sunt adfinia remedia actionis legatorum. Ideo de his sequitur.*

¶ 1. *Causæ ex quibus cauendum.*

Si legatum sit sub conditione.

DISTINGVITVR:

1 *Ex modo quo legatum.*

Si purè, ex certa die, uel sub conditione legatum est. l.14.in prin.l.15.in prin. ff. 1. l.115.§.iidem principes.

2 *Ex persona legantis, seu testatoris.*

Si intestatus decesserit.l. 15.§.fin.

3 *Ex persona eius à quo legatum est.*

Si hęres non sit, sed alterius nominis successor.ff li.36.tt.4.l.5.§.si hæres.§.cõstitutio·

Si à patre uel domino, filio uel seruo legetur l.7.C.tt. 48.l.6.§. in supradictis.§.fi. Nouell.c.22.§. placet quoque.

Si à matre filio legatum sit.ff. lib.35. tt. 1. l. 75.§.pater.

Si à dignitatibus, diuitibus, &c. legatum sit. uide infrà, qui cauere teneantur.

4 *Ex re legata.*

Si hæreditas uel aliud ius sit relictum.l.14. in prin.

Si minima res sit legata.ff. lib.36.tt.4.l.13.

Si liberatio debitori sit relicta. ff. lib.36. tt. 4.l.1.§.si debitori.

Non solùm si id quod ei legatum est, sed etsi ex eo uel aliquid aliud pro eo rogatus sit restituere, cauere debet.ff.tt.4.l.5.§.missus.

sus.lib.eod.

5 *Ex genere facti.*

Si fideicommissum sit.l.14.in prin.

Si substitutio facta sit.ff.lib.2.tt.8.l.12.l.13. libr.46.tt.5.l.7.§. Paulus.

6 *Ex consequentibus.*

Si,ne petatur cautio, à testatore scriptū sit. l.12.18.in prin.tt.4. l.1.5. §. satisfactionis.l.6.in prin.ff.li.35.tt.1.l.75.§. pater. C.tt.53.l.24.7. Vide insuper infrà de Cōditionibus, De conditione hac, Si cautionem non exegerit.

Si satisdatio hæredi à legatario sit remissa. ff.lib.2.tt.14.l.46.

Si non adita sit hæreditas.tt.4.l.1.§. fin.l.2. lib.eod.

Si omissa causa testamenti ab intestato succedat hæres.l.13.

Si legatarius,cuius fideicommissum est,legatum nō acceperit.tt.4.l.5.§.si Titio li.eo.

Si is à quo petitur cautio, fideicommissum neget, iudiciumque statim de ea re suscipere paratus sit,tt 4.l.3. in prin. lib. eod. C.tt.53.l.1.

Si lis de legato contestata sit.l.1.§. planè si quis.

Si causa appellatione suspensa sit.l.1.§.Imperator.

Si semel cautū sit.tt.4.l.3.§.fin.l.4.lib.eod.

7 *Ex reliquis contingentibus.*

Si per calumnism satisdari petatur.tt.4. l.3. §.nec non illa.lib.eodem.

Si certum sit,nullo modo fideicommisso locum esse.l.14.§.fin.tt.4.l.1.§. ei cui. l.5. §.constitutio. C.tt.53.l.1.

¶ *II. Quibus cauendum?*

Da omnibus legatarijs.l.1.§.non solùm.

Etiam ijs quibus sub diuersis conditionibus legatum est.l.3.tt.4.l.9. lib. eod. lib.46. tt.5.l.7.§.fin.

De duobus eiusdem nominis,de legato contendentibus.l.16.

De eo cui proprietas, & eo cui ususfructus legatus est.l.1.§.decem.

De successoribus legatariorum. l.1. §. non solum.

De domino & patre legatarij. l. 1. §. sed & procura.§.fin.

De filio & seruo legatarii.l.3.

De procuratoribus.ll.1.§.sed & procuratoribus.l. 3.§.si procurator.

De legatario, & eo cui legatarius restituere iussus est.tt.4.l.5.§.si Titio.lib. eo.

¶ *III. Qui cauere teneantur?*

De hæredibus hæredum.l.1.§.non solùm.

De hærede & legatarin,cuius fideicommissum est.tt.4.l.5.§.si Titio.lib.eod.

De omnibus hæredibus.tt.4.l.5.§.si ex duobus.lib.eod.

De eo cui ex senatusc. Trebelliano restituta est hæreditas.l.1.§.non solùm.l.4.15.

De iis qui per alios hęredes existunt: & de honorariis successoribus. l.1.§. non solùm.

De hęrede ex parte,& substituto.l.1.§.certè siue ex.

De diuitibus,& iis qui sunt in dignitatibus. l.1.§.semper.

De ciuitate.l.6.§.fin.

De fisco.l.1.§.si ad fiscum.

¶ *IIII. De qua re, & qua conditione sit cauendum?*

Vt iis quibus testator dari fieri uoluit, detur,fiat:dolumque malum absfuturum.l.1. in prin.

In quantum sit cauendum, si incerta sit summa fideicommissi.l.6.in prin.

Si legatum relictum sit, ita ut si perdidisset, rursus ei sit legatum: de quibus & de quot legatis præstandis cauendum.l.1.§. si cui ita.

Qua conditione sit cauendum, si absentis procuratori caueatur? l.1.§.procuratori.

Si patri uel domino legatarii caueatur. l. 1. §.fin.

¶ *V. Quo cautionis genere cauendum?*

De satisdatione.l.1.in prin.

De nuda repromissione, si ciuitas caueat. l. 6.§.fin.

De nuda repromissione cum hypotheca rerum suarum, si dominus uel pater seruo uel filio caueat.l.7.

¶ *VI. Quando cauendum?*

An si nondum adita est hæreditas? tt.4.l.1. § fin.l.2.lib.eod.

An uiuo adhuc impubere,missio legatorum nomine à substituto locum habeat? tt. 4.l.5.§.si ab impuberis. lib.eod.

¶ *VII. Vbi cauendum.*

De loco in quo hæres habet domicilium, item

item in quo res sunt.l.5.§.si.lib.2.tt.8.l.8.§.tutor ibi hæres.

¶ *VIII. Antecedentia & adiuncta, seu officia actoris & iudicis.*

De cautione ab actore pręstanda.l.1.§.si decem.l.2.3.§.Imperator.tt.4.l.5.§.si Titio.l.6.in prin.lib.eo.

De cautione a pcuratore præstāda.tt.4.l.3.§.si procurator.lib.eo.

De scriptura testamenti à legatario exhibēda, si relictum negetur.l.5.§.si dies.

Non debet subtiliter cognoscere iudex, an debeatur fideicommissum, sed tantùm decernere ut satisdetur.C.tt.53.l.1.

¶ *IX. Adfinia remedia.*

De mittendo in possessionem, si non caueatur, uide infrà.

De deponenda re, uel rei precio.l.5.§.Imperator.§.fin.

De actione contra eos qui ciuitatis nomine cautionem non petierunt. C.tt.53.l.8.

¶ *X. Euentus cautionis.*

Si indebita cautio præstita est, an ab hærede condici possit ut remittatur? ff.li.36.tt.4.l.1.in prin.

Si debita, datur hinc actio quæ sequitur.

¶ *De actione quæ ex hac cautione datur.*

1 *Causa ex quibus datur.*

Si non datur promissum legatum. Distinguitur: Ex causa & antecedentibus, propter quam non pręstatur.

Si dolo uel culpa factum sit.tt.4.l.5.§.si hæres.lib.eod.

Si hæres qui cauit, existente cōditione mortuus sit, iaceatq; hæreditas.l.10.tt.4.l.5.§.cessatum.lib.eod.

Si pupillus tutorem non habeat, nec adolescens uel furiosus curatorem. tt.4.l.5.§.cessatum.lib.eod.

Si hæres apud hostes sit.l.5.in prin.

Si cautio indebita præstita sit.tt.4.l.1.in prin.lib.eod.

Si pendente conditione legati legatarius decesserit.l.1.§.si quis sub.

Ex persona non pręstantis.

De hærede hæredis, uel alterius nominis successore.tt.4.l.5.§.si hæres lib.eo.

Ex euentu. Si non in necem legatariorū sit factum.tt.4.l.5.§.si hæres.lib.eod.

Ex reliquis contingentibus. Quæ exceptio petenti legatum obijci potest, eadem ex stipulatu agenti.l.1.§.si quis sub.

2 *Quibus datur hæc actio?*

De patre & domino stipulantibus: item filio & seruo legatarijs.l.1.§.si.l.2.

3 *Aduersus quos datur?*

De cohærede non cauente.l.18.§.fin.

4 *Quando si dies legatorum cesserit.*

l.8.9.

5 *Quid ueniat in hanc actionem?*

De fructibus & usuris.l.1.§.bellissimè.

De re legata, & precio eius.l.1.§.itē qritur.

Vtrum in solidum, an pro parte? l.17.

Pro ea parte, qua alicui hæreditas deminuitur, ab obligatione hac liberatur.l.1.§.qui minorem.

¶ *II. De missione in possessionem legatorum nomine.*

ff.lib.36.tt.4.

1 *Ratio missionis.*

l.5.in prin.s.tt.3.l.5.§.Imper.

2 *Causa ex quibus mittitur.*

Si non caueatur. s.tt.3.l.1.§.semper.l.4. Distinguitur infrà.

Si non satisfiat ut soluatur legatum.l.5.§.Imperator.§.satisfieri.l.9.in prin.ff.1.l.97.§.si scriptus.C.tt.53.l.6.

Ex causa propter quam non cauetur.

Si per legatarium stet, quò minus ei caueatur.l.1.§.non exigit.

Si non sit qui interpelletur cautionis nomine.l.1.§.non exigit.

Ex antecedentibus. Si non sit interpellatus de cautione.l.1.§.non exigit.

Ex persona non cauentis. Si alter hęredum cauere paratus sit, alter non.l.5.§.si ex duobus.

De municipibus hæredibus.l.12.

Ex consequentibus. Si lis de petitione legati sit cōtestata.l.5.§.in possessionem.

Si postea caueatur.l.5.§.si alius.l.6.§.si.li.3.l.11.

Ex reliquis cōtingentibus. Si uenter in possessione sit.l.7.

3 *Qui mittendi?*

De pluribus legatarijs.l.5.§.si plures.

De municipibus legatarijs & actore illorum.l.12.

De patre & filio cui relictum est. ff.lib.42.tt.4.l.11.

4 *In quarũ rerum possessionem sit mittendus?*
De omnibus bonis hæreditariis.l. 13.
De actionibus hæreditariis.l. 10.
De rebus nõ hæreditariis.l.5.§.qui in possess.usque ad §.ex duobus.
De rebus quæ dolo malo hæredis hæreditariæ esse desierint.l.8.15.C.tt.53.l.6.
De parte mittendo, si unus hæredum satisdedit.l.5.§.si duobus.
De loco facto religioso, rei publicè consecrata,& seruo in fraudem creditorum manumisso.l.15.
De propriis bonis hæredis. l.3.§.Imperator.l.10.C.tt.53.l.6.ff.lib.43.tt.4.l.3.§.constitutum.
De bonis quæ impubes adquisiuit, si legatorum nomine à substituto relictorum mittatur.l.5.§.si ab impub.

5 *Euentus missionis.*
De iure & officiis missi.l.5.§.si alius.usque ad §.qui prior.§.si duobus.§.indeque fructus.§.qui legatorũ.usque ad §.satisfieri.l.14.C.tt.53.l.3.5.ff.1.l.115.§.iidem lib.42.tt.4.l.12.tt.6.l.12.
Non proprietatem,sed ius pignoris missus nanciscitur.l.5.i prin.ff.1.l.115.§.iidem principes.C.tt.53.l.5.ff.libr.42.tt.7.l.4.in fine.
Qui potiores sunt in possessione? l.5.§.si plures.§.qui prior.l.11.tota.C.tt.53.l.2.
Missus non potest expellere hæredem.l.5.in prin.§.si duobus.
Legatis solutis legatarii à possessione discedere debent.ff.lib.46.tt.3.l.4.§.item si quis.li.36.tt.4.l.6.§.fin.
De fructibus perceptis,an inuicem usurarũ q̃ in fideicommissis debentur, cedãt. Itẽ,
An de eo quod amplius quàm sibi debetur, percepit, reddere teneatur? l.5. quæri poterit.

6 *Ad fine remedium.*
Si missus non admittatur.l 5.§.missus.lib.42.tt.4.l.14.lib.43.tt.4 l.3.in prin.

SI QVIS OMISSA CAVSA TEstamenti ab intestato uel alio modo possideat hæreditatem.ff.li.29.tt.4.C.lib.6.tt.39. Cap. IX.

¶ 1. *Causæ ex quibus hæc actio datur.*

Si quis omissa causa testamenti ab intestato uel alio modo possideat hæreditatem,nihilominus legata præstanda sunt.ff.l.1.in prin.C.l.2.
Declaratur quid sit permittere causam testamenti.ff.l.1.§.prætermittere.

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie,causa,& modo omissionis.*
Si dolo malo desinat,uel non incipiat possidere.ff.l.1.§.sanè interueniente.l.4.§.si.l.6.§.si autem is cui.
Si uendidit hæreditatem.ff.l.4.§.fin.
Si pecunia accepta hæreditatem omisit.ff.l.2.l.3.l.4.in princip.l.10.in prin.§.dicendum.l.28.in prin.C.l.1.
Si ut ad aliam perueniat hæreditatem, omisit.ff.l.1.§.fin l.4.in prin.l.27.§.fi.C.l.1.
Si dominus uel pater cùm posset iubere,adire non iussit.ff.l.1.§.prætermittere.
Si seruus iussus adire,dicto audiens nõ fuit.ff.l.1.§ prætermittere.
Si dominum non certiorauit seruus,se hæredem institutum.ff.l.1.§.prætermittere.
Si seruus institutus non potuit iussu domini adire.ff.l.5.
Si dominus seruum institutum uendiderit.ff.l.28.in prin.
Si sub conditione institutus,conditioni parere non potuit.ff.l.1.§.qui sub conditione.l.8.l.9.
Si sine fraude omisit.ff.l.6.§.si patronus.
Si iussu uel uoluntate prætoris omisit.ff.l.6.in prin.usq; ad.§.item si interuenerit.
Si nullo iure ex testamento potuit adire.C.l.2.
Si alia iusta causa sit.ff.l.6.§.nõ simpliciter.

2 *Ex persona omittentis.*
De suis & necessariis hęredibus.ff.l.1.§.qui sunt in potestate.l.23.
De patrono.ff.l.6.§.si patronus.l.19.
De pupillo.ff.l.24.
De patre.ff.l.21.
De legatario.ff.l.4.§.quanquam.

3 *Ex re omissa.*
Si contra tabulas bonorum possessionem omiserit.ff l.6.§.hoc edictum.
Si substitutionem,qua filio impuberi substitutus est ff.l.27.in prin.usq; ad.§.fin.
Si legatum omisit.ff.l.4.§.quanquam.
Si bona ad alium pertinentia omisit. ff. l.6.§.item

§. item si inuenerit. usque ad §. si patronus.

Si hæreditatem quam per alium potuit adquirere.ff.l.1.§. parui refert.

Si patronus aliter hæres institutus sit, atque eum institui conueniebat.ff.l.5.

4 *Ex consequentibus omissionem.*

Si omissam hæreditatem non possideat.ff.l.6. §.si is cui.l.17.C.l.2.§.fi.

SI POSSIDEAT. DISTINGVITVR.

Si partem uel unam rem ex ea possideat. ff. l.1.in prin. § non quærimus. l.13.l.14. l.15.l.16.

Si non iusto titulo possideat, & prætor ad alium bona pertinere inuenerit. ff.l.6.§. item si inuenerit.usque ad §.si patronus.

Si pro emptore uel quo alio titulo exceptis pro hærede & pro possessore possideat.ff.l.1.§.non quærimus.l.30.

Si ex substitutione possideat, omissa institutione.ff l.1.§.si proponatur.l.25.l.26.

5 *Ex persona legatarij.*

Vide in Quibus competat.

6 *Ex re legata.*

Vide in Quid & quantum ueniat.

7 *Ex modo & conditione sub qua legatum est.*

Si ita: Si hæres erit, uel quisquis mihi hæres erit, legatum esto. ff.l.22.§. quare etsi.

8 *Ex reliquis coniungentibus.*

Si conditioni non paruit legatarius. ff. l.6. §.fina.

Si alio legatum petierit legatarius, & consecutus sit.ff.l.11.

¶ *II. Quibus competat hæc actio?*

De eo qui cùm ex testamento hæres esse potuisset, noluit: ut institutus, uel substitutus.ff.l.7.l.10.§.cùm substitutus.l.22. §.fin.

De eo qui pro parte hæres institutus est ita: Si Titius hæres erit.ff.l.22.in prin.

De eo in cuius personam dandi conditio collata est.ff.l.8.

Si eadem res diuersis ab instituto & substituto relicta sit, an uterque agere possit? ff.l.20.

¶ *III. Aduersus quos competat?*

De eo qui omisit hæreditatem, & eo ad quem omissa hæreditatem peruenit. ff.l.4.in prin.l.27.§.fina.

De eo qui possidet.ff.l 4. in princip. Distinctiones uide paulò superius, Ex consequentibus omissionem.

De eo qui simul cum omittente ab intestato possidet.ff.l.10.in prin.

De instituto & substituto omittentibus. ff. l.10.§.si duo.l.11.

De duobus institutis omittentibus. ff.l.18.

De hærede omittentis.ff.l.12.§.fin.

¶ *IIII. Quid & quantum ueniat in hanc actionem?*

De libertate relicta. ff.l.12.in prin.l.22.in prin.l.28.§.fi.l.29.

De hæreditate relicta. ff.l.22.in prin.l.28. §.institutus.

De lege Falcidia, an minuat hanc actionem.ff.l.6.in prin.l.8.§.fin.l.25.l.26.§. sed si uaria.C.l.3.

De reliquis.ff.l.6.in princ. usque ad §.non simpliciter.l.10.§.si duo.usque ad fi. leg. l.19.l.24.

¶ *V. Perpetua est.*

ff.l.12.§.fin.

DE LEGATIS PRAESTANDIS contra tabulas bonorum possessione petita.ff.lib.37.tt.5. Cap. X.

¶ *I. An petita contra tabulas bonorum possessione legata, non nisi exceptis personis sint præstanda?*

l.1 in prin.

DISTINGVITVR.

Si filius hæres institutus contra tabulas bonorum possessionem accipiat.l.5.in prin. l.14.in prin.l.15 §.sed si uiuus.l.16.

Si emancipatus hæres scriptus adierit hæreditatem, & per alium edictum commissum sit.l.15.§.de scripto autem.tt.4.l.14. in prin.uers.& quod extraneis.

Si ab eo cui portio hæreditatis cõseruatur, relictum sit.l.5.§.fi.

Si cùm à substituto impuberis legatum sit relictum contra tabulas patris, bonorum possessio petatur.l.5.in prin. lib.28.tt.6. l.34.§.fi.l.35.

Si extraneis coniunctim cum exceptis personis relictum sit.l.3.§.hoc autem.

Si extero legatum sit, ut exceptis personis restituat.

restituat. l.3. §. sed si proponas. §. hoc amplius.
Si mortis causa donatum sit. l.3. in prin.
An ergo legata exceptis personis relicta, sint præstanda?

DISTINGVITVR:

Si personę illorum potestati subiectæ sit relictum: puta filio uel seruo. l.3. §. hoc autem solùm. l.25.
Si ut extraneo restituat, relictum sit. l.3. §. item si quis ex.
Si coniunctim cum extraneo sit relictum. l.3. §. hoc autem solùm.
Si inutile sit legatum. l.3. §. fin. l.4.
Si ab alio gradu relictum sit, quàm contra quem bonorum possessio petitur. Vide in, A quo gradu relicta legata præstanda sint.
Si non adeatur hæreditas, & intestato locus sit. l.10. §. fin. l.11. l.12. tt.4. l.20. §. legata.
Si res legata dolo scripti hęredis periit. l.17.
Si sub conditione dandi decem, relictum sit filio qui contrà tabulas bonorum possess. petit, dandi sunt. l.15. §. fin.
Si is qui in potestate est præteritus contra tabulas bonorũ possess. peta. l.15. in prin l.16.
Si is qui in potestate est & emancipatus prę teriti sint, hicque petat. l.15. §.1.
Si pater præteritus bonorum possessionem petat. in. tt.12. l.3. §. fi.
Si portionem hæreditatis persona excepta perceperit. l.8. §. si quis ex.

¶ *II. Quibus præstanda legata?*

De liberis parentibus, uxore & nuru defunctis. ff. l.1. in prin. C. tt.12. l.1.
De eo qui portionem hæreditatis accepit. l.8. § si quis ex.

1 *De liberis.*

De nepote & pronepote. l.1. §. generaliter.
De liberis per fœmininum sexum descendẽtibus. l.1. §. sed nec personas.
De iis inter quos non sunt iura cognationis. l.1. §. sed nec personas.
De eo qui inter liberos non est, cùm dies legati cedit. l.24.
De adoptiuis & in adoptionem datis. l.1. §. liberos.
De posthumis. l.1. §. fin. l.2.
De iis qui contra tabulas bonorum possessionem acceperunt. l.5. §. omnibus usque ad. §. si legata. l.22. l.25. §. is cuius. §. fi.

2 *De parentibus defuncti.*

De patre, auo, proauo, &c. l.1. §. generaliter.
De iis inter quos non sunt iura cognationis. l.1. § sed nec personas.
De parentibus hæredibus institutis, & protionem hæreditatis percipiẽtibus. Vide paulò superius uers. De eo qui port. item uers. De iis qui contra.

3 *De fratre & sorore.*

l.3. §. liberis autem.

4 *De uxore, nuru, pronuru, &c. item de relinquenda dote.*

l.8. §. si quid uxori. usq; ad finem legis. l.9. l.10. in prin. usque ad. §. non omnia. l.15. §. ei qui.

¶ *III. Qui præstare debeant.*

De eo qui committit edictum, &. §. hærede scripto. l.14. §. fi. l.15. §. quid ergo est. §. sed si scriptus. l.8. l.22.
De substituto impuberi, qui accepta contra tabulas bonorum possessione intra puber tatem decessit. l.5. in prin.
De liberis emancipati, qui cum illo coniunguntur. ff. tt.9. l.2.

¶ *IIII. A quo gradu relicta legata præstanda sint?*

De gradu contra quem non est petita bonorum possessio. l.10. §. non omnia. usq; ad fin. legis. l.11. l.12. l.13. tt.4. l.20. §. fin.

¶ *V. Quid & quantum præstandum?*

l.5. in prin. usq; ad. §. omnibus. §. sed etsi portio. §. idem obseruat. l.6. l.7. l.8. in pr. l.15. § ita autem tuendus. l.8. §. fin. l.19. l.20. in prin. l.21. tt.4. l.20. §. legata.
De portione hæreditatis liberis & parentibus relicta præstanda. l.5. §. sed si portio. l.6. §. fin. l.7. in prin l.25.
De mortis causa donationibus. l.3. in prin. l.5. §. idem obseruatur. l.20.
Quantum uxori noruique dotis nomine sit præstandum. l.8. § cùm autem. l.9.
Vt portio occasione cõtra tabulas bonorum possessionis adiecta: item legata exteris relicta, quæ non præstantur, legata liberorum & parentum augeant. l.5. §. si impubes. §. si legata. §. is autem. lib.28. tt. 6. l.35.

DE

DE LEGE FALCIDIA. Cap. XI.

Inst. lib. 2. tt. 22. ff. lib. 35. tt. 2. C. lib. 6. tt. 49.

Sequitur nunc de quibusdam legatorum speciebus, & primùm de eo. Si ultra dodrantem bonorum suorum legauit quis, de quo est lex Falcidia. Deinde, si hæredi tas legata sit de quo est Senatusconsultũ Trebellianum. postremò, De reliquis legatorum speciebus.

¶ *I. Ratio huius legis.*

Inst. in prin. ff. l. 73. §. fin.

¶ *II. Causæ ex quibus competit hac lex, uel retentio quarta.*

Si quis ultra dodrantem bonorum legauerit. Inst. in prin.

DISTINGVITVR:

¶ *I. Ex persona legantis, seu testatoris.*

De milite, & de testamento militari. ff. l. 17. 91. 95. C. l. 7. ff. lib. 29. tt. 1. l. 17. §. fi. l. 18. C. lib. 6. tt. 21. l. 12.

De ueterano. ff. l. 40. in prin.

De eo qui apud hostes moritur. ff. l. 1. §. lex Falcidia. l. 18. §. nec huic contrarium.

De filiofamiliàs, qui patrem ut peculium castrense restituat, rogat. ff. l. 18.

2 *Ex persona eius à quo legatum est.*

De principe. ff. lib. 36. tt. 1. l. 30. §. fin.

Si codicillos falsos dixit. ff. lib. 34. tt. 9. l. 15.

Si id egit quo fideicõmissum intercideret. Itẽ.

Si fidem suam accommodauit ad restituendum non capaci. ff. l. 59. lib. 34. tt. 9. l. 5. §. fin. l. 11. C. l. 3.

3 *Ex persona eius cui legatum est.*

De principe. C. tt. 48. l. 4.

De republica. C. tt. 48. l. 3.

De municipibus: & de Deo. ff. l. 1. §. ad municipium.

De pauperibus & captiuis. C. lib. 1. tt. 3. l. 37. §. & siquidem. cum sequent. Nouel. c. 131. §. si autem hæres.

De seruo qui manumitti iussus est. ff. l. 1. §. ad eos. l. 35.

De non capaci. ff. l. 13. 59. 67.

Si seruo suo quis sine libertate legauit. ff. l. 30. §. fin.

Si hæredi prælegatum est. ff. l. 15. §. fideicommissum.

Si hæredi à semetipsó, uel seruo eius legatum sit. ff. l. 30. §. 6.

De impubere filia, quæ instituta hæreditatem omisit. l. 60. in prin.

Si ei qui apud hostes est, aut ei qui nondum natus est, legatum sit. ff. l. 1. § ad eos.

Si domino à seruo hærede instituto legetur. ff. l. 20.

Si patri legatum sit. ff. l. 28.

Si à filio patri legatum sit ff. l. 24.

4 *Ex re legata.*

De re quæ per fideicommissum relinqui nõ potest. ff. l. 30. §. fin.

De re indiuidua legata, & iure. ff. l. 1. §. non solùm. l. 7. Vide insuper infrà membr. 5. Quid ueniat? lib. eod.

De uia legata. ff. l. 23. De usufructu legato. ff. l. 3. §. non solùm. l. 80. in prin.

Si hæredem ut fundum emat, uel uendat damnauerit. ff. l. 19. 30. §. uendere. §. tametsi. l. 86. in prin.

De rebus quæ uxoris causa comparatę sunt, legatis. ff. l. 80. §. fin.

De liberatione legata ff. l. 15. in princ. Si ei qui soluendo nõ est, liberatio est legata. ff. l. 22. §. fin. l. 81.

De debito creditori legato. ff. l. 1. §. si quis. l. 5. ff. 1. l. 27. §. fin.

De dote legata. ff. l. 57. l. 80. §. fin. uide infrà De dote legata.

De instrumentis prædiorum domino legatis. C. l. 15.

De statua legata. ff. l. 26. §. fi.

De aliena re legata. ff. l. 1. §. non solùm.

De nomine, quod est soluendo, legato. ff. l. 22. §. fin.

Si non quidem ultra dodrantem tutorũ bonorum legatũ sit, sed unius hæredis pars ultra dodrantem exhausta sit legatis. Inst. §. & cùm quæsitum. ff. l. 11. §. si filio. l. 76.

Vide insuper j. de contributione legatorũ.

5. *Ex causa & modo quo legatum est.*

Si in alimenta sit legatum. ff. l. 88.

Si ad monimẽtum faciendum ei sit legatum ff. l. 1. §. fi. l. 2.

Si in opera publica conficienda, statuasque ponendas legatum sit. C. l. 6.

Si ita legatum sit, ut post tempus restituatur ei à quo legatum est. ff. l. 29.

Si ita ut restituat creditori, uel uxori. ff. l. 57.

Si

Si hæres accepta parte, hæreditatem restituere rogatus sit. ff.l.89.

Si seruus manumittatur legatus sit. ff.l.33. cum ll.sequent. l.56.§.is qui. §.Stichũ.

Si sub modo non alienandi legatum sit. Nouell.c.116.§.si quis unquam.

Si pecunia legata, rogatus sit seruum suum uel alienum manumittere. ff.l.34.36.37.

Si fundus quinquaginta dignus legetur, si quinquaginta dederit. ff.l.65.

Si ita: Si falcidiæ locus non sit. ff. l.87. in prin.

Si sub conditione iurisiurandi legatum sit. ff.l.1.§.ad eos.

6 *Ex genere facti.*

Si mortis causa donatum sit. C.l.5.18. §.fi. ff.2.l.79.§.eorum.lib.39 tt.6.l.26. §.fi. l.41.§.muliere denique. §.fin.C.lib.8.tt. 57.l.2.§.fi.

Si inter uirum & uxorem donatum sit. C. leg.12.

7 *Ex specie legati.*

Ad omnia legata pertinet hæc lex. ff.l.1.§. non solùm.

8 *Ex adiunctis, & modo.*

Si defunctus prohibuit detrahi Falcidiam. Item,

Si iussu defuncti hæres præmisit, legatario se non detracturum.ff.l.14.§.auia.l.15.§. frater.§.fi.l.27.46.C.l.18.in prin.Nouel. c.1.§.hæc autem dicimus.

Si hæredem accepta certa re pro Falcidia, iussit esse contentum testator. C.l.11.

Si ita legauit: Hæres meus Lucio Titio decem dare damnas esto.Et quanto minus p legem Falcidiam capere potest, tanto amplius ei dare damnas esto.ff.l.64.

9 *Ex consequentibus.*

Si solidum solutum sit.ff.l.1.§.si legatarius. §.Interdum.l.16.26.41.C.l.1.9.18.19.ff. 2.l.79.§.mater.§.Meuio.ff.lib.22. tt.6.l. 9 §.si quis ius.lib.36.tt.1.l.21.l.68. §.fi. li.39.tt.5.l.20.§.fi.lib.24.tt.1.l.5.§.fin. Inst.tt.23.§.sed quia stipul.C.tt.42.l.12. No.c.1.§.sed neque illis conced.

Si solidum promisit hæres.C.l.19. ff.li.39. tt.5.l.20.§.fin.

Si in annuis legatis primo & secundo anno sine detractione soluit. ff.l.15. §.non idcirco.

Si quibusdam solida legata soluta sunt.Nouell.c.1.§.non dabimus autem.

Si hæres in uendenda hæreditate cauerit,ut solida legata præstentur.ff.l.71.

Si postea aucta sit hæreditas,ut quarta repleta sit,uel quartam excedat. Inst.§.quantitas.uide infrà De computatione.uers.De eo quod accessit bonis.

Si omissa causa testamenti ab intestato succedatur.ff.l.1.§.ad eos.

Si coactus à prætore hæreditatem adiit hæres,non retinet.ff.lib.36.tt.1. l.4.9. 14. §.qui compulsus.l.15.§.Metianus. §.idẽ Metianus.l.27. §.Trebellianum.l.55. §. sed nec illud.l.64.in prin. l.66. in prin.l. 71.C.tt.48.l.4.§.fin.

Si post multum tempus restituat. ff.lib.36. tt.1.l.22.§.si hæres.

Si inuentarium non fecerit hæres, Falcidiæ locus non est. C.tt.30.l.22. §.si quis autem.Nouel.cap.1.§.fiat igitur, usque ad §.hæc autem.

¶ III. *Quibus competat beneficium legis Falcidiæ?*

De singulis hæredibus.ff.l.79.in prin.

De hærede hæredis.C.l.10.

De fisco ad quem peruenit hæreditas. ff.li. 56.tt.1.l.3.§.fi.

De legatariis & fideicommissariis.ff.l.47.§. fin.tt.3.l.1.§.sed & legatario.lib.36.tt. 1. l.1.§.denique.l.2.3.in prin.l.16.§.Metianus.l.22.§.fin.l.63.§.si cùm suspecta.

De eo cui ex Trebelliano restituta est hæreditas.Vide suprà uers. præcedentem, De legatariis & fideicom.

De eo cui quòd rogatum adire coegit, tota hæreditas est restituta, uide infrà De senatuscon.Trebelliano.uers. De cogendo adire.

De reliquis, uide suprà Ex persona eius à quo legatur.c.eod.

¶ IIII. *Ex quibus, & ex quorum legatis est detrahendum.*

De singulis legatariis.Inst.§.fin.C.l.2. ff. 1. l.81.§.fi.

De legatis solutis.ff.l.16.47.in prin.

De usufructu legato. ff. libr.7. tt.1.l.5. in princip.

Si annua, bima, trima die legatum sit,ex omnibus summis, non tantum ex posterioribus

ribus est detrahendum.ff.l.22.§ annua. l. 37.in prin.
Si deductis legatis hæreditatem restituere rogatus quis sit, utrum ex legatis, an ex hæreditate quartam detrahet. ff.lib.36. tt.1.l.3.§.idem Pompeius.
De reliquis.ff.l.56.§.Stichum.l.91.ff.2.l.5. lib.36.tt.1.l.3.§.idem Pompeius.

¶ *VI. Quid & quantum detrahendum.*

Quarta pars bonorum est retinenda. Inst.in prin.§.fin.ff.l.1.in prin. l.73. §.fin. ff.lib. 36.tt.1.l.27.§.Trebellianum.Inst.tt.23. §.sed quia hæredes.§.sed quia stipul. C. tt.48.l.3.
De fructibus quartæ ff.l.15. §.fructus. lib. 36.tt.1.l.22.§.si hæres.l.27.§.hæres.C. tt.48.l.3.
Re indiuidua uel alia legata, utrum quarta pars de ipsa re legata, an de æstimatione eius retinenda sit? ff.l.1. §.si usufructus.l.7.23.26.§.fin.l.79.§.fi.l.80.in pr. lib.44.tt.4.l.5.§.1.
De reliquis. ff.l.17. tt. 3. l.1. Marcellus. lib.eod.

¶ *VI. Quando & quo ordine detrahendum?*

Non præscribitur huic iuri etiam post longum tempus.l.58.
Ante detrahendum est, quod extra bonorũ quantitatem est:inde quod ex bonis remanet.Inst.§.fi.ff.l.75.§.fin.
A quo primum detrahẽdum, à quo deinde? ff.l.22.§.seruo.l.49.in prin.
De reliquis. ff. l.36. §.si incertum. l.47. in prin.l.53.l.67.l.73.§.sed etsi legata.

¶ *VII. Adsinia remedia.*

De actione ad repetendum quartam, si ad legatarium peruenerit.ff.l 1.§.si legatarius. l.26.ff.2.l.79.§.mater.§.Mæuio item.li. 4.tt.3.l.23.
De cautione: Quanto amplius quàm per legem Falcidiam licet acceperit, reddi.uide suprà c.6.lib.eo.
De actione doli mali, si a legatario persuasus solida soluit.ff.lib.4.tt.3.l.23.

¶ *VIII. Euentus.*

Deminuto legato per legem Falcidiam, deminuitur etiam fideicommissum à legatario relictum.Vide 5.c.4.Quantum præstãdum.uers.Si legatum.lib.eo.

An legatarius, qui seruum suum uel alienũ manumittere rogatus est, deminuto legato, nihilominus rogata facere debeat. ff. l.32.§.fin.
Interdum propter legis falcidiæ rationem sequens legatum extinguitur: ut fundo legato cum uia, si pars fundi retinetur, legatum uiæ perit. ff.l.23.l.49.§.fin.
Si seruo legato fundus legatus est, in seruo primùm ratio legis Falcidiæ habenda est. Et quota pars ex eo decedit, ea pars in fundo legato inutilis est.ff.l.49. in prin.
Si propter ea quæ sub cõditione legata sunt, pendet.l. Falcidiæ ratio, præsenti die data, non tota uindicabuntur.ff.l.53.
Hæres qui deducit sortem pro alimentis, cauere debet de ipsa sorte restituenda alimentariis mortuis.ff.l.95.§.1.

DE COMPVTATIONE ET æstimatione bonorum huius legis gratia facienda. Cap. XII.

1 *Antecedentia.*

De eligendo arbitrio ad ineundam quantitatem bonorum.ff.tt.3.lib.eo.l.1. §.cum dicitur.C.tt.47.l.2.§.quòd si satisda.
De denunciando absentibus fideicommissariis,& creditoribus hæreditarijs,ut ad arbitrum ueniant.ff.tt.3.l.1.§.cum dicitur.
De die præfiniendo,& si altera pars non ueniat. ff.tt.3.l.1. §.cum dicitur. C.tt.47. l. 2.§.quòd si satisda.
De ostendendis instrumentis, & rationibus defuncti, ut constet de bonis.ff.l.94.§ fin.

2 MODVS COMPVTANDI.

1 *Ante detrahendum est, quod extra bonorum quantitatem est.*

Deinde quod ex bonis apud hæredem remanet.Inst §.fin.ff.l.75.§.fin.

2 *Quæ inter bona defuncti.*

Item in quartam partem hæredis sint connumeranda, quæ extra & inter legata computanda.
De eo quod accessit bonis: ut fructus, partus,&c. Inst §.quantitas.ff.l.9.15.§. fructus.l.24.30.in prin.l.56.in prin.l.73. in prin.l.78.in prin.ff.lib.5.tt.2.l.8.§.unde si quis.ff.lib.36.tt.1.l.18.in prin.l.22. §. si hæres.

si hæres.l.33. l.58.§.ante diem.
De redditibus.C.tt.48.l.6.in prin.§.fin.
De commodo temporis medii,rei sub conditione uel in diem legatæ.ff.l.36.§.fin l. 45.l.66. in prin.l.73.§.in diem relicta.l. 87.§.fin.lib.36.tt.1.l.22.§.si hæres. l.58. §.ante diem.C.tt.48.l.6.in prin.
De fructibus ex propria re hęredis legata perceptis.ff.l.24.§.fin.
De eo quod bonis decessit.Inst.§. quãtitas. ff.l.11.§.Imper.§.si seruus.l.30. in prin. §.diligenter.l.73.in prin.78.in prin. lib. 36.tt.1.l.58.§.ante diem.
De rebus ab hærede alienatis. ff.li.36. tt.1. l.3.§.res quæ.
De seruo cui sub conditione libertas data est, defuncto.ff.l.11.§.si seruus.
De seruo qui fuit apud hostes reuerso. ff. l.42.
De eo quod defuncto debetur, & actionibus ei competentibus.ff.l.32.in prin.
De actionibus pœnalibus defuncto competentibus.ff.l.32.in prin.
De actione iniuriarum.ff.l.32.in prin.
De eo quod debetur duobus rei stipulandi. ff.l.62.
De eo quod sub conditione mortis tempore debetur.ff.l.73.§.magna.
De eo quod hæreditati debetur natura, & peti quidem non potest, solutum autem repeti non potest.ff.l.1.§. id quod natura.l.21.in prin.
De eo quod hæres defuncto debet.ff. l.1.§. si debitor.l.56.in prin.l.82.l.94. in prin.
Si debitor hæreditarius non sit soluendo.ff. 63.§.fin.l.81.
De debito quod ne peteret hæres, defunctus iussit.ff.l.14.§.auia.
De ęre alieno, & actionib.quæ competũt ad uersus defunctum.Inst. §. cùm aũt ratio. ff.l.8.11.§. cùm quidam. l.15. §. cùm fideicom.l.32.in prin.l.48.l.66.§.fin.l.69. 93.tt.3.l.1.§.Falcidiam locum.ff.2. l.79. §.Titio fratri.C.l.6. 16.tt.48.l.5.
De actionibus pœnalibus aduersus defunctum competentibus.ff.l.32.in prin.
De eo quod duo rei promittendi debent. ff.l.62.
De eo quod sub conditione mortis tempore debet.ff.l.73.§.magno.
De eo quod debuit defunctus hæredi.ff.l.4. 12.15.§.quod auus.§. cũ fideicom.l.86. §.si quis.C.l.6.7.8.14.
De eo quod debuit defunctus hæredib. ex fideicommisso De non alienando. ff. l. 54.
Si hæreditas soluendo non sit.ff.l.3.in prin. usq; ad §.fin.
De usufructu, & quod in annos uel menses singulos debetur defuncto.ff. l.32. in pr.
De statu libero, seruis communibus, & de eo cuius usufructus alienus est. ff. l.38.
De pignori acceptis & datis, de distractis sub lege fideicommissaria:item de in diẽ addictis.ff.l.38.
Dę dote.ff.l.14.in prin.l.84.ff.2.l.55.
De dote relegata.ff.lib.36.tt.1. l.51.
De eo quod hæredi prælegatum est.ff. l. 15. §.fideicom.l.22.in prin.l.74.l.85.90.93. C.l.17.
De eo quod testator hæredi inter uiuos dedit.ff.l.56.§.fin.ff.2.l.89.§.fin.
De eo quod hæredi conditionis implendæ causa datur.ff.l.1.§. item si uia.l. 21. in prin.l.30.§.tametsi.l.40.§.fin.l.43.l.75. l.90.li.33.tt.1. l. 53. §. fin. lib.39. tt. 6. l.40.
De pecunia,qua accepta hæres hæreditatẽ restituere rogatus est.ff.l.90.92. Inst. tt. 23.§.si quis unà.ff. lib. 36. tt.1. l.58. §. numis.
Si minus quàm quartam deducere, & restituere hæreditatem rogatus sit, potest id quod deest retinere. Inst. tt. 23. §. sed quia stipulationes.ff.lib.36.tt.1. l.1. §. si hæres.
Si aliena res sit,ut alienata,qua accepta restituere rogatus est.ff.lib.36.tt.1.l.72.
Si fundus,quo percepto restituere rogatus est,pignori datus sit.ff. lib.36.tt. 1. l. 1.§. si hæres.
Si fundus mihi legatus sit sub conditione, qua pẽdente hæres me hæredem institueret,fundus non iure hæreditario,sed iure legati meus esse intelligitur.ff.l.4.
De re uxori à uiro donata. ff.l. 15. §. donationibus.
De eo quod explicandarum uenditionum causa impenditur.ff.l.72.
De eo quod ut,uel ne computetur inter bona,testator rogauit.ff.l.12. 14. in prin.C. tt.48.

tt.48.l.6.in prin.
De funeris & monumenti impensis. Inst.§. cùm autem. ff.l.1.§.fin l.6.
De precio seruorum manumissorum. Inst.§. cùm autem ratio. ff.l.11.§.si seruus. l.36. §.si incertum. l.37.39.C.l.13.
De eo quod hæres pœnæ nomine dedit. ff.l. 60.§.fin.
De eo quod ultra solidum soluit hæres. C. l.6.§.fin.
De quarta ex legatis solutis retinenda. ff.l. 16 l.47.in prin.

¶ *Quæ insuper inter legata sint connumeranda.*

De legatis inutilibus, & à quibus hæres petitorem exceptione potest submouere, seu quæ apud hæredem permanent. ff. l. 11.§.in prin.l.50.51.52. 75. §. fin.l.77. §. quia & legata.
De fideicommisso quod debuit defunctus fideicommissario ex alio testamento. ff.a. l.79.§.si de Falcidia.
De legato incapaci, cui hęres tacitam fidē accommodauit: uide suprà Causas ex quibus datur retentio quartæ. uersic. Ex persona eius à quo.
De re quam hæres subtraxit. ff.l.24.in prin. l.68.§.fin lib.34.tt.9. l.6. Nouell. c.1.§. sancimus igitur.
De re quam hæres hæreditariam esse negauit. ff.l.68.§.si.
Si ita legatum sit: Hæres Seio penum dato: & si penum non dederit, decem dato: an penus competetur inter legata? uide suprà De action.leg.lib.3.cap.4. membro. 32. uersf. Si ita hæres.
De reliquis uide suprà causas ex quibus datur retentio quartę.

¶ *De contributione legatorum & portionum: quæ contribuenda.*

De iis quæ in primis, hoc est, patris, & iis quæ in secundis, hoc est, pupilli tabulis relicta sunt, contribuendis. Item de iis quæ pater à filio pupillo, & iis quæ à substituto reliquit. Item de hæreditate patris & filii.ff l.10.11. §. quod uulgò. usque ad fin.legis.l.78.l.86. §. qui filium. §.fin.tt. 3.l.1. §. neque interest. §. Marcell.lib.28.tt.6.l.41.§. cohæres.
Si duobus impuberibus substitutis, utriusq; hæres existat. ff.l.14.§.fi.li.28.tt.6. l.42.
Si alter alteri hęres existat, & substitutus supremò utriusque hęreditatem adquirat. ff.l.14.§.fin.
De portione cohęredis & legatis ab eo relictis: an ea contribuenda sint, cum portione alterius quę legatis exhausta est: & cōtrà. Inst.§.& cùm quęsitum. ff. l.11.§.si filio.l.76.l.87. §.fin.
De portione grauata non grauatæ, uel contra de non grauata grauatæ, accedente per ius adcrescendi, uel per ius substitutionis, an contribuantur. ff.l.1.§. id quod. ex.§.si cohæredis.l. 10.77.86.§. qui filiū per adrogationem cohæredis, uel si ei hęres existat. ff.l.1.§.si cohęredem.
De portione domini, & serui cohęredis, itē de legato domini & serui. ff. l.21.§. fin.l. 22.§.seruo.l.56.§. Stichum.
De portione prīs & filii cohēdis. ff.l.25.ī pr.
De portione pro qua purè, & altera pro qua sub conditione hęres idem institutus. ff.l.86.§.si tu ex parte.lib.28. tt.6. l. 41.§.cohęres.

3 *De æstimatione.*

Quanti bona defuncti & legata sint ęstimanda.
Si cui in alimenta sit relictum. ff.l.68.in pr.
Si reipublicę ususfructus sit legatus. ff. l. 68.in prin.
Si reipublicę in annos singulos legatum. ff. l.3.§.fin.
Si fundus, quem percipere iussus est, pignori sit obligatus. ff. lib.36.tt.1.l.1.§.si hęres
De ęstimatione bonorum & legatorū quam fecit testator. ff.l.15.§.fin.ff.1.l.82.§. si libertus.
De iureiurando, quod moriens de modo patrimonij sui pręstitit. Nouell.c.48.
De eo quod legatarius per in litē iurando pluris ęstimauit legata. ff.l.60.§. fin.
De eo quod hęres fundum alienum legatū pluris redemit. ff.l.61.
De legato sub conditione relicta ęstimando. ff.l.45.
De usufructu, & operis serui legatis ęstimādis. ff.l.1.§.si ususfructus.
De annuo legato ęstimando. ff.l.55.
Si debitor hęreditarius, uel legatus soluendo non sit, uel minus soluere possit. ff.

l.81.in prin.
In falcidia æstimatio precij rerum ex ueritate facienda est,&c.ff.l.44.60.§. si l.62. §.fin.l.63.
Affectionis ratio habenda non est. ff. l.63. in prin.
Locus & tempus precia rerum uarianr. ff.l. 63.§.fin.
De eo. Quanti uenire res potest.ff.l.45.55. 63.in prin.l.81.in prin.
Hactenus de lege Falcidia.

DE SENATVSCONSVLTO Trebelliano. Inst.tt.23.ff li.36. tt.1.C.tt.48. Cap. XIII.

¶ *De actione ad restituendum fideicommissariam hæreditatem.*

¶ *I. Causæ ex quibus datur hæc actio?*

Ex fideicommisso datur hæc actio, ad restituendam hæreditatem:actionesque hęreditariæ in fideicommissarium transferuntur.Inst.in prin.ff.l.1.in prin.

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona testatoris fideicommittentis.*
Si intestatus decedat.Inst.§.prętereà intest. C.l.3.5.
Si miles sit.ff.l.16.§.sed etsi miles.
Si filiusfamiliàs miles.ff.l. 1. §.hoc autem.
Si filiusfamiliàs patrem,ut peculium castrẽ se restituat,roget. ff.lib.35.tt.2.l.18.
Si non sit soluendo.ff.l.68.in prin.

2 *Ex persona eius cuius fideicommittitur.*
De hærede,& quasi hærede.ff.l.22.§.fin.
De eo qui inutiliter hæres institutus est. Inst.§.in primis.
De eo qui pro parte hæres est institutus. Inst.§.nihil aût interest.§.q̃ aût diximus.
De hærede ab inrestaro. Inst.§.præterea ab inrestato.ff.l.1.§.hoc autem. C.tt.52.l. 6.ff.lib.5.tt.2.l.13.
De bonorum possessoribus, & alijs successoribus.ff.l.1.§.bonorum.
De legatario,uel eo cui aliquid restituitur. Inst.§.eum quoque cui.C.l.7.§.fin. ff.l. 17.§.non tantum autem. l.22.§.fi.
De hæredis successore, patre & domino.ff. l.40.in prin.ff.1.l.10.
De patrono ex debita portione instituto. ff. l.60.64.§.fin.
De tutore & curatore hæredis.ff.l.1.§.si filio.l.35.

3 *Ex persona fideicommissarij.*
Si ipsi filio pater restituere rogatus sit. ff.l. 1.§.si filio.
Si ipsi seruo hæredi instituto dominus restituere sit rogatus.ff.l.25.§.si seruo.
Si pupillus tutori, uel adolescens curatori restituere rogatus sit.ff.l.1.§.fuit quęstio.
De ciuitatibus & municipibus. ff.l.26. 27. in prin.C.l.3.

4 *Ex re quæ fideicommittitur.*
De parte restituenda. Inst.§.potest autem. §.nihil autem interest.§.eum quoq;. ff.l. 22.§.fin.
De re certa, non parte.ff.l.16.§.& quãuis. C.tt.24.l.13.
De alia re quàm quæ ei cuius fideicommittitur,restituitur.Inst.§ eum quoque.
De hæreditate quæ soluendo non est. uide 1.Ex persona testatoris.c.eod.
De aliena hæreditate.ff.l.17. in princ.l.27. § Trebellianum.
Si bona sua, uel omnia sua restitui rogauit. ff.l.30.§.si quis bona.
Si ita:Quicquid ad te ex hrditate, bonisve meis peruenerit.ff.l.16.§. sed etsi quis.
Si ita: Rogo ut illi des,ut illi fideicommissum relinquas,ut illi libertatẽ adscribas. ff.l.17.§.si quis ita.
Si ita: Rogo ut Titium hæredem facias. ff.l. 27.in prin.
Vt hæreditatem meam cum Titio partiaris. ff.l.19.§.te rogo.
Si ita: Rogo ut quicquid ego reliquero, uel quod uos ipsi habetis, cõmune uobis sit. ff.l.78.in prin.
Si in posteriore testamento expressum est, ut ualeat prius testamẽtum: scriptis priore testamento hæredibus, hæreditas est restituenda.ff.l.29.li.29.tt.1.l.20.
Si ita:Mando tibi nõ testari, donec liberi tibi sint.ff.l.74.in prin.

5 *Ex tempore ex quo restitui fideicõmittitur.*
Si purè,ex certa die, uel sub conditione relinquar.Inst.§ potest autem.

6 *Ex specie facti, & modo.*
Si non roget ur restituat.ff.lib.28.tt.5. l.46.
Si nulla scriptura interueniat.ff.l.5.
Si pupillo quis inutiliter substitutus sit,puta

ta in codicillis:an defuncto pupillo quasi ex fideicōmisso agere possit? ff. l. 76.

De reliquis uide suprà, Ex re quæ fideicom mittitur.

7 *Ex qualitate fideicommissi.*

Si sit inualidum. ff. l. 60. 64. §. fi.

Si pro inutili fideicōmisso per errorem uel ambitiosè sit iudicatum. ff. l. 65. §. cùm prætor.

8 *Ex consequentibus.*

Si hæredi ut indigno hæreditas ablata sit. ff. l. 3. §. fin.

Si filius contra tabulas bonorum possessionem accepit. ff. l. 27. §. quoties.

Si is cuius fideicommissum est antequam re stituat, decesserit. ff. l. 64. §. si quis rogat. C. l. 7. §. fi.

Si cùm bonorum possessoris fideicōmissum esset, is passus sit diem bonorum possessionis agnoscendæ præterire. ff. l. 63. §. si quis bonos.

Si restitutū sit, sed non solidum. ff. l. 78. §. fi.

Si cum mortuo patre filiis restituere rogatus esset, emancipatis uiuo patre restituit. ff. l. 22. in princ.

Si transactum sit. ff. l. 78. §. fi.

Si causa defecerit. ff. l. 73. in prin.

Si fideicommissarius uel hæres eius hæreditatem recuset. ff. l. 44. in prin. l. 67. in pr.

Si is qui restituere iussus est, se contumaciter celet. C. l. 7. §. fi.

Si hęres rogatus adire nolit, nec conditioni parere, adire cogendus est: de quo sequit.

¶ *De cogendo hæredem, ut adeat hæreditatem, eamq; restituat.*

Inst. §. sed etiam id quod præcipuum. ff. l. 4. cum ll. sequent. usque ad l. 17. l. 22. §. non est dubium. l. 27. §. si pater. usque ad §. qui ex Trebelliano. §. Trebellianum. §. qui rogatus. §. si patronus. l. 30. in pr. l. 31. 45. 52. §. fi. l. 53. 55. §. Imperator. l. 59. §. ne autem. l. 61. 63. §. si sub conditione. usq; ad §. si cum suspecta. §. Iulianus. §. fin. l. 64. §. si necessarii. l. 65. in prin. usque ad §. fin. l. 66. §. etiā. l. 67. §. fi. l. 68. in prin. l. 71. C. l. 4. ff. lib. 28. tt. 6. l. 38. §. fin.

¶ *Euentus, si coactus hæres adierit.*

Si nullum commodum ex testamento coactus consequitur. ff. l. 27. §. qui suspectam §. si perceptis. l. 55. §. sed nec illud, usque ad §. cui Titiana. l. 71. lib. 12. tt. 6. l. 34. Quartam non retinet, uide s̄. de l. Falcid.

An si quis hæreditatem ex primis tabulis adire coactus sit, secundæ quoq; tabulæ ex ista aditione confirmentur? ff. l. 14. §. si quis compulso. lib. 28. tt. 6. l. 38. §. fi.

Ad eum cui pars restituenda erat, uel cui cū aliis restituenda erat hæreditas, si solus coegit adire, tota transit hæreditas. item quid insuper in hoc casu iuris sit. uide ff. l. 16. §. si quis hæres. §. idem Metianus. l. 38. 55. §. qui fideicom. usque ad §. sed nec illud. l. 67. §. fi.

2 *Quibus datur actio hæc.*

Vide suprà, De actione legatorum.

3 *Aduersus quos competat?*

De hæredibus, pro parte & domino eius q restituere rogatus est. ff. l. 40. in prin.

De superueniente deportato restituto. ff. l. 75. in prin.

De reliquis, uide supra De actione legatorum. lib. 3.

4 *Quid & quantum ueniat in hanc actionē?*

¶ *Quantum restituendum?*

De qnarta retinēda, uide supra De lege Falcidia.

Si hæres cohæredibus suis restituere iussus est, quantū restituere debeat? ff. l. 23. 24.

De reliquis. ff. l. 27. §. hæres.

¶ *Quid restituendum?*

De prælegatis. ff. l. 3. §. quidam. l. 18. §. fin. l. 78. §. pluribus. ff. 3. l. 94.

De iis quæ conditionis implendæ causa rogato data sunt. ff. lib. 35. tt. 1. l. 43. §. cùm hæredit. lib. 39. tt. 6. l. 40.

De omni commodo ei qui coactus adiit auferendo. uide paulò superius, De cogendo adire.

De hrditate pupilli. ff. l. 27. §. qui suspectā.

De parte hæreditatis quæ adcreuit. ff. l. 43.

De iis quæ per seruum hæreditarium sunt adquisita. ff. l. 25. §. si quis filium. l. 27. §. si seruum. l. 63. §. si hæres.

De fructibus. ff. l. 18. in prin. l. 27. §. si seruū. l. 28. l. 32. 33. 44. §. sed & in huiusmodi. l. 57. in princ. l. 58. §. fin. l. 63. §. rescripto. l. 78. § hæredum. C. l. 4.

De fructib. quartæ, uide s̄. De l. Falcidia.

De usuris & pensionibus. ff. l. 44. §. sed & in huiusmodi. l. 58. in prin. §. qui post. l. 78.

 §. hęre-

§.hæredum.

De usuris nõ exactis à debitoribus. ff. l.58. §.qui post.

De usuris non solutis creditoribus. ff. l.58. §.qui post.

De mercede seruorum.ff.l.78.§. hæredum.

De sumptibus deducendis.ff.l.19.§. fi.l.22. §.sed etenim.

De deducendo eo quod hæres soluit creditorib. Item de eo repetendo.ff.l.27.§.qui ex Trebellian.l.36.C.l.1.

De eo quod hæredi à testatore debebatur, & actionibus cõfusis.ff.l.80.l.58.in prin.

De re hæredis à defuncto pignori obligata. ff.l.59.in prin.

De re hæredis,quæ defuncto ab alio erat legata. ff. l.52.in prin.

De re quæ uxori fideicommissariæ uiuus donauit.ff.2.l.70.

De dote.ff.l.22.§.cum proponeretur. l. 59. §.fi. l.62. in prin.l.78.§.idem quæsijt.§. maritus.

De precio seruorum hæredis manumissorũ. ff.l.27.§.qui seruos.

De iure sepulchri.ff.l.42.

De operis liberti.ff.l.55.in prin.

De debito naturali hęredi soluto.ff.l.47.

De rebus quę perierunt. ff. l.22. §. sed etenim.l.28.§.cum hæreditas. §. ante diem.

De seruo manumisso. ff.l.25. §. si quis filiũ.

De usucaptis.ff.l.22.§.sed etenim.

De rebus ab hærede alienatis uel perditis. ff.l.3.§.res quæ.l.70.§.si hęres.l.78.§.Titia.§.rogatus.

De reb. quas fideicommissarius est furatus. ff.l.48.

Si hæres deductis legatis hæreditatem restituere rogatus sit,non deducet legata quę peti non possunt.ff.l.51.

Si hæreditatem exceptis redditibus restituere rogatus sit.ff.l.58.§.hæreditas.

Quid & quantum is qui cogendo adire totã accepit hęreditatem,restituere debeat: uide suprà De cogendo adire,Euentus.

De reliquis,uide suprà De actione legatorum, Quid ueniat.

5 *Quando competat, & alia.*

Vide suprà De actione legatorum.

6 *Adfinia remedia.*

Actio mandati utilis.ff.li.28.tt.5.l.46.

7 *Euentus huius actionis & restitutionis.*

Restitutio hæreditatis non est solutio, sed successio.ff.l.38.

Statim res fiunt eius,cui restituta est hæreditas, etiam si possessionem nõ sit nactus. ff.l.63.in prin.

Restituens nihilominus manet hęres.Instit. §.restitutã.

Is cui restituitur,nunc hęres dicitur,nunc legatarius.Inst.§.restituta.§. post quod senatusconsultum.ff.l.44.§. nã est quodam modo.

Alienationes rerum hæreditariarum à fideicommissariis ante restitutionẽ factæ, post restitutionem conualescunt.ff.l.56.

Seruitutes,quas prędia hęredis & testatoris mutuò habent, nihilominus ualent. ff.l. 73.§.fin.

Pro damno dato ante restitutionẽ, tenetur hæres ex testamento:post restitutionem, actione.l.Aquiliæ.ff.l.70.§.si hæres.

Tempus quo hæres experiri potuit temporali actione,imputatur fideicommissario. ff.l.70.§.final.

Hæres nõ tenetur cauere de euictione fideicommissi.ff.l.69.

Fdeicommissarius tenetur cauere hęredi de his,de quibus cõuentus est, uel se obligauit.ff.l.36.

Vel de euictione rerũ quas uẽdidit. ff. l.69.

Actiones hæreditariæ inferendæ & excipiẽdæ in fideicommissarium trãsferuntur:de qua re sequitur.

DE TRANSLATIONE actionum hæreditariarum in fideicommissarium.Cap.XIIII.

¶ *I.* CAVSAE EX QVIBVS *transferuntur?*

Si restituta sit hæreditas.Inst.§.restituta usque ad §.nihil aũt interest. ff.l.1.in prin. l.27.§.qui Trebelliano.C.l.2.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona restituentis.*

Si is cui ex fideicommisso restituta est hæreditas,eam restituat aliis.ff. l.1. §.de illo quæritur.

De alio hæredis consensu restituente.ff. l. 37.in prin.

De hredibus rogatis.ff.l.64.§.si quis rogatus.
De eo cui ex Senatusconsulto Trebelliano restituta est hæreditas rogati. ff. l.55. §. cui Titiana.
De filio & seruo rogato, & patre & domino eius.ff.l 1.§.si filio.l.40.in prin.ff.1.l.10.
De tutore & pupillo, curatore & adolescente.ff.l.1.§.fuit quæsitum.l.37.§.fi.l. 38.
De curatore furiosæ rogato.ff.l.35.
De eo q postea hæreditate abstinuit.ff.l.79.
De iis qui sunt in corpore uel collegio rogato.ff.l.1.§.si autem.

2 *Ex persona eius cui restituitur.*

Si alii iussu fideicommissarii.ff. l.37. in pr. l.56.§.fin.
Nihil interest cui nostro nomine restituatur.ff.l.40.§.fin.l.41.42.
De hæredibus fideicommissarii. ff. l.64. §. penultimo.
De filio & seruo eius.ff.l.30.§. si filiusfam. l.41.42.65.in prin.§.si pupillo.
De mutuo.ff.l.65.§. si pupillo.
De pupillo.ff.l.37.§.fi.l.38.l.65. §. si pupillo.
De tutore.ff.l.39.C.l.7.in prin.
De curatore furiosi. C.l.7.§. idemque.
De procuratore.ff.l.66.§.etiam.

3 *Ex re restituta.*

Si partē restituat.ff.l.64. §. si quis rogatus,
Si maiorem partem restituat quàm rogatus est.ff.l.63.§.si quis maiorem.
Si hæres partem retinet, pro rata in hæredem quoque dantur. Inst.§.sed quia stip.

DISTINGVITVR:

Si nō parte, sed re aliqua, quæ quartam uel plus continet, hæreditatem restituere sit rogatus. Inst.§.si quis una. ff.l.1.§. si is qui.l.61.63 §.si quis maiorem.
Idem iuris est, si duabus uel pluribus rebus deductis, uel certa summa deducta, restituere rogatus sit. Inst. §. eodem scilicet interueni.
Si non iure hæreditario retinet.ff.l.30. §. multum.l.33.
Si cùm possit retinere, partem non retinet. ff.l.45.l.63.§.si quis maiorem.

4 *Ex causa ex qua restituit, & antecedentibus.*

De fideicommisso, uide suprà c.3.huius lib.
Si ab hærede reddi sibi stipulatus sit, & ex stipulatu egerit.ff.l.63.§.si is qui.
Si ex re iudicata iniusta restituatur. ff. l.65. §.cùm prætor.

5 *Ex modo quo restituitur.*

Et re & uerbis restituitur.ff.l.37.in prin.

6 *Ex tempore quo restituit.*

Si ante diem uel conditionem sub qua hæres Institutus est. ff.l.9.§.fin.l.10.
Si cum filiis post mortem patris sui esset legatum, emancipatis à patre sit restitutū. ff.l.22.in prin.
Si ita: Rogo ut des filio tuo, faciasque ut ad eū perueniat: cùm capere pōt, ut sui iuris factus est, ei est restituendū.ff.l. 19.in pr.

7 *Ex consequentibus.*

Si hæredi hæreditas, post restitutionem antè lite cum eo contestata, sit euicta. ff.l. 55.§.fin.l.63.§.si hæres.
Si hæredi à fideicommissario ex fideicommisso restituatur hæreditas ff.l.70. in pr.
Si hæres fideicommissario hæres extiterit. ff.li.46.tt.3.l.98.§.aditio.ibi.Aliqñ eue.
Si res urgeat, metusq; sit ne per absentiā fideicōmissarii dies actiones exeat. ff.l.49.

8 *Ex reliquis contingentibus.*

Si nondum restituta sit hæreditas.C.l.6.tt. 33.l.4.

¶ *II. Quæ actiones ad fideicommissarium transeant.*

De legatorum actione, an & quatenus transeat in fideicommissarium, quid quantumq; in eam ueniat? ff.l.1.§.si is qui.usq; ad fin.leg. l.2.3.in prin.§.idem Pomponius.C.l.28.
De iis actionibus, quorū dies uel cōditio eo tēpore cùm restitueretur hæreditas, non cesserat.ff.l.27.§.qui ex Trebelliano.
De actionibus, in quibus lis cum hærede est contesta.ff.l.78.§.rogatus.
De actione pignoraticia, qua conuentus hæres est qui pignus uendidit.ff.l.78. §. rogatus.
De actione hypothecaria eius fundi pignori obligati, qui apud heredem permanet. ff.l.1.§.si hæres.
De actionibus aduersus hæredem.ff.l.27.§. si ex Trebelliano.§.Marcellus.
De actione hypothecaria, quam contraxit hæres pecunia hæreditaria mutuò data. ff.l.73.

Actio damni iniuriæ in seruo hæreditario dati.ff.l.66.§.si damnum.
De actionibus honorarijs, itẽ naturalibus. ff.l.40.in prin.
De actione si pupillo sine tutoris authoritate creditũ est,& solutũ. ff.l.64. in prin.

¶ *III. Ad quem transeant?*

De eo cui fideicõmissarius restituit.ff.l.t.§. de illo.
De eo cui purè uel in diem,& de eo cui sub conditione restituere rogatus est.ff.l.t.§. sed & quoties.

¶ *IIII. Quid ueniat in eas?*

An plus quàm ad illum, ad quem transferuntur,ab eo peti possit.ff.l. t. §.si is qui. §.denique.
De usuris currentibus ante restitutionem. ff.l.58.§.qui post.
Quid ueniat in legatorum actionem trãslatam. Vide suprà memb.11.Quæ actiones transeant ad,&c.

¶ *V. Vbi & apud quem competant?*

De loco ubi defunctus.item ubi hæres conuenire debuit, & ubi fideicommissarius domicilium habet: item ubi hæreditas est.ff.l.66.§.fin.
Si Romæ restituta est hæreditas, Romæ conueniri potest.ff.l.66.§.si legatus.

¶ *VI. Euentus.*

Hæredi agenti opponitur exceptio, isq; aduersus agentes exceptione tutus est.ff. l.1.§.sublata est.l.27.§.qui ex Trebellia no.l.49.

FINIS LIBRI DECIMITERTII.

DE RELIQVIS LEGATI SPECIEBVS, ITEM DE DONATIONIBVS ET VSVCAPIONIBVS.

LIB. DECIMVS QVARTVS.

DE CONDITIONIBVS, ET legatis conditionalibus. ff.lib.35.tt.t. C.lib.6.tt.46. Cap. I.

¶ *1. Diuisio conditionum.*

Aliæ facti sunt, aliæ iuris.ff.l.20.§.fin.
Subdiuisio conditionum facti trimembris. ff.l.58.in prin.

¶ *2 Species conditionum,& legatorum conditionalium.*

An sit conditio, uel legatum conditionale?
Si hæres erit: Si hæreditatem adierit: Et quisquis mihi hæres erit. ff.l.19. §.hæc scriptura.ff. t.l.3 l.35.in prin. ff.3. l.6. lib.36.tt.2.l.2 t.§.fin.§.quædam.lib.35. tt. 1.l.105.
Si hæres non erit.ff.l.19 §.hæc scriptura.ff. 2.l 90.§.filiam.
Si uel cùm moriar.ff.l.77.in prin.lib.36. tt. 2.l.4.tt. 1.l.78.§.Caio.ff.2.l.79.§.hæreditatem.ff.lib.33.tt.2. l.34.in prin. Inst. tt.20.§.post mortem.C.lib.8.tt.38.l.11.
Si mater mea moritur.ff.l.39.§.quidam.
Seruus si uel qui meus erit cùm moriar. ff. 1.l.6.ff.3.l.29.§.si Stichus.l.66.§.seruos. l.82.lib.55 tt.1.l.32.§.fin.lib.28. tt.7.l. 2.tt.5.l.49 §.1.
Serui qui sine offensa fuerint, liberi sunt. ff. lib.40.tt.4.l.51.§.cum ita.
Ancilla cum liberis libera esto.ff.lib.40. tt. 4 l.13.§.sed et si ancilla.tt.7.l.3 t. §.1.
Si ita: Vxori meæ hęres penum dato: si non dederit, centum dato. Item si non dederit uxori, Sempronio dato.ff.lib.34.tt.4. l. 3.§.sed & cùm quis.l.10.in prin.ff.li.36. tt.2.l.19.in prin.l.24.
Cùm pubes erit, uel 14. annorum. ff.l.52. in princ.ff. t.l.50. §. hoc autem. l.31. in prin.
De conditione in pręteritum uel pręsens collata.Inst.lib.3.tt.16.§.conditiones.ff. lib.28.tt.7.l.10.§.fin.lib.45.tt.1.l.100.l. 120.§.fin.
De conditione quę omninò extitura est. ff. lib.46.tt.2.l.9.§.qui sub.
Dies incertus conditionem facit. ff.l.73. ff. 1.l.29.
Modus pro cõditione obseruat.C.tt.45.l.1.
Si ita Pamphilus liber esto, ita ut filijs meis rationes reddat. ff.lib.40.tt.4.l.17.§.hac scriptura uel ut cũ hęrede meo sit, quousq; iuuenis sit.ff lib.40.tt.4.l.52.
Si ita: Stichus seruus meus & Eutychia ancilla mea sub hac conditioni liberi sunto, ut monumẽto meo alternis mensib. lucer

nam

nam accendant.ff.lib.40.tt.4 l.44.
De tacitis cõditionibus quę extrinsecus,nõ ex testamento ueniunt.ff.l.97.
Si uel cùm uolet legatarius.ff. 1.l.67.§. illi si uolet.ff.lib.35.tt.1.l.67.lib.28.tt.7. l. 12.tt.5.l.67.l.84.
Si uel cùm uolet hæres.ff.1 l.44.§.legatum. ff.3.l.11.§.sic fideicõmis.l.39.§. penult. ff.lib.34. tt.5.l.8.§.fin.
Si uel cùm uolet Titius ff.1.l.44. §. legatũ. l.66.ff.2.l.1.lib.35.tt.1.l.50.lib 28.tt.5. l.32.in pr.l.66.at quin si quis.l.68. l.89.
Si hæres æstimauerit,comprobauerit, iustũ putauerit,&c.ff.1.l.77.in prin.ff.3. l.11. §.quanquam autem fideicommis.
Vt restituat cùm petiisset.ff.l.82. lib.45. tt. 1.l.48.
Si ita:Firmo uolo dari quinquaginta ex red ditu prædiorum futuri anni.ff.li.36.tt.2. l.26.in prin.
Si ita:Firmo uolo dari centum ex illa arca. ff.1.l.97.in prin.
Si ita:Quicquid mihi Ephesi dari oportet. ff.l.19.§.hæc scriptura.
Si quis ita stipulatus sit.Hanc summam cen tum aureorum dare spondes.ff.lib.45. tt. 1.l.120.
Si ita:Quantominus à Titio consequi pos-sum,tantum dare spondes.ff.lib.45. tt.1. l.116.uers.non enim sunt.
Si seruus ex certo tempore liber esse iussus sit,& interim mercedem alicui præstare. ff.lib.40.tt.1.l.20.§.final.tt.5.l.23. §.fi.
Si alumno centum dari uoluit, eamque pecuniam ad alumnum transferri, ut in annum uicesimumquintum trientes usuras perciperet,& post annum uicesimũquintum sortem ipsam.ff lib.36.tt.1. l.26. §. cùm ab hæredi.C.tt.52.l.5.
Si legatum sit sub eadem cõditione,sub qua alius hæres scriptus est.ff.li.35.tt.1.l.105.
De reliquis legatis conditionalibus,uide infrà de conditione deficiente.uers. Ex reliquis contingentib.

¶ 3 *De conditione impleta.*

An si factum uel datum sit,conditio sit impleta,& ex testamento detur actio?

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona dantis uel facientis,seu parentis conditioni.*

De pupillo sine tutoris authoritate parente.ff.l.5 lib 28.tt.5.l.27.
De filiosfamiliàs uel seruo,sine iussu domini patris parente.ff.l.5.lib.28. tt.7. l.26.
De hærede legatarii.ff.l.49.§.fin.l.101.107.
De alio q̃ legatario.ff.lib.39.tt.6.l.40.§.fi.
Si in unius persona extiterit conditio,in alterius non:item si unus dederit,uel fecerit,alter non.ff.l.43.§.si duorum. l.52.§. fin.l.54.l.110.in prin. §. de illo.ff.lib.36. tt.1.l.57.§.cùm ita.l.78. §. Caio. ff.3.l. 29.§.si Stichus.C.l.6.ff.lib.28.tt.5. l.43. tt.7.l.1.§.fin.
Si cùm soluere iussus esset,ipse testator soluerit.ff.l.70.§ falsam

2 *Ex persona eius cui dedit,uel fecit conditionis implendæ causa.*

Si cùm hæredi uel alii dare iussus esset,contra tabulas bonorum possessio petita sit. ff.lib.37.tt.5.l.15.§.fin.
De hærede,& eo cui ex Trebell.S.C.restituta est hæreditas. ff. l.43. §. cũ hæreditas.
De eo cui hæreditatis controuersia mouetur.ff.l.43.§.cùm hęreditas.
De hærede hæredis.ff.l.49.§.fin. l.92.
Si cum pupillo uel adolescenti dare iussus sit,tutori uel curatori dederit.ff.l.13. li. 46.tt.3.l.95.§. usumfructum.ibi: Sicuti conditionis.
Si domino uel seruo ff.l.43.in prin.d.§.usũ fructum.ibi,Quomodo si domino.
Si uni ex duob.dederit.ff.l.22. l.110. in pr.
De patrono qui petiit tertiam partem, & hæredibus scriptis.ff.l.4.in prin.
Si ita:Si alienauerit,legatũ sit:&uni ex familia non extraneo sit alienatũ. ff.3.l.36.§. quindecim.Vide insuper suprà De legato familiæ,lib.3.

3 *Ex re data uel facta.*

Si partẽ, non totum dederit.ff.21.31. 42.l. 43.§i pars.§.Plautius. l.54 l.60.§. cuidã. ff.lib.39 tt.6.l.19. libr.29. tt.2. l.74. in pr.uide insuper suprà uersic.Si in unius persona,&c.cap.eod.
Si per errorem plus dederit.ff. lib.29. tt.2. l.74.in prin.
Si usuras non soluerit.ff.lib.36.tt.1.l.63.§. rescripto.
Si ita:Si hominem aut Stichum nõ dederit: item si Stichum, & Damam & Erotem

non ſtiterit.ff.lib.34.tt.5.l.15.§ cum ita.
Si ſtatuliber pecuniam ex peculio inuitis hæredibus dederit.ff.l.108.
Si ita: Si tabulas chirographi mei hæredi meo reddiderit.ff.1.l.85.§.ſi ita lega.
Si ita: Si rationes reddiderit. ff. l.48.80. §. quibus ergo continetur.uſque ad fi.leg. l.109.ff.lib.34.tt.3.l.9.§.is qui reddere.
Si ita: Si impenſam, quam in fundū Seianū feci, hæredi reddiderit.ff.l.39.§.quidam
Si ſub pluribus conditionibus legatum ſit, an una impleta actio detur? ff. l.34.49. in prin.l.76.§.fin.l.85.86.88. 94. §. fin. C. tt.25. l.6. in prin. ff. lib.28. tt.7. l.5. Inſt.tt.14.§.penult.

4 *Ex ſpecie conditionis.*

Si ita: Si codicillis Seium hæredem ſcripſero, hæres eſto.ff lib.28.tt.7.l 10.
Si ita: Si perdiderit id quod in teſtamento ei relictum eſt, rurſus ei lego.ff.3.l 11.§. ſi quis decem.
Si ita: Si nupſerit mulier, legatum mittat, & ad Seium transferatur item de aliis ſimilibus conditionibus, uide infrà De conditione deficiente, Ex ſpecie & qualitate eius.cap.eodem.

5 *Ex cauſa facti.*

Si fato fecerit, non data opera.ff.l.2. §. fin.
Si ex alia cauſa factum ſit. ff. lib.34. tt.4. l. 31.§.final.
Si cùm ita legatū eſſet: Stichus liber eſto, ei que hæres meus decem dato, &c.teſtator uiuus eum manumiſerit.ff.li.40.tt.4.l.4.
Si cùm ita eſſet legatum: Si morte patris ſui iuris factus ſit, & per emācipationem ſui iuris fiat.ff.3.l.11.§.ſi cui ita. ff. lib. 36. tt.2.l.15.
Si cùm ſub conditione emancipationis eſſet inſtitutus, alio modo ſui iuris ſit factus. C.lib.6.tt.25.l.3.
Si cùm ita eſſet legatū: Si cohæres eius adiiſſet hæreditatem, isque coactus adierit.ff. lib.36.tt.1.l.66.in prin.lib.28.tt.7. l.19.
Si Seio uſufructu relicto, Titio legatum ſit, ſi uſusfructus ad Seium pertinere deſierit, & Seius uiuo teſtatore deceſſerit, uel legati non ſit capax. ff. lib.35.tt.1.l. 94.in princ.
Si ita ſit legatum: Si hæres non erit, & ante conditionem exiſtentem deceſſerit, uel antequam adiret hæreditatem.ff.lib.36. tt.2.l.31.

6 *Ex ſpecie facti, & qualitate.*

Si cùm dare iuſſus eſſet, accepto tulit. ff.l. 44.ff.1.l.82.§.Titio.
Si cùm ſub conditione non faciendi inſtitutus eſſet, cauerit ſe non facturum. ff. lib. 28.tt.7.l.4.§.fin.
Si cùm ita, ſi Titius hæres erit, & Titius omiſſo teſtamento ab inteſtato ſuccedat. ff.lib.29.tt.4.l.22.in prin.
De reliquis huius loci, uide infrà De condit.deficiente, Ex modo quo non paruit.
Si illegitimè fecerit & inuriliter, ut ſi nupſerit, ſed cōtra leges.ff.l.10.in pr.ff. li. 36. tt.2.l.30.li.28.tt.7.l.20.§. ſi quis ſeruū.

7 *Ex loco ubi dat uel facit.*

Si ita ſit legatum: Si rationes reddiderit, ubi reddendæ rationes.ff.l.110. §.fin.

8 *Ex tempore quo datum uel factum eſt.*

Si uiuo uel defūcto teſtatore.ff.l.2. 11. §.fi. l.35.in prin.l.59.l.60.in prin.l.66.89.ff. 2.l.90.§.filiam.C.tt.25.l.7.
Si ante teſtamentum factum extiterit.ff.l.11. in prin.l.66.ff.2.l.46.§.fin.
Si cùm ita eſſet legatum. Si liberos habuerit, & ante teſtamentum factum liberos habuit.ff l.9.
Si cùm ita: Si nauis ex Aſia uenerit, & nauis iam uenit ante teſtamentum.ff.l.10.§. fi.
De condit. Si nupſerit.ff.l.10.in prin. l.19. in prin.l.66.l.89.ff. 2.l.46.§.fin.
De condit. Si in Capitolium aſcenderit. ff.l.28.
Si intra certum tempus dare uel facere iuſſus ſit: nec initium eius temporis, quod futurum eſſet, adſcriptum ſit: ab adita hæreditate dies incepit currere.ff.l.45. ī pr.
Si non multò poſt affert.ff.li.45.tt.1.l.135. §.Seia.

9 *Ex antecedentibus.*

Si antea conditio defecerit: uel fecerit quidem, ſed inutiliter: an poſtea rurſus facere, & implere poſſit? ff.l.10.in prin.
Si cùm plures ſub diuerſis conditionibus inſtituti eſſent, antea conditio alia ab alio ſit impleta. ff. lib.28. tt. 7. l.17. tt. 5.l.27.§.fin.
Si ita Titio legatū ſit, ſi ſeruum non manumiſerit: & Seio ita, Si Titius ſeruū manu miſiſſet:

misisset:& Titius cautione Mutiana interueniente legatum acceperit, postea que seruum manumiserit.ff.l.65.71.

Si Firmio legatum sit ita,ut partem alumnæ restitueret:& si uiuo illo alumna decederet, Valeriano restitueret:& Firmius niuis alumnæ restituerit,eaq; postea uiuo eo decesserit.ff.3.l.29.§. Seia. ff. lib.36. tt.1.l.22.in prin.

Si ita: Si debitum Titio soluerit, & ipse testator postmodū soluerit.ff.l.70.§.falsam

Si onus propter quod legauit testator, in alium transtulit. ff. lib.34. tt.4.l.31.§. Seia.

10 *Ex consequentibus.*

Si cùm ab aliquo relictum esset,si intra trigesimum annum decederet, isq; relictis liberis decesserit, uide suprà lib.2.cap.3. uers. Si liberos habuerit.

Si legatarius non agnouit legatum, uel non id egerit quod legatario conuenit. ff.lib. 28.tt.7.l.15.

Si ita legatum sit:Si nupserit, & nupserit, sed non concubuerit.ff.l.15.

Si ita:Si cōsul factus fuerit,& consul factus uiuo testatore consulatum resignauerit: item si nupta uiuo testatore diuerterit. C.tt.25.l.7.

11 *Ex reliquis cōtingentibus circa quasdam conditionum species.*

De conditione:Si uel cùm morietur.uide supra in prin.huius capitis.

De conditione:Si liberos habuerit. ff.9.24. 49.60.in prin.ff.2.l.53.§.fin.lib.36. tt.1. l.20.tt.2.l.18.C.tt.52.l.4.

Condit.Si sine liberis decesserit:uide paulò inferiùs.membr.5.huius capitis.

Si sine hærede decesserit.ff.lib.36.tt.1.l.17. §. fina.

Si uel cum uidua erit:Quoties uidua erit:Si amiserit uxorem:Quando ad cœlibatum peruenerit.ff.li.33.tt.1.l.22.C.tt.40.l.3.

Si ita Si primùm marem peperit,& uno utero marem & fœminam peperit.ff.lib.34. tt.5.l.12.§.fin.

Si uni ex cognatis legatum sit, qui primus Capitolium ascenderit:& duo simul ascēderint,uide suprà lib.3.cap.2.uers.si ita: Titio & Seio.

Si ita:Cùm nupta erit.ff.lib.36.tt.2. l. 30.

Si ita,Cùm ad annum decimumsextum peruenerit, & sextumdecimum annum sit ingressus. ff. l. 46. lib.36. tt.1.l.74.§. Sabinus.

Si ita: Cùm quatuordecim annorum erit.ff. 1.l.50.§.autem.uide suprà, Species conditionum, in prin.huius capitis.

Si ita:Donec annum uigesimum peruenerit.ff.lib.36.tt.1 l.62.§.fin.

Si ita:Si tutelam in annum decimumoctauū gesserit.ff.l.99.§.conditionum.

Si ita : Si antequàm res suas administrare possit,decesserit.ff. l. 111.

Si ita:Si te non offenderit.ff.3.l.11.§. proinde si ita.

Si ita:Si mei erunt cum moriar, uide suprà Species conditionum.

Si ita:Si se hæredem instituerit,uel aliquid sibi legauerit. ff.lib.28.tt.7.l.20.§.fi.

Si ita:Cùm in tutelam uel curam suam peruenerit .ff.3.l.48.in prin.l.49.

Si ita.Cùm ad pubertatem peruenerit: uel legitimæ & iustæ, item maturæ ætatis factus sit.Itē cùm adoleuerit.ff.3.l.4.§.fin. ff.2.l.79.§.curatoris.C.tt.52.l.5.

Si ita:Cùm sui iuris factus sit.ff.3. l.11. §.si cui ita.l.48.§.ex his apparet.lib.36.tt.1. l.50.tt.2.l.115.

¶ *IIII. De conditione deficiente.*

An si factum non sit conditio defecerit, & ex testamento actio denegetur? C. tt.50. l.1.§.& cum triplici. tt.25.l.2.

DISTINGVITVR.

1 *Ex conditione non facta.*

Si quid dare uel facere iussus ē, nec fecerit.

DISTINGVITVR.

1 *Ex specie & qualitate eius quod dare uel facere iussus est.*

Si turpis & probrosa sit conditio.ff.l. 20.in prin.lib.33.tt.2.l.16. lib. 28. tt.7. l.9.l. 14.15.C.tt.41.l.1.§.fin.ff.lib.29.tt.1. l. 29.§.edictum.Inst.tt.20.§.fin.

Si sit impossibilis conditio.Inst.tt.20.§. fin. ff.l.3.6.§.fin.l.95.ff.lib.28.tt.7.l.1. l. 4. §.fin.l.6.15.20.in prin l.28.in princ. C. tt.25.l.4.tt.41.l.1.§.fin.Inst.tt.14.§. impossibilis.ff.li.28.tt.3.l.16.§.fi.tt.5.l.44.

Si falsa sit conditio: ut puta, si quòd Titio debeo exolueris,& Titio nihil debeam. ff.l.70.§.penult.

Si

Si non interſit hæredis impleri.ff.3.l.19.
De iuriſiurandi conditione. ff. l.20. in prin. l.25.in princ.l.95.ff.3.l.14.in princi. lib. 28.tt.7.l.8.ff.lib.29.tt.1.l.19.§.edictum.
Si ita: Si ſeruum hæreditarium non alienauerit.ff.lib.28.tt.7.l.4.§.fin.
Si ita:Si inuicem cauiſſent ſe legata teſtamẽto relicta reddituros.ff.lib.28.tt.7.l.7.
De conditione, ſi cauerit ſe daturum,uel facturum.ff.1.l.85.in princip.
De cond. Si cautionem non exegerit, uel ſi exegerit.ff.l.75.§.fin.l.101.lib.36.tt.3.l. 12.18.in prin.C.tt.53.l.2.
Conditio.Si nupſerit, uel liberos habuerit. Nouell.123.§.ſi quis ſub.
Cond.Si non nupſerit.ff.l.21.60.§.fin.l.70. §.Mæuiæ.l.72.75.§.Titio.l.77.§.fi.l.98. ff.3.l.14.in prin. lib.36.tt.1.l.65.§.ſi teſtator. Nouell.c.2.§. enim uerò quẽ deinde.uſq; ad §.quoniam uerò paulò.
Si Titio non nupſerit.uel,Si neq; Titio neque Meuio nupſerit.ff.l.61.i pr.l.62.104
Si nuptias non iterauerit ff.l.77.§.fin.
Si Meuiam duxerit,uel non duxerit.ff.l.69 §.Titio.
Si Titio nupſerit ff.l.61.§. uideamus. C.tt. 25.l.2.
Si arbitratu Titij nupſerit.ff. l.70. §. reſcriptum.ff.1.l.56 §.ſi Titio.
Si uel cùm uolet,uide ſupra Species conditionum,in prin.huius cap.
Si Meius in Capitolium aſcenderit,uel non aſcenderit.ff.l.50.ff.2.l.3.
De conditione nominis imponẽdi.ff.lib.36. tt.1 l.63.§.ſi in danda.
Cond.Si legis Falcidiæ beneficium omiſerit.ff.lib.35.tt.2.l.27.
Cond.Si à marito diuertiſſet.ff. lib.7.tt.8.l. 8.C.l.2.item.tt.25.l.5.
Cond.Si non adoptet.ff.3.l.39.§.hæres.
Cond.Si reliquas ſuas in mare abiecerit. ff. li.28.tt.7.l.27.in prin.
De reliquis, uide ſuprà Species conditionum,in prin.

2 *Ex perſona eius quẽ dare vel facere iuſſit.*

Si is cui legatũ eſt: Si tutor eſſet,iure tutor eſſe nõn poſſit.ff.2.l.78.§.non iure.
Si ancillæ alienæ legatum ſit ita: Si nupſiſſet.ff.l.56.

3 *Ex pſona eius cui dare vel facere iuſſus eſt.*

Si is quem manumittere iuſſus eſt:manumitti iure non poſſit.ff.l.36.
Si ancillæ teſtatoris reſtituere iuſſus ſit.ff.2. l.91.in prin.
Si ei dare iuſſerit,cum quo teſtamenti factionem non habet.ff.lib.35.tt.1.l.53.
Si libertus extraneo operas præſtare iuſſus ſit.ff.l.55.
Si non appareat cui dandum ſit. ff.lib.34.tt. 5.l.4.
Si is cui dare iuſſus eſt,indignus ſit.ff.lib.34. tt.9.l.5.§.fin.

4 *Ex re quam dare iuſſus eſt.*

Si tantum dare iuſſus eſt, quanti eſt res legata.ff.2.l.59.lib.35.tt.2.l.65.

5 *Ex cauſa propter quam dare iuſſit.*

Si pœnæ nomine adiecta ſit conditio, uide ſuprà lib.1.cap.2.Ex cauſa propter quam legatum eſt.
Si falſa cauſa ſit.ff.2.l.35.in prin.

6 *Ex re ad cuius ſimilitudinem fieri uoluit.*

Si demonſtrat aliquam huiuſmodi rem, nec ea inueniatur.ff.l.26.

7 *Ex loco in quo facere iuſſus eſt.*

Si non appareat in quo loco ſit faciendum. ff.l.38.§.fin.

8 *Ex conſequentibus.*

Si cõditio ſit adempta,& alia, uide infrà Ex antecedentibus.

¶ *II. Ex cauſa propter quam non paruit conditioni.*

Si impoſſibilis uel iniuſta ſit conditio, uide paulò ſuperius.
Si iure impleri non poſſit. ff.l.39.ff.2.l.78. §.non iure.lib.28.tt.7.l.15.
Si non ſtat per legatarium, quo minus impleat.ff.l.14.l.99.§. penult. ff.2. l.90. §. quiſquis.ff.3.l.10.C.tt.45. l.1.ff. lib.28. tt.7.l.20.in prin.lib.50.tt.17.l.134.
Si morte præuentus implere non potuit,uide ſuprà lib.2.cap.2.
Si cùm ſub cond.Si Aelio nupſiſſet,eſſet legatum:& morte præuentus non nupſit.ff. l.99.in prin.
Si per alium ſtat quo minus impleretur.ff.l. 39.in prin.l.55.l.76.in prin. ff.2.l.35. §. ſi ea cõditione. l.78.§.non iure.ff. 1. l.94. in prin.C.l.5.ff.lib.28.tt.7.l.3.l.11.l.23. C.tt.25.l.1.
Si per eum ſtat, cuius intereſt conditionem

nou impleri.ff.l.23.79. li.50.tt.17.l.121.

Si per eum stat,in cuius personā collata cōditio est,ut puta eo mortuo,uel aliàs uolente,uel prohibente.ff.l.6.§.si seruos.l.39.76.in pr.l.79.72.89.92.99.§.fi.l.110. in prin.ff.1.l.56.§.sed etsi.ff.3.l.29.§.uxori.ff.2. l.90.§. quisquis. C. tt.37. l. 1.tt. 46.l.4.tt.45.l. 1.ff.lib.28.tt.7.l.24. C.tt. 25.l.3.ff.li.37.tt.11.l.2.§.si quis ita.ff.li. 28.tt.7.l.8.§.quoties.tt. 5.l.43.

Si cùm filios decem à marito stipulari iussisset,maritus antequam filii stipularentur, decesserit.ff.2.l.92.§.filiæ.ff. 3.l.39.§.testamento.

Si quis iussus sit percepta quantitate hæreditatem restituere,isque percipere nolit. ff.3.l.11.§.cùm esset.

Si cùm alicuius arbitratu quid faciendum esset,is mortuus sit, uel alias arbitrari nolit.ff.l.6.in prin.l.27. in prin.l.70. §. rescriptum.ff. 1.l.56.§.si Titio. lib.36.tt.2. l.12. §.fi.C.tt.43.l.3.§.sed etsi quis opt.

Si res fortuitò casu periit.C.l.7.

Si per ignorantiam non ita impleuit.ff.libr. 29.tt.5.l.3.§.fin.

Si cùm ita esset legatum: Si hæres non erit, coactus hæreditatem adierit.ff.lib.36.tt. 1.l.11.in prin.l.27.§.si quis perceptis.l. 59.§.re autem integra.

Si cùm ita: Dum cum filio erit,latitās patronum de medio discesserit.ff.l.8.

¶ *III. Ex modo quo non paruit conditioni,vel conditio defecit.*

Si cùm ita:Si hęres non erit,per contra tabulas bonorum possessionem pro parte hæres factus sit.ff.l.19.§.penult.

Si cùm prohibitus esset alienare, per testamenti factionem in extraneos cōtulit. ff. l.36.§.fundum.

Si Titius,cui alienare fuit prohibitus,uel relinquere,ab intestato acceperit. ff. 2.l.91. §.matre.ff.3.l.36.§.quindecim.lib.45.tt. 1.l.135.§.ea lege.

Si cùm ita:Si cum filio in matrimonio perseueraueris, diuortium sine culpa uiri factum sit.ff.l.99.§. penult.

¶ *IIII. Ex tempore quo non paruit.*

Si cùm ita:Dum cum filio erit, & non omni momento cum filio sit ff.l.8.

Si ante testamentum factum defecit, ut puta si cum ita:Si filia & mater mea uiuent,alteraque iam sit mortua.ff. l.6.§.fin.

¶ *V. Ex re in qua deficit.*

Si in vna re defecerit,an nihilominus altera debeatur? ff.l.32.fin.ff.libro 28.tt.7.l.2. §.fin.

¶ *VI. Ex antecedentibus.*

Si conditio antea sit adempta.ff.lib.34.tt.4. l.3.§.conditio.

Si cùm testamento purè institutus esset, conditio in codicillis sit adiecta.ff.li.28.tt.7. l.27.§.fi.C.tt.25.l 8.§.fi.inst.tt.25.§.fin.

Si cùm aliquis hæres scriptus esset secundū conditiones infrà scriptas,nihil infrà scriptum sit.C.tt.25.l.8.

Si quis cùm ex altera parte purè, ex altera sub conditione institutus esset, ex prima parte adiit.ff. li.28. tt.5.l.33.

Si primò purè,postea sub conditione sit scriptus.ff.lib.28.tt.5.l.27.

Si primo sub conditione,postea purè sit scriptus.ff.lib. 28.tt.5.l.65.

Si cùm ita. Si rationes reddiderit, postea rationes reddere uetitus sit.ff.l.51.

Si cùm libertatem & legata accepisset: si decem dedisset,à uiuente manumissus, uel alienatus.ff l.45.§.fin. l.64.84.uel ab hærede pendente conditione.ff l.64.

Si cùm ita:Si quod Titio debeo solueris, te stator ipse soluerit.ff.l.70.§.falsam.

Si onus propter quod legatum est, sit trāslatum ff.lib.34.tt.4.l.31.§.Seia.

Si antea oblatum, is cui dare iussus erat, accipere uoluit.ff.l.89.

De reliquis,uide paulò post,Ex reliquis contingentibus.

¶ *VII. Ex consequentibus.*

Si cùm ita,Si sine liberis decesserit: decesserit liberis relictis,qui ei hęredes non extiterint.ff. 1.l. 115.§.cùm quis erit.

¶ *VIII. Ex reliquis contingentibus.*

An si cùm alii iniuncta esset conditio, ad alium legatum peruenerit:is ad quem peruenit, conditioni parere cogatur: & qui insuper teneatur implere conditionem, qui non? itē, an conditio apposita in persona unius,censeatur repetita in persona alterius? ff.l.29.38.in prin.l.52. §. fin.l. 58.§.fin.l.79.ff.2.l.92.§.Seio.ff.3.l.10.ff. lib.36.tt.3.l.5.iisdem.lib.40.tt.7.l.31. §. Libi,

1.ibi, Aliã etiam esse. C. tt. 50. l. 1. §. ne autem hoc.

An legato repetito, uel translato, uel alio in super addito, prioris legati conditio uel dies repetita, uel trãslata, uel addito legato adiecta uideatur? item an posterioris legati dies, uel conditio, priori quoq; legato inhæreat?

De repetito legato. ff. 1. l. 30. 31. 32. in prin. l. 55. §. fin. l. 115. §. penult. ff. 3. l. 61. ff. lib. 28. tt. 7. l. 19.

De translato legato. ff. l. 93. libr. 34. tt. 4. l. 24. in princ.

De addito legato. ff. l. 45. §. fin. l. 75. in prin. l. 80. in prin. l. 106. ff. 2. l. 85. ff. 3. l. 29. §. cùm in testamento.

Si hæredi instituto, qui ab intestato quoq; hæres esse potuit, adiecta sit conditio. ff. lib. 37. tt. 11. l. 2. §. 1. l. 5. in prin.

De conditione. Si sine liberis decesserit: quibus modis ea deficiat, uel impleatur, uide paulò inferius.

De cond. Si mihi filius nullus sit qui in tutelam suã perueniat, & filius perueniat, sed libertinus. ff. 1. lib. 28. tt. 8 l. 11.

De reliquis legatis cõditionalibus quę sint, uide supà in prin. huius libri.

¶ *V. De quibusdam conditionibus, quo modò impleantur vel deficiant: &c. sequitur separatim.*

De cond. Si liberos habuerit. ff. l. 9. 24. 59. ff. 2. l. 53. §. fin. lib. 36. tt. 1. l. 20. tt. 2. l. 18. C. tt. 52. l. 4. ff. li. 50 tt. 16. l. 141. l. 153. l. 126 Nouell. c. 123. §. si quis sub.

De cond. Si sine liberis decesserit. ff. l. 74. 99. §. ita fideicõ. ff. 1. l. 115. §. cum quis. ff. 2. l. 79. §. uolo. ff. lib. 36. tt. 1. l. 17. §. si quis rogatus. usq; ad fin. legis. l. 57. §. cum ità. l. 77. C. tt. 46. l. 1. tt. 48. l. 6. §. sin autem. ff. lib. 28 tt. 8. l. 11. lib. 50. tt. 16. l. 141. l. 123. l. 129. tt. 17. l. 147. C. lib. 2. tt. 3. l. 1.

De cond. Si uel dum, uel quoad cum liberis erit. ff. l. 8. 70. in prin. l. 82. ff. 2. l. 35. §. si ea condit. ff. 3. l. 29. §. uxori. C. tt. 37. l. 1. tt. 46. l. 3. ff. li. 34. tt. 1. l. 13. §. fi. l. 20. §. fi.

Quid si liberi cum quibus morari iussus est, mortui sint? uide infrà cap. 4. uer. Si is cui fieri debuit, mortuus sit.

De cond. Si uel cũ nupserit. ff. l. 10. in prin. l. 15. 16. in prin. l. 27. in prin. l. 30. 56. 66. 70. §. rescriptum. ff. 2. l. 46. §. fin. C. l. 4. li. 5. tt. 4. l. 24. fi. ff. li. 40. tt. 7. l. 42. Nouel. c. 123. §. si quis sub.

De conditione, Si non nupserit. uide paulò superius.

De cond. Si hæres erit: Item, Si hæres non erit. ff. l. 19. §. hæc scriptura. usq; ad finem legis. ff. 1. l. 3. 35. in prin. ff. 2. l. 85. 90. §. filiam. l. 92. §. Seio. ff. 3. l. 6. ff. lib. 35. tt. 1. l. 105. ff. lib. 36. tt. 1. l. 11. in prin. l. 27. §. si quis pceptis. l. 59. §. re autem integra. l. 66. in prin. tt. 2. l. 21. §. fin. l. 22. §. quædã. l. 28. li. 13. tt. 5. l. 3. §. si quis ita. tt. 6. l. 46.

De cond. Si legitimus hæres uindicare nolit hereditatem. ff. lib. 28. tt. 5. l. 82.

De cond. Si rationes reddiderit. ff. l. 48. 51. 80. 109. 110. §. fi. li. 34. tt. 3. l. 9. §. si quis. redd. lib. 40. tt. 7. l. 31. in prin. §. fin.

De conditione non alienandi, uide suprà li. 3. cap. 3. le legato familiæ.

Hactenus de cõditionibus, & de legatis conditionalibus.

DE SERVITVTE LEGATA.
ff. lib. 33. tt. 3. Cap. II.

¶ *I. An sit vtile legatum?*

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona eius cui legatum est.*

Si ei qui prædium non habet. ff. lib. 34. tt. 1. l. 14. §. fin.

Si seruo ad fundum domini uia legetur. l. 5.

Si socijs fundi uia legetur. l. 2.

Si duobus uia sit legata, quorum utrique separatim fundus est legatus. l. 3.

2 *Ex modo.*

Si fundo sub cõditione, uel pro parte purè, pro parte conditione legato, uia purè legetur. l. 3. §. quanquam si sub.

Si alteri sociorum uia purè, alteri sub conditione legata sit. l. 3. §. fin.

¶ *II. Quibus debeatur seruitutis legatum.*

De uiro & hæredibus mulieris. l. 6.

¶ *III. A quibus debeatur?*

De pluribus hæredibus. l. 7.

¶ *IIII. Quando?*

An nõdũ adita ab omnibus hæreditate. l. 3.

De usufructu, usu, habitatione & operis legatis, uide suprà lib. 7. huius Methodi, cap. De usufructu.

DE ANNVIS LEGATIS, ff.lib.33.tt.1. Cap. III.

1 *Simile.*
Vsufructui simile est.l.8.
2 *Plura sunt legata, non unum.*
Vide suprà lib. 1. in prin.
3 *An sit legatum utile & annuum?*
DISTINGVITVR.
Ex persona eius cui legatur.
De eo qui capax non est.l.11.
De proprio seruo testatoris.l.16.
Ex re legata.
Si summa adiecta non sit.l.14.
Si illegitimum usurarum modum dari iusserit.l.3.§.fin.
De habitatione.tt.2.l.11.ff.lib.eod.
Si ita: Quæ uiuus præstabam, ea dari uolo.l.10.§.medico.§.fin.
Si ita. Vxori præter id quod a Meuio annui nomine accipiebat, aureos centum dari uolo.l.10.§.uxori.
Vt alternis annis certamina sub illius nomine fiant.l.21.§.Lucius.
Ex modo.
Si filiofam. quoad in potestate est, legetur.l.25.
Si ita: Donec nubat.l.17.in prin.
Si ita: Quis mihi hæres erit, det ex reditu cœnaculi mei libertis qui in illo templo sunt, donaria decem die nundinarum.l.20.§.fin.
Si decurionibus præstari uoluit die natalis sui.l.23.
Si Reipublicæ cêtum reliquit per quadriennium l.24.
Ex consequentibus.
Si solutum sit. Ex loco ubi soluitur.l.3.
Ex tempore.
Si mora facta soluatur.l.2.
Si conditio defecerit.
DISTINGVITVR.
Si non stetit per legatarium.l.13.in prin.
Si is cui fieri debuit, mortuus sit.l.10. in pr. l.20.in prin.lib.34.tt.1.l.13.§.fin. C.tt.37.l.1.
Si cum essent iussi legatarij cum uxore morari, ea assiduè pficiscatur.l.13.§.uxore.
Quantum conditionis implendæ causa dandum sit, uel faciendum.l.13.§.uxore.
De conditione, si uidua erit: & minus anno uidua fuit.l.22.
Si ususfructus, ex cuius reditu legatum est, finitus sit.l.19.in prin.
Si prædia, ex quorum reditu legatum est, hæres uendidit. Vide s.lib.2.cap.4. uersi. Prædium ex cuius reditu, &c.
Si cum ex reditu prædiorum quinquaginta annua essent legata, aliquo anno nulli uel minores fructus fuerint percepti.l.17.§.fin.tt.6.l.13.lib.eod.ff.lib.34.tt.1.l.12.li.36.tt.2.l.26.in prin.
Si legatarius mortuus sit, uide infrà Quibus detur. De hæred.
Si legatarius capite deminutus sit.l.8.in prin.lib.4.tt.5.l.10.
Si is à quo legatum est, mortuus sit, uide infrà Aduersus quos De hærede hæredis.
Si aliud legatum, postea eidem datum sit.l.19.§.qui Marco.
4 *Quibus datur?*
De hærede legatarij.l.4.5.8.12.18.in prin. l.21.§.fi.lib.36.tt.2.l.23.lib.4.tt.5.l.10.
De eo qui capax non est.l.11.
De successoribus. Si sacerdotibus uel ministris ecclesiæ sit relictum.l.20.§.fi.
De domino & seruo.ff.lib.36.tt.2.l.23.
5 *Aduersus quos detur huius legati nomine actio?*
De hærede hæredis, uel legatarij, cuius fideicommissum est.l.6.19.in prin.
De hærede defuncti testatoris, si à legatario relictum.19.in prin.
6 *Quando detur actio?*
l.18.§.fin.tt.2.l.11.
7 *Quid ueniat in hanc actionem?*
Si summa adiecta non sit.l.14.
De fundo, quem pignori huius legati nomine testator esse uoluit.l.9.
Si cùm uinum annuum legatum esset, quodam anno nihil uini legatum sit.l.17.§.fin. Vide suprà Ex consequentibus uersi. Si cùm ex redd.
Si legatum, ex quo debetur, Falcidia deminutum sit.l.21.§.à liberto.
Si ita: Quæ uiuus præstabam, ea dari uolo. Vide suprà lib.3.cap.4.
Si annua, bima, trima die, &c.l.3.
De reliquis.l.2.3.5.10. in prin.

DE

DE ALIMENTIS LEGATIS.
ff.lib.34.tt.1. Cap. IIII.

1 *An competat actio ex legato alimentorum?*

DISTINGVITVR:

Si legatarius sine liberis patroni testatoris egerit.ff.lib.34.tt.1.l.9.§ fin.

Si legatarius in metallum damnatus fit.l.11.

Si legatarius ad pubertatẽ peruenerit.l.14. in prin.

Si libertus, cui alimenta legata sunt, ius aureorum annulorum impetrauit.ff.lib.40. tt.10.l.1.

Si legatarius diu alimenta nõ petierit.l.18. §. manumissi.

Si legatarius iussa testatoris nõ fecerit.l.18. §.fin.

Si is à quo legatum est, legatum recusauerit l.15.in prin.

Si is à quo legatum est, testamento facto legatario legauit uineas, ita ut istas habeat unde se pascat.l.22.§.fi.

Si ademptum sit legatum.l.18.in prin.

Si conditio defecerit. De cond. Si cum, uel quoad cum Seio moratur. Item, Vt tecum sint semper, uolo.l.13.§.fin.l.30.§.fin. Vide supra, De annuis legatis.uers. Si is cui fieri debuit. Vide item supra cap.1. huius libri, mẽbr.5. uers. De cõd. si uel dũ uel.

2 *Quibus competat hæc actio?*

l.2.5.9.§.fin.l.15.§.fin.l.16.§. libertis.§. basilicæ.l.28.§.fin.in prin.l.20.in prin.

3 *Aduersus quos?*

De hæredibus.l.10.in prin.l.15.ĩ prin.l.16. in prin.l.18.§.manumissis.l.20. §.Titia.

De eo in quem translatum est prædium, ex quo debentur alimenta.l.13.in prin.

De republica, cui legatum est prædiũ.l.20. in princip.

4 *Quid ueniat in eam?*

Quid debeatur alimentorũ nomine.l.1.6.7.

De præteriti temporis alimentis.l.10.§.uerbis.l.11.18.§.manumissis.l.19.

Si diaria uel uestiaria relicta sunt.l.21.

Quantum debeatur? l.5 10.§.fi.l.17.18. in prin.§ posthumus.l.22.in prin.

5 *Euentus.*

De executore dando, qui alimenta det, & diuidat inter legatarios: & quod sit eius officium.l.3.8.9.

DE DOTE RELEGATA.
ff.lib.33.tt.4 Cap. V.

¶ *I. Causa huius actionis.*

Si dos relegata sit.

DISTINGVITVR:

1 *Ex re legata.*

Si res uel dos nulla sit. Item de falsa demonstratione.l.1.§.adeò.§.fin.l.7. Inst. tt.20. §.sed si uxori.

Si ius actionis de dote leget uxori.l.2.ĩ pri.

Si non dos, sed quid aliud pro dote legetur. l.3.in prin.l.7.

Si ita: Quicquid cõparaui, & quod mihi dedit, è medio sumito.l.18.in prin.

2 *Ex modo quo legatur.*

Si uxor dotem sibi prælegatam alij restituere rogata sit.l.1.§. idem Iulianus.l.3. in prin.

3 *Ex tempore ex quo legatur.*

Si dies adiiciatur.l.5.

4 *Ex adiunctis.*

Si non adiectum sit, pro dote esse legatum. l.3.in prin.

5 *Ex antecedentibus.*

Si antea pactum factum sit, ut mortuo uiro, stante matrimonio, dos ad hæredem eius pertineat.l.1.in prin.

Si dos à muliere non sit soluta.l.1.§.adeò.

6 *Ex consequentibus.*

Si uiuus dotem soluerit.l.1.§.adeò.

Si dos marito legata, à socero mulieri soluta sit.l.2.§.pater contrarium.l.8.in prin.

Si res à marito sit locata.l.2.§.fin.

Si res in dotem data perierit.l.1.§.adeò.

Si conditio defecerit.l.13.

¶ *II. Quibus datur.*

De hęredibus uxoris.l.9.

¶ *III. Quid ueniat in hanc actionem?*

Id quod in actionem dotis uenit.l.1.in prin.

De fructibus.ff.lib.22.tt.1.l.38.§.fin.

De impensis dotem minuentibus.l.1.§.impensæ autem.l.6.

De lege Falcidia.l.2.§.idem quærit.usq; ad §.fin.l.11.

Si plus quàm in dotẽ accepit, legauit.l.7.

De debito retinendo, uel ob id solutionem differendo.l.6.

De luendo rem pignori obligatam.l.16.

De reliquis.l.10.14.18.§.fin.

Quando?

¶ IIII. *Quando?*

An ante diē? l.5. De reliquis. l.8. in prin.

¶ V. *Adiuncta, & officium actoris.*

De cautione ab actore præstāda. l.2. in prin. per contrarium. §. fin. l.8.17.

¶ VI. *Adsinia remedia.*

Dotis actio. l.2. §. idem quærit.

¶ VII. *Euentus.*

Si dos marito à socero prælegata sit, an teneatur dotis actione? l.2. §. per contrar. l.8. §. fin.

De dotis actione, dote alii quàm uxori legata: uide suprà, De cautione ab actor. præstan. cap. eod.

De reliquis. l.2. in prin. l.12.

DE OPTIONE VEL ELEctione legata. Cap. VI.

¶ I. *Causæ ex quibus datur actio ad eligendum.*

¶ *Si optio uel electio legata sit.*

DISTINGVITVR.

1 *Ex re legata.*

Si illam aut illam rem legauerit. C. tt. 38. l. 4. §. fin.

Si decem aut quindecim. ff. 2. l. 44. §. fi.

Si fundum Seianum, aut usumfructum eius. ff. 1. l. 33. §. si ita Titio. ff. 2. l. 23.

Si cùm legasset Stichum aut Pamphilum, quorū alter alteri legatus est. ff. 1. l. 100

Si cùm stipulatus esset Stichum aut Pamphilum, legauit id quod sibi debetur. ff. 1. l. 77. §. fin.

Si electio duorum ex quatuor sit relicta, & sint tantum duo. l. 8. §. si ex quatuor.

Si homo generaliter sit legatus. l. 2. Inst. tt. 20. §. si generaliter. ff. 1. l. 36. ī prin. l. 109. § cùm homo.

Si cùm plures seruos uel Stichos haberet, unum legauit, nec apparet uter sit legatus. ff. 1. l. 19. 3 1. §. si quis plures. l. 36. §. fin. l. 40. §. Seio ex facto. l. 73. in prin.

Si pars bonorum legata sit, ut dubiū si utrū rerum partes, an æstimatio debeatur. ff. 1. l. 25. §. fi. l. 26.

2 *Ex modo quo legatum est.*

Si ita: Titio Stichum do lego, si Pamphilum nō elegerit: & eidem Titio Pamphilum, si Stichum non elegerit. l. 9. in prin.

3 *Ex consequentibus.*

Si altera res perit. ff. 1. l. 48. §. sed si Stichus. ff. 2 l. 11. §. fin.

Si altera res legatarii ex alia causa sit facta. ff. 1. l. 83. §. fin.

Si hæres alteram rem uendidit. ff. 1. l. 100. §. hæres.

Si hæres alteram rem soluit seruo legatarii ratum habentis. ff. 1. l. 12.

Si legatarius ignorans sibi electionem legatam, alteram rem petierit. ff. 2. l. 19.

Si unus ex seruis legatis sit manumissus. l. 14

Si legatarius, antequam elegerit, decesserit. uide infrà Quibus detur: De hærede.

Si repudiauerit legatarius. l. 18.

Si cùm in personam tertii electio esset collata, ille eligere uel nolit, uel non possit, uel decesserit. ff. lib. 36. tt. 2. l. 12. §. fi. C. tt. 43. l. 3. §. sed etsi quis optionem. Vide insuper suprà De conditione deficiente. uers. Si cùm alicuius arbitratu, &c.

Si semel optatum uel electum sit. l. 20. ff. 1. l. 5. in prin. ff. 2. l. 11. §. fin.

DISTINGVITVR:

Ex persona eligentis.

De filiofamiliās. ff. 1. l. 9.

Si cum duobus electio esset legata, alter tantum elegit. l. 8. §. unius.

Ex re electa.

Is cui seruorum electio legata est, tres potest eligere. l. 1.

Si alienum seruum, uel hominem liberum optauerit. l. 2.

Si uini electione legata, acetum elegerit. l. 2. §. fin. l. 3.

Si statu liberum elegit. l. 9. §. quæsitum.

Si manumissum elegit. l. 9. §. quæsitum. l. 14.

Si furem elegit. ff. 1. l. 111.

Si in eligendo dissentiāt. Inst. tt. 20. §. optionis legatum. ff. lib. 33. tt. 5. l. 12. C. tt. 43. l. 3. in prin.

Ex causa & modo.

Si ignorās electionem sibi legatam, alteram rem petierit. ff. 2. l. 19.

Ex antecedentibus.

Si res ab hærede non sint exhibitæ, uel non omnes. l. 3. 4. 5.

Si unus ex seruis sit manumissus. l. 14. li. 40. tt. 9. l. 3.

Ex consequentibus.

Si non-

Si debitum sit exactum, uel solutum. l. 8. §. fin. l. 2. 25. 32. in prin.
Si debitori creditor hæres extiterit. l. 22.
Si alia ratione debitor liberatus sit. l. 22. 28.
Si is a quo liberatio legata est, legatum repudiauit. l. 27.

¶ *II. Quibus competat?*

De hærede debitoris, & hærede hæredis. l. 9. in princi. §. tale legatum. §. si liberationis. l. 16. 21. in pr. Inst. tt. 20. §. si hæditas.
De socio debiti, & reo promittendi. l. 3. §. nunc de effectu. l. 32. §. Titia.
De fideiussore & reo, si alterutri liberatio sit legata. l. 2. 5. 6. §. fin.
De patre & filio, si alterutri liberatio sit legata. l. 6. 7.
De uno ex duobus legatariis non capaci. l. 30.
De non nomidato in testamento. l. 3. §. si.

¶ *III. Aduersum quos?*

De hærede hæredis, & eius qui uetitus est petere. l. 2. §. si. l. 16.

¶ *IIII. Quid ueniat in eam.*

Vtrum pacto, an p acceptilationem sit liberandus? l. 3. §. nunc de effectu. l. 5. 6. 11.
De debito quod post testamentum factum accessit. l. 29. §. testaméto. §. Titius Seio. §. legatum. l. 32. §. Caio Seio.
Si pignus debitori sit legatum. l. 1.
De iure adcrescendi, si duobus reis liberatio sit te licta l. 30.
Si hæres uetitus sit rationes exigere, uel agere cum debitore. l. 9. §. si hæres. l. 10. 13. 24. 32. §. inter cætera. ff. 1. l. 120. ff. li. 33. tt. 8. l. 23. §. si. lib. 34. tt. 3. l. 19. §. Sticho. lib. 35. tt. 1. l. 70. §. Titius.
De reliquis. l. 6. §. fina. l. 7. in prin. l. 8. §. si is qui. l. 9. §. illud uidendum. l. 13. 17. 18. 19. 20. 21. §. fin. l. 25. 29. in prin. §. Titius testamento. §. Meuia. §. testator. §. legatū. §. Sticho §. filias. l. 13. 21. in pr. usq; ad § si.

¶ *V. Quando competat?*

In pendente conditione. l. 8. §. fi.

¶ *VI. Quæ actio detur? & adfinia remedia.*

De actione ad liberandum. Item, De exceptione. l. 35. §. nunc de effectu. l. 8. §. liberatio. l. 19. 23. lib. 46. tt. 4. l. 8. Inst. tt. 20. §. si quis debitori. C. tt. 42. l. 7. tt. 45. l. 2. §. fi.
Ex conducto. actio. l. 17. 18.

DE PECVLIO LEGATO.

ff. lib. 33. tt. 8. Cap. VIII.

¶ *I. An sit utile legatum peculij, & ex eo detur actio?*

DISTINGVITVR.

Si redditis rationibus liber esse iussus est seruus, & ex peculio reliqua inferre. Inst. tt. 20. §. peculium autem. ff. l. 8. §. interdum.
Si ita legauit: Pamphilus seruus meus peculium sibi habeto, liberq; esto. l. 14.
Si peculium legatum sit non deducto ære alieno. l. 6. §. etsi fuerit.
Si nihil sit in peculio: item si futurum peculium legetur. l. 11.
Si seruus uiuo testatore decesserit. l. 12. lib. 10. tt. 2. l. 39. §. duos.

¶ *II. Quid ueniat in legatum peculij.*

De eo quod peculio accedit & decedit. Inst. tt. 20. §. si peculium. ff. l. 8. §. utrum autē. lib. 31. tt. 1. l. 67. in prin. lib. 40. tt. 7. l. 28. §. statuliber. lib. 15. tt. 1. l. 58.
De peculio vicarii. l. 6. §. vicario. §. si seruus.
De uicariis uicariorum. l. 25.
De uicario manumisso. ff. lib. 40. tt. 4. l. 10. in prin.
De seruo qui est in peculio, manumisso a filio. l. 19. §. fin. l. 20.
Si cum ancilla esset in peculio, testator omnes ancillas uxori suæ legauit. l. 15.
De debito peculiari a testatore remisso. l. 8. §. item si seruo.
De deducendo eo quod seruus domino debet. l. 6. in prin. usq; ad §. uicario. §. sicut autem. l. 10. l. 21. l. 22. in prin. lib. 40. tt. 5. l. 41. §. item quæro.
De eo quod uicarius domino debet. l. 16. §. quæsitum est.
De eo quod dominus uicarii nomine conuentus præstitit. l. 16. in prin.
Si seruus suum conseruum uulnerauit, dedu citur. l. 9. §. 1.
Si seruus seipsum uulnerauit uel fugit, l. 9. §. fin.
De eo quod seruus conseruo suo debet. l. 8. §. 1.
De eo quod uicario suo debet, l. 9. in prin.
De eo quod hæredi debet. l. 6. §. fina. l. 8. in prin.

De eo qd seruus hrdi uẽdidit.l.8.§.plus ait.
De eo quod conditionis implendæ causa dã dum est l.8.§.item quæritur.lib.40.tt.7. l.20.in prin.
De eo quod dominus seruo debet. l.6.§. sicut.l.23.§. testamento.
De eo quod dominus seruo se debere scripsit.l.6.§.an & quod.
De pecunia, quam seruus in rationes dominicas impendit.Instit. tt.20.§ .peculium. ff. l. 6. §. sicut. ibi,Sed huic.l.23.§. testamento.
De eo quod seruus domino pro libertate inutiliter dedit.l.8.§. his consequentur. li. 40.tt. 1.l.6.
De eo quod hæres seruo debes.l.5.
De actionibus aduersus debitores peculiares legatario cedẽtis.l.19.§.1.l.23.in pr.
De reliqs.l.19.in prin.l.21.l.22.l.26.li.40. tt.5.l.41.§.item quæro.lib.46.tt.3.l.62.

¶ *III. Euentus.*

An legatarius creditoribus peculiaribus teneatur ? & de cauendo eo nomine hæredem defensum iri.l.17.18.tt.4.l.2.§. per contrarium. ibi,Et differentiam.
Hæres nomina peculiaria psequi potest.l.5.

DE DONATIONIBVS. INST. lib.2.tt.7.ff.lib.39. tt.5.C.lib. 8.tt.54. Cap. IX.

¶ 1 *Definitio.*

ff.lib.50.tt.17.l.82.l.53.

¶ 2 *Ratio nominis.*

ff.tt.6.l.34.§.donatio.

¶ 3 *Genus.*

Non est bonæ fidei contractus.ff.l.22.

¶ 4 *Diuisiones & Species.*

Diuiditur in donationẽ propriam & impropriam.ff.l.1.
In donationem mortis causa & inter uiuos. Inst.in prin.
De donatione propter nuptias.Inst. §.est & illud.de qua uide s.li.4. huius Methodi.
De mortis causa donatione. uide infrà cap. prox.

¶ 5 *An sit utilis Donatio ?*

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona donantis.*

Si filiusfamiliàs donet.ff.l. 2.in prin.l.7.l.9. §.quod filiusfam.
Si mutus uel surdus donet.ff. l.34.§. mutus.
Si mente captus donet.ff.l.23.§.fin.
Si senex donauit.C.l.16.
Si is qui capitale crimen contraxit, donet ff.l.15.l.32.§.fin.

2 *Ex persona eius cui donatur.*

Si quis ei qui in potestate sua est,donet.ff.l. 32.§.prætor.C.l.11.l.17.
Si maritus uxori donet,uel uxor marito,uide s.lib.4.huius Methodi,cap. De donatione inter uirum & uxorem.
Si concubinæ suæ donauit.ff.l.32. in prin.
Si meretrici donauit ff.l.5.
Si reipub.donetur.ff.l. 19.in prin.Vide s.li. 3.huius Methodi,De pollicitationib.
Si extraneo & ignoto donet.C.l.29.
Si infanti donet. C.l.26.
Si nolenti & inuito donetur.ff.l.19. non potest.lib.50.tt. 17.l.69.l. 198. §.fin. C.lib. 5.tt. 16.l.19.l.25.
Si absenti donetur.ff.l. 10.C.l.6.

3 *Ex re donata.*

Si rem quæ accipientis fieri non potest, donet.ff.l.9.§.fin.
Si rem alienam donauit.C.l.14.
Si rem donatarij ei donauit.ff.lib.18.tt.1.l. 15.§.fin.
Si auia rem quam accepit à progenitoribus actoris alij donauit.C.l.19.
Si rem communem donauit.C.l.12.
Si mulier dotem alij donet. C.l.21.
Si rem incorporalem donauit.ff.l.9.in prin.
Si habitatio donata sit. ff.l.9.in prin. l.27.l. 33.lib.19.tt.5.l.17.in prin.
Si hæreditatem futuram donauit.ff. l.30. §. fin. C.l.3.
Si uniuersa bona sua donauit:& de immodica donatione.C.l.35.§.sed etsi quis. ff.l. 21. l.23.l.24.lib.44. tt.4.l.5. §.si donari. §.si eum.
De reliquis.uide j.Ex specie facti.

4 *Ex specie facta donationis causa.*

Si donandi animo promisit.ff.l.2. in prin.
Si donationis causa se ab aliquo delegari passus est.ff.l.2.in prin. §. cum uero. l.21. in prin:
Si donationis causa in rationes suas scripserit se debere alicui.ff.l.26.
Si sub nomine alterius pecuniam mutuam dedit.

dedit.ff.l.35.in prin.l.36.§.fin.

Si donationis causa debitorem suum alicui delegauit,& actiones suas cessit.ff. l.2.in prin. ibi, Si uerò.usq; ad §. si pecuniam . C.l.2.l.3.l.33.lib.4.tt. 10.l.8.

Si donationis causa passus est aliquem à debitore suo stipulari.ff.l.35.in prin.

Si donationis causa debitum remisit, & accepto tulit.ff.l.27.l.36.in prin.C.l.18.

Si in iure interrogatus,nihil sibi deberi respondit.ff.l.30.in prin.

Si cum debitore suo pactus est,ne intra certum tempus petat.ff.l.9.in prin.

Si donationis causa saxum ex agro suo eximere,uel arborem cædere, &c. permisit. ff.l.6.lib.19.tt.5.l.16.

Si alicui instrumenta emptionis donauit. C.l.1.

Si dominus rei alij eam in censum deferenti consensit.C.l.7.l.8.

Si donationis causa uendidit.ff.lib.18.tt.1.l. 38.l.39.lib.4.tt.38.l.3.l.9.§.fin.

Si ita scripsit: Sciant hæredes mei me uestẽ meã uniuersam illi & illi libertis meis uiuum donasse.ff.l.16.

Si deposuit rem ita, ut aut ipsi aut post mortem suam Elio restitueretur.ff. l.32. §.eiusmodi.

Si fundum alienum donationis causa excolit.ff.l.14.

5 *Ex causa donationis.*

Si ob rem uel causam dedit.ff.l.19.§.fin.

Si aliquo iure cogente concessit. ff.l.29.lib. 34.tt.4.l.18.li.50.tt.17.l.82.l..31.tt.1.l. 69.§.si de Falcidia.

Si statuliber imposita libertatis causa præstitit.ff.l.8.

Si remunerandi gratia donet. ff. l.19. §. 1.l. 27.l.35.§.fin.

Si affectionis gratia donet inhonestè.ff. l.5.

Si in fraudem alterius donet.C.tt.56.l.4.

Si dimidiam partem rerum uel actionis fisco donauit,quò ab eo defendatur. C.li. 2.tt.17.l.2.

6 *Ex modo quo donauit.*

Si dedit ut in suo ędificet.ff.li.24.tt. 1.l.13. §.fin.

Si dedit seruum ut eum manumittat.ff.l.18. in prin.

Si ut res donata donatori mutua detur.ff. l. 34.§.ea lege.lib. 12.tt. 1.l.20.

Si ut post mortem donatarii res donatori restituatur. C. tt.55.l. 2.

Si ita,ut si iurasset se nomen donatoris laturum.ff. l. 19.§.fin.

Si ad tempus donetur.C.tt.55.l.2.

7 *Ex reliquis contingentibus.*

Si quis pecuniam in seruitute sibi creditam liber factus ex promisit:item si pecuniam sibi pupillo creditam pubes factus expromisit.ff.l.19.§.si quis seruo.

Si contra leges donatio fit facta. C. l.25. in prin.

Si absens uel per epistolam donauit.ff.l. 10. l.36.in prin.C.l.6.l.13.

Si per alium donet.ff.l.4.

Si ignorans & inuitus donauit.C.l.10.

Si mulier absente marito & libertis donauit C.tt.56.l.6.

Si p uerba superflua interuenerint. C.l.37.

Si stipulatio non interuenit.C.l.29.l.31.

Si donatio non sit insinuata actis interueniẽtibus: & de insinuanda donatione. Inst.§. & cum retro principum.C. l.25.§.in cõscribentis.l.27.l.30.l.31.l.32.l.34.l.35. §.sed in his omnibus.§.fin.l.36.li.1.tt.2. l.16.Nouell.c.52.§.enimuerò.& illud.c. 163.§.sed & illud.usq; ad §. de secundo.

Si alius pro donatore subscripsit. C.l.20. l.31.

8 *Ex consequentibus donationem.*

Si donatorem pœniteat.ff.l.6.C.tt.56.l.2.l. 3.l.4. lib.7.tt.27.l.1.

Si donator rem pignori obligauit.ff.l.36.§. Lucius.

Si hæredes donatoris non consentiant in donationem.ff.l.33.

Si rescripto Principis rescidat̃.C. tt.56.l.5.

Si donator liberos sit nactus.C.tt.56. l.8.li. 3.tt.29.l.5.

Si donator pœna capitis fuerit affectus.ff.tt. 6.l.7.

Si donator ob sceleris conscientiam sibiipsi mortem consciuit,aut memoria eius post mortem sit damnata.ff.lib.24.tt.1.l.32.§. si maritus.

Si donatarius ingratus fuerit erga donatorem.Inst.§.sciendũ est.ff.l.28.l.32.§. species.lib.5.tt.3.l.28.§.consulit.uers.quamuis ad lib.44.tt.7. l.3.§. itaq; si quis. C.

 tt.56.

tt. 56.l. 1.l.7.l.9.l. 10. Nouell. cap. 22. §. mater sane.

Si conditio defecerit, uel causa non sit secuta. ff. l. 2. §. fin. l. 3. C. tt. 55. l. 4. tt. 56. l. 10. in prin.

Si conditio post mortem demum donatoris extiterit. ff. l. 2. §. si pecunia.

Si res non sit tradita. Inst. §. perficiuntur. ff. l. 2. §. sed si quis. l. 10. C. tt. 55. l. 5. lib. 4. tt. 10. l. 8. Nouell. c. 162. §. primum igitur.

Si cum donationis causam mandasset rem ab aliquo accipere, antequã daretur mortuus sit. ff. l. 19. §. si quis dederit. C. lib. 4. tt. 10. l. 8.

Si alij iussu donatarii datum uel promissum sit. ff. l. 2. in prin. l. 34. §. fin.

Si is qui tradere iussus est, suo nomine tradidit. ff. l. 25.

Si ex alia causa accipiatur, utputa quasi mutuum. ff. lib. 12. tt. 1. l. 18. in prin. lib. 46. tt. 3. l. 34. §. si debitorem.

Si donatarius donatori eandem rem rursus donauit. C. l. 23.

Si reliquis consequentibus. ff. l. 32. §. species. l. 33. C. l. 33.

SVBDISTINCTIONES GENERALES.

Vide s. Ex causa donationis.

¶ 6 *Euentus donationis.*

De actione donatarij aduersus donatorem ad rem tradendam, uide paulo inferius.

Si res donata euicta sit. ff. l. 18. §. fin.

De actione donatoris aduersus donatarium ad reuocandam donationem, uide paulo inferius.

Si donatarius legem donationis non seruat. C. l. 9. l. 22. ff. l. 28. §. fin.

De actione & exceptione immodicæ donationis. ff. l. 21. uide paulo superius, Ex re donata. uers. Si uniuersa bona.

De actione inofficiosę donationis, uide paulo inferius.

De actione tertii aduersus donatorem, eiusque hæredis si mandatu donatoris rẽ suã donatario dedit. ff. l. 19. §. si quis dederit. ibi. Sin autem.

De actione tertii aduersus donatarium. ff. l. 28. l. 36. §. Lucius. ibi, uerum. C. l. 15. l. 22. l. 24.

¶ 7 *De actione donatarij ad rẽ tradendã.*

Causas ex quibus competit, cum suis distinctionibus, uide s.

Quibus competit;

Et cui res donata acquiratur?

Si seruo communi donatario & alii res tradita sit: Item si procuratori donatarii sit tradita, &c. nihilominus donatario adquiritur. ff. l. 13.

Quid ueniat in ea?

De fructibus. ff. l. 9. §. ex rebus. l. 11. lib. 42. tt. 1. l. 41. §. fundum.

De usuris. ff. l. 22.

De pensionibus, mercedibus & partu. ff. l. 11.

De eo quod facere potest. ff. l. 12. l. 34. in pr. §. fin. lib. 46. tt. 2. l. 33. lib. 42. tt. 1. l. 41. li. 50. tt. 17. l. 28. uide insuper infrà. lib. 15. huius Methodi, cap. 5. De eo quod facere potest.

De in litẽ iurãdo. ff. li. 42. tt. 1. l. 41. §. pen.

De impensis retinendis. ff. l. 14.

De reliquis. C. l. 1. l. 35. in prin. usque ad §. sed in his omnibus.

Adiuncta.

De probãda donatione. C. l. 5. l. 7. l. 10. l. 29.

Ad fine remedium.

Actio in rem. C. l. 1. §. fin.

¶ 8 *De actione donatoris ad reuocandam donationem.*

Causa ex quibus datur.

Si donatarius legi donationis non obtemperat. C. tt. 55. l. 1. tt. 54. l. 9. l. 22.

De reliquis causis, uide s. membr. 5. Ex consequentibus.

Quibus datur?

De eo qui donauit, & eo cui donatarius fini to donationis tempore dare iussus est. C. tt. 55. l. 3.

De hæredibus. C. tt. 56. l. 1. §. fin. l. 7. §. actionem. l. 10. § fin.

Aduersus quos datur?

De hæredib. & possessore. C. tt. 56. l. 7. §. actionem.

Quid ueniat in ea?

Eatenus, quatenus locupletior factus est reus. ff. lib. 24. tt. 1. l. 5. §. fin.

Quæ actio detur?

Condictio & rei uendicatio. ff. lib. 24. tt. 1. l. 5. §. fin. l. 6. C. tt. 55. l. 1.

¶ 9 *De actione inofficiosæ donationis.* C. lib.

C.lib.3.tt.29.

SIMILE.

Iuxta formam inofficiosi testamenti datur. l.1.§.fin.l.2.§.fin.l.6.§.fin.l.9.

Causa ex qua datur.

Si parens inofficiosam fecit donationem in aliquos liberos, aliis posthabitis. l.1. l. 6.l.7.

Distinguitur sequentibus modis.

Si extraneo uel liberis donauit. l. 1.
Si ei qui in sua potestate est donauit. l.2.
Si uxor à uiro donatum in filios contulit.l. 8.§.nam quod uxor.
Si mortis causa donauit. C. lib.6. tt.49.l.5.
Si donator intestatus decessit.l.3.ff. lib.37. tt.5.l.20.§.fin.
Si in integrum restitutio peti possit. l.4.
Si actori etiam pars aliqua relicta sit.l.1.ibi, Ac postea uos.l.6.l.7.Nouell.c.92.
Si actor uoluntatem patris agnouit. l.6.
Si actor filius donatario etiam bona donata uendidit.C.lib.4.tt.38.l.4.§. fin.
Si actor ingratus fuit aduersus patrem. Nouel.c.92.§.fin.

Eadem est causa huius actionis quæ est querelæ inofficiosi testamenti. l.9.

Quid ueniat in ea?

Deminuitur donatio pro ratione quartæ.l. 8.in pr.uide paulo superius uers. Si pars aliqua.
De parte dimidia.ff.li.31.l.89.§.imperator

Adfinia remedia.

Querela inofficiosi testamenti, uide suprà uers.Simile.
Familiæ Ercifcundæ actio.l.2.
Ratio legis Falcidiæ.C.lib.6.tt.49. l.5.
Restitutio in integrum.l.4.

DE MORTIS CAVSA DONATIONE.Inst.lib.2.tt.7.ff.lib.39.tt.6. C. lib.8. tt.57. Cap. X.

¶ *I. Definitio & Propria.*

Inst.§.mortis causa. §. & in summa. ff. l. 1. l.30.in prin.l.34.§.donatio.

¶ *II. Differentia à uera & absoluta donatione.*

Inst.§.aliæ autem donationes.ff.l.34.§. donatio.

¶ *III. Simile.*

Mortis causa donationes ad exemplum legatorum sunt reuocatæ.Inst.§. hæ mortis causa.ff.l.14.§.fin.l.16.§. fin. l.36. in prin.lib.34.tt.9.l.5.§.fin.C.l.4. Nouell. c.87.§.nam cum scirent.

¶ *IIII. Diuisio & Species.*

ff.l.2.

¶ *V. An sit utilis mortis causa donatio?*

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona donantis.*

De eo qui testari potest, uel non potest. ff. lib.24.tt.1.l.32.§.si miles.
De filio familiâs. ff. l.14.§. item Marcellus.l.24.
De eo qui testatus uel intestatus decedit. ff.l.24.
De eo qui non est soluendo.ff.l.16.

2 *Ex persona eius cui donatur.*

Nouell.c.87.§.cæterùm.
De omni qui legata capere potest.ff.l.9.
De eo qui non est capax.ff.l.9.l.21.l.34. in prin.l.35.
Si debitori,qui non est soluendo, acceptolatum sit.ff.l.30.§.Iuliano.§. fin.
Si uir uxori uel uxor uiro mortis causa donauit,uide De donatione inter uirum & uxorem suprà lib.4.huius Methodi.

3 *Ex specie facti donationis causa.*

Si societatem per mortis causa donationem iniit.ff.l.34.§.si quis societatem.
Si debitorem suum mihi aut meo creditori delegauit.ff.l.17.§.si donaturus.
Si ita scripsit:Tabulæ uel chirographū, ubicunq; sunt, inanes esse uolo, neque eum soluere debere.ff.l.27.
Si mortis causa stipulatus est in annos singulos.ff.l 33.l.34.§.fin.

4 *Ex causa donationis.*

Si nullo præsentis periculi metu conterritus,sed sola mortalitatis cogitatione donauit.ff.l.2.in prin.l.30.§.rursus.l.34. §. mortis.
Si non infirmæ ualetudinis causa, sed periculi propinquæ mortis uel ab hostibus, uel à prædonibus, &c. ff. l.3. cum tribus ll.sequentib.l.34.§.mortis.ibi,Aliâs ex metu.
Si non suæ, sed alterius mortis causa donauit.ff. l. 11.l. 17.in prin.C. l.3.

5 *Ex modo quo donauit.*

Si sic donauit, ut si conualuerit recipiat. ff. l.8.§.fin.l.34.nam &.
Si sine ulla conditione reddendi donauit. ff. l.41.§ fin.
Si sic donauit, ut nullo casu repetatur, etiã si conualuerit. ff. l.13 §.fin. l.26. l.34. §. nam & sic.
Si sic donauit, ut res statim fiat accipientis, uel non, nisi morte secuta. ff. l.2.
Si sic, ut reddatur etiamsi donator prior decesserit. ff. l.13.§.& ut reddatur. l. 34.§. nam & sic.
Si sic, ut non aliter reddatur quàm si accipiens prior decesserit. ff. l.13.§.sed & sic. l.34.§.nam & sic.ibi.Sic donari.
Si sic ut donatore ex ea ualetudine mortuo omnino res non reddatur. ff. l. 13. §.1. l. 34.§.nam & sic.
Si ei cui donatur, alius substituatur. ff. l.10. lib.31.l.51.
De reliquis.Nouell.c.87.§. cæterùm.

6 *Ex reliquis contingentibus.*

Si aliena res sit donata. ff. l.13.in prin.
Si non sit insinuata donatio. C. l.4. Nouell. c.87.§.nam cum scirent.

7 *Ex consequentibus donationem.*

Si mors non sit insecuta. ff. l.31.
Si donator sibi ipsi ob sceleris conscientiam mortem cõsciuit, uel memoria eius post mortem damnata sit. ff. lib.24.tt. 1. l.32. §.si maritus.
Si donator pœna capitis fuerit affectus. ff. l.7.
Si donator non sit soluendo. ff. l.16. lib.35. tt.2.l.66.§ fin.
Si donatorem pœnituerit. ff. l.29.l.41. in pr. C. l.3. Nouell.c.87.§.cæterùm.
Si donatarius ante mortem donatoris decesserit. l.23.l.25 l.28.§ fin.l.41.l.43. li. 34.tt.5.l.9.

¶ *VI. De actione quæ datur donatario ad petendam rem donatam.*

Causæ ex quibus datur.

Si cui res mortis causa donata sit. ff. l.28. uers.interim autem ei.l.41.in prin.

DISTINGVITVR 3.

Quibus datur.

De domino, & ipso seruo, cui donatum est, manumisso. ff. l.43.§.fin.
De substituto. C. lib.6. tt.50. l.1. §.fin autem aliquid.

Quid ueniat in ea?

De quarta ratione legis Falcidiæ detrahenda. ff. l.26.§.fina.l.41.§ muliere deniq;. §.fin.lib.31.l.79.§.eorum.C. l.2.§.fina. lib.6.tt.49.l.5.l.18.§.fin.

Adfinia remedia.

Actio fideicommissi. C. l.1.
Exceptio. ff. l. 17.§.Titio.l.27.

¶ *VII. De Actione ad reuocandam donationem.*

Causa ex quibus datur.

Si mors non sit insecuta. ff. l.31.
Si donatorem pœnituerit. ff. l.26.l.41. in pr. C. l.3. Nouell.c.87.§.cæterùm.
Si donatarius ante mortem donatoris decesserit. uide paulo 3.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si aliena res sit donata. ff. l.13.in prin.
Si cũ debitori mortis causa esset acceptolatũ, is tempore etiam sit liberatus. ff. l 23.
Si actor non præstet impẽsas in rem factas. ff. l.14.in prin.

Quibus datur?

De dño rei, & ipso donatore. ff. l. 13. in pr.

Aduersus quos datur?

De patre & ipso filiofamilias. ff. l.18.
De altero ex reis promittendi, si alteri est acceptolatum. ff. l.34.§.si duobus.

Quid ueniat in ea?

De ipsa re & rei precio. ff. l.17. §.fin. l.18. l 36.§.fin.l 38.
De fructib. ff. lib.22.tt.1.l.38. §.idemq; est si mortis.
Si debitorem suum alterius creditori mortis causa delegauit. ff. l.17. §.si donaturus.l.30.§.si iusseris.
Si pater donatarij conueniatur. ff l.18.
Si egenus debitor mortis causa liberatus sit ff. l.30.§.fin.
Si homo uel fundus donatus obligatus fuit. ff. l 17.§ fin.

Quando detur?

Etiam dũ pendet, an conualescere possit donator reuocari potest. ff. l.15.l.29.

Quæ Actio detur. & Adfinia remedia.

Conditio causa dati, causa non secura. ff. l. 17.§. si donaturus. l.29.l.34. §.donatio.
In factum actio. ff. l.17.§.si donaturus.
In rem actio. ff. l.28.l.29.

Actio fideicommissi. C.l. 1.

¶ *VIII. De Mortis causa capionibus.*

Differentia mortis causa donationis & capionis. ff.l.37.

Definitio & species. ff.l.8.l.12.l.20.l.30. in prin. §. fine donatione, cum sequentib. usq; ad § rursus. l.37. lib. 35. tt.2. l.1.§. item si ita.

De eo quod conditionis implendæ causa accipitur. ff.l.8.§ nam & quod. l.35. l.37. l.40. lib.35. tt.1. l.53. §. fi.

DE VSVCAPIONIBVS.

Inst. lib.2. tt.6. ff. lib.41. tt.3. C. lib.7. tt.26. cum sequentib. Cap. XI.

¶ *I. Ratio & usus usucapionis.*

Inst. in prin. ff. l.1. tt.11. l.5. in prin.

¶ *II. Definitio usucapionis.*

ff.l.3.

¶ *III. Euentus usucapionis.*

Is qui ré usucepit, aduersus uindicantem exceptione tutus est. C. tt.26. l.4. tt.27. l.1.

Saluum tamen manet creditori ius pignoris in re, item usufructuario ususfructus. ff.l.44.§. non mutat.

An amissa possessione rem possit uindicare. C. tt.39. l.8.

An ré pro emptore usucaptam, pro emptore possidere desinat? ff tt. 11. l.7.§. fi.

Is qui rem alienam mortis causa donatam usucepit, non ab eo cuius res fuit, sed ab eo qui donauit rem uidetur accepisse. ff. lib.39. tt.6. l.35.

¶ *IIII. Ad fine & medium.*

Si à domino res ali[illegible] traditur uel ex causa ad transferendu[illegible] dominium utili, res statim ipso iure fit accipientis, de quo uide infra cap. prox, De causa ad transferendum dominium. utili. item infra lib. 18. huius Methodi. c.7. membr.4.

¶ *V. Quid & quantum usucapiatur.*

De mancipiis quæ sunt in prædio usucapto. ff. lib.44. tt.3. l 3.

De thesauro qui est in fundo usucapto. ff. tt. 2. l.3.§. Neratius. uers. cæterum.

De re deposita quæ est inter bona empto. ff. tt.5. l.2.§. eius.

Si fundo empto ampliores fines traditi sũt, totus usucapitur. ff. tt.5. l.2. §. cũ Stichũ.

Si pars fundo post aliquod tempus sit adiecta ff. tt.5. l.7.§. 1.

Si emptor partem ex fundo scit alienam. ff. tt.2. l.43. tt.5. l.4. l.6.§ 1.

Si solum usucapi non potest, nec superficies usucapitur: & nunquam sine solo superficies usucapitur. ff. l.39. l.26.

¶ *VI. Causa ex qua usucapio competit.*

Si quis rem alienam diutino tempore possederit. ff. l.3. tt. 11. l.5. in princ.

DISTINGVITVR.

¶ 1 *Ex persona possessoris.*

Si infans possideat. ff. tt. 2. l.1.§. igitur ex causa. tt.3. l.28.

Si pupillus sit. ff. l.4.§. pupillus.

Si furiosus sit. ff. l.4.§. furiosus. l.28. l.44. §. eum qui. tt.2. l.1.§. igitur ex.

Si filiusfamilias possidet. ff. l.4.§. 1. l.44.§. filiusfamilias.

Si seruus sit l.4.§. seruus. l.31.§. seruus. lib. 50. tt.17. l.160.

Si liber homo ab alio possessus teneat. ff. tt. 1. l.54.§. fi.

Si apud hostes sit. ff. l. 11. l. 15. in prin. l.44. §. fina.

De municipibus. ff. tt. 2. l. 2.

Si ignoret se possidere, uel seruum suum aut procuratorem suo nomine in possessione esse. Inst. lib. 2. tt.9.§ ex his itaque. ff. tt. 1. l.54.§. fi. tt.3. l.8. tt.4. l.2. tt.5. l.2.§. Celsus. l.7.§. fi. C. tt.32. l.1.

Si nesciat pro qua parte possideat. ff. l.32. §. fina.

Si nesciat ex qua causa possideat, & aliam causã esse putet. ff. l.31.§. fi. l.44.§. filiusfamilias. ibi, idem dicendum. tt.5. l.2.§. fi si sub cond. uers. quod apertius.

Si non putet sibi per leges usucapere licere. ff. l.32.§. 1. l.44.§. filiusfamilias.

Si se filiumfamilias putet. ff. l.44.§. filiusfamilias.

Si putet se à non domino emisse. ff. tt.5. l. 2. §. si sub cond. ibi, est tamen non. lib.22. tt.6. l.9.§. qui ignorauit.

Si non putet conditionẽ contractus extitisse. ff. tt.5. l.2.§. si sub condit. ibi, contra.

¶ *Si sciat rem alienam esse, & causam possessionis ad transferendum dominium inutilem.*

Inst. in pr. ff. tt.5. l.2 §. igitur & bona. §. separata.

rat.lib.50.tt.16.l.110.lib.18.tt.1.l.27. C.tt.33.l.2.

Subdistinguitur sequentibus modis:

¶ *Ex re quam scit.*

Si partem tantum sciat alienam esse. ff.tt.5. l.4.l.6.§.1.l.14.tt.2.l.43.

Si usumfructum rei sciat uel putet alienum. item si rem sciat pignori obligatam. ff.tt.2.l.43.§ fin.

Si sciat rem quam ab alio emit, ab alio pro derelicto habitam: item si sciat rem quã emit, uiro ab uxore donatam. ff.tt.8.l.5.in prin.

Si factum sciat, ius ignoret. ff.l.31. in princ. tt.5.l.2.§.si à pupillo.lib.22.tt.6.l.4.

Ex persona scientis.

Si auctor sciat, successor ignoret, uide paulo inferius Ex persona eius a quo possidet.

Si auctor ignoret, successor sciat. ff.tt.5.l.2. §.si eam rem.

Si defunctus sciuit, heres ignorat. Inst.§.diutina.ff.l.4.§.hæres.lib.44.tt.3.l.5.§. fi.l. 11.C.tt.32.l.11.tt.30.l.3.

Si hæres sciat, defunctus ignoret. Inst.§.diutina.ff.l.43.tt.5.l.2.§.si defunctus. C.tt. 33.l.4.

Si pater sciat ignorante filio, uel cõtrà sciat filius ignorante patre. ff.l.43.

Si dominus sciat ignorante seruo, uel contrà sciat seruus ignorante domino. ff.tt. 5.l.2.§.si seruus. usque ad §.si a pupillo.

Ex tempore quo scit.

Si contractus tempore sciat, traditionis tempore uel possessionis initio ignoret. ff.l. 15.§.fin.l.44.§.etsi possessio. tt.4.l.3. tt. 5.l.2.in prin.

Si contractus tempore ignoret, postea sciat. ff.tt.5.l.7.§.qui bona.

Si initio possessionis nesciat, postea experiatur. ff.l.44.§.etsi possessionis. C.tt.31.l. 1.§.hoc tantummodo.

Si prima possessione ignorauit, postea ea amissa & rursus recuperata sciat. ff.l.15. §.si quis bona.tt.5.l.7.§.qui bona.

Ex consequentibus.

Si malæ fidei possessor postea sibi causam possessionis mutet. ff.l.33.§.quod uulgò. Vide infrà cap.prox.in fin. subdistinctiones generales.

¶ 2 *Ex persona eius a quo possidet.*

Si auctor mala fide possedit, & sciens rem alienam uendidit, uel alio modo alienauit. Inst.§.quod autem dictum. ff.tt.5.l.7. §.procurator.ibi. nam & cum sciens. lib. 44.tt.3.l.5.in prin.C.tt.26.l.1.l.7.tt.32. l.11. Nouell.cap.49. §.cæterùm. Potest autem multis modis accidere, ut quis rẽ alienam aliquo errore deceptus tãquam suam alienet, ut puta, &c. Inst.§.sed tamẽ id. usque ad §.quod autem. ff.l.36. l.37. in prin.

Si ab hostib. seruum captum redemit. ff.lib. 49.tt.15.l.12.§.si quis seruum. l.27.

Si a fisco uel Imperatore comparauit. Inst. §.edicto.C.tt.37.

¶ 3 *Ex persona eius per quem possidet.*

Si per liberũ hominem possidet. Inst.tt.9.§. ex his itaq; ff.tt.5.l.7.§.fi.C.tt.32.l.1.

Si per eum quem in potestate sua habet. Inst.tt.9.§. non solum.ff.tt.1.l.10.§.non solùm.tt.3.l.44.§.si cum apud.

Si per seruum possidet. ff.l.4. §.seruus. l.8. l.11.l.28. l.31. §.seruus. l.44. §. si cum apud.tt.2.l.1.§.fin.l.2.

Si per seruum fugitiuum, item per seruum ab alio possessum. ff.tt.1.l.54.§.fin.

Si per seruum hæreditarium. ff.l.44.§.nondum.l.45.§.fi.

¶ 4 *Ex re quam possidet.*

Si res talis sit ut usucapi non possit. Inst. §. nouissimè.

Si rem sacram, sanctam, publicam, & liberũ hominem possidet. Inst.§.sed aliquãdo. ff.l.9.l.45.in prin.C.tt.38.l.2.

Si solus pluribus annis in diuerticulo fluminis publici piscatus est. ff.l.45. in princi. ibi.uel si quis.lib.44.tt.3.l.7.

Si rem fisci uel Imperatoris possidet. Inst. §.res fisci. ff.l.18.l.24.§.fi.C.tt.30.l.2.tt. 38.li.11.tt.66.l.2.tt.61.l.14.li.8.tt.12.l.5.

Si rem prouincialem. Inst. in prin. §.& his modis.C.tt.31.l.1.

Si rem mobilem possidet. ff.lib.44.tt.3.l.9.

Si rem corporalem. ff.l.4.§.si uiã.l.9. tt.1.l. 43.§.incorporales.C.tt.33.l.12.§.fin.

Si seruitutem. ff.l.4.§.fi.l.10.§.hoc iure. C. tt.33.l.12.§.fin.

Si libertatem seruitutis. ff.l.4.§.fin.

Si mancipium possidet. C.tt.34.l.2.

Si

Si seruum fugitiuum possidet. Inst. §. sed aliquando, C. lib. 6. tt. 1. l. 1.
Si partem rei possidet certam uel incertā. ff. l. 3 2. §. fin. tt. 2. l. 26.
Si rem absentem, & in alia prouincia sitam possidet. C. tt. 33 l. 12. in prin. §. de rebus. §. nihil enim.
Si rem furtiuam uel ui possessam possidet, uide paulo inferius.
Si id quod ex re furtiua redactum est ut precium rei furtiuæ. ff. lib. 47. tt. 2. l. 49. §. fi.
Si uestimentum ex lana furtiua factum. ff. l. 4. §. si ex lana.
Si fructum, partum & fœtum rei furtiuę possidet. ff. l. 4. §. fructus. §. hæres. usq; ad §. si ex lana. l. 10. §. fin. l. 33. in prin. tt. 5. l. 9. l. 10. tt. 11. l. 4. in prin. lib. 47. tt. 2. l. 49. §. si ancilla. usque ad §. fin. C. tt. 26. l. 3. ff. lib. 5. tt. 2. l. 13. §. partus, ibi: Idem Iulian.

¶ *De re furtiua, & ui possessa.*

Si quis rem furtiuam uel ui possessam possidet eam non usucapit. Inst. §. furtiuæ. ff. lib. 47. tt. 8. l. fin. lib. 41. tt. 4. l. 4.

Subdistinguitur sequentibus modis.

¶ *Ex persona furtū facientis uel subripiētis.*

Si filius patris uel seruus domini rem subripiat. Inst. lib. 4. tt. 1. §. hi qui in.
Si uxor mariti rem subripuerit. ff. lib. 25. tt. 2. l. 29.
Si debitor pignus subripiat & uendat. ff. l. 4. §. si rem pignori. l. 36. tt. 4. l. 4. tt. 5. l. 5. C. tt. 26. l. 6.
Si dominus rei fidei bonę possessori uel fructuario rem suam subripiat. ff. lib. 47. tt. 2. l. 20. §. fin.
Si tutor rem pupilli subripiat & uendat. ff. tt. 5. l. 7. §. si tutor.
Si bonæ fidei possessor rem alienam uendat uel alienet. Inst. §. sed tamen id. usq; ad §. quod autem. ff. l. 36. l. 37. in prin.

Ex modo quo res possessa est.

Si quis sine ui fundi alieni possessionem nactus sit, uel quia negligētia domini uacet, uel quia dominus sine successore decesserit, uel longo tempore absfuerit. ff. l. 37. l. 38. l. 4. §. item si occupaueris.
Si cum dominus ui de possessione ab alio esset deiectus, alius in uacuam possessionem intrauerit. ff. l. 4. §. si tu ui me. l. 33. §. si dominus.

Ex persona ui deiecti.

Si non dominus, sed alius bonæ uel malæ fidei possessor de possessione sit deiectus. ff. l. 4. §. si tu ui me. ibi cæterùm.

Ex re subrepta, & à cuius possessione quis est deiectus.

Si à uia per alienum fundum sibi debita sit expulsus. ff. l. 4. §. si uiam.
Si res hæreditaria iacens sit subrepta. ff. l. 35.

Ex consequentibus.

Si res furtiua ad hostes peruenerit, & postliminio sit reuersa. ff. lib. 49. tt. 15. l. 27.
Si res furtiua uel ui possessa in domini potestatem sit reuersa, uide paulo ĩ.
Si res uoluntate domini alii tradita sit. ff. l. 4. §. tunc in potesta. ibi. Idem dicendum.
Si dominus rem uindicans litis æstimationem accepit. ff. l. 4. §. tunc in potestatem. tt. 5. l. 2. § fin. lib. 47. tt. 2. l. 86.
Si fur rem furtiuam à domino emerit, & pro tradita habuerit. ff. l. 32. in prin. lib. 47. tt 2. l. 86.
Si fur domino rei hæres extiterit. ff. l. 42.
Si dominus possessori rem donauerit. ff. tt. 5. l. 2. §. fin.
Si res furtiua uel ui possessa in domini potestatem sit reuersa. Inst. §. aliquando.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Ex persona eius in cuius potestatem est reuersa.

Si non in domini, sed alterius cui res subrepta est, potestatem reuersa sit. ff. l. 4. §. quod autem.
Si in potestatem creditoris, cui subrepta erat, reuersa sit. ff. l. 4. §. quod autem. tt. 4. l. 4.
Si in potestatem serui reuersa sit. ff. l. 4. §. Labeo quoq;. lib. 47. tt. 2. l. 58. §. si respe.
Si in tutoris uel curatoris potestatem reuersa sit. ff. l. 4. §. si pupilli. tt. 5. l. 7. §. si tutor. lib. 47. tt. 2. l. 58. §. qui tutelam.
Si in potestatē ꝓcuratoris reuersa sit. ff. l. 41.

Ex causa & modo quo in domini potestatem est reuersa.

Si possessio domino rursus auelli possit. ff. l. 4. §. tunc in potestatem.
Si dominus possessorem fundi ui deiecerit. ff. l. 4. §. si dominus.

Si

Si dominus rem ſuam ignorans pignori accepit.ff.tt.5.l.7.§.furtiua.

Si dominus rem ſuam ignorans emat.ff. l.4. §.tunc in poteſtatem.

Si dominus ignoret rem ſuam in poteſtatem ſuam reuerſam eſſe.ff.lib.47.tt.2.l.88. li. 41.tt.3.l.4.§.Labeo.§.ſi pupilli. tt.5.l.7. §.furtiua.

Si is apud quem res depoſita erat, cum eam lucrifaciendi cauſa uendidiſſet, ex pœnitentia redemerit.ff.l.4.§.item Labeo.

Si ſeruus, qui rem ſubripuit, eandem ſuo loco repoſuit, uel peculiari nomine habere cœpit.ff.l.4.§ Labeo.ibi, Ideoq; ſi.

Quanto tempore uſucapiatur.

¶ 5 *Ex tempore quo poſsidet.*

Si res mobilis ſit.Inſt.in prin.C.tt.31.l.1.§. cum autem antiqui.

Si res immobilis ſit,tunc inter præſentes decennio,inter abſentes uiginti annis uſucapitur. Inſt.in prin. ibi. Et ideo conſtitut. C.tt.31.l.1.§.ideo per.tt.33.l.9.l.11.tt. 35.l.7.

Diſtinguitur ſequentibus modis:

Si in eadem, non in diuerſis prouinciis habitent.C.tt.33.l.12.in prin.§.ſancimus. §. ſin autem.

Si per aliquot annos præſentes fuerint, per aliquot rurſus abſens.Nouell.c.119.§.ul tra h... ſancimus.ibi,Quantum uerò.

Si res abſens fuit.C.tt.33.l.12.in prin. §.de rebus.§.nihil enim.

Si abſens in integrum ſit reſtituendus. C.tt. 35.l.7.§.quod tempus.

Quando tempus uſucapiendi incipiat & deſinat. item,De acceſsionibus poſſeſsionum.

Non à momento ad momentum tempus cõputatur,ſed totum poſtremum diem computamus.Ideoq; qui,&c.ff.l.6.l.7. li.44. tt.3.l.15.in prin.

Continuum tempus numeratur.Inſt. § diutina.ibi,Quod noſtra.ff.l.31.§.1.

Dies intercalaris an connumeretur in tempus uſucapiendi.ff.lib.44.tt.3.l.2.

De tempore contractus & traditionis:à quo incipiat.ff.l.10.in prin.

De tempore quo claues horreorum traditæ ſunt.ff.lib.18.tt.1.l.74..

De tempore ante exiſtentem conditionem contractus.ff.tt.5.l.2.§.ſi ſub condit. lib. 18.tt.6.l.8.§.quod ſi pendente.

De tempore ante nuptias re aliena in dotẽ data.ff.tt.10.l.1.§.& primum. l.2.

De tempore auctoris, itẽ eius à quo auctor poſſedit.ff.tt.2.l.13.§.cum quis. li.44.tt. 3.l.14.in prin. l.15. §.1.C.tt.31.l.1. §. hoc tantummodo.tt.33.l.11.

De tempore uenditoris, & eius à quo uenditor poſſedit. Inſt.§.inter uendit. ff.l.14. tt.2.l.13.§.præterea.§.quæſitum. l.14.tt. 5.l.2.§.ſi à furioſo.§. emptori. lib.44. tt. 3.l.6. in prin. l.14. in prin. ibi, Item ſi mihi.§.item ſi abſente.l.15.l.16.lib.18.tt. 1.l.76.§.eum qui.

De tempore debitoris & creditoris pignore uendito.ff.libr.44.tt.3. l.14.§. etſi mihi. §.fin.

De tempore defuncti teſtatoris, & eo quod eſt ante aditam hæreditatem.Inſt.§.diutina.ff.l.15.in prin.l.20.22.24.§. interdũ. l.31.§.uacuum.l.44.§.nondum.l.45.§.ſi. tt.2.l.13.§.quæſitum.§.non autem. l.30. §.quod per colonum.tt.5.l.2.§.etiam hæredi.l.6.§.fin.l.7.in prin.li.44.tt.3. l.14. in prin.

Etiam ante aditam hæreditatem poſt mortem uſucapio cæpta impleri poteſt. ff.l. 40.l.44.§.nondum.tt.5.l.6.§.fin.

De tempore quo res in iudicium eſt deducto,C.lib.3.tt.32.l.26.ff.lib.6. tt.1.l.18. l.20.§.fin.

De tempore defuncti & hæredis legatario accedente.ff.l.14.§.fin.tt.2.l.13.§. ſed & legatario.

De tempore donatoris.ff.tt.2.l.13. §. ſed & is cui donata.tt.7.l.4.

De tempore eius cui res euincitur. ff. tt.2.l. 13.§.ſi iuſſus.

De tempore uxoris rem alienam doti dantis.ff.tt.2.l.13.§.in dotem.li.23.tt.3. l.7. §.ſi res in.

Si liber homo uel ſeruus alienus ab alio bona fide poſſeſſus quid adquiſierit,non accedit domino uel libero homini tempus, quo res apud bonæ fidei poſſeſſorem fuit. ff.tt.2.l.13.§.Labeo.

Si domus demolita eſt,ad ſingulas eius partes uſucapiendas,nõ prodeſt tempus quo in domo poſſeſſæ ſunt.ff.l.32.

De tem-

De tempore quo res fuit apud emptorem, depositarium commodatariũ, mariiũ,&c. uide paulo inferius De interruptionibus, uers. Si possessor rem pignori, &c. cum sequentibus.

DISTINCTIONES GENERALES:

Qui non possidet, non utitur accessione alie rius. ff. tt. 2. l. 13. §. penul. li. 44. tt. 3. l. 15. §. 1. ibi. sicut nec ei. l. 6.

Si medius aliquis ex auctoribus non possedit. ff. lib. 44. tt. 3. l. 15. §. 1. ibi, sed si medius.

Si medium tempus fuit uacuum, uide s. De tempore auctoris, cum sequentibus.

Vitiosæ possessioni nulla accedit, nec ea alij accedit. ff. tt. 2. l. 13. §. fin.

De accessionibus possessionum nihil in perpetuum nec generaliter definire possumus: consistunt enim in sola æquitate. ff. lib. 44. tt. 3. l. 14. in prin.

¶ 6 *Ex reliquis contingentibus, & de usurpationibus, seu interruptionibus usucapionis.*

Si res non possideatur. ff. l. 25. tt. 8. l. 2. §. fin.

Si possessio interrupta sit, & medio tempore non possessa. ff. l. 2. l. 31. §. 1. C. tt. 33 l. 2

Si possessor ab hostibus captus sit. ff. l. 15. in prin. li. 4. tt. 6. l. 19. l. 20. l. 23. §. is autẽ. §. item ei qui. lib. 49. tt. 15. l. 12. §. factæ autem. l. 29.

Si possessor rem pignori dedit. ff. l. 16. l. 33. §. qui pignori. usque ad fin. legis. tt. 2. l. 1. §. per seruum.

Si rem alii commodauerit. ff. lib. 13. tt. 6. l. 8.

Si apud sequestrum deposuit. ff. tt. 2. l. 39. li. 16. tt. 3. l. 17. §. fin.

Si rem alii precariò concessit. ff. tt. 2. l. 13. §. si is qui precariò.

Si rem doti dederit. ff. tt. 2. l. 13. §. in dotem.

Si rem uendidit, eaq; ei postea sit redhibita. ff. tt. 2. l. 13. §. præterea. tt. 3. l. 19. lib. 44. tt. 3. l. 6. §. uendidi.

Si seruum possessum inutiliter manumisit. ff. tt. 7. l. 5.

Si possessor rem domino locauerit, uendiderit. pignori dederit. ff. l. 21. l. 33. §. si rem tuam tt. 2. l. 37. lib. 13. tt. 7. l. 37.

Si à domino precariò rogauerit. ff. tt. 5. l. 6. in prin. tt. 2. l. 36. lib. 13. tt. 7. l. 29.

Si legatorum seruãdorum causa quis in possessionem missus sit. ff. tt. 5. l. 12. tt 6. l. 2. in prin.

Si uentris nomine, aut rei seruandæ causa quis in possessionem missus fuerit. ff. lib. 44. tt. 3. l. 15. §. idemq; in eo qui.

Se peculium medio tempore sine causa fuerit apud manumissum. ff. tt. 2. l. 13. §. ex facto.

Si seruus possessus fuerit. ff. l. 15. §. si seruus. tt. 2. l. 1. §. per seruum. it. 1. l. 54. §. fin. lib. 44. tt. 3. l. 8. lib. 6. tt. 1. l. 21. in fi.

Si possessor ui de possessione deiiciatur, uel res ei eripiatur. ff. l. 5.

Si rem pignori datam, creditam, depositam depositarius, commodatam commodatarius, &c. eiusve seruus subripuit uel alienauit. ff. l. 33. §. qui pignori. § si rẽ pignori. usq; ad fin. legis.

Si dominus rem à possessore petierit. ff. tt. 5. l. 2. §. fin. l. 13. it. 7. l. 2. C. tt. 32. l. 10. tt. 33. l. 10. uide insuper s lib. 15. cap. 4.

Si dominus possessori in loco quẽ usu capit, ædificanti denunciauit. ff. tt. 5 l. 13.

Si seruus pro libertate sua litigare paratus fit. ff. l. 15. §. si seruus.

Si ii per quos possidebat, relinquendæ possessionis gratia discesserint. ff. tt. 5. l. 7. in prin.

Si is per quem possidebat, furere incipiat. ff. l. 31. §. si seruus.

Si rerum mistura interueniat. ff. l. 30.

Si res fuerit absens, uel aduersarius in integrũ sit restituendus: uide paulo superius, Ex tempore quo possedit.

¶ 7 *Ex consequentibus diutinã possessionẽ.*

Si instrumenta possessionis amisit possessor. C. tt. 33. l. 7.

Si possessionem rei amiserit, & prior dominus uel alius eam sit nactus. ff. lib. 4. tt. 6. l. 31. C. tt. 39. l. 8. §. quòd si quis. ibi, ita tamen. cum §. sequente.

¶ 8 *Ex causa possessionis, sequitur infrà Cap. prox.*

DISTINCTIONES EX CAUSA possessionis. Cap. XII.

Distinguitur insuper diutina possessio usucapiendi ex causa possessionis. Sciendum est

est autem, hoc loco causam ex qua possessio adquiri solet, aut utilem esse ad transferendum dominiũ, aut inutilem, uel ipso iure, uel ipso facto, uel deniq; propter exceptionem aliquã: de quibus singulis ordine uidendum.

¶ *De causa ad transferendum dominium utili.*

Si igitur causa possessionis ad transferendũ dominium utilis est, statim is cui res tradita est, dominium eius sine usucapione nãciscitur. Inst. li. 2. tt. 9. §. ex his itaq;. uers. & per hanc. ff. lib. 18. tt. 1. l. 74. li. 41. tt. 8. l. 1. l. 5. §. id quod quisq;. tt. 3. l. 3. §. lana.

¶ *De causa ipso iure ad transferendum dominium inutili.*

Si autem causa possessionis ad transferendum dominium ipso iure inutilis est: hoc est, cum res ita datur ne fiat accipientis: tunc nec diutina possessione ex ea transfertur dominium. ff. li. 6. tt. 2. l. 13. §. 1. ut:

Si rem ui, uel furto est adeptus. Inst. §. furtiuæ quoque. C. li. 3. tt. 32. l. 24. uide s. cap. prox. De re furtiua & ui possessa.

Si res ei locata sit. C. tt. 30. l. 1. tt. 34. l. 1. tt. 39. tt. 2. l. 7. §. fi. ff. tt. 6. l. 2. §. quod uulgo.

Se res ei commodata sit. ff. lib. 13. tt. 6. l. 8. l. 9. lib. 41. tt. 6. l. 2. §. quod uulgo.

Si usufructus nomine posfideat. Inst. tt. 9. fructuarius. ff. tt. 1. l. 10. §. fin. C. lib. 3. tt. 33. l. 8.

Si precariò posfideat. ff. lib. 44. tt. 3. l. 11. C. tt. 39. l. 2.

Si iure emphyteutico posfideat. C. tt. 39. l. 7. §. fin.

Si procuratorio nomine posfideat. C. tt. 39. l. 7. §. fin. ff. l. 13. §. fi.

Si res apud eum deposita sit. ff. tt. 6. l. 2. §. quod uulgo. lib. 16. tt. 3. l. 17. §. fin.

Si res ei pignori data sit. ff. l. 13. in prin.

Si creditor res debitoris, qui in bonis cessit, iure dominii detinet. C. lib. 7. tt. 71. l. 4. §. cum itaq;.

¶ *De falsa causa quæ ipso facto inutilis est ad transferendum dominium.*

Quando autem causa possessionis ipso iure transfert dominium, ut emptio, donatio, solutio, legatum: ex tunc duplici ratione inutilis esse potest ad transferendum dominium, cum aut facta non est, aut inutiliter est facta propter aliquam exceptionẽ.

Si igitur facta non est emptio, donatio ex tunc, etiamsi à possessore facta esse putetur, tamen usucapio non procedit. Inst. §. error. ff. l. 27. tt. 4. l. 3. tt. 5. l. 2. in prin. tt. 7. l. 1. in prin. tt. 8. l. 6. C. tt. 27. l. 3. tt. 29. l. 4. lib. 9. tt. 22. l. 18.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Si iustam erroris causam possessor habuerit. ff. tt. 5. l. 11. tt. 11. l. 5.

Si seruus uel procurator, cui rem emendam mandauerat, ei persuaserit se emisse. ff. tt. 5. l. 11.

Si rem in hæreditate sibi obueniente inuenit, C. tt. 33. l. 4.

Si eum in cuius locum successit, uel seruum suum emisse existimet. ff. tt. 1 1. l. 5. §. fin.

Si dominus rei, possessori tanquam aduocatus adstitit. C. tt. 33. l. 5.

Si non sit legatum non donatum, non emptum, &c. uide ĩ. Pro emptore, pro donato, pro legato, &c.

¶ *De causa propter exceptionem ad transferendum dominium inutili.*

PRO EMPTORE.

ff. tt. 5.

Si quis rẽ à non domino emit, uel si emptio propter aliquam exceptionem est inutilis: emptor eam rem diutina possessione pro emptore usucapit.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona uenditoris.*

Si ab eo emit qui ius uendendi nõ habet. C. tt. 26. l. 1.

Si à pupillo sine tutoris autoritate, uel falso aut errante tutore autore emit. l. 2. §. si à pupillo. tt. 3. l. 31. in prin. lib. 18. tt. tt. 1. l. 27. C. tt. 26. l. 9.

Si à furioso emit. l. 2. §. si à furioso. tt. 3. l. 13. §. 1.

Si à seruo emit, domino ignorante. ff. tt. 3. l. 3. l. 34.

Si à luxurioso & protinus pecuniam perditturo emit. l. 8.

Si ab eo quem prætor alienare uetuit. l. 7. §. qui sciens. tt. 3. l. 12.

Si is qui pro tutore negocia pupilli gerit, rẽ pupilli uẽdidit. ff. li. 44. tt. 4. l. 4. §. si quis non. ibi, Nam etsi is.

Si uir prædium dotale uendidit ff. tt. 3. l. 42.

Si debitor rem pignori obligatam uẽdidit. C. tt.

C.tt.26.l.6.

Si uir rem sibi ab uxore donatam uendidit. ff.tt.8.l.5.in prin.

Si a malæ fidei possessore, & eo qui scit rem alienam esse, emit. Inst.§.quod autem di ctum ff.tt.5.l.7.procurator. ibi, Nam & cum sciens.lib.44.tt.3.l.5. in prin. C. tt. 26.l.1.l.7.tt.32.l.11. Nouell. cap. 119. §.cæterùm.

2 *Ex persona emptoris.*

Si tutor ex actione pupilli rem quam pupilli esse putabat, emit. item si minoris emit rem pupilli.l.2.§. tutor.

Si procurator uel negociorum gestor ex actione domini rem emit. l.2.§.procuratorem.

Si sciens rem alienam emit, & mala fide: uide s cap.prox.

3 *Ex re empta.*

Si rem furtiuā uel ui possessam emit: uide s cap.prox. De re furtiua.

Si rem à defuncto alienari prohibitam tutor uendidit.C.tt.26.l.2.

4 *Ex modo quo emit.*

Si sub conditione emit, eaq́; non extiterit. l.2.§.si sub cond.lib.18.tt.6.l.8.§. quòd si pendente.

Si in diem res sit addicta.l.2.§. si in diem.

Si ita ut nisi intra certum tempus pecunia solueretur res inempta esset, & pecunia soluta intra tempus nō sit.l.2.§.Sabinus.

Si ita, ut si intra certū diem displicuisset res, redhibeatur.l.2.§.sed & illa emptio.

5 *Ex reliquis contingentibus.*

Si donationis causa uenditio facta est. tt. 7.l.6.

Si ei denunciatum sit à domino ne emeret. C.lib.3.tt.32.l.17.

Si dolo & fraude uenditio facta sit. C. tt. 33.l.6.

Si procurator rem domini minoris uendidit.l.7.§.procurator.

Si Titius mandatu serui fundum ei emit, & manumisso tradidit. l.7.§.seruus.

Si procurator fundū mandatu domini emptum, & ex ea causa sibi traditum diu possedit.ff.tt.3.l.13.§.fin.tt.5.l.2.§. procuratorem.

Si inter bona empta sit & res deposita.l.2. §.eius bona.

Si alia res quàm empta est, sit tradita.l.2.§. cum Stichum.

Si plus quàm emptum est, sit traditum. l.2. §.cum Stichum.

Si is cui res traditur, ex alia quàm ex emptionis causa sibi eam tradi putet.l. 2. §. quod apertius.

Si emptor propria autoritate fundum sit ingressus.ff.tt.2.l.5.l.33.in prin.C.tt.32.l. 2.l.9.l.7.

Si emptio facta non sit.l.2. in prin.l.1r.tt. 9.l.3.

Si emptio ex post facto conualescat:utputa re emptori à domino donata, litis æstimatione domino rei ab emptore oblata, &c. uide lib.18. huius Methodi.cap.7. membr.1.& 4.

PRO DONATO.

ff.tt.7.

Pro donato is usucapit, cui res donationis causa tradita est.l.1.in prin.C.tt.27.l.1.

DISTINGVITVR.

Ex persona donantis, & eius cui donatur.

Si pater filio quem in potestate habet, donet. l.1.§.1.l.4.tt.6.l.2.§.fin.

Si uir uxori, uel uxor uiro donauit.l.1.§. si inter.l.3.lib.24.tt.1.l.25.l.44.lib.41.tt. 2.l.26.

Si sciens rem alienam donauit.C.tt.27.l.2.

Ex reliquis contingentibus.

Si seruus alienus ita donatus sit, ut manumittatur.ff.li.39.tt.5.l.18.§.idem Aristo.

Si donatarius seruum alienum sibi donatum inutiliter manumisit.l.5.

Si donator rei alienæ donationem reuocare constituerit, remq́ue cœperit uindicare.l.2.

Si non sit donatum.l.1.in prin.C.tt.27.l.3.

POR LEGATO.

ff.tt.9.

Si cui res ex causa legati tradita sit, is eam pro legato usucapit.l.1.l.4.in prin.

DISTINGVITVR.

Ex persona legatarij, & eius cui res legati nomine tradita est.

Si ei cum quo testamenti factio non est, legatum sit.l.7.

Si alii q̄ cui legatū est, res tradita sit.l.1.§. si.

Si

Si cum Titio legatum esset, alij eiusdem nominis res sit tradita.l.4.§.fin.

Ex reliquis contingentibus.

Si res aliena legata sit.l.4.in prin.
Si dominus rei legatæ adhuc uiuat.l.5.l.6.
Si non rectè,nec iure legatum sit.l.9.
Si legatum ademptum sit.l.4.in prin.l.9.
Si legatarius non traditam possessionem rei legatæ sit ingressus.l.8.
Si legatum non sit.l.2.l.3.tt.11.l.4.§.fin.

PRO HAEREDE.

ff.tt.6.

Si quis putans se hæredem rem possideat,eã pro hærede usucapit.

Distinguitur sequentibus modis:

Si suus hæres sit.C.tt.29.l.2.
Si is qui testamenti factionem nõ habet,pro hærede possideat.l.4.
Si à muliere non rectè adoptatus, eius hæredem se esse putet.C.tt.33.l.8.
Si res ex hæreditate non sit.l.3.C.tt.29.l.4.tt.33.l.4.
Si defunctus rem usucapere non potuit. ff. lib.44.tt.3.l.11.ibi,Tamen usu.C.tt.29.l.1.
Si rem apud se depositam,sibi commodatã, locatam,uel à patre donatam pro hærede possidere incipiat.l.2.§.quod uulgo.§.filium.
Si dominus rei uel hæreditatis adhuc uiuat.l.1.C.tt.29.l.3.
Si legatorum seruandorũ causa alius in possessionem missus sit.l.2.in prin.

PRO DERELICTO.

ff.tt.8.

Si id quod à nõ domino pro derelicto habitum est,& haberi putatur, diutino tempore possidet,usucapit.l.4.

DISTINGVITVR:

Si possessor ignoret à quo derelictũ sit.l.4.
Si pro derelicto habitum non sit.l.6.
Si merces ex naue iactas, uel ex naufragio expulsas occupauit.l.7.tt.2.l.21.§.1.

PRO DOTE.

ff.tt.10.

Si rem alienam in dotem accepit, eam pro dote usucapit.l.1.in prin.l.3.C.tt.28.l.1.

DISTINGVITVR:

Si res mobilis in dotem data.sit.C.tt.28.l.1.
Si singulæ res uel uniuersæ in dotem datæ sint.l.1.§.1.
Si nondum nuptiæ sint secutæ.l.1.§.& primum.l.2.
Si cessat matrimonium,aut omnino secutum non sit.l.1.§.constante.§.fin.

PRO SOLVTO.

ff.tt.4.

Si rem alienam uel non debitam, debiti causa accepit,usucapit pro soluto.l.1.

DISTINGVITVR:

Si non fuerit debitũ.l.3.tt.5.l.2.in prin.ibi, Si tamen.tt.11.l.3.l.4.§.fin.
Si accipiẽs sciat sibi nõ deberi.l.3.tt.15.l.3.
Si aliud quàm debetur solutum sit.l.1.

PRO SVO.

& de reliquis possessionũ causis.ff.tt.11.

Si quis dominiũ rei sibi adquiri putet, & ex causa possideat, ex qua adquiritur, pro suo usucapit.l.1.in prin.
Si ex causa emptionis,donationis,legati possideat,pro suo usucapit.l.1.§.1.
Si ex eo quod cepit cœlo, mari, terra possidet.item ex alluuione,&c.l.2.
Si cum hæres alium sib cohæredem putaret, ei res hæreditarias pro parte tradidit. ff. tt.3.l.29.
Si ex diuisione cum patre facta filius possideat.l.4.§.si pater.
Si in communi diuidundo iudicio res alicui adiudicata sit.ff.tt.3.l.17.
Si autore prætore possidet.ff.tt.2.l.11.l.52.§.fin.lib.50.tt.17.l.179.
Si possessor rei alienæ conuentus litis æstimationem obtulit.ff.tt.5.l.1.l.3.lib.42.tt.4.l.15.
Si cum ab aliquo rem petere uellem, is eius rei possessionẽ mihi cesserit. ff. tt.3.l.33.§.si mihi.
Si ex causa transactionis possideat. ff. tt.3.l.29.C.tt.26.l.8.
Si puerum ab hostibus uulneratum suscepit & curauit.C.tt.34.l.5.
Si ex causa lucratiua possideat.C.tt.33.l.11.
Etiam ex aliis causis concessa est usucapio.l.5.in prin.

Si cum

SVBDISTINCTIONES PRAECEDENTIUM *distinctionum generales.*

Si cum lex usucapionem inhibet, possessor bona fide possidet. Inst. §. quod autem dictum. ff. tt. 3. l. 24. C. tt. 26. l. 5. §. fin. l. 7.

Si postea causam possessionis sibi mutet. ff. tt. 3. l. 33. §. quod uulgo. tt. 6. l. 2. §. quod uulgo. tt. 2. l. 3. §. ex plurib. §. illud quoque. l. 10. l. 18. in prin. l. 19. li. 5. tt. 4. l. 10. §. quod si filius. lib. 43. tt. 25. l. 6. §. Iul.

Si rem, quam mala fide possidebat, à domino uel nō domino emerit. ff. l. 33. §. quod uulgo. ibi, Idq; per hoc.

Si cum mala fide possideret, à domino rei hæres sit institutus, uel iustam causam habuerit existimandi se hæredem. ff. l. 33. §. idem hic si à domino.

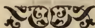
Si colonus fundum à non domino emerit. ff. l. 33. §. cum ergo hæc.

Si colonus, depositarius, commodatarius, postea pro hærede incipiant possidere. ff. tt. 6. l. 2. §. quod uulgo.

Si filius rem à patre sibi donatam pro hærede possidere incipiat. ff. tt. 6. l. 2. §. fin.

FINIS LIBRI DECIMIQVARTI, & Quartæ partis.

METHODI
IVRIS CIVILIS
PARS QVINTA.
DE OBLIGATIONIBVS, ET ACTIONIbus, ex contractu descendentibus.
NICOLAO VIGELIO AVCTORE.

De pactis & transactionibus, obligationibus, & actionibus in genere:

LIBER DECIMVS QVINTVS.

DE PACTIS.
ff.lib.2.tt.14.C.lib.2.tt.3. Cap. I.

¶ *I. Definitiones.*
ff.l.1.§.1.lib.50.tt.12.l.3.in prin.
¶ *II. Diuisiones.*
In nominata & innominata.ff.l.1.§.fin.
In publicam conuẽtionem,& priuatã.ff. l.5.
In iuris gentium & legitimam conuentionẽ. ff.l.5.l.6.l.7.in prin.
In pactum reale & p̃sonale.ff.l.7.§.pactorũ.
Quædam actiones pariunt, quædam exceptiones.ff.l.7.in prin.
¶ *III. Species.*
Conuentionis uerbum generale est, ad omnia pertinens, de quibus negocii contrahendi,transigendiq́;,&c.ff. l.1.§. conuentionis.usque ad §.fin.
Species tacitarum pactionum.ff.l.2 uers.sed etiam tacito.l.3. l.4.l.27.§. penult. l.40. §.post diuisionem l.55.l.26. in prin. lib. 19.tt.2.l.13 §.fin.l.14.C.l.2.l.18.
¶ *IIII. An pactum sit utile & seruãdum.* ff.l.7.§.prætor.
Confirmatur.ff.l.1.in prin.

DISTINGVITVR:
1 *Ex personis paciscentium,& eorũ per quos paciscimur.*
De muto.ff.l.4.in prin.uers. secundum. lib. 44.tt.7.l.1.§.mutum.lib.50.tt.17.l.166.
De surdo.ff.lib.44.tt.7.l.1.§.fin.l.47.li.50. tt.17.l.166.
De eo cui bonis interdictum est.ff.lib.50.tt. 17.l.40.
De furioso.ff.lib.44.tt.7.l.1.§. furiosum. l. 23.lib.50.tt.17.l.5.l.40.l.166.§.fin.
De pupillo.ff.lib.44.tt.7.l.1.§.furiosũ.uer. huic proximus.l.42.tt.4.l.4.§.si quis pupillo.ibi,Nam etsi.lib.50.tt.17.l.5.l.149. lib.12.tt.6.l.41.in fine.li.46.tt.2.l.1.§.si.
De pubere minore 25 an. ff. li.44.tt.7.l.42.
De capite deminuto. ff. lib.4. tt.5.l.2.§. hi qui.ibi,Cæterùm si postea.
De filiofamiliàs.ff. lib.44.tt.7.l.38. C.l.23.
De seruo.ff.l.29.C.l.3.ff. lib44.tt.7.l.13.l. 42.§. fin.lib.50.tt. 17.l.22.in prin. li.12. tt.6.l.13.in prin.
De seruo hæreditario.ff. l.27.§.fin.
De seruo in quo usumfructum habemus. ff. l.54.§ fin.

De

De tutore ff..l.14.C.l.22.
Da curatore.C.l.22.
De procuratore. ff.l.10.§.final. l.11.l.12. l.13.
De magistro societatum. ff.l.15.
De domino & seruo inuicem paciscentibus. C.tt.4.l.13.§.fin.
De seruo,& eo qui in seruo usu fructu habet inuicem paciscentibus.ff.lib.7.tt.1.l. 25.§.idem Iulianus.
De libero homine seruo alieno, & eo cui is seruit inuicem paciscentibus,ff.lib.13.tt. 6.l.13.§.si libero homini. lib.7.tt.1.l.25. §.idem Iulianus.lib.41.tt.1.l.54.§. item promittendo.usque ad §.quidquid.
De reliquis,uide infra De pacto de non petendo.

2 *Ex re quam paciscuntur.*

Si aduersus leges,uel in fraudem legum pactum factum sit.ff.l.7.§.prætor.§. generaliter.l.28.in prin.l.31.lib.50.tt.17. l.27. C.l.6. Subdistinguitur,Si non ad publicã læsionem, sed ad rem familiarem pertinet.ff.l.7. §.si paciscar. uers.& in cæteris. §.generaliter.
Si ad publicam læsionem pertineat.ff.l.27. §.pacta.uers.& in summa.l.42.
Ius publicum priuatorum pactis non mutatur.ff.l.7.§.& generaliter.l.38.l.42.li.50. tt.17.l.45.§.fin.
Si à contrahentibus quid contra naturam cõtractus exceptum sit.ff.l.43.lib.50. tt.17. l.23.l.27.
Si conuenit ut in deposito culpa præstetur. ff. lib.16.tt.3.l.1.§ si conuenit.
Si ut in causa depositi omne periculum præstetur.ff.l.7.§.item si quis.
Si cõuenit ne dolus malus præstetur.ff.l.27. §.illud.lib.50. tt.17. l.23.uers. excepto eo.lib. 16.tt.3.l.1.§.si conueniat.uers.illud non.
Si conuenit,ut pars debiti intra certum tẽpus soluta reliquum accepto feratur. ff. l.41.
Si cõtra bonos mores pactum factum sit, turpemq; causam contineat.ff.l.27 §.pacta. C.l.6.ff.lib.28.tt.7.l.15.
Si ut maleficium fiat pactus sit.ff. l.7.§. si ob maleficium.
Si conuenit,ne furti uel iniuriarum,&c. agatur, uide paulo inferius De pacto non petendo.
Si cum decem deberentur, pactus sit ut uiginti debeantur.ff.l.17.in prin.
Si conuenit ut quatenus facere possit conueniatur.ff.l.49.
Si conuenit ut unus hæredum æs alienum in solidum suscipiat.C.l.26.
Si conuenit ut debitor onera tributi prædii pignorati agnoscat.ff. l.42.l.52.§. pactum.
Si conuenit ne fori præscriptione utatur.C. l.29.
Si conuenit ne nulla exceptio obiiciatur. ff. tt.11.l.4.§.qua situm.
Si de futura successione pacti sunt.C.l.15.l. 19.l.30.tt.4.l.33.§.fin.lib.5.tt.14.l.5.lib. 8.tt.39.l.4.ff. lt.45.tt.1.l.61.
Si in patrocinium suum quosdam suscipiat. C.lib.11.tt.53.l.1.Nouell.c.17.§.iniusta quoq;.
Si mercatores inter se pacti sunt,ne minoris merces uenderentur. C. lib.4. tt.59. l.1. uers.aut paciscitur.
Si artifices inter se pacti sunt, ne alter opus ab altero cœptum perficiat.C. li.4.tt.59. l.1.§.ædificiorum.
Si pactus sit de quota litis.ff.l.53. lib.50. tt. 13.l.1.§.si cui cautum.C.lib.2.tt.12.l.15. lib.4.tt.35.l.20.ff.lib.17.tt.1.l.7.
Si impossibile quid pacti sint.ff. lib.50.tt.17. l.31.l. 145.l.148.§.fin.l.177.
Si ut id quod factum est,sit infectum. ff. lib. 50.tt.17.l.31.
Si in deposito, commodato & similibus conuenit,ne seruum furem uel fugitiuum faciat. ff.l.50.
Si pactus sit ne iura adgnationis amplius habeat.ff.l.34.
Si pecora partiaria suscepit. C.l.9.
Si ne sibi locum suum dedicare liceat, neve in suo mortuum sepelire,neve inuito uicino prædium suum alienet,&c. ff.l.60. lib.20.tt.5.l.7. §. 6.uide insuper Methodi huius lib.8.cap. t. uers. Si ne per fundum,&c.

3 *Ex tempore,ex quo & ad quod,item ex conditione, sub qua dari uel fieri paciscũtur.*

Si dies aut conditio adiecta sit. ff. lib.44. tt. 7.l.43.in prin.lib.50.tt.17.l.77.

Si ad tempus paciscantur. ff. lib. 44. tt. 7. l. 43 in prin.
Si post mortem paciscatur. ff. lib. 46. tt. 3. l. 108 C. li. 4. tt. 11. l. 1. li. 8. l. 11. tt. 38. l. 15.
Si sub conditione, Si uolā. ff. lib. 44. tt. 7. l. 7.
Si sub impossibili conditione. ff. lib. 44. tt. 7. l. 30. Vide insuper paulò superius vers. Si impossibile quid.
4 *Ex persona eius cui pactus est.*
Si alii paciscatur. ff. lib. 44. tt. 7. l. 10, uide insuper ĵ. De pacto de non petendo. item ĵ. De stipulationibus.
5 *Ex re quam dari uel fieri paciscuntur.*
Si suam rem quis emat, conducat, &c. ff. lib. 50. tt. 17. l. 45. lib. 41. tt. 2. l. 28. lib. 30. tt. 1. l. 42. §. tractari. lib. 16. tt. 3. l. 15.
Si res quæ nullius esse potest, in pactum deducatur. ff. lib. 50. tt. 17. l. 142.
Si res aliena in pactum deducatur. ff. lib. 50. tt. 17. l. 11. C. l. 30. §. fin.
Si rem, quam ad se iure hæreditario peruen turam sperat. C. l. 30. §. fi.
Si rem, quæ ab eo abire potest, in pactum deducat. ff. lib. 50. tt. 17. l. 105.
Si rem litigiosam in pactum deducat. vide alibi De re litigiosa non alienanda.
Si rem communem. ff. li. 46. tt. 3. l. 94. in pr.
Si rem quæ in rerum natura non est. vide š. uers. Si impossibile quid. cap. eo.
6 *Ex causa pacti.*
Si principalis causa non subsistat. ff. lib. 50. tt. 17. l. 138. l. 17 1. l. 201. C. l. 7.
Si dolo malo pactum factum est. ff. l. 7. §. pre tor. §. dolo malo. usq; ad §. quod ferè. C. l. 8. lib. 8. tt. 36. l. 3.
Si fraudandi causa factum sit. ff. l. 7. §. sed si fraudandi.
Si error interuenit. ff. l. 30. §. æquè nul lo. l. 31. l. 52. in prin. tt. t. l. 15. lib. 4. tt. 1. l. 2. li. 44. tt. 7. l. 56. li. 50. tt. 17 l. 116. § fi. l. 76.
Si ui & metu factū est. ff. lib. 50. tt. 17. l. 116. l. 144.
Si non hoc animo factum sit, ut obligatio constituatur. ff. lib. 44. tt. 7. l. 3. §. 1. l. 30. l. 53. lib. 50. tt. 17. l. 16.
7 *Ex modo paciscendi.*
De consensu utriusque. ff. l. 1. §. adeò. lib. 44. tt. 7. l. 54.
Si creditores, cum quibus hæres paciscitur, inter se dissentiant, uel non omnes adsint. ff. l. 6. §. fin. l. 8. l. 9. l. 10. in prin. l. 44. l. 59 lib. 17. tt. 1. l. 58. §. Lucius. lib. 44. tt. 4. l. 4. in princ.
De nudo consensu. ff. lib. 44. tt. 7. l. 51. §. fin.
De tacito consensu. ff. l. 2. Vide insuper eius species š, in princ. huius cap.
De solo nutu. ff. lib. 44. tt. 7. l. 52. §. fi. lib. 45. tt. 1. l. 1. §. quis ita.
Paciscimur re, per epistolam & per nunciū. ff. l. 2.
De nudo pacto, uide ĵ. An ex pacto nascatur actio.
8 *Ex tempore pacti facti.*
Si non in continenti, sed ex interuallo pactum factum sit. uide ĵ. memb. 8. uers. Si bonæ fidei, &c.
Si in traditione rei factum sit. ff l 48.
Si ante delatam sibi hæreditatem de ea paciscatur. uide supra uersic. Si de futura success.
Si ante aditam hæreditatem hæres cum creditoribus hæreditariis paciscatur, uide ĵ. uers. Si ante aditam.
9 *Ex consequentibus pactum.*
Si nullum instrumentum intercesserit. C. l. 17. l. 21. tt. 4. l. 5. ff. lib. 20. tt. 1. l. 4. lib. 22. tt. 4. l. 4. l. 5. C. lib. 4. tt. 19. l. 12. tt. 21. l. 9. 10. t 2. lib. 10. tt. 3. l. 3.
Si postea diuersum paciscatur. ff. l. 7. §. adeò. l. 17. §. de pignore. l. 27 § pactus. usq; ad §. illud. l. 47. in pr. l. 57. C. l. 12. uide insuper paulò inferius uers. Si postea, &c.
Si conditio, sub qua pactum est, defecerit.
Subdistinguitur: Si post perfectam obligationem conditio adiecta sit. ff. li. 44. tt. 7. l. 43. §. conditio. C. lib. 8. tt. 55. l. 4.
Si is qui sub conditione obligatus fuit, curauit ne conditio existeret. ff. lib. 45. tt. 1. l. 85. §. fi.
Si cum pendente fideicommissi conditione pactum factum esset, postea conditio defecerit. C. l. 1.

SVBDISTINCTIONES GENERALES.

Vide infra cap. 3. vers. Subdistinguitur.

¶ *De pacto de non petendo, & non agendo.*

1 *An sit utile ut tollat actionem & pariat exceptionem.*
ff. l. 27. §. ex eo quod, lib. 44. tt. 4. l. 2. §. item, lib. 46. tt. 3. l. 95. §. naturalis. Inst. lib. 4. tt. 13. § præterea.

DI-

DISTINGUITUR:

1 *Ex persona paciscentium.*

Si pupillus pactus sit ne petat, uel ne à se petatur. ff. l. 28. in prin.

Si tutor pactus sit ne petat. C. l. 22.

Si curator furiosi uel prodigi pactus sit. ff. l. 28. §. si curator. C. l. 22.

Si curator Reip. pactus sit ne petat. ff. l. 37.

Si ea persona, quæ nobis stipulatione adquirere potest, paciscatur nobis. ff. l. 58.

Si seruus uel filiusfamiliâs pactus sit ne petat, uel ne petatur. ff. l. 17. §. fin. l. 18. l. 19. l. 20. l. 21. in prin. §. 1. §. filiafamiliâs. l. 28. §. si filius. l. 29. l. 30. in prin.

Si is qui nobis bona fide seruit, nobis paciscatur. ff. l. 19. in prin.

Si seruus, in quo usumfructum habemus, nobis paciscatur. ff. l. 54. in prin.

Si pater uel dominus pactus sit ne à seruo uel filio petatur. ff. l. 21. §. nos autem.

Si cum quibusdam creditorib. hæreditariis pactum factum sit ut minus petatur, uel si non omnes consenserint, uide s. uers. Si creditores cum quib. &c.

2 *Ex re, quam pacti sunt.*

Si ne iudicati uel incēsarum ædium agatur. ff. l. 7. §. si paciscar.

Si ne furti uel iniuriarum agatur. ff. l. 7. §. & in cæteris igitur. l. 17. §. quædam. l. 27. §. pacta.

Si ne depositi agatur. ff. l. 7. §. si paciscar. uer. sed etsi quis. l. 27. §. illud.

Si ne operis noui nunciationem exequar. ff. l. 7. §. si paciscar.

Si ne interdicto unde ui experiar. ff. l. 27. §. pacta. uers. item ne.

Si ne fideicommissum petatur. C. l. 16.

Si filius uel seruus ne ipse petat, uel ne à se petatur pactus est: uide paulo superius, uers. Si seruus. uel, &c.

Si ita: Si intra illum diem debiti partem solueris, acceptum tibi residuum feram, & te liberabo. ff. l. 41.

3 *Ex causa pacti.*

Si per errorem pactus est, uel dolo malo deceptus. ff. l. 51. C. l. 8. lib. 8. tt. 36. l. 3.

4 *Ex tempore pacti facti.*

Si antequam furtum factum sit paciscar, ne furti agatur. ff. l. 27. §. pacta.

Si ante aditam hæreditatem hæres institutus paciscatur cum creditoribus, ut minus petant. ff. l. 7. §. si ante. usq; ad § fin.

Si eum partem debiti soluisset, de reliqua parte non petenda pactus est. C. l. 5.

5 *Ex consequentibus.*

Si pactione ad certum tempus facta, tempus finitum sit. ff. l. 27. §. si cum reo.

Si postea conuenit ut petatur. Inst. libr. 4. tt. 14. in prin. ff. l. 27. §. pactus. usque ad §. quod si non. l. 74. in princ. l. 54. §. fina. l. 61.

De reliquis distinctionibus, uide præcedentia & sequentia.

1 *Quomodo pactum posterius actionem uel prius pactum tollat.*

Utrum ipso iure, an per exceptionem. ff. l. 17. §. 1. §. de pignore. lib. 46. tt. 3. l. 95. §. naturalis. lib. 50. tt. 17. l. 27. Inst. lib. 4. tt. 13. §. præterea.

¶ V. *Quibus prosit, & obsit pactum, seu quibus & aduersus quos detur ex pacto actio uel exceptio.*

De hæredibus. ff. l. 17. §. si quis paciscatur. l. 25. §. 1. l. 40. in prin. §. fin. l. 52. §. si inter. §. si. li. 56. §. fi. lib. 20. tt. 6. l. 8. §. 1. C. l. 11.

Si quibusdam hæredibus actio remissa sit, an & cæteris prosit. C. l. 24.

Si conuenit ne à se neve filio petatur, an & cæteris hæredibus prosit. ff. l. 33.

Si cōuenit ut fratri suo tanquam hæredi dos restituatur posteaq; alios reliquerit hæredes. ff. l. 40. §. fin.

Si hæres pactus est ne petat, an obsit cohæredi. C. lib. 7. tt. 60. l. 3.

Si ne à se neve à Titio petatur, pactus sit, an Titio prosit. ff. l. 17. §. si pactus sim. l. 21. §. Iulianus quoq;.

Conuentio cum alia persona facta, aliis non nocet. ff. l. 27 §. ante. l. 25. §. 1. l. 23. §. fin. tt. 15. l. 3. in prin. C. tt. 4. l. 26.

Debitorum pactio creditoribus non nocet. C. l. 25. l. 26.

De hærede possessore hæreditatis paciscente ff. l. 17. §. cum possessor. l. 59.

De altero reorum stipulandi uel promittendi, & altero sociorum debiti uel crediti, altero paciscente. ff. l. 21. §. in his. l. 23. §. fina. l. 25. l. 27. in prin. lib. 45. tt. 2. l. 9. §. non idem uers. quare si socii. C. tt. 4. l. 1. uide insuper s. uer. Si creditores cum quibus,

bus, &c. cap.eod.

De fideiussore & mandatore reo paciscente. ff.l.21.§.fin.l.22.l.27.§.si cum reo.§.pactus.uers.eodem l.32.l.61.lib.17.tt.1.l.58.§.Lucius.lib.45.tt.3.l.95.§.fin.

De reo fideiussore paciscente. ff.l.23. cum trib.ll.sequentibus.

De confideiussoribus uno illorum paciscente.ff l 23.§.imò nec.l.26.lib.45. tt.1.l.15.§.fina.

De emptore, uenditore paciscente, uel autore.ff.l.17.§.pactum.

De uenditore, emptore paciscente. ff.l.16. in prin.

De eo qui uendidit, domino rei paciscente. ff.l.15.§.fi.

De domino & patre, eiusque heredib. filio uel seruo paciscente, uide s. Ex pers. paciscent.

De domino & patre qui pactus est, ne à seruo uel filio petatur.ff.l.21.§.nos autem.

De reliquis uide s Ex person.paciscent.

¶ VI. Quid ueniat in pacti conuenti exceptionem.

Conuentio in alia re facta, in alia nō nocet. ff.l.27.§.ante.

Si cū pactus essem ne hæreditatē peteres, singulas res petas.ff.l.27.§.item si pactus.

Si cum pactus essem ne fundū peteres, usumfructum fundi petas: item ne nauem uel ædificium petas, dissolutis his singulas res petas.ff.l.27.§.item si pactus.

Si cum decem deberes pactus sim ne uiginti petam: uel contrà, si cum uiginti deberes, pactus sim ne decem petam. ff.l.27. §.si cum mihi.

Si cum decem aut Stichum deberes, pactus sim ne decem petam.ff.l.27.§.sed si stipulatus.

Si cum mihi hominem generaliter deberes, pactus sim ne Stichum petant. ff.l.27. §. sed si generaliter.

De reliquis,ff.l.35.l.47.§.L.Titius.

¶ VII. Adfinia remedia exceptionis pacti conuenti.

Doli exceptio.ff.l.10.§.fin.l.7.§ sed an doli.usque ad § fi.l.16.l.25.§.fi.l.26. l.40. § fin.

Actio ex stipulatu.ff.l.10.§.si pacto.

Actio mandati.ff. l.7.§. & suum hæredem. uers.idem & in.

Cōdictio indebiti si solutum sit.C.l.5. §.fi.

¶ VIII. De actione ex pacto.

1 *An ex pacto nascatur actio?*

Ex pacto nudo, cui nulla subest causa, nec subiecta stipulatio est, non datur actio. ff.l.7.§ sed cū nulla. l.45. C.l.10.l.21.tt.4.l.18.li.5.tt.14.l.1.li.8.tt.38.l.5. in pr.

DISTINGVITVR:

Si in proprium nomen contractus pactum transeat.ff.l.7.in prin.

Si subsit causa.ff.l.7.§ sed etsi.

Si data pecunia quid de ea reddenda conuenit.C l.10.lib.5.tt. 14.l.1.

Si diuisio sit facta.ff.l.45.C.l.21.

Si lege uel senatusconsulto iuuetur pactū. ff.l.6.

Si bonæ fidei iudicio insit pactum, uel incontinenti uel ex interuallo factum.ff.l.7.§. quinimo.usque ad §.prætor.l.57. C.l.13.

Si stipulatio pacto sit subiecta.ff.l. 10.§.si pacto.C.l.27.l.28.§ fi.li.8. tt.38.l.5.l.6.

Si aliquot annis ex nudo pacto solutum sit. C.l.28.

SVBDISTINCTIONES GENERALES.

Si ex causa pacti exceptione usus sit actor. ff.l. 10.§.si pacto.

Reliquas subdistinctiones uide s.membr. 4. cap.eod.

2 *Quid ueniat in actionem ex pacto?*

Quanti interest.C.l.16.

De pœna promissa: uide paulo inferius,uer. ex stipulatu actio.

Pœna legis si iureiurando dato ei non stetur.C.tt.4.l.41.

3 *Quæ ex pacto nascatur actio.*

Et quæ sint adfinia remedia.

Ciuilis actio præscriptis uerbis.ff.l.7.§.sed etsi in.C.l.7.§.fi.

Ex stipulatu actio.ff.l.7.§.quod ferè.l.10.§. si pacto.C.l.7.§.fi.l.14.l.27.

Actio uenditi.C.l.11.

Serui corrupti.ff.l.50.

Pœna, si placitis non stetur. C.tt.4.l.40. l.41.

Exceptio pacti conuenti. ff.l. 10.§.si pacto. uide insuper s.uers.Ex pacto nudo, &c.

Doli mali & in factum replicatio. C. tt.4. l. 28.

De reliquis huc pertinentibus, uide j.lib. 20.huius

20. huius Methodi, cap. 1. in prin.

¶ IX. *Reliqua de pactis.*

De pactione obscura & ambigua. ff. l. 7. §. pactorum. uers. utrum. l. 39.

De pœnæ stipulatione pacto subiicienda eo filium. ff. tt. 15. l. 15.

Si conuenit, ne dominus à colono quid peteret, nihilominus colonus a domino petere potest. ff. l. 55.

DE TRANSACTIONIBVS. ff. lib. 2. tt. 15. C. lib. 2. tt. 4. Cap. II.

¶ I. *Differentia pacti & transactionis.* ff. l. 1.

¶ II. *An transactio sit utilis, & seruãda?* C. l. 5. l. 10. l. 20. ff. lib. 38. tt. 17. l. 1. §. fina.

DISTINGVITVR:

1 *Ex personis transigentium.*

De domino & seruo inuicem transigentibus C. l. 13. §. fin.

De patre. ff. l. 10.

De procuratore ad litem. C. l. 8.

De procuratore principis. ff. l. 13.

De administratore ciuitatis. C. l. 12.

De socio in re cõi transigente. C. tt. 25. l. 1.

De ægroto. C. l. 27.

De reliquis, uide ĩ. memb. 3 e. eod.

2 *Ex causa de qua transactum est.*

Si de causa criminali & publica. C. l. 18.

Si de seruili uel adscriptitia conditione. C. l. 43.

Si de causa qua non tenebatur reus, uide ĩ. Ex consequent.

3 *Ex causa propter quam transegit.*

Si metus causa trãsegit. C. l. 13. in prin. l. 35.

Si dolus malus interuenit, & deceptus transegit. ff. l. 9. §. qui per falsa. C. l. 4. l. 11. l. 22. l. 30. l. 33. ff. li. 38. tt. 17. l. 1. §. fin. C. tt. 20. l. 5.

Si per errorem & ignorantiam transegit. ff. l. 9. §. cui per fall. C. l. 23. l. 29.

Si per errorem calculi transegit. ff. lib. 50. tt. 8. l. 8. C. tt. 5. l. 1. ff. lib. 44. tt. 3. l. 13. §. fin.

4 *Ex modo transactionis.*

Si non transigendi animo fecit. C. l. 24.

Si emptio esse simuletur. C. l. 21.

Si minor quantitas in transactionem deducta est quàm debetur. ff. l. 3. §. cum transactio. C. l. 3. l. 24.

Si ita transactum est, ut si intra certos dies, &c. l. 9.

Si nullo dato, retento uel promisso transactum est. C. l. 38. lib. 6. tt. 3. l. 3.

De Aquiliana stipulatione & acceptilatione subiiciẽda. ff. l. 2. l. 15. C. l. 4. l. 15. l. 40.

De pœnali stipulatione subiicienda. ff. l. 15.

Si scriptura non intercessit. C. l. 5. l. 28.

5 *Ex tempore & antecedentib. transactionem.*

In controuersiis, quæ ex testamento proficiscuntur, transigendis, prius inspicienda, cognoscendaque sunt uerba testamenti. ff. l. 6.

Si nulla lis mota fuit. C. l. 2.

Si post rem iudicatam transactum sit. ff. l. 7. l. 11. li. 12. tt. 6. l. 23. §. si post rem. C. l. 32.

Si reus, postquam fideiussor condemnatus est, transegit. ff. l. 7. §. si fideiussor.

Si secunda hora noctis, uel alio quouis tempore transactum est. C. l. 20.

6 *Ex consequentibus transactionem & reliquis contingentibus.*

Si scriptura uel stipulatio non sit secuta, uide s. Ex modo.

Si transigentem statim pœniteat. C. l. 39.

Si causa, de qua transactum est, trãsigentem non teneri appareat. C. l. 23. ff. lib. 12. tt. 6. l. 65. in prin.

Si instrumenta, ex quibus transactum est, falsa appareant C. l. 42.

Si postea codicilli, uel alia instrumenta reperiantur. ff. l. 3. §. cum transactio. l. 12. lib. 12. tt. 2. l. 31. C. l. 19.

Si postea alia species reperta sit. C. l. 29.

Si aduersa pars placitis fidem non præstet, & contra placita agere nitatur. C. l. 6. l. 14. l. 17. l. 36. tt. 3. l. 21. §. fina. tt. 31. ff. lib. 5. tt. 2. l. 27. in prin. lib. 18. tt. 5. l. 10. §. emptor. li. 46. tt. 3. l. 96. §. cum pupilla. item extra De reg. iur. in sexto. l. frustra.

Si post transactionem nihilominus sit condemnatus. ff. libr. 12. tt. 6. l. 23. §. si quis post.

Si cum spe futuræ successionis transegisset, alius postea successerit. C. l. 25. l. 33.

Si nomen transactionis causa acceptum delegatum non sit, nec liberatio secuta. ff. lib. 46 tt. 3. l. 96. § soror.

Si prædium transactionis causa datum obli-

gatum sit, uel alienum. C.l.34.
Si res, de qua transactum est, postea euincatur. C.l.34. §.fin.
Si rescriptum contra trāsactionem sit imperatum. C.l.16

¶ *III. Quibus prosit uel obsit transactio?*

De hærede uero putatiuo transigente. ff.l.3. §.debitor.
De eo cui hæreditas restituitur, hærede trāsigente. ff.l.17.
De emptore hæreditatis, uenditore transigēte. ff.l.17.
De fideiussore, reo transigente. ff.l.7.§. si fideiussor.
De altero tutorum altero transigēte. C.l.1.
De filijs matre transigente. C.l.26.
De altero sociorum altero transigente. C. tt.25.l.1.
De reliquis, uide s.membr.5.cap.prox. De actionib.

¶ *IIII. Quid ueniat in transactionem?*

De ijs de quibus nec actum nec cogitatum est. ff.l.5.l.9.in prin.§.fi.l.12.C.l.29.l.31.

¶ *V. De actione quæ ex transactione datur.*

1 *An ex transactione detur actio.*
Vide suprà cap.prox.membr.8.

2 *Quæ ex transactione detur actio?*
C.l.6.§.fin.l.17.l.34.§. ex stipu.lib.8.tt.38.l.6.
De pœna promissa exigenda. ff.l.16. C.l.37.l.40.

3 *Adfinia remedia.*
De pristina actione actori restituenda rescissa tránsactione, uide s.uer. Si aduersa pars fidem, &c.
De repetitione eius quod ex causa trāsactionis datum est, C.l.17.ff.lib.12.tt.6.l.23. §.si quis post.uers. & ideo cond. Vide insuper d.uers. Si aduersa pars.
De exceptione, uide paulo inferius.
De replicatione. C.l.28.§.fin.tt.3.l.21.§.fi.

¶ *VI. De exceptione quæ ex transactione datur.*

Ex transactione datur exceptio. C.l.9.§.fi. l.17.§.fin.
Quando opponenda? Ante & post litem cōtestatam. ff.lib.12.tt.6.l.23.§.si quis post.

¶ *VII. Reliqua de transactione.*

Aliæ pœnæ, si quis fidem licitæ transactionis rumpit. C.l.40.l.41.
De ui & dolo in transactione probando, C.l.13.§.ad uim autem. l.33.
Si legitimus & scriptus hæres inter se transegerint, uter à creditoribus conueniendus. ff.l.14.

¶ 8 *De transactione alimentorum.*
ff.l.8.

1 *Autoritas pratoris* in hac transactione requiritur: qua non interueniente, nullius est momēti trāsactio. ff.l.8.in prin, C.l.7.

DISTINGVITVR:

¶ 1 *Ex re de qua transigitur.*

Si de habitatione & uestiario transigatur. §. eiusdem.§.fin.
Si de calceario transigatur.§.de calceario.
Si de præteritis alimentis transigatur. C.l.7.
Si de parte alimentorum transigatur. §.arbitratu.

Ex causa & modo quo relicta sunt alimenta.

Si non testamēto, nec codicillis relicta sint. §.hæc oratio.
Si mortis causa donata sint uel ab eo cui mortis causa donatum est, relicta. §. hæc oratio.
Si non mortis causa donatione sint relicta. §.planè de alimentis.
Si conditionis implendæ causa relicta sint. § sed etsi condit.
Si certa q̄titas Titio sit relicta, ut inde Seio alimenta præstaret. §.sed etsi certa.
Si integra quantitas alicui sit relicta, ut ex usuris sese aleret, & tempore mortis pecuniam restitueret. §.si integra.
Si non in menses singulos, uel nō perpetua alimenta relicta sint. §.siue igitur.

Ex re alimentorum nomine relicta.

Si non nummus, sed frumentū, uel quid aliud in alimenta sit relictum. §.si cui non.
Si modicus usus fructus alimentorū uice sit relictus. §.cæterùm.
De reliquis, uide paulo superius uer. Si integra, &c. cum sequent.

Ex persona eius cui alimenta relicta sunt.

Si libertino uel ingenuo uel locupleti relicta sint. §.nihil autem.
Si homini honestioris loci annuum quid sit relictum. § si in annos.

¶ 2 *Ex modo quo transigitur.*

Si meliorem suam conditionem transigendo

do fecerit alimentarius. §. eam transactionem.

Si transegit, ut quod per singulos annos ei fuerat relictum, consequeretur per singulos menses, &c. § eam transact.

Si ita: ut quod cōsummato anno accipiebat, in initio anni consequeretur. §. quid deinde.

Si rem, locum, uel personam transigendo cōmutauit. §. si tamen ita. usq; ad fin. leg.

¶ 3 *Ex persona eius apud quem transactum est.*

Si fortè apud alium quàm prætorem transactum est, ut apud.

De legatum à prætore. §. sed nec mandare.

Procuratorem Cæsaris. §. transactiones.

Præfectos ærarii. §. transactiones.

¶ 4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si cum lis de alimentis esset, de ea lite sine prætore sit transactum. §. si cum lis.

Si cum pluribus fundus ad alimenta relictus esset, illi inter se transegerint. §. si uni.

Si fundum in alimenta relictum distrahere uelint. §. si uni.

Si fundum in alimenta relictum & obligatum liberare uelit. §. idem est et si.

2 *Officia prætoris in transactione alimētorū.* §. solet igitur. §. uult igitur. usq; ad §. qui transigit de.

3 *An ergo transactio alimentorum autore pretore facta sit utilis?*

DISTINGVITVR:

Si prætor aditus sine causæ cognitione transigi permiserit. §. si prætor.

Si non de omnibus inquisierit prętor. §. sed etsi non de.

Si mandauit iurisdictionem prętor. §. sed nec mandare.

Si is qui de alimentis transegit, de habitatione & cęteris trāsigere noluit. §. sed etsi quis de alimentis.

4 *Quid ueniat in transactionem alimentorū?*

Qui de alimentis transegit, non uidebitur neq; de habitatione, neq; de uestiario transegisse. §. qui transigit.

5 *Euentus inutilis huius transactionis.*

Quod datum est ex hac causa, proficit ad alimenta. ff. l. 7. § fin. l. 8. §. si eidem. usq; ad §. si in singulos. Item repeti potest. ff. lib. 12. tt. 6. l. 23. §. item si ob.

DE OBLIGATIONIBVS ET actionibus in genere. Inst. lib. 3. tt. 14. lib. 4. tt. 6. ff. lib. 44. tt. 7. C. lib. 4. tt. 10. Cap. III.

¶ DE OBLIGATIONIBVS.

¶ I. *Definitio.*

Inst. lib. 3. tt. 14 in prin.

¶ II. *Proprium.*

Obligationum substantia non in eo cōsistit, ut quid nostrum faciat, sed ut alium nobis obstringat ad dandum quid uel faciendum. ff. l. 3. in prin.

¶ III. *Diuisiones obligationum.*

In ciuiles & ptorias. Inst. lib. 3. tt. 14. §. 1.

Aut ex contractu aut ex maleficio nascuntur, &c. Inst. lib. 3. tt. 14. §. sequens. ff. l. 1. in prin. l. 51.

Aut dies in his est, aut conditio, aut modus, aut accessio ff. l. 43.

¶ IIII. *Species obligationum.*

De naturali obligatione. ff. l. 9. l. 13. lib. 46. tt. 1. l. 16. §. fideiussor. l. 21. §. quod sit. tt. 3. l. 95. §. naturalis. lib. 50. tt. 17. l. 84. §. fi. lib. 4. tt. 5. l. 8.

De literarum obligatione. Inst. lib. 3. tt. 22. ff. l. 37. l. 60. lib. 16. tt. 3. l. 26. §. fi. lib. 17. tt. 1. l. 62. in prin.

De obligatione ex consensu. Inst. lib. 3. tt. 23. ff. l. 2. l. 51. §. consentientes. lib. 45. tt. 1. l. 35. §. fin.

De obligationibus quasi ex contractu. Inst. lib. 3. tt. 28. ff. l. 4. §. si quis absentis. usq; ad §. si iudex.

De obligationibus quasi ex delicto. Inst. li. 4. tt. 5. ff. l. 4 §. si iudex. usq; ad fin. legis.

De reliquis obligationū speciebus, uide ĵ.

¶ V. *De numero obligationum.*

Vtrum scilicet una, an plures sint obligationes, uide ĵ. De uerborum obligationibus. cap. 1. membr 4.

¶ VI. *Causæ ex quibus nascitur obligatio.*

Aut ex contractu nascitur obligatio, aut ex quasi contractu, aut ex maleficio, aut ex quasi maleficio. Inst. li. 3. tt. 14. §. sequens. ff. l. 1. in prin.

DISTINGVITVR GENERALITER:

Si pupillus uel furiosus contrahat uel delinquat, uel cum eo contrahatur, uel aduersus eum delinquatur. ff. l. 23. l. 45.

De reliquis distinctionibus, quod ad cōtractus attinet, uide s. cap. 1. li. eod. Quod ad maleficia pertinet, uide j. de pœnalibus actionibus. lib. 22. c. 1. quod ad utrunque tam cōtractum quàm maleficium, uide locum De liberationibus j. lib. 24.

SVBDISTINGVITVR GENERALITER:

Si obligatio inutilis officio iudicis, prætoris, uel legis potestate cōfirmetur. ff. l. 26

Si tractu temporis conualescat. ff. lib. 50. tt. 17. l. 29. lib. 12. tt. 1. l. 8.

Obligatio sublata restitui non potest. ff. lib. 46. tt. 3. l. 98. § aream. uer. in perpetuum. uide insuper j. De liberationib. uers. Si eum qui, cum sequentibus.

¶ 7 *Causæ seu modi quibus tollitur obligatio, tractabuntur Deo volente.*

Infrà in parte ultima huius Methodi, De liberationibus.

¶ DE ACTIONIBVS.

¶ *I. Definitio.*

Inst. lib. 4. tt. 6. in prin. ff. l. 56.

¶ *II. Differentia actionis, petitionis et persecutionis.*

ff. l. 27. li. 50. tt. 16. l. 34. l. 178. §. actionis.

¶ *III. Diuisiones, & species actionum.*

ff. l. 36

1 *In actiones in rem & in personam.*

Inst. li. 4. tt. 6. §. omnium. ff. l. 24. in prin.

Definitio & differentiæ actionum in rem & in personam. Inst. li. 4. tt. 6. §. omnium. §. sit itaq; discretis. ff. l. 24. in prin. li. 44. tt. 3. l. 14. §. actiones.

2 *In actiones ex contractu, ex facto & in factum.*

ff. l. 24. §. actiones.

3 *In actiones ciuiles & pretorias.*

Inst. li. 4. tt. 6. §. sed iste quidem. ff. l. 24. §. fi.

4 *In directam & utilem.*

ff. l. 36.

De utili actione. Quoties deficit actio uel exceptio, utilis actio uel exceptio danda est. ff. lib. 19. tt. 4. l. 22.

Nec refert, directa quis an utili actione agat uel conueniatur. ff. lib. 3. tt. 5. l. 46.

5 *In bonæ fidei & stricti iuris actiones.*

Inst. lib. 4. tt. 6. §. actionum.

De bonæ fidei iudicis. Inst. li. 4. tt. 6. §. actionum. usque ad §. præterea. ff. lib. 3. tt. 5. l. 7. lib. 17. tt. 1. l. 54. lib. 21. tt. 1. l. 31. §. quia assidua. lib. 50. tt. 17. l. 116. ibi. qui & bonæ fidei. C. li. 4. tt. 10. l. 4.

6 *De mixtis arbitrarijs.*

Inst. lib. 4. tt. 6. §. præterea.

7 *De mixtis actionibus.*

ff. l. 36. §. fin. lib. 5. tt. 1. l. 13.

¶ *III. Causæ ex quibus dantur.*

Dantur aut ex contractu, aut ex facto, aut in factum ff. l. 24. §. actiones.

Distinguitur ex causa facti, & modo.

Si dolo factum sit, & quid sit dolo factum. ff. lib. 50. tt. 17. l. 23. l. 56. l. 78. l. 79. l. 27. l. 127. l. 133. l. 137. §. fina. l. 157. l. 171. l. 187.

Si culpâ factum sit, & quid sit culpa factū. ff lib. 50. tt. 16. l. 213. § fin. l. 223. l. 226 tt. 17. l. 23. l. 36. l. 50. l. 131. lib. 9. tt. 2. l. 6. lib. 16. tt. 3. l. 32. lib. 13. tt. 6. l. 5. §. nunc uidend.

Si casu factum sit. ff. lib. 50. tt. 17. l. 23. §. fin. lib. 13. tt. 6. l. 5. §. nunc uidendum.

Si necessitate & impotentia. ff. li. 50. tt. 17. l. 50. l. 109. l. 134.

Si per iracundiam factum sit. ff. li. 50. tt. 17. l. 48. lib. 22. tt. 3. l. 29. §. mulier grauida. lib. 24. tt. 2. l. 3.

Si imprudentia fecit. ff. lib. 50. tt. 17. l. 108.

Si imperitia fecit. ff. lib. 50. tt. 17. l. 174. lib. 19. tt. 2. l. 9. §. Celsus. lib. 1. tt. 18. l. 6. §. secuti. Inst. li. 4. tt. 3. §. præterea si medicus.

Si iussu domini fecit. ff. l. 19. lib. 50. tt. 17. l. 199. in prin. l. 131.

Si iussu iudicis fecit, ff. lib. 50. tt. 17. l. 127.

Si suo iure usus sit. ff. lib. 50. tt. 17. l. 56. l. 171.

Si aduersarius sciuerit, & consenserit. ff. lib. 50. tt. 17. l. 187.

Si ignorantia fecit. ff lib. 50. tt. 17. l. 76. uide De ignorantia iuris & facti.

Si errore fecit, uide s. cap. 1. Ex causa pacti. lib. eo.

Reliquas distinctiones uide s. De pactis: item j. De delictis.

¶ *V. Quibus datur actio?*

De filiofamilias. ff. l. 8. l. 12. lib. 5. tt. 1. l. 18. §. si filiusfam. lib. 50. tt. 17. l. 93.

De patre, & filio emancipato. ff. lib. 50. tt. 17. l. 18. lib. 46. tt. 1. l. 47. §. si filiusfam. li. 45. tt. 1. l. 132. §. fin.

De seruo. ff. lib. 5. tt. 1. l. 44. §. fin.

De seruo manumisso. ff. lib. 15. tt. 1. l. 53.

De

De domino & seruo. ff. l. 55. lib. 5. tt. 1. l. 44. §. fin. lib. 46. tt. 3. l. 19. lib. 45. tt. 3. l. 5. l. 6. lib. 50. tt. 17. l. 18. C. lib. 4. tt. 27. l. 3.

De pupillo, & eo qui est sub cura. C. lib. 3. tt. 6. l. 1. l. 2.

De iis ad quos ea res pertinet, qui sint? ff. l. 52. §. fi. lib. 50. tt. 16. l. 70. §. fin.

De eo qui actiones suas mandauit alij. C. li. 4. tt. 35. l. 3. lib. 2. tt. 12. l. 12.

De eo qui rem obligauit uel alienauit. ff. li. 2. tt. 14. l. 16. lib. 50. tt. 17. l. 205.

De alio sine uoluntate uel mandato creditoris agente. ff. lib. 3. tt. 5. l. 38. lib. 19. tt. 5. l. 5. §. sed si facio. uers. sine quo. lib. 50. tt. 17. l. 165. in prin.

De eo qui nomen debitoris uel actionem comparauit, uel in solutum accepit. ff. lib. 4. tt. 7. l. 11. C. li. 4. tt. 10. l. 2. l. 6. l. 7. tt. 15. l. fin. tt. 35. l. 22. l. 23. uide infra De actione uenditi.

De uno ex reis stipulandi, & litis consortibus. ff. lib. 46. tt. 2. l. 31. §. si duo. lib. 11. tt. 2. l. 1. C. lib. 3. tt. 40.

De possessore. ff. lib. 43. tt. 16. l. 1. §. interdictum.

De inuito: ne quis inuitus agere uel accusare cogatur. C. lib. 3. tt. 7. l. 1. Nouel. c. 112. §. porrò cùm omnes. §. priuilegio.

¶ *De hæredibus.*

1 *An hæredi detur actio?* ff. lib. 29. tt. 2. l. 37.

DISTINGVITVR:

Si ex certa re scriptus sit. C. li. 6. tt. 24. l. 12.

Si se abstinuit hereditate. ff. li. 29. tt. 2. l. 98.

Si non competijt defuncto actio. ff. lib. 9. tt. 2. l. 36. §. fin.

Si pœnalis sit actio. Inst. lib. 4. tt. 12. §. non autem.

Subdistinguitur: Post litem contestatam omnes actiones ad hæredem transeunt. ff. lib. 50. tt. 17. l. 87.

2 *Quibus detur?*

De herede heredis. C. lib. 6. tt. 58. l. 2. tt. 54. l. 9. §. fi.

De patre adeunte, recusante filio hærede scripto, uel contra. C. lib. 6. tt. 60. l. 8.

3 *Quantum cuique competat?*

Cuilibet cōpetit pro parte. C. li. 8. tt. 32. l. 1.

Si mulier defuncti prægnās est, ex qua cohæredes sperātur, quātū superstites petere debeant? ff. lib. 5. tt. 1. l. 28. §. fin. tt. 4. l. 2. l. 5. l. 6. lib. 46. tt. 3. l. 36.

4 *Quando illi actio competat?*

Is cui quis hæreditatem restituere post mortem suam rogatus est, ante mortē illius debitores hæreditarios conuenire nō potest. C. lib. 6. tt. 53. l. 4.

¶ *VI. Aduersus quos datur actio?*

De patre & filio adinuicem. ff. l. 6. lib. 47. tt. 2. l. 16. lib. 5. tt. 1. l. 4. l. 11. Inst. lib. 4. tt. 1. §. tt. 1. §. qui in parent.

De domino & seruo adinuicem. ff. lib. 5. tt. 1. l. 4. l. 53. lib. 47. tt. 2. l. 17. in prin. 1. lib. 48. tt. 10. l. 7. lib. 3. tt. 5. l. 16. C. li. 4. tt. 14. l. 3. l. 6. Inst. lib. 4. tt. 1. §. hi qui in parent.

De homine libero, & eo cui bona fide seruit. ff. lib. 41. tt. 1. l. 54. §. item promittendo, usque ad §. Quicquid.

De filiofamilias. ff. l. 38. lib. 5. tt. 1. l. 57. uide 5. lib. 21. huius Methodi, c. 1. membr. 3.

De seruo ff. lib. 50. tt. 17. l. 22. in prin. l. 107. C. lib. 4. tt. 13. l. 5. lib 3. tt. 1. l. 6. l. 7.

An serui post manumissionem ex suo facto conueniri possint? ff. l. 12. l. 19. l. 29. lib. 34. tt. 3. l. 29. §. Sticho. C. lib. 4. tt. 14.

De pupillo. ff. lib. 50. tt. 17. l. 158. C. li. 3. tt. 6. l. 1. l. 2. lib. 4. tt. 16. l. 4.

De eo qui est sub cura. C. lib. 3. tt. 6. l. 2.

De tutore. C. lib. 4. tt. 16. l. 4.

Ne alius pro alio cōueniatur. C. li. 4. tt. 12. l. 3. §. fi. lib. 11. tt. 56. l. 1. lib. 12. tt. 6 1. l. 4.

Res inter alios acta, alijs ne noceat. C. lib. 7 tt. 60.

Ne filius pro patre conueniatur. C. lib. 4. tt. 13. l. 2. l. 3.

De patre pro filio conueniendo. ff. lib. 5. tt. 1. l. 57. C. lib. 4. tt. 13. l. 1. l. 4. uide infra Action. de peculio, &c.

De matre pro filio conuenienda. C. li. 4. tt. 12. l. 3. l. 4.

Ne libertus pro patrono conueniatur. C. li. 4. tt. 13. l. 5.

Ne uxor pro marito. C. lib. 4. tt. 12. l. 1. l. 2.

Ne maritus pro uxore. C. lib. 4. tt. 12. l. 3.

Ne colonus pro dñā predij. C. lib. 4. tt. 10. l. 3.

Ne dominus prædii pro colono. C. lib. 4. tt. 10. l. 11.

De debitoribus debitorum conueniendis. C. lib. 4. tt. 15. tt. 16. l. 3. lib. 8. tt. 42. l. 7. ff. lib. 3. tt. 4. l. 8.

De

De detentationibus rerum debitoris, Nouell.cap.4.§.enim uerò.usq; ad §. quod autem.

De iis qui à debitoribus quid comparauerunt.C.lib.11.tt.32.l.2.

De iis qui ab hæredibus, quorum bona hæreditariis creditoribus nõ sunt obnoxia, qd cõparauerunt.C.li 6.tt.30.l.22.§.fin uerò creditores. usq; ad §. in computat.

De ea pro qua debitor dotem dedit. C. lib. 7.tt.75.l.2.

De domino & procuratore in rem suam. ff. lib.3.tt.3.l.29.

De eo qui recepturus est à debitore quod præstitit.ff.lib.50.tt.17.l.130.

De possessore & autore eius. Inst.lib.2.tt.6. §.edicto.C.lib.3 tt.19.lib.7.tt.37.

De eo qui dolo desiit possidere.ff.li.50.tt. 17.l.173.l.192.l.199.§. semper.

De fideiussore, mandatore & constitutæ pecuniæ reo, uide alibi.

De legatariis.C.lib.4.tt.16.l.7.lib.6.tt.24. l.penult. Vide insuper s. lib.12. cap.1. membr.7.uers. De onere.

De eo ad quem deficiens translatum est, uide supra lib.12.cap.ult.

Ex qua persona quis lucrum capit, eius factum præstare debet.ff.lib.50.tt.17.l.191.

Huius loci etiam est actio De peculio, De in rem uerso, Quod iussu, Exercitoria, Institoria, & Tributoria, de quibus s.

¶ *De hæredibus.*

1 *An aduersus hæredes detur actio.* ff.lib.50.tt.17.l.191.

DISTINGVITVR.

Si ex maleficiis pœnalis sit actio, non datur.Inst.lib.4.tt.12.§.non autem. ff. lib. 50.tt.17.l.111.§.in hæredes.lib.47.tt.1. l.1.in prin.

Subdistinguitur :

Si quid ex dolo defuncti ad hæredem peruenit, de eo tenetur.ff.l.34.§.honorariæ. lib.50.tt.17.l.38.l.44.l.169.

Si lis cum defuncto contestata sit, heres in solidum tenetur.Inst lib.4.tt.13.§. non autem.uers.pœnales.ff.l.25.l.32. l.57. lib. 50.tt.17.l.78.§.fin.l.124. l.181. C. lib.4. tt.17.l.1.

Si preces Imperatori sint oblatæ. C. lib.1. tt.20.l.1.

Si ex contractu actio sit.ff.l.48.lib.50.tt.17. l.194.§. fin.

Si in contractu dolosè uersatus est defunctus, & ex eo agatur.Inst.lib.4.tt.12.§.ali quãdo.ff.l.11.l.48.lib.50.tt.17. l 194.§. fin..l.199.§.fin.lib.45. tt.1.l.121. §. fin.

Si honoraria sit actio, quæ post annum non datur.ff.l.34.§.honorariæ.

Si hæreditas nõ sit soluẽdo.ff.li.29.tt.2.l.8. §.1.C.li.6.tt.30.l.22.in pr.§ etsi præfatũ usq; ad fi.leg. Vide insuper s.li.eo.c.1. Ex modo paciscendi.uers. Si creditoris.

Si creditor emptorem hæreditatis conuenit.C.lib.2. tt.3.l.2.

2 *Aduersus quos hæredes datur actio?*

De eo qui se abstinuit hæreditate, & eo qui adiit, ff.lib.29.tt.2.l.38.l.42. in pr.l.55. l.57.in prin. usque ad §.si in societate.l. 88.l.90.l.97.lib.42.tt.6. l.13. lib.47.tt. 12.l.10.C.lib.7.tt.75.l.2. l.3. lib. 12. tt. 63.l.4.lib.6.tt.31.l.1.

De patre hæredis scripti adeunte filio repudiante, uel contrà.C.lib.6.tt.60. l.8.

De pupillo hẽrede.ff. lib.29.tt.2. l.8. in pr. C.lib.4.tt.16.l. 4.

De iis qui ex certa re scripti sunt. C. lib.6. tt.24.l.13.

De hærede hæredis.ff.li.29.tt.2.l.42.in pr.

De eo quem testator onera hæreditaria sustinere iussit, & aliis.ff.lib.3 1.l. 34.§.Lucius.

Si hẽredes inter se pacti sunt, ut unus solidum soluat: an cæteri teneantur? C.lib.2 tt.3.l.26.

Si creditor ab uno hærede usuras accepit, an alios de sorte conuenire possit? ff.li.2. tt. 14.l.40.§.post diuisionem.

De scripto hærede & legitimo inter se transigentib.ff.lib.2.tt.15.l.14.

3 *Quid ueniat in ea?*

Si ex maleficio uel dolo defuncti agatur: itẽ, Si hæreditas nõ sit soluẽdo: uide paulo superius, An aduersus hæredes, &c.

Si ex suo dolo conueniatur hæres.ff.lib.50. tt.17.l.44.

Vnusquisq; hæredũ pro ea parte qua hæres est, tenetur.ff.lib.50.tt. 17.l.199. §.fi. lib. 45.tt.1.l.85.§.1.§.prima species.li 28.tt. 5.l.35.§.unde scio.li.46.tt.1.l.24. C.lib. 4.tt 2.l.1.tt.16.l.2.lib.8.tt.32.l.2.

Distinguitur sequentibus modis:

Si res quæ petitur, in partes diuidi nō possit, solidum a singulis debetur. ff. lib. 45. tt. 1. l. 85. §. 1. §. secūda. li. 50. tt. 17. l. 152.

Si pignus petatur quod unus possidet: & si fiscus agat. C. lib. 4. tt. 16. l. 2.

De alijs huiusmodi distinctionibus, uide paulo superius, uers. De eo quem testator onera, &c. cum sequentibus.

4 *Adfine remedium.*

De suspecto hærede cogendo ut satisdet. ff. lib. 42. tt. 6. l. 16.

¶ *VII. Per quos datur actio?*

Per procuratorem, tutorem & curatorem etiam agi potest. Inst. li. 4. tt. 10. uide hic locum De procuratoribus, & postulantibus. s. lib. 2.

¶ *VIII. Vbi & apud quē actio cōpetat,* uide De competentia iudicis. s. lib. 2.

¶ *IX. Quando detur actio?*

Si ante diem obligationis existentem agatur. ff. l. 43. in prin. uers. cuius natura. lib. 5. tt. 1. l. 41. lib. 50. tt. 17. l. 146. C. lib. 4. tt. 9. l. 1.

Si ante conditionem existentem agatur. ff. lib. 46. tt. 1. l. 72.

Si dies adiectus non sit, præsenti die debetur. ff. lib. 50. tt. 17. l. 14. peti tamen non potest, antequam per rerum naturam sol ui possit. ff. lib. 50. tt. 17. l. 146.

Cum tempus in testamento adiicitur, credendū est id pro hærede adiectū esse &c. ff. lib. 50. tt. 17. l. 17.

Si antequam quid debeatur, agatur. ff. li. 5. tt. 1. l. 35. l. 41.

Si in magistratu sit actor uel reus, non nisi finito administrationis eius anno actio cōpetit. ff. lib. 5. tt. 1. l. 48. Pœna si quis ante tempus egerit. Inst. lib. 4. tt. 6. §. si quis agens. tt. 13. §. appellantur.

Reconuentio statim ab initio conuentionis proponenda est: alioquin sustinenda, donec lis finiatur. Nouel. c. 96. §. fin.

¶ *X. Euentus actionum.*

DE INFAMIA.

uide s. lib. 1.

DE SOLVTIONE FACIENDA.

Quando soluendum.

De dilatione ad soluendum danda. ff. lib. 5. tt. 1. l. 21.

Quid & quale soluendum.

Quale quidque est cum petitur, tale dari debet. ff. lib. 22. tt. 1. l. 2.

De seruis interim defunctis, & fœtu animalium. C. lib. 7. tt. 53. l. 7.

Vbi soluendum.

Vtrum ubi res est, an ubi petitur. ff. lib. 5. tt. 1. l. 38. l. 50. cum duabus ll. sequentibus.

Si tutores in prouincia condemnati sunt, curatores Romę iudicatum facere cogi possunt. ff. lib. 5. tt. 1. l. 45. §. fin.

DE PRAEIVDICIO.

ff. lib. 5. tt. 1. l. 54.

DE CEDENDIS.

Actionibus condemnato, uide alibi De solutionibus.

¶ *XI. De cumulatione actionum.*

Plura delicta in una re, plures admittunt actiones. ff. l. 52. in prin.

Si ex eodem facto plures nascuntur actiones, omnibus experiri licet. ff. l. 31. l. 40. l. 52. in prin.

Quoties plures concurrunt actiones eiusdē rei nomine, una tantum quis experiri debet. ff. lib. 50. tt. 17. l. 43 §. fin.

Si incertum est, quæ potius actio teneat, duas actiones dictare possumus protestati, &c ff. lib. 43. tt. 3. l. 1. §. quia autem.

An alia actio aliam consumat, uide De exceptione rei iudicatæ.

QVAMDIV COMPETAT actio: & de temporalibus pręscriptionibus. ff. lib. 44. tt. 3. C. lib. 7. tt. 33. cum sequentib. Cap. IIII.

¶ *I. Causæ ex quibus datur temporis præscriptio?*

Longi temporis præscriptio ex duplici causa competit: ex ignauia actoris, non legitimo tempore agentis: & ex diutina possessione rei conuenti. De hac posteriore causa tractatur ī loco De usucapionibus: de priore hic tractandum.

An igitur si non intra legitimum tempus agatur, competat temporis præscriptio? & quod sit tempus agendi legitimum?

DISTINGVITVR:

1 *Ex causa ex qua agitur, & ex genere actionis.*

De

De in rem actionibus. C.tt.39.l.3.in princ.
De personalibus actionibus. C.tt.35.l.5.tt. 39.l.3.in prin.tt.40.l.1.§.ad hæc.
De prætoriis actionibus. Inst.lib.4.tt.12.in prin.ff.lib.44.tt.7.l.34.
Si ex contractus alicuius magistratus, cuius officium anno finitur, contra rempub.agatur.ff.lib.44.tt.7.l.34.§.fin.
Si publicum ius atque commodum uertatur. C.lib.8.tt.12.l.5.
Si tributum uel alia publica collatio exigatur.C.tt.39.l.6.
Si quis ad curialem uel aliam reuocetur cõditionem. C.tt.39.l.5.lib.11.tt.65.l.6.
Si bona uacantia nuncientur.ff.l.10.lib.29. tt.4.l.6.§.certè si uacantia.C.tt.37.l.1.
Si ex Italico contractu agatur. C.tt.40.l.1. in prin.
De reliquis actionibus quæ olim perpetuæ erant, quibusq́ue nullum tempus erat præscriptum.C.tt.39.l.3.§.1.§.hæ autẽ. l.4.§.quicquid.usque ad fin. legis.Inst. lib.4.tt.12.in prin.
De actionibus quibus specialiter tempus datum est.C.tt.39.l.3.§. hæ autem. l.4. in prin.
Vide de singulis actionibus suis locis.

2 *Ex persona actoris.*

De ecclesia.C.lib.1.tt.2.l.19. Nouell. cap. 10.cap.111.
De Imperatore & fisco.ff.l.13.in prin. lib. 48.tt.17.l.2.l.3.C.tt.37.l.1. lib.10.tt.1. l.6.lib.11.tt.66.l.2.
De ciuitate & reipub.ff.l.13.§.fin. C.lib.1. tt.2.l.19.

3 *Ex causa propter quam non egit, & antecedentibus.*

Si antea de eadem re lis mota sit, nec finita. ff.l.10.in prin. lib.50.tt.17.l.181. lib.22. tt.1.l.24.§.fin C.tt.33.l.1.l.2.l.10 tt.35. l.4.tt.39.l.6.§.ideoq́;.l.7.in prin.l.9.tt. 40.l.1.§ exceptis.l.2.l.3.lib.8.tt.40.l.5.
Si apud compromissarium iudicem lis mota sit.C.lib.2.tt.55.l.5.§ plenius.
Si preces Imperatori sint oblatæ.C.lib 1.tt. 20.l.2.lib.7.tt.39.l.3.§ nec sufficiat.
Si actor antea intra tempus præfinitum tenuerit rem.C.tt.39.l.7.§.imò & illud.
Si debitor antea cautionẽ renouauerit, uel aliam dederit.C.tt.39.l.7.§.sed etsi.

Si rescriptum impetrauit, ne opponatur præscriptio.C.tt.39.l.3.§.nec sufficiat.
Si experiundi potestatem non habuit actor. ff.l.1.in prin.l.4.C.tt.35.l.7.
Si absuerit, uel apud hostes, uel in uinculis, uel reipub.causa, uel propter tempestatem.ff.l.1.§.proinde.l.4.C.tt.35.l.4.l.6. tt.39.l.3.§.nec sufficiat. Nouell.cap.119. §.quantum.
Si expeditionis causa absuerit. C.tt.35.l.1. l.8.tt.39.l.3.§.nec sufficiat.
Si medendi causa absuit.C.tt.35.l.2.
Si ualetudine impeditus fuit. ff.l.1.§.planè is qui.
Si propter ius agere non potuit. C.tt.40.l. 1.§.fin.
Si propter ætatem agere non potuit, & minor annis fuit. C.tt.35.l.3.tt.39.l.3.§. sed pupill.l.7.in prin.
Si propter id quod fuerit in potestate domini uel parentis, agere non potuit. C.tt. 40.l.1.§.fin.
Si propter sexus fragilitatem non egit. C. tt.39.l.3.§ nec sufficiat.
Si propter ignorantiam non egit.C.tt.39.l. 3.§.fi.Nouell c.119.§.cæterùm.
Si propter aduersarii uel infantiam, uel furorem, uel absentiam, uel potentiam. C.tt.40.l.2.lib.1.tt.4.l.18.l.22.
Si reo quinquennium ad soluendum a principe concessum fuerit.C.tt.71.l.8.§.fin.
Si reus domum remissus sit, uel alia ratione causa protelетur. ff.lib.5.tt.1.l.2.§.in omnibus.
Si prætoris copiam non habuerit, nec ius dictum sit.ff.l.1.§.fin.

¶ *II. Quando tempus præscriptionis incipiat currere: & quæ in illud connumerentur?*

Ex quo competere iure cœperit actio, incipit tempus præscriptionis. C.tt.39.l.3. §.quæ ergo.
Si sub conditione uel ex die debeatur, non nisi conditione uel die existente incipit. C.tt.39.l.7.§ illud autem.
Si seruus hæreditarius stipulatus sit: utrum ex die interpositæ stipulationis, an ex adita hæreditate incipiat: item si seruus eius qui est apud hostes, stipulatus sit. ff.l.4. lib.45.tt.3.l.25.

In illis contractibus, in quibus usuræ promissę sunt, ex eo tempore incipit, quo nō soluuntur usuræ. C.tt.39.l.8.§.fi.

An dies intercalaris in tempus præscriptionis sit numerandus. ff.l.2.

Nisi nouissimus dies totus compleatur, non finitur actio. ff.li.44.tt.7.l.5.

Si intra duos menses agendum, etsi sexagesimo primo die uenerit, audiendus est. ff. lib.50.tt.17.l.101.

De reliquis, uide paulo superius, Ex causa propter quam non, &c.

¶ *III. Quibus competat temporis præscriptio?*

De hæredibus. ff.li.44.tt.7.l.34. §.honorarię.

¶ *IIII. Euentus.*

An is qui longi tēporis præscriptione usus, rem postea amisit, habeat actionem ad uindicandam eam. C.tt.39.l.8.in princip. usque ad §.fi.

QVID VENIAT IN ACTIONE? Cap. V.

Quædam actiones rei, quædam pœnæ persequendæ gratia comparatæ sunt, quædam mixtæ sunt. Inst.lib.4.tt.6.§.sequés illa.

Quædam in simplum, quædam in duplum, quædam in triplum, quædam in quadruplum concipiuntur. Inst.lib.4.tt.6. §.omnes autem.

De eo quod interest. C.lib.7.tt.47.l.1. ff.li. 47.tt.2.l.73.§.fi.lib.50.tt.17.l.24.

De eo quanti ea res est, & quanti eam esse apparet. ff.lib.50.tt.16.l.179.l.193.

Semper in stipulationibus & in cæteris contractibus id sequimur quod actum est, unde si non apparet, &c. ff.lib.50.tt.17.l.34.

Quale quidque est cum petitur, tale dari debet. ff.lib.22.tt.1.l.2.

De pœna promissa si ad diem pecunia soluta non sit. ff.li.44.tt.7.l.22.tt.4. l.4.§.Labeo ait. lib.46.tt.2.l.15. lib.22. tt.1. l.9. in prin.l.44.tt.2.l.2.l.8. l.9. lib 45. tt.1. l.90.l.5.§.fi.lib.13.tt.4.l.10.§.fi. C.lib. 4.tt.32.l.15.l.16.

Cuius temporis æstimatio spectanda. ff.lib. 44.tt.7.l.21.lib.45.tt.2.l.28.§.fin.

Doli æstimatio non ex eo quod interest fit, sed ex eo quod in litem iuratur. ff.lib. 5. tt.1.l.64.in prin.

Cum de fraude disputatur, nō quid habeat actor, sed quid per aduersarium habere non potuit considerandum est. ff.lib. 50. tt.17.l.78.

De pœna eius qui plus petierit, & species plus petitionis. Inst. lib.4.tt.6. §.si quis agens. C.lib.3.tt.10.l.1.

Si quis minus petierit, euentus. Inst. lib.4. tt.6.§.si minus in.

Si aliud pro alio sit petitum. Inst.lib.4.tt.6. §.si quis aliud.

Si de alia re senserit actor, de alia reus. ff. li. 45.tt. 1.l.83.§.si Stichum.

¶ *De eo quod facere potest.*

ff.lib.42.tt.1.

¶ *I. Causæ ex quibus datur hæc exceptio.*

Si miles conueniatur. ff.l.6.in prin.l.18.

Si parentes à liberis conueniantur. ff.l.16.li. 37.tt.15.l.7.in prin.Inst.li.4. tt.6. §.sed etsi quis.

Si patronos, patrona, horumq́; liberi & parentes a liberto conueniantur. ff.l.17. lib. 37.tt.15.l.7.in prin. Inst.lib.4. tt.6.§.sed etsi quis.

Si maritus uel uxor conueniatur. ff.l.17. l. 20.l.52.

Si ex causa donationis agatur. ff.l.19. §.is quoque.l.30.l.41.lib.23.tt.3.l.33.in pr. Inst.lib.4 tt.6.§.sed etsi quis.

Si de dote agatur. ff.l. 17.l.21. l.22. in prin. l.41.in pr.Inst.li.4.tt.6.§.item si de dote.

Si pro socio agatur. ff.l.16.l.22.§.fi. Inst.li. 4.tt.6.§.sed etsi quis.uide ĵ.lib. 19. c.7. membr.5.uers.Quod facere.

DISTINCTIO GENERALIS.

Hi tamen omnes, si dolo fecerint quo bona eorum uenirent, uel aliàs dolo agunt: in solidum tenentur. ff.l.10.l.41. §.si dolo.l.51.in prin.

¶ *II. Quibus datur hæc exceptio?*

De procuratore & defensore rei conuenti. ff.l.23.

De socero mariti. ff.l.21.l.22.in prin.

De fideiussoribus. ff.l.24.in prin.l.41.in pr. lib.44 tt.1.l.7.in prin.

De hæredibus. ff.l.24.§.fin.l.25.l.41. in pr.

De exhæredato, & eo qui se abstinuit hæreditate paterna. ff.l.49.

¶ *III. Quid*

¶ *III. Quid ueniat in ea?*
De ære alieno non deducendo.ff.l.16.l.19.
l.49.lib.24.tt.3.l.54.
Distinguitur: nisi ex causa donationis agatur.ff.l.19.§.is quoq;.l.49.l.50.
Totum ei extorquendum non est, sed ipsius ratio habenda est ne egeat.ff.l.19.§.fina.
l.30.l.50.lib.24.tt.3.l.54.lib.50.tt.17.l.
133.in prin.
De fructibus.l.41.§.fundum.

¶ *De compensationibus.*
ff.lib.16.tt.2 C.lib.4.tt.31.
Compensationes quoque oppositæ plerunque efficiunt, ut minus quisque consequatur quàm ei debetur. Inst. lib.4. tt.6.
§.compensationes.

¶ *I. Definitio compensationis.*
ff.l.1.

¶ *II. Ratio & usus.*
Vt submoueamus petitorem, quia interest nostra potius non soluere, quàm solutum repetere. ff.l.3. C.l.6. uide infra Euentus.

¶ *III. Causæ ex quibus competit.*
Si quid actor reo conuento debet, compensatur. Inst.lib.4.tt.6.§.in bonæ fidei.

DISTINGVITVR:

1 *Ex causa ex qua debetur.*
De omnibus actionibus siue in rem, siue in personam.C.l.14.in prin.
Si naturale debitum sit ff.l.7.
Si indebitum solutum sit.ff.l.19.C.l.10.
Si rerum amotarum iudicio tenetur actor. C.l.6.
Si fructus ex prædijs rei conuenti percepit, C.l.8.
Si mulier bona mariti propter dotem possidens redditus exegit, &c. ff.lib.46.tt.3.
l.48.
Si soluit in debitum paternum pupilli. C.
l.11.
Si actione peculii debeatur.ff.l.19.
Si ambo socii parem negligentiam societati adhibuerunt: uel,
Si alter sociorum aliquid ex re communi percepit, alter negligentiam adhibuit.ff.
l.10.in prin.

2 *Ex persona eius qui debet.*
Si alius, non actor debet ff.l.16.in pr.C.l.1.
Si tutor actoris debet.ff.l.23.
Si fiscus debet.ff.l.24.C.l.1.l.7.
Si respub.debet.C.l.3.

3 *Ex persona eius cui debetur.*
Si alii non reo debetur.ff.l.18.C.l.19.
Si reo debetur, non fideiussori conuento. ff.l.4.l.5.
Si reo promittendi debeatur. ff. lib.45.tt.
2.l.10.
Si patri debeatur, non filio conuento. ff.l.
9.§.fin.

4 *Ex re quæ debetur.*
Si decem aut hominem debet actor, utrum aduersarius uelit.ff.l.22.

5 *Ex tempore & loco quo debetur.*
Si in diem debetur.ff.l.6.in pr. l.16. §.cum intra.C.l.4.
Si certo loco dari stipulatus est reus.ff.l.15.

6 *Ex reliquis contingentibus circa id quod debet actor.*
Si debitum neget actor, sitque causa dubia, C.l.6.l.14.
Si debitum per exceptioné perimi potest. ff.l.14.
Si lis cum actore debiti nomine sit contestata.ff.l.8.

7 *Ex causa & actione qua agitur.*
De omnibus actionibus siue in rem siue in personam.C.l.14.in prin.Inst.lib.4.tt.6.
§.in bonæ fidei.
De stricti iuris actionibus.Inst.lib.4.tt.6.§.
in bonæ fidei.
Si ex maleficio agatur.ff.l.10.§.quoties.
Si condictione furtiua, uel noxali iudicio agatur.ff.l.10.§.quoties.
Si ob negocium copiarum expeditionis tempore mandatum.ff.l.20.
Si ex eo quod possessionem alienã per uim occupauit.C.l.14.§.fin.
Si ex causa depositi.Inst.lib.4.tt.6.§.in bonæ fidei.C.l.14.§.fin.tt.34.
Si ex causa commodati agatur. C.lib.4. tt.
23.l.fi.ff.lib.13.tt.6.l.18.§.fin.
Si ex causa iudicati agatur.C.l.2.
Si ex uendito petatur precium.C.l.7.
De stipulationibus, & si ex stipulatu agatur.ff.l.10.§.fi.
Si cui petitioni specialiter destinata est compensatio, in cæteris non obiicitur. ff.l.13.
Si pecuniæ frumentariæ debitor sit: & ex

causa

causa delicti commissi in annona agatur. ff.l.17.C.l.3.

Debitor reipub. potest ei compensationem apponere nisi in casibus.C.l.3.

¶ *IIII. Quibus competat compensatio.*

De procuratore absentis nomine conuento. ff.l.18.in prin.l.21.

De reliquis, uide §.Ex persona eius cui debetur.

¶ *V. Quid & quantum ueniat in ea?*

Fideiussor conuentus tã id quod sibi, quàm id quod reo debetur, potest compensare. ff.l.4.l.5.

Id quod nobis debetur actione de peculio per compensationem solidum seruamus, si dominus uel pater agat. ff.l.9. in prin. l.19.

Si id quod certo loco dari debet, compensatur id quod interest certo loco dari.ff.l.15.

¶ *VI. Euentus compensationis.*

Compensatio submouet creditorem petentem, & pro soluto habetur.ff.l.2.lib.50. tt.17.l.115.C.l.4.l.12. Inst.lib.4.tt.6.§. penult.

Eius quod compensationis ratio excludit, usuræ non debentur.ff.l.11.l.12.C.l.4.l.5.lib.8.tt.43.l.7.

Sed sola petitio eius quod amplius debetur, relinquitur.C.l.5.

Si reddantur ea quæ in compensationem uenerant, non indebiti soluti repetitio, sed ante debiti exactio competit. C.l.13. l.20.

Si ratio compensationis omissa fuerit, uel à iudice habita non est, uel re probata: an exceptio rei iudicatæ reo conuento obstet.ff.l.6.l.10.§.si quis igitur.

¶ *De in litem iurando.*

ff.lib.12.tt.3.C.lib.5.tt.52.

¶ *I. Causa ex qua iuratur in litem.*

Si reus rem per contumaciam non restituit. ff.l.1.

DISTINGVITVR:

Ex causa ex qua & propter quam non restituit.

Si sine dolo non restituit. ff.l.5.§.sed in his omnibus.lib.42.tt.1.l.41.§.si dolo.

Si non possit restituere. ff.lib.6.tt.1.l.68. §.1.

Ex culpa non est deferendum.ff.l.4. §.fin.l. 5.§.sed in omnibus.C.l.2.l.4.

Ex causa ex qua, & actione qua agitur.

Si ex causa depositi agatur.ff.l.3.

Si in rem agatur, uel ad exhibendum, uel bonæ fidei iudicio.ff.l.5.in princi.l.2. C. lib.3.tt.32.l.21.

Si instrumenta exhiberi petantur. ff.l.10.

Si stricti iuris iudicio agatur.ff.l.5.§.fin.

Si ex stipulatu, uel ex testamento agatur. ff.l.6.

Si tutelæ agatur.ff.l.8.

Si furti agatur.ff.l.9.

Ex reliquis contingentibus.

Si actor malit reum condemnari, quanti ea res est.ff.lib.6.tt.1.l.71.

Si contra hæredem tutoris agatur. C.l.1.l.4.l.5.

¶ *II. Qui iurabit.*

De inuito.C.l.2.

De alio quàm domino litis.ff l.7.

De curatore & adolescente.ff.l.4.§.1.

In tutelari causa utrum impubes, an tutor, an mater iurabit.ff.l.4.in prin.

De eo qui in litem suo nomine contestatus non est.ff.l.7.

¶ *III. Modus iurandi.*

Si furti agatur.ff.l.9.

¶ *IIII. In quantum iurandum.*

Iurare in infinitum licet, iudex tamen modum statuet.ff.l.4.§.iurare.l.5.in prin.

¶ *V. Antecedentia.*

Iudex debet iusiurandum deferre: & quid iuris si alius detulerit, uel omnino delatum non sit.ff.l.4.§.deferre.

In arbitrio iudicis est deferre, &c. ff.l.4.§. iurare.

¶ *VI. Euentus.*

Non facile quæritur de periurio iurantis. ff.l.11.

Res non pluris fit, sed ex contumacia æstimatur ultra rei precium.ff.l.1.

An iudex iusiurandum non sequi, sed reum absoluere uel minuere condemnationem possit.ff.l.4.§.pen.l.5.in prin. li.42. tt.1. l.41.§.si dolo.

An lata secundum iusiurandum sententia summa pacto minui possit? non. ff.l.3.

¶ *VII. Adfinia remedia.*

Ex culpa si non restituatur res, æstimatio à iudice

iudice facienda est, quanti intersit agentis. ff.l.4.§.fin. l.5. §.sed in his omnibus. C.l.2. §.fina. ff.lib.6. tt.1. l.68. §.si uerò non potest.

DE VSVRIS, FRVCTIBVS ET omni causa. ff.lib.22.tt.1. C.lib. 4.tt.32. Cap. VI.

DE VSVRIS.

¶ I. *An usuræ ueniant in actionem, & debeantur? Non.*

C.l.22.

DISTINGVITVR:

1 *Si usuræ promissæ sunt.*

Subdistinguitur.

Si pro auro, argento & ueste usuras stipuletur. C.l.25.

Si oleo uel aliis fructibus mutuò datis usuras stipuletur. C.l.23.

Si incertum usurarum modum sit stipulatus. ff.l.31.l.41.§.ab Aulo. Nouell.cap. 136.§.usuræ fanè.

Si illicitum usurarum modum, & usurarum usuras stipulatus est. ff.l.9.in princi.l.29. Quis autem sit licitus usurarum modus, & distinctiones huius, uide j. Quantum usurarum nomine debeatur.

Si instrumento stipulatio concepta non sit. C.l.1.l.7.

Si alteri pecuniam reddi inutiliter stipulatus est, etsi non præscripto tempore pecunia redderetur, usuras præstari. ff.li.45. tt.1.l.126.§.Chrysogonus. uers. sequēs.

Si nudum pactum sit. ff.l.30.tt.2.l.7. C.l.3. l.4.l.7.l.12.l.22.ff.lib.19.tt.5.l.25.uers. respondi.pecu.

Si debitor non sit conuentus, uel interpellatus. ff.l.9.§.1.lib.44.tt.7.l.22.lib.45.tt. 1.l.122.§.Seia.uers.nec unquam petierit.

Si iudicium cœptum sit, an usurarum stipulatio sit perempta. C.lib.3.tt.1.l.1. ff. lib.45.tt.1.l.90.

Si ante diem offeratur sors. ff.lib.45.tt.1.l. 122.in prin.

Si per creditorem stat quo minus ei soluatur. ff.lib.45.tt.1.l.122.§.Seia.

2 *Si debitor interpellatus non soluat, & moram faciat.*

ff.l.32.in pr.§.in bonæ.l.17.§.quid enim potest.l.34.ff.lib.19.tt.2.l.56.in princi. uers.usuræ enim.lib.3.tt.5.l.7.lib.16.tt. 3.l.24.§.& est.C.l.13.tt.34.l.2.

Subdistinguitur.

Si stricti iuris iudicium sit, uide supra uers. proxi.

Si non sit interpellatus debitor ut solueret. l.23.§.fi.tt.2.l.2.C.lib.2.tt.40.l.3.

Si non ipse debitor, sed seruus eius uel procurator sit interpellatus. ff.l.32.§.& non sufficit.

Si cum pater ex persona filii teneretur, ipse filius uel pater sit interpellatus, uel moram faciat. ff.l.32.§.quid ergo.

Si solus fideiussor moram fecerit. ff.l.32.§. fi.lib.38.tt.1.l.44.

Si reus moram fecerit, an & fideiussor ex ea teneatur. ff.l.24.§.1.

Si alter reorum promittendi moram fecerit an, alter quoque teneatur. ff.l.32.§.fi duo.lib.50.tt.17.l.134.§.unicuique.

Si non ipse creditor, sed procurator eius, uel is qui negocia eius gerit, interpellauit. ff.l.24.§.mora.

Si defuncto mora facta sit, non hæredi. ff. l.27.

Si debitor, postquam interpellatus esset, potestatem sui fecit: sed omissa est repetendi debiti instantia. ff.l.32.§.& non sufficit.

Si debitor interpellatus amicos adhibēdos requirat, uel expediendo debito, uel fideiussoribus rogandis, uel exceptio aliqua allegetur. ff.l.21.l.22.

Si ad iudicium prouocet, uel iudicium accipere paratus sit. ff.l.24.in prin.l.47.lib. 50.tt.17.l.63.

Si reipub.causa debitor absuerit, uel in uinculis, hostiumve potestate. ff.l.23.

Si nemo sit cui soluatur. ff.l.9.§.fin.

Si pupillo tutorem non habenti, solui non possit: itē si reipub.causa absit creditor, uel ex alia iusta causa impeditus solui nō possit. ff.l.17.§.si pupillo.

Si pecunia propter exceptionem peti non possit. ff.l.21.§.fin.lib.2.tt.14.l.53. lib. 12.tt.1.l.40.§.fi.lib.45.tt.1.l.127. uers. nulla enim.lib.50.tt.17.l.88.lib.31.tt.1. l.80.in prin.C.l.26.in prin.

Difficilis est huius rei definitio, & an mora facta

facta intelligatur neque constitutione ul la,neque iuris authorum quæstione, &c. ff.l.32.in prin.

De reliquis,uide j. lib. 25. huius Methodi, cap.8.uers.Si debitor interpellatus. cum sequentib.

3 *Reliquæ distinctiones seu causæ, ex quibus usuræ debentur.*

Si fiscus uel respub.agat,debentur usuræ.ff. l.17.§.fiscus.l.16.in prin.

Si is cui a fisco actio cessa est, agat. ff.l.43.

Si argentarius pecuniam crediderit. Nouel. c.136. §.quia uerò legem.

Si lis contestata sit,usuræ currunt.ff.l.35.

Si usuræ,longo tempore præstitæ sunt. ff. l. 6.C.l.7.

Si pignus datum sit,an per retentionem pignoris usuræ seruari possint.C.l.22.ff.li. 20.tt.2.l.8.

Si iudex in sententia iusserit interponi cautionem, ut si tardius sententiæ paruerit condemnatus futuri temporis usuræ pendantur.ff.l.1.§.nec tamen.C.l.13.§.fin.

Si frustratoriè morandi causa quis appellauit.ff.l.14.in prin.

Si socius ideo condemnandus est,quòd pecuniam communem inuaserit, uel in suos usus conuenerit.ff.l.1.§.1. Distinguitur insuper ex genere actionis qua agitur,de quo uide singulas actionum species.

SVBDISTINCTIONES GENERALES.

Si sententia lata sit, non habita ratione usurarum.C.l.13.tt.34.l.4.

Si nouatio facta sit,usuræ non currunt. ff.li. 46.tt.2.l.18.l.27.

Eius quantitatis,cuius petitionem ratio cōpensationis excludit, usuræ reposci non possunt.C.lib.8.tt.43.l.7.lib.4.tt.31.l.4. l.5.ff.lib.16.tt.2.l.11.l.12.

Si usuras præteritas petere omisit.ff.l.17.§. diuus.

Si debitor pecuniam obtulit,& cum eam creditor accipere nollet, uel nemo esset cui solueretur, eam obsignatam deposuit.ff. l.7.l.9.§.fin.l.41.§.1.

Si sortis obligatio in iudicium deducta est, an usuræ currant.ff.l.35.lib.45.tt.1.l.90.

De reliquis subdistinctionibus, uide paulo superius,uers.Si nemo sit cui soluat, &c. cum sequentibus.

¶ *II. Quantum usurarum nomine debeatur.*

Quantum usurarum nomine stipulandum, uel soluendum.C.l.26. §.super usurarū. usque ad fin.legis.l.27.

Iudex ex more regionis ubi contractum est, usurarum modum constituet. ff.l.1.in pr. l.37 §.eas autem.C.l.26.§.cæteros autē. uers. nec liceat.

Ne usuræ sortis summam excedāt, uel ultra duplum procedant.C.l.10.l.27.§ fi. ff.li. 12.tt.6.l.26.§.supra duplū.Nouel.c.121. 138.160. Distinguitur: Si pecunia credita sit sub quadam conditione,qua existente creditor pecuniā non repetat: non autem existente,eā cū usuris repetat.ff.tt.2. l.5.

Si traiecticia pecunia credita sit, de quo uide paulo inferius.

Quantum debitores fisci usurarum nomine soluere debeant.ff.l.17.§.si debitores.

De agricolis debitoribus quantum illi soluere debeant.Nouel.cap.32. § sancimus igiť.c.34.§.sancimus itaq;.§.& hāc salu.

De argentariorum debitoribus. Nouel.cap. 136.§. quia uerò legem.

Ne fideiussores & mandatores ultra licitum usurarum modū conueniantur. C.l.20.

Si quis supra licitum usurarum modum usuras stipulatus est,uel usurarum usuras: licitæ tantum peti possunt.ff.l.9. in prin.l. 29.C.lib.4.tt.2.l.8.

Usuræ illicitæ sorti mistæ, ipsæ non debentur,sortem non uiciant.ff.l.20.

De usurarum usuris ff.lib.12.tt.6.l.26.§.supra duplum.C.l.28.

De usuris fructuum restituendorū.ff l.15.

Pœnam supra licitum usurarum modum stipulari non licet. ff.l.9. in prin.l.44. C.l. 15.l.16.

Si pro usuris fructus consequatur,qui legitimum modum usurarum excedunt. C.l. 17.l.13.ff.lib.20.tt.1.l.1.§.pacto.

Si pro usuris habitationem domus pactus sit, quæ pluris quàm legitimarum usurarum ratio patitur, locari poterat. C. l. 14.

Si quis minores usuras soluere promisit, & si non debito tempore solutæ essent,maiores.ff.l.9.§.1.l.12.l.17.in prin. lib.20. tt.1.l.5.§.pacto.C.l.8.l.9.

Si per multos annos minores usuras, quàm

25.§.in alieno.l.28 C.lib.3.tt.31.l.1.

Subdistinguitur sequentibus modis.

Si post litem contestatam fructus percepit. ff.l.10.C.lib.3.tt.31.l.1.§.fina.tt.32.l.22 lib.7.tt.51.l.2.Inst.de offi.iud.§.etsi hæred. in fi.

Si antequam fructus percepisset, cognouit fundum alienum esse. ff.l.25.§.fi.

Si fructus pendentes sint.ff.lib.6.tt.1.l.44.

Si fructus adhuc extent.C.lib.3.tt.32.l.22.

Si locupletior ex fructibus sit factus.C. lib. 3.tt.31.l.1.§.nec non.

Si non suis operis perceperit,nec sint industriales fructus,sed naturales.ff.l.45.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si non dominus rem alienam petat. ff.lib.6. tt.1.l.35.§.1.

Si ab actione temporis præscriptione submotus sit actor.C.l.26.in prin.

Si ex artificio, quod possessoris sumptibus didicit,fructus percepit.§.lib.6.tt.1.l.31 l.32.

Si fructus non percepit.ff.lib.6.tt.1.l.33.in prin.l.62.§.fin.l.78.C.lib.3.tt.31.l.1.§. fin.lib.7.tt.51.l.2.Inst.de offi.iud.§.Etsi hæred.ibi,illorum autem.

Si fructus consumpti sunt.C.lib.4.tt.9.l.3.

Si post litem contestatã reus rem cœpit possidere,sumptusque percepit. ff. lib.6.tt. 1.l.27.§.1.

Si post rem iudicatam percepit.ff.l.3.§.certe post,lib.6.tt.1.l.17.§.1.uers. usque ad rei iudicatæ.l.68.in prin.

¶ II. *Quid & quantum fructuum nomine debeatur,& quæ sint fructuum species.*

Fructus intelliguntur,deductis impẽsis quę fructuum gratia fiunt.ff.l.46.lib.5.tt.3.l. 36.§.fina.lib.7.tt.7.l.4.C. lib.7.tt.51.l. 1. De deducendis autem impensis, uide s.lib.7.cap.2.membr.9.uers. Si possessor in rem,&c.

De usuris fructuum.ff.l.15.

De usuris & cæteris obuentionibus. ff.l.34. lib.50.tt.17.l.121.

De pensionibus,& quod mercedis nomine ex re locata percipitur.ff.l.19.§. prætereà.l.36.l.38.§.eadem ratio est.

In fructu pecudum & fœtus est,sicut lac, pili,lana.ff.l.28. in princ. l.8.lib.41.tt.1.l. 48.§.fin.

De partu ancillę.ff.l.10.l.28.§.partus.lib.6. tt.1.l.17.§.idem Iulianus.l.20.§.itaque. C.lib.3.tt.32.l.1.§.fi.l.7.

De iis quæ per seruum possessum adquisita sunt.ff.l.25.§.fin.lib.6.tt.1.l.18.§.usque adeò.l.20.C.lib.3.tt.32.l.1.ff.lib.12.tt. 1.l.31.§.seruum,li.19.tt.1.l.24.§.serui.

De eo quod fundo per alluuionem accedit. ff.lib.6.tt.1.l.34.

De arundine cædua & sylua. ff. lib.18. tt.1. l.40.§.cum fundum.

Fructus rei est,uel pignori dare licere. ff.l. 49.lib.50.tt.17.l.71.

Venatio iu fructu fundi est.ff.l.26.

DE CERTI CONDICTIONE, & condictione Triticaria. Cap. VII.

¶ DE CERTI CONDICTIONE. ff.lib.12.tt.1.C.lib.4.tt.2.

¶ 1 *Definitio certi condictionis.*

Inst.lib.4.tt.6.§.appellamus.ff.l.6.li.45. tt.1.l.74.l.75.in prin.

¶ 2 *Causæ ex quibus datur.*

Certi condictio competit ex omni causa, & ex omni obligatione ex qua certum petitur,&c. ff.l.9.in prin.

Definitio crediti,& uerbi Credere.ff.l.1.

Definitio creditorum.ff.lib.44.tt.7.l.41. li. 50.tt.16.l.10.l.11.l.12.in prin. l.54. l.55. Nouell. c.4.§.creditorem.

Differentiam crediti & mutui,uide ĩ. libr. prox.cap.1.

Si quis certum stipulatus est, non ex stipulatu actio, sed certi condictio competit. ff.l.24.

Si fructus ex iniusta causa percepti sunt.ff.l. 4.§.res pignori.

Si quę ui fluminis ĩportata sunt. ff.l.4.§.fi.

Reliquæ causæ suis subiectæ sunt locis.

Distinctiones,uide ĩ.cap.prox.lib.prox.

¶ 3 *Quibus competat?*

De eo cui ex Trebelliano S. C. restituta est hæreditas.ff.l.9.§.sed etsi ex senatusc.

¶ 4 *Aduersus quos datur?*

De eo qui in alieno nomine obligatus est. ff.l.9.§.siue autem suo.

¶ 5 *Quid & quantũ ueniat in hac actione.*

Omne quod litis contestandæ tempore ha-

 biturus

eos sunt.ff.l.33.l.34.in prin.C.l.3.

De alio alterius nomine credente, uide j. Quib. competat.

2 *Ex persona eius cui creditur.*

Si filiofamilias credatur. hinc oritur exceptio senatusc͡osulti Macedoniani, de qua j.cap.prox.

Si pupillo.ff.lib.47.tt 7.l.58.li.44.tt.4.l.4. §.si quis pupillo.lib.46.tt.3.l.95.§.aditio.ibi:aliquando.

Si perdituro pecuniam quis sciens credidit. ff. lib. 17.tt. 1.l.12.§.si adolescens.

Si debitori, qui consilium fraudandorum creditorum iniit.ff lib.42.tt.6.l. 10.

Si præsidi prouinciæ.ff.l.34.§.fin.

Si iudici.C.l.16.

3 *Ex re credita.*

De iis quæ pondere, numero & mensura constant. Inst. in prin. ff.l.2.§.mutui datio.§.creditum.lib.44.tt.7.l.1.§.re contrahitur.

Si alienam pecuniam credidit.ff.l.2.§.in mutui,l.11.2.§.fin.l.13.§.unde Papinianus.l.19.§ fin. lib.44.tt.7.l.23.§.item si alienam.C.l.2.l.4.l.7.

Si pecuniam communem credidit.ff.l.13.§.fin.l.16.lib.46.tt.3.l 94.in prin.

Si pecuniam,quã à pupillo inutiliter in creditum uel solutum accepit.ff.l.19.§.fin.

Si hæres rem legatam crediderit.ff.l.8.§.1.

De reliquis,uide sequentia Ex modo.

4 *Ex modo quo contrahitur mutuum, & antecedentibus.*

De nuda pactione.ff.lib.17.tt.1.l.34.in pr.

Si tibi pecuniam mutuam roganti, aliam rẽ dederim, ut ea distracta pecunia utereris ff.l 11.in prin.lib.17.tt.1.l 34.in pr. uers.his argumentum esse. lib.19.tt.5.l.20.in prin.C.l.8.

Si debitorem meum tibi iussero dare, uel ab eo accipere.ff.l.15.in princi.l.32.lib.17.tt.1.l.34.in prin.

Si pecuniam,quam mihi ideo ut tibi crederem donasti,credam ff l.20.

Si deposita res sit hoc modo, ut si uelit ea utatur,uel si tibi rem apud te depositam in mutuum concedam. ff.l.9.§.fin. l.10. lib.17.tt.1.l.34 in prin.

Si conuenit ut eam pecuniam quam mihi debes,crediti nomine retineas.ff.l.15.§.fin.lib.17.tt.1.l.34.in prin.C.l.6.

Si debitor pecuniam,quam mihi ex alia causa debet,scripsit se mutuam accepisse,uel in creditum accepturum, & debiturum cum usuris.ff.li.17,tt.1.l.34.in pr.C.l.6.

Si error interueniat, & ex alia causa detur, ex alia accipiatur.ff l.18.

Si cum mutuum rogantem a debitore meo stipulari iusserim,ille se a Titij debitore stipulari putet.ff.l.32.

Omnia quæ stipulationi inseri possunt, eadem & numerationi pecuniæ.ff l.7.

Si sub c͡oditione credatur.ff.l.7.l 8.in prin.

Si illicitas usuras sorti miscuit. ff.lib.22.tt. 1.l.30.

Si pro pecunia uinum reddi stipulatus sit, uel aliam rem non eiusdem generis.Inst. in prin.ff.l.2.in prin. l.3.§.fi.lib.44.tt.7. l.1.§.re contrahitur.C.l.5.§.fi.

Si inutiliter reddi stipulatus sit.ff.lib.45.tt. 1.l.126.§.superest.lib.12.tt.1.l.9.§.quoniam igitur.usq; ad §.si nummos.l.41.§. quòd si stipulatus.C.lib.8.tt.38.l.3.

5 *Ex euentu & consequentibus.*

Si ex meo tuum non fiat,uide s.in prin.cap. uers.Etymolo.

Si instrumentum crediti a tribus non sit subscriptum.C.l.17.

Si plurium obligationes uno instrumento sint conceptæ.C.l. 10.

Si pecunia non sit numerata.ff.l.2.§.itẽ mutuum.l.30.

Si res perierit, cuius periculum sit. Inst. §. item is cui.ff l.4.in prin.l.9.§.fi. l.11, in prin.l.35.lib.44.tt.7.l.1.§.is quoq; cui. lib.25.tt 2.l.17.§.non solum.C.l.11.

Si res restituta sit. Subdistinguitur: Si non æquè bona,uel deterior sit restituta.ff.l.3. Si alia non eiusdem generis: uide paulo superius uers.Si pro pecunia uinum, &c.

6 *Ex reliquis contingentibus.*

Si cum quis pecuniam ab alio accepisset, ut alij eam mutuò daret,mortuo demum eo dedit.ff.l.41.§.nam etsi tibi.

SVBDISTINCTIO GENERALIS.

Si creditũ sit inutile,ita ut nõ condictio, sed ad exhibendũ actio, & rei uindicatio c͡opetat:an consumpta pecunia c͡opetat condictio?ff.l.11.§.fi.l.12.§.fi.l.13.l.14.l.18. l.19.§.si pupillus.usq; ad §.si.leg tt.6.l.29.

¶ *II. Quibus competit?*

De eo qui credidit, & eo cuius nomine credidit. ff. l. 2. §. in mutui. uers. id enim tale. l. 9. §. si nūmos. li. 45. tt. 1. l. 126. §. planè si liber. C. l. 4. li. 4. tt. 27. l. 2. li. 8. tt. 38. l. 3.

De eo qui credidit, & eo cuius pecunia credita est. C. l. 2. uide s̄. Ex re credita. uers. Si alienam pecuniam.

De domino cuius pcurator credidit. ff. l. 26.

De seruo hærede credente, & eius cohæredibus. ff. l. 41.

Si seruus communis crediderit. ff. lib. 45. tt. 3. l. 1. §. si seruus.

¶ *III. Aduersus quos datur?*

De alio, si alij pecunia sit numerata. C. l. 5.

De domino rerum, in quas alius pecuniam mutuam sumpsit. C. l. 13.

De eo ad quem pecunia peruenit. C. l. 15. tt. 10. l. 13.

De ciuitate, & actore qui contraxit. ff. l. 27.

De eo qui instrumento mutui subscripsit. C. l. 14.

¶ *IIII. Quid ueniat in ea?*

De re restituenda non eadem, sed alia eiusdem generis: uide s̄. uers. Si pro pecunia uinum, &c.

De usuris. ff. l. 40. li. 19. tt. 5. l. 25. C. l. 6. l. 8.

Si decem dedero, & conuenit ut plus uel minus debeas. ff. l. 11. §. si tibi decem. lib. 2. tt. 14. l. 17. in prin.

Si unus sociorum, uel eorum qui mutuum dederunt, agat. l. 13. §. si seruus. C. l. 9.

Cuius temporis æstimatio facienda. ff. l. 22. in prin. lib. 13. tt. 3. l. 3. l. 4. in prin.

Cuius loci precium sequendum. ff. l. 22. §. fi. lib. 13. tt. 3. l. 4. §. fi.

¶ *V. Quando detur?*

Si pecunia deposita uti depositariū permiserit: an antequā mota sit pecunia, uel ea sit usus, tāquā mutuā cōdici possit? ff. l. 9. §. fi. l. 10. li. 16. tt. 3. l. 1. §. si pecunia apud.

Si conuenit ut quandiu usuræ soluerentur, sors non petatur. ff. lib. 2. tt. 14. l. 4. §. fin.

Si in futurum usuras a debitore acceperit. ff. lib. 2. tt. 14. l. 56. in prin.

¶ *VI. Adfinia remedia.*

Ex stipulatu actio. ff. lib. 45. tt. 1. l. 126. §. superest.

Actio negociorum gestorum. C. libr. 8. tt. 38. l. 3.

Extraordinarium iudicium. ff. l. 17.

DE EXCEPTIONE SENAtusconsulti Macedoniani ff. lib. 14. tt. 6. C. lib. 4. tt. 28. Cap. II.

¶ *I. Ratio & usus huius exceptionis.*

ff. l. 1. in prin. l 3. §. is autem solus. uersi. nam pecunię.

¶ *II. Causa ex qua datur.*

Si filiofamilias pecunia mutua data sit, datur aduersus agentem ex mutuo hæc exceptio. ff. l. 1. in prin. C. l. 6.

DISTINGVITVR:

1 *Ex psona eius cui pecunia mutua data est.*

Si in pendenti sit an sit filiusfamilias, utputa patre eius apud hostes existente. ff. l. 1. §. si pendeat. l. 7. §. sed etsi patris.

Si publice paterfamilias credebatur, & ea quæ sunt patrisfamilias agebat. ff. l. 3. in prin. C. l. 2.

Si patremfamilias se esse simulauit, uel finxit. ff. lib. 42. tt. r. l. 10. lib. 44. tt. 4. l. 4. §. contra senatusconſ.

Si institor sit. ff. l. 7. §. interdum.

Si in dignitate positus sit, ut consul, &c. ff. l. 1. §. fin.

Si miles sit. C. l. 7. §. fin autem miles.

Si castrense peculium habeat. ff. l. 1. §. fi. l. 2.

Si filiæfamilias creditum sit. ff. l. 9. §. hoc se natusconsult.

Si nepoti uel pronepoti creditum sit. ff. l. 14. C. l. 6.

2 *Ex persona eius qui mutuā pecuniā dedit.*

Si nesciuit, aut nescire potuit, illum filiumfamilias esse. ff. l. 3. in prin. l. 7. §. non solum ei. §. item si duos. l. 19. C. l. 1.

Si pupillus uel minor uigintiquinque annis fuerit. ff. l. 3. §. proinde & in eo. lib. 22. tt. 6. l. 9. §. hac ratione.

Si filiusfamilias crediderit. ff. l. 3. §. quemadmodum ipse.

Si ciuitas crediderit. ff. l. 15.

Si libertus in fraudem patroni credidit. ff. libr. 38. tt. 5. l. 6. cum duabus ll. sequentibus.

3 *Ex causa propter quam mutuam pecuniā accepit.*

Si in necessarias causas. ff. lib. 46. tt. 3. l. 47. §. fin.

Si in eam rem accepit, quæ patris oneribus incumbit. C. l. 2.
Si in id acceperit, ut pro sorore in dotem daret. ff. l. 7. §. sed si filiusfam. l. 17.
Si pro filia in dotem dedit. ff. lib. 23. tt. 3. l. 5. §. si filiusfamilias.
Si legationis, uel studiorum causa, uel ad alios necessarios sumptus, quos patris pietas non recusaret, acceperit. ff. l. 7. §. quod dicitur. C. l. 5.
De reliquis causis, uide paulo inferius Ex consequentibus.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si patris consensu uel iussu crediderit. ff. l. 7 §. interdum. l. 12. l. 14. C. l. 2. l. 4. l. 5. §. fin.
Si fideiussor uoluntate patris intercesserit pro filio. ff. l. 9. §. sed si non.
Si sciente patre crediderit. ff. l. 7. §. interdũ. uers. nam si scit.
Si aliam rem quàm pecuniam crediderit. ff. l. 7. §. mutui.
Si sine usuris crediderit. ff. l. 7. §. siue autem sub.
Si aliàs cõtraxit, puta uendidit, locauit, &c. ff. l. 3. §. is autem.
Si aliquid mercatus filiusfamiliàs, precium cum usuris uenditori promisit. C. l. 3.
Si filiusfamiliàs fideiusserit pro eo qui mutuum sumpsit. ff. l. 7. in prin.
Si quod alij mutuum dedimus, à filiofamiliàs nouandi animo stipulamur. ff. l. 13.
Si antea à patrefamiliàs stipulatus sit, & filiofamiàs crediderit. ff. l. 6.
Si à filiofamiliàs stipulatus sit, & patrifamiliàs facto crediderit. ff. l. 3. §. fi. l. 4. l. 5.

5 *Ex consequentibus.*

Si pecuniam in rẽ patris uertit. ff. l. 7. §. proinde si accep.
Si in solutum dederit. ff. l. 7. §. penult.
Si patri in proprium debitum soluit. ff. l. 7. §. proinde si. uers. non tamen uertisse.
Si ornamenta ea pecunia comparauit. ff. l. 9. §. hoc senatuscon.
Si arrogatus postea restitutus sit ut emanciparetur. ff. l. 1. §. certè etsi orrogatus.
Si pater mortuus sit, uel in ciuitate esse desierit. ff. l. 1. in prin. l. 7. §. sed etsi patris.
Si postea in alterius potestate filius esse incipiat. ff. l. 7. §. si filiusfamiliàs.
Si paterfamiliàs factus debitum agnouit. C. l. 2. Si partem debiti soluit. ff. l. 7. §. fin. Si pignus dedit. ff. l. 9. ĩ prin. Si nouatione facta pecuniã expromiserit. ff. l. 20. C. l. 2.
Si ad patrem literas emisit ut pecuniam solueret, nec pater testationem contrariæ uoluntatis interposuit. ff. l. 16.
Si pater ratũ habuit, & partem debiti soluit. ff. l. 7. §. si filiusfamil. accip. C. l. 7. ĩ prin.
Si solutũ sit ex hac causa, an repeti possit: uide locũ De condictione indebiti. j. lib. 24.
Si non opposita hac exceptione condemnatus sit. ff. l. 11.
Si numi adhuc extẽt in peculio. ff. l. 9. §. hoc senatusc.

¶ *III. Quibus competit hæc exceptio?*

De filio sui iuris facto. uide s. uers. Si pater mortuus, &c.
De patre. ff. l. 7. §. quanquam. l. 9. §. non solum. C. l. 6.
De eo in cuius potestate postea est. ff. l. 7. §. si filiusfam.
De hærede filij. ff. l. 7. §. quanquam.
De eo qui filiumfamilias institorem fecit. ff. l. 7. §. interdum.
De fideiussore & mandatore. ff. l. 7. §. idẽ ait. l. 9. §. non solum. l. 18.
De reo promittẽdi. ff. l. 7. §. idem ait. §. item si duos.

¶ *IIII. Aduersus quos competit exceptio?*

De successoribus creditoris. ff. l. 7. §. nõ solũ.
De eo qui stipulatus est alio credente. ff. l. 7. §. non solum.

DE COMMODATO, ET EIUS actione. Inst. lib. 3. tt. 15. §. item is cui. ff. lib. 13. tt. 6. C. lib. 4. tt. 23. Cap. III.

¶ DE COMMODATO.

¶ 1 *Differẽtiæ inter mutuũ & cõmodatũ.*

Inst. §. itẽ is cui. ff. lib. 12. tt. 1. l. 2. in prin. lib. 44. tt. 7. l. 1. §. is quoq;. Inter commodatum & utendum datum. ff. l. 1. §. 1.

¶ 2 *Propria.*

Plerunq; solam utilitatem continet eius cui commodatur. ff. l. 5. § commodatum.
Sicut uoluntatis & officij magis est, quàm necessitatis, commodare: ita modum commodati, finemq; præscribere eius est, qui beneficium tribuit. ff. l. 17. §. sicut.

¶ 3 *Euentus.*

Rei commodatæ & proprietatem & possessionem retinemus. Inst. §. itē is cui. ff. l. 8. l. 9.

Commodati actio hinc nascitur tam directa quàm contraria. Inst §. item is cui. ff. l. 1. in prin. l. 17. § ficut. uers. geritur.

¶ 4 *An sit utile commodatum, & hinc nascatur actio.*

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona commodatoris.*

De prædone & fure. ff. l. 16. lib. 5. tt. 1. l. 64.

De seruo. ff. l. 14. De seruo hæreditario. ff. li. 44. tt. 7. l. 15. §. fin. C. tt. 34. l. 9.

2 *Ex persona commodatarij.*

De seruo & filiofamilias. ff. l. 3. §. si filiofamilias.

De furioso. ff. l. 2.

De pupillis & impuberibus. ff. l. 1. §. fin. l. 3. in prin.

Si libero homini, qui mihi bona fide seruit, commodem. ff. l. 13. §. si libero.

3 *Ex re quæ commodatur.*

De re soli. ff. l. 1. §. inter commodatum.

De habitatione. ff. l. 1. §. Viuianus. lib. 19. tt. 5. l. 17. in prin.

De re quæ usu consumitur. ff. l 3. §. fi.

De pecunia. ff. l. 4.

De re aliena. ff. l. 15. l. 16. lib. 5. tt. 1. l. 64.

4 *Ex causa & modo commodati.*

Si sui causa quis commodet, uide 7. uers. Si sua causa commod.

Si dedi ut eam creditori tuo pignori dares, uel ego pro te tua uoluntate pignori dedi. ff. l. 5. §. nunc uidend. in quibus. C. l. 3.

Si rem inspiciendam dedi, uel experiundi causa. ff. l. 10. §. si rem. l. 13. §. 1. lib. 19. tt. 5. l. 18. in prin.

Si mercede interueniente non gratuitò res data sit. Inst. §. commodata. l. 5. §. nunc uidend. in quibus.

Si alter alteri boues, uel seruos inuicem per aliquot dies commodauerit. Inst. lib. 3. tt. 25. §. præterea. ff. lib. 19. tt. 5. l. 18. §. si cum unum. l. 26. in prin.

¶ *De commodati actione.*

1 *Causæ ex quibus datur.*

Si re commodata aliter quàm accepit utatur. ff. l. 5. §. quinimò. lib. 44. tt. 7. l 33. §. si is cui rem. lib. 47. tt. 2. l. 78. in prin.

Si rem deteriorem fecerit. ff. l. 3. §. 1. l. 10. in prin. l. 18. §. siue autem l. 23.

Si in codice, quem tibi commodaueram, debitorem tuum tibi cauere feceris. ff. l. 5. §. §. quinimò.

Si damnum in re ab alio datum sit. ff. l 19.

Si seruus commodatus fugerit. ff. l. 5. §. custodiam. §. si me roga. l. 18. in prin.

Si res petierit, uel ablata sit, & seruus mortuus. Inst. §. item is cui. ff. l. 5. §. quod uerò senectute. §. sed interdum & mortis. §. si me rogaueris. §. si de me petisses. li. 44. tt. 7. l. 1. §. is quoque cui.

Si rem, quam pro te pignori dedi, non repignoras ut mihi reddas. ff. l. 5. §. nunc uidendum in quib. usque ad §. Si me rogaueris. C. l. 5.

Si rem non restituit. C. l. 2.

Si in eo loco uel tempore, quo ut restitueretur conuenit, nō restituit. ff. l. 5. in prin. C. l. 2.

De reliquis causis, uide Distinctiones sequentes.

DISTINCTIONES GENERALES.

¶ *I. Ex causa & modo facti.*

1 *De dolo.*

Si dolo fecit, tenetur. ff. l. 5. §. nunc uidendum est.

DISTINGVITVR:

Si pactum factum sit, ne dolus præstetur. ff. l. 17. in prin.

2 *De culpa.*

Si culpa cōmodatarij factum sit, tenetur. ff. l. 5. §. nunc uidendū. uers. commodatum.

Si non exactam diligentiam, qualem bonus paterfamilias suis rebus præstare solet, præstiterit. Inst. §. item is cui. ff. l. 5. §. custodiam. l. 18. in prin. lib. 44. tt. 7. l. 1. §. is quoque cui.

Distinguitur sequentibus modis:

Si conuenit ut solus dolus præstetur. ff. l. 5. §. interdum.

Si sua causa commodauerit. ff. l. 5. §. interdū. l. 10. §. 1. l. 12. in prin.

Si utrinsq; causa commodauit. ff. l. 18. in pr. uers. hoc ita.

Si rem inspiciendam dedit. ff. l. 10. §. 1.

Si ultrò commodauit. ff. l. 5. §. interdū. uers. uel ipsi prætori.

3 *De casu & ui maiore.*

Si incursu hostium, prædonumve, naufragio,

gio, ruina, incendio, morte; uel alio casu fortuito res perierit, non tenetur. Inst. §. item is cui. ff. l. 5. §. commodatū. uerſ. etsi fortè res. §. quod uero senectute. l. 18. in prin. C. l. 1. in prin.

Distinguuntur sequentibus modis.

Si culpa præcesserit; ut si quod tibi domi cõmodatum est, peregrè tecum ferre malueris, uel quasi amicos ad cœnam inuitaturus argentum, quod in eam rem utendum acceperis, peregrè proficiscens tecum portaueris: uel re aliter quam accepisti usus sis, & inde in eum casum res inciderit. Inst. §. ac is qui utendum. uer. si modo nō ipsius. ff. l. 5. §. quod uerò senectute. §. sed interdum & mortis. l. 18. in prin. lib. 44. tt. 7. l. 1. §. is quoque cui. uers. sed & in maioribus.

Si seruum rectorem tibi commodauero, & ille de machina, in qua operabatur, conciderit, idq; propter machinam parum diligenter colligatam, &c. ff. l. 5. §. sed interdum & mortis.

Si dum res refertur, perijt. ff. l. 10. §. fi. l. u n. l. 12. l. 20.

Si cum posset commodatarius res commodatas saluas habere, suas prætulit. ff. l. 5. §. quod uerò. uerſ. proinde etsi.

Si res æstimata data sit. ff. l. 5. §. commodatū. uerſ. etsi fortè res.

Si conuenerit ut omne periculū præstet commodatarius. C. l. 1.

4 *De reliquis causis.*

Si senectute uel morbo accidat. ff. l. 5. §. quod uerò senectute.

Si iure compensationis commodatum retinet ff. l. 18. §. fin. C. l. 4.

Si creditor rem pignori acceptam nolit restituere. ff. l. 5. §. idem Labeo rectè.

2 *Ex persona facti.*

Si alius faciat, non commodatarius. ff. l. 19.

Si pater uel dominus eius cui commodata res est, fecit. ff. l. 3. §. sed non tantum.

Si seruus commodatoris rem subripiat. ff. l. 5. §. si me rogaueris. l. 21. §. in exercitu. lib. 47. tt. 2. l. 55. §. 1.

Si seruus commodatarij subripuit. ff. lib. 47. tt. 1. l. 55. §. quod si seruus tuus.

3 *Ex re in qua, & circa quam factum est.*

Si in re quę commodatum sequitur. ff. l. 5. §. usq; adeò.

Si seruus cum lance commodatus sit, an & de lance teneatur. ff. l. 5. §. si me rogaueris.

4 *Ex tempore facti.*

Si dum res ad cõmodatarium perfertur, periit. ff. l. 20.

Si dum refertur. ff. l. 10. §. fin. l. 11. l. 12.

Si tempore commodati finito, tu, & sequēti die commodatum rogares: ego autem cū rem commodè referre non possem, apud te eam reliquerim, eaq; tunc reperiit. ff. l. 5. §. si de me petisses.

5 *Ex antecedentibus.*

Si pupillo res sit commodata. ff. l. 1. §. fi. l. 3.

De reliquis, uide s. memb. 4. An commodatum sit utile.

6 *Ex consequentibus.*

Si cum altero actum sit, uel alia actione. ff. l. 5. §. fin. l. 7. §. fi. l. 18. §. siuè autem. Inst. li. 4. tt. 1. §. quæ de fullone. C. li. 6. tt. 2. l. 22. in prin. usq; ad §. sed cum in.

¶ *II. Quibus datur?*

De prędone & fure qui commodauit. ff. l. 16 lib. 1. tt. 1. l. 64.

¶ *III. Aduersus quos datur?*

De domino, patre, & ipso filiofamilias. ff. l. 3. §. si filiofamil.

De hæredibus. C. l. 3. Vide insuper j. Quid ueniat.

De altero ex duobus quibus cõmodata res est, uide j. Quid ueniat.

¶ *IIII. Quid ueniat in ea?*

De eo quod interest. ff. l. 3. §. si reddita. lib. 5. tt. 1. l. 64.

Quanti res est tempore rei indicatæ. ff. l. 3. §. in hac actione.

Quātijs in litem iuratur. ff. l. 3. §. in hac actio. lib. 5. tt. 1. l. 64.

De lucro quod occasione rei commodatæ accepit. ff. l. 13. §. si quem questum. C. lib. 6. tt. 2. l. 22. §. sed cum.

De fructibus. ff. lib. 22. tt. 1. l. 38. §. si possessionem.

Hæres unum in solidum an pro parte teneatur. ff. l. 3. §. hæres. l. 17. §. si ex facto.

Si duo rem commodatā acceperint, an uterque in solidum teneatur, uel pro parte. ff. l. 5. §. si duabus. l. 7.

Si altera res ex duab. uel singulę rei partes petun-

petuntur.ff.l.17.§.duabus.

Si seruus cum lance cōmodatus est, de lance quoque tenetur.ff.l.5.§.si me roga.

¶ *V. Quando detur?*

Si intempestiuè usum rei commodatæ aufe-rat.ff.l.17.§.sicut autem.

¶ *VI. Adiuncta, seu de probatione.*

Si quis dicat se ad certum tempus commodasse.C.l.2.

¶ *VII. Euentus.*

Si actor litis æstimationem oblatam suscepit, rem offerentis facit: & de cautione eius nomine ab actore præstanda. ff.l.5.§.1.l.13.in prin.l.17.§.fi.

De cedendis actionibus condemnato.ff.lib.42.tt.1.l.12.

De actione furti reo danda.ff.l.5.§.fi.l.6.l.7.in prin.l.10.§.1.C.lib.6.tt.2.l.22.

¶ *VIII. Adfinia remedia.*

Actio locati, conducti, & in factum: Inst.§.commodata.ff.l.5.§.nunc uidendum in quibus.

Mandati.ff.l.5.§.nunc uidendum in quib.

Præscriptis uerbis.ff.lib.19.tt.5.l.17.in pr.

Ad exhibendum, & rei uindicatio.ff.l.2.

Furti, & condictio furtiua.ff.l.5.§.quinimò, usque ad §.usque adeò.l.14.lib.13.tt.1.l.16.lib.44.tt.7.l.33.§.fi is cui rem.lib.47.tt.2.l.55.§.quòd si seruus tuus.

Actio legis Aquiliæ.ff.l.7.§.fin.l.18.§.sine autem.lib.44.tt.7.l.33.§.fi.

Actio de peculio, & in ipsum filiumfamilias ff.l.3.§.si filiofamiliàs.usque ad §.fi.

¶ *De contraria commodati actione.*

¶ 1 *Ratio huius actionis.*

ff.l.17.§.sicut.uers.geritur enim.l.18.§.fi.

¶ 2 *Causæ ex quibus datur.*

Si impensas in rem fecerit commodatarius, ff.l.18.§.possunt.

Si rem uitiosam commodauerit.ff.l.17.§.sicut, uers. aut etiam sciens. l. 18. §. item qui sciens.

Si seruus commodatus commodatario furtum fecerit.ff.l.22.lib.47.tt.2.l.63.§.circa commodatum.lib.13.tt.7.l.31.§.fin.

Si commodator uel seruus eius rem commodatam abstulerit.ff.l.21.lib.47.tt.2.l.55.in prin.

Si cum mihi codicem commodasses, in quo chirographarius debitor mihi cauit, tu id deleueris.ff.l.5.§.quinimò.

Si intempestiuè usum rei commodatæ auferat.ff.l.16.sicut.

Si commodatarius pro re perdita precium dedit, & res deinde in commodatoris potestatem perueniat.ff.l.17.§.fi.

DISTINCTIO GENERALIS.

Si principalis actio non mouetur.ff.l.7.§.1.

¶ 3 *Quid ueniat?*

De re & precio dato.ff.l.17.§.fi.

¶ 4 *Adfinia remedia.*

De compensatione opponenda.ff.l.18.§.fi.C.l.4.

De furti actione.ff.l.21.l.22.

DE DEPOSITO, ET EIVS Actione. Inst.lib.3.tt.15.§.præterea. ff.lib.16.tt.13.C.lib.4.tt.34. Cap. IIII.

¶ DE DEPOSITO.

¶ *I. Definitio.*

ff.l.1.in prin.

¶ *II. Euentus.*

Proprietas & possessio apud deponentē manet.ff.l.17.§.fi.

¶ *III. An sit utile depositum, & inde nascatur actio?*

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona deponentis.*

Si alius non dominus deponat. C.lib.3.tt.42.l.8.

Si prædo uel fur deponat.ff.l.1.§.si prædo, l.31.§.incurrit.usque ad fi.leg.lib.5.tt.1.l.64.

Si reus iudicii publici postea deportatus deponat.ff.l.31.in prin.

Si seruus deponat.ff.l.1.§.si seruus.§.nō solum.§.si seruus.l.33.

Si seruus hæreditarius deponat.ff.l.1.§.itē si seruus.lib.44.tt.7.l.15.§.fi.C.l.9.

Si is qui mihi bona fide seruit, deponat.ff.l.1.§.non solum.

2 *Ex persona eius apud quem deponitur.*

Si pupillus sit.ff.l.1.§.an in pupillum.

Si filiusfamiliàs sit.ff.l.1.§.filium famil.

Si seruus sit. ff.l.1.§. si apud seruum. §. filium fami.

Si iussu eius apud quem deponere uolebā, apud alium deposui. ff.l.1.§.idē Pōpon.

Ex re

3 *Ex re deposita.*
Si res aliena, uide §. Ex persona deponētis.
Si res depositarii. ff. l. 15. l. 31. §. si tamen ignorans. usque ad fi. legis.
Si res quam depositario dotis nomine inutiliter dedit. ff. l. 27.
4 *Ex causa & modo.*
Si sequestrationis causa deponat. ff. l. 5. §. in sequestrum. l. 6.
Si sponsionis causa annulus datus sit, ut eū uictori reddat. ff. lib. 19. tt. 5. l. 18. §. fi.
Si pecuniam apud te deposui, ut eam Titio, si puerum meum reduxisset, dares. ff. lib. 19. tt. 5. l. 19.
Si iussu eius apud quem deponere uolebā, apud alium deposui. ff. l. 1. §. idem Pomp.
Si merces interueniat. ff. l. 1. §. si uestimenta. §. si quis seruum.
Si ego quasi deponēs rem tibi dedi, tu quasi mutuam accipias. ff. lib. 12. tt. 1. l. 18.
5 *Ex specie & forma deponendi.*
Si commendat. ff. l. 24. lib. 50. tt. 16. l. 186.
Si mandauero alicui ut rem meā ab alio acceptam custodiat. ff. l. 1. §. idem Pomp.
Si te rogauero, ut rem meam ad aliquē perferas, qui eā seruet ff. l. 1. §. si te rogauero.
Et nisi ille recipiat, tu custodias. ff. l. 1. §. q si rem tibi.
Si res puellæ oblatas, pater eius suscipiat. ff. l. 25. in prin.
Si seruum in pistrinum coniiciat custodiendum. ff. l. 1. §. si quis seruum.
Si uestimenta balneatori dedit ad seruandū ff. l. 1. §. si uestimenta.
6 *Ex consequentibus.*
De instrumento conficiendo, & testibus adhibendis. Nouell. c. 73. §. si quis igitur.
Si is q deposuit fit deportatus. ff. l. 31. in pr.

SI RES RESTITVTA SIT.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Ex persona eius cui restituit.

Si alii quàm domino restituit. ff. l. 1. §. si rem à seruo.
Si seruo. ff. l. 11.
Si uni ex hæredibus. ff. l. 1. §. si pecunia in sacculo. lib. 46. tt. 3. l. 81. §. si lancem.
Si sequester suum officium uelit deponere, cui restituet. ff. l. 5. §. fi.
De reliquis quibus restituendum, uel non, uide §. Quibus datur.

Ex reliquis contingentibus.

Si rem deteriorem restituit. ff. l. 1. §. si res deposita. lib. 13. tt. 6. l. 18. §. siue autem. lib. 9. tt. 2. l. 42.
Si aliam rem quàm accepit, restituit. ff. lib. 19. tt. 2. l. 31. §. idem iuris.
Si non aliter quàm numis acceptis restituit. ff. l. 34.
Si quasi de suo dat pro libertate alicuius. ff. l. 1. §. eleganter.
Si non in loco, quo debetur, reddat. ff. l. 5. §. in sequestrum. l. 12. §. 1.
Si non debito tempore, uide infra Quando detur actio.

¶ *De Actione depositi.*

¶ 1 *Genus.*

Bonæ fidei est. ff. l. 1. §. hanc autem actio.
Rei persequēdę causa comparata est, interdum mixta est. Inst. lib. 4. tt. 6. §. sequens, usq; ad §. Ex maleficis.

¶ 2 *Causæ ex quibus datur.*

Si legē, qua rem suscepit, non seruat. C. l. 6.
Si rem inuito domino contrectat, uel ea utatur. ff. l. 29. in princ. lib. 47. tt. 2. l. 78. in prin. C. l. 3.
Si rem alii dedit mutuam. C. l. 7. l. 8.
Si tabulas apud se depositas aliis dederit, legerit, uel aduersario prodiderit. ff. l. 1. §. si quis tabulas. lib. 9. tt. 2. l. 41. §. sed etsi qs. l. 42. lib. 48. tt. 19. l. 38. §. instrumenta. tt. 10. l. 1. §. is qui deposita.
Si rem deteriorem fecerit, uide paulò supra uers. Si rem deteriorem rest.
Si depositum nō restituit uel amisit, uel res periit. Inst. §. præterea. uide infra Distinctiones.
Si restituit quidem, sed non ut debet, uide paulò superius, uers. Si res restituta sit.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex causa & modo facti.*

¶ 1 *De dolo depositarij.*

ff. l. 1. §. in conducto. uers. dolum. Inst. §. præterea.

DISTINGVITVR.

Si conuenit ne dolus præstetur. ff. l. 1. §. si cōuenit, uers. illud.

¶ 2 *De culpa & casu fortuito.*

Si culpa depositarii uel casu res perierit, an teneatur? Non. Inst. §. preterea. ff. l. 14. §. siue autem. l. 20. C. l. 1. ff. lib. 13. tt. 6. l. 5. §. nunc

§. nunc uidendum.

SVBDISTINGVITVR:

Si conuenit ut depositarii periculo res sit. ff. l. 1. §. sæpe euenit. lib. 17. tt. 1. l. 39. lib. 13. tt. 6. l. 5. §. nunc uidend. uers. aut. si ab.

Si merces interuenit. ff. lib. 13. tt. 6. l. 5. §. nunc uidend.

Si deposito obtulit. ff. l. 1. §. sæpe euenit.

Si cum empturus prædia rogasset mutuam pecuniam, ita ut non, nisi emisset, pecunia credita esset, creditor interim pecuniam apud eum deposuerit. ff. lib. 12. tt. 1. l. 4. in prin.

Si lata culpa sit. ff. l. 32. C. l. 1.

Si uestimenta balneatori data sint seruāda. ff. l. 1. §. si uestim.

Si res accepto iudicio perierit. ff. l. 12. §. fin. l. 14. §. siue autem.

Si cum rem uendidisset, eamq; recepisset, ea interiit. ff. l. 1. §. si rem depositam.

Si postea rem receperit, & restituendi facultatem sit nactus. ff. l. 1. §. inde scribit. l. 3. l. 20. §. fi.

Si fideiussor conuenitur. ff. l. 1. §. idem etiā Pomp. uers. planè si fideiuss.

3 *De causis specialibus.*

Si facultatem restituendi non habeat. ff. l. 1. §. inde scribit. §. Marcellus autem.

Si hæres ignorans rem depositam esse, eam uendiderit. ff. l. 1. § fi. l. 2. l. 3.

Si misericordia ductus hominem soluat. ff. l. 7. in prin.

Si ex causa compensationis rem retinet, uide s. De compensationib.

Si propterea non reddat, quòd putet petentem uerum procuratorem uel hæredem non esse. ff. l. 13. in prin.

Si denunciatum ei ab alio sit, ne petenti restitueret. C. l. 11. §. fin. Nouel. c. 88.

2 *Ex persona facti.*

Si pater uel dominus depositario dolo fecerit. ff. l. 1. §. filiumfam. uers. planè.

Si is apud quem depositarius deposuit. ff. l. 16.

Si hæres depositarij, uide j. Quid ueniat, De hæredibus.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si post litem contestatam dolo fecit. ff. l. 1. §. non tantum.

Si conuenit ne dolus præstetur. ff. l. 1. §. si conueniat. uers. illud.

Si conuenit ne depositi agatur. ff. li. 2. tt. 14. l. 7. §. si paciscar. l. 27. §. illud.

Si inutile sit depositum, uide s. memb. 3. ca. eodem.

Si res restituta sit: Subdistinguitur ut s. c. e.

Si cum altero actū sit. ff. l. 1. §. si apud duos.

¶ *III. Quibus datur actio depositi.*

De successoribus. ff. l. 1. §. hæc actio. §. si pecunia in sacculo. §. apud Iulianum. l. 14. in prin. lib. 36. tt. 3. l. 18. §. idem quæsijt.

De hærede, & eo cui restitui iussit deponens. ff. l. 26. in princi. lib. 36. tt. 3. l. 18. §. idem quæsijt.

De eo qui deposuit, & rei domino. ff. l. 31. §. incurrit. C. lib. 3. tt. 42. l. 8.

De eo qui deposuit, & eo qui deponi mandauit. ff. l. 1. §. si te rogauero.

De seruo qui deposuit, & domino eius priore & posteriore. ff. l. 1. §. si seruus meus. §. si seruus deposuit.

De duobus dominis seruo communi deponente. ff. l. 1. §. si duorum.

De altero ex duobus deponentibus an in solidum agere possit. ff. l. 1. §. sed si duo. l. 17. in prin.

De filiofamilias. ff. l. 19.

De reliquis, uide s. Ex persona deponētis.

¶ *IIII. Aduersus quos datur.*

De hæredib. ff. l. 12. §. cum sequestro. l. 25. in prin. lib. 44. tt. 7. l. 48. Vide insuper j. memb prox. Quid ueniat.

De patre & domino, filio & seruo. ff. l. 1. § si apud. §. filiumfam. l. 21.

De eo qui putans se hæredem, rem uendidit. ff. l. 4.

De eo apud quem & eo cuius iussu depositum est. ff. l. 1 §. idem Pomponius.

De eo apud quem deposuit, uel cui u. nō dedit depositarius. C. l. 8.

De altero ex duobus apud quos res deposita est. ff. l. 1. §. si apud duos.

De fideiussore. ff. l. 1. §. idem etiam Pomp. uers. planè si fideius.

¶ *V. Quid & quantum ueniat hac actione. Quantum ueniat.*

DISTINGVITVR:

Si tumultus, incendij, ruinæ, &c. gratia depositum sit, in duplum, alioquin in simplū datur actio. Inst. lib. 4. tt. 6. §. sequens. ff. l. 1. §.

1.§.prætor ait.usq; ad §.q depositis.l.18.
Si hæredes conueniantur: siquidem ex dolo defuncti.ff.l.1.§.1.l.7.§.1.l.18.l.44. tt.7.l.11. C.l.1.l.8.
Sin autem ex dolo suo.ff.l.1.§.1.l.9.l.10.l.18.l.22.
Si plures sint hæredes, pro parte conuenien di sunt.ff.l.7.§.1.uers.plures uerò.l.9.l.10.l.18.l.22.
De in litem iurando.ff.1.§.in depositi.
De compensatione non opponenda, uide s. De compensation.

Quid ueniat in hac actione.

De iis quæ depositis rebus accedunt, uel inclusæ sunt ff.l.1.§.quæ depositis.§.si cista signata.
De fructibus, partu & omni causa.ff.l.1.§.hanc autem, lib.22.tt.1.l.38.§.si possessionem.
De usuris.ff.l.24.l.25.§.6.l.26.§.Lucius Titius l.28.l.29.§.fi.C.l.2.l.3.l.4.Nouell. c.88.§.agnoscat insuper.
De re uendita, & precio accepto.ff.l.1.§.fin. l.2.3.4.
De re ex pecunia deposita comparata.C.li. 3.tt.32.l.6.
De actionibus præstandis.ff.l.2.l.16.

¶ *VI. Quando & quamdiu competat?*

Interdum intra annum, interdum in perpetuum datur.ff.l.18.
Statim cum depositum est, repeti potest.ff.l. 1.§.est autem.
Non competit ante existentem cōditionem depositionis.ff.l.1.§.est autem.C.l.5.
Si conuenit ut post mortem reddatur, etiam ante mortem repeti potest.ff.l.1.§. si sic deposuero.
Si hac lege deposuit, ut si uellet uteretur, etiam antequam usus sit, repeti potest.ff.l. 1.§.si pecunia.

¶ *VII. Adiuncta officia actoris.*

De re, quam petit, designanda & describenda.ff.l.1.§.si quis argentum, usque ad §. filiumfamilias.
De probatione depositi. Per quæ probandum?
De epistolis, instrumentis, & aliis cautionibus: item de testibus.ff.l.26.§.fi.l.27. C. l.7.Nouell.c.73.§.si quis igitur.

¶ *VIII. Euentus.*

Condemnatus infamatur.C.l.10.
Si fideiussor conuentus litis æstimationem obtulit, res sit depositarii.ff.l.30.
De actionibus depositario condemnato cedendis.ff.lib.42.tt.1.l.12.

¶ *IX. Adfinia remedia.*

Locati & conducti actio.ff.l.1.§.si uestimenta.§.si quis seruum.
Mandati.ff.l.1.§.si te rogauero, usq; ad §. an in pupillum.
Ad exhibendum, & rei uindicatio.ff.l.1.§. si rem à seruo.l.33.C.l.1.l.8.lib.3.tt. 42.l.8.
Furti.ff.l.29.in prin.C.l.3.
Condictio.ff.l.13.§.fi.lib.13.tt.1.l.16.
Iniuriarum.ff.l.1.§.si quis tabulas.
Legis Aquiliæ.ff.lib.13.tt.6.l.18.§.siue autem pignus.
Præscriptis uerbis.ff.l.1.§.si quis seruum.
De actione aduersus cohæredem, qui suam portionem à depositario accepit.C.l.2.
De actione in factum & furti aduersus nautas, caupones, stabularios, uide j.lib.23. huius Methodi, cap.8.

¶ *De contraria depositi actione.*

¶ *I. An competat?*

ff.l.5.in prin.

¶ *II. Causa ex quibus competit.*

Si seruo deposito uictum dedit.ff.l.23.
Si sua impensa rem restituit.ff.l.12.in prin.
Si seruus depositus furtum ei fecit.ff.li.47. tt.2.l.63.§.idque euidentius in causa depositi.§.hæc ita puto uera.lib.13.tt.7.l. 31.§.fin.

¶ *III. Quid ueniat?*

In litem non iuratur.ff.l.5.in prin.

¶ *De sequestratione & actione sequestraria.*

Vide s.lib.2.De iudiciis.

DE PIGNORIBVS ET HYPOthecis, cum suis actionib.ff.lib.20. tt.1.cum sequentib.C.lib.8.tt. 14.cum sequētib. Cap. V.

¶ *I. Etymologia pignoris.*

ff.lib.50.tt.16.l.238.§.pignus.

¶ *II. Differentia pignoris & hypotheca.*

Inst.li.4.tt.6.§.item Seruiana.uer.inter pignus.ff.tt.1.l.5.§.fin.lib.13.tt.7.l.9.§. propriè.lib.50.tt.16.l.238.§.pignus.

Diuisio

¶ *III. Diuisio pignoris in conuentionale & pretorium.*
C.tt.22.l.2.in prin.

¶ *IIII. Causa ex quibus pignus uel hypotheca constituitur, uel competit.*

1 *De tacita pignoris obligatione.*
ff.tt.2.C.tt.15.

Si res non sit specialiter obligata, pignus nō competit.C.tt.15.l.5.

Distinguitur sequentibus modis:

De inuectis & illatis.ff.tt.2. l.2.l.3. l.4. l.5. in prin.l.6.l.7.§.fi.li.2.tt.14.l.4.in prin. li.13.tt.7. l.11.§.planè in eam. li.19.tt.2. l.24.§. si colonus. C. tt.15. l.7.lib.4.tt. 65.l.5.

De fructib.prædij locati.ff. tt.2.l.7. in prin. lib.19.tt.2.l.24.§.si colonus.l.53.

Venditor id quod uendidit, pignoris loco retinere potest, ff.lib.21.tt.1. l.31. §. idem Marcell.lib.18.tt.4.l.22.

Item is cui commodata res est, eam ob impensas in rem factas pignoris loco retinere potest.ff.lib.47.tt.2.l.15.§.fin.

Res alterius pecunia empta, an sit pignori obligata.ff.tt.4.l.7.in prin. lib.27. tt.9.l. 3.in prin.C.tt.14.l.17.l.27.Nouell.c.53. §.perpulchrum:usq; ad §. quoniam uerò c.136.§.secundum uerò,usq; ad §. porrò neque.

Si in refectionem domus mutuauit, domus tacitè est obligata. ff.tt.2.l.1.

Si pactum factum sit ut liceat uendere, res intelligitur obligata.ff.tt.4.l.3.§.fin.

Si mater tutrix nuptias iterauit, bona secundi mariti pignori sunt obligata pupillo. C.tt.15.l.6.

Si cum fisco contractum sit.C.tt.15.l.2.

Pro censibus & tributis bona sunt obligata. C.tt.15. l.1.lib.4.tt.46.l.1.

Si cum argentarijs contractum sit. Nouell. c.136.§.insuper.ibi,& ut exinde.ité ibi, neque enim temerè.

2 *De pretorio pignore, & executione sententiæ captis pignoribus.*
ff.lib.13.tt.7.l.26. C. tt.22. tt.23. tt.14. l.11.

3 *De oppignorationibus.*
Ne alterius res pro alterius debito pignori capiantur. Nouell.c.52.in prin. usque ad §.enimuerò.c.134. §.quoniam uerò, C, lib.4.tt.15.l.1.

4 *Ex testamento pignus constitui potest.*
ff.lib.13.tt.7.l.26.in prin.

5 *De traditione.*
ff.lib.13.tt.7.l.1.in prin.

6 *De pacto conuento.*
Pacto conuento constituitur pignus .ff. lib. 13.tt.7.l. 1.in prin. lib.20. tt. 1. l.4.lib.2. tt. 14.l.17.§.de pignore

Distinguitur sequentibus modis:

1 *Ex persona dantis uel promittentis pignus.*
De eo qui obligare nō potest.C.lib.8.tt.16. l.8.in prin.

De non domino, uide j.De re aliena.

De procuratore.ff.tt. 1.l.21.in prin. lib.13. tt.7.l.11.§.fin.l.12.C.tt.16.l.1.l.8.

De tutore & curatore.ff. lib.13. tt.7.l.11.§. fi.l.16.in prin.C.tt.16.l.3.l.7.

De actore reipub.ff.tt.1.l.11.in prin.

De muliere res suas pro alio obligante, uide alibi De senatusc.Velleiano.

De pupillo & minore 25 annis.ff. tt.3. l.1. in pr. lib.27. tt.9.l.1.§.fin.l.2.

De seruo.ff.tt.3.l.1.§.1.lib. 13.tt.7. l.18.§. fin.lib.12.tt.6.l.13.C.tt. 16.l.8.

De filiofamiliàs.ff.tt.3.l.1. §.1. li. 13.tt.7.l. 18.§.fin.l.19.lib.14.tt.6.l.7.§. sed si filiusfami.C.tt.16.l.4.

De collono uel conductore.C.tt.16.l.8.

De absentibus.ff.tt. 1.l.23.§.fin.

2 *Ex persona eius cui datur uel promittitur pignus.*
De alio quàm creditore.ff.lib.13.tt.7. l.11. § per liberam.

De procuratore & tutore.ff.tt.1.l.21.in prin. li.13.tt.7.l.11.§. pater liberam. C. lib.4. tt.27.l.2.

Si cum mihi aut Titio promisisset, Titio dedit pignus.ff.tt.1.l.33.

De patre filii nomine accipiéte.ff.tt.1.l.28.

De pupillo.ff.lib.13.tt.7.l.38.

De eo qui prohibetur emere.ff.tt.1.l.24.

3 *Ex causa ob quam datur uel promittitur pignus.*
Si ob aliam causam quàm pecuniam. ff. lib. 13.tt.7.l.9.§.1.

Si ut fideiubeat prò me pignus ei dedi.ff. li. 13.tt.7.l.9.§.1.

Pro quacunq; obligatione accipi potest. ff. tt.1.l.5.

De

De ciuili, honoraria & naturali obligatione. ff. tt. 1. l. 5. §. sed non solum. l. 14. §. fin.
Si pro aliena obligatione. ff. tt. 1. l. 5. §. fin.
Si in diem uel sub conditione debeatur. ff. tt. 1. l. 5. uers. & siue pura.
Si pro obligatione serui. ff. lib. 12. tt. 6. l. 13.
Si pro intercessione mulieris pro alio, uel pro mutuo filio familiàs dato. ff. tt. 3. l. 2.
Si pro parte soluenda. ff. tt. 1. l. 5. §. sed & nó solum. tt. 2. l. 5. §. 1.

4 *Ex modo quo datur uel promittitur.*

Si uitiose & inutiliter contractus pignoris intercessit. ff. tt. 1. l. 25.
Nihil refert quibus uerbis constituatur. ff. tt. 1. l. 4. lib. 22. tt. 4. l. 4.
Si ita instrumento contractus inseruit: Fide & periculo rerum ad me pertinentium, uel per earum exactionem tibi satisfieri promitto. C. tt. 17. l. 9.
Si sub cōditione: Si intra certum tempus pecunia soluta non sit, ut iure emptionis creditor pignus habeat. ff. tt. 1. l. 16. §. fin. lib. 18. tt. 1. l. 81. in prin. C. tt. 35. l. 3.
Si inter absentes cōstituatur. ff. tt. 1. l. 23. §. fi.
Si in epistola nō signata & scripta sine die & consule. ff. tt. 1. l. 35. in prin.
Si scriptura nulla uel uitiosa intercessit. ff. tt. 1. l. 4. l. 35. lib. 22. tt. 4. l. 4.

5 *Ex re pignori obligata.*

Quod enim uendi potest, idem potest & pignori dari. ff. tt. 1. l. 9. §. fin.
De re quam quis emere non potest. ff. tt. 1. l. 24. tt. 3. l. 1. §. eam rem.
De uniuersis bonis. ff. tt. 1. l. 1. in pr. l. 29. l pr.
De nomine debitoris. ff. tt. 1. l. 13. §. cū pignori. li. 13. tt. 7. l. 18. in prin. C. tt. 17. l. 4.
De taberna. ff. tt. 1. l. 34.
De peculio, uide §. uers. De seruo. item De filiofamiliàs.
De usufructu ff. tt. 1. l. 11. §. ususfructus. tt. 6. l. 8. in prin.
De iure prædiorum. ff. tt. 1. l. 11. §. fin. l. 12.
Ne quis mutuans agricolæ, teneat eius terram. Nouell. c. 32. 33. 34.
De militia, uide §. uers. Res alterius pecunia empta, &c. cap. eod.
De futuris. ff. tt. 1. l. 1. in prin. l. 15. in prin. tt. 4. l. 11. §. si de futu.
De re quam quis se assecuturum sperat. C. tt. 17. l. 5.

De loco religioso. C. tt. 17. l. 3.
De libero homine. ff. tt. 3. l. 5. C. tt. 17. l. 6.
De statulibero. ff. tt. 1. l. 13. §. 1.
De prædio uectigali & superficiario. ff. tt. 1. l. 31. lib. 13. tt. 7. l. 16. §. fin. l. 17.
De superficiariis. ff. tt. 1. l. 13. §. & in superficiariis. tt. 4. l. 15. lib. 13. tt. 7. l. 16. §. fina. l. 17.
De re litigiosa. ff. tt. 3. l. 1. §. eam rem. §. fin.
De re quam debitor antè per iniuriam iudicis in iudicio amisit. ff. tt. 1. l. 3. §. fin.
De re communi. ff. tt. 4. l. 3. §. fin. tt. 6. l. 7. §. fin. lib. 10. tt. 3. l. 6. §. fin. si fundus. §. idem scribit. C. tt. 12. lib. 3. tt. 37. l. 2. in prin. tt 38. l. 7.
De re ipsius creditoris. ff. lib. 50. tt. 17. l. 45.

DE RE ALIENA.

C. tt. 16. l. 2. l. 6. l. 7. tt. 17. l. 6.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Si sub conditione: Si debitoris facta fuerit. ff. tt. 1. l. 16. §. aliena.
Si quasi dominium in re habeat: & pro ea Publiciana actio ei cōpetat. ff. tt. 1. l. 18. l. 21. §. 1. lib. 13. tt. 7. l. 29.
Si uoluntate domini data sit. ff. lib. 13. tt. 7. l. 20. in prin.
Si dominus sciens in fraudem creditoris dissimulauit rem suam esse. C. tt. 16. l. 3.
Si dominus sua manu scripsit; domum suā pignori futuram. ff. tt. 1. l. 26. §. 1.
Si dominus postea ratum habuerit. ff. tt. 1. l. 16. §. 1. lib. 13. tt. 7. l. 20. in prin.
Si dominus postea debitori hæres extiterit. ff. tt. 1. l. 22. lib. 13. tt. 7. l. 41.
Si debitor postea rei dominus factus sit. ff. tt. 1. l. 1. §. 1. l. 16. §. aliena. lib. 13. tt. 7. l. 41. in prin. C. tt. 16. l. 5.
Si is cui res in diem addicta est, ut meliore conditione allata, uel si displicuisset ab emptione discederetur, eam rem pignori dederit. ff. tt. 6. l. 3.
Si creditor rem pignori acceptā, alii pignori dederit. ff. tt. 1. l. 13. §. cum pignori. lib. 13. tt. 7. l. 27. l. 40. § fina. C. tt. 24. l. 1. l. 2.
Si debitor rem, quam donauit filio, obliget. C. tt. 16. l. 6.
Si rem alii uenditam pignori det. ff. lib. 13. tt. 7. l. 2.
Si rem patris filius obliget. C. tt. 16. l. 4.

Si

Si rem fideiussoris sui debitor obliget. ff.tt. tt.2.l.5.§.fin.

De reliquis subdistinctionibus, uide palo superius Ex re pignori obligata. item ī. Ex persona dantis. cap.eod.

6 *Ex reliquis contingentibus.*

Si auro demonstrato æs pignori dederit, uel ære dato affirmauit aurum esse. ff. lib. 13. tt.7.l.1.

Si ante uel post cōtractam obligationem datum uel promissum sit pignus. ff.tt.1.l.5.

Si eadem res & alii sit obligata, uide j. cap. pox. membr. Quibus datur.

Distinctiones ex consequētibus, uide j. Causas quib. liberatur pignus.

¶ *V. Causæ ex quibus pignus liberatur pignoris obligatio tollitur, & pigneraticia actio competit.*

Causæ ex qnibus pignoris obligatio tollitur, contingunt aut circa principalem obligationem propter quam pignus datum est: aut circa ipsum pignus, & obligationem pignoris accessoriam.

¶ *Causæ quæ contingunt circa obligationem principalem.*

1 *De solutione debiti.*

Soluto debito liberatur pignus, competitq; actio pignoraticia. ff.tt.1.l.11.§.1.tt.6.l.6. lib.13.tt.7.l.11.§.si in sortem. l.40.§.fin. lib 46.tt.3.l.43.C.tt.14.l.20.tt.31.l.3. li.4 tt.24.l.9.l.10.

DISTINGVITVR.

Ex persona soluentis.

Si alius soluit. C. tt.14.l.21.ff. libr.46.tt.3. l.40.

Si amicus debitoris, negocia eius gerens. ff. tt.6.l.1.in prin.

Si unus hæredem suam partem soluerit, uide paulo inferius.

Si possessor pignoris soluat, uel posterior creditor, uide j.cap.7.lib.eod.

Ex persona eius cui solutum est.

Si alii quam creditori solutum est. ff.lib.13. tt.7.l.11.§ solutam.

Si creditori, non fideiussori, qui pignus possidet, solutum sit. ff.tt.1.l.26.in prin.

Ex re soluta.

Si pars tantum sit soluta, non totum debitū. ff.tt.1.l.19.lib.13 tt.7.l.9.§.omnis.l.40. in prin.C.tt.4 1.l.2.

Si unus hæredum suam partem obtulerit: ff.lib.13.tt.7.l.8.§.si unus.C.tt.31.l.1.

Si partem soluat, partem compenset. C.lib. 4.tt.31.l.12. quæ autem compensentur debito, uide paulo inferius De compensatione debiti.

Si debitor ob non restitutionē pignoris pluris sit condemnatus, an si tantum soluerit quantum debet, liberetur hypotheca. ff. tt.1.l.16.§.si pluris.

Quantum offerendū secundo creditori, qui pignus à primo liberauit. ff. tt.4.l.13.§. sciendum.C.tt.14 l.22.

Si non ea quæ in pignus impendit, creditor soluat. ff.lib.13.tt.7.l.8.§.fin.

Si eam pecuniam quæ sine pignore credita est, non soluat. C.tt.27.l.1.§.at si in possess.

Si usuræ non sint solutæ. ff.tt.1.l.12.§.fin.li. 13.tt.7.l.8.§.fin.l.11.§.si in sortem.C.li. 4.tt.32.l.4.

Si pœna sub qua debetur, non sit soluta. ff.tt. 1.l.13.§.fin.

Si reprobi nummi sint soluti. ff.lib.13.tt.7.l. 24.§.qui reprobos.

De reliquis distinctionibus ex re soluta. ff. tt.1.l.10.tt.6.l.15.lib.13.tt.7.l.11.§.unde si domum. lib.10.tt.3.l.7.§.si debitor.

Ex tempore quo soluit.

Si pignoraticia actione in iudicium deducta solutionem offerat. ff.lib.13.tt.7.l.9.§.fi.

Si postquam creditori res est addicta, uide j. cap. prox. De pignore creditori addicendo.

Si postquam creditor pignus uendidit: uide j. De uenditione pignoris.

Si pacto facto, ut si intra tempus pecunia nō soluta creditori pignus sit addictum, post tempus illud pecuniam debitor offerat. ff. tt.1.l.16.§.fin. lib.18. tt.1.l.81.in prin. C.tt.35.l.3.

Reliquas distinctiones solutionis uide alibi, De solutionibus.

2 *De positione et cōsignatione pecuniæ oblatæ.*

Si eam creditor accipere nolit. ff.lib.13.tt.7. 20 §.si per.C.tt.31.l.3.tt.14.l.20. lib.4. tt.24.l.9.l.11.tt.32.l.19.

3 *De compensatione debiti.*

Si cōpēsauit ff.tt.4.l.4.uers.nec enim inter.

Quæ computentur in debitum & usuras.

De

De fructibus hypothecarum.ff.tt.1.l.11.§.1.tt.2.l.8.tt.5.l.12.§.nam. etsi.C. tt.25. l.2.tt.28. l.1.lib.4. tt.24.l.1. l.2. l. 11.tt. 31.l.11.

De eo quod ex actione, occasione rei hypothecatæ intentata percepit creditor.ff.tt. 1.l.21.§.fin.tt.6.l.8.§.fi.lib. 13.tt.7. l.22. in prin.usque ad §.si prędo.lib.47.tt.2.l. 15.in prin.l 81.

De precio ex uenditione pignoris accepto cum usuris in debitum computando,uide 3.cap.6.membr.8.uers.Si pluris,&c.

4 *Ex reliqua causa circa obligationē principalē contingētes quibus liberatur pignus.*

Si alio modo satisfactum sit.ff.lib.13. tt.7.l. 9.§.omnis.l. 10.lib.20.tt. 1.l.13.§.etiāsi. tt.6.l.6.

Si acceptilatum sit, uel factum de non petenda pecunia intercessit, & debitum sit remissum.ff.lib.13.tt.7.l.11.§.1.uers. idéq; etsi.lib.20.tt.6.l.1.§. 1. l.5. in prin. C. tt. 26.l.5.ff.lib.2.tt.14.l.17.§.de pignore.

Si nouatio facta sit.ff.lib.13.tt.7.l.11. ī prin. C.tt.27.l.1.in prin.ff.lib.46.tt.2. l. 18.

Si principalis actio in iudiciū sit deducta.ff. tt.1. l.13.§. etiamsi. lib.13.tt.7. l. 11. in prin.C.tt.14.l.8.tt.27.l.1.uers. quamuis personali.

Si principalis actio submota sit.C.tt.31.l.2. ff.tt.1.l.27.

Si debitor iurauerit se nihil debere.ff.tt.6.l. 13.lib.12. tt.2.l.40.

Si debitor à iudice absolutus sit. ff.tt.6.l.13.

Si conditio obligationis defecerit. ff. tt. 1. l. 5.§.sed in conditio.

Si tempus conductionis pro qua pignus datum erat,finitum sit.ff.lib.19.tt.2. l.13.§. qui impleto. C.lib.4.tt.65.l. 16.§.fin.

Si pecunia propter quam pignus datum est, numerata non sit.ff.lib.13. tt.7.l.11.§. si quasi.C.tt.33.

Si res creditori redhibita sit. ff.tt.6.l.4 ī pr.

Si creditor debitori hæres pro parte extiterit.C.lib.4.tt.16.l.1.

Si creditor debitoris negocia gesserit. ff.lib. 3.tt.5.l.34 §.illum autem.

Si cū fideiussor pro sua obligatione pignus dedisset, reus principalis ei defuncto hæres extiterit:nec is ex fideiussoria causa teneatur.ff.lib.46.tt.3.l.38.§.fin.

Si re ob euictionem pignori data,euictio secuta non sit.C.tt.35.l.2.

¶ *Causæ quæ cōtingunt circa ipsū pignus & obligationem pignoris accessoriam.*

Si qua ratione pignoris obligatio finita est. ff tt.6.l.6.in prin.uers.uel si qua alia.

Si pignus remissum sit, & conuenit ut à pignore recedatur.ff.tt. 6.l.5.in prin. l.7.§. sed si cum debitoris. l.8.§. 1. usq; ad §. si uolūtate.lib.13.tt.7.l.9.& §. generaliter. lib.2.tt.14.l.17.§.de pignore.C.tt.14. l. 23.tt.26.l.2.§.fin.l.9.§.fin.

Si chirographum pignoris redditum sit. C. tt.26.l.7.

Si aliud pignus uel fideiussor pro pignore datur.ff tt.6.l.5.§.si cōuenerit. l.6.§. qui paratus.l.14.li.13.tt.7.l.9.§.omnis.l. 10. lib.23.tt.3.l.50.

Si pignore ad tempus obligato, tempus finitum sit.ff.tt.6. l.6. in prin.

Si conditio pignoris defecerit.ff. li.13. tt.7. l.11.§.si quasi.

Si debitor iurauerit rem non esse obligatam pignori.ff.tt.6.l.5.§.fin.

Si cum fideiussor pro sua obligatione pignus dedisset,eiq; reus principalis hæres extiterit,eo causa fideiussoria sublata est.ff.li. 46.tt.3.l.38.§ fin.

Si cū pater nomine filijfamiliās,cui sub conditione legatū debebatur, pignus pactus esset, existente conditione filius sui iuris sit.ff.tt. 1.l.28.

Si creditor dominus pignoratę rei sit factus. ff.lib.41.tt.2.l.30.§.fin.

Si fundo uectigali à possessore pignori dato fundus ad dominū ex lege locationis redierit. ff. tt.1.l.31.

Si re pignori accepta,à creditore pignori data,debitum sit solutum,uide 5.uers.Si creditor rem pignori,&c.

Si statu libero pignori dato conditio extiterit.ff.tt.1.l.13.§.1.

Si seruus pignori datus manumissus sit,uide 5.li.5.cap.6.uers. De seruo pignori dato.

Si seruus pignori datus ab hostibus captus sit.ff. lib.49.tt. 15.l.12.§.si pignori.

Si ususfructus pignori datus extinctus sit.ff. tt.6.l.8. in prin.

Si res pignori data extincta sit, uel mutata. ff.tt.6.l.8.in prin.tt. 1.l.1.§.cū prædium.

1 *Si omnia bona pignori obligata sibi addici petat.*
C.tt.34.l.1.
2 *Euentus, si res creditori sit addicta.*
An debitor eam repetere possit. C. tt.34. l. 2.l.3.§.& postquam hoc.
Si plus uel minus sit in debito. C. tt.34.l.3. §. sed si quidem minus.usq; ad fin. legis. ff.lib.42.tt.1.l.15.§ si pignora.
¶ *Reliqua iura creditoris, & debitoris.*
Vide j.in duob.capp.sequentib.
¶ *De distractione pignorum.*
ff.tt.5.C. tt.28.
¶ *I. Causæ ex quibus creditori ius uendendi pignoris competit.*
Si pactum sit de eo.ff.lib.13.tt.7.l.4.
Etiam ipso iure competit, si non soluatur debitum.ff.lib.13. tt.7.l.4.C. tt.35. l.1. tt. 28.l.9.l.14.
Distinguitur sequentibus modis:
Si conuenit ne distrahere liceat. ff.lib.13.tt. 7.l.4.§.fin.l.5.lib.20.tt.3.l 3.§.fin.
Si mulier pignus pro alio dederit.C. l.11.ff. lib.6.tt.1.l.39.§.fin.l.40.
Si & alii potiori res pignori sit obligata.ff. l. 1. uide paulo inferius, Quibus competat hoc ius.
Si secũdus creditor interpellet.C.tt.20.l.3.
Si debitor prohibuerit testamento, uel alias denunciauit ne emeretur.C.tt.29.l.1.l.2.
Si debitor precariò possideat.C.l.2.
Si ex ipsis fructib.debitum est cõsecutus creditor.C.l. 1.
Si debitor soluit, uel soluere est paratus. C. l.5.l.8.tt.29.l. 2.
Subdistinguitur hoc sequentibus modis:
Si non totũ quod debet, soluat. C.l.6.tt.29. l.2.§.nam si uel.ff.lib. 10.tt.2. l.25.§. idẽ obseruatur.li.13.tt.7.l 8.§.si annua.uers. sed omnibus.
Si secundo creditori, nõ etiã id quod priori creditori obtulit, soluatur. ff.l.5. in prin.
Si uni hæredum pars eius sit soluta. ff. l. 11. lib.13.tt.7.l.11.§.si creditori.
Si unus hæredum partem suam soluerit. ff. lib.13.tt.7.l.8. §.si unus.C.l.16.
Reliquas subdistinctiones uide ĩ. cap.prox. De solutione debiti.
¶ *II. Quibus ius uendẽdi pignoris competat?*
De secundo creditore, & cui res pignori ne xa non est.ff.l. 1.C.l.17.tt.18.l.8.
De hæredibus creditoris.l.13.tt.7. l.8.§. de uendendo.lib.20.tt.5.l.11.
De uxore cuius pecuniam maritus mutuam dedit.C.l.19.
De iudice si ex causa iudicati pignus captũ sit.C.tt.23.l.2.
¶ *III. Quæ uendere possit?*
Quæ ex rebus sibi obligatis uolet.ff.l.8.
De peculio serui sibi obligati. ff. tt. 1. l. 1. §.seruo.
¶ *IIII. Quando illi ius uendendi competat.*
Post biẽnium, ex quo denunciatio debitori missa est, uel sententia prolata.C.tt.34.l. 3.§.sin autem nulla.
Cum soluendæ pecuniæ dies pacto inseritur, conuenisse uidetur, ne prius uendendi pignoris potestas exerceatur.ff.l.4.
Si annua, bima, trima die 30 stipulatus accepit pignus, pactusq; est ut nisi sua quæq; die, &c.ff.lib.13.tt.7.l.8.§.si annua.
¶ *V. Quomodo illi ius uendendi competat?*
Vt bona fide & solenniter uendat.C.l.4 l.9
Vt secundum pactũ.C.tt.34.l.3.§.sancimus itaque. 1.lib.13.tt.7.l.4.§.fin.l.5.
¶ *VI. Antecedentia uenditionem.*
De denunciando prius debitori, &c. C. l. 4. tt.34.l.3.§.sin autẽ nulla.li.4. tt.46. l.3.
¶ *VII. An cogi possit ad uendendum.*
ff.lib.13.tt.7.l.6.in prin. li. 46. tt.1.l.52. §.creditor.
¶ *VIII. Effectus uenditionis pignorum.*
IVRA DEBITORIS
post uenditionem.
De actione ad repetendam rem uenditam.
1 *An debitor oblato debito, rẽ recipere possit?*
Non.C.l.7.in prin.l.8.§.fin.tt.20.l.2.
Distinguitur sequentibus modis.
Si non iure uendidit.C.tt.30.l.2.l.4.C. lib. 4.tt.46. l. 2. huius speciei uide paulo superius, De iure uendendi.
Si fraudulẽter alienauit creditor.C.l.4.l.7. §.fin.tt.30.l.1.l.4.
Si contra pactum uendiderit.C.tt.34.l.3. § sancimus ff.lib. 13.tt.7.l.4.§.fin.
Si minoris uendidit.C.tt.30.l.3.
Si pluris quã debẽt uẽdidit, uide j.cap.eod.
Si ob cessationem tributorum fundus uenditus

ditus est.ff.lib.18.tt.5.l.9.C. lib.4.tt.46.
Si creditor sub imagine alterius personæ sibi emit.C.l.10.
Si secundus creditor uel fideiussor emit. ff. l.5.§.fin.l.6.lib.17.tt.1.l.59.§.1.C.lib.2. tt 20.l.1.
Si is cuius usufructus tantum uel pignus à creditore pignori datum est,uendidit. C. tt.24.l.1.
Si mulier pro alio intercedens, fundum pignori dedit.ff.lib.6.tt.1.l.39.§.fin.l.40.
Si non uendidit,sed pignori obligauit, uide ī.cap. prox. uers. Si crediter rem pignori,&c.
Si ita uendidit,ut liceat sibi oblato precio pignus recuperare.ff.l.7.in prin.
Si ita, ut si intra certum tempus pecunia à debitore solueretur, à uenditione recederetur.ff.l.7.§.illud inspiciendum.lib.13. tt.7.l,13.in prin.
Si postea à uenditione recessum sit, uel res sit redhibita.ff.tt.6.l.10.§.fin.
Si debitor aduersus sententiam in integrum sit restitutus.ff.lib.4.tt.4.l.9.in prin.
Si debitor postea cum hærede creditoris pu tatiuo trāsegit.ff.li.2.tt.15.l.3.§.debitor.
Si preciū emptori debitor offerat. C. tt.20. l.2.C.lib.4.tt.46.l.1.

2 *Aduersus quem actio illi competat?*

De emptore & creditore.C.l.7.§.fin. tt.30. toto.

3 *Quid ueniat in ea?*

De ipsa re & eo quod interest, item de rei precio,uide paulo superius uers. De emtore,&c.

4 *Adfinia remedia.*

Si contra pactum uendidit creditor.ff. li.13. tt.7.l.4.§.fin.l.5.
Si pluris quàm debetur, uendidit: id quod plus est cum usuris,debitori restituendū. C.l.20.tt.30.l.5.tt,34 l.3.§.fin autem minus.ff.lib.13.tt.7.l.6.§.fin. l.7.l. 24. §. si uendiderit.l.35.in prin. l.42. lib,22.tt.1. l.40.lib.46.tt.3.l.5.§.imperator.l.96.§. cum eodem.
Si dolo uiliori precio uendidit.ff.lib.21.tt. 2.l.50.§.fin.

¶ *Reliqui effectus uenditionis.*

An uendito pignore creditori actio personalis denegetur.uide ī.lib.25.huius Methodi cap.9. De causis in pignore,&c.
Si cum alius potior in pignore esset, creditor uendidit.ff.l.1.
An creditor teneatur de euictione. & si teneatur,quid iuris sit. ff.l. 10. in pr.lib.13. tt 7.l.8.§.1.l.22.§.fin.l.23.l.24. in prin. libr.19. tt.1. l.11. §. sententiam Iuliani. lib.21.tt.2.l.38.l.50.l.68.C. lib.8.tt.46. creditor tenetur ius suum credere emptori,& tradere possessionem.ff.l.13. lib.21. tt.2.l.38.
De re creditore non euincenda.ff.l.10.
Emptor pignoris empti dominus sit, eiq; in rem actio competit.C.l.18.l.13.

DE ACTIONE HYPOthecaria. Cap. VII.

¶ *I. Genus.*

Actio in rem est & prætoria.Inst.li.4.tt.6.§. item Seruiana. ff.tt.1.l.17.C.tt.14.l 18.

¶ *II. Diuisio in Seruianam & quasi Seruianam.*

Inst.lib.4.tt.6.§.item Seruiana.

¶ *III. Causa ex qua datur.*

Si res creditori pignori sit obliglata.

DISTINGVITVR:

Si creditor possessionem rei amisit. ff.tt.1.l. 11.§.1.uers. itaq; si. l.13. §. & in superf. C.tt.22.l.2.
Si solutum aut satisfactū est creditori.ff.tt.1. l.13.§.etiamsi.l.16.§ in uendicatione.
Si possessor conuentus soluat aut restituat. ff.tt.1.l.16.§.in uendicatione. tt.6. l. 12. §.fin.C. tt.32.l.2.
Si possessor à priore creditore conuentus, litis æstimationem obtulit: an liberetur à secundo. ff.tt.4.l.12.§.si quando.
Si possessor non possit restituere.ff.tt.1.l.16. § in uendicatione.uers.sed si uelit.
Si actor possessori impensas non restituat. ff. tt.1.l.29.§.domus.lib.39.tt.2.l.44.§.fin.
Si pro causa trāsactionis res pignori sit obligata,an & pro ueteri con tractu teneatur. ff.tt.2.l.fin.
Si pro causa fideiussoria res sit obligata: an si reus principalis fideiussori hæres extiterit, & proinde fideiussoria causa sit sublata,pignus quoque liberatum sit. ff. li.46. tt.3. l.38.§.fin.

De reliquis distinctionibus, uide s. cap. 5. membr. 4. & 5.

¶ IIII. *Quibus competat hac actio: & qui potiores in pignore caterisq́ bonis debitoris habeantur?*

De domino procuratore pignus contrahente. C. lib. 4. tt. 27. l. 2. Vide insuper s. cap. 5. Ex persona eius cui datur.

De eo cuius pecunia ab alio mutuò data est. C. tt. 14. l. 16. tt. 28. l. 19.

De eo qui à creditore nomẽ debitoris cõparauit. C. lib. 4. tt. 10. l. 6. l. 7. ff. tt. 4. l. 14.

De eo cui pignus à creditore pignori datum est. ff. tt. 1. l. 13. §. cum pignori. li. 13. tt. 7. l. 40. §. fin. C. tt. 24. l. 1. in prin.

De eo qui pro debitore soluit, & cuius pecunia pignus à creditore liberatum est. ff. tt. 3. l. 3. in prin. tt. 4. l. 13. §. à Titio. tt. 6. l. 1. in prin. C. tt. 14. l. 21. tt. 19. l. 1. l. 2.

De possessore pignoris qui à creditore conuentus litis æstimationem obtulit. ff. tt. 6. l. 2. tt. 4. l. 19.

De domino soli, si colonus alii fundum sub pignore locauit. ff. lib. 19. tt. 2. l. 24. §. si colonus.

¶ *Si plures sint creditores.* ff. tt. 4. C. tt. 18.

1 *Qui sint potiores in hypotheca, uel cateris bonis.*

De fisco. C. lib. 7. tt. 73. lib. 10. tt. 7. l. 1. ff. tt. 4. l. 8. l. 22. in prin.

De repub. ff. lib. 42. tt. 6. l. 23. lib. 50. tt. 1. l. 10. lib. 20. tt. 4. l. 8. C. l. 4. tt. 26. l. 3.

De causa dotis, uide s. lib. 4. cap. 7. in fi. De priuilegio dotis.

De pupillo & aliis quorum tutela uel cura gesta est, uide s. lib. 6. cap 1. Effectus, uer. Tutoris & curatoris.

De causa depositi apud mensam numulariã. ff. lib. 42. tt. 6. l. 9. §. in bonis, lib. 16. tt. 3. l. 7. §. quoties, usq; ad fi. leg. cũ l. sequẽte.

De eo qui in funus credidit uel impendit. ff. lib. 11. tt. 7. l. 42. lib. 45. tt. 6. l. 2.

De eo qui in rem conseruãdam uel reficiendam credidit. ff. l. 5. l. 6. lib. 42. tt. 3. l. 1. tt. 6. l. 9. §. 1. lib. 12. tt. 1. l. 25. lib. 20. tt. 2. l. 1. Nouell. c. 97. §. his consequens.

De eo qui in nauem extruendam, instruendam, emẽdam, &c. credidit. ff. l. 5. l. 6. lib. 42. tt. 6. l. 11. l. 19.

De eo qui seruum pignoratum ab hostibus redemit. ff. lib. 49. tt. 15. l. 12. §. si pignori.

De eo qui redemptori domino mandante credidit. ff. tt. 2. l. 1. lib. 42. tt. 6. l. 9. §. 1.

De eo cuius pecunia res est comparata. ff. l. 7. in prin. l. 22. §. fi. lib. 27. tt 9. l. 3. in pr. C. l. 7. Nouell. c. 97. §. his consequens. c. 136. §. porrò neque illud, usq; ad §. quia uerò legem.

De iis quibus res hypothecata est, & aliis. ff. lib. 42. tt. 6. l. 22. tt. 7. l. 1. §. sciendum, lib. 39. tt. 2. l. 12. C. l. 9. l. 10. lib. 7. tt. 72. l. 6. lib. 4. tt. 46. l. 1.

De occupanti seu prius agenti. ff. lib. 42. tt. 1. l. 19. tt. 5. l. 6. §. quid ergo si quibusdam.

De lucratiuis causis. ff. lib. 50. tt. 17. l. 98.

De legatariis. ff. lib. 42. tt. 7. l. 4. §. fin. tt. 9. l. 23. in fi.

De legatariis defuncti, & iis qb. defunctus ab alio legata debuit. C. lib. 7. tt. 72. l. 1.

De iis quorum pecunia ad priuilegiatos creditores peruenit. ff. l. 13. §. si simpliciter. C. l. 6. ff. lib. 42. tt. 6. l. 9. eorum. tt. 3. l. 2. C. lib. 7. tt. 73. l. 3. l. 7.

De hærede eius qui potior est. ff. l. 10.

De pluribus priuilegiatis, uter sit potior. ff. lib. 42. tt. 6. l. 17.

De reliquis uide Distinctiones sequentes.

Si res nulli pignori sit obligata. C. lib. 7. tt. 72. l. 6. §. fin. ff. lib. 42. tt. 6. l. 17.

SI EADEM RES DVOBVS, *uel pluribus pignori sit obligata, prior tempore potior est iure.* ff. l. 11. in prin. C. l. 2. §. fin. l. 4. l. 8.

Distinguitur sequentibus modis:

1 *Ex tempore quo res utrique est obligata, & antecedentibus.*

Si utrisq; simul obligata est, uel eodem die. ff. tt. 1. l. 10. l. 16. §. si duo pariter. tt. 4. l. 14. lib. 13. tt. 7. l. 20. §. 1.

Si cũ prior sub cõditione credidisset, ante existentẽ conditionẽ posteriori quoq; sit obligata. ff l. 9. §. amplius. l. 11. §. 1.

Si hæres ob legata sub conditione relicta pignus dederit, & ante existentem conditionem alij quoq; obligauit. ff. l. 9. §. sed etsi hæres. C. l. 2.

Si cum in diem de hypotheca conuenisset, ante diẽ alius de eadem purè conuenerit. ff. l. 12. §. si primus. uers. unde.

Si primus, qui sine hypotheca credidit, post secundum hypothecam accepit. ff. l. 12. §. si primus.
Si debitor antequam sibi traderetur prædiũ id obligauit primo: deinde cum sibi traditum esset, obligauit secundo. ff. l. 3. §. 1.
Si socius rem communem pro indiuiso obligauit, deinde post diuisionem regionibus factam alij obligauit. ff. l. 3. §. fi.
Si cum conuenisset ut inducta pignori essent, antequam induceret, alij etiã obligauerit. ff. l. 11. §. si colonus.
Si cum creditor pignus accepisset in summã intra certum diem numerandam, priusquam numeraret, alij quoque res sit obligata. ff. l. 1. §. fi.
Si creditor primo partem numerauit, & antequam reliquam partem numeraret, res alii quoque sit obligata. ff. l. 1.
Si ad tempus re aliqua conducta, rem locatori pignori dedit, donec mercedes soluerentur: & postea antequam locator quicquam adhuc ab eo petere posset, eandem rem alij quoque obligauit. ff. l 9. in princ.
Si cum posteriore prius conuenit, ut si quã do ab eo pecuniã acciperet, sit ei res obligata. ff. l. 11. in prin.

2 *Ex persona eius cui secundo loco, item ex causa & modo quo res est obligata.*

Si fisco posteriori loco fuerit obligatus debitor. ff. l. 8. l. 22. uide paulo superius, uer si. De fisco.
Si reipub. secundo loco fuerit obligatus debitor, uide paulo superius, uersicu. De repub.
Si mulieri secũdo loco pro dote obligauit, uide 5. lib. 4. c. 7. in fin. De actione hypothecaria.
Si damni infecti nomine posterior in possessionem missus sit. ff. lib. 39. tt. 2. l. 12.
Si prior ex causa iudicati pignus accepit. ff. l. 10. C. l. 2. l. 3.
Si priori bona generaliter, posteriori res specialiter fuerit obligata. ff. l. 2. l. 7. §. fin. C. l. 6. tt. 14. l. 2.
Si res utrique sit obligata, si debitoris erit. ff. l. 7. §. fi.
Si posterior de hypotheca uendenda conuenit, prior non. ff. l. 13. §. fi.

Si tertius credidit ad hoc ut pecunia primo soluatur, an præferatur secundo. ff. l. 13. § a Titio. l. 17. §. planè cum.
Si tertio consensu primi res sit obligata, an præferatur secundo. ff. titu. 6. l. 12. in princip.
Si secundus uoluntare & consensu prioris de hypotheca pactus est. ff. l. 12. §. si secũ. tt. 6. l. 9. § fi. l. 11. l. 12. in prin.

3 *Ex persona obligantis & re obligata.*

Si non dominus eandem rem diuersis pignorauit: item.
Si à non dominis pignus accepimus. ff. l. 15.
Si superficiarius superficiem obligauit, dominus soli potior est. ff. l. 16.

4 *Ex consequentibus.*

Si posterior publicum instrumentum super sua hypotheca habuit. C. l. 11.
Si idem bis, hoc est, ante primum & secundum credidit. ff. l. 12. §. si idem. l. 13. in prin. l. 21.
Si prior postquam res secundo esset obligata, nouatione facta pignora pignorib. addidit. ff. l. 3. in princ. l. 13. in prin. l. 22. in princip.
Si posteriori res sit tradita. ff. l. 13. §. fi.
Si posterior rem possideat. ff. l. 12. §. sed si cum alio. l. 15. tt. 1. l. 10.
Si posterior non a priore, sed ab alio rẽ petat. ff. l. 12. §. sed si cum alio. l. 13. §. si simpliciter.
Si posterior a debitore pignus emit. ff. l. 18.
Si tertius creditor priorem in iudicio uicit, an præferatur secundo. ff. l. 17.
Si tertius pignora sua distrahi permittat, ut priori pecunia soluta, in aliud pignus ei succedat. ff. l. 13. §. si tertius.
Si debitor rem consensu prioris creditoris uendiderit ff. tt. 6. l. 8. §. illud uideamus. uer. quod si is.
Si debitor prius creditum compenset. ff. l. 4
Si priori uel potiori debitum sit solutum. ff. l. 9. § Titia. l. 12. §. si quando. §. fi.
Si posterior priori creditori debitum offerat, sequitur.
De reliquis hmôi distinctionibus uide 5. uer. De fisco. De repub. &c. cum seq.

¶ *Si posterior creditor.*

Si priori uel potiori debitũ offerat, pignus suũ confirmatur. C. l. 1. l. 5. l. 8. tt. 14. l. 22.

Sub-

Subdistinguitur sequentibus modis.
Si offerẽti res nõ fuit obligata.C.l.10.§.fi.
Si reip. prius fuit obligata res.C.tt.19.l.4.
Si is cui offertur, oblatum accipere nolit.ff. l.11.§.fi.C.l.1.
Si debitor potiori creditori rem, uel rei distractæ precium in solutum dedit.ff.tt.5. l.3.C.tt.19.l.3.tt.20.l.1.
Si prior uel potior creditor pignus uẽdidit. ff.tt.5.l.3.C.tt.20.l.1.in prin.li.4.tt.10. l.6.§.fi.l.7.§.fi.
Si fideiussor uel secundus creditor soluta pecunia pignus emptionis titulo suscepit. ff.tt.5.l.2.l.5.§.fi.l.6.
Si non totum debitum priori creditori offerat secundus.C.l.5.tt.27.l.1.§.fi.li.8.tt. 41.l.2.§.fi.ff.li.16.tt.1.l.17.§.si mulier.
Si non usuras medij temporis obtulit.ff.tt. 5.l.2.l.3.

2 *In quibus rebus sint potiores.*
De eo quod post secũdum prior credidit.ff. l.12.§.si idem bis.l.13.in prin.
De usuris quæ accesserunt,postqu... ...n dus credidit.ff.l.19.

3 *Quomodo proponendum hoc priuilegium.*
Per exceptionem, si posſideat, & per replicationem,si agat.ff.l.12.in prin.

¶ *V. Aduersus quos competat actio hypothecaria?*
De eo qui non posſidet.ff.tt.1.l.16.§.in uẽdicatione.

¶ *VI. Quid ueniat iure pignoris in hac actione.*
Si omnia bona sint obligata.ff.tt.1.l.6.l.7.l. 8.l.9.in prin.l.29.in prin.§.fi.l.32.l.35. §.fi.tt.6.l.4.in prin.C.tt.14.l.2.tt.17.l. 1.l.5.l.7.l.8.l.9.
De bonis & dote uxoris, mariti bonis obligatis.C.tt.15.l.4.li.7.tt.73.l.1.
De bonis mariti, uxoris rebus obligatis.C. tt.15.l.6.
De alterius bonis,alterius rebus obligatis. uide s.cap.5. De oppignorationibus. lib. eodem.
De rebus fideiussorum,mandatorum,&c. Nouell.c.4.§.enimuerò.
De militia.C.tt.14.l.27.Nouell.c.53.§.per pulchrum.usq; ad §.Quoniam uerò.ca. 136.§.secundum uerò.
De ijs quæ postea nascuntur, uel rei accedunt,& de fructibus.ff.tt.1.l.13.in prin. l.16.§.interdum etiam.l.29.in prin.§.1. C.tt.15.l.3.tt.17.l.9.tt.25.l.1.
De ijs quæ ex fructibus comparata sunt. C. tt.15.l.3.
De usufructu proprietati obligatæ accedente.ff.lib.13.tt.7.l.18.§.si nuda.
De eo quod fundo obligato per alluuionẽ accesſit.ff.tt.1.l.16.in princ.lib.13.tt.7.l. 18.§.si nuda.
De re ex numis pignoratis empta.ff.tt.4.l. 7.§.fin.
De re in quam res pignorata mutata est,uide s.c.5.in fi.uer. Si res pignori data extincta sit.
De naui ex sylua obligata facta.ff.lib.13.tt. 7.l.18.§.si quis.
Si domus sit obligata,uel solũ.li.13.t.7.l.21
Si taberna sit obligata.ff.tt.1.l.34.
Si inducta ĩportata sint obligata.ff.tt.1.l.32
Si instrumentum emptionis sit obligatum. C.tt.17.l.2.
Si nomen debitoris sit obligatũ.C.tt.17.l.4
Si pars rei pro indiuiso sit obligata.ff.tt.6.l. 7.§.si conuenerit.§.fi.
Si cum aurum ostenderet quasi pignori daturus,æs dederit: uel æs dando, affirmauit aurum esse.ff.li.13.tt.7.l.1.
De litis æstimatione,& in litem iurando, si res non restituatur.ff.tt.1.l.16.§.in uendicatione.uer.si uerò dolo.l.21.§.fi.
De cautione,si res absit.ff.tt.1.l.16.§.i uindicatione.uer.sed si uelit.
Posſessor in solidum tenetur, licet partem posſideat.C.tt.32.l.2.
Si pluribus res sit obligata,quantum quisq; persequi posſit.ff.tt.1.l.10.l.15.§.fin.l. 16.§.si duo.lib.13.tt.7.l.20.§.1.
Si plures hẽdes sint creditoris. C.tt.32.l.1.

¶ *VII. Antecedentia & adiuncta officia actoris.*
Debitores præsentes prius denunciationib. sunt conueniendi.C.tt.14.l.10.
Prius actio principalis intentanda. Nouell. c.4.§.enimuerò.
De probatione.C.lib.4 tt.24.l.9.§.fi.ff.tt. 1.l.3.l.15.§.quod dicitur.Nouel.c.18.§. enimuerò & illud.

¶ *VIII. Quando competat.*
De prius conueniendo principali debitore.

Nouell.c.4.§.enimuero.

Si sub conditione debeatur, uel hypotheca sit contracta: & ante conditionem existen tem agatur.ff.tt.1.l.13.§.si sub condit.

Si nondum dies pensionis uenit.ff.tt.1.l.14.

Si paciscatur creditor ne intra annum pecuniam petat, intelligitur de hypotheca idē pactus esse.ff.tt.6.l.5.§.1.

¶ *IX. Quandiu competat, & de longissimi temporis præscriptione huic actioni opponenda.*

Quandiu competat. Distinguitur, ex persona possidentis aduersus quem agitur.

Si contra debitorem, eiusq; hæredes agatur. C.lib.7.tt.36.l.1.tt.39.l.7.in prin.ff.lib. 44.tt.3.l.5.§.fin.

Si aduersus extraneum agatur, si quidem bonæ fidei sit possessor.C.lib.7.tt.36.l.1.l.2.ff.tt.1.l.1.§.cum prædium.uers.pignoris.C.lib.8.tt.14.l.7. Sin autem malę fidei sit possessor. C.libr.7.tt.39.l.3.§.1. l.7.in prin.

Si prior creditor aduersus posteriorem possidentem agat.C.lib.7.tt.39.l.7.§.sed cū illud.usq; ad §.eodem iure.

Si posterior priori creditori debitum offeratus est.C. lib.7.tt.39.l.7.§. eodem iure.

SVBDISTINGVITVR:

Si emptor pignoris agat, an ei obsit præscriptio.ff.lib.44.tt.3.l.12.

¶ *X. Euentus huius actionis.*

De possessore qui litis æstimationem creditori obtulit: cedendæ illi actiones aduersus hæredes debitoris.ff.tt.4.l.19.

Si debitor pignus petet, id quod dedit per exceptionē potest conseruare.ff.tt.6.l.2.

Alius pignus luens, actionem dati, non dominium sibi adquirit.C.tt.14.l.21.

¶ *XI. Adfinia remedia.*

De personali actione, uel hypothecaria agēdo.C.tt.14.l.14.l.24.lib.4.tt.10.l.4. Nouel.c.4.§.enimuerò.

Etiamsi ita conuenit, tamen non potest per se pignoris possessionem arripere creditor, sed iudicis authoritate opus est.C.tt. 14.l.3.lib.4.tt.24.l.10.§.fin.

Si creditori hypotheca per sententiam sit ad iudicata.ff.tt.1.l.16.§.creditor.

De saluiano interdicto quod datur de inductis uide ĩ.cap.ult.lib.eod.

Si conuenit ut creditor de pensionibus ipse creditum recipiat, utilem actionem aduersus inquilinos habet.ff.tt.1.l.20.

Si missus in possessionem, eam amisit, actio in factum competit.ff.tt.1.l.11.§.1.uers. itaque si amiserit.

Si secundus creditor ius uendendi non habens, pignus uendiderit.ff.tt.5.l.1.

Si hypotheca creditori sit ablata. C. tt. 14. l.25.

Si uitiosè uel inutiliter pignus cōtractū est, an sit retētioni locus.ff.tt.1.l.1.§ 1.l.25.

DE ACTIONE PIGNORATICIA tam directa quàm contraria.
ff.lib.13.tt.7.C.lib.4. tt.24. Cap. VIII.

¶ *De pignoratitia actione directa, quæ competit debitori.*

¶ *I. Causa ex quibus datur.*

Si soluto debito pignus non restituit creditor, uide.ĩ.cap.5.de solutione debiti. 1

Si rem pignori datam deteriorem fecerit creditor.C.l.2.§.fin.l.6.

Si res pignori acceptas malè tractauit, creditor seruos debilitauit, coercuit, ancillam prostituit, &c.ff.l.24.§.fin.

Si instrumentum pignori datum debitori ad probandam suam causam non exhibuit.ff. l.43.in prin.

Si rem uendidit pluris quam ei debetur, uide ĩ.cap.6.membr.8.uers.Si pluris.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex causa facti.*

Si sine dolo creditoris factum sit: & de culpa ab eo præstanda.Inst.lib.3.tt.15.§.fin. ff.l.13.§.fin. tt.6.l.5.§. nunc uidendum. uers.Sed ubi utriusq;.C.lib.8.tt.14.l.19.

Subdistinguitur.

ff.li.20.tt.1.l.2.li.42.tt.5.l.9.§.est ꝓterea.

Si fortuito casu & sine culpa creditoris acciderit.Inst.lib.3.tt.15.§.fin. ff.l.13.§.fin. C.l.4.l.5.l.8.lib.8.tt.14.l.19.

De custodia à creditore pręstanda.ff.l.13.§. fin.C.lib.8.tt.14.l.19.

De diligentia quam bonus paterfamiliàs in rebus suis præstat.l.14.

Si creditor ratē i flumine detinuit, posteáq; flu-

flumen crescens ratem abstulit.ff.l.30.

Si centurio culleos pignoratos ad annonam substulit,indeq; facti sunt deteriores. ff.l. 43.§.fin.

Si pro maleficijs suis seruos coercuit. ff.l. 24.§ fin.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si pecuniam non sit soluta.ff.l.9.§.fin.l.43. §.fin.lib.23.tt.3.l.50.§.fin.

Si soluta quidem sit,sed non tota, non creditori,non debito tempore,&c.uide s. cap. 5.De solutione debiti.

Si aliena res pignori data sit.ff.l.9.§. is quoque.l.22.§.si prædo.lib.20.tt.5.l.12.§.& cum per iniuriam.

Si conuenit ut non soluta intra certum tempus pecunia,creditori pignus uendere liceret.C.l.3.

Si creditor pignus uendidit,uide s. cap. 6. membro.8.

Si pluris uendidit,ad superfluum restituendum tenetur,uide s.cap.6. mēbro.8. uer. Si pluris quàm debetur,&c.

Si secundus creditor uel fideiussor soluta pecunia pignus emptionis titulo suscepit. ff.li.20.tt.5.l.5.§.fi.l.6.tt.1.l.26.in prin. li.46.tt.1.l.59.lib. 18.tt.1.l.81.in prin.

Si creditor pignus à debitore emit.ff.l.20.§. fi.l.34.l.39.C.lib.8.tt.28.l.10.§. sane si.

Si creditor in solutum accepit. C. libr. 8.tt. 14.l.13.

Si creditori à debitore res sit legata. C. lib. 6.tt.37.l.16.

Si creditori res sit addicta.C. lib.8.tt. 34. l. 2.l.3.§.& postquam hoc.

Si creditores pignus inter se diuiserunt, uel id uni sit assignatum.ff.lib.10.tt.3.l.7. §. inter eos.

Si possessor pignoris hypothecaria actione conuentus,litis æstimationem obtulit.ff. lib.10.tt.3.l.7.§. inter eos.uers.idemq; dicitur.lib.13.tt.7.l.28.in prin.

Si creditor pignus alij pignori dedit.uide s. cap.5.membr.4.uers. Si creditor rem pignori acceptam,&c.

¶ *II. Quibus datur actio pignoraticia.*

De procuratore & tutore pignus dante, & domino.ff.l.11.§.fin.l. 12.

De prædone qui rem ablatam pignori dedit.ff.l.22.§.si prædo.

De eo qui à debitore pignus comparauit. C.lib.8.tt.14.l.9.

De hærede debitoris.C.lib.8.tt.14.l. 12.

¶ *III. Aduersus quos competit?*

De procuratore & tutore pignus accipiēte. ff.l.13.§.per liberam.

De domino serui accipientis pignus.ff.l.28. §.fin.

De fideiussore pignus à creditore suscipiente.ff.lib.20.tt.1.l.2.l.26.in prin.

De emptore pignoris,uide s.cap.6.membr. 8.uers.De emptore.

¶ *IIII. Quid ueniat in hac actione?*

De ipsa re, & rei precio uel interesse, si res à creditore non iure uendita sit, uide s. cap.6.membr.8.uers.De emptore.

Si pluris uendidit creditor, superfluum cū usuris restituendum:uide s. cap.6. mēbr. 8.uers.Si pluris quàm debetur,&c.

De usuris & fructibus.ff.l.22.§.si prædo. li. 20.tt.2.l.8.lib.46.tt.1. l.59. lib. 17. tt.1. l.59.§.1.uide suprà cap.5. De compensatione debiti.

De commodo & incommodo pignori accedente.ff.tt.1.l.21.§.quidquid.

De thesauro à creditore inuento. ff. lib.41. tt.1.l.63.§ quòd si creditor.

De eo quod ex actione occasione rei hypothecatę intentata pcepit creditor,uide s. cap.5.De compensatione debiti.

De cedenda actione aduersus emptorem pignoris.ff.l.13.in prin.

De cautionibus à creditore præstandis. ff. l.15.

¶ *V. Quando & quandiu competat?*

An ante solutum debitum ff.l.9.§.fin.l.43. §.fin.lib.23.tt.3.l.50.§.fin.

Longi temporis præscriptio contra debitorem pignoratitia agentem non competit. C.l.9.l.11.lib.8.tt.14.l.7.

¶ *VI. Adiuncta,seu De probatione.*

Rem creditori à debitore uenditam esse. ff. l.39.

Rem perditam & culpa uel sine culpa creditoris.C.l.4.

¶ *VII. Adfinia remedia.*

Pecunia soluta res condici potest.ff. l.12.tt. 1.l.4.§.res pig.item furti actio est.ff. lib. 47.tt.2.l.53.§.cum creditor.

Si pignore dato pecunia numerata non sit. C.lib.

C.lib.8.tt.33.l.1.
Si rem dedit creditori debitor, ut is eã suo creditori pignori daret.ff.l.27.
Si creditor instruméta obligata debitori ad probandum non exhibuit.ff.l 43. in prin.
Si creditori ita pignus uendidit, ut si debitor pecuniam emptori offerret, liceret ei rem suam recipere.ff.l.13.in prin.
De actione aduersus emptorem & possessorem pignoris. ff. l.28. in prin. li.6.tt.1. l. 39.§.fin.l.40.C.lib.8.tt.28.l.7. §. fin.tt. 30. toto.
Si fideiussor pignus succepit, mandati actione tenetur.ff.lib.20.tt.1.l.2.lib.3. tt.5.l. 31. in prin.

¶ *De contraria pignoraticia actione, quæ datur creditori aduersus debitorem.*

1 *Causæ ex quibus competit.*

Si debitor creditorem in contrahẽdo pignore deceperit.ff.lib.46. tt.1.l.54.
Si rem alii obligatã pignori dederit. ff. l.16. §.1.l.36.§.sed & si quis.
Si rem alienã pignori dederit.ff.l.9.in prin. l.16.§. 1.l.32.l.36.§ sed etsi quis. lib.20. tt.1.l. 1.§.1.l.22.C.lib.8.tt.16.l.6.
Si creditor uendito pignore de euictione cauit, uel condemnatus est.ff.l.8. §.1. l.22. §.fin.l.23.
Si creditori pignus addictum euictum sit. ff. l.24.in prin.
Si post distractum pignus debitor, qui precariò rogauit, uel conduxit, pignoris possessionem non restituat.ff.l 22.§.si post.
Si debitor dro auro æs subiecerit, uel cũ æs pignori daret, affirmauit aurum esse. ff. l. 1.§.fin.l.34.lib.47.tt.2.l.20.in prin.
Si debitor quasi soluturus pecuniam pignus receperit, nec soluat.ff.l.3.
Si debitor seruum pignori obligatum debilitauerit, uinxerit, occiderit.ff.li.20.tt.1. l. 27.uel sollicitauit.C.lib.8.tt.28.l.15.
Si seruus pignori datus creditori furtum fecerit.ff.l.31.lib.47.tt.2.l.63.§.his etiam.
Si seruos artificiis instruxit creditor.ff. l.25.
Si sumptus in rem uel ob rem pignori datã fecerit creditor.ff.l.8.in prin. l.25. lib.2. tt.14.l.52.§.pactum.C.l.6.lib.8.tt.14.l.6.

2 *Quid ueniat in hac actione.*

De eo quod interest.ff.l.24. in prin. lib.46. tt.1.l.54.
De usuris.ff.l.23.

3 *Adfinia remedia.*

Quæ sint, distinguitur Ex causa ex qua agitur. proinde consulendæ sunt præcedentes huius actionis causæ.

DE INTERDICTIS DE MIGRANDO & Saluiano. Cap. IX.

¶ *De interdicto de Migrando.*
ff.lib.43.tt.31.

¶ *I. Causa ex qua datur.*

Si inquilinus migrans prohibeatur abducere ea quæ in habitationem importauit. l. 1.in prin.

Distinguitur sequentibus modis:

Si colonus prohibeatur abducere ea quæ in fundum tulit.l.1.§.hoc interdictum.
Si res non sit inquilini, sed aliena ei commodata, locata, &c. l.1.§. illud notandũ.l.2.
Si pensionem non soluit inquilinus. l. 1. in prin.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Si res non fuit pignori obligata, nec obligari potuit.l.1.in prin.§. illud notandum.§. pennlt.
Si pensio nondum debeatur.l.1. §. si pensio.
Si giatuitam habitationem habuit.l.1.§.hoc interdictum.
Si alio modo satisfactum est.ff.l. 1.in prin.
Si per locatorem stat quo minus soluatur.l. 1.in prin.

¶ *II. Quibus & aduersus quos competit?*

De successoribus.l.1.§. fin.
Colono non datur. l.1. §. hoc interdictum.

¶ *III. Quandiu competit?*

Perpetuum est.l.1.§.fin.

¶ *IIII. Adfine remedium.*

Extraordinarium auxilium.l.1.§.hoc interdictum.

¶ *De interdicto Saluiano.*
ff.lib.43.tt.32.C.lib.8.tt.9.

¶ 1 *Genus.*

Adipiscendæ possessionis interdictum est. Inst.lib.4.tt.15.§.interdictum quoq;.

¶ 2 *Causa ex qua datur.*

Si colonus rem pignoris nomine in fundũ inductam alienauit. Inst.li.4. tt.15. §. interdi-

terdictum.

DISTINGVITVR.

Si socio fundi alienauit. ff.l.1.§.si colonus. l.2.

Si rem communem alienauit.ff.l.1.§.fin.

¶ 3 *Quibus competit?*

De socio fundi locati.ff.l.1.§.si colonus.

¶ 5 *Aduersus quos datur?*

De empore,seu eo cui alienata res est.C.l.1.

¶ 5 *Quid ueniat in eo?*

De eo quod ex re alienata natum est.ff. l.1. in prin.

Si duo agant.ff.l.1.§.si colonus.

¶ 6 *Adfine remedium.*

Actio Seruiana seu hypothecaria.ff l.2.§.fi. C.l.1.

FINIS LIBRI DECIMISEXTI.

DE VERBORVM OBLIGATIONIBVS:

LIB. DECIMVSSEPTIMVS.

Inst.lib.3 tt. 16.cum sequentib.ff.lib. 45.C.lib.8.tt.38.cum sequentib.

DE VERBORVM OBLIGAtione in genere. Inst tt.16.ff. tt.1.C.tt.38. Cap. I.

¶ *I. Definitio.*

Inst.in prin.ff.l.5.§.stipulatio. lib.44.tt. 7.l.1.§.uerbis.l.51.§.uerbis.lib.12.tt.1. l 2 §.fin.

Ratio nominis.Inst.in pr.uer.quæ hoc noie.

¶ *II. Diuisiones & species.*

Diuisio in iudiciales,prætorias, conuentionales & communes stipulationes: quam diuisionem cum descriptione singularum specierum,uide Inst.tt. 19. ff. l.5. in prin. usq; ad §.stipulatio.l.52.in prin.De prætorijs stipulationibus, uide insuper ℸ. lib.eod.

Stipulationum alia certa est,alia incerta. de quo uide ℸ.De actione ex stipulatu.Adfinia remedia.

Quædam in dando,quædam in faciendo cōsistit.ff.l.2.in prin.Inst.§.non solum res.

¶ *III. Propria & euentus.*

Omnes stipulationes natura sui conuentionales sunt. ff. lib.46. tt.5.l.1.§. & sciendum est.

Qui fundum stipulanti spopondit, cogitur eum stipulationis facere.ff.l.75.§.fin.lib. 18.tt.1.l.25.§.fin.

Nascitur hinc duplex actio:certi conditio, si certa sit stipulatio: & actio ex stipulatu, si incerta sit.de quo uide ℸ. de actione ex stipulatu; Adfinia remedia.

¶ *IIII. De numero stipulationum.*

Vtrum una an plures sint obligationes?

Tot sunt stipulationes,quot sunt res uel corpora.ff. l.1.§.sed etsi mihi. uer.nam si tot. l.29.in prin.usq; ad §.si à fure.l.75.§.qui sortem.l.86.l.140.in prin.

Si stipulatus sit fugitiuum non esse, furem non esse,errorem non esse.ff.lib.21. tt.2. l.32.in prin.

Si cùm aliquis fundum deducto usufructu stipulatus esset,postea usumfructum stipuletur.ff.l.126.§.1.

Si quid stipulatus sit,& nisi fiat, pœnam,uel quid aliud.ff.tt.3.l.1.§.fin. lib.44.tt.7. l. 43.§.fin. lib.18.tt.7.l.9.§.sed in pœna.

Si annua,bima,trima die stipulatus sit. ff. l. 140.§.1.

Si in annos singulos dari stipulatus est. ff. l. 16.§.fin.

Si putantur quidem duo rei stipulandi uel promittendi esse,sed non sunt. Inst. tt.17. in prin.uers.nam si prius. Vide insuper ℸ. De duob.reis constituendis.

Si alter creditorũ uel reorum stipulandi uel promittendi alteri hæres extiterit: item si fideiussor reo hæres extiterit. ff. tt.2. l. 13.lib.46.tt.1.l.5.lib. 19. tt.1.l.10.

Si fideiussor confideiussori suo hæres extiterit.ff.lib.46.tt.1.l.21.§.non est nouum.

Si fideiussor primùm in diem, postea purè sit acceptus.ff.lib.46. tt.1.l.21. §. non est nouum.

Si pecunia numerata sit, eaque reddi stipulanti promissa.ff.l.126.§.superest.

DE INVTILIBVS STIPVLAtionibus. Inst.tt.20.ff.tt.1. C. tt. 39. Cap. II.

¶ Au

¶ *An stipulatio sit utilis.*

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona stipulantis.*

De infantibus, impuberib. & pupillis. Inst. §.pupillus.ff.l. 1. in prin.l.70. lib.44. tt. 7. l. 1. §.furiosum.C.tt.38.l.7.

De minore uigintiquinque ann.ff. l.66. C. tt.38 l.7.

De eo cui bonis interdictum est.ff.l.6.

De furioso.Inst.§.furiosus.ff. lib.44. tt.7. l. 1.§.furiosum.

De muto & surdo.Inst.§.mutum neq;.ff.l.1. in prin.lib.44.tt.7.l. 1.§.fi.

De procuratore.ff.l.79.

De absentibus, uide j. Ex modo.

2 *Ex persona promittentis.*

De infantibus, impuberibus & pupillis.Inst. §.pupillus.ff. l.1.in prin.l.127. 141.§.pupillus.lib.44.tt.7.l.1.§.furiosum. C.l. 1.

De eo qui est sub cura.ff. l.10 t.

De eo cui bonis interdictum est.ff.l.6.

De furioso.Inst.§.furiosus.ff. lib. 44. tt.7. l. 1. §.furiosum.

De muto & surdo.Inst.§.mutum. ff. lib.44. tt.7.l 1.§.fin.

De filiofamiliās. Inst.§. item inutilis.uers. Sed seruus.ff.l.141.§.pupillus.l.38. §.hi qui sunt uers. Sed mihi uidetur.

De seruo.Inst.§.item inutilis.uers. Sed seruus.ff.l.38.§.hi qui sunt.

Si is qui iuri nostro subiectus est, à nobis stipuletur, uel nos ab illo.Inst.§.item inutilis est ff.lib.49.tt.17. l. 15.§.1.

Si ab eo stipuler qui mihi bona fide seruit: item à seruo in quo usumfructum habeo, uel ille à me.ff.l.118.in prin.

3 *Ex modo quo contrahitur stipulatio, & uerbis.*

Si inter absentes contrahatur per nuncium uel per epistolam. Inst.§.item uerborum obligatio.ff.l. 1.in prin.tt.2.l.8. C.tt.38. l.14 tt.39.l.3.in prin.

Si non sit continuus stipulationis actus, etsi alienus actus interueniat. ff. l. 1.§.qui pręsens.l.137.in prin.tt.2. l.6. §. duo rei. l. 12.in prin.

De uerbis solennibus huius stipulationis. Inst.tt.16.§.in hac re olim.§.sed hæc solennia.C.tt.38.l.10.tt.41.l.12.

De uerbis quibus pœna concipiēda est.Inst. tt.16.§.nō solū.ff.l.71. l.137.§.si ut aliqd

Si Græca uel alia lingua stipulatio contrahatur.Inst.tt.16. §. utrum aūt Latina. ff. l. 1.§.fin.

Si præposterè stipulatio fiat, utū nauis ex Asia uenerit, hodie dare spondes. Inst. §. item si quis ita.

Stipulationes commodissimum est ita componere, ut quæcunq; specialiter comprehendi possunt, contineantur: doli autem clausula eò ea pertineat, quæ in præsentia occupari non possunt, & ad incertos casus.ff.l.53.

De re non generali, sed speciali nomine demonstranda, item quantitate & qualitate exprimenda, uide j. Ex re quam dari uel fieri, &c. uers. De stipulatione generum. cap.eod.

Si quædam superuacua, & ad rem non pertinentia adijciantur.ff.l.65.in prin.

DE RESPONSIONE *promittentis.*

Si non respondeat.ff.l.35.§.fin.

Si cum duo rei essent, alter responderit, alter non.ff.tt.2.l.6.in prin.

Si non uerbis, sed nutu respondeat. ff. l. 1.§. si quis ita.

Si interrogatus, Dabis? respondeat: Quid ni? ff.l. 1.§. si quis.

Si respondeat ita: Quod nis faciam. C. tt. 41.l.12.

Si Latinè interrogatus, Græcè respondeat: uide paulo superius, uers. Si Græca uel.

Si non statim respondeat: uide paulo superius, uers. Si non sit continuus.

Si ad interrogata nō respondeat. Inst.§.præterea inutilis.

Si de pluribus interrogatus, unum promiserit.Inst.§.quoties. ff.l.83.§. si stipulante.

Si decē dari stipulet alter, alter quinq; respōdeat, uel contrà.Inst.§.præterea inutilis. ff.l. 1.§.si stipulanti. l. 83.§. si stipulante.

Si Pamphilum stipulanti, Pamphilum & Stichum respondeat: uel contrà. ff. l. 1. §.sed & si mihi.

Si interroganti Mihi aut Titio dare spondes? respondeas, mihi te daturū. ff. l.4 t. §.si ita stipulatus.

Si simpliciter interroganti in diem uel sub conditione promittat, uel contrà. Inst. §. præ

præterea inutilis. ff. l. 1. §. si quis simpliciter.

Si alia die dari stipuletur, alia die daturum promittat. ff. l. 1. §. si quis simpliciter.

Si in rei uel personæ appellatione uarietur. ff. l. 85. §. fin. l. 136. in prin.

Si in nomine erratũ, in corpore consensum sit. ff. l. 32. l. 22.

Si in respondendo adiicitur aliquid, uel detrahitur obligationi. ff. l. 1. §. cũ adiicitur.

Si plura interroganti simpliciter responderit: Promitto. Inst. §. præterea inutilis. §. quoties plures.

4 *Ex causa propter quam promittitur, & modo.*

Si non consentiant contrahentes. ff. lib. 44. tt. 7. l. 3. §. fin. lib. 2. tt. 14. l. 1. §. fin.

Si de alia re stipulator senserit, de alia promissor. Inst. §. si de alia re. ff. l. 83. §. si Stichum. l. 137. §. si hominem.

Si quis æs, cum putaret aurum esse, stipuletur. ff. l. 22.

Si sine causa promissum est. ff. lib. 44. tt. 4. l. 2. §. circa. lib. 46. tt. 1. l. 15. in prin.

Si per iocum uel demonstrandi causa promiserit. ff. lib. 44. tt. 7. l. 3. §. fin.

Si dolo deceptus, uel metu coactus promisit ff. l. 36. C. tt. 38. l. 9. tt. 39. l. 5.

Si per errorem putans se debere promisit. ff. lib. 44. tt. 4. l. 7. l. 17. in prin.

Si ob turpem causam promissum sit. Inst. §. quod turpi. ff. li. 12. tt. 5. l. 8. in prin. C. li. 4. tt. 7. l. 5. Vide insuper ỹ. uers. Si factum turpe, &c. cap. eod.

Si flagitii faciendi uel facti causa promittatur. Inst. §. quod turpi. ff. l. 123.

Si ut filium adoptiuum emanciparet, ei promissum sit. ff. l. 107.

5 *Ex re quæ promittitur.*

Si ut aliquid fiat stipuletur. Inst. tt. 16. §. non solum res. ff l. 2. in prin.

Si factum impossibile promittatur. Inst. tt. 16. §. loca etiam. uers. & ideo. ff. l. 35. in prin. li. 44. tt. 7. l. 1. §. si id quod. lib. 50. tt. 17. l. 31.

Si ut factum sit infectum. ff. li. 50. tt. 17. l. 31.

Si rem saluã fore promittit. ff. l. 67. in prin.

Si habere licere promittit. ff. l. 38.

Si possidere licere promittit. ff. l. 38. §. hæc quoq;.

Si seruum sanum esse, furem non est, uespillonẽ non esse promittit ff. li. 21. tt. 2. l. 31.

Si non moriturum seruum promisit. C. tt. 38. l. 8.

Si aliquem sisti promiserit, & nisi steterit, hypocentaurum uel aliquid aliud impossibile dari. ff. l. 97. in prin. l. 126. §. fin.

Si se latronem aliquem inuenturum promiserit. C. tt. 41. l. 13.

Si alii quidem possibile factu sit, sed nõ pro mittenti. ff. l. 137. §. si ab eo.

Si factum turpe, & quod contra leges, bonosque mores est, quis fuerit stipulatus. Inst. §. quod turpi. ff. l. 26. l. 27. in prin. l. 35. §. item quod leges. l. 123. lib. 2. tt. 14. l. 7. §. generaliter. C. l. 4.

Si se nomine Titii soluturum promisit. ff. l. 97. §. promissum.

Si ædem sacram uel locum religiosum ædificari stipulatus est. ff. l. 38. §. fin.

De reliquis, uide ỹ. Ex conditione sub qua dari uel fieri, &c.

De pœna facti stipulationibus subiicienda, uide ĩ. Ex modo. uers. De uerbis quibus pœna.

6 *Ex persona eius quem dare uel facere promisit.*

Si alienum factum promittit. Inst. §. si quis alium. §. uersa uice. ff. l. 38. in prin. l. 83. in prin.

Si alienæ opere promissæ sunt. ff. tt. 2. l. 5. in prin.

Si habere licere promiserit. ff. l. 38. in prin. usque ad §. si quis.

Si alium sisti promisit. ff. l. 38. §. si quis ita stipul. l. 81.

7 *Ex psona eius cui dari uel fieri stipulatur.*

Si alii stipulatur, nihil agit. Inst. §. si quis alii. §. alteri. ff. l. 38. §. alteri. l. 126. §. Chrysogonus. uers. per liberam lib. 44. tt. 7. l. 10. li. 5. tt. 17. l. 73. §. fin. lib. 24. tt. 3. l. 45. C. tt. 38. l. 3. tt. 39. l. 3. l. 6.

Subdistinguntur sequentibus modis.

Si stipulatoris interfit alii dari. Inst. §. sed etsi quis stipuletur. ff. l. 38. §. si stipuler usque ad §. fin. C. l. 3. in prin.

Si procuratori uel creditori suo dari stipulatus est. Inst §. sed etsi quis. uers. ergo etsi quis. ff. l. 38. §. si quis ergo stipulatus.

Si filius familiâs patri, uel seruus domino dari

dari stipulatur.ff.l.38.§. hi qui sũt.§.suæ personæ.§.alteri.l.130.§.fin.tt.3.l.18.§. seruus.Inst.tt.18.§.siue autem.ff.lib.46.tt.3.l.95.§.quæsitum.

Si filius seruo patris dari stipulatur.ff.l.40.

Si pater filio,uel dominus seruo dari stipulatur Inst.§.ei uerò qui.ff.l.39.l.45.§.si ita quis.l.56.§.qui sibi,aut.l.130.tt.3.l.28.§.si ipsi domini.li.46.tt.3.l.95.§.quæsitum.C.tt.38.l.2.

Si auus dotem pro nepte dans, ei reddi stipulatur.ff.lib.24.tt.3.l.45.

Si hæredi dari uel fieri stipulatur.ff.l.38.§.sed si quis uti.§.suæ personæ.l.92.l.137.§.fi.li.2.tt.14.l.33. ibi,Quippe hæredi.

Si libertus patrono dari stipulatur.ff.l.126.§.Chrysogonus.

Si subiecta sit pœnæ stipulatio.Inst.§. alteri.ff.l.38.§.alteri.

Si pecuniam nomine alterius ut ei solueretur dedit.ff.l.126.§. Chrysogonus. uers. planè.

Si alter sibi reddi stipulatus sit.C.l.6.

Si sibi & alii dari stipulatus est, pro dimidia tantum parte ualet stipulatio,uide j.cap. prox.membr.Quid ueniat.

Si sibi aut Titio dari stipulatus est, Titio tantum solui potest, de quo uide De solutionibus ex persona eius cui soluitur.

Si aliam rem uel alio tempore sibi,alio Titio dari stipulatus est, uel Titio purè sibi sub conditione.ff.lib.46.tt.3.l.98.§.mihi decem.lib.45.tt.1.l.141.§.cum mihi aut. usq; ad fin.legis.

Si sibi aut filio stipulatus est.ff.l.56.§.qui sibi aut.lib.46.tt.3.l.95.§. quæsitum. Vel sibi aut patri.ff.l.38.§. suæ personæ. lib. 46.tt.3.l.95.§.quæsitum.

Si alterius persona non rectè adijcitur, non minus in stipulatoris persona utilis est stipulatio.ff.l.141.§.fin.

8 *Ex re quam dari uel fieri stipulatur.*

De omni re siue mobili siue immobili. Inst. in prin.

De re aliena, & cuius commercium non habet promissor. Inst. §. idem iuris est. §. at nec statim ab initio.ff.l.34.lib.44.tt.7.l.1.§.si id quod.

De re cuius commercium stipulator habere nequit.ff.l.34.

De re sacra,religiosa,publica, homine libero. Inst.§.idem iuris est.ff.l.38.§.fin.l.83.§.sacrã rem.l.103.lib.44.tt.7.l.1.§. si id quod §.idẽ iuris.li.18.tt.1.l.34.§.liberũ.

Si rem alienam mihi habere licere stipulatus sum.ff.l.38.§.quæsitum.

De re ipsius stipulatoris, & quæ eius futura est. Inst.§. idem iuris. §. item nemo rem suam. ff.l.29.§.si à fure.l.31.l.82. in prin.l.87.l.98.in prin.l.128.§.fin. lib.44.tt.7.l.1.§.idem iuris est.

De re quæ eidem stipulatori ex stipulatu debetur.ff.l.18.l.25.l.56.§.fin.

Si dominus rem suam uel precium rei suæ sibi restitui stipuletur.ff.l.82.in prin.

Si dominus rem sibi oblatam à fure stipuletur.ff.l.29.§.si à fure.

Si dominus proprietatis usumfructum stipuletur.ff.l.56.§.qui prop.

De re quæ in rerum natura non est. Inst. in prin.

De homine mortuo, & ædibus deustis. ff. l. 69.l.83.§. Stichum qui.l.103. li.44.tt.7.l.1.§.si id quod.

De re hostium.ff.l.103.

De seruo qui est apud hostes.ff.li.19.tt.1.l.6.

De re incerta, uide j. cap. prox. Adfinia remedia.

De stipulatione generum sine proprio nomine.ff.l.53.l.54.in pri. l.75. in prin.l.94.l.115.in prin. uers.uel fundum dari.

Si id quod pondere,numero uel mensura cõtinetur,sine adiectione ponderis,numeri uel mẽsuræ sit stipulatus.ff.l.115.in prin. uers.non secus.l.94.

Si decem aut quindecim dari stipulatus sit. ff.l.109.

Si ab eo qui nihil debet, ita stipuler: Amplius quã mihi debet decẽ dare spõdes.ff. lib.30.tt.1.l.109.§.si ei cui nihil.

Si is qui quinq; in arca habeat,ita promisit: Decem quæ in arca habeo.ff.li.30.tt.1.l.109.§.qui quinq;.

9 *Ex loco quo dari uel fieri stipulatur.*

Loca etiam in sẽri stipulationibus solẽt.Inst. tt.16 §.loca.

Si insulã sine loco,uel sine certo loco,uel in eo loco in quo nihil eius intersit ædificari stipulatus sit.ff.l.95.l.115. in pr.uer.uel insulam.lib.13.tt.4.l.2.§. si quis insulam.

Si

Si inter eos qui Romæ sunt, talis stipulatio fiat: Hodie Carthagini dare spõdes? Inst. ti. 16.§. loca.ff.l. 141.§. si inter.lib. 13.tt. 4.l.2.§.qui ita stipulatur.uers.quare.

10 *Ex tempore quo dari uel fieri stipulatur.*

Omnis stipulatio aut purè, aut in diem, aut sub conditione est. Inst.tt. 16.§.omnis.ff. lib.44.tt.7.l.43.in prin. Declaratur Inst. tt.16.§.omnis.

Si tempus & dies quo fieri debuit, sit omissus ff.l.115.in prin.

Si ad tempus dari stipuletur.ff. lib.44.tt.7. l.43.in prin.

Si calendis dari stipulatur, non adiectis quibus.ff.l.41.in prin.

Si centesimis calendis dari stipuletur. ff. l. 46.in prin.

Si in tempus mortis dari stipulatus sit: hoc est, cum moriar, uel cum morieris, uel cũ morietur ille. Inst. tt.20.§. post mortem suam.§.ita autem stipulatio ff. l.45. §.1. usq; ad §.fin.l.46.§.1.li.23.tt.3.l.20.C. tt.38.l.8.l.11.l.15.ff.lib.46.tt.3.l.fin.

Si ita: Pridie quàm moriar. Inst. §. sed etsi quis ita.C.tt.38.l.11.

Si ita: Si nauis ex Asia uenerit hodie, dare spondes? Inst.§.item si quis ita.

Si inter qui Romæ sunt ita fiat stipulatio: Hodie Carthagini dare spondes? uide paulo superius.

Si ita: Si Titius consul factus querit, tũc ex hoc die in annos singulos dena dare spondes. Vide ĩ.cap.prox.mẽbr.Quid ueniat.

11 *Ex conditione sua qua dari uel fieri stipulatur.*

Si sub conditione stipuletur: & quæ sit cõditionalis stipulatio.Inst.tt.16.§. omnis stipul.§.sub conditione. Quæ sit stipulatio conditionalis, uide lib.14.huius methodi.cap.1.De conditionibus.

Si sub impossibili cõditione stipuletur.Inst. §.si impossibilis.ff.l.7. lib.44.tt.7.l.1.§. idem iuris est.

Si digito cœlum non attigero. Inst.§. si impossibilis.ff.l.7.

Si sub turpi cõditione stipuletur, uide s̃.Ex re quæ promittitur. uers. Si factũ turpe.

Si rem sacram uel religiosam uendiderit: & si sub alia simili conditione, quæ iure impleri non potest, promiserit. ff. l. 137. §. cum quis sub.

Si hæredem me non feceris.ff.l.61.C.l.4.

Si tibi nupsero, decem dare spondes.ff.l.97. §.fin.

Si filia tua filio meo non nupserit. ff. l. 134. in prin.

Si qua mihi nupserit, decem dotis nomine dare spondes, &c.ff.l.108.

Si culpa tua diuortium factum fuerit. ff. l. 19.C.l.2.

Si concubinæ consuetudinem repetisset.ff.l. 121.§.1.

Si aliquem tanquam filium non obseruaueris.ff.l.132.

Quod tibi Titius debet, si debitor esse desierit, dare spondes? ff.l.20.

Si uel cum uoles.ff.l.17.l.46.§. fi. l.108. §. fi.lib.44.tt.7.l.7.lib.18.tt.1.l.7. in prin.

Si pecuniam non credideris.ff.l.68.

Si uel cum morietur, uide paulo s̃.uers. Si in tempus mortis.

12 *Ex consequentibus stipulationem:*

Si librarius in transcribendis stipulationis uerbis errauit.ff.lib.50.tt.17.l.92.

Verborum obligatio aut naturaliter resoluitur, aut ciuiliter, &c.ff. li.46.tt.3.l.107.

Si in eum casum res reciderit, quo ab initio consistere non potuit obligatio. Inst. §. item contra licet.ff.l.98. in prin. l.140.§. & si placet.

Si causa secuta non sit, uel finita.ff. li.44.tt. 4.l.2.§.proinde etsi.

Si cum mortis causa promisisset, conualuit. ff.lib.44.tt.4.l.4.§.1.

Si cum in alterius arbitriũ res esset collata ille nõ arbitretur.ff.l.43.l.44.l.113.§.at si hoc falsum est.l.141.in prin.

Si cum soluere promisisset quicquid patrẽ debere constiterit, pater antequam constitisset, mortuus sit.ff.l.122.§.Augerius.

Si actum sit.ff.l.2.§.si tamen hominẽ.l.133.

¶ *Circa rem promissam.*

Si res promissa quoquo modo ad stipulatorem peruenerit.ff.l.16. in prin. l.83.§. si rem quam.l.98.in prin.l.128.§.fin.

Si res soluta sit, uide De solutionib.ĩ. in Septima parte.

Si res promissa interiit, uel homo promissus mortuus sit: uide ĩ. lib. 25.huius Methodi.cap.8.

Si

Si dominus in area promissa ædificauit. ff. lib.46.tt.3.l.98.§.aream.
Si res promissa ad hostes peruenerit.ff. l.91. §.1.li.46.tt.3.l.98 §.areã.uers.diuersum.
Si res sacra facta sit.ff.l.83.§.sacram uers.nã & eum.l.91.§.1.
Si seruus promissus manumissus sit.ff. l.51. l.83.§. sacram uers. nam & cum. l.91. in prin.uers.sed etsi fit.§. item si homo. lib. 40.tt.7.l.9.§.at si ante.li.44.tt.7.l.44.li. 46.tt.3.l.98.§.arem.l.92.

¶ *Circa personã stipulatoris & promissoris.*

Si stipulator uel promissor ante diẽ uel con ditionem existentem decesserit.Inst.§.cũ quis sub aliqua. tt.16.§.ex conditionali. ff.l.16.§.fin.l.48.l.57.l.77.
Si alter alteri hæres extiterit.ff. l.83. §.si rẽ quam.l.135.§.ea lege.lib.46.tt.3.l.107.

¶ *Circa conditionem stipulationis.*

Si ea impleta sit.

DISTINGVITVR:

Si quædam,nou omnes impletæ siut.ff.l.63. l.229.
Si cum plures res dare uel facere iussus esset, uel illã aut illam,non omnes dederit uel fecerit.ff.lib.34.tt.5.l.15.§. cum ita. usq; ad §.fin.
Si alius impleuit conditionẽ.ff.l.104.l.122. §.Flauius. uers.item quæro.
Si cum pœna promissa esset,si hominem nõ stitisset,homo tempore stipulationis mor tuus fuerit.ff.l.69.
De reliquis, uide infrà cap. prox. Causas actionis.

¶ *Si conditio defecerit.*

Subdistinguitur:

Si post stipulationem adiecta sit conditio. ff.lib.44.tt.7.l.43.§.conditio.
Si per promissorem steterit quo minus impleretur.ff.l.85.lib.50.tt.17.l.121
Si seruus qui manumittendus erat, decesserit.ff.lib.12.tt.4.l.3.§.quid si ita.
Si intra certum diem quid dare iussus, post diem offerat.ff.l.135.§.Seia.
Si nouatum, accepti latum,solutũ sit,& alias huiusmodi liberationes,uide j. libr. 25. huius Methodi.

DE ACTIONE EX STIPVlatu.ff.tt.1. Cap. III.

¶ *I. Causa ex qua datur.*

Si contra fidem datam fiat,& promissum nõ præstetur:hoc est.
Si promissor non dat uel non facit, quod dare uel facere promisit: uel cõtrà dat uel facit, quod nõ dare uel nõ facere promisit.

DISTINGVITVR.

1 *Ex specie facti, & modo quo stipulatio cõmittitur.*

Si cum per se habere licere promisisset, con trouersiam moueat.ff. l.38. §. sed quatenus.C.tt.38.l.5.§.fin.
Si possessionem tãtum uel usumfructum pe tat.ff.l.38.§.si quis forte.
Si cum promisisset se diuisionem hæreditatis ratam habiturum,hæreditatem postea tanquam ex fideicommisso petit.ff.l.122. §.fin.
Si cum promisisset se de inofficioso testamẽto non acturum, falsum postea dixit testamentum.ff.l.135.§.fin.
Si cum res alicui donata esset, ne ad fratrem perueniret, frater hæres promissori extiterit,& ita res ad eũ peruenerit. ff. l.135. §.ea lege.
Si cum promisisset se aliquem ut filium obseruaturum,eum postea domo expulit,eũ emancipauit, exhæredauit,uel nihil ei testamento reliquit.ff.l.132.
Si cum promisisset se latronem inuenturum, inuentum non exhibeat.C.tt.41.l.13.
Si promisit dolum malũ abesse, absuturũve esse,itẽ habere licere.ff.l.83.in prin. uer. & qui spondet.
Si promisit se non fieri.ff.l.50.in prin.
Si ĩ emptione hæreditatis stipulatus est ita: Quanta pecunia ad te peruenerit,dolove malo factum est quo minus perueneritff. l.50.§.fin.
Doli clausula in stipulationibus ad quæ per tineat.ff.l.53.§.fin.l.119.l.135.§.fin.
De reliquis uide j.quid & quantum ueniat.

2 *Ex persona facientis uel non facientis.*

Si alius stipulatorem ire agere uel habere non permittat. ff. l. 38. in prin. §. si quis dolum.
Si fideiussor ꝓhibeat.ff.l 49.§.si stipulatus.
Si hæres uel successor contra promissum fecerit.ff.l.38.in prin.§. sed si quis. §. sicut autẽ.§.si quis dolum.l.49.§.in hac stipul.

Si pu-

Si pupillus hæres fecit.ff.l.49.§.in hac.

3 *Ex persona eius cui factum uel non factum est.*

Si alius sit prohibitus.ff l.38.§.sicut autem.

Si cum stipulatus esset domum sibi ingredi licere,uxor eius uel alius nomine eius ingrediens prohibeatur.ff. l.111.

Si successores uel hæredes stipulationis prohibiti sunt.uide ĩ.Quibus datur.uers. De hæredibus.

4 *Ex causa propter quam promissum non praestatur,& antecedentibus.*

Si per actorem uel alium factum sit quo minus detur uel fiat.ff.l.43.l.105.l.122.§.coheredes.l.135.§.Seia.

Si hęres, qui præstare debuit, absuerit uel ignorauerit promissum.ff.l.49.§.penult.

Si ualetudine sit impeditus.ff. lib.44.tt.4.l.4.§.si in arbitrum.

Si à nemine ut præstaret sit interpellatus promissor.ff.lib.44.tt.7.l.21.C.tt.38.l.12.

Si stipulatio inutilis sit uel irrita facta uide ŝ.cap.proximum.

5 *Ex reliquis contingentibus.*

Si reo de re accepta moueatur controuersia. ff. lib.44.tt 4.l.17.§. ex quadrante. uide ĩ.lib.prox. huius Methodi. ca.9.memb.1. in fine uers.Si de re empta.

Si cum promisissem me pro Titio soluturũ, ille satis locuples sit.ff.l.97 §.possum.

Si seruus stipulatoris facto consenserit. ff. l. 122.§.Callimachus.

Si præstitit, uide Si solutum sit Distinctiones ĩ.De solutionibus.

Huc insuper possunt referri ea quæ habentur de conditione impleta ŝ.c. prox. in fi. & lib.14.huius Methodi cap.ĩ. de conditionib.& lib.15.cap.5.uer. De pœna promissa.

¶ *II. Quibus datur hæc actio.*

Si quis alteri inutiliter sit stipulatus, an sibi salua sit actio. ff. l. 126. §. Chrysogonus. uers.superest.l.141.§ fin.C.tt.38. l.3.alteri cui dari stipulatus est,actio nõ datur de quo uide ŝ.cap. prox. Ex persona eius cui dari,&c.

Si sibi aut Titio dari stipulatus est, Titio nõ competit actio. ff.lib.13. tt.5. l.8. lib.46. tt.3.l.10.

Si duo ita stipulati sunt:Fundum illum si illi non dederis,mihi dare spondes? occupantis est actio.ff.l.9.

Si procurator stipulatur, domino adquiritur.ff l.79.

Si seruus stipulatus est,domino actio datur. de quo uide ĩ.De stipulationib. seruorũ.

Si filiusfamiliàs stipulatus est, patri cõpetit actio.Inst.tt.18.§.idem iuris.ff.l.11.l.45. in prin.§.fin l.78.l.132.§. fin.tt.3. l.40. lib.50.tt.17.l.18.

De hæredibus stipulatoris.Inst. tt.16.§.at si ita.ff.l.16.§.fin.l.38. §. sicut autem. §. si quis ita.§.sed si quis.l.56.§. qui ita stipulatur.l.92.C.tt.38.l.13.

Si cum quis stipulatus esset quod uoluerit, ante electionem decesserit:an hæredi detur electio? ff.l.76.in prin.

Si cũ quis stipulatus esset sibi & hæredibus ire agere licere,&c.unus hæredum prohibitus sit:an alii cohæredibus etiam competat actio? ff.l.2.§ fin.l.3. l.4.in prin.§. sed uideamus.lib. 10.tt.2. l.44. §. si quis stipulatus.

¶ *III. Aduersus quos datur?*

Si seruus uel filiusfamiliàs promiserit, uide ŝ.cap.prox.Ex persona promittentis.

De fideiussoribus,uide ĩ. lib.eod.cap.8.

De hæredib promissoris.C.tt.38.l.13.l.15. ff.l.121.§.fin.

Si promiserit quis se & hęredem suum Titiũ daturum:an cæteri hæredes etiam teneantur.ff.l.56.§. te & Titium.l.131. in princ.

Si cum quis promisisset neq; per se neq; per hæredes suos fieri,quo minus ire agere liceret,&c. unus hæredum prohibuerit: cæteri cohæredes etiam tenentur. ff. l. 2. §. item si in facto.l.3.§. fin. l.4. in prin.usq; ad.§.fin.85. §. quod si stipulatus. l.131. in prin.l.139.lib.10.tt.2.l.25.§. in illa.l. 44.§.si quis stipulatus.

¶ *IIII. Quid & quantum ueniat in hac actione?*

Quanti actoris intereſt. ff.l.68.§.fina. l.81.l. 113.§ fin.l. 114.l.135.§.ea lege. lib.42.tt. 1.l.13.§ fin.

Cuius temporis æstimatio sit facienda. ff. l. 59.l.60.lib.17.tt.1.l.37.lib.42.tt. 1.l. 11. lib.50.tt.17.l. 186.§.fin.lib.44.tt.7. l.21. lib.46.tt.2.l. 28.§.fin.

Si satisdare promisit,& non satisdat.ff.l.112.

Dd §.fin.

§.fin.lib.42.tt.1.l.13.in prin.
De pœna promissa si ad diem pecunia soluta non sit, uide s.lib.15.cap.5.uers.De pœna promissa.
De ipsa re sub pœna dari promissa. ff.l.122. §.Flauius.lib.44.tt.7.l.43.§.si ita.
De usuris, uide s.lib.15.cap.6.
De fructibus.ff.l.87.§.fin.li.19.tt.1.l.3.§.si emptor.lib.22.tt.1.l.38.§.si actionem habeam.l.4.
De partu ancillæ.ff.lib.22.tt.1.l.4.
Quæ in præfationibus conuenisse concipiuntur, etiam in stipulationibus repetita creduntur.ff.l.134.§.idem respondit.
Quoties pluribus specialiter pactis omnib. una subiicitur stipulatio, perinde habetur ac si singulæ species in stipulationem essent deductæ, ff.l.134.§.fin.
Doli clausula ad quæ pertineat, uide s.mébro. 1.uers.doli clausula.cap.eod.
Quoties plures una stipulatione compreheduntur, & promissor simpliciter respondet, Spódeo, propter omnes tenetur. Inst. tt.20.§.quoties plures.
Si interroganti mihi decem dabis: tu uiginti respondeas, uel contrà: uide s. cap. prox.
De responsione promittentis.uers. si decem dari, &c.
Si decem aut quinque dari stipulatus est. ff. l.12.l.109.
Si rem in genere stipulatus est, non adiecto nomine.ff.l.106.Vide insuper s.ca.prox. Ex re quam dari, &c.uers. De stipulatione generum.
Si rem illam aut illam, & de eligendo: cuius sit eligendi ius, & an uoluntatem mutare liceat.ff.l.76.in prin.l.93.l.112.in prin.l. 117.l.138.§.fin.l.141.in prin. lib.3. tt.3. l.66.lib.13.tt.4.l.2.§.qui Stichum. li. 18. tt.1.l.34.§.si emptio.lib.23.tt.3.l.10.§.si. lib.42.tt.1.l.6.§.decem.li.44.tt.7. l.43. §.modus.lib.46.tt.3.l.95.in prin.
Si sibi & Titio decem dari stipulatus sit: decem tantum debentur.ff.l.38.§. eum qui ita.l.56.in prin.
Si sibi & alii inutiliter decé dari stipulatus erat: an tota decem sit debeãtur? Inst. tt. 20.§.quod si quis sibi.ff.l.110.in prin.C. tt.39.l.6.
Si ita sit stipulatus: Quidquid te dare facere oportet.ff.l.76.§. cum stipulamur. l. 89. l.125.
Si ita: Quanta pecunia ex hæreditate Lucii Titii ad te peruenit.ff.lib.50. tt. 16. l.97.
Si fundum quis stipulatus est, dominium ei debetur.ff.l.75.§.fin. li. 18. tt.1.l.25.§.fi. li. 30.tt.47.
Si rem aliquam tradi sibi stipulatus est, an & proprietas rei ei debeatur. ff.l.28.
Si quis uacuam possessioné tradi promisit, non nudũ factum hæc stipulatio continet, sed causam bonorum.ff.l.52.§.fin.
Si ita stipulatus est: Quantã pecuniã Titio quandoq; credidero.ff.lib.46.tt.1.l.55.
Si ita: Quando minus à Titio consequi possum.ff.lib.50.tt.16.l.150.
Si ita: Vestem tuã, quæcunq; muliebris est, dare spondes? ff.l.110.§.si stipulatus.
Si decem dari curaturum se promisit.ff.l.67.
Si cum uenditor emptori de euictione caueret, & specialiter sumptus quoq; ex lite mota factos se agniturum promitteret, postea contra hæredes emptoris agens precium sibi deberi dicit, & heredes in huius causæ defensionem sumptus fecerunt: an ueniant hi sumptus.ff.l.102.
Si quis ita stipulatus sit: Si Titius consul factus fuerit, tunc ex hac die in annos singulos dena dari: an si post triennium códitio extiterit, etiam triginta ex præcedenti tempore debeantur. ff. l. 64.l. 126. in prin.
De diuidendis stipulationibus, uel non diuidendis, si forte pluribus uel aduersus plures competit hæc actio: seu quãtum cuiq; uel à quoque petendum.ff.l. 2. in prin. l. 4.§.fi.l.54.l.72.in prin.l.85.l.117. tt. 2. l.11.in prin.
Si duo uel plures rei stipulandi uel promittendi sint, quantum cuiq; & à quoq; petendũ, uide j. De duob.reis.cap.7.li.eod.
De reliqs, uide De solutionib. Ex re soluta.

¶ *V. Quando detur hæc actio?*

DISTINGVITVR:

1 *Si pura est stipulatio:*
Cófestim peti potest.Inst.tt.16.§.omnis stipulatio.ff.l.41.§.quoties.

SVBDISINGVITVR:

Si statim dare non possit.ff.l.137.§.illud inspiciendum.

Si non

Si non tantum tempus præterierit, quo dari uel fieri possit. Inst. tt. 10. §. fin. ff. l. 14. l. 15. l. 72. §. fi. l. 73. in prin. l. 98. §. fi. l. 137. §. item qui insulam. usq; ad §. si ab eo.

Si certo loco quis dari stipulatus est, tempus tacitè est adiectum, & expectandū, donec eò uenire possit. Inst. tt. 16. §. loca etiam. ff. l. 41. §. fin. l. 73. §. 1. l. 137. §. cum ita. tt. 2. l. 9. §. fin. lib. 46. tt. 1. l. 49. §. quæsitum est. lib. 13. tt. 4. l. 2. §. qui ita stip.

Si insulam fulciri stipulatus est, non est expectandū ut ea ruat. ff. l. 72. §. fi. l. 98. §. fi.

Si postea pactum factum sit, ne intra certum tempus agatur. ff. lib. 44. tt. 4. l. 2. §. item quæritur.

Si ita sit stipulatus: Quod te mihi illis calendis dare oportet, id dare spondes: non est pura stipulatio. ff. l. 47.

Si id quod mihi Titius purè debet, à Seio sub conditione stipuler. item:

Si alter reorum mihi purè promiserit, alter sub conditione: an pendente cōditione is qui purè promisit conueniri possit? Inst. tt. 17. §. fin. ff. l. 56. § fin. tt. 2. l. 7.

Si id quod purè debetur, sub conditione promittatur, unde locum De nouationibus.

2 *Si in diem stipulatus sit.*

Statim debetur: sed ante diem peti non potest. Inst. tt. 16. §. omnis stipulatio. ff. l. 41. §. fin. l. 46. in prin. Diei enim adiecto pro promissore est, nō pro stipulatore. ff. l. 41. §. fin. li. 50. tt. 17. l. 17.

At ne eo ipso quidem die uel mense quo dari stipulatus est. Nā totus is dies arbitrio soluentis tribui debet. Inst. tt. 16. §. omnis stipulatio. tt. 20. §. qui hoc anno. ff. l. 27. §. fina. l. 42. l. 99. §. fin. l. 138. in prin.

Si hodie dare promisit statim peti potest. ff. l. 118. § decem hodie.

Si cum intra certum tempus quid se facturum promisisset, nondum impleto tempore certum sit quod fieri nō possit ante impletum tempus agi possit? ff. l. 8. l. 27. §. fin. l. 124.

Si cum stipulatus essem, Cum morieris, in insulā deportatus sis. ff. l. 121. §. in insulā.

Si in annos singulos quoad uiuam dari stipulatus sum, statim peti potest. Inst. tt. 16. §. at si ita. ff. l. 56. §. qui ita.

Si qua die petierit, pecuniam dare promiserit: an statim peti possit? ff. l. 135. in prin.

Si calendis dari promisit, non additis quibus. ff. l. 41.

Si centesimis calendis dari stipuletur. ff. l. 46. in prin.

Si ante calendas proximas dari stipuletur. ff. l. 13. l. 56. §. q ita stipulatur.

Si calendis Ianuarijs uel Februariis stipulatus est. ff. l. 12.

Si post annum aut biennium stipulatus est. ff. l. 109.

An is qui calendis Ianuariis dari stipulatus est, post calendas petere possit. ff. l. 56. §. qui ita stipulatur. uers. quemadmodum.

3 *Si sub conditione stipulatus est.*

Non nisi existēte cōditione agi potest. Inst. tt. 16. §. ex conditionali.

SVBDISTINGVITVR:

Si in præteritum uel præsens sit collata cōditio. Inst. tt. 16. §. conditiones. ff. l. 100.

Si pœnam uel quid aliud stipulatus est ita: Si in Capitolium nō ascenderit, Alexandriam non ierit, Pamphilum non dederit: tamdiu expectandum erit donec ea facere non possit. Inst. tt. 16. §. si quis ita stipula. ff. l. 115.

Si ita: Si Titius intra calendas Maias in Italiam non uenerit: non antè quidquam agendum est, quàm exploratum sit, eum ante diem in Italiam non uenisse. ff. l. 10.

Si ita: Si ante calendas Martias primas opus perfectum non erit: tunc quanti, &c. ff. l. 72. §. si quis ita.

Si ita: Si intra bienniū Capitolium nō ascenderit. ff. l. 8. l. 27. §. fin. l. 99. §. fin.

Si ita: Si in cœlum non ascenderit, uel digito cœlum attigerit. Inst. tt. 20. §. si impossibilis. ff. l. 7. l. 8. §. fin.

¶ *VI. Adiuncta seu de probatione: et de ambiguis stipulationibus.*

Si inter absentes cōtractum esse dicatur, uel quis se præsentem fuisse neget. Inst. tt. 20. §. item uerborum obligatio. C. tt. 38. l. 14.

Si negetur interrogationē præcessisse. Inst. tt. 20. §. si scriptū. ff. l. 30. l. 134. §. penult. C. tt. 38. l. 1.

In stipulationibus cum quæritur quid actū sit, uerba contra stipulatorem interpretanda sunt. ff. l. 38. §. in stipulationibus.

l.99.in prin.

Si quid actum esse dicatur, quod tamen palā uerbis expressum non est.ff.l.99. in prin.

Quoties in stipulationibus ambigua oratio est, cōmodissimum est id accipi quo res, de qua agitur, in tuto sit.ff.l.80.

In stipulationibus id seruatur, ut quod minus esset, quodq; longius esset, uideretur in obligationem deductum.ff.l.109.

Plerunq; in stipulationibus uerba, ex quibus obligatio oritur, inspicieda sunt: rarò inesse tempus aut conditionem, &c. ff. l. 126.§.penult.

In stipulationibus id tempus spectatur, quo contractum est.ff. l.78. in prin.lib.50. tt. 17.l.18.§.fin.l.186.

Quæ in præfationibus conuenisse concipiūtur, etiam in stipulationibus repetita creduntur.ff.l.134.§.idem respondit. lib.2. tt.14 l.4.§.fin.

In stipulationibus tempus pro promissore adiectum esse credendum est.ff.l.41.§.fi. lib.50.tt.17.l.17.

¶ *VII. Euentus huius actionis.*

Si unus hæredum solidum soluerit, repetet partē à cohæredib. ff. l.2.§.ex his igitur. uers.sed quo casu.§.item etsi in facta.l.5. §.fin.l.85.§.quod si stipulatus.

¶ *VIII. Adfinia remedia.*

De certi conditione, si certa sit stipulatio. Inst.tt.16.in prin.ff.lib.12.tt.1.l.24.Quę autem certa, quę incerta sit stipulatio, uide.ff.l.16.§.fin. l.68. l.74. l.75. l.106. l. 118.§.fin.lib.12.tt.1.l.6.

Si quis mutuam dans pecuniam, eandem inutiliter reddi stipulatur.ff. l.126.§.superest.C.tt.38.l.3.

Si is cui inutiliter pecuniam reddi stipulatus est, eam exegerit, negociorum gestorū actio est.C.tt.38.l.3.

Si fideiussor uel alius seruum promissum occiderit.ff.lib.4.tt.3.l.18.§.fin.l.19.

Quod iussu actio.ff.l.1.§.1.

Dotis actio.ff.l.21.

Si aliquid dari uel fieri, & nisi fieret pęnā stipulatus est: anomissa pęna ipsam rem, uel ut fiat petere possit? ff.l.122.§. Flauius. lib. 44.tt.7.l.43.§.si ita.

DE PRAETORIIS STIPVLATIONIBUS.ff.lib.46.tt.5. Cap. IIII.

Sequitur nunc de quibusdam stipulationum speciebus: & primum de Prætoriis stipulationibus.

¶ *I. Definitio prætoriarum stipulationum.*

ff.lib.45.tt.1.l.5.§.prætoriæ.

¶ *II. Diuisiones & species.*

Diuiduntur in iudiciales, cautionales & cōmunes.l.1.in prin.usq; ad §. stipulationū.

Aliæ insuper satisdationem exigunt, alię nudam repromissionem.ff.l.1.§. stipulationum.usq; ad §.fin.

Aliæ rei restitutionem continent, aliæ incertam quantitatem.l.2.

Edilitiæ stipulationes prætoriæ sunt.ff. lib. 45.tt. 1.l.5 §.prætoriæ.

¶ *III. Propria, & de officio prętoris in hisce.*

Legem accipiunt de mente prætoris, qui eas proposuit: & in illis nihil immutare licet, neq; addere, neq; detrahere.ff. li.45. tt.1.l.52.

Ad prætoris iurisditionem pertinet, an stipulatio huiusmodi interponenda sit nec ne: item si quid uel addi uel immutari in stipulatione oporteat.ff.l.1.§.fin.

Si ambiguus sermo acciderit, prætoris erit interpretatio: eius etenim mens æstimanda est.l.8.

Sæpius interponuntur huiusmodi stipulationes, cum sine culpa stipulatoris cautum esse desijt.ff.l.4.

¶ *IIII. Causæ ex quibus cauendum, seu prætoria stipulatio interponenda.*

Vt ratum fiat, iudicatum solui, ex operis noui nunciatione, datum infecti nomine, legatorum nomine, rem pupilli saluām fore, iudicio sisti.l.1.§.1.l.7.§.Paulus.

DISTINGVITVR.

Si cautum fuit.

Subdistinguitur.

Si cautum esse desiit.l.4.

¶ *V. Quomodo, seu quo cautionis genere cauendum?*

De satisdatione & nuda repromissione. l. 1. §.stipulationum.usq; ad §.fin.l.3.

De

De pignoratitia cautione.l.7.in prin.

¶ *VI. Quid, seu de qua re cauendum?*

Aut ut res restituatur, aut incerta sũma. l.2.

In stipulationibus quæ quanti ea res est pro missionem habent commodius est certam summam comprehendere.l.10.

¶ *VII. Quibus & per quos cauendum?*

De procuratoribus.l.3.

¶ *VIII. Euentus, seu de actione qua hinc datur.*

1 *Causa ex qua datur.*

Si aliter atq; promissum est, factum sit.

DISTINGVITVR:

Si inutilis sit stipulatio, uide s. præcedẽtia.

Si alia stipulatio postmodum sit interposita.l.6.

Si restitutum uel præstitum sit.l.2.

2 *Quibus datur?*

De domino, si procurator tutor uel institor stipulatus est.l.5.

3 *Quid ueniat in ea?*

De pœna promissa.l.6.

In quãtum unus ex pluribus hæredibus agere uel conueniri possit? l.2.

DE EO QVOD CERTO LOco dari oportet, actio arbitraria. ff.lib.13.tt.4. Cap. V.

Species stipulationis, pendẽs ex quæstione. Quid ueniat in actione ex stipulatu.

¶ *I. Ratio & usus huius actionis.*

Inst.lib.4.tt.6.§.loco plus petitur. ff.l.1. l.2.in prin.l.3.

¶ *II. Genus.*

Arbitraria est actio.Inst.li.4.tt.6. §. præterea quasdam.ff.l.3.

¶ *III. Causa ex qua datur.*

1 *Si alio loco quam quo stipulatus est, petat creditor.*

Inst.lib.4 tt.6.§.loco plus.ff. l.2. in prin.

DISTINGVITVR:

Si eo loco petat actor, in quo ut solueretur, conuenit. Inst.li.4.tt.6.§. loco plus.uers. si quis tamen.

Si cum quis Ephesi decem aut Capuæ hominem dari stipulatus esset, in altero loco altero detracto petat.ff l.2.§. si quis Ephesi.usq; ad §.si quis ita.

Si cũ ita, Ephesi & Capuę dari stipulatus esset: & altero loco petat.ff.l.2.§. si quis ita.

Reliquas distinctiones uide in sequentibus.

2 *Si alio loco quàm quo dare promisit, soluat debitor.*

C.lib.3.tt.18.l.1.ff.l.2.§.1.l.7.§.fin. l.9. lib.46.tt.1.l.16.§.qui certo loco.

Distinguitur sequentibus modis.

Si in bonæ fidei iudicijs cõuenit ut certo loco quid præstetur, non secuta stipulatione.l.7.

Si mutua data sit pecunia, ut certo loco reddatur.l.6.

Si hæres à testatore iussus sit certo loco dare.l.5.

Si Ephesi aut Capuæ, uel & Capuæ dari stipulatus est, uide paulo superius.

Si eo loco ubi ut solueretur cõuenit agatur. Inst.lib.4.tt.6.§.loco plus.uers. si quis tamen.ff.l.4.in prin.

Si ibi ubi dari oportet oblata sit pecunia. ff. l.4.§.1.

Si alibi ante tempus oblatum sit debitum.ff. lib.45.tt. 1.l.22.in prin.

Si creditori alibi eius consensu sit solutũ. ff. l.2.§.idem Iulianus.uers.Marcellus.

Si cum stipulatus esset sibi aut Titio Ephesi dari, Titio alibi solutum sit. ff. l.2.§. idẽ Iulianus.

Si post moram factam fideiussor sit acceptus.ff l. 10.

¶ *IIII. Aduersus quos datur?*

De fideiussore.ff.l.8.in prin.l.10.

De mandatore.ff.lib.46.tt.1.l.61.

¶ *V. Apud quem competit.*

Potest etiã alio loco quã quo promisit se soluturum conueniri reus.C.lib.3.tt.18.l.1.

¶ *VI. Quid ueniat in ea?*

De eo quod actoris uel rei cõuenti interest. ff.l.2.in prin.§.fin.C.lib.3.tt.18.l.1.

Quanti æstimãdum interesse.ff.l.2. §.nũc de officio.

Si rei conuenti intersit suo loco peti.Inst.li. 4.tt.6.§.loco plus.uer. in qua scilicet ratio. ff. l.2.in prin.

Si pars pecuniæ uoluntate creditoris alibi sit soluta.ff.l.8.§.eiusq; differentiæ. l.10. §.nisi si quis.

Si sors uel summa alibi soluta sit: utrum tota summa, an interesse tantum petẽdum. ff.l.2.§.idem Iulianus.

Si fideiussor conueniatur.ff.l.8.l.10.

¶ *VII. Officium iudicis in hac actione.* ff.l.4 §.interdum.§.fin.

¶ *VIII. Adsimia remedia.*

In bonæ fidei iudiciis, etiamsi in contrahendo cōuenit ut certo loco quid præstetur, ex empto uel uendito, depositi, &c. actio competit: si tamen stipulatio interuenit, hæc actio datur.l.7.

DE STIPVLATIONE SERuorum.Inst.lib.3.tt.18.ff.lib. 45.tt.3. Cap. VI.

Alia species stipulationis pendēs ex quæstione quibus competit actio ex stipulatu.

¶ *I. An & quibus adquiratur stipulatione serui?*

Domino adquiritur.Inst. in prin. ff. tt. 1. l. 45.in prin.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona stipulantis serui.*

Si seruus communis stipulatus sit.Inst.§.seruus communis.§.fin.ff.l.1.§.si seruus cōmunis.§.fin. cum ll.sequentib. usq; ad l. 14.l.17.l.17.in prin.usque ad §.seruus.l. 19.l.20.§. Labeonem.l.21.l.24.l.27.l. 28.§.1.§.sicuti uni.l.29.l.32.l.33.§.fina. l.37.lib.33.tt.3.l.2. lib.46. tt.1. l. 16. in prin.C.lib.4.tt.27.l.3.

Si seruus usufructuarius stipulatus est. ff.l.1. §.si fructuarius.l.18.§. cum seruus usq; ad fi. legis. l.22.l.23.l.24 l 27.§.fin.l.28.in prin.l.31.l.32.l.33.§ fin.l 39. lib.46.tt. 3.l.98.§.si seruus.ff.lib.7.tt.1.l.25.§. seruus fructuar.

Si seruus hæreditarius stipulatus sit. Inst. in prin.ff.l.16.l.18.in prin.§.seruus.l.25.l. 26.l.28.§.illud.l.43.l.35.l.36.§.fin.tt.1. l.73.§.si seruus.

Si seruus qui alii bona fide seruit, stipulatus sit.ff l.1.§.si seruus tuus.l.19.l.31.l.33.l. 39.§.fin.

Si seruus qui ab alio mala fide possidetur.ff. l.14.

Si liber homo, qui mihi bona fide seruit. ff. l.20.in prin.l.33.in prin.l.34.§.fin.

Si seruus testamento manumissus stipulatus sit.ff.l.34.

Si seruus pro derelicto habitus, stipulatus sit.ff.l.36.

Si seruus, cuius dominus est apud hostes. ff. l.18.§.seruus.l.25.tt.1.l.73.§. si seruus. lib.49.tt.15.l.1.

Si seruus reipub. coloniæ, municipij. ff.l.3.

2 *Ex persona eius cui dari stipulatur.*

Si sine adiectione personæ dari stipuletur. Inst.§.siue autem.ff.l.1.in prin.l.15.

Si sibi dari stipuletur seruus.Inst.§.siue autem.ff.l.1.in prin.l.4.l.15.

DISTINGVITVR: 1

Si factum stipulatio contineat, de quo uide paulo inferius.Ex re quam stipulatur.

Si conseruo suo dari stipuletur. Inst. §. siue autem.ff.l.1.§.quod meus.l.15.

Si communi seruo dari stipuletur. ff. l. 1. §. communis.

Si extraneo dari stipuletur.ff.l.30.l.14.

Si domino & extraneo dari stipuletur.l.13.

Si seruo extranei dari stipuletur. ff. l. 1.§. quod meus.

Si domino, qui est apud hostes dari stipuletur.ff.l.18.§.seruus.

Si seruus hæreditarius hæredi dari stipuletur.ff.l.16.l.28.§.illud.l.35.

Si seruus alienus qui mihi bona fide seruit, domino suo dari stipuletur: item seruus communis alteri ex socijs, &c.uide suprà. uers. Si seruus communis, &c. cum sequentib.

3 *Ex re quam stipulatur.*

Si se dari stipulatus sit seruus.ff.l.2.

Si factum stipulatus sit, utputa sibi ire agere licere.Inst.§.sed cum factum.

Si sibi habere licere uel possidere stipulatus sit.ff.tt.1.l.38. §. tt. qui sunt. usque ad §. habere.

Si operas à liberto domini sibi pręstari stipulatus sit.ff.l.38.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si in tempus alienationis uel manumissionis stipulationem contulit. ff.l.40.

Si uetāte domino stipulatus est. ff.tt.1.l.62.

Si cum sub conditione esset stipulatus, pendente conditione manumissus uel alienatus sit.ff.lib.50.tt.17.l.18.

¶ *II. Quantum cuiq; adquiratur, si seruus communis stipulatus sit.*

Vide 3.uers.Si seruus communis.

Si proprius seruus communi seruo dari stipulatus

pulatus.ff.l.1.§.communis.

¶ *III. Quando tempus cedat.*

Si seruus hæreditarius, uel eius qui apud hostes est, stipulatus sit. ff.l.25.

DE DVOBVS REIS STIPVlandi & promittendi. Inst. lib.3. tt.17. ff. lib.45. tt.2. C. lib.8. tt.40. Cap. VII.

Alia species stipulationis pendens ex quæstione, quid & quantum ueniat in actione si pluribus uel aduersus plures competat actio.

¶ 1 *Si duo sint rei stipulandi & promittendi, singulis & aduersus singulos in solidum competit actio.*

Inst.§.ex huiusmodi. ff.l.2.l.3.§.fin.l.11.in prin.C.l.1.l.2.l.3.

Declaratur,

qui sint rei stipulandi & promittendi, & quomodo fiant. Inst. in prin. ff.l.1.

Mutatur,

Nouell.c.99.

Distinguitur sequentibus modis.

Si non stipulanti promiserit, sed eadem res apud duos deposita sit, uel duobus commodata, uendita, locata, &c. ff.l.9.in prin.

Si à duobus legata res sit. ff.l.9.in prin. uerut puta si. l.17.

Si tabulis sit comprehensum, illum & illum centum aureos stipulatos uel spopondisse. ff.l.11.§.cum tabulis.

Si non nominatim conuenit, ut unusquisq; in solidum teneatur, uel ut duo rei stipulandi & promittendi essent. ff.l.11.§.fin. C.l.3. Nouell.c.99.§.1.

Si non eodem tempore stipulanti sunt uel promiserunt, & si alius actus interuenit. Inst.§.nam si prius. ff.l.3.in princ. l.6.§.duo rei. l.12.in prin.

Si stipulatio prætoria sit. ff.l.14.

Si Titius & pupillus uel seruus promittat. ff.l.12.§.fin.

Si Titius & mulier promittat. ff.lib.16.tt.1. l.17.§.fin.l.18.

Si seruus communis dominis suis dari stipulatus sit, an domini fiant rei stipulandi. ff.tt.3.l.29.

Si domini seruo communi dari stipulantur. ff.tt.3. l.28.§.si ipsi.

Si operas promittunt uel stipulantur. ff.l.5.

Si id quod stipulantur in singulis personis propriũ intelligatur, ut usufructus, dos, &c. ff.l.15.in prin.

Si duo decem, aut Stichum qui est alterius, stipulantur. ff.l.15.§.1.

Si quanto minus ab altero consequi pôt, alter ꝓmittat. ff.tt.1.l.116.§.Paulus notat.

Si alius purè promittat, alius in diẽ uel sub conditione. Inst.§.fin. ff.l.7.

Si in deponendo alter culpam quoq; promittat, alter non. ff.l.9.§.sed si quis.

Si duo interrogati, alter respondeat, alter non. ff.l.6.in prin.

Si interrogati, Spondetis? respondeant, Spondeo: uel, Spondemus, &c. Inst. in prin. ff.l.4.

Si alteri pecunia sit numerata, alteri non. C.l.4.

Si cum ambo culpam in deposito promisissent, alteri ea remissa sit. ff.l.9.§.non idẽ proband.

Si alter contra promissa fecerit, alter non. ff.l.18.

Si alter quoque præsens sit & soluendo, an nihilominus alter solus conueniri posfit in solidum. Nouell.c.99.

Si cum res commodata furto ablata esset, alter reorum solus egit, an & solus commodati actione conueniendus. ff. lib.13.tt.6.l.7.

Si creditores singulos pro parte soluentes admiserint. C.lib.2.tt.3.l.18.

Si alter conuentus sit, an nihilominus alter quoque conueniri possit. C.tt.41.l.28.§.idemq; in duob. ff.lib.13.tt.6.l.5.§.fi.

¶ 2 *An uno liberato, alter quoq; liberatus sit:* & si uni solutum sit, uel ab uno: uni acceptolatum, uel ab uno, &c. an tota perempta sit obligatio: uide in suis locis, de solutione, acceptilatione, confusione, &c. j. De liberationibus.

DE FIDEIVSSORIBVS, ET mandatoribus. Inst. lib.3. tt.21. ff. 46. tt.1. C. lib.8. tt.42. Cap. VIII.

Fideiussio quoque uerborum obligationis species

species est, cui mandatum ut credatur est adfine.

DE ACTIONE FIDEIVSSORIA, *& mandati aduersus fideiussores & mandatores.*

¶ *I. Ratio fideiussorum.*

Inst. in prin. ff. lib. 45. tt. 7. l. 1. §. sed aut proprio.

¶ *II. Causa ex qua datur.*

Si quis pro aliquo fideiussit, uelut alicui crederetur mandauit. Inst. tt. 27. §. & adeò hæc. ff. lib. 17. tt. 1. l. 32. §. & in summa. l. 48. §. fin.

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona fideiussoris.*

De eo qui non potest obligari, nec conueniri. ff. l. 3.

De filiofamiliàs. ff. l. 3. l. 10. §. filiusfamiliàs. lib. 17. tt. 1. l. 12. §. si filiusfam. C. l. 8. lib. 4. tt. 26. l. 5.

De seruo. ff. l. 3. l. 20. uers. cum seruus.

De minore uiginti quinq; annis. ff. l. 48. §. huic similis.

De muliere. ff. l. 3. l. 48. in prin. uide j. de senatusc. Velleiano, ca. 11. lib. eodem.

De legatis. ff. lib. 5. tt. 1. l. 39. §. fin.

2 *Ex persona eius pro quo fideiubet.*

Si rei promittendi uice mutua fideiubeant. ff. lib. 45. tt. 2. l. 11. in prin.

Si pro se fideiubeat. ff. l. 21. §. seruo tuo.

Si pro eodem apud eundem mandator fit. ff. l. 71. uers. uel quia non potest.

Si filiusfamiliàs pro patre fideiubeat. ff. l. 10. §. filiusfamiliàs.

Si is qui pro uno reo promittendi fideiussit, postea pro altero fideiubeat. ff. l. 21. §. cum tu & Titius.

Si pro ignorante fideiusserit. ff. l. 30.

Si is pro quo fideiubet, non mandauit. ff. li. 17. tt. 1. l. 60. §. 1. uers. item si maritus.

Si pro pupillo, prodigo, furioso contrahente fideiubeat. ff. l. 2. l. 25. l. 70. §. si à furioso lib. 45. tt. 1. l. 6. l. 127.

Si pro eo cui bonis interdictum est. ff. li. 45. tt. 1. l. 6.

Si pro filiofamiliàs mutuam pecuniam accipiéte, uel pro patre eius ex ista causa obligato. ff. l. 11. li. 14. tt. 6. l. 18. lib. 17. tt. 1. l. 12. §. si quis mandauerit.

Si pro seruo. Inst. §. 1. ff. l. 2. l. 35. l. 70. §. adeò lib. 15. tt. 1. l. 50. §. etiam postquam.

Si pro filio apud patrem, pro seruo apud dominum, uel contra pro patre apud filium inuicé cótrahentibus fideiubeat. Inst. §. 1. uer. adeò quidé. ff. l. 56. §. 1. l. 70. §. adeò.

Si pro eo cui aqua & igni interdictum est. ff. lib. 45. tt. 2. l. 19. §. fin.

Si pro eo cui deportatio irrogata est. ff. l. 47. in prin.

Si meretrici credi mandauit. ff. lib. 17. tt. 1. l. 12. §. si adolescens.

3 *Ex persona eius apud quem intercedit.*

Si cum mihi aut Titio dari stipulatus essem, Titius fideiussorem acceperit. ff. l. 23.

4 *Ex causa in qua fideiubet.*

¶ *Ex genere causa uel obligationis.*

De omni obligatione. Inst. §. 1. ff. l. 1. l. 8. §. 1. §. & generaliter.

De obligatione prætoria. ff. l. 8. §. pro eo etiá.

De naturali obligatione. Inst. §. 1. ff. l. 7. l. 16. §. fideiussor.

Commodati & depositi. ff. l. 2.

De obligatione fideiussoria. ff. l. 8. §. fin.

De mandati & negociorum gestorum actione quæ cópetitura est fideiussori pro alio intercedenti. ff. l. 4. in prin.

De actione de peculio. ff. l. 12. l. 35. lib. 15. tt. 1. l. 50. in prin. uers. sed fideiussorem.

De operarú obligatióe. ff. li. 38. tt. 1. l. 8. §. fi.

De obligatione ex delicto. ff. l. 8. §. sed etsi ex. l. 70. §. id quod uulgò.

De actione furti & damni dati. ff. l. 56. §. fin.

De populari actione. ff. l. 56. §. fin.

Maleficiorú fideiussor accipi nó potest. ff. l. 70. §. id quod uulgò.

Ne à mulieribus, quæ se prostituût, fideiussor exigatur. Nouel. c. 51.

Quicunq; contractus tales sunt ut eorú nomine fideiussor obligari possit, & mandati actio consistit. ff. lib. 17. tt. 1. l. 32. §. & in summa.

¶ *Ex qualitate obligationis.*

Si inutilis sit obligatio, qua nec reus tenetur. ff. l. 15. in prin. l. 16. in prin. l. 37. l. 46. tt. 3. l. 38. §. si quis pro.

Si persona quæ contraxit, non obligatur, uide s. uers. Si pro pupillo, cú sequentib.

Si is qui libertus non est, operas promisit, & pro ea obligatione fideiussor fit acceptus. ff. l. 56. in prin.

Si alienę opere promissę sunt. ff. lib. 45. tt. 2. l. 5. in prin.
Si aliena pecunia credita sit. ff. l. 56. §. si nummos.
Si nulla subsit causa contractui. ff. l. 15. in pr.
Si sub impossibili conditione cõtractum est, ff. l. 29.
Si non uerbis, sed nutu promissum sit. ff. lib. 45. tt. 1. l. 1. §. si quis ita.
Si propter factum aliquod consequens obligatio irrita facta sit, ut si reus transacto tẽpore liberatus sit, res interierit, &c. uide j. Ex consequent.

5 *Ex tempore quo fideiubet.*

Si ante contractam obligationẽ fideiubeat. Inst. §. fideiussor. & ff. l. 6. §. fin. lib. 5. tt. 1. l. 35. lib. 15. tt. 1. l. 50. in prin. uers. sed fideiussorem.
Si post cõtractam obligationem fideiubeat. Inst. §. fideiussor. & ff. l. 6. l. 52. §. fideiussores. uers. nec mutat.
Si post creditam pecuniam credendam eam mandet. ff. lib. 17. tt. 1. l. 12. §. si post.
Si post litem cum reo contestatam. ff. l. 8. §. & post litem.
Si post litem cum dominio de peculio contestatam seruus fideiussorem det. ff. li. 15. tt. 1. l. 50. §. etiam postquam.
Si fideiussor à patre datus sit eo tẽpore quo nihil sunt in peculio. ff. lib. 15. tt. 1. l. 50. in prin. uers. sed fideiussorem.
Si post mortem rei, uel eius qui contraxit, fideiussor detur, ante aditam hæreditatem. ff. l. 21. lib. 14. tt. 6. l. 18.
Si eo tempore quo reus transacto tempore uel alio modo liberatus est, uide j. Ex cõsequent. circa principalem obligat.

6 *Ex modo quo fideiubet.*

Si in duriorem uel leuiorem causam fideiubeat. ff. l. 8. §. illud commune. l. 34. in prin.
Si cum reus uni dare promisisset, fideiussor illi aut illi dare promittat. ff. l. 16. in pri. l. 34. in prin.
Si cum à reo mihi aut Titio dari stipulatus essem à fideiussore mihi tantum. ff. l. 34. in prin. uers. quòd si à reo.
Si in aliam rem accipiatur fideiussor. ff. l. 42.
Si in maiorẽ summã accipiatur. Inst. §. fideiussores. C. l. 22. l. 1.
Si in minorem summã accipiatur. Inst. §. at ex diuerso. ff. l. 8. §. illud commune, li. 17. tt. 1. l. 33.
Si in parte rei uel summæ accipiatur. ff. l. 9.
Si à reo Stichum aut Pamphilum, à fideiussore Stichum tantum stipulatus sum. ff. l. 34. §. fin.
Si à reo Stichum, à fideiussore Stichum aut decem stipulatus sum. ff. l. 8. §. si quis Stichum.
Si à reo Stichum aut Pamphilum utrum uellet, à fideiussore utrum ipse fideiussor uellet, stipulatus sum. ff. l. 38. in prin.
Si à reo hominem aut decem, utrum promissor uellet, à fideiussore utrum ego uellẽ, stipulatus sum. ff. l. 8. §. idem Iulianus.
Si à reo hominem aut decem utrum stipulator uellet, à fideiussore utrum ipse uellet stipulatus sit. ff. l. 8. §. idem Iulian. uer. contra.
Si à reo Stichum & Pamphilum, à fideiussore Stichum aut Pamphilum. ff. l. 8. §. fin.
Si reus fundum, fideiussor usumfructum promittat. ff. l. 70. §. si reo.
Si fideiussor certo loco, uel alio loco dare promisit. ff. l. 16. §. qui certo.
Si reus purè, fideiussor in diem uel sub conditione accipiatur: uel contrà hic purè, ille sub conditione uel in diem. Inst. §. itẽ si ille. ff. l. 6. in prin. uers. & parui. l. 8. §. item accepto. l. 16. §. qui certo. uers. per inde non.
Si reus in diem, fideiussor sub cõditione promisit. ff. l. 16. §. stipulatione.
Si reus sub conditione, fideiussor sub eadem & alia accipiatur. ff. l. 70. in prin.
Si reus sub alia, fideiussor sub alia conditione accipiatur. ff. l. 70. §. 1.

7 *Ex consequentibus fideiussionem, et ipsam obligationem pincipalem.*

¶ 1 *Circa obligationem et reũ principalem.*

Si liberatus sit reus.

Subdistinguitur.

Si natura debitum manet. ff. l. 60.
Si cum fideiussor fideiussorem dedisset, fideiussoria obligatio sit sublata. ff. tt. 3. l. 38. §. fin.
Si solutum sit. ff. l. 49. §. 1. usq; ad §. quæsitũ. l. 52. §. fin. l. 61. C. l. 15. §. fin.
Si reus transacto tempore liberatus sit. ff. l. 37. tt. 3. l. 38. §. si quis pro.

Si cum reus ad certum tempus uectigal cõduxisset, tempus finitum sit.

SVBDISTINGVITVR:

Si in conductione permanserit. C. lib. 4. tt. 65. l. 7.

Si res in obligationem deducta interierit. ff. lib. 45. tt. 1. l. 88. l. 91. §. nunc uideamus. §. fi. l. 127.

Si pacto uel transactione liberatus sit reus. ff. l 68. §. fi. Vide insuper ˜. De pactis & transactionibus.

Si nouatio sit facta. ff. l. 60. C. l. 4.

Si liberatio reo sit legata. ff. l. 49. in prin.

Si reus creditori hæres extiterit. ff. l. 21. §. quod si stipulat.

Si creditor debitori hæres extiterit. ff. l. 38. §. à Titio. l. 50. l. 71. in prin. usque ad §. si ponamus.

Si possessio rerum debitoris ad creditorem peruenit. ff. l. 21. §. quod si idẽ. uers. argumento. tt. 3. l. 95. §. si creditor debitoris.

Si debitor capite damnatus sit, bonaq; eius ad fiscum peruenerint. ff. l. 53. lib. 49. tt. 14. l. 45. §. si principalis. C. l. 1. l. 20.

Si debitor non soluat fideiussori uel pecuniæ constitutæ reo. C. lib. 8. tt. 42. l. 5.

Si reus electus sit uel conuentus & condemnatus. ff. l. 8. §. & post litem. l. 13. §. fin. l. 71. §. quàmuis enim iudicio. lib. 45. tt. 1. l. 2. §. si tamen. lib. 17. tt. 1. l. 27. §. fi. C. l. 15. §. fi. l. 23. l. 28. §. & ideo. Vide insuper ˜. lib. 25. c. 5. uers. Si reus conuentus.

Si reus conuentus absolutus sit. ff. tt. 3. l. 95. §. si creditor à debitore.

¶ 2 *Circa obligationem fideiussoriam, & fideiussorem.*

Si nulla scriptura interueniente fideiussit. C. l. 27.

Si tempus fideiussionis finitum sit. ff. l. 69. in prin.

Si conditio fideiussionis ante uel post diem principalis obligationis extiterit. ff. l. 16. §. stipulatione.

Si conditio fideiussionis ante conditionem principalis obligationis extiterit. ff. l. 70 in princ. usque ad §. si reo.

Si cum ita fideiussisset, Si reus non soluisset, reus non sit interpellatus: uel antequam interpellaretur, sit mortuus. ff. l. 16. §. fin.

Si cum ita, Quod à curatore seruari non potest: post impletam legitimam ætatem solidum à curatore seruari potuit. ff. l. 41 in prin.

Si cum ita, Si creditor pignora à debitore acceperit: creditor nulla pignora acceperit. C. l. 7. ff. lib. 17. tt. 1. l. 59. §. fi.

Si cum ita, Nisi opus faceret reus, in tãtum fideiussor esset obligatus, quanti postea alii opus efficiendum locaretur: ipse stipulator postea opus fecerit. ff. l. 44.

Si fideiussor reo hæres extiterit. ff. l. 5. l. 21. §. quod si hic seruus, uers. retro. §. cum tu & Titius. uers. ueluti. l. 50. tt. 3. l. 95. §. qđ uulgò, lib. 45. tt. 2. l. 13. C. l. 24.

Si fideiusson creditori hæres extiterit. ff. l. 21. §. quod si stipula. uers. quod si idem stipul. §. fin.

Si fideiussor confideiussori hæres extiterit. ff. l. 21. §. non est nouum.

Si reus fideiussori hæres extiterit. ff. l. 14. l. 21. §. quod si hic seruus. l. 24. tt. 3. l. 38. §. fin. C. l. 24.

Si unus ex mandatoribus absolutus sit. ff. l. 52. §. fin.

8 *Ex reliquis contingentibus.*

De Græcis uerbis quibus fideiuberi solet. Inst. §. Græcè. ff. l. 8. in prin.

Si ita fideiussit: Quod uis faciam. C. l. 12.

Si reum principalem daturum uel facturum promisit. ff. l. 65.

Si non fideiussit, sed tabulis obligationis ut testis subscripsit. C. l. 6.

Si cui uoluerit creditor credi mandauit. ff. lib. 17. tt. 1. l. 48. §. fin.

Si ut proxeneta interuenit. ff. li. 50. tt. 14. l. 2.

Si sine mandato debitoris fideiussit. ff. l. 30. lib. 17. tt. 1. l. 60. §. 1. uers. itẽ si maritus.

Si ab eo fideiussor datus sit, qui satisdare nõ tenebatur, ut à tutore testamento dato. ff. l. 8. § à tutore.

Si etiam pignus in eam obligationem acceptum est, uide ˜. Adfinia remedia.

Si pignora distracta sunt. C. l. 18. l. 25. ff. lib. 17. tt. 1. l. 56. in prin. l. 59. § creditor.

Si hypothecaria actione actum est. C. l. 9.

Si fideiussor creditori denunciauit ut debitorem ad soluendum compelleret, uel pignus distraheret, nec is fecit. ff. l. 62.

Si creditor fideiussori conuento actiones suas

suas non cedat, uide infrà. Euentus huius actionis.

Si reus principalis non sit conuentus, uide ǁ.quando & quandiu datur.

Si hæres accepto fideiussore hæreditatem restituit. ff.l.21.in prin.

Si cum reus promisisset per se non fieri, quo minus ire agere liceret, & ob eam rem fideiussorem dedisset: fideiussor ire agere prohibuit. ff.libr.45.tt.1. l.49.§. si stipulatus.

Si cum in causa commodati, uel depositi fideiussisset, nec dolo nec culpa debitoris factum sit. ff.l.2.

Si ex alia causa quàm in qua fideiussum est, agatur. ff. lib.48.tt.3.l.2.§.fin.

Si cum in causa mutui fideiussisset, creditor contraria pignoraticia actione agat. ff. l.54.

Si cum pro colonis fideiussisset, ob pecuniã dotis prædiorum agatur. ff.l.52.§.fideiussores.

Si reo aliqua competit exceptio, uel aliud commodum, ea etiam inuito reo fideiussori, ceterisq; accessionibus competit. ff. l.32.l. 16.§ fin.tt.3.l.95.§.quod uulgò.

¶ *III. Quibus datur actio fideiusso. ia?*

Si à duobus reis stipulandi interrogatus fideiussor, uni se spondere respondit. ff.lib. 45.tt.2.l.6.§ sed si à duobus.

Si cum reus uni promisisset, fideiussor interrogatus illi aut illi spopondit. ff.l.16.in prin.

Si pro colono publicorum prædiorum apud mancipem fideiussit, non tenetur reipub. ff.lib.19. tt.2.l.53.

¶ *IIII. Aduersus quos datur?*

De hæredibus fideiussoris. Inst.§.fideiussor non. ff.l.4.§.fin.l.21.§.non est nouũ.l.24. C.l.24 lib.4.tt.35.l.8.

De patre fideiussoris. ff.l. 10.§. sed an pater.

De pluribus fideiussoribus. Si unus electus uel conuentus sit, an aduersus alios agere possit. C.l.23.l.28.

Si lis aduersus omnes contestata sit, & petitio diuisa, an si alii minus idonei sint unũ eligere possit. C.l.16.

Singuli fideiussorum in solidum tenentur ipso iure, de quo uide paulo inferius.

¶ *V. Quid ueniat in hac actione?*

De usuris. ff.l.68.§.1. C.l.10.libr 4.tt.32. l.20.

De pœna & mulcta quam debet reus. ff.l.68. in prin.

De eo quod ultrà quàm mãdauit, creditum est. C.l.22.

De eo quod ex alia causa, quàm in qua fideiussit petitur, uide ǁ. Ex reliquis contingentib. uers. Si ex alia causa, &c. cum sequentibus.

De eo quod à reo consequi potest, uel non potest. ff.l. 13.§.fin.l.41.in prin.l.48. §.1. uers.& ita id quod.l.55.§.fin.lib. 17.tt.1. l.27.§.fin.

De eo quod in peculio eius pro quo fideiussit est uel non est. ff.l.35.

De eo quod ex pignore distracto seruari nõ potest. ff.l.52.in prin.l.63.

Si reus ob publicationem partis bonorum pro parte tantum tenetur nihilominus fideiussor tenetur in solidum. C.l.1.

Si ab altero reorum tantum sit datus, nihilominus in solidum tenetur. ff. l.40.

De uniuersis pensionibus quas debet reus colonus. ff.l.58.in prin.

Si ita acceptus sit: Quãtam pecuniam Titio quandoq; credidero. ff.l.55.

Si plures sint fideiussores uel mãdatores, singuli in solidum tenentur, potestq; unus eligi. Inst.§.si plures sint. C.l.3. Distinguitur: C. l.16.l.23.l.28. ff. lib.17.tt.1. l.59. §.Paulus. la 3. Nouell. c.99.§.1. Distinguitur insuper nisi conuentus diuisionem petierit, de quo sequitur.

¶ *De beneficio diuisionis, ex epistola D. Adriani.*

Si plures sint fideiussores, singuli in solidum tenentur ipso iure, sed diuisionis beneficiũ peti potest ex epistola Diui Adriani, ut singuli pro parte conueniantur. Inst.§. si plures sint. C.l.3.

1 *Distinguitur sequentibus modis:*

Si in stipulatione conuenit ut singuli in solidum teneãtur. C.l.3.§.nam licet. Nouel. c.99.§. si uerò etiam tale.

Si unus conuentus condemnatus sit in solidum non opposito beneficio. C. l. 10.§.fi.

Si unum solidum soluit. Inst. §.sed si ab uno. ff.l.49.§. 1.usq; ad §.quæsitum est.

Si unus partem soluit. ff.l.51.§.1.

Si

Si inficiantur fideiussores.ff.l.10.§.1.

Si alii fideiussores non sunt soluendo. Inst.§. ideoq; si quis. ff. l.26. l.27. in prin. uers. sed si cum.§.præterea si quæratur.l.28. l.51.§.cum inter.l.52.§.1.C.l.16.Nouell. c.89.§.si uerò minus idonei.

Si creditor dubitat an cęteri fiot soluēdo.ff. l.10.in prin.C.l.16.

Si à diuersis reis fideiussores dati sunt. ff. l. 43.l.51.§.duo.

Si alius purè,alius in diem uel sub conditione sit obligatus.ff.l.27.in prin.

Si alter fideiussor non sit obligatus ut fœmina,uel minor ætate.ff.l.48. lib.16. tt.1.l. 17.§.fin.l.18.C.lib.4.tt.29.l.8.

Si alter fideiussor pactus est, ne à se petatur. ff. l.15.§.fin.

Si alter fideiussor sine hærede decesserit. ff. l.26.

Si pecuniæ constitutæ rei sunt. C. lib. 4. tt. 18.l.3.

2 *Quibus competit beneficium diuisionis.*

De hæredib.fideiussoris.ff.l.27.§.1.§.sicuti. l.49.§.quòd si duo.uers.ab initio.

De fisco ad quem bona fideiussoris peruenerunt.ff.l.51.§.fin.C.l.3.

De fideiussore fideiussoris.ff.l.27.§.1.§.fin.

De reo principali petente ut inter se & fideiussorem diuidatur actio.ff.l.27.§. fin. uers. nec potest. uel ut inter se & correū diuidatur.ff.lib.45.tt.2.l.11.in prin.

3 *Quomodo competat hoc beneficium.*

Non ipso iure,sed ex epistola D. Hadriani. ff.l.26.

Per exceptionem.ff.l.28.

Ex stipulatione,cum ita fideiusserunt:solidū aut uiriles partes.ff.l.51.in prin.

Si in stipulatione adiectum non sit,unum in solidum teneri.Nouell.c.99.§.1.

4 *Quandiu competat?*

An etiam post condemnationē.C.l.10. §.fi.

¶ *VI. Quando & quādiu datur hæc actio fideiussoria?*

Non potest antequam reus debet, fideiussor conueniri.ff.l.57.

Prius reus est conueniendus. Nouell.c.4. in prin. usq; ad §.quod autem.c.136.§.sancimus.

Nulla scriptura uel cautione interueniente post duos mēses liberat fideiussor.C.l.27

Pignore distractor reliquum debitum etiam post longi temporis interuallum à fideiussore peti potest.C.l.25.

Cum reus facto sua perpetuat obligationē, etiam fideiussoris perpetuat obligatio.ff. l.58. §.fi.lib.45.tt.1.l.49. in prin. l.88.l. 91.§. nunc uideamus.

Si cum promisisset mādator se intra certum diem soluturum:an post illum diem conueniri possit.ff.li.17.tt.1.l.59.§.Paulus.

Si cum ita : Indemnem te præstabo in eum diem quoad uixerit debitor : an mortuo debitore agere possit creditor. ff.lib.17. tt.1.l.59.§.ille illi.

¶ *VII. Adiuncta,seu de probatione et præsumptione.*

In fideiussorum stipulationibus hoc generaliter accipitur,ut quodcunq; scriptum sit actum, uideatur etiam actum. Ideoq; si quis scripserit se fideiussisse, uidentur omnia solenniter acta.Inst.§. fin.ff.li.45. tt.1.l.30.

¶ *VIII. Euentus huius actionis.*

De actionibus fideiussori aduersus confideiussores,uel eos qui eiusdē crediti mandatores sunt credendis à creditore. Inst. §.si plures sint.uers.sed si ab uno.ff. l.17. l.39.l.41.§.fin.C.l.11.

De pignoribus fideiussori cedendis.C.l.2.l. 11.l.14.l.21.

De actionibus aduersus reum principalem fideiussori præstandis.ff.l.13.l.36. lib.17. tt.1.l.27.§.fin.l.28.Nouell.c.4.§. postulet igitur.

De actione mandati quæ competit fideiussori aduersus reum principalē,uide paulo inferius.

¶ *IX. Adfinia remedia actionis fideiussoriæ.*

De electione, utrum reum an fideiussorem conuenire uelit creditor.C. l.3.in prin.l. 5.l.19.l.23.ff.lib.17.tt.1.l.56. in prin. l. 60.in prin. C.li.4.tt.35.l.7. Tollitur hoc ius eligendi Nouel.c.4.in prin.usq; ad §. quod autem.c.136.§.sancimus.

De actione hypothecaria, & uenditione pignoris. ff. l.51. §.creditor. l.52.in prin.l. 63.lib.17.tt.1.l.56.in prin.C.l.2.l.17. li. 4 tt.35.l.8.

De tutelæ iudicio ff.l.69.in prin.

De

De mandati actione, si mandato fideiussoris cum reo principali experiar. ff. lib. 17. tt. 1. l. 22. §. interdum. l. 45. §. fin.

DE ACTIONE MANDATI

quæ competit fideiussori, uel mandatori aduersus eum pro quo intercessit. ff. li. 17. tt. 1. C. lib. 4. tt. 35. Cap. IX.

Pendet hoc caput ex memb. 8. capitis præcedentis proximi.

¶ *I. Causa ex qua datur hæc actio.*

Si fideiussor uel mandator pro reo principali soluit. Inst. lib. 3. tt. 21. §. si quid.

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie causæ.*

Si nondum soluit, uide ꝗ. Quando detur.

Si condemnatus tantum est, non soluit. ff. li. 46. tt. 1. l. 45. C. l. 6.

Si obtulit & deposuit. ff. l. 56. §. fideiussor. li. 46. tt. 1. l. 64.

Si debitorem suum, etiam cum qui soluẽdo non est creditori delegauit. ff. l. 26. §. abesse. lib. 46. tt. 1. l. 18.

Si creditorẽ, qui debitor eius erat, liberauit. ff. l. 26. §. si is qui.

Si creditori fideiussori accepto tulerit, uel debitum remiserit. ff. l. 10. §. fin. l. 12. in pr.

Si uxor creditrix doti fore promiserit fideiussori, quod ex causa fideiussoria debet. ff. l. 47. in prin.

Si creditori hæres extiterit fideiussor. ff. l. 11. lib. 46. tt. 1. l. 21. §. fin.

Si alij mandauit ut creditori solueret, uel crederet. ff. lib. 46. tt. 1. l. 71. §. fin.

2 *Ex causa ex qua soluit, & antecedentibus.*

Si nullo mandato præcedente fideiussit. ff. l. 6. §. si passus. l. 18. l. 20. §. fin. l. 53. l. 60. §. 1. C. l. 6. lib. 50. tt. 17. l. 60.

Si pro inuito & uetante intercessit. ff. l. 6. §. si passus. l. 40. l. 53.

Si mercede accepta, uel promissa fideiussit. ff. l. 6. §. Marius usq; ad finem legis.

Si mulier mandauit, ut pro alio intercederet. ff. li. 16. tt. 1. l. 7. l. 32. §. si mulier.

Si cum actori mãdatum esset ut fideiuberet, ille non fideiussit, sed mandauit creditori, uel aliàs egit quàm ei mandatum est. ff. l. 62. §. fin.

Si in maiorem summam, quàm rogatus est, fideiussit. Inst. lib. 3. tt. 27. §. is qui exequitur. ff. l. 33.

Si cum fideiussor creditori, uel hæredi eius tutor existeret, à seipso non exegerit: & propterea tutelæ iudicio damnatus soluerit. ff. lib. 46. tt. 1. l. 69.

Si sine iudice soluerit. ff. l. 10. §. fideiussores.

Si iniuria iudicis damnatus soluit. ff. lib. 46. tt. 1. l. 67. C. l. 10. §. fi.

Si ab iniqua sententia non appellauit. ff. l. 8 §. si ignorantes. usque ad §. dolo. C. l. 10. §. fina.

Si exceptionem cõpetentem omisit. ff. l. 10. §. generaliter. l. 29. in princ. uers. pari ratione. §. quædam. §. fin. l. 48. in prin. §. 1. C. l. 10. §. fi.

Si reo pecunia non sit numerata. ff. l. 29. in princ.

Si reus antè soluit, uel alia ratione est liberatus. ff. l. 8. §. si ignorantes. l. 29. §. si cum debitor.

Si reus pactus est ne à se petatur. ff. lib. 46. tt. 1. l. 71. §. si ponamus.

Si fideiussor inutiliter fuit obligatus. ff. l. 29. §. non malè.

Si filiusfamiliàs pro alio fideiussit. ff. l. 12. §. si filiusfamil.

Si filiusfamiliàs pro patre fideiussit. ff. lib. 46. tt. 1. l. 10. §. filiusfamiliàs.

Si seruus pro alio fideiussit, uide infra Adfinia remedia.

Si pro seruo fideiussit apud dominum. ff. lib 4. tt. 3. l. 7. §. seruus.

Si pro minore uigintiquinque annis fideiussit. ff. lib. 4. tt. 4. l. 13. in prin. §. 1. C. lib. 2. tt. 23. l. 1.

Si pro pupillo, prodigo uel furioso sine tutoris & curatoris autoritate contrahente fideiussit. ff. lib. 46. tt. 1. l. 25. §. fin.

Si pro meretrice fideiussit. ff. l. 12. §. si adolescens.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si is qui fideiussoris negocia gerit, soluerit. ff. l. 50. in prin.

Si quis donaturus fideiussori pro eo soluerit, uel creditorem obligatione liberauerit. ff. l. 12. §. 1. l. 26. §. si is qui fideius.

Si emptor hæreditatis defuncti fideiussoris soluit, an hæredi competat actio? ff. l. 14.

Si

Si procuratori creditoris, uel falso procuratori soluit. ff. l. 26. §. mandato.

Si in maiorem summam quàm rogatus est si deiussit & soluit, uide paulo s. uers. Si in maiorem.

Si aliud uilius soluit quo liberauit reum. ff. l. 46.

Si rem alienam soluit. ff. l. 47. §. fin. li. 46. tt. 3. l. 94. §. sed etsi fide.

Si res soluta perierit, uel deterior sit facta. ff. l. 37. l. 50. §. fin.

Si etiam reus postea soluat. ff. l. 29. §. hoc idē tractari.

¶ *II. Quibus datur hac actio?*

De hærede fideiussoris. ff. l. 14.

De patre & domino fideiussoris. ff. l. 12. §. 1. usq; ad § contrario.

¶ *III. Aduersus quos datur?*

De hæredibus mandatoris. C. l. 18.

De eo pro quo intercessit actor, & alio qui mandauit. ff. l. 21. l. 53.

De eo pro quo intercessit, & muliere quæ mandauit ut pro eo intercederet. ff. li. 16. tt. 1. l. 7. l. 32. §. si mulier.

De duobus uel plurib. mandatorib. ff. l. 21. l. 59. §. Paulus. la. 3.

De altero reorum promittendi, qui cum creditore pactus est, ne à se petatur. ff. li. 46. tt. 1. l. 7. §. si ponamus.

De domino si pro procuratore fideiussit. ff. l. 10. §. idem Papinianus.

¶ *IIII. Quid & quantum ueniat in hac actione?*

Non plus consequi debet quàm soluit. ff. l. 26. §. præterea.

De sumptib. quos fecit fideiussor ultra solutum debitum. ff. l. 45. §. si fideiussor. l. 50. §. fin.

De usuris. ff. l. 18.

De usuris quas fideiussor recusante reo soluit. ff. l. 48. in prin.

Si cum deteriorem rē soluere posset fideiussor, meliorem soluit. ff. l. 50. §. fin. l. 52.

Cuius temporis æstimatio rei solutæ sit habenda. ff. l. 37.

De pignoribus in obligationem deductis. C. l. 2.

Si nondum soluit, potest interdum agere ut liberetur, de quo uide paulo inferius ver. An antequàm soluit.

¶ *V. Quibus datur hac actio?*

An antequam soluat fideiussor, agere possit. ff. l. 38. li. 46. tt. 5. l. 45. C. l. 10. in prin. Vide insuper s. Ex specie causæ. cap. eod.

Si cum in diē deberetur fideiussor, ante diē soluit: an statim agere possit. ff. l. 22. in pr. §. 1. l. 51. lib. 46. tt. 1. l. 31.

¶ *VI. Adsinia remedia.*

Si nullum præcessit mandatum, negociorum gestorum actio est. ff. l. 20. §. fin. l. 60. §. item quæsitum. lib. 16. tt. 1. l. 7. lib. 3. tt. 5. l. 31. in prin.

Si in debitum solutum est, repetitur à creditore, uel eo cui solutum est. ff. l. 29. §. hoc idem. uers. cedere. §. in omnibus. l. 26. §. mandato. l. 51.

Si seruus fideiussit & soluit. ff. l. 12. §. 1. uers. planè si seruus. lib. 46. tt. 1. l. 19. l. 20. l. 66.

Si fideiussor creditori hæres extiterit, ex stipulatu actionem habet. ff. li. 46. tt. 1. l. 21. §. fin.

De pignorum persecutione, & actione aduersus reum & confideiussores à creditore fideiussori cedenda, uide s. cap. prox. membro. 8.

DE CONSTITVTA PECVNIA
ff. lib. 13. tt. 5. C. lib. 4. tt. 18.
Cap. X.

Est hæc actio adfine remedium actionis ex stipulatu, & actionis fideiussoriæ. Ideo de ea sequitur.

¶ *I. Ratio huius actionis.*

ff. l. 1. in prin. l. 3. §. fin.

¶ *II. Causa ex qua datur.*

Si pro se, uel pro alio debitum se soluturū, uel facturum constituit. Inst. lib. 4. tt. 6. §. de constituta.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona constituentis.*

De mulieribus. ff. l. 1. §. 1.

De pupillo. ff. l. 1. §. de pupillo.

De filiofamiliàs. ff. l. 1. §. sed si filiusfamiliàs.

De alio quàm debitore. ff. l. 5. §. quod exigimus.

De tutore, curatore, actore reipub. ff. l. 5. §. item tutori. uers. & ipsi.

2 *Ex persona eius cui constituitur.*

Si alij

Si alii quàm creditori constituatur. ff. l. 5. §. quod exigimus.
Si cum mihi aut Titio stipulatus essem, Titio constituatur. ff. l. 7. uel utriq; ff. l. 8.
Si procuratori. ff. l. 5. §. Iulianus.
Si tutori, curatori & actori. ff. l. 5. §. item tutori. §. si actori.
Si seruo. ff. l. 5. §. fin.
Si ei qui mihi bona fide seruit. ff. l. 6.
Si filiofamiliàs. ff. l. 7.

3 *Ex persona eius pro quo constituit.*

Siue pro se siue pro alio. Inst. lib. 4. tt. 6. §. de constituta.
Si pro absente & inuito. ff. l. 27. in prin.
Si nullus sit debitor, utputa si defunctus sit, uel apud hostes. ff. l. 11. in prin.
Si satis locuples sit. ff. li. 45. tt. 1. l. 97. §. possum.

4 *Ex causa ex qua constituit, & antecedentibus.*

Ex quacunq; causa debitum cōstitui potest. ff. l. 1. §. debitum.
Si ex iniuriarum, furti uel ui bonorum raptorum actione debeatur. ff. l. 29.
Si iure naturali uel honorario, non iure ciuili sit obstrictus. ff. l. 1. §. debitum.
Si iure ciuili, non honorario obstrictus sit. ff. l. 3. §. 1.
Si iureiurando delato uel relato iuratum sit deberi. ff. l. 25. §. iureiurando.
Si in diem debeatur. ff. l. 3. §. si is qui iure. C. l. 2. §. & liceat.
Si sub conditione debeatur. ff. l. 19. in princ. C. l. 2. §. & liceat.
Si nullum debitum sit quod constituitur. ff. l. 1. §. 1. l. 5. §. quod exigimus. l. 11. in pr. l. 18. §. quod adiicitur. C. l. 2. §. sed & hæredibus. uers. ita tamen ut.
Si per exceptionem nō debeatur. ff. l. 3. §. 1.
Si debitum esse desierit. ff. l. 18. §. quod adiicitur.
Si res debita interierit. ff. l. 21. in prin. l. 23.
Si falsò persuasus a creditore se heredem pro debitorem esse constituat. ff. l. 31.

5 *Ex modo & uerbis quibus constituit.*

Si absentis per nuncium, uel per epistolā constituat. ff. l. 14. §. fi. l. 15.
Si partem debiti soluit. C. lib. 4. tt. 12. l. 4.
Quibuscunque uerbis constitui potest. ff. l. 14. §. fin.
Si ita: Satis tibi faciam: uel, satis tibi fiet: item, Satis tibi fiet à me, & ab hoc & illo. uel, aut ab hoc & illo. Nouell. c. 115. §. adhæc & aliud, usq; ad §. fin.
Si ita scripsit: Decem, quæ Lucius Titius a te mutuo acceperat, penes me habes. ff. l. 26.
Si ita scripsit: Scripsi secundum mandatum Seii, si quid debitum adprobatum fuerit, me tibi cauturum & soluturum. ff. l. 5. §. Iulianus quoque.
Si ita scripsit: Remanserunt apud me quinquaginta ex credito, &c. ff. l. 24.
Si scripsit alicui ut debitorum suum liberet, seq; debitum soluturum. ff. lib. 17. tt. 1. l. 27. in prin.
Si stipulatio interposita sit. Inst. lib. 4. tt. 6. §. de constituta.
Si cum stipulari uellet, inutiliter stipulatus est. ff. l. 1. §. eum qui.

6 *Ex re quam constituit.*

Omne quod in stipulationem deduci & constitui potest. &c. C. l. 2. §. hac apertissima. §. & neminem, usq; ad §. fi.
Si non debitum constituit, uide s. Ex causa.
Si pignus daturum se constituit. ff. l. 14. §. 1.
Si aliquem pro se fideiussurum constituit. ff. l. 14. §. sed etsi quis, usq; ad §. fi.
Si aliud quàm quod debetur constituit. ff. l. 1. §. an possit aliud.
Si plus quàm debetur constituit. ff. l. 11. §. fi. l. 12. l. 1. §. fi. l. 2. l. 3. in prin.
Si minus quàm debetur constituit. ff. l. 13.
Si certam quantitatem non adiecerit. ff. l. 14. in prin.
Si sine die constituit. ff. l. 21. §. si sine.
Si certo tempore constituit. ff. l. 16. §. sed & certo.
Si alio tempore quàm quo debetur constituit. ff. l. 3. §. fin. l. 4.
Si post tempus obligationis se soluturū constituit. ff. l. 18. §. quare etsi post tempus.
Si id quod sub conditione debetur, purè vel certo die constituatur: uel contrà. ff. l. 19. in prin.
Si certo loco constituat. ff. l. 16. §. 1.
Si alio loco quàm quo debetur constituat. ff. l. 5. in prin.
Si mihi constituit alii se soluturum. ff. l. 5. §. item si mihi. §. Iulianus. §. si actori. §. fin.

Si non

Si non se, sed alium soluturum constituat. ff. l. 5. §. sed etsi quis. Nouel. c. 115. §. ad hęc & aliud. uers. aut si quis dixerit.

Si impersonaliter cōstituit: Ita satis tibi fiet. Nouell. c. 115. §. ad hæc & aliud. uers. si quis autem.

7 *Ex consequentibus.*

Si id quod constitutum est, debitum esse desierit. ff. l. 18. §. quod adijcitur.

Si conditio principalis obligationis defecerit. ff. l. 19. in prin.

Si cum pater uel dominus uel peculio constituisset, peculium interierit. ff. l. 19. § fi.

Si cum quis aliquem pro se fideiussurum cōstituisset, illa fideiubere nolit. ff. l. 14 §. 1.

Si is cui tanquam hæredi constitutum est, hæreditatem restituit. ff. l. 22.

Si constituenti ab eo pro quo constituit, denunciatum est ne solueret. ff. l. 27.

Si is pro quo constituit non soluat constituēti. C. lib. 8. tit. 42. l. 5.

Si per actorem steterit quo minus ei solueretur. ff. l. 16. §. ait prætor. l. 17. l. 18. in pri.

Si per rerum naturam steterit quo minus soluatur. ff. l. 16. §. ergo si.

Si reus satisdationem uel pignora offerat. ff. l. 21. § constituto.

Si solutū uel factum sit. ff. l. 16. §. ait prætor.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Si post tempus constituti factum sit. ff. l. 16. §. fin. l. 17.

Si cum illud aut illud deberet, alterum constituit, alterum soluit. ff. l. 25. in prin.

Si seruo uel domino soluit. ff. l. 5. § fin. l. 6.

Si cum mihi aut Titio deberetur, mihi postea constitutum, Titio solutum sit. ff. l. 8. l. 9.

Si ex duobus reis stipulandi alteri constitutum alteri solutum sit. ff. l. 10.

Si cum mihi aut Titio constituisset, Titio soluit. ff. l. 30.

¶ *III. Quibus datur?*

De eo cui constituit, & eo cui soluturum se constituit. ff. l. 5. §. si actori.

De eo cui constitutum est, & eo cui restituta est hæreditas. ff. l. 22.

De hæredibus. C. l. 2. §. sed & hæredibus.

Si mihi aut Titio se soluturum cōstituit, mihi competit actio. ff. l. 8.

Si seruo constitutum sit, & ei qui mihi bona fide seruit. ff. l. 5. §. fin. l. 6.

¶ *IIII. Aduersus quos datur?*

De hæredibus. C. l. 1. l. 2. §. sed & hęredibus.

De patre. ff. l. 1. §. sed si filiusfam.

¶ *V. Quid ueniat in hac actione?*

Non pœnam, sed rei persecutionē continet hæc actio ff. l. 18. §. è re autem.

Id quod plus debito constitutum est, non debetur. ff. l. 11. §. fin. l. 12.

Si pater uel dominus de peculio obstrictus cōstituit, etiam plus quàm in peculio est. ff. l. 1. §. fin. l. 2. l. 19. §. fin. l. 20.

Si maritus plus de dote, quàm facere potest, constituit. ff. l. 3. in prin.

Si cum alium pro se fideiussurum constituisset, is fideiubere nolit. ff. l. 14. §. 1.

Si plures constituerunt, singuli in solidum tenentur. ff. l. 16. in prin. C. l. 3.

Si ita cōstituit. Fiet tibi satis, à me & ab illo: uel, aut ab illo. Nouel. c. 115. §. at si quis dixerit.

De usuris. ff. l. 24. §. fin. l. 26.

¶ *VI. Vbi competat hæc actio?*

Si certo loco constitutum est, exemplo arbitrariæ actionis ubiq; cōpetit. ff. l. 16. §. 1.

Si legatus Romæ constituit, uel Romę se soluturum. ff. l. 5. §. 1.

¶ *VII. Quando & quandiu competat?*

Si sine die constitutum est, statim peti non potest, sed post decem dies. ff. l. 21. §. si sine die.

An ante existentem conditionem competat? ff. l. 19. in prin.

De reo principali prius conueniendo. Nouell. c. 4. in prin. usq; ad §. Quod autem. c. 136. §. sancimus.

Perpetua est, hoc est, triginta annorum. C. l. 1. l. 2. §. & neq; sit.

Si dies principalis obligationis exierit. ff. l. 18. §. proinde temp.

¶ *VIII. Euentus.*

Pecunia constituta non liberatur reus principalis, nec tollitur hac actione prior obligatio ff. l. 18 §. fin. l. 28.

¶ *IX. Affinia remedia, & similia.*

De recepticia actione. C. l. 2. in prin. §. sed & hæredibus.

De stipulatione & actione ex stipulatu. Inst. lib. 4 tit 6. §. de cōstituta. ff. l. 24. C. l. 2. §. & non ab similem. §. & sit pecuniæ.

De

De actione mãdati.ff.li.17.tt.1.l.27.in pri.
De reo principali prius conueniendo, uide §.Quando detur.

DE EXCEPTIONE SENATVS consulti Velleiani. ff. lib.16. tt.1.C.lib.4.tt.29. Cap. XI.

Hæc exceptio præcedentibus actionib.solet opponi.ideo de ea sequitur.

¶ *I. Origo huius exceptionis, & uerba senatusconsulti.*

ff.l.2.in prin.

¶ *II. Ratio huius exceptionis.*

ff.l.1.l.2.§.uerba.

¶ *III. Causa ex qua datur.*

Si mulier pro alio intercesserit.ff.l.1.in pr. l.2.in prin.C.l.4.in prin.l.14.

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie intercessionis, & modo.*

De quauis obligatiõe siue re siue uerbis siue alio cõtractu intercesserit.ff.l.2.§.omnis omnino.

Si alium defendit.ff.l.2.§ fin.l.3.

Si soluit pro alio.ff.l.4 §.fin.l.5.l.8.§.planè si mulier.l.21.§.fin.C.l.1.l.4.§.fi.l.9.

Si fundum suum creditori alterius uendat, ut pecuniam debitori ferat acceptum.ff. l.32.§.item si mulier.l.5.uers.nam etsi. C.l.4.§.fin.

Si debitorem suum pro alio delegat.ff.l.5. l.8.§.interdum.uer.planè si mulier.l.19. §.fin.

Si quasi debitrix mulier à creditore suo alii delegetur.ff.l.8.§.Marcellus autem.l.17. in prin.l.24.in prin.C.l.2.§.fin.

Si ius pignoris remittit mulier.ff.l.8.in pr. l.17.§.fi mulier.C.l.11.l.30.

Si intercedendi animo seruum alienum suũ esse respondet.ff.l.26.

Si in iure interrogata hæredem se esse respõdit.ff.l.23.

Si hæreditatem alicuius adeat, ut æs alienũ eius suscipiat.ff.l.13.in prin.l.31.in prin. uers.aut si hæred.

Si hæreditatẽ emit, cujus nomine damnũ patitur, quòd debitores hæreditarii nõ sunt soluendo.ff.l.19.§.deniq; si ponamus.

Si in mulieris persona obligatio sumat exordium ut si mulier contrahat cum aliquo alii creditura, donatura, uel ut alius pecuniam recipiat.ff.l.4 l.8.§.si cum essem.l. 11.l.12.l.17.in prin.uers.nec id contra.l. 19.§.cum haberes.l.27.in prin.l.28 §.fi. l.29.C.l.2.l.10.l.13.l.19.

Si mandatu mulieris quis damnosam adiit hæreditatem.ff.l.19.in prin.usque ad §. cum haberes.

Si soluenti alienum debitum, cauet de rato. ff.l.15.

Si tutoribus filii sui indemnitatem promittit.l.8.§.1.C.l.6.

Si mulier & Titius duo rei promittendi facti sunt.ff.l.17.§.fin.l.18.

2 *Ex causa in qua & propter quam intercedit pro alio.*

Siue uetus siue noua obligatio sit, nihil refert.C.l.18.

Si mulieris negocium geratur, causáq; ex aliqua parte mulierem contingat.ff.l.3.l. 13.in prin.l.25.l.27.§.fin.C.l.10.

Si cum in rem communem pecuniam acciperet mulier & socius, rei promittendi facti sunt.ff.l.17.§.fin.

Si, ne à creditore suo delegetur promisit.ff. l.24.in prin.

Si, ne iudicatus pater eius propter solutionẽ uexaretur, intercessit ff.l.21.§.fin.

Si tutoribus filii sui indemnitatem promisit.ff.l.8.§.1.C.l.6.

Si dotem pro alio promisit.C.l 25.

Si dotare filiam uolens, res suas pro ea genero obligauit.C.l.12.

Si in causa serui hac conditione, Si aliquid det, manumittendi intercedat C.l.24.

3 *Ex persona eius pro quo intercedit.*

Si pro eo qui condemnatus ad mulierem regressum est habiturus, ut pro fideiussore, &c.ff.l.3.l.13.in prin.

Si pro eo cui obligata uel delegata.ff.l.24. in prin.C.l.2.§ fin.

Si pro eo quẽ creditori suo delegauit, apud creditorem intercedat.ff.l.27.§.fin.

Si pro seruo intercedat.ff.l.25.

Si pro seruo alieno.ff.l.32.§.fin.

Si pro eo qui obligari non potest.ff.l.8.§. fin.l.32.§ fin.

Si pro filio.ff.l.8 §.si mulier.C.l.3.

Si pro patre.ff.l.21.§.fin.C.l.8.

Si pro marito.ff.l.2. in prin. Nouell. c.134. §illud quoque ad.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si mulier callide & fraudulenter uersata est.ff.l.2.§.uerba. uersi.sed ita demum.l. 23.l.30. in prin.C.l.5.l.18. lib.8.tt.28.l. 11.ff.lib.50.tt.17.l.110.§.fin.

Si is qui cum muliere contrahit, ignorat cui hoc factum uelit mulier, uide supra uersi. Si in mulieris persona,&c.cap.eod.

Si apud seruũ mulier intercedat.ff.l.27.§.r.

Si apud minorem.25. annis mulier intercesſit.ff.lib.4 tt.4.l.12.

Si mulier pro intercesſione aliquid accepit. C l.23.

Si mulieri data sit pecunia ut eam creditori dantis soluat, uel expromittat.ff.l.22.C. l.23.§.sed si minus.

Si mulieri ab eo pro quo intercesſit, solutũ est.ff.l.16.in prin.C.l.23.

Si in rem mulieris quod acceptum est, est uersum.ff.l.21.in prin. Nouell.c.134.§.illud quoque aduers.nisi manif.

Si prædium, quod pro marito pignori datũ est, mariti sumptibus melius est factum. ff.lib.20.tt.1.l.1.§ fin.

Si mulier huic exceptioni renunciauit.ff.l. 32.§.penult.C.l.21.

Si post biennium quàm intercesſit, cautionem scripserit, aut pignus uel fideiussorẽ dederit.C.l.22. Nouell. c. 134.§.illud quoque.

Si mulier soluit ex hac causa.C.l.9.

Si mulier pro eo, pro quo intercesſerat, iudicium suscipere parata est.ff.l.32.§ penult.

Si mulier ei pro quo intercesſerat, hæres ex titerit.ff. lib.46. tt.3. l.95.§.aditio. ibi, Aliquando euenit.

Si mulier mãdati potius uelit agere.ff.l.31.

Si creditor pignus à muliere pro alio datum uẽdidit.ff.l.32.§.1.li.6.tt.1.l.59.§.fi.l.40.

SVBDISTINCTIO GENERALIS.

Si in fraudem Senatusconsulti factum sit.ff. l.29.§.fin.

IIII. *Quibus datur hac exceptio?*

De fideiussore mulieris. ff.l.8.§.interdum. uer.quemadmodum mulieris.l.16.§.fi.l. 19. §.cum haberes. uersic. responde.C.l. 14.l.15.

De eo qui mandato mulieris pro alio intercesſit.ff.l.6.l.7.l.30.§.fi.l.32. §.si mulier ne.C.l.15.

De eo qui à muliere delegatus est ei apud quem mulier intercedit.ff.l.8.§.interdũ.uer. sed si is.§.sed si eum.l.19.§.cum haberes.uer.quod quidem magis.

De creditore qui mulieri mutuaturus, ab ea delegatus est pro alio. ff.l.10.§.cum haberes.

De hæredibus mulieris.C.l.20.

V. *Euentus huius exceptionis.*

De pristina actione creditori aduersus debitorem, pro quo mulier intercesſerat, restituẽda.ff.l.1.§.fi.l.7.l.8.§.si mulier apud. §.quoties. usque ad fin.legis. l 9. l.10.l. 13.§. de pignoribus.§.fin.l.14 l.16.§.fi. l.20.l.24.§. si senatusc.§.fi.l.29.§.sed non sine ratione. l.32.§.fi.C.l.8.l.16.l.23.§. sed si minus.

VI. *Adfinia remedia huius exceptionis.*

De conditione ut liberetur, uel ut restituatur ei quod soluit, aut ei propter intercesſionem abest. ff.l.8. §.Marcellus autem. uer. sed condemnata. §.interdum. C.l.9.

De uendicatione pignoris à muliere pro alio dati.ff.l.32.§.1.lib.6.tt.1.l.39.§.fin. l.40.C.l.7.

De mandati actione aduersus eum pro quo intercesſit.ff.l.21.

Ipso iure nulla est obligatio, si instrumentũ à tribus testibus subscriptum non interuenit.C.l.23.§.fin.

Item. Si cum alius mutuum accepisset, mulierem mutuum accepisse in instrumento scriptum sit.C.l.17.

Item. Si uir non consentiente muliere, res eius pro se obligauerit.C.l.5.in prin.

FINIS LIBRI DECIMISEPTIMI.

DE EMPTIONE ET VENDITIONE CVM SVIS ACTIONIBVS:

LIB. DECIMVSOCTAVVS.

Inst.lib.3.tt.24.ff.lib.18.C.lib.4.tt.38. cum sequentibus.

DE EMPTIONE ET VENDITIONE. Inst.lib.3.tt.24.ff.lib.18.tt.1. C.lib.4.tt.38. Cap. I.

¶ 1 *Causa & origo huius contractus.*

Origo emendi uendendiq; , à permutationibus cœpit.ff.l.1.in prin.

Iurisgentium est hic contractus.ff.l.1.§.fi.

Consensu peragitur.ff.l.1.§.fi.l.9.in prin.

¶ 2 *Nomen.*

Veteres emptione & uenditione in appellationibus promiscuè utebantur. ff.lib.19. tt.1.l.19.

¶ 3 *Species.*

Litis æstimatio, uenditio est. ff.lib.41.tt.5. l.1.l.3.lib.23.tt.3.l.10.§.si ante matri.l.69.§.cum res.

Aliud est uendere, aliud uenditioni consentire.ff.lib.50.tt.17.l.120.in prin.

Nemo potest uideri eam rem uendidisse, de cuius domino id agitur ne ad emptorem transeat.ff.l.80.§.fi.

Si quis rem aliquam æstimatam uendendã dat, non est uenditio.ff.lib.19.tt.3.l.1.

Si res pro re datur, permutatio est, de qua ĩ. lib. eod.

Si quis in uenditione precium rei ponit donationis causa non exacturus, nõ uidetur uendere.ff.l.36.C.l.3.l.9.§.fi.

Si conuenit mihi tecum, ut certum numerũ tegularum, quas faceres, mihi dares certo precio, utrum emptio sit, an locatio.ff. l.65.

Si rem aliquam uelimus fieri, & nihil aliud damus quam pecuniam, emptio uidetur, non locatio:Inst.lib.3.tt.25.§.item quæritur.ff.l.20.

Si uendidi tibi insulam certa pecunia, & conuenit ut alia meam reficias : item si areã, &c.ff.lib.19.tt.1.l.6.§.1.tt.5.l.6.

¶ 4 *An sit utilis hic contractus, ut ex eo competat actio?*

C.tt.44.l.3.l.7.

DISTINGVITVR:

1 *Ex personis contrahentium:*

De patre & filio.ff.l.2.in prin.

De furiosis.C.l.2.

De eo cui bonis interdictum est.ff.l.26.

De pupillo.ff.l.27.tt.5.l.7.§.si pupilli. lib. 19.tt.1.l.13.§.si quis à.

De minore 25.annis.ff.lib.19.tt.1.l.13.§.si quis colludente.

De filiofamiliàs.ff.lib.19.tt.1.l.6.§.si filius familiàs.

De seruo.ff.lib.21.tt.3.l.1.§.si seruus.C. lib.4.tt.26.l.10.

De procuratore.ff.lib.19.tt.1.l.1.§.si procurator.§.si quis colludente.lib.21.tt.3.l.1. §.Celsus ait.

Si procurator alii quàm cui à domino uendere iussus est, uendat.ff.l.63.in prin.

Si procurator minoris uendidit quam dominus iussit.ff.lib.41.tt.5.l.7.§.procurator. ibi, Et si aduersus.

De eo qui de hæreditate deliberat.ff.l.26.

Cui est donandi, eidem & uendendi & concedendi ius est.ff.lib.50.tt.17.l.123.

Si mihi & Titio emi.ff.l.64.

Si fiscus uel creditor bona debitoris sui uendat, uide alibi.

Sunt & alii quidam qui partim ratione sui officij, ut tutor, curator, & is qui officium aliquod in aliqua prouincia administrat: partim propter alias causas emere & uendere prohibentur : de quibus uide in suis locis.

2 *Ex re uendita.*

Sine re nec emptio nec uenditio potest intelligi.ff.l.8.

Si non appareat quid, quale, & quantum sit id quod uenit.ff.tt.6.l.8. in prin. C.l.9. in prin.

De rebus quas natura, uel gentium ius, uel mores ciuitatis commercio exemerunt. ff.l.6.in prin.l.34.§.omnium.

De re cuius alienatio est inhibita uel lege, uel testamento, uel pacto.C.tt.5 l.1.7.

De rebus & locis sacris, religiosis, publicis, & homine libero. Inst. §.fi.ff.l.4.l.5.l.6. in pri.l.22.l.23.l.24.l.34. §.liberũ.l.62.

Si ita: Quanti tu emisti, uel quantum precij in arca habeo. ff. l. 7. §. huiusmodi.
Si ita: Esto mihi fundus emptus centum, & quanto pluris uendidero. ff. l. 7. §. fin.
Si ita: Quanti ue lis, quanti æquum putaueris. ff. l. 35. §. 1.
Si cum ita: quanti à testatore emptus est, testatori donatus sit fundus. ff. l. 37.
Si is qui fructum oliuæ pendentis uēdidit, stipulatus est pro decē pondo olei, quod natum est. ff. l 39.
Si in alia re, non in numerata pecunia precium constituatur. Inst. §. item precium in numerata. usque ad §. cum autem. ff. l. 1. §. sed an fine. usq; ad §. fin.
Si minoris & uiliore precio res uendita est. ff. l. 38. C. tt. 44. l. 2. l. 4. l. 8. l. 10. l. 15. l. 16. lib. 5. tt. 71. l. 11. ff. lib. 21. tt. 3. l. 1. §. Celsus ait.
In precio emptionis & uenditoris naturaliter licet contrahentibus se circumuenire. ff. lib. 4. tt. 4. l. 16. §. idem. lib. 19. tt. 2. l. 22. §. fin.

5 *Ex reliquis contingentibus.*

Inter absens per nuncium uel per epistolam contrahi potest. ff. l. 1. §. fin. C. tt. 50. l. 9. §. fin.
Sub conditione contrahi pōt. Inst. §. emptio.
Si sub conditione, Si uo luero: uel, Si uolueris. ff. l. 7. in prin. uers. nam si arbitrium. l. 35. §. illud constat. C. l. 13.
Si ut cum bestiis pugnet, seruum uendidit. ff. l. 42.
Si in alio loco quàm in quo res est, uēdidit. C. l. 1. tt. 44. l. 15.
Si emptori à socero uenditoris denūciatum est, ne emat. C. tt. 44 l. 13.
Si arra data nulla fit. Inst. in pr. ff. l. 35. in pr.

6 *Ex consequentibus.*

Si instrumentum conscriptum non sit. Inst. §. in iis. C. l. 12.
De conscribendis instrumentis forma. Inst. §. in iis. C. tt. 21. l. 16. in prin.
Si precium non sit numeratum. Inst. in prin. ff. l. 2. §. fin. C. l. 9. l. 12. §. fin.
Si conditio non sit impleta. ff. l. 7. in prin. l. 37. §. fin. tt. 6. l. 8. in prin. uers. quòd si sub.
Declaratur quæ sit conditionalis uenditio, quæ non. ff l. 3. l. 7. in princ. l. 37. l. 41. tt. 2. l. 2. tt. 3. l. 1. tt. 6. l. 8. §. si ita res. C. tt. 58. l. 4. in prin.

DISTINGVITVR.

Si per emptorem stat quo minus impleatur. ff. l. 50
De conditione, si arbitrio domini rationes computarit. ff. l. 7. in prin. uers. sed utrum hæc.
Si causa non sit secuta, uel modus. C. tt. 44. l. 14. tt. 54. l. 6.
Si emptor uel uenditor pendente conditione mortuus sit. ff. tt. 6. l. 6. l. 8. §. quòd si pendente.
Si inter uenditorem & emptricē nuptiæ sint secutæ. C. l. 6.
Si res uendita interierit, uide ĵ. De periculo rei uenditæ.
Si fundus antequam traderetur, publicatus sit. ff. lib. 19. tt. 2. l. 33. §. 1.
Si cum pignus ob debitum non solutum, uel bona ob cessationem tributorum uendita essent, debitor debitum uel precium offerat, uide s̄. lib. 16. cap. 6.
Si proximior cognatus uenditoris rem oblato precio retrahere uelit. C. l. 14.
Si socius uēditoris retrahere uelit. C. tt. 58. l. 3. l. 4. li. 3. tt. 37. l. 1. in prin.
Si emptorem uel uenditorem pœnituerit, an contractum retractare possit? Inst. §. in iis autem. uers. donec enim aliquid. C. l. 12. §. fi. tt. 44. l. 3. l. 7. an si duplum precii offerat uenditor rescindi cupiens, sit audiendus? C. tt. 44. l. 6.
Si postea in contrarium paciscātur emptor & uēditor, uide paulo inferius cap. prox.

SVBDISTINCTIO GENERALIS.

Res bona fide empta uel uēdita, propter minimam causam inempta fieri non debet. ff. l. 54.

DE RESCINDENDA VENDItione. ff. lib. 18. tt. 5. C. tt. 44. Cap. II.

¶ I. *An pacto posteriore uenditio fiat irrita?*

Inst. lib. 3. tt. fin. §. fin. ff. l. 3. in prin. tt. 1. l. 6. §. fin. li. 2. tt. 14. l. 7. §. adeò autem. C. tt. 45. l. 1. tt. 54. l. 8.

DISTINGVITVR:

1 *Ex personis paciscentium.*

Si pater uenditionis in contrarium paciscatur.ff.l.1.

Si uenditor cum altero hæredum emptoris pactus est.ff.li.2.tt.14.l.7.§.sed & cũ duo.

Si cum alius uendidisset, dominus rei uenditæ in contrarium pactus est. ff. lib.2.tt.14.l.16.§.fin.

Si pupillus,qui primum sine tutoris autoritate pactus est,postea tutore autore paciscatur uel contra primum tutore autore. ff.l.1.§.sed quæritur.l.7.§.1.

2 *Ex re quam paciscuntur.*

Si aliquid priori pacto detrahitur uel addiicitur.ff.tt.1.l.72.

Si posteriore pacto precium augeatur, uel minuatur.ff.l.2.tt.1.l.72.§.an idem.

Si pro parte ab emptione recedatur.ff.lib.2.tt.14.l.7.§.adeò autem.

Si cum prius illam aut illam rem emisset, postea conuenit ut alterius emptio tantum ualeat.ff.l.4.

Si id quod purè emptum est, sub conditione ematur.ff.l.7.in prin.

Si conditio muteтur.ff.tt.1.l.6 §.fin.

Si conuenit ne cautio duplæ præstetur, uel ut cum fideiussore cautio duplæ præstetur.ff.tt.1.l.72.in prin.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si nudo pacto paciscant.ff.l.3.l.5.§.emptio.

Si acceptum feratur alteri ab altero.ff.l.5.in prin.

Si non re integra,sed re secuta precio soluto reque tradita in contrariũ paciscuntur. Inst.lib.3.tt.6.§.fin.ff.l.2.§.fi.l.3.in prin. l.5.§.emptio.tt.1.l.6.§.fi.C.tt.45.l.1.l.2.

¶ II. *Cui sit utile pactum posterius?*

An alteri prosit, alteri non.ff.l.1.l.7.§.fin.

De fideiussoribus.ff.l.3.

De filio patre paciscente.ff.l.1.

¶ III. *Euentus rescissæ uenditionis.*

uide infra cap.prox.

EVENTVS VENDITIONIS. Item de periculo & commodo rei uenditæ. Cap. III.

¶ *Euentus uenditionis.*

ff.lib.18.tt.1.

Venditor non habet necesse rem emptoris facere.: at contra emptor habet necesse numos uenditoris facere. ff.l.25.lib.19.tt.1.l.11.in prin.uer.quæ res.l.30.§.fi.tt.4.l.1.in prin.

Alienatio cum fit, cum sua causa dominium ad alium transit, quæ esset futura si res apud nos mansisset.ff.l.67.l.81.§.fi. quatenus autem trãsferatur dominium, uide alibi De dominio.

Emptori uenditoris iura prosunt ideoque eius defensionibus uti potest. ff.l.76.§. eum qui.libro.50.tt.17.l.198.§. plerunque.C.libro.8.tt.45.l.28.

Emptor onera agnoscere debet.C.tt.49.l.13.in prin.

DISTINGVITVR:

Si conuenit ut onus fundi apud uenditorem remaneat.ff.lib.2.tt.14.l.42. C.tt.47.li.11.tt.65 l.7.

Emptori non est necesse stare colono, cui prior dominus locauit, nisi ea lege emit. ff lib.19 tt.2.l.25.§ qui fundum.C.lib.4.tt.65.l.9.

Neque nocere neque prodesse emptori dolus uenditoris debet. ff.lib.19.tt.1.l.37. C.tt.48.l.3.

De exceptione rei uenditæ.ff.lib.21.tt.3.

Euentus rescissæ uenditionis.

Si arra data, alter sine alterius consensu à contractu nõdum perfecto recedat:siquidem emptor sit, perdit id quod arræ nomine dedit:sin autem uenditor, duplum præstare cogitur. Insti.§. ita tamen.C. tt.21.l.16.§.fin.

De eo quod arræ nomine datum est, rescissa uenditione restituendo.ff.li.19.tt.1.l.11.§.is qui uina. § ego illud.C.tt.45.l.2.tt.49.l.3.l.54.l.1.

De precio repetendo.ff.l.16.l.22.l.23.l.41.§.fi.l 52.l.57.tt.4.l.7. tt.6.l.8.§.quod si pendẽte.li.19.tt.1.l.11.§.si quis uirginẽ.l.13.§.offerri. uers.vlt.l.47.C.tt.45.l.2.

De fructibus interim perceptis cuius sint.ff.tt.6.l.8.§ quòd si pendente.C.tt.54 l.6.

De dominio rei cuius interim sit.ff.tt.5.l.9.

¶ *De periculo & commodo rei uẽdita.*

ff.lib.18.tt.6.C.tt.48.

Vtrius sit commodum & periculum rei uenditæ? Commodum eius esse debet, cuius & periculũ est. Inst.§.sed si post emptionem

nem uers. nam & commodum. C.tt.49.l. 12. periculum autem post perfectam emptionem regulariter ad emptorem pertinet: ergo & commodum. Inst.§. cum autē emptio. §. sed, si post. ff.l.7. in prin. l.8. in prin. uers. nam perfecta. C.l.1.l.2.§.1. l.5.

Declaratur,

quando dicatur perfecta uenditio. Inst. in prin. §. cum aūt. ff.l.8. in prī. tt.1.l.2.§.fi.

Distinguitur sequentibus modis.

1 *Ex tempore quo accidit periculum.*

Si ante existentem cōditionem accidit, uenditoris periculum est. ff.l.8. in prin. uer. quod si sub.

Subdistinguitur.

Si conuenit ut ante existentem conditionē periculum sit emptoris. ff.l.10. in prin.

Si res emptori ante conditionem existentem tradita sit. ff.l.8. in prin. uer. quod si pendente.

Si ita emit: Siue nauis ex Asia uenerit, siue non. ff.l.8.§.si ita res.

Si cum res illa aut illa empta esset, ante electionem altera uel utraque perierit. ff.tt. 1.l.34.§.si emptio.

Si ante traditionem rei acciderit. Inst.§.cū autem. uer. tametsi. ff.l.14.tt.5.l.5.§.mortuo. lib.47.tt.2.l.14. in prin. uer. & sane. C.l.2.l.4.l.6. ff. lib.19.tt.1.l.36.

Subdistinguitur.

Si non stat per uenditorem quo minus tradat. C.l.4.l.6.

Si per emptorem stat quo minus ei res tradatur. ff.l.12.l.13 lib.19.tt.1.l.51. in prin.

Si res ab emptore signata sit. ff.l.14.§.fin.l. 1.§.sed si non.§.si dolium.

Si post claues traditas accidit. C.l.2.§.1.

Si antequam uinum degustaretur. ff.l.1.§. sed si non.l.4.

Si antequam admensa, adpensa, adnumeratave sunt. ff.tt.1.l.35.§. in iis quæ. usque ad §.fin.

Si antequam uinum admetiatur. ff.l.1.§. sed & custodiā.l.2.§.fi.l.5.tt.1.l.35.§. sed etsi.

Si antequam fundus admetiatur. ff.l.10.§.fi.

Si antequam auehatur uel tollatur uinum. ff.l.4.§. si auersione. §. uino autem. l.5.l. 15.tt.1.l.62.§.fi.

Si intra diem quo res emptori addicta est accidit. ff.tt.2.l.2.§.fin.l.3.l.7.§.fundo.

Si cum emptor seruum emptum conductum rogasset donec precium solueret, acciderit. ff.l.16.

2 *Ex antecedentibus.*

Si uenditor in se periculum recepit. Inst.§. quod si fugerit. ff.l.1.§.1. usque ad.§. sed & custodiam. tt.1.l.78.§.fin. C.tt.58.l.3.

3 *Ex specie damni dati.*

Si uinum uenditum acuerit, uel quid aliud uitii sustituerit, uel effusum sit. ff.l.1. in prin.l.4. in prin. usque ad §.fi.l.15. C.l.2. tt.49.l.12.

Si res furto ablata sit, uel seruus fugerit. Inst. §. quod si fugerit. ff.l.14.§.fi.tt.1.l.3.§.si res uendita. lib.47.tt.2.l.14 in prin.

Si res euincatur emptori. C.l.1.

Si ædilis lectos emptos in uia publica positos concidit. ff.l.12.l.13.l.14. in prin.

Si princeps prædia empta [illegible] distrahat, uel militibus assignet. ff. lib.21.tt.2.l.11. in prin.

Si insula uendita igne combusta sit. ff.l.11.

4 *Ex causa damni dati.*

Si dolo uenditoris factum sit. Inst.§. itaque si homo uer. quidquid. §. quod si fugerit. ff.l.5.l.16.§.fi. C.l.3.

Si culpa uel negligentia uenditoris factum sit. Inst.§. itaque si homo. uersi. quidquid §. quod si fugerit. Vide insuper paulo inferius. uer. Si uenditor custodiam.

Si iussu uenditoris seruus uenditus aliquid fecit ex quo crus fregit, uel aliud damnū passus est. ff. lib.19.tt.1.l.54. in prin.

5 *Ex reliquis contingentibus.*

Si uenditor custodiam rei debeat. ff.l.2.§.fi. l.3.l.11. lib.19.tt.1.l.31. in prin.

Si cum Stichus aut Pamphilus emptus esset, alter ante electionē mortuus sit. ff.tt. 1.l.34.§.si emptio.

DE ACTIONE EMPTI.

ff. lib.19.tt.1. C.tt.49.

Cap. IIII.

¶ I. *Causæ ex quibus cōpetit hæc actio?*

In hoc iudicio id demum deducitur, quod præstari conuenit, quòd si nihil conuenit, tunc ea præstabuntur, quæ naturaliter insunt huius iudicii potestate. ff.l.11. in prin. lib.2.tt.14.l.44.

Si ædes quas uendidit, dixit seruas fore, libe ras tradere nō tenet. ff.li.8.tt.4.l.7.i pri.
Si emptorem minoribus ponderibus circum scribat.ff.l.32.lib.48.tt.10 l.32.
Si iactu empto piscator rete iactare nolit, uel quod extraxit piscium emptori non det.ff.l.12.

DISTINGVITVR:

Si nihil capiat.ff.l.11.§.fi.uersi.ueluti cum futurum.
Si emptorem qui pendentem uindemiam emit, uuas legere, lectas calcare, uel mustum euehere prohibeat.ff.l.25.
Si conditionem, sub qua emptio facta est, non implet.ff.lib.18 tt.1.l 41.
Si fundo in diem addicto, uenditor simulauerit meliorem conditionem allatam.ff. lib.18.tt.2.l.14.in prin.
Si non diligentiam & custodiam prestat uenditor.ff.l.39.
Si uinum uenditum effundit.ff.lib.18.tt.6. l.1.§.licet autem.usq;ad fi.leg.l.2.in pri.
Si seruum uendirū manumisit.ff.l.23.C.l.11.
Si prædio uendito ædificia diruit, uineas extirpauit, arbores excidit. ff.lib.4.tt.3.l.7. §.non solum.
Si faciat ne fructus, uel partus in futurū emptus nascatur.ff.lib.18.tt.1.l.8.in prin.
Si prædium obligatum non liberat.ff.l.52. §.prędicti.li.18.tt.1.l.41.C.li.8.tt.45.l.5.
Si cum id quod à colono exegisset accessurū dixisset, à colono non exigat.ff.lib.18.tt. 1.l.68. in prin. lib.19.tt.1.l.13. §.in his.
Si propè locum sepulchri, quem uendidit, ædificet.ff.l.6.§.si locum.
Si p uenditorē factū sit quo minus fundum emptor possideat.ff.li.18.tt.1.l.68.§.ferè.
Si res emptori euincatur, uel possessio auocetur.ff.l.3. in prin.C.tt.48.l.1. uide infra De euictione.
Si fundum ante traditionem publicatus sit. ff.tt.2.l.33.§. nam etsi.
Si in possessione tradita alius sit legatorum seruandorum causa uel uentris nomine. ff.l.2.§.uacua.
Si emptorem in possessione priorem nō præstet.ff.l.11. §.idem Neratius.C.lib.8.tt. 46.l.1.§.fin.
Si emptor de fundo expellatur.C.l.17.
Si emptor serui uenditi nomine noxali iudicio conuentus & condemnatus sit.ff.l.11. §.idem libro.
Si cum colono habitationem excepisset uenditor, is damnum dederit.ff.l.13. §.si uenditor.
Si ante traditionem domus damni infecti stipulationem non interposuit.ff.l.36.
Si cum boues uendidisset ea lege ut experiūdos daret: postea in experiundo emptoris seruus percussus sit ab altero boue.ff. lib.9.tt.2.l.52.§.quidam boues.
De reliquis, uide infra. Quid ueniat in hac actione.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si ignorans sine dolo malo fecit uenditor. ff.l.6.in prin.l.11.§.etiam si.l.13, in prin. §.in his autem. l.21.§.1.§.quamuis.
Si emptor sciuit.ff.l.1.§.uenditor.uer. si modo. §.fin. lib.44. tt.4. l.4.§.item Labeo. C.l.9.§.fin.
Si non sit adiectum in uenditione: dolum malum à uenditore absuturum.ff.lib.18. tt.1.l.68.§.1.
Si uenditio sit inutilis, uide supra c.1.li.eo.
Si res aliena uendita sit.ff.lib.44.tt.4.l.4.§. si à Titio ibi, etsi ipse. lib.19.tt.1.l.46.
Si emptor capite sit deminutus.ff.l.24 in prin.
Si emptor ex duplæ stipulatione litis æstimationē cōsecutus est.ff.l.11.§.Cassius.
Si cum partem uendidisset uenditor, & antequam traderet iudicio communi diuidundo à socio prouocatus esset eique tota res adiudicata: emptor totā rem suscipere nolit.ff.li.10. tt.3. l.7.§.si debitor. uer.nam etsi.item si licitatione uictus sit uenditor, partemque socio dederit. Ibidem uer.sed etsi.
Si nondum precium sit solutum.ff.l.13.§. offerri.C.tt.49.l.8.§.si.

Subdistinguitur.

Si aliqua lege precium debere desii.ff.l.50.
Si solutum quidem est, sed non totum.ff.lib. 21.tt.1.l.57.in prin.l.31.§. idem Marcellus.lib.18. tt.1.l.78.§.qui fundum.

¶ *II. Quibus competit hæc actio?*

De emptore.ff.l.11.in prin.
De duobus eandem rem diuerso tempore ementibus, utri detur actio.ff.l.31. §.si.li. 44.tt.4.l.4.§.si à Titio uide supra.

De rei uendicatione.

Si seruus emit, cui competat actio? ff. l. 24. §. seruum. lib. 21. tt. 1. l. 31. §. idem Marcel lus. l. 43. § fin. lib. 12. tt. 1. l. 31. §. seruum. usq; ad fin. legis.

Si sibi & Titio emit, an Titio cõpetat actio. ff. lib. 18. tt. 1. l. 64.

De eo qui emit, & eo cuius pecunia res empta est. C. tt. 50. l. 1. l. 8. l. 9. tt. 19. l. 21. lib. 3. tt. 32. l. 6. l. 8.

De eo qui emit, & eo cuius nomine emptũ est, item cuius nomen in instrumento cõceptum est. C. tt. 50.

¶ *III. Aduersus quos competit empti actio?*

De domino procuratore uendente. ff. l. 13. §. si procura.

De filiofamiliàs uendente. ff. l. 6. §. si filiusfamiliàs.

De pupillo tutoribus dolo facientibus. ff. l. 13. §. sed cum in facto.

De hæredibus. ff. l 47. l. 52. §. prædium.

De ipso seruo uendito pupillo, à quo uenditus erat, substituto. ff. lib. 21. tt. 2. l. 7.

De pluribus uenditoribus: utrum singuli in solidum, an pro parte teneantur. ff. tt. 2. l. 49. lib. 21. tt. 1. l. 44. §. proponitur.

¶ *IIII. Quid ueniat in empti actione?*

Venit in hac actione, ut aut det aut faciat aliquid uenditor.

¶ *1 In dando consistit.*

Vt rem tradat, de quo uide s. in prin. huius capitis. uers. Si non tradat rem. item paulo inferius quid, quale, & quantum, &c.

Vt rescissa uẽditione precium & arram emptori reddat: de quo uide s. cap. 3. li. eod. Euentus rescissæ uenditionis.

Vt nisi det uel faciat quod debet, præstat interesse. ut,

Si non tradit rem. ff. l. 1. in prin. l. 3. §. si per uenditorem. l. 11. §. & ex empto. l. 21. §. cum per uenditorem. C. l. 4. l. 12.

Si non satisdat, uel dupla non promittitur. ff. l. 11. §. & ex empto. libr. 21. tt. 2. l. 2. tt. 1. l. 28.

Si sciens quid aut ignorans facit. ff. l. 13. in prin.

De reliquis causis quibus ad interesse agitur, & quanti æstimatio facienda est, uide s. Causas ex quibus cõpetit hæc actio.

Si hæres uẽditoris conueniatur, an teneatur pœnam & usuras. ff. l. 47.

Si fideiussor uel dominus serui uendentis cõ ueniatur. ff. l. 24. §. fin.

Vt actionem præstet.

Si res uenditori ui, uel furto ablata sit. ff. l. 31. in prin. lib. 47. tt. 2. l. 14. in prin.

Si conuenit ut salarium quod ab illa persona debebatur, emptori cederet. ff. l. 52. §. inter.

Veniunt insuper à uenditore danda ea, de quib. sequitur.

De fructibus. ff. lib. 18. tt. 1. l. 40. §. cum fundun. l. 80. §. sylua. tt. 4. l. 2 1. §. at cum hæredes. lib. 19. tt. 1. l. 3. §. si emptor. l. 3. §. si fructibus. lib. 22. tt. 1. l. 38. §. ex causa emptionis. l. 4. §. uerùm si emptor. C. tt. 49. l. 2. §. fin. l. 13. in prin.

De eo quod postea accessit, & omni commodo. ff. libr. 18. tt. 1. l. 31. lib. 19. tt. 1. l. 13. §. sed etsi. Vide insuper s. De periculo & cõmodo rei uenditæ, cap. 3. lib. eod.

De ... tu ancillæ uenditæ. ff. lib. 22. tt. 1. l. 4. §. si uerò potest. li. 40. tt. 5. l. 41. §. Lucia.

De fœtu pecorum. C. tt. 49. l. 16.

De eo quod accessurum dixit uenditor. ff. li. 18. tt. 1. l. 34. in prin. l. 40. l. 60. §. penult. l. 68. in prin. lib. 19. tt. 1. l. 6. §. si tibi iter. l. 11. §. si quis rem. l. 26. l. 27. l. 53. in pr. tt. 2. l. 58. in prin.

Si aquam accessuram dixit, an & uia aquæ debeatur. ff. lib. 18. tt. 1. l. 40. §. in lege.

De iis quæ excepit uenditor. ff. lib. 18. tt. 1. l. 40. §. fundi. §. cum fundum. l. 72. §. fin. l. 77. l. 80. in prin. C. lib. 3. tt. 39. l. 1.

Si ruta cœsa excepta sunt. ff. l. 17. §. si ruta.

Si emptor uina emit, exceptis acidis & mucidis: an postea acida & mucida si uelit petere possit. ff. lib. 18. tt. 6. l. 6.

Si illa res aut illa uendita sit, quæ debeatur. ff. lib. 18. tt. 1. l. 25. l. 34. §. si emptio.

Si plures serui sint eiusdem nominis, ut non appareat de quo senserint. ff. li. 18. tt. 1. l. 34. in prin.

Si plures res uno precio emptæ sunt, de singulis ex empto agi potest. ff. lib. 19. tt. 1. l. 33.

De eo quod cõsecutus est uenditor rẽ ablatam persequendo. ff. lib. 47. tt. 2. l. 14. in prin.

De

De eo quod consecutus est nominis uéditor à debitore. ff. lib. 44. tt. 4. l. 4. §. quòd si is.
De instrumentis rei uenditæ. ff. l. 52. in prin.
De rutis & cæsis. ff. l. 17. §. si ruta cæsa. l. 18. lib. 18 tt. 1. l. 66. §. fin. lib. 50. tt. 16. l. 241.
Aedibus uenditis quid ueniat. ff. l. 13. §. fin. l. 14 l. 15. l. 16. l. 17. in prin §. quæ picta. §. Labeo. usq; ad §. fi. l 18 l. 38. §. firmius. l. 52. §. fin. li. 18. tt. 1. l. 40. §. fin. l. 47. l. 48. l. 49. lib. 39 tt. 2. l. 47 lib. 50. tt. 16. l. 242. §. plumbum §. fin. l. 245.
Fundo uendito quid ueniat. ff. l. 15. l. 16. l. 17. in prin. usq; ad §. quæ picta. §. fi. l. 48. l. 53. §. si eum. lib. 18. tt. 1. l. 51. l. 59. l 66. in prin. l. 73. tt. 6. l. 7. §. fin. l. 9. lib. 8. tt. 5. l. 20 §. plures ff lib. 41. tt. 1. l. 30. in prin.
Tabernis uel cæteris quæ in solo publico sunt uenditis ff. lib 18. tt. 1. l. 32.
Seruo uendito quid ueniat.
De peculio serui. ff. lib. 18. tt. 1. l. 29. lib. 21. tt. 2. l. 3. lib. 19 tt. 1. l. 23.
De eo quod per seruum uenditum uenditor adquisiuit. ff l. 13. §. si quid seruo. l. 23. lib. 21. tt. 1. l. 23. §. fin. tt. 2. l. 51. §. non mitum.
De eo quod emptor per seruum adquirere potuit. ff. l. 31. in prin. uers. & non solum.
De eo quod statu liber uenditore conditionis implendæ causa dedit. ff. lib. 44. tt. 4. l. 3.
Si lacu empto, & circa eum 10 pedes, lacus in 10. pedes creuerit an alii 10. pedes debeantur. ff. li. 18 tt 1. l. 69.
Horreis uenditis, ueniunt & dolia ibi defossa ff. lib. 18. tt. 1. l. 76. in prin.
Silua in quinquennió uendita, utrum glans decidens emptori debeatur. ff. lib. 18. tt. 1. l. 80. §. sylua.
Si cum suam partem fundi communis uendi disset socius, & antequã traderet accepto communi diuidũdo iudicio totus fundus uendito tori uel socio eius sit adiudicatus ff. l. 13. § idem Celsus.

Quantum & quale tradendum.

Qua mensura utendum. ff. lib. 18. tt. 1. l. 71.
Si quis fructum oliuæ pendentis uendens stipulatus est pro 10. pondo olei precium: & plus uel minus natum sit. ff. lib. 18. tt. 1. l. 39. §. uerisimile.
Si seruus iussu domini in demonstrandis finibus agri errore uel dolo plus demonstrauerit. ff. li. 18. tt. 1. l. 18. §. fin.
Si uédito homine dixerit peculium cum habere decem, cum plus minusve habeat. ff. l. 38. in prin.
Vltra modum tritici distracti emptor exigere non potest C. tt. 49. l. 15.
Res uendita talis præstari debet qualis est. ff. lib. 18. tt. 1. l. 59.
Si seruum coquum dixit, uel optimum coquum, &c. qualem præstare debeat. ff. lib. 21. tt. 1. l. 18. §. fin. l. 19. §. illud. lib. 18. tt. 1. l. 59.
Quidquid uenditor accessurum dixit, id integrum ac sanum tradi oportet. ff. lib. 19. tt. 1. l. 27. l. 54. §. fin. libr. 21. tt. 1. l. 33. in prin.

¶ 2 *In faciendo consistit.*

Vt prædium obligatum liberet uenditor. ff. l 52. §. prædium. lib. 18 tt. 1. l. 41. C. lib. 8. tt. 45. l. 5.
Vt cum eo cui habitationem excepit, uenditor agat. ff. l. 13. §. penult.
Vt caueat uenditor, uide paulo inferius.
Vt emptio distrahatur. ff. l. 11. §. is qui uinum.
Vt res redhibeatur. ff. l. 11. §. redhibitione. §. si quis uirginem.
Vt rem, quæ ita, si displicuisset reddi, empta est, recipiat. ff. lib. 18. tt. 5. l. 6.
De reliquis, uide s. Causas ex quib. competit hæc actio.

¶ *De cautione De dupla.*

1 *Duplam quoq; uenditor emptori promittere debet, potestq; ut hoc fiat ex empto agi.* ff. lib. 21. tt. 2. l. 37. in prin. lib. 19. tt. 1. l. 11. §. & ex empto.

Distinguitur sequentibus modis:

Si res sit minus pretiosa. ff. lib. 21. tt. 1. l. 37. §. 1.
Si seruus uendatur. ff. lib. 21. tt. 2. l. 37. §. per edictum.
Si aliud cõuenit. ff. lib. 21. tt. 2. l. 37. in prin. lib. 19. tt. 1. l. 11 §. deniq;.
Si non spõte, sed à prætore iussus distrahat. §. li. 10. tt. 2. l. 49. in prin.
Si cautum uel promissum sit.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Si simpla pro dupla promissa est. ff. lib. 21. tt. 2. l. 37. §. fin.

Si di-

Si dictum non sit, quantum uenditorem pro euictione præstare oporteat. ff. lib. 21. tt. 2. l. 60.

2 *Quid, seu de qua re cauendum?*

Rem emptori habere licere. ff. l. 11. §. & ex empto.

Vendito itinere, actu, uia, &c. per se non fieri quo minus ire agere liceat. ff. l. 3. §. si iter.

Animalia uendita sana præstari, esse, bibere ut oportet. ff. l. 11. §. animalium.

Seruum uenditum sanum esse, fugitiuum, errorem non esse, noxa solutum esse. ff. lib. 21. tt. 1. l. 31. §. quia assidua. C. tt. 49. l. 14.

3 *In quantum cauendum.*

In simplum, duplum, triplum, &c. ut conuenit. ff. lib. 21. tt. 2. l. 56. in prin. l. 74. in prin. l. 6.

4 *Quo cautionis genere cauendum?*

Ex consuetudine eius regionis in qua negocium gestum est, caueri oportet. ff. li. 21. tt. 2. l. 6.

Vt satisdet non est cogendus uenditor, sed sufficit nuda repromissio, nisi aliud conuenit. ff. lib. 21. tt. 2. l. 4. in prin. l. 37. in prin. l. 56. in prin. uers. non tamen.

5 *Euentus si non caueatur.*

Vide s. membr. eod. 4. uers. Si nõ satisdat.

De actione si cautum sit, uide j.

¶ *V. Quando & quandiu competit hæc actio?*

Non ante existentem conditionem contractus. ff. li. 21. tt. 1. l. 43. §. si sub cõditione.

Empti actio longi temporis præscriptione non submouetur. C. lib. 8. tt. 45. l. 21.

¶ *VI. Adiuncta harum actionum.*

De pactis obscuris & ambiguis interpretandis. ff. lib. 18. tt. 1. l. 21. l. 33. l. 34. in prin. li. 8. tt. 2. l. 16. §. hęc lex. lib. 50. tt. 17. l. 132.

De dolo probando, uide s. cap. 1. uers. Si dolo aduersarii deceptus uendidit. lib. eod.

In emptis & uenditis potius id quod actum quàm id quod dictum est, est sequẽdum. ff. lib. 18. tt. 1. l. 6 §. 1. uers. in emptis.

¶ *VII. Adfinia remedia.*

Qui ex empto potest conueniri, idem etiam redhibitoriis actionib. conueniri potest. ff. libr. 21. tt. 1. ll. 19. §. dictum. uers. nam & qui.

De actione duplæ si cautum sit, uide j.

Si hæres testamento uendere iussus uendiderit, etiam ex testamento actio est. ff. l. 5. in prin.

De exceptione petenti precium opponẽda. ff. l. 25. C. lib. 8. tt. 45. l. 5.

Si empta uindemia uuas legere, calcare uel euehere prohibeatur à uẽditore emptor, exceptio ad exhibẽdum, item & iniuriarũ actio competit. ff. l. 25.

Si ita res empta est, ut si displicuisset redderetur: etiã in factum actio est. ff. lib. 18. tt. 5. l. 6. lib. 21. tt. 1. l. 41. §. si quid ita. usq; ad §. fin. C. tt. 58. l. 4.

Arra etiam condici potest uenditori, quasi ob causam datus causa finita. ff. l. 11. §. ego illud.

Si emptor post precium solutum capite deminutus est, indebiti cõdictionem habet. ff. l. 24. in prin.

De condicendo precio & arra emptione rescissa, uide s. cap. 3. Euentus rescissæ uenditionis.

Si is qui uenditorem obligatũ habet, emptori hæres extiterit, uel uenditor uenditori, duplex est actio, propria & hereditaria. ff. l. 10.

Si uenditor alii rem tradiderit. ff. lib. 17. tt. 1. l. 22. §. fugitiuus.

DE ACTIONE REDHIBITORIA. ff. lib. 21. tt. 1. C. tt. 58. Cap. V.

¶ I. *Ratio huius actionis.*

ff. l. 1. §. causa huius. l. 38. §. causa autem.

¶ *II. Causæ ex quibus datur.*

Si in uendendo mancipium uel iumentum uitiosum uel morbosum, uenditor uitiũ eius vel morbũ celauerit, neq; palàm uel rectè pronunciauerit. ff. l. 1. §. 1. l. 38. in prin.

Declaratur & distinguitur ut infrà.

Si aduersus quàm dictum promissumve sit, cum ueniret fuerit. ff. l. 1. §. 1. uers. siue aduersus. in prin. l. 38. §. non tantum.

Declaratur. ff. l. 17. §. fin. l. 18. in prin. uer. uerbi gratia. l. 19. §. dictum à prox.

Distinguitur. ff. l. 18. §. hæc omnia. l. 19. in prin. §. ea autem. §. illud. l. 31. §. si uenditor. l. 52. lib. 18. tt. 1. l. 43. in prin lib. 4. tt. 3. l. 37.

3.l.37.C.lib.8.tt.38.l.8. Vide insuper s. cap. prox. membr. Quid ueniat. uers. res uendita talis. cum sequent.

Si ueterator pro nouicio ueneat.ff.l.37.Declaratur.ff.l.65.§.seruus.

Si iumenta optime ornata uendens,ornamenta emptori non tradiderit.ff.l.38.in prin. §.uendendi autem.

Si quid ita uenierit,ut si displicuisset redhibeatur. ff.l.31.§.si quid ita. usq; ad §. fi. lib.18. tt.5.l.6.C.tt.58.l.4.

De reliquis causis ex quibus redhiberi solet,uide s ca. prox. Causas ex quibus empti actio competit.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex genere et qualitate uitij uel morbi quem celauit uenditor.*

Definitio & diuisio morbi.ff.l.1.§.sed sciendum.

Differentia uitij & morbi.ff.l.1.§. sed sciendum.uers.uitium.q;.l.5.

Si animi sit uitium.ff.l.1 §.apud Vinianum. §.fin.l.2.l.3.l.4.in prin.§.animi. usq; ad § illud.l.65.in prin.

Si leue sit uitium uel morbus. ff.l.1.§. sed sciendum.uers.proinde si. l.4.§. fin.

Si temporarius sit morbus. ff.l.6. in prin. l. 53.l.65.§.quoties.

Species morborum & uitiorum quæ tenetur præstare uenditor uel non.ff.l.1.§.exempli itaq; gratia.usq; ad fin. legis. cum ll. sequentib.usq; ad l.14.§. si uenditor. l.15. l.50.l 53.l.65.in prin usque ad §. seruus. Sequitur nunc de morbis & uitijs iumentorum.ff.l.38. §. loquuntur. §. sed enim sunt.usq; ad §.non tantum.l 43.in prin.

Si erro uel fugitiuus sit seruus. ff.l.1.§.1.l. §.animi autem.

Declaratur qui sint fugitiui ff. l.17. in prin. usq; ad §.quod aiunt.l.43. §. qui ad amicum. usque ad §. mortis. l.64.§. fin. lib. 50.tt.16.l.225.

Declaratur quis sit erro.ff.l.17.§.erroné ita definit.l.64.§.fi.lib.50.tt.16.l.225.§. fi.

Si noxa solutus non sit seruus.ff.l.1.§.1.

Declaratur qui sint noxa soluti.ff. l.17. §. quod aiunt.usq; ad §.si quis. li.50. tt.16. l.174.l.200.

DISTINGVITVR:

Si seruus domino furtum fecerit.ff.l.31.§. si uenditor.l.52.

Si mancipium capitalem fraudem admiserit, aut mortis consciscendæ causa quid fecerit:uel in arenam depugnandi causa ad bestias intromissus fuerit.ff.l.1.§.1.uers. item si quod mancipium.

Declarat & distinguit.ff.l.23.§. excipit etiã ille.usq; ad §.si seruus.l.43.§.mortis.

Si talis sit seruus qui manumitti non possit ex constitutionibus, uel si sub pœna uinculorum à domino distractus est,uel à potestate aliqua damnatus, uel sit exportandus.ff.l.17.§.si quis talis sit.

2 *Ex re uendita & uitiosa uel morbosa.*

Si pecus morbosum uel uitiosum uenditum sit.ff.l.38.§.iumentorum.

Si aliud animal uenditum sit. ff. l.48. §. non solum.

Si aliæ res ueneant præter mancipia & iumenta.ff.l.1.in prin.l.63.in prin.

Si fundus pestilens uendatur. ff. l. 49. C.l. 4.§.fin.

Si Simplariæ ueneant.ff.48.§.fin.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si id quod accedit rei uenditæ uitiosum uel morsum sit.ff.l.31.§.fin.cum duab. ll. sequentib.

Si hæreditate uel peculio uel fundo cum instrumento uendito in eo sunt mancipia uitiosa uel morbosa.ff.l.32.§.final. l.33. §. nam si seruus.usq; ad §.fin.

Si ususfructus tantum uenditus sit. ff. l. 48. §.non solum.

Si aliena res sit uendita & euicta. ff. l.44.§. fi.tt.1.l.16.§.si seruus.li.19.tt.1.l.11.§.etiã si ignorans.uers.idem.

Si morbus uel uitium sanatũ sit, uel cessauerit.ff.l.1.§.fin. l.16.

Si post emptionem fugerit, cum antea non fugisset.ff.l.54.l.58.§.fin.C.l.3.

Si indicauit morbum uel uitium uenditor. ff.l.14.§.si uenditor.

Si seruum uinctum uendidit.ff.l.48.§.ei qui seruum.

Si nominatim exceperit de aliquo morbo uenditor.ff.l.14.§.si uenditor.

Si sine dolo malo & ignorans reticuit uel dixit uenditor.ff.l.1.§.hoc amplius.§.causa huius.l.14.§.si uẽditor.li.19.tt.1.l.11.§. etiamsi ignorans.l.13.§. item qui furem.

Si

Si emptor uitium intelligat, uel tale sit uitiũ quod intelligi potuit, & omnibus apparet. ff. l. 1. §. si intelligatur. l. 14. §. fin. l. 48. §. in ædificiis. l. 51. lib. 18. tt. 1. l. 13. l. 43. §. quædam.

Si fiscus uel respub. uendat. ff. l. 1. §. illud sciendum.

Si pupillaris sit uenditio. ff. l. 1. §. in pupillaribus.

Si seruus uel filiusfamilias, ancilla uel filiafamilias uendiderit. ff. l. 23. §. si seruus sit. l. 57.

Si liber homo uel seruus alienus nobis bona fide seruiens uendidit. ff. l. 23. §. hæ actiones.

Si non uenditum sit mancipium uitiosum, sed alio modo alienatum: ut si locatũ sit. ff. l. 63.

Si donatum sit. ff. l. 62.

Si permutatum sit. ff. l. 19. §. emptorem.

Si de dupla cautum sit emptori. ff. lib. 19. tt. 1. l. 4. in prin.

4 *Ex consequentibus.*

Si mancipium uel iumentum ante redhibitionem decesserit. ff. l. 31. §. si mancipiũ. usque ad §. si quis egerit. l. 38. §. loquuntur. uers. etsi mortuum. l. 47. §. fi. l. 48. in prin. tt. 2. l. 16. §. si seruus.

Si mancipium emptor manumisit. ff. l. 47. tt. 2. l. 16. §. si seruus. uers. & quam actionẽ.

Si mancipium fugerit. ff. l. 58. in prin. tt. 2. l. 16. §. si seruus. uers. & quam actionem.

Si emptor mancipium non possit exhibere. C. l. 5.

Si res post uenditionem deterior sit facta, uide ĵ. Euentus.

Si res sit euicta, uide s̃. uers. Si aliena res sit uendita. cap. eod.

Si emptor mancipium uelit retinere. ff. l. 48. §. 1.

Si de uno uitio redhibitoria actum sit, an de alio postea apparente agi possit. ff. l. 48. §. penultimo.

Si æstimatoria quanto minoris actum sit, an & hac actione agi possit? ff. l. 43. §. aliquãdo. li. 44. tt. 2. l. 25. §. 1. uers. Quare uerò.

¶ *III. Quibus datur hac actio?*

De successoribus, & aliis ad quos ea res pertinet ff. l. 1. §. 2. l. 19. §. deinde aiunt. l. 48. §. ædilitiæ.

De uno ex pluribus hæredibus. ff. l. 31. §. si plures. usque ad § idem Marcellus.

De uno ex pluribus emptoribus. ff. l. 31. §. Marcellus. §. si uenditori.

De procuratore. ff. l. 51. §. fi.

De domino proprietatis, & eo qui in seruo emptore usumfructum habet. ff. l. 43. §. fi.

¶ *IIII. Aduersus quos datur?*

De successoribus. ff. l. 23. §. hę actiones. l. 48. §. ædilitiæ.

De uno ex pluribus uenditoribus, uel uenditoris hæredibus: an uni redhiberi possit. ff. l. 31. §. idem ait. uers. sed & fructus. §. si uenditori.

Aduersus quem ex pluribus uenditoribus competat? ff. l. 44. §. proponitur.

De patre & domino uenditoris. ff. l. 23. §. si seruus sit. l. 57. §. quod si seruus.

De possessore liberi hominis uel serui alieni uendentis. ff. l. 23. §. hæ actiones.

De fideiussore uenditoris. ff. l. 56.

¶ *V. Quid ueniat in hac actione?*

Vt res redhibeatur. ff. l. 1. §. 1. Declaratur quid sit redhiberi. ff. l. 21. in prin.

Si seruus uel filius uendidit, in peculiũ agitur. ff. l. 57. §. quod si seruus. usque ad fin. legis.

Si uenditor precium & accessiones non reddat, in duplum condemnatur. ff. l. 45.

Quantum uni uel ab uno ex pluribus redhibendum, uide supra, Quibus & aduersus quos.

De reliquis, uide ĵ. Euentus.

¶ *VI. Quando & quamdiu competat?*

An ante conditionem uẽditionis existentẽ. ff. l. 43. §. si sub conditione.

Intra sex menses competit. ff. l. 19. §. fi. l. 20. l. 28. l. 31. §. si quid ita. l. 38. in prin. l. 55. lib. 3. tt. 5. l. 34. §. sed nec redhibitoriæ. C. l. 2.

Si ornamenta cum iumento non tradantur, datur in 60. dies. ff. l. 31. in prin.

Si conuenit ut si displicuisset res redhiberetur, intra 60. dies competit. ff. l. 31. §. si quid ita. usque ad §. fin.

Si uenditor non cauet emptori de quibus debet, intra duos menses dat̃, &c. ff. l. 28.

¶ *VII. Adiuncta.*

De probando fugitiuum esse: Quibus probetur. ff. l. 58. §. fi.

VIII. Euen-

¶ *VIII. Euentus redhibitionis, & actionis redhibitoriæ.*

Redhibitione locum habente omnia in integrum restituuntur, perinde ac si neque emptio neque uenditio intercessisset. ff. l.60.l.23.§.Iulianus.

OFFICIA EMPTORIS.

De omni causa ab emptore restituenda, tam eo quod in uenditione rei accessit, quàm quod postea emptor occasione rei percepit, uel dolo eius factum est quo minus perciperet. ff.l.1.§.si quid autem. l.23.§. iubent.§.cum redhibetur. l.24.l.25.§.itẽ sciendum.l.30. §.fi.l.31.§. si ancilla.§.si peculium.§.restitui.§.in his autem.§.fi. l.33.§.fin.l.43.§.si quis seruum. lib.9.tt. 2.l.11.§.si in eo.

Quantum cuique uel ab uno ex pluribus redhibendum, uide s.Quibus & aduersus quos datur.uers.De uno ex plur.

Si cum plures res simul emptæ sint, una aliqua uitiosa existit, oẽs redhiberi & possunt & debent.ff.l.34.l.35.l.38.§.si iumẽta.§.si plura.§ cum autem. usque ad fi.legis.l.39.l.40.in prin.l.64.§.idem ait.

Si post uenditionem res deterior sit facta, quatenus id ab emptore præstandum. ff. l.1.§.si quid autem.l.23. in prin. l.25.in prin.usque ad §.fi.l.31.§.Pomponius.§. quod in procuratore.§. idem Pedius. l.46.

Si mancipium uenditum mortuum sit culpa emptoris, uel eius familiæ.ff.l.31.§.si mãcipium. usque ad §.si quis egerit.§.in his autem.l.38.§.loquuntur.

Si seruum pignori dedit emptor, redimere & liberare debet ff.l.43.§.pignus.

De cautionibus ab emptore præstandis.ff. l.21.§.1.usque ad fin. legis.l.22. l.30. in prin. l.46.

Pœnæ & euentus si emptor prædicta officia non præstat.ff.l.25.§.fi l.26.l.29.in prin. l.57.in prin.l.58.in prin.

OFFICIA VENDITORIS.

De precio à uenditore restituẽdo. ff.l.23.§. Iulianus ait.l.25.§ fin.l.27. l.29. §.item emptoris, usque ad fin. legis.l.31.§.in factum, usque ad §.restitui. l.36. l.38.§.si forte iugum.l.59.C.l.1.

De sumptibus, quos in eã rem fecit emptor, ei restituendis, & aliis quæ ei eius rei nomine absunt.ff.l.1.§.tum si quas accessiones.l.23.§.iubent.§.Iulianus ait. l.26.l. 27.l.29.§.item emptori, usq; ad fi.legis. l.30.§.fi.l.58.in prin.lib.47. tt. 2.l.17.§. cum autẽ seruus.l.63.§.his etiam.C.l.1.

De cautione à uenditore præstanda. ff.l.21. §.idem Pomponius.l.30.in prin.

Pœnæ & euentus si uenditor prædicta officia non præstat. ff. l.28. l.29.in princ.§. condemnatio. l.45. l.58. in princ.usque ad §.fin.

DISTINGVITVR:

Si uenditor seruum malit relinquere, an prædicta præstare sit cogendus. ff.l.23.§. Iulianus ait.l.31.in prin.l.58.in prin.uer sic.nisi pro his.

RELIQVI EVENTVS.

Re redhibita in factum actio ad recipiendũ precium competit, nec quæritur amplius an in ea causas res fuerit ut redhiberi debuerit: item an intra legitima tẽpora redhibita sit ff. l.31. §.in factum. usque ad §.quia assidua.

Si emptor fraudandorum creditorum causa mancipium redhibuerit, uenditor creditoribus propter mancipium tenetur. ff. l.43.§.si quis cum.

Si emptor seruum pignori obligauit, nihilo minus manet obligatus seruus. ff. l.43.§. pignus.

Fundo redhibito uectigalis exactio aduersus emptorem cessat.ff.l.49.

¶ *IX. Adfinia remedia.*

De actione ex empto. ff.l.1. §.apud Vitianum § si l.2.l.3.l.4.in prin.§ in summa. l.19. §.dictum.l.38. §.idem refert Ofilium.lib.40. tt.7.l.9. §.1.l.10. lib.19.tt. 1.l.11.§.redhibitio.

De actione de dolo.ff.lib.4.tt.3.l.37.

De actione ex stipulatu. ff.l.19. §.dictum. uers.secundum.lib.40.tt.7.l.10.

De in factũ actione. ff.l.31. §.in factũ actio. §.si quid ita.

De actione mãdati & negociorum gestorũ. ff.l.51 §.fi.

De stellionatus iudicio. ff.lib.40. tt.7.l.9. §.1.

De actione æstimatoria, quanto minoris.ff. l.18.in prin.lib.44.tt.2.l.25.§.1.

DE

DE ACTIONE AESTIMAtoria quanto minoris. ff.lib.21. tt.1. Cap. VI.

¶ I. *Causæ ex quibus datur.*

Ex iisdem causis ex quibus præcedens actio datur.ff.l.18. in prin. lib.44. tt.2.l. 25.§.1.

DISTINGVITVR:

Si cum conuenisset inter emptorem & uenditorem ut emptor fundum uenditum intra 30.dies metiretur,& uenditori renunciaret,is uenditori semel renunciauit: & quo minoris renunciauit, pecuniam recepit.ff.lib.18.tt.1.l.40.in prin.

Si semel actum sit, an rursus agi possit.ff.l. 31.§.si quis egerit.l.48.§.cum redhibitoria.tt.2.l.32.

Si uni uenditorum pro parte redhibitum sit an cum altero.Quãto minoris agi possit. ff.l.13.§.si uenditori.

Si sex mensium exceptione à redhibitoria exclusus sit emptor, an hac actione agere possit.ff.l.48.§.non nocebit.

De reliquis causis & distinctionibus huius actionis,uide supra cap.prox.

¶ II. *Quid ueniat in hac actione?*

Vt quanto minoris emisset si sciuisset uiciũ, precium ei restituatur.ff.l.61.

Vt res redhibeatur.ff.l.43.§.aliquando.lib. 44.tt.2.l.25.§ 1.uer.nam posterior.

De æstimatione in hac actione facienda.ff.l. 31.§.si quis egerit.l.36.l.38.§.si forte iugum.l.64.in prin.tt.2.l.32.§.fin.

¶ III. *Quandiu competat?*

Intra annum competit.ff.l.19.§.fin.l.38.in prin.uers. morbi autem.C.tt.58.l.2.ff.li. 18.tt.1.l.40.in prin.uer. sed si ita pactũ.

¶ IIII. *Adfine remedium.*

Actio redhibitoria.ff.l.18. in prin.lib.44.tt. 2.l.25.§.1.

DE ACTIONE SI RES aliena uendita sit, & euicta.ff.lib. 21.tt.2.C.lib.8.tt.45. Cap. VII.

¶ I. *Causæ ex quibus datur hac actio?*

Si res aliena uendita sit,& euicta; Distinguitur infra.

Si per communẽ uel alienum fundum uiam constituerit.ff.l.10.l.46 §.si per alienum.

Si pater filium uel alius liberum hominem uendidit.ff.l.39.§ pater.

Si statuliberum dissimulata conditione uendidit.ff.l.39.§.qui statuliberum.l.51.§. 1.l.69.§.sed etsi quis. lib.40.tt.7.l.9.§.1. lib.44 tt.4.l.2.§.si.

Si ex nomine uendito nihil exigere possit emptor.ff.l. 74.§.fin.

Si soluit uel liberauit rem pignori obligatã emptor.C.l.22.

Si rem petens emptor non obtinuerit, uel possessor sit absolutus.ff.l.16.§.1.l.27.l. 28.l.57.§.si uerò emp^r.

Si rem petitori restituit emptor uel damnatus litis æstimationem soluit.ff.l.16.§. 1.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex genere alienationis qua res aliena alienata est.*

Si ex alia quam ex emptionis causa res euicta tradita est.ff l.52.

Si ex causa permutationis tradita est.ff.li. 19.tt.4 l.1.§.unde ea res.C.l.29.

Si donata sit.C.l.2.

Si legata sit.ff. l.58. l.59. uide supra lib.12. cap.1.uer.De euictionis actione.

Si in solutum data sit.C.l.4.

Si ex iudicio familiæ ercifcundæ tradita sit. ff.l.66.§.fin.C.lib.3.tt.38.l.3.

2 *Ex reliquis contingentibus alienationi.*

Si creditor pignus uendiderit.ff.l 38.l.50. l.68.li.19.tt.1.l.11.§.sententiam Iuliani. lib.20.tt.5.l.10. in prin. lib.13.tt.7.l.8.§. 1. l.21,§.fin. l.23.l.24. in prin.C.lib 8. tt 46.

Si à furioso emerit.ff. lib.41.tt.5.l.2.§. si à furioso.

Si in alea rem uendat.ff. lib.44.tt 5.l.2.§.1.

Si quid missilium nomine emptum & captũ est.ff lib. 18.tt.1.l.8.§ si.

Si cum duos seruos quiuis emisset, & alter, decem dignus esset, alter sit euictus.ff.l. 47.lib.19.tt.1.l 42.

Si emptor sciat rem alienam esse.C.l.27.l. 30.lib.3.tt.38.l.7.§.fin.

Si uenditor indicauerit rem alterius esse.

SVBDISTINGVITVR:

Si obscurè indicat, uel in indicando mentitur,ut si usumfructum rei dicat Seij esse, cum

cum sit Sempronii, &c. ff. l. 39. §. fi. l. 62. §. fi. item si statuliberum uendens, aliam conditionem indicat, uel alii dare iussum uel plus minus ve, &c. ff. l. 46. §. cum tibi usque ad fi. legis. l. 54. §. si hæres. l. 69. li. 19. tt. 1. l. 42. §. similis.

Si conuenerit ne quid euictionis nomine uenditor præstet. ff. l. 68. in prin. lib. 19. tt. 1. l. 6. §. fin. l. 11. §. denique ad. §. ibidem ait.

Si nulla stipulatio de euictione præstanda interposita sit. ff. lib. 18 tt. 1. l. 66. in prin. uide infrà c. prox. Adfinia remedia. uer. De empti actione.

Si per se habere licere uenditor cauit: & alius euincat. ff. li. 19. tt. 1. l. 11. §. qui aūt.

Si cum conuenisset in uenditione ut intra 30. dies dupla promitteretur, postea uerò ne quid præstetur, emptor hoc fieri intra diem non desiderauit. ff. lib. 19. tt. 1. l. 11. §. denique.

Si res nō sit tradita emptori. ff. l. 62. in prin.

Si alii iussu emptoris tradita sit. ff. l. 61.

3 *Ex consequentibus alienationem.*

Si uenditor, idemque debitor rem obligatam liberauit. ff. l. 35.

Si uenditor emptorem defendens, condemnatus litis æstimationē obtulit. ff. l. 21. §. 1.

Si uenditor seruum emptori euictum postea offerat. l. 67.

Si res ex causa lucratiua ad emptorem postea pertinere incipiat. ff. lib. 19. tt. 1. l. 13. §. si fundum.

Si emptori res à domino donata uel legata est. ff. l. 57. §. fi. lib. 41. tt. 5. l. 2. §. fi.

Si emptor domino hæres extiterit. ff. l. 9. l. 41. §. item si domino.

Si is qui rem euicit, sine hærede decesserit, ita ut res penes emptorem maneat. ff. l. 57. in prin.

Si emptor rem à domino redemerit. ff. l. 29. in prin.

Si emptor litis æstimationem obtulerit. ff. l. 16. §. 1. l. 21. §. 1. uer. quamuis si emptor l. 66. § si secundus. lib. 41. tt. 5. l. 2. §. fi.

Si tutor pro re quam emit pupillus, ex sua pecunia litis æstimationem obtulit. ff. l. 22. in prin.

Si emptor rem usucepit, uel longissimi temporis præscriptione se tueri potest. ff. l. 54. in prin. C. l. 19. lib. 4. tt. 51. l. 1. §. fi. li. 7. tt. 26. l. 4. tt. 33. l. 3.

SVBDISTINGVITVR:

Si usucapio per in integrum restitutionem rescissa est. ff. l. 66. §. si is qui.

Si cum posset usucapere emptor, non usucepit. ff. l. 56. §. si cum posset.

Si emptor uenditori hæres extiterit, uel cōtrà uenditor emptori. ff. l. 40. l. 41. in prin. §. si is qui. usque ad fi. legis. C. l. 2.

Si emptor rem alii ante euictionem alienauit, uel in dotem dedit, uide infra Ex persona eius cui euincitur. uer. Si ab eo cui emptor, &c.

Si emptor à uenditore alii rem legauerit. ff. l. 40.

Si emptor seruum manumiserit. ff. l. 25. l. 26. l. 34. in prin. tt. 1. l. 47. lib. 19. tt. 1. l. 30. §. fin.

Si emptor rē pro derelicto habuerit. ff. l. 76.

Si uenditor in loco uendito uoluntate emptoris sit sepultus. ff. l. 51. §. si quis locū.

Si cum emptor retentionem quidem in re haberet, non autem petitionem, eam amisit. ff. l. 29. §. 1.

Si homo uenditus ante euictionem mortuus sit. ff. l. 21. in prin. C. l. 26.

Si homo ab emptore ante euictionem fugerit. ff. l. 21. §. idem Iulianus.

Si res non sit euicta. ff. lib. 19. tt. 1. l. 30. §. fi. C. l. 3. l. 12. l. 18 §. fi.

Si tantum quæstio mota sit. ff. l. 74. §. mota. C. l. 12.

4 *Ex persona eius cui uel à quo euincitur.*

Si ab eo cui emptor alienauit, uel in dotem dedit euincatur. ff. l. 22. §. si pro. l. 23. l. 24. l. 39. §. si seruus tuus. l. 61. l. 71 lib. 23. tt. 3. l. 75.

Si cum sibi aut Titio fundum dari stipulatus esset, Titio fundus datus euictus sit. ff. lib. 46. tt. 3. l. 33. in prin.

5 *Ex re euicta.*

Si pars tantum euicta sit. ff. l. 1. l. 36. l. 39. §. si à me besse. l. 44. l. 45. l. 56. §. in stipulat.

Si pluribus rebus simul emptis una sit euicta ff. l. 72.

Si hæreditate empta una res, ex ea sit euicta. C. l. 1.

Si fines agri iudicio finium regundorum euincantur. C. l. 10.

Ff Si

Si id quod accessit rei uenditæ euincatur. ff. l. 16. in prin. lib. 19. tt. 1. l. 11. §. si quis rē.
Si uicarius ex peculio serui, quod accessit, euincatur. ff. l. 5.
Si ea quæ per seruū emptum adquisita sunt, euincantur. ff. l. 8.
Si partus ancillæ prægnantis uenditæ euictus sit. ff. l. 42.
Si uacca uendita uitulus sit euictus. ff. l. 43.
Si ususfructus euictus sit. ff. l. 39. §. fin. l. 46. in prin. lib. 18. tt. 1. l. 66. in prin.
Si seruitus euincatur. ff. l. 75. Si seruitutem petens emptor succumbat. ff. l. 75. §. si uero emptori. li. 18. tt. 1. l. 66. in prin.
Si debitore sub pignore delegato creditori, pignus ei euincatur. ff. l. 68. §. fin.

6 *Ex genere actionis quo, & causa ex qua euincitur.*

Nihil interest quo genere iudicii euincatur. ff. l. 34. §. si communi.
Si Seruiana actione euictum sit. ff. l. 34. §. fin. l. 35.
Si communi diuidundo iudicio euincatur. ff. l 34. §. si communi.
Si finium regundorum iudicio. C. l. 10. §. fi.
Si per in integrum restitutionem minoris. ff. l. 39. in prin.
Si per in integrum restitutionem propter absentiam. ff. l. 66. §. si is qui.
Si interdicto de itinere actuque priuato uictus sit emptor. ff. lib. 19. tt. 1. l. 35.
Si ex futuro casu post contractam emptionem res euincatur. ff. l. 11. in prin. uer. Paulus. l. 3.
Si princeps prædia uel distrahat, uel militib. assignet. ff. l. 11. in prin.
Si in aleæ lusu res euincatur. ff. lib. 44. tt. 5. l. 2. §. 1.
Si seruus rem domini uendiderit sine eius uoluntate, & propterea emptor rem uindicans submotus sit. ff. l. 39. §. si seruus.
Si dolo, errore uel imprudentia iudicis res fuerit euicta. ff. l. 51. in prin. C. l. 8. l. 15.
Si emptor uitio suo & sua culpa causam amiserit. ff. l. 63. §. fin. l. 66. in prin.
Si emptor exceptionem competentem non opposuit petenti. ff. l. 18. lib. 19. tt. 1. l. 46. §. 1. lib. 6. tt. 2. l. 14. §. fin. C. l. 28. Quæ autem sint huiusmodi exceptiones, uide j. membr. 4. huius Capitis.

Si ideo contra emptionem iudicatum sit, quod defuerit uel abfuerit. ff. l. 53. i prin. C. l. 8.
Si cum emptor retentionem in re, non autem petitionem haberet, rem amisit. ff. l. 29. §. 1.
Si cum uenditor consuluisset ut emptor Publiciana experiretur, uel hypothecaria, emptor directa rei uindicatione agens uictus sit. ff. l. 66. in prin.
Si contra legem uenditionis emptor mancipium prostituerit, & propterea liberum fiat. ff. l. 34. in prin.
Si res pro emptore obligata fuerit, & eo nomine euincatur. ff. l. 20.
Si emptor conuentus auctori suo non denunciauit, uel condemnatus non appellauit, uide paulo inferius.
Si uenditor uoluntate emptoris in loco uendito sepultus sit. ff. l. 51. §. si quis locum.

7 *Ex reliquis contingentibus circa euictionē.*

Tum demum res uidetur euicta, si ita amittitur ut eam emptori habere nō liceat, uel spes habēdi abscissa est. ff. l. 21. §. inde Iulianus. l. 35.
Si mulier emptrix domino rem in dotem dedit. ff. l. 24.
Si apud iudicem compromissarium res euicta sit. ff. l. 56. §. si compromis.
Si emptor non soluit uenditori. ff. lib. 15. tt. 3. l. 7. §. idem ait. uers. nam etsi.
Si emptor conuentus non denunciauit uenditori ut se defendat. ff. l. 53. §. fin. C. l. 8. l. 20. §. fin.
De denunciādo auctori, ut defensioni adsit. ff. l. 29. §. fin. l. 39. §. denunciare. l. 49. l. 51. §. si Titius. l. 55. §. fin. l. 56. §. si præsente. usq; ad fin. legis. l. 59. l. 62. §. 1. l. 63. in prin. C. l. 7. l. 9. l. 17. l. 20. l. 23. l. 29.
Si cum uenditor cōsuluisset emptori, ut Publiciana uel alia actione uteretur, emptor alia usus uictus sit. ff. l. 66. in prin.
Si emptor condemnatus non appellauit. ff. l. 63. §. 1. uel appellationem non est prosecutus. ff. l. 63. §. fin.
Si post mortem emptoris euincatur. ff. l. 23.
Si post multa temporis spacia euincatur. C. l. 21.
Si emptor decem quæ ab euicto conditionis implendæ causa accepit, uenditori non

non reddat.ff.lib.44.tt.4.l.2.§.fin.
De reliquis,uide s.ex contingentib.circa alienationem.

¶ 2 *Quæ actio detur ex euictione?*

Si stipulatio de euictione præstanda interuenit, ex illa stipulatione de dupla agitur, de qua uide j.cap.prox. Si nulla interuenit stipulatio,tunc agitur ex empto ad id quod interest.C.l.6.l.25.uide j.ca.prox. Quid ueniat,item adfinia remedia.

¶ 3 *Quibus datur de euictione actio?*

Item aduersus quos? item Quid ueniat in ea,&c.uide j.cap. prox.

¶ 4 *Euentus.*

De mandati actione condemnati.ff.lib.6.tt.2.l.14.§.Sed quod iudicio empti.

¶ 5 *De uindicatione rei alienæ uenditæ.*

1 *An re aliena uendita, dominus eam uindicare & euincere possit?*

ff.li.18.tt.1.l.28.C.li.4.tt.51.l.1.l.6.

DISTINGVITVR:

Si pater rem filij uendidit. C. lib.4.tt.51.l.5.

Si maritus rem uxoris uendidit.C.lib.4. tt.51.l.2.

Si dominus rei uenditioni cōsensit,uel eam ratam habuit.C.lib.7.tt.26.l.4. ff.lib.41 tt.3.l.44.§.constat.

Si dominus ré suam uendendam mandauit, uel mandatu alterius uendidit.ff.tt.3.l.1.§.15.Celsus ait.lib.17.tt.1.l.49.

Si dominus instrumento uēditionis subscripsit.ff.lib.18. tt 5.l.8.

Si domini sigillo instrumentum contractus signatum est.C.lib.4.tt.51.l.2.

Si pro domino res in solutum data est.C.li.4 tt.51.l.4.

Si uenditor dominium rei sit adeptus,eamq; ab emptore petat.ff.l.17.l.18.tt.3.l.1.in pri. l.2.§.fi. lib.19.tt.1.l.46.lib.44.tt.4.l.4.§.si à Titio.ibi etsi ipse. lib.41.tt.3.l.42.lib.20.tt.5.l.10. lib.17.tt.1.l.49.C.l.13.tt 46.l.1.§.si tamen.li.10.tt.5.

Si dominus serui uendentis petat. ff. lib.15.tt.3.l.7.§.idem ait.

Si hæres uenditoris petat.ff.l.73.tt.3.l.1.in prin.C.l.13.l.14.lib.4.tt.51.l.3.

Si fideiussor datus pro euictione petat. C. l.11.

Si hæres fideiussoris petat.C.l.31.

Si emptor rem usucepit, uide s. Ex consequentibus alienationem. uer. Si emptor rem usucepit.

2 *Euentus euictionis.*

Quod euincitur,in bonis non est. ff. lib.50.tt.17.l.150.

Actio datur emptori aduersus auctorem,de qua s.eod.cap.

3 *Adfine remedium.*

Si emptor rem usucepit.C. lib.4. tt.51. l.1. lib.3.tt.22.l.3.in fine.

DE ACTIONE DVPLAE EX stipulatu.ff.lib.21.tt.2.C.lib.8. tt.45. Cap. VIII.

¶ I. *Causæ ex quibus datur?*

Si contrà ac promissum est à uenditore fiat.

Si cum promisisset uenditor, emptori rem habere licere,res emptori euicta sit. Distinctiones huius,uide s.cap.prox.

Si cum promisisset seruum uenditum furtis noxisq; solutum esse,seruus furtum fecerit uel noxa sit.

Distinguitur sequentibus modis:

Si post perfectam emptionem seruus furtū fecerit,ex quo emptor conuenitur.ff.l.3.

Si domino suo seruus furtum fecerit.ff. tt.1.l.31.§.si uenditor.l.52.

Si ei qui emptori hæres existit, furtum fecit.ff.l.30.

Si talis sit noxa, quæ publicè coerceri solet.ff.l.11. § fi.

Si emptor noxali iudicio cōuentus, seruum non defendit.ff.lib.19.tt.1. l.11.§. Iulianus. uers. idemq; putat.

Si actor sciuerit seruum talē esse cū stipularetur.ff.lib.44.tt.4.l.4.§. item Labeo.

DISTINCTIONES GENERALES:

Si non sit interposita stipulatio.ff. lib.18.tt.1. l.66. in prin. Vide insuper j. Adfinia remedia. uers. De empti actione.

Si ex alia quàm ex emptionis causa interposita sit stipulatio.ff.l.52.

Si cum seruum sanum esse, erronem non esse,&c. promisisset,seruus alienus sit & euictus. ff. l.16. §. si seruus. uide s.cap.5. uers. Si aliena res.lib.eod.

Si semel ex stipulatu actum sit.ff.l.32.§.fin.

¶ II. *Quibus datur actio?*

De hæredibus emptoris. ff. l. 23. l. 30. l. 51. §. non est mirum.
De domino cuius procuratori cautum est. ff. lib. 41. tt. 2. l. 49. §. fi.
De eo cui emptor rem alienauit: an si eis res euicta sit, aduersus priorem uenditorem habeat actionem. ff. l. 59.
De emptore, si res ei cui iussu emptoris tradita est, uel cui emptor rem alienauit, euicta est, uide supra c. prox. Ex persona eius cui uel à quo euincitur.

¶ *III. Aduersus quos datur actio?*

De domino & procuratore, & eo qui absentis negocia gerit, uendente. ff. l. 66. §. fi. li. 19. tt. 1. l. 13. §. si procurator. libr. 3. tt. 3. l. 67.
De eo cuius tutela gesta est tutore uendente ff. l. 4. §. fin.
De apparitoribus prætoris, per quos pignora uenduntur. ff. l. 50.
Si iussu iudicis rei iudicatæ pignus captum per officium distractum est: eo euicto aduersus eum competit actio qui debito liberatus est. ff. l. 74. §. etsi iussu. C. l. 13.
Si creditor pignus uendidit, eo uicto aduersus debitorem actio cedenda est, uide supra c. proxi. uersi. Si creditor pignus uendiderit.
De auctore auctoris. ff. l. 59.
De fideiussoribus pro euictione. C. l. 7. l. 18. Nouel. c. 4. §. neque hoc tantum. ff. de euictionibus. l. 41. §. si is qui.
De duobus uel pluribus uendẽtibus. ff. l. 12. l. 39. §. si à me bessem. l. 65.
De hæredibus uenditoris. C. l. 9. l. 18. l. 23.
Si non tenetur defunctus, an teneatur hęres. ff. l. 7. l. 51. §. non est mirum.
Si seruus uel homo liber uenditus, uenditori hæres extiterit, ipse de se euicto tenetur. ff. l. 7. l. 19. §. si homo.
De pluribus hæredibus quatenus illi teneã tur. ff. l. 12. l. 62. §. 1. l. 65. lib. 45. tt. 1. l. 85. §. in solidum. l. 139.

¶ *IIII. Quid ueniat in actionem dupla, & si res euicta sit.*

Consideratur,

1 *Ex antecedentibus euictionem, & alias causas ex quibus agitur.*

Si stipulatio præcessit, tunc quantum in eã deductum est, peti potest. C. l. 25.
Siue simplum siue duplum siue triplum, &c. sit deductum peti potest. ff. l. 56. in prin. l. 74. in prin. Si simplum pro duplo stipulatus sit. ff. l. 37. §. si simplum. Si nihil definitum sit in uenditione. ff. l. 60.
Si nulla præcessit stipulatio, tunc si quidem petente emptore uenditor repromittere noluit, dupli condemnandus est. ff. l. 2.
Sin autem nec emptor petiit promitti, tunc empti actione petitur id quod interest. ff. l. 8. l. 16. §. fi. l. 60. l. 66. §. fin. l. 67. l. 70. l. 64. §. etsi iussu. lib. 19. tt. 1. l. 11. §. qui autem habere. l. 43, §. fi. l. 44. l. 45. in prin. §. 1. C. l. 9. l. 21. §. fi. l. 23. l. 25. l. 29. lib. 4. tt. 52. l. 5.
Item petitur empti actione precium cum usuris restitui. ff. l. 70. tt. 1. l. 58. §. item quæro. lib. 22. tt 1. l. 18. lib. 19. tt. 1. l. 11. §. qui autem habere. l. 13. §. offerri. C. l. 16. l. 23. §. fi.
Vel si res tantum obligata est ut liberetur, uide supra c. 4. membr. 4 uer. ut prædiũ obligatum liberet uenditor.
Si res uel melior uel deterior apud emptorem facta sit. item, Si uel aucta uel deminuta est flumine uel alluuione. item si emptor impensas in eam fecit, eius quoque ratio habetur. ff. l. 15. in princip. l. 64 in prin. usque ad. §. fi. l. 66. §. fin. l. 70. lib. 19. tt. 1. l. 43. §. illud etiam. §. fi. l. 44. l. 45. in prin. usque ad. § fi. C. l. 9. l. 16. l. 17.
Si antea etiam aliqua pars prædij uel serui tus euicta est, emptorque eo nomine agẽ do quid consecutus est. ff. l. 48.
Si emptor secundo emptori in lite super re uendita procuratorio nomine adfuit, & quędam ex causa iudicati præstitit, cuicta re ea quæ actione mandati à secundo emptore cõseq. nequit, repetet hac actione à suo auctore. ff. l. 66. §. si secundus.

2 *Ex re euicta.*

Si pars rei euicta sit, de toto agi nõ pt. ff. l. 1.
De æstimatione euictæ partis pro qualitate & bonitate. ff. l. 1. § fi. l. 13. l. 14. l. 15. in prin. l. 53. in pri. l. 64 §. cæterũ. l. 69. §. fi.
Si ea q̃ rei uenditæ accesserunt euicta sunt, simplum præstandum ff. l. 16. in prin. lib. 19. tt. 1. l. 11. §. si quis rem.
Si ususfructus uel seruus, qui fundo accessit, euictus sit. ff. l. 15.

3 *Ex persona venditoris.*

Si creditor pignus uendidit, eo euicto actiones tantum aduersus debitorem præstare debet. ff. l. 38. uide s. cap prox. membr. 1. uers. Si creditor pignus.

Seruo uendente datur actio de peculio in dominum. ff. l. 39. §. seruus. uers. sed si seruus.

¶ *V. Quando & quandiu datur.*

An statim quæstione mota. ff. l. 74. §. mota. C. l. 12.

An antequam res sit euicta, uide s. ca. prox. Ex consequent. alienat. uers. si res nondū sit euicta.

De longi temporis præscriptione. C. l. 21.

¶ *VI. Adfinia remedia.*

De empti actione, deficiente dupla. ff. l. 16. in prin. l. 19. in prin. tt. 1. l. 31. §. quia assidua. li. 19. tt. 1. l. 11. §. Iulianus. C. l. 6. l. 25.

De persecutione pignoris ob euictionem dati. C. l. 15.

De exceptione uenditori precium petenti opponenda. ff. l. 68. in prin. ff. lib. 18. tt. 6. l. 18. §. fin. C. l. 24.

Si uenditor rem uenditam ab emptore uelit euincere, in potestate est emptoris, utrum cum exceptione uelit submouere, an per actionem duplum uel idquod interest consequi. ff. l. 17. l. 73. §. fin. C. li. 4. tt. 51. l. 3.

De exceptione ei qui rem euincit opponenda: de precio & sumptibus restituendis. ff. lib. 19. tt. 1. l. 45. §. 1. C. l. 16.

De actione aduersus seruum manumissum, qui sciens dissimulata conditione se uenire passus est. ff. lib. 40. tt. 5. l. 10. §. fi. tt. 12. l. 14. usq; ad l. 23.

De actione de dolo. ff. l. 21. in prin.

De actione ex testamento. ff. l. 58.

De actione in rem. Nouell. c. 4. §. neq; hoc tantum.

De actione in factum. ff. lib. 19. tt. 4. l. 1. §. unde si ea res.

DE ACTIONE VENDITI.

ff. lib. 19. tt. 1. C. tt. 49.

Cap. IX.

Hactenus de actionibus quæ emptori ex contractu emptionis competunt, tractatum est: sequitur nunc de iis quæ pro iure uenditoris competunt, ut est actio uenditi.

¶ *I. Causæ ex quibus datur hæc actio.*

Ex uendito actio uenditori competit, ad ea consequenda quæ ei ab emptore præstari oportet. ff. l. 13. § ex uendito. uel uti.

1 *Si quid inter emptorem & uenditorem conuenit, ut emptor ei fidem præstet.*

ff. lib. 18. tt. 1. l. 75. Distinguitur ex specie pacti facti:

Si conuenit, ne emptor in loco uendito monumentum extruat, neve alio modo humano iure cum eximat. C. tt. 54 l. 9.

Si conuenit, ne in locum uenditum inferatur mortuus. ff lib. 11. tt. 7. l. 11.

Si conuenit, ut si ad diem pecunia soluta nō sit, res sit inempta. ff. lib. 18. tt. 1. l. 6. §. 1. tt. 3. l 4. in prin. uer. & quidem. uide j. De lege commissoria.

Si conuenit, ut ad diem pecuniam non solutam, emptor arras perdat. C. tt. 54. l. 1. uel duplum precii præstet. ff. l. 13. §. ibidem Pomponius.

Si conuenit, ut seruus uenditus cum bestiis pugnet. ff. lib. 18 tt. 1. l. 42.

Si conuenit, ne seruus uenditus manumittatur. ff. lib. 18. tt. 7. l. 6. in prin. C. tt. 57. l. 5.

Si conuenit, ut seruus manumittatur, uide s. lib. 5. cap. 5. uers. si seruus ita.

Si conuenit, ne ancilla uendita prostituatur. ff. lib. 18. tt. 7. l. 6. §. cęterum fine. usq; ad fin. legis. l. 9. §. fin. tt. 1. l. 56. C. tt. 56.

Si uendita insula conuenit, ut emptor aliam uenditoris insulam reficeret, &c. ff. l. 6. §. 1. tt. 5. l. 6.

Si uendita domo, uenditor sibi uel alii habitationem exceperit. ff. l. 13. §. si uenditor. l. 21. §. fi. l. 53. §. fi. li. 18. tt. 6. l. 18. in pri.

Si fundo uendito conuenit, ut eum conductum uenditori habere liceat. ff. l. 21. §. si tibi. lib. 18 tt. 1. l. 75.

Si parte fundi uendita conuenit, ut emptor alteram partem certa pecunia cōductam habeat. ff. lib. 18. tt. 1. l. 79.

Si conuenit, ut reus locuples ab emptore detur. ff. l. 13. §. item si conuenerit.

Si conuenit, ut oblato precio à uenditore eiusve hæredibus, res inempta fieret, & ab emptore restitueretur. ff. tt. 5. l. 12. C. tt. 54. l. 2. l. 7.

Si conuenit, ne emptor alii quàm uenditori rem distrahat. ff. l. 21. §. si tibi. uer. sed etsi ita. lib. 18. tt. 1. l. 75.
Si conuenit, ut si emptor rem pluris uédidisset, eius partem dimidiam uenditori præstet. ff. l. 13. §. si inter emptorem.
Si in lege commissoria conuenit, ut quanto minoris fundum uenditor postea uendiderit, id emptor præstet ff. lib. 18. tt. 1. l. 6. §. 1. tt. 3. l. 4. § in commissoria.
2 *Agitur insuper hac actione, ut emptor precium quanti res uenit, soluat.*
ff. l. 13. §. ex uendito. C. l. 6. l. 13. §. fin.

DISTINGVITVR:

Si compensauit. C. l. 2.
Si soluit.

Subdistinguitur:

Si aliud pro alio soluit. C. tt. 44. l. 9.
Si numos ex peculio serui uenditi, quod ad uenditorem pertinet soluit. C. l. 7. tt. 36. l. 1. § si itaq;. §. fin.
Si non fecerit numos accipientis. ff. li 19. tt. 1. l. 11. in prin. tt 4. l. 1. in prin.
Si non iustum precium soluit. quod autẽ precium sit soluendum, uide. ff. lib. 18. tt. 1. l. 71. lib. 19. tt. 1. l. 3. §. fin.
Si non totum precium soluit, & quãtum precii nomine soluendum. ff. l. 3. §. fin. l. 13. §. ex uendito. l. 32. lib. 18. tt. 1. l. 17. l. 18. in prin. l. 39. l. 40. in prin. usq; ad §. in lege. §. qui agrum. l. 57.
Si usuras precii non soluit. ff. l. 13. §. ex uendito, usq; ad §. præterea. l. 49. §. si. l. 51. §. si. li. 18. tt. 6. l. 19. li. 22. tt. 1. l. 16. §. cũ usuræ. C. l. 5. l. 13. §. si. tt. 54. l. 5. tt. 32. l. 2.
Reliquas distinctiones huius loci, uide paulo ĩ.

DISTINCTIONES GENERALES:

3 *Ex reliqua ex quibus, & ad quæ agitur ex uendito.*
Si uẽditor in rem distractam sumptus fecit, ut eos emptor reddat. ff. l. 13. §. præterea. l. 38. §. si per emptorem. C. l. 16.
Si cum ita res uendita esset, ut emptor reipub. debita solueret, eo non soluente uenditor soluit. C. tt. 44. l. 14.
Si seruus uenditus uenditori furtum fecerit. ff. l. 30. in prin. usq; ad §. si sciens. li. 3. tt. 5. l. 48. lib. 18. tt. 1. l. 29.
Si emptor, qui lapides ex fundo emit, eos tollere nolit. ff. l. 9.
Si res uendita aliquam seruitutem debet, ut patiatur emptor eam imponi ff. l. 8. lib. 5. tt. 2. l. 34. tt. 4. l. 7. l. 10.
Si emptor ruta cæsa non restituat. ff. l. 17. §. si ruta. uer. qa si nõ. li. 10. tt. 4. l. 5. §. idẽ Iul.
Si re redhibita emptor reliqua reddere noluit. ff. lib. 21. tt. 1. l. 23. in prin.
Si meliore cõditione allata, emptor fructus restituere nolit. ff. lib. 18. tt. 5. l. 16.
Si dolo egit emptor. C. tt. 44. l. 11.
Si persuasit uenditori, minimo rem ualere. ff. l. 13. §. per contrarium.
Si iniquis ponderibus adhibitis olœum accepit. ff. l. 32. lib. 48. tt. 10. l. 32. lib. 47. tt. 2. l. 53. §. si maiora.
Si cum fundus in diẽ esset addictus, emptor minus idoneum emptorem subiecit. ff. li. 18. tt. 2. l. 14. in prin.
Si per emptorem stat, quo minus conditio emptionis impleatur. ff. lib. 18. tt. 1. l. 50.
Si fructus ad uenditorẽ pertinentes emptor inuasit. C. l. 5. §. fin.
Si seruum sub modo manumissionis uenditum, postea mutata uenditoris uoluntate emptor nihilominus manumiserit. ff. lib. 18. tt. 7. l. 8. lib. 17. tt. 1. l. 30.

DISTINCTIONES GENERALES:

Si per uenditorem factum sit, quo minus id quod oportet præstetur. ff. l. 51. §. fin.
Si debitor rem pignoratam à creditore redemerit. ff. lib. 18. tt. 1. l. 39. in prin.
Si uenditoris nihil interfit sic uel aliter factum esse. ff. lib. 18. tt. 7. l. 6. §. si quid emptor.
Si res empta redhibenda sit, uel adhibita. ff. lib. 21. tt. 1. l. 59. lib. 44. tt. 4. l. 5. §. si seruus. tt. 1. l. 14.
Si res emptori euicta sit. ff. lib. 21. tt. 2. l. 68. in prin.
Si de re empta dominii quæstio moueatur emptori. ff. li. 18. tt. 6. l. 18. §. si. C. lib. 8. tt. 45. l. 24 ff. li. 44. tt 4 l. 17. §. ex quadrante.
Si cum plures res uno precio emptæ essent, de singulis ex uendito agatur. ff. l. 33.
Si actum sit. ff. l. 28. lib. 21. tt. 1. l. 43. §. si sub cond.
De reliquis distinctionibus, uide ĩ. cap. 2. & 3. lib. eod.

¶ *II. Quibus datur actio ex uendito?*

De

De domino, procoratore uendente.ff.l.13. §.si procurator.

¶ *III. Quid ueniat in hac actione?*

Ex uendito actio competit uenditori, ad ea consequenda quæ ei ab emptore præstari oportet.ff.l.13.§.ex uendito. Quæ autem sint huiusmodi, uide supra Causas huius actionis.

Si emptor ea quæ præstare debet, non præstat:ut si non soluit.ff.lib.18.tt.6.l.19.

Si plures sint emptores, singuli in solidum tenentur.ff.tt.2.l.47.

De reliquis uide supra Causas huius actionis.

Non uenit in hanc actionem ut uenditio rescindatur.C.l.6.ff. lib.18.tt.1.l.6.§.1. uer.nec conturbari.

¶ *IIII. Adiuncta.*

Vide supra cap.4.membr.6.lib.eo.

¶ *V. Adfinia remedia.*

Actio ex stipulatu.ff.l.28.

Actio præscriptis uerbis.ff. lib.18.tt.1.l.50. C.tt.54.l.2. in certi condictio.ff.l.5.§.fi. l.8.l.30.in prin.

Negociorum gestorum.ff.lib.3.tt.5.l.fi.

In integrum restitutio.C.tt.44.l.10.

Rei uindicatio, & ad exhibendum.ff.l.17.§. si ruta cæsa.l.50.§.fi.C.l.1.tt.38.l.8.l.9. tt.44.l.10.lib.3 tt.32.

Ex locato actio.ff.lib.19.tt.2.l.22.in prin.

SI MANCIPIVM ITA VEnierit ut exportetur, uel manumittatur, uel ne prostituatur.ff. lib.18.tt.7. Cap. X.

Sunt hæ species uenditionis & actionis ex uendito.

¶ *Si ita uenierit ut exportetur.*

ff.lib.18.tt.7.C.tt.55.

¶ *I. Ratio huius actionis.*

ff.l.1.§.fi.

¶ *II. Causa ex qua datur.*

Si cum seruus uenisset ut exportaretur, uel ne in aliquo loco moretur, contra legem uenditionis fiat:an locus sit huic actioni, uel manus iniectioni.

Distinguitur sequentibus modis:

Si uenditor legem remiserit, & mutauerit uoluntatem.ff.l.1.C.l.2.§.fi.

Si seruus ita uenditus, manumissus sit.C.l.1.l.3.

Si seruus fugerit in interdicta loca.ff.l.9.

Si de pœna sine stipulatione conuenit.ff.l.7.in prin.

Si cum uenisset exportandus ab Italia, in prouincia moratur.ff.l.2.

Si cum uenisset ne in pomerio ciuitatis moraretur,in ipsa ciuitate moratur.ff.l.5.

Si cum uenisset ne in ciuitate domini moraretur, in urbe Roma moratur: item si ne in certa prouincia, in Italia moratur. C.l.5.

¶ *III. Quibus competit actio uel manus iniectio?*

De uenditore & emptore qui alii eodem modo mancipium uendidit.ff.l.9.

De fisco.C.l.1.l.2.

¶ *IIII. Quid ueniat in hac actione.*

De pœna promissa.ff.l.7.C.l.2.l.5.§.fi.

¶ *Si ita uenierit mancipium ut manumittatur.*

Vide supra lib.5.c.5.uer. si seruus ita.

¶ *Si ita uenierit ancilla ne prostituatur,*

& de aliis huiusmodi uenditionibus sub certo modo factis,uide supra.c.9. in prin. lib.eod.

DE LEGE COMMISSORIA. ff. lib.18. tt.3. Cap. XI.

Lex commissoria est, cum ita uenditio facta est,ut pecunia ad diem certum non soluta, res inempta fit.

Non est conditionalis, sed pura uenditio. l.1.

De actione quæ hinc datur, si pecunia ad diem soluta non fit.

¶ *I. Causa ex qua datur hac actio.*

Si cum res uendita esset sub hoc pacto, pecunia ad diem non soluta res inempta esset:pecunia ad diem soluta non fit.

Distinguitur sequentibus modis:

Si non sit interpellatus ut solueret.l.4.§.fi.

Si nemo sit cui soluatur.ff.l.4.§.fi.l.8.

Si uenditor ante diem decesserit.ff.tt.5.l.10.in prin.

Si emptori denunciatum est à fisco, ne solueret antequam fisco esset satisfactum.l.8.

Si cũ antea conuenisset ut pecunia non prius solueretur, quàm uenditor emptori fideiussores de euictione dedisset: uenditor fideiussores non dederit. ff. tt. 5. l. 10. §. emptor.

Si post moram pecuniam offerat emptor. ff. lib.44.tt.7.l. 22.§.fin.

Si uenditor post commissam legem precium petiit.ff.l.7.

Si usuras precii uenditor petiit. C.tt.54.l.4.

Si post commissam legem reliquum preciũ acceperit uenditor.ff.l.7.§.fin.

¶ *II. Quid ueniat in hac actione?*

De eo quod rei uenditæ accessit. l.6.§. idẽ.

De fructib.l.4.§.sed quod ait.l.5.tt.1.l 6.§. si fundus.

Si fundus facto emptoris deterior sit factus. l.4.in prin.

Si fundum postea minoris uendidit uenditor.l.4.§.in commissoria.tt.1.l. 6.§.si fundus.

¶ III. *Quæ actio competat? Et adfinia remedia.*

De actione ex uendito.ff.l. 4.in prin.uers.& quidem.tt.1.l.6.§.1.C.tt.54.l.3.

De rei uindicatione.C.tt.54.l.3.

In potestate uenditoris est, utrum commissoriam exercere uelit, an precium petere.l. 2.l.3.l.4.§.eleganter.

¶ IIII. *Euentus.*

Res fit inempta.l.4.in prin.uers.& quidem. l.6.in prin.

Id quod arræ uel alio nomine ab emptore datum est, apud uenditorem remanet.l.6. in prin.

Si seruus inemptus factus emptori quid subripuit, nõ potest emptor eo nomine furti agere. ff. lib. 47. tt.2. l.69. §. cum seruus.

DE IN DIEM ADDICTIONE. ff. lib. 18. tt. 2. Cap. XII.

Est, & hæc species uenditionis sub modo factæ.

¶ *I. Definitio exemplaris huius uenditionis. l. 1.*

¶ *II. Genus.*

Utrũ pura an conditionalis sit uenditio. l. 2.

¶ III. *Causa qua resoluitur hæc uenditio.*

Si melior conditio sit oblata.l.4.§ cũ igitur.

Declaratur, quãdo melior conditio dicatur allata.l.4.§.melior.usq; ad fin.legis. l. 5. l.14.§.fin.

Distinguitur sequentibus modis:

1 *Ex persona eius qui adfert meliorem conditionem.*

Si alter emptorum meliorem attulerit conditionem. l.18.

Si alter uenditorum meliorẽ attulerit conditionem.l.13.§.fin.

Si pupillus sine tutoris autoritate pluris emerit.l. 14.§.sed etsi pupillus.

Si seruus alienus pluris emat.l.14.§.sed etsi pupillus.uers.idem est.

Si seruus uenditoris uel filius eius pluris, uel dominus rei pluris emerit.l.14. §.sed etsi pupillus. uers. alter utrũ.

Si is qui non est soluendo, pluris emerit. l. 14.§.1.§.sed si neuter. §.sed etsi pupillus uers.& erit hic similis.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si falsus emptor subiectus sit.l.4.§. cum igitur.l.6.in prin.

Si non sit melior cõditio ablata. l.14. §.cum igitur.uers.sed etsi existat.

Si uenditor aliam rem in posteriore uenditione adiecit l. 15.§.si fundus.l.19.

Si uiliore uel æquali precio posterior emat. l.4.§.melior.§.fin.

Si posteriori etiam in diem addicatur. l. 11. l.12.l.3.

Si dies precii soluendi longior posteriori data sit.l.15.§.fin.

Si post mortem uenditoris melior conditio allata sit.l.15.in prin.

Si res priusquam melior conditio allata est, interierit.l.3.l.4 §.item Iulianus.usq; ad §.sed & Marcellus.

Si prior emptor paratus sit plus etiam adiicere.l.7.l.8.

Si incertum sit utrius rei precio sit additũ. l.17.§.fin.

Si uenditor priorem emptionẽ potius uelit sequi.l.9.l.10.

¶ IIII. *Cuius rei emptio resoluatur.*

Si duo serui duob. separatim in diem addicti sunt & amplius preciũ pro utroq; adie ctum

ctum sit. l. 17.

¶ *V. Euentus huius uenditionis.*

Emptor usucapere rem potest, fructus & accessiones lucratur, & periculum ad eum pertinet. l. 2. §. fina. l. 3. l. 4. in prin. §. fundo.

Emptor ante allatam conditionem meliorē, dominus rei est, rem uindicare & pignori dare potest: meliore tamen conditione allata, pignoris causa definit. l. 4. §. sed & Marcellus. lib. 6. tt. 1. l. 41. in prin.

Interdictum quod ui aut clam emptori competit. l. 4. §. idem Iulia.

Euentus meliore conditione allata & contractu resoluto.

Venditor, meliore conditione allata, priorē emptorem certiorare debet. l. 8.

De fructibus uenditori refundendis. l. 4. §. fundo autem. l. 6. l. 14. §. sed uerum. §. fin. lib. 39. tt. 4. l. 59.

De actione quod ui aut clam uenditori præstanda. l. 4. §. fundo autem.

Emptor rei uindicationem amplius non habet. ff. lib. 6. tt. 1. l. 41. in prin.

De ea quanto deterior res apud emptorem facta est præstando. l. 14. §. sed uerum est.

De iis quæ emptor medio tépore erogauit. l. 16.

De precio reddendo. l. 20.

De eo quod seruus inemptus factus, emptori subripuit. ff. lib. 47. tt. 2. l. 69. §. cum seruus.

Si uenditor simulauerit meliorem conditionem allatam, cùm allata non esset, utriq; emptori tenetur. l. 4. in prin.

Si emptor minus idoneum emptorem subiecit cui res addicta est, ex uendito actione tenetur. l. 14. in prin.

Præter corpus nihil sequitur posteriorē emptorem, etiam ne fructus quidem. l. 14. §. fin.

DE HAEREDITATE VEL actione uendita. ff. lib. 18. tt. 4. C. tt. 39. Cap. XIIII.

DE HAEREDITATE VENDITA.

¶ *I. Causa ex qua debetur.*

Si hæreditas uendita sit.

Distinguitur sequentibus modis:

Si hæreditas ad uenditorem non pertinet, uel nulla est. ff. d. t. l. 7. cum sex ll. sequentib.

Si hæreditas eius qui adhuc est in uiuis, uendita est. ff. l. 1.

Si tanquam hæres uendidit, cum esset fideicommissarius uniuersalis. ff. l. 16.

Si nondum certus de quantitate hæreditatis, persuasus ab emptore quasi exiguam quantitatem uendidit. ff. lib. 17. tt. 1. l. 42. C. l. 4.

¶ *II. Quid & quantum debeatur.*

Quanta hæreditas sit, nihil interest. ff. l. 14. §. fin. l. 15.

Venit autem in hæreditatis petitionem:

Id uenit quod actum est ut ueniret. ff. l. 2. §. 1. l. 15. l. 25.

Id quod ad uenditorem peruenit: de quo ui de paulo j.

De actionibus hæreditariis. ff. l. 2. §. peruenisse. §. non solum. C. l. 5.

De actionib. quas ipse uenditor constituit. ff. l. 2. §. non solum.

De eo quod uenditor debuit defuncto. ff. l. 2. §. illud quæsitum est. l. 20.

De re uendita & precio rei uenditæ utrū debeatur, si rem hæreditariam alii uendidit. ff. l. 2. §. peruenisse. l. 21. C. l. 6.

De eo quod ad uenditorem non peruenit. ff. l. 2. §. non tantum.

De damno ad emptorem pertinente, uide j. Euentus.

De eo quod ad uenditorem peruenit, an debeatur.

ff. l. 2. §. in hæreditate. §. peruenisse. §. illud tenendum.

Distinguitur sequentibus modis:

1 *Ex causa ex qua ad uenditorem peruenit.*

De omni lucro quod occasione hæreditatis sensit uenditor. ff. l. 2. §. solet quæri. §. sicuti lucrum.

Si ex substitutione impuberis ad eum peruenit. ff. l. 2. §. illud potest.

Si debitum exegit. ff. l. 2. §. peruenisse.

Si indebitum exegit. ff. l. 2. §. solet quæri.

Si propter uim sibi factam, uel furtum, duplum consecutus est. ff. l. 21. §. fi.

Si rem petens, litis æstimationem est consecutus. ff. l. 2. §. peruenisse. uers. sed et si. l. 21. §. fin.

Si eius fundi nomine, quem in uenditione excepit, adquisiuit. ff. l. 25.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si ad hæredem uenditoris peruenit. ff. l. 2. §. non tantum.

Si quandoque peruenit ad uenditorem uel mortis tempore, uel cum aditur hæreditas. ff. l. 2. §. 1. §. non tantum.

3 *Ex consequentibus.*

Si uenditor id quod ad eum peruenit, soluit oneris hæreditarij nomine. ff. l. 2. §. illud tenendum est. §. solet quæri.

Si uendidit. ff. l. 2. §. peruenisse. l. 21. C. l. 6.

Si donauit. ff. l. 2 §. illud tenendum.

Si perdidit, deminuit, uel res interiit. ff. l. 2. §. non tantum. l. 3. l. 21. §. non enim deberet. §. fin.

¶ *III. Euentus hæreditatis uenditæ.*

1 *Neque amplius neque minus iuris emptor habet, quàm apud hæredem futurum esset.* ff. l. 2. in prin. C. l. 5.

2 *Emptor rem à possessoribus suo sumptu & periculo persequi debet.* C. lib. 8. tt. 45. l. 1.

3 *De actione empti.*

Causæ ex quibus competit, & quid in ea ueniat.

Venditor tenetur ad rem tradendam emptori. ff. l. 14. §. si hæreditas.

DISTINGVITVR:

Si nondum soluit totum precium emptor. ff. l. 22.

De cautione à uenditore præstanda. ff. l. 2. in prin.

Si quasi hæres hæreditatem uenditor uendidit, cum sibi ex Senatusc. Trebelliano esset restituta. ff. l. 16.

Si hæreditas quam uendidit aut nulla est, aut ad uenditorem non pertinet. ff. l. 7. usque ad l. 14.

Si hæreditatem alii uendiderit, uide paulo supra uer. Si uendidit.

De reliquis, uide supra membr. 2.

4 *De actione uenditi.*

¶ *Causæ ex quibus datur.*

Si uenditor hæreditatis nomine quid præstitit. ff. l. 2. §. denique si rem. usque ad. §. cum quis. §. fin. l. 18.

Si defunctus uenditori quid debuit. ff. l. 2. §. cum quis debitori. usque ad fin. legis. l. 24.

Si emptor uenditori persuasit minoris esse hæreditatem. ff. lib. 17. tt. 1. l. 42. C. l. 4.

5 *De damno, ære alieno, & omni onere hæreditario ab emptore sustinendo.* ff. l. 2. §. sicuti lucrum. C. l. 1. l. 2.

¶ *De actione uendita.*

¶ *I. Causa ex qua debetur.*

Si nomen uel actio uendita sit. C. l. 9.

Distinguitur sequentibus modis:

Si alienam litem redimat exiguo precio. ff. C. lib. 4. tt. 35. l. 22. l. 23.

Si is cuius nomen uenit, debitor non sit, uel exceptione tutus sit. ff. l. 4. l. 5. lib. 21. tt. 2. l. 74. §. fin.

Si sub conditione uel in diem debeat. ff. l. 17. l. 19.

Si actio in rem sit. C. l. 9.

Si debitor nomen suum uendi nolit. C. l. 3. lib. 8. tt. 42. l. 1. §. fin.

Si conditionis uenditionis uel obligationis uenditæ defecerit. ff. l. 19.

Si debitor non sit locuples. ff. l. 4. lib. 21. tt. 2. l. 74. §. fi.

¶ *II. Quid & quantum debeatur.*

Omne ius quod ex ea causa uenditori competit tam aduersus reum, quàm aduersus intercessores, emptori cedendum. ff. l. 23. in prin.

Etiam pignus & eius persecutio præstari debet. ff. l. 6. C. l. 7. l. 8.

Filijfamiliâs nomine uendito etiam aduersus patrem actio præstanda est. ff. l. 14.

Nominis uenditor quidquid uel compensatione uel exactione fuerit consecutus, integrum emptori restituere compellitur. ff. l. 23. §. fin. usque ad ipsam tantummodo solutarum pecuniarum quantitatem & usurarum eius actionem exercere potest emptor. C. lib. 4. tt. 35. l. 22. §. ita tamen. l. 23 in prin. §. si quis autem.

¶ *III. Euentus huius uenditionis.*

Is qui actionem emit, eam suo nomine intendere potest. C. l. 9.

Aduersus quos, & inquantum intédere possit, uide supra membr. prox.

De actione empti. Causas ex quibus competit, & quid in ea ueniat, uide supra membr. 1. & 2.

Peri-

Periculum pignorum nominis uenditi ad emptorem pertinet.ff.lib.20.tt.1.l.30.

DE RERVM PERMVTATIONE.Inst.lib.3.tt.24.§.item precium. ff.lib.19.tt.4.C.lib.4.tt. 64.Cap. XIIII.

Permutatio rerum species emptionis & uenditionis uetustissima est. Inst.§.item precium. uer. unde illud. ideo de ea hic sequitur.

¶ *I. Genus & propria permutationis.*

Species emptionis & uenditionis uetustissima est.Inst.§.item precium. uer.unde illud.ff tt.5.l.5.§.& si quidem.

Vicina est emptioni.ff.l.2.

Vicem emptoris obtinet, estque bonæ fidei. C.l.2.

Emptioni similis est.ff.lib.42.tt.4.l.fin.

¶ *II. Differentiæ emptoris & permutationis.*

In emptione & uenditione alius emptor est, alius uenditor: in permutatione non ita se habet.ff.l.1.in prin. lib.18. tt.1.l.1.§. sed uerior.

Item in emptione & uenditione aliud precium est, aliud merx: in permutatione utrunque, aut precium aut merx est.Inst. §.item precium in.ff.l.1.§. sed cum debeat. lib.18.tt.1.l.1.sed an sine.

Item emptio & uenditio solo consensu perficitur:permutatio autem non nisi re etiã tradita.ff.l.1.§.item emptio.

Item in emptione & uenditione emptor quidem necesse habet precium uenditoris facere: uenditor autem non habet necesse rem emptoris facere in permutatione uerò aut utriusque rem fieri oportet, si utrũque precium sit:aut neutrius fieri potest, si utrunque merx sit.ff.l.1.§.multumque differunt.

¶ *III. De actione quæ ex permutatione datur.*

1 *Causæ ex quibus datur.*

Si alter rem non tradat.ff.l.1.§.fi.

Si seruus datus non sit sanus, neque furtis noxisque solutus: & si sit fugitiuus.ff.l.2.

Si res data euicta sit.ff.l.1.§.unde si ea res. C.l.1.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si res aliena data sit.ff.l.1.§.ideoque Pedius.

Si nudo consensu re non tradita permutatio sit contracta.ff.l.1.§.item emptio.C.l.3.

Si res periit.ff. tt.5. l.5.§.& si quidem. uer. sed si scyphos.

2 *Aduersus quos datur.*

De hærede eius cui permutata res est, & eo cuius uendidit.C.l.4.

3 *Quid ueniat in ea.*

Non quantum interest, sed ut uel placitis stetur uel res tradita reddatur.ff.l.1.§.fin. tt.5.l.5.§.etsi quidem. C.l.1.l.4.§.fin. l.5.l.7.

4 *Quæ actio detur: & Adfinia remedia.*

Actio in factum & præscriptis uerbis.ff.l.1. §.unde si ea res. tt.5.l.5.§.& si quidem. C.l.4.

Actio ex stipulatu.C.l.4.

Condictio causa dati, causa non secuta ff.l. 1.§.fi.tt.5.l.5.§.etsi quidem. uer. si mensa. C.l.4.§.fi.l.5.l.7.

Actio in rem.C.l.4.in prin.

FINIS LIBRI DECIMIOCTAVI.

DE RELIQVIS OBLIGATIONIBVS QVAE CONSENSV CONTRAHANTVR, CVM SVIS ACTIONIBVS:

LIBER DECIMVSNONVS.

DE LOCATIONE ET CONDVCTIONE.Inst.lib.3.tt.25.ff.lib. 19.tt.2.C.lib.4.tt.65. Cap. I.

¶ *I. Genus & causa huius contractus.*

Naturalis est, & iurisgentium.ff.l.1.

Non uerbis, sed consensu contrahitur.ff.l. 1.l.14.§.& huiusmodi.

Bonæ fidei contractus est.C.l.2.l.17.

¶ II. *Nomen.*

Veteres locatione & conductione in appellationibus promiscuè utebantur.ff.lib.19. tt.1.l 20.

Si

¶ *III. Simile.*

Proximus est emptioni & uenditioni hic contractus, iisdemque iuris regulis constat. Inst. in prin. usque ad.§.conductor. ff.l.2.

¶ *IIII. Euentus.*

Locatio dominium non mutat.ff.l.39.

Messe ab alio sublata domino condictio frumenti competit.ff.l.60.§.messem.

De reliquis, uide infra Action. locati & conducti.

¶ *V. An sit utilis hic contractus ut ex eo competat actio?*

DISTINGVITVR:

1 *Ex re quæ locatur uel conducitur.*

Si aliena res locata sit.ff.l.9.§.fi.

Si rem suam quis conduxerit.C.l.20.l.23.

Si res uendita emptori locetur, donec precium soluat.ff.l.20.§.fi.l.21.l.22.in prin.

Si seruitus locetur.ff.l.44.

2 *Ex re uel mercede qua locatur.*

Si de mercede nondum conuenit. Inst. in prin.ff.l.2.in prin.

Si merces alieno arbitrio promissa sit. Inst. in prin ff.l.25.in priu.

Si ita: Quanti Titius æstimauerit.Inst.tt.24 §.quod ius cum.ff. l.25.in prin.C.tt.38. l.15.§.fi.

Si res non pecunia pro mercede detur.ff.tt. 5.l.5.§.at cum do.

Si locator quis pro mercede aliam rem à conductore fruendam accipiat. Inst. §. præterea.ff.l.35.§.fundum.

Si pluris uel minoris conduxit. ff.l.22. §.fi. l.23.

Si uno numo conduxit. ff. l.46. lib.4 1.tt.2. l.10.in fi.

3 *Ex persona conductoris.*

Si miles prædia conduxerit.C.l.31.l.34.ff. l.50.

Si curialis homo prędia conduxerit.C.l.30.

Si tutor uel curator res fisci uel imperatoris conduxerit.ff.l.49.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si donationis causa locet.ff. l.20. in prin. l.46.

Si error interueniat, ut si ego decem locauero, tute quinque conducere existimens, uel contra.ff.l.52.

Si res æstimata datur.ff.l.3.l.54.§.fin.

Si sub conditione locauerit.ff.l.20.in prin.

Si locauerit hoc modo: Quandiu uolam.ff. l.4.

Si in perpetuum locauerit. Institu.§.adeò autem.

Si nulla scriptura interuenerit.ff.l.14. C. l.24.

5 *Ex consequentibus.*

Si re locata quoad locator uoluerit, locator mortuus sit.ff.l.4.

Si fructuarius, qui rem locauit, mortuus sit. ff.l.9 §.huic subiungi.

Si conductor mortuus sit. Inst.§.fi.C.l.10. Vide insuper infra c. prox. membr.2.uer. De hæredibus.

Si cum merces in arbitrium collata esset, is arbitrari nolit, uel non possit, uide supra uer. Si ita: Quanti Titius æstimauerit.

Si pensio remissa sit.ff.l.5.

Si res locata interiit.ff.l.9.§. huic subiungi. uer.non magis.l.33.

Si fundus locatus publicatus sit.ff.l.33.

Si locator fundum alii legauerit.ff.l.32.

Si locator usumfructum fundi colono legauerit.ff.lib.7.tt.1.l.34.§.si cdlono.

Si tempus locationis finitum sit.

Subdistinguitur.

Si conductor tacente locatore in conductione remansit.ff.l.31.§.qui impleto. usque ad fi.legis.l.14.C.l.16.

DE ACTIONE EX CONducto. Cap. II.

1 *Causæ ex quibus datur.*

Causæ ex quibus hoc iudicio agitur, partim contingunt in ipsa locatione partim post perfectam locationem, partim denique locatione & conductione finita.

¶ *Causæ in ipsa locatione contingentes.*

Si dolia uitiosa locauerit: item si saltum pascuum locauit, in quo mala herba nascitur, unde pecora demortua uel deteriora facta sunt ff.l.19.§.1.

Si res aliena locata sit, eaque euicta.ff.l.7. l.8.l.9.in prin.§.fi.l.10.l.15.§.ubicunque uer.planè.

¶ *Causæ post perfectam locationem contingentes.*

1 *Si non præstatur conductori id quod in le-*

lege conductionis conuenit.
ff.l.15.in prin. uer. uel si quid.l.24.§ itē ex conducto.C.l.19.

2 *Si cum conuenisset in locatione,ut dominus certum modum frumenti certo precio acciperet,is postea frumentum accipere nolit.*
ff.l.19.§.si dominus.

3 *Si possessio rei conductori non præstatur.*
ff l.15.in prin.

4 *Si conductori frui non liceat.*
ff l.7.l.8.l.15.in prin. §.ubicunque. uer. planè.l.24.§.colonus.§.fi.C.l.3. in prin. l.15.

DISTINGVITVR:

Si dominus ipse uelit re uti, uel corrigere, uel si conductor malè in re locata uersatus est C.l.3

Si conductor pensionem non soluit.ff.l.54. §.inter locatorem.

Si alius maiorem mercedem offerat.C.l.21.

Si alius non locator frui prohibuerit.ff.l. 24.§.colonus.uer. item ex cōducto.l.33. §.fi.l.34.l.35.in prin.

Si latronū incursu frui prohibeatur.ff.l.34.

Si emptor fundi frui prohibuerit.ff.l.25.§. qui fundum.C.l.9.

Si is cui res legata est,frui conductorem prohibeat.ff.l.32.

Si re aliena locata dominus frui prohibeat, uel res euicta sit.ff.l.35.in prin.uer. intelligendum.l.9.in prin.

Si fundus publicatus sit.ff.l.33.

Si locator postea frui permittat.ff.l.24.§.colonus.

De reliquis distinctionibus,uide sequentia.

5 *Si locator demum locatam demoliatur.*
ff.l.27.in prin.l.30. in prin. l.35. in prin.

6 *Si rem locatam non reficiat locator.*
ff.l.15.in prin.l.19.§.illud nobis.l.25.§.fi uicino.l.60.in prin.

7 *Si secundum conuentionem pecuniam ad reficiendum non præstat.*
ff.l.58.§.fi.

8 *Si aliqua parte minus commodè fruatur conductor.*
ff.l.27.in prin.

9 *Si uicinus ædificando obscurat lumina cœnaculi.*
ff.l.25.§.fi uicino.

10 *Si rem alij locauerit.*
ff.l.15.§.fin.l.16.l.17.l.18.l.19. in prin. C.l.32.

11 *Si locator rem non custodierit,& res conductori ablata sit,uel perierit.*
C.l.1.§.fi.

DISTINGVITVR:

Si non nominatim de præstanda custodia cōuenit.ff.l.60.§.fi.C.l.4.l.28.

Subdistinguitur,

ff.l.45.in prin.li.14.tt.2.l.10.§.1. usque ad §.fi.

Si locator propositum, habuit aurum & argentum in horrea cōducta illata suo periculo non recipere.ff.l.6.§.locator.

Si ui maiore & per latrones conductori damnum datum.fit.C.l.1.l.12.l.26.

Si horrea effracta & expilata sunt.ff.l.55. in prin.

De reliquis,uide paulo inferius De remittenda pensione.

12 *Si quis messem uel aliam rem locatam abstulit,actio ex conducto competit ut dominus cum fure agat, & quod inde consecutus est ut conductori præstet.*
ff.l.60.§.messem.lib.47.tt.2.l.53.§.si sulphura.

13 *Si dolo uel culpa hominis conducti conductor damnum passus est.*
ff.l.45.§. si hominem. l.60.§.seruum.lib. 9.tt 2.l.27.§.si quis seruum.

14 *Si seruus locatoris conductori damnum dederit.*
ff.l.45.in prin.

15 *Vt instrumenta ad fundum locatum pertinentia præstet.*
ff.l.19.§.illud nobis uidendum. usque ad §.si dominus excep.

16 *Si quas impensas in rem locatam, augendo uel ædificando eam fecit conductor, ut eas locator restituat.*
ff.l.9.§.idem quærit.l.55.§.in conducto. l.61.in prin.Nouell.c.64.

17 *Si dominus fructus corrupit.*
ff.l.35.§.fundum.

18 *Si area in domum conductam illata, dominus aditum adium coangustauerit,quo minus arcam tollere possit.*
ff.l.19.§.si inquilinus.

19 *De remittenda pensione.*
Agitur insuper hoc iudicio ut remittatur pensio.

pensio. Causę ex quibus remittenda pensio est.

Si hæredes testamento damnatus sit remittere. ff. l. 24. §. fi.

Si cum emptor rem à uenditore conduxisset donec precium soluat, soluit precium. ff. l. 21.

Si damnum passus sit conductor.

DISTINGVITVR:

1 *Ex causa propter quam damnum passus est.*

Si ob uim aliquam, cui resisti non potest: utputa, propter tempestatem, flumen, graculos, sturnos. ff. l. 9. §. Iulianus. l. 15. §. si uis tempestatis. l. 25. uis maior.

Si propter locustas sterilitas acciderit. C. l. 18.

Si labes facta, sit omnesque fructus tulerit. ff. l. 16. §. si uis temp. uer. sed etsi labes.

Si uredo fructum corrupit, aut solis feruore, cœlive uitio quid accidit. ff. l. 15. §. si uis temp. C. l. 8.

Si incursu hostium. ff. l. 15. §. si uis tempest.

Si exercitus præteriens per lasciuiam aliquid abstulit. ff. l. 15. §. si uis temp. uersi. idemque dicendum.

Si incendium fundi factum sit. ff. l. 15. §. cum quidam incend.

Si ager terræmotu corruerit. ff. l. 15. §. si uis tempest. uer. sed etsi ager.

Si ex ipsa re uitium oriatur, ueluti si uinum coacuerit, si raucis aut herbis segetes corruptę sunt. ff. l. 15. §. si uis temp. uer. si qua tamen.

Si propter uetustatem uinearum accidit. ff. l. 15. §. cum quidam. uer. item alio.

Si ob dolia uitiosa locata, uel quod in saltu locato mala herba nascitur. ff. l. 19. §. 1.

2 *Ex specie & qualitate damni dati.*

Si modicum damnum sit. ff. l. 25. §. uis maior.

Si nihil extra consuetudiem acciderit. ff. l. 15. §. si uis temp. uer. si uerò nihil.

Si exigui fructus sint. ff. l. 15. §. cum quidam.

3 *Ex antecedentibus & consequentibus.*

Si nihil de remittenda mercede in locatione conuenit. C. l. 8.

Si partiarius colonus sit. ff. l. 25. §. uis maior uer. apparet.

Si anni præcedentes uel sequentes uberiores fuerint ut damnum farciant. ff. l. 15. §. Papinianus. C. l. 8.

¶ *Quid & quantum remittendum.*

ff. l. 15. §. ubicunque.

¶ *Causæ huius actionis, locatione & conductione finita contingentes.*

Si cum totius temporis pensionem soluisset medio tempore insula conducta corruerit, uel incendio consumpta sit. ff. l. 19. §. si quis cum in annum. l. 30. §. ædilis.

Si inquilinus ostium uel quid aliud ædificio adiecit, ut tollere ei liceat. ff. l. 19. §. si inquilinus ostium.

Si impensas fecit ut ei restituatur, uide paulo superius, uer. Si quis impensas.

Si cum conuenisset, ut si colonus fundum non ea lege coleret, relocare eum liceret: & quo minoris postea locasset, id colonus præstaret, pluris locauerit. ff. l. 51. in prin.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si dolo, culpa uel casu factum sit. C. l. 28.

Si emptor rem emptam à uenditore, donec precium soluat, conduxerit. ff. l. 20. §. fin. l. 21.

Si inter socios conuenit, ut alternis annis fundum communem certo precio conductũ haberent: uel inter alios, ut alter alteri fundum proprium locaret ff. l. 35. §. fi.

Si actum sit. ff. l. 35. §. fin. uer. rectè quidam.

De reliquis, uide præcedentes distinctiones item supra. c. prox.

¶ *II. Quibus datur ex conducto actio?*

De conductore. Instit. in prin. ff. l. 15. in prin.

De hærede conductoris. Inst. §. fi. ff. l. 15. §. fi. l. 19. §. ex conducto. C. l. 10.

¶ *III. Aduersus quos datur?*

De eo cui dominus postea locauit. C. l. 32.

¶ *IIII. Quid ueniat in hac actione?*

Quid & quantum ueniat in hac actione, distinguitur ex genere causæ ex qua agitur, proinde uide causas huius actionis supra cum suis distinctionibus.

Si remissionis ratio habetur, non id quod interest præstandum, sed mercedis exoneratio pro rata. ff. l. 15. §. ubicunque autem.

De pœna de qua conuenit. C. l. 15.

De usuris. C. l. 17.

Vt

Vt liberetur, agi potest. ff. l. 15. §. fi.

¶ *V. Adfinia remedia.*

Actio locati, & communi diuidundo. ff. l. 35. §. fundum.

Actio ad exhibendum. ff. l. 19. §. si inquilinus arcam.

Actio noxalis. ff. l. 45.

De peculio, & in rem uerso. ff. l. 60. §. seruũ.

Conditio indebiti. ff. l. 19. §. si quis cum.

Exceptio & reputatio mercede petita. ff. l. 25. §. si uicino.

Actio ex testamento. ff. l. 24. §. fi.

DE ACTIONE EX LOCATO Cap. III.

¶ I. *Causæ ex quibus datur:*

Si conductor non omnia secundum legem conditionis faciat, uel si id quod in lege prætermissum est, non ex bono & æquo præstat. Inst. §. conductor. ff. l. 25. §. conductor. C. l. 19.

Si alii rem locauerit conductor, uel cum aliis habitauerit. ff. l. 60. in prin. C. l. 6.

Si rem non curauerit, nec custodierit: item si res amissa sit, uel deterior facta, uide paulo inferius.

Si colonus non curat ut opera rustica suo quæque tempore faciat.

Si intempestiua cultura fundum faciat deteriorem: si uillas non curat, nec eas incorruptas habeat. ff. l. 25. §. conductor.

Si aliquod rei ius uel corpus deterius fiat. ff. l. 11. §. item prospicere.

Si tollendo ea quæ rebus conductis adiecit, res faciat deteriores. ff. l. 19. §. si inquilinus ostium.

Si instrimenta fundi corrumpat. ff. l. 19. §. illud nobis uidendum.

Si ædificia conducta destruat. C. l. 29.

Si arbores excidat. ff. l. 25. §. culpę.

Si seruum conductum uulnerauerit. ff. l. 43.

Si in area conducta terram cõgessit, qua terra assiduis pluuiis inundata paries locatoris humore præstito corruit. ff. l. 57.

Si rem locatam subripuit. ff. l. 42. lib. 44. tt. 7. l. 33. §. si is cui.

Si rem non restituit. ff. l. 48. §. fin. C. l. 33.

DISTINGVITVR:

Si res periit, uel homo mortuus sit. ff. l. 54. §. fin. l. 3.

Si id quod rei nomine furti actione consecutus est, non restituit. ff. l. 6.

Si pensionem uel mercedem non soluat, uide paulo inferius.

¶ *Si res amissa sit, uel deterior facta.*

Inst. §. pro usu. C. l. 28.

Distinguuntur sequentibus modis:

Si sine dolo conductoris factum sit: & de culpa præstanda. Inst. §. qui pro usu. ff. l. 9. §. si colonus. l. 25. §. culpæ. C. l. 28.

Si fortuito casu & ui maiore acciderit. Inst. §. qui pro usu. ff. l. 9. §. Iulianus. §. si colonis. l. 11. §. si hoc in locatione. C. l. 28.

Si contra legem conductionis ignem habuerit conductor, & exinde incendium acciderit. ff. l. 11. §. si hoc in locatione.

Si fœnum contra legem conductionis habuerit quod succensum est. ff. l. 11. §. fi.

Si latrones gregem abegerint. ff. l. 9. §. Imperator.

Si exercitu prætereunte milites ex hospitio fenestras & cætera sustulerunt. ff. l. 13. §. exercitu.

Si cisiarius, dum cæteros transire contendit, cisium euertit, & seruum quassat. ff. l. 13. in prin.

Si contra l. locationis maiore pondere mulas onerauit, & rupit. ff. l. 30. §. qui mulas.

Si magistratus mensuras locatas frangi iusserit. ff. l. 13. §. si quis mens.

Si culpa seruorum, & aliorum quos conductor secum in habitationem induxit, factum sit. ff. l. 11. in prin. §. fin. l. 12. l. 30. §. fin. lib. 9. tt. 2. l. 27. §. si fornicarius. §. Proculus ait.

Si alius fecit. ff. l. 30. §. qui mulas.

Si cum in lege locationis scriptum esset: Redemptor syluã ne cędito, & c. alius cędat. ff. l. 29.

Si uicinus propter inimicitias conductoris arbores exciderit. ff. l. 25. §. culpa autem.

Quid et quantum præstandum damni dati nomine.

ff. l. 11. in prin. l. 12. l. 54. §. fin.

¶ *De soluenda pensione uel mercede.*

Si conductor non soluat pensionem uel mercedem.

Distinguitur sequentibus modis:

Si res aliena locata sit. ff. l. 9. §. fin.

Si fructuarius, qui locauit, mortuus sit. ff. l. 9. §. huic subiungi.
Si conductor re non sit usus. ff. l. 61. §. fin.
Si ante tempus conductionis fundum locatū uel habitationem deseruerit conductor. ff. l. 55. §. fin. l. 60. in prin. l. 25. §. si uicino. C. l. 11.
Si cōductor ante tempus conductionis mortuus sit. Inst. §. fin.
Si timoris causa emigrauerit. ff. l. 27. §. fina. l. 28.
Si res locata interierit. ff. l. 9. §. huic subiungi. §. in exustis. l. 30. §. ædilis.
Si grex abacta sit per latrones. ff. l. 9. §. Imperator.
Si res euicta sit. ff. l. 9. §. fin.
Si domus fracta sit, & inhabilis facta. ff. l. 27. §. fin. l. 28. l. 60. in prin. C. l. 17. l. 19.
Si locator rē non reficiat. ff. l. 25. §. si uicino.
Si re parum commode utatur conductor. ff. l. 27. in prin.
Si uicinus ædificando obscurat lumina cœnaculi. ff. l. 25. §. si uicino.
De reliquis, uide s. cap. prox. De remittenda pensione.

Quid & quantum pensionis, uel mercedis nomine soluendum?

Non amplius pensionum nomine exigendū quàm conuenit. C. l. 16. in prin.
Si ego decem locauero, tu te quinq; conducere existimes, uel contrà. ff. l. 52.
Si cum pro duobus milibus amphorarum nauem conduxisse, minus portauerit. ff. lib. 14. tt. 2. l. 10. § fin.
Pro mancipio quod in naue mortuum est, an uectura debeatur. ff. lib. 14. tt. 2. l. 10. in prin.
Si cōductor pluris locauerit: an & hoc quod pluris locauit, ueniat. ff. l. 58. in prin.
De reliquis huiusmodi distinctionib. uide precedentes distinctiones.
De usuris. ff. l. 54. in prin lib. 22. tt. 1. l. 17. §. ex locato. C. l. 17.
Si aliud pro alio exigat locator, ut pecuniā pro frumento uel redditu. ff. l. 19. §. si dominus. C. lib. 11. tt. 47. l. 5.

¶ *II. Quibus datur ex locato actio?*

De emptore fundi uel domus, & uenditore. ff. tt. 1. l. 13. §. si fructibus. uers. sed si locatus. §. si uenditor habitationem.

¶ *III. Aduersus quos datur?*

De fideiussorib. conductoris. ff. l. 53. l. 54. in prin. C. l. 7. l. 30. l. 31.
De hæredibus conductoris. Inst. §. fin. C. l. 24. l. 29. l. 33.
De uxore conductoris. C. l. 24.

¶ *IIII. Quid ueniat in hac actione?*

De eo quod cōductor rei nomine furti actione consecutus est. ff. l. 6.
De fructibus à colono post lustrum completum perceptis. ff. lib. 12. tt. 1. l. 4. §. nam etsi.
De usuris, uide paulo superius. uers. De usuris.
De meliorationibus deducendis. Nouell. c. 64.
De reliquis, uide s. Causas ex quibus datur hæc actio.
Si plures sint conductores, an singuli in solidum teneantur. ff. l. 13. §. duo rei. l. 47. lib. 13. tt. 6. l. 5. §. si duobus. l. 7. in prin. C. l. 13.

¶ *V. Quando detur?*

Si domo uel alia re in quinquennium locata, conductor domum uel fundum deseruerit. potest dominus statim agere. ff. l. 24. §. si domus.

¶ VI. *Euentus.*

De actionibus reo prestandis. ff. l. 47. §. fin. lib. 13. tt. 6. l. 5. §. fin. l. 6.
De pignoribus præstandis. C. l. 13. §. fin.

¶ VII. *Adfinia remedia.*

Actio legis Aquiliæ. ff. l. 13. in prin. l. 25. §. culpæ. l. 30. § qui mulas. l. 43. l. 57.
Actio arborum furtim cæsarum, & interd. quod ui aut clàm. ff. l. 25. §. culpæ.
Actio furti. ff. l. 42. lib. 44. tt. 7. l. 33. §. si is cui rem.
Actiō præscriptis uerbis. Inst. §. præterea.
Actio empti & uenditi. ff. tt. 1. l. 13. §. si uenditor. lib. 18. tt. 1. l. 79.
Dominus conductore latente, & pensionem non soluente, desiderans aperiri horrea, & ea quæ intus sunt describi, audiendus est. ff. l. 56.
Interdictum Saluianum, de quo uide s. lib. 16. cap. ult.
Ius pignoris in inuectis & illatis: de quo uide s. lib. 16. cap. 5. uers. De inuectis & illatis.

DE

DE IVRE EMPHYTEVTICO. Inst.§.adeò autem.usq; ad §. item quæritur.C.tt.66. Cap. IIII.

¶ 1 *Definitio emphyteuseos.*
Inst §.adeò autem.
¶ 2 *Genus.*
Neque conductio est, neque alienatio, sed proprius contractus.Inst.§. sed talis contractus.C.l.1.in prin.
¶ 3 *An sit utilis contractus.*
C.l.1.in prin. uers.& iustum.
¶ 4 *Euentus & iura tam domini quàm emphyteutæ.*
De iis de quibus conuenit, seruandis.Inst.§. sed talis contractus.C.l.1.§. in quo contractu. l.2. in prin.
Damnum contingens ad quem pertineat.
DISTINGVITVR:
Si de hoc conuenit, id seruabitur. Inst. §. sed talis contractus.C.l.1.§.in quo cūcta.
Si aliquo fortuito casu acciderit. C. l.1.§. in quo cuncta.
Si magnum damnum fit, ad dominum sin leue, ad emphyteutam pertinet. Inst.§. sed talis contr C.l.1.§. ita ut interdum. usq; ad fin.legis.
Inuito possessore fundus uectigalis, uel emphyteuticarius ei auferri non potest.ff.li. 6.tt.3.l 1 C.lib.11.tt.30.l.1.
DISTINGVITVR:
Si pensionem non soluat, nec publicarum functionum apochas præstet.C.l.2.
Subdistinguitur:
Si dominus oblatas pensiones nolit accipere.C.l.2.§.fin.

DE MELIORATIONIBVS ET IVRE *emphyteutico ab emphyteuta alienandis.*

1 *An emphyteuta meliorationes & ius suum alienare possit?*
DISTINGVITVR:
Si dominus non consentiat.C.l.3.in prin.
Subdistinguitur.
Si dominus nec consentire, nec ea ipse emere uelit. C.l.3.§. sed ne hac occasione.usque ad §.& ne auaritia.§.fin.
2 *Quibus alienanda?*
C.l.3.§.fin autem duorum.uer.his tamē.
3 *Euentus, & consequentia alienationem.*
De nouo emphyteuta in possessionem à domino suscipiendo. C.l.3. §. necessitatem autem.
Quantum pro depositione, uel subscriptione domino sit soluendum? quinquagesima pars precii, uel æstimationis loci qui ad alium transfertur.C.l.3.§.& ne auaritia tenti.

DE LOCATIONE OPERIS faciendi, cum suis actionib. Inst.li.3. tt.25.ff.lib.19.tt.2.C.li.4.tt. 45. Cap. V.

Locator res duplici modo, aut ut accipiens ea utatur fruaturve, aut ut danti ex ea aliquid faciat.illud Germanis dicitur *verlihenn*, hoc autem *verdingenn*: & prima qui dē specie locator accipit, altera autē dat mercedem:de qua posteriore specie cum suis actionib.nunc tractabitur.
¶ 1 *Definitio.*
Quoties aliquid faciendum datur, locatio est.ff.l.22.§.quoties. tt.5. l.5.§. at cū do.
¶ 2 *An sit utilis locatio?*
DISTINGVITVR:
Si non suam rem dat locator, sed conuenit ut conductor ex sua re opus faciet, accepto certo precio.Inst.§.item quæritur.ff. l.2.§.adeò autem.lib.18.tt.1.l.20.
Si insula ædificanda locatur, ut conductor sua impensa omnia faciat.ff. l.22. §. cum insulam.
Si tale sit factum quod locari non potest, nempe ut seruum manumittat ff.tt.5.l.5. §.at cum do.uers.quod si.
Si res æstimata uendenda datur ff. tt.3. l.1.
Si conuenit inter eos, tantum mercedis nomine dari, quantum post opus factum cōuenerit.Inst.§ qua de causa. ff. tt.5. l.23.
Si non pecunia, sed res mercedis nomine datur.ff.tt.5.l 5 § at cum do.
Si uendita insula conuenit inter emptorem & uenditorem, ut emptor aliam uenditoris insulam reficiat.ff. tt.1.l 6 §.uendidi.
Si nulla merces interuenit. Inst.tt.27.§. fin.
Si ædem sacram uel locum religiosum ædificandam locauerit.ff.lib.45.tt.1.l.38.§.fi.
Si fundum colendum locauerit, uide 7. De

prima specie locationis.

¶ 3 *Euentus.*

De periculo rei cuius sit.ff.l.36.l.37.l.40.l.59.l.62. Vide insuper j.Causas actionum locati & conducti.

¶ *De actione ex conducto.*

¶ 1. *Causae ex quibus datur.*

Si rem alij relocauerit locator.ff.l.13.§.si in lege.

Si cum fullo propter uestimenta amissa domino quid dedisset, dominus ea recepe-rit.ff.lib.12.tt.7.l.2.

Si non soluat mercedem locator.C.l.2.

Distinguitur sequentibus modis:

1 *Si opus non fecerit conductor, uel non perfecerit, nec operas praestiterit.*

DISTINGVITVR:

Si per eum non stat, quo minus perficiat uel praestet. nihilominus merces debetur. ff. l.15.§.item cum.l.30.§. qui aedem. l.38. l.91.§.nauem.lib14 tt.2.l.10 in prin.

Si propter mortem locatoris nō possit praestare.ff.l.19.§.fin.

Si mortuus sit legatus Caesaris, comitibus salarium residui temporis nihilominus praestandum.ff.l.19.§.fin.

Si terremotu aedificium faciendum concussum est.ff.l.59.

Si insula aedificanda, locata solum corrupit. ff.l.33 in prin uers.quemadmodum.

Si conducta balnea combusta sunt.ff.l.30.§. aedilis.

2 *Si cum in lege locationis comprehensum esset, ut arbitrio locatoris opus fieret, locator opus non adprobet.*

ff.l.24.in prin.lib.17.tt.2.l.77.

3 *Si opus factum antequam approbaretur, corruptum sit, uel perierit.*

ff.l.62.uide s. uers. De periculo rei cuius sit.cap. eod.

¶ 2 *Quid ueniat in hac actione, & quantum mercedis nomine soluendum?*

De usuris.C.l.2.l.17.

Si quis mulierem naue uehendam conduxerit, eaq; infantem in naue pepererit: an eius infantis nomine etiā aliquid debeatur.ff.l.19.§.si quis mulierem.

An pro mācipio in naue mortuo aliquid debeatur.ff.lib.14.tt.2.l.10.in prin.

De reliquis, uide paulo superius Causas huius actionis.

¶ 3 *Adfinia remedia.*

Actio pscriptis uerbis. Inst.§. qua de causa.

Condictio sine causa.ff.lib.12.tt.7.l.2.

¶ DE ACTIONE EX LOCATO.

¶ 1 *Causae ex quibus datur.*

Si nō seruat promissa cōductor.C.l.14.l.22.

Si non fecerit opus conductor. ff. l.24. §. si domus.uers.sed &.

Si cum in lege locationis comprehensum esset, ut arbitratu locatoris opus fieret: locator opus non adprobet. ff.l.24. in prin. l.60.§.lege.lib.17 tt.2.l.77.

Si opus uitiosum factum est ff.l.51.§.locaui. l.24.in prin.uers.quibus consequens.

Si ad diem opus non fit effectum ff.l.13.§.si in lege.l.24.§ si domus.uers. sed &.l.58.§.1.

Si fullo pallium permutauerit, & alii alterius dederit.ff l.13.§ si fullo, uers.etsi pallium.

Si is qui uinum de Campania transportandum conduxit, mota à quodam cōtrouersia, in apotheca uinum deposuit.ff.l.11.§. qui uinum.

De portorio praestando.ff.l.60.§. uehiculū.

De mercede restituenda, si dominus opus fieri nolit.ff.l.60.§.mandaui.

Si rem amiserit conductor, uel damnum in re datum sit.

DISTINGVITVR:

1 *Ex causa & antecedentibus.*

Si non dolo, sed culpa conductoris accidit. ff.l.9.§.Celsus.l.11.§.qui uinum.l.25.§. qui columnam.l.31.§.fin.

Si omnia fecit conductor, quae diligentissimus quisque obseruaturus fuisset.ff.l.25. §.qui columnam.

Si imperitia cōductoris accidit.ff.l.9.§. Celsus l.13.§.si gemma.lib.9.tt.2.l.7.§. fin.

Si gemma includenda aut insculpenda data uitio materiae facta fit.ff.l.13.§.si gemma. l.62.lib.9.tt.2.l.27.§.si calicem.

Si columna uel caeterę res, quas transportādas conduxit, dum tolluntur aut portantur, aut reponuntur, franguntur. ff. l.25. §.qui columnam.

Si sutor puero parum bene facienti forma calcei tam uehementer ceruicem percusserit, ut ei oculus effunderetur. ff. l.13. §.item.

§.item Iulianus, lib. 9. tt. 2. l. 5. §. fin.
Si seruum quem docendum conduxit, peregrè secum abduxit, isq; ab hostibus captus sit, uel perierit. ff. l. 13. §. si qs seruũ.
Si magister nauis nauem sine gubernatore in flumen miserit, & cum tempestate orta eam temperare non potuerit, nauis perierit. ff. l. 13. §. si magister.
Si nauicularius onus Minturnas uehendum conduxit, & cum Minturnense flumen ea nauis subire non posset, in aliam nauem merces transtulit, quæ postea perierit. ff. l. 13. §. si nauicularius. lib. 14 tt. 2. l. 10. §. 1. usq; ad §. fin.
Si cum in naue Saupheii plures frumentum confudissent, Saupheius uni ex his frumẽti partem reddiderit, & postea nauis cum reliquo frumento perierit. ff. l. 31.
Si uinum transportandum, quòd moueretur controuersia, deposuit. ff. l. 11. §. qui uinũ.
Si incertum sit, utrum dominus mercium nauem conduxerit an merces uehendas locauerit. ff. tt. 5. l. 1. §. domino.
2 *Ex reliquis contingentibus.*
Si alius damnum dederit. ff. l. 41. lib. 13. tt. 6. l. 19.
Si mures uestiméta roserint. ff. l. 13. §. si fullo
Si uestimétis perditis dominus ea à fure petere possit ff l. 60. §. uestimenta.
¶ 2 *Quibus datur hæc actio?*
De eo qui rem à se conductam, alii faciendã locauit. ff l. 48. in prin. lib. 45. tt. 1. l. 36. §. si quis insulam.
¶ 3 *Quando detur?*
Si cum intra certum diem faciendum locasset, dies illa nondum præteriit. ff. l. 13. §. si in lege. l. 24. §. si domus.
¶ 4 *Euentus.*
In operis duobus simul locatis cõuenit, priori conductori antè satis fieri. ff. l. 26.
De cedendis reo conuento actionibus ab actore. ff. l. 25. §. fin. l. 60. §. uestimenta.
Si cum fullo domino quid ob uestiméta perdita dedisset, dominus uestimenta recepe rit. ff. lib. 12. tt. 7. l. 2.
¶ 5 *Adfinia remedia.*
Actio pscriptis uerbis. Inst. §. qua de causa.
Actio æstimatoria. ff. tt. 3 l. 2. l. 2.
Actio oneris auersi. ff. l. 31.
Rei uindicatio. ff. l. 31. §. quod si separatum. l. 60. §. uestimenta.
Actio furti. ff. l. 31. §. quòd si separatũ. uers. siue eadem re. l. 60. §. uestimenta.

DE ACTIONE EX L. RHOdia de iactu. ff. lib. 14. tt. 2.
Cap. VI.

Est & hæc species actionis ex locato & conducto. l. 2. in prin ideoq; hic subiũgenda.
¶ 1 *Ratio huius actionis.*
l. 1. l. 2. §. 1. uers. æquissimum.
¶ 2 *Causa ex qua datur.*
Si nauis leuandæ causa merces in mare iactæ sunt. l. 1.
Distinguitur sequentibus modis:
Si non iactæ sint merces, sed nauis à piratis redépta sit: uel si prædones quid ex naue abstulerint. l. 2. §. si nauis. l. 9.
Si quia nauis portum uel flumen intrare cũ onere non potuit, quædam merces in scapham sint traiecta, & scapha perit. l. 4. in prin.
Si nauis periit quibusdam rebus in scapha saluis manentibus, uel è mari extractis, uel alio modo seruatis. l. 4 §. 1. cũ sequẽt. l. 5. l. 7. lib. 19. tt. 2. l. 31.
¶ 3 *Quid ueniat in hac actione?*
Vt omnium contributione damnum sarciatur, & detrimentum pro portione cuiusq; communicetur. l. 1. l 2. in prin.
De portione cuiusq; æstimanda. l. 2. §. portio autem.
Quarum rerum damnum sartiendum?
De naue amissa. l. 5.
De naue corrupta, & si quid exarmauerit. l. 2. §. si conseruatis. l. 6.
De arbore, uel alio nauis instrumento iacto. l. 3.
De arbore cæsa. l. 5. §. fin.
De rebus quæ deteriores factæ sunt, non tamen iactæ, nec amissæ. l. 4. §. fin.
De rebus actis apparentib. l. 2. §. si res quæ.
De rebus è mari extractis. l. 4. § sed si nauis.
De seruis amissis, ægris, seq; ipsos præcipitantib. l. 2. §. seruorum.
Quanti æstimandæ res iactæ.
l. 2. §. iacturæ. § portio autem.
Quarum rerum conseruatarum nomine contribuendum?

De libero homine, itē de uestimētis cuiusq; & annulis. item de iis quæ consumēdi cau sa imposita sunt. l. 2. §. iacturæ.

De rebus quæ in naui deteriores factæ sunt. l. 4. §. cum autem iactus.

De rebus quæ è mari extractæ sunt. l. 4. §. sed si nauis.

Quanti æstimanda res seruatæ.

l. 2. § portio autem.

De libero homine ęstimando l. 2. §. iacturę.

¶ 4 *Aduersus quos competat?*

De iis qui nullas merces habuerunt. l. 2. §. 1. §. cum in eadem.

De iis qui leues merces imposuerunt, quibus nauis non exoneratur. l. 2. §. cum in in eadem.

De domino nauis. l. 2. § cum in eadem.

De eo qui soluendo non est. l. 2. §. si quis ex uectoribus.

¶ 5 *Quæ actio cōpetat: et adfinia remedia.*

Domino amissarum mercium ex locato actio aduersus magistrum nauis competit: magistro nauis deinde ex conducto actio cō petit contra reliquos, quorum merces sal uæ sunt, ut detrimentum pro portione cō municetur. l. 2. in prin. §. iacturæ.

Sed & magister nauis merces saluas retinere potest, donec domini portionē damni præstent. l. 2. §. 1.

Si mercibus suis nauem quis conduxit, nautaq; eas in aliam nauē, quæ postea periit, transtulit, ex conducto cum nauta habet actionem. l. 10. §. 1. usq; ad §. fin.

DE SOCIETATE, ET ACTIO ne pro socio. Inst. lib. 3. tt. 26. ff. lib. 17. tt. 2. C. lib. 4. tt. 37. Cap. VII.

Sequitur tertia species obligationis consen su contractæ, quæ est Societas.

¶ DE SOCIETATE.

¶ 1 *Simile.*

Societas ius quodammodo fraternitatis in se habet ff. l. 63. in prin.

¶ 2 *Diuisio.*

Aut totorum bonorū est, aut unius alicuius negocii, uel rei. Inst. in prin. ff. l. 5. in prin.

¶ 3 *Causæ quibus societas contrahitur.*

Consensu contrahitur. ff. l. 19.

Re, uerbis, & per nuncium contrahitur. ff. l. 4.

Si ex alia ratione quàm ex societate res inter aliquos communis fit. ff. l. 31. cum tribus ll. sequentib.

Si margaritam decem uendendam dem tibi, & si pluris uenderes, id quod excedit tu seruares. ff. l. 44.

Si conuenit ut loci tua pecunia ematur, mea opera & peritia monumenta in illis fierent: & distractis his ego partem precii ac cipiam. ff. l. 52. §. item ex facto.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si pupillus sine tutoris autoritate cōtrahat. ff. l. 33.

Si inter eos qui non sunt æquis facultatibus contrahatur. ff. l. 5. §. societas.

Si totorum bonorum uel unius alicuius negociationis uel rei, uel uectigalium socie tas coeatur. Inst. in prin ff. l. 5. in prin.

Si dolo malo uel fraudandi causa coeatur. ff. l. 3. §. final.

Si inhonestæ & flagitiosæ alicuius rei causa coeatur. ff. l. 57. lib. 18. tt. 1. l. 35. §. ueneni. lib. 27. tt. 3. l. 1. §. planè si ea.

Si libertatis causa inter patronum & libertum coeatur. ff. lib. 38. tt. 1. l. 36.

Si donationis causa coeatur. ff. l. 5. §. fin. lib. 24. tt. 1. l. 32. §. si inter uitum.

Si alter pecuniam cōferat, alter solam operām. Inst. §. nam & ita. ff. l. 52. §. item ex facto. l. 63. §. societas. C. l. 1.

Si in perpetuum, uel ad tempus coeatur societas. ff. l. 1. in prin.

Si in æternum coeatur. ff. l. 70.

Si ultra mortē alterutrius. ff. l. 52. §. idem re spondit societatem, l. 59. in prin.

Si ex tempore uel sub conditione coeatur. ff. l. 1. in prin. C. l. 6.

Si cū ex iis partibus coita esset societas, quas Titius esset arbitratus, Titius antequam arbitraretur decesserit. ff. l. 75.

¶ 4 *Causæ quibus soluitur societas.*

Societas soluitur ex personis, ex rebus, ex uoluntate, ex actione ff. l. 63. §. societas.

1 *Causæ in personis consistentes.*

Si socius mortuus sit. Inst. §. soluitur. adhuc. ff. l. 4. l. 52. §. idem respondit. l. 59. l. 63. §. societas. uers. ideoq;. l. 65. § morte. §. quòd si integris.

Si socius capite sit deminutus. ff. l. 4. l. 63. §. societas. uers. intereunt.
Si filius familiâs socius emancipatus fuerit. ff. l. 58. §. si filiusfamilias. l. 65. §. societas uers. nam etsi.
Si seruus socius alienatus fuerit. ff. l. 58. §. si.
Si socius pauper sit factus. ff. l. 4. §. fin. uide paulo inferius.

2 *Causæ in rebus consistentes.*

Si bona socii publicata sint. Inst. §. publicatione. ff. l. 65. §. publicatione. l. 63. §. societas. uers. tes uerò.
Si socius bonis cesserit. Inst. §. itẽ si quis ex.
Si bona socii à creditoribus distracta sunt. ff. l. 65. §. 1.
Si res interierit. ff. l. 58. in prin. usq; ad §. si filiusfamiliâs. l. 63. §. societas.
Si res consecrata uel mutata sit. ff. l. 63. §. societas.

3 *De uoluntate & renunciatione.*

Renunciatione & dissensu soluitur societas. Inst. §. manet autem. ff. l. 4. §. fin. l. 63. §. fin. C. l. 5.

DISTINGVITVR:

1 *Ex causa & modo renũciãdi: itẽ ex tẽpore.*

Si dolo malo societati renunciat, ut scilicet lucrum obueniens socius habeat. Inst. §. sed planè si quis. usq; ad §. soluitur. ff. l. 65. §. diximus. §. item si societatem.
Si intempestiuè & ante tempus renunciat, & cum interest societatis non renunciari. ff. l. 14. l. 15. l. 16. l. 17. in prin. §. fi. l. 65. §. Labeo. usq; ad §. renunciare.

Subdistinguitur hæc distinctio sequentibus modis.

Si socii quidem, non autem societatis interfit, non dirimi societatẽ. ff. l. 65. §. Labeo. uers. Proculus.
Si ante conuenit ut liceat renũciare, etiam intempestiuè. ff. l. 65. §. Labeo. uers. hæc ita accipienda.
Si antea non sit cautum, ne liceat renunciare. ff. l. 17. §. fin.
Si post tempus societatis finitum renunciat. ff. l. 65. §. item qui societatem. uers. quòd si tempus.
Si necessitate coactus renũciat. ff. l. 65. §. itẽ qui societatem. uers. nisi renunciatio.
Si cum societas inita esset ad rem aliquam emendam, ideo renunciet societati, quod emptio sibi displiceat. ff. l. 65. §. item si societatem. uers. sed uideo.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si alter tantum renunciet, altero inuito. ff. l. 65. §. diximus, uide paulo superius. Ex causa.
Si per procuratorem uel alium renunciet. ff. l. 65. §. renunciare.
Si curator socii furiosi renunciauerit, uel ei renuncietur. C. l. 7.
Si procuratori socii renunciatum sit. ff. l. 65. §. item scriptum est.
Si antea conuenit ne à societate abeatur uel ne res diuidatur. ff. l. 14. lib. 10. tt. 3. l. 14. §. si conueniat. §. si inter.

3 *Reliquæ causæ quibus soluitur societas.*

Si socii separatim agere cœperint, & unusquisq; sibi negocietur. ff. l. 64.
Si paciscatur socius ne partem suam petat. ff. lib. 10. tt. 3. l. 14. §. fin.
Si seruus socius à domino discedere iubeatur. ff. l. 18.
Si stipulatione nouatio fiat: item si alter aduersus alterum actionem pro socio intendat. ff. l. 65. in prin. § nonnunquam.
Si finis negocio, cuius gratia societas coita est, sit impositus. Inst. §. item si alicuius. ff. l. 65. §. item si alicuius.

¶ 5 *Euentus societatis.*

Vide ĩ. Actionem pro socio.
Distracta societate diuisio rerum nihilominus superest. ff. l. 65. §. si post distractam. uers. nam etsi.

¶DE ACTIONE PRO SOCIO.

¶ *I. Bonæ fidei iudicium est.* ff. l. 78.

¶ *I. h. Causæ ex quibus datur.*

Si non præstat bonam fidem socius. ff. l. 52. §. uenit autem. C. l. 3. in prin.
Si quid lucri aut damni contigit, ut, communicet socius, uide ĩ. Vel ut de damno & lucro futuro præstando caueat. ff. l. 27. §. fin. l. 28. l. 38. in prin. l. 67. in prin.
Si damnum dolo uel culpa socii datum sit, uel alia ratione contra officium socius deliquit, uide paulo inferius.

¶ *Si quid lucri adquisiuit socius ut communicet.*

Si totorum bonorum societas coita est, omnes res communicandæ. ff. l. 1. §. fin. l. 52. §. socium.

DISTINGVITVR:

1 *Ex causa ex qua adquisiuit.*

Si ex alia quàm ex ea causa cuius nomine societas coita est, adquisiuit. ff. l.52.§.duo. §.Papinianus.

Si ob iniuriam sibi factam, & ex L. Aquilia adquisiuit ff.l.52.§.socium.

Si ex prohibitis causis adquisiuit. ff.l.52.§. idem ait socium.l.53.l.54.

Si ex hæreditate, legato, donatione, uel ex alia ratione adquisiuit. ff.l.3.§.cum specialiter. usque ad §.fi.l.9.l.10.l.11.l.71. §.fi.l.73. in prin.

Si ex hæreditate ex testamento adquisiuit: & an ea hæreditas iusta dicatur. ff.l.3.§. de illo quæritur.

Si à patrono duobus libertis sociis alteri hæreditas, alteri legatum relictum est. ff.l. 71.§.fin.

Si ab altero sociorum seruo communi quid sit legatum. ff.l.63.§.si seruo.

Si à tertio socio suam partem adquisiuit, à quo alter suam adquirere non potest. ff. l.63.§.si cum tres.

Si emit. ff.l.74.

Si dotis nomine accepit, uel recepit. ff.l.65. §.fi.l.66.l.81.

Si stipēdii & salarii nomine accepit. ff.l.52. §.idem Papinianus.

Si fructus ex re cōmuni percepit. ff.l.38.§. fi.li.22. tt.1.l.30. §.sed & in societatibus.

Si usurarū noīe percepit. ff.l.57. §.si unus.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si socius socii mei adquisiuit ex societate. ff.l.21.

Si nondum res sit tradita. ff.l.1. §. fin.l.2.l. 3.in prin.

Si postquam societati renunciatum est, adquisiuit. Inst.§.manet. uers. sed planè si quis. ff.l.17.§.1.l.65. §.diximus.§.item qui societatem.§.item scriptum.

Si post mortem socii adquisitum sit. ff.l.65. §.si in rem certam.§.morte unius.

Si cum petiisset à uicino, ut fundum uenalē qui suo uicini fundo cōiunctus erat, emeret sibi que partem cederet: uicino cessante & ignorante ipse emit. ff.l.52.in prin. usque ad §.uenit autem.

¶*Si quid damni passus est socius, ut alter socius communicet,*

ff.l.52. §.quidam. l.52 §.fi.l.67. §.sed si precium.

Item si sumptus fecit, uel æs alienum contraxit socius, ut alter communicet & reddat pro parte. ff l.27.l.38.§.fi.l.52.§.itē si in communem.

DISTINGVITVR:

1 *Ex causa ex qua & propter quam damnū passus est, sumptus fecit, uel æs alienum contraxit.*

Si dum ad merces communes comparandas proficiscitur, in latrones incidit. ff.l.52. §.quidam.

Si naufragio res periit. ff.l.52.§.quidam.

Si in medicos impendit, & dum seruis communibus ad fugam erumpētibus restitit, uulneratus est. ff.l.52.§.quidā.l.60.§.socius.l.61.

Si culpa socii accidit. ff.l.52.§.quidam.

Si in alea uel adulterio perdidit. ff. l.59. §. quod in alea.

Si ob maleficium aliquod & iniuriarū actionem impendit. ff.l.52. §. fi.cum quatuor ll.sequentibus.

Si quòd ad iudicium non adfuit, & proinde damnatus sit. ff.l.52. §.fin.

Si dum in causa cōi proficiscitur, sumptus in uia fecit. ff.l.52.§ si quis ex sociis.

Si dotis noīe dedit, uel se obligauit. ff.l.81.

Si in honorem liberorum socii impendit. ff. l.73.§.fi.

Si precium empti prædii cum solennibus pēsitationibus soluit. C.l.2.

Si uenditionis nomine aliquid præstitit. ff. l.67.in prin.

Si ex alia causa quàm ex qua societas contracta est debeatur, uel solutum sit: & si non in rem communem sit impensum. ff. l.12.l.82.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si sub conditione uel ex die debeatur. ff.l. 27.l.28.

Si propter societatem quis ei hæreditatem uel legatum non relinquat, aut patrimonium suum negligentius administrat. ff.l. 60.§.socius.

Si pecunia, quam in mercem communem emendam conferre destinauerat, antequam conferret perierit. ff.l.68.§.item Celsus.

Si

Si postquam societati renunciatum est accidit, uide s. in uers. postquam societati renunciatum est adquisiuit. cap. eod.
Si post distractam societatem soluit uel impendit. ff. l. 27. l. 65. §. si post distractam.
Si antea conuenit de non communicando damno. Inst. §. nam & ita. ff. l. 29. §. ita coiri. usque ad fi. legis.
Si aliud socio super sit remedium, & rem in quam impendit, propriam habere possit. ff. l. 52. §. idem respondit socius.
¶ *De reliquis causis ex quibus haec actio datur.*
Si damnum in re communi dederit socius, & societatem laesit. ff. l. 47. §. fin. l. 48. l. 49. l. 59. §. fin.
DISTINGVITVR INFRA.
Si plagium fecit, uel suppressit. ff. l. 51. §. fi.
Si seruum negociatorem uulnerauit, uel occidit. ff. l. 49.
Si rem communem ammouit, uel celandi animo contrectauit. ff. l. 45. l. 51.
Si rem communem alienauit. ff. l. 16. §. fin. l. 17. in prin. l. 68. in prin. lib. 10. tt. 3. l. 14. §. si inter.
Si in fundum communem mortuum intulerit. ff. l. 39. lib. 10. tt. 3. l. 6. §. si quis in.
Si de seruo communi quaestioné habuerit. ff. lib. 10. tt. 3. l. 27.
Si epulas contra pactum sociis non praestitit. ff. l. 69.
Si cum societas ad emendũ coita esset, propter socium empta res non sit. ff. l. 52. §. si quis societatem.
Si intempestiue & dolo malo societati renunciauit, uide s. uers. Si dolo malo societati renunciat, cum sequentibus cap. eo.
Si in parietem communem immitti non patiatur. ff. l. 52. §. item Mela.
Si empta area communi ne luminibus officeretur, eaque alteri tradita, is non praestet alteri quod conuenit. ff. l. 52. §. item Mela. uers. idemque si.
DISTINCTIONES GENERALES, praesertim eius.
Si damnum in re communi dederit socius, & societatem laesit.
1 *Ex causa facti.*
Si non dolo, sed culpa socii factum sit. Inst. §. socius socio. ff. l. 23. in prin. l. 45. l. 51. l. 52. §. uenit autem. usque ad §. damna. §. si quis societatem. l. 59. §. fin. l. 72.
Si casu accidit: item latrocinio, incendio, naufragio & furto. ff. l. 52. §. damna. usq; ad §. duo.
2 *Ex persona facientis & damnum dantis.*
Si socii socius, & is quem socius in societaté admisit, societatem laesit. ff. l. 21. l. 22. l. 23. in prin.
Si seruus socii fecit. ff. l. 23. §. nam & Marcellus. l. 24.
Si haeres socii fecit. ff. l. 35. l. 37. l. 40. l. 65. §. morte.
3 *Ex antecedentibus.*
Si inutiliter societas contracta sit, uide s. De societate.
Si stipulatio in contrahenda societate interuenit. ff. l. 41. l. 71. in prin.
Si seruus socii, qui negligenter in societate uersatus est, ab ambobus sociis societati sit praepositus. ff. l. 24.
Si postquam societati renunciatum est, fecerit, uide s. De uoluntate & renunciatione. uers. si intépestiuè, &c. cũ sequentib.
4 *Ex reliquis contingentibus.*
Si socii quidem, non autem societatis intersit, factum non esse. ff. l. 65. §. l. abeo auté. uer. semper autem.
Si industria socii, cuius culpa damnum datũ est, in plerisq; aliis societas aucta sit: uel commodũ aliquod ab eo cuius factum socius praestare tenetur, societati accessit. ff. l. 23. §. idem quaerit. l. 25. l. 26.
Si alia actione actum sit. ff. l. 38. §. fi. l. 42. l. 43. l. 45. l. 47. l. 50.
¶ III. *Quibus haec actio & ius societatis competat?*
De patre socii, & ipso filio. ff. l. 58. §. si filiusfamil. l. 65. §. societas.
De emptore serui socii, & uenditore. ff. l. 58. §. fin.
De haeredibus socii. ff. l. 35. l. 37. l. 40. l. 59. in prin. l. 63. §. in haeredem. §. si seruo. l. 65. §. morte. §. societas. C. l. 3.
De socio socii mei: is mihi socius non est. ff. l. 19. l. 20. lib. 50. tt. 17. l. 47. §. fi.
¶ IIII. *Aduersus quos datur?*
De patre socii, & ipso filio socio. ff. l. 58. §. si filius familias.
De emptore serui socii & uenditore. ff. l. 58. §. fi.

De hæredibus socii.ff.l.35.l.36.l.37.l.63.§.in hæredem.l.65.§.morte.

De eo cuius iussu societas coita est.ff.l.84.

De socio & extraneo possidentibus,ut ab extraneo petatur.ff.l.62.

De eo socio penes quem communis pecunia est,& de aliis.ff.l.65.§.si communis.

De eo qui suam partem à tertio socio consecutus est.ff.l.63.§.si cum tres.

De altero socio si ab altero suũ consequi nõ possit.ff.l.63.§.si cum tres.l.67.in prin.uers.sed si precium.

¶ V. *Quid & quantum ueniat in hac actione?*

Quantum quisq; tam lucri quàm damni habere debeat? Inst.§.& quidem si nihil.usque ad §.manet.ff.l.29.30.l.52.§.si uero id actum.l.80.

Si conuenit,ut socius,uel alius partes societatis constitueret.ff.l.6.l.76.cum quatuor ll.sequentib.

Si totorum bonorum societas coita sit.ff.l.1.§.fin.l.52.§.socium.

Si simpliciter coita sit societas,uniuersorum coita uidetur esse, eorum quæ ex quæstu ueniunt.ff.l.7.cum quatuor ll.sequen.

Si conuenit,ut & quæstus & lucri socii sint: nullum aliud lucrũ debetur quàm quod ex quæstu uenit.ff.l.13.

De reliquis huc pertinentib.uide s.Causas huius actionis. Venit insuper in actione pro socio.

Id quod interest.ff.l.52.§.idem respondit socius.l.65.§.item si societatem.

Quod facere potest, & si dolo fecit quo minus possit.Inst.lib.4.tit.6.§.sed et si quis.ff.l.63.in prin.usq; ad §.in hæredem.l.67.§.sed si precium.§.fin.l.68.§.illud.li.42.tt.1.l.16.l.22.§.fin.

Vsuræ.ff.l.32.§.idem respondit socius.l.60.in pr.l.67.§.si qd uni.lib.22.tt.1.l.1.§.1.

Id quod alia actione agens minus est consecutus.ff.l.42.l.43.l.47.in prin.

Si socii sui nomine cõueniatur.ff.l.23.in pr.

Si plures sint societates inter eosdem coitæ, ad omnes sufficit unum iudicium.ff.l.52.§.si plures sint.

¶ VI. *Quando competat?*

An ante distractam societatem.ff.l.65.§.nõnunquam.

An antequam socius cum eo qui damnum dedit agat,cum socio agi possit.ff.l.22.§.item.

¶ VII. *Adfinia remedia.*

Familiæ erciscundæ & communi diuidundo actio.ff.l.3.cum trib.ll.sequentib.l.38.§.fin.l.65.§.si post distractam.

Ex stipulatu actio.ff.l.41.l.71.in prin.

Præscriptis uerbis.ff.l.44.

Furti.ff.l.45.l.51.

Legis Aquiliæ.ff.l.47.l.48.

Legis Fauiæ.ff.l.51.

Ex empto & uendito ff.l.69.

Actio aduersus extraneum.ff.l.62.

Socio non soluente impensas in rem factas, pôt socius post quatuor menses rem propriam habere.ff.l.52.§.idem respondit socius.C.lib.&tit.eod.l.4.

DE MANDATO, ET EIVS actionib. Inst.lib.3.tt.27.ff.lib.17.tt.1.C.lib.4.tt.35.

Cap. VIII.

¶ DE MANDATO.

¶ I. *Mandatum originem ex officio & amicitia trahit.* ff.l.1.§.fin.

¶ II. *Diuisio, & species mandati à fine.*

Mandatum quinq; modis contrahitur: siue sua tantum gratia aliquis tibi mãdat, siue sua & tua gratia, siue aliena tantum, siue sua & aliena, siue tua & aliena. at si tua tãtum gratia mandatum fit, magis cõsilium est quàm mandatum. Inst.in prin.usq; ad §.illud quoq;.ff.l.2.

¶ III. *An mandatum sit utile & obligatorium.*

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona mandãtis, & eius cui mãdatur.*

Si tutor contutori suo mandet pupillo quid emi.ff.l.8.§.si tutores.

Si absẽs absenti mãdet.ff.l.1.in pr.l.32.§.si.

Si possessor libero homini bona fide sibi seruienti mandet.ff.li.13.tt.6.l.13.§.si.uers.nam & Celsus.lib.3.tt.5.l.18.§.si libero.

Si seruus fugitiuus mandauerit.ff.l.22.§.fugitiuus.

Si procurator alii gerenda negocia mandet.ff.l.8.§.si quis mand,lib.3.tt.5.l.27.

Ex

2 *Ex re mandata.*

Si turpe sit, & cōtra bonos mores mandatū. Inst. §. illud quoq;. ff. l. 6. §. rei turpis. l. 12. §. si adolescens. l. 22. §. qui ædem. lib. 18. tt. 1. l. 35. §. ueneni.

Si nihil intersit mandatoris. ff. l. 6. §. si tibi mandauero. l. 8. §. mandati.

Si eius tantum intersit cui mandatur. Inst. §. at si tua. §. tua tantum. usque ad §. illud quoque. ff. l. 2. in prin. uers. quòd si tua §. fi. l. 6. §. plane si tibi. l. 22. §. interdum eue nit. l. 45. §. fi. lib. 50. tt. 17. l. 47.

Si alterius cuiusdam intersit, uide s. uersi. Mandatum quinque. cap. eod.

Si negocia mandat administranda. ff. l. 6. §. si cui.

Subdistinguitur.

Si alterius negocia gerenda mandet. ff. lib. 3. tt. 5. l. 27. li. 17. tt. 1. l. 8. §. si quis māda.

Si fulloni poliendā, curandave uestimenta det, uel sarcinatori sarcienda. Inst. §. fi.

Si alicui mandet ut ab actore suo pecuniam mutuam accipiat. ff. l. 10. §. si quis Titio.

Si dominus procuratorem iusserit certā pecuniam sumere, eamque suo periculo fœnerare, ita ut certas usuras domino penderet. ff. l. 6. §. apud Iulian.

Si quis rem suam, quæ à creditore uel à fisco uenit, emendam mandet. ff. l. 22. §. si hi quorum. §. is cuius bona.

Si seruus se emendum mandauerit. ff. l. 19. l. 54. C. tt. 36. l. 1.

Si liber homo se redimendum mandauerit. ff. l. 54. § fi.

Si dominus rem suam à se emi mandauerit. C. tt. 36. l. 1. in prin. uer. quoniam qui.

Si in suo loco quis aliquid facere iubeatur. ff. l. 16.

Si ut alicui credat, mandet. Instit. §. & adeò hæc ita. ff. l. 48. §. fi.

Distinctiones, & alia huius mandati, uide s. lib. 17. huius Methodi. cap. 8.

Quicunque contractus tales sunt, ut eorum nomine fideiussor obligari possit, & man dati obligatio consistit. l. 32. uersic. & in summa.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si sub conditione uel in diem mandet. Inst. §. mandatum. & ff. l. 1. §. item mandatum.

Si post mortem suam aliquid fieri mandat. ff. l. 12. §. fi. l. 13. l. 27. §. 1. lib. 46. tt. 3. l. fi.

Si per nuncium uel per epistolam mandet. ff. l. 1. in prin. l. 32. § fi.

Si dicat Rogo, uolo, uel alio huiusmodi uerbo usus sit. ff. l. 1. in prin. de reliquis man dati speciebus, uide j. Distinctiones in actione mandati tam directa quàm contraria. ibi, Si non sit mandatum: cum sequentibus.

Si merces interueniat, seu si non sit mandatum gratuitum. Inst. §. in summa. ff. l. 1. §. fi. l. 6. §. fin.

Subdistinguitur:

Si remunerandi gratia honor interuenit. ff. l. 6. §. in prin.

4 *Ex consequentibus mandatum.*

Si is cui mandatum est, mandatum non suscepit, uel recusauit. Inst. §. mandatum. ff. l. 22. §. sicut autem.

Subdistinguitur.

Si non statim re integra renunciauit, de quo uide paulo inferius, uers. Si non suscepit man.

Si mandator uoluntatem mutauit, & mandatum reuocauit. Inst. §. rectè quoque. ff. l. 12. §. si mandauero. l. 15. l. 27. §. 1.

Si mandator re integra mortuus sit. Insti. §. item si adhuc. usque ad §. mandatum. ff. l. 26. in prin. §. si qs debitori. l. 58. in prin. C. l. 15. lib. 4. tt. 10. l. 8. ff. lib. 46. tt. 3. l. fi.

Si mandatarius re integra mortuus sit. Inst. §. item si adhuc usque ad §. mandatum. ff. l. 27. §. morte. l. 57.

De reliquis distinctionibus, uide j. De actione mandati directa & contraria.

¶ DE ACTIONE MANDATI *directa, quæ datur domino aduersus mandatarium, uel procuratorem.*

¶ 1. *Causæ ex quibus datur.*

Si mandatarius non bonam fidem & exactā diligentiam præstat. ff. l. 10. in prin. l. 59. §. 1. uers. cum in omni. C. l. 11. l. 13. l. 21.

Si non implet mandatū susceptū. Inst. §. mādatum. ff. l. 5. in prin. uers. & si suscept. l. 8. §. si tutores. §. sed etsi per. uers. sed & de lite §. dolo. uers. proinde. l. 22. §. si tibi cētum. §. sicut. §. & quidem. l. 27. §. qui suscepit. lib. 13. tt. 6. l. 17. §. sicut autē. uers. polunta. C. l. 5. l. 11.

Distin-

Distinguitur sequenti signo ,,

,, *Si mandator* ipse uel alius impleuit.ité, Si nihil interfit, mandatoris esse impletum.ff.l.8.§. mandati. usq; ad §. si ignoranter.

,, *Si non* suscepit mandatum mádatarius, uel recusauit,uel implere nó possit. Inst. §.mandatum.ff.l.22.§.sicut autem. l.27. §.qui suscepit,uers.si uerò.

Subdistinguitur:

Si non renunciauit,aut intempestiuè renunciauit.Inst.§.mandatum.ff. l.22. §. sicuti autem.l.27.§ qui suscepit. Subdistinguitur & hæc positio hoc modo: Si aliqua iusta causa fuerit aut non renunciandi, aut intempestiuè renunciandi.Inst.§. mandatum non,uers.nisi iusta.ff.l.22.§.fin. cum trib. ll. sequentib. l. 27. §. qui suscepit, uers.sed si aliqua.

Si à procuratore domini mandatum implere prohibitus, nihilominus impleuit. ff. l.30.

Si fines mandati excessit,& contra leges mádati fecit.ff.l.5.l.41.C.l.12.

DISTINGVITVR:

Si meliorem fecit mandantis conditionem. ff.l.5.§.fin.

Si causam mandantis fecit deteriorem, uel non meliorem.ff.l.3 in prin.l.5.§.fin.

Si non persequatur uel exigat, quod persequi & exigere potest:uel nó soluit, quod exegit.ff.l.44.l.20.in prin.uers.sicuti.C. l.11.

Si cum quid deberet mandatori,ei non soluit,uel in sua persona non præstitit quod in aliorum personis præstare tenetur.ff.l. 31.l.6.§.apud Iulian.uers. plane si.

Si quid fraudulenter alienauit.

DISTINGVITVR:

Si dominus ita mandauit rerum alienationem,quòd ad nullam operationem mandatario contradicere uelit.ff.l.60. §. Lucius Titius.

Si in emendo cautionem non exegerit. ff. l. 10 in prin.uers.aut si culpa.

Si per procuratorem causa læsa est.C.l.9.

Si per collusioné procuratoris aduersarius uicit.ff.l.8.§.sed & si per. lib.3, tt.3. l.7. §.si dolo.

Si cum tibi mandassem ut excuteres uires hæreditatis, tu quasi minoris ea sit, eam à me emeris:uel cum mandassem, ut uires excuteres eius cui crediturus eram, tu denuncies eum esse idoneú.ff.l.42.lib.4. tt.3.l.9.in prin.

Si cum liber homo se dato precio remediú mandasset, postea is liber sit pronunciatus,ut preciú restituatur.ff.l.8.§.si liber.

Si fideiussor ré debitoris pignoris iure obligatam à creditore emit, ut eam debitori oblato ꝑcio restituat,uide s.lib 16.huius Methodi.cap.6.membr.8.uer.si secundus creditor.

Si fideiussor ignorans debitorem liberatum ex pecunia eius soluit.ff.l.8.§. si ignorantes.

Vt actiones, quas ex causa mandati nactus est,præstet uel cedat.ff.l.8. §.si liber homo.uers.sed hoc tantum.§. final. l. 10. in prin.§.si cui mádauero.l.43.l.45.in prin. §.quoties.l.59.in prin.

Vt Titio à quo mandatu meo stipulatus est, acceptum ferat,uel mihi alijve cum delegет.ff.l.10.§.si cui manda.

Vt procurator instrumenta causæ reddat.ff. l.8.in prin.

Vt si rem restituit, cautionem de facto suo præstet.ff.l.9.

Vt rem uel pecuniam, quam ex causa mandati accepit uel exegit,restituat. ff. l.8.§. dolo autem.l.55.l.59.in prin.uer.idé est.

Distinguitur sequentibus modis:

Quid & quantum restituendum uel præstádum,uide ĩ. Quid ueniat in hac actione.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si nó sit mandatum,sed reus conuẽtus scripsit ad dominum,uel ad socium, se gesturum negocium eius.ff.l.62.in prin.

Si quis sibi aut Titio dari stipulatus sit: Titius mandati actione tenetur de eo quod ei solutum est. Inst.lib.3. tt.20. §.si quis alij.ibi,Sed ille aduersus.

Si quis mandauit alicui ut ab actore suo pecuniam mutuam accipiat.ff.l.10.§.si quis Titio.

Si dominus iusserit procuratorem certam pecuniam sumere,eamq; suo periculo fœnerare, ita ut certas usuras domino soluat.ff.l.6.§ apud Iulianum.

Si cum procurator pecuniam exegisset,scripserit

pserit ad dominum pecuniam certam ex administratione apud se esse, eamq; creditam sibi se debiturum. ff. l. 34. in prin.
Si cum mādasset ut fundum emeret, ille partem tantum, uel quasdam partes emerit. ff. l. 36. §. fin.
Si nōdum exegit uel percepit mandatarius: item si exigere non potest. ff. l. 17. l. 20. in prin. C. l. 11. uide paulo superius, uers. Vt action.
Si rem suam ignorans, mandato alterius uendidit. ff. l. 49. §. & idcirco.
Si mater dotem pro filia dedit, quam mandatu eius reddi stipulata est. ff. l. 10. §. manda. uers. & ideo.
Si pater uxoris marito dotis usuras dedit, ut eam inde alceret: an superfluum à marito repetere possit? l. 60. §. si inter.
Si seruus emptus fugit. ff. l. 8. §. dolo. uers. sed et si.
Si res perierit. ff. l. 36. §. quod si fundū. l. 39.
Si culpa uel casu accidit. C. l. 11. l. 13. l. 21.
Si dominus ad nullam operationem se ei cō traditurum scripsit. ff. l. 60. §. Lucius.
Si post negocia gesta dominus reuersus; mox rursus profectus, non acceptis rationibus mandatum denuò iniunxit. ff. l. 56. §. non ideo minus.
Si cum Titius negocia Seii gerenda mandasset, Titius Seio nihil præstitit. ff. lib. 3. tt. 5. l. 27.
De reliquis distinctionibus, uide s̄. De mandato. cap. eod.

¶ *II. Quibus datur mandati actio?*

De procuratore, qui alii negocia gerenda mandauit. ff. l. 8. §. si quis mand.
De domino seruo fugitiuo mandante. ff. l. 22. §. fugitiuus.
De pupillo & curatore. ff. l. 12. §. idem ait si tutor.
De hæredibus domini. ff. l. 12. §. fin. l. 59. in prin.
De creditoribus, qui cum curatori uenditio bonorum mandabatur, absentes erant. ff. l. 22. §. si curator.

¶ *III. Aduersus quos datur?*

Mandati actio personalis est. C. lib. 8. tt. 41. l. 14. in prin.
De patre, si filio mandatum sit, & ipso filio manumisso. ff. l. 61.
De seruo manumisso. ff. lib. 3. tt. 5. l. 16.
Si quis ea quæ procurator uel seruus gerebat, ita demum rata esse mādauit, si interuentu Sempronii gesta essent: an Sempronius mandati iudicio teneatur: item,
De eo qui non animo procuratoris interuenit, sed affectionem amicalem promisit in monendis procuratoribus. ff. l. 10. §. si quis ea.
De pluribus, an singuli in solidum teneantur. ff. l. 60. §. duobus.

¶ *IIII. Quid ueniat in hac actione?*

Quantumcunq; emolumēti sensit, restituere tenetur. ff. l. 10. §. si procurator. l. 20. in prin.
Nihil amplius quam consecutus est, præstare tenetur. ff. l. 8. §. fin. uide paulo s̄. uers. Si nondum exegit.
De fructibus. ff. l. 10. §. si ex fundo. §. idem Labeo. l. 59. §. 1.
De usuris. ff. l. 10. §. si procurator. §. si quis Titio. §. si mandauero. ff. 12. §. dedi tibi. l. in prin. lib. 22. tt. 1. l. 13. §. fin. C. l. 19.
Si quis rogatus sit rem sibi cum alio communem à socio uel cohærede emere: an & suam partem mandatori tradere cogatur. ff. l. 22. §. Iulianus. l. 34. §. cum hæres ex. l. 35.
De reputatione & deductione sumptuū, uide s̄. De contraria actione.
De actionibus præstandis, uide s̄. uers. Vt actiones quas, &c. cap. eod.
Si non præstat id quod ex causa mandati debet, tenetur in id quod interest. ff. l. 8. §. mandati. l. 22. §. Iulianus scripsit. l. 27. §. qui suscepit. lib. 3. tt. 5. l. 27. C. l. 16.
De reliquis, uide s̄. Causas huius actionis.

¶ *V. Euentus.*

Condemnatus hac actione, fit infamis. C. l. 21.

¶ *VI. Adfinia remedia.*

Negociorum gestorum. ff. l. 6. §. si cui. l. 22. §. si curator. lib. 3. tt. 5. l. 18. §. si libero homini.
Condictio mutui. ff. l. 6. §. apud Iulia. l. 10. §. si quis Titio. l. 34. in prin.
Actio furti. ff. l. 22. §. si tibi centum. l. 55.
Depositi. ff. l. 8. in prin.
Tutelæ. ff. l. 8. §. si tutores.
Empti. ff. l. 22. §. fugitiuus. l. 34. §. cum hæres

res.l.49.§.fin.

De dolo.ff.l.8.§.sed etsi per.l.10.§.si quis ea quæ.

In factum.ff.l.22.§.si curator.lib.19.tt.5.l.5 §.sed si facio.

DE CONTRARIA MANDATI actione, quæ datur procuratori aduersus dominum, seu mandatorem.

ff.l.12.§.contrario.

¶ I. *Causa ex quibus datur.*

Si quid faciendum mandauit quis, ut præstet ad faciendum pecuniam agi potest.ff. l.12.§.fin.l.13.

Si sumptus fecit mandatarius, ut ei restituatur, uide paulo inferius.

Si quid cõtraxit procurator, uel se obligauit ut dominus eum liberet, & obligationem in se suscipiat. ff. l.38.l.45. in prin. usq; ad §.si fideiussor.

Distinctiones uide paulo inferius.

Si seruus emptus mandatario furtum fecit, ut hoc ei præstetur à domino.ff. l.26.§.si cum seruus.lib.47.tt.2. l.63.§. quòd uerò ad mandati.§.hæc ita putat uera.

Si cum seruus se emi mandasset, an empto eo cum domino mandati agi possit ut seruum recipiat.ff.l.19.

Si quis rem suam ignorans, mãdatu alterius uendidit.ff.l.49 uers.sed contraria.

Vt dominus constituat uel præstet salariũ. ff.l.7.l.56.§.fin.C.l.1.l.17. ff. lib.50. tt. 14.l.1.l.3.

DE RESTITVTIONE sumptuum.

Si ei qui mandatum suscepit, quid ex causa mandati abest: ueluti si sumptus fecit uel impendit ut ei restituatur, uel ut reputet ac deducat.ff.l.10.§.idem Labeo.l.12.§. si mihi mand.l.16.l.27.§.impendia.l.56. § fin.C.l.11.l.14.l.20.

DISTINGVITVR.

1 *Ex causa ex qua & propter quam rei ei abest uel impendit.*

Si circa mandatum ad uoluptatem domini fecit:ff.l.10.§.idem ait.

Si in percipiendis fructibus sumptus fecit. ff l.10 §.idem, abeo.

Si ad uecturas suas fecit sumptus.§.l.10.§. idem Labeo.uers.sed etsi.

Si spoliatus à latronibus sit, uel rem naufragio amisit uel languore suo suorumq; apprehensus quædam erogauit. ff. l. 26. §. non omnia.

Si uendito seruo mandatarius seruum quòd non sit sanus recipere cogitur, & emptori precium reddere.ff.l.26.§.fin.

Si liberum hominem mãdato eius redemit. ff.l.54.§.fin.

Si quis in rem suam procurator datus, litis æstimationem soluit.ff. lib.21.tt.2. l.21. §.1.l.66.§.si secundus.

2 *Ex antecedentibus.*

Si de quota litis pactus est procurator. ff. l. 6.§.fin.l.7.C.l.20.

Si non sit mandatum, uide paulo inferius.

Si mandauerit ut expectarem, nec urgerem, debitorem ad solutionem.ff.l.12.§.si post creditam.

Si scripserit reus, ut actor debitorem suum liberet, seq; pecuniam quam is debet soluturum.ff.l.27.in prin.

Si tutor mandet suscipi uel probari nomen quod fecit.ff.l.12.§. idem ait si.

Si debitor meus mihi suo periculo debitorem suum deleget, uel fideiussor roget ut à reo exigam.ff.l.22. §. interdum. l.45.§.fin.

Si mandauerit adeundam hæreditatem, uel legatum non repellendum.ff.l.32.

Si quis talem epistolam misit: Rogo te, commẽdatum habeas Sextilium amicũ meũ. ff.l.12.§.cum quidam.

Si dominus noluit fieri.ff.l.6.§. si passus. l. 40.l.53.

Si dominus prohibuit rem tradi, ob cuius euictionem procurator postea emptori damnatus est.ff.lib.6.tt.2. l 14.

Si sit mandatum procuratori, ut mandatis pecunia faceret.ff.l.12.§.fin.

Si non fuerit mandatum actori.

ff.l.20.§.fin.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Si reus præsens passus fuerit negocium suũ geri.ff.l.6.§.si passus sim.l.18.l.53. in pr. li.50.tt. 17.l.60.C.l.6.

Si reus gestum ratum habuit. ff. lib. 46.tt.3. l.12.§.fin.lib.50.tt.17.l.60.l.194.§. ratihabitio.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si rẽ pro ꝓcio soluto accepit mandatarius.

Subdistinguitur:

Si postea mandator rem uendidit. ff. l. 12. §. idem Papin.

Si non bona fide impendit. ff. l. 27. §. impendia. l. 56. §. fin.

Si causam mandantis fecit deteriorem. ff. l. 3. in prin. l. 5. §. fin.

Si excessit fines mandati is qui mandatum suscepit. Inst. §. is qui exequitur. ff. l. 3. l. 4. l. 46. l. 59. §. fin. C. l. 12. lib. 18. tt. 41. l. 7.

Subdistinguitur:

Si meliorem fecit domini conditionem. ff. l. 46. §. fin.

Si maiores sumptus in rem fecit, quàm uel ipse dominus uel alius fecisset. ff. l. 27. §. impendia.

Si cum mandatum ei esset ut fundum emeret, ille partem uel quasdam partes tantum emerit. ff. l. 36. §. fin.

Si pecuniam mutuo acceptam soluit uel impendit. C. l. 1. ff. l. 22. §. si mandauerim.

Si non impendit, sed cum impendere pecuniam uellet, eam perdidit. ff. lib. 15. tt. 3. l. 17. in prin.

4 *Ex consequentibus sumptus factos, uel negocium gestum.*

Si mandator rem emptam nolit habere. ff. l. 12. §. si mihi nam.

Si res perierit, uel deterior sit facta. ff. l. 36. §. quòd si fundum. l. 39.

Si procurator pecuniam fœneratam exigere non possit. ff. l. 20. in prin. uers. sicuti.

Si negocio finem adhibere non potest. ff. l. 56. §. fin.

Si procurator in causa, in qua sumptus fecit, contrariam sententiam reportat. C. l. 4.

¶ 2 *Quibus datur hæc actio?*

De patre eius qui mandatum suscepit. ff. l. 12. §. si filiofamil.

¶ 3 *Aduersus quos datur?*

De hæredibus. ff. l. 58. in prin.

De uno ex pluribus mandatoribus. ff. l. 59. §. Paulus. la. 3.

¶ 4 *Quid ueniat in hac actione?*

Si rem sibi cum alio communem quis à socio uel cohęrede emere rogatus sit: an & pro sua parte precium à mandatore consequi possit, & quantum. ff. l. 22. §. Iulianus. l. 34. §. cum hæres. l. 35. l. 36. in prin. usq; ad §. quòd si fundum.

Si quis mandatu alicuius in suo quid fecit. ff. l. 16.

De usuris. ff. l. 12. §. simili modo. C. l. 1. l. 18.

De reliquis, uide s. Causas huius actionis.

¶ 5 *Quando datur?*

An antequam is qui mandatum suscepit, soluat uel impendat, agere possit. ff. l. 38. uide s. uers. Si quid contraxit. membr. 1.

¶ 6 *Euentus.*

De cedēda actione reo conuēto. ff. l. 54. § fi.

¶ 7 *Adfinia remedia.*

Negociorum gestorum ff. l. 12. §. si filiofam. mand. l. 58. in prin. lib. 3. tt. 5. l. 18. §. si libero hom.

Actio in factum. ff. l. 12. §. si filiofamil. mand.

Extraordinarium auxilium ad petendum salarium. ff. l. 7. l. 56. §. fin.

Hactenus de actione mandati tam directa quàm contraria. Quod autem ad mandatū ut credatur uel ut fideiubeatur, intercedaturve attinet, cum suis actionibus, uide s. lib. 17. huius Methodi, cap. 8. & 9.

FINIS LIBRI DECIMINONI.

DE CONTRACTIBVS INNOMINATIS ET QVASI CONTRACTIBVS:

LIBER VICESIMVS.

DE PRAESCRIPTIS VERBIS, & in factum actionibus. Item, De conditione ex lege. Cap. I.

¶ *De præscriptis uerbis, & in factum actionibus.*

ff. lib. 19. tt. 5. C. lib. 4. tt. 64.

¶ 1 *Causæ ex quibus datur hæc actio.*

Si Contractus sit innominatus, & si deficit uulgare & usitatum nomine actionis. ff. l. 1. in prin. l. 2. cum duab. ll. sequent. l. 1. l. 22. s tt 3. l. 1. §. quotiens.

Si actionem quæ legibus prodita est, prętor in eo quod legi deest, supplet. ff. l. 11.

Si res certa lege tradita est, eiq; non pareatur, pręscriptis uerbis actio est. C. l. 6. l. 8.

Possunt

Possunt non incommodè causæ huius actionis speciales disponi iuxta species ob rē dati, de quibus.ff.l.5.§.1.

1. DO VT DES.

Si dat pecuniam ut rem accipiat, emptio & uenditio est.ff.l.5.§.& si quidem.

Si rem dat ut rem accipiat.ff.l.5.§. & si quidem.

Si scyphos dat ut Stichum daret.ff.l.5.§.sed si scyphos.

Si areæ meæ dominium tibi dedero, ea lege ut insula ædificata mihi partem reddas. item:

Si puerum tibi dedero docendum, nutriendumve, uel pecus pascēdum, ita ut si post certos annos uenisset, partem precii mihi reddes ff.l.13.§.Iulianus.usq; ad fi. legis.

Si dedi ancillam, ut aliud mancipium mihi reddas.C.lib.2.tt.20.l.4.

Si sponsionis causa annulus datus sit, ut uictori redderet.ff.l.18.§ fin.

Si margaritis datis conuenit, ut aut easdem, aut precium earum redderet.ff. l.17.§. si margarita.

Si scyphus datis conuenit, ut eosdem mihi reddas, uel pondus argenti.ff.l.27.

Si operas serui mutuas dedisset, ut totidem reciperet.ff.l.26.in prin.

Si boues alter alteri commodauit, ut opus facerent: & alterius bos apud alterum perierit.ff.l.18.§.si unum.

Si 30.datis pacti sunt, ut ex reddițu eius pecuniæ tributum quod creditor debet, accipiens præstaret, computatis usuris, &c. ff.l.25.

2. DO VT FACIAS.

Si do ut facias, siquidem tale sit factū quod locari solet: tunc si quidem pecunia datur, locatio est: sin res, actio est ciuilis ad interesse, uel ad repetendum condictio.ff. l.5.§.at cum do.

Sin autem tale sit factum quod locari non solet.ff.l.5.§.at cum do.uers.quòd si tale.

Si dedi ut seruum manumittas, & non manumittis.ff.l.5.§.quòd si tale.l.7.

Si dedi seruum, ut seruum alium manumitteres: & manumisso seruo seruus datus euictus est.ff.l.5.§.sed si dedi. lib.2. tt.14. l. 7.§.sed etsi in alium.

Si precii explorandi gratia rem tradat. ff. l. 1.§.fin.

Si equos uenales tibi experiundos dedero, ut si displicuissent redderes: & tu desultor in his cucurreris & uiceris, deinde emere nolueris.ff. l.21.in prin.

Si mulas experiundas tibi dedero ut si displicuissent redderes, ita tamen ut in singulos dies quid præstes, &c.ff.l.21.§. idē apud.

Si cum argentum emere uelles, uascularius ad te detulerit, & apud te reliquerit: cumq; tu id postea emere nolens, seruo tuo dedisses ut referret, idq; periit. ff. l. 21.§.fin.

Si rem inspiciendam dederis, eaq; perierit. ff.l.18.in prin.

Si cum uestimenta mihi uenderes, rogaue ro ut ea apud me relinquas, ut peritioribus ostenderem, eaq; apud me perierint. ff. l. 18.§.si cum mihi.

Si insulam uendidi, ut aliam insulam reficeres.ff.l.6.

Si tibi rem uendendam certo precio dedissem, ita ut quo pluris uenderes, tibi haberes.ff.l. 13.in prin. lib. 17.tt. 2.l.44.

Si res æstimata uendenda datur, uide j. de actione æstimatoria.cap.eod.

Si dedi puerum docendum, nutriendumve, &c. uide paulo superius uers. Si puerum tibi.

Si cum à me pecuniam mutuam peteres, ego tibi rem uendendam dedi ut precio uterreris. ff.l.20.in prin.lib. 12.tt. 1.l.4.in pr. uers.nam et.

Si dominus seruum, cum furti argueretur, quæstionis habendæ gratia æstimatum dederit.ff.l.8.

Si cum duo secundum Tyberim ambularēt, alter rogatus alteri annulum ostendit, ut respiceret, & excidit illi annulus in Tyberim.ff.l 24.

Si res fruēdi causa data sit, nec ut finito usufructu redderetur stipulatio interposita sit.ff.l.10.

3. FACIO VT DES.

Si facio ut des: & postquam feci, non das. ff. l.5.§ quod si faciam.C.lib.2.tt.20.l.4.

Si ob indicium serui mercedem pactus est. ff.l.15.§.quod si solutum.

4. FACIO VT FACIAS.

Si pacti sumus ut tu à meo debitore Carthagine

gine exigas, ego à tuo Romæ: uel ut tu in meo, ego in tuo solo ædificē. ff. l. 5. §. sed si facio. usq; ad §. fin.

Si ex conuentione filium tuum, qui mihi seruit, manumisi, ut tu meum qui tibi seruit manumittas. ff. l. 5. in prin. §. fin.

Si accepto tuli debitori, ut nomen sui debitoris delegaret, nec delegauit. ff. l 9.

Si prædium meum pro te obligaui, & conuenit ut mihi fideiussores dares: nec dederis. ff. l. 20. §. fin.

5 DO VEL FACIO OB CAVSAM.

Si per errorem operas indebitas soluit. ff. l. 26. uers nec esse.

Si ob indicium serui fugitiui dedit. ff. l. 15. in prin.

6 SI GRATIS DONANDI animo det uel faciat.

Si gratuitam habitationem dederit. ff. l. 17. in prin.

Si permiseris mihi cretam ex agro tuo eximere, ut locum unde exemi repleam: & exempta creta locum non repleam, uel eo repleto, cretam tollere me nō permittas. ff. l. 16. in prin.

Si permisisti mihi ut sererem in fundo tuo, nec postea patiaris me fructus tollere. ff. l. 16. §. fin.

7 DE DELICTIS INNOMINATIS.

Si glandem ex arbore tua in fundum meum cadentem, ego immisso pecore depascam. ff. l. 14. §. si glans. lib. 10. tt. 4. l. 9. §. glans.

Si calicem argenteum alienum in profundū abiecerit ff. l. 14 §. sed etsi calicem.

Si alienas merces in mare proiecit. ff. l. 14. in prin.

Si seruum alienum spoliauerit, isq; frigore periit. ff. l. 14. §. sed etsi seruum.

Reliquæ causæ suis subiectæ sunt locis, ut. ff. l. 1. §. domino: ad actionem ex locato. item. ff. l. 23. ad locationem operis faciendi, &c.

¶ 2 *Quibus datur?*

De filiisfamiliarum. ff. lib. 44. tt. 7. l. 12.

¶ 3 *Quid ueniat in ea?*

De eo quod interest. ff. l. 5. §. & si quidem. §. at cum do. §. fin. l. 7.

De reliquis, uide s. Species causarum huius actionis.

¶ 4 *Adfinia remedia quæ sint, distinguitur ex specie causæ quæ agitur.*

Vide igitur s. Causas huius actionis.

DE ACTIONE AESTIMATORIA *præscriptis uerbis.*

ff. lib. 19. tt. 3.

¶ 1 *Ratio huius actionis,*

l. 1. in prin.

¶ 2 *Genus.*

Est actio præscriptis uerbis. l. 1. §. quoties.

¶ 3 *Proprium.*

Omnia hic locum habēt, quæ in bonæ fidei iudiciis dicta sunt. l. 1 § quare.

¶ 4 *Causæ ex quibus datur.*

Si res æstimata, alicui uendenda datur. l. 1. in prin.

DISTINGVITVR:

Si merces interuenit. l. 2.

Si res sine dolo eius qui eam accepit uendēdam, perierit, uel deterior sit facta. l. 1. §. fin tt. 5. l. 17. §. si margarita. lib. 12. tt. 1. l. 4. in prin. uers. nam & qui rem.

¶ 5 *Quid ueniat in ea?*

Vt aut res incorrupta restituatur, aut æstimatio de qua conuenit. l. 1. §. fin.

¶ 6 *Adfinia remedia.*

uide s. uers. Si tibi rem uendendam, &c. cum sequentibus, lib. eod.

¶ DE CONDICTIONE *ex lege.*

ff. lib. 13. tt. 2. C. lib. 4. tt. 9.

¶ 1 *Causa ex qua datur.*

Si obligatio noua lege introducta sit, nec eadem lege cautum sit quo genere actionis experiamur, ex lege agendum est. ff. l. 1. C. l. 1.

¶ 2 *Adfinia remedia.*

Quoties lex obligationem introducit, nisi nominatim cauerit ut sola ea actione utamur, etiam ueteres actiones eo nomine competunt. ff. lib. 44. tt. 7. l. 46. in prin.

DE NEGOCIIS GESTIS.

Inst. lib. 3. tt. 28. §. igitur cum. ff. lib. 3. tt. 5. C. lib. 2. tt. 18.

Cap. II.

¶ DE ACTIONE NEGOCIORUM *gestorum generali.*

¶ I. *Ratio & usus huius actionis.*

Inst. §. idq; utilitatis. ff. l. 1. li. 44. tt. 2. l. 4. §. ideo

§.ideo autem.

¶ 2 *Genus.*

Personalis est actio.C.l.23.

¶ 3 *Species.*

Duplex ex,directa & contraria.Inst.§. legitur cum. ff.l.2.

¶ 4 *Causa ex quibus datur.*

Si quis sine mandatu absentis negocia gesserit, Inst.§.igitur cum quis.ff.l.2. in pri.l. 3.in prin.

Si quis negocia quæ cuiusq; cum is moritur fuerint,gesserit. ff.l.3. in prin.§.hæc uerba.§.sed si quid access.l.11.l.19. l.20. §. qui negocia.

Si falso putans sibi à domino mandatum esse,gessit.ff.l.5.in prin.

Si quis curator testamento inutiliter datus administrauit.C.l.6.

Si cum quis tutor posthumo datus esset, & quædam ex ea causa gessisset, posthumus non fuerit natus.ff.l.28.

Si successores curatoris res adultæ administrarunt.C.l.17.

Si quis alterius negocium suum putans, gessit.ff.l.48.

Si Sempronii negocia,Titii esse putans,gessit.ff.l.5.§. 1.

Si cum mandassem tibi ut meum negocium, quod mihi cum alio cõmune est,gereres, tu utriusq; negocium simul gesseris: itẽ, Si inter alterius negocia alterius etiam gerat,putaris eiusdem esse.ff. l.5. §. sed si quis ita uers.nam etsi.l.30.§ inter negocia.§ tutoris.C.l.14.

Si fideiussor imperitia lapsus,alterius quoq; contractus debitum,quod ad suam personam non pertinet,soluat, pignoraq; susciplat.ff.l.31.in prin.

Si quis quasi seruus meus,mea negocio gesserit,cum esset liber.ff.l.5.§.si quis quasi. l.35.

Si quis aliquid perferendum ad me acceperit.ff.l 5 § si quis pecuniam.

De reliquis speciebus, uide ĩ. De contraria actione, cap.eod.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si fuerit mandatum ut geratur.Inst §.igitur cum.uers.quippe ita. ff. lib.17. tt.1.l.6.§. si cui.C.l.14.

Si alterius non domini mandatu gesserit. ff. l.3.§.si executor.§.fin.l.20.§.fin.l.25.l. 27.C.l.14.

Si mandatu serui domini negocia gessit. ff. l.4.

Si mandatu tutoris pupillæ negocia gessit. C.l.4.

Si cum mãdasses alteri tuum negocium gerẽdum,ego id cognoscens gessi.ff. l.45.

Si cui lucri causa gesserit, non contemplatione absentis.ff.l.5.§ sed si quis neg.

Si suum negocium quasi meum in suis rebus gesserit.item:

Si suum & meum quasi meum, & in solidũ gesserit.ff.l.5.sed si quis ita.

Si negocium commune gesserit. ff.l.30.§.fi. l.39.C.l.3.l.19.

Si mulier alterius negocium gesserit. ff. l.3. §.1.

Si mulieris negocium gestum sit. ff.l.3. §.alterius inquit.

Si eius negocia, qui apud hostes est, gesta sint.ff.l.11.in prin.l.18.§.fin. l.19.

Si furiosi negocia gessit.ff.l.3.§. & si furiosi. lib.44.tt.7.l.23.§.fin.

Si pupilli negocia gessit, uide ĩ. De contraria actione.

Si unum tantum negocium gessit. ff. l. 3. §. negocia.

De reliquis, uide ĩ. De actione directa & contraria.

¶ 5 *Quibus & aduersus quos datur?*

Personalis actio est.C.l.23.

De eo cuius interest. ff.l.46.

De successorib.ff.l.3 §.hęc actio.l.11.ĩ prin. l.19.

¶ 6 *Quandiu competat?*

Longi temporis præscriptione non submouetur.C.l.9.

¶ 7 *Utrum unus an plures sint contractus, si multa negocia gesta sunt.*

ff.l.14 § fin.l.15.

¶ DE ACTIONE NEGOCIORVM *gestorum directo,quæ datur domino aduersus negotiorum gestorem.*

¶ 1 *Causæ ex quibus datur.*

Si non summa diligentia gessit. Inst. §. sicut autem is.

Si quædam quæ gerenda erant omisit, & rẽ cœptam intermittit.ff. l.5.§.uideamus. l. 18.in pr.l.20. §. si uiuo Titio. lib.26.tt.7. l.38.

l.38.§.qui se.lib.13.tt.6.l.17.§.sicut autem.uer.ut accidit in eo.
Si in lite quam absentis nomine suscepit, sententia contra absentem lata non prouocauit.ff.l.30.§.litem.
Si à debitoribus non exegit, & res domini non uindicauit.ff.l.5.§.fi.uer. quamquã. l.7.in prin.l.30.§. quamquam. ucr.quia nec.l.38.C.l.20.§.fi.
Si à semetipso quod domino debet non exegit.ff.l.5.§.fi.l.6.l.7. in prin.uer. certè in sua.l.17. l.18.in princ. l.34. l.37.lib.17. tt.1.l.6.§.apud Iulian.uer.planè.l.31.
Si rem domini imprudens sibi emit & usucepit.ff.l.18.§.si cum me absente.
Si nomina quę contraxit,soluendo non sunt. ff.l.36.§.1.
Si dotem à uiro nomine sororis stipulatus est,ut petēte sorore uirum liberet.ff.l.47.
Si executor à prætore in negocio meo datus dolum mihi fecit.ff.l.3.§. si executor.
Si a debitoribus exegit ut soluat.C.l.8.

DISTINGVITAR:

Si indebitum exegit, & ab iis qui debitores eius cuius nomine exegit non fuerunt.ff. l.5.§.item quæritur apud. usque ad §.itē ait si Titii.l.7.§. item si fundum.l.22.lib. 47.tt.2.l.82.§. si Titius. Si solutionem non ratam habuit dominus.ff.lib.46.tt.3. l.62.§.fin.
Si mater ignorante filia res eius à sponso donatas accepit.ff.l.31.§.fi.
Si quis aliquid ad me perferendum accepit. ff.l.5.§.si quis pecuniam.
Si alius rem meam sine mandato uendidit. ff.l.48. C. l. 19. lib.3. tt.32. l.3. lib.4.tt. 51.l.1.
Si quid ex negocio gesto percepit ut restituat, & actus sui rationem reddat.Inst.§. sicut autem is. ff.l.2.§. & sanè sicut.

DISTINCTIONES GENERALES:

Si pupillus gessit.ff.l.3.§ pupillus.
Si seruus gessit.ff.l.16.l.17.l.18. in prin. usque ad §.si libero.l.44.§.purè.C.l.21.
Si senator gessit.ff.lib.5.tt.1.l.36.§.fi.
Si pater res filii ei a se donatas administrauit.ff l.36.§.fi.
Si aliqua necessitate urgente gessit, uel necessitatis suspicione ff.l.3.§. hac actione.
Si sine dolo eius accidit. Inst.§.sicut autem is.ff.l.3.§.interdum.l.10.C.l.17.l.20.
Si casu accidit.ff.l.10.l.12.l.31 ī pri.C.l.22.
Si alterius mandatu gessit, uide supra uer.Si alterius non domini.cap.eod.
Si dominus malè gestum probauit, & ratum habuit.ff.l.8.
Si dominus negociorum gestori hæres extiterit.C.l.7.

¶ II. *Quibus datur hac actio?*

Vide supra membr.5.cap.eod.

¶ III. *Aduersus quos datur?*

De hæredibus gestoris.ff.l.3.§.hæc actio.C. l.6.l.7. l.17.
De patre & domino. ff.l.13.
De ipso seruo & filiofamiliās manumisso.ff. l.14.
De seruo manumisso, uide paulo superius. uer.Si seruus gessit.
De eo cuius mandatu negocium gestum est ff.l.20.§.fi.l.27.
De uno ex pluribus, si cæteri non sunt soluendo.ff.l.35.

¶ IIII. *Quid ueniat in hac actione?*

Si debitor creditoris sui negocia gesserit,uide supra uer.Si à semetipso.cap.eod.
Si creditor debitoris negocia gesserit, de pignore reddendo hac actione conueniri potest fl.l.34.§.illum etiam.
Si maritus uxoris negocia gessit, etiam de dote reddenda tenetur.ff.l.34 in prin.usque ad §.illum etiam.
Si inter negocia Titii,etiam Sempronii negocia gessit.ff.l.30.§.1.
De indebito exacto,uide supra uer.Si à debitoribus.cap.eod.
Si pupillus negocia gessit quatenus locupletior factus est, tenetur.ff.l.3.§. pupillus sanè.
De usuris.ff.l.18.§. non tantum.l.38.§. qui aliena.l.36.§.1.lib.22. tt.1.l.13.§.fi.C.l. 20. uer.& ea quæ. lib.4.tt.32.l.13.l.24.

¶ V. *Quandiu competat?*

Longi tpis præscriptio ei non obstat.C.l.9.

¶ VI. *Euentus.*

De cautione reo ab actore præstanda de indemnitate.ff.l.30.§.inter negocia.
De actionibus reo præstandis.ff.lib.47.tt.2. l.55.§.qui alienis.

¶ VII. *Adfinia remedia.*

De compensatione gestori contraria actione

Hh agenti

agenti opponenda.ff.l.3.§.pupillus.
Actio tutelæ.ff.l.28.
Actio mandati,uide supra ner.Si fuerit mā datum,&c.cum sequentibus.
Actio dotis.ff.l.34 in prin.
Actio de peculio.ff.l.45.

¶ *De contraria negociorum gestorum actione, quæ datur negociorum gestori contra dominum.*

¶ I. *Causæ ex quibus datur.*

Si quid negocia gesta impendit, uel ei eius rei causa abest.ff.l.2.l.44.in prin.
Si se alterius nomine obligauit.ff.l.2.in pri. l.3.§.fi.l.4.
Si seruum ægrotum curauit.C.l.10.
Si procuratori absentis mutuam pecuniam dedit.ff.l.5.§.item si procuratori.
Si pro alio soluit.ff.l.42.l.48.§.fin. C.l.3. Distinguitur infra.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex causa ex qua & propter quam soluit & impendit: item ex persona eius pro quo soluit uel impendit.*

Si nulla re urgente uoluptatis causa sumptus fecit.ff.l.26.in prin.
Si indebitum soluit.ff.l.22.
Si ad honores alicuius impendit.ff.l.44.in principio.
Si suscepto alterius nomine iudicio cōdem natus soluit.lib.5.tt.1.l.74.§.cum absentem.
Si contutoris,subcuratoris & collegæ sui factum præstitit. ff.l.29.
Si cum tres capti essent, & unus ex ijs missus qui pro tribus pecuniam adferret, & nisi rediisset conuenit ut reliqui duo & pro tertio soluerent:ex hac causa pro tertio soluerunt ff.l.20.in prin.
Si donandi animo pro alio soluit.C.l.12.
Si pietatis respectu & affectione aliquid gessit.ff.l.4.l.26.§.fin.l.33.l.44.C.l.1.l.11. l.15.
Si mater filium aluit.ff.l.33.§.ponè peregrè C.l.11.
Si mater in res filii impendit.C.l.11.
Si filius pro patre soluit.C.l.12.
Si pro sorore soluit.C.l.16.
Si in uxorem ægram,uel in funus impendit. C.l.13.
Si officio & obsequio liberti functus est. C.l.5.
Si mandato serui domini negocia gessit. ff.l.41.
Si literas in quibus reus amico suo mandauerat,ut pecuniam mutuum acciperet,secutus isti amico credidit,uel pro eo fideiussit.ff.l.30.in prin.
Si creditoribus defuncti soluit,putans soror rem suam ex testamento hæredem esse.ff. l.44.§.fi.

2 *Ex reliquis contingentibus*

Si pupilli negocia gesserit.ff l.5.§.si pupilli l.20.§.qui negocia.l.33.§.ponè peregrè. C.l.2.
Si furiosi negocium gesserit. ff.l.3.§.& si furiosi.lib.44.tt.7.l.23.§.fi.
Si commune negocium gesserit.ff.l.30.§.fi. l.39.C.l.3.
Si dominus ignorauerit suum negocium geri.Inst.§.igitur cum quis.uer.ex qua causa.ff.l 2.in prin.
Si dominus noluerit & prohibuerit suum negociū geri.C.l.24.ff.l.7.§.Iulianus.li. 17.tt.1.l.6.§.si passus.l.40.l.53.
Si ultra mandatum quid erogauit.ff.l.30.§. 1.C.l.14.§.fin.
Si dominus gestum non habeat ratum.ff.li. 17.tt.1.l.50.§.nec refert.
Si res gesta domino non expediat.ff.l.9.§. sed ui Celsus.l.26.in prin.
Si malè gessit.ff.l.8.§.fi.l.9 in prin.
Si suscepta lite condemnatus non appellauit.ff.l.30.§.fin.
Si pecuniam quam in negocia impensurus erat, perdidit.ff.lib.15.tt.3.l.17.in prin.
Si negocium cœptum non habuit effectum & si insula ædificata exusta est, uel seruus quem curauit, mortuus.ff.l.9 §.1.usque ad fi.legis.l 11.§.fi.l.12.l.21.l.48. in pri.
Si cum directa negociorum gestorum actione ageretur,ratio compensationis à iudice habita non est.ff.l.7.§.si quocunque.

¶ II. *Quibus datur hæc actio?*

De eo cuius interest.ff.l 46.
De hæredibus.ff.l.3.§ hæc actio l.19.

¶ III. *Aduersus quos datur?*

De hæredibus.ff.l.3.§.hæc actio.l.19.l.20. §.qui negocia.C.l.13.
De mandatore & fideiussore ff.l.3.§ fi.
De patre & dño.ff.l.5.§.sed si ego.l.14.l.16.

De

De libero homine cuius negocia gessi,& eo cui bona fide seruit.ff.l.5.§.sed etsi ho.
De tutore & pupillo cuius negocium gestum est.ff.l.5.§.si pupilli.
De eo cui à domino mandatum fuit ut gerat.ff.l.45.
De Titio & Sempronio,eum Titij negociū gessit,putans Sempronii esse.ff.l.5.§.1.§. si Titii seruum.§.item ait, si Titii debitorem.usque ad § uideamus.

¶ IIII. *Quid ueniat in hac actione?*

Si plus quam debuit,impendit.ff.l.24 l.30. §.1.C.l.14.§.fi.
Si pupilli negocia gesta sunt.ff.l.5.§.si pupilli. l.14.l.20.§. qui negocia. l.36. in prin.C.l.2.
Si serui & filiifamilias negocium gestum est interim manumissi.ff.l.14.
Si pater,uel dominus eius cuius negocia gesta sunt, conueniatur. ff.l.5.§. sed si ego filii.l.40.l.41 C.l.2.
Si sui lucri causa gessit.ff.l.5.§.sed si quis negocia.
De usuris.ff.l.18.§ non tantum. uer. contra lib.22.tt.1.l.37.C.l.18.

¶ V. *Adfinia remedia.*

De exceptione domino opponenda,si directa actione agat.ff.lib.27.tt.3.l.3.
Actio mandati.ff. l.45. in prin.C.l.14.§.fi.
Familiæ erciscundæ.C.l.3.
Communi diuidundo.ff.l.39.

DE FVNERARIA ACTIONE.
ff.lib.11.tt.7. Cap. III.

¶ 1 *Ratio huius actionis.*
l.12.§.hoc edictum.

¶ 2 *Nomen.*
Funeraria dicitur.l.14.§.hæc actio.

¶ 3 *Genus.*
Hæreditaria actio est. l.1.

¶ 4 *Proprium.*
Ex bono & æquo orit. l.14.§.hæc actio.

¶ 5 *Causa ex qua datur.*

Si in funus alicuius impendit. l.12.§.prætor.l.14.§ hæc actio.
Declaratur, qui sumptus funeris causa dicantur facti. l. 14. §. funeris. usque ad §. non autem oportet. l.37.
Distinguitur sequentibus modis:
Si non in funus impendit.l. 14.§. hęc actio. uide paulo superius. uer. Declaratur.
Si pietatis gratia impendit, non ut reciperet.ff.l.14 §. sed interdum. usque ad §. iudex.§.idem Labeo.
Si dum se hæredem putat, fecit.ff.l.14.§.si quis dum.
Si quasi negocium hæredis gerens fecit.ff. l.14. §.contrà si quis.
Si mandatu alterius fecit.ff.l.14.§. qui mandato.§ contrà si quis.
Si prohibente hærede sumptus fecit.ff.l. 14.§.idem Labeo.usque ad §.Qui mandaui.
Si possessor hęreditatis sumptus fecit,& restituta hæreditate sumptus non deduxit. ff.l.32.in prin.
Si rem sibi legatam in funus erogauit.ff.l. 46.§ fin.
Si hæres fundum hæreditarium erogauit,& in eum mortuum intulit.ff.l.46.§.1.
Si modicus sumptus factus sit.ff.l.14.§.iudex.
Si alia actione actor suum consequi possit. ff.l.14. §.Labeo ait.§.qui mandato.§.cōtrà si.

¶ 6 *Quibus datur hac actio.*

De eo qui fecit sumptus, & eo qui faciendos mandauit.l.14.§.qui mandato.
De hæredibus.l.31.§.fi.

¶ 7 *Aduersus quos datur.*

De iis ad quos fundus pertinet:ut de hæredibus,&c.l.12.§. funus. l.14. §.fi.l.23. l.24.l.25.l.26.l.27. in prin.l.28.l.30.l. 31.in prin.§.fi.
De patrono qui contra tabul.bonorum possessionem petit.l.15.
De patre defuncti. l.21.l.28.l.29.§. is qui l.31.in prin.
De domino defuncti.l.31.§.1.
De marito, & alio ad quem dotis nomine quid peruenit. l. 16. cum quatuor ll. sequentibus. l.22.l.23.l.27.l.28.§.fi.l.29. l.30.l.32.§.fi.l.46.§.1.
De eo qui mandauit ut sumptus in funus faceret.l.14.§.qui mandato. uersi. quòd si pupillus.

¶ 8 *Quid ueniat in hac actione.*

De sumptib.funeris arbitrandis.l.12.§.sumptus.l.14.§.equum autem.

De pecunia ad funus a magistratu decernéd i,uide ī.in fine huius capitis.
De reliquis,uide ī. membr.5.in prin. uersi. Declaratur.

¶ 9 *Quando & quamdiu competat?*

Pater qui funus fecit, statim impésam à marito repetere potest,licet &c. ff. li.24.tt. 3 l.60.
Perpetua est actio.l.31.§.fi.

¶ 10 *Adiuncta, seu officia iudicis in hac actione.*

Vt non meram negociorum gestorum actionem sequatur,sed sollicitius æquitatem. l. 14.§.& generaliter.

¶ 11 *Euentus.*

Maritus potest id quod hac actione conuentus præstitit, in dotem reputare, si dotis actione conueniatur. l. 17.l. 18. l. 19. l. 29.§.fi.
Pater quod funeris nomine dedit, dotis actione a marito repetit.l.30.

¶ 12 *Adfinia remedia.*

Dotis actio.l.30.
Mandati actio.l. 14.§.qui mandato. uersi.q; si pupillus.

¶ 13 *Reliqua de funere faciendo.*

Qui funus facere teneantur. l.12.§.funus. l.14. §.si cui.
Quanti sumptus in funus faciendi. l.12.§. sumptus.l.14.§.equum autem.
De pecunia ad funus a magistratu decernéda:& ex quibus bonis ea deducenda sit.l. 12. §.fin.l.13.l.14.in prin. usque ad §. si cui l.22.l.23.l.24.l.25.l.26.l.45.

FAMILIAE ERCISCVNDAE.
ff. lib. 10. tt.2. C.lib.3. tt.36.
Cap. IIII.

¶ I. *Quo autore & qua ratione introducta sit hac actio?*

ff.l.1.in prin.lib.8.tt.2.l.25.lib.3 1.l.79. §.dulcissimis.uersi.quas materia.

¶ II. *Genus.*

Et propria mixta est actio. Inst.lib.4.tt.6.§. quædam actiones.
Bonæ fidei est.C.l.9.
Vterque & actor & reus est. ff.l.2.§.in familiæ.l.44.§.qui familiæ.tt. 1.l.10.tt.3.l.2. §.fi.lib.44. tt.7.l.36.lib.5.tt.1.l.13.l.14.

¶ III. *Causæ ex quibus competit.*

Familiæ erciscundæ iudicium ex duob. constat,hoc est rebus atque præstationib.quę sunt personales actiones. ff.l.22.§.familiæ.tt.3.l.4.§.sicut autem. primum igitur de præstationibus personalibus,postea de rerum diuisione tractabitur.

DE PERSONALIBVS PRAESTATIONIBUS.

¶ *Si coheres aliquid ex re hæreditaria percepit, datur hoc iudicium.*

Inst.lib.4. tt.17.§.si familiæ,ibi, Eo quoque nomine.ff.l. 19.

DISTINGVITVR:

Si ante aditam hereditatem percepit.ff.l.44 §.fructus.
Si pater filio quid in studiorum causam subministrauit.ff.l.50.
Si ex causa transactionis percepit.ff.lib.17. tt.1.l.62 in prin.
Si aliunde accepit.ff. lib.17.tt.2.l.25.§.Papinianus.
Si seruus heres īstitutus,ex rationibus quas in seruitute gessit, percepit.ff.l.52.§.1. lib.11.tt.1.l.41.§. earum autem summarum.
De reliquis huiusmodi distinctionibus. uide infra c. prox.membr.3.

¶ *Si coheres in re hæreditaria dolo uel culpa uersatus est.*

Inst.lib.4.tt.17.§.si familiæ.ibi, Eo quoque nomine.ff.l.16.§.sed etsi.l.25.§.non tantum.C.l.19.
Si aliquid ex hæreditate abstulit.ff.l. 16.§. sed etsi.C l.3.l.19.
Si rem communem uendit.ff. l.44.§.si cohæredes.C.l.20.lib.2.tt.18.l.19.
Si rationes hæreditarias deleuerit.ff.l.16.§. idemque.l.18.in prin.
Si in usufructu aliquid deliquit.ff.l.16.§.sed etsi.
Si non consentiendo legatum impediuit.ff. l.25.§.si incerto.
Si seruitutes prædiorum non utendo amisit. ff.l.25.§.item culpa.
Si stipulatione à defuncto facta,per se hæredemque suum fieri uel non fieri:per heredem contra factum sit.ff.l.25.§. in illa. §.idem est si.§.contrario.l.44.§. quod ex facto.uer.imò.Distinctiones generales.

Si

Si seruus hæredis.ff.l.45.§.fin.
Si seruus uni prælegatus admisit.ff.l.18.
Si non quasi hæres fecit.ff.l.16.§.sed etsi.uers.sic tamen.
Si uiuo testatore fecit.ff.l.16.§.sed etsi.uersic.& ideo.
Si res in qua fecit, apud hostes sit, uel periit.ff.l.22.§.fi.l.24.in prin.
Si diuisio facta sit, & transactum inter cohæredes.ff.lib.2.tt.14.l.35.

¶ *Si unus hæredum commune negotium gesserit, sumptus fecerit, uel se obligauerit.* C.l.18.§.fin.

DISTINGVITVR:

1 *Ex causa ex qua sumptus fecit, uel se obligauit.*
Si debitum soluit.ff.l.44.§.pen.
Si indebitum soluit.ff.l.39.§.Sticho.
Si ex suo facto præstitit.ff.l.44.§.quod ex facto.§.si quis stip.
Si in contractum suum, pro quo defunctus intercesserat.ff.l.39.§.fin.
Si ex causa peculiari soluit.ff.l.18.§.si filiusfami.lib.12.tt.6.l.38.§.1.
Si in munera publica, in quæ pater consensit, expendit.ff.l.20.§.idem scribit.
Si in debita reipub. post mortem patris contractat.ff.l.20.§.idē scribit.l.39.§.filius.
Si soluit ex cautione duplæ quam dedit.ff.l.49.
Si cum patrem defenderet, cōdemnatus soluit.ff.l.25.§.si filius.
Si noxali iudicio seruum defenderit: item si legatorum nomine cauerit, uel soluerit.ff.l.18.§.pen.
Si necessitate cogēte fecerit.ff.l.25.§ siunus.
Si in litem sumptum fecit.ff.39.in prin.
Si cum duo damnati essent ad ponendā statuam, alter solus potuit.ff.l.44.§.fin.
Si in fructus impendit.ff.l.51.in pri. Vide in super ĵ.cap.prox.membr.3.uers.de fructibus.

2 *Ex reliquis contingentibus.*
Si uiuo testatore impendit.ff.l.20.§.si filiusfamil.l.25.§.si filius.C.l.13.
Si ante aditam hæreditatem gessit.ff.l.49.§.nam ut familiæ.
Si res in qua impendit, periit, uel apud hostes sit.ff.l.22.§.fin.l.24.in prin.l.31.

¶ *Reliquæ causæ personalium præstationum.*

Si seruus hæreditarius uni hæredum aliquid abstulerit.ff.l.16.§.6.
Si unus hæredum debitor sit hæreditarius.ff.l.42.l.51.§.fin.
Si cohęredi aliquid à defuncto debeatur, uel ex hæreditate.ff.l.25.§.si filius.l.49.§.fi.C.l.2.l.13.
Si uni hæredum aliquid sit pręlegatum, uide infra cap prox.membr.3.uers. De præceptionibus & prælegatis.
Vt cohæres partem suam soluat, uel caueat se soluenti restituturū.ff.l.18.§.Celsus.l.20.§.si pater.§.Papinianus.l.25.§.idē iuris.l.44.§.usufructu.C.l.23.
Vt seruum a testatore uenire iussum veneat.ff.l.18.§.idemq;.C.l.5.
Vt monumentum, quod testator facere iussit, faciat.ff.l.18.§.sed & cum.
Vt id quod inter se pacti sunt seruetur.ff.tt.3.l.3.§.fi.
Vt de morte testatoris, uxoris, liberorumvè quæstio habeatur.ff.l.18.§.1.
De reliquis, uide ĵ.cap.prox.membr.5.

¶ 4 *Inter quos competat hæc actio.*
Vide ĵ.cap.prox membr.2.

¶ 5 *Apud quem competat?*
Si plures sint hæredes diuersi fori.ff.lib.11.tt.2.l.1.

¶ 6 *Quid ueniat in ea?*
De eo quod interest.ff.l.25.§.si incerto.
Si damnum commissum est. simpli, non dupli æstimatio facienda est.ff.l.17.
De usuris sumptuum.ff.l.18.§.sumptuum.
De rebus quæ diuidendæ ueniunt, uide ĵ.cap.prox.

¶ 7 *Quandiu competit?*
Triginta annis. C.lib.7.tt.34.l.3.tt.40.l.1.§.nemo itaque audeat.

¶ 8 *Adiuncta seu officia iudicis.*
Vide ĵ.cap prox.

¶ 9 *Euentus.*
De non alienandis rebus hæreditariis accepto iudicio ff.l.13.
Non confitetur quis, hac actione aduersarium sibi esse cohæredem.ff.l.37.
Ne amplius quàm semel hoc iudicio agatur.ff.l.20.§.familiæ.
De actionibus & exceptionibus quæ ex diuisione nascuntur.ff.l.42.l.44.§.si familię.l.47.C.l.15.

¶ X. *Adfinia remedia.*

Communi diuidūdo.ff.l.20.§.familiæ.l.30. l.41.in prin. lib.17.tt.2.l.34.§.fin.
Petitio hæreditatis.ff. l.44.§. si cohæredes. l.51.§.si ego à te.nsq; ad si.legis.C.l.20.
Legis Aquiliæ actio.ff.l.16.§.deniq;.
Furti actio.ff.l.16.§ item si seruus.
Expilatæ hæreditatis. C.l.3.
Negociorum gestorum.ff.l.25.§.non tantū. lib.12.tt.1.l.41.§.earum autem sum. C. l.18.§ fin.l.20.lib.2.tt.18.l.3.l.19.
Mandati actio.C.l.20.
Iudicati actio.ff.l.7.
Præscriptis uerbis.ff.l.18.§.sed & cum.l.20. §.si pater.C.l.23.
Exceptio aduersus creditores.ff.l.18.§.si filiusfam.l.39.in prin.
De cautionibus interpositis,uide infrà.cap. prox.membr.5.

DE RERVM HAEREDITARIARUM diuisione.

Cap. V.

Alterum genus causarum quod uenit in familiæ erciscundæ iudicium,est,ut res hæreditario iure communis diuidatur.

¶ 1 *Si igitur res, uel hæreditas inter aliquos hæreditario iure communis est, agitur hoc iudicio ut diuidatur.* C.l.8.

Distinguitur sequentibus modis:

Si ex testamento,ab intestato,ex senatuscon sultis uel ex constitutionib. &c. communis est hæreditas.ff.l.2.in prin.
Si quarta alicui debeatur ex constitutione diui Pii.ff.l.2.§. 1.
Si honorarii successores sunt,& si uni ex senatuscon.Trebelliano hæreditas restituta est.ff.l.24.§. fin.l.40.
Si miles alium castrensium, alium cæterarū rerum hæredem fecerit.ff.l.25.§. 1.
Si filiifamiliàs militis peculium diuidendū est.ff.l.2.§.item si.
Si hæredes sint eius qui apud hostes decessit.ff.l.25.in prin.
Si nihil in corporibus,omnia in nominibus sint. ff. l.25.§.1.
Si non omnes ad diuidendum consentiant. ff.l.1.in prin.l.43.l.51.§. nam si ego. C. lib.3.tt.27.l.5.
Si semel hoc iudicio actum sit, uel diuisio facta.ff.l.57.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Si non omnes res diuisæ sunt.ff.l.20.§. familiæ.l.25.§.iudex.lib.2.tt. 14.l.35. C. l.1.
Si inæqualiter diuisio facta esse dicatur. ff. l.38.
Si ætatis auxilium intercedat.ff.l.57.
Si res ex diuisione percepta, pignori sit obligata.ff.l.33.
Si seruum adiudicatus mortuus sit.ff. l.34.
Si res uni adiudicata euincatur.C.l.14.
Si non inter omnes hæredes sit facta diuisio: & si alius cohæres superueniat. ff. l.7. C. l.17.
Si postea appareat,alterum uel utrumq; hæredem non fuisse.ff.l.36.C.lib.1.tt.18.l.4.
Si scriptura secuta non sit.C.l.12.
Si diuisionem nudo pacto factam traditio secuta non est.ff.lib.2,tt.14.l.45.C.l.15.

¶ 2 *Quibus competat, & inter quos?*

De eo qui non possidet,& cohæres negatur. ff.l.1.l.25.§.quantum.
De paucioribus cohæredibus ex pluribus.ff. l.2.§.dubitandum.
De hæredibus cohæredis defuncti.ff.l.48.
De cohærede post petitam uel diuisam hæreditatem superueniente.ff.l.7.C.l.17.
De eo cui ex S. C. Trebelliano restituta est hæreditas,& alii,uide s.méb.prox.ca.eo.

¶ 2 *Quæ ueniat in hoc iudicium diuidenda?*

De pluribus hæreditatibus,an eodem iudicio diuidi possint?ff.l.25.§.de plurib.usque ad §.si testator.
De una re ex pluribus.ff.l.30.
De re quæ communis esse desiit. C.lib.3.tt. 38.l.9.
De nominibus tam debitis quàm creditis. ff.l.2.§.fi.l.3.l.4.in prin.l.25.§. si miles. C.l.6.
De creditis.ff.l.4.in prin. l.25. §. an ea stipul.l.44.§.si quis stipul.
De debitis.ff.l.25.§.contrà si. l.44.§. si quis stipul.
De debito quod contraxit cohæres præcipiē do,uide s.cap.prox.membr.Si unus hæredum commune,&c.ex causa.
De eo quod debet cohæres hæreditati: item de eo quod debetur cohæredi ex hæreditate,

tate, uide s. cap. prox. membr. Reliquæ causæ.

De uenenis, malis medicamentis, libris improbatæ lectionis: item,

De rebus ex mala & iniusta causa quæsitis. ff. l. 4. lib. 48. tt. 10. l. 4. in prin. l. 12. l. 26.

De columbis, apibus & pecoribus à bestia ereptis. ff. l. 8. §. idem Pomponius.

De rebus ablatis. ff. l. 47. §. fin.

De re quæ est apud hostes. ff. l. 22. §. fi. l. 23.

De seruo qui est i fuga. ff. tt. 3. l. 19. §. iudex.

De re defuncto quidem tradita, ab hærede uerò usucapta: item,

De re à defuncto quidem empta, hęredi uerò tradita. ff. l. 9.

De re à defuncto pignori obligata, quam hę res à creditore comparauit. ff. tt. 3. l. 17.

De prædiis defuncti, uectigalibus & superficiariis. ff. l. 10.

De re defuncto pignori data. ff. l. 29.

De re sub conditione legata. ff. l. 12. §. res. l. 34.

De statu libero. ff. l. 12. §. fi.

De fructibus. ff. l. 51. §. 1. l. 56. C. l. 9. l. 17.

De partu post aditam hæreditatem & litem contestatam edito. ff. l. 1

De eo quod accedit hæreditati post litem contestatam. ff. l. 12. in pr. l. 16. §. id quod.

De eo quod seruo hæreditario ab extraneo datum est. ff. l. 12. in prin.

De eo quod unus hæredum ex hæreditate percepit, stipulatus ve est, uide s. ca. prox. membr. Si cohæres aliquid.

De thesauro à testatore relicto, & ab uno hæredum effosso. ff. l. 22. in prin.

De eo quod statuliber uni hæredum conditionis implendæ causa dedit. ff. l. 20. §. fi.

De eo quod pater studiorum causa filio subministrauit. ff. l. 50.

De eo quod pro emptore & pro donato unus hæredũ possidet. ff. l. 25. §. quod pro.

De re quam hæres ante acceptum iudicium alienauit. ff. l. 54.

De precio rei ab hærede ante iudicium accep tum uenundatæ. C. l. 20. ff. lib. 5. tt. 3. l. 25. §. fin.

De re ab extraneo usucapta. ff. lib. 41. tt. 10. l. 3.

De re cuius usucapio ab extraneo ante iudicium acceptum cœpta, post autem impleta est. ff. l. 14.

De seruo quem unus hæredum pro suo possidet. C. l. 22.

De quarta ex l. Falcidia retenta. C. l. 24.

De legato deficiente. ff. l. 20. §. penult.

De iure & seruitutibus. ff. tt. 3. l. 19. §. fin.

De usufructu. ff. l. 14. §. fin. l. 15. l. 16. in prin. usq; ad §. id quod.

De peculio, item de debito & credito peculiari. ff. l. 20. §. si filiusfamiliàs. lib. 6. tt. 1. l. 65. §. fin. C. l. 13. lib. 6. tt. 20. l. 12. §. fin.

De peculio castrensi. C. l. 4.

De stipendiis cæterisq; salariis. ff. lib. 17. tt. 2. l. 52. §. idem Papin.

De pecunia, quã filius ut patri solueretur, credidit. ff. l. 53.

De eo quod unus cohæredum commune, alter proprium esse dicit. ff. l. 45. in prin.

De libertis. ff. l. 4. lib. 37. tt. 14. l. 24

De locis religiosis. ff. l. 30.

De tabulis testamenti. ff. l. 4. §. fin.

De cautionibus hæreditarii. ff. l. 5. l. 6. C. l. 3. tt. 38. l. 5.

De re litigiosa. ff. l. 47.

De re per communi diuidundo iudicium hę redibus adiudicata. ff. l. 52. in prin.

De seruis iusso testatoris in perpetua uincula collocandis uel exportandis. C. l. 5.

De iis quæ in hæreditatis petitionem ueniunt. ff. lib. 5. tt. 3. l. 25. §. penult.

DE PRAECEPTIONIBVS *& prælegatis.*

De nomine uni hæredum prælegato, uel ex alia causa præcipiendo. ff. l. 4. in prin. l. 42. uide j. membr. 5. cap. eod.

De pecunia uni per præceptionem relicta. ff. l. 25. §. fin. C. l. 7.

De rationibus prælegatis ff. l. 8. in prin.

De dote & antenuptiali donatione præcipienda. ff. l. 20. §. hoc amplius. l. 35. l. 46. l. 51. in prin. C. lib. 3. tt. 38. l. 12.

De eo quod unius nomine comparatum est. C. l. 18.

De eo quod filius defunctus ab auo, auia, &c. accepit, ut id pater habeat præcipuũ. C. lib. 6. tt. 59. l. 2. §. fin.

De collatione bonorum & dotis, uide s. lib. 10. huius Methodi.

De reliquis præceptionibus, uide præcedentia, Quæ ueniant in hoc iudicium.

¶ 4 *Antecedentia diuisionem.*

De omnibus hæredibus conuocandis. ff. lib. 11. tt. 2. l. 1. §. fin.

De iuramento calumniæ præstando. ff. l. 14. §. qui familiæ.

¶ 5 *Modus diuidendi, & officia iudici. in diuidendo.*

Vt diuisionem a testatore factam sequatur iudex. C. l. 10.

Vt diuisionem parentum inter liberos factã sequatur, & de ea diuisione formãda. ff. l. 20. §. si pater. l. 32. 33. l. 39. §. 6. C. l. 16. l. 21. 26. li. 6. tt. 23. l. 21. § ex imperfecto. li. 3. tt. 28 l. 8. in prin. Nouell. c. 18. §. & qđ sæpenumero. usq; ad § huc usque. c. 107.

Vt uoluntatem patris sequatur iudex, etiam si ei ab intestato succedatur. C. l. 16. l. 26.

De nominibus seu debitis & creditis, hæreditariis diuidẽdis. ff. l. 3. l. 4. in pr. l. 20. §. si pater. §. Papinianus. usq; ad §. fin. l. 25. §. in illa idem est in l. 44. § quod ex facto. l. 25. §. fi. l. 33. l. 39. §. filius. l. 44. §. si quis stipul. C. l. 23.

Vt singulas res singulis hæredib. adiudicet. Inst. lib. 4. tt. 17. §. si familiæ.

Si difficilis diuisio sit, uniuersa res uni adiudicari põt, isq; cæteris in certa pecunia cõdemnari. Insti. li. 4. tt. 6. §. quædã actiones. tt. 17. §. si familiæ. ff. l. 22. §. 1. l. 55.

De pluribus eandem rẽm adiudicando. ff. l. 22. in prin.

De fundo religionibus diuiso diuidendo. ff. l. 22. §. sed & regionibus.

De usufructu diuidendo. ff. l. 16. §. ususfructus.

De rebus indiuisis relictis diuidendis. ff. l. 32. C. l. 21. uers. pro uirili.

Quantum cuiq; ram ex testamento quàm ab intestato debeatur, uide s. lib. 9. c. 15. & lib. 10. cap. 9.

Vt nihil in diuisum relinquat. ff. l. 22. §. iudex.

De uniuersis rebus æstimandis, non singularum rerum partibus. ff. l. 52. §. 6.

Vt in omnium personas condemnatio & adiudicatio fiat. ff. l. 27.

De compensando. ff. l. 52. §. arbiter.

De imponenda seruitute. ff. l. 22. §. sed & regionibus.

De cautionibus interponendis.

De cautione, de euictione, etsi rei quæ speratur non ueniat interponenda. ff. l. 23. l. 25. §. iudex. C. l. 14.

De cautione, usufructu diuiso & adiudicato interponenda. ff. l. 16. in prin.

De cautione super actione quæ uni hæredi competit, cum cohæredibus communicãda, & quod inde perceperit ff. l. 19. §. fin. l. 47.

De actionibus præstandis à cohæredibus ei cui creditum prælegatum est. ff. l. 42.

De curando à iudice, ut legata & alia debita soluantur. ff. l. 25. §. si testator. l. 26. l. 44. §. usufructu. uide s. cap. prox. membr. Reliquæ causæ. uers. ut cohæres partem.

De cautione defensum iri hæredem contra actionẽ, si debitũ alter præcipit. ff. l. 20. §. hoc amplius. §. Papinianus.

De cautione de debito soluendo, & quod solutum est reddendo. ff. l. 25. §. contra. §. idem iuris.

De curando ut pignus luatur. ff. l. 28.

Reliqua uide s. c. prox.

COMMVNI DIVIDVNDO ff. lib. 10. tt. 3. C. lib. 3. tt. 37. Cap. 6.

¶ I. *Ratio huius iudicij.*

ff. l. 1. Vide insuper. s. c. 4 membr. 1.

¶ II. *Genus & proprietas.*

Bonæ fidei est. ff. l. 4. §. hoc.

Vter actor & uter reus intelligatur, uide s. c. 4 membr. 2. lib. eod.

¶ III. *Causa ex quibus competit.*

Competit hæc actio ex duplici genere causarũ, scilicet ut aut res quæ inter aliquos cõmunis est diuidatur, aut si quid in his alicui sociorum damni datum factumve est, siue alicui eius rei nomine quid abest, uel ad eum peruenit ut præstetur: uenit igitur in hoc iudicium perinde ut in præcedens rerum diuisio, & personalis præstatio. ff. l. 3. l. 4. §. sicut.

¶ *De personalibus præstationibus.*

1. *Si socius commune negotium gesserit, sumptusq; in eam rem fecerit*

Et quid eius rei nomine abfit: hac actione ut sibi a socio restituantur, agere põt. ff. l. 3. in prin. l. 4. §. sicut. l. 14. in prin. lib. 3. tt. 5. l. 30. §. 6. C. l. 4. §. 6. li. 4. tt. 2. l. 12.

Distin-

DISTINGVITVR:

Ex causa ex qua & propter quam sumptus fecit.

Si non communi nomine, sed ut lucretur solus gessit. ff. l. 6. §. siue autem. uers. si uerò non.

Si nulla re urgente, sed uoluptatis gratia sumptus fecit ff. lib. 3. tt. 5. l. 26. in prin.

Si egit rei communis nomine. ff. l. 14. in princ.

Si damni infecti nomine in solidum cauit. ff. l. 6. §. si damni. lib. 3 tt. 5. l. 39.

Si ex operis noui nũciatione damnatus sit. ff. l. 6. §. fin.

Si de peculio cõuentus & condemnatus sit. ff. l. 8. §. 6.

Si communis serui gratia noxæ nomine dedit. ff. l. 8. §. si communis.

Si putans rem suam propriam esse gessit in solidum. ff. l. 14. §. impendia. l. 29. §. diuersa.

Si putans rem sibi cum alio quàm socio suo communem esse, gessit. ff l. 6. in prin. l. 14. §. diuersum. l. 29. in prin.

Ex reliquis contingentibus.

Si in uiam quæ nobis per eundem locum debetur, impendit. ff. l. 19. §. si per eũdẽ.

Si antequam res communis esset, in eam sũptus fecit. ff. l. 4. §. planè. usq; ad fin. legis. l. 5.

Si post iudicium acceptum sumptus fecit. ff. l. 6. §. si quid post.

Si sine eo quod gessit, suam partem administrare potuit. ff. l. 6. §. hoc autem. uers. si cæterùm.

Si postea partem suam alienauerit. ff. l. 14. §. impendia.

Si socius suam partem postea alienauerit. ff. l. 6. in prin. uers. quare. l. 24. §. si.

Si res postea interiit. ff. l. 9. l. 11. l. 25.

2 *Si socius dolo uel culpa in re communi uersatus sit, uel damnum dederit.*

Insti. lib. 4. tt. 17. §. eadẽ inter. ff. l. 3. in prin. uers. etsi quid. l. 8. §. uenit. l. 14. in princ. l. 20. tt. 2. l. 25. §. non tantum. C. l. 4. §. 6.

Si rem communem deteriorem fecerit forsè seruum uulnerando, aut animum eius corrumpendo, aut arbores ex fundo excidendo. ff. l. 8. §. uenit.

Si domum communem obligauerit. ff. lib. 17. tt. 1. l. 38. in prin.

Si cum ad edictum non responderet, motu iudicis uilla diruta sit, aut arbusta succisa ff. 20.

Si cum conuenisset inter socios, ut alternis annis fructus perciperent, socius alter alterũ non patiatur fructus percipere: uel immisso pecore fecit, ut futuri anni fructus corrumperentur. ff. l. 23.

Si communis seruus, cum apud alterum socium esset, crus fregit in opere. ff. l. 26.

Si de communi seruo quæstionem habuit. ff. l. 27.

Si quid in re communi inuito altero fecit. ff. l. 28. lib. 8 tt. 2. l. 25. l. 26.

Si in locũ communem mortuum intulerit. ff. l. 6. §. si quis in.

De reliquis huiusmodi causis, uide s. lib. 8. huius Methodi, De iure circa rem communem.

3 *Si socius ex re communi aliquid perceperit.*

ff. l. 3. in prin. uers. aut ad eum. Inst. lib. 4. tt. 17. §. eadem interueniunt.

DISTINGVITVR:

Si locando fundum commune, siue colẽdo, quid percepit. ff. l. 6. §. siue autem.

Si antequam res communis esset, percepit. ff. l. 4. §. planè.

Si putans sibi fundum cum Titio communẽ esse, cùm alio esset communis percepit. ff. l. 6. in prin.

Si socius suam partem alienauerit. ff. l. 6. in prin. uers. quare.

Si res communis esse desiit, uel perii. ff. l. 6. in prin. uers. quare. l. 11.

De reliquis, uide s. cap. prox. membr. 3.

4 *Reliquæ causæ personalium præstationum.*

Si seruus communis alteri dominorum aliquid subripuit. ff l. 47. tt. 2. l. 63. in prin.

Si domum uel parietem communem socius reficere, demoliri, uel in eum quid mittere uelit. ff. l. 12. lib. 8. tt. 2. l. 7.

Si quid in re communi inuito altero socius fecerit. ff. l. 28 lib. 8. tt. 2. l. 25. l. 26.

Si domum communẽ obligauerit. ff. lib. 17. tt. 1. l. 38. in prin.

Si quid inter se pacti sunt socii, ut seruetur. ff. l. 3. §. fin. l. 14. §. si conuenit. usque ad fin. legis.

De

De reliquis causis, uide 3. lib. 8. huius Methodi, de iure circa rem communem.

DISTINCTIONES GENERALES: uide infrà cap. prox.

¶ IIII. *Quibus competit actio.*

De socio qui impendit, & eo cui suam partem alienauit. ff. l. 14. §. 1. usq; ad §. si conueniat.

De reliquis, uide j. cap. prox. membr. 2.

¶ V. *Aduersus quos competit?*

De hærede socii. ff. l. 4. §. sicut. uers. sed etsi non. l. 10. in prin.

De socio, & eo cui is suam partem alienauit. ff. l. 6. in prin. uers. quare. l. 24. §. fin. C. l. 3. §. nam ea. l. 1. in prin.

De pupillo. ff. l. 29. §. deniq;.

De reliquis, uide j cap. prox. membr. 2.

¶ VI. *Quid ueniat in hac actione?*

De usuris. ff. lib. 22. tt. 1. l. 1. §. socius.

Sumptuum nomine.

De sumptib. antequam res communis esset, factis. ff. l. 4. §. plane. l. 5.

Si serui nomine noxali iudicio, uel de peculio conuentus, quid præstitit. ff. l. 8. §. fin.

Percepti nomine.

Si pecunia communi quid emit, utrum res empta an pecunia ueniat. C. tt. 38. l. 4.

Quæ ueniunt communicanda uel diuidenda, uide j. cap. prox. membr. 5.

¶ VII. *Quando & quandiu detur.*

An antequam impendit, impensarum nomine agere possit. ff. l. 15.

Si conuenit, ne intra certum tempus societas diuidatur. ff. l. 14. §. si inter.

Triginta annis. C. lib. 7. tt. 34. l. 3. tt. 40. l. 1. §. nemo itaq;.

¶ VIII. *Euentus diuisiones facta, uel petita:* uide j. cap. prox.

¶ IX. *Affinia remedia.*

Pro socio actio. ff. l. 1.

Familiæ erciscundæ. ff. l. 6. §. cætera eadē.

Negociorum gestorum. ff. l. 6. §. cæterum. l. 14. diuersum. l. 19. §. si per eundem. lib. 3. tt. 5. l. 30. § fin. l. 39.

In factum actio. ff. l. 6. §. si quis in.

Rei uindicatio. ff. l. 7 §. plane si. l. 8. §. si incertum.

Vti possidetis. ff. l. 12.

Ex conducto. ff. l. 23.

Retentio. ff. l. 14. §. 1.

DE RERVM COMMVNIUM diuisione. Cap. VII.

Alterum genus causæ quod in cōmuni diuidundo iudicium uenit, est ut res communes diuidantur.

¶ I. *Si igitur res inter aliquos communis est, agitur hoc iudicio, ut* diuidatur. ff. l. 3. in prin.

Distinguitur sequentibus modis:

1 *Ex causa ex qua res communis est, & possidetur.*

Si hæreditas uel hæreditario iure res communis sit. ff. l. 4. in prin. lib. 17. tt. 2. l. 34. §. fin.

Si ex causa pignoris communis sit. ff. l. 7. §. si duo sunt.

Si ex causa locati uel depositi possideant. ff. l. 7. §. neq; colonis.

Si cum uel sine societate res communis sit. ff. l. 2. in prin.

Si alter suo & meo nomine parietem ædificauerit. ff. l. 22

Si damni infecti nomine, uel ob rem non defensam missi sunt in possessionem. ff. l. 4. §. fin. l. 5. l. 7. §. sed etsi de uers. planè.

Si legatorum nomine missi sunt. ff. l. 7. §. sed etsi de usufructu.

Si uentris nomine missi sunt in possess. ff. l. 7. §. sed etsi de usufructu. uers. ergo.

Si rem à non domino emerunt: item si res indebita in solutum data sit. ff. l. 7. §. quia in rem.

Si ex iniusta causa possideant, ut prædones. ff. l. 7. §. inter prædo.

Si ui aut clam possideant. ff. l. 7. §. inter prędo. §. Iulianus. §. sed etsi clàm.

Si precariò possideant. ff. l. 7. §. inter prædon. §. et qui precariò.

Si ex causa usufructus possideant. ff. l. 7. §. etsi de usufruct.

Si incertum sit, an lex Falcidia locū habeat, uel peculium legatum sit inter hæredem & legatarium hoc iudicio agi potest. ff. l. 8. §. 1.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si conuenit ne diuidatur. ff. l. 14. §. si conueniat. §. fin.

Si triginta annis res communis fuerit, uide j. cap. prox. memb. 7.

Si

Si socius socio suam partem pignori dederit.ff.l.6.§.idem scribit.
Si res communis esse desiit, & alia, uide infrà membr.3.
Si non omnes in diuisionem consentiant, & unus cæteris inuitis poscat iudicium.ff. l. 29.§.fin.l.19.§.de uestibulo.C.l.5.
Si diuisio facta sit.C.l.8.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Si quædam res in diuisæ relictæ sunt. ff. l. 4. §.hoc.C.l.4.§. idem.tt.38 l.10.
Si minor uigintiquinq; annis diuisionem fecit.C.l.4.§.1.
Si is arbitrum diuisioni dedit,cui ius dandi non fuit.C.tt.38.l.2.
Si dolo & inæqualiter diuisio facta est.C.tt. 38.l.3.
Si cum diuisio hac conditione facta esset,ut socius iuraret se nullum dolum adhibuisse, is iurare nolit.C.tt.28.l.6.
Si postea ut à diuisione recedatur, consentiant.tt.38.l.8.
Si instrumentum nullum intercessit.C. l.4. in prin.
Si res uni adiudicata,euicta sit.C.tt.38.l.7.
Si socius testatus uel intestatus decesserit. C.lib.4.tt.37.l 4.

¶ II. *Quibus competit,& inter quos?*

De eo qui nō possidet,& eo qui partem suā alienauit.ff.l.30. C.l.3.§. nam ea.l.1. in prin.
De eo qui ui,clàm uel precariò possidet. ff. l.7.§.Iulianus.
De quibusdā,nō omnibus sociis.ff.l. 8.i pr.
De quibusdam ex hæredibus cohæredis defuncti.ff.tt.2.l.48.
De marito qui fundum communem in dotē accepit.C.lib.5.tt.23.l.2.
De reliquis, uide paulo superius, Ex causa ex qua res communis.

¶ III. *Quæ ueniunt in hoc iudicium diuidenda?*

De re quæ communis nō est, uel esse desiit. ff.l. 1.§.fin.C.l.3.in prin.tt.38.l.9.
De agro uectigali.ff.l.7.in prin.
De seruo qui est in fuga.ff. l. 19.§. iudex.
De eo quod sub conditione debetur.ff. l.16.
De fundo ab uno pignori dato.ff.l.6.§.si fundus.
De re quam seruus communis ex re alterius domini adquisiuit.ff. l.24.in prin.
De eo quod uni sociorum à statulibero conditionis implendæ causa datum est. ff. tt. 2.l.21.
De eo quod unus suo & alterius nomine,fecit.ff.l.22.
De eo de quo conuenit,ne in diuisionem ueniret.ff.l.13.
De arbore in confinio nata, & lapide per utrunq; fundum extenso.ff.l. 19.in prin.
De uestibulo communi binarum ædium.ff. l.19.§.de uestibulo.
De rebus incorporalibus. ff.l.4.in prin.
De seruitutibus,& aquarum itinere.ff.l.19. §.aquarum.
De uia quæ duob.per eundem locum debetur.ff.l. 19.§.si per eundem.
De puteo.ff.l.4.§. 1.
De eo quod accessit & decessit accepto iudicio.ff.l. 6.§.si quid post.
De fructibus.ff. l.4.§. sicut. uers. sed etsi. §. planè.lib.22.tt.1.l.38.§. item si diuidere.l.25.in prin.
De partu.l.6.§.si quid post.

¶ IIII. *Antecedentia diuisionem.*

De sociis in unum conuocandis.ff.lib. 11.tt. 2.l.1.§.fin.
De iuramento calumniæ ab actore præstando.ff.tt.1.l.44.§.qui familiæ.

¶ V. *Modus diuidendi, et officia iudicis in diuidendo.*

De singulas partes singulis adiudicādo, etsi &c.Inst.lib.4.tt.17.§. eadē interueniunt.
Vide hic etiam Commē.de uerb. obliga.ca. 8.reg.ultima.
Si usus fructus diuidendus sit.ff. l. 7. §. cū de usufructu. tt. 2.l. 16.§.usufructus.
Si usus diuidendus est.ff.l.10.§.1.
Si seruitus diuidenda sit.ff.l. 19.§.fin.
Si ager uectigalis diuidendus est. ff. l.7.§.1.
Si pignus commune inter creditores diuidēdum est.ff.l.7.§.inter eos.
Si res cōmunis alteri ab altero pignori obligata diuiditur.ff.l.6.§.idem scribit.
Si res pignori alii obligata,uni adiudicatur. ff.l.6.§.si fundus.uers.arbitrum.
Si seruus qui est in fuga, in diuisionem uenit.ff.l. 19.§.iudex.
Si res quæ sub conditione debetur, ueniat. ff l.16.

Si ea

Si ea res quam seruus communis ex re alterius domini adquisiuit, in diuisionem uenit. ff. l. 24. in prin.
Si res commodè diuidi non potest ff. tt. 2. l. 55. C. l. 1. §. 1. l. 2. §. idem. l. 3§. fin. Inst. lib. 4. tt. 17. §. eadem interuen. ibi, Quòd si commodè.
Potest uni fundum, alteri fundi usumfructũ adiudicare. ff. l. 6. §. officio. tt. 2. l. 16. §. 1.
De seruis qui possessionibus adhærent diuidendis. C. tt. 38. l. 11.
De instrumentis communibus apud unum deponendis. C. tt. 38. l. 5.
In prædiis diuidendis quod omnib. utilissimum est, uel quod maluerint exequi conuenit. ff. l. 21.
Omnes res æstimari debẽt, non singularum rerum partes. ff. tt. 2. l. 52. §. fin.
Iusto precio æstimandæ sunt. ff. l. 10. §. fin.
De cauendo de euictione. ff. l. 10. §. fin.
De imponenda seruitute. ff. l. 7. §. Neratius. l. 18.

¶ VI. *Euentus diuisionis factæ & petitæ.*

De non alienandis rebus accepto iudicio. C. l. 1. § fin.
De agendo interim rei nomine, de qua hoc iudicio agitur. ff. tt. 2. l 47.
Diuisio uicẽ emptionis obtinet. C. tt. 38. l. 1.
Euentus, si uel creditor qui partem pignoris iure tenet, uel is qui suam partem uẽdidit, uel mãdatarius, &c. hoc iudicio prouocatus, licitatione uicit, uel uictus sit. ff. l. 7. §. si debitor. usq; ad fin. legis.

DE ACTIONE ET EXCEPTIONE *quæ hinc datur.*

1 *Causæ ex quibus datur.*

Si diuisione facta res adiudicata fit alicui.

DISTINGVITVR:

Si nec traditione nec stipulatione sumpsit effectum diuisio. ff. lib. 2. tt 14. l. 45.
Reliquas distinctiones uide s. mẽbr. 1. uers. Si diuisio facta sit. cap eod.

2 *Quæ actio datur.*

Si res adiudicata euicta sit. C. tt. 39. l. 7.

3 *Quid ueniat in ea.*

Si uni fundus, cuius nomine cum extraneo actio est, adiudicatus est. ff. tt. 2. l. 47. §. & cum aliud.
Si alii fundus, alii fundi usufructus adiudicatus est. ff. tt. 2. l. 16. §. 1.

De binis mancipiis, quæ sociis iussu iudicis ministerii causa reseruata sunt. ff. l. 31.

FINIVM REGVNDORVM, cum adfinibus remediis. ff. lib. 10. tt. 1. C. lib. 3. tt. 39. Cap. VIII.

¶ I. *Genus & propria.*

Mistam causam habet tam in rem quam in personam. Inst. li. 4. tt 6. §. quædam. ff. l. 1.
Vter sit actor, uter reus, uide s. cap. 4. mẽbr. 11. uers. uterq;. lib. eod.

¶ II. *Causæ ex quibus competit.*

Si quis circa fines agri quid malitiosè commisit: ut si lapides finales furatus est, uel arbores finales excidit. Inst. lib. 4. tt. 17. §. si finium. uers. eo quoq;.
Si termini dicantur deiecti, uel exarati. ff. l. 4. §. si dicantur.
Si quis cõtumax fuerit: utputa si quis iubente iudice, metiri agros passus non fuit. Inst. lib. 17. §. penult.
Si inũdatio fines agri confudit. ff. l. 8. in pri.
Si quis sepem uel materiam iuxta alterius regionem effodiens, terminum excedat: si autem murum faciens pedẽ derelinquit: si domum, non duos pedes; si sepulchrum aut foueam, &c. ff. l. fin.
Si duo confines agros uel prædia habentes, de finibus controuertuntur, agitur hoc iudicio ut termini constituantur, & prædia discernantur.

Distinguitur sequentibus modis:

Si prædia urbana sint, non rustica. ff. l. 2. in prin. l. 4. §. hoc iudicium.
Si horti in urbe sint. ff. l. 4. §. penult.
Si flumen uel uia publica uel riuus interuenit. ff. l. 4 §. fin. cum duab. ll. sequentib.
Si agri uectigales sint ff. l. 4. §. finium.
Si de pluribus fundis quam duobus agatur. ff. l. 4. §. non solum.
Si de uno loco controuertatur inter duos. ff. l. 4. in prin.
Si de communi fundo inter duos disceptetur. ff. l 4 §. qui communem.
Si de cõmuni & proprio fundo alterius agatur. ff. l. 4. §. si communem.
Si de quinq; tantum pedum latitudine controuertatur. C. l. 5.

Si socii

Si socij alterius fundi communi diuidundo egerint,uel fundum alienauerint.ff.l.9.
Si actor pẽdente lite aliquid ex finibus pro pria autoritate occupat.C.l 4

¶ 3 *Quibus & inter quos competit?*

De usufructuariis:item de usufructuario & domino proprietatis. item de is qui iure pignoris possident.ff.l.4.§.finium.
De emphyteutis,& qui agros uectigales ha bẽt ff.l.4.§.finium ff.lib.47.tt.7.l.5.§ fi.
De hæredibus alterius pendente lite defun cti.ff tt.2.l.48.

¶ 4 *Apud quem competat?*

De arbitris.ff.l.7.
De eo qui de crimine cognoscit.ff. l.4.§. si dicantur.

¶ 5 *Quid ueniat in ea?*

De eo quod interest.ff.l.4.§.1.
De fructibus præceptis. ff.l.4.§. post litem. tt.2.l.56.
De parte mercedis,quæ datur mensori,red denda.ff.l.4.§. sed etsi mensor.

¶ 6 *Quandiu competit?*

De præscriptione 30. annorum.C.l.6.

¶ 7 *Antecedentia & adiuncta officia tam litigatorum quàm iudicis.*

De iuramento calumniæ à partibus præstan do.ff.tt.2.l.44.§.qui familię.
Si altera pars se subtraxerit, ne quęstio finiatur.C.l.3.§.fin.
De quęstione possessionis prius terminãda à iudice.C.l.3.in prin.
De agrimensore a iudice mittẽdo. ff.l.8.§. fin.C.l.3.uers.& tunc agrimensor.
De æquandis locis si alter maiorem locum, alter minorem habeat.ff.l.7.
Qui fines,& quæ monumenta sequenda, utrum uetera an noua.ff.l.11.l.12.C.l.1.l.2.
De terminis quos demonstrat is qui utriusque prædij dominus fuit.ff.l.12.
Si quis sepem,maceriam,murum,domum, sepulchrum,foueam,puteum,oliuam,ficum,aut alia ligna iuxta alterius regionem faciat uel plantet, quãtum spacii re linquendum.ff.l. 13.
De adiudicatione & cõdemnatione facienda,si iudex alio modo commodiore fines non possit dirimere.Inst.lib.4.tt. 17.§.si finium.ff.l.2.§.iudici.usq; ad fin.legis.l. 3.l.4.§. si alter.

¶ 8 *Euentus.*

Quod istis iudiciis alicui adiudicatum fuerit,id statim eius fit cui adiudicatum est. Inst.lib.4.tt. 17.§.fin.
De actione quæ datur aduersus mensorem, falsum modum renunciatum,uide paulo inferius.

¶ 9 *Ad fine remedium est iudicium De termino moto, de quo sequitur.*

¶ DE TERMINO MOTO. ff.lib.47.tt 21.

¶ 1 *Causæ ex quibus datur hoc iudicium.*

Si terminum agri mouit,uel protulit.ff.l.2. in prin.l.3.in prin.
Si terminos effodit.C.lib.9.tt.2.l.1.
Si finalium quæstionum obstruẽdarum cau faciem loci conuertit: ut ex arbore arbustum,ex sylua cædua noualem, aut aliquid eiusmodi fecit.ff.l.3.§. fin.

DISTINGVITVR.

Si seruus serua ve fecerit.ff.l.3.§.alia quoq;
Si splẽdidiores personæ fecerint,uel alii negocium gesserint.ff.l. 2.§.nam si splendidum.
Si per ignorantiam aut fortuitò lapides furati sunt.ff. l.2.§.fin.

¶ 2 *Quibus competit?*

Cuilibet de populo cõpetit. ff.l.3.in prin. uers.& eius actionis.

¶ 3 *Quæ pœna competat?*

Mulcta pecuniaria non est,sed pro conditione, &c.ff.l.1.l.3.in prin. Distinguitur igitur ex specie facti, ex persona & modo, de qbus uide paulo superius Causas huius iudicii,cum suis distinctionibus.

¶ 4 *Officium iudicis.*

Iudex qui de crimine cognoscit,etiam de finibus cognoscere potest.ff. lib. 10. tt. 1. l. 4.§.si dicantur.

¶ V. *Ad fine remedium.*

Finium regundorum actio. Inst.l.4.tt.17.§. finium.uers.eoq; nomine.

SI MENSOR FALSVM MOmodum dixerit.ff.lib.11.tt.6. Cap. IX.

¶ 1 *Ratio huius actionis.* l.1.§.1.

¶ 2 *Genus.*

In factum actio est.l. 1.in prin.
Ex contractu,non ex delicto est.l.4.

¶ 3 *Causæ ex quibus datur.*

Si mensor falsum modum renunciauerit. l. 1. in prin. Distinguitur infra:

Si renunciationem traxerit. l. 5. in prin.

Si architectus, redẽptor & tabularius in cõputatione fefellit. l. 7. §. fin.

DISTINGVITVR *prima causa:*

Si sine dolo fecit. l. 1. §. hæc actio.

Subdistinguitur:

Si lata culpa fit: uel si mercedem accepit. l. 1. §. sed etsi negligenter.

Si per imperitiam fecit. l. 1. §. hæc actio. uer. proinde.

Si negligẽter fecit. l. 1. §. sed etsi negligẽter.

Si per alium uel per literas renunciauit. l. 1. §. fin. l. 2. in prin.

Si is dolo fecit, cui mensor id officium delegauit. l. 2.

Si nihil interfit actoris. l. 3. §. nihil enim. l. 5. §. 1. uers. sed si nihil.

Si propter iudicium adhibitus mensor fraudauit me in renunciatione: item si à iudice fuerit adhibitus. l. 3. § idem Pomp.

Si mensor non fuit. l. 7. §. nec non illud.

Si non agri, sed alterius rei mẽsuram falsam renunciauit: ut ędificii, frumẽti, uini, uię, &c. l. 5. § fin. l. 6. l. 7. in prin.

Si mensor machinarius fefellit. l. 7. in prin.

Si architectus, redemptor, tabularius fefellit. l. 7. §. fin.

Si alia actione suum consequi possit actor. l. 3. §. Pomponius.

Si cum uenditore egit actor. l. 3. §. 1. l. 5. §. si cum falsus.

Si cum uno mensorum actũ sit. l. 3. in prin.

¶ 4 *Quibus datur?*

De eo cuius interest. l. 3. §. 1.

De hæredibus & aliis successorib. l. 3. §. fi.

¶ 5 *Aduersus quos competit?*

De eo cui mandatum est, & eo cui is delegauit. l. 2.

De uno ex pluribus. l. 3 in prin.

De domino serui mensoris. l. 3. §. fin.

De hæredibus & aliis successoribus. l. 3. §. fina.

¶ 6 *Quid ueniat in ea?*

Si dominus serui mensoris conueniatur. l. 3. §. fin.

Si cum uenditore egit actor. l. 5. §. si cum falsus. uers. quòd si non.

¶ 7 *Quandiu competit?*

Perpetua est. l. 4.

¶ 8 *Adfinia remedia.*

Locati & conducti. l. 1. §. si autem.

Actio de dolo. l. 5. in prin. uers. erit ergo.

Condictio eius quod plus datum est: item ex uendito actio. l. 3. §. Pomponius.

AD EXHIBENDVM.

ff. lib. 10. tt. 4. C. lib. 3. tt. 42.

Cap. X.

¶ I. *Ratio huius actionis.*

ff. l. 1.

¶ II. *Genus personalis actio est.*

ff. l. 3. §. est autem.

¶ III. *Definitio exhibitionis.*

ff. l. 2. lib. 43. tt. 5. l. 3. §. quid sit exhibere. lib. 50. tt. 16. l. 22. l. 246.

¶ IIII. *Causæ ex quibus datur.*

Si intersit actoris rem sibi exhiberi. ff. l. 3. §. sciendum. l. 7. §. fin. l. 19.

Si rem uindicaturus est, uel ex alia causa rei nomine acturus, hac actione agi potest ut res exhibeatur. ff. l. 1. uers. & maximè. l. 3. §. est autem. C. l. 1.

Si res mea in solo tuo posita sit, agere possum ut mihi eã ex loco tuo tollere liceat. ff. l. 5. §. idem Celsus. usq; ad §. fin. l. 9. §. glans. l. 15. lib. 6. tt. 1. l. 23. §. item quæcunque. usq; ad §. fin. lib. 41. tt. 1. l. 7. §. cum in suo. lib. 47. tt. 9 l. 8.

Si emptor uenditorem ruta cæsa ex fundo uendito tollere non permittit. ff. l. 5. §. idẽ Iulianus. lib. 19. tt. 1. l. 17. §. si ruta. uers. quia si non.

Si res mea tuæ rei adiecta, inclusa uel mixta sit, agi potest ut excludatur uel separetur. ff. l. 6. l. 7. in prin. usq; ad §. itẽ municipes. l. 12. §. si quis ex uuis.

Si alicuius rei optio mihi sit relicta, & optare uelim, agi potest ut res exhibeantur. ff. l. 3. §. item si optare. §. plus dicit.

Si quæstionem de seruo habere uelit, agere potest ut exhibeatur. l. 20.

Si criminis alicuius reus postulatur seruus, agi potest ut exhibeatur. C. l. 2.

Si noxali iudicio serui nomine acturus est. ff. l. 3. §. si quis noxali.

Si ser-

Si seruum in libertatem uindicare uelit. ff. l.12.in prin.
Si ad rem exhibendam ab alio conueniatur. ff.l.3.§. si mecum.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si non iustam nec probabilem causam habeat actor, propter quam sibi rem exhiberi desiderat. ff.l.3.§.si mecum.uers. eleganter.
Si non intersit actoris rem ei exhiberi. ff. l. 3.§ sciendum. l.7.§.fin.
Si res non sit actoris, nec eam uindicare possit. ff l. 3 §. qui ad §. sciendum. §. si mecũ. uers. sed hoc non. §. interdum. uers. sed si charta.
Si rationes suas in aliena charta scriptas sibi exhiberi desideret. ff.l.3.§.interdum.
Si rationes aduersarii exhiberi sibi desideret. ff.l.19.
Si alius quam hæres tabulas testamenti uel codicillos, uel quid aliud ad testamentũ pertinens sibi exhiberi uelit. ff. l. 3. §. si quis extra.
Si instrumenta sui iuris sibi exhiberi desiderer. C.l.4.l.6.
Si soluto debito creditor nihilominus instrumẽta eius debiti sibi exhiberi petat. ff.l. 18.
Si liber homo ab alio detentus petatur. ff. l.13.
Si semel actum sit hac actione. ff.l.12.§.1.usque ad §. si quis ex. C.l.3.
Si reus exceptiones, quæ actorem in causa principali summouere possent obiiciat. ff.l.3.§. ibidem.
Si res exhiberi non possit. Inst.lib.4. tt.17. §. si ad exhibend.uers. quod si neget. ff. l. 12. §. si iusta.l.5.§.item si quis.
Si seruus qui exhiberi desideratur, in fuga sit, uel peregrè absit. ff l.5.§.fin.
Si res interierit, uel homo mortuus sit.

Subdistinguitur:

Si post acceptum iudicium interiit. ff. l. 12. §. si post. Si dolo uel culpa possessoris factum sit. ff.l.9.in pr.§.si quis rem. Si glandem ex arbore tua in fundum meum decidentem, ego immisso pecore de pascam. ff. l.9 §. glans. lib.19.tt.5. l. 14.§. si glans.
Si possessor dolo desiit possidere, uide j. Aduersus quos.

SI RES EXHIBITA SIT, VEL *possessor eam exhibere sit paratus.*

Subdistinguitur sequentibus modis:

Si non in ea causa in qua fuit iudicii accepti tempore. Inst. lib.4.tt.17.§.si ad exhibendum. ff.l.9.§.quantum.
Si res post litem contestatam usucapta exhibeatur. Inst.lib.4.tt.17.§. si ad exhiben. uers. ideóq; si. ff.l 9.§ proinde si post.
Si optione intra certum tempus data iudicium in id tempus extractum est, quo frustra exhibetur. ff. l. 10
Si deteriorem rem exhibuerit. ff.l.9.in prin. §. si quis rem. l. 17. C.l.7.
Quo loco & cuius sumptibus res sit exhibẽda. ff. l. 11.§.quo autẽ loco.usq; ad §.fin.
Quæ præter rem ipsam sint exhibenda, uide j. quid ueniat.

¶ V. *Quibus datur ad exhibendum actio?*

De pluribus. ff.l.3.§ Pomponius.
De Titio & Seio, cui legatum est id quod Titius optauerit: utri detur hæc actio. ff. l.3.§ plus.
De hærede. ff.l.12.§.fin.
De fure, raptore, & eo qui dolo desiit possidere. ff. l 3.§. si mecum.uers. sed hoc non sufficit.

¶ VI. *Aduersus quos datur.*

1 *De possessore, & eo qui exhibendi facultatem habet.*

ff.l.3.§. sciendum. l.5. §. idem ait. uers. quæ species. C.l. 7.

DISTINGVITVR:

Si pignoris iure possideat creditor. ff. l.3.§. fin. lib. 41.tt.3.l.16.
Si rei uel legatorum seruandorum causa in possessione est. item:
Si usus fructus nomine rem tenet. ff.l.5.§. Iulianus. l.9.§. si tibi.uers. si tamen.
Si ex causa depositi, commodati uel conducti possidet. ff.l.4.
Si merces uehendas conduxit. ff. l.5.in prin.
De horreario ff.l.5.in prin.uer. sed si nemo.
Si filiusfamiliãs possideat: uel exhibẽdi facultatem habeat. ff.l.12.§.1.
Si seruus tenet. ff l.16.
Si municipes, cæteraq; collegia & corpora teneant. ff.l.7.§.item municipes.
Si possidere desiit, uide sequentia.

De

2 *De eo qui non possidet, & exhibēdi facultatem non habet.*
ff.l.5.§.fin.
Distinguitur sequentibus modis:
Si litis contestatæ tempore possedit. ff. l. 7. §. si quis cum.
Si postea ante sententiam possidere cœpit. ff.l 7.§.si quis non.§.idem scribit. lib.15. tt.1.l.30.in prin.
Si quasdam tantum res possidere desiit.ff. l. 11 §.fin.
Si dolo desiit possidere.C.l.5.
Si occidit, fregit,corrupit,uel in aliam formam dolo transtulit. ff. l. 9. in prin.§. si quis rem.uide s̄.uer.Si res interierit.cap. eod.
Si ad alium trāstulit.ff.l.9.in prin.§.si quis rem.
Si legatario soluit hæres.ff.l.9. §. si tibi decem.
Si pro re empta dedit.ff.l.14.
3 *De hærede.*
ff.l.5.in prin. uers. item si mortuo.l. 8. l. 12.§.fin.
4 *De reliquis.*
Vide s̄.De possessore,cum sequētib. memb. eodem.
¶ VII. *Quid ueniat in hac actione.*
De eo quanti actoris interest.Inst.lib.4. tt. 17.§.si ad exhibend.uers. quòd si neq;.l. 9.§.fin l.10.l.11.in prin.l.12.§.si post.
De iurando in litem. ff. l.3.§. præterea. l.5. §.idem Iulianus.C.l.4.
De fructib.Inst.§.si ad exhibend uers.præterea. ff.l.9.§.proinde.uers.& ideo.
De partu.ff.l.9.§. quia tamen.
¶ VIII. *Adiuncta officia actoris & iudicis.*
Actor non dicit se dominum, nec ei necesse est id ostendere.ff.l 3.§.qui ad §. sciendum.
Actor nosse & dicere omnia rei de qua agitur, argumenta debet. ff.l.3.in prin.
Actor qui agi ut rem suā sibi tollere liceat, reo de damno caueri cogitur, uide s̄. in prin.huius capitis.uer. Si res mea in solo.
Iudex summatim debet cognoscere, an actoris intersit. ff.l. 3.§.sciendum.uers. iudex.
De exceptionibus quas possessor obiicit, examinandis, & quæ requirunt altiorem indaginem in directum iudicium differēdis.ff.l.3.§.ibidem.
¶ IX. *Adfinia remedia.*
Interd. de tabulis exhibendis.ff.l.3.§.si quis extra.
Interd.de libero homine exhibendo.ff.l.13.
Interd.ne uim facias,&c.ff.l.15.§. non esse.
Interd.de glāde legenda.ff.l.9.§.glans. uer. sed si extet.lib.43.tt.27.l.1.
Actio de tigno iuncto.ff.l.6.
Actio.furti.ff.l.15.§.fin.l.16.
Actio l.Aquiliæ.ff.l.17.
Actio noxalis.ff.l.16.
Rei uindicatio & depositi actio.C.l.8.
Actio in factum.ff.l.3.§. interdum. l.9. §. si tibi decem.uers.si tamen ignarus.C.l.7.

DE TABVLIS EXHIBENDIS.ff.lib.43.tt.5.C.lib.8.tt.7. Cap. XI.

¶ 1 *Genus.*
Exhibitorium est interdictum. ff. l.3. §. hoc interdictum.
¶ 2 *Causæ ex quibus competit?*
Si quis desiderat tabulas testaméti sibi exhiberi, agitur hoc interdicto ut exhibeantur.ff.l.1.in prin.
Declaratur quid sit exhibere. ff. l.3.§. quid sit exhibere.
Distinguitur sequentibus modis:
Si non testamentum,sed alia ad causam testamenti pertinentia sibi exhiberi desideret,ut codicillos.ff.l.1.in prin.§.hoc interdictum.
Si sit iniustum,imperfectum,ruptum, irritū uel falsum testamentum.ff l.1.§.siue autem ualet.§.itaq; dicend. lib.48. tt. 10.l. 6.§.1.
Si priores, non supremas petat sibi exhiberi tabulas. ff.l.1.§.siue supremæ.§.proinde.
Si cum plures essent tabulæ testamenti,omnes sibi exhiberi petat.ff.l.1.§.proinde. l. 3.§.1.
Si de statu defuncti testatoris disceptetur: utputa, si testatur filiusfamiliàs uel seruus hoc fecisse dicatur.ff. l.1.§ siue autē. uers.uel ab eo factum.§.sed & si de statu.
Si filiusfamiliàs de castrensi peculio testatus est,uel is qui apud hostes decessit,fecit testa-

eir testamentum.ff.l.1.§.item si filiusfam.
Si testā deletū sit.ff.l.1.§.fin.l.2.l.3.in prin.
Si testator adhuc uiuat.ff.l.1.§.penult.
Si hæreditatis controuersia ex tabulis pendet, aut si ad publicam quæstionem pertinent.ff.l.5.
Si actor tabulas suas esse dicat.ff.l 3.§.si ipse testator.
Si reus negat se exhibere posse, uel oportere ff.l.1.§.si quis forte.
Si exhibuerit. Subdistinguit: Si nō apud ꝑto rē.ff. l.3.§.qd sit exhibere.uer. exhibere.
Si non statim.ff.l.1.§.si quis forte.

¶ III. *Quibus datur hoc interdictum?*

Omnibus omnino, quibus quid in testamento relictum est.ff.l.3.§.solent autem.
De hęredib.cęterisq; successorib.ff.l.3.§.si.

¶ IIII. *Aduersus quos datur?*

De eo qui deposuit tabulas, & eo apud quē depositæ sunt. ff.l.3.§.si tabulæ.
De domino serui tenentis tabulas.ff.l.3.§.si penes.
De eo qui dolo desiit possidere. ff. l.1. in prin.l.3.§.si quis dolo.l.4.

¶ V. *Quid ueniat in ea?*

Vt tabulæ exhibeantur, de quo uide s. Cās.
Quanti intereſt si non exhibeantur.ff.l.3.§. condemnatio.

¶ VI. *Quamdiu competit?*

Perpetua est actio.ff.l.3.§.si.

¶ VII. *Adiuncta & euentus.*

De conuocandis signatoribus ad signa recognoscenda.ff.l.3.§.exhibere autem.
Si actor legatarius fortè uel hæres consecutus est æstimationem litis ex hoc interdicto: an postea ei legatum uel hæreditatem petenti obstet exceptio.ff.l.3.§.inde quæritur.
Si quis quòd dolo malo fecerit quominus penes se tabulæ essent, ex hoc interdicto cōdemnatus sit: an præiudicium fiat legi Cornelię testamētarię.ff.l.3.§.si qs dolo.

¶ VIII. *Adfinia remedia.*

Ad exhibendum actio.ff. l. 3. §.si ipse testator. Hactenus de contractibus innominatis, & quasi contractibus: ad quem librū etiam referri potuit Actio tutelę, item legatorum actio aduersus hæredem, &c. uerum de his alibi tractatum est.

FINIS LIBRI VICESIMI.

DE NEGOCIO QVOD CVM EO QVI IN ALIENA POTESTATE EST, GESTVM ESSE DICETVR:

LIBER VICESIMVSPRIMVS.

QVOD CVM EO QVI IN aliena potestate est, gestum esse dicetur. Inst.li.4.tt.7.ff.li.14.tt.5.C.li.4. tt.26. Cap. I.

¶ I. *Aduersus quos datur eo nomine actio.*

Aduersus ipsum dominum, & patrem in cuius potestate est is cum quo gestum est. Inst.in prin.

DISTINGVITVR:

Si filiusfamiliās cum quo contractum est, sui iuris sit factus, exhæredatus uel ex minima parte hęres institutus, &c.ff.l.2.
Si filius sit adoptiuus. Inst. de adquis. per adrog.§.si.
Si filiusfamiliās pro alio fideiussit.C.l.5.
Si filiusfamiliās mutuam pecuniam accepit uide supra.lib. 16.cap.2.
Si cum ancilla impubere contractum est.C. l.11.
Si seruus rem peculiarem uel dominicam uendidit.C.l.10.
Si seruus accepta mutua pecunia creditori habitationem in uicem usurarum conceſsit.C.l.6.

¶ II. *Quæ & in quantum actio aduersus dominum uel patrem datur?*

Si iussu eius cuius in potestate est, negocium gestum sit: actio quod iussu datur in solidum.Inst.§.si igitur iussu.ff.l.1.§.siue.
Si exercitor nauis seruum uel filium aliūve naui præposuit, cum quo eius rei gratia est contractum: exercitoria actio aduersus cum qui præposuit, in solidum competit.Inst.§.eadem ratione.
Si dominus, pater, aliusve seruum, filium, aliumve tabernæ aut alii cuilibet negociationi præposuit, cum quo eius rei gratia contractum est: institoria actio aduersus eum qui præposuit in solidum competit. Inst.§.eadem ratione.
Si seruus sciēte domino in peculiari merce

negociatur, & quid cum eo eius rei causa contractum est: datus actio tributoria aduersus dominum, ut quidquid in his mercibus, erit quodq́ue inde receptum erit, id inter dominum, si quid ei debebitur, & cæteros creditores pro rata portione distribuatur. Inst. §. introduxit.

Si sine iussu uel uoluntate domini uel patris cum seruo uel filio contractum est: tunc si quidem quid ex eo in rem domini uel patris uersum est, actio de in rem uerso aduersus dominum patrem ve datur, quatenus in rem eius uersum est. Si uerò nihil in rem eius uersum sit: actio de peculio aduersus eum datur, quatenus peculium petitur. Inst. §. præterea. ff. l. 1. §. fi. C. l. 7. l. 12.

Si filiusfamiliàs tutor uel curator datus sit, pater de peculio & de in rem uerso tenetur: sinautem uoluntatem eius filius decurio creatus sit, uel à magistratibus datus tutor, in solidum tenetur. C. l. r.

Si pater mandator uel fideiussor pro filio extitit, in solidum tenetur. C. l. 9. ff. l. 7.

¶ III. *Adfine remedium.*

De Actione aduersus ipsum filiumfamiliàs, cum quo gestum est.

1 *Etiam aduersus ipsum filiumfamiliàs competit actio.*

ff. l. 7. ff. lib. 44. tt. 7. l. 38. lib. 5. tt. 1. l. 57. li. 15. tt. 1. l. 45. l. 46. C. l. 8.

Distinguitur, ut paulo inferius. Quid ueniat.

2 *Aduersus quos datur, si filiusfamiliàs pendente lite mortuus sit.*

ff. lib. 5. tt. 1. l. 57.

3 *Quid ueniat in hac actione?*

Filius dum est in potestate, in solidum tenetur. ff. lib. 15. tt. 1. l. 45. l. 46. C. l. 8.

Si emancipatus fuerit, aut exhæredatus, aut se abstinuerit ab hæreditate eius in cuius potestate fuit, in id quod facere potest tenetur. ff. l. 2. in prin. C. l. 8.

Distinguitur sequentibus modis:

Si citra emancipationem sui iuris sit factus, uel in adoptionem datus. ff. l. 2. §. fi.

Si patri hæres extiterit, in solidum tenetur. C. l. 8 §. & si quidem.

Si ex modica parte hæres scriptus sit. ff. l. 2. §. fi. l. 4. in prin. l. 7.

Si immiscuit se hæreditati, ut eam alii restituere. ff. l. 5. §. fi.

Si exhæredato ex S. C. Trebelliano restituta est hæreditas. ff. l. 5. §. fi.

Si patremfamiliàs contractus tempore se est mentitus. ff. l. 4. § 1. l. 6.

Si ex delicto conueniatur. ff. l. 4. § quamquã. lib. 9. tt. 4. l. 33. §. fi. l. 34. l. 35. in prin. Inst. lib. 4. tt. 8. § fi.

Si post multos annos conueniatur. ff. l. 4. §. sed an etiam.

Si cum filiusfamiliàs uiuo patre conuentus condemnatus esset, postea emancipatus uel exhæredatus iudicati actione conueniatur. ff. l. 5. in prin.

Si ex contractu patris iussu eius mutuam pecuniam accepit. ff. l. 7. C. l. 4.

Si hæres filii conueniatur, in solidum datur actio. ff. l. 4. § soli.

Si conuenitur in id quod facere potest.

An id quod aliis debetur detrahẽdum. ff. l. 3.

DE EXERCITORIA ACTIONE. Inst. lib. 4. tt. 7. ff. li. 14. tt. 1. C. lib. 4. tt. 25. Cap. II.

¶ I. *Ratio & usus huius actionis.*

ff. l. 1. in prin.

¶ II. *Ratio nominis.*

Inst. §. eadem ratione. uer. ideo autem.

¶ III. *Causa ex qua datur.*

Si exercitor aliquem magistrum naui præposuit, cum quo eius rei gratia, cui propositus est, est contractum. Inst. §. eadem ratione.

Declaratur quid sit exercitor. ff. l. 1. §. exercitorem. Inst. §. eadem ratione. uer. ideo autem. Quid magister nauis sit. ff. l. 1. §. r. quid & quotuplex sit nauis? ff. l. 1. §. nauem. §. sed etsi interdum.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona præponentis naui.*

Si non sit dominus nauis. ff l. 1. §. exercitorẽ.

Si magister nauis aliquem præposuit. ff. l. 1. §. magistrum autem.

Si filiusfamiliàs seruus uel pupillus aliquem præposuit. ff. l. 1. §. exercitorem. §. quanquam.

Si mulier præposuit. ff. l. 1. §. exercitorem. §. in potestate. C. l. 7.

2 *Ex persona præpositi.*

Cuius conditionis sit magister, utrum liber an seruus, utrum exercitoris an alterius, item cuius ætatis sit, nihil interest. Inst. §. eadem ratione. § illas tamen. ff. l. 1. §. cuius autem.

3 *Ex specie nauis cui præposuit.*

Si non marinæ, sed fluuiali naui, uel alii. ff. l. 1. §. nauem.

4 *Ex persona eius cum quo est contractum.*

Si cum eo quem magister præposuit. ff. l. 1. §. magistrum autem.

Si cum aliis nautis. ff. l. 1. §. sed si cum quolibet.

Si cum plures essent magistri nauis, cum uno sit contractum. ff. l. 1. §. si plures sint. §. sed etsi sic.

Si cum ipso exercitore qui est in alterius potestate. ff. l. 1. §. quamquam.

4 *Ex persona contrahentis.*

Si pater uel dominus magistri cum eo contraxit. ff. l. 5. in prin.

Si socius in seruo magistro cum eo contraxit. ff. l. 5. in prin.

Si dominus exercitoris cum magistro contrahat. ff. l. 5. §. 1.

Si unus ex pluribus exercitoribus cum magistro contrahat. ff. l. 5. §. fi.

6 *Ex specie facti uel contractus.*

Omnia facta magistri præstare tenetur exercitor. ff. l. 1. §. magistrum autem.

Si mutuum sumpsit magister nauis. ff. l. 1. §. quid si mutuum.

Si in preciis rerum emptarum uenditorem fefellit. ff. l. 1. §. unde quærit Offilius.

7 *Ex causa ob quam, & re cuius gratia est contractum.*

Si in aliam rem quàm in eam cui præpositus est, ei sit creditum. l. 1. §. non autem. l. 7. §. itaque & illud.

Si ab alio mutuatus, liberauit eum qui in nauis refectionem credidit. ff. l. 1. §. sed etsi. ab alio.

Si modum, cui præpositus est, sit egressus. ff. l. 1. §. igitur præpositio.

Si cum ut certis mercibus nauem locaret, præpositus sit, alii materiæ eum locauit. ff. l. 1. §. sed & si certis.

8 *Ex consequentibus contractum.*

Si magister pecuniam in suos usus conuertit. ff. l. 1. §. quid si mutuum.

Si cum magistro uel exercitore actum sit. ff. l. 1. §. penult.

Si solutum sit. ff. l. 1. §. penult.

Si exercitor seruus alienatus uel mortuus sit: ff. l. 4. §. si seruus.

Si magister decessit. ff. l. 4. §. si seruus.

¶ IIII. *Quibus datur hæc actio.*

De hæredibus. ff. l. 4. §. fi.

¶ V. *Aduersus quos datur hæc actio?*

De exercitore. ff. l. 1. §. hæc actio. Inst. §. eadem ratione.

Distinguitur in præcedentibus.

De patre & domino exercitoris. ff. l. 1. §. si is qui nauem. usque ad §. hæc actio. l. 4. §. sed si seruus. §. si seruus. §. fi. l. 6.

De hæredibus. ff. l. 4. §. fi.

¶ VI. *Quid ueniat in hac actione?*

Si plures sint exercitores, singuli in solidum tenentur. ff. l. 1. §. fi. l. 2. l. 3. l. 4. in prin. usque ad §. si seruus sit. l. 6. §. fi.

Si maior pecunia credita fuerit quàm necessaria erat ad refectionem nauis. ff. l. 7. §. quare & si in ea.

Si quid sit solutum. ff. l. 1. §. penult.

¶ VII. *Quandiu datur?*

Perpetua est. ff. l. 4. § fi.

¶ VIII. *Adiũcta officia actoris: itẽ Euẽtus.*

An creditor probare teneatur, pecuniam in refectionem nauis collocatam esse. ff. l. 7.

De actione exercitori soluenti contra socios item patrem & dominum magistri danda. ff. l. 3. l. 5. in prin. uer. ex locato.

¶ IX. *Adfinia remedia.*

Electio est actoris, utrum exercitorem an magistrum conuenire uelit. ff. l. 1. §. est autem nobis. § hæc actio. l. 5. §. 1.

Directa actio. Inst. §. fi.

Tributoria, De peculio & de in rem uerso actio. Inst. § cæterum dubium. ff. l. 6.

¶ X. *De contraria actione.*

An & quæ actio contrà exercitori, contra eum qui cum magistro contraxit, detur. ff. l. 1. §. est autem nobis.

DE INSTITORIA ACTIONE. Inst. lib 4. tt. 7. ff. lib. 14. tt. 3. C. li. 4. tt. 25. Cap. III.

¶ I. *Ratio huius actionis.*

ff. l. 1. in prin.

¶ II. *Ratio nominis.*
Inst. §. eadem ratione. uer. ideo autem.
¶ III. *Causa ex qua datur.*
Si quis aliquem tabernæ aut cuilibet alii negociationi præposuit, cum quo eius rei causa cui præpositus est, est contractum. Inst. §. eadem ratione. uer. Institoria.
Declaratur quis sit institor. ff. l. 3. l. 4. l. 5. in prin. l. 18.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona præponentis.*
Parui refert quis præposuerit. ff. l. 7. §. parui autem.
Si mulier præposuit. ff. l. 7. §. parui. C. l. 4.
Si minor 25. annis præposuit. ff. l. 11. in prin.
Si pupillus præposuit. ff. l. 9. l. 10.
2 *Ex persona præpositi.*
Parui refert quis sit præpositus, utrum masculus an fœmina, utrum liber an seruus, &c. ff. l. 7. §. parui. l. 8.
Si seruus præpositus manumissus sit. ff. l. 19. §. 1.
Si liber homo uel seruus alienus præpositus sit. Inst. §. eadem ratione. uersi. istas tamen.
Si is qui præpositus est soluendo sit, & stipulanti promisit. ff. l. 19. in prin.
3 *Ex re cui præpositus est.*
Siue tabernæ siue alii cuicunque negociationi præpositus sit, nihil interest. Inst. §. eadem ratione. uer. institoria. ff. l. 3. l. 5. in prin. usque ad §. non tamen omne. l. 19. in prin. C. l. 5.
Si insulatius sit, uel ædificio uel frumento coemendo præpositus. ff. l. 5. in prin.
Si uillicus sit. ff. l. 16.
4 *Ex specie & modo præponendi.*
Si mandauit ut pecuniam acciperet, &c. uide paulo superius, uer. Siue tabernæ.
Si noluit cum illo contrahi. C. l. 6.
Si sciuit eum qui in sua potestate est, in merce peculiari negociari, non tamen uoluit. ff. tt. 1. l. 1. §. at institorum.
5 *Ex consequentibus præpositionem.*
Si seruus præpositus sit manumissus. ff. l. 19. §. 1.
Si postea palam proscriptum sit, ne cum eo contrahatur. ff. l. 11. §. de quo. usque ad §. conditio. lib. 15. tt. 1. l. 47. in prin.
Si denunciatum sit à præponente, ne cum ipso contraheretur. ff. l. 11. §. conditio. uer. & si denunciauit. cum sequentibus. l. 17. § Proculus.
6 *Ex contingentibus contractum.*
Si cum insulario, uillico, &c. contractum, sit uide præcedentia.
Si dominus serui præpositi cum eo contraxit. ff l. 11. §. fi. l. 12.
Nihil refert in quo loco contractum sit. ff. l. 4. l. 18.
Si post mortem præponentis contractum sit ff. l. 5. §. fi. l. 11. in prin. l. 17. §. si impubes §. certe.
Si alio modo uel in aliam causam quam cui præpositus est, cum eo contractum sit. ff. l. 5. §. non tamen omne. usque ad §. item fideiussori. l. 11. §. conditio. l. 19. §. fin. tt. 5. l. fin.
Si eo nomine actum sit. ff. l. 13. in prin.
Si obligatio nouata sit. ff. l. 13. §. 1.
¶ IIII. *Quibus competit?*
De hæredibus. ff. l. 15.
De fideiussore. ff. l. 5. §. item fideiussori.
¶ V. *Aduersus quos competit?*
De eo qui eum præposuit. Distinguitur in præcedentibus.
De hærede eius qui præposuit. ff. l. 5. §. fi. l. 14. §. fi. l. 15. Si hæres pupillus sit. ff. l. 11. in prin. l. 17. §. si impubes.
De domino, & ipso procuratore, tutore uel curatore præponente. ff. l. 5. §. fi. l. 6.
De domino & negociorum gestore præponente. ff. l. 7. in prin.
De domino serui præpositi, & ipso præponente. ff. l. 17. §. 1.
De ipso præposito. ff. l. 19. in prin. l. 20.
¶ VI. *Quid ueniat in hac actione?*
In solidum tenetur præponentis. C. l. 2. l. 6.
Si seruus pecuniis fœnerandis præpositus, per intercessionem æs alienum suscepit. ff. l. 19. §. fi.
Si plures sint, an singuli in solidum teneantur. ff. l. 13. §. fi. l. 14.
¶ VII. *Quandiu competit?*
Perpetua est. ff. l. 15.
¶ VIII. *Adiuncta officia actoris.*
Quæ ab actore probanda. ff. l. 13. in prin. tt. 1. l. 7. §. fi. C. l. 1. l. 3.
¶ IX. *Euentus.*
Vnus ex dominis serui uel mercis communis nomine in solidum conuentus, pro socio

cio uel communi diuidundo iudicio experiri potest aduersus socios. ff. l. 13. §. fin. l. 14.

¶ X *Adfinia remedia.*

De actione aduersus præpositum cum quo contraxit ff. l. 19. in prin. l. 20. uel dominum eius. ff. l. 17. §. 1.

De directa actione aduersus præponentem. Inst. § fin. ff. l. 17. § fin. lib. 1. tit. 1. l. 19.

Si præponens pro præposito fideiussit, ex qua fideiussoria tenetur. ff. l. 19. §. 3.

De peculio & in rem uerso actio. Inst. § cæterum dubium. C. l. 1. l. 2.

Tributoria actio ff. l. 11. §. si institoria.

Locati. ff. l. 5. §. sed & cum fullo.

Redhibitoria & ex stipulatu. ff. l. 17. in prin.

Furti & iniuriarum. ff. l. 5. §. idem ait.

¶ XI. *De contraria actione quæ datur ei qui institorem præposuit aduersus eu qui cum eo contraxit.*

ff. l. 1. l. 2. l. 3. l. 19. § fin.

DE TRIBVTORIA ACTIONE. Inst. lib. 4. tit. 7. ff. lib. 14. tit. 4. Cap. IIII.

¶ 1 *Ratio huius actionis.*

Inst. §. is quoq; cui. ff. l. 1. in prin.

¶ 2 *Ratio nominis.*

Inst. §. introduxit. uers. & ideo.

¶ 3 *Differentia huius actionis ab actione de peculio.*

Inst. §. is quoq; cui. ff. l. 1. in prin. l. 6. l. 10. l. 11.

¶ 4 *Causæ ex quibus datur.*

Si seruus sciente domino in peculiari merce negociatur, & quid cum eo eius rei causa contractum est. Inst. §. introduxit. ff. l. 1. §. peculiarem. uers. ita demum. Dominusq; dolo malo minus tribuit quã debet. Inst. §. introduxit. uers. nam si quis. ff. l. 7. §. si cuius. l. 8. §. fin. l. 12. §. tributoria.

Si sibi ex ea merce solui fecit: itẽ si mercem perire passus est, aut eã euertit, aut uilioris data opera distraxit: uel ab emptorib. preciũ nõ exegit. ff. l. 7. §. proinde si sibi.

Si negauerit dominus cuiquam deberi. ff. l. 7. §. sed etsi.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex persona negociantis.*

De omni qui alieno iuri subiectus est. Inst. §. is quoq; uers. fin. ff. l. 1. §. potestatis. l. 2.

De iis qui nobis bona fide seruiunt, ut liberi homines, & serui alieni, & in quibus usumfructum habemus. ff. l. 1. §. fin.

De uicario serui. ff. l. 5. §. 1.

De institore serui. ff. l. 5. §. item patui.

De femina quæ est alterius potestatis. ff. l. 3. §. fed et si ancilla. lib. 15. tit. 1. l. 27. §. 1.

2 *Ex genere negociationis.*

Si non in peculiari merce negociatus est. ff. l. 5. § mercis.

Differentia peculii & mercis peculiaris. ff. l. 1. §. peculiarem.

De fullone, sarcinatore, textore, &c. ff. l. 1. §. 1.

3 *Ex persona scientis, & dolo facientis.*

Si pupillus dominus sciat, uel dolo faciat. ff. l. 3. §. fin. l. 4.

Si tutor uel curator domini sciat, uel dolo faciat. ff. l. 3. §. si seruus. l. 4.

Si procurator dñi sciat uel faciat. ff. l. 5. in pr.

Si seruus sciat uicariũ negociari. ff. l. 5. §. 1.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si dominus ignoret seruum negociari, uide §. uers. Si seruus sciente. item uer. Si tutor uel curator, &c. cum sequentibus.

Si dominus contradicat. ff. l. 1. §. scientiam.

Si non minus tribuit, uel sine dolo & per ignorantiam minus tribuit. ff. l. 7. §. si cuius. uer. Si tñ. l. 8. §. fi. l. 12. §. tributoria.

Si dominus negauerit cuiquam deberi. ff. l. 7. §. sed etsi negauerit.

Si merx, in qua negociatur, ad reum non pertinet. ff. l. 2.

Si nihil sit in peculio. ff. l. 1. §. peculiarem.

Si de peculio actum sit. ff. l. 9. §. 1.

Si dominus potius peculio uel mercibus cedere uelit quàm tribuere. ff. l. 7. §. 1.

Si seruus testamento manumissus sit, eiq; peculium legatum. ff. l. 9. §. si seruo.

Si seruus mortuus est. ff. l. 8.

¶ 5 *Quibus datur?*

De hærede. ff. l. 7. §. fin.

¶ 6 *Aduersus quos datur?*

De eo qui in potestate negociantem habet. ff. l. 5. § in tributum.

De utroq; domino seruo communi negociãte. ff. l. 3 in prin.

De emptore serui. ff. l. 10.

De hẽrdib. ceteris que successorib. ff. l. 7. §. fi. l. 8.

l. 8. l. 9. in prin. §. fi.

¶ VII. *Quid ueniat in hac actione?*

Rei persecutionem continet. ff. l. 8.

Vt quidquid in his mercibus erit, quodque inde receptum erit; id inter dominum, si quid ei debebitur, & cæteros creditores pro rata portione distribuatur. Inst. §. introduxit. §. is quoque cui. ff. l. 5. §. fi. l. 7. §. si cuius dolo.

Quid mercis nomine tribuendum. Inst. §. is quoque cui. uer. rursus. ff. l. 5. §. per hanc. §. nō aūt totum. usque ad §. si plures. l. 11.

Quæ debita domini deducenda. ff. l. 5. §. sed et si qu. æsitū. §. siue aūt domino. l. 7. in pr.

Si uicarii nomine conuenitur, an id quod ordinario debetur, deducere possit? ff. l. 5. §. 1.

Si plures sint domini, quod singulis debetur pro rata deducendum. ff. l. 3. §. 1. l. 5. §. sed et si duo.

Quæ debita cæterorum creditorum deducenda: & de priuilegiis creditorum.

Si plures sint creditores alii in aliis mercibus, uel aliarum tabernarum: utrum coniungēdi an separādi sint? ff. l. 5. §. si plures.

Si merces uni pignori datæ sunt, an hic cæteris præferatur in iis. ff. l. 5. §. sed est quæsitum. uer. quid tamen. §. planè si in.

Si ex unius creditoris pecunia merces sint cōparatæ: an hic in iis præferatur? ff. l. 5. §. planè si in eadem.

Si quis mercem suam seruo dedit uendendam: an is in ea cæteris præferatur? ff. l. 5. §. sed et si dedi.

Si uni creditori integra portio sua sit soluta, an cæteris refundere teneatur pro rata. ff. l. 5. § fin. l. 6.

¶ VIII. *Adiuncta officia actoris.*

Cauere de refundenda portione pro rata. ff. l. 5. §. fi. l. 6. l. 7. in prin.

¶ IX. *Quamdiu competat?*

Perpetua est. ff. l. 7. §. fi. l. 8.

¶ X. *Adfinia remedia.*

Actio de peculio. Inst. §. is quoque cui. ff. l. 3. in prin. l. 5. §. 1. l. 9. §. 1. l. 10. l. 11. l. 12.

Actio de in rem uerso. Inst. §. is quoque cui.

DE ACTIONE DE PECVLIO. Inst. lib. 4. tt. 7. ff. lib. 15. tt. 1. Cap. V.

¶ I. *Propria huius actionis & differentia à præcedentibus.*

Non competit in solidum. ff. l. 1. in princ. uide infra. Quid ueniat in ea.

Occupantis melior est conditio in ea. ff. l. 10. l. 52. in prin. uer. & quia occupantis. supra lib. 14. tt. 4. l. 6.

¶ II. *Causa ex qua datur.*

Si quod cum eo qui in aliena potestate est negocium gestum erit. ff. l. 1. §. uerba autem. l. 41. §. fi.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona eius cum quo gestum est.*

Si cum fœmina. ff. l. 1. §. de eo loquitur. l. 27. in prin. C. lib. 4. tt. 26. l. 11.

Si cum impuberes. ff. l. 1. §. si cum impubere.

Si cum filiofamilias. ff. l. 1. §. fi.

Si cum libero homine uel seruo alieno bona fide possessor. ff. l. 1. §. fi.

Si cum seruo hæreditario. ff. l. 3. in prin.

2 *Ex persona eius in cuius potestate est.*

Si mulier sit. ff. l. 3. §. parui autem.

Si pupillus sit, uel impubes. ff. l. 3. §. Pedius. lib. 42. tt. 4. l. 3. §. contractum.

Si furiosus sit. ff. l. 3. §. in furiosi.

3 *Ex genere negocii gesti, & causa ex qua agitur.*

Si pro alio fideiussit, mandator extitit, uel aliàs interuenit. ff. l. 3. §. si filiusfam. usq; ad §. cui congruit. §. sed si filius. l. 47. §. 1.

Si mandauit ut alius pro se apud dominum uel patrem fideiuberet, uel solueret. ff. l. 3. § cui congruit.

Si compromisit uel iudicio condemnatus est. ff. l. 3. §. si seruus. §. sed si filius. §. idem scribit.

Si deleto iureiurando iuratum sit. ff. l. 5. §. si filiusfam.

Si bonæ fidei contractus sit. ff. l. 36.

Si dos uel pignus datum sit. ff. l. 36.

Si depositum sit, & quid dolo domini uel patris factum. ff. l. 5. in prin.

Si precariò concessum sit ff. l. 5. §. 1.

Si filius duumuir pupillo rem saluam fore caueri non curauit ff. l. 3. §. fi.

Si causa pœnalis sit. ff. lib. 50. tt. 17. l. 58.

Si furtum fecit uel res amouit. ff. l. 3. §. ex furtiua.

4 *Ex antecedentibus.*

Si dominus cum seruo contrahi prohibuit. ff. l. 29.

l. 19. §. fi. l. 47. in prin.

¶ *Ex consequentibus.*

Si nihil fit in peculio. ff. l. 30. in prin. l. 38. in prin. l. 50. §. 1. lib. 42. tt. 4. l. 7. §. si quis actione.

Si dominus, uel pater recuset de peculio actionem. ff. l. 21. §. fi.

Si creditor seruum comparauit. ff. l. 27. §. illud quoque. l. 47. §. non tantum.

Si creditor domino hæres extiterit. ff. l. 19.

Si dominus uel pater creditori hæres extiterit. ff. l. 37. in prin. l. 50. §. si creditor.

Si semel de peculio actum sit. ff. l. 19. in prin. l. 30. §. is qui semel. §. si annua. l. 32. in prin. usque ad §. fi. l. 37. §. si actum. l. 47. §. si semel, cum §. sequente. j. tt. 2. l. 1. §. fi.

Si filius conuentus & condemnatus sit. ff. lib. 9. tt. 4. l. 35.

¶ III. *Quibus competit hæc actio?*

An fructuario contra proprietarium serui, uel contrà: item an domino contra socium competat? ff. l. 19. §. fi. l. 20. l. 37. §. fi.

An uenditori serui contra emptorem competat? ff. l. 27. §. illud quoque. §. sicut.

An emptori serui competat? ff. l. 11. §. idem scribit si quis. l. 27. §. in uenditorem. l. 47. §. non tantum.

An hæredi contra cohæredem cui seruus præ legatus est. ff. l. 54. l. 58.

Occupantis melior est conditio, uide supra in prin. capitis.

¶ IIII. *Aduersus quos competit?*

De emptore & uenditore, seu de alio qui alienauit, & eo cui alienatus est seruus. ff. l. 11. §. denique Iulianus. uer. nam & quiuis. l. 27. §. si seruus. l. 32. §. fi. l. 33. l. 34. l. 37. §. seruum. l. 47. §. si creditor. §. fi. tt. 2. l. 1. §. in alienatione, lib. 14. tt. 4. l. 10.

De domino & bonæ fidei possessore. ff. l. 1. §. fi. l. 56. § fi.

De fructuario & proprietario: de duobus bonæ fidei emptoribus; item de marito & uxore seruo in dotem dato. ff. l. 2. l. 19. §. 1. cum sequent. l. 37. §. penult. & ult. tt. 2. l. 1. §. usufructu.

De eo cui peculium serui legatum est. ff. tt. 2. l. 1. §. item hæres.

De eo penes quem peculium non est. ff. l. 12. l. 32. §. fi. cum trib. ll. sequentib.

De adrogatore. ff. l. 42.

De hæredibus. ff. l. 14. l. 30. §. fi. l. 31. l. 32. tt. 1. l. 1. §. item hæres. uide. j. Quid ueniat.

De ipso seruo hærede domini existente. ff. l. 3. §. 1.

De hærede qui præcepto seruo cum peculio hæreditatem restituere iussus est, & eo cui hæreditas restituitur. ff. tt. 2. l. 1. §. fi præcepto.

De ipso seruo & filio manumisso, uide infra Adfinia remedia.

¶ V. *Quid ueniat in hac actione?*

Quatenus peculium patitur. Inst. §. præterea. tt. 6. §. sunt præterea.

Hæres ex doli clausula in id quod ad eum peruenit, tenetur. ff. l. 30. §. fi. l. 31.

Venit etiam in hanc actionem, ut caueat de reliquo soluendo aucto peculio. ff. l. 47. §. si semel.

Venit insuper quod in rem patris uersum est. ff. tt. 3. l. 19. Inst. §. pterea. uer licet. n.

Si cum seruus ad dominum scripsisset se octo aureis emisse, cum decem emerit. ff. l. 37. §. 1.

Si plures sint domini, creditoribus liberum est uel cum singulis in partes agere, uel cum uno in solidum. ff. l. 27. §. illud quoque. §. si qs cũ seruo. usq; ad fi. legis. l. 28.

Si plures sint hæredes, unus in solidum conueniri non potest, nisi filius hæres cum quo contractum est. ff. l. 30. §. 1. usque ad §. is qui semel.

¶ *Quæ in peculium connumeranda sint?*

De rebus tam soli quàm mobilibus. ff. l. 6. §. in peculio.

De uicariis, & horum peculio. ff. l. 7. §. in peculio. l. 17. in prin.

De eo quod filius adquisiuit, dum pater fuit apud hostes. ff. lib. 38. tt. 16. l. 15. §. fi.

De hæreditate & legato. ff. l. 7. §. in peculio.

De nominibus debitorum. ff. l. 7. §. in peculio. l. 51.

De eo quod seruo furti uel alia actione debetur. ff. l. 7. §. in peculio.

De eo quod dominus seruo debet. ff. l. 7. § in peculio. uer. sed & id.

Si dominus seruo damnum dederit, uel furtum fecerit. ff. l. 9. in prin.

Si dominus debitorem serui conuenerit: item si ex serui emptione euictionis nomine duplum est consecutus. ff. l. 7. §. fin.

Si dominus ab eo qui rem peculiarem subripuit, quid consecutus est, uel consequi potuit. ff. l. 9. §. 1.

De eo quod cõseruus seruo debet. ff. l. 7. §. fi.

Si conseruus ei damnum dederit, uel furtum fecerit. ff. l. 9. in prin.

De eo quod parsimonia sua seruus parauit, uel officio suo meruit sibi donari. ff. l. 39.

De eo quod ne esset in peculio dolo domini factum est. ff. l. 21. in prin. usque ad §. fi. l. 26. l. 30. §. fi. tt. 2. l. 1. in prin.

De peculio quod est apud socium rei conuẽti. ff. l. 27. §. si quis cum seruo. ver. nec eius.

De castrensi peculio. Inst. lib. 2. tt. 12. §. ex hoc intelligere.

De peculio quod apud actorem qui seruum uendidit, remansit. ff. l. 38. §. fi.

De reliquis in peculium connumerandis. ff. l. 4. l. 5. §. fi. l. 6. l. 25. l. 23. §. in hoc autem. l. 37. §. seruum §. fi. l. 38. in prin. l. 49. §. quomodo. l. 43. l. 50. §. si creditor. l. 55. l. 57. in prin. tt. 3. l. 3. in prin.

¶ *Quæ de peculio deducenda sint?*

De eo quod debetur domino, uel reo conuento ex peculio: & quid quantumque debiti huius nomine deducendum sit, uel non. Inst. §. cum autem quæritur. ff. l. 4. §. si opem. l. 9. §. peculium. §. nam ut eleganter. §. sine autem. usque ad §. item deducẽdum. l. 11. in prin. usque ad §. quod autem deduci. item uer. quoniam non est in peculio. l. 19. §. 1. l. 38. §. fin. l. 47. §. si seruus. l. 49. §. [illegible] l. 52. §. [illegible] Titi. l. 56. lib. 33. tt. 5. l. 19. §. fi. l. 20.

An & quatenus seruus domino, uel dominus seruo debere dicatur. ff. l. [illegible]

[illegible] *filii debetur à seruo, deducere de peculio possit.*

Distinguitur sequentibus modis.

Si dominus aliunde consequi potuit. ff. l. 11. §. quod autem deducitur.

Si dominus semel, quod sibi debetur, deduxit. ff. l. 11. §. est autem quæstionis.

Si uenditor serui conueniatur, an deducere possit. ff. l. 11. §. denique Iulianus scribit.

Si emptor serui qui de peculio actionem cõtra uenditorem habet, conueniatur. ff. l. 11. §. idem scribit si quis seruum.

Si pupillus tutore iudicio uel alius priuilegiatus de peculio agat. ff. l. 52.

Si dotis nomine ex promissione ad liberandum agatur. ff. l. 38. §. 1.

Si hæres domini uel patris conueniatur, an quod sibi debetur, deducere possit. ff. l. 9. §. sed & creditor.

Si is qui debitorem suum arrogauit, conueniatur. ff. lib. 33. tt. 8. l. 7.

Deducitur insuper ex peculio, si dominus serui nomine obligatus est, uel q̃d eius nomine præstitit. ff. l. 9. §. item deducetur. usque ad fin. legis. l. 10. l. 11. in prin. l. 22. l. 23. lib. 14. tt. 4. l. 12.

De eo quod debetur iis qui sunt in potestate domini. Inst. §. cum autem quæritur. ff. l. 9. §. huic.

De eo quod debetur iis qui sunt in tutela uel cura domini uel patris, uel quorum negocia administrat. ff. l. 9. §. præterea id.

De eo quod debetur socio domini. ff. l. 11. §. fi. l. 36. l. 51. lib. 14. tt. 4. l. 3. in prin.

De eo quod debetur non sociis. ff. l. 14. l. 15.

De eo q̃d debet̃ cohæredi conuento. ff. l. 14.

De eo quod debetur emptori serui uenditore conuento, uel cõtra: item proprietario, usufructuario conuento, uel contra, &c. ff. l. 13. l. 14. l. 15.

De eo quod debetur seruo ordinario à uicario, uel contrà. ff. l. 17. §. fin. lib. 14. tt. 4. l. 15. §. 1.

De eo quod debet uicarius, an ex peculio ordinarii deducendum, uel contrà? Inst. §. præterea. uer. aliquando. ff. l. 17. in prin. l. 38. §. Stichus.

De eo quod seruus ante aditam hæreditatem ex bonis hæreditariis amouit, consumpsit, corrupit. ff. l. 27. §. 1.

¶ VI. *Quandiu competit?*

ff. lib. 15. tt. 2.

ANNALIS EST ACTIO.

1 *Ratio cur sit annalis.* l. 1. §. merito.

2 *A quo tempore annus computandus.*

Ab eo tempore, quo filius uel seruus mortuus est. l. 1. in prin. §. alienatio. §. fi. tt. 3. l. 17. §. cum Sticho. l. 19. §. fin. C. lib. 4. tt. 28. l. 5.

Vel emancipatus aut manumissus. l. 1. in prin. §. 1. §. alienatio.

Vel alio modo sui iuris effectus. l. 1. §. sed etsi morte.

morte.

Vel alienatus. l.1. in prin. §.alienatio. §. in alienatione. §. item hæres. supra tt.4.l.27. §.in uenditorem.

Vel ususfructus eius extinctus, tunc usufructuarius post annum non tenetur. l.1.§. usufructu.

Si seruus apud hostes sit. l.2.§.6.

Si ex causa redhibitionis, uel alia temporaria actione agatur. l.2. in prin.

Annus utilis computatur. l.1.§.annus.

Quo primum ea de re experiundi potestas est. l.5. in prin.

Quo tempore conditio obligationis extiterit. l.1.§.annus.

Si pupillus uel alius priuilegiatus agat, exterorum creditorum actio est inhibenda. supra tt.3.l.52.

¶ VII. *Euentus huius actionis.*

Si actum sit cum emptore, an & quatenus regressum habeat ad uenditorem. ff.l.37.§. seruum.

Si cum uenditore actum sit, an habeat regressum ad emptorem. ff.l.43.

Si socius conuentus & condemnatus soluit, cum socio habet actionem pro socio uel communi diuidundo. ff.l.27.§.6.

Si maritus serui dotalis nomine quid præstitit, an in dotis actione deducere possit? ff.l.19.§.sed in marito.

¶ VIII. *Adfinia remedia.*

De in rem uerso. Inst.§.præterea. uersi. licet enim. C.lib.4.tt.26.l.7.

Pro socio & communi diuidundo. ff.l.19.§. fin.l.20.

Ad exhibendum & rei uendicatio. ff.l.38. in prin.l.52.§.plane.

Deductio debiti si conueniatur. ff.l.11.§.idẽ scribit. si quis seruum. l.47.§.non tantũ.

Actio aduersus ipsum filiumfamilias uel seruum manumissum. ff.l.44.l.45.tt.2.l.1.§. item hæres.

Missio in possessionem rei seruandæ causa, si reus latitet. ff.l.50. in prin.

DE IN REM VERSO.

Inst. lib.4.tt.7. ff.lib.15.tt.3.

Cap. VI.

¶ 1 *Ratio & usus huius actionis.*

Inst.§.præterea. ff.l.1.§.1.

¶ 2 *Causa ex qua datur.*

Si quid cum seruo uel filiofamilias contractum uel gestum sit, idque in rem domini uel patris uersum. Inst.§.præterea. ff.l.1. in prin.

Declaratur quid sit in rem uersum. Inst.§. præterea. uersi. in rem. ff.l.3.§.1. cum sequentibus.

DISTINGVITVR:

1 *Ex locis seu contingentibus ei quod contractum uel gestum est.*

Si cum ancilla uel filiafamilias gestum est. ff. tt.1.l.27.§.1.

Si cum libero homine gestum est. C.lib.4.tt. 26.l.7.§.fi.

Si uoluntate domini emit seruus. ff.l.5.§. quod seruus.

Si non hoc animo gessit seruus, ut in rem domini uerteretur. ff.l.7.§.idem ait.

Si peculiariter mutuatus est seruus, uel in peculium. ff.l.3.§.1.uer. siue peculiariter. l. 5.§.fin.

Si cum seruis pupilli crederetur, tutor subscripsit, & stipulatio in personam eius est translata. ff.l.10.§.fi.

Si seruus hæreditatem domini inutiliter uendiderit, eamque dominus postea uindicauerit. ff.l.7.§.idem ait.

Si seruo argentum quis dederit ut pocula faceret, & factis poculis seruus decesserit. ff.l.7.§.illud uerum.

Si in rem domini non sit uersum. ff.l.3.§.sed si sic.

Si res, antequam in rem domini uerteretur, periit, uel corrupta sit. ff.l.3.§.unde recte dicitur, cum.§.sequente. item.§.si mutuatus. l.17. in prin.l.16.§.fi.

2 *Ex specie & modo quo in rem domini uersum est, & reliquis contingentibus.*

Si seruus pecuniam acceptam dominico creditori soluit. Inst.§.præterea. uer. in rem autem ff.l.3.§.1.

DISTINGVITVR:

Si non uero creditori soluit. ff.l.3.§.1.uersi. sed etsi.

Si peculiari creditori soluit. ff.l.7.§.1.l.11.

Si non soluit pro patre, sed constituit tantum se soluturum. ff.l.15.

Si nummos acceptos alii credidit. ff.l.3.§.item Labeo.

Labeo.

Si in non necessarias res uertit. ff. l.3.§. sed si mutua.§.nec non illud. l.5.in prin.

Si odores & unguenta empta in funus,quod ad dominum pertinet, erogauit. ff.l.7.§. illud plane.

Si in peculium serui uersa est.ff.l.3.§.1.uer. siue peculiariter.l.5.§.fin.l.6.l.7.in prin. l.17.§.cum Sticho.

Si filiusfamiliás pecuniam mutuatus eã pro filia sua uel sorore in dotẽ dedit, uel seruus pro filia domini. ff.l.7.§.fi. l.8.l.9.

Si seruus uel filius filiave pecuniam dedit ut se aleret,uestiret ac tueretur. ff. l.3.§. proinde si seruus.l.19.l.20.in prin. l.21.

Si togam,quam filius emit, pater putans eã suam esse,in funus filii dedicauit.ff. l. 19.

Si domini debitor seruus existens, ei pecuniam soluit.ff.l. 10.§.si domini.

Si seruus domino ut manumitteretur,pecuniam dedit.ff.l 3.l.2.in prin.

Si dominus antea seruo pecuniam dedit, ut eam rem compararet. ff.l.16.

Si cũ duo rei essent,pater & filius, filius suo nomine soluit.Item:

Si cum filio iussu patris creditum esset,filius creditum soluit.ff.l.10.§.fin.

Si filius pro patre fideiusserit, & ob id soluerit.ff.l. 10.§.fin.

Si quod pater debebat, filius promisit & soluit.ff.l.10.§.1.l.15.

Si filius defensor patris iudiciũ susceperit, fitq; ex ea causa condemnatus. ff. l.10. in prin.item uers.etsi de peculio.

Si pater per errorem in rem suam uertit, putans rem suam esse.ff.l.19.

¶ 4 *Ex consequentibus.*

Si semel actum sit.ff.l.4.tt.1.l.32.in prin.tt. 2.l.1.§.fin.

Si de peculio actum sit.ff.l.1.§.fin.

Si dominus non habuerit ratum. ff. l.5.§.1.

Si non duret uersum, sed sit seruo à domino solutum.ff.l. 10.§.uersum.

Si tantundem dominus seruo donauit, quantum soluit.ff. l.10.§. si domini.uers. plus dicit.

Si seruus postea debitor domini factus sit ff. l.10.§. si domini. §. idem quærit. §. item quærit.

Si res periit uel corrupta sit,uide §. uers. Si res antequam.cap. eod.

¶ 3 *Quibus datur hæc actio.*

De fideiussore pro seruo.ff.l. 18.

Si seruus pecuniam mutuam accepit,ad uestem comparandam, eaq; pecunia periit: utrum creditori an uenditori hæc actio detur.ff.l.3.§.si mutuatus.

Occupantis melior est conditio.ff.l.4.

¶ 4. *Aduersus quos datur.*

De hæredibus. ff. tt.1.l.30.§.1.C. lib.4.tt. 26. l.7.

De ipso seruo hærede existẽte.ff.tt.1.l.3. §.1.

De socio eius, in cuius rem uersum est. ff. l. 13.l.14.

¶ 5 *Quid ueniat in hac actione.*

Totum quod in rem eius uersum est, Inst.§. præterea.

Si pars uersa sit,de parte actio est.Inst.§.præterea uer.itaq; si ex decẽ.ff.l.10.§.in re.

Si de peculio actionem pro patre filius susceperit, usq; ad quantitatem peculii tenetur pater.ff.l.10.§.idem tractat.

Si fundus patri emptus, pluris uel minoris dignus sit quàm emptus.ff.l.12.

Si res non necessarias emerit seruus.ff.l.5.in prin.

Si domini debitor fuerit seruus.ff. l. 10. §.si domini.

De deducendo debito domini. ff. l. 16. l.17. §.fin.

De usuris.ff.l.10. §. in rem uersum. lib.22. tt.1.l.6.

Hæres unus ex pluribus pro sua parte tenetur.ff.tt. 1.l.30.§.1.

¶ 6 *Quando & quandiu competit.*

Si filius quasi defensor patris iudicium susceperit: etiam ante condemnationem agi potest.ff.l.10.§.idem tractat.

Si filius constituit se pro patre soluturum antequam soluerit, agi non potest. ff. l.15.

Perpetua est actio.ff.l. 1.§. 1.uers.de in rem uerso.C.lib.4.tt.26.l.7.

Si id quod uicarius accepit,in ordinarii peculium sit uersum:actio post mortem ordinari annalis est.ff.l.17.§.fin.

¶ 7 *Affinia remedia.*

De peculio actio. Inst.§. præterea.uers.itaq; si ex decem. ff. l. 1. in prin. l. 5. §. quod seruus.l.17.§.fin.l.18.l.19.§.fin. C.lib.4. tt.26. l.7.

Quod

Quod iussu. ff. l. 5. §. quod seruus.
Negociorum gestorum. ff. l. 10. §. in rem uersum.
De dolo actio. ff. l. 10. §. uersum autem.
Ex empto actio. ff. l. 7. §. idem ait.
Directo etiam patri uel domino condici potest. Inst. §. fin.

QVOD IVSSV.

Inst. lib. 4. tt. 7. ff. lib. 15. tt. 4. Cap. VII.

¶ 1 *Ratio huius actionis.*

ff. l. 1. in prin.

¶ 2 *Causa ex qua datur.*

Si seruus uel filius iussu domini uel patris cõtraxit. Inst. §. igitur iussu.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona iubentis.*

Si pupillus iussit. ff. l. 1. §. si pupillus.
Si non dominus iussit. ff. l. 2. §. fin.
Si fructuarius, uel is cui bona fide seruit, iussit. ff. l. 5. §. iussu.
Si curator uel procurator domini iussit. ff. l. 1. §. fin.
Si tutor iussit. ff. l. 2. in prin.
Si is qui administrationi rerum ciuitatis præpositus est, cum seruo ciuitatis contrahi iussit. ff. l. 4.

2 *Ex re quam iussit.*

Si generaliter cum seruo suo negocia suo periculo geri iussit. ff. l. 1. §. 1. C. lib. 4. tt. 26. l. 13.
Si ut ancillæ uel filiæ crederetur iussit. ff. l. 3. §. 1.
Si ut seruo alieno crederetur iussit. ff. l. 2. §. fin.
Si pecuniam quam mutuam accepit, filio uel seruo suo numerari iussit. ff. l. 5. in prin.

3 *Ex specie & modo quo iussit.*

Si testato uel per epistolam uel per nunciũ iussit. ff. l. 1. §. 1.
Si mandauit. ff. l. 1. §. sed etsi manda. C. lib. 4. tt. 26. l. 9.
Si serui chirographo subscripsit. ff. l. 1. §. sed etsi serui.
Si pro seruo fideiussit. ff. l. 1. §. quid ergo. C. lib. 4. tt. 26. l. 9.
Si seruum uel alium commendauit. C. lib. 4. tt. 26. l. 13.
Si ratum habuit. ff. l. 1. §. si ratum.

4 *Ex consequentibus.*

Si iussum reuocauit. ff. l. 1. §. sed ego quæro.
Si de peculio actum sit. ff. li. 14. tt. 5. l. 4. §. fi.

¶ 3 *Aduersus quos datur hæc actio?*

De socio iubentis. ff. l. 5. §. fin. tt. 3. l. 13.

¶ 4 *Quid ueniat in hac actione?*

In solidum tenetur dominus, uel pater. Inst. §. si igitur iussu. ff. l. 1. in prin.
De pignore quod seruus pro obligatione dedit, non iubente domino. ff. l. 3.
De usuris. C. lib. 4. tt. 26. l. 9.
Si duo iusserint, cum singulis in solidum actio est. ff. l. 5. §. fin.

¶ 5 *Quandiu competit?*

Perpetua est. C. lib. 4. tt. 26. l. 5.
Si iubente ordinario uicario creditum est, post mortem ordinarii annalis est actio. ff. tt. 3. l. 17. §. cum Sticho, uers. sicuti.

¶ 6 *Adfinia remedia.*

Directo quoq; patri uel domino condici potest. Inst. §. fin.
De peculio, & de in rem uerso. Inst. §. cæterum dubium. C. lib. 4. tt. 26. l. 3. l. 13.

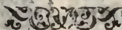
FINIS LIBRI VICESIMI PRIMI,
ET QVINTAE PARTIS.

METHO-

METHODI
IVRIS CIVILIS
PARS SEXTA:

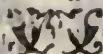
DE OBLIGATIONIBVS, ET ACTIONIBUS, ex maleficio descendentibus:

NICOLAO VIGELIO AVCTORE.

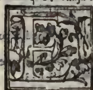
De quatuor maleficiorum generibus, cum suis actionibus.

LIBER VICESIMVS SECVNDVS.

DE POENALIBVS ACTIONIBVS in genere. ff. lib. 47. tt. j. Cap. I.

¶ 1. *Causa ex quibus competunt.*

X delicto uel maleficio nascunt̃, ueluti ex furto, ex rapina: ex damno, ex iniuria. Inst. li. 4. tt. 1. in pr. uers. Sed illę quidem. ff. li. 44. tt. 7. l. 4. in prin.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona delinquentis, & eius aduersus quem delinquit.*

De minoribus ętate. ff. lib. 44. tt. 7. l. 45. lib. 50. tt. 17. l. 108. l. 111

De impubere. ff. libro 47. tt. 2. l. 23. libro 50. tt. 17. l. 111.

Si pupillus uel furiosus delinquat, uel aduersus eum delinquatur. ff. libro 44. tt. 7. l. 23. l. 45.

De filiofamilias & seruo, uide Aduersus quos, cap. eod.

Si filius aduersus patrē, uel pater aduersus filiū delinquat, uel dominus aduersus seruum, &c. uide s̄. li. 15. huius Methodi, ca. 3. de Actionibus, meb. 6. Aduersus quos.

2 *Ex causa & modo facti.*

Si imprudentia & sine dolo deliquit. ff. lib. 49. tt. 2. l. 55. in prin. lib. 50. tt. 17. l. 108.

Si iussu patris domini. uel alterius cui parere necesse est, deliquerit. ff. lib. 3. tt. 2. l. 11. § fin. uide insuper s̄. lib. 11 huius Methodi, De publicis iudiciis.

Si iussu iudicis fecit. ff. li. 50. tt. 17. l. 127. § fi.

De reliquis uide s̄. lib. 15. huius Methodi. cap. 3. de actionib. membr. 4.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si & actor aduersus eū deliquerit ff. l. 197.

Si reus capite fuerit deminutus. ff. lib. 4. tt. 5. l. 1. §. nemo. l. 7. § iniuriarum.

Si eo nomine actū sit Inst. lib. 4. tt. 9. § fi. ff. l. 2. li. 44. tt. 7. l. 52. l. 59. li. 50. tt. 17. l. 172.

Qui-

¶ 2 *Quibus competunt.*

De hæredibus. Inst. lib. 14. tt. 12. §. non auté omnes. ff. l. 1. §. hæredes autem.

¶ 3 *Aduersus quos competunt?*

De hæredibus. uide s. lib. 15. huius Methodi, cap. 3. de actionibus. membr. 6. uers. Si ex maleficiis pœnalis sit actio.

De patre filii delinquentis. ff. lib. 50. tt. 17. l. 58.

De ipso filiofamiliàs delinquente. ff. li. 44. tt. 7. l. 38.

De seruo delinquente. ff. lib. 44. tt. 7. l. 13. in prin.

De domino serui delinquentis, uide j. lib. prox. de noxalib. actionibus.

De marito uxoris delinquentis. ff. li. 1. tt. 16. l. 4. §. proficisci.

¶ 4 *Quid et quantum ueniat in his ce actionibus.*

Nunquam ex post facto crescit præteriti delicti æstimatio. ff. lib. 50. tt. 17. l. 180. §. fi.

¶ 5 *Adiuncta officia actoris & iudicis.*

An actor in crimen subscribere debeat? ff. l. 3.

In pœnalibus causis benignius interpretandum est. ff. lib. 48. tt. 19. l. 42. li. 50. tt. 17. l. 197. §. fin.

DE FVRTIS.

Inst. lib. 4. tt. 1. ff. lib. 47. tt. 2. C. lib. 6. tt. 2. Cap. II.

¶ 1 *Definitio furti.*

Inst. §. 1. ff. l. 1. §. fin.

¶ 2 *Ratio nominis, seu Ethymologia furti.*

Inst. §. 1. uers. furtum autem.

¶ 3 *Diuisiones & genera furtorum.*

1 Diuiditur furtum in manifestum, & nec manifestum. Inst. §. furtorum auté. ff. l. 2.

Definitio & species furti manifesti. Inst. §. furtorum autem. ff. l. 3. cum quatuor ll. sequentib. l. 21. in prin. l. 34. l. 82. §. cum raptor. lib. 22. tt. 1. l. 14. §. fin.

Definitio furti nec manifesti. Inst. §. nec manifestũ. ff. l. 8. l. 21. in pr. l. 34. l. 54. C. l. 19.

2 Diuiditur furtum in conceptum & oblatum. item referuntur actiones furti concepti & oblati, prohibiti & nõ exhibiti obsoletæ. Inst. §. furtorum autem. §. conceptũ furtum. usq; ad §. pœna manifesti.

¶ 4 *Species furti, & causæ ex quibus furti actio competit.*

Si quis rem alienam inuito domino contrectat. Inst. §. furtum autem fit. ff. l. 41. uide definitionem furti.

Si ui rapuit. ff. l. 82. §. cum raptor. tt. 8. l. 2. lib. 4. tt. 2. l. 14. §. qui uim.

Si quis aliquem de fundo suo diecit. ff. l. 25. in prin.

Si seruus uel ancilla fugit, sui furtum facit. ff. l. 62. C. lib. 6. tt. 1. l. 1.

Si usum alienæ rei in suum lucrum conuertit. ff. l. 56. §. eum qui.

Si numos alienos in solutum dat. ff. lib. 46. tt. 3. l. 78.

Si creditor pignore, uel depositarius re deposita utatur, Inst. §. furtum autem. ff. l. 56. in prin.

Si fullo uel sarcinator uestimentis utatur. ff. l. 84. in prin.

Si quis rem quam utendam accepit, uel cõmodatam, in alium usum transferat Inst. §. furtum autem fit. usq; ad §. unde illud duæsitum. ff. l. 41. l. 73. in prin.

Si rem sibi commodatam alii commodauerit. ff. l. 56. §. eum qui.

Si pecuniam quam perferendã accepit, intercipiat, uel non numeret. ff. l. 44. §. falsus. C. l. 7.

Si pecuniam quasi meo nomine soluturus accipiat, & suo nomine soluat. ff. l. 53. §. Iulianus, uel intercipiat. ff. lib. 9. tt. 4. l. 38. §. fin.

Si seruum, quem nutriendum susceperat, uẽdat. C. l. 16.

Si creditor circa conuentionem rem pignori aditam uendat. ff. l. 75.

Si creditor soluto debito pignus nõ reddit. ff. l. 53. §. eum creditorem.

Si fructuarius celandę uel supprimendę proprietatis causa aliquid fecit. ff. l. 47. §. hoc amplius.

Si colonus post lustrum conductionis anno amplius fructus percepit. ff. l. 69. §. fin.

Si depositum abnegat, inficiatur, & pro suo habere destinauerit. ff. l. 1. §. sola. l. 69. in prin.

Si de furto faciẽdo cogitauerit, dixerit, uel scripserit. ff. l. 1. §. sola. l. 53. §. neq; uerbo.

Si furti faciendi causa conclaue intrauerit. ff. l. 21.

ff.l.21.§.qui furti.tt.11.l.7.in prin.uerſ. item qui dire.

Si rem alienam ſciens comparat. C.l.13. §. final.

Si alienum quid tacens ſuſtulit. ff. l.44.§. qui alienum.

Si indebitum ſciens accepit uel delegauit. ff.l.44.§.ſi is qui.lib.13.tt.1.l.18. in prin. lib.46.tt.3.l.38.§.debitorem.

Si rem alienam ſimulās ſuam eſſe ab aliquo accipiat.ff.l.53.§.ſi fugitiuum. l.45. §. 1.

Si tributorum exactor,cum nihil deberetur uel debitum offeretur,ancillam adduxit. C.l.8.

Si is qui ſaccum uiginti aureorū depoſuit, alium ſaccum triginta aureorum ſciēs ab ignorante recipiat.ff.l.21.§.ſi is qui.

Si quis ſimulas ſe creditorem debitum accipiat.ff.l.44.in prin. l.33.§. apud Labeonem.l.82.§.falſus.uerſ.quod æquè.

Si falſus procurator pecuniam à debitore acceperit.ff.l.44.§.falſus.l.45.in prin.l.82.§. falſus autem.lib.46.tt.3.l. 18.§. fin.l.38. §.ſi debitorem. Cll. 19.

DISTINGVITVR.

Si creditor ratum habuit.ff.l.82.§.ſi Titius.

Si promiſſum tantum ſit falſo procuratori. ff.l 77. Si ſeruus exigendis pecuniis præpoſitus poſt manumiſsionem, uel tutor poſt pubertatem exigat.ff.l.68. §.Iulian.

Si ſeruus liberum,uel filiusfamilias patrem familiâs ſe ſimulat, ut ſibi credatur. ff. l. 53.§.ſeruus qui.

Si quis non quidem in ſua perſona mentitus eſt,ſed uerbis fraudem adhibuit,ut ſibi credatur: ut puta, ſi dixit ſe locupletem, fideiuſſores ſe daturum, pecuniam confeſtim ſoluturum,&c. ff. l.44. §.ſi qs nihil.l.53.§.cum Titio.

Si cum Titio honeſto uiro pecuniam crederem uellem,tu alium Titiū egenum ſubieceris,& numos acceptos cum eo diuiſeris ff.leg.53.§. cum Titio.

Si quis idoneum eum eſſe affirmauit,cui mutua pecunia datur.ff.lib.4.tt.3. l.7.§.fin. l.8.lib. 17.tt. 1.l.42.

Si commendaueris mihi Titium, quaſi idoneum cui credatur,& deinde alium quaſi Titium adducas, cui credam. ff. l.68. §. ſi tu.

Si cum aurum pignori ſe dare liceret,æs ſubiecerit.ff. l. 20.in prin. lib.13. tt.7.l. 1. §.fin.l.34.

Si ad pondus emens maiora pondera ab alio accepta adhibuerit.ff.l.53.§.ſi maiora.li. 48.tt. 10 l.32.lib.19.tt.1.l. 32.

Si nomen ſuum ex inſtrumento emptionis ſuſtulit uel tabulas meas deſcripſerit, uel ſeruo meo ut id faceret perſuaſit. ff. l. 53. §.ſi quis ſeruo.

Si tabulas & cautiones interleuit.ff. l.27.§. fin.cum quatuor ll.ſequentibus.lib.9.tt. 2.l.41.§ fin.

Si imaginē uel librum deleuit.ff.l.41.ī prin.

Si libellos meos ſubripuit, & pro tribunali recitauit.ff.l 74.

Si equum alienum in equas ſuas captum admiſerit gingēdi gratia ff.l.53.§.ſi quis aſinum.

Si cretæ fodiendæ cauſa ſpecum quis fecit, & cretam abſtulit,fur eſt: non quia fodit, ſed quia abſtulit.ff.l 39.

Si fur aliquid fregit uel rupit, non tamē furti faciendi cauſa id contrectauit.ff.l.22.

Si cuius ope & conſilio furtum factum ſit: item ſi furem celat,non indicat, rem furtiuam ſuſcipit, &c. uide j. ca. prox.mēbr. Aduerſus quos.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex perſona ſubripientis rem alienam, & eius cuius res eſt.*

Si ſeruus domino uel filiusfamiliâs patri furtum faciat.Inſt.§.hi qui in.ff.l.16.l.17.l. 44.§.etiamſi. l.45.§.ſi.l.53.in prin. l.58. §.ſi res pecul. l.62.l.63.ī prin.l.66. l.69. §.cum ſeruus.tt.4 l. 1.§. hæc autem. C.l. 21.lib.3.tt.41.l. 1.§.cum tamen.

Si ancilla fugiens partum cōtrectet.ff. l.62.

Si liber homo poſſeſſori ſuo ſubripiat. C. l. l.11.§.fin.

Si is qui teſtamēto liber eſſe iuſſus eſt, poſt mortem domini ante aditam hæreditatē ex hereditate defuncti aliquid ſubripuit, uide infrà lib.prox.cap.3.

De furtis domeſticis,uide ff. lib.48. tt.19. l. 11.§.furta domeſtica.

Si parens filii res ſubripiat.l.58.in prin.

Si uitricus uel nouerca res priuigni ſubripiat. C.l.3.l.11.

Si libertus patrono uel cliens uel mercenarius

rius ei qui eum conduxit, furtum faciat. ff.l.91.
Si uxor mariti res subripiat.ff.l.53. in prin. tt.19.l.5.lib.35.tt.2.l.1.l.2.C.l.17.l.22. §.cum autem in confinio.lib.5.tt.21.l.2. uide j. lib. prox.cap. Rerum amotarum.
Si tutor uel curator pupillo uel ei cuius curam gerit, furtũ faciat.ff.l.33. uel res eius alienet.ff.l.58.§.qui tutelam. uide s.lib. 6. De actione tutelæ & rationibus distrahendis.
Si seruus ei cui commodatus est, uel pignori datus, uẽditus, uel apud quẽm depositus est, &c. furtum fecerit. ff.l.65.§. his etiam illud.usque ad §.locaui tibi.
Si seruus inemptus factus emptori furtum fecit.ff.l.69.§.cum seruus.
Si seruus furtiuus furti furtum faciat. ff. l. 69.§.quod furti.
Si seruus commodatarij rem commodatam subripiat.ff.l.55.§.quòd si seruus.
Si impubes furtũ fecerit. Inst. §. in summa. ff.l.23.l.24.l.92.§.fin.
Si nemo fit rei subreptę dominus uel possessor.ff.l.44.§.qui alienũ.tt.4.l.1.§.Scæuola.tt.19.l.6.
Si ei qui apud hostes, furtum factum sit.ff.l. 42.in prin.
Si res defuncti subrepta sit, uide paulo inferius, uers. Si res hæreditaria.
Si ciuitati furtum factum sit.ff.l.83.
2 *Ex re subrepta.*
Si res sacra subrepta sit.C.l.3.
Si liber homo subreptus sit, utputa filiusfamiliàs.Inst.§.interdum etiam.ff.l.14.§.si filiusfamiliàs.l.38.l.39.uide j.lib. prox. cap.De libero homine exhibendo.
Si seruus subreptus sit.ff.l.4.l.6.
Si duo serui inuicem se celauerint.ff.l.36.§. quid ergo.
Si statuliber subreptus sit.ff.l.53.§.fin.
Si apes feras uel feris natas ex alicuius arbore cum fauo auferat.ff.l.26.in prin.
Si pauonem mansuetum de domo mea fugientem quis auferat.ff.l.37.
Si res hæreditaria sit subrepta. ff. l.70.cum duab.ll.sequentibus.tt.4.l.1.§. Scæuola. tt.19.l.6.uide j.lib. prox. cap. Expilatæ hæreditatis.
Si res quæ domino uel possessore caret sub repta, est, uide paulo superius.uers. Si nemo sit.
Si res à domino pro derelicto habita subrepta sit. ff. l. 44.§. qui alienum. §. si quis sponte.
Si rem immobilem ut fundum auferat.ff. l. 25.in prin.
Si fructus stantes auferat.ff.l.26.§.fin. l.63. §.locaui.
Si arbores, lapides, arenas, fructus, & alia ex fundo tollat.ff.l.25.§.fin.
Si tabulas uel cautiones amouit. ff. l. 27. l. 84.§.fin.l.31.lib.2.tt.13.l.10 §.fin.
Si rẽ suam quis subripiat. Inst.§. aliquãdo.
Subdistinguitur sequentibus modis:
Si rem communem socius subripiat.ff. l.46.
Si debitor pignus subtrahat uel uẽdat. Inst. §.aliquando.§.furti autem.ff.l.12.§.sed si res pignori.l. 19.§.si.l.73.§.locaui. l.68. in prin.l.81.
Si creditor pignus subtrahat.ff.l.57.
Si dominus rei commodatæ eam commodatario auferat.ff.l.13.§.dominus.l.61.
Si seruus commodatoris rem commodatam auferat.ff.l.55.§.1.
Si dominus rem usufructuario subripiat.ff.l. 15.§.dominus.l.20.§.fin.
Si dominus rem suam alteri donatam subripiat.ff.l.53.§.fin.
Si emptor rem emptam subripiat.ff. l. 14.§. adeò.
Si dominus ei qui bona fide emit rem, subripiat.ff. l.20.§.si bona.
Si rẽm quæ ei ex causa iudicati debetur, subripiat.ff.lib.42.tt.1.l.6.§.qui iudicati.
Si legatarius rem sibi legatam occupauit, uide j.lib.prox.cap. Quorum legatorum.
Si dominus furti rẽ suam subripiat, uel per uim extorqueat.ff.l.49.§.fin.
Si dominus furti precium rei furtiuæ subripiat.ff.l.49.§.fin.l.53.§.si Titius.lib.9.tt. 4.l.38.§.si seruus.
3 *Ex causa & modo facti.*
Non nisi inuito dominò contrectauerit, furtum est. Inst.§. furtum autem fit. ff. l.41. l. 49.§.qui ex uoluntate.§.uetare.
Si uolente domino fecit. Inst.§.placuit tam. usq; ad §.interdum.ff.l.47.§.per contrarium.l.49.§.qui ex uoluntate.C.l.20.
Si aliena pecunia seruis domini mãdãtib. prædia

dia comparauit. C. l. 1.

Si sciente, & non prohibente domino abstu lit. ff. l. 93.

Non factum quæritur, sed causa faciendi. ff. l. 40. in prin.

Si sine dolo malo & sine affectu furandi, nō data opera fecit. Inst. §. placuit tam. §. interdum quoque. §. in summa. ff. l. 51. §. rectè Pedius. lib. 9. tt. 2. l. 41. §. fin.

Si putet se domino uolente uel non inuito facere. Inst. § placuit. ff. l. 47. §. rectè dictum. l. 78. in prin.

Si putet rem pro derelicto à domino habitam. ff. l. 44. §. qui alienum. §. si quis sponte. §. si iactum.

Si putauit rem suam esse. Inst. lib. 4. tt. 1. §. ita tamen comp.

Si quòd sua res sit, uel ei debeatur fecit: uide paulo superius, uers. Si rem suam, &c. cum sequent.

Si defunctum putans aliquem quasi hæres res apprehenderit. ff. l. 85. in prin.

Si rem iacentem tollit, redditurus domino. ff. l. 44. §. qui alienum. usq; ad §. si quis sponte. §. si iactum.

Si libidinis causa ancillam rapit, celat uel supprimit. ff. l. 40. l. 84. §. qui ancillam.

Si ideo rem amouet ut alii donet. ff. l. 56. §. eum qui.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si cum aliqua persona quæ furti actione nō tenetur, furtum fecit: ut cū uxore res mariti sui subripiente. ff. l. 53. in prin.

Si ei furtum factum sit, apud quem in alea lusum esse dicitur. ff. li. 11. tt. 5. l. 1. in pr. § item notandum. usq; ad §. fin.

Si ex domo, ī qua nemo erat, rapuit. ff. l. 54.

Si pecora ex pascuis uel armentis subtraxit & abegit, uide j. lib. prox. De abigeis.

Si ex incendio, ruina, naufragio, &c. rapuit, uide j. lib. prox. cap. De incendio, ruina.

Si fur ignoret cuius res sit. ff. l. 44. §. qui alienum.

Si domini nihil intersit rem subreptam esse. ff. l. 53. §. fin.

Si res à domino sit pro derelicto habita, uide s. uers. Si res à domino pro, &c.

Si contrectatio non est secuta. ff. l. 53. §. neq; uerbo. l. 22. lib. 50. tt. 16. l. 53. §. fin. li. 41. tt. 2. l. 3. §. si rem. In fine.

Ex consequentibus furtum factum.

CIRCA REM SVBREPTAM.

Si res subrepta ædibus uel uineis iuncta sit, uide j. lib prox. De tigno iuncto.

Si res extincta sit, uel homo mortuus. ff. l. 47. in prin. l. 51. in prin. C. l. 9.

Si res in hostium potestatem peruenerit. ff. l. 47. in prin.

Si seruus subreptus manumissus sit. ff. l. 47. in prin.

Si res à domino pro derelicto habeatur. ff. l. 47. in prin.

Si res domino reddita sit, uel aliàs in potestatem eius redierit. ff. l. 56. §. cum furti. l. 58. §. qui furem. l. 67. C. l. 13.

Si furti rem dominus auferat. ff. l. 49. ī prin. lib. 9. tt. 4. l. 38. §. si seruus.

Circa personam furis.

Si fur sit mortuus. ff. l. 42. §. quandiu. l. 63. §. ex his igitur.

Si hostium seruus sit effectus. ff. l. 42. §. fin.

Si seruus eius cui furtum fecit, factus sit. ff. l. 18. l. 44. §. etiam si partis. l. 66. §. §. ut maxime. lib. 9. tt. 4. l. 37.

Si usumfructum in eo seruo qui furtū fecit, dominus rei habere incipiat. ff. l. 44. §. fi.

Circa ipsum furtum factum.

Si reus iurauerit se furtum non fecisse. ff. l. 53. §. si quis iurauerit.

Si furti nomine actū sit, uel alia actione, uel cum alio. ff. l. 9. in prin. l. 35. §. fin. l. 47. §. fin. l. 58. in prin. §. fin. l. 60. §. fin. l. 73. in prin. l. 78. §. fin. l. 85. §. fin. l. 90. lib. 13. tt. 1. l. 7. §. furti. C. l. 1. l. 12.

Si decisum & transactum sit furti nomine. C. l. 13.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Si alter eorum, cui competit actio, trāsegit. ff. l. 47. §. hoc amplius.

Si cum seruo transactum sit. ff. l. 53. §. si seruus meus.

Si tutor uel curator transegit. ff. l. 56. §. fi. l. 58. §. qui tutelam.

DE FVRTI ACTIONE.
Cap. III.

¶ I. *Differentia huius actionis à condictione & uindicatione rei furtiuæ.*

ff. l. 56. §. cū furti. li. 13. tt. 1. l. 7. §. furti actio.

Ca usa

¶ II. *Causæ ex quibus competit hæc actio, cum suis distinctionibus propositæ sunt suprà cap. proximo.*

¶ III. *Quibus competit furti actio?*

De eo cuius interest rem saluam esse. Inst. §. furti autem. ff. l. 10. l. j. l. 14. §. si res. §. qualis ergo. §. si epistola. l. 50. l. 73 §. fin. l. 78. §. si quis alteri. l. 82. in prin. l. 87. C. l. 22. in prin.

De domino rei, cuius nihil interest rem saluam esse. Inst. §. furti.

De eo cui res locata est, & domino rei. ff. l. 14. §. quòd si conduxerit. §. si res commodata. l. 60.

De colono & domino rei. ff. l. 14. § prætereà. l. 26. §. fin. l. 53. §. si sulphurariæ. l. 84. §. frugibus.

De fideiussore coloni. ff. l. 87. §. fin.

De caupone & magistro nauis: & de domino rei subreptæ. ff. l. 14. §. fin. tt. 5. l. 1. §. quòd si recipit. lib. 4. tt. 9. l. 4. in prin.

De fullone & sarcinatore, & de domino rei. Inst. §. itē si fullo. §. fulloni uerò. ff. l. 12. in prin. l. 49. §. si ego tibi. l. 92. in prin. li. 19. tt. 2. l. 60. §. uestimenta.

De patre & domino fullonis & sarcinatoris. ff. l. 53. §. si seruus.

De eo qui rem inspiciendam accepit. ff. l. 80.

De eo qui rem perferendam accepit. ff. l. 14. §. idem Pompon. §. fin.

De eo cui mandatum est rem alicui tradere, & eo qui mandauit. ff. l. 53. §. apud Labeonem. lib. 24. tt. 1. l. 3. §. fi.

De eo cui epistola subrepta missa est, & eo qui misit. ff. l. 14. §. si epistola.

De eo cui res cōmodata fuit, & domino rei. Inst. §. quæ de fullone. usque ad §. sed is apud quem. ff. l. 14. §. idem Pomponius. §. si res commodata. usque ad §. si epistola. C. l. 22. in prin. usque ad §. sed cum in secundum. §. cum autem.

De patre & fideiussore eius cui commodata res est. ff. l. 14. §. an pater.

De eo qui rem precariò rogauit. ff. l. 14. §. is qui precariò.

De creditore & debitore, pignore subrepto. Inst. §. furti aūt. ff. l. 12. §. sed si res. usque ad fi. leg. l. 14. §. Papinian. usque ad §. idē Pōponius. §. si res cōmodata. l. 15. in pri. l. 47. §. hęc actio. l. 50. C. lib. 8. tt. 14. l. 26.

De altero creditorum, si alteri pignus subreptum sit. ff. l. 53. §. si ex duobus.

De eo apud quem res deposita est, & domino rei. Inst. §. sed is apud quem. ff. l. 14. §. is autem. §. Iulianus.

De uxore & marito, re dotali subrepta. ff. l. 50. C. lib. 5. tt. 12. l. 11.

De fructuario & proprietario rei. ff. l. 47. §. si seruus.

De eo qui nudum usum in seruo subrepto habet. ff. l. 47. § hæc actio.

De eo qui se alienis negociis gerendis obtulit. ff. l. 55. §. qui alienis. l. 87.

De tutore domini, & eo qui pro tutore negocia gerit. ff. l. 55. §. qui alienis. l. 87. C. l. 11.

De eo qui pecuniā falso procuratori soluit, & eo cuius nomine soluit. ff. l. 82. §. fi.

De malæ fidei possessore, & fure cui res subrepta est. ff. l. 12. §. sed furti. l. 14. § Iulian. l. 49. §. si ego tibi. l. 78. §. si qs alteri. l. 87.

De mutato domino, & eo qui post rē subreptam dominus eius factus est. ff. l. 48. l. 58. in prin. l. 68. §. si is cui.

De bonæ fidei emptore & possessore: itē de uenditore. Inst. §. sed & bonę fidei. ff. l. 12. §. sed furti actio. l. 14. §. adrogatorem. l. 53. §. sed etsi rem. §. apud Labeonem. l. 76. l. 82 in prin.

De eo cui res ex stipulatu debetur. ff. l. 13. l. 68. §. fi. l. 87.

De patre eius cui furtum factum est. ff. l. 14. § an pater. l. 53. §. si seruus.

De patre adoptiuo eius cui furtum factū est. ff. l. 42. in prin. l. 48.

De ipso filiofamilias emancipato. ff. l. 60.

De matre filij subrepti. ff. l. 38.

De hæredibus, & cæteris successoribus. ff. l. 48. l. 72. l. 82. §. si ad exhibendum. tt. 1. l. 1. §. hæredes autem.

De bonorum possessore. ff. l. 48.

De eo qui pro hærede possidet. ff. l. 73. §. eius rei.

De eo cui res legata est, & hærede. ff. l. 48. l. 53. §. si l. 68. §. si is cui. l. 82. §. 1. uer. idq; & in § si ad exhibendum. l. 87. §. fi.

¶ IIII. *Aduersus quos cōpetit furti actio?*

De eo in cuius potestate fur est. ff. l. 42. §. quamdiu.

De domino serui furis. ff. l. 35. §. fi. l. 43.

Noxa caput sequitur. ff. l. 18. l. 42. §. quamdiu

diu.l.63 in prin.
De bonæ fidei possessore serui furis, & uero domino.C.l.21.
De libero homine fure,& possessore eius.C. l.21.§.fi.
De seruo fure manumisso.ff. l.43. l.63. in prin.§.fi.
Qui aduersus alium furti actionem habet,is ea teneri nō potest.C.l.21.§.cum igitur.
De nauta,caupone,stabulario:si in naue,caupona uel stabulo furtum factum est, uide infra lib.prox.c.8.
De eo qui furi rem subripuit,& fure ipso.ff. l.78.§.si quis.usque ad fi.legis.
De eo qui seruum à duumuiris tāquam fugitiuum accepit,& fideiussore eius.ff l.53: §.si fugitiuum.
De hæredibus furis.ff tt.1.l.1.in prī.C.l.15.
De uno ex pluribus,uide infrà Quid ueniat cap.eod.
De pluribus trabem tollentibus.ff.lib.9.tt. 2.l.51.§.fin.
De eo cuius ope & consilio furtum factum est,uide paulo inferius.
De eo qui seruum alienum sollicitauit, ut res domini subriperet, & ad eum perferret. Inst.§ sed etsi credat.C.l.20.
De eo qui seruo fugam suasit, uel eum ad fugam sollicitauit.ff. l.36. in prin. §.idem Pompon.§.si duo serui.C.l.4.
De eo qui furem celat.ff. l.49. §.qui furem.
De eo qui seruum fugitiuum suscipit uel occultat.ff.l 40.in prin. l.49. § qui ex.C.l. 4.uide de lege Fauia suprà libro primo huius Methodi.
De eo qui fugitiuō iter monstrat ff. l.64.
De eo qui furem nouit, & non indicat.ff.l. 49.§ qui furem.
De eo qui sciens rem furtiuam suscipit & celat.Inst.§.sed hæ actiones.C l.14.
De eo qui rem furtiuam perferendam suscepit.ff l.35.in prin.
De eo qui rem furtiuam sciens emit.C.l.12. §.fin.
De eo qui numos de manu excusserit, ut alius eos raperet.Inst.§.interdum quoque ff. l.53 §.si quis de lib.9. tt.2. l.27. §.si quis de tt 4 l.38.§.si seruus.
De eo qui oues uel armētū fugauit, ut alius acciperet.Inst.§.iterdū quoq;.ff.l.51.§.fi.
De eo qui tibi obstitit, ut alius rem tuam exciperet.Inst.§.interdum quoque.
De eo qui pauonem meum mansuetum, de domo mea effugientem persecutus est, quo ad alius eum habere cœperit.ff.l.37.
De eo qui mulionem dolo malo in ius uocauit,& interea mulæ perierint.ff.l.68.§. eum qui.
De eo qui minus idoneum mihi commendauit ut ei crederem.ff.l.53.§.cum Titio. l. 68.§.si tu.
De eo qui ostium fenestrasve effregit unde alius ingressus furtum fecit. Inst.§.ope & consilio ff.l.40.l.55.in prin.
De eo qui scalas fenestris supposuit,uel ferramenta aut scalas ad supponendum & effringendum commodauit. Instit.§.ope.& consi.ff.l.56.§.qui ferramenta.
De eo cuius ope & consilio furtum factum est.Inst. §.interdum quoq;. §.at ubi ope.
Declaratur qui opem & consilium ferant.ff. l.51. § rectè. Vide insuper Species huius suprà proximè.
Distinguitur sequentibus modis:
Si non furandi causa fores effregit.ff.l.40.l. 55.in prin.
Si inimicitiarum causa fecit.ff. l.51.§.ope aut.l.55.in prin.
Si per lasciuiam forte, & non data opera sine dolo malo fecit. Inst. §.interdum quoque.ff.l.51.§.rectè.§.fi.
Si consilium tantum dedit, & hortatus est ad furtum faciendum Inst. §.ope & consilio.ff.l.36.in prin.li.50.tt.16.l.53.§.item dubitatum.
Si non secuta est contrectatio.ff. l.53.§.neque uerbo lib 50.tt.16.l.53.§. fi.
Si is opem & consilium alii tulit,qui ipse cōsilium furti faciendi capere non potest. ff.l 92.§ fi.
Si impubes uel alius opem tulit, uide supra cap.prox. Ex persona subripientis.
Si uxor ut res mariti subriperentur, opem tulit.ff.l.55.in prin.
Si uxori,seruo uel alii furtum facienti, qui actione furti non tenetur,opem tulit.ff.l. 36.§.item placuit.l 53.in prin.
¶ *V. Per quos competit hæc actio?*
Etiam per procuratorem exerceri potest.C. l.4.§.fin.

¶ VI. *Quid ueniat in hac actione, & de pœna furti.*

Furti manifesti pœna quadruplum est, mani festi duplum. Inst. §. pœna manifesti. Declaratur quid sit furtum manifestum, & nec manifestum, & quę cuiusque sint species, de quo uide supra. c. prox. membr. 3.

Non res uenit in hanc actionem, sed pœna tantum. Inst. §. furti actio. ff. l. 49. in prin. l. 56. §. cum furti. C. l. 12. §. nam extra.

Venit in hanc actionem, quadruplicandum non id quod interest, sed rei uerum precium. ff. l. 51. in prin.

De eo quod domini interest. ff. l. 21. §. fina. l. 27. in prin. usque ad §. si l. 28. l. 32. l. 47. §. si seruus. l. 51. in prin. l. 76. lib. 2. tt. 13. l. 10. §. fin.

De æstimatione referēda ad id tempus, quo furtum factum est. ff. l. 51. in prin. uer. idē que. l. 69. § infans apud.

Si infans subreptus apud furem adoleuit, ff. l. 69. §. infans apud.

De partu rei furtiuæ & fœtu. ff. l. 49. §. si ancilla. l. 62. C. l. 12.

De precio hæreditatis, cum seruus subreptus hæres institutus fuit. ff. l. 53. §. si seruus sub.

Si partem aliquam ex toto subripit, totius fur est: sed eius nomine tantum quod subripuit tenetur. ff. l. 21. in prin. §. sed si de naue onerata. usque ad §. qui furti §. itē si quis maioris.

Qui pecuniam in sacco subripuit, etiam sacci nomine tenetur. ff. l. 79.

Qui lancem rasit, totius fur est. ff. l. 32. §. 6.

Si ansam in poculo quæ sua est, uel quam suam esse putat, subripit, totius poculi furtum facit. ff. l. 21. §. sed si ansam.

Si duas res subripiat, quarum alteram suam esse putat, alteram scit alienam: huius tantum furtum facit. ff. l. 21. §. sed et si quis.

Si æs subripit quod aurum esse putat & contrà, si minus esse putat quod subripit, cū maius sit: eius tantum nomine quod reuera est, tenetur. ff. l. 21. § si quis æs.

De re subrepta, & eo quod ex re subrepta factum est, ut poculum ex massa argentea uel uinum ex uuis, utrum ueniat in hac actione. ff. l. 53. §. si quis massam.

De numis ex uenditione rei alienæ perceptis. ff. l. 53. §. si Titius.

Si hoc subreptum sit alicui, quod nisi die certa dedisset pœnam promisit, ideoque pœnam præstitit: an & hoc in furti actionem ueniat. ff. l. 69. §. si tibi subreptum.

Si emptor rei furtiuæ cui ea subrepta est, & rei dominus agat, quantum cuique debeatur. ff. l. 76.

Si dominus rei agat ratione dominii, cuius tamen non interest. ff. l. 81. §. 1.

Si pignore subrepto debitor agat. ff. l. 89.

Si tabulæ uel cautiones subreptæ sint. ff. l. 84. §. fin.

Si dominus serui nomine furti actione conueniatur. ff. l. 35. §. fi. l. 43. l. 63. in prin. §. his etiam illud, usque ad §. locaui tibi.

Si familia furtum fecisse dicatur, uide infra lib. prox. c. 2. in fine.

De uno ex pluribus conueniendo. Singuli in solidum tenentur. ff. l. 21. §. si duo plures. l. 36. §. fi. lib. 13. tt. 1. l. 15. lib. 9. tt. 2. l. 51. §. fi. C. lib. 4. tt. 8. l. 1.

Etiam criminaliter furti nomine agi potest. ff. l. 94.

Fures nocturni extra ordinem puniuntur. modus tamen operis publici temporarii non est egrediendus. ff. tt. 17. l. 1. l. 2.

De furibus balneariis. ff. tt. 17. l. 1. §. idē. l. 3.

Si fur se telo defenderit. ff. l. 56. §. furem interdiu. tt. 17. l. 1.

Amputatio membri, uel mortis pœna, ex causa furti est prohibita. Nouell. c. 134. §. pro furto.

Constituit tamē mortis pœnam laqueo exequendam Imp. Frider. const. Frider §. si quis quinque. item const. de pace tenenda inter subditos. §. iniuria seu furtum.

¶ VII. *Adiuncta officia actoris & rei cōuēti.*

De re subrepta ab actore designanda. ff. l. 19. in prin. usque ad § si. l. 53 §. si linea.

De subscribendo in crimen ff. l. 94.

De iureiurando deferendo & referendo. ff. lib. 25. tt. 2. l. 12.

Si reus dicit se rem emisse, uenditorem exhibere necesse habet. C. l. 5.

¶ VIII. *Euentus. Infamat hæc actio?* ff. l. 63.

Venditor quod hac actione consecutus est, emptori restituere tenetur: item creditor debitori, dominus fundi colono: non

item commodator commodatario. ff.l.14. in prin. l.15. in princ. l.53.§.si sulphurariæ.C.l.22.§.sed cum in.

¶ IX. *Adfinia remedia.*

Actio ad exhibendum, uindicatio & condictio rei furtiuæ. Inst.§.si.ff.l.29.tt.1.l.1. in prin. lib.13.tt.1.l.7.§.furti actio.C.l. 8.l.12.l.15.

Actio in factum. Inst. §.interdum quoque. ff.l.51.§.fi.l.53.§.si quis asinum. l.68.§. si tu Titium.

Actio rerum amotarum.ff.l.53.in prin.

Iniuriarum.ff.l.21.§.qui furti.

Vi bonorum raptorum. ff.l.49.§.fin.l.21.§. qui furti.l.54.

Legis Aquil.ff.l.27.§.fi.l.31.l.32.§.de lege.

Serui corrupti.ff.l.53.§.si qs seruo. C.l.4.

Quorum bonorum.ff.l.29.l.30.

De dolo actio.ff.l.44.§.si quis nihil.l.53.§. si quis seruo.

Commodati.ff.l.55.in prin.l.73.in prin.C. l.22.in prin.usque ad §.sed cum in.

Mandati.ff.l.53.§.si fugitiuum.C.l.1.

Tutelæ.ff.l.33.

Pignoraticia, contraria & redhibitoria. ff.l. 63.§.his etiam.

Communi diuidundo.ff.l.63.in prin.

Lex Fauia.ff.l.40.l.82. §.qui ancillam.

Crimen peculatus.ff.l.83.

De furto etiam criminaliter & extra ordinē agi potest, de quo uide s. Quid ueniat in hac actione, in fine.

Furem etiam occidere licet.ff.l.56.§.furem interdiu. lib.49.tt.8.l.9. lib.9.tt.2.l.4.l. 5.in prin.

DE CONDICTIONE ET uindicatione rei furtiuæ. ff. lib.13.tt.1. C.lib.4.tt.8. Cap. IIII.

¶ *De condictione furtiua.*

¶ I. *Causæ ex quibus datur.*

Si furtum factum sit. Inst.lib.4.tt.1.§.fi.ff.l. 7.§.furti actio.

Si ope & consilio alicuius furtum factū est. ff.l.6.

Si ui rapuit quis.ff.l.10. §.ei quoque.

Si ui de fundo aliquem deiecit. ff.lib.47.tt. 2.l.25.in prin.

Si re cōmodata uel deposita usus est aliter, quàm accepit. ff.l.6.

Si falsus procurator aliquid accepit. ff. lib. 47.tt.2.l.82.§.si Titius.

De reliquis, uide s.c.2.huius lib. memb.4.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex consequentibus furtum factum.*

CIRCA REM SVBREPTAM.

Si res extincta sit. ff.l.7. §. condictio. l.8.in prin.l.10.§.& ideo Iulianus, l.16, l.17.l. 20.lib.47.tt.2.l.47.in prin. l.69.§.fi.lib. 45.tt.1.l.29.§.fi.C.l.2.

Si dominus rem recepit ff.l.10. in prin.uers. ita demum.lib.47.tt.2.l.56.§.cum furti.

Subdistinguitur.

Si partē tantum recepit. C.lib.6.tt.2.l.13.

Si deteriorem rem recepe it. ff.l.8. §.si ex causa.

Si precium rei domino oblatum sit, & solutum.ff.l.14.§.sed si dominus.§.fi.

Si dominium rei a domino recesserit. ff.l.10. §.tamdiu autem.l.12. in prin.

Subdistinguitur:

Si non facto suo amiserit dominium.ff.l.12. §.sed & dominium.Si dolo furis amiserit. ff.l.14.in prin.

Si dñs rem legauit. ff.l.10,§.fi.l.14.in prin.

Circa ipsum factum.

Si nouatio facta sit, uel in aliud nomen obligationis condictio translata sit.ff.l.17.lib. 65.tt.1.l.29. §.fi.

Si pro furto damnum decisum sit. ff.l.7. in prin.

Si seruus noxæ debitus sit, qui furtum fecit. ff. lib.47.tt.1.l.2. §.item quæsitum. uers. sed si seruus.

Si res a fure uindicata sit. ff.lib.47.tt.2.l.9.

Si furti actum sit, & duplum uel quadruplū solutum.ff.l.7.§.furti actio. lib.47.tt.2.l. 56.§.cum furti.

Si alia actione, uel ab alio actum sit.l.18.§. fi.lib.47.tt.1.l.2.§.item quæsitum.

Si cum alio actum sit. ff.lib.47. tt.2.l.78.§. fin.C.l.1.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si fur manifestus uel nec manifestus sit. ff.l. 10.in prin.

Si impubes furtum fecit.ff.lib.47.tt.2. l.24.

Si libera persona subrepta sit. ff. lib.47.tt. 2.l. 38.

De reliquis distinctionibus, uide s.cap.2.

Quibus

¶ II. *Quibus datur hac actio?*
Soli domino competit condictio furtiua. ff. l.1.l.11.lib.47.tt.2.l.14.§.qualis.
De non domino cui subrepta res est. ff. l. 11.
De creditore cui res pignori data erat. ff. l. 12.§ fin.
De emptore rei. ff l.47.tt.2.l.14.in prin.
De eo cui res legata est.ff.l.11.
De hæredibus.ff.l.11.
De tutore & curatore domini.ff.lib.47.tt.2. l.58.§.qui tutelam.
De procuratore & domino rei.ff.l.18.li.47. tt.2.l.82.§.fin.
¶ III. *Aduersus quos datur?*
Solus is qui furtum fecit,& hæres eius tenetur hac actione.ff.l.5.
De eo qui opem tulit, & consilium dedit. ff.l.6.
De eo qui furi rem subripuit.ff. lib.47.tt.2. l.78.§.fin.
De patre & filio fure.ff. l.5.l.19.
De seruo fure manumisso.ff.l.15.
De hæredibus furis,& cæteris successoribus. ff.l.5.l.7.§.condictio.li.47.tt.1.l.1.in pr.
DISTINGVITVR:
Si hæres sit furiosus uel infans.ff.l.2.
De uno ex pluribus.C.l.1.
¶ IIII. *Quid ueniat in hac actione?*
De re subrepta.ff.l.8.in prin.
De re subrepta, & ea quæ ex re subrepta facta est.ff.l.13.l.14.§.fin.lib.47.tt.2.l.53. §.si quis massam.
De corio,carne,& cornibus,boue subrepto. ff.l.14.§.boue.
De fructibus.ff.l.8.§.fin.
De partu ancillæ subtractæ.C.li.6.tt.2.l.12.
De rebus non ablatis.ff.li.47.tt.2.l.21.§.fi.
De possessione condicenda, si quis de fundo sit deiectus.ff.li.47.tt.2.l.25.in prin.
De eo quod interest.ff.l.3. lib.47.tt.2.l.53. §.si seruus sub.
De æstimatione condicenda corpore extincto.ff.l.8.in prin.
Cuius temporis, & quarum rerum æstimatio est facienda.ff.l.8.§.si ex causa. l.13. l.14.§. quòd si pendente. boue.li.47.tt. 1.l.2.§.itē quęsitū.li.25.tt.2.l.29.C.l.2.
Vnus ex pluribus non tenetur in solidum. C.l.1.
Hæredes in solidum tenētur.ff.l.9.

Dominus & pater in quantum teneantur.ff. l.4 l.19.
¶ V. *Quamdiu competit?*
Perpetua est ff li 25.tt.2.l.21.§. hæc actio.
¶ VI. *Euentus*
Actor reo litis æstimationem offerenti de euictione,cauere non tenetur. ff. l. 14.§.ff. cauere.
¶ VII. *Adfinia remedia.*
Rei uindicatio ff.l 11.
Incerti condictio. ff.l.12.§ fin.
Commodati & depositi actio.ff.l.16.
¶ *De uindicatione rei furtiuæ.*
¶ 1 *Causa ex qua datur*
Si res furto alicui sit ablata,à quolibet possessore eam repetere potest.
Distinguitur sequentibus modis:
Si rem receperit actor.ff. lib.47. tt.2. l.56. §.cum furti.C.lib 6.tt.2.l.13.
Si duplum ex furti actione sit consecutus.ff. lib.47.tt.2.l.56 §.cum furti.
Si reus condictione conuentus litis æstimationem sustulit.ff.lib.47.tt.2 l.9.
Si reus iurauerit se furtum non fecisse.ff.li. 47.tt.2.l.53.§.si iurauerit.
¶ 2 *Quibus datur?*
De emptore rei.ff lib.47.tt.2.l.14. in prin.
¶ 3 *Euentus.*
An actor possessori preciū reddere cogatur. C.lib.3.tt.32.lib.6.tt.2.l.2.

VI BONORVM RAPTORVM.
Inst.lib.4.tt.2.ff.lib 47 tt.8.C. lib.9.tt.33. Cap. V.

¶ I. *Nomen.*
Vulgò dicitur ui bonorum raptorum. Inst. in prin.ff.l.2.§. hæc actio uulgò.
¶ II. *Causæ ex quibus datur.*
Si cui dolo malo hominibus coactis damni quid factum esse dicetur.ff.l.2.in prin. §. cæterum neq;.uers.etsi quid.l.4.§. eritq; hæc differentia.
Si cuius bona ui rapta eē dicent.ff.l.2.in pr.
Si per uim pecus abductum incluserit.ff.l.2. §.si per uim.
Ex quibus causis furti actio competit in re clàm facta, ex iisdem causis omnes habēt hanc actionem.inst.§.fin.ff.l.2.§.& generaliter.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex persona facientis.*

Si impubes sit.ff.l. 2.§. in impuberem.

Si nouerca uim fecit priuigno.C.l.5.

Si dominus rei rem suam ui rapuit, uide infra uer. Si rem suam quis rap.

Si hæres eius qui rem uim passo donauit.C. l.2.

Si coactorum quis damnum dedit, uel rapuit ff. l.2.§.si quis homines. l.4.§.si quis aduentu.

2 *Ex personis eorum per quos fecit.*

Si coactus hominibus fecit.ff. l.2.in prin.

DISTINGVITVR:

Si non ipse qui horum ope deliquit eos coegit, sed alius.ff. l.2.§. dolo autem.§.si qs homines.l.4.§ si quis aduentu.

Si sine dolo malo. & non ad damnum dandum coacti sunt.ff.l.2.in prin.§.homines. l.4.§ si quis aduentu.

Si unus tantum coactus sit.ff.l.2.§.homines.

Si liberi uel serui coacti sint.ff.l.2.§.hoies.

Si coacti sint inermes. ff.l.2.§.itē si pponas

Si solus sine coactis hominibus quis rapuit. ff. l.2. item si proponas.§.damni l 4.§. eritque hęc differentia. uer. uel raptum.

3 *Ex causa & modo facti.*

Si sine ui callide & clām damnum dedit uel rapuit ff. l.2.§.doli mali.§ damni ptor.

Si sine dolo malo fecit. Inst. §. ita tamen cōpetit.ff. l.2.§.damni prætor.§ hac actione is demum.

Declaratur quid sit dolus malus.ff.l.2.§.do lo autem.§ doli.

Si putauit rem suam esse. Inst. §.ita tamen competit usque ad §.sanè in hac.

Si publicanus pecus meum abduxit, dum fal so putat à me contra legem uectigalis esse factum.ff. l.2.§.si publicanus.

Si iure usus est.ff.lib.50.tt. 17.l. 197.§.1.

4 *Ex re rapta.*

Si una res uel minima rapta sit.Inst. in prin. ff.l 2.§ quod ait prætor.

Si res immobilis rapta sit, utputa fundus.In sti.§ quod non solum C.l.1.

Si rem suam quis rapiat. Inst §.sed ne dum talia. ff.l.2 § hac actione is.§.sed etsi qs.

Si rem sibi obligatam rapiat.ff.l.2.§.sed etsi quis fugitiuum C l.3.

Si rem quæ non est eius cui uis sit.Inst.§.sa nè in.ff.l.2.§.in hac actione usque ad §.si fugitiuus.

Si rem quam fugitiuus meus instruendi sui causa emit.ff.l.2.§.si fugitiuus.

5 *Ex reliquis contingentibus.*

Si collusores inter se rapinam fecerint.ff li. 11.tt.5.l. 1.§.si rapinam.

Si res rapta restituta.sit.ff.l.5.

Si alia actione actum sit.ff.l.1.

Subdistinctio generalis.

Si furti actio in re clām facta competeret. Inst.§ si.ff.l.2 §.& generaliter.

¶ III. *Quibus datur.*

De depositario commodatario, & alio cui res ablata est, cuiusque interest rem non rapi, uide paulo superius, uer. Si rem quę non.

De successoribus. ff.l.2.§ si.

¶ IIII. *Aduersus quos datur?*

De domino serui raptoris.ff.l.2.in prin uer. item si seruus. §.hæc actio etiam.§.familiæ.C.l.4.

De domino impubere.ff l.2.§ in impuberē

De eo cui liber homo, uel seruus alienus raptor bona fide seruit ff l.2.§.familiæ.

De ipso seruo manumisso.ff.l.3.

De eo qui homines coegit, & coacto qui damnum dedit.ff.l.2.§.si quis homines.

De successoribus.ff.l.2 §.si.

¶ V. *Quid ueniat in hac actione.*

Intra annum in quadruplum, post annum in simplum datur. Inst. in prin. ff. l.2. in prin.C.l.2.cum trib.ll.sequentibus.

Etiam rei persecutio continetur in quadruplo.Inst.§.quadruplum autem.

Rei uerum precium, non id quod interest quadruplicādum ff. l.2 §.in hac actione.

Si res non fuerit eius qui rapinam passus est. Inst.§ quare siue locata.

Si serus uim fecit.ff. l.2.in prin. uer. item si seruus.§.ex hac actione C.l.4.

Si plures serui deliquerint, non singulorū nomine quadruplum offerendum.ff.l.2. §.hac actione non.

Si semel actum sit.ff.l.1.§.si.

¶ VI. *Adiuncta officia actoris.*

Ostendere debet qui ex familia fecerint.ff. l 2.§ hæc actio.

¶ VII. *Euentus.*

An præiudicetur publico iudicio.ff.l.2.§. hoc

hoc edicto.

Res ui possessa uel rapta usucapi non potest ff.l.6 uide De usucapionibus.

¶ VIII. *Adfinia remedia.*

Furti actio. inst. in prin.§.cui scilicet.ff.l.1. l.2.§ cæterum neque.§.& generaliter.§. rerum raptarum tit. 2.l 82.§.cum raptor. Legis Aquiliæ.ff. l.2.§.cæterum neque. §.si publicanus.§.rerum raptarum.

Publicum iudicium de ui publica & priuata ff.l.2.§.hoc edicto.§.si in re deposita.lib. 48.tt 2.l 15.

Condictio rei raptæ.ff. l.2. § rerum raptarum.§.fin.lib.13.tt.1. l.10.§ ei quoque.

Rei uindicatio ff l.2.§.rerum raptarum.

Negociorum gestorum.C.l.5.

De damno in turba dato,uide j.lib.prox.

DE ACTIONE LEGIS AQVILIÆ. Inst.lib.4.tt.3.ff.lib.9.tt. 2.C.lib. 3.tt.35. Cap. VI.

¶ I. *Genus & origo huius actionis.*

Pœnalis est actio. inst.§.his autem.ff.l.23. §.hanc actionem.

Constituitur per l. Aquiliam. inst.in prin. ff.l 1.§.lex.

L.Aquilia omnibus legibus ante se de damno iniuria latis derogat.ff.l.1.

Plebiscitum est.ff.l.1.§.fi.

¶ II. *Causæ ex quibus datur.*

Si damnum iniuria datum sit.

Declaratur quid sit iniuria hoc loco.inst.tt. tt.4. in prin.ff. l.5.§.iniuriam. l 49.§. quod dicitur.lib 47.tt.10. l. 1.in prin.

¶ *De primo capite legis Aquiliæ.*

Si quis alienum hominem, alienumve quadrupedem,quæ pecudum numero est, iniuria occiderit, quanti ea res in eo anno plurimi fuerit,tantum domino dare damnetur. inst.in prin.ff.l.2.in prin.l.3.

DISTINGVITVR.

1 *Ex causa & modo quo occidit.*

Si iure occidit. inst.§.iniuria ff.l.3.

Si sui defendendi causa fecit ff. l.45.§.qui cum l.4.in prin.

Si insidiatorem & latronem occidit. inst §. iniuria.ff.l.4 in prin.

Si ferro se petentem occiderit.ff.l.5.in prin.

Si furé occiderit.ff l 4 §.lex duod.l.5.i pri.

Si adulterum deprehensum occidit.ff.l.30. in prin.

Si magistratus aduersus resistentem uiolentius fecit.l.29 §.municipales.

Si disciplinæ causa præceptor uel magister discipulum percussit.ff. l.5.§.si magister. usque ad fi.leg. l.6. lib. 19.tt.2.l.13.§.ité Iulianus.

Si sine dolo malo,culpa tamen occidit. inst. § iniuria.uer.si modo.§.illud palam.

Si casu occidit. inst.§.iniuria. uer si. ai ne is quidem.

Si cum liberum putaret seruum occidit.ff.l. 45.§.si meum.

Si defendendi sui causa lapidem in aduersarium miserit,& alium prætereuntem percusserit.ff.l 45 §.qui cum.

Si putator ex arbore ramo deiecto seruum transeuntem occiderit. inst § item si putator.ff.l 31 lib.48.tt 8.l. 7.

Si dum iaculis ludit, transeuntem seruum traiecerit.inst §.itaque si quis.ff.l.9 §.fi. l. 10.

Si cum quidam pila luderet, uehementius pila percussa in tonsoris manum eam deiecerit, & sic serui qui tondebatur, gula sit pcisa abiecto culiello ff. l. 11. in prin. usque ad § si alius.

Si cum pila luderent quidam ex his seruum cum pilam percipere conaretur, impulit, seruusque cecidit.ff l 52.§.fi.

Si in colluctatione uel pancratio,uel pugiles,dum inter se exercentur, alius alium occiderit.ff l.7.§.si in colluctatione.

Si cum duo stramenta ardentia transilirent concurrerint, amboque ceciderint, & alter flamma sit cósumptus.ff.l.45.§.si cú.

Si dum impetum muli uel equi propter imperitiam uel infirmitatem retinere non potest,seruus opprimitur.inst.§.impetu. ff.l.8 §.mulionem usque ad fi.legis.

Si uenenum pro medicamento dedit, uel furenti gladium porrexit ff. l 7 §.sed et si quis seruum.

Si obstetrix medicamentum dederit, quo mulier per it.ff l. 9. in prin.lib 48.tt.8.l. 3 §.adiectio.

Si per uim uel persrasim alicui medicamentum infudit,uel aliquem malo ucne no unxit.ff.l. 9.§.si quis per uim.

Si medicus curationem serui dereliquit, uel male illum secuit, aut perperam medicamentum dedit, unde seruus mortuus est. Inst. §. præterea si medicus. ff. l. 7. §. si. l. 8. in prin.

In cliuo Capitolino duo plostra onusta ducebant, prioris plostri muliones conuersum plostrum subleuabant, interim superius plostrum cessim ire cœpit, &c. ff. l. 52. §. in cliuo.

Si ex plagis seruus mortuus est. ff. l. 5. ī pri.

Si de pōte aut ripa aliquē præcipitauit. Inst. §. cæterum ff. l. 7. §. sed etsi qs de ponte.

Si seruum equitantem concitato equo effecerit in flumen præcipitari, uel eum in insidias deduxerit unde periret. ff. l. 9. §. si seruum.

Si fame necauit seruum uel pecudem inclusam. Inst. §. cæterum. ff. l. 19. §. si quis hominem. l. 29. §. municipales. C. l. 5.

Si seruum spoliauit ex quo frigore mortuus est. ff. lib. 19. tt. 5. l. 14. §. sed etsi seruum.

Si iumentum ita egit, ut rumperetur: aut pecus in tantum exagitauerit, ut præcipitaretur: aut seruo persuasit ut in arborem ascenderet, uel in puteum descenderet, unde periit uel læsus est Inst. §. cæterum placuit. ff. lib. 11. tt. 3. l. 3. l. 4.

Si laqueos posuit, in quos uicini pecus incidit. ff. l. 29 in prin.

Si foueas ursorum uel ceruorum capiendorum causa fecit, in quas pecus incidit, uel seruus. ff. l. 28.

Si panno rubro fugauit pecus ut præcipitaretur. ff. lib. 47. tt. 2. l. 52.

Si mulum plus iusto onerauit ut rumperetur. ff. l. 27. §. etsi mulum.

Si quis plus iusto oneratus onus deiecit, & seruum occidit: item si lapsus seruum onere pressit. ff. l. 7. §. sed etsi quis.

Si cum magistratus seruum pignore cępisset ille se suspendit. ff. l. 29. §. penult.

Si tegula cecidit. ff. l. 5. §. & ideo quærimus. uer. quemadmodum.

Si gladio, fuste, uel alio telo uel manu occidit, si forte strangulauit eum, uel calce petiit, uel capite, uel qualiter qualiter. ff. l. 7. §. occisum.

2 *Ex persona occisi.*

Si infans occisus sit. ff. l. 33. §. si infans. l. 7. tt. 7. l. 6. §. 1.

Si debilis sit seruus, uel alius cuius nulla opera apud dominum esse potest. ff. l 7. §. sed etsi quis seruum. lib. 7. tt. 7. l. 6. §. 1.

Si seruus hæreditarius sit occisus. ff. l. 13. §. si seruus.

Si oues, capras, boues, equos, mulos, asinos occidit. Inst. §. 1. uer. sed de iis tantum. ff. l. 3. §. ut igitur.

Si quadrupes quæ pecudum numero non est, occisa sit Inst. §. 1.

Si canis & fera bestia sit occisa. Inst. §. 1. ff. l. 2. §. sed canis.

Si elephanti & cameli occisi sunt. ff. l. 2. §. si.

Si sues occidit. Inst. § de suibus quoque. ff. l 2. §. sed an sues.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si seruum ęgrotum leuiter percussit. ff. l. 7. §. sed etsi quis seruum.

Si non occidit, sed mortis causam præbuit. ff. l. 7. §. sed etsi quis seruum: l. 9. in prin. l. 49. in prin. l. 51. in prin.

Si prius subripuit, postea occidit. ff. l. 27. in prin. lib. 47. tt. 1. l. 2. §. si.

Si uulneratus mortiferè, postea ruina uel alio casu periit. ff. l. 15. § si seruus. l. 51.

Si uulneratus mortiferè, postea manumissus alienatus ve liber hæres que esse iussus decessit ff. l. 15. § si. l. 16. l. 36. §. si dominus.

Si sanatus sit. ff. l. 45. § lege.

Si alius tenuit, alius occidit. ff. l. 11. §. si alius

Si alius uulnerauit mortiferè, alius occidit. ff. l. 11. §. Celsus scribit. l 51.

Si uulneratus sit seruus, nōn tamen mortiferè, negligentia autem periit. ff. l. 30. §. fin.

Si idem eundē seruum uulnerauit, & postea occidit, & de alterutro actū sit ff. l. 32. §. si.

Si de uulnerato seruo actum sit, an de occiso postea agi possit. ff. l. 46. l. 47.

Reliquas distinctiones. uide ī. in sequentib.

CAPVT SECVNDVM LEGIS *Aquiliæ in usu non est.*

Inst. §. caput secūdum ff. l. 27. §. huius legis.

¶ *De tertio capite legis Aquiliæ.*

Cæterarum rerum pręter hominem & pecudem occisam, si quis alteri damnū fecerit quanti ea res intra 30. diebus proximis fuerit, tantū ęs domino dare damnas esto Inst. §. capite tertio. ff. l. 27. §. tertio aūt.

De damno in seruo uel alio animali dato.

Si

Si quis seruum uel eam quadrupedem quæ pecudum numero est, uulnerauit: aut eam quadrupedem quæ pecudum numero nō est, uulnerauerit aut occiderit: hoc capite actio constituitur. Inst. §. capite tertio.

Si hominem usserit, fregerit, ruperit. ff. l. 27. §. si quis igitur.

Si puerum castrauerit. ff. l. 27. §. etsi puerum uide supra lib. 1. huius Methodi, de l. Cornelia de sicariis.

Si uirginem immaturam stuprauit. ff. lib. 47. tt. 10. l. 25.

Si mulier pugno, uel equa ictu percussa eiecerit. ff. l. 27. §. si mulier.

Si boues in angustum coegit, quo effectum est ut eiicerentur. ff. l. 35.

Si seruum compeditum soluit, ut fugeret. Inst. §. fi. ff. lib. 4. tt. 3. l. 7. §. idem Labeo.

Si puerum saxo illisit. ff. l. 7. §. sed etsi quis de ponte.

Si canem irritauit ut aliquem morderet. ff. l. 11. §. item cum eo.

Si alienum pecus in suo deprehensum abegit, & abigendo damnum dedit. ff. l. 39.

Si cum apes meæ ad tuas aduolassent, tu eas exusseris. ff. l. 27. §. si cum apes.

Si fumo facto alienas apes fugauit uel necauit. ff. l. 49. in prin.

Si tabernarius, cum quis ei auferret lucernam, eum secutus est, isque tabernarium flagello uerberare cœperit ut se dimitteret, ex quo maiore rixa facta tabernarius illi oculum effodit. ff. l. 52. §. tabernarius.

Si cum equum tibi commendassem, tu cum pluribus equitares, & ex his unus irruit in equum tuum, teque deiecit, & equi crura fracta sunt. ff. l. 57.

Si quis seruum conductum habens ad mulum regendum, commendauerit ei mulū, & ille ad pollicem eum alligauerit loro: & mulus eruperit, & pollicem auellit seruo, seq; præcipitat. ff. l. 27. §. si quis seruū

Si quis boues ea lege uendidit ut experiundos daret, postea in experiundo emptoris seruus percussus est cornu ab altero boue ff. l. 52. §. quidam boues.

Si non corpore damnum accepit, nec corpore læsus sit, sed alio modo alicui damnum contigerit. Inst. §. fi.

De reliquis huiusmodi causis & distinctionibus uide supra cap. eod. De primo legis Aquiliæ capite.

De damno in ædibus, pariete & uilla dato.

Si domum incēderit, uel deposuerit. C. l. 2.

Si uillam incenderit. ff. l. 27. §. item si arbustum.

Si fornacarius seruus coloni ad fornacem obdormisset, & uilla fuerit exusta. ff. l. 27. §. si fornacarius.

Si insulam meam exurere uelit, & ignis ad uicini insulam peruenerit. ff. l. 27. §. si quis insulam. l. 30. §. in hac actione.

Si ædificii mei fores fregerit, aut ipsum ædificium diruerit. ff. l. 27. §. si quis ædifi. l. 50.

Si perquirendis metallis uel marmoribus alienarum ædium fundamēta labefactat. C. lib. 11. tt. 6. l. 6.

Si ædes uicini ruinosæ in meas ædes ceciderint. ff. lib. 29. tt. 2. l. 6. l. 7. §. hoc edictum.

Si fundum uel focum secundum parietem communem habuerit, & paries exustus est. ff. l. 27. §. si furnum.

Si idoneum parietem sustulit. ff. l. 45. §. fi.

Si arcendi incendii gratia uicinas ædes intercidit. ff. l. 49. §. quod dicitur. lib. 47. tt. 9. l. 3. §. quod ait præt. lib. 43. tt. 23. l. 7. §. est autem.

De damno in fundo, sylua & segete dato.

Si in syluam ignem immisit, uel excidit eā. C. l. 1.

Si arbustum incenderit. ff. l. 27. § item si arbustum.

Si lolium uel auenam in segetem iniecit, quo eam inquinaret ff. l. 27. § inquit lex.

Si oliuam decerpserit, segetem & syluam desecuerit. ff. l. 27. §. si oliuam. C. l. 1.

Si in stipulam suam ignem immisit comburendæ eius causa, & ulterius euagatus ignis alienam segetem læserit. ff. l. 30. §. in hac actione. l. 27. §. si quis insulam.

Si segetem uel glandes depauit. C. l. 6. ff. li. 19. tt. 5. l. 15. §. fi.

Si salictum maturū tulit. ff. l. 27. §. si salictū.

De damno in frumento & uino dato.

Si uinum spurcauit, uel effudit. ff. l. 27. §. cū eo plane. §. fi.

Si milium uel frumentum effudit. ff. l. 27. §. item si quis milium.

Si in alienum uinum aut oleum id miscuit, quo

quo naturalis bonitas eius corrüperetur. Inſ.§.capite tertio.ff.l.17.§.cũ eo planè.
Si frumẽto auenam uel quid aliud miſcuit. ff.l.27.§.item ſi quis frumenta.
Si alienum uinum uel frumentum comſum pſit.ff.l.30 § ſi quis alienum.
De damno in naue, aequis, & aquaeductu dato.
Si aquam aliò deriuauerit.C.l.2.
Si aquæductum meum diruit. ff.l. 37. §. ſi quis aquæductum.
Si traiectum aquæductus, qui erat per domum tuam, circa ſeruitutem interciderit ff.l.29.§.aliud eſt dicendum.
Si funem quo religata nauis erat, pręcidit. ff.l.29.§.ſi funem.
Si cum nauis tua in funes anchorarum alterius, uel in retia piſcatorum ui uẽtorum impulſa eſſet, is funes pręciderit.ff.l.29. § idem Labeo ſcribit.
Si nauis nauem contra ſe uenientem obruit. ff.l.29 §.ſi nauis.
Si nauis tua in ſcapham meam impacta, damnum mihi dedit.ff.l.29.§ ſi nauis.
Si nauem uenaliciarum mercium perforauit ff.l.27.§.ſi nauem.
De damno in tabulis & instrumentis dato.
Si teſtamentum deleuit.ff.l.41.l.42.
Si tabulas teſtamẽti apud ſe depoſitas pluribus pſentib.legerit ff.l.41.§.ſed etſi qs.
Si chirographum deleuit.ff.l.41. §.ibidem.
Si chirographum in quo mihi ſub conditione debetur, deleuit.ff.l.40.
Si cautio corrupta ſit ff.lib 2.tt.13. l. 10. §. fin.uerſ.ſic enim.
De reliquis damni ſpeciebus.
Si vſsit, rupit, fregit.Inſ.§.capite tertio.uer. ſi quid en multum.ff.l 27.§. capite tertio. §.inquit lex.§ cum eo planè.
Declarat̃ quid ſit ruptũ.Inſt.§ capite tertio. uerſ.quãquam poterat.ff.l.27.§ rupiſſe.
Si ſciſſum, colliſum, effuſum, & quoquo modo peremptum atque deterius factũ eſt. Inſt.§ unde non ſolum fracta.
Si ueſtimenta ſciderit, uel inquinauerit. ff. l.27.§.ſi quis ueſtim.
Si numos de manu alicui excuſſit ut perirent ff l.27.§ ſi quis de manu.

DISTINCTIONES PRAECEDENTIUM cauſarum generales.

1 *Ex perſona damnum dantis.*

Si furioſus damnum dederit.ff.l.5.§.& ideo quærimus.
Si infans uel impubes damnum dederit.ff.l. 5.§.& ideo quęrimus.uer.ſed etſi infans.
Si quadrupes damnũ dederit ff l.5.§.& ideo quærimus.
Si magiſtratus municipalis damnum dederit ff.l.29.§ municipales.
Si dominus ſeruum ſuum uulnerauerit, uel occiderit.ff.l.12.l.17 in prin. inſt. lib. 1. tt.8 § in poteſtate cum ſequentibus.
Si hæres ſeruum legatum occiderit. ff. l.14.
Si ſocius ſeruum communẽ uulnerauerit uel occiderit ff.l.19.l.20.
Si creditor ſeruum pignoratum uulnerauerit uel occiderit.ff.l.18.l.29 §.municipa.
Si creditor animal debitum uulnerauit, uel occidit.ff l.54.l.55.
Si locator, conductor, depoſitarius in re locata, conducta depoſita damnum dederit: uide ꝟ. Adfinia remed.
Si ſeruus cõmunis alterius domini ſeruum occiderit.ff.l.27.§.ſi ſeruus.
Si liber homo, qui mihi bona fide ſeruit, mihi damnum dederit.ff.l.13.§.iulian lib. 41.tt.1.l 54.§.item promittendo.uer.ſed & damnum.
Si ſeruus hereditarius hereditati damnum dederit.ff.l.48.
Si ſeruus meus q tibi bona fide ſeruit, à tuo ſeruo ſit uulneratus ff.l.98.
Si mulier in re mariti damnum dederit.ff.l. 56.l.27.§.ſi cum maritus.C.lib.5.tt.21.l. 2 §.fin.

2 *Ex re in qua damnum datum eſt.*

De cane, fera beſtia, leone, apro, anib.Inſ.§. capite tertio.ff.l.29.§.ex hoc legis capite.
Si in re ſua qui damnum fecerit, uide paulo ſuperius.uerſ.ſi dominus ſeruum, cum ſequentib.
Si mulier in re ſibi à marito donata damnũ dederit.ff l.27 § ſi cum maritus.

3 *Ex cauſa damni dati.*

Si iure fecit ff.l.3.lib.50.tt.17.l.193.
Si ſui defendendi cauſa fecit. ff.l. 45.§. qui cum.l.4.in prin.
Si ulciſcendi cauſa fecit.ff.l.45.§. qui cum. uerſ.& hoc ſi tuendi.
Si arcendi incendii gratia uicinas ędes intercidit.ff.l.49.§. quod dicitur. lib.47 tt.9. l.3.§.

l.3.§.quod ait prætor.lib.43.tt.23.l.7.§. est autem & alia.

Si protectum meum, quod supra domũ tuã nullo iure habebam, reciderіs.ff.l.29.§.si protectum.

Si sine dolo, culpa tamen, damnũ dedit.Inst. §.iniuria.§.illud palam est.ff.l.30.§.in hac actione.l.5.§.iniuriam.l.10.

Si leuissima culpa fit.ff.l.44.

Si ex imperitia fecit.ff.l.27.§.si calicem.§. impetum.lib.2.tt.18.l.7.§.ficuti medico.

Si propter infirmitatem damnum dedit.ff.l. 8 §.idem dicetur.

Si uitio materiæ fregerit.ff.l.27.§.si calicẽ.

Si casu & ui maiore accidit.Inst §.iniuria.ff. l.49.§.quod dicitur.

Si tegula cecidit.ff.l.5.§.& ideo quærimus.

Si ex plaustro lapis cecidit.ff.l.27.§.si ex plostro.

Si impulsu uel suasu alterius damnũ dedit. ff.l.7.§.proinde si quis.l.37.in prin.

De reliquis uide s. in initio huius Capitis, Ex causa & modo.

4 *Ex modo quo damnum dedit:*

Si non corpore suo damnum dedit, sed alio modo.Inst.§.cæterum.

Si id quod sustinet, dimittit sua uoluntate, ut aliquem feriat, &c.ff.l.52.§.nã nihilo minus.

Si causam & occasionem damni præstitit.ff. l.7.§.Celsus autem.l.30.§.in hac actione.lib.47.tt 6.l.4.§.si cum seruum.uers. uerum est.

Si iussit uel mãdauit damnum dare, uide j. Aduersus quos datur.

De reliquis uide s.de primo & tertio capite l.Aquiliæ.

5 *Ex reliquis contingentibus.*

Si furtoso damnum datum fit.ff.lib.44.tt.7. l.23.

Si ei damnum datum fit, apud quem in alea lusum esse dicitur.ff.lib.11.tt.5.l.1.in pr. §.item notandum.

Si in naufragio, incendio, turba, &c. damnũ da um fit.uide j lib.prox.

Si rem non fecerit deteriorem.ff.l.27.§.rupisse.

Si rem preciosiorem fecerit.ff.l.27.§ etsi puerum.

Si actor periculum & damnum euitare potuit.ff.l.28.§.fin.lib.50.tt.17.l.203.

Si actum fit.ff.l.32 §.fin.l.46.l.47.l.48.

Si alia actione actum fit.ff.l.18.l.27.§.Proculus.lib.47.tt.1.l.2.§.item quæsitum.tt. 10.l.15.§ si quis seruo.l.17 §.seruus.

Si cum alio actum fit.ff.l.11.§.sed si plures. uers.etsi cum.

Si alius egit.ff.l.27 §.inquit lex.

De reliquis distinctionib uide s. De singulis causarum speciebus.

¶ 3 *Quibus competit actio l.Aquilia.*

De hæredibus.ff.l.23.§.hanc actionẽ.l.43. l.36.l.15.§.fin.l.13.§.si seruus.

De hærede & legatario cui seruus occisus legatus est ff.l.13.§.fin.l.14 l.15.in prin.

De duobus legatariis quibus seruus legatus est.ff.l.17.l.34.l 35.l.36 in prin.

De domino serui occisi.ff.l.11.§.legis autẽ. l.13.§.fugitiui.

De altero dominorum, seruo communi occiso.ff.l.27.§.item si seruus.

De libero homine cui damnum datum est, & eo cui is bona fide seruit.ff.l.13.in pri.

De commodatario, fructuario, usuario ff.l. 11.§ fi.l.12.

De bonæ fidei possessore.ff.l.11.§.sed etsi seruus.l.17.

De inquilino insula exusta.ff.l.27.§.si quis insulam.

De domino & colono.ff.l.17.§.inquit lex.

De domino rei, & creditore cui res pignori data est.ff.l.17.l.30.§.pignori.

De eo qui seruum occisum stipulatus est, & eo qui eũ promisit.ff.lib.4.tt.3.l.18.§ si.

De emptore & uenditore serui occisi redhibendi.ff.l.11.§.si in eo.

¶ 4 *Aduersus quos datur?*

De hæredibus & cæteris successoribus.Inst. § his autem uerbis.uers.ideoq; const.ff. l.23.§.hanc actionem.

De eo qui iussit uel mandauit damnum dare.ff.l.37.in prin.li.50.tt.17.l.131. l 194.

De eo qui ad damnum dandum impulit.ff. l.7.§.proinde si quis.

De pluribus seruum pulsantib.& occidentib.ff.l.11 §.sed si plures.usq; ad §.item & cum eo.l.51.§.idq; consequens.

De eo qui in tonsoris manum pilam iecit, quo gulam eius quem tondebat præcidit: & ipso tonsore.ff.l.11.in prin.

De eo

De eo qui tenuit, & eo qui occidit. ff. l. 11. §. si alius.

De eo qui ignem subiecit, & eo qui ignem male custodiuit, insula exusta. ff. l. 27. §. si fornacarius.

De domino equi, & commodatario, & eo cuius impulsu equus damnum dedit, uel passus est. ff. l. 27. § si ex plostro. l. 57.

De domino plostri prioris & domino plostri posterioris, & de mulione. ff. l. 52. §. in cliuo.

De domino serui damnum dantis. ff. l. 44. l. 45. in prin.

De possessore serui. ff. l. 27. §. serui autem.

¶ 5 *Quid ueniat in hac actione.*

Si seruus uel quadrupes, quæ pecudum numero est, occisa sit: tenetur reus, quanti ea res in eo anno plurimi fuerit. Inst. in prin. ff. l. 2. in prin.

Declaratur quid sit, Quanti ea res in eo anno, &c. Inst. §. his autem uerbis. ff. l. 21. in prin. l. 23. §. idem Iulian. scribit.

Distinguitur s. De primo capite l. Aquiliæ. cap. eod.

Si alio modo uel in alia re damnũ dederit: tenetur quanti ea res in diebus 30 proximis fuerit. Inst §. capite tertio. ff. l. 27. §. tertio capite. l. 29. §. fin.

De æstimatione non solum perempti corporis habẽda, sed eius etiam quod interest. Inst. §. illud non ex uerbis. §. item si ex pari mularum. ff. l. 21. §. fin. l. 22. l. 23. in pr. usq; ad §. hanc actionem. l. 29. §. sed ubi damni. l. 33. 37. §. si quadrupes. l. 51. l. 55.

Si reus negauerit, in duplum tenetur. ff. l. 2. in princ. uers. & j. l. 23. §. hæc actio. C. l. 4. l. 5.

Vtrum de occiso an de uulnerato teneatur, uide s. de primo capite legis Aquiliæ, Ex reliquis contingentibus.

Si socius communem seruum occiderit, uel uulnerauerit. ff. l. 20.

Si uulnerato seruo actum sit, & postea occiso eo agatur. ff. l. 47 l. 48.

Si alius mortiferè uulnerauit, alius occidit, in quantum quisq; teneatur. ff. l. 51. §. æstimatio autem.

Si aquam aliò deriuauit. C. l. 2.

Si præceptor eluscauerit discipulum. ff. l. 7. in prin.

Si dominus serui uel familiæ nomine conueniatur. ff l. 27. §. item si seruus. §. Proculus ait. l. 32.

Si unus dominorum serui cõmunis nomine, ab alio seruo occisi agat. ff. l. 27. §. item si seruus.

Si incendium factum sit aliæ pœnæ. ff. lib. 1. tt. 15. l. 1. §. & quia plerunq; l. 4. lib. 47. tt. 9. l. 9. l. 11. l. 12. § fi. lib. 48 tt. 8. l. 1. in pr. L. 10. tt 19. l. 28. § incẽdiarii C. li. 9. tt. 1. l. 11.

¶ *VI. Officium iudicis in confitentem reũ.* ff. l. 25. §. fin. l. 26.

¶ *VII. Adfinia remedia.*

Actio in factum. In damnis quæ lege Aquilia non tenẽtur, in factũ actio est. ff. l. 33. § fin lib. 19. tt. 5. l. 11. Causas igitur huius actionis, uide s. Species causarum cũ suis distinctionibus, capite eod.

Liberum est ei, cuius seruus occisus est, & actione l. Aquiliæ agere, & iudicio publico. Inst. §. liberum autem. ff. l 23. §. si dolo. lib. 47. tt. 10. l. 7. §. si dicatur.

Si damnum in turba datum sit: item in incẽdio, ruina, naufragio, dãtur actiones aliæ, de quib. uide j. lib. prox.

Iniuriarum actio. ff. l. 5. §. iniuriarũ. l. 27. §. rupisse. §. etsi puerum. l. 41. § fin.

Furti actio. ff. l. 27. in pr. §. si quis de manu. § si oliuam. l. 41. § fin.

Arborum furtim cæsarũ. ff. l. 27. § si oliuã.

Damni infecti. ff. l. 27. §. si furnum.

Quod ui aut clàm interdictum. ff. l. 27. §. in quit lex.

Locati. ff. l. 5. §. fi. l. 7. §. fin. l. 27. §. si fornac. §. Proculus. §. si quis seruum. §. fi.

Conducti. ff. l. 27. §. si quis seruum.

Pignoraticia actio. ff. l. 18.

Depositi. ff. l. 42.

Si puerum castrauerit. ff. l. 27. §. & si puerũ.

De reliquis, uide j. lib. prox.

DE INIVRIARVM ACTIONE.

inst. lib. 4. tt. 4. ff. lib. 47. tt. 10. C. lib. 9. tt. 35. Ca. VII.

¶ *I. Genus & propria huius actionis.*

Priuatum iudicium est. C. l. 7. l. 11. in prin.

Ex bono & æquo est. ff. l. 11. §. iniuriarum.

Ante litem contestatam in bonis nostris nõ est. ff. l. 28.

Dif-

¶ II. *Differentia huius actionis, & superioris legis Aquiliæ.*

ff.l.7.§.si dicatur homo, uers. quid ergo.

¶ III. *Causæ ex quibus competit.*

Si alicui iniuria facta sit.

Declaratur quid sit iniuria. Inst. in prin. ff.l. 1. in prin. quotuplex sit iniuria. ff.l.1.§. iniuriam.

Aut per semetipsum alicui sit iniuria, aut p alias personas. Inst.§. patitur autem. ff.l. 1.§. item aut per.

Si q's pugno pulsatus, fustibus cæsus uel uerberatus est. Inst.§. iniuria autem. ff.l.1.§. iniuria. uide j. De actione ex l. Cornel.

Si aduersus aliquē manus sæpe leuatę sunt, & sæpe territus sit quasi uapulaturus, nō tamen percussit. ff.l.15.§.1.

Si contumelia facta sit. Declaratur unde dicatur contumelia. ff.l.1. in prin. uer. contumeliam.

Si infamandi alicuius causa aliquid fecerit uel dixerit. ff.l.15.§. ait prætor ne quid, usq; ad.§. hęc autem fere sunt.

Si conuicium factum sit. Inst.§. iniuria autē. ff.l.1.§. iniuriam. l.15.§. ait pretor usque ad.§. si quis astrologus.

Si appellatores iudici conuicium fecerint. ff.l.42.

Si homicidam aliquem dixit. C.l.5.

Si delatorem dixit. C.l.3.

Si astrologus, uel alius qui illicitam diuinationem pollicetur, consultus aliquem furem dixit. ff.l.15.§. si quis astrologus.

Si debitorem, qui non erat debitor, appellauerit. ff.l.15.§. si quis nō debitorem. Inst. §. iniuria autem.

Si filiumfamilias patremfamilias putat, uel uxorem uiduam. ff.l.18.§. cum aliquis.

Si liberum seruum dicat. C.l.9.l.10.

Si se dominum alicuius dicat. ff.l.11.§. fin.

Si aliquem ex libertate in seruitutē petit. ff.l.11.§. fin. l.12.

Si liber pro fugitiuo apprehensus fuerit. ff. l.22.

Si turpib. uerbis usus sit. ff.l.15.§. q turpib.

Si libellū, carmen aut historiam ad alicuius infamiam scripserit, composuerit, ediderit, doloue malo fecerit, quo quid eorū fieret. Inst.§. iniuria autē. ff.l.5.§. si quis librum. l.6.

Si libellum famosum inuentum non corruperit, sed manifestauerit, & alii inuētum confiteatur. C.tt.36.l.1.

Si epithesin, aliud ve quid, siue scripturam in notam aliquorum produxerit: item si emēdum uēdēdumve curauit. ff.l.5.§ si.

Si libello principi uel alii dato famam alicuius insectatus est. ff.l.15.§. si quis libello.

Si carmen conscribat, proponat uel cantet, quod pudorem alicuius lędit. ff.l.15.§. hęc autem fere.

Si infamādi alicuius causa, aliquid in monumēto publico positū sit. ff.l.37.§. in prin.

Si matremfamilias aut pretextatum pretextatāve adsectatus fuerit, siue cuius pudicitia attentata esse dicet. Inst.§. iniuria autē. ff.l.1.§. iniuriā. l.9.§. fin. l.10. l.15.§. qui turpib. lib.47. tt.11. l.1. in prin. §. fin.

Si quē appellauit adsectatusve est. ff.l.15. §. abduxisse. § meminisse.

Si uirgines appellauerit. ff.l.15.§. si quis uirgines.

Declaratur qd sit attētari, adsectari & appellare. ff. d.l.15.§. appellare. §. aliud est.

Si stuprum serua passa est, si celauit mancipiū, si uirgineum immaturam stuprauerit. ff.l.25. lib.48. tt.19. l.38.§. qui nondum.

Si seruum alienum uerberauit, uel de eo iniussu domini quæstionē habuerit. ff.l.15. §. prætor ait. lib.44 tt.7. l.33.§.1.

Declaratur quid sit Verberare. ff.l.15.§. uerberasse.

Quid sit Quæstionē habuisse. ff.l.15.§. quæstionem intell.

Si quis re uel iure suo uti prohibeat. ff.l.13. §. si quis me phibeat. l.14. l.15.§. fi. l.24.

Si piscari, aucupari, uehiculū ducere, in publico lauare, in cauea publica sedere, uel in quo alio loco agere, sedere, conuersari prohibeatur. ff.l.13.§. si quis me prohibeat. usq; ad fin. legis. l.14. lib.43. tt.8. l.2. §. si quis in mari.

Si quis me uexādi mei causa ad tribunal alicuius interpellauerit. ff.l.13.§. si qs. per.

Si creditor meus, cui paratus eram soluere, fideiussores meos interpellauerit. ff.l.19.

Si creditor domum absentis debitoris propria autoritate signauit. ff.l.20.

Si creditor pignus proscripserit, uenditurus tanquam à debitore acceptū. ff.l.15.

item

§.item si quis pignus.
Si cuius bona quasi debitoris, qui debitor non est, possedit. Inst. §. iniuria autem.
Si bona alicuius, uel unam rem per iniuriã occupauerit. ff. l. 15. §. si quis bona.
Si cui laborem, quẽ alius debet, induxerit. ff. l. 13. § idem Labeo.
Si comes alicuius abductus sit. ff. l. 1. §. iniuriam. l. 14. §. si quis uirgines. usq; ad §. appellare. tt. 15. l. 1. §. fin.
Si quis per iniuriam sententiam dixerit. ff. l. 13. §. idem Labeo.
Si euentum sententiæ quis uendidit. ff. l. 15. §. idem ait eum.
Si quis mentẽ alicuius medicamẽto aliove quo alienauerit. ff. l. 15. in prin.
Si quis in honorem alicuius quid fieri non patiatur: utputa alicui imaginem decerni uel quid aliud. ff. l. 13. §. si quis de.
Si ad inuidiã alicuius ueste lugubri utatur, aut squalida, aut si barbam demittat, uel capillos submittat. ff. l. 15. §. hæc autem se rè sunt. l. 39.
Si imaginem Imperatoris ad inuidiam alicuius portet. ff. l. 38. lib. 48. tt. 19. l. 28. §. ad statuas.
Si cadaueri defuncti fiat iniuria, uide infrà, Ex persona eius cui fit.
Si statua patris in monumento posita, saxis cæsa sit. ff. l. 27.
Si seruum meũ uel filium ludibrio habeat: utputa si illum in popinam duxerit, uel alea luserit. ff. l. 26.
Si inferiorum ædium dominus superioris uicini fumigandi causa fumum fecerit: ut superior in ædes inferiores quid aut proiecerit, aut infuderit. ff. l. 44.
Si quis fimo corrupto aliquem perfuderit, cœno luto obliuierit, aquas spurcauerit, fistulas, lacus, quid ve aliud ad iniuriam publicam contaminauerit. ff. tt. 11. l. 1. §. et iniuria.
Aliæ causæ pendent ex arbitrio prætoris. ff. l. 15. §. quod ait prætor. § prætor ait.

DITNCITIONES GENERALES.

1 *Ex causa facti.*
Si iure publicò utitur. ff. l. 13. §. is qui iure.
Si iure magistratus & potestatis fecit. ff. l. 13. §. idẽ Labeo. §. quę iure. l. 15. §. adiicitur.
Iuris executio non habet iniuriam. ff. l. 13. §. is qui iure.
Si quòd decreto prætoris nõ obtemperauit, ductus sit. ff. l. 13. §. si quis quod.
Si uenerãdæ reipub. causa factum sit. ff. l. 33.
Si defendendi domini gratia, seruus aliquid fecit. ff. l. 17. § si iussu domini.
Si mãdatu alterius fecit ff. l. 11. §. si mãdato.
Si ab alio ad hoc cõductus fuerit uel persuasus. ff. l. 11. §. Proculus.
Si iussu permissu domini de seruo quæstionem habuerit. ff. l. 15. §. prætor ait qui. §. quæstionem. l. 17. in prin. §. si iussu.
Si nocentem infamauit. ff. l. 18. in prin.
Si corrigendi aut emendãdi animo, seruum percusserit. ff. l. 15. § adiicitur.
Si colludendi uel officii honestè faciẽdi gratia fecerit ff. l. 15. §. meminisse.
Si non conuicii consilio dixit. C. l. 5.
Si per iocum percussit. ff. l. 3. §. quare si quis per iocum.
Si dum certat, percussit. ff. l. §. quare si quis per iocum.
Si nesciat se iniuriam facere, & nesciat cui faciat, uel putet alium esse. ff. l. 3. §. itaq; pati quis. l. 18. §. si iniuriam.
Si hominem liberum ceciderit, dũ putat seruum suum esse. ff. l. 3. § fin.
Si seruum meum, quem liberum uel alterius esse putat, ceciderit. ff. l. 15. §. interdum iniuria.
Si cum seruo meo pignum ducere uellem, te in proximo stantem inuitus percusserim. ff. l. 4.

2 *Ex modo & qualitate facti.*
Si leuiter percussit uel maledixit. ff. l. 15. §. prætor ait si quid.
Si non aduersus bonos mores fit. ff. l. 13. §. ait prætor. §. sed quòd adiicitur. §. meminisse. §. adiicitur aduersus.
Si iure fecit, uide §. uers. Si iure publico utitur, & cæteris sequentibus.

3 *Ex persona eius cui fecit.*
Si incertæ personæ factum sit. ff. l. 15. § cui sine causa.
Si defuncto & cadaueri eius. ff. l. 1. §. etsi forte. §. quoties autem. §. deniq; Iulia. l. 27.
Si seruis. Inst. §. seruis autem ipsis. ff. l. 1. §. item aut per. l. 15. §. prætor ait. usq; ad fi. l. 26. C. l. 1.
Si seruo hæreditario. ff. l. 1. §. deniq; Iulia. uers.

tierſ. idemq; putat. l. 9. §. fin.
Si uolens fecit. ff. l. 1. §. uſq; adeò. l. 26. lib. 39. tit. 3. l. 9. §. nullam enim.
Si nocentem infamauit. ff. l. 18. in prin.
Si legatos, oratores, comites ve iniuria affecerit. ff. lib. 48. tit. 6. l. 7. §. fin.

4 *Ex perſona facientis iniuriam.*

Qui iniuriam pati poſſunt, & facere poſſũt. ff. l. 3. in prin.
Si furioſus & impubes faciat. ff. l. 3.
Si magiſtratus faciat. ff. l. 15. §. adijcitur. l. 17. §. ſeruus. l. 32. l. 33.
Si dominus ſeruo fecerit. ff. l. 11. §. fin. l. 15. §. ſi communem quis.
Si patronus liberto faciat iniuriam. ff. l. 7. §. præterea illi. l. 11. §. quanquam. uſq; ad §. fin. lib. 37. tit. 15. l. 2. C. l. 6.
Si hæres patroni liberto fecerit iniuriã. C. l. 6
Si parens liberis fecerit iniuriam. ff. l. 7. §. ſed et ſi quis. lib. 37. tit. 15.
Si ſeruus fecerit. ff. l. 7. §. cum ſeruus. C. l. 1.
Si ſeruus domino uel fructuario fecerit iniuriam. ff. l. 9. § ſi atrocem, l. 17. §. ſi ſeruus.
Si ſeruus ſeruo fecerit iniuriam. ff. l. 18. §. ſi ſeruus.

5 *Ex conſequentibus iniuriam factam.*

Si tempore & diſſimulatione abolita ſit iniuria. Inſt. § fin ff. l. 11. §. iniuriarum. l. 17. §. ſi cum ante. C. l. 5.
Si remiſſa ſit iniuria. ff. l. 17. §. ſi cum ante.

Subdiſtinguitur :

Si pater remiſit iniuriam. ff. l. 17. §. filiofamiliâs. §. interdum.
Si pactum de iniuria interceſſerit, uel tranſactum ſit, aut iuſiurandum exactum. ff. l. 11. § iniuriarum.
Si dominus ſeruum, cuius nomine ei actio competebat, manumiſerit, uel alienauerit. ff l. 29.
Si publico iudicio fiat præiudiciũ hac actione. ff. l. 7. §. ſi dicatur.
Si actũ ſit, uel pœna ſũpta. ff. l. 17. §. ſi eũ aſi.

Subdiſtinguitur :

Si alius egit. ff. l. 1. § fin. l. 17. §. ſi filius familiâs l. 18 §. ſi nupta.
Si alia actione actum ſit. ff l. 6. § fin.
Si de alia iniuria actum ſit. ff. l. 7. §. ſi mihi plures.
Si pater antea fil j iniuriam eſt proſecutus, nunc ſuam. ff. l. 41.

Aliæ inſuper diſtinctiones pendent ex arbitrio prætoris. ff. l. 15. §. quod ait prætor. §. prætor ait.

¶ IIII. *Quibus competit hac actio?*

De domino ſerui iniuriam paſſi. C. l. 8. uide § Ex perſona eius cui ſit. uerſ. Si ſeruis.
De ſocijs ſeruo communi cæſo. ff. l. 15. §. fin. l. 16 l. 17. in prin.
De fructuario & proprietario ſerui. ff. l. 15. §. ſi communem. §. ſi uſumfructum. §. ſi autem me.
De eo cui bona fide ſeruit, & uero domino. Inſt. §. ſed ſi hæc. ff. l. 15. §. ſi uſumfructũ. uſq; ad fin. legis.
De libero homine iniuriam paſſo, & eo cui liber homo bona fide ſeruit. Inſt. § ſed ſi libero. ff. l. 15. §. item ſi liberum.
De ipſo ſeruo manumiſſo. ff. l. 30. in prin.
De ſeruo hæreditario teſtamento manumiſſo, & hærede. ff. l. 1. §. Labeo ſcribit.
De patre & auo filiofamiliâs iniuriam paſſo. Inſt. §. patitur autem. ff. l. 1. §. item aut per. §. uſq; adeò §. ſiue autem. §. ſi. l. 17. §. quod deinde ait. §. idẽ ait et ſi. l. 26. l. 30. §. fin. l. 18 §. ſi nupta. §. at cũ aliqs. C. l. 2.
De ipſo filiofamiliâs iniuriam paſſo. ff. l. 17. §. ait prǣtor ſi ei. uſq; ad ſi. legis. l. 30. §. fin.
De filio eius qui iniuriam paſſus eſt. ff. l. 11. §. planè ſi fortè.
De marito, uxore iniuriam paſſa. Inſt. §. patitur autem. ff. l. 1. §. item aut per. §. ſiue autem. §. fin. l. 11. §. quanquam. l. 18. §. ſi nupta. § at cum aliquis. C. l. 2.
De ſocero, nuru iniuriam paſſa. Inſt. §. patitur autem. ff. l. 1. §. item aut.
De ſponſo, ſponſa iniuriam paſſa. ff. l. 15. §. ſponſum.
De ipſa uxore quæ iniuriam paſſa eſt. ff. l. 1. §. fin. l. 18. §. ſi nupta.
De uxore, marito iniuriam paſſo. inſt. §. patitur autem ff. l 2. l. 11. §. planè ſi fortè.
De hæredibus. ff. l. 13. ĩ pr. l. 15. §. iniuriarũ.
Si cadaueri defuncti uel ſeruo hæreditario fiat iniuria, hæredi cõpetit actio, de quo uide ĩ. ex perſona eius cui fecit.

¶ V. *Aduerſus quos competit actio?*

De eo qui dolo fecit, & curauit ut alicui fieret iniuria. Inſt. §. iniuria autem. §. nõ ſolum. ff. l. 11. in prin. l. 15. §. feciſſe conuicium. l. 17. §. ſeruus meus.

DISTIN-

DISTINGVITVR.
Si curauit quidem, sed non facta est iniuria. ff. l.15. §.si curauerit.
De eo qui mandauit. ff l.11. §.mandatum. §. Proculus.
De eo qui aliquem ad iniuriam faciendam conduxit: & eo qui uolenti persuasit, ut faceret. ff.l.11. §. Proculus.
De domino serui iniuriam facientis. ff.l.17. §.cum seruus. §.si iussu.
De ipso seruo manumisso. ff. l.17. §. si iussu domini.
De patre & filio. ff.l.36.
De hęredibus. ff.l.13. in pr. l.15. §.iniuriarũ.
¶ *VI. Per quos competit?*
Et per se & per alios, utpute per procuratorem, tutorẽ, &c. agere excipere licet. Inst. §.in summa. ff.l.11. §. agere quis. l.17. §. idem Iulianus. §.idem ait etsi. C.l.11.
¶ *VII. Quid ueniat in hac actione?*
Pœna iniuriæ ex lege.12. Tabul. propter mẽbrum ruptum talio erat, propter os fractum numaria pœna: uerum ea in desuetudinem abiit. Inst. §. pœna autem.
Hodie autem extra ordinem ex causa & persona statui solet: & tanti condemnandus est reus, quanti is qui iniuriam passus est eam æstimauerit, uel minoris, prout iudici uisum fuerit. Inst. §. pœna autem. usq; ad §.sed & lex. §.in summa. ff. l.17. §.seruus. §.quædam iniuriæ. l.35. l.45.
Aestimatio iniuriæ non ad litis contestatæ tẽpus, sed quo facta est iniuria, refertur. ff.l. 21. C.l.8.
Atrox iniuria ex quibus æstimanda. Inst. §. atrox iniuria. ff.l.7. §.atrocem. l.8. l.9. in prin. usq; ad §.fin. C.l.4.
Si seruus iniuriam fecerit. ff.l.9. §. si atrocẽ. l.17. §.cum seruus. usq; ad §. si seruus. l. 34. l.45. §.& serui.
Si liber homo iniuriam fecerit. ff.l.45. §.liberi uerò.
Si iudici ab appellatoribus conuicium factũ fuerit. ff.l.42.
Si quis imaginem Imperatoris in iniuriam alterius portauerit. ff.l.38.
Si quis librum ad infamiam alicuius scripserit, ediderit, &c. ff.l.5. §.si quis librum.
Si quis librum famosum inuentum manifestauerit. C tt.36. l.1. §.si uerò. §.fin.
Si quę infamandi alterius causa in monumẽto publico posita sunt. ff.l.37. in prin.
Si pf & maritus ãbo agũt. ff. l.18. §.si nupta.
Si pater & filius ambo agunt. ff.l.30. l.31.
Si plures domini serui communis nomine agũt. Inst. §. si communi. ff. l.15. §.fi. l.16.
¶ *VIII. Quando & quandiu datur?*
Intra annum. C.l.5.
Aduersus magistratum, utrum cum adhuc est in magistratu, an finito magistratu dan da sit. ff.l.32.
Si cui iudicialiter fiat iniuria, non nisi finito iudicio competit. C.l. 10.
¶ *IX. Adiuncta officia actoris, rei conuenti, & iudicis.*
Actoris.
Actor certum dicat quid iniuriæ factum sit. ff. l.7. in prin. §. prætorea. §. quod autem prætor.
Si plures iniuriæ ei factæ sunt, eas coniungat. ff.l.7. §.si mihi plures. l.41.
De inscriptionib. si criminaliter agatur. C.l. 11. in prin.
Rei conuenti, & procuratoris eius.
De satisdando, iudicatum solui. ff.l.36.
Iudicis.
De causæ cognitione prætoris. ff. l.15. §. prętor ait qui seruũ. §. prætor ait si quid aliud.
¶ *X. Euentus huius actionis.*
Damnatus intestabilis fit. ff.l.5. §. si quis librum. Nec in ordine decurionum esse potest. ff.l.40.
De præmio detegẽtis authorem iniurię. ff.l. 5. §.fin. l.6. in prin. C.tt.36. l.1.
De pœna eius, qui hãc actionem per calumniam instituit. ff.l.43.
De pręiudicio: An & quibus actionibus hoc iudicio præiudicetur. ff. l.6. §.fin. l.7. §.si dicatur. l.15 § si quis seruo. l.17. §. seruus.
¶ *XI. Adfinia remedia.*
Et criminaliter & ciuiliter hac actione agi potest. Inst. §.in summa. ff.l.7. §. posse hodie. l.37. §.fin.
De constitutionib. ff.l.15. §.si qs astrologus.
De furti actione, & legis Aquiliæ. ff. l.15. l. 44. tt.7. l.33. §.1.
Serui corrupti. ff.l.26. §.fi.
Si sepulchri uiolati ff. l.27.
Quod metus causa actio. ff. lib.4. tt.2. l.14. §.in causæ autem.

Vti possidetis. ff.l. 14. C.l. 11.

¶ *De actione iniuriarum ex lege Cornelia.*

¶ 1 *Causa ex quibus datur.*

,, *Si quis* pulsatus uerberatusve est. Inst. §. sed & lex Cornelia. ff. l. 5. in princ. §. lex itaque Cornelia.

Declaratur quid sit pulsare & uerberare. ff. l. 5. §. inter pulsationem.

DISTINGVITVR:

Si is uerberatus sit apud qué in alea lusum esse dicitur. ff. lib. 11. tt. 5. l. 1. in princ. §. item notandum.

,, *Si cuius* domus ui introita est. Inst. §. sed & l. Cornelia. ff. l. 5. in prin. §. lex itaque Cornelia. l. 23.

DISTINGVITVR:

Si in domo aliena conducta uel gratis habitat, uel hospitio fuerit receptus. Inst. §. sed & lex Cornelia. uers. domum. ff. l. 5. §. domum. §. ego puto ad.

Si in uilla uel in hortis habitet. ff. l. 5. §. domum, uers. quòd si quis.

Si in fundum locatum impetus factus sit. ff. l. 5. §. domum. uers. & si dominus. §. si tamen in fundum.

Si in habitationem, in qua actor domicilium non habet, impetus factus sit. ff. l. 5. §. ego puto ad.

Si momenti causa non perpetuò inhabitat. ff. l. 5. §. tantum igitur.

Si in meritoria uel stabula impetus factus sit. ff. l. 5. §. tantum igitur.

Si in ius uocandi causa domum alienam ui introierit. ff. l. 23.

,, *Omnis iniuria* quæ manu fit, hac lege continetur. ff. l. 5. §. lex itaque. uers. apparet.

DISTINCTIO GENERALIS.

Si seruus fecerit. ff. lib. 48. tt. 2. l. 12. §. fi.

¶ 2 *Quibus competit hæc actio?*

De patre & ipso filio iniuriam passo. ff. l. 5. §. illud quæritur. usque ad §. hac lege.

De colono & domino fundi ui introiti. ff. l. 5. §. & si dominus.

¶ 3 *Apud quos competit?*

De actoris genero, socero, uitrico, priuigno, sobrino, &c. ff. l. 5. §. 1.

¶ 4 *Quid ueniat in ea?*

Cõdemnatio æstimatione iudicis facienda. ff. l. 37. §. fi.

¶ 5 *Adiuncta.*

De iureiurando reo deferendo. ff. l. 5. §. hac lege.

¶ 6 *Ad fine remedium.*

Etiã ciuiliter ex hac lege agi pt. ff. l. 37. §. fi.

FINIS LIBRI VICESIMISECVNDI.

DE RELIQVIS MALEFICIIS, ET PRAECEDENTIVM ACTIONVM ADFINIBVS REMEDIIS.

LIB. VICESIMVSTERTIVS.

Porrò ex furto, rapina, damno & iniuria etiam aliæ actiones dantur pro uarietate circumstantiarum: utputa personæ delinquentis, & eius aduersus quem delinquitur: item loci & temporis quo delinquitur, item rei in qua uel circa quam delinquitur: item ex specie delicti & modo.

Pro uarietate personæ: vt

Si quadrupes damnum dederit: datur actio ex lege XII. Tabul. Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur.

Si seruus deliquerit: datur actio noxalis aduersus dominum.

Si familia furtum fecerit: datur actio ex edicto prætoris, Si familia furtum fecisse dicatur.

Si is qui testamento liber esse iussus est, post mortem domini ante aditam hæreditatẽ in bonis eius quid deliquerit: datur actio in factum, Si is qui testamento liber esse iussus, &c.

Si uxor marito, uel maritus uxori furtum fecerit: datur rerum amotarum actio.

Si legatarius rem sibi legatam occupauerit: datur interdictum Quorum legatorum.

Si publicanus uel familia eius uim, furtum uel damnum fecerit: datur actio intra annum in duplum, post annum in simplum.

Pro uarietate rei, vt

Si seruus corruptus sit: datur actio serui corrupti.

Si liberum hominem retinet: datur interdictum de libero homine exhibendo.

Si pecora abacta sunt: datur iudicium de abigeis.
Si arbores cęsę sunt: datur actio arborũ furtim cæsarum.
Si res subrepta ædibus iuncta sit: datur actio De tigno iuncto.
Pro uarietate loci & temporis: ut
Si in naue, caupona, stabulo furtum factum uel damnum datum sit: datur actio aduersus nautas, caupones, stabularios.
Si damnum in turba datũ sit: datur actio de damno in turba dato.
Si ex incendio, ruina, naufragio, rate naue expugnata quid raptũ, dolo ve malo receptũ sit, damnũve datum: datur actio prętoria de incendio, ruina, naufragio.
Si post mortem alicuius iacēte hæreditate, res ex ea subrepta sit: datur iudicium expilatæ hæreditatis.
Ex specie & modo delicti: ut
Si quid deiectum uel effusum sit, quo alicui damnum datum est: datur actio de deiecto & effuso.
Si quis in subgrunda uel protecto id positũ uel suspensum haberet, cuius casus alicui nocere possit: datur actio deposito & suspenso.
Si quis ui de fundo deiiciatur: datur interdictum Vnde ui.
Si stellionatus crimen sit: datur iudicium stellionatus.
De hisce actionibus omnibus ordine nunc tractabitur.

SI QVADRVPES PAVPERIEM fecisse dicatur. Inst. lib. 4. tt. 9. ff. lib. 9. tt. 1.

Cap. I

¶ *I. Quo iure sit introducta hæc actio?*
Lege 12. Tabularum. Inst. in pr. ff. l. 1. in pr.
¶ *II. Causa ex qua datur.*
Si quadrupes pauperiem fecerit.
Declaratur quid sit pauperies. Inst. §. pauperies. ff. l. 1. §. ait prætor.
DISTINGVITVR:
1 *Ex causa & antecedentibus.*
Si lasciuia, feruore aut feritate nocuit. Inst. in prin. ff. l. 1. itaq; ut Seruius.
Si genitali feritate nocuit, non contra naturã. Inst. §. hæc autē. ff. l. 1. §. & generaliter.
Si propter loci iniquitatem aut culpam mulionis, aut si plus iusto onerata quadrupes in aliquem onus euerterit. ff. l. 1. §. quòd si propter.
Si dum agaso equum in tabernam deducit, mulam equus olfecit, mulaq; calcem reiecit, & crus agasoni fregit. ff. l. 5.
Si canis, dum duceretur ab aliquo, asperitate sua euasit, & alicui damnum dedit. ff. l. 1. §. sed & si canis.
Si istigatu alterius fera damnũ dedit. ff. l. 1. § sed etsi istig. li. 4. tt. 3. l. 7. §. si quadrupes.
Si equus dolore concitatus percusserit. ff. l. 1. §. ideoq; si equus.
Si dum equum permulsit quis, uel palpatus est. ff. l. 1. §. at si cum.
Si quis aliquem euitans magistratum, fortè in tabernam proximam se immisit, ibiq; à cane læsus est. ff. l. 2. §. fin.
Si quadrupes ab alia quadrupede concitata damnum dedit. ff. l. 1. §. etsi alia.
Si cũ arietes uel boues commisissent inter se, alter alterũ occidit. ff. l. 1. §. cũ arietes.
2 *Ex reliquis contingentibus.*
Si non corpore suo damnum dedit, sed alia quadrupede, plostro, aliave re concitata. ff. l. 1. §. & si alia. §. siue autem.
Ad omnes quadrupedes pertinet. ff. l. 1. §. 1.
Si non quadrupes, sed aliud animal nocuit. ff. l. 4.
Si bestia nocuit. ff. l. 1. §. in bestiis.
Si ursus nocuit, dum à domino fugit. Inst. §. deniq; ursus. ff. l. 1. §. in bestiis.
Si liberum hominem uulnerauit. ff. l. 3.
3 *Ex consequentibus.*
Si noxa seu animal decesserit, uel ab alio occisa sit. ff. l. 1. §. & cum etiã. §. si post litē.
Si ædilitia actione actum sit. Inst. §. fin.
¶ *III. Quibus datur hæc actio?*
De eo cuius interest. ff. l. 2. in prin.
De eo cui res commodata est, & fullone. ff. l. 2. in prin.
De successoribus. ff. l. 1. §. fin.
¶ *IIII. Aduersus quos datur?*
Noxa caput sequitur. ff. l. 1. §. & cum etiam.
De uno ex pluribus dominis. ff. l. 1. §. si communes.
De successoribus. ff. l. 1. §. fin.
¶ *V. Quid ueniat in ea?*
De noxæ deditione, aut noxiæ æstimatione offe-

offerenda. Inst. in prin. ff. l. 1. in prin. §. & cũ etiam §. si post litem.
Si liber homo uulneratus sit. ff. l. 3.
Si dominus interrogatus negauit noxã suã esse, in solidum tenetur, non ut noxæ dedat. ff. l. 1. § interdum autem.

¶ *VI. Adfinia remedia.*

De ædilitio edicto ne quis canem, uerrem, aprum, &c. eo loci habeat quo uulgò iter fit. Inst §. cæterum sciendum. ff. lib. 21. tt. 1. l. 40. cum duab. ll. sequentibus.
De pastu pecoris actio. ff. li. 19. tt. 5. l. 15. §. si.
Legis Aquiliæ actio ff. l. 1. §. quòd si pp̃ter.
In factum actio. ff. l. 1. §. ideoq; si equus.

DE NOXALIBVS ACTIONIbus. Inst. li 4. tt. 8. ff. li. 9. tt. 4. C. lib. 3. tt. 41. Cap. II.

¶ *I. Quòd iure sint introducta.*

Partim legib. partim edicto prætoris. Inst. § sunt autem.

¶ *II. Causæ ex quibus dantur.*

Si seruus noxiam seu maleficium commisit. Inst. in prin ff. l. 1. in prin.
Declaratur ĩ. membr. 6. Quid ueniat.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona committentis maleficium.*

Si liber homo commisit qui ab alio bona fide possidetur. C. lib. 6. tt. 2. l. 21. §. fin.
Si is qui ad libertatem proclamat, & pendẽte iudicio liber pronunciatus est. ff. l. 42. in prin. lib. 11. tt. 1. l. 15. in prin.
Si liber homo qui postea seruus est factus. Inst. §. omnis autem. uers. Ex diuerso.
Si filiusfamiliãs commiserit. Inst. §. sed ueteres. ff. l. 33. § fin. l. 34.
Si uicarius serui cõmisit. ff. l. 19. §. si seruus.

2 *Ex persona eius aduersus quem commisit.*

Si domino commisit. Inst. §. si seruus. C. l. 1. §. cum tamen.
Si seruus legatus hæredi uel hæreditati furtum fecerit. ff. l. 40.
Si seruus cõis alteri sociorum fecit. ff. l. 41.
Si bonæ fidei possessori commisit. C. lib. 6. tt. 2. l. 21.
Si usufructuario. ff. l. 18.

3 *Ex specie delicti uel criminis commissi, & causa ex qua agitur.*

Si ex contractu in quo delictum commisit, agitur. ff. lib. 41. tt. 7 l. 48.
Si arbores furtim cecidit. C. l. 2.
Si plagium commisit. C. l. 3 in prin.
Si uxorem alicuius rapuit, ex quo publico iudicio agitur. C. l 4 § fin.

4 *Ex modo & antecedentibus.*

Si sciente & non prohibente domino commisit. ff l. 2. cum tribus ll. sequẽtibus. l. 7. § fin. C. l 4 § nam si eo.
Si sciente uel iubente seruo ordinario uicarius commisit. ff. l. 19. §. fin.

5 *Ex consequentibus commissam noxiam.*

¶ CIRCA PERSONAM SERVI.

Si seruus decesserit. ff. l. 5. §. fin. l. 26. §. si is quem. l. 39. §. fin. l. 42 §. 1.
Si seruus manumissus sit, uide ĩ. Adfinia remedia, De actione aduersus seruum manumissum.
Si cum statuliberi nomine ageretur, conditio libertatis ante deditionem extiterit. ff. l. 14. §. sed etsi statuliber. l. 16. lib. 47. tt. 3. l. 63. §. fin.
Si seruus alienatus sit, uide infrà. Aduersus quos. uers. noxa. cap. sequent.
Si cum seruus sub conditione legatus esset, legati conditio extiterit. ff. l. 14. §. fin.
Si seruus in potestatem actoris peruenerit. Inst. §. si seruus. uers. unde si. ff. l. 20. l. 26. §. fin. l 37. l. 38. in prin.
Si pars serui actori noxa data sit. ff. l. 8. §. ante. uers. quanquam quis.
Si dominus seruum pro derelicto habuerit. ff. l. 38. §. 1.
Si dominus in defensum seruum relinquat. ff. l. 29. l. 33. l. 39. §. fin. l. 43 §. fin. li. 50. tt. 17. l. 198. in prin. uide ĩ. Euentus.
Si reus seruum noxæ dederit, uel dare paratus sit, uide paulo inferius.
Si seruus non sit in potestate rei conuenti: & si in fuga sit, uel peregè absit, uel apud depositarium, commodatarium, &c. uide ĩ. Aduersus quos datur.

De reliquis consequentibus.

Si aliam pœnam elegit actor. ff. l. 4. §. cum domino. usq; ad fin. legis.
Si actũ m sit, & reus iurauit se non possidere seruum. ff. l. 21. §. iusiurandum.

Subdistinguitur:

Si pupillus uel procurator iurauit. ff. l. 21. § si tutor.

Si postea habere uel possidere cœperit. ff. l. 21. §. si iusiurandũ, uide ĩ. Aduersus quos. uer. De eo qui non habet in potestate.

Si cum alio actum sit, uel aliũ elegit actor. ff. l. 9. l. 17. in prin. l. 26. in prin. §. 1.

Si alia actione actum sit. C. l. 5.

Si reus antè connentus litis æstimationem obtulit. ff. l. 20. §. fin.

Si reus seruum noxæ dedit, uel dare paratus sit.

Inst. §. dominus. ff. l. 1. §. quarum. l. 21. in prin. C. l. 2. l. 3. §. fin.

Subdistinguitur sequentibus modis:

1 *Ex persona noxæ dati. Et re data.*

Si statuliberum dedit. ff. l. 15.

Si ususfructus eius alienus sit. ff. l. 17. §. si plures.

Si pignori obligatum seruum noxę dederit. ff. lib. 4. tt. 3. l. 9. §. & si seruum.

Si partem dederit. ff. l. 8. in prin. §. ante.

2 *Ex persona noxæ dantis.*

Si alius dedit uel soluit. ff. l. 26. §. si seruum.

Si bonæ fidei possessor, non dominus noxæ dedit. ff. l. 11. §. sed noxę. l. 28. in prin. §. alioquin si aliter.

Si is qui seruum in iure suum esse respõdit, dedit. ff. l. 27. §. ex his quæ diximus.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si uni ex pluribus noxæ datus sit. ff. l. 14. in prin. l. 19. in prin.

Si dominus usufructuario noxæ dedit. ff. l. 18. §. fin.

Si ex alia causa noxæ datus sit actori ff. l. 20.

Si post latam sentẽtiam noxæ dare paratus sit. ff. lib. 5. tt. 3. l. 20. §. idem rectè.

Si ob bona rapta dedit quæ ad dominum peruenerint. C. l. 4. §. 1.

¶ *III. Quibus dantur noxales actiones.*

De pluribus. ff. l. 14. in prin.

De hæredibus. ff. l. 26. §. neque hæredi. l. 42. §. hæ actiones. uers. nec tantum.

¶ *IIII. Aduersus quos dantur?*

Noxa caput sequitur: & datur actio aduersus eum in quem dominium serui translatum est. Inst. §. omnis autem. ff. l. 7. in pr. l. 42. §. fin.

DISTINGVITVR:

Si sciente priore domino noxiam commisit ff. l. 2. §. 1. l. 5. §. fin. l. 7. §. fin.

Si alius dolo possidere desiit. ff. l. 24.

De possessore serui. ff. l. 11. C. l. 6. tt. 21.

DISTINGVITVR:

Si mala fide possidet. ff. l. 13. Si possidere desiit, uide paulò inferius.

De eo qui emit seruum à debitore, qui eum pignoratum creditori subripuerat: item qui emit à minore. 25. annis: itẽ qui emit ab eo qui in fraudem creditorũ alienauit. ff. l. 36.

De eo qui non habet in potestate seruum. ff. l. 21. in prin. uers. sed non aliàs. §. in potestate. l. 29. l. 42. §. hæ actiones.

DISTINGVITVR:

1 Si postea in potestate habere incipiat. ff. l. 21. §. fin. l. 23. l. 39. §. sed etsi post.

2 Si delato iureiurando iurare nolit, seruum non esse in sua potestate. ff. l. 21. §. quod si reus. §. si tutor.

3 Si seruum suum esse respondit. ff. l. 27. §. ex his quæ diximus. li. 11. tt. 1. l. 15. ĩ pri.

4 Si dolo desiit possidere. ff. l. 12. l. 24.

Subdistinguitur:

Si pro derelicto habuit seruum. ff. l. 38. §. 1.

Si alius ad quem peruenit seruus, eum defendere paratus sit, uel seruus ipse manumissus defensionem sui suscipiat. ff. l. 24. §. fin. l. 25. l. 39. §. si quis dicat.

De usufructuario serui. ff. l. 18. §. sed cũ eo. l. 19. §. si serui.

De depositario serui, & commodatario: itẽ ipso domino. ff. l. 22. in prin.

De eo qui pignori cœpit seruũ, uel precariò rogauit, & ipso domino. ff. l. 22. §. 1.

De pluribus dominis. ff. l. 5. l. 8. l. 9. l. 26. §. item si ex.

De pluribus qui dolo desierint seruũ in sua potestate habere. ff. l. 26. §. 1. l. 39. in prin

De hęredibus. ff. l. 5. §. fin. l. 7. in prin. uers. & hæres. l. 26. §. neq; hęredi. l. 42. §. fin.

De ipso seruo manumisso, uide ĩ. Adfinia remed.

¶ *V. Vbi & apud quem competunt?*

Ibi seruus defendi debet, ubi deliqt. ff. l. 43.

¶ *VI. Quid ueniat in his actionibus?*

Vt aut litis æstimationem sufferat dominus, aut seruum noxæ dedat. Inst. in prin. uers. quibus domino. ff. l. 1. §. quarum. C. l. 2. l. 3. §. fin.

Declaratur quid noxa & noxia sit. Inst. in prin. uers. noxa autem.

Con-

Confirmatur. Inst. in prin. uers. in summa au tem ratione. ff. l. 3. in prin. uers. nec enim.

Distinguitur sequentibus modis:

Si sciente domino seruus deliquit, uide s. ex modo & antecedentibus. cap eod.

Si reus perperam negauit, seruum in sua po testate esse. ff. l. 21. § prætor ait. § si. l. 22. §. fin. l. 26. § neq; hæredi.

Si ui rapuit, & quid ex eo ad dominum peruenit. C. l. 4.

De reliquis uide s. Causas.

De pluribus in quantum quisq; teneatur, uide s. uers. De plurib. dominis.

Si familia furtum fecisse dicatur, uide paulo inferius.

¶ *VII. Quandiu competant?*

Perpetuæ sunt. ff. l. 42. § hæ actiones. C. l. 4. in prin.

¶ *VIII. Adiuncta.*

De psentia serui qui defenditur. ff. l. 21. §. 1.

De satisdatione rei conuenti. ff. l. 39. §. 1.

De iureiurando reo deferendo, si negauerit seruum in sua potestate esse. ff. l. 21. §. præ tor ait. l. 22. §. si negauerit.

Officium iudicis inferenda sententia condemnatoria. Inst. lib. 4. tt. 17. §. 1.

¶ *IX. Euentus harum actionum.*

Si seruus à domino uel alio reo conuento, nō defendatē. ff. l. 21. §. quòd si reus. l. 22. §. dominus. l. 26. §. si absēte. usq; ad §. legis. l. 27. in pr. l. 28. l. 29. l. 30. l. 32. l. 43. §. fin.

Si seruus noxæ datus sit, transfertur dominium: & si postea seruus quæsita pecunia damnum resarcierit, manumittendus est. Inst. §. dominus. uers. sin autem.

Si bonę fidei possessor, non dominus seruū noxæ dedit. ff. l. 27. § fin. l. 28.

Si reus seruū noxę dederit, cauere tenetur de euictione ff. l. 14. §. fin. item de dolo re promittere. ff. l. 32. §. fin.

De actione condemnati aduersus socios. ff. l. 8. §. 1. l. 9. l. 10. l. 17. §. ipsi tamen inter. §. illud iniquum.

De exceptione condemnati possessoris aduersus dominum seruum uindicantem. ff. l. 11. l. 17. §. fin.

¶ *X. Adfinia remedia.*

Communi diuidundo. ff. l. 8. §. fin. l. 19. §. sed si alterutri. l. 41.

Vindicatio & ad exhibendum. C. l. 1.

Exceptio, dominū petenti seruum opponenda. ff. l. 27. §. fin. l. 28. in prin.

Actio aduersus ipsum seruum. C. l. 3. l. 4. §. fin. l. 5.

Actio aduersus ipsum seruū manumissum. Inst. §. omnis autem. uers. at si manumissus. ff. l. 2. §. 1. l. 5. §. fin. l. 6. l. 15. in prin.

Actio aduersus ipsum filiumfamiliàs qui deliquit. Inst. § fin. ff. l. 34.

Actio in solidum aduersus dominum, uide s. Distinctiones causarum.

¶ *Si familia furtum fecisse dicatur.* ff. l. 47. tt. 6.

¶ 1 *Si familia furtum fecerit.*

Datur arbitrium reo conuento, aut seruos noxæ dedere, aut si litis æstimationem offerat, tantum afferre, quantum si unus liber furtum fecisset. l. 1. in prin. uers. datur igitur.

Declaratur: id est, pœnæ nomine duplum, & condictionis simplum. l. 2. lib. 9. tt. 4. l. 31. §. certè non tantum.

Confirmatur:

l. 1. in prin.

Distinguitur sequentibus modis:

Si non furtum fecerint, sed damnum dederint plures serui. l. 1. §. si plures.

Si cum furtum facerent, diuersorum dominorum serui fuerunt, postea eiusdem facti. ff. lib. 9. tt. 4. l. 31. §. fin.

Si dominus dolo fecit, quo minus noxios ser uos possideret. l. 3. § fin.

Si non litis æstimationem offerat dominus, sed seruos noxæ dedat. ff. lib. 9. tt. 4. l. 3 t. in prin.

Si sciente domino furtū fecerint. l. 1. §. hæc autem. §. is autem. l. 5. in prin.

Si hæres eius cui furtum factū est, agat. l. 4.

¶ 2 *Quibus datur hæc exceptio?*

De eo qui dolo fecit, quo minus possideret. l. 3. §. fin.

De altero dominorum qui sciuit familiā furtū facere, & altero qui ignorauit. l. 5. l pr.

¶ 3 *Aduersus quos datur?*

De hærede eius cui furtum factum est. l. 4.

¶ 4 *Quæ cōputatur in id quod soluēdū est.*

De eo quod ipse seruus manumissus soluit. l 3. §. quòd si prius.

De eo quod alteri hæredum solutū est. l. 6.

De eo quod defuncto solutum est. l. 6. §. itē

si defunctus.

De æstimatione serui noxæ dati.ff.lib.9.tt. 4.l.31.

De reliquis, uide infra Quibus competit exceptio. cap. eod.

¶ 5 *Euetus huius exceptionis & solutionis.*

Si unius serui nomine agatur, actio reliquorum sustinenda.l. 1.§.si.

Socius id quod præstitit, à socio repetit pro parte.l.5.

¶ *De exceptione qua ex hac solutione datur.*

Si tantum solutum sit, quantum si unus liber fecisset: cessat actio, & datur exceptio l.3.in prin.

Quibus competit hæc exceptio.

De emptore serui l.3.in prin.

De uenditore serui si emptor soluit.3.§.planè si emptor.

De hęrede uel donatore, si legatarius uel donatarius soluit.l.3.§.sed an si legati.

De eo qui dolo malo seruum possidere desiit.l.3.§.si.

De ipso seruo manumisso. l.3.in prin. uersi. idemque etsi.

SI IS QVI TESTAMENTO liber esse iussus est, post mortem domini ante aditam hęreditatem quid ex ea dolo malo surripuisse aut corrupisse dicatur.ff.li.47.tt.4. Cap. III.

¶ 1 *Ratio huius actionis.*

l.1.§.1.

¶ 2 *Causæ ex quibus datur?*

Si dolo malo eius qui testamento liber esse iussus est, in bonis defuncti testatoris factum sit, quo minus ex his bonis aliquid ad hæredem perueniret.l.1.in prin.

Si damnum in iis bonis dederit.l.1.§. non autem.uer.proinde si quid. §.non tantū.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona delinquentis.*

Si sub conditione liber esse iussus sit.l.1.§. habet itaque.uer.quid tamen.l.3.

Si fideicommissaria libertas ei relicta sit.l. 1.§.si seruus.

Si legatus sit, uel alio modo dominium eius amittatur.l.1.§.si seruus purè.

2 *Ex re circa quam deliquit.*

Si in re quæ non fuit in bonis testatoris, ut pignori accepta, re aliena bona fide possessa, re commodata, &c. malè si uersatus. l.1.§.hæc actio.§.sed & in omnibus.

Si in fructibus, partu & fœtu post mortem testatoris præceptis malè uersatus est.l. §.item si fructus.

Si in re ab impubere filio post mortem patris quæsita.l.1.§.præterea.

3 *Ex tempore quo deliquit.*

Si ante mortem domini fecit. l. 1. §.habet itaque.l.2.

Si post aditam hæreditatem fecit:l.1.§.habet itaque.

Subdistinguitur:

Si unus tantum adiit.l.1.§.ante aditam.

Si nondum conditio libertatis extiterit.l.1. §.habet itaque.uersi. quid tamen.l.2.l.3.

Si cum ei à substituto pupilli libertas esset relicta, post aditam patris hęreditatem ui uo pupillo fecerit.l.1.§.si pupillus.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si adita hæreditate non statim liber fiat.l.1. §.habet itaque. uer. sed ubi libertas.§.& general.

Si sine dolo malo fecit seruus.l.1.§.non autem.§.habet itaque.

Si aliud habeat remedium hæres ad suum consequendum.l.1.§ illud uerum est.

Si cum alio actum sit.l.1.§.si.

Ex omnibus causis & quibus furti agi potest ualet hæc actio.l.1.§.hæc actio.

Si seruus aduersus dominum paulo antequam cōpeteret ei libertas, deliquit.l.2.

¶ 3 *Quibus datur hæc actio?*

De successoribus. l.1. §.præter hanc. uersi. item hæredi.

¶ 4 *Quid ueniat in ea?*

Duplum.l.1.in prin.§.itaque equum.

Si plures qui libertatem acceperunt, deliquerint: singuli in solidum tenentur.l. 1.§ si.

¶ 5 *Quando & quandiu competit.*

Intra annum.l. 1.in prin.

¶ 6 *Adfinia remedia, & simile.*

Ad similitudinem furti actionis competit.l. 1. §.hæc actio. ibi, Nam si in locum.§. præter hanc.

Rei uindicatio. l.1.§. præter hanc.

RERVM

RERVM AMOTARVM. ff.lib.25.tt.2.C.lib.5.tt.21.
Cap. IIII.

¶ 1 *Ratio huius actionis.*
ff.l.1.l.2.
¶ 2 *Genus, condictio est.*
ff.l.26.
¶ 3 *Causæ ex quibus datur.*
Si uxor marito, uel maritus uxori furtum fecit, uel res eius contrectauit.ff.l.21.§.hæc actio.§.fin. lib.47.tt.2. l.53.in prin. C.l.2.
Si damnum dedit.C.l.2.§.fi.
Si opē tulit furibus uxor, & eos in domum induxerit.ff.l.19.l.20.
Si uxor comederit, uendiderit, donauerit res mariti.ff.l.3.§.item uerum est.

DISTINCTIONES.

1 *Ex persona furtum facientis.*
Si maritus uxori furtum faciat.ff.l.6.§.item cum rerum.l.11.in prin.C.l.2.
Si uxor, filiafamiliàs.ff.l.3.§.si filia familiàs
Si uxor in qua cessat matrimonium, utputa tutori suo nupta.ff.l.17.in prin.
Si concubina.ff.l.17.in prin.
Si nurus uel pronurus.ff.l.15.§.uxor.
Si seruus uxoris.ff.l.3.§.item si seruus.l.21.§.si seruus.lib.47.tt.2.l.53.in prin.uer. serui uerò.
Si seruus dotalis.ff.l.21.§.at si in dotem.
2 *Ex persona eius cui furtum factum est.*
Si ei cui maritus hæres extitit.ff.l.3.§.sed & cum uxore.
Si ei cui maritus rem commodauit.ff.l.28.
Si socero & prosocero.ff. l.15.§.uxor.
3 *Ex re subrepta.*
Si res pignori datas uiro subripuit.ff. l.17.§.fin.
Si rem quā maritus bona fide emit.ff.l.20.
Si rem dotalem.ff.l.24.
4 *Ex causa facti & modo.*
Si nō diuortii cōsilio amouit.ff.l.25.in pri.
Si mortis causa res amouit.ff.l.22.§.fin.
Si cum de uita uiri desperasset, diuertit subreptis rebus.ff.l.21.in prin.
5 *Ex tempore quo amouit.*
Si post diuortium amouit.ff. l.3.in prin.§.item uerum est.
Si post mortem mariti.ff.l.6.§.fi.
Si antequam nuberet.ff.l.3.§.sed & cum.
Si cōstante matrimonio, antequam diuortii consilium iniisset.ff. l.17.§.res amotas.l.25.C.l.2.
6 *Ex reliquis contingentibus.*
Si non simul cum marito habitauit, & ex ea domo in qua non cum marito habitauit.ff.l.15.in prin.
Si maritus uxorem domo expulerit.ff.l.11.in prin.
Si dos nulla data sit.ff.l.8.
Si illegitimū matrimoniū sit.ff.l.17.in prin.
7 *Ex consequentibus furtum factum.*
Si bon sit secutum diuortium.ff.l.25.
Si redintegratū matrimoniū sit.ff.l.23.l.30.
Si res in rerum natura esse desierit.ff.l.17.§.non solum.
Si res ad uxorem non peruenerit.ff.l.19.
Si cum dos solueretur, non dictum sit hac actione actum iri.ff.l.8.
Si actum sit.ff.l.18.
Si mariti bona ad fiscum fuerint deuoluta. ff.l.16.
Si uxor rea facere non possit.ff.l.21.§.fi.
¶ 4 *Quibus datur hæc actio?*
De patre mariti.ff.l.6.in prin.
De hærede mariti.ff.l.6.§.si post, usque ad fi.legis.l.21.§.hæc actio.
¶ 5 *Aduersus quos datur?*
De hærede uxoris.ff.l.6.§.si post diuortiū. C.l.3.
De patre uxoris.ff. l.3.§.si filia.
¶ 6 *Quid ueniat in hac actione?*
Rei pſecutionē cōtinet.ff. l.21.§.hæc actio.
Quanti in litem iuratur.ff.l.8.§.fi.l.9.
De æstimatione, si res nō restituant.ff.l.29.
De ratione tam commodi quàm incommodi habenda.ff.l.21.§.rerum.
De eo quod facere potest.ff.l.21.§.fi.
De compēsatione, uide j. Adfinia remedia.
Si seruus uxoris amouit.ff.l.21.§.at si in dotem.
Si hæres conueniatur. C.l.3.
Si pater conueniatur, uide paulo supra uer. De patre uxoris.
¶ 7 *Quando & quandiu competit?*
Perpetua est.ff.l.21.§ hæc actio.
An constante matrimonio, uide supra Ex tempore quo amouit.
Ob adulterii crimen, quo mulier postulata

est, non differtur. ff. l. 27.

¶ 8 *Adiuncta.*

De iureiurando deferendo & referendo. ff. l. 11. §. qui rerum. usq; ad fi. legis. cum tribus. ll. sequentibus.

De cauendo de euictione litis æstimatione oblata. ff. l. 10.

¶ 9 *Euentus.*

Si litis æstimationem obtulit aduersus uindicantem rem habet exceptionem, & re amissa habet rei uendicationem. ff. l. 22.

¶ 10 *Adfinia remedia.*

Rei uendicatio, petitio hæreditatis & ad exhibendum actio. ff. l. 6. §. sed si morte. §. fi. l. 22. §. fi. l. 24. C. l. 3.

Compensatio. ff. l. 7. l. 21. §. rerum. C. l. 1.

Condictio. ff. l. 17. §. nō solū. l. 18. l. 24. l. 25.

Condictio furtiua. ff. l. 3. §. sed & cum. l. 6. §. sed si morte.

Furti actio. ff. l. 1. l. 2. C. l. 2.

In factum actio. C. l. 2. §. fi.

QVORVM LEGATORVM

ff. lib. 43. tt. 3. C. lib. 8. tt. 3.

Cap. V.

¶ 1 *Ratio huius interdicti.*

ff. l. 1. in prin.

¶ 2 *Nomen.*

ff. l. 1. in prin.

¶ 3 *Genus.*

Adipiscendæ possessionis interdictum est. ff. l. 1. in prin.

¶ 4 *Causa ex qua datur.*

Si quis rem legatorum nomine occupauit. ff. l. 1. in prin. C. l. 1. ff. lib. 31. l. 32. §. fi.

DISTINGVITVR:

1 *Ex causa ex qua occupauit uel possidet.*

Si pro hęrede uel pro possessore possidet. ff. l. 1. §. quia autem.

Si ex causa præceptionis occupauit hæres. ff. l. 1. § si quis ex.

Si ex mortis causa donatione occupauit. ff. l. 1. §. si quis ex.

Si legatorum seruandorum causa in possessionem missus est. ff. l. 1. §. quæsitum.

Si propter usumfructum uel usum sibi relictum occupauit. ff. l. 1. §. quod ait prætor.

Si propter seruitutem sibi relictam occupauit. ff. l. 1. §. quod ait. ibi. idē dicendū.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si uoluntate hæredis, uel eius ad quē ea res pertinet, occupauit. ff. l 1. § quod ait ꝑtor § si duæ. §. prodest. usq; ad § ꝙ ait. C. l. 1.

Si hæres de reddēdo legato ñ cauerit. ff. l. 1. §. ꝙ ait ꝑtor nisi usq; ad fi. legis. l. 2. C. l. 1.

Si possidere desit. ff. l. 1. §. quod ait.

¶ 5 *Quibus competit hoc interdictum?*

De hæredibus hæredis, cæterisq́ue successoribus ff. l. 1. §. hoc interdictum.

¶ 6 *Aduersus quos datur?*

De successoribus eius qui occupauit. ff. l. 1. §. legatorum. §. illud tenendum.

¶ 7 *Quid ueniat in eo?*

De eo ꝙ interest. ff. l. 2. §. ex hoc interdicto.

De fructibus. ff. lib. 31. l. 32. §. 1.

EXPILATAE HAEREDITAtatis.

ff. lib. 47. tt. 19. C. lib. 9. tt. 32.

Cap. VI.

¶ 1 *Genus & ratio.*

Extraordinarium iudicium est. ff. l. 1.

Loco deficientis actionis intenditur. C, l. 6.

¶ 2 *Causa ex qua datur.*

Si furtum hæreditati factum sit.

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona furtum facientis.*

Si uxor defuncti fecit. ff. l. 5. lib. 3. tt. 5. l. 32. C. l. 4.

De hærede. C. lib. 3. tt. 36. l. 3.

De uitrico hæredis. C. l. 2.

De nouerca hęredis. C. l. 3.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si non ante, sed post aditam hęreditatem fecit. ff. l. 2. §. apparet. C. l. 1.

Si fur ignorauit rē hæreditariam esse. ff. l. 6.

Eo casu intēdi ꝑt, quo casu furti actio intendi non potest. ff. l. 2. in princ. §. apparet.

¶ 3 *Apud quem competit?*

De præside prouinciæ & præfecto urbi. ff. l. 2. in prin. l. 3.

¶ 4 *Quid ueniat in eo?*

Extraordinariē coercetur. ff. l. 1. l. 3.

¶ 5 *Euentus.*

Si unus hæredem egerit, prodest id quoque cohęredibus. ff. l. 4.

Expilata hæreditate, debentur nihilominus legata. C. l. 5.

¶ 6 *Adfinia remedia.*

Furti actio. ff. l. 2. §. fi.

Peti-

Petitio hæreditatis. ff. l. 3.
Negociorum gestorum. ff. lib. 3. tt. 5. l. 32.
Ad exhibendum actio & rei uendicatio. ff. l. 2. C. l. 4. lib. 6. tt. 2. l. 17.

DE ACTIONE IN FACTVM aduersus publicanos. ff. lib. 39. tt. 4. C. lib. 4. tt. 61. Cap. VII.

¶ 1 *Ratio huius actionis.*
ff. l. 1. §. dixerit aliquis. l. 12. in prin.
¶ 2 *Causæ ex quibus datur hæc actio?*
Si publicanus uel eius familia quid ui ademerit, furtum fecerit, uel damnum dederit. ff. l. 1. in prin.
Si illicitè quid exegit. ff. l. 9. §. quod illicitè. C. tt. 62. l. 3. l. 4.
Si quid indebiti per errorem soluentis accepit. ff. l. 16. §. fi.
Declaratur qui sint publicani. ff. l. 1. §. i. l. 12. §. fi. l. 13. in prin. quæ sit familia publicanorum. ff. l. 1. §. familiæ. l. 12. §. familiæ.
Distinguitur sequentibus modis:
Si in potestate publicani non sunt qui fecerunt: & si liberi homines sunt. ff. l. 1. §. familiæ. §. fi.
Si seruus ignorante domino fecit. ff. l. 16. §. sed Marcus.
Si publicanus rem restituit. ff. l. 1. in prin. §. & restituendi. l. 5. in prin.
Si absentem seruum defendere paratus sit dominus. ff. l. 2
Si seruus qui fecit, exhiberi non possit, & si uenditus, manumissus uel mortuus sit. ff. l. 1. §. fi. l. 15. §. situe autem. C. l. 1.
¶ 3 *Quibus datur hæc actio?*
De hæredibus cæterisque successoribus. ff. l. 13. §. fi.
¶ 4 *Aduersus quos datur?*
De dño familiæ delinquentis. ff. l. 1. in prin.
De socio uectigalis. ff. l. 3. §. 1.
De hæredibus. ff. l. 4. in prin. l. 16. §. penult.
¶ 5 *Quid ueniat in hac actione?*
Intra annum in duplum, post annum in simplum datur. ff. l. 1. in prin. l. 9. §. q illicitè.
Res in duplo continetur. ff. l. 5. §. fin. l. 9. §. quod illicitè.
Si familia fecit, nec dominus eam exhibet: sine noxæ debitione tenetur. ff. l. 1. in prin. §. fi. l. 2. l. 3. in prin.
Si plures serui fecerint, tantum præstandũ, quantum si unus liber fecisset. ff. l. 3. §. fi.
Si plures publicani sint, singuli pro parte teneantur, &c. ff. l. 6.
Si illicitè quid exegit. ff. l. 9. §. quod illicitè. C. tt. 62. l. 4.
¶ 6 *Quamdiu competit?*
Perpetua est. ff. l. 13. §. fi.
¶ 7 *Adiuncta officia actoris.*
Actor dicere debet, quem uel quos sibi exhiberi desideret. ff. l. 3. §. ante autem.
¶ 8 *Adsistia remedia.*
Furti, damni, iniuriæ, ui bonorum raptorum actio. ff. l. 1. §. inde quæritur.

DE ACTIONE IN FACTVM aduersus nautas, caupones, stabularios. ff. lib. 4. tt. 9. Cap. VIII.

Ex uariis causis actio aduersus nautas, caupones, stabularios datur: scilicet si res receptas non restituunt, si à familia eorum alicui furtum factum sit, si damnum in naue, caupona datum sit, &c. quas omnes hic simul tractabo.
¶ 1 *Ratio & usus harum actionum.*
l. 1. §. 1. l. 3. §. ex hoc edicto.
¶ 2 *Genus.*
In factum actio est. l. 3. §. ex hoc edicto.
Quasi ex maleficio tenetur. Inst. lib. 4. tt. 5. §. item exercitor. ff. lib. 44. tt. 7. l. 4. §. fin.
¶ 3 *Causæ ex quibus actio aduersus nautas, caupones, stabularios competit, & quæ competit actio.*
Si recepta si restituẽt. l. 1. in prin. l. 5. in prin.
Si furtum in naue, caupona, stabulo factum uel damnum datum sit. l. 5. §. fi.
Si furtum à quoquam eorum quos ibi habẽt factum sit. ff. lib. 47. tt. 5. l. 1. in prin.
Si ope & consilio exercitoris, uel eorũ quos ibi habet, furtum factum sit. ff. lib. 47. tt. 5. l. 1. in prin. ibi, Sine furtum.

DITNCITIONES GENERALES:
1 *Ex antecedentibus furtum factum, uel damnum datum.*
Si ꝓdixerit nauta, ut unusq́; uectorũ res suas seruet, neq; se damnũ ꝓstaturũ. l. 7. §. 1.
Si res non sint assignatæ exercitori custodiẽdæ, sed tantum in nauem missæ. l. 1. §. fi.

Ex

Ex persona eius qui rem recipit.

Si alius, quàm exercitor nauis recepit.l.1. §.qui sint igitur.

Si remigi aut mesonautæ res data sit. l.1.§. qui sint igitur.ibi,Nec enim debet.

Si nauis magistro data sit.l.1. §.qui sint igitur. ibi,Sed per se.

Si is qui custodię causa,naui pręposituis est, recepit.l.1.§.& sunt quidam.

Si exercitori ratium uel linitrariis data res sit.l. 1.§.de exercitoribus.

De cauponi,& stabulario.l.1. §.caupones.

Si institori,cauponi,uel stabulario datũ sit. l.1.§.caupones.

Si ei q opera mediastini fungit, ut atriario, focario,&c.l.1.§.caupones. ibi,cæterùm.

Si filiusfamilias uel seruus recepit. l.3.§.si filiusfamilias.

2 *Ex persona furtũ facientis uel damnũ dãtis.*

De iis quos in naue, caupona uel stabulo habent.ff. lib.47.tt.5.l.1.in prin.§.caupo.

De uectoribus.l.1.§.fi.l.3.in prin.l.6.§.sed si damnum.lib.47.tt.5.l.1.§ fi.

De uiatoribus.l 2.§.sed si damnum. §.in factum.lib.47.tt. 5. l. 1.§.caupo.

De iis qui in caupona habitandi causa sunt. l.6.§.in factum.lib.47.tt.5. l 1.§.caupo.

De seruo uectoris uel uiatoris proprio, uel cum nauta communi.l.6. §.si seruus.

De seruo nautæ.l.7. §. si seruus. l.3.§.si filiusfamilias.

De seruis alienis.l.7. §.hæc autem actio.

De mesonautis.l.7. §.& quid si quis.

Omnium nautarum factum præstare debet, siue liberi sint,siue serui.l.7.in prin.

3 *Ex re cuius furtum factum, uel in qua dãnum datum est.*

Quamcunque rem siue mercem receperint, eius custodiam præstare debent. l.1.§.ait prætor.

De rebus quæ mercibus accedunt, ut uestimenta, cætera quæ ad usum quotidianum habemus.l.1.§.ait prætor.l.4. §.fi.

De re aliena a uectore uel uiatore illata.l. 1.§.item Pompo.

De re quam uector pignori accepit.l.1.§.itẽ Pompon.

4 *Ex causa & modo facti.*

Si sine culpa nautæ damnum contigerit.l.3. miratur igitur.ibi,Et hoc edicto.

Si damnum fatale sit, & ui maiore cõtigerit. l.3.§.miratur. ibi, Et hoc edicto. §. idem erit dicendum.

Si naufragio,uel per uim piratarum damnũ contigerit.l. 3.§.inde Labeo.

5 *Ex reliquis contingentibus.*

Si non in naue cõtigit damnum. l.7.in prin. ibi,Sed non alias.

Si in littore perierint res, antequam in nauẽ sint receptæ.l.3.§.idem ait.

Si extra negocium suum rem receperint.l.3. §.eodem modo.

Si merces interuenit.l.3.§.ex hoc edicto.

Si gratis nauiget,uel diuertat.l.6.in prin.

Si nauta nautæ,caupo cauponis rem receperit.l.4.§.1.

Si nautæ inter se damnum dederint. l.7.§. sed si quidem.

6 *Ex consequentibus furtum factum, uel damnum datum.*

Si seruus q fecit,decesserit.l.7. §.hac actiõe.

Si actor possit furem ipsum conuenire. ff.li. 47.tt.5.l. 1.§.& in duplum.

Si cũ alio actũ sit,isq; sit absolutus.l.6.§.fi.

Si alia actione actum sit.l.3.§.fi. l.6.§.possumus.§.fi.

¶ *IIII. Quibus competit hæc actio?*

De domino rei,quam alienam uector intulit.l.1.§.idem Pompo.

¶ *V. Aduersus quos competit?*

De successoribus.l.3. §.hæc actio. l.7.§.hæc iudicia.

De patre & domino recipientis:itẽ nautæ & cauponis.l.3.§.si filiusfamilias. l.7.proinde cum seruus.usque ad fi.legis.

¶ *VI. Quid ueniat,in hac actione?*

In duplum datur.l.7. §.hæc actio. lib.47. tt. 5.l. 1. §.& in duplum.

Rei persecutionem continet. l.3. §.hæc aũt.

Si plures sint exercitores, singuli pro parte tenentur.l.7.§.si plures.

Si filiusfamilias, uel seruus uoluntate patris uel domini rem recepit. l.3.§.si filiusfamilias.

Si seruus furtum fecerit, uel damnum dederit.l.3. §.item si seruus. l.7. §. hac autem actione.lib.47.tt.5.l.1. §.serui uerò sui.

¶ *VII. Quamdiu competit?*

Perpetua est.l.3.§.hæc aũt.l.7.hæc iudicia.

¶ *VIII. Euentus.*

De

De actionibus condemnato præstandis. l. 6. §. & si cum.
De furti actione nautæ danda. l. 4 in princ. lib. 47. tt. 5. l. 1. §. quòd si receperit.
De parte a socio repetenda, si serui communis nomine quid præstitit. l. 6. §. idem dicetur.

¶ IX. *Adfinia remedia.*

Actio furti & damni iniuriæ. l. 3. §. fi. l. 6. §. possumus. lib. 47. tt. 5. l. 1. §. & in duplum.
Locati & conducti. l. 3. §. ex hoc edicto.
Depositi. l. 3. §. sed si gratis.

DE DAMNO IN TVRBA dato. ff. lib. 47. tt. 8. l. 4. Cap. IX.

¶ I. *Differentia huius edicti, & eius quod est de damno coactis hominibus dato.*
§. si quis aduentu. usque ad §. hæc actio.

¶ II. *Genus.*

In factum actio est. §. hæc autem actio.

¶ III. *Causa ex qua datur hæc actio.*

Si damnum in turba datum fit. l. 4. in prin. §. hoc edictum.
Si in turba quid raptum fit. §. loquitur aūt.
Si in turba quid amissum fit, corruptū, scissum fractum. §. loquitur autem.
Declaratur quid turba fit. § 1.

Distinguitur sequentibus modis:

Si alibi quàm in turba factum fit. §. hæc autem actio.
Si is qui damnum dedit, turbam non coegit. §. si quis aduentu.
Si non habuit consilium turbæ cogendæ, & fine eius dolo malo turba coacta est. §. si quis aduentu. §. si cum seruum.

¶ IIII. *Quibus datur hac actio?*

De successoribus. §. fi.

¶ V. *Aduersus quos datur?*

De eo qui damnū dedit, & eo cuius dolo malo factum est, ut damnū daretur. §. hoc autem §. hoc edicto. §. si cum seruum.
De ipso seruo & familia damnum dante. §. in seruum.
De successoribus. §. fi.

¶ VI. *Quid ueniat in hac actione?*

Intra annum in duplum post annum in simplum datur. l. 4. in prin. §. idcirco illud. §. hæc autem actio.
Duplicatur quanti ea res est, scilicet uerum rei precium, & pręsentis temporis fit æstimatio. §. hæc autem actio.

¶ VII. *Quamdiu competit.*

Annalis est. §. sed & hoc & illud.

¶ VIII. *Adfine remedium.*

Si raptum in turba. §. loquitur autem.

DE INCENDIO, RVINA, naufragio, rate, naue expugnata. ff. lib. 47. tt. 9. Cap. X.

¶ I. *Ratio & usus huius actionis.*
l. 1. §. huius edicti.

¶ II. *Causa ex quibus datur.*

Si ex incendio, ruina, naufragio, rate, naue expugnata quid raptum, dolove malo receptum est, & damnū datum. l. 1. in prin.
Si recepit ex incendio raptum. l. 1. in prin. l. 3. §. non tantum §. non solum.
Si abstulit & amouit. l. 3. §. non solum.
Si damnū dedit. l. 1. in prin. l. 3. § non solū.

Declaratur,

Quid fit ex incēdio rapere. l. 1. §. ex incēdio.
Ex ruina rapere. l. 1. §. item ruinæ.
Ex naufragio. l. 1. § fi. l. 2. l. 3. in pr. l. 4. in pr.
Rate, naue expugnata. l. 3. §. deinde ait. l. 6.

DISTINGVITVR:

1 *Ex loco & tempore quo rapitur.*
Si naue eiecta rapitur. l. 3. § qui eiecta.
Si domo uel uilla expugnata rapit. l. 3. §. Labeo.
Si in littore uel in alio loco, non tamē in eo, in quo naufragium uel incendium fit, rē iacentem rapiat: item,
Si post naufragium uel incēdium, uel ratem nauem expugnatā rem iacentē subtrahat. l. 1. §. fi. l. 2. l. 3. in prin. l. 5.
Si ex adiacētibus pdiis ubi incēdiū uel ruina fit, rapiat. l. 1. § proinde si ex. §. itē ruinæ.
Si cum nondum naufragium fuit, sed in ipsa trepidatione rapiat. l. 4. in prin.
Si postquam suspicio incēdij uel ruinæ fuit, rapuit. l. 1. §. si suspicio.

2 *Ex causa & modo facti.*
Si fine dolo malo fecit. l. 1. in prin. l. 3. §. sed enim additum est. §. quod ait prætor.
Si incendio defendendarum suarum ædium causa damnum dedit. l. 3. §. quod ait prætor. lib. 9. tt. 2. l. 49. §. fin. lib. 43. tt. 23. l. 7. §. est autem & alia.

Si hoc animo rapuit, ut saluum faceret domino. ff. lib. 47. tt. 2. l. 44. §. si iactum.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si dominus naufragij uel rerum rapiat. l. 12. in prin.

Si peritura, collegerit. l. 4. §. diuus.

Si dominus derelinquentis animo res suas è naue iactauerit. ff. lib. 47. tt. 2. l. 44. §. si iactum.

Si res fluctibus expulsa iaceat. l. 5. §. iacentē.

Si consuetudo loci repugnet. ff. lib. 14. tt. 2. l. 9.

¶ IIII. *Quibus datur hac actio?*

De eo cui res abest. C. lib. 6. tt. 2. l. 18.

De fisco. l. 3. §. fi.

De successoribus. l. 4. §. fi.

¶ V. *Quid ueniat in ea?*

Intra annum in quadruplū post annū in simplum est. l. 1. in prin. C. lib. 6. tt. 2. l. 18.

Si seruus fecerit. l. 1. in prin. ibi, Itē in seruū.

Alias pœnas, uide ĩ. Adfinia remedia.

¶ VI. *Adfinia remedia.*

Duo senatusconsulta. l. 3. §. penul. & ult.

Constitutio Pij Antonini. l. 4. §. 1.

Const. D. Hadriani. l. 7.

Const. Friderici. §. fi.

Actio furti. l. 3. in prin. l. 5. in prin. s. tt. 2. l. 44. §. si iactum.

Vi bonorum raptorum. l. 5. in prin.

Legis Aquiliæ. l. 3. §. quod ait prætor.

Lex Iulia de ui publica & priuata. ff. lib. 48. tt. 6. l. 3. §. eadem lege. tt. 7. l. 1. §. eadem pœna.

¶ VII. *Reliqua de naufragijs.*

l. 3. §. fi. l. 7. in prin. §. fi. l. 10. C. li. 11. tt. 5.

DE LIBERO HOMINE EXHIBENDO. ff. lib. 43. tt. 28. Cap. XI.

¶ 1 *Ratio huius interdicti.*

l. 1. §. fin. l. 2.

¶ 2 *Causa ex qua datur.*

Si liber homo ab aliquo retinetur. l. 1. in prin.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona retentis,*

Item ex causa & modo retinendi.

Si is qui eum in potestate habet retinet. l. 3. §. istamen.

Si pater filium retinet. l. 3. §. si enim quis.

Si patronus libertum, uel alius eum quem aluit retinet. l. 3. §. proinde etsi.

Si eum quem ab hostibus redemit retinet. l. 3. §. si quis eum.

Si noxę sibi deditū retinet. l. 3. §. proinde etsi libertum.

Si iustam causam retinendi habet. l. 3. §. & generaliter.

Si putet illum seruum suum esse. l. 3. §. planè si dubitat.

Si pro seruo illum bona fide emit. l. 4. §. Trebatius.

Si nescit hominem apud se esse. l. 3. §. is qui nescit.

2 *Ex persona retenti.*

De quouis libero homine. l. 3. §. hæc uerba.

Si plures retineantur. l. 3. §. hæc uerba.

Si uolens retineatur. l. 3. §. si quis uolentē.

Si dubitetur, utrum liber sit. l. 3. §. planè si dub.

Si ipse suum statum ignoret. l. 4. in prin.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si creditor latentem, debitorem sibi exhiberi desideret. l. 4. §. fi.

Si reus absens sit. l. 3. §. fi.

Si exhibuerit hominem, sed non statim. l. 4. § nullo temp.

Si actū sit. l. 3. in prin. §. si tamen posteaquā. usque ad §. fi.

¶ 3 *Quibus competit hoc interdictum.*

De quouis. l. 3 §. hoc interdictum.

De pluribus. l. 3. §. si tamen plures.

De muliere & pupillo. l. 3 §. sed etsi mulier.

De suspectis. l. 3 §. hoc interdum.

¶ 4 *Quid ueniat in hoc interdicto?*

Vt liber homo exhibeatur. l. 1. in prin.

Declaratur quid sit exhibere. l. 3. §. ait prætor.

¶ 5 *Quamdiu competit?*

Perpetuum est. l. 3. §. fi.

¶ 6 *Adfinia remedia.*

Lex Fauia. l. 3 in prin.

Causa liberalis. l. 3. § planè si dubitet.

De mittendo in bona latentis debitoris. l. 4. §. fin.

De liberis exhibendis & ducendis, uide s. De iure inter parent. & liberos. lib. 4. huius Methodi. item,

De uxore exhibenda, uide De iure inter maritum & uxorem. ff. lib. 4.

SERVI CORRVPTI.
ff. lib. 11. tt. 2. Cap. XII.

¶ 1 *Ratio huius actionis.*
l. 14. §. 1.
¶ 2 *Causa ex quibus competit.*
Si quis alienum seruum recepit. l. 1. in prin. C. lib. 9. tt. 20. l. 2. lib. 6. tt. 1. l. 4. l. 6. l. 7.
Declaratur,
quid sit Recipere. l. 1. §. quod autem.
Si alieno seruo dolo malo qd persuasit, quo eum deteriorem faceret. l. 1. in prin.
Declaratur quid sit Persuadere. l. 1. § persuadere.
Si seruum alienum sollicitauit. C. lib. 6. tt. 2. l. 4. tt. 1. l. 5.
DISNCTIONES GENERALES:
1 *Ex persona corrumpentis.*
Si dominus uel usufructuarius corrumpat l. 9. §. si in seruo.
Si bonæ fidei emptor seruum corrumpit. l. 1. §. 1.
Si socius seruum communem corrupit. l. 9. in prin.
Si seruus communis proprium corrupit. l. 14. §. si seruus.
Si seruus in quo usumfructum habeo, proprium corrupit. l. 14. §. si is in quo.
Si uxor seruum mariti corrupit. l. 17.
Si parens dñi, patronus, liberi patroni uel parentes corruperunt. ff. lib. 37. tt. 15. l. 6.
2 *Ex persona corrupti.*
Si malo seruo persuasit. l. 1. §. sed utrum.
Si seruum hæreditarium corrupit. l. 13. §. fi.
Si filiumfamiliãs corrupit. l. 14. §. 1.
Si liberum hominem bona fide seruientem. l. 1. §. sed nec eum.
3 *Ex re quam persuasit.*
Si persuasit seruo, ut iniuriam uel furtum faceret uel ut fugeret, &c. l. 1. §. fi. l. 2.
Si persuasit, ut chirographa debitorum corrumpat. l. 11. §. 1.
Si persuasit, ut in tectum ascenderet, uel in puteum descẽderet: unde periit, uel crus fregit. l. 3. l. 4.
Si persuasit, ut dominum contemnat. l. 15.
Si persuasit, ut infamandi domini gratia ad statuam fugeret. ff. lib. 47. tt. 11. l. 5.
Si luxuriosum uel contumacem fecit. l. 15.
Si pecuniã apud reũ cõsumpsit seruus. l. 16.
4 *Ex causa & modo facti.*
Si sine dolo malo fecit. l. 3. l. 5. in prin.
Si lusus gratia fecit. l. 3. in prin.
Si ut custodiret seruum recepit, uel humanitate uel misericordia ductus, uel alia probata ratione. l. 5. in prin.
Si liberum putauit. l. 5. §. si quis dolo.
5 *Ex reliquis contingentibus.*
Si seruus etiam sine suasione erat fugiturus uel furtum facturus. l. 1. §. sed utrum. ibi, imò etsi.
Si persuadendo non fecit deteriorem. l. 1. §. persuadere ibi, & ideo.
Si cum seruo suasisset ut rem domini subriperet, & ad se perferret: seruus domino id indicauit, dominusque seruo rem ad eũ perferendam dedit. Inst. lib. 4. tt. 1. §. sed etsi credat. C. lib. 6. tt. 2. l. 20.
6 *Ex consequentibus.*
Si seruus corruptus, alienatus, manumissus uel mortuus sit. l. 5. §. fi. cum trib. ll. sequẽtibus. l. 16.
Si actum sit. l. 11. §. quamuis. ibi, Nec sufficit. usque ad si legis. l. 12.
Si alter sociorum soluit. l. 14. §. itẽ si seruus.
¶ 3 *Quibus datur hæc actio?*
De bonæ fidei emptore serui. l. 1. §. 1.
De eo cui liber homo corruptus seruit. l. 1. §. sed nec eum.
De usufructuario serui. l. 9. §. si in seruo.
De debitore seruo pignorato corrupto. l. 14. §. pignori.
De hærede domini l. 8. l. 13. in prin.
¶ 4 *Aduersus quos datur?*
De hæredibus. l. 13. in prin.
De duobus sociis serui corrumpentis. l. 14. §. item si seruus.
¶ 5 *Per quem?*
Etiam per procuratorem datur. C. lib. 6. tt. 2. l. 4. §. fi. lib. 9. tt. 20. l. 2.
¶ 6 *Quid ueniat in hac actione?*
In duplum datur, quanti ea res est. l. 1. in prin. l. 5. §. hæc actio. l. 9. §. datur autem.
Non extra rem duplum est. l. 14. §. in hac actione.
Si seruus seruave corrupit. l. 5. §. si seruus. l. 14. §. item si seruus.
Si uxor seruum mariti corrupit. l. 17.
Si cum uno ex sociis agatur. l. 14. §. item si seruus.

De

De pœna extraordinaria.ff.lib.1.tt.18.l.21.
lib.47.tt.11.l.5.

De æstimatione facienda.

Cuius temporis æstimatio facienda. l.5.§.
fin.l.6.

Cuius rei æstimatio facienda.l.9.§.fi.

Quanti minoris est seruus. l.9. §.fin. l.14.
§.in hac actione.§.æstimatio.

Si inutilis sit factus seruus, ut eum non expediat habere.l.14.§.interdum.tamen usque ad fi.legis.

De rebus quas seruus secum abstulit æstimãdis,& omni damno.l.10.l.11.in prin.

Si persuasit, ut Titio furtum faceret: unde dominus furti obligatus est.l.14.§.his cõsequenter.

De furtis postea factis.l.11.in prin.

Si dominus teneatur actione legis Aquiliæ ob damnum a seruo corrupto datum.l.14.
§.item non solum.

Si ex locato teneatur dominus ob seruum corruptum.l.14.§ item non solum.

Si cum persuasisset ut chirographa debitorũ deleret,is postea consuetudine peccandi, & alia instrumenta subtraxit,deleuit,&c.
l.11.§.1.

¶ 7 *Quando & quandiu competit?*

Perpetua est.l.13.in prin.

Marito aduersus uxorem etiam constante matrimonio datur.ff.l.17.

¶ 8 *Adfinia remedia.*

Furti actio.l.11.§ quanuis.l.16.Inst.lib.4.
tt.1.§.sed etsi credat.C.lib.6.tt.2.l.20.

Legis Aquiliæ.l.4.

Legis Fauiæ.C.lib.9.tt.20.l.2.

Pro socio,& cõmuni diuidundo.l.9.in prin.

Condictio.l.11.§ fi.

Petitio hæreditatis.l.13.§.fin. l.14.in prin.

DE ABIGEIS.

ff.lib.47.tt.14.C.lib.9.tt.37.
Cap. XIII.

¶ 1 *Ratio huius iudicii.*
ff.l.2.

¶ 2 *Genus.*

Publicum iudicium non est, sed magis furtum.ff.l.2.

¶ 3 *Causa ex qua datur.*

Si pecora ex pascuis,uel armentis subtraxit, & abegit.ff.l.1.§.abigei autem.

Distinguitur sequentibus modis.

Si à stabulo abegit.ff. l.3. in prin.ibi, Eum quoque.

Si bouem aberrantem, uel equum in solitudine relictum abegit.ff.l.1.§.abigei.

Si non multa pecora, sed unum aut alterum abegit.ff.l.3.in prin.§.qui sæpius.lib.48.
tt.19 l.16.§.quantitas.

Si porcum,capram, ueruecem abegit.ff.l.1.
§.sed & qui porcum.

Si de proprietate ab actorum faciat controuersiam,& iustis rationibus ductus putauit sua.ff.l.1.§.fi.

¶ 4 *Quid ueniat, seu de pœna abigeorum.*

Pœna metalli,operis & gladii.ff. l.1.in pri.
§.quamquam.

Si frequentius fiat hoc genus maleficii.ff.l.
1.in prin.

Si gladio abegit.ff.l.1.§. sanè quicũque. l.2.
§.sed quia.

Si honestiore loco natus sit reus. ff. l.1.§
quamquam.

Si porcum,capram, ueruecem abegit.ff.l.1.
§.sed & qui porcum.

Si à stabulo abegit.ff.l.3.§.eum quoque.

Si abigeos recepit.ff.l.3.§.fi.

¶ 5 *Adiuncta.*

De inscribendo in crimen.C.l.1.

ARBORVM FVRTIM CAEsarum.

ff. lib.47.tt.7.
Cap. XIIII.

¶ I, *Genus.*

Pœnalis est actio.l.7.§.fi.

Non est furti actio.l.7.in prin.

¶ II. *Simile.*

Huius actionis eadem est causa, quæ legis Aquiliæ.l.5.§.eius.

¶ III. *Causæ ex quibus datur?*

Si arbores succidit,cædendi causa ferit,cingit,deglabrat,subsecuit. l.5.in prin.

Si radicitùs arbores euulsit & extirpauit.l.
7.§.si quis radicitùs.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex re cæsa,uel extirpata.*

Si pars arboris cęsa sit.l.7. §.etsi non tota.

Si uitis cæsa sit.l.3 in prin.

Si hędera,arundo uel salictum.l.3.in prin.

Si

Si ea arbor quæ adhuc tenera est ut herbæ loco sit.l.4.
Si ea quæ radicem nondum concepit. l.3.§. sed si quis.
Si saligenæ uirgæ instituendi salicti causa defixæ.l.3.§.sed si quis.
Si stirpes oleæ, etiam ex quæ nondum radices egerunt.l.3.§.fi.
Si arbor ex seminario stirpitus translata, quæ terram nondum cõprehendit: & ea cuius radices desinunt uiuere, quamuis adhuc terra contineatur.l.3.§.quòd si quis.
Si arbor subuersa radicitùs ut etiam nunc reponi possit, atque ita translata est ut reponi possit.l.3.§.Labeo.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si non clàm cedit.l.9. in prin.
Si non ignorante domino, neque eius celandi causa cedit.l.7.in prin.l.9.§.fi.
Si per uim sciente domino cedit.l.9.in prin.
Si iussu alterius cedit.l.7. §.siue autem quis.
Si per alium cedit.l.7.§ siue autem quis.
Si serra secuit.l.5. in prin.
Si colonus cedit.l.10.
Si uicinus, in cuius agrum arbor radices porrexit.cedit.l.6.§.fi.

3 *Ex consequentibus.*

Si postquam excidit, etiam lucrifaciendi causa contrectauit.l.9.in prin.
Si dominus agrum uendidit. l.13.
Si alia actione actum sit.l.1.l.10.l.12.

¶ IIII. *Quibus datur hæc actio?*

De eo qui usumfructum in eo fundo habet: item de eo qui habet fundum uectigalem. l.5.§.fi.
De uicino in cuius agrum arbor radices porrexit.l.6.§.fi arbor.
De uenditore agri.l.13.
De successoribus.l.7.§.fi.
De pluribus quorum arbor est.l.6.in prin.

¶ V. *Aduersus quos datur?*

De eo cuius iussu factum est.l.7. §.siue autẽ.
De domino serui cedentis.l.7.§.siue autem.
De successoribus.l.7.§.fin.
De uno ex pluribus.l.6.in prin.

¶ VI. *Quid ueniat in ea?*

De duplo.l.7.§.fi.
Quanti æstimatio facienda.l 8.in prin.
Etiam tanquam latrones puniuntur.l.2.
Si plures fecerint, singuli in solidum teneantur.l.6.in prin.

¶ VII. *Quamdiu competit?*

Perpetua est.l.7.§.fi.

¶ VIII. *Adfinia remedia.*

Actio furti.l.7.in prin.l.9.in prin.
Legis Aquiliæ. l.1.l.5. §.eius. l.7. §.si quis radicitus.
Condictio, & ad exhibendum actio. l.9. in princ.
Ex locato actio l.10.
Quod ui aut clàm.l.12.
Etiam tanquam latrones puniuntur.l.2.

DE TIGNO IVNCTO.
ff.lib.47.tt.3. Cap. XV.

¶ 1 *Ratio huius actionis.*

l.1.in prin.

¶ 2 *Causa ex qua datur?*

Si tignum alienum ædibus uel uineis suis iunxit. l.1.in prin.
Declaratur quid sit tignum.l.1.§.tigni autẽ.

DISTINGVITVR:

Si tignum ab uxore donatum in uiri ædes iunctum sit.ff.lib.24 tt.1.l.63.

¶ 3 *Quid ueniat in hac actione?*

Nõ ut tignum iunctum soluat & reddat, sed in duplum actio datur.l.1.in prin. lib.6. tt.1.l.23. §.tignum.

¶ 4 *Euentus.*

Etiamsi hoc iudicio actum sit, nihilominus rei uindicatione agi potest.l.2.

¶ 5 *Adfinia remedia.*

Ad exhibendum actio & rei uindicatio. l.1. §.fi.l.2.lib.6.tt 1.l.23.§ tignum.

DE ACTIONE IN FACTVM
de deiecto & effuso, item deposito & suspenso. ff. lib.9. tt.3. Cap. XVI.

¶ DE ACTIONE IN FACTVM *de deiecto & effuso.*

¶ I. *Ratio & usus actionis.*

l.1.§.summa cum.

¶ II. *Genus & proprium.*

In factum actio est.l.1.§ hæc in factum.
Pœnalis est, & popularis, si libero homini nocitum est.l.5.§.hæc autem.ibi, Nam est pœnalis.

Ex

Ex bono & æquo oritur. l.5. §. hæc autem. ibi, Nec enim hæredibus.

¶ III. *Causæ ex quibus datur.*

Si in eum locum quo uulgò iter fieret, uel in quo consisteretur, quid deiectum uel effusum sit: quo alicui damnum datum est. l.1. in prin. l.5. §. hæc autem.

Si quid suspensum decidit, uel pendens effusum est. l. 1. §. sed & quod suspensum. l.5. §. penult.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex loco ex quo & in quem deiectum uel effusum est.*

Si non in eum locum quo uulgò iter fit. l.1. in prin.

Si in locum priuatum l.1. §. parui autem.

Si aliquando uulgus in illa uia nòn commeabat. l.1. §. cæterum si aliquando.

Si de naue sit deiectum. l.6. §. fi.

Non solùm ad ciuitates & uicos, sed & ad uias, per quas uulgò iter fit pertinet. l.6. in prin.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si sine culpa inhabitantis factum sit. l.1. §. hæc in factum. ibi, Nec adiicitur.

Si cum suspenderetur, decidit. l.1. §. quod cum suspenderetur.

Si is qui operatur in eo loco, uel discendi gratia ibi est, deiecit. l.5. §. si horrearius.

Si nocte sit deiectũ uel effusũ. l.6. §. Labeo.

Si cum uno actum sit. l.3.

¶ IIII. *Quibus datur hæc actio?*

De hæredibus. l.5. §. hæc autem. §. nec enim hæredibus.

Si plures hanc actionem sibi dari desiderẽt, cui potissimùm danda. l.5. §. hæc autem actio.

¶ V. *Aduersus quos datur?*

De habitatore, & domino ędium. l.1. in prin. §. si hæc in factũ. §. habitare. l.5. §. si horrearius. §. quis gratuitas. l.6 §. habitator.

De hospite, & eo qui hospitium dedit. l.1. §. habitare.

De pluribus habitantibus. l.1. §. fin. l.2. l.3. l.4. l.5. in prin.

De hæredibus. l.5. §. hæc autem actio.

De patre, & ipso filiofamilias inhabitante. l.1. §. si filiusfamil.

De domino, & ipso seruo inhabitante. l.1. §. cum seruus.

De eo qui naui præpositus est, si de naui sit deiectum. l.6. §. fi.

¶ VI. *Quid ueniat in hac actione?*

In duplum datur. l.1. in prin. §. hæc in factũ. ibi, Nec adiicitur.

Si liber homo perierit. l.1. in prin. ibi, Si eo ictu. §. sed cum liber.

Si libero homini nocitum est. l.1. in prin. ibi, Si uerò uiuet. §. hæc autem uerba. l.7.

Si seruus insciente domino fecit. l.1. in prin. ibi, Si seruus insciente. §. cum seruus.

Si plures inhabitent, singuli in solidum tenentur. l.3.

¶ VII. *Quamdiu competit?*

Perpetua est. l.5. §. hęc autem actio. usque ad §. prætor ait.

¶ VIII. *Euentus.*

Reus condemnatus repetere potest a sociis. l.4. item ab eo qui deiecit, uel effudit. l.5. §. cùm autem legis.

¶ *De actione in factum de posito & suspenso.*

ff. lib.9. tt.3. l.5. §. prætor ait. usque ad finem legis.

¶ I. *Ratio huius edicti & actionis.*

§. hoc edictum.

¶ II. *Genus.*

In factum actio est. §. prætor ait ne quis.

Popularis est actio & pœnalis. §. fi.

¶ III. *Causæ ex quibus datur.*

Si quis in subgrunda uel protecto supra eũ locum quo uulgò iter fit, & in quo consistetur, id positum habeat, cuius casus cui nocere possit. §. prætor ait.

Si suspensum decidit. §. penul.

Distinguitur sequentibus modis:

Si inquilinus, dominus, uel alius qui inhabitat, uel non inhabitat, positum habeat. §. ait prætor.

Si seruus posuit. §. positum.

Si in pergula positum habet, non in subgrunda, nec protecto. §. nam cum pictor.

Si in cœnaculo, in horreo, uel alia ædificij parte positũ habet. §. supra eum locum.

Si amphora ex reticulo suspensa decidit. §. penult.

Si non possit nocere positum. §. prætor ait cuius.

Si nulli nocuerit. §. coercetur autem.

¶ IIII. *Quibus datur?*

De

De hæredibus cæterisque successoribus. §.fi.

¶ 5 *Aduersus quos datur?*

De eo qui posuit, & eo qui habitat. §.positũ habere. §.si id quod.

De hæredibus. §.fi.

¶ 6 *Quid ueniat in ea?*

Decem solidorum actio est. §.prętor ait. ibi, Qui aduersus.

Si seruus fecerit. §.prætor ait. ibi, Si seruus. §.positum. ibi, Quare si seruus.

DE INTERDICTO VNDE ui. ff. lib. 43. tt. 15. C. lib. 8. tt. 4. Cap. XVII.

¶ 1 *Ratio huius interdicti.*

ff. l. 1. §. 1. ibi, Etenim fuit.

¶ 2 *Genus recuperandæ possessionis interdictum est.*

Inst. lib. 4. tt. 15. §.recuperandæ. ff. l. 1. §. 1. ibi, Propter quod.

¶ 3 *Proprium.*

Mox auditur actor, etiam sine inscriptione. C. l. 3.

Famosum non est. ff. l. 13.

¶ 4 *Causæ ex quibus competit.*

Si quis ui ex aliquo loco deiectus est. Instit. lib. 4. tt. 15. §.recuperandæ. ff. l. 1. in prin. §. 1. C. l. 2.

Si quis uenientem prohibuerit ingredi in locum aliquem: uel in itinere detinuerit, & ipse possederit. ff. l. 1. §.siue autem. usque ad §.uim ui. l. 3. §.proinde etsi cum. §.unde ui. l. 12. l. 18. C. l. 10.

Si quis quibusdam superuenientibus metu perteritus fugerit. ff. l. 1. §.idem Labeo. l. 2. §.si quis autem. usque ad §.eum igitur. lib. 4. tt. 2. l. 9. §. 1.

Si quis aliquem ad tradẽdam possessionem ui coegerit. ff. l. 5.

Si quis possessorem fundi, uel eos per quos possidebat, in fundo uinxerit, aut eis imperauerit, & opus facere coegerit. ff. l. 1. §. idem Iulianus. usque ad §.fi.

Si absentis possessionem ingressus est. C. l. 11. tt. 5. l. 2.

Si fructuarius uti frui prohibeatur, uide paulo inferius, uer. Si fructuarius.

DISTINCTIONES GENERALES: præsertim primæ causæ, si quis ui ex aliquo loco &c.

1 *Ex persona deijcientis.*

Si patronus libertum deiiciat, uel parens liberos. ff. l. 1. §.interdictum. lib. 37. tt. 15. l. 1. §. fi. l. 7.

Si filiusfamiliàs deiecit. ff. l. 16.

Si emptor fundi colonum deiecit. ff. l. 18.

Si conductor precariò possidens, uel alius possessor domino recuperare uolenti resistunt. C. l. 10. Vide paulo superius, uer. Si quis uenientem.

2 *Ex persona deiecti.*

Si non dominus sit deiectus. ff. l. 18.

Si is per quem dominus possidet. ff. l. 1. §. quod seruus. C. tt. 5. l. 1.

Si seruus uel procurator domini. ff. l. 1. §. quod seruus.

Si colonus sit deiectus. ff. l. 1. §. denique & si maritus. §.quod seruus.

Si fructuarius uti frui prohibitus sit. ff. l. 3. § unde ui. usque ad §. fi. l. 10.

Si usuarius uti ꝓhibitus sit. ff. l. 3. §. itẽ si nõ.

Si emptor fundi prohibitus sit. ff. l. 12. l. 18.

3 *Ex loco unde deiectus est, & re ꝗ uim ablata.*

Si non de solo uel ędificio sit deiectus. ff. l. 1. §.ad solam.

Si de re mobili sit deiectus. ff. l. 1. §.illud utique. l. 3. §.pertinet.

Si de area sit deiectus. ff. l. 1. ad solam. ibi, & si quis de.

Si de re solo cohærenti. ff. l. 1. §.& generaliter. §.si quis de na.

Si de naue, uehiculo & ligneis ędificiis sit deiectus. ff. l. 1. §. si quis de naue.

4 *Ex causa & antecedentibus.*

Si sine dolo per errorem deiecit, putans rẽ suam esse, uel quia res sua sit. C. l. 5. l. 6. l. 7. l. 10.

Si iure suo usus est. ff. li. 50. tt. 17. l. 187. §. 1.

Si propter iustam & probabilem causam. ff. l. 12. §. fi.

Si emptor fundi colonum deiiciat. ff. l. 18.

Si creditor pignus ui occupet. C. tt. 14. l. 3. l. 4.

Si iussu alterius deiecit. ff. l. 1. §.quoties.

Si permissu iudicis uel magistratus deiecit. C. l. 6. tt. 5. l. 2.

Si uim ui repellat Inst. §.recuperandæ. ff. l. 1.

§. uim ui. usque ad §. idem Labeo. l. 3. §. cum igitur. l. 8. l. 17. l. 18. C. l. 1.

5 *Ex reliquis contingentibus.*

Si deiectus naturaliter uel ciuiliter possedit. ff. l. 1. §. deiicitur. §. siue autem.

Si mulier a possessione rei quam a marito dono accepit, deiiciatur. ff. l. 1. §. denique etsi maritus.

Si de habitatione sibi gratis concessa deiicia tur. ff. lib. 39. tt. 5. l. 27.

Si de superficiaria insula deiiciatur. ff. l. 1. §. & generaliter.

Si usufructus uel usus nomine possedit, &c. uide s. Ex persona deiecti.

Si ui clàm uel precariò possedit deiectus. Inst. lib. 4. tt. 15. §. recuperandæ. uers. licet is. ff. l. 1. §. qui autem à me. C. l. 3. uide insuper. s. uers. Si uim ui rep.

Si non atroci ui deiecit. ff. l. 1. §. ad solam.

Si armis deiecit: & quando uis armata intelligatur. ff. l. 2. §. armis. usq; ad §. cum procurator.

6 *Ex consequentibus.*

Si is cui uis facta est, nihilominus uel per se uel per suos possessionem retinet. ff. l. 1. §. hoc interdictum. §. non autem alii.

Si rei uindicatio in iudicium deducta sit. ff. l. 18. § fi.

Si actum sit. ff. l. 1. §. quoties uerus.

¶ V. *Quibus competit hoc interdictum.*

De eo qui nō possedit. ff. l. 1. §. interdictum.

De domino, alio per quem possedit deiecto. ff. l. 1. §. quod seruus. C. tt. 5. l. 1.

De domino, seruo procuratore, colono uel inquilino deiecto. ff. l. 1. §. denique etsi maritus. ibi, non tamen si. §. quod seruus. l. 12. l. 20. C. tt. 5. l. 1.

De domino & colono, uel inquilini inquilino deiecto. ff l 20.

De uenditore & emptore deiecto. ff. l. 12. l. 18.

De fructuario. vide s. Ex pers. deiecti.

De hæredibus, cæterisque successoribus. ff. l. 1. §. hoc interdictum. l. 3. §. qui usufructus. l. 9.

¶ VI. *Aduersus quos datur?*

De eo cuius familia deiecit. ff. l. 1. in princ. §. ait prætor. §. quod igitur adiicitur. §. familiæ. usque ad §. quod seruus. l. 3. §. cum procurator.

De domino & procuratore deiiciente. ff. l. 1. §. quoties uerus. l. 3. §. cum procurator.

De eo cuius dolo factum est ut quis deiiceretur. ff. l. 3. §. hoc interdictum.

De eo qui mandauit uel iussit. ff. l. 1. §. deiecisse.

De eo qui ratum habuit. ff. l. 1. §. sed etsi cum quis alium. l. 3. §. cum procurator.

De eo qui deiecit, & eo qui possidet. ff. l. 1. §. ex interdicto. l. 7. l. 15.

De patre & filio deiiciente. ff. l. 16.

De municipibus, & eo qui illorum nomine deiecit. ff. l. 4.

De hæredibus & cæteris successoribus. ff. l. 1. §. fi. l. 2. l. 3. in prin. §. fi. C. l. 3.

¶ VII. *Quid ueniat in hac actione?*

Intra annum datur de eo quod ui deiectus ibi habuit: post annum de eo quod ad eū qui ui deiecit, peruenit. ff. l. 1. in prin.

De rebus mobilibus quæ in fundo fuerunt. ff. l. 1. §. si fundus. usque ad §. annus. l. 3. §. pertinet. l. 14. l. 19. C. l. 9.

De eo quod interest: item de omni damno quod sensit ui deiectus, & de omni causa. ff. l. 1. §. qui ui deiectus. §. non solum. l. 6. l. 15. C. l. 4.

De fructibus. ff. l. 1. §. ex die quo quis. lib. 22. tt. 1. l. 38. §. in Fauiana. uers. & ideo. C. l. 4.

Si dominus familiæ nomine conueniatur. ff. l. 1. §. quod igitur adiiciatur. §. si quis tamen neget.

Si usufructuarius sit deiectus. ff. l. 3. §. penul. l. 9. §. deiectum.

Si cum proprietarius deiectus esset, usufructuarius ex eo usumfructū pdidit. ff. l. 10.

Si colonus finito conductionis tempore non restituit fundum. C. l. 10.

Is quoque qui aliquem ui deiecit, si quidē dominus rei fuit, dominium eius amittit: sin autem aliena res est, rei possessionem & æstimationem deiecto restituere tenetur. Inst. lib. 4. tt. 15. §. sed ex constitutionibus. C. l. 7. l. 10.

¶ VIII. *Quando & quamdiu datur?*

Intra annum & post annū diuerso respectu. ff. l. 1. in prin. §. annus. l. 3. §. hæc actio. §. hoc interdictum. lib. 10. tt. 3. l. 7. §. Iulianus. uers. quia placuit. C. l. 2. tt. 5. l. 1. lib. 8. tt. 36. l. 5.

¶ IX. *Adiuncta, seu de probatione, & in reiurando de rebus ablatis.*
C.l.9.
¶ X. *Adfinia remedia.*
De legibus Iuliis publicorum & priuatorũ iudiciorum: item de cõstitutionibus principum. Inst.lib.4.tt.15.§.recuperandæ. ff. l.1.§.ne quid autem. C.l.4.
Actio.ff.tt.16.l.1.§.restituendæ.
Furti & ui bonorum raptorum. ff.l.1.§.illud utique.§.si fundus.
Ad exhibendum. ff. l.1. §.illud utique. §.si fundus.
Rei uindicatio.ff.l.3.§.unde ui interdictum.
Actio in factum. ff.l. 1. §. interdictum hoc §. fin.

NE VIS FIAT EI QVI IN possessionem missus est. ff.lib.43. tt.4. Cap. XVIII.

¶ I. *Ratio huius interdicti.*
ff.l.1.§.1.
¶ II. *Genus. In factum actio est.*
ff.l.1. in prin.
Pœnalis actio est.ff.l.1.§.hanc actionem.
Et prohibitorium & restitutorium est interdictum. ff.l.3.§.cum prætor. l.1. §. hæc actio.
¶ III. *Causa ex quibus competit.*
Si quis dolo malo fecerit, quo minus missus in bonorum possessione sit. ff. l. 1. in prin.
Si quis prohibuerit missum in possessionem uenire: item si quis de possessione pulsus est. ff.l.1.§.hæc actio.l.4.§.fi.

DISTINGVITVR:

1 *Ex antecedentibus prohibitionem: & causa ex qua quis in possessionem missus est.*
Pertinet ad omnes qui a prætore in possessionem missi sunt.ff.l.1.§.est autem.l.4. §. fin.
Si rei seruandæ causa in possessionem missus sit.ff.l.1.§.sed siue.
Si neuter in possessionem missus est.ff.l.1.§. sed siue.l.3.§.cum prætor.
Si damni infecti nomine missus est.ff.l.4.
Si fideicommissi seruandi causa missus sit. ff. l.1.§.sed siue.l.3.in prin.
Si ex falsa & iniusta causa in possessionem missus.ff.l.1.§.hæc uerba.ibi, Proinde.l.3.§.fi.lib.42.tt.4.l.14.§.1.ibi, Licet possit deficere.
Si quis fideicommissi seruandi causa in bona hæredis missus sit. ff. l.3. §. constitutum.
Si nondum missus sit in possessionem, quòd prætoris adeundi potestas non fuit.ff.l.4. §.sed ex alia.

2 *Ex reliquis contingentibus.*
Si alieno nomine prohibitus sit, uel prohibuit. ff.l.2.
Si alius quàm dominus prohibuit. ff. l.1.§. est autem.ibi, Siue dominus.
Si pupillus uel furiosus prohibuit. ff.l.1. §. hoc edicto.
Si sine ui prohibuit. ff.l.1. §. hæc actio. ibi, Nec exigitur.
Si sine dolo malo prohibuit: ut quia suam possessionem putabat, uel non debitoris. ff.l.1.§.si quis ideo.
Si cum damni infecti nomine in possessionẽ missus esset, dominus ruinosarum ædium promittit de damno infecto, uel per eum non stat quo minus promittat. ff. l.4. in prin.
Si cum fideicommissi seruandi causa in possessionem missus esset, conditio defecerit. ff. lib.42.tt.4.l.14.
Si cum creditor in possessionem missus, ab aliquo prohibitus esset, a uenditore acceperit quanti eius interfuit. ff. lib. 42.tt.1. l.51.§.si quis.

¶ IIII. *Quibus datur hoc interdictum?*
De hæredibus, cæterisque successoribus.ff.l. 1.§.fin.
¶ V. *Aduersus quos datur?*
De hæredibus, cæterisque successoribus.ff. l.1.§.hanc actionem.
De domino & patre filij uel serui prohibentis.ff.l.1. §.si domini.
De tutore prohibente, & pupillo. ff. l.1. §. hoc edicto.
¶ VI. *Quid ueniat in hac actione?*
Quanti ea res est ob quam in possessionem missus est.ff.l.1. in prin. §.hæc uerba.l.2. l.4.§ prætor in eum.
¶ VII. *Quamdiu competit?*
Annalis est. ff.l.1.§.hanc actionem.
¶ VIII. *Adfinia remedia.*

Si uenter in possessionem missus sit.ff.l.3.§. cum prætor.

Si quis fideicommissi seruandi nomine in possessionem missus sit.ff.l.3.in prin.

DE INTERDICTIS VTI possidetis, de superficiebus, & utrubi. Cap. XIX.

¶ *Vti possidetis.*

ff.lib.43.tt.16.

¶ I. *Ratio huius interdicti.*

Inst.lib.4.tt.15.§.retinendæ. ibi, namque nisi.ff.l. 1.§.huius autem. §. interdictum. lib.41.tt.2.l.35.

¶ II. *Nomen.*

Vti possidetis uulgò dicitur. l. 1. §. est hoc igitur.

¶ III. *Genus, & proprium.*

Prohibitorium interdictum est ad retinendam possessionem.l.1.§.hoc interdictum. § est hoc igitur.

Duplex est.Inst.lib.4.tt.15.§.tertia diuisio. ff.l.3.§.hoc interdictum.

¶ IIII. *Differentia huius interdicti, et superioris Vnde ui.*

l.1.§.est hoc igitur. ibi,& consequenter.

¶ V. *Causæ ex quibus datur.*

Si uis fiat possidenti. l.1. in prin. C. lib.8. tt.6.l.1.

Declaratur quid sit uim facere possidenti. ff.tt.15.l.11. tt.16.l.3. §.item uideamus. ibi,etenim qui colere.

Si quis suo,qualiter uelit,uti prohibeatur. ff.lib.8.tt.5.l.8. §.sed & interdictum.lib. 43.tt.15.l.11.lib.47.tt.10.l.4.

Si quis in suo ædificare,arare,&c.prohibeatur.ff.l.3.§.hoc interdictum.usque ad §. item uideamus.ff.tt.15.l.11. lib.41. tt.2. l.52.§.cum qui.

Si prohibeatur præcidere uel traducere uites ex suo fundo in fundum uicini transductas.ff.l.3. §.item uideamus.

Si quis proiectum supra uicini solum,uel in ædes uicini non iure habere dicatur. ff.l. 3.§.item uideamus.cum §.sequente.

Si uicinus meus in pariete meo tectoria habeat.ff l.3.§ si uicinus.

Si inter duos de possessione sit cõtrouersia. Inst.lib.4 tt.15.§.retinendæ. ff.l.1.§.huius autem. ibi, sed si inter.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex re quam possidet, & de cuius possessione contentio est.*

De quauis re soli.ff.l.1.§.hoc interdictum.

Si de possessione rei mobilis. inst.lib.4.tt.15 §.sed interdicto quidem. ff.l.1.§.hoc interdictum.

Si de cloacis.ff.l. 1.in prin.

Si de re quæ possideri non potest. l.1. §.hoc interdictum.

Si partem possideat. ff.l.1.§. hoc interdictum.

Si superficiem possideat.ff.l.3.§.cæterùm superficiarius.

Si cœnaculum possideat alter,alter ædes.ff. l.3.§.sed si suprà.

2 *Ex causa ex qua possidet alter, uel uterque.*

Si ui, clàm uel precariò possideat alter, uel uterque.inst.lib.4.tt.15.§.sed interdicto quidem.ff.l.1.in prin. §.perpetuò. §.fin.l. 2.l.3.in prin.§.non uideor. lib.41.tt.2.l. 6.l.40.§.seruum tuum. usque ad fi.legis. l.ult.C.lib.7.tt.32.l.6.

Si creditores rei seruandæ causa,uel alij custodiæ causa in possessionem missi sunt. ff.l.3.§.creditores.

Si usus fructus uel usus nomine possideat.ff. l. 4.

Si alter usumfructum, aliter possessionẽ sibi defendat: item alter usum, alter usumfructum.ff l.4.

Si alter ex iusta, alter ex iniusta causa possideat.ff.l.3.in prin.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si rem uindicat.ff.lib.41.tt.2.l.12.

¶ VI. *Quibus datur hoc interdictum?*

De eo qui ædes possidet, & eo qui cœnaculum.ff.l.3. §.sed si suprà.

¶ VII. *Apud quem competit?*

Apud rectorem prouinciæ.C.lib.8.tt.6.l.1.

¶ VIII. *Quid ueniat in hoc interdicto?*

Quanti ea res est.ff.l.1.in prin. ibi,Nec pluris.l.3.§.in hoc interdicto.

Vt tollat tectoria ex ædibus meis.ff.l.3.si uicinus.

¶ IX. *Quamdiu datur?*

Intra annum,quo primùm experiundi potestas erit.ff.l.1.in princip.ibi, Neque pluris.

Adsinia

¶ 10 *Adfinia remedia.*
Exceptio.ff.l.1.§.restituendę.
Iniuriarum actio.ff. lib.47. tt.10. l.13. §.si quis me.l.14.

¶ DE SVPERFICIEBVS.
ff.lib.43.tt.17.
¶ 1 *Ratio & usus huius interdicti.*
L.1.§.qui superficiem.
¶ 2 *Proprium & simile.*
Duplex est.l.1.§ proponitur.
Ad exemplum interdicti Vti possidetis proponitur: & omnia quæ in illo interdicto seruantur, in hoc quoque seruabuntur.l.1.§.proponitur.
¶ 3 *Causa ex qua datur?*
Si quis superficie uti prohibetur.l.1.in prin.
Declarat,quę sint superficiarię ædes.l.2.
DISTINGVITVR:
Ex quacúnque causa possideat, nihil interest l.1.§.proponitur.
Si ui,clàm uel precariò possideat.l.1.§.proponitur.
¶ 4 *Adfinia remedia.*
De actione ex conducto, & ex empto.l.1.§. qui superficiem.
De alia actione quæ datur superficiario.l.1.in prin. ibi, Si qua alia. §.quod autem ait. §.si soli. §.quod aũt. §.& si duobus.
¶ 5 *Reliqua.*
De actione quæ datur domino soli. l.1.§.is autem cuius.§.quod autem.
Reliqua iura superficiei. l.1. §.quod autem usque ad fi.legis.

¶ *Vtrubi.*
ff.lib.43.tt.30.
¶ 1 *Simile.*
Interdictum hoc simile est interdicto Vti possidetis. Inst. lib.4.tt.15.§.retinendæ. ff.l.1.§.fi.
¶ 2 *Differentia huius interdicti, & inter dicti Vti possidetis.*
Inst. lib.4.tt.15.§.sed interdicto.ff.l.1.§.1.
¶ 3 *Causa ex qua datur.*
Si inter duos de rei mobilis possessione controuersia fit,is uincit qui eam partem maiore parte eius anni possedit. Inst.li.4.tt.15.§.retinendæ. §.quorum uis.ff.l. 1.in prin.
Mutatur,& constituitur ut is uincat qui litis contestatę tempore,uel cum inquietatur detinet.Iust.lib.4.tt.15.§.quorum uis ibi,Hodie.ff.l.1.§.fi.
Distinguitur. Si ui, clàm uel precario alter ab altero possideat. Inst.li.4.tt.15.§.quorum uis.ff.l.1.§.fi.
De reliquis huiusmodi interdictis, uide supra lib.8.huius Methodi.

DE INTERDICTIS IN GEnere. Inst. lib.4. tt.15. ff.lib. 43. tt.1.C. lib.8.tt.1. Cap. XX.

¶ 1 *Definitio interdictorum.*
Inst.in prin.
¶ 2 *Ratio nominis.*
Inst.§.sunt tamen qui putant.
¶ 3 *Genus & propria.*
Actionis uerbo continentur.ff. lib.44.tt.7. l.36.
Personalia sunt,non in rem.ff.l.1.§.penult.
In factum actione sine solennitate proponuntur.Inst.§. fi.C.l. 3.l.4.
Ad priuatas causas, non ad publicas pertinent.ff. lib.47.tt. 10.l.14.§.fi.
¶ 4 *Diuisiones & species.*
Non infamant.ff.tt.15.l.13.
Aut de diuinis rebus sunt aut de humanis.ff. l.1.in prin.l.2.§.interdicta autem.
Quædam prohibitoria sunt,quędam restitutoria,quædam exhibitoria.Inst.§.summa ff.l.1.§.interdictorum autem.
Quædam sunt adipiscendæ, quędam retinędę,quædam recuperandæ possessionis.Inst.§.sequens diuisio.usque ad §.tertia diuisio.ff.l.2.§.interdicta.usque ad fi.legis.
Alia in præsens,alia in præteritum sunt cõcepta. ff. l. 1.§.interdictorum quædam.
Alia proprietatis causam continẽt, alia possessionis.ff.l.2.§.quædam interdicta.
Alia simplicia sunt, alia duplicia. Inst.§.tertia diuisio.ff l.3.in prin §.fi.
¶ 5 *Quæ actio ex iis detur?*
In factum actio.Inst.§.fi.C.l.3.§ fi.l.4.
¶ 6 *Apud quem competit?*
De præside prouinciæ, si reus non sit eius prouinciæ.C.l.2.
¶ 7 *Quid ueniat in ea?*
De fructibus.ff.l.3 tt.15. l.1.§. ex die quo.
Si seruus deliquerit,uel uim fecerit. ff.l.fin.

¶ 8 *Quamdiu competunt?*

Quædam annalia sunt, quędam perpetua. ff. l. 1. §. fi. l. 4.

¶ 9 *Adiuncta officia actoris?*

Sine solennitate proponuntur Inst. §. fi. C. l. 3. l. 4.

Actor tenetur exprimere actionem. C. l. 4.

Singula interdictorum species subiecta sunt suis locis.

DE RELIQVIS DELICTIS & criminibus. ff. lib. 47. tt. 11. Cap. XXI.

Si glandem ex arbore tua in fundum meum cadentem ego immisso pecore depascam. ff. lib. 19. tt. 5. l. 14. §. si glans. lib. 10. §. 10. tt. 4. l. 9. §. glans.

Si calicem argenteum alienum in profundum ali iecit. ff. lib. 19. tt. 5. l. 14. §. sed etsi calicem.

Si alienas merces in mare proiecit. ff. lib. 19. tt. 5. l. 4. in prin.

Si seruum alienum spoliauerit, isque frigore periit. ff. lib. 19. tt. 5. l. 14. §. sed & si seruum.

Si quis alienas sollicitauerit nuptias, & matrimonia interpellauerit. l. 1. in prin.

Si puero stuprum abducto ab eo uel corrupto comite persuaserit, aut mulierē, puellamve interpellauerit, quidve impudicitiæ gratia fecerit, domum præbuerit, pretiumve quo is persuadeat dederit l. 1. §. fi.

De non naturalibus luxuriis, blasphemiis & iura mentis per Deum, per capillum, per caput. C. lib. 5. tt. fi. l. fi. §. fi. Nouel. c. 77. c. 141.

De lusu. ff lib. 11. tt. 5. C. lib. 3. tt. 43. l. 15.

De periurio. uide supra lib. 2. huius Methodi. cap. De iureiurando.

Si mulier partum abegit. l. 4. lib. 48. tt. 18. l. l. 8. tt. 19. l. 39.

Si quis partum exposuerit. C. li. 8. tt. 52. l. 2.

Si fimo corrupto aliquem perfuderit cœno, luto oblinierit, aquas spurcauerit, fistulas lacus, quidve aliud ad iniuriam publicā contaminauerit. l. 1. §. fit iniuria.

Si album corrupit. ff. lib. 2. tt. 1. l. 7. l. 8. l. 9. lib. 48. tt. 10. l. 32. in prin.

Si aliquid fecit, quod leues hominum animi superstitione numinis terreantur. ff. lib 48. tt. 19. l. 30.

De circulatoribus qui serpentes circunferunt & proponunt, si cui ob eorum metū damnum datum est. l. 8.

De concussione, si simulato pręsidis iussu cō cussio interuenit, &c. ff. tt. 1.

De scopelismo, hoc est lapidum positione. l. 7. §. sunt quædam.

Si Nili aggeres rumpat. ff. l. 7. §. fin. C. lib. 9. tt. 38. l. 1.

De non præcidendis quibusdam arboribus nec transferendis, nec excidendis. C. lib. 11. tt. 77. l. 2.

De termino moto, uide supra lib. 20. huius Methodi. c. 8.

De saccularijs & directarijs. ff. l. 7. in prin. tt. 18. l. 1. §. expilatores.

De effractoribus. ff. tt. 18. l. 1. §. expilatores. l. 2.

De expilatoribus. ff. tt. 18. l. 1. §. expilatores

De instrumentis proditis. l. 7. §. sunt præterea. lib. 48. tt. 10. l. 1. §. is qui deposuit.

De præuaricatoribus receptoribus, & effractoribus uide supra lib. 1. huius Methodi

De publicis iudicijs in genere.

Committuntur insuper delicta emendo, uendēdo, locando, sepeliendo, ad statuas confugiendo, &c.

¶ *De confugiendo ad statuas.*

Si quis ad statuas & imagines ad iniuriam alterius confugit. ff. lib. 48. tt. 19. l. 28. §. ad statuas.

Si cuius instinctu seruus ad infamandum dominum ad statuas confugit. l. 5.

De sepeliendo & mortuum inferendo

Si in alienum locum mortuum intulerit. ff. lib. 11. tt. 7. l. 2. §. 1. usque ad §. nam t otus l. 7. l. 8. § in hac autem.

Si in locum publicis usibus destinatum, mortuum intulit. ff. li. 11. tt. 7. l 8. §. fi in locū.

De emendo & uendendo.

Si monopolium exercet. C. lib. 4. tt. 59. l. 1.

Si purpuram emerit uel uendiderit. C. lib. 11. tt. 8. l. 5. lib. 4. tt. 40. l. 1.

Si sericum à barbaris emerit. C. lib. 4. tt. 40. l. 2.

Si publicè mala medicamenta uendiderit. Inst. lib. 4. tt. fin. §. ficarii. ff. lib. 48. tt. 8. l. 3. in prin.

De armis non à quolibet fabricandis, nec uendendis. Nouell. c. 85.

De armis, & aliis rebus à mercatoribus ad barbaros non transferendis. C. lib. 4. tt. 63. l. 2. tt. 41. lib. 12. tt. 45. l. 1.

Si illicitas merces uendiderit. ff. lib. 39. tt. 4. l. 11. in prin. §. dominus. usque ad §. fi. C. lib. 4. tt. 61. l. 9.

Si non salinarius sal emerit uel uendiderit. C. lib. 4. tt. 61. l. 11.

De emptione & uenditione quarundam arborum prohibita. C. lib. 11. tt. 77. l. 1.

Si pater filium uendiderit. C. lib. 4. tt. 43. ff. lib. 21. tt. 2. l. 39. §. pater.

Si rem religiosam emerit uel uendiderit. C. lib. 9. tt. 19. l. 1.

Si frumenta publici canonis uendātur à nautis. C. lib. 4. tt. 40. l. 3. l. 4.

Si rem alii obligatam, alii alienauerit: uide infra c. prox.

Si duobus eandem rem diuersis temporibus uendiderit. ff. lib. 48. tt. 10. l. 21. lib. 47. tt. 20. l. 3. §. ubicunque.

Si domum uel uillam diruat negociandi causa, & particulatim emat uel uendat. ff. li. 18. tt. 1. l. 52.

Si habitatores metrocomiæ loca sui iuris extraneis alienent. C. lib. 11. tt. 55. l. 1.

Si Palatini à priuatis imperatoris qd emant C. lib. 4. tt. 44. l. 18.

Si nominatores ad munera à nominatis qd emant. C. lib. 10. tt. 70. l. 2. §. fi.

Si officialis à suis prouincialibus emat. ff li. 18. tt. 1. l. 46. l. 62. in prin.

Si tutores à pupillis emant, uide locum De tutela & cura 5. lib. 6. huius Methodi.

Si medicus ab ægroto emat. ff. lib. 50. tt. 13. l. 3.

Si dominus seruum fugitiuum, uel alius seruum alienum uel liberum hominem uendiderit. uide supra lib. 1. huius Methodi De lege Fauia.

Si eunuchos fecerit & uendiderit. C. lib. 4. tt. 42. Nouell. c. 142.

Si seruus ad bestias uenditus sit. ff. lib. 48. tt. 8. l. 11. §. 1.

Si nō secundum actionis formulam, sed plures merces uendiderit, uel operas locauerit. Nouell. c. 122.

De conducendo & alio modo contrahendo.

Si tutor uel curator uel alius deposito officio ante restitutam tutelam uel administrationem, uel ante susceptam tutelam, cum fisco contrahit. ff. lib. 48. tt. 10. l. 1. §. tutores. usque ad §. fi. lib. 19. tt. 2. l. 49.

Si quis militi prædia locauerit. ff. lib. 19. tt. 2. l. 50.

De mutuo dando.

Si iudici mutuam dat pecuniam, uel ob honorem consequendum. C. lib. 4. tt. 2. l. 16.

De societate.

Si improbè in alienā litem coierint, ut quid quid condemnationem in rem eius redactum fuerit, inter eos communicaretur. ff. lib. 48. tt. 7. l. 6. tt. 10. l. 1. §. 1.

Si illicita collegia usurpant. ff. lib. 47. tt. 22. l. 3. §. fi.

Quę sint illicita collegia, uide 5. lib. 3. huius Methodi, De ciuibus & collegiis.

De pignore.

Si quis liberum hominem pignori acceperit. ff. lib. 20. tt. 3. l. 5.

Si pater filium pignori dederit, uide paulo superius, uer. Si pater filium.

De pactis.

De pactis mercatorum & artificum, quo pluris uendant, & ne alter opus ab altero cœptum impleat. C. lib. 4. tt. 59. l. 1.

Sunt præterea delictorum alia communia, alia propria certarum personarum, utputa magistratus, militum, &c. ff. lib. 49. tt. 16. l. 2. i prin. De propriis, uide in suis locis de militibus de magistratu, de clericis, &c.

DE CRIMINE STELLIONATUS. ff. lib. 47. tt. 20. C. lib. 9. tt. 34. Cap. XXII.

¶ I. *Genus & propria.*

Neque publicum neque priuatum est iudicium. ff. l. 1. tt. 11. l. 3. C. l. 3.

Quod in priuatis iudicis est de dolo actio, hoc in criminibus est stellionatus persecutio. ff. l. 3. §. stellionatum.

Non infamat. ff. l. 2.

¶ 2 *Causæ ex quibus competit.*

Si quid dolo factum est, deficitque titulus criminis, hoc crimen locum habet. ff. l. 3. §. 1. §. & ut generaliter.

Si rem alii obligatam, diſſimulata obligatione alii diſtraxerit, permutauerit, uel in ſolutum dederit. ff. l. 3. §. ubicunque. lib. 48. tt. 10. l. 21. l. 28. C. l. 2. Vel pignori dederit. ff. lib. 20. tt. 1. l. 15. §. qui res ſuas. li. 22. tt. 4 l. 3. C. l. 1. l. 4.

Si rem alienam pignori dedit. C. l. 2. ff. l. 4.

Si creditor idem debitum bis exegit, uel ei ſolutum eſt. ff. lib. 17. tt. 1. l. 29. §. in omnibus,

Si peierauit. ff. l. 4.

Si impoſturam uel colluſionem fecit in necem alterius. ff. l. 3. §. item ſi quis.

Si merces ſuppreſſit. ff. l. 3. §. ſi.

Si merces ſuppoſuit, obligatas auertit uel corrupit. ff. l 3. §. ſed etſi.

¶ 3 *Apud quem competit.*

Ad præſidis cognitionem ſpectat. ff. l. 3. in prin.

¶ 4 *Quid ueniat, ſeu de pœna.*

Pœna extraordinaria eſt. ff. l. 2. l. 3. §. pœna.

Pœna opus metalli in plebeiis egredi nõ debet. ff. l. 3. §. pœna.

Si peierauit, dũ iurat pignora ſua eſſe. ff. l. 4.

FINIS LIBRI VICESIMITERTII,

ET SEXTAE PARTIS.

METHODI IVRIS CIVILIS PARS SEPTIMA:

DE CAVSIS QVIBVS IVRA RETINENtur, amittuntur & recuperantur:

NICOLAO VIGELIO AVCTORE.

De exceptionibus in integrum restitutionibus, & similibus Iuris remedijs.

LIBER VICESIMVS QVARTVS.

IN præcedentibus libris causæ quib. iura adquiruntur, sunt propositæ & descriptę. Sequuntur nunc causę quibus iura adquisita retinētur, amittunt, & amissa recuperātur: quanq; & in superioribus libris eiusmodi causæ propositæ sunt. Nam retinēdæ possessionis est, interdictum Vti possidetis & Vtrubi: recuperādæ autem est interdictū Vnde ui, &c. de quibus s. uidere licet. Sed & eædem sunt causæ amittendi iuris, quæ adquirēdi. l. 1. ff. pro derelicto. item lib. 50. tt. 17. l. 195. de quibus s. tractatum est. Sæpe autem causæ ex quibus iura ab uno ad aliū transferri solent, inutiles sunt, & ad transferendum inefficaces: puta, si cum minore uigintiquinque annis gestum est, si metus causa dolo malo, propter absentiā alterutrius, uel aliam similem causam quid gestū est, si per errorem & ignorantiam, si ob turpē uel iniustam causam, si sine causa quid datū uel promissum est, si causa non sit secuta, si iudicii mutādi causa uel in fraudem creditorum alienatio est facta: quibus casibus ei qui, si gestum ualeret, ius suum amisisset, & adquisiuisset alter, ad ius retinendum cōpetit exceptio, si rem possidet, uel ad rem amissam recuperandam in integrū restitutio, aut condictio aliqua; de quibus sequitur.

DE EXCEPTIONIBVS.

Inst. lib. 4. tt. 13. ff. lib. 44. tt. 1. C. lib. 8. tt. 36. Cap. I.

¶ *1. Definitio.*

ff. l. 2. in prin. l. 22. in prin.

¶ *2 Genus.*

Exceptio an sit actio. ff. l. 1. l. 12. lib. 22. tt. 3. l. 19. in prin. lib. 50. tt. 16. l. 8.

¶ *3 Diuisiones & species.*

Diuiduntur exceptiones in ciuiles & prætorias. Inst. §. alioqui. item in peremptorias & dilatorias. Inst. §. appellātur. usque ad fin. tituli. ff. l. 2. §. fin. l. 3.

De exceptione, quòd præiudicium rei non fiat. ff. l. 13. l. 16. l. 17. l. 18. l. 21. lib. 5. tt. 1. l. 54. lib. 4. tt. 1. l. 4.

De exceptione mandādi sibi actiones. ff. lib. 10. tt. 2. l. 18. §. si filius familias. de hac exceptione, uide passim Euētus actionum: item j. li. prox. c. 2. mēb. 6. uer. De cedēdis,

De

De replicationibus. Inst. tt. 14. ff. l. 2. §. replicationes. l. 22. C. l. 10.

¶ 4 *Finis & officium exceptionum.*

Excludere actionem. Inst. in prin. ff. l. 2. in prin. §. illud.

¶ 5 *Causæ ex quibus competunt.*

Exceptiones opponūtur aut quia factum est quod fieri oportuit, aut quia factum est quod fieri non oportuit, aut quia factum non est quod fieri debuit. ff. l. 20.

DISTINCTIO GENERALIS.

Si conuenit, ne ulla exceptio obijciatur. ff. lib. 2. tt. 11. l. 4. §. quæsitum.

¶ 6 *Quibus competunt?*

De eo cui competit actio. ff. lib. 50. tt. 17. l. 198. §. 1.

De fideiussorib. Inst. tt. 14. §. fin. ff. l. 7. l. 19. C. l. 11 ff. lib. 46. tt. 1 l 16. in prin.

De hæredibus, & cæteris successoribus. ff. li. 43. tt. 18. l. 3. §. si quis ab auctore. ibi, Cū enim success. lib. 50. tt. 17. l. 198. §. cum quis.

¶ 7 *Aduersus quos dantur?*

De hæredibus, cęterisq; successoribus. ff. li. 50. tt. 17. l. 185. l. 156.

De eo cui delegatus est reus. ff. lib. 46. tt. 2. l. 12. l. 13. l. 19. l. 33. lib. 44. tt. 5. l. 1. §. siue autem.

¶ 8 *Quando & quandiu competit.*

Peremptoria exceptio post litem contestatam, ante sententiam quandocunq; obiici potest. C. l. 4. l. 8. lib. 7. tt. 50. l. 2.

Dilatoria uerò exceptio non nisi ante litem contestatam post obiici. C. l. 12.

De fori præscriptione & recusatoria iudicis ante litem contestatam obiicienda. C. l. 13. lib. 3. tt. 13. l. 4.

De exceptione post probatā actionem probanda, antè opponenda. C. lib. 4. tt. 19. l. 19. lib. 8. tt. 36. l. 9.

Quæ temporaria sunt ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum. ff. tt. 4. l. 5. §. fin. C. l. 6. contra. ff. lib. 15. tt. 1. l. 30. §. fin.

¶ 9 *Quot obijciendæ, seu de cumulatione exceptionum.*

Pluribus exceptionib. quis uti non prohibetur. ff. l. 5. l. 8. lib. 50. tt. 17. l. 43. in prin.

¶ 10 *Effectus exceptionum.*

Qui exceptionem obiicit, non utiq; existimatur cōfiteri de intētione actoris. ff. l. 9.

Nulla actio est, quæ exceptione remoueri pōt. ff. lib. 4. tt. 3. l. 7. §. seruus. ibi, Quasi nulla. lib. 50. tt. 17. l. 13. l. 66. l. 112.

DE IN INTEGRVM RESTITVTIONIBUS. ff. lib. 4. tt. 1. C. lib. 2. tt. 46. cum sequentibus. Cap. 11.

¶ I. *Causæ ex quibus in integrum restitutio competit, seu petenda sit.*

Si quis lapsus uel circumscriptus sit, siue metu, siue calliditate, siue ætate, siue absentia inciderit in captionem, siue per status mutationem, aut iustū errorem. ff. l. 1. l. 2.

De singulis istis causis, nec non de aliis, uide capita sequentia.

DISTINCTIO GENERALIS.

Si minima res uel summa sit propter quam in integrum restitutio petitur, per quam maiori rei uel sūmæ præiudicatur. ff. l. 4.

¶ II. *Quibus competit in integrum restitutio?*

De successoribus. ff. l. 6. in prin.

De domino minoris. ff. l. 6. §. proinde. usq; ad fin. legis.

¶ III. *Per quos competunt.*

Causa in integrum restitutionis etiam per procuratorem agi potest. C. tt. 48. l. 1.

¶ IIII. *Vbi & apud quem cognitio in integrum restitutionis agitanda?*

De eo ubi domicilium habet reus conuentus. C. tt. 46. l. 2.

De iudicibus ordinariis & delegatis, non cōpromissariis. C. tt. 46. l. 3.

Si contra sententiam procuratoris Cæsaris restitutio postuletur: solus princeps cōpetens est iudex. C. tt. 46. l. 1.

¶ V. *Quando & quandiu competit?*

Intra quadriennium. C. tt. 52. l. 3. l. 6. l. 7.

¶ VI. *Adiuncta & euentus in integrum restitutionis.*

De causa à iudice cognoscenda. ff. l. 3.

Omnia in suo statu esse debent, donec res finiatur. C. tt. 49. l. 1.

De dilatiōe dāda actori uel reo. C. tt. 52. l. 6

Quidquid ad eum qui restituitur, peruenit, id restituere debet. C. tt. 47. l. 1.

Non uidetur re exclusus, quem prætor in integrum se restituturum pollicetur. ff. l. 5.

DE EO

DE EO QVOD METVS CAVsa gestum est. ff. lib. 4. tt. 2. C. lib. 2. tt. 19. Cap. III.

¶ *De actione Quod metus causa.*

¶ I. *Genus.*

Arbitraria est actio. Inst. lib. 4. tt. 6. §. praeterea. ff. l. 14. §. haec autem.

¶ II. *Causa ex qua competit haec actio.*

Si quid ui metusve causa gestum est, ut restituatur. ff. l. 1. in prin. §. fin. l. 3. in prin. C. l. 12.

Declaratur quid sit uis, quid metus. ff. l. 1. §. metus. l. 2.

Distinguitur sequentibus modis:

1 *Ex re quam metuit.*

Si res nulla sit quam metuit, uel minus malum. ff. l. 5. l. 6. l. 7. §. 1. l. 9. in prin.

Si infamiam uel aliquã uexationem metuit. ff. l. 7. in prin.

Si ne uinctus ducatur ad iudicem metuit. ff. l. 23. §. si iusto.

Si metu accusationis institutae uel futurae gessit. C. l. 10. lib. 8. tt. 38. l. 9. §. 1.

Si depreheñsus i aliquo flagitio metuat ne occidatur, uel ne prodat. ff. l. 7. §. fi. l. 8. in pri.

Si ne ad ciuilia munera nominetur, metuit. C. l. 8.

Si ne stuprũ patiatur, metuit. ff. l. 8. §. quod si dederit.

Si ne instrumenta status interuertat, metuit. ff. l. 8. §. si is accipiat.

Si seruitutis metu, uel similium gessit. ff. l. 4.

Si mortis aut uerberum terrore gessit. ff. l. 3. §. fin.

Si ne liberis quid mali accidat, metuit. ff. l. 8. §. fin.

2 *Ex persona eius à quo metuit, & qui metum infert.*

Non quaeritur in hac actione, quis metum intulerit ff. l. 9. §. animaduertẽdum. l. 14. §. in hac actione. tt. 3. l. 15. §. fin.

Si populus, curia, collegium uel corpus metum intulit. ff. l. 9. §. animaduertendum.

Si magistratus uel officialis metum intulit. ff. l. 3. §. 1. l. 23. §. si quis quod. C. l. 11. l. 12.

Si parens metum intulit liberis. ff. lib. 44 tt. 4. l. 4. §. fin.

3 *Ex causa ex qua metuit, & modo quo metus illatus est.*

Si meticulosus rẽ nullam frustra metuerit. ff. l. 6. l. 7. §. 1. lib. 50. tt. 17. l. 184.

Si suspicatus est malum non praesens. ff. l. 9. in prin.

Si minatus ẽ illi uim aduersarius. C. l. 7. l. 9.

Si quòd audiret aliquem cum armis uenire, profugit. ff. l. 9. §. 1.

Si quòd in dignitate positus sit aduersarius, metuit. C. l. 6. l. 1.

Si quòd ingratus fuerit aduersus patronum, metuit ne in seruitutem retrahatur. ff. l. 21. in prin.

Si in furto uel adulterio deprehensus, metuat ne occidatur uel prodatur. ff. l. 7. §. fi. l. 8. in prin.

Si in carcerem detrusus sit, uel custoditus, & athleta à certaminibus prohibitus sit. ff. l. 22. l. 23. §. si foenerator.

4 *Ex specie eius quod metus causa gestum est.*

Si metus causa fundum dereliquerit, & possessionem tradiderit. ff. l. 9. §. 1. §. idẽ ait. ibi, Sed et si per uim.

Si in meo solo adhibita manu aedificet. ff. l. 9. §. idem ait.

Si instrumentum contractus cõficiat. C. l. 7.

Si uendidit. ff. l. 13. §. si iusto. C. l. 3. l. 4. l. 5. l. 12.

Si pignus dedit. C. lib. 8. tt. 14. l. 4.

Si dotem promisit. ff. l. 21. §. si dos.

Si donauit uel transegit. C. l. 12.

Si ultra quantitatem debiti caueat. ff. l. 23. §. si foenerator.

Si ab emptione uel conductione recedit. ff. l. 21. §. si metu.

Si hẽreditatẽ adiit, uel repudiauit. ff. l. 21. §. si.

Si seruum manumisit, uel ędificium deposuit. ff. l. 9. §. idem Pompo.

Si debitum soluit, &c. uide paulo inferius.

5 *Ex reliquis contingentibus.*

Si debitum per uim coactus soluit. ff. l. 12. §. fin. l. 13. l. 25. §. fin.

Si quod per uim acceperat, per uim restituit. ff. l. 12. §. quaeri.

Si id quod ei nõ debebatur, coactus accepto tulit. ff. l. 14. in prin.

Si ingratus aduersus patronum metuit, ne in seruitutem retrahatur. ff. l. 21. in prin.

Si in furto uel adulterio deprehensus metuat ne occidatur, uel prodatur. ff. l. 7. §. fin. l. 8. in prin.

Si de-

Si dedit uel promisit alicui ut se aduersus uim ab alio illatã tueret. ff. l. 9. §. sed licet

Si res sit imperfecta, & nihil dederit. ff. l. 9. §. sed quod prætor.

Si cum per uim coactus cauisset, postea sine ui soluit. C. l. 2.

Si cum socio criminis actum sit, uel ab eo solutum. ff. l. 14. §. fin. l. 15. l. 16. in prin.

Si de dolo, uel alia actione actum sit. ff. l. 14. §. eum qui. l. 9. §. licet.

Si res per uim extorta periit, homo mortuus sit, uel in fuga sit. ff. l. 14. §. aliquando. §. q si homo. usq; ad §. qui uim intulit. l. 17. l. 18. C. l. 1.

¶ *III. Quibus datur hæc actio?*

De successoribus ff. l. 14. §. post annum. ibi, Alia autem. §. ideo autem & success. l. 16. §. hæc actio.

¶ *IIII. Aduersus quos datur?*

De successoribus. ff. l. 16. §. fin. cum quatuor ll. sequent.

De eo ad quẽ res peruenit. ff. l. 14. §. in hac actione. §. aliquando. §. Pedius. l. 16. Vide insuper paulo superius uer. Si res per uim extorta.

De bonæ fidei emptore, uel alio qui rem ab eo qui uim fecit, comparauit. ff. l. 14. §. unde quidam. C. l. 3. l. 5.

De eo qui uim admisit, si res ad alium peruenit. ff. l. 14. §. Pedius.

Si ex facto debitoris fideiussores liberati sunt, an aduersus fideiussores competat actio. ff. l. 10. in prin. l. 11.

Si fideiussor per uim liberatus est, an aduersus reum competat actio? ff. l. 9. §. fin.

De domino serui uim inferentis. ff. l. 16. §. sed etsi serui.

De pluribus uim uel metum inferentib. ff. l. 14. § fin. l. 15.

¶ *V. Quid ueniat in hac actione?*

Non solum rem reddere, sed & de dolo repromittere debet. ff. l. 9. §. idem Iulian. §. ex hoc edicto.

De usufructu & seruitute amissis. ff. l. 9. §. sed etsi ususfructus.

De partu ancillarum, fœtu pecorum, de fructib. & omni causa restituenda ff. l. 12 in prin. l. 21. §. qui possessionem lib. 22. tt. 1. l. 38. §. item si ui.

Si per uim promissum sit ut accepto feratur. ff. l. 9. §. sed etsi per uim. l. 14. §. Labeo ait. §. si quis per.

Si per acceptilatione liberatio per uim interuenit, ut in pristinũ statum obligatio restituatur, &c. ff. l. 9. §. ex hoc edicto. §. cum autem. l. 10. l. 11.

De successorib. quatenus ij teneantur, uide s. Aduersus quos.

De quadruplo soluendo si non in integrum restituatur. ff. l. 9. §. ex hoc edicto. §. cum autem hæc. l. 14. §. 1. §. hæc autẽ actio. §. quadruplatur autem. §. quatenus autem. §. Iulianus ait. l. 21. §. qui possessionem.

¶ *VI. Quando & quandiu competit?*

Intra annum in quadruplum post annum in simplũ datur. ff. l. 14. §. 1. usq; ad §. in hac actione. l. 19. l. 21. §. quod metus. C. l. 4.

¶ *VII. Causa ex qua datur.*

In hac actione sufficit metum, uel uim illatam esse, nec opus est ostendere à quo sit facta. ff. l. 9. § animaduertẽdum. l. 14. §. in hac actione. tt. 3. l. 15. §. fin.

Quibus uis & metus probatur in hac actione. ff. l. 23. in prin. C. l. 6. l. 9.

¶ *VIII. Adfinia remedia.*

De dolo actio. ff. l. 14. §. eum qui.

De actione in rem uel in personam per metum remissa. ff. l. 9. §. uolenti. §. licet autem. C. l. 3.

De hæreditatis petitione. ff. l. 14. §. alia autẽ actio. l. 21. §. fin.

De interdicto unde ui, quod ui aut clàm, & de l. Iulia de ui. ff. l. 9. §. 1. l. 12. §. fin.

De furti actione. ff. l. 14 § qui uim.

De l. Iulia adulterii. ff. l. 8. in prin.

De noxali actione. ff. l. 16. § sed etsi serui.

De exceptione quod metus causa. ff. l. 9. §. sed quod prætor.

¶ *De exceptione quod metus causa.*

¶ 1 *Differentia à doli exceptione.*

ff. lib. 44. tt. 4. l. 4 §. metus causa ibi, Etenim dicitat.

¶ 2 *Causa ex qua datur.*

Si quid metus causa factum sit. Inst. lib. 4. tt. 13. §. uerbi gratia. ff. l. 10. §. sed quod prætor. lib. 50. tt. 17 l. 39.

DISTINGVITVR.

Si non actor, sed alius metum intulit. ff. lib. 44 tt. 4. l. 4. §. metus causa. ibi, Etenim dicitat.

Si

Si parens metum intulit. ff. lib. 44. tt. 4. l. 4. §. fin. lib. 37. tt. 15. l. 7. in prin.

Si actione quod metus causa quadruplũ sit cõsecutus reus. ff. l. 14. §. sed etsi quis per uim.

¶ 3 *Adfine remedium.*

Doli exceptio. ff. lib. 44. tt. 4. l. 4. §. metus causa.

DE DOLO MALO. Cap. IIII.

¶ *De actione doli mali.*

ff. lib. 4. tt. 3. C. lib. 2. tt. 20.

¶ 1 *Ratio huius actionis.*

ff. l. 1. in prin.

¶ 2 *Genus.*

Famosa est actio. ff. l. 1. §. ait prætor. l. 11. in prin. l. 29.

¶ 3 *Causæ ex quibus datur hæc actio.*

Si quid dolo malo gestum sit. ff. l. 1. §. 1. lib. 50. tt. 17. l. 47.

Declaratur quid sit dolus malus. ff. l. 1. §. dolum malum usq; ad §. ait prætor.

Si quod restituere potest, non restituit. ff. li. 17. tt. 1. l. 8. §. dolo.

Dolo autem fit tam in cõtractibus quàm in testamentis, quàm in legibus. ff. li. 44. tt. 4. l. 1. §. fin.

In adeunda & repudianda hæreditate.

Si quis dolo deceptus hæreditatem minus idoneam.

Si persuasus hæreditatem quasi minus idoneam repudiauit. ff. l. 9. in prin. C. l. 7. ff. lib. 44. tt. 4. l. 4. §. si cum legitima.

In testamento.

Si tabulas testamenti apud se depositas deleuit uel corrupit. ff. l. 35.

Si tabulas testamenti suppressit, ne de inofficioso agi possit. ff. l. 9. §. item si tabulæ.

In legato & fideicommisso.

Si hæres seruum legatum occiderit. ff. l. 7. §. si seruum.

Si dominus proprietatis insulam, cuius usus fructus legatus est, incenderit. ff. l. 18. §. si dominus.

Si persuaseris mihi ut optem seruum, quasi melior in familia non sit. ff. l. 9. §. 1.

Si cum seruo ita libertas esset relicta, si hęredibus rõnes reddidisset, cohęres antę reddi tas rationes eum manumiserit. ff. l. 32.

Si legatarius persuaserit hæredi, satis abundeq; ad solida legata soluenda sufficere hæreditatem: & ita solida legata non detracta Falcidia accepit. ff. l. 23.

In usufructu & usu.

Si proprietarius seruum usuariũ occiderit. ff. l. 7. §. si seruum.

Si dominus proprietatis insulam, cuius usus fructus legatus est, incenderit. ff. l. 18. §. si dominus.

Si cũ mihi permisisses saxum uel quid aliud de fundo tuo tollere, postea sumptib. factis non patiaris. ff. l. 34.

In possessione.

Si persuaseris familiæ meæ, ut de possessione recedat. ff. l. 31.

In pignore.

Si fideiussor pignus à creditore emit. C. l. 1.

In mutuo.

Si quis idoneũ esse eum cui pecunia mutua data est, affirmat. ff. l. 7. § fin. l. 8. lib. 17. tt. 1. l. 42.

Si seruus tuus qui non erat soluendo, hortatu tuo à me pecuniam acceperit ut tibi solueret. ff. l. 20. in prin.

In emptione & uenditione.

Si emptor & uenditor se in precio inuicem circumueniant. ff. tt. 4. l. 16. §. idem.

Si quis affirmauerit minimam esse hæreditatem, & ita eam ab hærede emit. ff. l. 9. in prin. lib. 17. tt. 1. l. 42.

Si uenditor quid commendandi uel decipiẽdi gratia dixit. ff. l. 37.

Si sciens falsa pondera commodauit uenditori quibus merces emptori appenderet. ff. l. 18. §. de eo.

Si minor consilio serui circumscriptus eum uendidit. ff. l. 7. §. 1.

Si uendito prædio uenditor seruitutem imposuit, ædificia diruit, arbores excidit: item si uendito seruo uenenum dedit. ff. l. 7. §. non solum.

In præscriptis uerbis.

Si cum mihi persuasisset ut ei ancillam meã darem, uel manumitterẽ, recepturus ab eo aliud mancipium pro ea: ille, ancilla data uel manumissa, aliud mancipium nõ dat. C. l. 4.

In mandato.

Si cum

Si cum seruus pactus pro libertate reum domino dedit, ea conditione ut post libertatem in se transferatur obligatio: postea manumissus uel patronus nō patitur trāsferri. ff. l. 7. §. seruus pro.

In damno dato.

Si quadrupes tua dolo alterius mihi damnū dederit. ff. l. 7. §. si quadrupes.

Si compeditum meum seruum soluit ut fugeret. ff. l. 7. §. idem Labeo.

Si promissum animal occidit. ff. l. 18. §. fi. l. 19

In solutione & liberatione.

Si debitor epistolā ad creditorem quasi ab alio scriptā miserit, ut liberetur. ff. l. 38.

Si cuius dolo factum est, ut lis temporibus legitimis trāsactis pereat. ff. l. 18. §. si cuius.

Si seruum pignoratum mihi noxę dederit. ff. l. 9. §. etsi seruum.

Si seruum promissum occiderit, quo liberatur promissor. ff. l. 18. §. fi. l. 19.

In re indicata & absolutione.

Si dolo procuratoris aduersarius uicerit, & absolutus sit. ff. l. 7. §. si dolo. lib. 44. tt. 4. l. 9.

Si cum mihi persuasisses nullam societatem cum eo cui hęres sum tibi fuisse, uel te seruo meo aut procuratori soluisse, ob id te absolui passus sum. ff. l. 20. §. fi. l. 25.

Si cum me deferente iuraueris, postea periurium fuerit approbatum. ff. l. 21. l. 22.

Si cum non possideret, se liti obtulit, & absolutus sit. ff. l. 39.

Si dolo eius qui uerba faciebat pro eo qui de libertate contendebat factum sit, quo minus præsente aduersario secundum libertatem pronunciaretur. ff. l. 24.

In agendo, & re litigiosa.

Si litem mouit, ne possessor rem uēdere possit. ff. l. 33.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex persona decipientis, & decepti.*

Si pupillus decepit. ff. l. 13. §. fi. l. 14.

Si seruus decepit. ff. l. 9. §. hæc de dolo.

Si parens decepit filium, uel patronus libertum. ff. l. 11. in prin. l. 12. l. 13. in prin. lib. 37. tt. 15. l. 1. C. l. 5. ff. lib. 44. tt. 4. l. 4. §. aduersus parentes.

Si dignitate aliqua præditus decepit humilem: uel homo emendatioris uitæ luxuriosum, prodigum, uel aliàs uilē. ff. l. 11. l. 12. l. 13. in prin.

2 *Ex causa, modo & qualitate doli.*

Si iure suo usus sit. ff. lib. 50. tt. 17. l. 56. lib. 43. tt. 28. l. 3. §. is tamen.

Si antea deceptus deceperit. ff. l. 36. lib. 50. tt. 17. l. 196.

Si fraudem excludit. ff. lib. 31. l. 79. §. Titio.

Si iussu iudicis fecit. ff. li. 50. tt. 17. l. 127. §. fi.

Si deceptus sciuit & consensit. ff. lib. 50. tt. 17. l. 187.

Si non magna uel euidens sit calliditas. ff. l. 7. §. fin.

Non capitur, qui ius publicum sequitur. ff. lib. 30. tt. 17. l. 116. §. non.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si modica summa sit. ff. l. 9. §. fi. l. 10.

Si alia actio, uel aliud remedium actori cōpetat. ff. l. 1. §. 1. §. ait prætor. usque ad fi. legis, cum sex ll. sequentib. C. l. 2.

Si doli clausula in stipulatione subiecta sit. ff. l. 1. §. idem Pompo. lib. 44. tt. 4. l. 4. §. in stipulatione.

Si tutore colludente Titius decepit pupillum. ff. l. 5.

Si dubitetur, an alia sit actio. ff. l. 7. §. non solum.

Quādo autem alia competat actio, uel aliud remedium, uide paulo superius, Species causarum huius actionis.

4 *Ex consequentibus dolum factum.*

Si deceptus postea rursus deceperit. ff. l. 36. lib. 50. tt. 17. l. 196.

Si cum uno actum sit, uel unus soluerit. ff. l. 17.

¶ IIII. *Quibus datur actio de dolo malo?*

Si quis tabulas testamenti deleuit, uel corrupit. ff. l. 35.

¶ V. *Aduersus quos datur?*

De successoribus. ff. l. 17. l. 26. cum quatuor ll. sequentibus.

De hæredib. earū personarū quæ ipsę de dolo conueniri non possunt. ff. l. 13. in prin.

De pupillo. ff. l. 13. §. fi. l. 14. l. 15. in prin.

Si decuriones, uel ij qui res municipum administrant, dolo fecerint. ff. l. 15. §. 1. §. de dolo.

Si procurator dolo fecit, an dominus teneatur. ff. l. 15. §. item si quid ex.

De eo qui dolo procuratoris absolutus est. ff. l.

ff.l.7.§.si dolo.

¶ VI. *Quid ueniat in hac actione?*

Vt res restituatur. l.18. in prin. §. si cuius dolo.

Et nisi restituatur, præstetur quanti ea res est.ff.l.18.in prin. §.non tamen.

Si seruus dolo fecit.ff.l.9. §.hæc de dolo.

Si hæres uel alius qui dolo non fecit, conuenitur.ff.l.15.§.item.l.17.§.fi.l.26.

¶ VII. *Quando & quamdiu competit?*

De biennio ex die doli commissi. C.l.8.l.3.

Perpetuò datur de eo quod ad reum peruenit. ff.l.28.l.29.

¶ VIII. *Adiuncta officia actoris et iudicis.*

De causæ cognitione.ff.l.9.§.fi.l.30.C.l.2.

In hac actione cuius dolo, & quid dolo factum sit, ab actore est designandũ. ff.l.15. §.fi. l.16.

De probatione doli.

¶ CVI INCVMBAT PROBATIO DOLI. ff.l.22.tt. 3.l.18. §.qui.

Quibus dolus probandus est,uel per quæ.ff. l.7.§.fi.lib. 50.tt.17.l.79.C.l.6.

¶ IX. *Adfinia remedia.*

Boni prætoris est, potius restituere litem, quàm actionem famosam constituere.ff. tt.1.l.7.§.fi.

De in factum actione. ff.l.7. §. idem Labeo. l.11. §.fi.l.12.C.l.9.

De lege Cornelia.ff.l.9. §.item si tabulæ.

Si serui dolo factũ sit.ff.l.9. §.hæc de dolo.

De reliquis, uide ī. Species causarum huius actionis.

¶ *De exceptione doli mali.*

ff.lib.44. tt.4.

¶ 1 *Ratio huius exceptionis.*

ff.tt. 1.§.ideo autem.l.2.in prin.

¶ 2 *Causa ex quibus datur?*

Ex eadem causa competit hæc exceptio, ex qua de dolo actio: scilicet, Si quid dolo malo gestum est ff l.2.in prin.

Ex omnibus in factum exceptionibus, doli oritur exceptio. ff.l.2. §.& generaliter.l. 12.lib. 45.tt.1.l.36.

Si quis id petit quod restituturus est. ff.l.8. in prin.lib.50.tt. 17.l.133.§.fi.

In actione in rem, seu rei uindicatione.

Si res reo conuento uendita & tradita sit. ff. l.4.§.si à Titio.

Si actor sumptus in rem factos non restituat.

l.4.§.si minor.l. 10.l.14.

In uendicatione usufructus.

Si fundus cuius usufructus uindicatur, nolente actore uenditus sit. ff.l. 4. §. quæsitum est si cum.

In petitione hæreditatis.

Si reus sit scriptus hæres, actor autem hæreditatem à legitimo hærede emit. Replicatur: Si reus non repudiasset hæreditatē. Duplicatur, Si nō dolo legitimi hęredis. ff.l.4.§.si cum legitima.

Si actor in testamento exhæredatus est: an rupto testamento is, uel eius hæredes ac liberi succedere possint? ff.l. 13.

In actione ex testamento, & petitione legati.

Si contra uoluntatem defuncti ex testamēto petat actor. ff.l.4.§ præterea.l.17.§.auus. lib.50.tt. 17.l. 19.§.fi.

Si hæres repudiata hæreditate legatum petat.ff.l. 4.§. si quis ex uncia.

Si uia legata, & lege Falcidia locum habente, legatarius totam uiam petens: non offerat æstimationem quartæ partis. ff. l. 5.§. 1.

In certi condictione.

Si solutum sit.ff.tt.1.l.4.tt.4.l.4. §.si quis pupillo. §.quæ in tutore. ibi, Quid enim si deb.l. 16.

Si pecunia nō sit numerata. ff.l. 2.§.proinde etsi.

Si creditor in futurum usuras accepit.ff.l.2. §.non malè.lib.2.tt.14 l.56. fi in prin.

Si pignus culpa creditoris periit. ff.l.4.§.itē quæritur.

Si filiofamiliâs mutua data sit pecunia, replicatur de dolo.ff.l.4 §.contra senatuscon.

Si hæres damnatus sit non petere a debitore.ff l.8.l.17.§.auus.

Si creditor debitori debitum sub conditione legauit, hæresque petat debitum. Replicatur: Si legati conditio nondum extiterit.ff.l.5.in prin.

Si opera creditoris debitor pecuniam quam ei soluturus erat, perdidit.ff.l.6.

In actione ex stipulatu.

Si sine causa actor stipulatus fuerit.ff.l. 2.§. circa primam.

Si causa stipulationis non sit secuta, uel fini ta.ff.l.2.§.proinde etsi.

Si per

Si per errorẽ putãs se debere, promisit reus ff.l.7.l.17.in prin.

Si post stipulationem pactum factum est, ne intra certum tempus agatur. ff.l.2.§.item quæritur

Si infirmus causa mortis promisit, & conualuit.ff.l.4.§.1.

Si cum in arbitrum compromissum esset, ob aduersam ualetudinem non stiterit reus. ff.l.4.§.in arbitrum.

Si sciens fugitiuum esse actor, stipulatus sit fugitiuum non esse.ff.l.4.§. item Labeo.

Si actor & penã & sortem petat.ff.l.4.§. Labeo ait.

Si promissori reo de re accepta moueatur controuersia.ff.l.17.§.ex quadrante. Vide insuper s.lib. 18. huius Methodi. cap. 9.membr. 1. in fine. uers.Si de re empta dominii.

In actione iudicati.

Si dolo procuratoris dominus cõdemnatus sit.ff.l.9.

Si tantum condemnatus soluere paratus sit, quãtum ex principali actione debebatur. ff.l.15.lib.20.tt.1.l.16.§.si pluris.

Reliquas species suis subieci locis.

DISTINCTIONES GENERALES:

Si parens aduersus liberos uel patronus aduersus libertum dolo fecit. ff.l.4.§.aduersus parentes.lib.37.tt.15.l.7.in prin.

Si minor 25.annis pupillus uel furiosus dolo egit.ff.l.4.§. quæ in tutore.

Si alius nõ actor dolo egit, uide j. Aduersus quos datur.

Si non aduersus reum conuentum, sed aduersus alium dolus commissus est. ff. l. 2. §. planè ex.

Si nihil dolo egit actor, uide s. uers. Ex omnib.in factum.

Si ignorat causam actor, cur non debeat petere.ff l.2. §.generaliter. lib.50. tt.17. l. 137.§.fin.

Si uoluntas testatoris actori non refragetur. ff.lib.50.tt. 17.l.19.§.fin.

Si nulli nisi ei qui dolum admisit, dolus dãnosus est. ff.l.11.§.fin.

Si ex doli clausula agatur, uel actio ex doli clausula competat.ff.l.4.§.Labeo etsi.

Si res antè uel post etiam dolo egerit, an aduersus doli exceptionem competat replicatio doli.ff.l.4.§.Marcellus ait. lib. 50. tt.17.l.196.

¶ III. *Quibus datur doli mali exceptio?*

De alio quàm aduersus quem dolus cõmissus est.ff.l.2.§.planè ex.

¶ IIII. *Aduersus quos datur?*

De parentibus, patronis, & horum hæredibus, uide paulo superius uers. Si parens aduersus.

De alio quàm qui dolo egit.ff.l.2.§.& quidem illud.l.11.in prin.ibi, Neq; alienus. lib.50.tt.17.l.49.

De domino & patre, si seruus uel filius dolo egit.ff.l.4.§.in hac exceptione.

Si procurator dolo egit, an noceat domino. ff.l.4.§.quæsitum est an.l.11.

Si actor pecuniis exigendis præpositus dolo egit, an noceat domino.ff.l.5.§.actoris.

Si tutor & qui pro tutore negocia gerit, dolo egit. ff. l.4. §. illa etiam quæstio. usq; ad §.quæ in tutore.l.11.§.idem.

Si curator furiosi, prodigi uel minoris dolo egit.ff.l.4.§.quæ in tutore.

Si debitor actoris dolo egit.ff.l.4.§. itẽ quæritur.

Si cum mandassem Titio, ut à te stipularetur, deinde Titius mandasset Seio, isq; à te stipulatus sit: ego uel Seius dolo egerit.ff.l.4.§.mandaui.

Si mulier quæ marito debitorem in dotem delegauit, dolo egit: non nocet marito. ff. l.4.§.sed etsi mulier.usque ad §. illud nõ ex.l.5.§.si eum.

Si maritus dolo egit, an noceat mulieri uel marito. ff.l.4.§.apud Iulianum: ibi, illud non.

Si auctor actoris dolo egit, an noceat actori? ff.l.4.§.de auctoris.usq; ad §. metus causa.s.tt.1.l.6.

¶ V. *Quandiu competit hæc exceptio?*

Perpetua est.ff.l.5.§.fin.C.lib.8.tt.36.l.6. Contrà.ff.lib.15.tt.1.l.30.§.fin.

¶ VI. *Adiuncta officia actoris.*

Cuius dolo factum sit in hac exceptione de signandum est, &c.ff.l.2.§. & quidẽ illud.

¶ VII. *Adfinia remedia.*

De exceptione in factum. ff.l.2.§. & generaliter.l.4.§.aduersus parẽtes. §. si à Titio.

De condictione ad liberandum.ff.l 7.l.8.

DE MINORIBVS VIGINTI-quinque annis ff.lib.4.tt.4.C.lib.2. tt.21.cum sequentibus.

Cap. V.

¶ I. *Ratio huius in integrum restitutionis* ff.l.1.in prin.§.fin.

¶ II. *Genus.*

Nec actio nec cautio eo nomine datur:totū enim dependet ex prætoris cognitione. ff.l.24.§.fin.

¶ III. *Causæ ex quibus hæc in integrum restitutio competit.*

Si cum minore uigintiquinque annis quid gestum est,ex quo est læsus minor.ff.l.1. §.prætor.C.tt.21.l.8.

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie rei gestæ.*

Qualitercunq; gestum sit, siue cōtractū sit, siue quid aliud contingat. ff.l.7.in prin.

De manumissione & libertate.

Si manumisit minor, & ne aduersus libertatem restituatur. ff.l.9. §.fin.l.10. l.11. in prin. usque ad §.ex facto.l.33.l.48.§.minor.C.tt.30.

De emptione & uenditione.

Si emit uel uendidit minor.ff.l.7.in prin.C. tt.27. l.2.

Si tutor urgentibus creditoribus rem pupillarem cum decreto uendidit. ff. l. 47. in prin.l.49.

Si uendidit ut manumittatur.ff.l.11.§.quid si minor.

Si cum seruum uendidisset,alius eum postea pluris liccatur.ff.l.7.§.quæsitum.

Si in emptione ab alio superetur.ff.l.35.

Si emit seruum sibi necessarium. ff.l.11. §.unde Marcellus.

Si pluris emit,uel minoris uendidit. ff.l.16. §.idem.

Si emit ut manumittat.ff.l.11.§.item quæri potest.

De solutione.

Si soluerit minor uel tutor eius. ff.l.40.§.fi. C.tt.32.

Si indebitum soluerit.ff.l.25.in prin.

Si cum duas res promisisset,illam aut illam, preciosiorem dederit.ff.l.7.§.hodie.

Si moram in soluendo fecit.C.tt.40.l.3.ff.l. 38.in prin.

Si ei solutum sit, & pecuniam perdidit. ff.l. 7.§.1.usque ad §.non solum.l.32.

De iudicijs & actiones item compromisso.

In iudiciis etiam minori succurritur,siue dū agit,siue dum conuenitur captus sit. ff.l. 7.§.non solum.ibi,Sed & in iudiciis.

Si non intra legitimum tempus egerit, uel excepcrit.C.tt.49.l.5.ff.l.37. in prin.

Si non intra quinquennium inofficiosi querelam mouit. C.tt.40.l.2.

Si intra diē nō prouocauit. ff.l.7. §.itē si nō.

Si quasi contumax condemnatus sit. ff.l.8.

Si litem deseruit.ff.l.7.§.fi.

Si liti renunciauit.C.tt.21.l.1.

Si allegationem omisit. ff.l.36.

Si in iudicem compromisit.ff.l.34.§.fi.

Si aduersus minorem iudicatum sit. ff.l. 16. §.fin.l.18. §.si autem.l.42.l.46.lib.49.tt. 1.l.9. C.tt.26.l.1.l.2.l.5.tt.30. l.4.tt.40. l.4.

De hæreditate adita uel repudiata.

Si hæreditatem adiit uel non adiit, & repudiauit minor.ff.l.3.§.etsi hæres.l.7.§.sed etsi hæreditatem.usque ad §.hodie certò. §.restitutus. l.11.§.si locupleti. l.24.§. Scæuola.C.tt.21.l.2.tt.39. li.6.tt.60.l.8. §.ubi aūt puerilis.usque ad fin. Nouell.c. 119.§.ad hæc. usq; ad §.ultra.

De reliquis.

Si legatum repudiauit, uel in optionis legato captus est.ff.l.7.§.hodie.

Si cum ei legatum esset ut seruum suum manumitteret,legatum agnouit.ff.l.33.

Si patri,ne petat legatum paciscenti, cōnsensit.ff.l.3.§.si quid.

Si mutuum accepit. ff.l.27. §.si pecuniā. C. tt.22.l.1.tt.37.

Si donauit. C.tt.29.

Si cauit.ff.l.16.§.Pompon.l.40.in prin.

Si societatem coiit.ff.l.7.§.1.

Si quid prætermisit.C.tt.21.l.8.

Si cū hæres institutus esset ita: Si a patre in diebus centū fuerit emācipatus: patri nō denunciauit.ff.l.3.§.etsi hæres.

Si in dotem dedit.ff.l.9.§.in dotis. C.tt.33.

Si pactum dotale fecit.ff.l.48.§.fi.

Si res minoris pignori data distracta sit. ff.l. 9.in prin. C.tt.28.

Si res eius usucapta sit. ff. l.45. in princip. C.tt.35.

Si uenter in possessionem missus sit. ff. l. 3. §. cum prætor.

Si quis fideicommissi seruandi nomine in possessionem missus sit. ff. l. 3. in prin.

DE INTERDICTIS VTI possidetis, de superficiebus, & utrubi. Cap. XIX.

¶ *Vti possidetis.*

ff. lib. 43. tt. 16.

¶ I. *Ratio huius interdicti.*

Inst. lib. 4. tt. 15. §. retinendæ. ibi, namque nisi. ff. l. 1. §. huius autem. §. interdictum. lib. 41. tt. 2. l. 35.

¶ II. *Nomen.*

Vti possidetis nulgò dicitur. l. 1. §. est hoc igitur.

¶ III. *Genus, & proprium.*

Prohibitorium interdictum est ad retinendam possessionem. l. 1. §. hoc interdictum. § est hoc igitur.

Duplex est. Inst. lib. 4. tt. 15. §. tertia diuisio. ff. l. 3. §. hoc interdictum.

¶ IIII. *Differentia huius interdicti, et superioris Vnde ui.*

l. 1. §. est hoc igitur. ibi, & consequenter.

¶ V. *Causæ ex quibus datur.*

Si uis fiat possidenti. l. 1. in prin. C. lib. 8. tt. 6. l. 1.

Declaratur quid sit uim facere possidenti. ff. tt. 15. l. 11. tt. 16. l. 3. §. item uideamus. ibi, etenim qui colere.

Si quis suo, qualiter uelit, uti prohibeatur. ff. lib. 8. tt. 5. l. 8. §. sed & interdictum. lib. 43. tt. 15. l. 11. lib. 47. tt. 10. l. 4.

Si quis in suo ædificare, arare, &c. prohibeatur. ff. l. 3. §. hoc interdictum. usque ad §. item uideamus. ꝑ. tt. 15. l. 11. lib. 41. tt. 2. l. 52. §. eum qui.

Si prohibeatur præcidere uel traducere uites ex suo fundo in fundum uicini transductas. ff. l. 3. §. item uideamus.

Si quis proiectum supra uicini solum, uel in ædes uicini non iure habere dicatur. ff. l. 3. §. item uideamus. cum §. sequente.

Si uicinus meus in pariete meo tectoria habeat. ff. l. 3. § si uicinus.

Si inter duos de possessione sit cōtrouersia. Inst. lib. 4 tt. 15. §. retinendæ. ff. l. 1. §. huius autem. ibi, sed si inter.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex re quam possidet, & de cuius possessione contentio est.*

De quauis re soli. ff. l. 1. §. hoc interdictum.

Si de possessione rei mobilis. inst. lib. 4. tt. 15 §. sed interdicto quidem. ff. l. 1. §. hoc interdictum.

Si de cloacis. ff. l. 1. in prin.

Si de re quæ possideri non potest. l. 1. §. hoc interdictum.

Si partem possideat. ff. l. 1. §. hoc interdictum.

Si superficiem possideat. ff. l. 3. §. cæterùm superficiarius.

Si cœnaculum possideat alter, alter ædes. ff. l. 3. §. sed si suprà.

2 *Ex causa ex qua possidet alter, uel uterque.*

Si ui, clàm uel precariò possideat alter, uel uterque. inst. lib. 4. tt. 15. §. sed interdicto quidem. ff. l. 1. in prin. §. perpetuò. §. fin. l. 2. l. 3. in prin. §. non uideor. lib. 41. tt. 2. l. 6. l. 40. §. seruum tuum. usque ad fi. legis. l. ult. C. lib. 7. tt. 32. l. 6.

Si creditores rei seruandæ causa, uel alij custodiæ causa in possessionem missi sunt. ff. l. 3. §. creditores.

Si ususfructus uel usus nomine possideat. ff. l. 4.

Si alter usumfructum, aliter possessionē sibi defendat: item alter usum, alter usumfructum. ff. l. 4.

Si alter ex iusta, alter ex iniusta causa possideat. ff. l. 3. in prin.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si rem uindicat. ff. lib. 41. tt. 2. l. 12.

¶ VI. *Quibus datur hoc interdictum?*

De eo qui ædes possidet, & eo qui cœnaculum. ff. l. 3. §. sed si suprà.

¶ VII. *Apud quem competit?*

Apud rectorem prouinciæ. C. lib. 8. tt. 6. l. 1.

¶ VIII. *Quid ueniat in hoc interdicto?*

Quanti ea res est. ff. l. 1. in prin. ibi, Nec pluris. l. 3. §. in hoc interdicto.

Vt tollat tectoria ex ædibus meis. ff. l. 3. §. si uicinus.

¶ IX. *Quamdiu datur?*

Intra annum, quo primùm experiundi potestas erit. ff. l. 1. in princip. ibi, Neque pluris.

Adsinia

¶ 10 *Adfinia remedia.*
Exceptio.ff.l.1.§.restituendę.
Iniuriarum actio.ff. lib.47. tt.10.l.13. §.si quis me.l.14.

¶ DE SVPERFICIEBVS.
ff.lib.43.tt.17.
¶ 1 *Ratio & usus huius interdicti.*
l.1.§.qui superficiem.
¶ 2 *Proprium & simile.*
Duplex est.l.1.§ proponitur.
Ad exemplum interdicti Vti possidetis proponitur: & omnia quæ in illo interdicto seruantur, in hoc quoque seruabuntur.l.1.§.proponitur.
¶ 3 *Causa ex qua datur?*
Si quis superficie uti prohibetur.l 1.in prin. Declarat,quę sint superficiarię ædes.l.2.
DISTINGVITVR:
Ex quacũque causa possideat, nihil interest l.1.§.proponitur.
Si ui,clàm uel precariò possideat.l.1.§.proponitur.
¶ 4 *Adfinia remedia.*
De actione ex conducto, & ex empto.l.1.§. qui superficiem.
De alia actione quæ datur superficiario.l.1.in prin. ibi, Si qua alia. §.quod autem ait. §.si soli. §.quod aũt. §.& si duobus.
¶ 5 *Reliqua.*
De actione quæ datur domino soli. l.1.§.is autem cuius.§.quod autem.
Reliqua iura superficiei. l.1. §.quod autem usque ad fi.legis.

¶ *Vtrubi.*
ff.lib.43.tt.30.
¶ 1 *Simile.*
Interdictum hoc simile est interdicto Vti possidetis. Inst. lib.4.tt.15.§.retinendæ. ff.l.1.§.fi.
¶ 2 *Differentia huius interdicti, & interdicti Vti possidetis.*
Inst. lib.4.tt.15. §.sed interdicto.ff.l.1.§.1.
¶ 3 *Causa ex qua datur.*
Si inter duos de rei mobilis possessione controuersia sit,is uincit qui eam partem maiore parte eius anni possedit. Inst.li.4.tt.15. §.retinendæ. §.quorum uis.ff.l. 1.in prin.
Mutatur,& constituitur ut is uincat qui litis contestatę tempore,uel cum inquieta tur detinet.Iust.lib.4.tt.15.§.quorum uis ibi,Hodie.ff.l.1.§.fi.
Distinguitur. Si ui, clàm uel precario alter ab altero possideat. Inst.li.4.tt.15.§.quorum uis.ff.l.1.§.fi.
De reliquis huiusmodi interdictis, uide supra lib.8.huius Methodi.

DE INTERDICTIS IN GEnere. Inst. lib.4. tt.15. ff.lib. 43. tt.1.C. lib.8.tt.1. Cap. XX.

¶ 1 *Definitio interdictorum.*
Inst.in prin.
¶ 2 *Ratio nominis.*
Inst.§.sunt tamen qui putant.
¶ 3 *Genus & propria.*
Actionis uerbo continentur.ff. lib.44.tt.7. l.36.
Personalia sunt,non in rem.ff.l. 1.§.penult.
In factum actione sine solennitate proponuntur.Inst.§. fi.C.l. 3.l.4.
Ad priuatas causas, non ad publicas pertinent.ff. lib.47.tt. 10.l.14.§.fi.
¶ 4 *Diuisiones & species.*
Non infamant.ff.tt.15.l.13.
Aut de diuinis rebus sunt aut de humanis.ff. l.1.in prin.l.2.§.interdicta autem.
Quædam prohibitoria sunt ,quędam restitutoria,quædam exhibitoria.Inst.§.summa ff.l.1.§.interdictorum autem.
Quædam sunt adipiscendæ, quędam retinẽdę,quædam recuperandæ possessionis.Inst.§.sequens diuisio.usque ad §.tertia diuisio.ff.l.2.§. interdicta.usque ad fi.legis.
Alia in præsens,alia in præteritum sunt cõcepta. ff. l. 1.§.interdictorum quædam.
Alia proprietatis causam continẽt, alia possessionis.ff.l.2.§.quædam interdicta.
Alia simplicia sunt, alia duplicia. Inst.§.tertia diuisio.ff l.3.in prin §.fi.
¶ 5 *Quæ actio ex iis detur?*
In factum actio.Inst.§.fi.C.l.3.§ fi.l.4.
¶ 6 *Apud quem competit?*
De præside prouinciæ, si reus non sit eius prouinciæ.C.l.2.
¶ 7 *Quid ueniat in ea?*
De fructibus.ff.l.3.tt.15. l.1.§. ex die quo.
Si seruus deliquerit,uel uim fecerit. ff.l.fin.

¶ 8 *Quamdiu competunt?*

Quædam annalia sunt, quędam perpetua. ff. l. 1. §. fi. l. 4.

¶ 9 *Adiuncta officia actoris?*

Sine solennitate proponuntur Inst. §. fi. C. l. 3. l. 4.

Actor tenetur exprimere actionem. C. l. 4.

Singula interdictorum species subiecta sunt suis locis.

DE RELIQVIS DELICTIS & criminibus. ff. lib. 47. tt. 11. Cap. XXI.

Si glandem ex arbore tua in fundum meum cadentem ego immisso pecore depascam. ff. lib. 19. tt. 5. l. 14. §. si glans. lib. 10. §. 10. tt. 4. l. 9. §. glans.

Si calicem argenteum alienum in profundum ali iecit. ff. lib. 19. tt. 5. l. 14. §. sed etsi calicem.

Si alienas merces in mare proiecit. ff lib. 19. tt. 5. l. 4. in prin.

Si seruum alienum spoliauerit, isque frigore periit. ff. lib. 19. tt. 5. l. 14. §. sed & si seruum.

Si quis alienas sollicitauerit nuptias, & matrimonia interpellauerit. l. 1. in prin.

Si puero stuprum abducto ab eo uel corrupto comite persuaserit, aut mulierē, puellamve interpellauerit, quidve impudicitiæ gratia fecerit, domum præbuerit, preciumve quo is persuadeat dederit l. 1. §. fi.

De non naturalibus luxuriis, blasphemiis & iura mentis per Deum, per capillum, per caput. C. lib. 5. tt. fi. l. fi. §. fi. Nouel. c. 77. c. 141.

De lusu. ff lib. 11. tt. 5. C. lib. 3. tt. 43. l. 15.

De periurio. uide supra lib. 2. huius Methodi. cap. De iureiurando.

Si mulier partum abegit. l. 4. lib. 48. tt. 18. l. l. 8. tt. 19. l. 39.

Si quis partum exposuerit. C. li. 8. tt. 52. l. 2.

Si fimo corrupto aliquem perfuderit cœno, luto oblinierit, aquas spurcauerit, fistulas lacus, quidve aliud ad iniuriam publicā contaminauerit. l. 1. §. fit iniuria.

Si album corrupit. ff. lib. 2. tt. 1. l. 7. l. 8. l. 9. lib. 48. tt. 10. l. 32. in prin.

Si aliquid fecit, quod leues hominum animi superstitione numinis terreantur. ff. lib 48. tt. 19. l. 30.

De circulatoribus qui serpentes circunferunt & proponunt, si cui ob eorum metū damnum datum est. l. 8.

De concussione, si simulato pręsidis iussu cōcussio interuenit, &c. ff. tt. 1.

De scopelismo, hoc est lapidum positione. l. 7. §. sunt quædam.

Si Nili aggeres rumpat. ff. l. 7. §. fin. C. lib. 9. tt. 38. l. 1.

De non præcidendis quibusdam arboribus nec transferendis, nec excidendis. C. lib. 11. tt. 77. l. 2.

De termino moto, uide supra lib. 20. huius Methodi. c. 8.

De saccularis & directariis. ff. l. 7. in prin. tt. 18. l. 1. §. expilatores.

De effractoribus. ff. tt. 18. l. 1. §. expilatores. l. 2.

De expilatoribus. ff. tt. 18. l. 1. §. expilatores

De instrumentis proditis. l. 7. §. sunt præterea. lib. 48. tt. 10. l. 1. §. is qui deposuit.

De præuaricatoribus receptoribus, & effractoribus uide supra lib. 1. huius Methodi

De publicis iudiciis in genere.

Committuntur insuper delicta emendo, uendēdo, locando, sepeliendo, ad statuas confugiendo, &c.

¶ *De confugiendo ad statuas.*

Si quis ad statuas & imagines ad iniuriam alterius confugit. ff. lib. 48. tt. 19. l. 28. §. ad statuas.

Si cuius instinctu seruus ad infamand um dominum ad statuas confugit. l. 5.

De sepeliendo & mortuum inferendo

Si in alienum locum mortuum intuler it. ff. lib. 11. tt. 7. l. 2. §: 1. usque ad §. nam t otus l. 7. l. 8. § in hac autem.

Si in locum publicis usibus destinatum, mortuum intulit. ff. li. 11. tt. 7. l 8. §. fi in locū.

De emendo & uendendo.

Si monopolium exercet. C. lib. 4. tt. 59. l. 1.

Si purpuram emerit uel uendiderit. C. lib. 11. tt. 8. l. 5. lib. 4. tt. 40. l. 1.

Si sericum à barbaris emerit. C. lib. 4. tt. 40. l. 2.

Si publicè mala medicamenta uendiderit. Inst. lib. 4. tt. fin. §. sicarii. ff. lib. 48. tt. 8. l. 3. in prin.

De

De armis non à quolibet fabricandis, nec uendendis. Nouell. c. 85.

De armis, & aliis rebus à mercatoribus ad barbaros non transferendis. C. lib. 4. tt. 63. l. 2. tt. 41. lib. 12. tt. 45. l. 1.

Si illicitas merces uendiderit. ff. lib. 39. tt. 4. l. 11. in prin. §. dominus, usque ad §. fi. C. lib. 4. tt. 61. l. 9.

Si non salinarius sal emerit uel uendiderit. C. lib. 4. tt. 61. l. 11.

De emptione & uenditione quarundam arborum prohibita. C. lib. 11. tt. 77. l. 1.

Si pater filium uendiderit. C. lib. 4. tt. 43. ff. lib. 21. tt. 2. l. 39. §. pater.

Si rem religiosam emerit uel uendiderit. C. lib. 9. tt. 19. l. 1.

Si frumenta publici canonis uendãtur à nautis. C. lib. 4. tt. 40. l. 3. l. 4.

Si rem alii obligatam, alii alienauerit: uide infra c. prox.

Si duobus eandem rem diuersis temporibus uendiderit. ff. lib. 48. tt. 10. l. 21. lib. 47. tt. 20. l. 3. §. ubicunque.

Si domum uel uillam diruat negociandi causa, & particulatim emat uel uendat. ff. li. 18. tt. 1. l. 52.

Si habitatores metrocomiæ loca sui iuris extraneis alienent. C. lib. 11. tt. 55. l. 1.

Si Palatini à priuatis imperatoris qđ emant C. lib. 4. tt. 44. l. 18.

Si nominatores ad munera à nominatis qđ emant. C. lib. 10. tt. 70. l. 2. §. fi.

Si officialis à suis prouincialibus emat. ff li. 18. tt. 1. l. 46. l. 62. in prin.

Si tutores à pupillis emant, uide locum De tutela & cura s. lib. 6. huius Methodi.

Si medicus ab ægroto emat. ff. lib. 50. tt. 13. l. 3.

Si dominus seruum fugitiuum, uel alius seruum alienum uel liberum hominem uendiderit. uide supra lib. 1. huius Methodi De lege Fauia.

Si eunuchos fecerit & uendiderit. C. lib. 4. tt. 42. Nouell. c. 142.

Si seruus ad bestias uenditus sit. ff. lib. 48. tt. 8. l. 11. §. 1.

Si nõ secundum actionis formulam, sed plures merces uendiderit, uel operas locauerit. Nouell. c. 122.

De conducendo & alio modo contrahendo.

Si tutor uel curator uel alius deposito officio ante restitutam tutelam uel administrationem, uel ante susceptam tutelam, cum fisco contrahit. ff. lib. 48. tt. 10. l. 1. §. tutores. usque ad §. fi. lib. 19. tt. 2. l. 49.

Si quis militi prædia locauerit. ff. lib. 19. tt. 2. l. 50.

De mutuo dando.

Si iudici mutuam dat pecuniam, uel ob honorem consequendum. C. lib. 4. tt. 2. l. 16.

De societate.

Si improbè in alienã litem coierint, ut quid quid condemnationem in rem eius redactum fuerit, inter eos communicaretur. ff. lib. 48. tt. 7. l. 6. tt. 10. l. 1. §. 1.

Si illicita collegia usurpant. ff. lib. 47. tt. 22. l. 3. §. fi.

Quę sint illicita collegia, uide s. lib. 3. huius Methodi, De ciuibus & collegiis.

De pignore.

Si quis liberum hominem pignori acceperit. ff. lib. 20. tt. 3. l. 5.

Si pater filium pignori dederit, uide paulo superius, uer. Si pater filium.

De pactis.

De pactis mercatorum & artificum, quo pluris uendant, & ne alter opus ab altero cœptum impleat. C. lib. 4. tt. 59. l. 1.

Sunt præterea delictorum alia communia, alia propria certarum personarum, utputa magistratus, militum, &c. ff. lib. 49. tt. 16. l. 2. i prin. De propriis, uide in suis locis de militibus de magistratu, de clericis, &c.

DE CRIMINE STELLIONATUS. ff. lib. 47. tt. 20. C. lib. 9. tt. 34. Cap. XXII.

¶ I. *Genus & propria.*

Neque publicum neque priuatum est iudicium. ff. l. 1. tt. 11. l. 3. C. l. 3.

Quod in priuatis iudicis est de dolo actio, hoc in criminibus est stellionatus persecutio. ff. l. 3. §. stellionatum.

Non infamat. ff. l. 2.

¶ 2 *Causæ ex quibus competit.*

Si quid dolo factum est, deficitque titulus criminis, hoc crimen locum habet. ff. l. 3. §. 1. §. & ut generaliter.

Si rem alii obligatam, dissimulata obligatione alii distraxerit, permutauerit, uel in solutum dederit. ff. l. 3. §. ubicunque. lib. 48. tt. 10. l. 21. l. 28. C. l. 2. Vel pignori dederit. ff. lib. 20. tt. 1. l. 15. §. qui res suas. li. 22. tt. 4 l. 3. C. l. 1. l. 4.
Si rem alienam pignori dedit. C. l. 2. ff. l. 4.
Si creditor idem debitum bis exegit, uel ei solutum est ff. lib. 17. tt. 1. l. 29. §. in omnibus.
Si peierauit. ff. l. 4.
Si imposturam uel collusionem fecit in necem alterius. ff. l. 3. §. item si quis.
Si merces suppressit. ff. l. 3. §. si.
Si merces supposuit, obligatas auertit uel corrupit. ff. l 3. §. sed etsi.

¶ 3 *Apud quem competit.*

Ad præsidis cognitionem spectat. ff. l. 3. in prin.

¶ 4 *Quid ueniat, seu de pœna.*

Pœna extraordinaria est. ff. l. 2. l. 3. §. pœna.
Pœna opus metalli in plebeiis egredi nō debet. ff. l. 3. §. pœna.
Si peierauit, dū iurat pignora sua esse. ff. l. 4.

FINIS LIBRI VICESIMITERTII,

ET SEXTAE PARTIS.

METHODI

METHODI IVRIS CIVILIS PARS SEPTIMA:

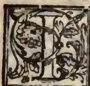
DE CAVSIS QVIBVS IVRA RETINENtur, amittuntur & recuperantur:

NICOLAO VIGELIO AVCTORE.

De exceptionibus in integrum restitutionibus, & similibus Iuris remedijs.

LIBER VICESIMVS QVARTVS.

IN præcedentibus libris causæ quib. iura adquiruntur, sunt propositæ & descriptę. Sequuntur nunc causę quibus iura adquisita retinētur, amittunt, & amissa recuperātur: quanq. & in superioribus libris eius modi causæ propositæ sunt. Nam retinēdæ possessionis est, interdictum Vti possidetis & Vtrubi: recuperādæ autem est interdictū Vnde ui, &c. de quibus ī. uidere licet. Sed & eædem sunt causæ amittendi iuris, quæ adquirēdi. l. 1. ff. pro derelicto. item lib. 50. tt. 17. l. 195. de quibus ī. tractatum est. Sæpe autem causæ ex quibus iura ab uno ad aliū transferri solent, inutiles sunt, & ad transferendum inefficaces: puta, si cum minore uigintiquinque annis gestum est, si metus causa dolo malo, propter absentiā alterutrius, uel aliam similem causam quid gestū est, si per errorem & ignorantiam, si ob turpē uel iniustam causam, si sine causa quid datū uel promissum est, si causa non sit secuta, si iudicii mutādi causa uel in fraudem creditorum alienatio est facta: quibus casibus ei qui, si gestum ualeret, ius suum amisisset, & adquisiuisset alter, ad ius retinendum cōpetit exceptio, si rem possidet, uel ad rem amissam recuperandam in integrū restitutio, aut condictio aliqua: de quibus sequitur.

DE EXCEPTIONIBVS, Inst. lib. 4. tt. 13. ff. lib. 44. tt. 1. C. lib. 8. tt. 36. Cap. I.

¶ *1. Definitio.*

ff. l. 2. in prin. l. 22. in prin.

¶ *2 Genus.*

Exceptio an sit actio. ff. l. 1. l. 12. lib. 22. tt. 3. l. 19. in prin. lib. 50. tt. 16. l. 8.

¶ *3 Diuisiones & species.*

Diuiduntur exceptiones in ciuiles & prætorias. Inst. §. alioqui. item in peremptorias & dilatorias. Inst. §. appellātur. usque ad fin. tituli. ff. l. 2. §. fin. l. 3.

De exceptione, quòd præiudicium rei non fiat. ff. l. 13. l. 16. l. 17. l. 18. l. 21. lib. 5. tt. 1. l. 54. lib. 4. tt. 1. l. 4.

De exceptione mandādi sibi actiones. ff. lib. 10. tt. 2. l. 18. §. si filiusfamilias. de hac exceptione, uide passim Euētus actionum; itē ī. li. prox. c. 2. mēb. 6. uer. De cedēdis,

De replicationibus. Inst. tt. 14. ff. l. 2. §. replicationes. l. 22. C. l. 10.

¶ 4 *Finis & officium exceptionum.*

Excludere actionem. Inst. in prin. ff. l. 2. in prin. §. illud.

¶ 5 *Causæ ex quibus competunt.*

Exceptiones opponūtur aut quia factum est quod fieri oportuit, aut quia factum est quod fieri non oportuit, aut quia factum non est quod fieri debuit. ff. l. 20.

DISTINCTIO GENERALIS.

Si conuenit, ne ulla exceptio obijciatur. ff. lib. 2. tt. 11. l. 4. §. quæsitum.

¶ 6 *Quibus competunt?*

De eo cui competit actio. ff. lib. 50. tt. 17. l. 198. §. 1.

De fideiussorib. Inst. tt. 14. §. fin. ff. l. 7. l. 19. C. l. 11 ff. lib. 46. tt. 1 l 16. in prin.

De hæredibus, & cæteris successoribus. ff. li. 43. tt. 18. l. 3. §. si quis ab auctore. ibi, Cū enim success. lib. 50. tt. 17. l. 198. §. cum quis.

¶ 7 *Aduersus quos dantur?*

De hæredibus, cęterisq; successoribus. ff. li. 50. tt. 17. l. 185. l. 156.

De eo cui delegatus est reus. ff. lib 46. tt. 2. l. 12. l. 13. l. 19. l. 33. lib. 44. tt. 5. l. 1. §. siue autem.

¶ 8 *Quando & quandiu competit.*

Peremptoria exceptio post litem contestatam, ante sententiam quandocunq; obiici potest. C. l. 4. l. 8. lib. 7. tt. 50. l. 2.

Dilatoria uerò exceptio non nisi ante litem contestatam post obiici. C. l. 12.

De fori præscriptione & recusatoria iudicis ante litem contestatam obiicienda. C. l. 13. lib. 3. tt. 13. l. 4.

De exceptione post probatā actionem probanda, antè opponenda. C. lib. 4. tt. 19. l. 19. lib. 8. tt. 36. l. 9.

Quæ temporaria sunt ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum. ff. tt. 4. l. 5. §. fin. C. l. 6. contra. ff. lib. 15. tt. 1. l. 30. §. fin.

¶ 9 *Quot obijciendæ, seu de cumulatione exceptionum.*

Pluribus exceptionib. quis uti non prohibetur. ff. l. 5. l. 8. lib. 50. tt. 17. l. 43. in prin.

¶ 10 *Effectus exceptionum.*

Qui exceptionem obiicit, non utiq; existimatur cōfiteri de intētione actoris. ff. l. 9. Nulla actio est, quæ exceptione remoueri pōt. ff. lib. 4. tt. 3. l. 7. §. seruus. ibi, Quasi nulla. lib. 50. tt. 17. l. 13. l. 66. l. 112.

DE IN INTEGRVM RESTITUTIONIBUS. ff. lib. 4. tt. 1. C. lib. 2. tt. 46. cum sequentibus. Cap. 11.

¶ I. *Causæ ex quibus in integrum restitutio competit, seu petenda sit.*

Si quis lapsus uel circumscriptus sit, siue metu, siue calliditate, siue ætate, siue absentia inciderit in captionem, siue per status mutationem, aut iustū errorem. ff. l. 1. l. 2.

De singulis istis causis, nec non de aliis, uide capita sequentia.

DISTINCTIO GENERALIS.

Si minima res uel summa sit propter quam in integrum restitutio petitur, per quam maiori rei uel sūmæ præiudicatur. ff. l. 4.

¶ II. *Quibus competit in integrum restitutio?*

De successoribus. ff. l. 6. in prin.

De domino minoris. ff. l. 6. §. proinde. usq; ad fin. legis.

¶ III. *Per quos competunt.*

Causa in integrum restitutionis etiam per procuratorem agi potest. C. tt. 48. l. 1.

¶ IIII. *Vbi & apud quem cognitio in integrum restitutionis agitanda?*

De eo ubi domicilium habet reus conuentus. C. tt. 46. l. 2.

De iudicibus ordinariis & delegatis, non cō promissariis. C. tt. 46. l. 3.

Si contra sententiam procuratoris Cæsaris restitutio postuletur: solus princeps cōpetens est iudex. C. tt. 46. l. 1.

¶ V. *Quando & quandiu competit?*

Intra quadriennium. C. tt. 52. l. 3. l. 6. l. 7.

¶ VI. *Adiuncta & euentus in integrum restitutionis.*

De causa à iudice cognoscenda. ff. l. 3.

Omnia in suo statu esse debent, donec res finiatur. C. tt. 49. l. 1.

De dilatiōe dāda actori uel reo. C. tt. 52. l. 6

Quidquid ad eum qui restituitur, peruenit, id restituere debet. C. tt 47. l. 1.

Non uidetur re exclusus, quem prætor in integrum se restituturum pollicetur. ff. l. 5.

DE EO

DE EO QVOD METVS CAVSA gestum est. ff. lib. 4. tt. 2. C. lib. 2. tt. 19. Cap. III.

¶ *De actione Quod metus causa.*

¶ I. *Genus.*

Arbitraria est actio. Inst. lib. 4. tt. 6. §. praeterea. ff. l. 14. §. haec autem.

¶ II. *Causa ex qua competit haec actio.*

Si quid ui metusve causa gestum est, ut restituatur. ff. l. 1. in prin. §. fin. l. 3. in prin. C. l. 12.

Declaratur quid sit uis, quid metus. ff. l. 1. §. metus. l. 2.

Distinguitur sequentibus modis:

1 *Ex re quam metuit.*

Si res nulla sit quam metuit, uel minus malum. ff. l. 5. l. 6. l. 7. §. 1. l. 9. in prin.

Si infamiam uel aliquã uexationem metuit. ff. l. 7. in prin.

Si ne uinctus ducatur ad iudicem metuit. ff. l. 23. §. si iusto.

Si metu accusationis institutae uel futurae gessit. C. l. 10. lib. 8. tt. 38. l. 9. §. 1.

Si deprehẽsus ĩ aliquo flagitio metuat ne occidatur, uel ne prodatũ. ff. l. 7. §. fi. l. 8. in pri.

Si ne ad ciuilia munera nominetur, metuit. C. l. 8.

Si ne stuprũ patiatur, metuit. ff. l. 8. §. quod si dederit.

Si ne instrumenta status interuertat, metuit. ff. l. 8. §. si is accipiat.

Si seruitutis metu, uel similium gessit. ff. l. 4.

Si mortis aut uerberum terrore gessit. ff. l. 3. §. fin.

Si ne liberis quid mali accidat, metuit. ff. l. 8. §. fin.

2 *Ex persona eius à quo metuit, & qui metum infert.*

Non quaeritur in hac actione, quis metum intulerit ff. l. 9. §. animaduertẽdum. l. 14. §. in hac actione. tt. 3. l. 15. §. fin.

Si populus, curia, collegium uel corpus metum intulit. ff. l. 9. §. animaduertendum.

Si magistratus uel officialis metum intulit. ff. l. 3 §. 1. l 23. §. si quis quod. C. l. 11. l. 12.

Si parens metum intulit liberis. ff. lib. 44 tt. 4. l. 4. §. fin.

3 *Ex causa ex qua metuit, & modo quo metus illatus est.*

Si meticulosus rẽ nullam frustra metuerit. ff. l. 6. l. 7. §. 1. lib. 50. tt. 17. l. 144.

Si suspicatus est malum non praesens. ff. l 9. in prin.

Si minatus ẽ illi uim aduersarius. C. l. 7. l. 9.

Si quòd audiret aliquem cum armis uenire, profugit. ff. l. 9. §. 1.

Si quòd in dignitate positus sit aduersarius, metuit. C. l. 6. l. 1.

Si quòd ingratus fuerit aduersus patronum, metuit ne in seruitutem retrahatur. ff. l. 21. in prin.

Si in furto uel adulterio deprehensus, metuat ne occidatur uel prodatur. ff. l. 7. §. fi. l. 8. in prin.

Si in carcerem detrusus sit, uel custoditus, & athleta á certaminibus prohibitus sit. ff. l. 22. l. 23. §. si foenerator.

4 *Ex specie eius quod metus causa gestum est.*

Si metus causa fundum dereliquerit, & possessionem tradiderit. ff. l. 9. §. 1. §. idẽ ait. ibi, Sed etsi per uim.

Si in meo solo adhibita manu aedificet. ff. l. 9. §. idem ait.

Si instrumentum contractus cõficiat. C. l. 7.

Si uendidit. ff. l. 13. §. si iusto. C. l. 3. l. 4. l. 5. l. 12.

Si pignus dedit. C. lib. 8. tt. 14. l. 4.

Si dotem promisit. ff. l. 21. §. si dos.

Si donauit uel transegit. C. l. 12.

Si ultra quantitatem debiti caueat. ff. l. 23. §. si foenerator.

Si ab emptione uel conductione recedit. ff. l. 21. §. si metu.

Si hẽreditatẽ adiit, uel repudiauit. ff. l. 21. §. fi.

Si seruum manumisit, uel ędificium deposuit. ff. l. 9. §. idem Pompo.

Si debitum soluit, &c. uide paulo inferius.

5 *Ex reliquis contingentibus.*

Si debitum per uim coactus soluit. ff. l. 12. §. fin. l. 13. l. 25. §. fin.

Si quod per uim acceperat, per uim restituit. ff. l. 12. §. quaeri.

Si id quod ei nõ debebatur, coactus accepto tulit. ff. l. 14. in prin.

Si ingratus aduersus patronum metuit, ne in seruitutem retrahatur. ff. l. 21. in prin.

Si in furto uel adulterio deprehensus metuat ne occidatur, uel prodatur. ff. l. 7. §. fin. l. 8. in prin.

Si de-

Si dedit uel promisit alicui ut se aduersus uim ab alio illatã tueret. ff. l. 9. §. sed licet

Si res sit imperfecta, & nihil dederit. ff. l. 9. §. sed quod prætor.

Si cum per uim coactus cauisset, postea sine ui soluit. C. l. 2.

Si cum socio criminis actum sit, uel ab eo solutum. ff. l. 14 §. fin. l. 15. l. 16. in prin.

Si de dolo, uel alia actione actum sit. ff. l. 14. §. eum qui. l. 9. §. licet.

Si res per uim extorta periit, homo mortuus sit, uel in fuga sit. ff. l. 14. §. aliquando. §. & si homo. usq; ad §. qui uim intulit. l. 17. l. 18. C. l. 1.

¶ *III. Quibus datur hac actio?*

De successoribus ff. l. 14. §. post annum. ibi, Alia autem. §. ideo autem & success. l. 16. §. hæc actio.

¶ *IIII. Aduersus quos datur?*

De successoribus. ff. l. 16. §. fin. cum quatuor ll. sequent.

De eo ad quẽ res peruenit. ff. l. 14. §. in hac actione. §. aliquando. §. Pedius. l. 16. Vide insuper paulo superius uer. Si res per uim extorta.

De bonæ fidei emptore, uel alio qui rem ab eo qui uim fecit, comparauit. ff. l. 14. §. unde quidam. C. l. 3. l. 5.

De eo qui uim admisit, si res ad alium peruenit. ff. l. 14. §. Pedius.

Si ex facto debitoris fideiussores liberati sunt, an aduersus fideiussores competat actio. ff. l. 10. in prin. l. 11.

Si fideiussor per uim liberatus est, an aduersus reum competat actio? ff. l. 9. §. fin.

De domino serui uim inferentis. ff. l. 16. §. sed etsi serui.

De pluribus uim uel metum inferentib. ff. l. 14. § fin. l. 15.

¶ *V. Quid ueniat in hac actione?*

Non solum rem reddere, sed & de dolo repromittere debet. ff. l. 9. §. idem Iulian. §. ex hoc edicto.

De usufructu & seruitute amissis. ff. l. 9. §. sed etsi ususfructus.

De partu ancillarum, fœtu pecorum, de fructib. & omni causa restituenda ff. l. 12 in prin. l. 21. §. qui possessionem lib. 22. tt. 1. l. 38. §. item si ui.

Si per uim promissum sit ut accepto feratur. ff. l. 9. §. sed etsi per uim. l. 14. §. Labeo ait. §. si quis per.

Si per acceptilatione liberatio per uim iter uenit, ut in pristinũ statum obligatio restituatur, &c. ff. l. 9. §. ex hoc edicto. §. cum autem. l. 10. l. 11.

De successorib. quatenus ij teneantur, uide §. Aduersus quos.

De quadruplo soluendo si non in integrum restituatur. ff. l. 9. §. ex hoc edicto. §. cum autem hæc. l. 14. §. 1. §. hæc autẽ actio. §. quadruplatur autem. §. quatenus autem. §. Iulianus ait. l. 21. §. qui possessionem.

¶ *VI. Quando & quandiu competit?*

Intra annum in quadruplum post annum in simplũ datur. ff. l. 14. §. 1. usq; ad §. in hac actione. l. 19. l. 21. §. quod metus. C. l. 4.

¶ *VII. Causa ex qua datur.*

In hac actione sufficit metum, uel uim illatam esse, nec opus est ostendere à quo sit facta. ff. l. 9. § animaduertẽdum. l. 14. §. in hac actione. tt. 3. l. 15. §. fin.

Quibus uis & metus probatur in hac actione. ff. l. 23. in prin. C. l. 6. l. 9.

¶ *VIII. Adfinia remedia.*

De dolo actio. ff. l. 14. §. cum qui.

De actione in rem uel in personam per metum remissa. ff. l. 9. §. uolenti. §. licet autem. C. l. 3.

De hæreditatis petitione. ff. l. 14. §. alia autẽ actio. l. 21. §. fin.

De interdicto unde ui, quod ui aut clàm, & de l. Iulia de ui. ff. l. 9. §. 1. l. 12. §. fin.

De furti actione. ff. l. 14 § qui uim.

De l. Iulia adulterii. ff. l. 8. in prin.

De noxali actione. ff. l. 16. § sed etsi serui.

De exceptione quod metus causa. ff. l. 9. §. sed quod prætor.

¶ *De exceptione quod metus causa.*

¶ *1 Differentia à doli exceptione.*

ff. lib. 44. tt. 4. l. 4 §. metus causa ibi, Etenim distat.

¶ *2 Causa ex qua datur.*

Si quid metus causa factum sit. Inst. lib. 4. tt. 13. §. uerbi gratia. ff. l. 10. §. sed quod prætor. lib. 50. tt. 17 l. 39.

DISTINGVITVR.

Si non actor, sed alius metum intulit. ff. lib. 44 tt. 4. l. 4. §. metus causa. ibi, Etenim distat.

Si

Si parens metum intulit. ff. lib. 44. tt. 4. l. 4. §. fin. lib. 37. tt. 15. l. 7. in prin.

Si actione quod metus causa quadruplū sit cōsecutus reus. ff. l. 14. §. sed etsi quis per uim.

¶ 3 *Adfine remedium.*

Doli exceptio. ff. lib. 44. tt. 4. l. 4. §. metus causa.

DE DOLO MALO. Cap. IIII.

¶ *De actione doli mali.*

ff. lib. 4. tt. 3. C. lib. 2. tt. 20.

¶ 1 *Ratio huius actionis.*

ff. l. 1. in prin.

¶ 2 *Genus.*

Famosa est actio. ff. l. 1. §. ait prætor. l. 11. in prin. l. 29.

¶ 3 *Causa ex quibus datur hæc actio.*

Si quid dolo malo gestum sit. ff. l. 1. §. 1. lib. 50. tt. 17. l. 47.

Declaratur quid sit dolus malus. ff. l. 1. §. do lum malum usq; ad § ait prætor.

Si quod restituere potest, non restituit. ff. li. 17. tt. 1. l. 8. §. dolo.

Dolo autem fit tam in cōtractibus quàm in testamentis, quàm in legibus. ff. li. 44. tt. 4. l. 1. §. fin.

In adeunda & repudianda hæreditate.

Si quis dolo deceptus hæreditatem minus idoneam.

Si persuasus hæreditatem quasi minus idoneam repudiauit. ff. l. 9. in prin. C. l. 7. ff. lib. 44. tt. 4. l. 4 §. si cum legitima.

In testamento.

Si tabulas testamenti apud se depositas deleuit uel corrupit. ff. l. 35.

Si tabulas testamenti suppressit, ne de inoffi cioso agi possit. ff. l. 9. §. item si tabulæ.

In legato & fideicommisso.

Si hæres seruum legatum occiderit. ff. l. 7. §. si seruum.

Si dominus proprietatis insulam, cuius usus fructus legatus est, incenderit. ff. l. 18. §. si dominus.

Si persuaseris mihi ut optem seruum, quasi melior in familia non sit. ff. l. 9 §. 1.

Si cum seruo ita libertas esset relicta, si hęre dibus rōnes reddidisset, cohęres antę red ditas rationes eum manumiserit. ff. l. 32.

Si legatarius persuaserit hæredi, satis abunde q; ad solida legata soluenda sufficere hæreditatem: & ita solida legata non detracta Falcidia accepit. ff. l. 23.

In usufructu & usu.

Si proprietarius seruum usuariū occiderit. ff. l. 7. §. si seruum.

Si dominus proprietatis insulam, cuius usus fructus legatus est, incenderit. ff. l. 18. §. si dominus.

Si cū mihi permisisses saxum uel quid aliud de fundo tuo tollere, postea sumptib. factis non patiaris. ff. l. 34.

In possessione.

Si persuaseris familiæ meæ, ut de possessione recedat. ff. l. 31.

In pignore.

Si fideiussor pignus à creditore emit. C. l. 1.

In mutuo.

Si quis idoneū esse eum cui pecunia mutua data est, affirmat. ff. l. 7. § fin. l. 8. lib. 17. tt. 1. l. 42.

Si seruus tuus qui non erat soluendo, hortatu tuo à me pecuniam acceperit ut tibi solueret. ff. l. 20. in prin.

In emptione & uenditione.

Si emptor & uenditor se in precio inuicem circumueniant. ff. tt. 4. l. 16. §. idem.

Si quis affirmauerit minimam esse hæreditatem, & ita eam ab hærede emit. ff. l. 9. in prin. lib. 17. tt. 1. l. 42.

Si uenditor quid commendandi uel decipiē di gratia dixit. ff. l. 37.

Si sciens falsa pondera commodauit uenditori quibus merces emptori appenderet. ff. l. 18. §. de eo.

Si minor consilio serui circumscriptus eum uendidit. ff. l. 7. §. 1.

Si uendito prædio uenditor seruitutem imposuit, ædificia diruit, arbores excidit: item si uendito seruo uenenum dedit. ff. l. 7. §. non solum.

In præscriptis uerbis.

Si cum mihi persuasisset ut ei ancillam meā darem, uel manumitterē, recepturus ab eo aliud mancipium pro ea: ille, ancilla data uel manumissa, aliud mancipium nō dat. C. l. 4.

In mandato.

Si cum

Si cum seruus pactus pro libertate reum domino dedit, ea conditione ut post libertatem in se transferatur obligatio: postea manumissus uel patronus nō patitur trāsferri. ff. l. 7. §. seruus pro.

In damno dato.

Si quadrupes tua dolo alterius mihi damnū dederit. ff. l. 7. §. si quadrupes.

Si compeditum meum seruum soluit ut fugeret. ff. l. 7. §. idem Labeo.

Si promissum animal occidit. ff. l. 18. §. fi. l. 19

In solutione & liberatione.

Si debitor epistolā ad creditorem quasi ab alio scriptā miserit, ut liberetur. ff. l. 38.

Si cuius dolo factum est, ut lis temporibus legitimis trānsactis pereat. ff. l. 18. §. si cuius.

Si seruum pignoratum mihi noxę dederit. ff. l. 9. §. etsi seruum.

Si seruum promissum occiderit, quo liberatur promissor. ff. l. 18. §. fi. l. 19.

In re iudicata & absolutione.

Si dolo procuratoris aduersarius uicerit, & absolutus sit. ff. l. 7. §. si dolo. lib. 44. tt. 4. l. 9.

Si cum mihi persuasisses nullam societatem cum eo cui hęres sum tibi fuisse, uel te seruo meo aut procuratori soluisse, ob id te absolui passus sum. ff. l. 20. §. fi. l. 25.

Si cum me deferente iuraueris, postea periurium fuerit approbatum. ff. l. 21. l. 22.

Si cum non possideret, se liti obtulit, & absolutus sit. ff. l. 39.

Si dolo eius qui uerba faciebat pro eo qui de libertate contendebat factum sit, quo minus præsente aduersario secundum libertatem pronunciaretur. ff. l. 24.

In agendo, & re litigiosa.

Si litem mouit, ne possessor rem uēdere possit. ff. l. 33.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex persona decipientis, & decepti.*

Si pupillus decepit. ff. l. 13. §. fi. l. 14.

Si seruus decepit. ff. l. 9. §. hæc de dolo.

Si parens decepit filium, uel patronus libertum. ff. l. 11. in prin. l. 12. l. 13. in prin. lib. 37. tt. 15. l. 2. C. l. 5. ff. lib. 44. tt. 4. l. 4. §. aduersus parentes.

Si dignitate aliqua præditus decepit humilem: uel homo emendatioris uitæ luxuriosum, prodigum, uel aliàs uilē. ff. l. 11. l. 12. l. 13. in prin.

2 *Ex causa, modo & qualitate doli.*

Si iure suo usus sit. ff. lib. 50. tt. 17. l. 56. lib. 43. tt. 28. l. 3. §. is tamen.

Si antea deceptus deceperit. ff. l. 36. lib. 50. tt. 17. l. 196.

Si fraudem excludit. ff. lib. 31. l. 79. §. Titio.

Si iussu iudicis fecit. ff. li. 50. tt. 17. l. 127. §. fi.

Si deceptus sciuit & consensit. ff. lib. 50. tt. 17. l. 187.

Si non magna uel euidens sit calliditas. ff. l. 7. §. fin.

Non capitur, qui ius publicum sequitur. ff. lib. 30. tt. 17. l. 116. §. non.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si modica summa sit. ff. l. 9. §. fi. l. 10.

Si alia actio, uel aliud remedium actori cōpetat. ff. l. 1. §. 1. §. ait prætor. usque ad fi. legis, cum sex ll. sequentib. C. l. 2.

Si doli clausula in stipulatione subiecta sit. ff. l. 1. §. idem Pompo. lib. 44. tt. 4. l. 4. §. in stipulatione.

Si tutore colludente Titius decepit pupillum. ff. l. 5.

Si dubitetur, an alia sit actio. ff. l. 7. §. non solum.

Quādo autem alia competat actio, uel aliud remedium, uide paulo superius, Species causarum huius actionis.

4 *Ex consequentibus dolum factum.*

Si deceptus postea rursus deceperit. ff. l. 36. lib. 50. tt. 17. l. 196.

Si cum uno actum sit, uel unus soluerit. ff. l. 17.

¶ IIII. *Quibus datur actio de dolo malo?*

Si quis tabulas testamenti deleuit, uel corrupit. ff. l. 35.

¶ V. *Aduersus quos datur?*

De successoribus. ff. l. 17. l. 26. cum quatuor ll. sequentibus.

De hæredib. earū personarū quæ ipsę de dolo conueniri non possunt. ff. l. 13. in prin.

De pupillo. ff. l. 13. §. fi. l. 14. l. 15. in prin.

Si decuriones, uel ij qui res municipum administrant, dolo fecerint. ff. l. 15. §. 1. §. de dolo.

Si procurator dolo fecit, an dominus teneatur. ff. l. 15. §. item si quid ex.

De eo qui dolo procuratoris absolutus est. ff. l.

ff.l.7.§.si dolo.

¶ VI. *Quid ueniat in hac actione?*

Vt res restituatur. l.18. in prin. §. si cuius dolo.

Et nisi restituatur, præstetur quanti ea res est.ff.l. 18.in prin. §.non tamen.

Si seruus dolo fecit.ff.l.9. §.hæc de dolo.

Si hæres uel alius qui dolo non fecit, conuenitur.ff.l.15.§. item.l.17.§.fi.l.26.

¶ VII. *Quando & quamdiu competit?*

De biennio ex die doli commissi. C.l.8.l.3.

Perpetuò datur de eo quod ad reum peruenit. ff.l.28.l.29.

¶ VIII. *Adiuncta officia actoris et iudicis.*

De causæ cognitione.ff.l.9.§.fi.l.30.C. l.2.

In hac actione cuius dolo, & quid dolo factum sit, ab actore est designandū. ff.l.15. §.fi. l.16.

De probatione doli.

¶ CVI INCVMBAT PROBATIO DOLI.

ff.l.22.tt. 3.l.18. §.qui.

Quibus dolus probandus est,uel per quæ.ff. l.7.§.fi.lib. 50.tt. 17.l.79.C.l.6.

¶ IX. *Adfinia remedia.*

Boni prætoris est, potius restituere litem, quàm actionem famosam constituere.ff. tt.1.l.7.§.fi.

De in factum actione. ff.l.7. §. idem Labeo. l.11.§.fi.l.12.C.l.9.

De lege Cornelia.ff.l.9. §.item si tabulæ.

Si serui dolo factū sit.ff.l.9. §.hæc de dolo.

De reliquis,uide 2. Species causarum huius actionis.

¶ *De exceptione doli mali.*

ff.lib.44. tt.4.

¶ 1 *Ratio huius exceptionis.*

ff.tt. 1.§.ideo autem.l.2.in prin.

¶ 2 *Causa ex quibus datur?*

Ex eadem causa competit hæc exceptio, ex qua de dolo actio: scilicet, Si quid dolo malo gestum est ff l.2.in prin.

Ex omnibus in factum exceptionibus, doli oritur exceptio. ff.l.2. §.& generaliter.l. 12.lib 45.tt.1.l.36.

Si quis id petit quod restituturus est. ff.l.8. in prin.lib.50.tt. 17.l.133.§.fi.

In actione in rem, seu rei uindicatione.

Si res reo conuento uendita & tradita sit. ff. l.4.§.fi à Titio.

Si actor sumptus in rem factos non restituat. l.4.§.si minor.l.10.l.14.

In uendicatione usufructus.

Si fundus cuius ususfructus uindicatur, uolente actore uenditus sit. ff.l. 4. §. quæsitum est si cum.

In petitione hæreditatis.

Si reus sit scriptus hæres, actor autem hæreditatem à legitimo hærede emit. Replicatur: Si reus non repudiasset hæreditatē. Duplicatur, Si nō dolo legitimi hęredis. ff.l.4.§.si cum legitima.

Si actor in testamento exhæredatus est:an rupto testamento is, uel eius hæredes ac liberi succedere possint?ff.l.13.

In actione ex testamento, & petitione legati.

Si contra uoluntatem defuncti ex testamēto petat actor.ff.l.4.§ præterea.l.17.§.auus. lib.50.tt. 17.l. 19.§.fi.

Si hæres repudiata hæreditate legatum petat.ff.l.4.§. si quis ex uncia.

Si uia legata, & lege Falcidia locum habente, legatarius totam uiam petens:non offerat æstimationem quartæ partis. ff. l. 5.§. 1.

In certi condictione.

Si solutum sit.ff. tt.1.l.4.tt.4.l.4. §.si quis pupillo. §.quæ in tutore. ibi, Quid enim si deb.l.16.

Si pecunia nō sit numerata. ff.l. 2.§.proinde etsi.

Si creditor in futurum usuras accepit.ff.l.2. §.non male.lib.2.tt.14 l.56. si in prin.

Si pignus culpa creditoris periit. ff.l.4.§.itē quæritur.

Si filiofamiliàs mutua data sit pecunia,replicatur de dolo.ff.l.4.§.contra senatuscon.

Si hæres damnatus sit non petere a debitore.ff l.8.l. 17.§.auus.

Si creditor debitori debitum sub conditione legauit, hæresque petat debitum. Replicatur: Si legati conditio nondum extiterit.ff.l.5.in prin.

Si opera creditoris debitor pecuniam quam ei soluturus erat,perdidit.ff.l.6.

In actione ex stipulatu.

Si sine causa actor stipulatus fuerit.ff.l. 2.§. circa primam.

Si causa stipulationis non sit secuta, uel fini ta.ff.l.2.§.proinde etsi.

Si per

DE MINORIBVS VIGINTIquinque annis ff.lib.4.tt.4.C.lib.2. tt.21. cum sequentibus.

Cap. V.

¶ I. *Ratio huius in integrum restitutionis* ff.l.1.in prin.§.fin.

¶ II. *Genus.*

Nec actio nec cautio eo nomine datur:totũ enim dependet ex prætoris cognitione. ff.l.24.§.fin.

¶ III. *Causæ ex quibus hæc in integrum restitutio competit.*

Si cum minore uigintiquinque annis quid gestum est,ex quo est læsus minor.ff.l.1. §.prætor.C.tt.21.l.8.

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie rei gestæ.*

Qualitercunq; gestum sit, siue cõtractũ sit, siue quid aliud contingat. ff.l.7.in prin.

De manumissione & libertate.

Si manumisit minor, & ne aduersus libertatem restituatur. ff.l.9. §.fin.l.10. l.11. in prin. usque ad §.ex facto.l.33.l.48.§.minor.C.tt.30.

De emptione & uenditione.

Si emit uel uendidit minor.ff.l.7.in prin.C. tt.27. l.2.

Si tutor urgentibus creditoribus rem pupillarem cum decreto uendidit. ff. l. 47. in prin.l.49.

Si uendidit ut manumittatur.ff.l.11.§.quid si minor.

Si cum seruum uendidisset,alius eum postea pluris liceatur.ff.l.7.§.quæsitum.

Si in emptione ab alio superetur.ff.l.35.

Si emit seruum sibi necessarium. ff.l.11. §.unde Marcellus.

Si pluris emit,uel minoris uendidit. ff.l.16. §.idem.

Si emit ut manumittat.ff.l.11. §.item quæri potest.

De solutione.

Si soluerit minor uel tutor eius. ff.l.40.§.fi. C.tt.32.

Si indebitum soluerit.ff.l.25.in prin.

Si cum duas res promisisset,illam aut illam, preciosiorem dederit.ff.l.7.§.hodie.

Si moram in soluendo fecit.C.tt.40. l.3.ff.l. 38.in prin.

Si ei solutum sit, & pecuniam perdidit. ff.l. 7.§. 1.usque ad §.non solum.l.32.

De iudicijs & actiones item compromisso.

In iudiciis etiam minori succurritur,siue dũ agit,siue dum conuenitur captus sit. ff.l. 7.§.non solum.ibi,Sed & in iudiciis.

Si non intra legitimum tempus egerit, uel exceperit.C.tt.49.l.5.ff.l.37. in prin.

Si non intra quinquennium inofficiosi querelam mouit. C.tt.40.l.2.

Si intra diẽ nõ prouocauit. ff.l.7. §.itẽ si nõ.

Si quasi contumax condemnatus sit. ff.l.8.

Si litem deseruit.ff.l.7.§.fi.

Si liti renunciauit.C.tt.21.l. 1.

Si allegationem omisit.ff.l.36.

Si in iudicem compromisit.ff.l.34.§.fi.

Si aduersus minorem iudicatum sit. ff.l. 16. §.fin.l.18. §.si autem.l.42.l.46.lib.49.tt. 1.l.9. C.tt.26.l.1.l.2.l.5.tt.30. l.4.tt.40. l. 4.

De hereditate adita uel repudiata.

Si hæreditatem adiit uel non adiit, & repudiauit minor.ff.l.3.§.etsi hæres.l.7.§.sed etsi hæreditatem.usque ad §.hodie certò. §.restitutus. l.11.§.si locupleti. l.24.§. Scæuola.C.tt.21.l.2.tt.39. li.6.tt.60.l.8. §.ubi adit pueriliis.usque ad fin. Nouell.c. 119.§.ad hæc. usq; ad §.ultra.

De reliquis.

Si legatum repudiauit, uel in optionis legato captus est.ff.l.7.§.hodie.

Si cum ei legatum esset ut seruum suum manumitteret,legatum agnouit.ff.l.33.

Si patri,ne petat legatum paciscenti, consensit.ff.l.3.§.si quid.

Si mutuum accepit. ff.l.27. §.si pecuniã. C. tt.22.l.1.tt.37.

Si donauit. C.tt. 29.

Si cauit.ff.l.16.§.Pompon.l.40.in prin.

Si societatem coiit.ff.l.7.§.1.

Si quid prætermisit.C.tt.21.l.8.

Si cũ hæres institutus esset ita: Si a patre in diebus centũ fuerit emãcipatus: patri nõ denunciauit.ff.l.3.§.etsi hæres.

Si in dotem dedit.ff.l.9.§.in dotis. C.tt.33.

Si pactum dotale fecit.ff.l.48.§.fi.

Si res minoris pignori data distracta sit. ff.l. 9.in prin. C.tt.28.

Si res eius usucapta sit. ff. l.45. in princip. C.tt.35.

Si curator minoris se a cura excusauit. ff.l. 11.§.ex facto.
Si intercesserit pro aliquo.ff.l.7.§.non solũ. C.tt.22.l.2.
Si alius pro minore fideiussit, uel mandator extitit.ff.l.13.in prin.§.1. C.tt.23.l.1.
Si mulier pro aliquo apud minorem intercessit.ff.l.12.
Si iurauit, uide ĩ.uers. Si sacramentum. cap. eod.
Si nouationem fecerit.ff.l.27.§.ex hoc intelligitur.
Si se ad rogandum dederit. ff.l.3. §. si quis minor.
Si se in seruitutem uenire patiatur.ff.l.9.§. Pomponius.
Si deliquerit minor.ff.l.9. §.nunc uidendũ. usq; ad §. Pomponius.l.37. lib.50. tt.17. l.108.C.tt.34.
Si mortẽ parentis non sit ultus. C.tt.40.l.1.
Si filiis tutores non petiit.C.tt.34.l.2.
Si in commissum incidit. ff.l.9. §. si in commissum.l.28.

2 *Ex persona gerentis seu minoris.*

Si ueniam ætatis impetrauit, remq́ue suam administrat.C.tt.44.tt.52.l.5.
Si rem suã bene gerit, actibusq; publicis industrium se docuit ff.l.1.§.fi.C.tt.41.l.1.
Si antea se dixit uel probauit maiorem. ff.l. 43.C.tt.42.
Si quicunque liberorum mater sit. ff.l.2. C. tt.21.l.2.tt.41.l.1.§.fi.
Si filiusfamiliãs sit.ff.l.3.§.sed utrum.usque ad §.si quis minor.l.23. in prin.l.38.§.fi. C.tt.22.
Si sub tutela uel cura sit:& quid sine tutoris, uel curatoris autoritate gessit. ff. l.16. in prin.C.tt.21.l.3.
Si seruus minor gessit. ff.l.3. §.fi.l.4.l.5.l.7. §.non solum autem filius.

3 *Ex persona eius cum quo gessit minor.*

Si minor cũ minore contraxit. ff.l.11. §.itẽ quæritur.usque ad fi.legis.l.34.
Si cum fisco gestum sit.C.tt.36.
Si cum iis de quorum dolo agere non permittitur.ff.l.27.§.fi.C.tt.41.l.3. Nouell. cap.155.
Si a seruo suo sit circumscriptus minor.ff.tt. 3.l.7.§.1.C.tt.30.l.2.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si sobriẽ non deceptus gessit, nec læsus est. ff.l.11.§.sciendum.usque ad §.item quæritur.l.24.§.nõ semper. l.44.l.47. in pr. C.tt.21.l.5.l.9.tt.27.l.2.
Si lucrum perdidit, & quod adquirere potuit,nõ adquisiuit.ff.l.7.§.hodie. l.44. li. 22.tt.1.l.17.§.pupillo.uers.nec simile.
Si aut quod habuit amisit,aut sese oneri obligauit.ff.l.44.l.6.
Si interest illius ne litibus uexetur.ff.l.6.
Si dolus aduersarij nullus intercessit. C. tt. 21.l.5.
Si non manifesta circumscriptio sit. ff.l.24. §.non semper.
Si ipse tutor uel curator minoris gessit, uel præsens fuit & consensit.ff.l.47.in princ. tt.1.l.8.C.tt.24.l.2.cum tribus ll.sequentibus.tt.26.l.4.
Si iussu patris gessit.l.3.§.sed utrum.l.23.in prin.C.lib.6.tt.60.l.8.§.ubi autem pueris.usque ad §.fi.
Si per procuratorem gessit. ff.l.23. §.si autẽ ipse.l.46.C.tt.26.l.4.
Si alterius nomine gessit, fortè pcuratorio nomine.ff.l.23.l.24.in prin. C.tt.22.l.2.
Si pro repub.gessit. C.tt.53.l.4.
Si antequam nasceretur, usucaptum sit.ff.l. 45.in prin.
Si cõtractus in id tempus incidit, quo maior efficitur.ff.l.3. §.si quis cum. usque ad §. scio etiam.§.minorem.
Si sacramentum de non reuocando contractu præstitit.C.tt.27.l.1.tt.42.l.3.§.fi.
Si antea restitutus, postea in contrarium restitui petat ff.l.7.§.restitutus.l.41. C.lib. 6.tt.60.l.8.§.non autem filio.
Si alia sit actio,aliudve remediũ minori.ff.l. 16. in prin. usque ad §. idem Pompon.l. 39.§.fi.l.45.§.fi. Vide insuper ĩ. Adfinia remedia.
Si aliàs illegitimè contractum sit,ut etiam a maiore gestum non ualeret.ff.l.16.
Si tutores & curatores suos conuenire possit.C.tt.24.l.3.ff.l.39.§.fi.

5 *Ex consequentibus.*

Si maior factus ratum habuit.ff.l.3.§.si quis cum.§.scio etiam.l.30.C.tt.45.
Si litem de in integrum restituendo contestatus destitit.ff.l.20.§.fi.l.21.l.30.
Si post sententiam de restituendo in integrum

grum latam, ratum habeat priorem contractum, nec restitui uelit. ff. l. 41.

Si in integrum restitui petens, non obtinuit. C. tt. 43.

Si seruum a minore uenditum emptor manumisit. ff. l. 48. § minor.

Si repudiata a minore hæreditate, hæreditas a substituto uendita fit, negociaque finita. ff. l. 24. §. Scæuola.

Si emptor fundũ a curatoribus minoris emptum sex annis possedit, & eum longe lateque meliorem fecit. ff. l. 39. §. fi.

Si is contra quem in integrum restitutio petita est, decesserit. C. tt. 21. l. 6.

De reliquis distinctionibus, uide §. Sub unaqualibet specie rei gestæ.

¶ IIII. *Quibus competit in integrum restitutio minorum.*

De patre minoris. ff. l. 3. §. sed utrum solis. §. Pomponius. l. 27. in prin. C. lib. 6. tt. 60. l. 8. ubi autem.

De domino minoris. ff. tt. 1. l. 6. uide paulò superius. Ex persona gerentis. uersic. si seruus.

De cognatis & adfinibus minoris. ff. l. 27. in prin.

De eo qui defendit minorem. ff. l. 46.

De successoribus. ff. l. 17. §. fi. tt. 1. l. 6. in pri. C. tt. 33.

De fideiussore minoris, & aliis intercessoribus. ff. l. 13. in prin. C. tt. 23. ff. lib 46. tt. 3. l. 95. § quod uulgò. ibi, Nam si minori.

De socio minoris. ff. l. 47. §. curator. C. tt. 25. l. 1. lib. 7. tt. 68. l. 2. §. fi.

De eo cuius negocium minor gessit. ff. l. 23. in prin. C. tt. 53. l. 4.

¶ V. *Aduersus quos datur?*

De possessore rei. ff. l. 13. §. interdum. usque ad fi. legis. cum duabus ll. sequen.

De patre & domino eius qui cũ minore contraxit. ff. l. 24. §. si seruus.

De successoribus. C. tt. 21. l. 7.

¶ VI. *Apud quem competat, seu a quo sit restituendus minor?*

De præfecto urbis, & aliis magistratibus. ff. l. 16. §. fin.

De præside prouinciæ. ff. l. 42. C. tt. 36. l. 2.

De iudice qui sententiam, contra quam minor restituendus est, dixit. ff. l. 16. §. fin. l. 17. l. 42.

Minor magistratus contra sententiam maioris non restituit. ff. l. 18. in princ. §. idem Imperator.

Si iudex a principe datus sententiam contra minorẽ tulit, solus princeps restituet. ff. l. 18. §. penul. C. tt. 26. l. 3.

De procuratore fisci, si aduersus fiscum petatur C. tt. 36. l. 2.

¶ VII. *Per quem peti possit in integrum restitutio?*

Per procuratorem peti potest. ff. l. 25. §. fin. C. tt. 48. l. 1.

De procuratore qui generale habet mandatum. ff. l. 25. §. fi. l 26. in prin.

De curatore minoris. ff. l. 29. in prin.

¶ VIII. *Quibus præsentibus competat.*

Præsentibus aduersariis, item creditoribus hæreditariis, si ab hæreditate abstinet minor. ff. l. 13. §. causa. l. 29. §. fin. Nouell. c. 119. §. ad hæc sancimus. usque ad §. ultra hæc.

¶ IX. *Quid ueniat in restitutionem minorum?*

Vt uterque tã minor quàm aduersarius eius integrum ius suum recipiat. ff. l. 24. §. restitutio.

DE EO QVOD MINOREM *recipere conuenit.*

De fructibus. ff. l. 24. §. restitutio. l. 27. §. itẽ ex diuerso. l. 40. §. fin.

De usuris. ff. l. 27. §. ex quo scilicet.

De actione aduersus fideiussores, & pignora, item correum restituenda, si accepto tulit minor. ff. l. 27. §. si minor.

De re minoris pignoris nomine ex causa iudicati capta & distracta. ff. l. 9. in prin.

De iis quæ ante à curatore bonorum in hæreditate gesta sunt, non reuocandis. ff. l. 22.

De seruo minori substituto, si adiit uel repudiauit hæreditatem minor. ff. l. 7. §. sed quod Papinianus.

Si seruus uel filiusfamiliàs minorem circumscripsit. l. 24. §. si seruus.

De eo quod aduersarium recipere, & minorem restituere conuenit.

De eo quod ad minorem peruenit. ff. l. 7. §. plane qui post. C. tt. 47.

De precio reddendo, & pecunia credita. ff. l. 24. §. restitutio. l. 27. §. si pecunia. usque

ad §. si minor. l.41.l.47.§.fin.lib.26.tt.7.l.31.§.interposita.

De fructibus & usuris à minore restituendis ff.l.27.§.ex quo scilicet.l.40.§.fi.

De impensis ab aduersario in re factis.ff.l.39.§.fi.lib.26.tt.7.l.31.§.interposita.

De eo quod legatis expensum est,uel creditoribus solutum: item,

De libertate eorum qui ad libertatem peruenerunt, si minor aduersus aditionem hæreditatis restituitur.ff.l.22.l.32.li.42.tt.5.l.6.

Restitutus ad bonorum possessionem repudiatam,conferre tenetur bona quæ tempore mortis paternæ habuit. C.tt.39.l.2.§.fin.

Si aduersus unum caput sententię restitutus est tota lis uolente aduersario restauranda est.ff.l.29.§.ex causa.

Si cum curator communia sibi cum minore prædia uendidisset,minor sit restitutus in sua parte:& altera pars uolente aduersario inempta sit.ff.l.47.§.curator.

Si aduersus eum cum quo tutelę egit restitutus sit; etiam contrarium tutelę iudicium aduersario restituendum est.ff.l.28.

Si aduersus transactionem restituitur, aduersario sua actio etiam est restituenda.C.tt.31.

De actione aduersario aduersus tertium cō cedenda.ff.lib.27.tt.3.l.26.

Si minor aduersus possessorem restituitur, is potest reuerti ad suum auctorē.ff.l.15.

Si minor aduersus fideiussionem uel mandatum restituitur, nō liberatur reus principalis.ff.l.48.in prin.C.tt.47.

Si minor, qui in actione, in qua tantum 10. dies supererant,nouandi animo intercesserat,restitutus sit: quot dies restituendi pristinæ actioni?ff.l.50.

¶ X. *Quando & quandiu datur?*

Etiam ante uicesimumquintum annum peti potest.C.tt.21.l.5.§.fi.

De quadriennio post completum uicesimū quintum annum.C.tt.52.l.7.tt.21.l.4.

DISTINGVITVR.

Si reipub.uel militiæ causa absit.C.tt.25.l.1.l.2.l.3.l.4.

Si ex persona defuncti in integrum restitutionem petat.ff.l.19.§.fi.C.tt.52.l.5.§.fi:

quando fine.

Si in exilio fuerit.ff.l.20.

Si cœpta intra statutum tempus lite destitit. ff.l.20.§.fi.l.21.

Si per aduersarium steterit, quo minus causa intra legitimum tempus finiretur. ff.l.39.in prin.

Si ætatis ueniam impetrauit.C.tt.52.l.5.in prin.

Si hæres minoris petat restitutionem.C.tt.52.l.5.§.fi.

¶ XI. *Adiuncta officia actoris,rei & iudicis.*

De cautione, à procuratore minoris & defensore aduersarij præstanda ff.l.26.

De probatione, cui incumbat.C.tt.21.l.4.

De causæ cognitione.ff.l.11.§.sciendum.l.13.§.cauta.l.24.§.non semper.l.44.in prin.tt.1.l.8.in prin.ibi,causa scilicet.C.tt.32.l.1.§.fi.

¶ XII. *Euentus.*

Vide paulo superius membr.9.De eo quod aduersarium recipere conuenit.

¶ XIII. *Adfinia remedia.*

Ipso iure non ualet quod actum est. ff.l.16.in prin. ibi, Nam si communi.C.tt.24.l.4.tt.30.l.3.in prin.tt.40.toto.

Actio tutelæ aduersus tutores,& negociorū gestorum aduersus curatores.ff.l.45.§.fi.C.tt.24.l.1.§.fi.l.3.l.5.tt.28.l.2.§.fin.tt.30.l.1.§.fi.

Actio pignoraticia.C.tt.28.l.2.§.fi.

Actio aduersus ipsum seruum manumissum. ff.tt.3.l.7.§.1.C.tt.30.l.2.l.3.§.fi.

Ne minoribus.25.annis rei suæ administratio committatur.ff.l.1.§.fina.l.2.l.3.in prin.

DE IN INTEGRVM RESTITVTIONE propter absentiam:& de reliquis in integrum restitutionum causis.ff.li.4.tt.6.C.lib.2.tt.50.cum sequentibus. Cap. VI.

¶ I. *Ratio huius edicti.*

ff.l.1.in prin.

¶ II. *Causæ ex quibus competit hæc in integrum restitutio.*

¶ *Si absente aliquo ius eius læsum sit.*

ff.l.1.in prin.l.30.§.fi.

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie rei gestæ per absentiam.*

Si cuius de bonis quid deminutum sit. ff.l.1. §.1.C.tt.50.l.2.

Si dies actionis exierit. ff.l.1.§.1.l.40. in prin.C.tt.50.l.2.

Si absens damnatus sit, uel aduersus eũ pronunciatum. ff.l.30.§ fi.s.tt.1.l.7.C.tt.53. l.1.l.2.lib.7.tt.39.l.8. §.sed etsi quis.

Si aliquis in possessionem absentis non defensi missus sit. C.lib.7.tt.9.l.8.§.sed etsi quis.

Si damni infecti nomine quis in ædes absentis missus sit ff.l.15.§.si damni.

Si bona absentis uendita sunt. C.tt.50.l.4.l. 5.l.6.

Si nõ adiit hęreditatem. ff.lib.29.tt.2. l.30. in prin.

Si cum alicui legatum esset, uel aliquis stipulatus esset in annos singulos quibus in Italia esset: uel si in Italia esset, propter absentiam legatum amiserit. ff.l.17. §.fin.l. 41.l.43.

Si cum ita promisisset: Si Romæ non erit, cẽtum dari: propter absentiam stipulatio sit commissa. ff.l.43.§.fi.

Ex reliquis omnibus causis restitutio facienda. ff.l.30.§.fi.

2 *Ex causa absentiæ.*

Si reipub. causa absit.
Si militiæ causa absit.
Si legationis nomine absit.
Si metus cã absit. ff.l.1.§.1.
} Vide paulo inferius.

DISTINGVITVR:

ff.l.2.§.fi.l.3.l.5.

Si apud hostes detineatur, uel in uinculis sit, aut in custodia, uide 7.cap.eod.

Si relegatus uel deportatus abfuit. ff.l.26.§. 1.l.40.§.fi.tt.4.l.20.in prin.

Si testimonij cã fuit euocatus. ff.l.26.§.fi.

Si cognitionis uel appellationis gratia peregrinatur. ff.l.26.§.fi. lib.49.tt.11.l.1.cum l sequente.

Si studiorum causa absit. ff.l.28. in prin.

Si sub fideiussorum satisdatione absit. ff.l. 28.§.1.

Si ex necessitate, non ex uoluntate absit, ei subuenitur. ff.l.26.§.fi.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si absens procuratorem habeat, uel dare potuit ad agendum & defendendum. ff.l.15. in prin.l.26.§.item inquit prætor. ibi, Et sæpissimè.l.28.in prin.l.39.tt.1.l.8.

Si finita sit causa ob quã abest: ut cũ reipub. causa abesset, officium sit finitum. ff.l.38. §.tamdiu.usque ad fi.legis.l.32.l.4.

Si & aduersarius eius absens fuit. ff.l.46.

Si idem damnum & præsens erat passurus. ff.l.44.

Si non amisit, sed lucratus non est absens. ff. l.18.l.27.

Si gestum a patre absens reuersus reuocet. C.tt.50.l.7.

Si usucapio ante absentiam cœpta, & reuerso absente impleta sit. ff.l.15.§.fi.l.16.

Si non iusto titulo possedit aduersarius. C. lib.3.tt.32.l.24.

¶ *Si reipublicæ causa abfuit, ei succurritur.* ff.l.1.§.1.lib.50.tt.17.l.182.C.tt.50.l.2. tt.52.l.7.§.fi.tt.15.

Declaratur qui reipub. causa abesse dicantur. ff.l.32. ibi, Et hoc ad. cum trib.ll.sequentibus.l.45.

Distinguitur sequentibus modis.

Si dolo malo reip.causa abfuit. ff.l.1.§.1.l.4.

Si officium, ob quod reipub.causa abfuit, finitum sit: & cum posset reuerti, non sit reuersus. ff.l.4.l.37. l.38. §.tamdiu. usque ad fi.legis.

Si data opera & sine lucro affectauit ut reip. causa abesset. ff.l.5.l.36.

Si maturius profectus sit: item si litis gratia cœperit reipub.causa abesse. ff.l.5. in princip.

Si sui commodi causa, & non coactus absit. ff.l.36.l.42.

Si nondum Italiam excessit, uel si prouinciã egressus sit. ff.l.32.l.35.§.similiter qui.l. 38.§.sed aduertendum.lib.50.tt.7.l.5.

Si Romam reipub. causa profectus sit. ff.l. 35.§.qui reipub.

Si præsens reipub. operam dat, non profectus. ff.l.5. §.fin.l.7.l.35.§.sed & in urbanis.l.38.in prin.

Si sine permissu principis in prouincia sua assederit. ff.l.58.in prin.

Si seruus reipub. causa absit. ff.lib.50.tt.17. l.211.

¶ *Si militiæ causa abfuit, ei succurritur.* ff.l.45. C.tt.52.l.1.cum sequentibus.

DISTINGVITVR:

Si præsens in patria militat.ff.l.7.

Si in cõmeatu agat miles in domo sua, uel alibi. ff. l.34.in prin.l.35.§.fin.

Si citra expeditionem alibi, uel in ædibus suis degat.C.tt.50.l.8.

¶ *Si legationis nomine absit, ei succurritur.*

ff.l.8.l.26.§.item inquit prætor.ibi, Vt puta legatione.C.tt.53.l.1.

DISTINGVITVR:

Si liber à legatione abest.ff.li.50.tt.7.l.14.

Si sui lucri causa in legatione est.ff.l.42.lib. 50.tt.7.l.14.

Legato tempus prodest ex quo legatus creatus est, non ex quo Romam uenit. ff. lib. 50.tt.7.l.5.

¶ *Si apud hostes detineatur, uel in uinculis, custodiave sit.*

ff.l.1.§.1.l.9.in prin.l.14.l.15.in prin.

DISTINGVITVR:

Si non publica custodia coercetur, sed à latronibus, prædonibus, uel alio potẽtiore ui oppressus, uinculis cõtinetur.ff.l.9.

Si latumiis inclusus sit.ff.l.9.§.uinculorum.

Si à militibus, stratoribusq; obseruantur. ff. l.10.C.tt.53.l.2.

Si sine dedecore in publico apparere nõ possit.ff.l.10.§.fin.

Si sub fideiussorum satisdatione absit. ff. l. 28.§.1.

Si ad hostes transfugit.ff.l.14.

Si apud hostes mortuus sit.ff.l.15.in prin.

Si curator bonis eius fuerit constitutus.ff. l. 15.§.1.

Si non ab hostibus captus, sed ibi natus sit. ff.l.15.§.non minus.

Si possessio ad usucapiendum interrupta sit, eo quòd fuit apud hostes: non restituitur ad eam.ff.l.19.l.20.l.23.§.is autem.

Si possessionem per captiuitatem amisit. ff. l.23.§.item ei.

¶ *Si dum in seruitute fuit, ius eius læsum est, ei succurritur.*

ff.l.1.§.1.l.11.

DISTINGVITVR:

Si bona fide seruiat, uel detineatur.ff.l.11.

Si de statu suo litigat.ff. l. 12.

Si seruus reuera sit, sed liber & hæres institutus.ff.l.13.

Si filiusfamilias.fit.ff.l.13.§.fin.

Si procuratorem habere potuit. ff. l. 15. in prin. ibi, Præter eos.

¶ *Si dum per aduersarium stat, alicuius ius læsum sit: ut,*

Si aduersarius eius absens fuit. ff. l. 1. §. in prin.§.item si quis.l.21.in prin.l.22.§.fi. lib.50.tt.17.l.182.

DISTINGVITVR:

Si Romæ sit aduersarius.ff.l.28.§.si cum in.

Si cum cœpit abesse, unus dies ei defuit ad implendam usucapionem.ff.l.26.§.quoties.

Si & alter cuius ius læsum est, abfuit.ff.l.46.

Si ex iusta uel iniusta causa absit.ff.l. 21. §. & erit notandum.

Si sine dolo malo abfuit.ff.l.30.§. fin.

Si per subiectas sibi personas absens adquisiuit.ff.l.21.§.hęc autem restitutio.

Si absente defuncto hæres eius usucapionẽ impleuit.ff.l.30.in prin.

Si absens defendebatur, uel procuratorem habuit.ff.l.21.§ hæc autẽ restitutio. ibi, Nam si fuit.§.defendi.§.fin.

Si actor non interrogauit amicos absẽtis, an defendere absẽtem uelint.ff.l.21.§.defendi.l.22.l.26.§.deinde adiecit.

Si absens rem usucaptam alienauit.ff. l. 30. §.fin.

Si prior dominus rei possessionem post usucapionem actus sit.ff.l.31.

¶ *De reliquis causis restitutionis in aduersario sitis.*

Si aduersarius in uinculis sit.ff. l. 1.§. item si quis quid.l.23.in prin.

Si aduersarius apud hostes sit.ff. l. 23. §. is autem qui.§.hi planè.

Si aduersarius relegatus fuit.ff.l.26.§.1.

Si aduersarius infans sit, uel furiosus, uel ciuitas.ff.l.22.§.fin.

Si aduersarium inuitum in ius uocare non licuit.ff.l.1.§.item si quis.l.26.§.ait prætor aut cum.

Si aduersarius secum agendi potestatem nõ fecerit.ff.l.1.§.item si quis.ff.l.23.§.deinde.l.24.l.25.l.26.in prin.§. item per magistratum.

Si aduersarius capite deminutus sit. ff.tt. 1. l.2.uide ĩ.libr.prox. De capitis deminutione.

¶ *Si dum per magistratum stetit, alicuius ius læsum sit.*

ff. l. 1. §. item si quis. ibi, cum ve magistratus. l. 26. in prin. §. ait prætor siue. usque ad §. quoties.

¶ *De reliquis causis restitutionum.*

Si respub. læsa sit. C. tt. 53. l. 4.

Si fisci patronus læsus sit. ff. tt. 33. in prin.

Si error calculi interuenit. C. lib. 2. tt. 5. l. 1. ff. lib. 50. tt. 8. l. 8. lib. 44. tt. 3. l. 13. §. fin.

Si qua alia iusta causa prætore uidebitur. ff. l. 1. § fi. l. 26. §. item inquit prætor. l. 28. in prin. §. quod eis. tt. 1. l. 7. §. nec intra has solum. C. tt. 53. l. 3.

¶ *III. Quibus competit in integrum restitutio?*

De hæredibus. C. tt. 50. l. 1.

De muliere quæ cum marito suo abest. C. tt. 51.

De medicis militum. ff. l. 33. § fin.

De fideiussorib. ff. lib. 46. tt. 3. l. 38. §. si quis pro.

De reliquis, uide §. Si reipub. causa absuit. Qui reipub. causa adesse dicatur.

¶ *IIII. Aduersus quos datur?*

De hæredibus ff. l. 13. in prin.

De possessore. ff. l. 17. in prin.

¶ V. *Quid ueniat restituendum.*

De fructibus. ff. l. 23. §. item ei qui. l. 28. §. fi. l. 29.

Quod dierum restitutio facienda est aduersus usucapientem. ff. l. 26. §. quoties.

¶ *VI. Quando & quandiu competit?*

Iure antiquo intra annum competebat. ff. l. 1. §. item si quis. ibi, earũ rerum. li. 44. tt. 7. l. 34. §. sed cũ rescissa. C. tt. 50. l. 2. l. 3.

Iure nouo intra quadriennium competit. C. tt. 52. l. 7.

Perpetua competit actio, si post reditum nactus rei possessionem, eam rursus amisit. ff. l. 31.

A quo tempore incipiat tempus petendæ restitutionis currere, quo primum de ea experiundi potestas erit. ff. l. 1. §. item si quis. ibi, Earum rerum. l. 28. §. si quis sæpius. §. si cum in.

¶ *VII. Adfinia remedia.*

Missio in bona absentis. ff. l. 21. §. cæterùm si non.

De extraordinario auxilio. ff. l. 2. in prin.

De exceptione. ff. l. 28. §. exemplo.

DE IGNORANTIA IVRIS ET facti. ff. lib. 22. tt. 6. C. lib. j. tt. 18. Cap. VII.

¶ 1 *Diuisio ignorantiæ.*

ff. l. 1. in prin.

¶ 2 *De ignorantia facti.*

Hæc excusat. ff. l. 4. l. 9. ĩ prin. §. quòd si ideo. C. l. 6.

DISTINGVITVR.

1 *Ex facto quod ignorauit.*

Si nesciat decessisse eum cuius bonorum possessio ei defertur. ff. l. 1. in prin.

Si nesciat alii tempus bonorum possessionis agnoscendæ præteriisse. ff. l. 1. §. item si quis.

Si nesciat esse tabulas, in quibus hæres scriptus est. ff. l. 1. §. fin.

Si diuidens testamenti uicium ignorauit. C. l. 4.

Si putauit maternum esse quod erat paternum. C. l. 5.

Si ignorauit testamentum non ualere, & seruis inutiliter libertatẽ esse relictã. C. l. 8.

Si causam suam ignorat. ff. l. 3. lib. 50. tt. 17. l. 19. in prin. l. 42.

Si seruos suos liberos putauit. C. l. 9.

Si nesciat se cognatum defuncti esse. ff. l. i. §. si quis nesciat.

Si emptor ignorauit uenditorem rei dominum esse. ff. l. 9. §. qui ignorauit.

Si conditionem eius cum quo contrahit, uel cui soluit, ignorat. ff. lib. 50. tt. 17. l. 19. in prin.

Si nesciat se id quod à se petitur debere. ff. lib. 50. tt. 17. l. 42.

2 *Ex reliquis contingentibus.*

Si supina ignorantia sit, & hominis deperditi, nimiumq; securi. ff. l. 3. l. 6. l. 9. §. sed facti. §. quod si ideo.

Si alius sciuit. ff. l. 5.

Si mas factum ignorauit, & de lucro certet. ff. l. 8.

Si causa decisa sit, & negocium finitũ. C. l. 7.

¶ 3 *De ignorantia iuris.*

Hæc no excusat. ff. l. 2. l. 4. l. 9. ĩ prin. §. quòd si ideo. ibi, Sciant. lib. 3. tt. 3. l. 11. §. notabitur. C. l. 2.

DISTINGVITVR:

1 *Ex iure quod ignorat.*

Si constitutiones principũ ignorat. C.l.12.

Si nesciat, sibi proximitatis nomine bonorũ possessionem deferri, &c. ff.l.1. in prin.

Si nesciat, sibi ex successorio capite bonorũ possessionem competere. ff.l.1. §. idem est etsi.

Si putet, se bonorum possessioné ante apertas tabulas petere non posse. ff.l.1. §. si.

Si ius legis Falcidiæ ignorauit. ff.l.9. §. si qs ius. usque ad fi. legis.

Si in usucapione ius ignoret. ff.l.4 lib.41.tt. 3.l.31. in prin. tt.5.l.2. §. si a pupillo.

Si in petenda bonorum possessione ius ignorauit. ff.l.1. lib.37.tt.1.l.10.

2 *Ex persona ius ignorantis.*

Si minor uigintiquinque annis, & impubes eius ignorauit. ff.l.9. in prin. §. hac ratione. l.10. C.l.1.

Si fœmina ius ignorauit. ff.l.8.l.9. in princ. ibi, Quod & in C. l.11.l.13. ff. lib.50.tt. 17.l.110. §. fi.

Si miles ius ignoret. ff.l.9. §. si filiusfamiliàs

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si neque iuriscõsulti copiam habeat, neq; per se ius scire possit. ff. l. 9. §. sed iuris ignor. lib.37.tt.1.l.10.

Si propter ignorantiã iuris rem suã amissurus est, uel damnum passurus. ff.l.7.l.8.

Si propter iuris errorem hæreditati renunciauit. C.l.2. uel indebitum soluit. C.l. 10. uel Falcidiæ rationem non habuit. ff. l.9. §. si quis ius. usque ad finem legis. uel bonorum possessionem non petiit. ff.l.1. lib.37.tt.1.l.10. C.l.3.

DE CONDICTIONE INDEBITI. ff. lib.12.tt.6. C.lib.4.tt.5. Cap. VIII.

¶ *I. Genus, ratio & origo huius actionis.*

Hæc condictio ex bono & æquo introducta, quod alterius apud alterum sine causa deprehenditur, reuocare consueuit. ff.l.66.

Ex quasi contractu est. Inst.lib.3. tt.15. §. is quoq; tt.28. §. item is cui quis. ff.lib.44. tt.7.l.4. §. is quoque qui.

Indebiti cõdictio naturalis est. ff.l.15. in pr.

¶ *II. Causæ ex quibus competit.*

Si indebitum per errorem solutum fit. Inst. lib.3. tt.15. §. is quoque. tt.28. §. item is cui quis. C.l.1.

Si indebitum promisit. ff. lib.19.tt.1.l.5. lib. 39.tt.5.l.2. §. aliud iuris. §. item si ei. C.l. 2.l.3. lib.1.tt.18.l.6.

Si ultra id qđ debet, cauit. ff.l.31. C.l.3.l.4.

Si soluat creditori non deductis impensis, uel eo quod ei a creditore debetur. ff.l. 40. §. si pars domus. l.45.

Si cũ aliena area ædificasset, dominus areæ ædificium occupauit, uel traditum accepit. ff.l.33.

DISTINCTIONES EIVS SI *indebitum solutum sit.*

1 *Ex genere indebiti, & causa ob quam non debetur.*

Hoc loco sciendum est, tria esse genera indebiti: Vnum, cum nulla subest causa ob quam debeatur, subesse tamen putatur. Secundum est, cum subest quidem causa, sed inutilis, cum aut ipso iure contractus nõ ualet, aut ex post facto irritus factus est. ff.tt.7.l.1. §. fin. Tertium genus est, cum subest causa, eaque iusta, ex qua debetur: sed non debetur ei cui solutum est, uel nõ is debet qui soluit, uel non id quod solutum est, uel non eo tempore, uel ex alia causa quàm ex qua solutum est. Hisce tribus generibus propositis, suas cuique species subiiciamus.

¶ *De primo genere indebiti.*

Si ex causa quasi facta, quæ facta non est, soluit. ff.l.23. in prin. §. fi.l.26. §. si qs quasi. l.52.l.65. §. id quoque. usque ad §. ei qui ind. uide ĩ. De condictione causa dati, causa non secuta.

¶ *De secundo genere indebiti.*

Si ex causa quasi iusta & utili soluit, quæ iusta uel utilis non est propter exceptionẽ. ff.l.24.l.26. §. indebitum. §. adeò autem. li.40. in pr.l.54.l.56. li.46.tt.3.l.34. §. fi.

De obligatione in genere.

Si seruus contraxit. ff.l.13. in prin. lib.46.tt. 3.l.83.

Si dominus seruo suo debeat. ff.l.64.

Si pater filio crediderit, uel filius patri. ff. l.38. §. quæsitum.

Si pupillus furiosus, uel is cui bonis interdictũ est cõtraxit. ff.l.29.l.41.l.13. §. fi.l.14.

Si de-

Si debitori liberatio testamento relicta sit. ff.l.26.§.adeò autem.
Si pœnę causa liberatus sit, naturalis obligatio manet. ff.l.19.in prin.
Si fideiussor liberatus sit: an ex eo liberetur reus:& an fideiussor soluto indebito repetere possit, non liberato reo. ff.l.32.§.1. l.59.
Si cum fideiussor ad certum tempus soluisset procuratori, eam solutionem dominus post unitum fideiussionis tẽpus ratã habuit. ff.lib.46.tt.3.l.71.§.si fideiussor.
Si debitor iurauit, se dare non oportere. ff. l.43.
Si debitor à iudice absolutus sit. ff.l.28.
Si postea minor qui contraxit, uel hæres eius in integrum sit restitutus. ff. l.67.§. Lucius.
Si postea instrumenta, ex quibus soluit, falsa appareant. ff.lib.44.tt.1.l.11.
Si confusione liberatio sit facta. ff.l.45.l.38. in prin.
Si cum ob rem non defensam soluisset, postea defendere sit paratus. ff.l.35.
Si cum conditionis implendæ causa dedisset ut liber ex testamento fieret, postea liber & ingenuus reperiatur. ff.l.67.in prin.

De mutuo.

Si filiofamiliàs mutuum datum sit: solutum ex hac causa repeti non potest. ff. l.26.§. si filiusfamiliàs.l.40.in prin.supra tt.1.l. 14.lib.14.tt.6.l.7.§.fi.l.8. l.9.§.1. §.sed si non. uer.& tamen.usque ad fi.legis.l.10.
Si pupillo sine tutoris autoritate mutuum datum sit. ff.l.13.§.fi.l.14.
Si frater fratri qui in eiusdem patris potestate est, mutuum dederit, & mortuo patre confusio sit facta debiti & crediti. ff.l. 38.in prin.

De emptione & uenditionẽ.

Si rem suam quis emerit. ff.l.37.
Si rem alienam quis uendidit, & ex causa euictionis solutum sit. C.l.9.

De locatione & conductione.

Si prædo prædia aliena locauerit, & ex ea causa ei sit solutum. ff.l.53.in prin.
Si res conducta interierit. ff. lib. 19.tt.2.l. 19.§.si quis cum.

De stipulatione & intercessione.

Si fideicommissum indebitum in stipulationem deductum sit. ff.l.62.
Si delegatus sine ulla causa creditori alieno promiserit. C. l.2.ff. lib.12. tt.4. l.9.§.si quis indebitum.
Si mulier pro alio intercesserit. ff. l.40.in prin.

De transactione.

Si causa de qua transactum est, nulla sit. ff. l.65.in prin.
Si de alimentis sine prætore transactum sit. ff.l.23.§.item si ob.
Si post rem iudicatam trãsactum sit. ff.l.23. §.si post rem.
Si cum ob transactionem solutum esset, trãsactio nulla sit, uel non secuta, uel resoluta. ff.l.23.in prin.
Si post transactionem euidens calumnia appareat. ff.l.65.in prin.
Si post transactionem nihilominus sit condemnatus. ff.l.23.§.si quis post.
Si transactionem à tutore factam pupilla ratam non habeat. ff. lib.46.tt.3.l.96. §.cũ pupilla.

De legatis & fideicommissis.

Si cum seruo fideicommissum relictum esset ita, si ex testamento libertatem adquirat postea ingenuus reperiatur & pronuncietur. ff.l.58.
Si postea in debitum esse legatum appareat. ff.l.38.§.fi.
Si solutis legatis testamentum iniustum, falsum, ruptum uel irritum appareat. ff.l.2. §.1.l.3.l.4.
Si solutis legatis proferantur codicilli quibus legatum ademptum est, uel alia etiã legata data sunt, ut lex Falcidia locum habeat, uel æs alienum emerserit. ff.l.2. §.si quid ex.
Si cum hæres domum legatam refecisset, non deduxit impensas tradita domo. ff.l. 40.§.si pars domus.
Huc etiam pertinet l.10.C.de pactis.de qua dixi in Comment.de pactis in indice.

De dote.

Si cum maritus facere non posset, is uel alius pro eo dotem soluit. ff.l.8.l.9.

De reliquis.

Si cum ob rem dedisset, res non sit secuta. ff. l.52.§.fin.l.65. §.quod ob rem.supra.tt. 5.l.1.§.fi.

Si cum

Si cum ob transactionem dedisset, transactio secuta non sit. ff. l. 23. in prin. ibi, Idem puto.

Si cum conditionis implendæ causa dedisset postea legatum non acceperit, quòd uel nullum fuerit legatum, uel ademptum, uel alias agnoscere noluit, uel non potuit ff. l. 65. §. sed & agere.

Si cum hæredi conditionis implendæ causa dedisset, is postea coactus hæreditatem adiit. ff. l. 34.

Si cum conditionis implendæ causa dedisset, dare non sit iussus. ff. tt. 4. l. 3. §. si quis quasi.

Si cum seruus conditionis implendę causa decem dedisset, ut ad libertatem perueniret. postea alio modo liber factus sit. ff. tt. 4. l. 3. §. si quis quasi.

Si quasi hæres soluerit, cum hæres nō esset, uel se hæreditate abstinuit. ff. l. 5. C. l. 5.

¶ *De tertio genere indebiti.*

Si soluit is qui soluere non debet, uel soluit alius quod alius debet. ff. l. 29. in prin.

Si alius soluit quod debet alius. ff. l. 19. §. 1. l. 44. l. 65. §. fi. tt. 4. l. 9. §. si quis indebitā.

Si is debitum hęreditarium soluit, qui se hæredem falso existimat, uel hæreditatē postea repudiauit. ff. l. 19. §. 1.

Si cum quis rem alienam pro se pignori dedisset, dominus rei debitū soluit. ff. l. 36.

Si re aliena uendita, dominus rei de euictione conuentus soluit. C. l. 9.

Si procurator debitoris soluit. ff. l. 6. in prin. §. fi. lib. 46. tt. 3. l. 87.

Si seruus actor soluit. ff. li. 46. tt. 3. l. 94. §. fi.

Si tutor soluit. ff. l. 6. §. fi.

Si pupillus, furiosus, & is cui bonis interdictum est, soluit. ff. l. 29. l. 41. Inst. quibus alienare non licet. §. fin. ff. lib. 46. tt. 3. l. 14. §. fin.

Si reus criminis postulatus soluit. ff. lib. 46. tt. 3. l. 42.

Si solutum est ei cui non debetur.

Si alii quàm cui debetur solutū est. ff. l. 65. §. fin.

Si procuratori creditoris solutum sit. ff. l. 6. §. idem Labeo. usque ad §. fi. li 46. tt. 3. l. 34. in prin. l. 58. in prin. §. si creditor. §. fi. l. 34. §. si gener. l. 71. §. si fideiussor. lib. 12. tt. 4. l. 14.

Si falso procuratori solutum sit. ff. tt. 4. l. 14. C. l. 8.

Si maritus patri uxoris dotem soluerit. ff. li. 46. tt. 3. l 34. §. si gener.

Si prædoni soluerit. ff. l. 55.

Si ei cui delegatus est soluit, uel ei cui ut solueretur mandatum est. ff. li. 46. tt. 2. l. 12. ibi, Sed is qui.

Si cum sibi aut Titio dari stipulatus esset, Titio sit solutum. ff. li. 13. tt. 5. l. 8. l. 9. li. 46. tt. 3. l. 98. §. qui stipulatur.

Si falso putans me tibi & Titio promisisse, Titio soluerim. ff. l. 22. in prin.

Si hæredi qui non defendit hæreditatem, solutum sit. ff. l. 26. §. hæredi.

Si substituto deliberante hærede instituto soluit. ff. lib. 46. tt. 3. l. 96. §. fi.

Si filiofamiliàs soluit. ff. l. 26. §. qui filiofamilias.

Si pupillo uel pupilli creditori iussu eius soluit. ff. lib. 46. tt. 3. l. 66.

Si plus uel aliud quàm debetur solutum est.

Si plus debito soluit. ff. l. 19. §. fi. l. 25. l. 26. in prin. §. si centum. l. 39. l. 40. §. si pars. l. 45. l. 67. §. tutor. lib. 46. tt. 3. l. 25.

Si centum debens, fundum ducentorum soluit. ff. l. 26. §. si centum.

Si pro parte hæres solidum soluit. ff. lib. 46. tt. 1. l. 49. §. ex duo. tt. 3. l. 25.

Si soluit prędium nō deductis impensis, uel eo quod sibi debetur à creditore. ff. l. 40. §. si pars domus. l. 45.

Si cum iter excipere deberet, fundum liberum tradidit. ff. l. 22. §. fi.

Si plus quā in hæreditate est soluit. ff. l. 31.

Si pater uel dominns plus quàm in hæreditate est soluit. ff. l. 11.

Si maritus qui non ultra id quod facere potest tenetur, solidum soluit. ff. l. 8. l. 9.

Si usuras indebitas soluit, uide paulo inferius Ex causa ex qua soluit.

Si cum Stichum aut Pamphilum deberet, utrunque soluit. ff. l. 32. in prin. §. fi.

Si cum decem aut Stichum deberet, quinque soluit. ff. l. 26. §. si decem aut alteri hæredum quinque soluit, alteri partem Stichi. ff. l. 26. §. fi.

Si cum hominem in genere, aut Stichum uel Pamphilum promisisset, putans se Sti

chum

chum debere, Stichum soluerit. ff. l. 23. §. fi. l. 19. §. si putem.

Si cum hominem certum deberet, statulibe rum soluit. ff. l. 63.

Si cum aurum deberet, æs soluit. ff. lib. 46. tt. 3. l. 50.

Si ante diem & conditionem solutum est, & antequam deberetur.

Si ante diem soluit. ff. l. 10. l. 16. §. fi. l. 17. li. 17. tt. 1. l. 51.

Si ante existentem conditionem soluit. ff. l. 16. l. 18. l. 48. l. 56. l. 60. lib. 46. tt. 3. l. 38. §. qui hominem. ibi, Perinde atque.

Si post litem contestatam ante latam sententiam soluit. ff. l. 60. in prin.

Si ex alia causa quàm ex qua debetur solutum sit.

Vide ✝. Adfinia remedia, De compensatione, reputatione, &c.

2 *Ex persona soluentis indebitum.*

Si sciens indebitum soluit, uide paulo inferius. Ex modo quo soluit.

Si tutor indebitum soluit. ff. l. 57. in prin. l. 67. §. tutor.

Si procurator indebitũ soluit. ff. l. 6. in prin.

Si seruus actor indebitum soluit. ff. lib. 46. tt. 3. l. 94. §. fi.

3 *Ex persona eius cui indebitum est solutum.*

Si procuratori indebitum sit solutum. ff. l. 6. §. idem Labeo. cum §. sequente.

Si pupillo uel eius creditori iussu pupilli indebitum sit solutum. Inst. lib. 3. tt. 15. §. is quoque qui. ff. lib. 46. tt. 3. l. 66.

4 *Ex re indebiti nomine soluta.*

Si nummi alieni soluti sint. ff. l. 15. §. sed etsi nummi. l. 19. §. si falso.

Si in re soluta usus fructus alienus est. ff. l. 15. §. fi.

Si possessio indebiti nomine data sit. ff. l. 15. §. sed etsi nummi.

Si rem in qua retentionem quidem habet, petitionem autem non habet, soluerit. ff. l. 51.

Si libertus operas indebitas per errorem soluerit. ff. l. 26. §. libertus. usque ad §. si decem aut. l. 40. §. fi. lib. 19. tt. 5. l. 26.

5 *Ex causa, ex qua & propter quam indebitum soluit.*

Si ex causa legati uel fideicommissi indebitum soluit. Inst. lib. 3. tt. 28. §. fi. C. l. 7.

Si ex causa dotis uel pietatis soluit. ff. l. 32. §. si in ea.

Si operarum nomine soluit libertus, uide paulo supra. uer. Si libertus operas.

Si usurarum nomine soluit indebitum. ff. l. 26. in prin. usque ad §. indebitum. l. 67. §. Lucius. C. lib. 4. tt. 23. l. 3. l. 18. l. 22. l. 26. §. si quis autem.

Si ex causa ex qua retentionem quidem habet, petitionem autem non habet, soluit. ff. l. 51.

Si pœnæ nomine soluit. ff. l. 41. l. §. fi. lib. 50. tt. 16. l. 46. lib. 46. tt. 3. l. 74.

Si ex ea causa indebitum soluit, in qua infitiando lis crescit. Inst. lib. 3. tt. 28. §. ex quibusdam. C. l. 4.

6 *Ex modo quo soluit.*

Si sciens indebitum soluit. ff. l. 1. l. 24. l. 26. §. indebitum. §. qui filiofamilias. l. 28. l. 50. lib. 50. tt. 17. l. 53. C. l. 9.

Si donandi animo soluit. ff. l. 52. l. 65. §. id quoque.

Si indebitũ sciẽs soluit, ut repeteret. ff. l. 50.

Si titubãte & ancipiti animo soluit C. l. 11.

Si soluit ita, ut si appareret indebitum, uel Falcidia emerserit, reddatur. ff. l. 2. in pr.

Si ius ignorans soluit. C. lib. 1. tt. 18. l. 10.

7 *Ex reliquis contingentibus.*

Si deberi pronunciatum sit. ff. lib. 17. tt. 1. l. 29. §. in omnibus.

Si naturalis fuerit obligatio. ff. l. 13. lib. 44. tt. 7. l. 9 lib. 46. tt. 1. l. 16. §. fideiussor.

Si in odium creditoris introducta sit exceptio, ob quam indebitum est. ff. l. 40. in prin. lib. 14. tt. 6. l. 9. §. fi.

Si dubitetur, utrum perpetua an dilatoria sit exceptio, ob quam non debetur: uide supra uer. Si ante existentem conditionem soluit.

Si in solutione pactum adscriptum sit, ex eo contractu nullam controuersiam amplius esse. ff. l. 67. §. item quæsitum.

Si res ab eo cui soluta est sit consumpta. ff. l. 3. §. fi. l. 29. l. 65. §. instrumento.

Si seruus insolutũ datus manumissus sit. ff. l. 65. §. si seruum.

Si homo datus decesserit. ff. l. 32. in prin.

Si is cui solutum est, rem diu possederit: ff. l. 15. §. fi.

¶ 3 *Quibus competit condictio indebiti.*

De alio

De alio quàm qui soluit. ff. l. 5.
De hærede. ff. l. 12. C. lib. 8. tt. 43. l. 10.
De hærede putatiuo soluente, & uero hærede. ff. l. 2. §. fi. l. 3. §. nã utiles. l. 4. l. 5. l. 46.
Et aliis creditoribus hæreditariis. ff. l. 61.
De eo qui alterius nomine soluit: & eo pro quo soluitur. ff. l. 46. l. 47. C. l. 6.
De eo qui pro seruo indebitum soluit, & domino serui. ff. l. 53.
De fideiussore soluente, & reo. ff. l. 47.
De pupillo & tutore soluẽte. ff. l. 57. in prin. l. 67. §. tutor.
De eo qui prædoni mercedem soluit, & dosoluit, & domino prædij. ff. l. 55.
De uenditore qui hominem a seruo emptũ bonæ fidei possessori serui tradidit, & uero serui domino. ff. lib. 12. tt. 1. l. 31. §. seruum.
De altero reorum soluentium, uide ĩ. quid ueniat.
De debitore, & eo cui debitor bona sua uendidit ut creditoribus satisfaceret. ff. l. 67. §. Titius.
Si cum reus deberet decem, & soluisset tria, postea duo eius fideiussores singuli quina soluerint, ut tria indebita sint soluta. ff. l. 25.

¶ 4 *Aduersus quos datur?*

Iis soli pecunia condicitur, quibus quoquo modo soluta est, non quibus proficit. ff. l. 49.
De domino & procuratore cui solutum est. ff. l. 57. §. creditor. lib. 12. tt. 4. l. 14. lib. 47. tt. 2. l. 82. §. si Titius.
De eo qui actorẽ ut creditori promitteret, delegauit ff. tt. 4 l. 9. §. si quis. C. l. 22.
De pupillo & eius creditore cui iussu pupilli solutum est. ff. lib. 46. tt. 3. l. 66.
De hærede. ff. l. 26. §. hæredi.
Si cũ mihi aut Titio dari stipulatus essem, Titio solutum sit, mihi non: Titio condici debet. ff. lib. 46. tt. 3. l. 34. in prin. l. 59. in prin.
De eo qui delegauit & mãdauit ut solueret. ff. lib. 46. tt. 2 l. 12. in fine.

¶ 5 *Quid ueniat in ea?*

Aut ipsum quod solutum est, aut tantundẽ repetitur. ff. l. 7. lib. 19. tt. 5. l. 26. §. fi.
Si plus debito sit solutum, utrum totum an pars condicenda. ff. l. 26. §. si centum. usq; ad §. adeò. l. 61. lib. 50. tt. 17. l. 84.
De bonitate frumenti soluti condicenda. ff. l. 65. §. in frumento.
De eo in quantũ locupletior factus est reus. ff. l. 3. §. fi. lib. 46. tt. 3. l. 66. §. fi.
Si res distracta uel consumpta sit, preciũ condicendũ. ff. l. 26. §. & interdum licet. l. 65. §. in frumento. §. si seruus.
Si seruus in solutum datus, manumissus sit. ff. l. 65. §. si seruus.
Si operæ indebitæ solutæ sunt. ff. l. 26. §. & interdum licet.
Si habitatio indebita condicatur. ff. l. 65. §. in frumento.
Si cũ Stichum aut Pamphilũ deberet, utrunque soluit, uter condicendus. C. l. 10.
Si cum decem aut Stichum deberet, primo quinque, deinde Stichum soluerit. ff. l. 26. §. si decem.
Si usuras indebitas soluerit, & postea sortẽ. ff. l. 26. in prin.
Si rei in solutum datæ usus fructus alienus sit. ff. l. 15. §. fi.
Si partim suos, partim alienos nummos soluit. ff. l. 19. §. si falso. l. 20. l. 21.
Si promissum tantum sit, condici potest ut liberetur, uide ſ. ab initio huius capitis. uersi. Si indebitum promisit.
Si cum essent duo rei stipulandi, alterius procuratori solutum sit, & postea alteri, reo altero adhuc non ratum habente: utrunque repeti potest. ff. lib. 46. tt. 3. l. 58. §. fi.
Si cum duo decem deberent, uiginti soluerint, singuli quina repetent. ff. l. 19. §. fi. cũ duab. ll. sequen.
De eo quod rei solutæ accessit, ut partus ancillarum: item quod per alluuionẽ accessit. ff. l. 13. in prin. l. 65. §. ei qui.
De fructibus. ff. l. 15. in prin. l. 26. §. & interdum. l. 55. §. fi. l. 65 § ei qui. lib. 22. tt. 1. l. 38. §. item si indebitum.
De usuris. ff. lib. 13. tt. 5. l. fin. §. fi. C. l. 1.
De impensis deducendis. ff. l. 65. §. ei qui.
Non æstimandum est, si hominem suis sumptibus fecit preciosiorem. ff. l. 26. §. & interdum licet.

¶ 6 *Vbi competit hæc actio?*

Si loco certo debere se putans, ibi soluerit, etiam alibi repetere potest. l. 27.

¶ 7 *Quamdiu competit?*

De loa-

De longi temporis præscriptione.ff.l.15.§. sed etsi possessionem.

¶ VIII. Adiuncta,seu de probatione.

Vtri probatio indebiti incumbat?ff. li.22.tt.3.l.25.

¶ IX. Adfinia remedia.

De compensatione, reputatione seu retétione debiti causa.ff.l.23.§.si post rem.l.26.in prin.§.si centum.l.30.l.33.§.fin.l.67.§.fin.lib.46.tt.3.l.102.§.fin.

De crediti repetitione,si locus compensationi non sit.ff.l.30.

De doli exceptione.ff.lib.19.tt.1.l.5.§.quémadmodum etsi.C.l.3.

De incerti cōdictione.ff.lib.19.tt.1.l.5.§.fi.

De actione mādati.ff.l.47.lib.46.tt.3.l.98.§.qui stipulatur.tt.2.l.12.in fine.

De rei uendicatione.ff.l.29.l.53.l.46.

DE CONDICTIONE SINE causa.ff.lib.12.tt.7. Cap. X.

¶ I. Causæ ex quibus competit.

Si quid indebitum soluerit.ff.l.1.in prin.

Si quid sine causa ꝓmisit.l.1.in pr.l.3.in pr.

Si causa ob quam datum uel promissum est secuta non sit.l.1.§.sed etsi ob.usq;ad fi.legis.l.4.C.lib.4.tt.6.l.6.§.fin.

Si res ex non iusta causa ad aliquem peruenit,uel redit ad non iustā causam.l.1.§.fi.

Si arra data precium soluerit, arra cōdici potest.ff.lib.19.tt.1.l.11.§.ego illud.

Si cum fullo ob uestimenta amissa domino precium dedisset, uestimenta ad dominū reuersa sint.l.2.

Si cum quinque deberet,decem promisit.l.3.C.lib.4.tt.6.l.4.

DISTINCTIO GENERALIS.

Si donandi animo dedit.C.lib.4.tt.6.l.6.

¶ II. Quid noceat in hac condictione.

Si sine causa promissum sit.l.1.in prin.

Si cū quinq; deberet, decem promiserit.l.3.

¶ III. Adfinia remedia.

Exceptio doli mali.ff.li.44.tt.4.l.2.§.circa.

Actio ex conducto.l.2.

DE CONDICTIONE CAVSA dati,causa non secuta ff.lib.12.tt.4. C.lib.4.tt.6. Cap. X.

¶ I Causæ ex quibus datur.

Si causa ob quā datū est, secuta non sit.ff.tt.7.l.1.§.sed etsi ob.l.4.tt.5.l.1.§.fi.C.l.8.

Si promissum sit ob causam quæ secuta non est.ff tt.7.l.1.§.sed etsi ob.

Si cautione ob causam data,causa non sit secuta.C.tt.9.l.4.

Si acceptolatum sit ob causam, eaq́; non sit secuta.ff.l.4.l.10.

DISTINCTIONES GENERALES:

1 Ex antecedentibus causam non secutam.

Si causa uel conditio in dando uel promittēdo non sit expressa.C.l.6.l.7.

Si cum hæres iussus esset arbitratu, Titii monumentum facere, ipse pecuniā Titio ad faciendū dedit,nec ille fecerit.ff.l.11.

Si quasi statuliber non iussus decem conditionis implendæ causa dederit.ff.l.3.§.si quis.usq; ad §.fin.

Si seruus domino ut manumittatur, dederit.C.l.9.

Si quasi illius, non suos nummos dederit.ff.l.3.§.subtilius.

Si cum exiguam pecuniam deberet, maioré propter aliquam causam dederit.C.l.4.

2 Ex specie & qualitate causæ non secutæ.

Si turpis causa sit.ff.l.1.

Si auunculo,priuigno uel socero nuptura in dotem dederit.ff.tt.7.l.5.

Si militi dedit,ut ꝓcurator eius esset.C.l.5.

Si aduocationis causa datum est.C.l.11.

Si ob patrocinium dedit.C.l.4.

Si ut creditoribus satisfaceret, dedit.C.l.2.

Si ne alienetur donauit.C.l.3.

Si mortis causa dederit.ff.l.12.

Si pecuniam dedit ut Stichum daret.ff.l.16.

Si ut à lite discedatur, dedit.ff.l.1.l.3.in pr.

Si ut filius emanciparetur,uel seruus manumittatur dedit.ff.l.1.l.3.§ 1.C.l.6.l.9.

Si seruum furti suspectū tibi dedi, ut si reus furti non reperiatur,reddatur.ff. l.15.li.19.tt.5.l.8.

3 Ex causa propter quam non est secuta, & modo.

Si sine accipientis culpa non est secuta. ff. l.5.in prin.C.l.10.l.11.

Si impossibilis sit causa.C.l.8.

Si iure impleri non possit.ff.tt.4.l.8.C.l.1.l.5.uide paulo ſ. uers. Si turpis causa sit.cum seq.

Si eū qui dedit pœniteat.ff.l.3.§.1.l.5.in pr. usque

usque ad §.quod si.l.1.§.fi.
Si is cui dare iussus est, nolit accipere. ff. l. 3.§.fin.
Si fortuito casu non est secuta.C.l 10.
Si Stichus manumittendus decesserit.ff. l.3. §.quod si ita dedi.l.5.§.ité si quis. §. sed si ubi accepit.usque ad fi.leg.l. 16.
Si seruus manumittendus aufugit. ff. l.5. §. item si quis. usque ad §.sed si ubi.
Si offensus propter fugam, illum manumittere noluit.ff.l.5.§.planè si ad.
Si temporis conditio uel ualetudinis impedimento fuerit.ff.l.5.in prin.
Si cum in dotem dedisset, nuptiæ nō sequantur.ff. l. 10. tt.7.l.5.lib. 23.tt.3.l.9.in pr. C.l.1.
Si cum conditionis implédæ causa dedisset, ut hæreditatem uel legatum acciperet, postea hæreditatem uel legatū repudiauit.ff.l. 1.§.fin. tt.6. l.65. § sed & agere.
Vel testamētū falsum uel inofficiosum pronuncietur.ff.l.2.tt.6.l.65. §.sed & agere.
Si cum frater fratri contulisset, postea non agnoscat bonorum possessionem. ff.l. 13.
Si cum procuratori solutum esset, dominus postea ratam non habeat solutionem.ff.l. 14.§.fin.
Si cum dedisset ut uel ne aliquid fieret accipiens de faciendo uel faciendo cauere nolit.ff.l.3.in princ.

4 *Ex reliquis contingentibus.*

Si secuta sit causa, cessat repetitio. ff.l.1.i pr.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Si eum qui dedit uel promisit ob causam pœniteat.ff.l.5.§. si seruum quis. uide paulo superius, uers.si eum qui dedit.
Si quis quasi statuliber decem dederit, cùm dare nō esset iussus.ff.l.3.§. si quis quasi. usque ad.§.final.
Si cum datum esset ut manumittatur, is postea liber sit pronūciatus.ff.l.3.§. si liber homo.tt.6.l.67.in prin.
Si cum dedissem ut mihi Stichum dare, Stichus datus alienus sit, non tuus.ff.l.16.
Si inhonestum sit id quod secutum est.ff.l.1. in prin.tt.5.l.1.§.fin.l.5.C.tt.7.l.4.
Si non quasi suos, sed quasi illius nūmos dedit.ff.l.3.§.subtilius.
Si dederit quidem Stichum accipiens, sed de euictione nolit cauere.ff.l.16.§. fin.

¶ *II. Quibus datur hæc actio?*

De hæredibus.C.l.2,l.3.
De eo qui pro muliere dotem dedit, & ipsa muliere.ff.l.6.l.7.l.9.in prin.

¶ *III. Aduersus quos datur?*

De successoribus. C.l.8.

¶ *IIII. Quid ueniat in ea?*

De fructibus, partu ancillarū & omni quod rei adcreuit. ff.l.7.§.fin.l.12.
De ipso seruo, & precio eius.ff.l.5.§.item si quis dederit usque ad.§.fin.

¶ *V. Quando datur?*

Si ut intra certum tempus fieret dedi, non nisi preterito tempore agi potest.ff.l.3.§. quòd si ita dedi.

¶ *VI. Adfinia remedia.*

Exceptio doli.ff.lib.44.tt.4.l.2.§.circa.
Officium iudicis ad præstandam placitis fidem.C.l.9.§.fin.
Furti actio.ff.l.14.l.15.
Empti actio.ff.l.16.
Ad exhibendum actio.ff.l.15.

DE NON NVMERATA PECVNIA.C.lib.4. tt.30. Cap. XI.

¶ I *Causa ex qua datur hæc actio & exceptio.*

Si cum quis cauisset se accepisse, non acceperit, nec ei pecunia sit numerata, condicitur cautio: uel agenti ex ea cautione opponitur exceptio. Inst. lib. 3. tt.22.§. 1.C.l.5.

Distinguitur sequentibus modis:

Si hypotheca cauit.l.1.l.3.
Si iureiurando cauit. l. 16.
Si depositum apud se esse scripserit.l.14. §. sed quoniam.
Si debitum uel debiti usuras solutas esse credatur cauerit.l.14.§.super cæteris.
Si dos promissa soluta esse scribatur.l.14.§. sed quoniam.
Si functio publica soluta esse scribatur.l.14. §.sed quoniam.lib. 10.tt.23.l.4.
Si argentariis cautum est.Nouell.c.136.§. nos itaque.§.in illo.
Si transactionis causa cauit.l.11.
Si iusta causa debiti, de qua chirographū cōscriptum est, præcesserit.l.5.
Si intra biennium post emissam cautionem

que-

querela de non numerata pecunia non sit mota, uide ꝗ. Quandiu competit.
Si quædam ex cautione soluit. l. 4.
Si eo nomine actum sit, & exceptio ab alio opposita. l. 15.
Si numeratum quidem sit, sed non tantum quantum est in cautione. l. 2. l. 9.
Si alii pro quo se obligauit, uel cũ quo reus promittendi factus est, numeratum sit. l. 6. C. lib. 8. tt. 40. l. 4.

¶ 2 *Quibus & aduersus quos datur?*
De successoribus. l. 8.
De eo qui debita eius qui cauit, exigit. l. 5.
De mandatore & fideiussore. l. 12.

¶ 3 *Quandiu competit?*
Intra bienniũ post emissam cautioné. Inst. li. 3. tt. 22. C. l. 8. l. 9. l. 10. l. 14. li. 1. tt. 41. l. 18.
Distinguitur in causa dotis. Nouel. c. 100.

¶ 4 *Adiuncta, seu De probationibus.*
Vtri probatio incumbit. l. 3. l. 13. l. 19.
De iureiurando deferendo. l. 14. §. illo uide licet.

¶ 5 *Euentus.*
Pœna aduersus inficiantem se solutum esse, probatũ sit. Nouel. c. 18. §. studiũ uerò.

¶ 6 *Adfinia remedia.*
De querela non numeratæ pecuniæ. l. 14. §. illo uidelicet.
Condictio ad liberandum. l. 7.
Actio in rem, si pignore cautum sit. l. 1.
Doli exceptio, & in factum. l. 3. l. 9.

DE CONDICTIONE OB TVRpem uel iniustam causam. ff. lib. 12. tt. 5. C. lib. 4. tt. 7. Cap. XII.

¶ 1 *Causæ ex quibus datur.*
Si quid ob turpé uel iniustam causam datum uel promissum est, hac actione cõdicitur. ff. l. 1. l. 8. in prin. C. l. 2.
Si ex iniusta causa res sit penes aliquem. ff. l. 6. tt. 7. l. 1. §. fin.

DISTINGVITVR:

1 *Ex genere causæ ob quã datũ est, uel promissũ.*
Si turpitudo sit dantis tantum. ff. l. 4. §. sed & quod.
Si turpitudo accipientis tantum sit. ff. l. 1. §. fin. l. 4. §. quoties. C. l. 4. l. 6.
Si utriusq; sit turpitudo. ff. l. 3. l. 4. §. sed & quod. l. 8. §. fin. lib. 19. tt. 5. l. 19. §. fin. C. l. 2. ff. lib. 44. tt. 4. l. 9. in fine.
Si dedi ne hominem occidat, ne ve sacrilegiũ uel furtum faciat. ff. l. 2.
Si dedi, ne mihi iniuriam faciat. ff. l. 4. §. quoties.
Si dedi, ut id quod mihi debes, soluas. ff. l. 9. C. l. 6. l. 7.
Si euitandi tyrocinii causa dedit. C. l. 3.
Si detur, ut malè iudicetur. ff. l. 3.
Si detur, ut iudex secundum me in bona causa pronunciet. ff. l. 2.
Si ob stuprum datum sit, uel si quis in adulterio deprehensus se redemit. ff. l. 4. in prin.
Si ne uxor adulterii accusetur. C. lib. 9. tt. 9. l. 24.
Si lenocinii causa stipulatus sit. C. l. 5.
Si meretrici detur. ff. l. 4. §. sed & quod.
Si nuptura auiculo, priuigno uel socero dotem dedit. ff. tt. 7. l. 5.
Si fur dedit ne prodatur, uel fugitiuus ne indicetur. ff. l. 4. §. item si dederit. §. fin. l. 5.
Si ipse fur, uel furis fugitiuive socius a liqd ut indicaret, à me accepit. ff. l. 4. §. fin.
Si tibi ob indicium dedi, ut uel furem rerũ mearum uel fugitiuũ meum indices. ff. l. 4. §. si tibi inditium.

2 *Ex consequentibus.*
Si post promissionem ob turpem causam pecuniam etiam soluit. ff. l. 7. l. 8.
Si causa secuta sit. ff. l. 2. §. fin. l. 5. C. l. 4.

¶ 2 *Quid ueniat in ea?*
De usuris. C. l. 4.
Si pecunia data sit, ut debitum uel res ablata reddatur, utrum pecunia tantum, an & debitum hac actione peti possit. ff. l. 9. §. fin. C. l. 7.

¶ 3 *Adfinia remedia.*
Exceptio. ff. l. 8. in prin. C. l. 1. l. 5.
Actio locati, uéditi, mandati, &c. si pecunia ob debitum soluendum data sit. ff. l. 9.

DE ACTIONE IN FACTVM de calumniatoribus. ff. lib. 3. tt. 6. Cap. XIII.

¶ 1 *Genus.*
In factum actio est. l. 1. in prin.

¶ 2 *Causa ex qua datur.*
Si quis calumniæ causa, ut negotium faceret uel

ret uel non faceret, pecuniam acceperit. l. 1. in prin.

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie facti.*

Si non pecuniam accepit, sed obligatione aliqua liberatus est. l. 2. in prin.

Si promissum tantum sit. Nouell. c. 124. §. si quis litigantium.

Si depactus sit, uel turpiter pactus. l. 3. §. hoc edicto.

Si gratuita pecunia ei utenda data sit, aut res minoris locata uel uendita. l. 2.

Si quid omnino compendij sensit ob calumniam l. 3. in prin.

2 *Ex causa propter quam accepit.*

Si ut negocium faceret, uel non faceret, in pecuniaria uel criminali causa. l. 1. §. hoc autem.

Si sub specie criminis alicuius ab eo qui innocens fuit, pecunia accepta sit. l. 8.

Si transactionis causa accepit. l. 1. §. & tractari potest.

Si publicanus mancipia retinet, & propterea ei data est pecunia. l. 1. §. qui accepit.

3 *Ex reliquis contingentibus.*

Si parens, patronus, eius ve liberi uel parentes pecuniam ob negocium faciendum accepisse dicantur. ff. lib. 37. tt. 15. l. 5.

Si non ipse acceperit, sed alij dari iusserit, uel alij datum ratum habuit. l. 2. §. fi.

Si ab alio, non ab aduersario accepit. l. 3. in prin.

Si aliquid aliud pro pecunia accepit. l. 1. §. fi.

Si ante uel post acceptum iudicium accepit l. 1. §. qui accepit.

Si causa ob quam accepit, secuta non fit: ut si nihilominus fecerit, uel non fecerit negocium. l. 3. in prin.

Si pecunia condicta sit. l. 5. §. fi.

¶ III. *Quibus competit hac actio?*

De eo qui dedit pecuniam, & eo propter quem data est. l. 3. §. illud etiam notandum. l. 7. in prin. §. etsi alius.

De patre l. 7. §. si ut filiofamilias.

De hæredibus. l. 4.

¶ IIII. *Aduersus quos datur?*

De hæredibus. l. 5. in prin.

De patre. l. 7. §. si ut filiofa.

¶ V. *Quid ueniat in ea?*

Intra annum in quadruplum eius pecuniæ quam accepit, datur: post annum in simplum. l. 1. in prin. l. 8. §. fi. Nouell. c. 124. §. si quis litigantium.

¶ VI. *Quando & quandiu.*

Intra annum in quadruplum, &c. uide sup. proximè.

Si condictio competit, post annum non datur. l. 5. §. fi.

A quo die annus incipiat. l. 6.

¶ VII. *Adfinia remedia.*

De condictione datæ pecuniæ. l. 5. §. sed etiã usque ad fi. legis. Quibus competit ista condictio. l. 3. § illud etiam notandum. l. 4. l. 5. §. sed etiam prætor. l. 7. in prin. §. & si alius.

De lege repetundarum. l. 1. §. maximè.

De constitutione Imperatoris. l. 1. §. sed & constitutum.

De concussionis iudicio. ff. lib. 47. tt. 13.

DE ALIENATIONE IVDICii mutandi causa facta. ff. li. 4. tt. 7. C. lib. 2. tt. 54. Cap. XIIII.

¶ I. *Genus huius actionis. In factũ actio ẽ,* ff. l. 1.

Non est pœnalis, sed rei persecutoria. ff. l. 4. §. fi. l. 7.

¶ II. *Causa ex qua competit.*

Si iudicij mutandi cã alienauerit reus. ff. l. 1.

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie alienationis.*

Si hæredẽ instituit, uel legauit. ff. l. 8. §. abalienare. lib. 28. tt. 5. l. 91.

Si uenditori redhibuit. ff. l. 8. §. fi. l. 9.

Si obligatus soluit. ff. l. 10. in prin.

Si in sacrum dedicauerit. ff. lib. 44. tt. 6. l. 3.

Si dolo desinat possidere. ff. l. 4. §. itemque fieri usque ad §. Pedius.

Si non dominium, sed possessionem transferat. ff. l. 4. §. Pedius.

Si hominem qui petebatur, manumisit. ff. l. 3. §. sed etsi homini.

2 *Ex causa & modo facti.*

Si sine dolo malo ff. l. 4. §. 1.

Si in fraudem fecerit aduersarij. ff. l. 1.

Si obligatus soluerit. ff. l. 10. in prin.

Si ob ualetudinem aut ætatem aut occupationes litem in alium transtulit. ff. l. 4. §. si quis autem.

Si non iudicij mutandi causa alienauit. ff. l. 4. §. 1.
Si lites execratur, & proinde ré definit possidere. ff. l. 4. §. fi.
Si præsentis iudicij mutandi causa fecerit. ff. l. 8. §. ait prætor.
Si locum in quo opus fecerat, cuius nomine interdicto quod ui aut clàm tenebatur, alienauit. ff. l. 3. §. item si locum.
Si post opus nouum sibi nunciatum locum alienauerit & emptor opus fecerit. ff. l. 3. §. opus.
Si cum secum communi diuidundo actione socius agere uellet, alienauit. ff. l. 12. lib. 10. tt. 3. l. 24. §. fi.

3 *Ex re alienata.*

De iure prædiorum. ff. l. 4. §. ad iura.
De possessione. ff. l. 4 §. Pedius.
De re aliena. ff l 8. §. ab alienare.
De re quę non est actoris. ff. l. 4. §. hęc actio.

4 *Ex persona alienantis.*

Si actor alii alienauit actionem suam. ff. l. 11.
Si tutor pupilli, uel adgnatus furiosi alienauit. ff. l. 10.

5 *Ex persona eius cui alienauit.*

Non nisi potentiori, uel alicuius prouinciæ reo alienauit, datur. ff. l. 1. l. 3 in prin.
Si ei qui uexaturus est aduersarium. ff. l. 2.
Si in sacrum dedicauerit. ff. lib. 44. tt. 6. l. 3.

6 *Ex tempore quo alienat.*

Si accepto iudicio alienauit. ff. l. 8. §. ait ꝑtor

7 *Ex reliquis contingentibus.*

Si homo alienatus decesserit. ff. l. 4. §. hæc actio.
Si res alienata ab eo cui alienata est, usucapta sit. ff. l. 4. in prin.
Si is qui alienauit, utile iudicium pati paratus sit, perinde ac si possideret. ff. l. 3. §. fi.
Si reus rem alienatam recipit, uel exhibeat. ff. l. 8. in prin. §. si quis alienauerit.

¶ III. *Quibus & aduersus quos datur?*

De hæredibus. ff. l. 4. §. fi. l. 5.

¶ IIII. *Quid ueniat in eā?*

Quanti actoris interest alium aduersarium non habuisse. ff. l. 1. l. 3. §. ex quibus. l. 4. §. hæc actio.

¶ V. *Quamdiu competit?*

Annalis est. ff. l. 6. l. 7.

¶ VI. *Adfinia remedia.*

De actione aduersus eum cui res alienata est. C. si ...
Si quis iudicii communi diuidundo mutādi gratiā rem alienauit, tunc nec is nec alius cui alienauit, communi diuidundo iudicio agere potest. ff. l. 12.

DE ACTIONE PAVLIANA.

si quid in fraudem creditorum alienatum est. lib. 42. tit. 9. C. lib. 7. tt. 75. Cap. XV.

¶ I. *Ratio huius actionis.*

ff. l. 1. § 1.

¶ II. *Genus & nomen.*

Pauliana in factum actio est. ff. l. 10. in prin. lib. 22. tt. 1. l. 38. §. in Fauiana.

¶ III. *Causæ ex quis competit hæc actio.*

Si quid in fraudem creditorum gestum est, agitur ut restituatur. ff. l. 1. in prin. l. 10. in prin. Inst. lib. 4. tt. 6. §. item si quis in

DISTINGVITVR

1 *Ex specie rei gestæ, & causa.*

Quodcunque fraudis causa factum est, reuocatur. ff. l. 1. §. fi. l. 3. in prin.
Si rem alienauit debitor. ff. l. 1. §. fi.
Si debitorem suum liberauit. ff. l. 1. §. fi. l. 3. in prin. l. 10. §. si cum mulier.
Si litem mori patitur, uel a debitore non petit. ff. l. 3. §. gesta.
Si pignora liberet, uel remittat. ff. l. 2. l. 18.
Si ui creditori soluit. ff. l. 2. l. 6. §. apud Labeonem. cum §. sequente. l. 24. l. 25. §. in maritum. tt. 5. l. 6. lib. 50. tt. 17. l. 171.
Si ante diem uel conditionem existentem uni soluit. ff. l. 10. §. si cum in diem. l. 17. §. fin. l. 19.
Si creditor debitorem fugientem consequūtur, eique quod sibi debetur aufert. ff. l. 10. §. si debitorem.
Si unus creditorum suum recipiat, creditoribus in possessionem missis. ff. l. 6. §. sciendum. l. 10. §. si debitorem.
Si rem uenditori redhibet. ff. lib. 21. tt. 1. l. 43. §. si quis cum.
Si se obligauit. ff. l. 3. in prin.
Si data opera ad iudicium non adfuit. ff. l. 3. §. gesta.
Si usumfructum uel seruitutem amittat. ff. l. 3. §. gesta. l. 4.
Si usumfructum uel stipulationem in an-

nos singulos constituit, uel remisit.ff.l.10. §.per hanc.
Si desinit habere quod habuit.ff.l.3.§.fi.
Si non faciat quod facere debet.ff.l.4.
Si rem suam pro derelicto habeat.ff.l.5.
Si cum possit acquirere, non adquirat.ff.l.6. in prin. lib.50.tt.17.l.176.
Si omittit possessionem.ff.li.50.tt.17.l.161.
Si conditioni non pareat, ne committatur stipulatio.ff.l.6.§.4.
Si hæreditatem uel legatum repudiat.ff.l.6. §.1.§.sed & illud.
Si filium suum emancipauit, uel seruum alienauit, ut uel suo arbitrio uel alterius iussu adeat.ff.l.6.§.si mihi modò.§.si seruus.
Si in testamento scripsit se pecuniam debere, & uxorem pro se fideiussisse.ff.lib.16. tt.1.l.28.in prin.
Si seruum manumisit.ff.l.6.§.si seruum suũ. l.23.
Si pignori dedit.ff.l.6.§.apud Labeonem.l. 10.§.si cui l.13.l.22.
Si legauit.ff.l.23.
Si libertatis conseruandæ causa bona sua alicui addixit.ff.l.10.§.si ex constitutione.
Si prohibita rõne Falcidiæ uel Trebellianicæ legata uel fideicõmissa soluit.ff.l.19.l.20.

2 *Ex ubiquis contingentibus.*

Si non fraudandi consilio fecit.ff.l.17.§.1.
Si in filius debitoris collata sunt.ff. lib.40. tt.9.l.16.§.planè ea quæ.
Si consentientibus creditoribus gestum sit. ff.l.6.§.præterea illud.
Si hæres pupillus alienauit, uel tutor aut curator eius.ff.l.10.§.si impubes.

3 *Ex consequentibus.*

Si hæres qui gessit, postea quòd se immiscuerat, sit restitutus in integrum.ff. l.10. §.si quid in fraudem.l.24.
Si fraus non habuit euentum.ff.l.10.§.1.
Si creditori, in cuius fraudem, est factum, satisfactũ sit.ff. l.10.§.1.§.illud certè.l.15.
Si is cui in fraudem creditorum dos constituta est, eam reddiderit.ff.l.25.§.1.uer. sed si prius.
Si creditores nomen hæredis secuti sunt.ff. l.10.§.si quid infr.
Si non defuncti fraudatoris, sed hæredis bona uæneant.ff.l.10.§.si fraudator.

¶. IIII. *Quibus datur hæc actio.*

De creditoribus, in quorũ fraudem gestum non est.ff.l.10.§.præterea.
De creditoribus posterioribus, qui fraude facta credũt, & quorum pecunia priores creditores, in quorum fraudem factum est, dimissi sunt.ff.l.10.§.1.l.15.l.16.
De eo qui à creditore, in cuius fraudem factum est, emit.ff.l.21.
De hæredibus.ff.l.10.§.fi.
De hærede fraudatoris.C.l.4.

¶ V. *Aduersus quos competit.*

De fraudatore ff.l.1.in pr.l.25.§.fi.C.l.1.l.6.
De patre fraudatoris.ff.l.12.
De eo cũ quo gestũ est, uide paulo inferius.
De domino & patre eius.ff.l.6.§.simili modo quæritur.
De domino cuius seruus iussu procuratoris aliquid emit, & ipso procuratore.ff.l.25. §.si procurator.
De eo qui rem ab eo cui scienti alienata est, comparauit.ff.l.9.
De reo, si fideiussori: & de fideiussore ac correo, si reo acceptolatum sit.ff.l.25. in pr.
De ea pro qua dos in fraudem creditorum data est.ff.l.14.l.25.§.1.uersi. quòd si is ignorauerit.C.l.2.
De patre eius pro qua dos data est, & marito cui data est.ff.l.14.l.25.§.1.usque ea §.si procurator.
De quouis ad quem aliquid ex huiusmodi gesto peruenit.ff.l.10.§.actio hæc.
De eo qui non possidet.ff.l.14.l.25.§.1.uer. sed si prius.
De eo qui mandauit alii tradi.ff.l.14.
De pupillo furioso & adolescente, uide paulo inferius, uer. Si cum pupillo, &c.
De hæredibus.ff.l.10.§.fin.l.11.

DE EO CVM QVO GESTVM EST.

Si sciuit in fraudem creditorum geri, competit aduersus eum hæc actio.ff.l.1.in pr. l.6.§.hoc edictum.C.l.5.

Distinguitur sequentibus modis:

Si sciuit quidem alienantem creditores habere, sed in fraudem illorum fieri ignorauerit.ff.l.10.§.quod ait prætor.§.si quis particeps.
Si unum creditorem fraudari sciuit, alios ignorauit.ff.l.10.§.illud certè sufficit.
Si cum pupillo uel tutore eius gestum est.ff. l.6.§.si quid cum pup. l.10.§.ait prætor.

Si cum adolescente uel furioso, eius'ue cura tore gestum est. ff. l. 10. §. ait prætor.
Si suum recepit, & ei solutum sit, quod debebatur. ff. lib. 50. tt. 17. l. 171.
Si ignorauit, non tenetur. ff. l. 6. §. hoc edictum. l. 10. in prin. l. 25. §. in maritum.

DISTINGVITVR:

Si ei à creditoribus ne emeret, denunciatum sit. ff. l. 10. §. si quis particeps.
Si ex causa lucratiua, utputa donationis, acceperit. ff. l. 6. §. simili modo dicimus. l. 25. in prin. §. 1. uersi. etsi neuter. tt. 4. l. fi. C. l. 5.
Si legata acceperit. ff. l. 6. §. penult.
Si omnia bona sua ignoranti filio suo pater donauit in fraudem creditorũ. ff. l. 17. §. 1.

¶ VI. *Quid ueniat in has actione?*

De fructibus. ff. l. 10. §. per hanc. l. 25. §. non solum. §. fructus autem. lib. 22. tt. 1. l. 38. §. in Fauiana.
De partu. ff. l. 10. §. partum quoque. l. 25. §. non solum. §. Proculus.
De omni causa. ff. l. 10. §. per hanc actionem.
De sumptibus retinendis, uel deducendis. ff. l. 10. §. per hanc.
Ipse fraudator tenetur in quantum facere potest. C. l. 6.
Si is cum quo gestum est, rem uendidit, ad precium restituendum tenetur. ff. l. 9.
Si ante diem obligationis existētem in fraudem creditorum soluit, quid ueniat? ff. l. 10. §. si cum in diem. l. 17. §. fi.
De actione cedenda. ff. l. 14.
Si in fraudem creditorum obligatione quis sit liberatus, quid ueniat, ff. l. 10. §. prætereа. usque ad §. actio hæc. l. 17. in prin.

¶ VII. *Quando & quandiu competit?*

Intra annum, ex quo primum experiũdi potestas est, competit. ff. l. 1. in prin. C. l. 6. §. fi. l. 10 in prin. C. l. 6.
Annus computatur à die gesti negocii. ff. l. 6. §. fi. l. 10. §. annus.
Si dies remissæ obligationis uel actionis anno citius exeat, ut actione redhibitoria. ff. l. 10. §. si conditionalis.
Etiam post annum datum, datur aduersus eum ad quem aliquid peruenit. ff. l. 10. §. penul.

VIII. *Euentus.*

An actores emptori precium restituere teneantur. ff. l. 7. l. 8.
An mulieri, quæ in fraudem creditorum dotem constituit, gesto reuocato de dote actio competat? non. ff. l. 10. §. si cum muliers. l. 25. §. 1.

¶ IX. *Adfinia remedia.*

Exceptio contra agentem ex eo contractu. ff. tt. 6. l. 10.
Actio de peculio. ff. l. 12.

FINIS LIBRI VIGESIMIQVARTI.

DE LIBERATIONIBVS, CAPITIS DEMINVTIONE, CAPTIVITATE ET POSTLIMINIO, CVM DVOBVS TITVLIS GENERALIBVS:

LIB. VICESIMVS QVINTVS.

DE LIBERATIONIBVS IN genere. ff. lib. 46. tt. 3. Cap. I.

¶ I. *Simile.*

Liberationis uerbum eandem uim habet, quam solutionis. ff. lib. 50. tt. 16. l. 47.

¶ II. *Causæ ex quibus competit liberatio.*

Fere quibuscunque modis obligamur, iisdẽ in contrarium actis liberamur. ff. lib. 50. tt. 17. l. 35. l. 100. l. 195. lib. 46. tt. 3. l. 80.
Verborum obligatio aut naturaliter resolui tur, aut ciuiliter. ff. l. 107.
De singulis liberationum causis, uide sequẽtia capita.

DISTINCTIONES GENERALES.

Si filiusfamilias inuito patre liberet. ff. l. 21.
Si seruus liberet. ff. l. 63.
Si hæres à quo hæreditas relicta est, liberet. ff. l. 104.
Si curator reipub. liberet. ff. li. 2. tt. 14. l. 37.
Si cum sibi aut Titio dari stipulatus esset, Titius liberauit. ff. lib. 46. tt. 3. l. 10.
Si procurator liberauit. C. lib. 8. tt. 42. l. 4.
Si debitor liberari nolit. ff. l. 91.
Si eum qui actionem remisit, pœniteat, & ad eam reuerti uelit. ff. lib. 21. tt. 1. l. 14. §. si uenditor. lib. 48. tt. 5. l. 15. §. si negauerint. tt. 16. l. 2. C. li. 2. tt. 3. l. 4. li. 9. tt. 1. l. 6.
Si quid aliud contigit, ex quo obligatio sublata

blata reuiuiscit.ff.l.98.§.aream. uersi.in perpetuum.
Si postea conuenit ut petatur, uide supra.li.15.huius Methodi.c.1.membr. De pacto de non petendo. uer. Si postea conuenit ut petatur.

¶ III. *Quibus competit liberatio.*

Accessiones quoque liberantur.ff.l.43.
Si unus capitis deminutione liberatus est, an alter quoq; liberet. ff.li.45.tt.2.l.19.
De reliquis, uide infra t. prox.

DE SOLVTIONIBVS.

Inst.lib.3.tt.fi.ff.lib.46.tt.3.C.lib.8.tt.43. Cap. II.

¶ I. *Definitio.*

Soluere dicimus eum, qui id facit quod facere promisit.ff. lib.50.tt.16.l.176.§.fi.

¶ II. *Species.*

Solutionis uerbo satisfactio omnis accipitur.ff.lib.50.tt.16.l.176.lib.46.tt.3.l.49.§.fi.

¶ III. *An sit utilis solutio, ut pariat liberationem & exceptionem.*

Inst.in prin.ff.l.107.

DISTINGVITVR.

1 *Ex persona soluentis.*

Si alius, non debitor soluat. Inst. in prin. C.l.5.l.17.ff.l.17.l.56.l.64.lib.5.tt.1.l.74.§.cum absentem.

DISTINGVITVR:

Si inuito uel ignorante debitore alius pro eo soluit.Inst. in prin.ff.l.23.l.34.§.si genero.l.40.l.53.tt.2.l.8.§.fi.li.3.tt.5.l.38.
Si alter reorum soluit.Inst.tt.17.§.in utroq; ff.lib.45.tt.2.l.2.l.3.§.fi.li.46.tt.3.l.101.in prin.l.34.§.fi.
Si fideiussor soluit, liberatur etiam reus, de quo uide ĩ. Quibus competit liberatio.
Si fideiussor fecerit id quod reus ĩ se faciendum promiserat.ff.l.31.C.lib.8.tt.38.l.13.§.fin.
Si seruus fideiussor soluit.ff.tt.1.l.20.§.fin.l.66.
Si tertius soluit.ff.l.83.l.84.l.94.§.fi.
Si is soluit à quo prius eram stipulatus.ff.li.45.tt.1.l.56.§.si a te stipulatus.
De eo qui pro hęrede uel pro possessore possidet.ff.l.38.§.de peculio. lib.12.tt.6.l.19.§.quamuis.lib.5.tt.3.l.31.in prin.lib.3.tt.5.l.fi.§.fi.
De hærede à quo hæreditas relicta est. ff.l.104.
De reo criminis postulato.ff.l.42.
De tutore.ff l.96.§.cum pupilla.
De pupillo.Inst.lib.2.tt.8.§.fi.ff.l.14.§ fin. lib.12.tt.1.l.19.§.si pupillus.

2 *Ex persona eius cui soluitur.*

Si pupillo solutum sit. Inst. lib. 2.tt.8.§.at ex contrario.ff.l.11.l.15.l.47.l.66.l.68.lib.44.tt.4.l.4.tt.4.l.4.§.si quis pupillo.
Si minori uigintiquinq; annis solutum sit. ff.li.4.tt.4.l.7.in prin.usq; ad §.non solũ.
Si furioso solutum sit.ff.l.68.

Subdistinctio præcedentium generalis.

Si locupletiores facti sunt.ff.lib.44.tt.4.l.4.§.si quis pupillo.
Si reo criminis postulato solutum sit.ff.l.41.l.45.§.fi.lib.49.tt.14.l.46.§.in reatu.
Si alii quàm cui debetur soluit.ff.l.34.§.si nullo.l.58.in prin.C.l.12.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Si iussu creditoris alii soluit. l.12. §.sed etsi quis.l.18.§.fi.l.19.l.32.§.fi.l.34.§.si debitorem.l.38.§.si debitorem. l.49.in pr.l.64.l.66.l.89.§. Lucius.l.96.in prin.l.106.l.108.lib.17.tt.1.l.26.§.si quis. lib.44.tt.4.l.4.§.quæ in tutore. ibi, Quid enim si deb.l.16.li.50.tt.17.l.140.C.l.12.
Si creditor solutionem alii factam ratam habuit. ff.l.12.§.fi.l.13.l.49.§.ratam quoq; l.58.in prin.§.si creditor.l.71.§.fi.C.l.12.
Si alius cui solutum est, creditori restituit.ff.l.34.§.si prędo. lib.50.tt.3.l.25.§.si minori.l.31.§.fi.
Si ei qui pro hærede uel possessore possidet solutum sit.ff.lib.5.tt.3.l.25.§.certè si minore.l.31.§.fi.lib.46.tt.3.l.90.
Si creditori creditoris solutum sit.ff.lib.44.tt.4.l.6.§.fi. lib.13.tt.7.l.11.§.solutam. ibi, Vnde si domum.
Si matri creditoris soluit,ff.l.88.lib.3.tt.5.l.30.§.quamquam, uer.uel debitorem.
Si marito creditricis soluit.C.l.11.
Si ei qui est in potestate creditoris soluit.ff. lib.2.tt.14.l.27.in prin. lib.45.tt.1.l.56.§.qui sibi aut.
Si seruo soluit.ff.l.18.in prin.l.19.l.32.l.34.§.& cum fugitiuo.l.35.l.49.l.51.l.95.

§.usum.

fructum.lib.12.tt.2.l.21.C.l.3.l.4.l.19. lib.16.tt.2.l.19.tt.3.l.11.
Si seruo manumisso soluit.Inst.lib.3.tt.27. §.sed utilitatis cã.ff.l.18.l.32.l.35.li.44. tt.7.l.13.§.fin.lib.40.tt.3.l.3.lib.12.tt. 1.l.41.lib.16.tt.3.l.11.§.fin.
Si procuratori creditoris soluit.ff.l.12.in prin.§ fin.l.34.§.si Titium.§.si nullo.l. 49.l.51.l.58.§.si creditor.§.fin.l.86.lib. 2.tt.14.l.11.li.17.tt.1.l.12.§.si mãdauero.lib.3.tt.5.l.23.
Si ei cui creditor ut exigeret mãdauit.ff.lib. 17.tt.1.l.12.§.si mandauero.
Si ei qui se ultrò alienis negocijs offert.ff. l.34.§.si nullo.l.58.in prin.
Si curatori soluit.ff.l.14.§.curatori.l.49.l. 65.l.68.l.88.95.§.usumfructum.l.100.
Si tutori soluit ff.l.14.§.sunt quidam.usq; ad §.curatori.l.45.§.fin.l.49.l.68.l.95. §.usumfructum.l.96.in prin.§.cum pupilla.l.100.
Si ei qui pro tutore negocia gerit.ff.l.18.
Si gener socero uel uxori dotem soluit.ff.l. 34.§.si gener.l.65.
Si cũ seruo dare iussus esset, domino dedit. ff.l.95.§.usumfructum.l.9.in prin.
Si substituto solutum sit.ff.l.96.§ fin.
Si uni ex hæredibus solutum sit.ff.l.81.C.li. 8.tt 36.l.1.
Si uni ex reis stipulandi soluit.Inst.tt.17.§. in utraq; ff.lib.45.tt.1.l.128.in prin.tt.2. l.2.l.3.§.fin.l.15.§.fin.l.16.lib.46.tt.1.l. 31.§.si duo.
Si ei cui creditor dari stipulatus est, sit solutum.ff.lib.45.tt.1.l.126.§.Chrysogonus. lib.46.tt.1.l.12.§.1.
Si cum pater filio quem habet in potestate stipulatus esset, filio sit solutum.ff.li.45. tt.1.l.56.§.qui sibi aut.
Si cũ sibi aut Titio dari stipulatus esset, Titio sit solutum sibi aut Titio dari stipulatus esset, Titio sit solutum. Inst.lib.3.tt. 20.§.si quis alii.l.10.l.12.§.1.l.34.§.stipulatus.l.59.lib.44.tt.7.l.43.§.accessio. lib.45.tt.1.l 56.§.qui sibi aut.

Distinguuntur sequentibus modis:

Si Titius capite sit deminutus.ff.l.38.in pr. l.95.§.usumfructum.lib.45.tt.1.l.56.§. qui sibi aut.
Si stipulator postea Titio solui prohibuit. ff.l.12.§.alia causa. Inst.tt.20.§.si quis alii.ibi, Tamen Seio.
Si promissor postea soli stipulatori se solutu-rũ constituit.ff.l.59.in prin.li.13.tt.5.l.8.
Si stipulator petierit.ff.l.57.§.fin.
Si pars stipulatori soluta sit.ff.l.61.in prin.
Si cum sibi Romæ, aut Titio Ephesi dari sti pulatus esset, Titio Ephesi sit solutum.ff. l.98.§.mihi Romæ.
Si seruus fructuarius ex re fructuarii fructuario aut proprietario sit stipulatus.ff. l.98.§.si seruus.
Si solutione Titio facta nõdum cauit de cui ctione promissor.ff.lib.45.tt.1.l.131.§. qui fundum.
Si cum sibi aut Titio dari interrogasset pro missor, Tibi dabo responderit.ff.lib.45. tt.1.l.141.§.si ita stipula.
Si tutori uel curatori Titii solutum sit.ff.l. 95.§.usumfructum.
Si domino Titii solutum sit.ff.l.9.in prin.
Si hæredibus Titii solutum sit.ff.l.81.in pr. lib.45.tt.1.l.55.

§ *Ex re soluta.*

Si aliud pro alio soluit.Inst.in prin.ff.l.45. in prin.l.46.l.98.§.fin.lib.12.tt.1.l.2.§. mutui.C.l.17.l.20.Nouell.c.4.§.quod autem.usq; ad §.fin.
Si factum pro facto soluatur.ff.l.98.§.mihi Romæ.ibi, Nemo enim dixit.
Si numos dissimilis formæ soluit.ff.l.99.
Si rem immobilem pro auro soluit.ff.lib.12. tt.6.l.26.§.si centum.Nouel.c.4.§.quod autem.usq; ad §.fin.
Si auro debito æs soluatur.ff l.50.
Si nõ solidum quod debetur solutum sit.ff. l.9.§.qui decem.l.24.l.34 § si decẽ.l.67. l.85.lib.12.tt.1.l.21.li.5.tt.4.l.8.li.20. tt.6.l.15.lib.45.tt.1.l.85.§.item si ita.l. l.2.in pr.C.l.6.l.7.l.21.C.li.8.tt.36.l.7.
Si hæres partem suam soluerit.ff.lib.45.tt. 1.l.2.§.ex his igitur.usq; ad §.item si in facto.l.5.§.fin.
Si duob. reis stipulãdi singulis diuersas partes soluerit.ff.l.34.§.si duo.l 29.
Si cum bis promisisset, semel tantùm soluerit.ff.lib.45.tt.1.l.18.
Si fundum pluris æstimatum soluerit.ff.l. 46.§ fin.
Si cum sibi & Titio decẽ dari stipulatus es-

fet,decem tantum foluerit.ff. lib.45.tt.1. l.56.in prin.

Si cũ fibi decẽ aut Titio quinq; dari ftipulatus effet,quinq; Titio data fint.ff.l.98.§. qui ftipulatur.li.45. tt.1.l.141.§.cũ mihi.

Si decem aut homo promiffus fit,qd debeatur.ff.l.57.l.72.§.Stichum. l.97. in prin. lib.13.tt.4.l.2.§. qui Stichum.tt.5. l.25. in prin. lib.44.tt.7.l.43.§.modus.§.acceffio.lib.45.tt. 1.l.2.in prin.l.28.§.fin. lib. 12.tt.6.l.26.§.fi decem.

Si hominem generaliter ftipulatus eft, quid foluendum.ff.lib.45.tt.1.l.2. in prin. lib. 12.tt.6.l.32.§.fin.

Si rem alienam foluerit.ff.l.60.l.78.l.94.in prin. l.98.§.rem autem.§. aream. lib.17. tt.1.l.47.§.fin.lib.12.tt.1.l.19.§.fin.

Si rem quam à pupillo accepit,foluit. ff. li. 12.tt.1.l.19.§.fin.

Si rem ipfius creditoris ei foluit.ff. li.17.tt. 1.l.22.§.fi mandauerim.lib.46.tt.3.l.72. §.Stichum.

Si rem fub conditione legatam foluerit.ff.l. 98.in prin.

Si rem alii pignori obligatam foluit. ff.l.20. l.69.l.98.in prin.

Si rem caftrenfis peculii pater in folutũ dedit.ff.l.98.§.rem.

Si rem communem foluit.ff.l.38.§. qui hominem. l.94.in prin.

Si feruum in quo ufusfructus alienus eft, foluit.ff.l.38.§.qui hominem. l.69.li.42.tt. 1.l.4.§.fin.

Si pro homine ftatuliberum dedit.ff.l.33.in pr.l.38.§.qui hominẽ.l.72.§. qui hominẽ. l.92.§.fin.l.98.in pr.lib.12.tt.6.l.63.

Si hominem uulneratũ foluit. ff. l.33.§.qui Stichum.

Si fanum,uel furtis noxisve non folutũ præftiterit.ff.lib.30.l.46.l.47.lib.46. tt.3.l. 72.§.fimiliq;.

Si eum feruum dedit qui ad libertatem perduci non poffit.ff. l. 72.§.fin.

Quale quidq; eft cum petitur, tale dari debet.ff.lib.22.tt.1.l.2.

Si fine qualitate triticũ dari ftipulatus eft: quodlibet triticum dando liberatio contingit.ff.lib.17.tt.1.l.52.

Si rei folutæ aliquid iuris deeft.ff.l.27.

Si nummos reprobos & fublatos foluit. ff. l. 102.in pr.lib.13.tt. 7.l.24.§.qui reprob.

Si nomen debitoris in folutum dederit. ff.l. 96.§.foror.C.l.16.lib.4.tt.10.l.2. l.6.tt. 15.l.5.

De reliqs,uide De actionib. qd ueniat ĩ iis.

4 *Ex caufa ex qua foluit,& modo.*

Si ex alia cã foluit.ff.tt.2.l.28.§.itaq;fi reus

Si cũ quis alterius nomine foluere deberet, fuo nomine foluit,nõ liberatur alter, nec foluens ab altero.ff.l.17.li.23.tt.3.l.82.

Si rem quam ex ftipulatu debebat, foluit legati nomine.ff.lib.45.tt.1.l.83. §. fi rem quam.uerf.idemq; eft.

Si pœnæ nomine,non ex caufa debiti principalis foluit.ff.l.74.lib.50.tt.17.l.46.

Si foluit ut recuperet.ff.l.55.l.67.§.fin.

5 *Ex loco in quo foluit.*

Si non eo loco quo debetur foluit.C.l.9.

Si in eo loco, in quo res fine dolo malo debitoris eft,ea reftituatur, & non in eo ubi actor eã fuis fumptibus reftitui petit.ff. lib.16.tt.3.l.12.§.1.C.l.8.

Si id quod certo loco foluere promifit, alio loco foluat:uide s.lib.17.cap.5.

Si non ubi res petita eft,fed ubi eft foluat.ff. lib.5. tt.1.l.38.l.50.cum duab.ll.fequen.

Si tutores in prouincia condemnati funt, curatores Romæ iudicatum facere cogi poffunt.ff.lib.5.tt.1.l.45.§.fin.

6 *Ex tempore quo foluit.*

Si ante exiftentem conditionem foluit. ff. l. 16.l.38.§.qui hominem.ibi,Perinde atq; fi,lib.45.tt.1.l.38 §.inter certam.

Si ante diem foluit.ff.l.70.l.98.§. mihi decem.ibi,Nã cũ in.lib.45.tt.1.l.38.§.inter certum.l.122.in prin.l.137.§.cum ita ftipulatus.uerf.Nã & quod.lib.42.tt.1.l.7.

Si aliquo anno dari debet,quolibet eius anni die folui poteft.ff.lib.44.tt.7.l.49.

Si poft moram uel diẽ promiffum foluit.ff.l. 85.lib.45.tt.1.l.91.§. fequitur. l.113.§. fin.l.114.l.137.§. item qui infulam. lib. 44 tt.7.l.22.§. de illo, ufq; ad fin. legis. lib.50.tt.17.l.101.Inft.lib.3.tt.21.§.non folum autem.

DISTINGVITVR:

Si non multo poft moram obtulit.ff. lib.45. tt.1.l.135.§.Seia.

Si ftipulator diem protulerit. ff.li.45.tt.1.l. 113.in prin.

Si pro-

Si promissor ante diem mortuus sit, & die existente nondum adita sit hereditas. ff. lib.45.tt.1.l.77.
Si purgat moram. ff. lib.45.tt.1.l.73.§.fi.
Si post moram, priusquam lis contestetur, soluat. ff. lib.45.tt.1.l.84.l.122.§.Flauius. tt.2.l.16.
Si accepto iudicio ante rem iudicatam satisfaciat. Inst. lib.4.tt.12.§.fi. ff. l.33.§.fi. lib.3.tt.3.l.73.
De dilatione debitori ad soluendum danda. ff. lib.5.tt.1.l.21. lib.42. tt.1.l.31. lib.46. tt.3.l.105.
7 *Ex consequentibus.*
Si instrumenta contractus non sunt reddita. C.l.4.l.19.l.22.lib.4.tt.34.l.5.§.fi.
Si res in solutum data euicta sit. ff. l.33. in prin. l.46.l.98. in prin. usq; ad §. mihi.
Si res in solutum data naufragio periit. C. li. 11.tt.5.l.4.
Si creditor solutum usumfructum non utendo amisit, isque ad soluentem rediit. ff. li. 45.tt.1.l.126.§. Titius.
Si pupillus solutionem tutori factam, ratam non habet. ff. l.96.§. cum pupilla.
¶ IIII. *Quibus sit utilis solutio?*
De fideiussoribus, soluente reo uel alio. Inst. §. item si reus. ff. l.5.§. si duos. l.34.§. quidam. §. si decem. l.37. l.38. §. de peculio. §. si quis pro reo. §. fi. l.84. l.95.§. naturalis. §. si creditor. §. fi. C.l.2.
De reo soluente, fideiussore uel mandatore. Inst. §. item si reus. ff. l.24. l.43. l.95.§. dolo. §. si mandatu. lib.17.tt.1.l.28. lib.12.tt. 6.l.32.§.1.l.59.
De altero reorum promittendi, altero soluente. ff. l.34.§. fi. l.101. in prin.
De cohæredibus hærede soluente. ff. l.25.
Si cum stipulatus esset à Seio, quanto minus à Titio consequi possit, Titius soluerit: liberatur & Seius. ff. l.21.
De reliquis uide s. Ex persona soluentis.
¶ V. *A quo debito contingat liberatio?*
Si debitor dixit, in quod debitum uelit solutum. ff. l.1. in prin. l.24. l.102. §. cũ de sorte. C. l.1. in prin.
Si debitor non dixit, in arbitrio accipientis est in quod debitum uelit acceptum. ff. l. 1.§.1. usque ad fi. legis. l.2. l.3. in prin. l. 73. C. l.1.§.1. lib.4.tt.32.l.11.
Si nec accipiens statim dicat in quod debitũ uelit acceptum, tunc in duriorem causam accepto ferendum: & quæ sint duriores causæ in quas potius acceptoferendum: item in quas causas creditor precium distracti pignoris acceptoferre debeat. ff. l. 3. cum ll. sequentibus. usque ad l.9.l.24. l.48.§. fi. l.73.l.77. l.89.§. fi. l.94.§. Flauius. l.96.§. cum eodem. l.97.l.101.§. fin. l.101.§. fi. l.102.§. Valerius. l.103. lib.50. tt.17. l.104. C. l.1.§. fi. lib.4.tt.32.l.21.
Si ex causa iudicati solutum sit, etiam ex stipulatione iudicatum solui liberatio contingit. ff. l.38.§. de peculio.
Si creditor pignus uendiderit, preciumque acceperit: tam ex uendito obligatio tollitur, quàm debitum pro quo pignus obligatum fuit. ff. l.44. in prin.
Si cum pupillus mutuam pecuniam accepisset, legatum à creditore acceperit, si debitum soluerit: soluto debito, & mutuum tollitur, & legatum adquirit. ff. l.44.§.1.
¶ VI. *Euentus solutionis.*
Si ususfructus pecuniæ numeratæ legatus fuerit, solutione liberatur hæres ex testamento, & sibi legatarium obligat. ff. l.44. §. item si usus fructus.
Si hæres damnatus sit uendere uel locare uẽdendo uel locando, & liberatur ex testamento, & sibi legatarium obligat. ff. l.44. §. fina.
De condicendo chirographo. ff. lib.10.tt.4.l. 18. C. l.25. lib.3.tt.42. l.9. lib.4.tt.9.l.2.
De cedendis actionibus soluenti à creditore ff. l.76. l.95.§. si mandatu. l.38. §. si debitorem. lib.5.tt.1.l.74.§. fi. C. lib.4.tt.10. l.1. lib.8.tt.43. l.5. Nouell. c.4.§. quod si tempus.
De cauendo creditori de euictione. ff. li.45. tt.1.l.131.§. qui fundum.
De mancipio cuius operas in solutum accepit creditor, debitori restituẽdo. C. l.20.
Debitor si fundus in solutũ datus melior est factus, eum repetere non potest. C. l.24.
Is qui rem in solutum accepit, similis est emptori. ff. lib.42.tt.4.l.fi.

DE ACCEPTILATIONE.

Inst. lib.3.tt.6. ff. lib.46.tt.4. C. lib. 8.tt.44. Cap. III.

¶ *I. Definitio.*

Est liberatio per mutuam interrogationem, &c.ff.l.1.

Est imaginaria solutio. Inst. lib.3.tt.6.§.itē per acceptilat,

¶ *II. Genus, differentia & simile.*

Iuris gentium est.ff.l.8.§.fi.

Solutioni comparatur.ff. lib.34.tt.3.l.8.§.fi is qui.

Ciuiliter tollit obligationem.ff.lib.46.tt.3.l.107.

Differentia acceptilationis & apochæ.ff.l.19.§.fi.

¶ *III. De inutili acceptilatione, an utile habeat pactum?*

ff.l.8.in pri.li.2.tt.14.l.27.§.fi acceptilat.

¶ *IIII. An sit utilis acceptilatio ad liberationem?*

Inst.§.litem per accep.C.l.2.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona acceptoferentis.*

Si seruus acceptoferat.ff.l.22.tt.3.l.63.l.8.§.accepto.

Si pupillus acceptotulit.C.l.1.

Si tutor & curator acceptotulit.ff.l.13.§.tutor.C.l.1.lib.2.tt.3.l.22.

Si pcurator acceptotulit.ff.l.3.l.13.§.tutor.

Si unus ex reis stipulandi acceptotulit.ff.l.13.§.fi.tt.2.l.31.§.fi duo lib.45.tt.2.l.2.§.fin.

Si hæres acceptoferat.ff.l.13.§.penult.

2 *Ex persona eius cui acceptofertur, seu rogantis.*

Si seruo acceptoferatur.ff. l.8. §.seruus.§.idem erit & in l.11.

Si seruo communi acceptoferatur ab uno ex dominis ff.l.8.§.denique Labeo.

Si filiofamiliās uel patri acceptoferatur ex contractu filii.ff.l.8.§.filiusfamiliās.l.11.§.idemque dicemus.

Si pupillo acceptoferatur.ff.l.2.

Si tutori uel curatori acceptoferatur.ff.l.13.§.tutor.ibi,nec his.

Si procuratori acceptoferatur.ff.l.3.l.13.§.tutor.ibi,Nec his.

Si hæredi acceptoferatur.ff.l.13.§.penult.

Si uni hæredum acceptoferatur.ff.l.10.

Si alii quàm debitori acceptoferatur.ff.l.13.§.tutor.ibi,Nam & in absen.tt.3.l.91.

3 *Ex re quæ acceptolata est.*

Sola uerborum obligatio accepto ferri potest.Inst.§.quo genere tantum eę.ff.l.8.§.acceptum.l.19.in prin.uide infra.uer.De Aquiliana stip.

Si operarum obligatio, qua libertus iurauit se operas patrono præstaturum accepto feratur.ff.l.13.in prin.

Si in diem uel sub conditione obligatio acceptoferatur,uide infra Ex tempore.

Si plures obligationes simul acceptoferātur, uide paulo inferius De Aquiliana stipulatione.

Si pars debiti acceptoferatur. Inst.§.sicut autem quod.ff.l.9.l.10.l.13.§.si id qđ.l.17.

Si aliud quàm debetur acceptoferatur.ff.l.13.§.si id quod usque ad §.si fideiussori.

Si aliud quàm rogatum est acceptoferatur.ff.l.6.

Si cum Stichum deberet, rogauit, Stichum & Pamphilum, Habes'ne acceptos. item si sola decem debens,rogauit,Viginti habes'ne accepta? ff.l.15.

4 *Ex modo quo acceptofertur.*

De Aquiliana stipulatione anteponenda, si uel plures uel non uerborum obligationes acceptoferendę sunt.Inst.§.est autem prodita.ff.l.18.lib.2.tt.15.l.4.C.l.3.

Si sub conditione acceptolatum sit.ff.l.4.li.50.tt.17.l.77.lib.2.tt.4.l.41.

Si in diem acceptolatam sit.ff.l.5.lib.50.tt.17.l.77.

Si acceptilatio non consentiat obligationi.ff.l.14.

De uerbis acceptilationis, quibus fieri potest & debet.Inf.§.item per acceptionem ff.l.7.l.8.§.fi.tt.3.l.80.§.uerbis.

Si inutilis acceptilatio, uide supra membr.3.c.eod.

5 *Ex tpe, & antecedentibus acceptilationem.*

Si ante diem uel conditionem obligationis existentem acceptoferat.ff.l.12.l.13.§.si Stichum.§.si legatorum.l.21.tt.3.l.16.tt.1.l.72.lib.2.tt.15.l.4.§.fi.

Si ante obligationem contractam acceptoferatur.ff.l.13.§.qui ita.

Si post debitum solutum acceptoferatur.ff.tt.3.l.71.§.item si ignorante.

Si post rei interitum acceptotulit.ff.lib.45.tt.1.l.91.§.fi.

¶ *V. Quibus sit utilis acceptilatio?*

Si fideius-

Si fideiussori acceptolatum sit, an liberetur reus. ff. l. 13. §. si fideiussori. usque ad §. tutor. l. 16. §. fi.

Si uni reorum promittendi acceptolatum sit, an liberetur & alter. ff. l. 16. lib. 45. tt. 2. l. 2. §. fi.

Si uni hæredum acceptolatum sit, an liberentur & cohæredes? ff. lib. 45. tt. 1. l. 2. §. si tamen hominem.

¶ VI. *A quibus obligationibus liberatio contingat, & aduersus quos?*

Si pignoris obligatio acceptolata fit, an principalis etiam sit sublata. ff. tt. 3. l. 43. §. fi.

Si cum iudicatum solui satisdatum esset, & clausula ob rem iudicatam fuerit acceptolata, etiam cæteræ clausulæ, nempe ut dolus absit, & ut res defendatur, erunt sublatæ. ff. l. 10.

Si ex pluribus causis debebatur, utrum omnes sint sublatæ. ff. l. 6.

Si unus ex reis stipulandi acceptotulit, an & aduersus cæteros tutus sit debitor. ff. l. 15. §. fin.

An is qui acceptofert, liberetur etiam ab eo cui acceptofert. ff. l. 23.

DE NOVATIONE ET DELEGATIONE. Inst. lib. 3. tt. 30. ff. lib. 46. tt. 2. C. libr. 8. tt. 42.

Cap. IIII.

¶ I. *Definitio Nouationis & delegationis.* ff. l. 1. in prin. l. 11.

¶ II. *Causæ ex quibus nouatur cōtractus.*

¶ *De legatione debitoris.*

Si debitor suum debitorem creditori suo delegauerit, & creditor id quod sibi ab alio debetur, ab alio stipulatur, non habet regressum ad primum debitorem, sed competit illi actio aduersus secundum. Inst. §. præterea nouatione. ff. li. 46. tt. 1. l. 18. C. l. 2.

Declaratur quid sit delegare. ff. l. 11.

Distinguitur sequentibus modis.

Si scriptura uel nutu deleget, uel is qui fari non potest. ff. l. 17.

Si debitor rogauit creditorem, ut suo periculo à debitore suo petat. ff. li. 17. tt. 1. l. 22. §. interdum. l. 45. §. fi.

Si creditor delegatum suscipere nolit. C. tt. 43. l. 16.

Si delegatus se exceptione tueri possit. ff. l. 12. l. 19. l. 33. lib. 44. tt. 5. l. 1. §. fine autem ipsi §. item si libertus.

Si delegatus debitor non sit. ff. l. 13. li. 39. tt. 5. l. 2. §. aliud iuris.

Si delegatus desinat esse soluendo. C. l. 3. §. fi. ff. tt. 3. l. 96. §. soror.

Si usufructus debitor sit delegatus uel ex alia obligatione personæ coherenti debitor sit. ff. l. 4.

Si unus ex reis stipulandi communem debitorē creditori suo delegauit. ff. l. 31. §. fi.

Si delegatus non consentiat se delegari. C. l. 1. l. 6. tt. 54. l. 2.

Si alius sine delegatione promittat creditori soluere quod alius debet, creditorque ab eo stipuletur. ff. l. 8. §. fi. tt. 3. l. 91.

Si ita stipulatur creditor: Decem quæ mihi Titius debet, aut decem quæ mihi Seius debet, dare promittis? ff. l. 8. §. si decem. l. 26. l. 32.

Si cum ab alio fundum esset stipulatus, ab alio eundem fundum deducto usufructu stipulatur. ff. lib. 45. tt. 1. l. 56. §. si à te.

Si quis ita stipulatus sit à Seio: Quod à Titio stipulatus fuero, dare spondes? ff. l. 8. §. si quis ita.

Si ita: Quanto minus à Titio debitore exegissem, tantum fideiubes. ff. l. 6. in prin.

Si duo rei promittendi fiant, & ante prior, postea posterior ex interuallo respondērit. ff. lib. 45. tt. 2. l. 3. in prin.

Si cum sub conditione ab alio stipulatus esset, quod alius purè debet, ille alius pendente conditione decesserit. ff. l. 14.

Si cum sub conditione ab alio stipulatus esset, quod alius purè debebat, conditio defecerit. ff. lib. 2. tt. 14. l. 30. §. fi. uel res pendente cōditione post moram prioris perierit. ff. li. 45. tt. 1. l. 56. §. fi. lib. 46. tt. 3. l. 72. §. si cum mihi.

¶ *De nouatione creditoris.*

Porrò nouatio fit aut in persona debitoris, aut in persona creditoris, aut in re, aut in tempore, aut in cōditione prioris obligationis. De nouatione debitoris dictum est: de nouatione creditoris nunc dicetur.

Si igitur quis delegauerit suum debitorem, alii uel alii eum iussit soluere, ipsi aduersus eum denegatur actio. C. l. 2.

Distin-

Distinguitur sequentibus modis:

Si per errorem putans se alij debere, delegauit. ff. lib. 2. tt. 14. l. 51. §. idem in eodem.

Si sine delegatione uel stipulatione debitorē suum alij soluere iussit, uel creditori mādauit actionem. ff. l. 21. C. l. 3. in prin.

Si usufructus debitorem, uel ex alia obligatione personę cohærente debitorem delegauit. ff. l. 4.

Si unus ex reis stipulandi delegauerit debitorem communem. ff. l. 31. §. fi.

Si debitor mulieris dotem sponso promisit. ff. l. 31. §. fi. lib. 23. tt. 3. l. 80. l. 83.

Si cum mulier uirum suum debitorem dotē pro communi filia soluere iussisset, is suo nomine soluit. ff. lib. 23. tt. 3. l. 82.

Si cū debitor qui ei purè debebat, Attio sub cōditione iussu creditoris promisisset, cōditio defecerit. ff. lib. 12. tt. 1. l. 36.

¶ *De nouatione rei.*

Si una summa uel species misceatur priori, non fit nouatio ff. lib. 45. tt. 1. l. 29. in prin.

Si antea fundum, postea fundi usumfructū, uel contrà sit stipulatus: item si antea decem, postea quinque uel contrà: item si antea actū, postea iter. ff. lib. 45. tt. 1. l. 58. lib. 46. tt. 2. l. 9. §. fi.

Si antea fundum deducto usufructu sit stipulatus, postea fundi usumfructum. ff. lib. 45. tt. 1. l. 126. §. 1.

Si antea fundum stipulatus est, postea quanti fundus est. ff. l. 28.

¶ *De nouatione temporis.*

Nouatur insuper obligatio, si ei dies adiiciatur uel detrahatur. Instit. §. sed si eadem persona.

¶ *De nouatione conditionis.*

Nouatur insuper prior obligatio, si ei conditio adiiciatur. Inst. §. sed si eadem.

Distinguitur sequentibus modis:

Si adiecta prior obligationi conditio non extiterit. Inst. §. quod autem diximus. l. 14. in prin.

Si res ante existentem conditionem interierit. ff. l. 14. in prin. l. 31. in prin. tt. 3. l. 72. §. si cum mihi. lib. 45. tt. 1. l. 56. §. fi.

Nouatur insuper, si cōditio priori obligationi adiecta detrahatur. Inst. §. sed si eadem.

DISTINGVITVR.

Si conditio prioris obligationis defecerit. ff. l. 14. §. sed si id.

Si persona promissoris pendente conditione decesserit, uel deportata sit. ff. l. 14. §. fin.

¶ *De reliquorum nouatione.*

Si mutuam dedit pecuniam, deinde eandem reddi stipulatur: uel primò reddi stipulatus est, postea numerauit. ff. l. 6. §. fi. l. 7.

Si iudicatum solui satisdetur, an actio iudicati nouetur? ff. l. 8. §. idem Celsus.

Si pupillus rem pupilli saluam fore stipulatus est, an tutelæ actio nouata sit. ff. l. 9. in prin.

Si priori obligationi fideiussor adiiciat uel detrahatur. Inst. §. sed si eadem.

DISTINCTIONES GENERALES.

1 *Ex persona nouantis & stipulantis.*

Is cui solui potest, & nouare potest. ff. l. 10. l. 25.

Si cum mihi aut Titio dari stipulatus essem, Titius nouauit. ff. l. 10. tt. 3. l. 10.

Si filiusfamiliās nouauit. ff. l. 23. l. 25. l. 34. in prin.

Si seruus nouauit. ff. l. 16. l. 25. l. 34. in prin. tt. 3. l. 19. §. fi. lib. 12. tt. 2. l. 21.

Si is cui bonis interdictū est, nouauit. ff. l. 3.

Si pupillus nouauit. ff. l. 9. in prin. l. 20. tt. 3. l. 15.

Si tutor nouauit. ff. l. 20.

Si procurator nouauit. ff. l. 20. C. l. 4.

Si adgnatus furiosi uel prodigi nouauit. ff. 34. §. adgnatum.

Si alter reorum stipulandi nouauit. ff. l. 31. §. si duo.

Si alius uolente uel ratum habente creditore est stipulatus. ff. l. 8. §. fi. l. 20. l. 21. l. 22. l. 34. in prin. ibi, nam si alium.

2 *Ex persona eius a quo stipulatur, seu promittentis.*

Si a pupillo stipulatur. Inst. §. præterea. ibi, Veluti si id. ff. l. 1. §. fi.

Si a minore uigintiquinque annis. ff. tt. 1. l. 48. §. fi.

Si a seruo. Inst. §. præterea. ibi, Non idem. ff. lib. 2. tt. 14. l. 30. §. qui pecuniam.

3 *Ex re seu obligatione quæ nouatur.*

Qualiscunque obligatio nouetur, siue naturalis sit, siue ciuilis, siue honoraria, nihil refert. ff. l. 1. §. fi. l. 2.

Si futura obligatio nouetur. ff. l. 8. §. fi qs ita.

Si inu-

Si inutilis obligatio nouetur, & aduersus quam se reus exceptione tueri potest, uide supra uers. Si delegatus se exceptione tueri possit &c.

Si plures obligationes simul nouentur. ff. l.34 §.fi.

Si causa legati & fideicommissi nouetur. ff. l. 8. §. 1.

Ex reliquis contingentibus.

Si res in priorem stipulationem deducta interiit. ff. lib.45. tt. 1. l.91. §. fi.

Si ante diem uel conditionem prioris obligationis existentem nouauit. ff. l.5. l.8. §. legata. l.9. §. qui sub. l. 14. §. fi.

Si non hoc animo stipuletur quis ut fiat nouatio prioris obligationis. Inst. §. sed quũ hoc quidem. ff. l.6. l.7. l.8. §. idem Celsus. §. fi. l.28. in prin. lib.45. tt. 2. l.3. in prin.

Si non exprimatur in posteriore stipulatione, quòd animo prioris obligationis, nouandæ fiat. Inst. §. sed quum hoc quidẽ. ff. lib.45. tt. 1. l.58. §. fi. C. l.8.

Si posterior stipulatio uel obligatio sit inutilis. Inst. §. prætereà. ff. l. 1. §. fi. l. 24. in pr.

¶ *III. Quibus ex nouatione competat liberatio?*

Si quis ita stipulatus sit. Id quod mihi Titius debet, aut id quod mihi Seius debet, dare spondes? uide s. uersicu. Si ita stipulatur creditor, &c. cap. eod.

Si ita stipulatus sit: Quod mihi Titium & Seium dare facere oportet, id dare spondes? uterque libetatur. ff. l.34. §. fi.

¶ *IIII. Euentus nouationis.*

Mora nouatione purgatur. ff. l.8. in princ. l. 14. §. unde Marcellus. l.31. in prin. tt. 3. l. 72. §. si cum mihi. usque ad §. Stichum.

Pignus liberatur, & usuræ amplius non currunt. ff. l. 18. l. 27. l. 30.

Pœna promissa si ad diem pecunia soluta nõ sit, nouatione facta non committitur. ff. l. 15.

Perit priuilegium dotis & tutelæ creditori nouata obligatione. ff. l.29.

Debitor delegatus exceptiones si quas habuit, secundo creditori opponere non potest, de quo uide s. uers. Si delegatus se exceptione tueri possit. cap. eod.

Cum in diem obligatio nouatur, ante diem uenientem agi non potest. ff. l.5. §. fi.

DE LITIS CONTESTATIONE, uel si res semel in iudicium deducta sit. Cap. V.

Nouatur insuper & tollitur obligatio uel actio, si res semel in iudicium deducta sit, & uel cum alio actum est, uel ab alio, uel alia actione, &c. ff. lib.46. tt. 2. l. 11. §. fin. tt. 3. l. 23.

¶ *I. Differentia huius nouationis, & præcedentis.*

ff. lib.46. tt. 2. l.29. lib.50. tt. 17. l.86. l.87.

¶ *II. Species seu causæ huius nouationis.*

Si alia actione actum sit.

Si alia actione actum sit, an alia rursus agi possit. ff. lib.44. tt. 7. l.31. l.33. tota l.40. l. 52. in prin. l.59. lib.46. tt. 2. l.9. in pr. lib. 50. tt. 17. l.172. C. li.9. tt. 31. li.4. tt. 10. l. 10.

Si alia res petita sit.

Si cum quis fundum stipulatus esset, & postea quanti fundus esset, fundum petierit. ff. lib. 46. tt. 2. l.28. §. itaque si res.

Si alius egit.

Si alter reorum stipulandi uel sociorum credit, egit, an alteri agenti obstet exceptio. ff. lib.45. tt. 2. l.2. §. fi. lib.46. tt. 2. l.31. §. si duo. lib.13. tt. 6. l.6.

Si alter hæredum egit. ff. lib.5. tt. 1. l.31.

Si cum alio actum sit.

Si alius pro reo iudicium suscepit. ff. lib.46. tt. 3. l. 23.

Si reus conuentus sit, an liberetur mandator uel fideiussor. ff. lib.46. tt. 3. l.84. in prin. l.95. §. si creditor. tt. 1. l.13. §. fi. lib. 17. tt. 1. l.27. §. fi. C. lib.8. tt. 41. l.28. §. 1. ibi, Et ideo sancimus. Vide insuper s. lib. 17. huius Methodi, cap. 8. Ex consequentibus. uers. Si reus electus.

Si cum mandatore uel fideiussore actum sit, an liberetur reus principalis. ff. lib.46. tt. 3. l.95. §. si mandato. lib. 17. tt. 1. l.60. in prin. C. lib.8. tt. 41. l.28. §. 1. ibi, Et ideo.

Si alter ex reis promittendi conuentus sit, an liberetur alter. ff lib.45. tt. 2. l. 2. §. fin. lib.13. tt. 6. l.5. §. fin. C. lib.8. tt. 41. l.28. §. idemque & in duobus.

Si unus fideiussorum uel mandatorum conuentus sit, non liberatur alter. C. lib.8. tt. 41. l.28. in prin.

Si cum a Seio stipulatus esset, quanto minus a Titio

a Titio consequi possit: cum Titio uel Seio egerit.ff.lib.12.tt.1.l.42.in prin.lib. 46.tt.3.l.21.

Si tutor conuentus a pupillo, quòd non conuenerit debitorem, non liberatur ex eo debitor.ff.lib.46.tt.3.l.95. §.si mandato. ibi, Et ad hoc pertinet.

Si uendita hæreditate creditores emptorem conuenerint, liberatus est hæres uenditor. C.lib.2.tt.3.l.2.

DISTINCTIONES GENERALES:

Si post iudicium acceptum accidit, ex quo nunc agitur.ff.lib 5.tt.1.l.23.

Si tantum postulatio simplex sit celebrata. C.lib.3.tt.9.l.1.

DE CESSIONE BONORVM. ff.lib.42.tt.3.C.lib.7.tt.71. Cap. VI.

¶ *I. Causa huius exceptionis seu liberationis.*

Si debitor bonis cessit, conueniri a creditoribus non potest.ff.lib.4. tt.8.l.19. in prin. C.tt.72.l.3.

Distinguitur sequentibus modis:

Si filius familiàs bonis cesserit.C.l.7.

Si sine solennitate, sola uoluntatis professione cessit.C.l.6.

Si extra ius & per nuncium uel per epistolã cessit.ff.l.9.

Si antequam debitum agnouit, uel confessus condemnatusve sit, cessit.ff.l.8.

Si ob euitanda munera publica cessit.C.l.5.

Si creditores quinquennales inducias ei dare parati sunt.C.l.8.

Si postea quid adquisierit debitor. ff.l.4. in prin.l.6.l.7.C.l.1.l.7.§.fi.tt.72.l.3.

¶ *II. Aduersus quos competit illa exceptio cessionis.*

De aliis creditoribus, quibus non cessit bonis.ff.l.4 §.fi.

¶ *III. Reliqua de cessione bonorum.*

Cedens ipso iure non est liberatus, sed in hoc ei prodest ne detrahatur in carcerem. C.l.1.

Cedens nec ágere nec conueniri potest. ff. lib.4.tt.8.l.19.in prin.

Ne quis cogatur bonis cedere. Nouell. cap. 135.ibi, uide etiam Adfine remedium.

An ei qui bonis cessit pœnitere liceat, cessionemque reuocare.ff.l.3.l.5.C.l.2.

DE CONFVSIONE OBLIGationum. Cap. VII.

Si creditor debitori hæres extiterit.

Si creditor debitori hæres extiterit, extinguitur actio.ff.lib.46.tt.3.l.95. §. aditio. l.107.§.fi.C.lib.2.tt.3.l.7. in prin.lib.4. tt.16.l.5.

Distinguitur sequentibus modis:

Si possedit tantum hæreditatem debitoris sui ad se non pertinentem.ff.lib.46.tt.3.l. 95.§. si creditor.lib.3.tt.5.l.12.

Si creditor in integrũ sit restitutus aduersus aditionem.ff.lib.29.tt.2.l.86.§.fi.

Si hæreditas ei ut indigno sit adempta. ff.li. 34.tt.9.l.8. l.17.l.18.§.onus. lib. 49. tt. 14.l.29.§.fin.

Si ei hæreditas per querelam inofficiosi sit euicta.ff lib.5.tt.2. l.20.§.fi. C.lib.3. tt. 128.l.22.§.fi.

Si hæreditatem alij tradidit.C.li.2.tt.3.l.7.

Si cum inuentario adiit hæreditatem. C.lib. 6.tt.30.l.22.§.si uerò & ipse.

Si pro parte tantum hæres exiftat. C. lib.4. tt.16. l.1.l.6. lib.6.tt.24.l.6.tt.49. l.14. lib.7.tt.72.l.7.

Si ratio legis Falcidiæ habenda est. C.lib.6. tt.49.l.6.

Quibus cõpetit liberatio ex hac cõfusione?

De fideiussore & mandatore.ff.lib.46.tt.3.l. 95.§.si creditor.li.21.tt.2. l.41.§.si is q.

Si tam debitoris quàm creditoris bona ad fiscum peruenerint, an teneatur fideiussor. ff.lib.46.tt.1.l.71.n prin. usque ad §. quod si creditor.C.lib.8.tt.43.l.2.

De altero reo promittendi, si alteri creditor hæres extiterit. ff.lib 46.tt.1.l.71. §.sed cum duo rei. usque ad §. quòd si credit.

Si debitor creditori hæres extiterit.

Si debitor creditori hæres extiterit, extinguitur obligatio. ff.lib.46.tt.3.l.75.l.95. §. aditio. l.107.§.fi.

Etiam fideiussoris obligatio extinguitur.ff. lib.46 tt.1.l.21.§. quòd si stipulator.tt.3. l.34 §.quidam filiumfamilias.

Si creditor fideiussori, uel fideiussor creditori hæres extiterit.

ff.lib.

ff.lib.46.tt.3.l.43.l.93. §.& quasi genera le.tt.1.l.71.§.quod si creditor fideiuss.l. 21.§.quod si stipul.ibi,quod si idem.

Si reus fideiussori heres extiterit.

ff.lib.46.tt.3.l.38.§.fi.l.93.§.fi.

Si fideiussor reo heres extiterit.

ff.lib.46.tt.3.l.93.§.sed si reus.l.95.§.qd uulgo.tt.1.l.21.§.penult.

Si alter reorum stipulandi alteri heres extiterit.

ff.li.46.tt.3.l.93.in pr.§.& quasi ghale.

Si alter reorum promittendi alteri heres extiterit.

ff.lib.46.tt.3.l.93.§.1.

DE REI DEBITAE INTERITU. Cap. VIII.

¶ *I. Resoluitur insuper obligatio.*

Si res debita sine culpa debitoris ante diem uel conditionem existentem interiit. ff. lib.45.tt.1.l.33.l.37.lib.46.tt 3.l.107.li. 18.tt.6.l.8.§.quod si pendente.

Distinguitur sequentibus modis

Si debitor hominem occidit.ff.lib.45.tt.1.l. 23.in prin.l.91.in prin.§.de illo.l.96.

Si debitor hominem infirmum negligenter habuit.ff.l.91.§.1.

Si fideiussor hominem occidit.ff.lib.45.tt.1. l.88.§.fi.l.91.§.nunc uideamus. lib.4.tt. 3.l.19.

Si debitor hominem ante mortem manumisit.ff.lib.44.tt 7.l.44.

Si debitor rem alij uendidit. ff.lib.18.tt.4.l. 21.in prin.uers.non enim deb.

Si res iterum refecta sit, & ad pristinam formam redit. ff.lib.45.tt.1.l.83.§.sacram rem. ibi, Nam & cum. usque ad §. si rem quam.lib.46.tt.3.l.98.§.aream.

Si debitor interpellatus nō soluit. ff.lib.45. tt.1.l.23.in fi.

Subdistinguitur:

Si pupillus debitor sit interpellatus. ff.lib. 45.tt.1.l.24.

Si ante diem sit interpellatus. ff.lib.45. tt.1. l.49.§.fi.

Si post moram, & postquam per debitorem factum est quo minus rem restitueret, ea periit.ff.lib.12.tt.1.l.5.in prin. lib.45.tt. 1.l.23.l.82.§.fin. l.91.§.sequitur.de eo. lib.46.tt.3.l.95.in princ.

Declaratur, quando per debitorem factum esse intelligatur.

ff.lib.12.tt.1.l.5.§.fi.li.45.tt.1.l.23.in fi.

Subdistinguitur sequentibus modis:

Si post moram debitor rem obtulit, eamque creditor noluit accipere. ff.lib.46.tt.3.l. 72.§.si cum mihi. ibi, nam uerum est.lib. 45.tt.1.l.91.§.sequitur. ibi, si uero.

Si mora nouatione sit purgata.ff.lib.46.tt.3. l.72.§.cum mihi.lib.45.tt.1.l.56.§.fi.

Si ad iudicium debitor prouocabit, & dite pendente res periit. ff.lib.45.tt.1.l.82.§. fi. lib.42.tt.1.l.8.

Si creditor post moram seruum occidit. ff. lib.9.tt.2.l.54.§.quod si post.

Quibus obsit mora uel factum ad perpetuandam obligationem.

De patre & filio. ff.lib.45.tt.1.l.49.in prin. l.91.§.at si filiusfamilias.

De fideiussore. ff.lib.45. tt.1.l.88.l.91. §. nunc uideamus.ibi, itaque perpetuatur.

De reo si fideiussor hominem occidit, uide paulo superius.uers. Si fideiussor hominem occidit.

De successoribus.ff.lib.45.tt.1.l.91. §.nunc uideamus.ibi, itaque perpetuatur.

De reliquis distinctionibus huius loci, uide s.lib.15.cap. 6

¶ *II. Quid resoluatur.*

Nec pœna promissa debetur. ff lib.45. tt.1. l.69.

DE RELIQVIS CAVSIS liberationum. Cap. IX.

¶ *De causis in re debita consistentibus.*

1 *Si res quoquo modo ad creditorē peruenerit.*

Vel ei ex alia etiam causa debeatur. ff.lib. 46.tt.3.l.48. l.61.l.95. §. si creditor.lib. 44.tt.7.l.16.l.17.l.18.

2 *Si rem oblatam creditor accipere noluit.*

ff.lib.46.tt.3.l.9. §.fin. l.30.l.39.l.72.in prine. usque ad §. Stichum.l.102.in prin. lib.45. tt.1.l.105. Nouell.c.4. §.certe si nemo.

DISTINGVITVR:

Si debitor, postquam creditor accipere noluit obsignatam, non deposuit: uel non recte. C.lib.8.tt.43.l.9.lib.4.tt.32.l.19.

Si non

Si non debito tempore & loco obtulit.ff. li. 46.tt.3.l.39.§. quid enim si non opportuno.C.lib.8.tt.43.l.9.§.fin.
Si nomen debitoris innito creditori offerat. C.lib.8.tt.43.l.16.
Si debitor antea interpellatus soluere noluit.ff.lib.46.tt.3.l.72.in prin.ibi, Quanquam aliquando.
3 *Si debitor pecuniam offerens, eam à creditore deponere iussus sit.*
ff.lib.46.tt.3.l.39.l.79.
4 *Si seruus debitus manumissus sit, uel ab hostibus captus.*
Vide s. lib.17. huius Methodi. cap.2. Ex consequentib.circa rem promiss.
5 *Si opera creditoris debitor pecuniam quam ei soluturus erat, perdidit.*
ff.lib.44.tt.4.l.6.

¶ *De causis in persona debitoris consistentibus.*

Si debitor capite deminutus sit.ff. li.4. tt.5. l.2.in prin.§.nemo.l.7.§. iniuriam. uide j.cap.prox.
Si debitor seruus factus sit.ff. lib.4. tt.5.l.2. in prin.l.7.§.si libertate.
DISTINGVITVR:
Si rursus liber sit factus.ff.lib.44. tt.7.l.29.
Si creditor debitorem suum adrogauerit.
DISTINGVITVR.
Si postea rursus sui iuris sit factus.ff. li.4.tt. 5. l.2.§. penult. item si ab alio conueniatur adrogator adrogati nomine.ff.lib.33. tt.8.l.7.
Si reus exulare iussus sit.C. lib.8. tt.41.l.1.
Si debitor desiit esse soluendo, & inops sit. ff.lib.4.tt.3.l.6.lib.12.tt.1.l.35.
Si incendium passus sit debitor. C. lib.4.tt. 2.l.11.

¶ *De causis in persona creditoris consistentibus.*

Si creditor capite sit deminutus.ff.li.4.tt.5. l.7.§.iniuriarum.l.8.cũ duab.ll. sequẽtib.
Si creditor postea seruus appareat. ff. lib.5. tt.1.l.44.§.fin.
Si creditor uim adhibuit debitori suo ut soluat, ius crediti amittit. Inst. lib.4.tt.2.§. sed ne dumtalia. tt.15.§.recuperandæ. ff.lib.4.tt.2.l.12.§.fin.l.12.lib.48. tt.7. l.7.C.lib.8.tt.4. l.6.l.7.lib.9.tt.12.l.5. l.7. lib.4.tt.3.l.1.§.6.

¶ *De causis in instrumento obligationis consistentibus.*

Si instrumentum obligationis uel chirographum debitori redditum sit.ff. li.2.tt.14. l.2.l.3.C.lib.8.tt.43.l.4.l.14.l.15.
Si chirographum cancellatum sit.ff. lib.22. tt.3.l.24.

¶ *De causis in pignore & hypotheca consistentibus.*

Si creditor pignus debitori reddiderit. ff.li. 2.tt.14.l.3.
Si creditor debitori rem pignori danti consensit.ff.lib.20.tt.6.l.11.
Si creditor pignus uendiderit.ff.lib.20.tt.5. l.9.l.12.§.1.§.fin.lib.46.tt.3.l.26.l.73.l. 96.§.cum eodem.101.§.fin.lib.12.tt.1.l. 28.C.lib.8.tt.28.l.3.l.9.§.fin.tt.34.l.3. §.sed si quidem.tt.32.l.1.lib.4.tt.10.l.10.
Si debitor pignoribus cesserit, & ea in solutum dederit: uel creditori pro debito uẽdiderit.ff. libr.46.tt.3.l.44.in prin. libr. 12.tt.1.l.28.C.lib.4.tt.2.l.8.§.fin.lib.8. tt.14.l.1.l.13.
Si creditori res pignori data legata sit.ff. li. 31.l.68.§.fundo.l.87.
Si creditori res pignori data addicta sit, C. lib.8.tt.34.l.3.§.sed si quidem minus.
Si pignus elegerit creditor, & petierit. C.li. 4.tt.10.l.10.
Si litis æstimationem à possessore creditor per actionem hypothecariam est consecutus.ff.lib.20.tt.6.l.8.§.fin.
Si creditori pignus persequenti, longi temporis præscriptio à possessore opposita sit.C.lib.7.tt.36.l.1.§.fin.tt.39.l.7.§.in actione scilicet.
Si res pignori data periit.C. li.8.tt.14.l.25. lib.4.tt.24.l.8.
Si res pignori data apud creditorẽ, uel culpa creditoris perierit.ff. li.44. tt.4.l.4.§. idem quæritur si uniones.C.lib.4.tt.24. l.5.l.8.

¶ *De reliquis causis liberationum.*

Si creditor & debitor posita in contrarium pacti sunt. Inst.li.3.tt.30.§.6.ff.lib.46.tt. 3.l.80.l.95.§.fin.lib.50.tt.17.l.35.lib.2. tt.14.l.57.C.lib.4.tt.10.l.5.
Si pactum de non petendo factum sit, item si sit transactum, uide s.lib.15 huius Methodi cap.1.& 2.

Si creditor

Si creditor debitum se recepisse scripserit, uide 3. lib. 2. huius Methodi, cap. De instrumentis, uers. De apochis.
Si actor liti semel motae renunciauit. C. lib. 2. tt. 3. l. 4.
Si tempus ad quod obligatio contracta est, uenerit, & finitum sit. ff. lib. 44. tt. 7. l. 43. in prin. ibi, Placet.
Si cum alicui ex causa iudicati pecunia deberetur, & eidem debitori aliam pecuniam crederet, in cautione pecuniae creditae nō sit adiectum: praeter eam pecuniam quae ex causa iudicati debetur. ff. lib. 44. tt. 7. l. 28.
Si creditori satisfactum sit. ff. li. 46. tt. 3. l. 52. lib. 50. tt. 16. l. 176.
Si debitor reum locupletiorem offerat. ff. li. 12. tt. 1. l. 41. §. fin.
Si creditor obligatione aliqua liberatus sit. ff. lib. 50. tt. 17. l. 115.
Si res in eum casum recidit, à quo ab initio consistere non potuit. ff. lib. 45. tt. 1. l. 98. in pr. Ibi, & maximè. l. 140. §. & si placeat. lib. 50. tt. 17. l. 85. §. 1. lib. 34. tt. 8. l. 3. §. 6.

DE CAPITIS DEMINVTIONE. ff. lib. 4. tt. 5. Cap. X.

¶ 1 *Dyfinitio.*
Inst. lib. 1. tt. 16. in prin. ff. l. 1.
¶ 2 *Diuisio trimembris in maximam, mediā & minimam.*
Inst. lib. 1. tt. 16. ff. l. 11.
¶ 3 *Causa, ex quibus quis capite minuitur.*
Si quis uel cuius parens adrogatur. ff. l. 3. in prin.
Si quis uel cuius parens emancipatus sit. ff. l. 3. §. emancipato.
Si seruus manumittitur. ff. l. 2. §. fin. l. 4.
Si quis ciuitatem amiserit: item si cui aqua & igni interdictum sit. ff. l. 5. in prin.
Si quis deficiat, & ad hostes fugiat: item si quem senatus hostem iudicat uel relegat. ff. l. 5. §. qui deficiunt.
Si furere cœpit. ff. li. 1. tt. 5. l. 20.
¶ 3 *Effectus capitis deminutionis.*
De amissione iuris.
Quae iura capite deminutus amittat?
De iure publico, ut eius magistratus, senatoris, &c. ff. l. 5. §. fin. l. 6.
De iure priuato ff. l. 6.
De tutelis. ff. l. 7. in prin usq; ad §. iniuriarū.
¶ 5 *De actione aduersus capite deminutum, ex eo quod ante caput is deminutionē cum eo gestum est, restituenda.*
1 *An aduersus capite deminutum actio.*
Ex eo quod ante capitis deminutionem cū eo gestum est, restituatur? ff. l. 2. §. ait praetor. tt. 1. l. 2.
DISTINGVITVR:
Ex specie rei gestae, & causa ex qua agitur.
Si deliquit ante capitis deminutionē. ff. l. 2. §. nemo, l. 7. §. iniuriarum.
Si naturalis sit obligatio. ff l. 8.
Si dotis actio sit. ff. l. 8. §. fin. l. 9.
Si annuum sit legatum. ff. l. 10.
Ex specie capitis deminutionis, & causa ex qua capite deminutus est.
Si ciuitas uel libertas amissa sit. ff. l. 2. in pri. l. 7. §. si libertate. §. fin.
Ex reliquis contingentibus.
Si creditor debitorem suum adrogauerit. ff. l. 2. §. penult.
Si post capitis deminutionem cum eo gestū est. ff. l. 2. §. hi qui.
2 *Quibus & aduersus quos actio restituenda.*
De haeredibus. ff. l. 2. §. fin.
3 *Quandiu competit?*
Perpetua est. ff. l. 2. §. fin.
4 *Adfinia remedia.*
De actione aduersus eum, ad quem capite deminuti bona peruenerūt. ff. l. 2. in prin. ibi, Dabitur. l. 7. §. si libertate ibi, Sed utilis actio.

DE CAPTIVITATE. ff. lib. 49. tt. 15. Cap. XI.

¶ 1 *Amittuntur insuper iura per captiuitatem, si quis ab hostibus captus sit.*
ff. l. 24. §. fin.
Declaratur qui sint hostes. ff. l. 24. in prin.
Distinguitur sequentibus modis.
Si non ab hostibus, sed aliis peregrinis & ceteris captus sit. ff. l. 5. §. in pace.
Si à piratis aut latronibus captus sit. ff. l. 19. §. à piratis. l. 24. §. ideo.
Si ad confoederatos & liberos homines perueniat. ff. l. 7. in prin. Declaratur qui sit liber populus. ff. l. 7. §. 1. usq; ad fin. legis.

Si in ciuili dissensione captus sit. ff. l. 21. §. ci ciuilibus. §. fi.

Si cum in pace ad aliquos peruenisset, mox bellum exarserit. ff. l. 12. §. item in pace.

Si tempore induciarum captus sit. ff. l. 19. §. induciæ.

Si nōdum in præsidia hostium deductus sit. ff. l. 5. in prin. ibi, Antequam.

¶ 2 *Quæ iura amittantur?*

De patria potestate, & dominica. ff. l. 12. §. si quis capiatur. §. diuersumq́; ibi, Quoniā hi. l. 22. §. quod filius. ibi, Nā status.

De iure matrimonii. ff. l. 12. §. medio. ibi, Sed captiui.

An captiuo eiusve hæredibus per seruum adquiratur. ff. l. 1. l. 12. §. si quis capiatur. ibi, ideoq́; & de. l. 22. §. porrò quæcūq; §. quæ peculiari.

An captiuo per filium adquiratur. ff. l. 12. §. si quis capiatur. ibi, Ideoq́; l. 22. §. qđ filius eius. tt. 17. l. 9. §. fin.

Interrumpitur insuper illius usucapio, de quo uide De usucapionibus.

¶ 3 *Reliqua de captiuis.*

De curatore bonis captiui dando. C. lib. 8. tt. 51. l. 3.

De captiuis domum reuertentibus, non retinendis. C. lib. 8. tt. 51. l. 20. in prin. §. fin. lib. 1. tt. 4. l. 12.

Si captus apud hostes decedat, pſumitur statim ab initio captiuitatis decessisse. ff. l. 18.

DE POSTLIMINIO. ff. lib. 49. tt. 15. C. lib. 8. tt. 51. Cap. XII.

¶ I. *Definitio postliminij.*

ff. l. 19. in prin.

¶ II. *Iura per captiuitatem amissa postliminio reuersus recuperat.*

ff. l. 4. in prin. l. 5. in pr. l. 12. §. cætera quæ in iure. l. 24. §. fin. l. 30. C. l. 19.

Confirmatur. ff. l. 19. in prin.

Declaratur quando reuersus intelligatur. ff. l. 5. in prin. ibi, Tunc autem. l. 19. §. postliminio. l. 30.

Distinguitur sequentibus modis:

Si non in bello captus sit, nec ab hostibus, & alia, uide ī cap proximo.

Si armis uictus, hostibus se dedidit. ff. l. 17.

Si ad hostes transfugit. ff. l. 19. §. transfugæ usq; ad §. si is qui. li. 4. tt. 6. l. 14. C. l. 19. §. fi. ff. lib. 41. tt. 1. l. 51. in prin.

Si captiuus ab hostib. manumissus, apud hostes mal it manere, uel ad hostes reuerti. ff. l. 5. §. captiuus. l. 12. §. certè apud hostes. l. 20. ī pr. l. 25. §. ita tamē. C. l. 19. §. fi.

Si apud hostes susceptus uel natus sit. ff. l. 9. l. 26. C. l. 1. ff. li. 4. tt. 6. l. 15. §. nō minus.

Si in pace cum hostibus facta pactum factū sit, ne reuerso esset postliminium. ff. l. 12. in prin. §. item in pace. ibi, nisi fœdere.

Si hostibus deditus fuit, & reuersus à suis nō sit receptus. ff. l. 4. §. an qui.

Non distinguitur quomodo captiuus reuersus sit, utrum dimissus, an ui uel fallacia euaserit. ff. l. 25.

Si uictis hostib. recuperatur. ff. l. 25. §. fi.

Si ab aliquo sit redemptus, & si precium redemptionis nō soluit. ff. l. 6. l. 12. §. si quis seruum. §. fin. l. 15. l. 19. §. si is qui emerat. l. 20. §. fin. C. l. 2. l. 5. l. 6. l. 7. l. 8. l. 11. l. 12. l. 13. l. 15. l. 16. l. 17. l. 20. de pcio pro seruo redēpto pſtando à domino, uide paulo ī.

Si nondum fines patrios sit ingressus. ff. l. 19. §. postliminio.

Non distinguitur cuius sexus uel conditionis sit reuersus. ff. l. 19. §. fin.

¶ III. *Quæ iura postliminio recuperātur?*

Reuersus aut recuperat, aut recuperatur. ff. l. 14. in prin.

De bonis quæ recuperat.

De nauibus. ff. l. 2. in prin.

De equis. ff. l. 2. §. 1.

De armis. ff. l. 2. §. fin.

De ueste. ff. l. 3.

De iis q̄ in iure sunt. ff. l. 12. §. cætera quæ.

De patria potestate. ff. l. 8. l. 12. §. medio ibi, susceptus. l. 23. l. 26.

De iure filii reuersi. ff. l. 9. l. 14. in prin. l. 26. C. l. 1. l. 9. l. 14.

De iure successionis. C. l. 1. l. 9. l. 14. l. 15.

De iure matrimonii. ff. l. 8. l. 14 §. fin.

De rebus ab alio usucaptis, & actione cuius dies exiit. C. l. 18.

De rebus à fisco possessis. C. l. 19.

De stipendiis & donariis tempore captiuitatis non adquisitis. C. lib. 12. tt. 36. l. 1.

De adquisitis tempore captiuitatis per seruum uel filium captiui. uide ī. cap. prox.

Si statuli-

Si statuliber captus reuersus sit, suam causam retinet. ff. l. 12. §. si statuliber. §. si fidei commissaria. l. 19. §. si statuliber.

De possessione. ff. lib. 41. tit. 2. l. 23. §. In ijs. Vide locum de interrupt. Si possessor ab hostibus captus sit.

De iis quæ in reuersö recuperantur, & de malis quæ recuperat.

Filius reuersus an recidat in patriam potestatem. ff. l. 13. l. 14. in prin. l. 19. §. filius. C. l. 10.

Seruus captus & reuersus recuperatur à domino suo, & de precio redemptionis à domino præstando. ff. l. 12. §. si quis seruum. usque ad §. si statu liber. §. si seruus complu. §. si. l. 19. §. transfugæ. ibi, si uerò seruus. l. 28. l. 30. §. fin. C. l. 10. l. 12. §. serui.

Seruus pignori datus, captus & redemptus recidit, in pristinam pignoris obligationem ff. l. 12. §. si pignori.

Homo deportatus uel alia pœna affectus, captus & reuersus in suam pœna recidit. ff. l. 6. l. 12. §. si deportatum. usque ad §. si nauem.

Seruus qui ad tempus uel in perpetuum ad libertatem perduci non potuit, ab hostibus captus & redemptus, ad suam causam reddit. ff. l. 12. §. sed si in captino serno.

Ager ab hostibus occupatus, expulsis hostibus suis dominis redditur. ff. l. 20. §. 1.

DISTINGVITVR:

Si captum in præda sit, an suo domino reddendum, ff. l. 28.

¶ IIII. *Reliqua.*

Retrò creditur in ciuitate fuisse reuersus. ff. l. 16.

DE VERBORVM ET RERVM significatione. ff. lib. 50. tit. 16. Cap. XIII.

A

B

C

Subsigna-

DE REGVLIS IVRIS. ff.lib.50.tt.17. Cap. XIIII.

Accessio.

Non potest plus esse in accessione quàm in re principali. Inst. lib.3.tt.21.§.fideiussores.

Actio.

Qui actionem habet ad rem recuperandam, ipsam rem habere uidetur.l.15.

Minus est actionem habere, quàm rem. l.204.

Eius est dare actionem, denegare qui possit, & dare.l.102.

Actor & reus.

Fauorabiliores rei potius quàm actores habentur.l.167.

In pari causa possessor potior haberi debet. l.170.lib.29.tt.2.l.36.§.ueteranus.

Cum par delictum est duorum, semper oneratur petitor, & melior habetur possessoris causa.l.196.lib.2.tt.7.l.1.§.fin.l.2.in prin.lib.24.tt.3.l.39.lib.44.tt.4.l.9.§.fi.

In eo quod uel is qui petit, uel is à quo petitur, lucri petiturus est, durior est causa petitoris.l.33.

In re obscura melius est fauere repetitioni, quàm aduentitio lucro.l.41.§.fin.

Cum quæritur de damno, & par utriusque causa est, quare nõ potentior sit qui tenet quam qui persequitur.ff.li.45.tt.1.l.91. § sequitur.

Non debet actori licere quod reo non permittitur.l.41.in prin.

Aequitas.

In omnib. quidem, maximè tamen in iure, æquitas spectanda est.l.90.

Etsi nihil facilè mutandum est ex solennibus, tamen ubi æquitas euidẽs poscit, subueniendum est.l.142.

Hoc æquitas suggerit, etsi stricto iure deficiamur.ff.li.39.tt.3.l.2.§.quanquã autẽ.

Licet subtilitas iuris refregari uideatur, attamen uolũtas testatoris ex bono & æquo tuebitur.ff.lib.28.tt.3.l.17.

Aequitas utrum ad merum ius gentium, an uerò cum præceptis ciuilibus sit æstimanda, uide.ff.lib.16.tt.3.l.31.in prin.

Aquitas ex omnibus personis quæ in negocio gesto continguntur impletur.ff.li.16.

 tt.3.l.

tt.3.l.31.§. si totius.

Aliena.

Inuitis nobis alius res nostras retinere non debet.ff.lib.24.tt.3.l.35.§.maritum.

Alienatio.

Qui potest inuitis aliquibus alienare, multo magis & ignorantibus & absentibus potest.l.26.

Cum quis possit alienare, poterit & consentire alienationi: cum autem donare non conceditur, &c.l.125.

Cuius est donandi, eidem & uendendi & cõcedendi ius est.l.123.

Id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest.l.11.

Ambigua.

uide infra Dubia.

Amittere.

Non uidetur rem amittere, cuius propria nõ fuit.l.83.

Quibus modis acquirimus, iisdem in contrarium actis amittimus.l.195.

Bona fides.

Bonam fidem in contractibus considerari æquum est.C.lib.4.tt.10.l.4.

Bona fides quæ in contractibus exigitur, æquitatem summam desiderat, sed eam utrum, &c ff.lib.16.tt.3.l.31.in prin.

Bona fides exigit, ut quod conuenit fiat.ff. lib.19.tt.2.l.21.

Bona fides contraria est fraudi & dolo.ff.lib. 17.tt.2.l.3.§.fi.

Graue est fidem fallere.ff.lib.13.tt.5.l.1.in prin.

Bona fides non patitur ut bis idem exigatur l.75.

Bona fides tantum possidenti præstat, quantum ueritas, &c.l.178.

Bonæ fidei non congruit, de apicibus iuris disputare.ff. lib. 17.tt.1.l.29.§.quædam.

Bonæ fidei iudicia.

Tantundem in bonæ fidei iudiciis officium iudicis ualet, quantum in stipulatione nominatim eius rei facta interrogatio.ff.lib. 3.tt.5.l.7.

Affectus ratio in bonæ fidei iudiciis habenda.ff.lib.17.tt.1.l.54.

Ea quæ sunt moris & consuetudinis, in bonæ fidei iudicia debent uenire.ff.lib.21.tt.1. l.31.§.quia assidua.

Consensus bonæ fidei iudicia sustinet.ff.l. 116.ibi, qui &.

Capere.

Non uidetur quisquam id capere, quod ei necesse est alii restituere.l.51.

Si quis obligatione liberatus est, potest uideri cæpisse.l.115.

Non potest uideri accepisse, qui stipulatus potest exceptione submoueri. l.115.l.13.

Non uidetur perfectè cuiusq; id esse, quod ex causa auferri potest.l.181.§.fi.

Casus.

Fortuitos casus nullum humanum consiliũ prouidere potest. ff.li.50.tt.8.l.2.§.si eo. tt.17.l.23.§.fi.

Cauillatio.

Ea est natura cauillationis, ut ab euidenter ueris per breuissimas mutationes disputatio ad ea quæ euidenter falsa sunt, perducatur.l.65.tt.16.l.177.

Causa cognitio.

Omnia quæcunque causæ cognitionem desiderant, per libellum expediri nõ possunt. l.72.lib.1.tt.16.l.9.§.1.

Vbicunque causæ cognitio est, ibi prætor desideratur.l.105.

Cautio.

Plus cautionis in rem est, quàm in personam.l.25.

Clerici.

Clericis opprobrium est, si peritos se uelint disceptationem esse forensium.C.li.6.tt. 23.l.23.in fi.

Commoda.

Secundum naturam est, commoda cuiusque rei eum sequi, quem sequũtur incommoda. l.10.Inst. lib.3.tt.24. §.sed etsi post empt.

Aequum est, ut cuius participauerit lucrum participet & damnum. ff. libr.17. tt.2. l.55.

Neque enim ferendus est is, qui lucrum quidem amplectitur, onus autem ei annexũ contemnit. C. lib.6. tt.50. l.1. §.pro secundo.

Ex qua persona quis lucrum capit, eius factum præstare debet. l.191.

Communio.

Communio, discordiæ mater est.ff.lib.31.tt. 2.l.77.§.dulcissim.

Nemo inuitus compellitur ad communionem.ff.lib.12.tt.6.l.26.§.si centum.

Confessio.

Qui tacet, non utiq; fatetur, sed tamen uerum est eum non negare.l.184.

Nullæ partes iudicis in confitentes sunt. ff. lib.9.tt.2.l.25.§.fin.

Consensus.

Nihil consensui tam contrarium est quàm uis atque metus.l.116.in prin.

Non uidentur consentire qui errant. l.116. §.fin.

Hoc ipso quod tacuerint, consensisse uidentur.ff.lib.19.tt.2.l.13.§.penult.

Aliud est uendere, aliud uendenti consentire.l.120.in prin.

Naturalis est hominum ad dissentiendum facilitas. ff.li.4.tt.8.l.17.§ principaliter.

Consuetudo.

Tolerabilia sunt, quæ uetus consuetudo cõprobat.ff.lib.50.tt.12.l.13.§.fin.

Culpa.

Culpa est, immiscere se rei ad se non pertinenti.l.36.

Culpa caret, qui scit, sed prohibere non potest.l.50.

Eius nulla culpa ē, cui parere necesse ē.l.131.

Lata culpa est nimia negligẽtia: id est, nõ intelligere quod omnes intelligunt. tt.16. l.213.§.fin.l.223.in prin.

Latior culpa dolus est.ff.lib.16.tt.3.l.32.li. 17.tt.1.l.29. in prin.

Magna negligentia culpa est, magna culpa dolus.tt. 16.l.226.

Præceptoris nimia sæuitia culpæ annumeratur.ff.lib.9.tt.2.l.6.

Imperitia culpæ annumeratur.l.174.

Damnare & absoluare.

Nemo qui condemnare non potest, absoluere potest.l.37.

Inaudita causa quenquā damnari, æquitatis ratio nõ patitur.ff.lib.48.tt.17.l.1. in pr.

Satius est impunitum relinqui facinus nocentis, quàm innocentem damnari.ff. lib. 48.tt.19.l.5.in prin.

Defendere:

Inuitus nemo cogitur defendere. l. 198. in prin.

Aduersus periculũ naturalis ratio permittit se defendere.ff.lib.9.tt.2.l.4.

Vim ui repellere licet.ff. lib.9. tt.2. l.45.§. qui cum.

Defendi uxores à uiris, non uiros ab uxoribus æquum est.Inst.lib.4.tt.4. §. defendi enim uxores.ff.lib.47.tt.10.l.2.

Desinere.

Non potest uideri desijsse habere, qui nunquam habuit.l.208.

Desisse non uidetur, quod nec incœpit. ff. lib.35.tt. 1.l.94.§.1.

Diligentia.

Inter insolentiam iniuriosam, & diligentiã non ambitiosam, multum interest. ff. lib. 22.tt.1.l 33.

Dignitas.

Ex conuersatione æquali contẽptio dignitatis nascitur.ff.lib.1.tt.18.l.19.in prin.

Dolus.

Non capitur, qui ius publicum sequitur. l. 116.§.non.

Nemo uidetur fraudare eos qui sciunt & cõsentiunt.ff.lib.45.tt.9.l.6.§. præterea.li. 50.tt.17.l.187.

Dolus est, si quis nolit persequi, quod persequi potest: aut si quis non exegerit, &c. ff.lib.17.tt.1.l.44.

Non potest uideri improbus, qui ignorat quantum soluere debeat.l.99.

Dolus malus etiam absentis esse potest. ff. li.47.tt.8.l.4.§.hoc autem edicto.

Verum est, eum qui per iniuriam uerberat, dolo facere.ff.lib.47.tt.8.l.4.§.si cum ser uum.

Fraudis interpretatio semper in iure ciuili non ex euentu duntaxat, sed ex consilio quoq; cõsideratur.l.79.

Nemini sua frustratio prodesse debet.ff. lib. 17.tt. 1.l.37.§.fin.

Nemo ex suo delicto meliorem suam conditionem facere potest.l.176.li.4.tt.3. l.1. in prin.lib.24.tt.3.l.10.§.fin.

In uniuersum hæc in ea re regula sequenda est, ut dolus omnino puniatur, etsi nõ alicui, sed ipsi qui eum admisit, damnosus futurus erit.ff.lib.44.tt.4.l.11.§.fin.

De reliquis, uide s̃.lib.24.cap.4.item li.25. cap.4.de actionib.uers.Si dolo.

Domus.

Domum suam reficere unicuiq; licet, dum non officiat alteri, &c.l.61.

Domus tutissimum cuiq; refugium atque receptaculum est.ff.lib.2.tt.4.l.18.

Nemo de domo sua inuitus extrahi debet. l.103.

Aedes ex duabus rebus constant: ex solo & superficie.ff.lib.41.tt.3.l.23. in prin.ibi, Vrputa cum ædes.

Domus pariete medio ædificato in duas diuisa, pro duabus domibus accipitur.ff.lib. 8.tt.4.l.6.§ quod & in ædibus.

Donatio.

Cuius per errorem dati repetitio est, eius consulto dati donatio est.l.53.

Donari uidetur, quod nullo iure cogente conceditur.l.82.li.13.l.69.§.fi de falcidia.

Dubia.

In re dubia melius est uerbis edicti seruire. ff.lib.14.tt.1.l.1.§.sed si sciente.

Cum manifestissimus est sensus testatoris, uerborum interpretatio nunquam tantū ualeat, ut melior sensu existat. C. li.6. tt. 28. l.3.

Non ordo scripturæ spectatur, sed potius ex iure sumitur quod agi uidetur. ff. lib.46. tt.3.l.6.

De reliquis, uide s. in principio huius capitis, de actore & reo. item supra lib.2.huius Methodi, de officio iudicis circa res dubias.

Error.

Non uidentur consentire, qui errant.l.116. §.fin.

His qui nesciunt ius suum, eligētes id quod putant sibi competere, non amittunt.ff. lib.5.tt.2.l.19.§.cæterùm si quis.

Error ius facit.ff. lib.23.tt.10.l.2.§.fi.

Expressa, & non expressa.

Expressa nocent, non expressa non nocent. l. 155.lib.35.tt.1.l.50.

Aliud iuris est si quid tacitè cōtinetur, aliud si uerbis exprimatur.ff. lib.30.l.67. §.illi si uolet.

Sæpe credimus defunctum aliquid uoluisse, & tamen non rogasse.ff.lib.24.tt.1.l.5.§. si quis rogatus.

Factum.

Factum infectum nulla pactione nec constitutione ulla fieri potest.ff.l.31. lib.49.tt. 15.l.12.§.factæ autem.

Fama.

Falsus rumor non solet obesse.ff.lib.28.tt.5. l.92.§.quia falsus.

Fœmina.

Fœminæ ab omnibus officiis ciuilibus remotæ sunt, &c.l.2.

Mulieribus tunc succurrendum est, cum defraudantur, non ut facilius calumnientur. l.110.§.fi.

In multis iuris nostri articulis deterior est conditio fœminarum quàm masculorum. ff. lib.1.tt.5.l.9.

Fructus.

Fructus rei est, uel pignori dare licere. l.71.

Species lucri est ex alieno largiri, & beneficij debitorem sibi adquirere.ff.lib.47. tt. 2.l.56.§.cum qui.

Omnis fructus non iure seminis, sed iure soli percipitur.ff.lib.22.tt.1.l.25.in prin.§. in alieno.

Omnes fructus rerum natura hominum gratia comparauit.ff.lib.22.tt.1.l.28.§.fi.

Furiosus.

Furiosus nullum negocium contrahere potest.l.5.

Furiosi, uel eius cui bonis interdictum est, nulla uoluntas est.l.40.

Furiosus absentis loco est.l.166.§.6.

Qui furere cœpit, & statum & dignitatem in qua fuit, & magistratum & potestatem uidetur retinere, sicut rei suæ dominium retinet.ff.lib.1.tt.5.l.20.

Genus & species.

In toto iure generi per speciem derogatur, &c.l.80. lib.40.tt.4. l.10. in prin.lib.48. tt.19.l.41.

Semper generalibus specialia insunt.l.189.

Non est nouum ut lex specialiter quibusdā enumeratis, generale subiiciat uerbum, quo specialia complectatur. ff. lib.9. tt.2. l.27. §.cum eo.

Honestum.

Non omne quod licet, honestum est.l.186.

Imperium.

Par in parem non habet imperium. ff.lib.4. tt.8.l.3.§.fi.l.4. lib.36.tt.1. l.13. §.tempestiuum.

Impossibile.

Impossibilium nulla obligatio est. l.31.l. 145.l.177.

Quæ facta lædunt pietatem, existimationē uerecun-

ue recundiam nostram, nō facere nos posse credendum est. ff. lib. 28. tt. 7. l. 15.

Impubes.

Vide infra Pupillus.

Initia.

Vniuscuiusque contractus & initium spectādum est, & causa. ff. lib. 17. tt. 1. l. 8. in prin. tt. 2. l. 58. §. si filiusfamilias.

Origo potius obligationis quā titulus actionis cōsiderandus est. C. lib. 4. tt. 28. l. 3. §. fi. ff. lib. 14. tt. 6. l. 14. §. fi.

Quod initio uiciosum est, tractu temporis non potest cōualescere. l. 29. l. 201. l. 210.

Cum principalis causa non consistit, nec ea quę sequuntur locum habent. l. 138. l. 171. l. 200.

Interesse.

Quatenus cuiusque interfit, in facto, non in iure consistit. l. 24.

Interesse eius uidetur qui damnum passurus est, non eius qui lucrum facturus est. ff. li. 47. tt. 2. l. 73. §. fi.

Iudex.

Pertinet ad officium pretoris, licet diminuere. ff. lib. 12. tt. 1. l. 21.

Qui iussu iudicis aliquid facit, non uidetur dolo facere: quia parere necesse habet. l. 127.

Qui auctore iudice comparauit, bonæ fidei possessor est. l. 179.

Factum à iudice quod ad officium eius non pertinet, ratum non est. l. 131.

Iudicia.

Idcirco iudiciorum uigor, iurisque publici tutela uidetur in medio constituta, ne quisquam sibi ipsi permittere ualeat ultionē. C. lib. 1. tt. 9. l. 13.

Iudicium redditur in inuitum. ff. li. 45. tt. 1. l. 83. §. 1.

In extraordinariis iudiciis conceptio formularum non obseruatur. ff. lib. 3. tt. 5. l. 46.

Ius ciuile.

Iura sanguinis nullo iure ciuili dirimi possunt. l. 8.

Quæ rerum natura prohibentur, nulla lege confirmata sunt. l. 148.

Error ius facit. ff. lib. 33. tt. 10. l. 2. §. fi.

Quod pluribus placet, hoc statuatur. C. li. 7. tt. 71. l. 8. §. pari autem.

Non spectandum est quid Romę factum est, sed quid fieri debeat. ff. li. 1. tt. 18. l. 12.

Omnis definitio in iure ciuili periculosa est, parum est enim ut subuerti non possit. l. 201.

Ius ciuile uigilantibus scriptum est. ff. lib. 42. tt. 9. l. 24. §. fi.

Multa iure ciuili contra rationem disputandi pro utilitate communi recepta esse, innumerabilibus rebus probari potest. ff. li. 9. tt. 2. l. 51. §. multa autem.

Bonæ fidei non congruit de apicibus iuris disputare. ff. lib. 17. tt. 1. l. 29. §. quædam.

Non fit excusatio aduersus præcepta legū ei qui dum leges inuocat, contra leges cōmittit. ff. lib. 4. tt. 4. l. 37. §. fi.

Qui uetante prætore fecit, hic aduersus edictum fecisse propriè dicitur. l. 102.

Lædere alium.

Non debet alteri per alterum iniqua conditio inferri. l. 74.

Nemo potest mutare consilium suum in alterius iniuriam. l. 75.

Factum cuique suum, non aduersario suo nocere debet. l. 197. in prin.

Iure naturę æquum est, neminem cum alterius detrimento & iniuria fieri locupletiorem. l. 206. lib. 12. tt. 6. l. 14.

Naturalis simul & ciuilis ratio suadet, alienam conditionem meliorem etiam ignorantis & inuiti nos facere posse, deteriorem non posse. ff. lib. 3. tt. 5. l. 38.

Bono & æquo non conuenit, aut lucrari aliquem cum damno alterius, aut damnum sentire per alterius lucrum. ff. lib. 23. tt. 3. l. 6.

Nemo alterius facto debet prægrauari. ff. li. 28. tt. 5. l. 44.

Nullum patris delictum innocenti filio pœnæ est. ff. lib. 50. tt. 2. l. 2. §. nullum.

Leges.

Simplicitas legibus amica. Inst. lib. 3. tt. 2. §. cæterum uer. & hæc quidem.

Quæ propter necessitatem recepta sunt, nō debent in argumentum trahi. l. 122.

Quod contra rationem iuris receptum est, non debet ꝑduci ad cōsequentias. l. 183.

De reliquis, uide paulo supra Ius ciuile.

Libertas.

Libertas inæstimabilis res est. l. 106. l. 136. §. fin.

Libertas

Libertas omnibus rebus fauorabilior est. l. 164.

Liberum corpus nullam recipit æstimationem. ff. lib. 9. tt. 3. l. 7. §. fi. tt. 1. l. 3.

Locuples.

Qui rem alienam defendit, nunquam locuples habetur. l. 126.

Præposterum est ante nos locupletes dici, quàm acquisierimus. ff. lib. 35. tt. 2. l. 63.

Locupletior non est factus, qui liberum adquisierit. l. 168.

Magistratus.

Quod alium facientem prohibere ex officio necesse habuit, id ipse committere non debuit. ff. lib. 8. tt. 5. l. 15.

Nemo potest gladij potestatem sibi datam, uel cuiuslibet alterius coërctionis ad aliũ transferre. l. 70.

Non est singulis cócedendum, quod per magistratum publicè possit fieri, ne occasio sit maioris tumultus faciendi. l. 136.

Maleficia.

Maleficia uoluntas & propositũ, delinquentis distinguant. ff lib. 47. tt. 2. l. 55. in pr.

In maleficiis uoluntas spectatur, nó exitus. ff. lib. 48. tt. 8. l. 14.

Eadem enim seueritate uolũtatem sceleris, qua effectum puniri, iura uoluerunt. C. lib. 9. tt. 8. l. 5. §. 1.

Pœnas ob maleficia solui, magna rõ suadet. ff. lib. 46. tt. 1. l. 70. §. id quod uulgò.

Neque impunita maleficia esse oportet. ff. li. 9. tt. 2. l. 51. §. quòd si quis absurdum.

Peccata nocentium nota esse & oportet & expedit. ff. lib. 47. tt. 10. l. 18. in prin.

Mutus.

Vbi non uoce, sed præsẽtia opus est, mutus si intellectum habet, potest uideri respondere. l. 166.

Neminem lædere.

Vide s. Lædere alium.

Nolle.

Vide j. Velle.

Non expressa.

Vide s. Expressa.

Nuptiæ.

Nuptias non concubitus, sed consensus facit. l. 30.

Obligatio.

Nemo ideo obligatur, quia recepturus est ab alio quod præstitit. l. 130.

Occasio.

Capienda occasio est, quæ præbet benignius responsum. l. 128.

Melius est occurrere in tempore, quàm post exitum uindicare. C. lib. 3. tt. 27. l. 1. §. 1.

Interest nostra potius non soluere, quàm solutum repetere. ff. lib. 16. tt. 2. l. 3.

Officium.

Nemini suum officiũ debet esse damnosum. ff. lib. 47. tt. 2. l. 63. §. quod uerò ad.

Onus.

Vide s. Commodum.

Pars.

Vide j. Totum.

Pœna.

Quod a quoquã pœnę nomine exactum est, id eidem restituere nemo cogitur. l. 46.

Plus.

Vide j. totum.

Possessio.

Omnis de possessione controuersia, aut ad hoc pertinet, ut quod non possidemus nobis restituatur: aut ad hoc, ut retinere nobis liceat quod possidemus. ff. lib. 43. tt. 16. l. 1. §. illud enim restit.

Posthumus.

Qui in utero est, perinde ac si in rebus humanis esset custoditur, quoties de commodis ipsius partus quæritur, &c. ff. lib. 1. tt. 5. l. 7. l. 26.

Prædo.

Nemo prædo est, qui precium numerauit. l. 168. in prin.

Priuilegium.

Priuilegia quædam causæ sunt, quædam personæ. l. 156.

Quædam ad hæredem transeunt, quædam non. l. 68. l. 156. l. 151.

Inuito beneficiũ non datur. l. 69. l. 198. §. fi.

Omnes licentiam habent iis, quæ pro se introducta sunt renũciare. ff. lib. 4. tt. 4. l. 41. li. 2. tt. 14. l. 46. §. fi. C. li. 2. tt. 3. l. 29. lib. 1. tt. 3. l. 39. Nouell. c. 136. §. sancimus igit.

Hoc qđ pro quibusdã introductũ est, inferre eis iacturã, minimè rationi cõuenit æquitatis. C. lib. 4. tt. 21. l. 18. §. fin. ff. lib. 37. tt. 10. l. 3. §. diuus etiam Hadrianus.

Prohibitum.

Quod quis suo nomine exercere prohibet, id

id nec per subiectam personam agere debet.ff.lib.50.tt.8.l.2.§.1.

Publica utilitas.

Vtilitas publica præferenda est priuatorum contractibus. C.lib.12.tt.63.l.3.

Nec publicè prodest singulis legum adminicula denegari.C.lib.7.tt.42.l.1.

Pupillus.

Impuberes ab omnibus officiis ciuilibus debent abstinere.l.2.§.fi.

Pupillus omnia negocia tutore autore agere potest.l.5.

Pupillus pati posse, non intelligitur. l.110. §.pupillus.

Pupillum qui proximus pubertati sit, capacem esse & furandi & iniuriæ faciendæ constat.l.111.in prin.

Pupillus nec uelle nec nolle in ea ætate(nisi apposita tutoris autoritate) creditur. l. 149.

Pupillo dolus tutoris nocere non debet.l. 158.

Regula

Regula est,quæ rem,quæ est, breuiter enarrat,non ut ex regula ius sumatur, sed ex iure quod est regula fiat,&c.l.1.

Reus.

Vide ̃. Actor.

Seruitus.

Seruitutem mortalitati ferè comparamus. l.209.

Seruitus morti assimilatur. ff. lib.35. tt.1.l. 57. §.fin.

Seruus.

Non in omnibus seruus domino parere debet.ff.lib.47.tt.10.l.17.§. si iussu.lib.50. tt.17.l.198.in prin.

Velle non creditor, qui obsequitur imperio patris uel domini. l.4.

Quod attinet ad ius ciuile, serui pro nullis habentur, &c.l.32.

Cum seruis nulla actio est.l.107.

In personam seruilem nulla cadit obligatio. l.22.in prin.

In omnibus officiis quæ fieri per liberas personas leges desiderant,seruus interuenire non potest.l.135.

Qui in seruitute est, usucapere non potest: nam cum possideatur, possidere non uidetur.l.160.

Melior nostra conditio per seruos nostros fieri potest,deterior non.l.175.

Quod quis cum seruus esset egerit, proficere liberto facto non potest.l.188.

Seruus reipub.causa abesse non potest. l.211.

Soluere.

Plus est,statim aliquid dare : minus est, post tempus dare. Instit.lib.3.tt.21.§.non solum autem.

Species.

Vide ̃.Genus.

Stultus.

Non debent esse melioris conditionis stulti, quàm periti.ff.lib.43.tt.23.l.4.§.fi.

Non negligentib.subuenitur,sed necessitate rerum impeditis.ff.lib.4.tt.6.l.16.

Non stultis succurri solet, sed errantibus. ff. lib.22.tt.6.l.9.§.quod si ideo.

Suum.

Suæ quidé quisque rei moderator atque arbiter, nó omnia negocia,sed pleraque ex proprio animo facit.C.lib.4.tt.35.l.21.

Iniquum est,ingenuis hominibus non esse liberam rerum suarum alienationem. ff.li. 37.tt.12.l.2.in fine.

Iniquum est, inuitum suo precio res suas uédere.ff.lib.25.tt.2.l.9.

Expedit reipub. ne sua re quis malè utatur. Inst.lib.1.tt.8.§.sed maior asperitas.

Prodesse sibi unumquemque dum alij non noceat,nó prohibitum est. ff.lib.39.tt.3. l.1.§.iidem.

Nemo potest sibi legem dicere,ut ab ea recedere non possit.ff.lib.32.l.22.in prin.lib. 24.tt.1.l.7.§.uxori quis.

Successor.

Nemo plus iuris ad alium trãsferre potest, quàm ipse habet.l.55.

Non debeo melioris conditionis esse quàm auctor meus, a quo ius in me transit.l. 135.§.fi.

Absurdum est,plus iuris habere eum cui legatus est fundus,quàm hæredem aut ipsum testatorem,si uiueret.l.120.§.fi.

Qui in ius dominiumve alterius succedit,iure eius uti debet.l.137.in prin.

Quod ipsis qui contraxerunt obstat, & successoribus eorum obstabit.l.185.

Cum quis in alicuius locum successerit, non est æquum ei nocere hoc, quod aduersus

uersus eum non nocuit in cuius locū succesſit. l. 197. §. cum quis.

Tacens.

Vide s. Confesſio & Consensus.

Totum & Plus.

In toto & pars continetur. l. 113.

In eo quod plus eſt, ſemper ineſt & minus. l. 110. in prin.

Nihil intereſt de uniuerſo quæratur, an de parte. ff. lib. 29. tt. 2. l. 82. §. fi.

Cuius effectus omnibus prodeſt, eius & partes ad uniuerſos pertinent. l. 195.

Non debet cui quod plus eſt licet, quod minus eſt non licere. l. 21.

Eſt perquàm ridiculum, eū qui minoribus pęnę cauſa prohibitus ſit, ad maiores adſpirare. ff. lib. 48. tt. 22. l. 7. §. fi.

Verba & vocabula.

Natura rerum inductum eſt, ut plura ſint negocia quàm uocabula. ff. lib. 19. tt. 5. l. 4.

Nomina ſignificandorum hominum gratia reperta ſunt: qui ſi alio, &c. Inſt. lib. 2. tt. 20. §. ſi quidem in nomine.

Exemplo turpisſimum eſt, fœminino uocabulo etiam maſculos contineri. ff. lib. 31. l. 46. in prin.

Semper ſexus maſculinus fœmininum ſexū continet. ff. lib. 32. l. 60. uide s. cap. prox. in uerbo Quis.

Veritas.

Plus ualet quod in veritate eſt, quàm quod in opinione. Inſt. li. 2. tt. 20. §. ſi quis rem ſuam.

Veritas rerum erroribus geſtarum non uitiatur. ff. lib. 1. tt. 18. l. 6. §. ueritas.

Plus ualet quod eſt actum, quàm quod eſt ſcriptum, uide ſupra lib. 2. cap. De inſtrumentis, uerſ. Si aliud actum.

Velle, & voluntas.

Eius eſt nolle, qui poteſt & uelle l. 3.

Eius eſt dare actionem, denegare qui posſit, & dare. l. 102.

Quod quis ſi uelit habere non poteſt, id repudiare non poteſt. l. 134. §. fi.

Pupillus nec uelle nec nolle creditur. l. 149.

Furioſi uel eius cui bonis interdictum eſt, nulla uoluntas eſt. l. 40.

Velle non creditur, qui obſequitur imperio patris uel domini. l. 4.

Ambulatoria eſt uoluntas defuncti, uſque ad uitę ſupremū exitum. ff. li. 34. tt. 4. l. 4.

Vis.

Vi factum uidetur id eſſe, quod quis cū prohiberetur fecit. l. 73. §. ul.

Nihil conſenſui tam contrarium eſt, quàm uis atque metus, &c. l. 116.

Nō uidetur uim facere, qui iure ſuo utitur, & ordinaria actione experitur. l. 197. §. 1.

Vtile.

Vtile per inutile uitiari non debet. ff. li. 45. tt. 1. l. 1. §. penult. lib. 43. tt. 18. l. 2.

Vulgò quæſitus.

Vulgò quæſitus matrem ſequitur. ff. lib. 1. tt. 5. l. 19. l. 24.

Vulgò concepti dicūtur, qui patrem demonſtrare non poſſunt: uel qui poſſunt quidem, ſed eum habent quem habere non licet, qui & Spurij appellantur. ff. lib. 1. tt. 5. l. 23.

¶ *De reliquis regulis.*

Quæ dubitationis tollendæ cauſa contractibus inſeruntur, ius commune non lædūt. l. 81.

Non ſolet deterior cōditio fieri eorum qui litem conteſtati ſunt, quàm ſi non eſſent, ſed plerunque melior. l. 86. lib. 46. tt. 2. l. 29.

Nemo enim perſequendo deteriorem cauſam, ſed meliorem facit. l. 87.

Refertur ad uniuerſos quod publicè fit per maiorem partem. l. 120.

Qui non facit quod facere debet, uidetur facere aduerſus ea quæ non facit: & qui facit quod facere non debet, non uidetur facere id quod iuſſus eſt. l. 163.

De reliquis regulis, uide in ſuis locis, quorum regulæ ſunt: ut De hæreditatibus, donatione, uenditione, &c.

FINIS LIBRI VICESIMIQVINTI & Vltimi.

METHODVS IN LIBROS FEVDORVM.

DE FEVDO. Cap. I.

¶ *I. Definitiones feudi.*

Definitio nominis. lib. 2. tt. 3. §. fi.

Definitio rei. lib. 2. tt. 23 §. in primis.

¶ *II. Quo iure subsistat.*

Consuetudine. lib. 2 tt. 1.

¶ *III. Species.*

De iis quæ dantur ex camera uel cauerna. lib. 2. tt. 1. §. fi. tt. 10. §. fi. l. 58. in prin.

Species & nomina uasallorum. lib. 1. tt. 1. li. 2. tt. 10.

¶ *IIII. Propria.*

In generali alienatione non continetur feudum. lib. 2. tt. 26. §. in generali.

Vendita curia, feudum uenditum non uidetur. lib. 2. tt. 51. in prin.

Reliqua, uide ĵ. inter Euentus.

¶ *V. Similia & contraria.*

De soldatis. lib. 2. tt. 10. §. nam illi qui soldatam.

De regaliis. lib. 2. tt. 56. uide ff. De iure fisci.

De allodiis. lib. 1. tt. 54. in prin.

¶ *VI. Causæ ex quibus feudum adquiritur.*

Inuestitura & successio. lib. 2. tt. 1. §. fi.

Declaratur quid sit inuestitura. lib. 2. tt. 2. in prin. vide ĵ. cap. prox.

Distinguitur ĵ. cap. prox.

¶ *VII. Causas ex quibus feudum amittitur.*

Vide ĵ. cap. 3.

¶ *VIII. Euentus feudi.*

Proprietas rei ad dominum pertinet. lib. 2. tt. 8. §. fi. tt. 23. §. fi.

Dominus rẽ feudalẽ alienare an possit. lib. 2. tt. 9. §. fi. tt. 55. §. præterea ducatus.

Officia domini erga uasallum, quibus non præstitis proprietatem rei feudalis amittit lib. 2. tt. 6. § fin. tt. 26. §. domino committere. tt. 47.

Officia uasalli, quibus non præstitis feudũ amittit, uide ĵ cap. 3.

Vasallus feudi conditionem meliorem, non deteriorem facere potest. lib. 2. tt. 8. §. econtrariò.

Vasallus feudũ inuito domino alienare non pôtest, uide ĵ. cap. 3.

Vasallus feudum inuitis adgnatis alienare non potest, nec in filiam confirmare: & de renociãdo eo ab adgnatis & filio. lib. 2. tt. 26. §. Titius filios. tt. 29. in prin.

Vasallus feudum Domini consensu alienatum recipiens, an pro re propria habeat? lib. 2. tt. 44. §. fi.

Vasallus de feudo testari uel disponere non potest. lib. 1. tt. 8. in prin.

De feudo communi diuidendo. lib. 2. tt. 55. §. præterea. tt. 58. §. item sciendum.

De actione feudi nomine à uasallo inferenda & excipienda. lib. 2. tt. 8. §. rei autem. tt. 26. §. si uasallus. tt. 43.

Hæres qui retento feudo hæreditatem repudiat, onus hæreditarium subire an cogatur. lib. 2. tt. 45.

Re feudali euicta, an uasallus de euictione agere possit. lib. 2. tt. 8. in prin. tt. 25.

An uasallus seruitutem petere uel retinere possit? lib. 2. tt. 8. §. rei autem.

An uasallus seruitutem prædio feudali imponere possit? lib. 2. tt. 8. §. quid ergo.

An uasallus de feudo transfigere possit? lib. 2. tt. 26.

An uasallus feudum domino inuito possit refutare? lib. 2. tt. 38.

Officia uasallorum circa pacem tenendam. lib. 2. tt. 27. tt. 33. tt. 59. Extrauagant. cõst. 1. const. 2.

DE PETITIONE FEVDI quæ datur uasallo. Cap. II.

¶ *I. Causa ex qua competit hæc actio.*

Si cui feudum constitutum sit, & inuestitura facta.

DISTINGVITVR:

1 *Ex persona constituentis feudum.*

De episcopo, abbate, abbatissa, præposito, marchione,

marchione, comite, & iis qui ab illis feuda habent. lib. 1. tt. 1. in prin tt. 6. in prin.
De uasallis. lib. 1. tt. 1. in prin. § si tt. 5. §. aut si liberario. lib. 2. tt. 9 in prin. tt. 26 §. beneficium. tt. 34. §. similiter. tt. 55. §. callidis insuper.
De fœmina. lib. 2. tt 3. § personam uerò.
De minore annis, & alio cui bonis interdictum est. lib. 2. tt. 3. in prin.
2 *Ex persona eius cui feudum constituitur est.*
Non distinguitur qualis ea sit persona. li. 2. tt. 3 §. personam.
De eo qui miles non est, ut paganus & rusticus. lib. 2. tt. 26 §. beneficium. tt. 34. §. ex eadem lege. §. similiter.
De eo qui fidelitatem facere non uult. li. 2. tt. 3. §. fi.
De seruo. lib. 2. tt. 3. §. personam uerò.
De extraneo, non requisitis prius proximioribus cognatis. lib. 2. tt. 3. §. sed etiam res.
3 *Ex persona eius per quem feudum constituitur, & inuestitura fit.*
Per procuratorem & dari & accipi feudum potest. lib. 2. tt. 3. §. personam uerò. tt. 58. §. item inuestitura.
4 *Ex re in qua feudum constituitur.*
De re quę alienari non potest. lib. 2. tt. 3. §. sed etiam res.
De re ecclesiastica. lib. 1. tt. 6. in prin.
De rebus mobilibus. lib. 2. tt. 1. §. fi.
De re communi. lib. 2. tt. 58. §. item sciendũ.
De feudo alieno, de quo alius inuestitus est. lib. 1. tt. 9. §. nam si quis fuerit. tt. 22. §. si quis fecerit. tt. 27. §. fi. lib. 2. tt. 26. §. motibus. tt. 34. §. ex eadem lege. tt. 35. tt. 55. §. præterea ducatus.
5 *Ex causa propter quam, & modo quo constituitur, datur uel accipitur feudum.*
Si sub prætextu pecuniæ, & non amore & honore domini. lib. 1. tt. 27. in prin.
Si dominus rem pignori dederit, ita ut non soluta intra certum tempus pecunia creditor eam rem in feudum habeat. lib. 1. tt. 27 in prin. lib. 2. tt. 51. §. fi.
Si ad certum seruitium feudum detur. lib. 2. tt. 51. §. fi.
Si pro se & suis hæredibus, masculis & fœminis, & cui ipse uellet dare uel alienare acceperit. libr. 2. tt. 26. §. feudum ead. tt. 48.

6 *Ex adiunctis & solennitate inuestituræ.*
Si inuestitura non interueniat. lib. 1. tt. 25 in prin. lib. 2. tt. 1. §. fi. tt. 26. §. si quis triginta tt. 33. in prin. §. nec dicatur. Declaratur quid sit inuestitura & quomodo fiat, lib. 2. tt. 2. in prin.
De iuramento fidelitatis à uasallo præstando. lib. 2. tt. 3. §. fi. tt. 5. tt. 7. tt. 55. §. fi. lib. de pace Constant. § uasalli nostri. §. in Christi nomine utrum ante an post inuestituram iurandum. lib. 2. tt. 4.
7 *Quibus præsentibus inuestitura facienda?*
De paribus curiæ, & aliis. li. 1. tt. 4. in prin. lib. 2. tt. 2. in prin. tt. 32. in prin. tt. 58. in prin. §. idcirco pares.
De breui testato itereuniẽte. li. 1. tt. 4. in pr.
8 *Ex consequentibus.*
Vide infra c. prox. Causas quibus feudum amittitur.

¶ II. *Quibus competit hac actio, & de feodi successione, quibus competat?*

De hęredibus uasalli. lib. 1. tt. 14. in prin.
De liberis uasalli. lib. 1. tt. 1. §. & quia uidimus. tt. 8. in prin. tt. 14. §. si capitanei. tt. 19. li. 2. tt. 11. in prin. tt. 14. tt. 50 in prin.
Si datum sit feudum pro se & legitimo hære de masculo. lib. 1. tt. 13. §. penult.
De posterioris matrimonii filiis. lib. 2. tt. 26. § mulier. tt. 29.
Si ita matrimonium contractum sit, ne filii ex eo nati patri ab intestato succedant. li. 2. tt. 26. §. filii mei. tt. 29.
De naturalibus filiis. lib. 2. tt. 26. §. naturales.
De filiabus, & harum liberis, uide infra. De fœminis.
De filio adoptiuo. lib. 2. tt. 26. §. adoptiuus.
De parentibus uasalli. lib. 2. tt. 50. in prin.
De collateralibus & adgnatis. lib. 2. tt. 49.
De fratribus uasalli. lib. 1. tt. 1. §. & quia uidimus. tt. 8. §. hoc quoq; obseruã. §. fi. tt. 12. tt. 14. §. si capitanei. §. si duo fratres. tt. 18. 19. tt. 20. lib. 2. tt. 11. §. his uerò deficientibus. tt. 12 tt. 26. §. fi. tt. 29. §. fi.
De fratrum filiis. lib. 2. tt. 11. § his uerò deficientibus.
De consobrinis. lib. 1. tt. 14. §. si capitanei.
De patruo. lib. 1. tt. 19. in prin.
De adgnatis ulterioribus. lib. 1. tt. 1. §. hoc quoque sciẽdum. li. 2. tt. 11. §. his uerò de
ficientibus

ficientibus. tt. 50. §. dummodo scias.
De marito & uxore. lib. 1. tt. 15. in prin. lib. 2. tt. 8. §. fi. tt. 13.
De fœminis, & harum liberis. lib. 1. tt. 1. §. hoc autem notandum. tt. 6. § quinetiam. tt. 8. tt. 14. §. fi. tt. 15. §. etsi ipsa fœmina. tt. 24. lib. 2. tt. 11. in prin. tt. 17. in prin. tt. 18. tt. 30. in prin. tt. 34. §. similiter. tt. 36. §. fi. tt. 50. in prin. tt. 51. §. similiter.
De muto, surdo, cæco, claudo, & simili qui seruire non potest. lib. 1. tt. 6. §. fin. lib. 2. tt. 36.
De clerico & aliis religiosis. lib. 2. tt. 30. §. fi. tt. 36. §. fi.
De eo qui hæreditatem repudiauit. lib. 2. tt. 45. tt. 51. §. filius.

¶ *III. Apud quem competat feudi actiones?*

De imperatore paribus curiæ, & iudice ordinario. li. 1. tt. 18. in prin. tt. 22. §. fi. tt. 26. §. testes uerò sint. §. his enim non cogentibus. lib. 2. tt. 15. in prin. §. fi. tt. 16. tt. 20. in prin. tt. 34. in prin. tt. 39. §. si inter dominum. tt. 46. tt. 55. §. fin.

¶ *IIII. Quid ueniat in hanc actionem?*

Hac actione perit uasallus, ut ei res feudi nomine tradantur, seu ut mittatur in possessionem: etsi nō mittatur in possessionem, ut nunc ei præstetur id quod interest. lib. 2. tt. 7. §. fi. tt. 26. §. si facta.
De incremento & accessione feudi. lib. 1. tt. 4. §. si quis de manso. §. fi.
De reliquis, uide j. cap. prox. Quid ueniat.

¶ *V. Adiuncta & Euentus harū actionū.*

Vter lite pendente debeat esse in possessione. lib. 2. tt. 26. in prin. §. inter filiam.
Si dominus uel uasallus citatus non uenerit. lib. 2. tt. 22.
De feudo directo, de quo lis non est, nihilominus inuestiri debet uasallus. lib. 2. tt. 20. §. item dicit uasallus. tt. 39. §. ubi autē dicit.

DE PROBATIONIBVS.

Vter & per quæ probare debeat in his actionibus. Distinguitur ex re probanda, seu de qua quæritur.
Si de iure quæratur. lib. 2. tt. 1. in prin.
Si de inuestitura quæratur. lib. 1. tt. 2. §. fi. tt. 4 in prin. tt. 10. tt. 11. in prin. tt. 23. tt. 26. tt. 28. lib. 2. tt. 2. in prin. usq; ad §. fi. tt. 3. in prin. tt. 19. tt. 25. §. fi. tt. 27. §. si duo homines. tt. 32. tt. 33. tt. 34. §. sed cū unum. tt. 58. §. notandum. usque ad fi. tituli.
Si dominus dixerit, se per guardiam uel castaldiam dedisse: alter dicat se de feudo inuestitum. lib. 1. tt. 2. §. fi. tt. 4. §. item si uasallus.
Si dominus dicat se pignori dedisse, alter dicat se pro feudo tenere. lib. 1. tt. 4. §. similiter si aliquis.
Si uasallus de incremento quoque se inuestitum asserat. lib. 1. tt. 4. §. si quis de māso.
Si dicatur allodium. li. 2. tt. 26. §. inter filiā. tt. 41. tt. 51. §. si contentio.
Si de successione feudi quæratur. lib. 1. tt. 4. §. cum autem quis.
Si dicatur feudum paternum uel nouū. lib. 1. tt 4. §. cum autem quis. tt. 12. lib. 2. tt. 11. §. fi. tt. 14. tt. 15. §. idem placet. tt. 26. in prin.
Si pactum contra feudi naturam dicatur intercessisse. lib. 2. tt. 2. §. fi.
Si instrumentum falsum dicatur. lib. 2. tt. 58. §. si instrument.
Si uasallus ingratus fuisse, uel dominum offendisse dicatur. lib. 2. tt. 57.
Si uasallus ignorans feudum, id alienasse dicatur. lib. 2. tt. 42.
De reliquis. li. 2. tt. 27. §. si duo homines. tt. 58. §. si instrument. §. notandum.

¶ *VI. Adfinia remedia.*

De ui. lib. 2. tt. 22. §. fi. tt. 39. § fi.

DE REPETITIONE FEVDI quæ datur domino. Cap. III.

¶ *I. Causæ ex quibus feudum amittitur, & hæc actio datur.*

De sola pœnitentia domini, sine culpa uasalli. lib. 1. tt. 1. §. & quia uidimus. §. fi. tt. 2. tt. 7. tt. 11. §. fi. tt. 16. tt. 21. in prin. tt. 23. §. fi. lib. 2. tt. 26. §. si facta.
Si successor uel hæres inuestitoris non habuerit ratum. lib. 1. tt. 3. lib. 2. tt. 58. §. itē hæredes.
Si cum ex die uel sub conditione feudum datum esset, ante diem uel conditionem existentem inuestitor uel inuestitus sit mortuus: uel etiam antequam inuestitus in possesionem missus sit. lib. 1. tt. 3. tt. 9. tt. 25.

tt. 25.§.fi.lib.2.tt.26.§.moribus.tt.35.
Si is ad quem feudum pertinet consenserit, alium eo inuestiri, uel sciens tacuerit. lib. 1.tt. 5.§.præterea.tt.26.§. fi. lib. 2.tt.26. §. Titius filios.
Si uasallus domino feudum refutauerit. lib. 1.tt.5.§.rursus. lib.2.tt. 14.tt.38.tt.39.in prin.
Si feudum à uasallo alii in feudum datum ad dominum redierit lib. 1. tt.5.§.rursus si fidelis.
Si dominus feudum alii uendiderit. lib.2.tt. 21.in pr. uide supra c. 1.memb.8.uer. Dominus rem.
Si uasallus feudum sine cõsensu domini alienauit, uide infra eod.
Si uasallus feudum cum cõsensu domini alienauit lib.1.tt.13.§ fi.lib.2.tt.9.§.fi.
Si dominus inops factus sit, uel ære alieno prematur. lib.2.tt. 58.in prin.
Si res euincatur. lib.2.tt.8 in prin.tt.25.
Si uasallus natura uel iure non potest amplius seruire, uel sustinere officia militaria.lib.2.tt. 21.§ fi.
Si obmutescat uasallus.lib. 1.tt.6.§.fi.
Si clericus uel aliàs religiosus factus sit uasallus. lib.2.tt.21.tt.26.§.qui clericus.tt. 30.§.fi.
Si uasallus infamis sit factus, ut in curia amplius stare non possit.lib.2. tt.36.in prin.
Si uasallus fratrem suum occiderit, uel aliter parricidium cõmiserit, uide infra uer. Si fratrem uel filium.
Si uasallus domino mortuo, uel uasalli hæres uasallo mortuo, intra annum & diem inuestituram non petierit. li.1.tt.22.in pr. lib.2.tt.24.in prin. tt. 40.in prin.tt.52.§. fi. tt.55.§. præterea si quis. lib. de pace cõstant. §.uasalli.
A quo feudum recognoscere debeat? lib.2 tt.17.§ fi.tt.34. §.ex eadem lege.tt.55.§. præterea ducatus.

¶ *Si ingratus fuerit uasallus aduersus dominum, & suum officium non fecerit.*

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie facti seu ingratitudinis.*

Si fidelitatem non faciat, uel domino nõ seruiat lib. 1.tt.21.in prin. lib. 2.tt.3.§.fi.tt. 4. l.24. §.est & alia. §.sed non est alia.tt 26.§.etsi uasallus.§.omnes filii.§.si minori. §.si quis decesserit. §.licet uasallus.tt. 28.in prin.usque ad §.si uasallus.§ fin.tt. 34.§ ex eadem lege.tt.37. §.fi.tt.38.§.fi. tt.40.§.similiter.tt.52.§.satis bene.tt.54 §.ut autem.tt.55. §.firmiter. §.præterea. ducatus.§.fi.lib.de pace constant.§.uasalli nostri.
Si dominum non adiuuat, cumque in prælio deserat, lib.1.tt.5.in prin.tt. 17.tt.21. §.fi.lib.2 tt.24.§.item qui dominium.tt. 28.in prin.
Si iusticiam domino facere nolit, & in iudicium uocatus non uenerit. lib.2. tt.22. in prin tt.24.§.illud tamen.
Si rem domini non curet, periculum eius uel damnum non præcaueat. lib.2. tt. 26. §.uasallus.tt.28.§.tu si scias.tt.39.§.fin.
Si uitæ domini insidiatus sit, uel alias graues iniurias aduersus eum commiserit. li. 2.tt.24.§.porrò si dominum.tt.51.§.si uoluerit.
Si dominum assalierit. lib.1.tt.5.§.similiter si dominum.tt.17.lib.2.tt.24.§.porrò.
Si cum posset, dominum à morte non liberauit.lib.2.tt.39.§.fi.uel eum inclusum, cũ posset non liberauit. lib.2. tt.24. §.item si delator.
Si delator domini fuit, uel consilia eius prodidit.lib. 1.tt.17.lib.2.tt.24.§.item si delator.
Si dominum cucurbitauerit: hoc est, si cum uxore uel filia, &c. domini concubuerit. lib. 1.tt.5.§.item si fidelis. tt.17.tt.21.§. fi.lib.2.tt.24.§.rursus si domini.
Si fratrem uel filium domini, uel suum occiderit. lib.3.tt. 5. §.item si fratrem.lib.2. tt.24.§.denique sæpè.tt.37.in prin.
Si dominum accusat, uel contra illum testimonium dicit. lib.2. tt.33.§. similiter uasallus.
Si uasallus abneget feudum, uel feudi conditionem.li.2.tt.26.§.uasallus si.§.uasallus feudum.tt.34.§ fi.
Reliqua uasalli officia, quibus non præstitit feudum amittit. lib.2. tt.6. tt.7. tt.23. in prin.tt. 24.§ præterea si uasallus.tt.26.§. licet uasallus.tt.39. §.fin.tt.57.Extrauagant.tt.2.
Clausulæ uniuersales, si uel similes culpas admi-

admiserint.lib.1.tt.17.§.fin.lib.2.tt.15.
in prin.tt.24.§.sed quia natura. usque ad §.denique.

2 *Ex persona facientis contra officium.*

Si cum ecclesia inuestita esset, clericus deliquit.lib.2.tt.40.§.fi.

Si domesticus uel filius uasalli.lib.2.tt.55.§. illud quoque.

3 *Ex tempore facti.*

Si filius adhuc uiuente patre contra dominũ patris deliquit, an defuncto patri in feudum succedat?lib.2.tt.51.§.quæsitum.tt. 55.§.insuper si.

4 *Ex antecedentibus.*

Si feudum pro se ac suis hæredibus, & ut cui ipse uellet,dare uel alienare posset, acceperit. lib. 2. tt. 26. §. feudum ea lege. tt. 48.

5 *Ex euentu & consequentibus.*

Si conatus non habuerit euentum. lib.2.tt. 51.§.si uoluerit.

Alias insuper distinctiones, uide s. sub unaquaque ingratitudinis specie.

¶ *Si feudum sine consensu domini alienauit uasallus.*

lib.1.tt.13.in prin.tt.18.§.fi.tt.23.§.fin. lib.2.tt.9.tt.26.§.feudum hac lege.tt.34. §.similiter.tt.52.in prin.tt.55.in prin.

DISTINGVITVR:

1 *Ex specie alienationis.*

Si pignori dedit.lib.1.tt.5.§.aut si libellario. §.fin.tt.13.in prin.lib.2.tt.8.§.fi.tt.55.in prin.

Si libellario nomine dederit. lib.1.tt.5.§. aut si libellario.§.fi.tt.13.

Si in feudum dederit, uide suprà cap.prox. ab initio uers. De uasallis.

Si pro anima iudicauit.lib.2.tt.55.in prin.

2 *Ex persona eius cui alienauit.*

Si adgnato suo alienauit.lib.2.tt.39.in prin.

3 *Ex re alienata.*

Si dimidiam tãtum partem alienauit. lib.1. tt.5.§.penul.tt.13.tt.18.§.fin.lib.2.tt.9. in prin.tt.24.§.illud enim est certum.tt. 38.in prin.tt.55.in prin.

allodia alienauit.lib.2.tt.54.in prin.

Ex causa & modo.

ignorans alienauit.lib.2.tt.26.§.si uasallus.tt.42.

reliquis,uide s.Ex specie alienationis.

5 *Ex antecedentibus.*

Si feudum ita accepit, ut cui ipse uellet dare uel alienare posset.lib.2.tt.26.§.feudum ea lege.tt.48.

6 *Ex consequentibus.*

Si uasallus relicto hærede legitimo masculo decesserit.lib.1.tt.5.§.penult. tt.18.§.fi. lib.2.tt.34.§.similiter.

Si uasallus feudum recuperauit. lib.2.tt.44.

¶ II. *Quid datur feudi amissi repetitio?*

Vtrum ad dominum, an ad adgnatos uasalli reuertatur? lib.1.tt.5.§.his omnibus.§. item si fuerint.tt.6.§.fin.tt.8.§.hoc quoque obseruan.tt.13.§.etsi clientulus. usq; ad fin.tituli.tt.18.§.fin.tt.21.§.si quis miles. lib.2.tt.21.tt.24.§.denique sæpe.tt. 26.§.Titius filios.tt.37.tt.38.in prin.tt. 39.in prin.tt.40.§.præterea.§.fi.tt.45.§. quo repudiato.tt.55.§.præterea.

De liberis uasalli. lib.2.tt.26.§.Titius filios.§.si uasallus.tt.21.tt.37.in prin. Vide paulò suprà uersic. Si uasallus relicto hærede.

Vtrum ad maiorem an ad minorem dominũ reuertatur?lib.2.tt.55.§.illud quoque.

Si aduersus unum dominum uasallus deliquerit,an alter quoque agere possit? lib. 2.tt.38.

¶ III. *Quid ueniat in hanc actionem?*

Si partem feudi alienauit uasallus,an totum amittat?li.1.tt.18.§.fi.lib.2.tt.24.§.illud enim est certum.tt.38.

De meliorationibus,& eo quod feudo accessit.lib.2.tt.8.§.econtrariò.tt.28.§.si uasallus.

De eo quod uasallus transactionis nomine accepit.lib.2.tt.26.§.si uasallus de beneficio.

De seruitute rei feudali per uasallum adquisita.lib.2.tt.28.§.si uasallus.

De fructibus eius anni quo feudũ repetitur. lib.2.tt.28.§.his consequenter.

¶ IIII. *Quamdiu competit hæc actio?*

Dominus feudum alienatum repetens,nulla temporis præscriptione summouetur. lib.2.tt.9.§.præscriptione autem.tt.40.§. præterea.tt.55.in prin.

¶ V. *Quæ actio detur: & adfinia remedia.*

Condictio causa dati,causa non secuta,si seruire nolit uasallus.lib.1.tt.21.in prin.

De ui.lib.2.tt.39.§.fin.

¶ *VI. Euentus huius actionis.*

De eo quod interest, & precio emptori resti tuendo, si feudum alienatum repetatur. li. 2.tt.9.§. porrò siue de bona.tt.26.§. si ua fallus.tt.52.§. si quis uerò contra. tt. 55. §.hos autem.

De appellatione.lib.1.tt.22.§.fin.

De reliquis euentis, uide suprà. cap.prox. membr. 5.

¶ *VII. Apud quem detur hac actio.*

Vide 3.cap.prox. memb. 3.

¶ *VIII. Adiuncta, & de probationibus.*

Vide 3.cap.prox.memb. 5.

METHODI IN LIBROS FEVDORVM FINIS.

RATIO

RATIO IVDICANDI DE CAVSIS FORENSIBVS.

Praecipua litium diuturnitatis causa, in iudice sita est: estq́ iudicandi ratio triplex.
Cap. I.

CVM inquirendo litiũ diuturnitatis causam perlustrarem fori consuetudines, librosq́; Practicos, animaduerti in libellorum formulis atque cautelis scribendis occcupatos esse omnes: de iudicandi formula ac ratione esse præscriptũ nihil, adeò aduocatos & procuratores instruunt omnes, iudicem nemo. Hinc inter tot armatos sedet iudex inermis: & nunc in hanc, nunc in illam, ab aduocatis rapitur sententiam: incertus utri partium adhæreat, nescit quanto disputationes in causa permittendæ sint, quando contrà sint inhibendæ. Hinc ne necessarias inhibeat, non necessarias permittit: & aduocatis in infinitum disputandi licentiam concedit, nõ semel, sed sæpius dilationes dat, easq́; uel ex leuissima causa. Sedet (ut summatim dicã) inter aduocatos & procuratores iudex, tãquam asinus inter simias. Quare omnes iudiciorum reformationes, ad litium diuturnitatem tollendam inutiles erunt, nisi prius reformabitur iudex: nam languẽte capite, cętera membra suo officio rectè fungi qui possunt? nonne totum corpus lãguere necesse est? De ratione igitur iudicandi & antea scripsi quędam, & nunc scribã plura. Hi autem de causis rectius sciũt iudicare, qui & agere causas, & defendere non ignorant. Qui enim rectè agere, excipere & probare scit: is quoq; de Actionibus, Exceptionibus & Probationibus rectè sciet iudicare: quoniam de opere melius iudicat artifex. Sunt tamen quædam iudicandi præcepta peculiaria, quæ exponam. Sanè triplicem iudicandi rationẽ in usu reperio: quarũ prima actionum, exceptionũq́; requisita, & singulorũ requisitorum probationes respicit: secunda, ipsius facti speciẽ, eiusq́; circunstãtias tertia deniq;, statũ causę. Quę singula genera qualia sint, quodq́; istorum putem uerius, in sequẽtibus exponam. Cognitis autem iudicandi rationibus, rationes acta causarũ referendi non erunt incognitæ: cùm eadẽ sit utriusque ratio atque scientia.

De prima iudicandi ratione.
Cap. II.

PRima itaq; iudicandi ratione Iudex sic procedit. Primũ de actione inquirit, quę scilicet actio intentata sit, an & quo iure subsistat, & an de facto sit probata. In quo postremò, non solùm an ipsum factum, sed etiam an omnia causæ & actionis istius requisita ab actore probata sint, considerat: quia actor tenetur probare suam actionem, & eius requisita: quibus non probatis, reus absoluendus est, etiãsi nihil præstiterit. Examinata igitur dicto modo actoris actione, ad exceptionem rei conuenti procedit: in qua similiter spectat primum, quæ a reo conuento exceptio sit opposita: deinde, an de iure actionem excludat: postremò, an factum cum omnibus eius exceptionis requisitis sit probatum. Nam & reũ suam exceptionem & eius requisita probare teneri, & nisi probauerit condemnandum esse cõstat. Exempli gratia: Causa talis in iudicium deducta est. Maritus & uxor simul in eadem charta testati sunt, iisdem hæredibus institutis, mortuo postmodũ marito, uxor superstes mutato testamento alios instituit hæredes: qua testatrice tãdem etiam defuncta, priore testamento scripti hęredes, hæreditatem eius ab iis qui posteriore testamento hæredes scripti sunt, petunt.

runt. Causa diu multumq; hinc inde ab aduocatis agitata, superuenit tandem iudex: notat primò petitionem hæreditatis in iudicium deductã, deinde eam actionẽ de iure subsistere nõ dubitat: procedit igitur tertiò ad actionis probationem. Et quoniam actores, ex eo quòd se testamento hæredes scriptos asserunt, hæreditatẽ petunt: obseruat, an satis probatum sit testamentum esse factum, actores hæredes institutos, septem testes actui interfuisse, eosq; ad id uocatos, uno actionis contextu testamentum esse factum, testatorem testamẽti factionem habuisse, actores hęreditatem intra legitimũ tempus agnouisse, reum conuentum hęreditatem possidere, &c. Nam hæc omnia, Petitionis hæreditatis ex testamẽto necessaria sunt requisita: & à quolibet qui ex testamento hæreditatem petit probanda. Iam ergo cùm actionem satis probatam uidet iudex, procedit ad exceptionem rei conuenti: notãs primò, exceptionẽ mutati testamẽti esse oppositam: deinde, eam de iure Petitionẽ hæreditatis ex testamento excludere: postremò examinat huius exceptionis probationes, an scilicet à reo conuento satis probatum sit, prius testamentum esse mutatum, posterius solenniter coram legitimo testium numero, uno actionis contextu factum & perfectum esse, &c. Hisce omnibus & singulis etiam probatis, conuertit se ad Replicationem actoris, similiter tria in ea spectans: primùm, quæ replicatio ab actore contra exceptionem rei conuenti sit opposita: deinde, an de iure exceptionem excludat: tertiò, an de facto probata sit. In causa proposita uidet ab actore replicatum esse hoc modo: Testatricem post mortem demùm sui mariti, cum quo testamentum fecerat, id mutasse, & aliud fecisse: quod iure facere non potuerit. Vtrum hęc replicatio de iure exceptionẽ supradictam excludat, posthæc deliberat iudex. hoc est, An mulier, quæ cum marito suo testata, est, mortuo marito suum testamentum amplius mutare nequeat: Hic est status totius negocij, ad quem post multa probationum examina tandem deuenitur. Sed fingamus dictam replicationẽ de iure excludere exceptionem mutati testamenti. Considerat tunc iudex tertiò, an de facto ea sit probata. Posthæc de duplicatione, triplicatione, &c. eadẽ tria spectat. Nã nõ alia de hisce, quàm de superioribus, iudicandi ratio uidetur: nisi fortè iudex in hisce illum iudicandi processum, ob nimiam eius prolixitatem ac molestiam soleat decurtare. Est enim infinitum quiddam ita iudicare, & res immensi propè laboris, omnium actionum, exceptionum, replicationum, &c. & eorum quæ in istis à iure requirũtur probationes, simul exigit iudex. Hinc articulati libelli originem traxisse uidentur: item articuli defensionales, replicatorii, duplicatorii, triplicatorii: item respõsiones singulariter singulis, scilicet ut in iis articulis & requisitis, quę aduersarius credit, ponẽs probãdi onere releuetur. Hinc etiã articuli additionales, additionaliũ additionales, elisiui, elisiuorum, elisiui, probatorii, reprobatorii, interrogatorii generales & speciales, alia item plura articulorum genera fluxerunt. Nascitur etiam hinc litium incertitudo & immortalitas: ex immortalitate, cumulatio litiũ ingẽs & immẽsa. Nã ea sẽper hac in re męa fuit opinio, litium multitudinem infinitã potius ex diuturnitate quàm hãc ex illa oriri: quanquam uulgò aliter existimatur. Iudex autem in tanto articulorum & responsionum numero, qui potest aliquid certò & constanter definire? Sanè non minus inanis quàm laboriosa & incerta dicta iudicandi ratio uidetur. Nam si exceptio, quam reus actori opposuit, actionem excludit, ut in superiori exemplo Exceptio mutati testamenti actionem ex testamento: ad quid (quæso) prosunt actiones, & omnium eius requisitorum probationes, & probationum examina? quorsum obsecro prodest, probatum esse quòd testamẽtum sit factum quòd actores hæredes sint scripti, testes uocati, quòd testator testamenti factionem habuerit, quòd actores intra legitimum tempus hæreditatẽ agnouerint, quòd reus hęreditatem possideat, &c. non ne omnia istiusmodi requisita omnes omnium requisitorum probationes, quamli-

bet uariæ, multiplices & sumptuosæ, cũ sua actione, per unicam Mutati testamẽti exceptionem excludũtur, ac perimunt prorsus? Simili ratione quorsum pertinẽt Exceptionis, omniumq; eius requisitorum probationes, probationumq; examina, cùm Exceptionem sequens Replicatio excludit & perimit? nonne labores & sumptus in eas res facti simul redduntur inanes omnes? Actorem actionem, reum contra suam exceptionem, cuiusq; requisita probare teneri, utrum est: nam si actor depositi agẽdo dicit, se rem apud reum deposuisse, idq; reus negat: actor utique actionem suam, hoc est, se rem apud reum deposuisse, probare tenetur. Similiter, si hæreditatẽ quis petat, reusq; neget se eam possidere, utiq; actor illud suæ actionis requisitum, quod reus hæreditatem possideat, debet probare. Quid autem, si reus non negando, sed distinguendo respondeat? concedat quidẽ, uel silentio prætereat factum ex quo agitur, & exceptionem tantum distinctionis opponat: dicens, fortè rem depositam sine facto suo periisse, uel se rem restituisse, uel (ut in superiori exẽplo) testamentum esse mutatum? Hoc casu dicendum est, actorem non actionem suam, nõ factũ suum, nec actionis suæ requisita probare teneri, quòd de nullo istorum sit contentio. Eadem dicenda sunt de Exceptione rei conuenti, ut is eam nõ aliter probare teneatur, nisi in ea consistat controuersia. Vt autem actor certam, qua experiri uolet, actionem edere debet: ita quoq; reus certã in qua ꝑsistere uolet, debet opponere exceptionem: quã aut negabit id quod in actione propositũ est, aut distinguet. Si distinguet, nõ poterit de actione existere controuersia. Planè pluribus Exceptionibus uti non prohibemur, quemadmodum nec plures actiones cumulare: rarissime tamen ultra tres actiones cumulantur. In excipiẽdo igitur, modus quoq; excedendus non est: ne causam nostram non tam defendamus, quàm faciamus suspectam. Sed ad secundam Iudicandi rationem transeamus.

De secunda iudicandi ratione. Cap. III.

HAc ratione Iudex facti speciem exactis hinc inde collectam sibi proponit, quid actũ uel factũ sit cõsiderat: itẽ qua, cui, cũ quo, & per quẽ fecerit: itẽ in qua re, ex qua causa, quo mo do, quo instrumento, quo tempore, quo loco: item quid euenerit, quid antecesserit, quid denique in ipso contigerit actu. De hisce omnibus & singulis inquirit, oẽs causæ angulos non aliter ac aduocatus, cui Exceptiones & argumenta quærenda sunt, diligenter perlustrat. Hinc motum quendam animi concipit, quo uel ad condemnandum, uel ad absoluendum reum commouetur. Quam actionem intentauerit actor, quam contra reus exceptionem opposuerit, in quo consistat controuersia, non magnopere curat. Status loco in omni causa obseruat hanc quæstionem finitam? Verum ex proposita causa condemnandus, an absoluendus sit reus? quæstiones infinitas, quibus de genere uniuerso quæritur, parum attendit, manet in personis & temporibus in specie specialissima: Quoniam (inquit) ius in causa positũ est. Omnis igitur cura eius, in causæ circumstantijs explorandis & considerandis consistit. Cùm autem causarum circumstantiæ, earumq; qualitates multiplices & uariæ soleant esse: pro circumstantiarum uarietate uariat sæpe & animus huius iudicis, & nunc in hanc, nunc in illam inclinat sententiam: tandem ex incerto quodam animi motu potius, quã ex certo iure pronũciat: & alius aliter. Apud huiusmodi iudices maximè locus est oratoriis artibus: facilè enim iis artibus, quas Rhetores de mouendis affectibus tradũt, decipiuntur: quanquam non dubito hanc in causis dijudicandis rationem multis, magnis etiam uiris probari, cùm non possit negari ius in causa positum esse, ad quod cognoscendum omni modo sit opus causæ circumstantias probè excutere & explorare. Veruntamen mihi (ut liberè fatear) ista Iudicandi ratio in ordinariis quidem iudiciis ineptissima uidetur.

Etsi enim omnes causæ circumstantiæ in iure eius inquirendo probè perlustrandæ sunt, & considerandæ: hoc tamen ad Inueniendum spectat, non ad Iudicandum. Omnibus constat, actionis genus competens pro uarietate circumstantiarum uariari Exceptiones, Replicationes, Duplicationes, &c. ad defendendam causam ex ipsius causę circunstantiis depromi solere: Argumenta item, & Probationes, ad confirmãdum id quod causæ nostræ prodest, & ad confutandum id quod obest, in iisdem circunstãtiis inueniri. Ergo in circunstantiis causę latet actio competens: item contra actionẽ exceptio, contra exceptionem replicatio: item argumenta confirmationis & cõfutationis, in quibus sus causæ consistit. Vt ergo ista omnia inueniri queant, necessarium est facti speciem ob oculos habere positam, singulas causę circunstantias excutere & perlustrare. Nec enim prædicta aliter inueniri possunt, nisi causæ circunstantiæ perlustrentur: nec perlustrare causæ circunstantias aliò spectare põt, quàm ad prædicta inuenienda. A quibus autem iam dicta inquirẽda sunt? à quibus inuenienda? ab aduocatis partium, qui causas agẽdas ac defẽdẽdas, quò illa pertinet, susceperunt. Nũquid etiam à iudicibus? non. Quodnam igitur Iudicum munus est? de inuentis ab aduocato & propositis iudicare, unde illis quoq; nomen est. Aduocatorum ergo proprium officium est, facti speciem probè perlustrare, personas, res, cãm, locum, tempus, modum, antecedẽtia: item, adiuncta & consequentia considerare, ut actionem competentem edãt: ut Exceptiones, replicationes, duplicationes ad causã defendendam, argumẽta & probationes ad statũ confirmandum inueniant: & sic ius, quod in causa latet, eruant, in lucem proferant, proponantq; iudici. Post hæc iudicis subsequitur officium, quod circa inuẽta ab aduocatis & in medium adducta uersatur, quo de inuentis & propositis iudex cognoscit, & secundum acta & probata iudicat: nec opus illi ad hoc est, ad causæ circunstantias respicere: sed ad ea, quæ ex circumstantiis desumpta, & in medium adducta sunt: hoc est, ad exceptiones, replicationes, statuum argumenta & probationes. Cùm ergo duplex sit differẽdi ratio, altera inueniendi, altera iudicandi: illa quidem aduocatis, hæc uerò iudicibus conuenit: illa enim circumstantias causarum ad inueniendas exceptiones & argumenta explorare: hæc exceptiones & argumenta inuenta in argumentationum formas redigere, & sic de illis iudicare docet. Quàm igitur uitiosa ex tribus iudicandi rationibus secunda, qua iudex suo officio posthabito aduocatorum onera subit, seq; immiscet rei ad se non pertinenti, sit existimanda, ex iam dictis constat. Planè in causis extraordinariis, quarum ius magis ex arbitrio iudicis quàm ex authoritate legis pendet, hæc iudicandi ratio locum habet, de qua re infrà dicemus.

De tertia iudicandi ratione, & de statu indagando. Cap. XLI.

Venio tandem ad tertiam iudicandi rationem, quæ non ut prima infinitas probationes exigit, sed eius tantùm in quo summa controuersiæ consistit, & eorum quæ ad hoc probandum adducta sunt: quę item non ut secunda, ad circunstãtias causarum respicit, sed ad ea quæ ex circunstantiis producta sunt, hoc est, ad exceptiones & argumenta: quæ denique non, ut utraque præcedens nunc huc nunc illuc uagatur: sed in causæ statum oculos figit, ad eũ omnia alia dirigit ac digerit acta. Proinde hac rõne iudex, anteq̃ ad probationis examen accedat, statum causæ, hoc est, illud de quo cõtrouertitur, & quod probandum est, inquirit. Quoniã (autore Fabio) illud est quod & orator præcipuè sibi obtinendum, & iudex maximè spectandum intelligit: in eo .n. causa consistet. Quid aũt & quotuplex status sit, nec non quæ sit eius indagandi ratio, alio loco exposui. Hac igitur postrema iudicandi rõne Iudex primo loco animaduertit, quam actionem intentauerit actor: ubi non tam de actionis nomine est solicitus, quàm de re quæ petita est, de

causa

causa ex qua est petita, de iure deniq; quo est petita: quibus omnis cõstat actio. Tria ergo omni actione primum inquirit, scilicet quid petitum sit, ex qua causa, & quo iure. Hęc ob certius iudicium, in formam Syllogismi conijcit. Nam omnis causa ex qua uel agitur uel excipitur, etiãsi lõgissima narratione uel mille proponatur positionibus, nihil aliud est quã argumentum, quo uel actor sibi aliquid dari uel fieri, uel reus se absolui debere, probare conatur. De argumento autem certius iudicari nequit, quàm si in formam argumentationis, Syllogismi puta, uel Enthymematis fuerit redactum. Causam igitur omnem siue actionis, siue Exceptionis, siue Replicationis, siue Duplicationis, iudex in Syllogismum redigere & coarctare potest. Sane si uel ius uel factum, ex quo uel agitur, uel excipitur, notorium sit; eo omisso, uniuersa uel actio uel exceptio, Enthymematis forma comprehendi potest. Tribus ergo prædictis in actione notatis, iisq; Syllogistica forma comprehensis, procedit iudex ad exceptionem rei conuenti; & utrum ad ea quæ ĩ Syllogismo actionis proposita sũt, responderit reus; an uerò aliqua exceptione dilatoria sit usus, attendit: quòd si ad ea quę proposita sunt responsum uidet, utrum negando an distinguendo responsum sit obseruat. Quòd si alterum eorum quæ proposita sunt, negatum est, ibi Statum causæ consistere intelligit: & si quidem maior proposito negata sit, de iure; sin minor de facto controuersiam esse non ignorat. Nam ultra ista duo genera statuum, tertium genus nullum esse, alibi ostendi. Sin autem ea quæ in Syllogismo proposita sunt negata nõ sunt, sed sub aliqua conditione concessa, distingui hoc dicitur; quo casu status non nascitur. Transit igitur tunc iudex ad Replicationem actoris, prius Exceptione similiter in Syllogismi formam redacta: & rursus, utrũ ea quæ in Syllogismo Exceptionis proposita sunt, actor replicando negauerit an distinxerit, attendit: & si quidem altera propositionum negata est, ibi statum causæ notat; sin autẽ rursus distinctũ sit, ista distinctione similiter Syllogismo cõprehensa, ulterius eo quo dixi modo ad duplicationem, à duplicatione ad triplicationem, progreditur eousq;, donec ad aliqd quod ab altero litigatorum affirmatum aduersarius eius simpliciter negauerit, perueniat. Nam ibi statum causæ oriri, alio loco monstraui. Quæ omnia, qualia sint, exemplis declarabo. Causa in iudicium talis deducta est: Titius Sempronio prædium Seianum uendidit precio centum florenorum: quod precium postea quidam amicus Titii à Sẽpronio, Titii nomine exegit: Sẽpronius falsò credens illi, ut exigeret mandatum à Titio esse, centum florenos ei soluit. Is cui pecunia soluta erat, eam dedit Seio ad Titium uenditorem perferendam. uerùm cùm Seius Titiũ ex causa legati in cẽtum florenos haberet obligatum, pecuniã cõpensationis iure retinuit: nihilominus tamen Titius uenditi actione ad soluendũ sibi precium cõtra Semproniũ experitur: diu multumq; disceptatur, aliæ atq; aliæ leges hinc inde allegantur. Conclusa disputatione, superuenit Iudex de causa & disputatione cogniturus: & ut statũ cõtrouersiæ de quo in primis inquirere solet, intelligeret, notat primũ in actione cẽsũ peti florenos, quæ res est ex causa uenditionis, iure quo emptor uenditori ad soluendum precium tenetur: de quo l. Iulianus. §. ex uẽdito. ff. ad action. empti & uẽditi. Cum autẽ ius hoc notoriũ sit, nec possit ab aduersario negari, totã actionẽ enthymemate complectitur, hoc modo:

Actor reo prędium centum florenis uendidit. Ergo,

Reus centum florenos ex causa uenditionis soluere tenetur.

Iam quid ad hæc excipiẽdo reus respõderit, iudex animaduertit. Animaduertit ergo reum, id quod enthymemate propositum est concẽdere, sub hanc tamen conditione: Si non centum floreni essent soluti. Reus igitur excipiendo distinguit, quam Exceptionẽ iudex similiter enthymemate complectitur hoc modo:

Reus centum florenos soluit. Ergo,

Reus est liberatus: & p cõsequens, absoluendus.

soluendus. Quid ad hæc actor replicando respondeat, nunc attendit. Sed & hoc enthymema concedit sub hac conditione; Si sibi, non alii, sine suo mandato essent soluti. Adhuc nullum statum, nullam litem inter actorem & reum iudex intelligit. Syllogismo igitur & hanc actoris Replicationem complectitur hoc modo.

Si sine mandatu creditoris alii soluitur solutio debitorem non liberat.

Sed reus sine mādatu creditoris alii soluit.

Ergo, Solutio ista reum non liberat.

Transit posthæc ad Duplicationem rei cōuenti, qua nec maior, nec minor propositio negatur à reo. Nam maior manifestissimi iuris est: minorem si negaret, contrarium teneretur probare; quod non potest. Adhuc ergo distinguit duplicando hoc modo: Nisi pecunia alii soluta ad creditorem actoris peruenisset. Nec adhuc status causæ iudici apparet, cum nihil eorum quæ hactenus ab utraque parte proposita sunt, negatum sit, sed omnia sub conditione quadam concessa & distincta. Procedit igitur ad Triplicationem actoris, Duplicatione prius in Syllogismum redacta, hoc modo:

Quando pecunia alii sine creditoris mandatu soluta, ad creditoris seu actoris creditorem peruenit: debitor per solutionem istam liberatur.

Sed hoc casu pecunia alii soluta ad creditorem actoris Seium peruenit. Ergo.

Debitor Sempronius per solutionem, licet alii sine mandatu actoris factam, est liberatus.

Quid ad hęc Triplicando actor respōdeat, iudex nunc animaduertit: negat autem simpliciter actor propositionem maiorem Syllogismi propositi, affirmat eam reus: hic tandem lis inter actorem & reū oritur, hic latet anguis in herba, hic status causę apparet iste: nimirum, Utrum debitor per solutionem alii sine mandatu creditoris factam liberetur, si pecunia soluta ad creditorem sui creditoris peruenerit? In hac quæstione tota causa consistit: qua decisa, nulla lis, nulla controuersia superest.

De examine probationum. Cap. V.

IAm ergo statu causæ inuento, iudex secundo loco probationum examen suscipit, & utrū status causæ satis probatus sit necne, perquirit & quæ sint probationes & disputationes necessariæ, quæ non necessariæ, ex statu causæ metitur. Proinde si quidem de iure controuersia existat, ut controuersia exempli loco proposita quibus legibus & rationibus is cui probandi onus incumbit, ad statum probādum sit usus: sin autem de facto disceptatio sit, quot & quib. probationibus, utrū instrumentis, an testibus, an signis & coniecturis nitatur, obseruat. Hinc quid ad ea confutanda aduersarius proposuerit, notat. Tandem probationes & confutationes inuicem librat, & utrum hę an illę, ad faciendam fidem, & iudicem in hanc vel illam partem mouendum sint grauiores, ponderat, argumentis in argumentationū formas redactis. Sanè si quidē in iure controuersia consistat, leges, constōnes & cōsuetudinem loci sequitur in pronunciando: nec distinguit ubi non distinguit lex, etiā si fortè sua ratio aliud ei suadeat, erubescit sine lege loqui, nec prudētior lege uult uideri, exceptis causis extraordinariis in qbus lex nihil certi definit, sed ius iudicis arbitrio definiendum cōmittit, de quo dicetur infrà. Sed & in ordinariis causis, si quando euidens poscit æquitas, certisque constat argumentis, & casu aliquo simili mentem legis distinctioni propositæ non refragari, à uerbis legis quo æquitati subueniat, recedere non abhorret. *a* Sin autem de facto ambigitur, tum quod sibi credibilius vr, sequitur, & rectè: cùm facti quidem quæstio in arbitrio iudicantis sit, iuris autem autoritas non sit. *b* Ius enim certum finitumque esse & potest & debet: facti autem interpretatio plerumque prudentissimos etiam fallit. *c* In iuris ergo quæstione illud obseruare debet iudex, ne aliter iudicet quàm aut legibus aut constitutibus aut moribus proditum est. *d* In facti uerò quæstione confirmabit motum animi sui ex argumentis & testimoniis, quę rei aptiora & uero pxi-miora

a l. etsi nihil. ff. de reg. iur.
b l. ordine. ff. ad municip. & l. 1. §. calūnia. ff. ad senatusc. Turpi.
c l. in omni. ff. de iuris & facti igno.
d Instit. de off. iudi. in prin.

a *l. ob carmen. ff. de testibus.* miora compererit. *a* Nec enim quæ argumenta ad quem modũ cuiq; rei probandæ sufficiant, ullo certo modo satis definiri potest. Non ergo ad unam probationis speciem, cognitionem statim alligare debet, sed ex sentẽtia animi sui existimabit quid aut credat aut parum probatum sibi opinetur. *b* Planè quod sit officiũ iudicis in causis dubiis & obscuris, de eo colligi aliquot iuris regulas, quas licet uidere lib. 2. Methodi, cap. 25.

b *l. testium fides. §. eiusdem. ff. de testibus.*

Omnes controuersias ad uniuersi generis uim ac naturam referendas. Cap. VI.

TOta ergo postrema iudicandi ratio, in hisce duob. consistit: Primò, in statu causæ indagando: deinde, in examinandis probationibus. Probationũ uerò examen consistit in notandis primò probationibus, deinde confutationibus aduersus eas adductis, postremò in utrisque inuicem liberandis. Status autem causarum & aliæ quæstiones, non in personis, nec in temporibus, sed generaliter extra causæ circunstantias considerandæ sunt. Exẽpli gratia: Titius Sempronio ędes suas uẽdidit, uenditas emptori tradidit: emptori postea de iis, precio nondum soluto, à tertio quodam dominii quæstio mouetur. Titius uenditor nihilominus uenditi actionem ad soluendum sibi precium intendit, offerens idoneam de euictione ædium cautionem. Causa actionis est uenditio, quam reus non inficiatur, sed opponit. Controuersia, quæ sibi de ædibus à tertio mota est, pendente se ad precium soluendũm non teneri. Actor replicat, Nisi idoneam cautionẽ de euictione præstanda ipse offerret. Reus contrà dicit, ne hoc quidem casu se teneri: lis oritur non tam de præsenti causa, quàm de genere uniuerso. Quamquam enim status seu quæstio fortasse sic formabitur: Vtrum Sẽpronius, cui de emptis ædibus dominii quæstio mouetur, Titio actori eo casu quo idoneam de euictione præstanda cautionem offert, precium de quo conuenit soluere teneatur, necne? tamen nec Titii nec Sempronii, nec ædium uenditarum consideratio ad hanc qõnem decidendam quidquam ualet, sed uis totius quæstionis est in genere uniuerso: Vtrum scilicet emptor, cui de re empta dominii quæstio mouetur, uenditori, qui idoneam de euictione cautionem offert, uenditi actione ad soluendum precium teneatur, necne? Iudex ergo in decidendis huiusmodi quæstionibus non ad personas, nec ad tempora respiciet, sed ad genus uniuersum. Quæ ne fortè alicui uel nimium obscura, uel parum probabilia uideantur, hac de re locum ex lib. 2. Ciceronis de Oratore, subiiciam. Ex isto enim loco & postrema hæc iudicandi ratio confirmatur: & secunda, quæ contrarium obseruat, refellitur.

Verba Antonij apud Ciceronẽ libro 2. de Oratore. Cap. VII.

ATq; hic illud uidendum est (inquit apud Ciceronem Antonius) in quo summus est error istorum magistrorum, ad quos liberós nostros mittimus: non ꝙ hoc quidem ad dicendum magnopere pertineat, sed tamen ut uideatis quàm sit genus hoc eorum qui sibi eruditi uidentur, hebes atque impolitum. Cõstituunt enim in partiendis orationum modis duo genera causarum: unum appellant, in quo sine personis atq; temporibus de uniuerso genere quæritur: alterum, quod personis certis & temporibus definiatur: ignari, omnes controuersias ad uniuersi generis uim & naturam referri. Nam in ea ipsa causa, de qua ante dixi, nihil pertinet ad oratoris locos Opimii psona, nihil Decii. de ipso enim uniuerso genere infinita quæstio est: Nũ pœna uideatur esse afficiendus, qui ciuem aliquem ex senatusconsulto patriæ conseruandæ causa interfecerit, cùm id per leges non liceret. Nulla denique est causa, in qua id quod in iudicium uenit, ex reorum personis, ac non generum ipsorum uniuersa disputatione quęratur: quinetiã in iis ipsis, ubi de facto ambigitur, Cępe ritne cõtra leges pecũnias P. Decius argumenta & criminum & defensionis reuocentur

centur oportet ad genus & ad naturā uniuersam: quòd sumptuosus, de luxuria: quòd alieni appetens, de auaricia: quòd seditiosus, de turbulētis & malis ciuibus: quòd à multis arguitur, de genere testium. contraq; q̃ pro reo dicentur, omnia necessariò à tpe atque homine ad communes rerum & generum summas reuoluentur. Atque hæc forsitam homini non omnia quæ sunt in natura rerū celeriter animo comprehendenti, permulta uideantur, q̃ ueniant in iudicium, tum cùm de facto quæratur: sed tamen criminū est multitudo, non defensionum aut locorum, infinita. Quæ uerò cùm de facto nō ambigitur, quæruntur qualia sint: ea si ex reis numeres, & innumerabilia sunt, & obscura: si ex rebus, ualde & modica & illustria. Nā si Mancini causam in uno Mancino ponamus, quotiescunque is quem pater patratus dediderit, receptus non erit, toties causa noua nascetur: sin illa controuersia causam facit, Videatur'ne ei quem pater patratus dederit, si is nō sit receptus, postliminium esse: nihil ad artem dicendi, nec ad argumenta defensionis Mācini nomen pertinet. At si quid adfert præterea hominis aut dignitas, aut īdignitas, extra q̃õnem est: & ea tamen ipsa oratio ad uniuersi generis disputationem referatur necesse est. Hæc ego non eo consilio disputo, ut homines eruditos redarguam: quāquam reprehendendi sunt, qui in genere definiendo istas causas describunt in personis & temporibus positas esse. Nā etsi incurrunt tempora & personæ, tamen intelligedum est non ex ijs, sed ex genere quæstionis pēdere causas. Sed hoc nihil ad me. Illud ad me, ac multo etiam magis ad uos, Cotta noster & Sulpiti: quomodo nunc se istorū artes habent, pertimescenda est multitudo causarum: est enim infinita. Si in personis ponitur, quot homines, tot causæ: sin ad generum uniuersas quæstiones referuntur, ita modicæ & paucæ sunt, ut omnes eas diligentes & memores & sobrij oratores percursas animo & propè decantatas habere debeant. nisi forte existimatis à M. Curio causam dixisse L. Crassum, & ea re multum attulisse quamobrē posthumo nō nato, Curium tamen hæredem Coponij esse oporteret. Nihil ad copiam argumentorum, neque ad causæ uim ac naturam nomen Coponij ac Curij pertinuit: in genere erat uniuerso rei negocium, non in tempore ac nominibus omnis quæstio, cùm scriptum ita sit: Si mihi filius gignitur, isque prius moritur, &c. tunc ut ille mihi sit hæres: si natus filius non sit, uideaturne is qui filio mortuo institutus hæres sit, hæres esse: perpetui iuris & uniuersi generis quæstio, non hominum nomina, rationem dicendi & argumentorum fontes desiderat, in quo etiam isti nos iurisconsulti impediunt, à discendoque deterrent. Video enim in Catonis & Bruti libris nominatim ferè referri, quid alicui de iure uiro aut mulieri responderint. Credo ut putaremus in hominibus, non in re, consultationis aut dubitationis causam aliquam fuisse, ut quòd homines essent innumerabiles, debilitati à iure cognoscendo uoluntatem discendi, simul cum spe perdiscēdi abijceremus, &c. & paulo post: Huius quidē loci, quem modò sum exorsus, hic est finis (inquit Antonius) quoniam intelligitur, non in hominum innumerabilibus personis, neque in infinita temporum uarietate, sed in generum causis atque naturis omnia sita esse, quæ in dubium uocarētur: genera autem esse definita non solum numero, sed etiam paucitate, &c. Hactenus uerba Antonij apud Ciceronem.

Effectus tertiæ & postremæ iudicandi rationis. Cap. VIII.

Porrò ex ijs quę hactenus dicta sunt apparet, Iudicem, qui tertiam in iudicando rationem sequitur, nō prolixas nec artificiosas orationes, nec item articulatos libellos, & ad singulos articulos responsiones desiderare: nec Rhetorum artibus, quibus ad affectus hominum mouendos uti solēt, commoueri. Nam recto iudicio hic Iudex cognoscit, non ex uano quodam animi motu, Actionē tribus (q̃d aiunt) uerbis cōplectitur, quid petitū sit,

ex qua causa, & quo iure notat. Syllogismum uel Enthymema ex hisce conficit: omnia alia in libello actionis proposita, quæ Syllogismus uel Enthymema illud non capit, iudex non aliter curat, q̃ ad exponendum tantum & declarandũ, non ad argumentandum, nec ad fidem faciẽdam pertinentia. Eandem in exceptione, replicatione, duplicatione dijudicanda rationem obseruat: ad illud unum, in quo summa controuersia consistit, properat: iuxta illud reliqua omnia dirigit ac disponit: ex illo, quæ uel ad causam pertinẽtia uel impertinentia sint, metitur: quæ ad illud non tendunt, tanquam superflua & impertinẽtia respuit. Desiderat ergo hic iudex, ut actor cām ex qua agit, narratione breui, probabili & perspicua exponat: hinc quid ex ea uelit, inferat: interdum etiam ut ius quo agit, si id obscurius sit, libello inserat. Posthæc, ut reus similiter suam ꝓponat exceptionem, actor rursus suam replicationem, &c. apparente tandem statu desiderat, ut is cui eius probandi onus incumbit, suas leges, suas probationes, instrumenta, testes, &c. sine uerbosa commendatione producat: ut ex aduerso aduersarius rationes suas, si quas ad confutandas probationes habet, breuiter proponat. In examinandis quoque testibus non exigit plures articulos probatorios, nec interrogatorios generales uel speciales sibi præscribi. Vnum illum articulum, qui controuersiæ caput est, probandum: & si quę signa ad illum probandum allegata probatione indigent, testibus ꝓponit, de ijs testes ipse interrogat: scit ꝓ sua prudentia, etiam non admonente aduersario, de omnigenis facti circunstantijs testes interrogare, ut utrum uerum an falsum deponant, conijciat. Hanc iudicandi rationem, omnium uerissimã puto.

De causis extraordinariis, & officio iudicis. Cap. IX.

SEd dicta quidem tertia iudicandi ratio in causis atque iudicijs ordinarijs maximè locum habet: in causis autem extraordinarijs, & quarum ius magis ex arbitrio iudicis, quam ex legum authoritate pendet, secunda iudicandi ratio maxime conuenit. Nam quamuis iudex regulariter non aliter iudicare debeat quam legibus proditum est, *a* nec iuris autoritas in eius sit potestate: *b* tamen non rarò lex suam autoritatem iudici concedit: ut in extraordinarijs criminibus. Nã ei qui extraordinariè de crimine cognoscit (ait Vlpianus) quam uult sententiam ferre licet, uel grauiorem uel leuiorem, &c. *c* In hisce ergo iudex debet considerarẽ causam facti, personam, locum, tempus, qualitatem, quantitatem & euentũ. *d* Idẽ obseruandũ iudici in mercedibus & salarijs constituendis, de quibus ei suo arbitrio ius dicere permissum est: de qua re tractatur in titulo de extraordin. cognit. In honorariis aduocatorũ (inquit eo loci Vlpianus) ita uersari debet iudex, ut pro mõ litis, proq; aduocati facundia, & fori consuetudine, & iudicij in quo erat acturus, æstimationem adhibeat. *e* Similiter respondit Scæuola: Ex personis causisq;, cum cuius notio sit æstimaturum, an actio danda sit & salarium debeatur. *f* Ad arbitrium quoque iudicis pertinet, quoties lex quid non simpliciter, sed cã cognita statuit, iubet, uetat vł permittit fieri. Vt cùm impuberi, cui controuersia sit an inter liberos sit, iubet causa cognita bonorum possessionem dari, & iudicium in tẽpus pubertatis differri. *g* Hoc autem prætori diligentissimè examinandum est (inquit Vlpianus) an expediat pupillo repræsentari cognitionem, an potius in tempus pubertatis differri: & maximè hoc inquirere à cognatis, matre, tutoribusq; pupilli debet finge esse testes quosdam, qui dilata controuersia aut mutabunt consilium, aut decedẽt, &c. *h* Eadem ratio est in omnibus causis quę ex officio iudicis dependent, & in quibus iudex nihil nisi cã cognita decernere potest: ut sunt causæ in integrum restitutionis minorum, quæ non nisi causa cognita indulgenda est, & officio iudicis expeditur. *i* Sed & omnes in integrũ restõnes, non nisi causa cognita permittuntur. *x* Dilationes quoque amplius quàm semel dari

a *Inst. de officio iudicis in prin.*
b *l. 1. §. 1. ff. ad Senatusc. Turpi. & l. ordine in prin. ff. ad municipalem.*
c *l. 13. ff. de pœnis.*
d *l. 16. in prin. ff. de pœnis.*
e *l. 1. §. in honorariis. de extraor. cognit.*
f *l. fi. §. fi. ff. de oblig. & actionibus.*
g *l. 1. in pr. & l. 3. §. duæ. ff. de carboniano edicto.*
h *l. 3. §. duæ autem. ff. de carboniano edicto.*
i *l. 11. §. sciẽdum. & l. 13. §. causa autẽ cognita & l. 24. §. fi. ff. de minorib. 25 annis.*
x *l. 3. ff. de in integ. restitu.*

a *l.7.l.10. ff. de feriis.* dari lex uetat, causa tamen cognita. *a* De dolo quoque actionem non aliàs se daturum Pretor pollicetur, nisi causa cognita: Si iusta causa esse uidebitur, inquit. *b* Interdum etiam non passim, sed cum causæ cognitione uenter in possessionem mitti debet. *c* In hisce ergo atque similibus, officium atque arbitrium iudicis regnat, respiciendumque est iudici ad circumstãtias negocij: & ita quod ei iustũ æquumq; uidetur, ab eo decernendum. Planè quoties in lege non est adiectum Causa cognita, sine causæ cognitione causa determinanda est: hoc est, non ex arbitrio iudicis, sed ex dispositione legis. *d* Ad hæc cum lex in sua dispositione tempus dicit, nec adiicit diem, sine dubio (inquit Vlpianus) ostendit esse in ius dicentis potestate, quem diem præstituat. *e* In transactionibus quoq; alimentorum iudicis arbitrium uersatur: *f* item in alienationibus rerũ minorum, *g* & decurionum: *h* & in summa, in omnibus causis atque negociis, in quibus decreti interpositio est necessaria. Nam in hisce omnibus, circũstantiæ diligenter a iudice perpendendæ sunt, & ita quod ei bonum iustumque esse uidetur, decernendum: ut in transactione alimentorum, in primis quæri debet de causa transactionis: utputa, quia fortè alibi domicilium habet hæres, alibi alimentarius, aut si causa aliqua præsentis pecuniæ urgeat, &c. deinde quærẽdum de modo pecuniæ, quæ in transactionem uenit, ut quantitas transactionis æstimanda, &c. tertiò de personis transigentium, ut cuius uitæ sint, hi quibus alimenta relicta sunt, &c. in quibus etiã facultatibus sit is quo relicta sunt, cuius propositi, cuius opinionis, &c. *i* Pertinent etiam huc facti quæstiones, quoniam & ipsæ in iudicantis arbitrio positæ sunt. *k* Proinde inquit Callistratus: Testium fides diligenter examinãda est. Ideoq; in persona eorum exploranda erunt in primis conditio cuiusque, utrum decurio an plebeius sit, & an honestæ & inculpatæ uitæ, an uerò notatus & reprehensibilis, an locuples uel egens sit, ut lucri causa quid facilè admittat: uel an ei inimicus sit aduersus quem testimonium fert, uel amicus ei pro quo testimoniũ dat, &c. *l* In hisce ergo & hmõi aliis causis & quæstionibus quæ totæ ex arbitrio & officio iudicis dependent, locũ habet suprà dicta secũda iudicãdi rõ. Porrò qm in huiusmodi causis de omnigenis circunstantiis & negocij qualitate, ut ex s̃. allegatis locis patet, inquirendum est: per libellum, hoc est per scripta ex expediri nequeunt. Nam necesse est, ut iudex ipse præsens præsentem audiat, & pro sua prudentia, ea quæ inquirenda sunt, inquirat. Vnde D. Hadrianus Iunio Rufino proconsuli Macedoniæ rescripsit, testibus se, nõ testimoniis crediturũ, hisce uerbis: Quòd crimina obiecerit apud me Alexander Apro, & quia nõ probabat, nec testes producebat, sed testimoniis uti uolebat, quibus apud me locus non est (nam ipsos interrogare soleo) ipsum remisi ad Prouinciæ præsidem, ut is de fide testium quæreret. *m* Quę non solùm in facti quæstione locum habent, sed & quotiescunque decreti interpositio necessaria est, & causæ cognitio desideratur, obtinent. Hinc Vlpianus ait: Vbi decretum necessarium est, per libellũ id Proconsul expedire nõ potest. Omnia enim quæcunque causæ cognitionem desiderant, per libellum expediri non possunt. *n* Insuper cùm ius causæ iudicis arbitrio decernendum a lege committitur, credendum est illi, hoc non simpliciter, sed cum quodam temperamẽto commissum esse. Nam licet ei qui extraordinariè de crimine cognoscit (inquit Vlpianus) quam uult sentẽtiam ferre uel grauiorem, uel leuiorem: ita tamen, ut in utroque modo rationem non excedat. *o* Idem Vlpianus alibi dicit: In honorariis aduocatorum ita uersari iudex debet, ut pro modo litis, &c. æstimationem adhibeat: dummodo (inquit) licitum honorarium quantitas non egrediatur. *p* Item cùm prætor se tempus daturum pollicetur, nec adiecit diem: est quidem in ius dicentis potestate quem diem præstituat, pauciores tamen centum dierum (inquit Paulus) non sunt dandi. *q* Quoties igitur lex ius causæ iudicis arbitrio definiendum mandat, de boni uiri arbitrio intelligendum

Marginal notes (left):
a *l.7.l.10. ff. de feriis.*
b *l.1.in pr. & l.9.§.fi. ff. de dolo malo, et l.2. C. eod. tit.*
c *l. ubicunque.§.1.ff. de uent. in poss. mit.*
d *d.l. ubicũque.§.1.& l.15.§.pretor ait fi.ff. de iniur.*
e *l.1.§.1. ff. de iure delib.*
f *l.8.in pr. ff. de trãsa.*
g *l.1.§.1. ff. de reb. eorũ qui sub tutela.*
h *l.1.C. de prob. decu.*
i *l.8.§. nulli igitur cũ se quen. ff. de transact.*
k *l.1.§.1. ff. ad Senatusc. Turp. & l. ordine in prin. ff. ad municip.*

Marginal notes (right):
l *l.3. in pr. ff. de testib.*
m *l.3.§. idẽ diuus. ff. de testib.*
n *l.9.§.1. ff. de officio procõsul. et l. omnia. ff. de reg. iur.*
o *l.13.ff. de pœnis.*
p *l.1.§. in honorariis. ff. de extraord. cognit.*
q *l.2.ff. de iure delibe.*

ligendum est. *a* In summa, iudex qui huiusmodi causis arbitrariis addictus est, æquitatem ante oculos habere debet. *b* Sane huiusmodi causarũ cognitiones magis imperij sunt q̃ iurisdictionis: ideoq; magistratibus municipalibus non permittuntur, *c* sed prætori, uel præsidi. Vnde Paulus Iurisscon. dicit: Vbicunque causæ cognitio est, ibi Prætor desideratur. *d* Et Vlpianus dicit: Si fortè duretur non capi, ut possidere liceat, quod causa cognita fieri solet, non duumuiros, sed prætores uel præsides permissuros. *e* Hæc de causis extraordinariis.

a Argumẽto l. in personã. ff. de reg. iur. l. si societatẽ. §. fi. ff. pro socio. l. si libertus. ff. de operis libertorum. l. illa uerba. ff. de verb. signi. item si in lege. in princ. ff. locati.
b *l. 4. §. fi. ff. de eo qui certo loco.*
c *l. ea quæ. ff. ad municipalem.*
d *l. ubicunque. ff. de reg. iur.*
e *l. 2. §. si fortè. ff. de dam. infec.*

De iis quæ ipso iure nulla sunt. Cap. X.

PLanè in ordinariis quoque causis licet quandoque iudici non disputationes aduocatorum, nec statum causæ in iudicando spectare, sed ipsius causæ circunstantias & qualitatem. Vt puta, si actio intentata uel exceptio opposita ipso iure non ualet. Nam tunc etiamsi eius aduersarius excipiendo non fecerit mentionẽ: iudex tamen istiusmodi actionem & exceptionem ex officio potest reiicere; & sic præter acta & probata pronunciare: Ipso iure autem non ualet actio, quæ per se sine actionis uel exceptionis adminiculo nulla est. Idemque de exceptione quæ ipso iure non ualet, est dicendum. Nam ea quæ inter homines uitiosè, & cõtra iuris formam, siue in iudiciis, siue extra geruntur, aut per se nulla sunt, & ipso iure non ualere dicuntur: aut sunt annullanda, uel per modum actionis, uel exceptionis ope. Per modum quidem actionis annullanda sunt ea, quæ a minore uigintiquinque annis sunt gesta. Nisi enim in iis minor in integrum restitutionem petierit, ualet quod actum est. Nam si per se sine restitutionis auxilio nulla essent, Prætor minori auxilium illud non dedisset. *f* Similiter cùm iudex quid quasi factum, quod factum non est, pronunciauit, sententia ipso iure ualet: *g* estque annullanda per appellationem: quæ si fuerit omissa, sententia in rem transit iudicatam, & pro ueritate accipitur. *h* Planè quoties contra leges & constitutiones pronunciatum est, sententia ipso iure sine appellationis auxilio nulla est: *i* cuiusmodi sententiæ plures enumerantur ff. tt. quæ senten. sine appel. rescin. & C. quando prouoc. nõ est necess. Exceptionis autem ope annullanda sunt: ut si q̃s metu coactus, aut dolo inductus, aut errore lapsus, stipulanti promisit, q̃d promittere non debuerat: nam palàm est, ipso iure hunc obligatum esse, estq; actio qua intenditur illum dare oportere efficax. Ideoque ad annullandam eam actionem exceptio Quod metus causa, aut Doli mali, aut In factum est necessaria. Itẽ, si debitor *x* pactus sit cum creditore, ne a se pecunia peteretur, nihilominus obligatus manet: & efficax est contra eum actio; quæ per exceptionem pacti conuenti est annullanda. *l* Ad eundem modum pactus ne peteret, postea conuenit ut peteret. Exceptio prioris pacti per pactum posterius elidetur, nõ quidem ipso iure, sed replicatione. *m* Aequè si debitor creditore deferẽte iurauerit, nihil se dare oportere, adhuc obligatus manet, sed per exceptionem iusiurandi defenditur. *n* Sanè si pupillus sine tutoris autoritate iusiurandum detulerit, exceptio quidẽ obstabit, sed replicatione annullabitur. *o* In hisce atque similibus quæ quidem non per se nulla sunt, sed uel per actionem, uel per exceptionem annullanda, iudex officium suum nisi imploratum interponere nequit: nec id quod defuit aduocatis partiũ, potest supplere, ut ex locis præalligatis constat. Quoties autem quid per se sine actione uel exceptione nullũ est, iudex id etiamsi de nullitate eius aduersarius non exceperit, ex officio potest reiicere. Vt si ius ex quo uel agitur, uel excipitur, nullum est: puta, Vindicat quis rem aliquam ex hac causa, quòd solennibus pensionibus rei pro alio satisfecerit. nam ex hac causa dominium rei nullo iure nobis acquiritur. *p* Sic ipso iure non ualet exceptio, Si quis contra ui bonorum raptorum actionem opponat: Vnam tantùm rẽ, eamq; minimam se rapuisse. Nam *q* ista exceptio a iure reprobata est. Item si quis contra

f *l. 16. in princ. ff. de minor. 25. annis.*
g *l. 25. ff. de sta. hom.*
h *l. 1. C. de his qui per metum iud. non app. & l. 32. ff. de re iudic.*
i *l. 19. ff. de appell.*
x *Instit. de exce. in pr. & l. penul. C. de mut. stipul.*
l *Ins. de excep. §. præterea debitor.*
m *l. si unius §. pactus. ff. de pact.*
n *Instit. de excep. §. æque si.*
o *l. iusiurandũ. §. 1. ff. de iureiur.*
p *l. 25. C. de rei uend.*
q *Insti. ui bo. rap. §. 2.*

contra fratrem hæreditatem patris ab intestato petentem excipiat, eum in potestate morientis patri non fuisse. Nam licet hæc exceptio iure ciuili olim introducta fuerit, iure tamen prætorio postmodū est sublata. *a* Adhęc non rarò genus causæ, ex quo uel agitur, uel excipitur, ipso quidem iure subsistere uidetur, sed reuera propter aliquam facti circumstātiam causa ipso iure nulla est. puta, pupillus cum aliquo sine tutoris autoritate contraxit, ex quo contractu si conueniatur: dicendum est, actionem ipso iure non ualere: quia pupillus sine tutoris authoritate nō obligatur. *b* Similiter si mulier pro alio publico instrumento à tribus testibus subscripto non interueniente intercesserit: etiam Exceptione senatusconsulti Velleiani non opposita, actionem contra eam iudex denegabit. *c* Interdum etiam eius persona qui in iudicio postulat, talis est, ut uel remissa aduersus eius personam exceptione, à iudicii limine is sit repellendus. Nam quos prætor apud se postulare prohibet (inquit Caius) omnimodo prohibet, etiam si aduersarius eos postulare patiatur. *d* Vnde Vlpianus: Milites nec si uelit aduersarius (inquit) procuratores dari possunt. *e* In re quoque petita, & in iudicium deducta, iudex officium suum, etiam nō petitum aliquando impertit: ut licet uidere. l. fi. ff. de petit. hæred. ubi Scæuola respondit: Etsi non exciperetur, satis per officium iudicis consuli. Proculus quoque ait: Si tibi decem dedero, sic ut nouem debeas, non amplius te ipso iure debere quàm nouem. *f* Propter tempus quoque actio & appellatio aliquando ipso iure nulla est, & officio iudicis reiicienda: ut si appellans per negligentiam intra legitimum tempus non appellauerit, uel apostolos non petierit, appellatio deserta est, & ipso iure nulla, ut etiam desertionis exceptione omissa, iudex eam admittere non debeat. *g* quo iure utuntur in iudicio Cameræ. Propter has itaque & alias similes causas, actio ipso iure nulla dicitur, potestque iudex contra eam etiā Exceptione non opposita, ex officio pronunciare: & sic quod deest aduocatis partium, supplere ex l. 1. C. ut quæ desunt aduoca. part. iud. sup. Quod similiter de exceptione, replicatione, duplicatione, &c. ipso iure nulla, intelligendum est. Planè si actio uel exceptio ipso quidem iure cōsistit, de facto autem probata non sit, non potest iudex in hoc quod deest supplere, etiam si ei aliter quàm probatum est constet. Nam non debet secundum id quod ei constat, sed secundum id quod probatum uel non probatum est, pronunciare: uel si conscientiam suam grauare nolit, in totum ab ista causa abstinere: quæ est communior Doctorum opinio. Quando autem iudex non petente aduersario officium suum impertire potest, non semper ad id impertiendum tenetur. Nam non quidquid iudicis potestati permittitur (inquit Papinianus) id subiicitur iuris necessitati. *h*

a *Insti. de hæred. quæ ab intestat. §. emancipati.*

b *Instit. de auto. tut. §. 1. & l. 16. in prin. ff. de minori. 25. annis.*

c *l. antiquæ. §. fin. C. ad senatusc. Velle.*

d *l. 7. ff. de postulādo.*

e *l. 8. §. fi. ff. de procuratoribus.*

f *l. rogasti. §. si tibi decem. ff. si cert. peta.*

g *c. fi. appellatione. Clement. de appellationibus.*

h *l. 40. ff. de iudiciis.*

FINIS.

PARADOXA NICOLAI VIGELII.

I.

OMNIS CAVSA EX QVA uel agitur uel excipitur, in tria uerba contrahi & potest & debet in iudicando.

CAVSAE appellatio in Iure duo significat: primò casum ex quo & actionem suā sumit actor, & reus suam sumit exceptionem: utputa, Testamentum contra regulas iuris fecit Seius miles, Titio hærede instituto: testator post biennium quàm dimissus erat, decedit, non mutato testamento. Quæritur, an scripto hæredi ex eo testamento competat hæreditas? Hic casus priore significatione, causæ appellatione continetur: ex qua Titius agit, reus excipit, actor rursus replicat, & duplicat rursus reus. Nam Titius agit ex testamento, quòd in eo hæres scriptus sit: excipit reus ex modo quo factum est testamentum, scilicet, Quia contra regulas iuris factum est, actori ex eo actionem dandā non esse. Replicat actor: Si non esset testamentum militare. Duplicat reus: Si intra annum post missionem decessisset testator miles. Hæ rationes singulæ ex quibus agitur, excipitur, replicatur, duplicatur, posteriore significatione causæ appellatione continentur, seque ad casum habent, quemadmodum se partes ad totum: quoniam ex ipso casu sumuntur, casúsque ex illis constat. Causa ergo posteriore significatione sumpta, tribus (quod aiunt) uerbis constat, hoc est (ut Dialectici dicunt) subiecto, prædicato, & προσκατηγορουμένῳ. Vt in superioribus exemplis Actionis causa cōstat hisce uerbis, Titius testamento hæres scriptus est. Causa Exceptionis hisce: Testamentum cōtra regulas iuris est factum. Causa Replicationis hisce: Testamentum est militare. Duplicationis causa hisce: Sed testator post missionē intra annum non decessit. Nam extra cōtrouersiam est, quòd omnis causa ex qua uel agitur, uel excipitur, nihil aliud sit quàm argumentum, quo uel actor sibi aliquid dari uel fieri, uel reus se absolui debere conatur probare. Omne autem argumentum nuda constat propositione. nec refert quòd copiosius exponi & amplificari possit: quòd utique, præsertim in causis forensibus, faciendum est. Nam debent ij qui rem aliquam disputandam & diiudicandam proponunt, in principio rem ipsam definire & declarare, ut sciatur quæ qualisq; res disputanda sit. Nam qui hanc thesin proponit disputandam, Per acceptilationem tolli obligationem: certè priusquam ad disputationem perueniatur, debet definire quid sit acceptilatio, & quomodo fiat, ad exemplum Instit. quib. mo. tol. oblig. §. item per acceptil. Item qui proponit hanc thesin, Capitis diminutione ius adgnationis perire: ei necesse est capitis diminutionē describere, ut sciatur quid ea sit, ad exemplum Inst. de leg. adgna. tut. §. fi. cum tit. seq. Cuiusmodi definitiones ac descriptiones, thesin & argumentum propositum non confirmant, sed declarant saltem. Omnis enim quæ a ratione suscipitur de aliqua re institutio (Cicero inquit) debet a definitione proficisci, ut intelligatur quid sit id de quo disputetur. Eadem autem in causis quæ in thesibus disputandis ratio est. Nam qui aliquam causam in iudicio proponit, & si tribus (ut dixi) uerbis, quemadmodum aliud quoduis argumentum, proponi possit: tamen copiosius ea exponenda est, nec solùm quid factum sit, sed & quis fecerit, cui, cum quo, per quem, ex qua causa, in qua re, quo loco, quo tempore, & quomodo factum sit, &c. est indicandum, resque

quæ petitur designanda: nõ quidem quòd uel singula singulariter disputanda sint, uel iudici ad singulas huiusmodi circunstantias in iudicando respiciendum (nam eam iudicandi rationem extraordinariis tantum causis, non etiam ordinariis competere, alio loco dixi) sed ut causa & aduersario & iudici fiat nota: illi quidē, ut ad quam causam sibi respondendum sit: a huic uerò, ut de qua causa sibi sit iudicandum, sciat. Nam hic est proprius narrationis finis, in causis præsertim ordinariis, ut scilicet causa nota atque perspicua fiat: quamquam licet etiā narrando, causam probabilem facere atque amplificare, ea etiam quæ ad mouendum iudicem spectant adhibere: præsertim apud iudicem indoctum, qui magis incerto quodam animi motu ad pronunciandum rapitur, quàm ducitur ratione. Nam docti & sapientes, huiusmodi uerborum ampullas & lenocinia non curant, nec iis flectuntur. etsi enim eloquētia res est prę clarissima, quæ animos hominum quò uelit, rapere possit, & stultis quiduis persuadere: ea tamen uiri sapientes non mouentur. Hi enim res, non uerba curant: nec uno animi motu, sed ratione ducũtur. Exēplum eius nobis exhibet Hannibal ille Carthaginensis, uir in re militari sapientissimus: apud quem cùm quidam orator senex ac facundus de rebus bellicis satis ornatè peroraret, adeò ut cæteri qui aderant admirarentur omnes: Hannibal dixit, Se multos quidem senes uidisse delirantes, sed qui magis deliraret illo, se uidisse neminē: quod pluribus uerbis apud se diceret de rebus, quarum longo usu factus esset peritissimus. Ita frustra uerborum ampullis & iuris allegationibus quālibet infinitis, quis conatur in errorem rapere iudicem, iuris & iudicandi rationis non imperitum.

a l. 1. in pr. ff. de eden.

II.

De actione & exceptione rectiùs iudicari nequit quàm si ea in formam syllogismi uel enthymematis redigatur.

DVplicem disserendi rationem Dialectici pręscribunt: alteram inueniendi, alteram iudicandi. prior, quoniam ad inueniēnda argumenta monstrat: posterior, de argumentis inuentis docet iudicare, per modum scilicet argumētationis, syllogismi puta, uel enthymematis. Omnis autē cā, ex qua uel agitur uel excipitur, argumentum est, & probabile inuentum ad faciendam fidem. Nam qui agendo rem aliquam sibi deberi dicit, probat id huiusmodi argumēto: quia mutuò dederit, uel deposuerit, uel emerit, &c. Item, qui excipiendo dicit se absoluendū, probat id hoc argumento: quia soluerit, uel res sine suo facto perierit, &c. Iudex igitur qui de huiusmodi causis actionum & exceptionum rectè iudicare uolet, debet eas in syllogismū uel enthymema saltē redigere: & tunc singulas propositiones contemplari: & si quidem maiorem propositionem nullo iure subsistere intellexerit, poterit istam actionem uel exceptionem, etiam anteq̃ aduersarius ad eam responderit, ex officio repellere: ut suprà de Ratione iudicādi, capite ultimo, ostendi. Quòd si alterā propositionem ab aduersario negatam uidet, ibi quæstionem oriri, & controuersiā existere notabit. Sin autem nihil eorum quæ proposita sunt ab aduersario sit negatum, sed omnia sub conditione quadam concessa atque distincta: distinctionem istam similiter in argumentationis formam rediget: deque ea, eodem quo iam dixi modo, iudicabit.

III.

Ad omnem actionem & exceptionem propositam apertius ab aduersario responderi nequit: quàm uel negando uel fatendum, uel eius propositum, aut distinguendo.

QVoniam (ut paulo antè dixi) omnis causa ex qua uel agitur uel excipitur, nihil aliud est quàm argumentum, & in syllogismi uel enthymematis formam redigenda: rectius & apertius ab aduersario ad eam responderi non potest quàm si ea in syllogismi formam redacta negetur, uel maior propositio q̃ ius actionis & exceptionis continet, uel minor

quæ

quæ factum continet, aut distinguatur: siquidem (ut uulgaris Dialecticorum) regula est) omnis argumẽtatio soluitur aut negando eo quod propositum est, aut distinguendo. Exempli gratia: Agit Seius ad recuperandum feudum antiquum, à patre suo alienatum. Huius actionis forma talis est:

Quando pater feudum antiquum alienat, filio id reuocare iure feudali est permissum.

Sed Titius pater actoris feudum antiquum alienauit reo. Ergo:

Actori filio id à reo reuocare est permissum. Et per consequens, reus ad id restituendum tenetur.

Ad hanc actionem reus respondẽs, aut negabit uel maiorem propositionem syllogismi propositi, uel minorem: aut distinguet. Distinguet fortè sic: Nisi filius tempore alienationis nondum fuerit natus, quæ distinctio similiter in syllogismi formam redigenda est, hoc modo.

Quando feudo antiquo alienato filius tempore alienationis nondum fuit natus feudi repetitionem non habet.

Sed actor filius tempore alienationis non dum fuit natus. Ergo:

Actor feudi repetitionem non habet. Ad hanc exceptionem actor replicando similiter rectius & apertius respondere nequit, quàm aut negando maiorem uel minorem syllogismi propositionem, aut rursus distinguendo. Quæ omnia cum præcedentibus Dialecticorum constant authoritate: quæ quidem in disputandi & iudicandi ratione potior haberi debet, quemadmodum Iurisconsultorum authoritas in iure: quoniã cuique in sua arte est credendum. Quàm ridiculum ergo fit, pluribus articulis propositis, singulariter singulis (ut hodie in iudicijs fieri solet) respondere, alijs æstimandũ nunc relinquo.

IIII.

Iudex nisi statum controuersiæ in indicando obseruauerit, certò pronunciare non potest.

SI ergo prædictis modis in disputanda cã procedatur, peruenitur tandem ad aliquid in quo partes inter se confligunt: quando scilicet aduersarius ad id quod propositum est, non distinguẽdo, sed simpliciter negando respondet, affirmatque alter. Nam tunc confligunt partes inter se: ex qua conflictione oritur quæstio, quem statum uocant, in quo tota consistit controuersia: quem nisi in iudicando iudex obseruauerit, nihil certò nec constanter de iure causæ potest pronunciare: quẽadmodum nec aduocatorum disputationes certę esse possũt, nisi statu isto ad quẽ dirigantur, proposito. Quod enim meta currentibus est, & scopus iaculatoribus: id aduocatis in disputando, & iudicibus in iudicando, est status causæ. Quemadmodum igitur illis nulla meta nec scopo proposito, currere & iaculari stultum est: ita etiam nec aduocati de causa disputare nec iudices iudicare, nisi statu proposito (sine summa stulticia) queunt, eosque in uarios induci errores necesse est.

V.

Causa non in personis, nec temporibus, sed in genere uniuerso à iudicibus consideranda est.

HOc paradoxon satis declarat atque confirmat apud Ciceronem Antonius, cuius uerba suprà de Ratione iudicandi libello inseruit: quò Lectorem breuitatis causa remitto.

VI.

Dilatio amplius quàm semel dari non debet.

MEritò hoc inter Paradoxa nunc numeratur: quoniam ut nunc se status iudiciorum nostrorum habet, incredibile uidetur, actorem articulatum suũ libellum, reum contrà suam exceptionẽ & articulos defensionales, actorem rursus suam replicationem, reum duplicationem sine singulari duorum uel trium mẽsium dilatione conficere posse: ut interim taceam de probationibus & confutationi-

tationibus. Quid, quòd conclusa disputatione, iudex etiam trium uel quatuor annorum dilationem sibi sumit ad pronunciandum? At legibus cautum est, amplius quàm semel dilationem dandã non esse, aut ad summum bis, idque ex magna causa, a nec nisi probationum causa: ut puta, si instrumenta ex aliqua prouincia sunt adferenda, uel testes producendi. b Nunc in singulis causis plus quàm uiginti dilationes dari solent, exque ex causis plerunque leuissimis: ob hoc solùm, quòd iudex iudicandi artis sit ignarus.

a *l.7.& l. x.ff.de fer. item l. 1. §. fi. C.de dilationibus.*

b *Nouel.c. 115.§.sed et hoc item. l. 1.& l.2.C. de dil. & l.45. in pr. ff. de iudic.*

FINIS.

REGISTRVM.

* ** *** A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z,
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq.

Omnes sunt Quaterniones, præter Qq, qui est Quinternio.

VENETIIS,
Apud Georgium Angelerium.
M D LXXI.

